De Nieuwe Belgische Illustratie. Jaargang 21

bron
De Nieuwe Belgische Illustratie. Jaargang 21. R. Wachtelaer-Debruyn, Antwerpen 1904

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_nie244190401_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

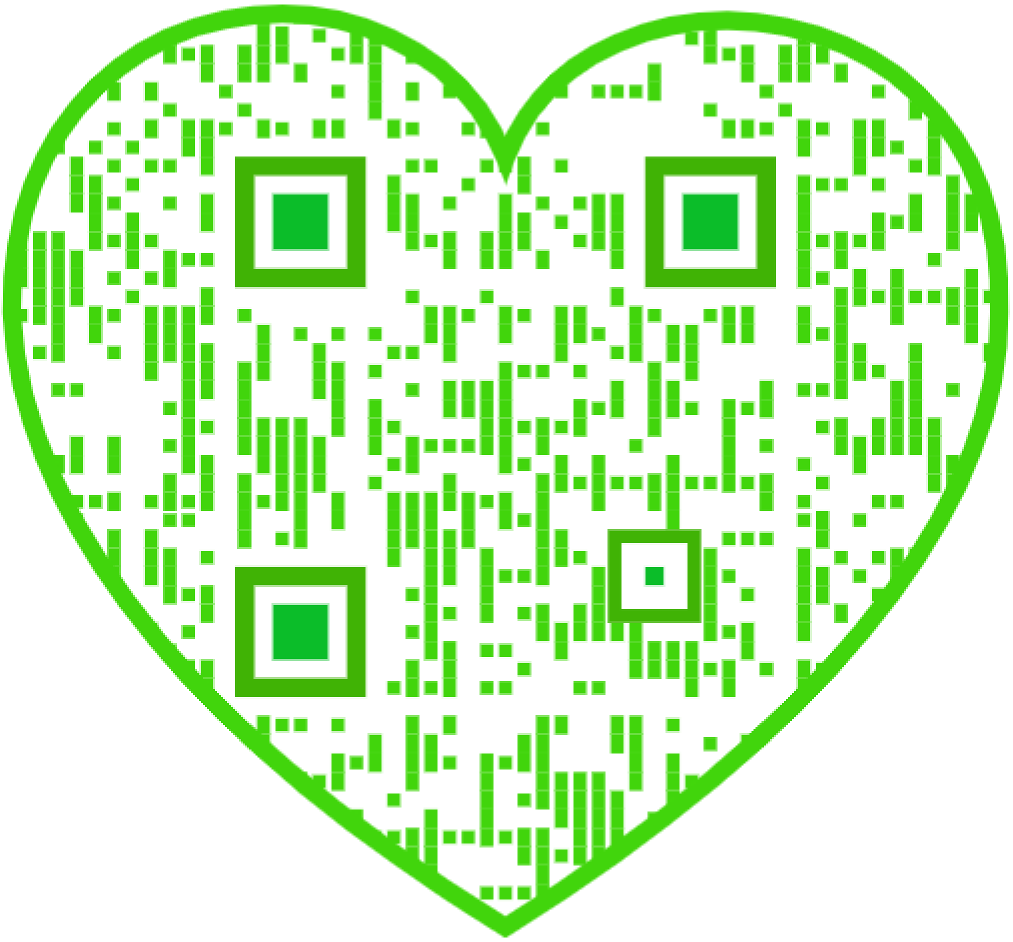

Bladwijzer.

Novellen Verhalen, Schetsen, Humoresken.

	BLADZ.
Baron van Mirmaigne, door Nurbo. Broeder en zuster, door J.M.	371, 94, 119, 126, 142, 150, 158, 167
Bruiloft (De) van den reporter, door Th. L.T.	310, 315
Burgemeesters Marie, door Daniella	263, 268, 278, 283, 291, 298, 307, 313, 322
‘De waskaars uit der bijen arbeid’, door Elise van Esch	99
Dief (Een) in den nacht, door Louise Stratenus	194, 202, 210, 219, 226, 238, 243, 250, 258
Dierentaal, Russisch sprookje, door Nurbo	367
Eerste (De) pijp	123
Dit jaar nog	231
Genoeg van de wereld, door G. van Neubourg	46
Gered, door Jenny	367, 370, 378
Grootvader, door Albertine Smulders	30
Grootmoeder, door Albertine Smulders	39
Hoe overtuigd Bridget was, door Nurbo	391, 393
In den vestzak, door G. Bruna	86
Kerstboom (De)	406
Kerstfeest-tocht (Een) in de 15de eeuw	406
Koningin voor een dag, door P. Buissink, Pr.	363
Legende (De) van het huis no. 15	406
Levensdroom, door Agatha de Haan	353, 361
Liefde's Band, door G. van Neubourg	331, 347
Machinekamer (In de). Verhaal uit het verre Westen, door Jenny	415
Marcus Stampa, door Jenny	326, 335
Micheitsch, de klokkenist	206
Mignon, roman door Agatha de Haan	2, 10, 19, 26, 35, 46, 51, 62, 70, 78, 82, 90, 107, 114, 121, 130, 138, 146, 154, 163, 170, 182,190

Mijn avontuur met een krankzinnige, door Magda	118
Misverstand (Een), door Nurbo	22
Moeder, door Albertine Smulders	134
Moj Hanneke, door Ravo	58, 66, 74
Postduif (De), door Alb. S.	6
Stiefmoeder, door Mevrouw Abbink, Bsse van Voorst tot Voorst	330, 338, 346
Turksche humor, door Nurbo	351
Uit een leven, door J.K.	111
Uitverkoop (Een)	254
Vader, door Albertine Smulders	123
Van een zondaar (Legende)	315
Van henengaan, door H.J.M. van den Heuvel	50
Verloren fabrieksgeheim (Het), door Th. L.T.	379
Vier dagen, door J.K.	386
Witte (De) grenadiers, door Jenny	175
Wroeging (De) van den kaperkapitein, door Jenny	284, 293, 301
Zusje, door Albertine Smulders	172

Levensschetsen.

	BLADZ.
Arts (A.H.A.)	134
Clavier (Etienne), door Magda	351
Fock (Dr. L.C.E.E.), door A.M.C. van Cooth	274
Heutsz (Luitenant-generaal J.B. van)	257
Jansen (Mgr. dr. Andreas), door dr. G. Brom	178
Lans (J.R. van der)	218
Locatelli (Mgr. Achilles), door G. Vesters, M.S.C.	50
Prinses (De) van Asturië	369
Spoorman (Mgr. H.L.), door een oud-leerling	337
Swaay (Prof. G.J. van), door H. Ermann, S.J.	266

Tellegen (Dr. A.O.H.)	416
Wijck (S.M. van)	66

Poëzie.

	BLADZ.
Augustinus (De H.), door dr. A. Smoor	390
's Avonds, door Raph. G. Greven, Ord. J raem	243
Benedictie, door E.P.H.	61
Bruidswcclde. door Raph. G. Greven, Ord. Praem	6
Cyprianus (De H.), door dr. A. Smoor	391
'Ecce Homo', door A.P. de Kort.	323
Een leeuwerik gelijk..., door A.P. de Kort, rector	123
Eerste H. Communie (Bij een), door M.J. de Bie, O.P.	138
Gekruiste Christus, door Gaston Breeze	97
Joseph (Op het beschermfeest van den), door dr. A. Smoor	94
Kerstmis, door R.S.	401
Kiekens, door E.B.Y.	414
Lied (Het) der ballingen, door H.J.M. v.d. Heuvel	50
'Mater dolorosa', door A.P. de Kort	323
Meimaand (De), door dr. A. Smoor	146
Passiebloemen, door P. Fr. N. van Hassel, O.P.	105
Rolduc (Aan), door A.H.M. Ruyten, Pr.	234
Rolduc (Aan), door F.R.	234
Schaepman (Eerste jaargetijde van Mgr. dr.), z.g., door C.R. de Klerk	26
Sterren, door dr. A. Smoor	386
Vijftigjarig feestgetij (Op het) van de verklaring der Onbevlekte Ontvangenis, door dr. A. Smoor	398
Zon (De), door dr. A. Smoor	414
Zijn laatste wensch, door M.d.B.	99

Kunst.

	BLADZ.
Atelier (In het) van den dierenschilder	182
Bij Vreeland	129
Bisschop (Christoffel)	355
Callier (Z.D.H. Mgr. A.J.)	209
Cheseman (Portret van Robertus)	378
Dorpsgezicht	363
Draaierswerkplaats	8
Gezicht op Haarlem	222
Goede kameraden	314
Goes (Hugo van der), door Maria Viola	402
In de kerk, door P. Raëskin	81
In de keuken	329
Is maar een pennelikker' ('t)	354
Israëls (Jozef), door Maria Viola	34, 41, 54
Kinderen der zee	262
Kinderen (De) van den schilder	66
Laantje (Het) van Middelharnis	345
Lijdensplaten (Bij onze), door Maria Viola	98
Man (De) met den stok	30
Meloeneneters (De)	149
Middagmaal (Het)	249
Muziekliefhebbers (Ook)	26
Operatie (Een gevaarlijke)	114
Overtoom. (De)	310
Paardenmarkt te Rotterdam	61
Prelaat beschermd door St. Victor.	323
Schemering	137
Sheffield (Sir) en gemalin	94
Steen (Jan), door Maria Viola.	265, 275, 281, 289, 297
Stichtende lezing	107
Twee zeegezichten	169
Vee in de weide	225
Voorjaar	153

Winter	1
Winter	86
Zomer	194

Godsdienst.

	BLADZ.
Abraham's offer	180
Adelbert van Praag (Moord van bisschop)	262
‘Bedrukte Moeder Gods’ (De) van Varsseveld, door J. Kronenburg, C. ss. R.	145
Jacob voor Pharao	276
Onbevlekte Ontvangenis. (De)	395
Ontwikkeling (De) der Kerkelijke Hiërarchie in de Ver. Staten van Noord-Amerika, door C.J. Kerkvliet, O.P.	399
Petrus (De H.) in het huis van den hoofdman Cornelius	211

Kijkjes in Nederland.

	BLADZ.
Amsterdam - Oud en Nieuw, door J.W. Helmer	17, 299
Hofstad (Uit de), door L.J.J. Hageraats, Pr.	11, 305
Kloosterkerk (De) van St.-Catharinadal te Ooster hout in Noord-Braban door Jan Stuijt	385
Militaire-Vereeniging (Een blo iende R.K.)	303
Stadskiekje	248
Vuurtoren van Ameland (Een bezoek aan den), door J. Daalders	161

Land- en Volkenkunde

BLADZ.

Doode Land (Het), door Pastoor Kaag	14, 103
‘Herrgottschnitzern’ (Bij de) van Oberammergau	286
Luik (Van) naar Luxemburg, door J.F. Nuyens	185, 198
Metz (Van) naar Straatsburg, door J.F. Nuyens	207, 214, 222
‘Roode wolk’. (De)	176
Russische koetsierswereld (Uit de)	156
Straatsburg (Merkwaardigheden van), door J.F. Nuyens	227, 247, 251, 262

Geschiedenis van den dag

	BLADZ.
Aalesund (De stad)	57
Artsen-congres te Rome (Van het katholieke)	140
Katholiekendag te Regensburg (Van den)	355
Nederlandsche pelgrimstocht (Over den) naar Lourdes, door Albert Mosmans	236
Oorlogsveld (Van het) in Oost-Azië	86, 89, 110, 115, 157, 166, 217, 240
Rolduc, door H. Wismans	234, 240
Tentoonstelling van oude koperwerken te Middelburg	267
Vorstelijke verlcofden	321

Geschiedenis.

	BLADZ.
Joachim I (Keurvorst) van Brandenburg en de roofridders	198
Norbertus (De H.) ontvangt uit handen der familie Snoeck de H. Hostiën en gewijde kerkvaten	187
Otto de Groote te Maagdenburg	78
Ruprecht (Koning) van de Palis voor Aken	22

Kennis der Natuur.

	BLADZ.
Bever (De geschiedenis van een), door Albertine Smulders	339
Damhert (De geschiedenis van een), door Albertine Smulders	357
Duiker (De geschiedenis van een Amerikaanschen), door Albertine Smulders	373
Schildpadden van de Mississippi	73
Steenadelaars	204

Wetenswaardig Allerlei.

	BLADZ.
Reizende kunstenmakers	325
Safe deposits	79

Bij de Platon

	BLADZ.
	8, 16, 24, 32, 40, 64, 72, 80, 88, 112, 120, 128, 136, 144, 152. 160, 168, 176, 184, 192,200.216, 224, 232, 256, 264, 272, 280, 312, 320, 336, 344, 352, 360, 368, 376. 383, 392, 400
Naschrift	416

Alphabetische lijst der Gravures.

	BLADZ.
Aalesund (De stad) in Noorwegen, in den nacht van 23 Jan. verbrand	57
Aanbidding (De) der herders	412
Abraham's offer	180
Adelbert (Marteldood van den H.) te Praag	26l
Afscheid	364
Alexejef (Admiraal)	85
Alfons XIII (Koning) ontvangt te Toledo de sleutels der stad	116
Alfons XIII (Koning) ontvangt te Toledo het eere-canonicaat van de kathedraal	116
Alleen op de waereld	44
Ameland (Ballum op)	161
Ameland (Nes op)	161
Ameland (Hollum op)	168
Ameland (Vuurtoren van)	168
Ameland Wrakstukken aan het strand	168
Amsterdam: De O.Z. Achterburgwal (Kuipersgrachtje)	17
Amsterdam: De O.Z. Voorburgwal met de O.Z Kolk	20
Amsterdam: De O.Z. Kolk van de IJzijde gezien	20
Amsterdam: Oud en Nieuw. Gezicht op de Nieuwmark	300
Aquamanile of schenkkan, in de Middeleeuwen gebruikt bij de H. Mis	268
Ar bische knaap (Een) uit Algerië	24
Arts (A.H.A.)	134
Artsen-cengrcs (Van het) te Rome. (Zeven portretten)	140
Asturië (De prins en de prinses van) met hun twee eerste kinderen	370
Batavia (De kathedraal te)	242
Beeldjesverkoopers	229

‘Bedrukte Moeder Gods’ (De) van Varsseveld	145
Beleg van Port-Arthur (Uit het)	341
Belgrado (Mgr. Carolus graaf)	317
Bestorming van het fort Pa-li-tsjang te Port-Arthur door de Japanners	348
Bever' (Acht tafereelen bij het opstel De geschiedenis van een)	339, 342, 343, 344
Bij het varkenshok	52
Bisschop (Christoffel)	355
Boelgaarsche (Jonge)	152
Brandkelders van de ‘Maas en Waalsche Bank’ te Nijmegen	80
Callier (Z.D.H. Mgr. A.J.)	209
Cecilie Augusta Marie (Hertogin) van Mecklenburg-Schwerin	321
Cheseman (Portret van Robertus)	377
Chineesche koelies gebezigd bij de verdedigingswerken van Port Arthur	92
Christus valt voor de tweede maal	97
Christus sterft aan het kruis	100
Christus wordt in het graf gelegd	100
Corten (Mgr. dr. R.)	252
Dagbladvoorlezing voor de blinden van het Instituut ‘Quinze vingts’ te Parijs	64
Damhert' (Zeven illustraties bij 'De geschieden is van een)	357, 358, 359, 360
Dinteloord (Gezicht op)	128
Doggersbank (Het Engelsch-Russisch incident bij	380
Doode Land (Het). De kluis van Mar-Saba	13
Doode Land (Het). Het graf der koningen	104
Door de sneeuw (Per diligence)	68
Door de sneeuw (Per tuf-tuf)	69
Dorpsgezicht	361
Draaierswerkplaats	8
Duiker' (Zes illustraties bij 'De geschiedenis van een A merikaanschen)	373 374, 375
Edele sport van weleer	148

Eekhoorn en spreeuwen	16
Een oogenblik geduld!	4
Eerste pijp (De)	121
Fock (Dr. L.C.E.E.)	274
Franklin's (Benjamin) electrische proef met een vlieger	228
Friedrich Wilhelm (Kroonprins) van Pruisen	321
Gang (De) langs het kerkhof	41
Gannef (Een)	149
Gedenksteen (De) te Andel	319
Geïmproviseerd naai-atelier (Een) en het winterpaleis te St.-Petersburg	109
George van Saksen (Het doodsbed van koning)	376
Goede kameraden	313
Goeie reis!	77
Gravenhage ('s-). Monument 1813	308
Grootvader. (Vijf tafereelen bij het opstel)	31, 32
Grootmoeder. (Vijf tafereelen bij het opstel)	39, 40
Haag (Den), De koninklijke stoet op het Binnenhof, ter opening van de Staten-Generaal	332
Haarlem (Gezicht op)	220
Haringvangst	269
Helder. Bezoek van H.M. de Koningin en Z.K.H. den Prins aan de marine. Insp ctie	332
Helder. Bezoek van H.M. Aan boord	332
Hendrik VJ (Keizer) stort zich in den Rijn	381
Hendrik VJ (Rolant brengt Paus Gregorius de heiligschennende boodschap van)	381
Herder (De	55
‘Herrgottschnitzern’ van Oberammergau. (Vijf kiekjes bij het opstel: Over de)	287, 288
Hertenduel (Het slot van een)	132
Hertogenbosch ('s). Muziektent op de Markt	294
Hertogenbosch Intocht van H.M. de Koningin en Z.K.H. den Prins	294

Hertogenbosch Eigenaardige hulde in de Kerkstraat aan Z.K.H. den Prins	295
Hertogenbosch Afrit na het bezoek aan de ‘Illustre Lieve Vrou-we-Broederschap’	295
Hertogenbosch H.M. en Z.K.H. op het ‘concours hippique’	296
Hertogenbosch (Personeel van Lutkie & Cranenburg te 's-)	303
Heusden (H.M. de Koningin op het bordes van het stadhuis)	296
Heutsz (Gouverneur-generaal J.B.v.)	257
Hoefnagels (Mgr. Dr. P.J.)	297, 331
Hofstad (Uit de). Het Binnenhof	13
Hogendorp (Gijsbert Karel van)	305
Hoofdkerk van St.-Petersburg (In de) tijdens den oorlog	336
Hoofdstad (Kon. bezoek aan 's Rijks): Volksmenigte op het Damrak bij de aankomst	340
Kerkgang op Zondag	340
H.M. en Z.K.H. in ‘Artis’	340
In de kerk	81
In de keuken	329
In het atelier van den dierenschilder	181
Indianen op de elandenjacht	29
Is maar een pennelikker' ('t)	353
Isabella II (Koningin) van Spanje	160
Israëls (Jozef)	33
Israëls (Jozef) ontvangen in de kon. academie te Londen, Mei 1903	52
Ito (De Japansche staatsman markies)	88
Jacob voor Pharao	276
Jansen (Mgr. dr. Andreas)	177
Jamagata (Veldmaarschalk)	88
Japansche marine-soldaten	96
Japansche schildwacht aan den zoom van een bosch	165
Japansche soldaten (Vertrek van) naar het oorlogsveld	253

Japansche gastvrijheid jegens buitenlandsche dagbladcorrespondenten te Sasebo	312
Japansche begrafenis te Tokio	384
Joachim I (Keurvorst) van Brandenburg spreekt het doodvonnis uit over zijn vriend den heer van Lindenberg	196
Kalme ochtend	169
Karel de Stoute, in het jaar van zijn huwelijk	405
Katholiekendag (Limburgsche) te Heerlen.	213
Katholiekendag te Regensburg (Van den). Vier portretten	356
Keizerin van Rusland (De) inspecteert de zendingen versnaperingen en geneesmiddelen voor het oorlogsveld	112
Keizer (De) van Marocco in zijn paleis	393
Kerstboom (De)	409
Kerstfeesttocht (Een) in de 15de eeuw	408
Kerstlandschap	401
Kinderen der zee	44
Kinderen der zee	260
Kinderen (De) van den schilder	65
Kinderlooze weduwe	364
Kinderspel	56
Kloosterkerk (De) van St.-Catharinadal te Oosterhout	385
Kloosterkerk (Jubé van de) van St.-Catharinadal	388
Koeropatkin (Generaal)	85
Koorlezenaar uit de XV de eeuw	270
Kozakken (Biddende) aan het graf van een kameraad	164
Kroonprins-baby (De) van Italië	376
Kruger (President)	256
Laatste stonden	229
Langs de vaart	55
Lans (J.R. van der)	218
Li-hsi (Zijne Majesteit), keizer van Korea	89
Linewitsj (Generaal)	85

Locatelli (Mgr. Achilles)	49
Lorenzelli (Mgr.), nuntius-apostolicus te Parijs	212
Lourdes. Aankomst der middagprocessie op het plein der Rozenkranskerk	237
Lourdes. Groep der Nederlandschepelgrims vóór de Rozenkranskerk	243
Luxemburg. De Petrusse	185
Luxemburg. Steilte en dal	185
Luxemburg. Een nieuwe viaduct	192
Luypen (Z.D.H. Mgr. E.S.)	242
Man (De) met den stok	28
Maraboe's en Flamingo's	72
Margaretha, koningin-moeder van Italië, ontvangt haar eerste mannelijk kleinkind, den pasgeboren kroonprins	349
Maria de las Mercedes (Wijlen H.K.H), prinses van Asturië	369
Makarof (Vice-admiraal)	158
Menschlievendheid in den oorlog	415
Metz	200
Middagmaal	249
Middeleeuwsche kerkelijke voorwerpen (Vitrine met)	268
Middelharnis (Het laantje van)	345
Mignon	184
Militaire-Verceniging te Leiden (Kiekjes in de R.K.)	304
Moeder. (Drie tafereelen bij het opstel)	135, 136
Moeder en zoon	176
Moetsoehito (Z.M.). keizer van Japan	108
Mollenvangst op zijn ouderwetsch en op zijn Amerikaansch	60
Muziekliefhebbers (Ook)	25
Naaischool (De Katwijksche)	45
Na den storm	48
Napoleon III, als metselaar vermomd, ontsnapt uit Ham	124
Nest van een steenadelaar	204

Nisard, de Fransche gezant bij den H. Stoel	212
Nolens (Mgr. dr. W.)	252
Norbertus (De H.) ontvangt uit banden der familie Snoeck de H. Hostiën en gewijde kerkvaten	189
Offer der zee	365
Om 't beste deel	356
Ontmoeting (De) van David en Abigail	404
Operatie (Een gevaarlijke)	113
Op straat gezet	52
Op weg naar Korea: Marsch van Russische soldaten door de straten van Port-Arthur	92
Os (Dr. Ignatius Anthony van), † 14 Jan. 1904	35
Oostzee-vloot (De Russ sche) naar het oorlogsterrein	416
Otto de Groote (Keizer) met zijn gemalin te Maagdenburg	76
Oude straatmuzikant. (De)	232
Overtoom. (De)	309
Paardenmarkt te Rotterdam	61
Palmzondag te Weenen	101
Peter I van Servië. (Kroning van koning)	352
Petrus (De H.) in het huis van den hoofdman Cornelius	213
Pius X (Z.H.) en zijn staatssecretaris Z.E. kardinaal Merry del Val	212
Plechtige Pauselijke mis in de Sint-Pieter	205
Plechtigheid (De) in de St. Pieter op den eersten verjaardag van het overlijden van Z.H. Paus Leo XIII	277
Forseleinschilder (De)	9
Port-Arthur	216
Portinari (Thomas) met zijn zonen en patroon-heiligen	413
Portinari (Margaritha) met haar dochter en patroon-heiligen	413
Prelaat beschermt door St. Victor	324
Processie (De) der ‘gemante den’ in St. Pieter	188

Proefnemingen met het afvuren van torpedo's aan boord van een oorlogsschip	117
‘Reizende kunstenmakers’ (Zeven schetsen bij het opstel	325, 327, 328
Reuzenbrand der petroleum-tankste Antwerpen (Gezichten op den)	320
Rolduc. Zomer- en wintergezicht op de oostzijde der gebouwen	233
Rolduc. Het beeld in de grot	236
Rolduc. Zuidzijde der gebouwen	236
Rolduc. De crypte	237
Rolduc. Sercophaag van den eerbiedwaardigen Ailbertus	236
Rolduc. Graftombe van Walram III, hertog van Limburg	240
Rolduc. Uit de bibliotheek	240
Rolduc. Het standbeeld van den eerbiedwaardigen Ailbertus	241
Rolduc. (Feestgroep v. 't jubilecrend)	260
Rolduc. 's eeuwfeest. (Afbeelding op ware grootte der bronzen gedenkplaat van)	252
‘Roode wolk’ (De)	176
Roosevelt (President) en zijn vier zoons	279
Ruprecht van de Palts (De pasgekozen koning) voor Aken's gesloten poorten	21
Russische troepen op marsch door Mantsjoerije	85
Russisch eskader (Het) te Wladiwostok	109
Russische oorlogsschip ‘Jenissei’ (Het) bezig met het uitzetten van vaste torpedo's	120
Russische ambulance (Een) op sneeuwschoenen	133
Russische koetsierswereld.' (Acht teekeningen 'Uit de)	156, 157
Russisch Paaschgebruik (Een)	164
Russische voorpost in de Siberische steppen	165
Rutten (Hoogeerw. heer J.F.C.)	79
Saksen (Koning George van)	368

Saksen (Koning Frederik III van)	368
Saksen (Frederik August George kroonprins van)	368
Saksen (Prins Frederik Christiaan v.)	368
Saksen (Prins Ernest Hendrik van)	368
Schemering	137
Schildpadden van de Mississippi	73
Sheffield (oir) en gemalin	93
Sickesz (Mr. C.J)	160
Sigmaringen (Het slot)	36
Sint-Nicolaas-avond	396
Slag bij Liao-jang (Episode uit den)	372
Slag bij Liao-jang (Episode uit den)	392
Sledevaart (Een) van den Poolschen koning Sobieski	5
Smidse (In de)	37
Spoor man (Mgr. H.L.)	337
Staand klokje	272
Stadskiekje	240
Steen (Jan). Zelfportret	265
Steen (Jan). Familietafereel	273
Steen (Jan). Zelfportret	280
Steen (Jan). Prinsjesdag	281
Steen (Jan). Een menagerie	284
Steen (Jan). De dansles	285
Steen (Jan). Het doktersbezoek	289
Steen (Jan). Het doopmaal	292
Steen (Jan). De oestereetster	293
Steen (Jan). De Emmaüsgangers	297
Steen (Jan). Het huwelijkscontract	301
Stichtende lezing	106
Stichting De Stuers (Gebouwen der) te Maastricht	317
Stoessel (Generaal Anatoli Michaelowitsj	350
Stormige zee	172
Straatzangers	12
Straatsburg. Westzijde der kath draal	201
Straatsburg. Achter den Molen	208

Straatsburg. Het typisch-oude huis Kammerzell	224
Stuers (Jhr. Mr. E.J.B. Chr. ridder de)	317
Swaay (Prof. G.J. van)	266
Tellegen (Dr. A.O.H.), † 19 Nov. 1904	416
Terdoodbrenging van Tsjoengoezen	217
Terugkeer van de jacht	333
Tiroler (Een)	264
Togo (Admiraal)	88
Vader (Twee tafereelen bij het opstel)	125
Vee in de weide	225
Verboden vrucht.' ('De)	221
Vijftien aartsbisschoppen (De) der Ver. Staten van Noord-Amerika	397
Vondel kerk te Amsterdam (Ruïne van de). Gezicht van buiten en gezicht van binnen	389
Vondelkerk (Brandende toren van de)	400
Voorjaar	153
Vreeland (Bij)	129
Wat een gebeurtenis!	197
Wereldtentoonstelling te St. Louis (Schitterend nachtfeest bij de)	245
Wet (Generaal de) in vredestijd	144
Wierookdragende engelen uit de XIIde eeuw	272
Wijck (S.M. van) † 6 Febr. 1904	66
Wilhelm II (Keizer) in het paviljoen van de 'Hohenzollern' op de Middellandsche Zee	164
Winter	1
Winter	84
Wissel (Een) van elf millioen pd. st.	88
Zomer	193
Zomeravond	141
Zusje (Vijf tafereelen bij het opstel)	173, 174
Zusje gaat slapen	316

BLADZ.

Kunstblad No. 20: Portret van H.M. de koningin-moeder.

Kunstblad No. 21. Koninklijk echtpaar.

Kunstblad No. 22. De Onbevlekte Ontvangenis.

Premleplaat: De meloeneneters.

[Nummer 1]

Winter.
Naar de schilderij van Isack van Ostade.

Onder de leerlingen van den leutigen Frans Hals kennen wij Adriaan van Ostade, net als zijn meester een vroolijken kerel, die 't leven van den koddigen kant placht te bekijken: een vedelaar voor 'n boerenhuis, waarvan de bewoners glanzend van genoegen over de onderdeur hangen, een stelletje boeren, saêmgekropen in de kroeg bij biertje en vertiertje, dàt was van zijn gading. Zijn jong-gestorven broer en leerling Isack - hij overleed in 1649 op 28jarigen leeftijd - ging eenigszins een anderen weg. Wel was het leven en beweging, wat hem aantrok, méér echter buiten- dan binnenshuis.

Hier is een wintertje van hem: een verre ijsvlakte, waar, 't al leven en bedrijvigheid is; groot en klein rijdt en glijdt over 't ijs, een voerman drijft met moeite zijn schimmel, die een beladen slee trekt, den gladden kant op; een ruiter komt langs den weg aangereden, molens malen en schoorsteenen rooken - de kille winter heeft geen stilstand gebracht in 't wakkere menschen even. Typisch die boer en boerin, rijdend aan een stok; hun kleine jongen, achteraan, doet moeite om vader en moeder by te houden, en 't onmisbare keffertje vergezelt de familie met luidruchtig protest.

WINTER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ISACK VAN OSTADE.

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.

Op den slotvijver lagen de dichterlijke waterrozen, droomend stil, als reine gedachten vol schoonheid.

Het maanlicht drong tusschen de eikenkruinen door, gleed lager, naar gras en struiken, naar het donkere water, waarin het levenwekkend tintelde, naar de bloemen, die in haar gouden hartjes als dankend de zachte stralen opvingen.

Fluisterend ging het door 't groen, als deden de legenden, spookvertellingen, geschiedenissen der werkelijkheid van eeuwen her de ronde.

In de enkele gebroken ruiten der ruïne staroogde 't droefgeestig bleeke licht en zij kregen iets van holle oogen, die nog in den nacht wilden kijken, 't Waren uitgebluschte oogen, die zich niet sluiten konden.

't Riet wiegelde met sierlijk waaiende pluimen en stiet de slaapdronken lichtbloemen, waartusschen de nesten der wilde eendjes en karkieten verborgen waren.

Om den stompen toren krijschte het, huiverig, scherp, met nijdige gilletjes. Fladderend geruisch ging altijd rond; hoog, laag, in rusteloos kleppen van kleine vlerkjes.

Vleermuizen, overal vleermuizen.

Geheimzinnig was 't om de oude ruïne, spookachtig. En toch zoo mooi, zoo eenzaam, zoo liefelijk romantisch. 't Was een plek om te droomen van de oude balladen der middeleeuwen, om er te neuriën overoude eentonig-gevoelige wijsjes, zóo zacht, dat het koeltje ze overstemt en ze meevoert op zijn adem. Om er te denken aan de ridderlijke daden der vroegere geslachten, om er te huiveren ook bij herinneringen aan ruw misbruik van macht, ongebreidelde hoogmoed en twistzucht.

Eeuwen weefden om het vervallen kasteel een betoovering van sagen en sproken en de boeren uit den omtrek sloegen een kruis, als zij in het schemeruur langs den slotvijver moesten.

Er werd gefluisterd:...

Ginder, links van 't slot, stond op een heuveltje een verweerde steenen bank. Somber stak een stervende eik er zijn takken naar uit; deze armzalige, door storm en bliksem verminkte stam had op zichzelf reeds iets huiveringwekkends. En als dan de schemer met zijn vale tinten uit iederen vorm gedrochten schept, als de gluipende stilte, die om den verlaten burcht hangt, ieder blad, iedere grasspriet geheimzinnig doet worden in zijn gefluister met den wind, dan...

Er waren er in het dorp, die volhielden, dat zij er 's avonds twee vrouwengestalten hadden gezien. In diep rouwgewaad, de jongste de oudere steunende met haar arm, waren zij voortgegleden, stil, alsof geen voetzool de aarde raakte, geen halmpje knakte. Daar op de bank hadden zij gezeten en zij waren niet wedergezien.

Neen, wie er niet wezen hoefde, bleef liever daar weg, bij den stillen slotvijver.

Ieder jaar echter keerden er dezelfde gasten weder, reigers en ooievaars, wilde zwanen...

Ieder jaar kwamen dezelfde menschen er terug en dan stond onder den ouden spookeik de ellendige rollende hut; de menschelijke woning, die niet veel beter en ruimer was dan een hondenhok.

Toch, hoé armelijk ook, voor het eenige ruitje stond altijd een glas, dat in den zomer de bonte veldbloemen drenkte en 's winters een takje groen.

Een smalle kinderhand zette daar dat glas neer en dan keken fluweelige oogen vol gloed neer op de lieve natuurkinderen met hun onschuldige kopjes...

't Is al zoo duister onder de boomen, maar op den vijver tintelt en glinstert het in trillende lichtstrepen en de witte waterbloemen slapen op haar groote, ronde bladeren.

't Fladderen en kleppen kwam en ging, omhoog, omlaag, rusteloos. De schelle, dringerige stemmetjes schreeuwden hier, daar, ginds, overal.

De sterren pinkten hel in het donkerblauw, de onmeetbare ruimte daarboven, en zij spiegelden zich in het zilveren vijverschild, tusschen lisch en waterrozen.

Op het trapje van den wagen hurkte een tenger wezen in armoedige kleeren gehuld.

Met de ellebogen op de knieën, het hoofd in de handen zat zij daar, peinzend, genietend in den heerlijken sterrenhemel, in het maanlicht, dat zijn spel speelde op den vijver.

Een akelige kreet jammerde door de stilte.

‘Een uil,’ dacht het kind zonder te rillen. Zij kende de geluiden der dieren, de stemmen der natuur in 't nachtelijk donker.

‘'t Loopt mis met 't mensch, de uilen krijschen er van geweld,’ had de vrouw van den boer 's middags gezegd.

Het kind had het gehoord en er van gehuiverd. Maar zij geloofde niet aan de sombere voorspelling der uilen; die vogels schreeuwen immers elken nacht. Zij hoorde het altijd, als zij op het trapje zat om naar de sterren te zien; of als zij wakker lag te droomen op haar armoedig bed.

Zij was wel een geheel bijzonder wezen, het zwerverskind.

Zij was niet geheel onontwikkeld en zeldzaam begaafd van aanleg. Peinzen en navorschen was haar liefste werk en haar vrije leven gaf er haar alle gelegenheìd toe.

Zij wist veel van de natuur, zij kende haar bij nacht en dag, bij zonneschijn en mistroostig-grauwe dagen. Zij wist veel van de dieren en de bloemen, zij was een kleine natuurkundige zonder dat zij 't zelve wist.

Vooral bloemen en vogels had zij lief en ook... boeken. In een mand bewaarde zij haar schat, oude versleten schoolboeken, een oud testament, verzen, sprookjes... Alle boeken, die vriendelijke menschen het kind hadden gegeven, omdat zij er ‘zoo vreemd mee in haar schik was.’

Urenlang kon zij in een hoekje van den wagen zitten, met een der boeken op den schoot, het lampje naast zich op den vloer. Dan genoot zij: als moeder al lang sliep, de wind om het wrakke voertuig floot, de regen eentonig druppelde op de kap van den wagen en Hector in zijn droom blafte, alsof hij met andere honden aan 't vechten was.

Dan leken de verhaaltjes, die in de oude boeken stonden, veel mooier en kleuriger dan bij het daglicht. Dan leefden al de gestalten voor het meisje, dan vulden zij de stilte om haar heen, zagen haar aan alsof zij haar vrienden waren.

En dan deed zij hun vragen, belangstellende, maar altijd naïeve vragen; en zij beantwoordden die vragen heel vriendelijk.

Zoo leefde het kind in haar onwerkelijke wereld en vergat, hoe arm zij in de werkelijke wereld bedeeld was. Vader was dood. Hij was niet slecht geweest, maar de armoede, de nijpende armoede, waaraan geen ontkomen was, verbitterde hem. Hij was zwak, dikwijls lijdend en werken viel hem te zwaar. Met allerlei kleinen handel, met zingen en spelen, had hij zich door het leven zien te helpen.

Hij dronk niet, had nooit gestolen, zelfs gebrek had hem niet tot misdaad gebracht; maar leven in gebrek en sterven in gebrek, dat troostelooze vooruitzicht deed hem vervallen tot ongeneeslijke melancholie. Tot den laatsten dag was hij uitgegaan met zijn harmonica om voor de huizen der beter bedeelden zijn sombere wijsjes te klagen. Dikwijls hadden ongevoelige luisteraars hem hun geestigheden toegeschreeuwd; spot in plaats van brood... hoe had hij hen dan aangezien met zijn donkere oogen, waarin nooit een lachje tintelde. Hij had immers wel geweten, dat

hij geen kunstenaar was; dat er weinig welluidendheid was in de klanken, die zijn versleten instrument nog te geven had; dat zijn voordracht zeer gebrekkig was.

Maar als men honger heeft, als men niet meer werken kan en ook geen enkele stem tot voorspraak heeft... dan vraagt men niet meer naar mooi of niet mooi, dan laat men zich dwingen door de noodzaak en geeft wat men te geven heeft om in ruil te vragen een stuk brood.

's Middags was hij op een stoep ineengezonken, bewusteloos had men hem opgenomen en in het gasthuis was hij 's avonds gestorven.

Met moeder was zij op zijn graf geweest, een akelig graf, ledig en koud als al de graven er om heen. De graven der armen, niet eens door liefdevolle handen met bloemen versierd. Eenzame, vergeten graven, zooals men ze alleen vindt op kerkhoven van groote steden.

Toen hadden zij samen het oude leven geleid; moeder had negotie gedaan, zij gezongen en gespeeld. Maar nu was moeder ziek, haast altijd ziek en zij zong de klagende wijsjes, die zij nog van vader geleerd had. Zij kende geen vroolijke liedjes.

Nog altijd droomde het maanlicht op den vijver en zat het kind pp het trapje van den wagen naar de sterren te zien.

Zij was moede en hongerig, zij had langer gezongen dan anders en ver geloopen. Maar al het geld, dat zij ontvangen had, was al reeds weer voor moeder besteed; voor zichzelf had zij zoo weinig genomen. Zij was een goed kind, een wonderlijk dweepstertje met een rein hart vol idealen.

Hector haalde diep adem in zijn slaap en het meisje streek zich de wilde, donkere lokken uit het gezicht, met een eigenaardige beweging; trotsch, ongeduldig.

Heerlijk, zoo het zachte, droefgeestig-vriendelijke maanlicht te zien tintelen op den donkeren vijver. Wat komen die waterrozen mooi uit op de bladeren, die als schubben opeengeschoven liggen. En 't riet fluistert; het vertelt zeker mooie sprookjes... En al die sterren, groote en kleine, ontelbare... ze pinkelen en stralen... daar valt er één... twee... Waar zouden die nu heengaan?

Het kind volgde met den blik de lichtende streep, die vluchtig langs het uitspansel schoot en spoorloos verdween.

Weer krijschte een uil.

‘Akelig dier!’ zei het kind.

Toen stond zij op en ging in den wagen. Op de teenen sloop zij naar de benauwde bedstede, waarin moeder lag.

Zij sliep nog. Onbewegelijk lag de kleine, uitgeteerde gestalte onder de gelapte deken; het verweerde gezicht was kalm, haast blijmoedig in de volkomen rust.

‘Wat ziet zij er prettig uit. Zij droomt zekér van iets heel moois; ik zal haar straks vragen waarvan zij gedroomd heeft, dan heb ik er ook wat van mee.’

Haast onhoorbaar goot het kind een kopje melk in een pannetje over en stak een komfoortje aan om ze te warmen

Toen zette ze zich naast het toestel neer, nam een harer geliefde boeken en verdiepte er zich in. Hector snorkte in zijn diepen slaap. Buiten krasten nog altijd de uilen en ging het kloppend geruisch der vleermuisvlerkjes voortdurend rond.

Een scherpe gillende schreeuw deed het kind verschrikt opzien. Aan den wand hing een groote vleermuis, die zich met de achterpooten vasthield. Met van woede fonkelende oogjes staarde het dier haar aan en liet de tanden blikkeren, terwijl het luide krijschte.

'Afschuwelijk beest!' zei het meisje verstoord en sloeg er naar met moeders doek, totdat het weer naar buiten gefladderd was.

'Zou moeder niet wakker geworden zijn? Even kijken...' Behoedzaam gluurde zij in de bedstede... nog geen beweging...

Een poos later nam het kind het kopje melk en naderde de slapende nogmaals.

'Moeder!' fluisterde zij.

Geen antwoord.

'Moeder!' herhaalde zij luider.

Zelfs geen ademtochtje kwam tot haardover de bleeke lippen.

Zij zette de melk neer en greep moeders hand, bang. Die hand was koud en stijf.

'Moeder... zeg eens wat tegen me... moeder, ik ben zoo bang!... Hoort u mij niet, moesje, ik ben het, Mara, uw eigen kleine Mara!'

Vreeselijk stil werd het om het biddende kind; 't was of de stilte meewarig mede luisterde naar oen antwoord, dat door de verstijfde lippen niet meer kon worden gegeven.

'Ach, moeke... geef toch eens antwoord... zoo lang hebt u nog nooit geslapen... moeder!...'

Hector alleen antwoordde op het klagend geroep; met twee sprongen was hij in den wagen, zette de voorpooten tegen de bedstede en barstte los in een langgerekt gehuil.

't Klonk onbeschrijflijk droevig en nu wist ook Mara, dat het heel droevig was; moeder lag daar zoo stil en zoo bleek... dat was geen slapen... dat was...

Neen, zij kon... zij kón 't niet zeggen; zij wilde zelfs niet denken. Met wanhopige droefheid greep zij moeders arm en schudde dien, als om haar te doen ontwaken.

'Moeder, moesje... luister toch, ik ben het, Mara!'

Het doode gelaat scheen geruststellend te glimlachen. Armoede en ellende waren geleden, zij was nu vrij en gelukkig; zij was daar waar allen gelijk zijn, allen gelukkig.

Hector sprong tegen het bed op en huilde jammerlijk.

Mara verliet half onbewust den wagen en snelde langs den slotvijver zonder de schoonheid der waterrozen te zien, zonder op het spel der tintelende stralen te letten. In wilde vaart liep zij voort, het maanlicht was helder genoeg om haar den weg gemakkelijk te doen vinden. Zij sprong over kleine sloten, wrong zich door de elzestruiken, door klaver en koren stormde zij voort in blinden schrik; niet weenend, haar leed zelfs niet uitend in een enkelen kreet.

Met oogen, die pijnlijk brandden, omdat zij geen tranen hadden, staarde zij voor zich uit in den nacht, recht voor zich uit en het deerde haar niet wat haar voet vertrapte; zij wilde slechts den kortsten weg gaan, dwars door de velden.

Zij kwam langs 't kerkhof en zij wilde er niet naar zien. Hoe klopte haar hart... zij werd zoo akelig; 't was of er overal schimmen kwamen in de duisternis, zij werd er bang voor.

En zij dacht aan vader, aan het vergeten graf, ginds, ver, op het stadskerkhof.

Soms struikelde zij over boomstronken en andere hindernissen, maar zij voelde nauwelijks de pijn aan haar voeten, schier ademloos, hijgend van inspanning liep zij voort.

En toch bij al haar haast ging zij in een zoo wijd mogelijken boog om het kerkhof heen. Zij was zoo bang voor dat vreeselijke kerkhof; klam werden haar voorhoofd en handen.

De dokter woonde dicht bij de kerk; zij stormde in wilden loop naar de verlichte ramen en bonsde er op met beide vuisten, onbewust van haar eigen onstuimigheid. Zij dacht bijna niet; rekende in haar ontzettenden angst nauwelijks op hulp; wist niet wien zij zocht, wat zij zeggen wilde.

Zij ijlde echter naar de huizen, waar toch menschen waren; zij snelde naar het eerste verlichte venster, dat zij zag, instinctmatig als de nachtvlinder uit het duister toevliegt op het licht.

En toen de voordeur niet werd opengedaan, drukte het kind haar ontsteld gezichtje tegen de ruit en keek in de kamer. Er was niemand en toch brandde er het licht, midden in den nacht. Zij sprong de stoep op en rukte woest aan de bel.

‘Doe toch open!’ riep zij smeekend en hulpeloos.

Er werd geopend; het kind zag nauwelijks wie voor haar stond; hijgend stond zij midden in de vestibule en streek zich de lange, verwarde haren uit de oogen.

‘Wat wil je, kind?’

't Was een koele stem, maar toch een vrouwenstem.

‘Moeder is dood,’ zei het kind rillend, maar zij schreide niet; haar oogen gloeiden koortsig.

‘'t Is Mignon, mama!’ riep een jongensstem door de gang.

Het kind keek op en blikte vol verwonderden angst in een blozend, vroolijk gezicht. Zij kende hem wel, het was ‘Albert van den dokter.’

‘Wou je papa spreken?’ riep de jongen voor zijn moeder heen en kwam nieuwsgierig een stap nader.

‘Ga naar de huiskamer, Albert,’ zei mevrouw gebiedend, en Albert ging, hoewel schoorvoetend en niet zonder herhaaldelijk om te kijken. In de deur van de huiskamer bleef hij onopgemerkt luisteren.

‘Wou je den dokter spreken?’

Het meisje plukte gejaagd aan haar lokken.

‘Moeder is dood,’ herhaalde zij, alsof dat alles was wat zij te zeggen had. En het was ook alles, want zij wist niet wat zij doen moest, niet wat zij zeggen zou.

‘Arm kind, dat is heel treurig voor je. Was je moeder ziek, of is zij plotseling gestorven?’

Hoe vriendelijk de vraag ook gedaan werd, voelde het kind met al de fijne zintuigen der smart de koelheid ervan en zij bewoog haar gezichtje zoo zenuwachtig, dat de doktersvrouw een schrede nadertrad.

‘Ben je niet wel, meisje?’

Het kind schudde haar hoofdje als in ontuitsprekelijke foltering, zij scheen iets weg te slikken en kreunde: ‘Moeder.’

‘De dokter is niet thuis, maar hij zal wel gauw komen. Wou je hem iets vragen? Kom maar mee naar de keuken, dan moet je eens vertellen, wat je eigenlijk komt doen. Je bent het meisje, dat langs de straat zingt, niet waar?’

Het kind knikte, maar bleef stijf op haar plaats. De vragen troffen haar niet, zij misten de werkelijke belangstelling, welke een vraag zoo innig maakt, dat ze in het hart doordringt.

‘Papa noemt haar Mignon,’ riep Albert uit de deur.

‘Heet je zoo, m'n kind?’

Weer bewoog zij onrustig het hoofdje.

‘Ik heet Mara. Ik wil terug naar moeder; zij ligt zoo alleen.’

En zij wilde snel wegloopen.

‘Je kunt midden in den nacht toch niet zoo alleen gaan, kind, en de dokter komt zeker gauw terug. Je kent hem wel, is 't niet? Hij is immers wel eens bij je moeder geweest? Ga met mij mee.’

'Ik wil liever naar moeder...'
'Wat? Is Mignon hier, in den nacht? Is er iets gebeurd, kleine meid?'
Mara draaide zich om; de dokter was teruggekeerd. Met gelaten droefheid zag zij den vriendelijken heer aan en vertelde het verschrikkelijke ook aan hem, met haast toonlooze stem.
'Moeder is dood!'
'Ach, arm kind! Kom, ik ga dadelijk naar haar zien. Ga je met me mee? Misschien is zij alleen bewusteloos en kunnen wij haar nog helpen. Tot straks, vrouw! Albert gauw naar bed!'
Hij nam het kind bij de hand en stapte snel voort. Het was zoo helder als bij dag.
'Vertel mij nu eens alles, kindlief. En wanhoop nu maar niet dadelijk. Wij zullen haar misschien nog beter kunnen maken.'
Zij ging op een drafje naast hem.
'Ik had melk voor haar gekookt, zij lag stil te slapen en ik was gaan lezen. En toen wou ik haar de melk laten drinken en zij hoorde niet. En zij lag zoo stil, zoo heel stil en haar handen waren heelemaal koud. Moeder is dood, zij is zéker dood, anders zou zij wel geluisterd hebben. Zij luisterde áltijd en nu hoort zij niets meer. En toen is Hector in den wagen gekomen en die zag het ook en hij huilde zoo. Die arme Hector wist ook wel, dat zij dood was, want zij hoorde hém ook niet. Want wij hielden zooveel van mekaar, allemaal. En zij luisterde altijd, als wij verdriet hadden, ook naar Hector!'
Het kind sprak gejaagd in één adem door, zij scheen de woorden met moeite uit de keel te wringen en de anders zoo klankrijke stem klonk heesch.
Maar nog schreide zij niet.
De dokter zuchtte diep, hij had medelijden met het kind.
'Arme Mignon, óók alleen en zwervend,' zei hij zacht.
Door den mooien maneschijn liepen zij voort, langs den slotvijver waar de waterrozen bloeiden, langs de oude spookachtige boomen. De dokter keek door het struikgewas naar de ruïne, zag de sterren pinkelen en boven hun hoofden kraste akelig een uil. De struiken fluisterden en ruischten geheimzinnig. Eentonig alsof geestenlippen gebeden prevelden.
En bij tusschenpoozen jankte een hond met klagend langgerekt huilen. Het klonk zoo droevig, zoo welsprekend. Het trouwe dier bewaakte zijn zachtzinnige meesteres en zijn smart kon hij niet anders uiten dan door bij haar lijk te weenen op zijn manier.
Ook de hond moest lucht geven aan zijn scheidingssmart.
'Hector,' zei Mara huiverend. 'Hij heeft ook zooveel verdriet.'
'Braaf dier!' sprak de dokter goedkeurend, 'hij is oprecht en trouw.'
Dat deed Mara weldadig aan, haar handje omvatte steviger de hand van den arts.
Zij voelde zijn deelneming en was hem dankbaar. Zijn sympathie daalde verzachtend op haar leed. En toen zij de wagen naderden, ging de dokter vooruit.

(*Wordt vervolgd.*)

EEN OOGENBLIK GEDULD! NAAR DE SCHILDERIJ VAN ARTHUR ELSLEY.

Met toestemming van de photo-inrichting ‘Union’, München.
EEN SLEDEVAART VAN DEN POOLSCHEN KONING SOBIESKI, NAAR DE SCHILDERIJ VAN PROF. JOSEF VON BRANDT.

Bruidsweelde.

I.

Mijn zuster, nu ge uw zuivren maagdom brengt
   Aan 't offeraltaar, als een lam
Sneeuwwit, nog van geen scherpe schaar gekrenkt,
   En in een helle, gouden vlam

Verterend, heden de eerstelingen schenkt
   Aan Jesus, 't Lam, dat lijden kwam
Uit liefde en hing ontzield en gansch gezengd
   Aan d' ijselijken folterstam;

   Wijd ik u 't lied, dat blijde zingt
   En, een fontein gelijk, opspringt
In 't Lentefeest, wijl heerlijk opengaan

De lelies, en vol witte vlammen staan
   In donkre doornen, wolkend wijd
   Den wierook van haar zuiverheid.

II.

   Hoe 't om en om den hof doorklonk,
Als uwe ziel, aan Jesus' zijde,
Hem heel haar zijn en werken wijdde
   En luid haar heilig hooglied zong!

   O, van Zijn lach haar bloeisel dronk
Die lelie-witheid, waarin blijde
Zijn maagdenminne zich vermeide,
   Daar stralend haar Zijn glans omblonk!

   Dat alle zustren, schoone bruid,
   Uw lied en kuische minneluit
In stille roerloosheid aanhooren,

   Straks waakt ook òp haar wondre zang,
   In trilling teer van zielsverlang:
Te zijn des Bruigoms uitverkoren!

III.

Mijn lieve heilige, wier oogen zacht
Als korenbloemen zijn in 't blonde graan,
Die in het windbewegen rustig staan
En altijd zien naar de eeuwge zonnepracht;

Hoe of ik lange dagen aan U dacht
En denken moest, daar 'k nooit mijn ziel verzaên
Kon van dat zoet genot, dat Jesus aan

U deed, u leidend uit verlangens nacht

In morgenrood en zonnetuinen van
Zijn warme liefde, waar gij heerlijk gaat
In 't gratiekleed, het zuivre maagdgewaad,

Stil fluisterend, wat geen beluistren kan,
En eet de woorden Zijner lippen rood:
Uw zielespijs en goddlijk liefdebrood.

Abdij Berne, Heeswijk.
RAPH. G. GREVEN,
Ord. Praem.

De postduif.
Door Alb. S.

Een der beste portretten, die ik schilderde, was dat van Grant Matcham, den bekenden financier, misschien omdat ik zijn geschiedenis en die zijner vrouw - de liefste, verstandigste vrouw, die ik ooit zag - kende en er belang in stelde.

Matcham had mijn werk gezien op de Academie en schreef mij het volgend briefje:

> 'Mijnheer,
> Indien uw werk het u veroorlooft, zoudt gij dan nog dit jaar mijn portret willen schilderen? Mijn vrouw en ik waren verrukt over uw werk in Burlington House. Wij zullen einde Augustus te Over-Court, Gloucester, zijn en ik zal u gaarne daar als onzen gast ontvangen. Waarom zal ik u later wel meedeelen. Met een tijdig antwoord zult gij mij zeer verplichten.
>
> GRANT MATCHAM.'

Het zegel van den brief droeg de afbeelding van een postduif en met datzelfde devies was ook het postpapier gestempeld.

Matcham's naam was heel bekend in de financiëele wereld als die van een gelukkig, maar zeer eerlijk man. Alles gelukte hem en hij was een mild beschermer van wetenschap en kunst, zoodat ik mijn gelukkig gesternte dankte en zijn aanbod dadelijk aannam.

Den 27sten Augustus kreeg ik een tweeden brief, waarin hij den datum van mijn bezoek vaststelde, en dus vertrok ik naar de oude kathedraalstad, waar Matcham mij zelf ontving en waar wij door Westgate Street, over de Severn naar Over reden, dat zoo wat twee mijlen van de stad verwijderd is.

Onderweg bekeek ik mijn model eens met het oog van een artist; hij had een krachtig, mooi gezicht, regelmatige trekken, dunne lippen, hoog voorhoofd en zachte, verstandige oogen. Zijn tint was die van een buitenman, hij moest zijn jeugd in 't vrije veld en met gezonde lichaamsoefening hebben doorgebracht. Ik dacht hoe wèl hem de kleeding van een landedelman der vorige eeuw zou staan. In een hedendaagsch grijs pakje is maar een enkele schilderachtig.

Toen wij de brug overgingen, wees hij met zijn zweep naar een hoogen toren, die alleen aan de overzijde der rivier stond.

'Nu is het een observatorium,' zei hij, 'vroeger noemde men het den Dwazen Toren van Clayton. De oude heer Clayton bouwde hem, opdat hij de jacht door een telescoop volgen kon, toen hij niet meer kon jagen. Daar, onder het dak, had ik

haast den dood gevonden, en ik ga hier nooit voorbij zonder God mijn dank te betuigen voor mijn ontsnapping en mijn later geluk. Ik vertel u dit, omdat het met uw bezoek iets te maken heeft. Maar na het diner, in mijn kamer, kunnen wij op ons gemak praten.

Vijf minuten later reden wij door de tuinpoort in een schoone eikenlaan naar het huis, een zestiende-eeuwsch steenen landhuis met fraaie inspringende vensters, dat in een mooi park lag, 't welk zich tot den Severn uitstrekte.

'Dit is het voorvaderlijk huis mijner vrouw,' zei Matcham.

'Mijn leven en mijn liefde kwamen van hieruit tot mij, in antwoord op een bode, door den Hemel zelf gezonden, zooals ik geloof, mijnheer Clissold. De tijd van wonderen is nog niet voorbij. Vergeef mij deze afwijking. Kom binnen, gij zijt ons een welkome gast en laat mij u aan mijne vrouw voorstellen.'

Ik zag een zeer bevallige vrouw, die dadelijk mijn genegenheid won. 't Was niet zoozeer hare schoonheid en hare eenvoudige, natuurlijke manieren, maar een zeker iets, dat van haar uitging en dadelijk ieders vertrouwen en achting winnen moest. Ik ben nooit erg onder den invloed van groote mannen geweest, denkelijk omdat zij voor mij poseerden, maar voor mijn gastvrouw, die mij met uitgestrekte hand te gemoet kwam, gevoelde ik dadelijk een diepe vereering, wat mij in het oude gezegde gelooven deed, dat een goede vrouw ons opheft en veredelt.

Wij waren slechts met ons drieën en spoedig de beste vrienden; nu nog kan ik mij met genoegen die oude eetkamer herinneren met haar eikenhouten beschot, mijn gastheer en gastvrouw, tegenover elkander gezeten en de rust en vrede van dat uur onder het zachte lamplicht.

'En nu gaan wij een uurtje praten en rooken,' zei Matcham, toen zijn vrouw na tafel opstond. 'Kom in de kamer, waarvan ik u sprak en dan zal ik u iets laten zien en te gelijk u mijn eersten brief verklaren.'

De kamer was grooter dan ik dacht en de inrichting verbaasde mij ook. Er waren zijden tapijten aan den wand, bloemen en aardige ornamenten op den schoorsteen en 't geheel verried een vrouwelijken smaak. Op een tafeltje stond een postduif onder een glazen stolp, zóó fraai opgezet, alsof zij waarlijk in volle vlucht was. Ik herinnerde mij nu Matcham's zegel op de enveloppe en het devies op zijn postpapier, ik herinnerde mij ook, dat het tafelzilver dezelfde teekening droeg. Ik begreep, dat die vogel de 'bode' moest zijn, waarvan mijn gastheer gesproken had.

'Dit was vroeger de kamer mijner vrouw,' zei Matcham. 'Ik vroeg haar die onveranderd te laten, en iederen dag brengen wij hier eenige oogenblikken door vol innige dankbaarheid. Die vogel

bracht ons te zamen en ik wilde wel, dat gij hem op een of andere wijze op mijn portret aanbracht. De een heeft een lievelingspaard of hond, Wittington had zijn kat,' ging hij lachende voort, 'waarom zou ik geen postduif hebben. Maar voor gij een antwoord geeft, moet ge eerst mijn verhaal hooren en dan zult ge wellicht mijn verzoek begrijpen.'

Wij staken onze sigaren op en ik luisterde met toenemende belangstelling naar het verhaal van mijn gastheer.

'Ik ben te Gloucestershire geboren,' zei Matcham, 'en bracht mijn jongensjaren te Barnwood door, waar mijn vader geneesheer was. Hij stierf spoedig na mijn moeders dood en liet mij zonder veel fortuin achter, nog vóór ik op de universiteit was gekomen.

Er schoot mij niet anders over dan klerk te worden en dat deed ik ook. Ik werkte eenige jaren zeer hard, mijn loon werd telkens verhoogd en ik verwierf mij daar de handelskennis, die mij later van zooveel nut was. Ik wist geld te besparen en kon spoedig voor mij zelf gaan handelen, in alles waar ik maar eenig voordeel in zag. Ik heb mij nooit met fictieve waren opgehouden, Clissold, voor alles wat reëele waarde heeft kunt gij mij vinden, want daarmee is altijd te verdienen, wanneer men maar tijd en plaats gunstig weet te kiezen. Dat is de kennis, die men geleerd moet hebben: de rechte markt voor alles te vinden; ik was een der eersten, die met de belangrijkheid van Glucose - druivensuiker - hun voordeel deden. Ik stak al mijn geld in deze onderneming en was gelukkig; hier ook begint mijn geschiedenis.'

Hij streek de asch van zijn sigaar, zette zich meer op zijn gemak in zijn stoel en vervolgde:

'Ik had een soort employé, Ferdinand Malchi, een man van onbekende nationaliteit. Hij woonde reeds lang in Engeland en had door eenige onregelmatigheid zijn betrekking aan de dokken verloren. Toen ik hem aan werk hielp, was hij hinderlijk-dankbaar, later toen ik mijn gelukkigen slag maakte, deed hij mij een aanbod om als jonge compagnon in de zaak te komen; tot mijn verbazing vertelde hij mij, dat hij vijfhonderd pond gespaard had, die hij dan zonder rente in de zaken wilde steken.

Ik bleef liever op mij zelf en vertrouwde den man niet recht; dus sloeg ik zijn aanbod af, verhoogde zijn salaris en dacht er niet verder over.

Zijn houding veranderde niet, hij deed zijn werk even ijverig en ik dacht reeds, dat ik zelfzuchtig geoordeeld had, toen dàt gebeurde, wat mij bewees hoe goed mijn instinct was geweest.

Malchi had den dwazen Toren zeer goedkoop gehuurd - dien ouden toren, dien ik u aanwees - en leefde daar heelemaal alleen, ontving niemand en hield voor zich zelf huis. Iedereen beschouwde hem als een teruggetrokken man, die alleen er op uit was om geld te verdienen en ik hoorde later hoe hij uitgestrooid had, dat onze compagnonschap alleen een kwestie van tijd was.

't Verwonderde mij daarom, toen hij mij op een avond verzocht hem te bezoeken.

''t Is om over de compagnonschap te spreken, mijnheer Matcham,' zei hij rondweg. 'Wanneer ik u iets heel goeds aan de hand kon doen, zult u misschien wel op uw besluit terugkomen. Ik heb zeer speciale berichten ontvangen, waarmee u zeker uw voordeel kunt doen. Wilt u dus zoo goed zijn mij tusschen acht en negen vanavond te komen bezoeken om er over te praten?

Ik dacht zeker, dat zijn voorstel goed gemeend was, dus beloofde ik het hem en hij ging.

Ik herinner mij dien nacht alsof het gisteren was. 't Was zacht Septemberweer en de geur van het hooi vervulde de lucht. Bij de oude brug ging ik de rivier over, kwam bij den toren en klopte aan. Malchi zelf deed open en wees mij een zitplaats aan bij

den haard. Terwijl ik doorliep, hoorde ik een sluipenden stap achter mij, maar vóór ik mij kon omdraaien, kreeg ik een geweldigen slag op het hoofd en viel neer als een blok.

'Een hinderlaag,' riep ik uit.

'Ja, en ik liep er zoo onnoozel in als een konijn in den strik, mijnheer Clissold. Toen ik tot bewustzijn kwam, lag ik op een planken vloer en boven mij zag ik door een hier en daar gebroken glazen koepel de sterren glinsteren. Ik begreep, waar ik was - in de bovenste verdieping van den toren, honderd voeten boven de aarde, afgesloten van alle menschelijke hulp.

Mijn hoofd deed mij vreeselijk pijn van dien slag, maar ik probeerde op te staan en ik stond eindelijk op mijn voeten. Toen bemerkte ik, dat mijn enkels met dikke kettingen aan den grond waren vastgeklonken, maar de handen had ik vrij. Ik trok uit alle macht aan de boeien, maar vergeefs. En een spottende stem zei in de duisternis:

''t Helpt niets, mijnheer Matcham, u zijt vastgeklonken aan de ketens, die den telescoop van den ouden landheer vasthielden. Ik zal een kaars aansteken en dan zullen wij over iets anders spreken.'

Het was Malchi. Ik hoorde het strijken van een lucifer en toen werd het verblijf flauw verlicht door een kaars.

'Schurk,' riep ik. 'Dat zult gij mij duur betalen.'

'Blijf bedaard, mijnheer Matcham, of gij zult het nog duurder betalen,' zei de ellendeling. Niemand weet, dat gij hier zijt behalve een dokwerker, een mulat, die u dien slag heeft gegeven en hielp u hierheen te brengen. Hij is met twee pond belooning zeer tevreden weggegaan en ge zijt dus geheel in mijn macht. Geen schreeuwen of worstelen kan u maar eenigszins helpen, denk daaraan. En nu, laat ons over zaken praten. Ik nam de voorzorg om een chèque-boek uit uw lessenaar te nemen en ge zult wel zoo goed willen zijn om een blanco wissel voor vijfduizend pond te teekenen. Ik zal morgenochtend dien eerst innen en dan iemand naar uw woning zenden om te zeggen, waar men u vinden kan. Ik heb reeds een telegram gezonden, dat ge vanavond niet thuis zult komen.'

'Gij onbeschaamde, ondankbare schurk. Ik zal niets teekenen dan een bevel tot je inhechtenisneming,' zei ik.

'Bedaard, bedaard,' zei de lafaard en sloeg mij met zijn stok in het gezicht. Ik vloog op hem aan, maar de ketting ontwrichtte mij bijna de voeten. Hij lachtte spottend en bemerkte doodsbedaard: 'Ik kan deze overreding wel een uur volhouden en als ge dan nog niet toegeeft, kan de looden knop je uit je lijden helpen. Dan, beste heer, zal ik je in de rivier gooien. Bedenk je nu maar eens een uurtje; zoolang zal de kaars wel branden en hier is een karaf water en beschuit tot verkwikking. Je zult je leven wel vijfduizend pond waard achten. Vaarwel!'

Hij ging weg, sloot de zware deur achter zich en ik was met mijn gedachten alleen. Malchi was in staat om zijn bedreiging te vervullen, dus zou ik wel moeten betalen, maar mijn verontwaardiging en woede deed mij op ontvluchting denken. Maar meer en meer voelde ik mij overtuigd van mijn onmacht - geketend, zonder wapen, en verlaten; en terwijl de kaars korter brandde, bekroop mij een geweldige angst. Ik viel op mijn knieën en bad zooals ik het van mijn moeder had geleerd en, terwijl ik mij ophief, kwam reeds de hulp.

Ik hoorde boven mijn hoofd een geruisch van vleugels en door de gebroken lantaarn viel een duif bijna vlak voor mijn voeten. Arm beest, 't was een postduif en doodmoede. De Vogel liet zich opnemen, ik gaf hem wat water en beschuit, zoodat hij weer bijkwam en weg wilde. Ik nam van onder zijn vleugels het bericht, dat hij droeg en zag, dat het uit Londen gedateerd was, eenige uren vroeger. Er stond niets anders op dan plaats, datum en deze woorden:

'Ik ben veilig thuis. Goeden nacht. God zegen je, Madge.

EMILIE.'

Opeens zag ik een middel ter ontvluchting. Op de andere zijde van het papier schreef ik.

> 'Ik ben gewond en gevangen door zekeren Malchi, die mij geld wil afpersen, in den top van den Dwazen Toren van Clayton bij de Severn, achter het eiland, waar de duif gerust heeft. Mijn leven is in gevaar. Zend hulp, bid ik u.
>
> GRANT MATCHAM.'

Ik gaf den vogel nog wat water en wierp hem in de hoogte. Hij draaide een paar maal boven mijn hoofd en schoot toen weg door een gebroken ruit. Op dat oogenblik hoorde ik Malchi's voetstappen op de trap.

'Wel,' zei hij binnenkomende, 'wilt gij teekenen?' hij toonde mij mijn chèque-boek en een penhouder, maar hield zich wijselijk buiten mijn bereik.

'Ik kan het nu niet doen,' zei ik, 'mijn hoofd doet mij zoo'n pijn, dat ik bijna niet zien kan. Laat mij tot morgen met rust en dan, als je bij je plan blijft, zal ik het doen. Maar het is een treurige manier van dankbaar te zijn, Malchi.'

Hij dacht, dat ik toegaf, wilde nog een weinig zelfrespekt bewaren en zei: ''t Komt alles, doordat u geweigerd hebt mij als compagnon op te nemen. Maar nu is het te laat daàrover te spreken, ik moet nu doorzetten wat ik begonnen ben. Ik kom morgenochtend terug.' Hij ging weg en liet mij alleen in het donker.

De tijd ging voorbij en de wanhoop overviel mij weer. Wanneer de duif eens niet naar huis vloog of als men eerst 's morgens op haar lette, of nog erger, wanneer men mijne missive eens als een grap beschouwde!

Zoo ging er een uur voorbij en dan schrikte ik vol vreugde op door een donderend geklop op de deur. Door den slag op mijn hoofd en de ontroering, moet ik licht in het hoofd zijn geworden, want ik begon te schreeuwen: 'Hier ben ik, hier ben ik!'

Ik kwam pas tot bewustzijn in de open lucht; bij het licht van eenige stallantaarns en de dievenlantaarn van een politieagent, zag ik een mooi meisje op een grijs paard.

'Goddank, dat wij op tijd zijn!' riep zij uit. 'De duif kwam thuis met uw bericht.'

'We moeten een boot nemen en dreggen,' zei een tweede politieagent; en ik begreep dat Malchi, terwijl hij poogde te ontvluchten, het lot gevonden had, dat hij mij had willen doen ondergaan.'

***

'Dit alles is jaren geleden,' zei Matcham tot besluit. 'Door dit raam kwam de vogel tot zijn meesteres met een dubbele boodschap, de eene van haar nichtje, de andere van een man in doodsnood; en uit deze kamer stond mijn vrouw dadelijk op om mij te zoeken. Zij won dadelijk mijn hart en dank zij den Gever aller goede dingen, ik won ook spoedig het hare. Begrijpt ge nu, Clissold, waarom ik een postduif op mijn portret hebben wil?'

'Ja,' antwoordde ik. 'Mij dunkt, ik zie u staan, vol hoop

en vertrouwen, met den vogel op uw hand, gereed om op te vliegen, en ik verzeker u, dat het onderwerp mij aantrekt.'

'Dank u, Clissold; laten wij nu naar mijn vrouw gaan. Gij moet haar ook schilderen, met de hand uitgestrekt naar onze postduif.'

Naar Druid Grail.

Draaiers-werkplaats.
Naar de schilderij
Van Tony Offermans.

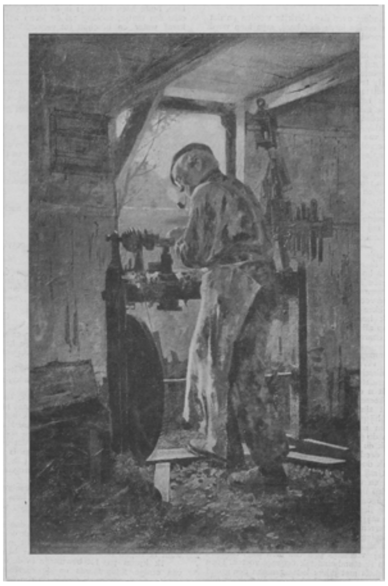

DRAAIERSWERKPLAATS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN TONY OFFERMANS.

'Goed licht bij den arbeid is maar alles,' zegt de oude dorpsdraaier bij zichzelf, en hij schuift zijn draaibank zoo dicht mogelijk voor de wijdopen deur.

Heerlijk, zoo dat volle licht van de heldere morgenzon op je bezige handen, op de blinkende schroeven en raderen, waartusschen het harde hout zijn mooie, gladde rondingen krijgt.

Er waait een lekker briesje over 't groene land, en de jonge blaadjes, waar de baas, als hij even opkijkt van zijn werk, net het oog op heeft, hangen te leven en te beven van louter lentepret.

''t Doet een oud mensch goed aan z'n leden, zoo'n mild windje; je stopt 'n versche pijp en gaat met nieuwen lust aan den gang, en 't lijkt wel, of 't in lang niet zoo vlotten wilde a's dezen ochtend,' peinst de baas, en hij trapt, dat het groote wiel wentelt en de kleine wieltjes en radertjes rennen, dat het een aard heeft.

Zóó heeft de schilder oud baasje bezig gezien; hij had schik in dien verstandigen, oolijken kop met den bril op den neus en het pijpje vast in den tandeloozen mond.

'Of de baas nog 'n poosje zoo bezig bleef?....'

'Gerust heerschap, ga je gang maar, als je me uitschilderen wilt.'

Dat liet Tony Offermans zich geen tweemaal zeggen: 't 'standje' was te mooi. Fluks z'n schildersbagage achter in 't werkplaatsje opgesteld en aan den arbeid, terwijl de baas, den jongen zomer in 't oude hoofd, menige mop ten beste gaf, tot groot vermaak van den schilder, en 't zou ons niets verwonderen, als deze, vóór hij

heenging, zijn geduldig model diens portret had aangeboden, gelijk wij het hiermee onzen lezers doen.

Bij de platen.

Een oogenblik geduld! -

Blondkopje heeft het middagmaal genuttigd; nu is 't Fidel's beurt om aan 't bordje, waar de resten van iets héél lekkers op liggen, zich te goed te doen. Al lang heeft hij staan hunkeren, tot hij 't niet langer uithouden kòn, zóó prikkelt de lekkere etenslucht zijn gevoelig hondenneusje. In een wip is hij op zusjes schoot; maar die is een goede opvoedster: fluks heeft ze haar servet losgemaakt en strikt het Fidel om, die maar liefst zonder veel plichtplegingen aanvallen zou en grommend en spartelend zich tegen de regels der hondeneducatie verzet. Zus heeft pret: ‘één oogenblik geduld, hm, jonge hondjes moeten manieren leeren.’ Ze moest het voor ditmaal maar niet al te nauw nemen, want Fidel's nijdige vonkoogjes en gespannen bek verraden heel welsprekend, dat zijn lijdzaamheid niet meer van langen duur zal zijn: spelen is heel aardig, maar eten gaat vóór.

Een sledevaart van den Poolschen koning Sobieski. -

Wat een phantastisch vertoon, dit uitrijdend Poolsch koningspaar! 't Lijkt een sprookje, zooals ze daar aankomen uit hun tooverblank paleis. Zie de vorsten daar zitten in hun slede, zij in 't hermelijn met wuivende veeren op 't hoofd, hij, eenvoudiger, en zonder pronk van kleed ij, trotsch en vastberaden voor zich uit starend; omstuwd van een ruidrom, zoo fier en stout en schitterend uitgcdost als onze prachtarme tijden nooit zagen. Zie die heerlijke paarden met hun wapperende pluimen, hun glanzende schabrakken, die voorrijders, recht en onverzettelijk in 't zaâl in hun goudgeel kleed met rosse tressen, bontmutsen op de zwarte haren, rijzweepen in de hand. En dan die flambouwdragers, den stoet vooruitsnellend in hun scharlaken livrei, alles wuift en wappert, klingelt en blinkt wat aan hen is, en op hun donkere koppen staat fel-wit de tulband met de schitterstar van Polen voor 't voorhoofd. Zoo trekt hij uit, de held, omstuwd van vaandels en standaarden, van staalgeflonker en vlammenlicht, door de nachtelijke stad; en waar hij verschijnt, daar heffen rijen van dienaren hun reuzenflam bouwen naar den donkeren hemel, daar wordt het hel dag van fakkelvlammen en stralende lantarens, daar barst een hartstochtelijk: ‘Heil u, koning der Polen!’ ter eere van den held, die Christenrijk redde van het geweld der Turken.

Sedert 14 Juli 1683 belegerden 300.000 Turken de stad Weenen, door graaf Stahremberg met 20.000 man wanhopig verdedigd. Wanhopig en hopeloos, zoo Sobieski met zijn 30.000 Polen niet gedaagd ware en eenstemmig tot opperbevelhebber uitgeroepen door alle Europeesche troepen, vóór Weenen's muren strijdend tegen de Mohammedanen. Sobieski ontzette Weenen op 13 September en vernietigde het Turksche leger.

Arm Polen, dat deez' droom van schoonheid en heerschappij, die eens werkelijkheid was in de historie, waarvan onze plaat een tafereel geeft, wel nooit meer zal verwezenlijkt zien!

[Nummer 2]

OÓK MUZIEKLIEFHEBBERS.
Naar de schilderij van Mevrouw HENRIETTE RONNER.

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg.*)

Haastig klom de dokter in den wagen en Mara hurkte gehoorzaam op het trapje neer.

Daar had zij denzelfden avond gezeten vol tevreden gedroom, genietend al de schoonheid der natuur, starend naar de sterren, de waterrozen...

En nu zag zij ze niet wat waren nu nog die sterren en bloemen? Daar in den wagen sliep moeder en zag ze ook niet meer.

Toen kwam de dokter uit den wagen, zag ernstig neer op het kind en zei met liefdevolle zachtheid:

'Mara!'

En Hector barstte weder uit in smartelijk gehuil; hij stond tegen de bedstede en met achterwaarts geworpen kop klaagde hij jammerend zijn groot leed.

'Mignon!' zei de dokter medelijdend en boog zich tot het kind, dat zoo stil bleef en niet schreide.

Zij zag met vreemde oogen naar hem op.

'Ik wist het wel; zij zou wel geluisterd hebben, naar mij en naar Hector,' stamelde het verlaten kind.

'God is goed, kleine Mignon, en je moedertje is nu met je vader hereenigd en later zie je hen beiden terug. Zij zijn nu véél gélukkiger dan hier op aarde. Het kan hier soms zoo treurig zijn en dan moeten we ons verdriet flink uitschreien, dat is beter voor ons.'

Het kind bleef roerloos zitten. Nog drong de troost niet in haar wanhopig hart door.

'Geloof je niet, Mignon, dat zij in den hemel gelukkiger zijn?'

'Ja... ik... ik weet het niet... het is niet zéker...'

'Geloof je dan niet aan den lieven Jesus, die óók zooveel verdriet had en óók gestorven is? Véél droeviger dan ooit eenig mensch stierf?'

'Ja, ik weet het!... En Lazarus is gestorven en toen heeft de lieve Jesus ook geschreid... maar Hij heeft hem weer levend gemaakt. Het staat in mijn testamentboek... Maar het is zoo lang geleden. En de lieve Jesus maakt nu de menschen nooit weer levend, nooit weer!'

'Later, mijn lieve kind. Als wij allen weer bij elkaar komen; als de aarde ophoudt te bestaan en er alleen een hemel van gelukzaligheid is. Dán komt de lieve Jesus en voert ons terug bij hen, die wij liefhebben. Maar wij mogen niet wanhopen, Mignon, dat doet onzen lieven afgestorvenen zeker verdriet.'

'Weten zij het dan als wij om hen schreien?' vroeg Mara zacht, opziend naar den man, die zoo den kinderlijken toon vatte om haar te troosten.

'Ja, zij zullen het zeker weten, zij hooren onze gebeden immers ook.'

Het hoofdje boog zich weer, zacht schokten de schouders, het kind snikte en trilde van pijn.

'Als moeder daarboven tot den goeden God zegt: ik heb mijn lief kind op aarde moeten achterlaten, wees Gij haar Vader en bescherm haar, zal Hij, Die almachtig is en vol van eindelooze liefde, dat dan niet doen?'

Hector huilde hartverscheurend bij het lijk.

'Zij ligt daar zoo stil en zij zullen haar ook onder den grond leggen... Dat hebben ze met vader ook gedaan...'

'Kijk omhoog, m'n arme, kleine, bedroefde Mignon. Kijk naar den hemel en de trouwe sterren. Niet naar de donkere aarde, alleen daarboven is hoop en troost,

haar ziel, die u liefheeft, is daar. Denk aan Lazarus en aan het weerzien, dat alléén kan je opbeuren.'

Verlichtende tranen stroomden uit de pijnlijke kinderoogen.

'Schrei gerust uit, wij zullen eerbiedig voor moeders lichaam zorgen; zij zelf heeft nu reeds meer vreugde en vrede dan wij.'

'En Hector, zal hij haar ook weerzien? Hij houdt ook zooveel van haar en hij huilt zoo om haar.'

'Alles wat goed en trouw is, is welbehagelijk aan Hem, Die alles schiep. En Hij weet en ziet alles. Ga nu met mij mee, Mignon, wij gaan voor moeder zorgen.'

'Neen...'

'Kom, hier kun je niet blijven.'

'Ik wil niet weg!'

De dokter voerde haar den wagen binnen en ontdekte het glimlachende gelaat der doode.

Toen hief hij het kind op.

'Stil, hond, braaf dier! Mignon, zie je lieve moeder nu eens goed aan! Zie je wel, hoe rustig zij slaapt? Zie je, hoe zij glimlacht?...'

'Ja!' snikte Mara, 'o, moesje, kijk nog één keer naar me...'

'Weet je wat zij daarmee zeggen wil? "Mignon, ik ben nu gelukkig en je moet niet over mij treuren, vergeet mij niet, maar wees niet zoo erg bedroefd. Blijf mijn eigen lief kind, dan wacht ik bij vader op je." Zie maar, hoe zij lacht, zij is werkelijk gelukkig. Geef haar een kus en ga met mij mee.'

'Neen, ik wil bij haar blijven... ik zal den lieven Jesus bidden, net zoolang tot Hij luistert, om ons ook te laten sterven, Hector en mij. Ik wil niet weg!'

'Je moogt nog niet sterven, de goede God wil dat niet; je moet eerst den hemel en het weerzien leeren verdienen. Jesus luistert wel, maar Hij wil, dat je nog zult blijven leven en dus wil moeder het óók. Hoor je, Mignon, moeder wil het ook.'

Het kind vouwde eensklaps plechtig de handen en zag met haar donkere, weenende oogen haar vriend aan.

'Zal moeder het weten, als ik gehoorzaam ben? Zal zij er blij om zijn?'

'Ja, mijn lief, gehoorzaam kind. En zij zal je er voor beloonen. Je zult weer gelukkig worden,' zei de trooster ernstig.

Met bevende lipjes kuste zij het doode gelaat, nog weer en opnieuw, telkens.

'Nacht, moeke!'

De dokter nam haar op.

'Breng mij weg,' kreunde zij nauw hoorbaar.

Hij droeg haar uit den wagen.

'Houd de wacht, Hector, brave hond!' riep hij nog achterom.

Het goede dier stond trouw tegen de bedstede en door den maneschijn schreed de krachtige man, lieflijke woorden sprekend, troostend het weesje, dat hij naar zijn huis voerde.

Zij werd van den arme begraven.

Vier mannen droegen de baar, waarop een witte, ongeschaafde kist stond. De dorpskinderen hadden vriendelijk kransjes gevlochten en de madeliefjes, boterbloemen, wilde vergeet-mijnietjes en haagroosjes gaven toch een weemoedigen zweem van poëzie aan het treurig tooneel.

Een begrafenis van den arme.

De dorpelingen waren toegestroomd, nieuwsgierig-belangstellend naar het zeldzame schouwspel. De kinderen speelden op het kleine kerkhof, tusschen de graven; mannen en vrouwen drongen zich om den open kuil en praatten zachtjes, fluisterend schier over de doode en het was toch een weldadig afscheidswoord, dat zij spraken; het was toch een bloemengroet, dien zij meegaven aan de doode.

'Zij was toch 'n fatsoenlijk mensch,' zei de een meewarig.

'En eerlijk dat ze was,' verzekerde een ander en knikte in diepe gedachten met het grijze hoofd.

'En zij laat een kind achter, de stakker,' zuchtte een stokoud moedertje.

'Ach, heere ja, dat kind; waar zou het wezen?'

'Bij den dokter. Dat 's toch een goeie, hè?'

'Daar komen ze, daar komen ze!'

En fluisterend ging een rouwend beklag door den kring van menschen; de kinderen snelden toe en drongen naar voren om niets te missen van de begrafenis.

't Ging alles eenvoudig, doch plechtig. En er was iets aandoenlijks in de stille aandacht der dorpelingen.

Hun naïeve zielen leefden het treurige tooneel van armoede en verlatenheid mede; hier was een mensch toch een mensch, ook al werd hij van den arme begraven. En zij hadden haar gekend.

'Zij laat een kind achter....'

Dit had haar het medegevoel van allen gewekt en het verzelde haar tot in het ruwe graf van den arme. Daarin was iets schoons en verhevens.

'De dokter, de dokter met het kind!'

Men maakte eerbiedig plaats.

Toen had de teraardebestelling plaats....

De dokter stond naast het graf en hield zijn armen geslagen om de tengere schouders van Mara, die Hector aan een touw vasthield.

Het kind stond rechtop en onbeweeglijk en staarde naar de droevige handeling zonder een wimper te voelen trillen; met wijdgeopende oogen en stervensbleek staarde zij de wegzinkende kist na en dan in den kuil.

En Hector liet zich gedwee vasthouden en stond dicht tegen haar aan, eveneens de kist nastarend als in ademlooze aandacht.

En al die omringenden keken naar de twee verlatenen. Het meisje droeg een fraaien krans; de dokter had dien voor haar uit de stad laten komen en niets had het arme wezentje zoo troostend aangedaan als het mooie laatste geschenk, dat zij aan moeder zou geven.

Moeder zou bloemen hebben, kostbare bloemen, zooals alleen de voorname, rijke menschen op hun graf krijgen. Kon zij het maar weten! Maar wíst zij het dan misschien niet?

Er werden gebeden gezegd en ook Mara bewoog biddend de lipjes. Er ging een murmelend geprevel van vrome woorden door den kring der dorpelingen; hier en daar gleed een rozenkrans door eeltige vingers.

De dokter wierp de eerste aarde op de kist.

Dof bonsde het geluid terug; het klonk zoo hard; zoo somber als de zucht des doods.

Mara schokte van ontzetting, haar kalmte bezweek voor de heftigheid dezer aandoening. Ach.... nu werd het zoo vreeselijk.... haar moeder..., was dat moeder nu?

Zij sprong naar den rand van den grafkuil en blikte omlaag. Hector boog zich naast haar over den rand en jankte zachtkens. Toen rukte hij wild aan het touw, dat hem ketende.

Het koeltje streek ruischend over de graven als een teedere geheimzinnige groet; het ging door het wiegend gras als een

diepe, sidderende ademhaling en de weinige boomen wuifden hun kruinen, plechtig langzaam. En boven de bloemen der graven fladderden vroolijke vlinders....

'Moeder!' klonk het halfluid door de gebedenstilte, 'moeder!'

Het was de wanhoopskreet eener verlaten kinderziel. De dokter trok haar terug en hield haar vast.

'Mignon,' zei hij liefderijk verwijtend.

Wild sloeg zij de oogen naar hem op en in die donkere diepte rees een vraag vol vertwijfeling en leed.

De mannen wierpen weder aarde op de kist; vrouwen schreiden oprechte tranen; zij zagen dat arme kind. Schuw en stil zagen de dorpskinderen toe en hingen aan moeders rok, terwijl zij nu naar het graf keken, dan naar het vreemde meisje met de lange zwarte haren. Zij zag er bijna uit als de dorpsprinses uit het sprookjesboek en even arm.

'Kijk omhoog, Mignon; niet naar de aaide, altijd omhoog. Dat heb je me beloofd.'

Het kind hief het hoofd op en zich met heldhaftige kinderlijke toewijding bedwingend, bleef zij staren naar den hemel, als moest vandaar een troostende boodschap komen, een glimlach van licht misschien. En de mannen vulden haastig den kuil.

'Mignon,' zei de dokter weer.

Eerst nu daalden haar blikken weer naar de aarde, ze stonden vol tranen en zagen den opgehoogden grafheuvel nog niet.

'Leg nu je krans daar neer, mijn kind!'

Zij veegde de tranen weg en zag.... en toen kwam een akelige schreeuw over haar lippen.

'Moeder! Nu bent u weg!...'

Maar onder den invloed van den edelen man aan haar zijde, bedwong zij zich weder en legde stil den krans op het graf.

Toen maakte zij een kruis en gaf zich over aan den wil van haar beschermer.

(*Wordt vervolgd.*)

Uit de Hofstad, door L.J.J. Hageraats, Pr.

III. *Het Stadhouderlijk Kwartier.*

De graven uit de huizen van Henegouwen, Bourgondië en Oostenrijk hadden meer bezittingen dan Holland en Zeeland: graafschappen, hertogdommen, straks koninkrijken. Zij resideerden dus niet altijd hier. In hun plaats bestuurden stadhouders het graafschap en dezen woonden natuurlijk in het tot hofplaats gestichte 's-Gravenhage. De afbeelding hierneven geeft tamelijk nauwkeurig de plaats aan, waar reeds voor de zestiende eeuw de stadhouders woonden en waar de prinsen van Oranje onder onze republiek aan het Stadhouderlijk Kwartier een eenigen luister verleenden. De vierkante toren werd gebouwd in het laatst der zestiende eeuw, en het gebouw tusschen buiten- en binnenhof boven en om de poort in 1621 gesticht.

In 1879 werd de restauratie van het Kwartier begonnen, en nu mag het gezien worden. Maar tusschen 1621 en 1879 ligt een tijd van glorie en verval, van kunstzin en wansmaak, van de regeering van Jan Cordaat en die van Jan Salie. Heeft deze laatste zijn vereerders ook nu niet? Ach, hoe velen voelen nog niets voor de oude monumenten, waarin een volk leeft, en vinden het zoo duur, als er iets degelijks gedaan wordt om ze voor ondergang te behoeden en te zorgen, dat de vreemdeling niet spotten kan met Hollandsche vele jaren gevoede onverschilligheid in de gedenkteekenen van Hollands roem!

De demping der gracht, tusschen buiten- en binnenhof ontnam aan het stadhouderlijk hof het eigenaardig karakter van kasteel. Waarom dat grachtje gedempt? Was 't ook al voor de hygiëne? Of om de tram met van Houten's Cacao en Odol den doortocht te vergemakkelijken door de Stadhouderspoort?

Het Stadhouderlijk Kwartier is uiterst belangrijk. Velen zullen 't reeds belangrijk vinden, omdat er een vreeselijke moordgeschiedenis werd afgespeeld. Die dien ik toch wel te vertellen.

Het was in het jaar 1616. Een Amsterdamsche juwelier, met name Jan van Wely, was naar Den Haag gekomen om een hoedband met diamanten van groote waarde aan prins Maurits te laten zien. De prins vond hem zeer mooi, maar kon niet terstond besluiten hem te nemen. Daar de kamerdienaar des prinsen Jean de Paris de kleinoodiën van zijn meester bewaarde, vroeg Van Wely hem met zorg den hoedband te bewaren om hem aan den prins te toonen, wanneer deze het verlangde. Den volgenden dag, Zondag 13 Maart, kwam Maurits met de prinses-douairière Louise de Coligny uit de kerk, en verzocht den hoedband nog eens te mogen zien, maar besloot toen hem niet te koopen. De Paris, die reeds bij het eerste gezicht een groot verlangen had zich het kostbare stuk toe te eigenen, sprak er over met Jean de la Vigne, een cadet bij de garde en ze kwamen overeen den juwelier te dooden. Eerst vroegen ze hem dén feestdisch te komen zien, welken de prins dien dag voor zijn hof aanrichtte; maar Van Wely kwam niet. Den volgenden dag zei Jean de Paris hem, dat de prins nogmaals den hoedband wilde zien en wel in den namiddag. Van Wely kwam tegen drie uren. Jan de Paris nam hem mede naar boven en bracht hem in de eetzaal. Daar Jean de Paris zag, dat de prins in zijn kabinet was en er slechts twee pages in de kleedkamer waren, zeer verdiept in het kaartspel, geleidde hij Van Wely door de kleedkamer naar het vertrek, waar hij de kleinoodiën van den prins bewaarde. Jean de Paris ging De la Vigne roepen, en beiden kwamen in de kamer, waar Van Wely was. Zij wachtten tot de prins was uitgereden, en toen vermoordden zij den op niets verdachten Van Wely. Vervolgens nam De Paris de edele steenen en zijn geld, en verbrandde zijn handschoenen, kraag, beurs, portefeuille, zakdoek en alles, wat eenige achterdocht kon geven. Des avonds laat begroeven zij het lijk in den aschput aan den Singel, dekten het met den mantel van den overledene, en wierpen er een hoop asch overheen om niet bemerkt te worden. Aartsschelmen als ze waren, begingen Jean de Paris en Jean de la Vigne spoedig weer een andere misdaad en bestalen den griffier van den prins. Doch zelden blijven misdaden onbestraft. Op den dag van den moord kwamen twee meisjes bij de vrouw van Jean de Paris om koopwaren aan te bieden. De goede vrouw, zonder aan iets kwaads te denken, zei haar, dat, wanneer zij een weinig eerder waren gekomen, zij met haar man naar een juwelier hadden kunnen gaan, die een menigte edelsteenen en een overheerlijken hoedband had. Zij, nieuwsgierig van aard, zochten Jean de Paris op, maar deze ontving ze alles behalve beleefd en zei niets van de zaak te begrijpen, hij wist van edelsteenen noch van hoedband noch van juwelier. Dit kwam den meisjes al zeer vreemd voor. Zij haastten zich de geschiedenis aan velen te vertellen. Geen wonder, dat er vermoeden rees tegen Jean de Paris, toen het lijk van Van Wely werd gevonden. Het gelukte den griffier des prinsen den dief van zijn geld te ontdekken, en terwijl men bij Jean de Paris huiszoeking deed, vond men behalve het geld van den griffier een halssnoer van paarlen, dat van Van Wely

afkomstig bleek te zijn. In den beginne ontkende de Paris, maar, op de de pijnbank gebracht, bekende hij zijn schuld en noemde zijn medeplichtige.

Ze werden veroordeeld in de *Rolle* (de oudste zaal der stad) op de knieën vergiffenis te vragen aan God, aan de justitie, aan prins Maurits, in wiens woning de misdaad begaan was, en aan de familie Van Wely; hunne goederen werden verbeurd verklaard en zij zelven geradbraakt.

Te lang wellicht hebben we stil gestaan bij dit drama. Gelukkig, dat het Stadhouderlijk Kwartier ons van andere zaken spreekt! Daar woonde, al was het slechts korten tijd, Willem de Zwijger. Daar vormde zich prins Maurits tot den grooten meester in de krijgskunde en ontwierp met Limon Stevin het plan voor den slag van Nieuwpoort, daar keerde de Stedendwinger, Frederik Hendrik, in triomf terug, omgeven van een juichend volk. Daar werd Willem II 'geboren met de zon, den 27 van May 1626' en begroet door Vondels meesterlijke 'Geboortklok.'

Daar voelde Willem III de grenzen van het gemeenebest te eng voor zijn staatkunde en de plaats, welke Holland innam onder de mogendheden van Europa. De eigenlijke stadhouderlijke appartementen bevonden zich op de eerste en tweede bovenverdiepingen. Maurits overleed er op 23 April 1625. Zijn gebalsemd lijk bleef in een kabinet staan tot den begrafenisdag, die eerst 16 September volgde. [Arnold Ising. De Prinsen van Oranje op het Stadhouderlijk Kwartier]. Onder Frederik Hendrik werd het uitgebreid en de 'bordes-trap van Zijn Hoogheid' getimmerd, die in 1761 vernieuwd, nog heden voert naar het kabinet der Koningin.

Op 26 Februari 1644 ontstond er brand in het 'Quartier van de Princesse Royale' (Maria Stuart, gemalin van Willem II, wier verbintenis Antonie van Dyck heeft vereeuwigd door zijn penseel.) De brand teisterde ook de kapel, toen Fransche kerk, welke door koning Lodewijk aan de katholieken werd teruggegeven en zijn *hofkerk* werd. Frederik Hendrik stierf op het Kwartier 14 Maart 1647, Willem II 6 November 1650. Op 14 November d.o. werd er Willem III geboren, die, wellicht de geniaalste van al de groote Oranje's, eenmaal aan de spits zou staan der Europeesche staatkunde.

Toen 'prins Willempje nog zoo klein was,' de heeren Staten van Holland tot de in vele opzichten verderfelijke meening kwamen, dat ze 't zonder Oranje best zouden bolwerken, en een groote gedachte hadden van hun verheven souvereiniteit, bouwden zij hun prachtige vergaderzaal, welke in 1657 voltooid was. (Het hooge dak, dat zich rechts van den toren verheft, is het dak van die zaal, tegenwoordig Eerste Kamer der Staten-Generaal.) De zaal was een meesterstuk van bouw en indeeling. De beroemde Pieter Post was de architect en onder zijne leiding stond ook de meubileering. Met schoone schilderijen en smaakvolle tapijten werd de zaal gesierd. De namen van Hanneman en

STRAATZANGERS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN B. MOUCHEL.

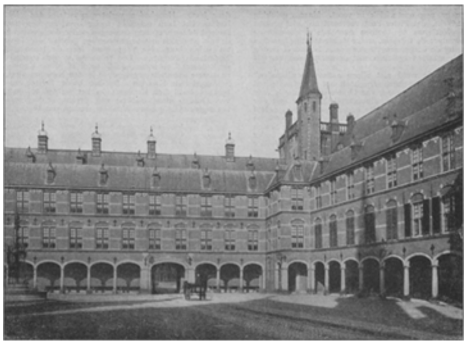

UIT DE HOFSTAD. Het Binnenhof.

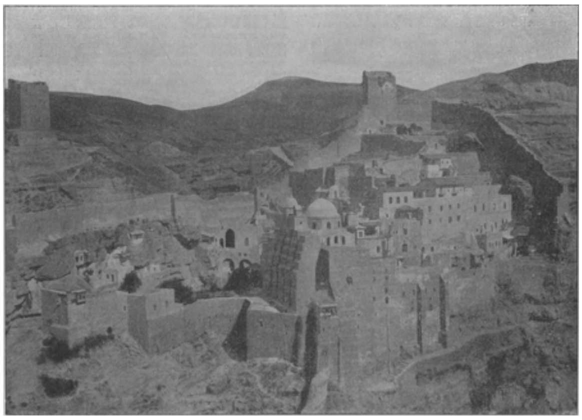

HET DOODE LAND. De kluis van Mar-Saba.

Lievensz leven er nog onsterfelijk in voort. Maar.... gelukkig voor het nageslacht, dat Pieter Post vooreerst nog niet opstaat uit zijn graf! Wat zou hij toornen over zijn geschonden en beroofden bouw, over de tribunes, welke de aandachtige hoorders moeten bergen bij de vergaderingen van onzen Senaat. 't Is nog een mooie zaal, maar, vergeleken met de oorspronkelijke, wat een verschil.

Het kleine prinsje werd niet alleen ‘allevel Stadhouder,’ maar ook koning van Engeland. *Hij* heeft het vaderland gered in benauwde tijden, en getoond, dat Oranje onmisbaar is voor Nederland. Hij vergrootte het Stadhouderlijk Kwartier met vier ramen naar het zuiden, en het heette onder zijn regeering: Hof of Koningskwartier. Wederom verdween Oranje met den vroegen dood van Jan Willem Friso; wederom voelden zich de Staten oppermachtig; maar wederom riep het volk om Oranje en onder Willem IV werd het Kwartier weêr omstraald met den luister van het doorluchtig Huis. Daar werd Willem V geboren 8 Maart 1748. Droevige en blijde dagen heeft deze op het Binnenhof doorleefd. Beknibbeld door de Staten van Holland, die wel de pretenties, maar niet meer de macht hadden van hun voorgangers, vond hij het zelfs beter Den Haag in het najaar van 1785 te verlaten.

De *Stadhouderspoort,* toegang gevende van het Binnen- naar het Buitenhof, bleet gewoonlijk gesloten op een kleine deur voor voetgangers na, want alleen de Stadhouder mocht er doorheen rijden. De Patriotten besloten om door de Stadhouderspoort te rijden, om te toonen, dat zij de Heeren des lands waren. Het zou geschieden 17 Maart 1786: de Geduputeerden van Dordrecht, Gevaerts en de Gijselaar, zouden het het eerst doen. Maar de zaak was bekend geworden. Het verhaal vindt men o.a. bij Nuijens: Zekere Hess, een winkelier, en Mourand, kapper van beroep, en anderen, staken in stilte de hoofden bij elkander en besloten het den *Heeren* betaald te zetten. Op den dag waarop beide Heeren van Dordrecht door de Stadhouderspoort zouden rijden, verscheen bijna het geheele Oranje-corps, waarvan Hess officier was, ongewapend, en op het Binnenhof verspreid, terwijl Hess zich op de brug hield, waar ieder het oog op hem had. Men was het met de dragonders, die de wacht hadden, eens, terwijl de Drost van het Hof met zijn dienaars bij de galerij geplaatst waren. Eenigen van de Oranjelieden zouden de koets bij het inrijden der poort tegenhouden en mét hulp van anderen degenen, die er in zaten, met of zonder de koets, in het water smijten. Tenzelfden tijde zou een kist met geweren, die men op het Binnenhof verborgen, doch voor de hand had, uitgeworpen worden, ieder een geweer met de bajonet daarop aangrijpen, en zoo zou men de Statenvergadering insluiten, ja het plan schijnt bestaan te hebben om alle leden der vergadering om hals te brengen.

Hess moest op de brug het teeken geven, en kwam het op vechten aan, zoo was men van het meedoen der gardedragonders zeker, 't Was dus alles redelijk wel beraamd, en er was niet meer van uitgelekt, dan genoeg was, om de Gedeputeerden voor de • nieuwe orde beducht te maken: toch werd besloten, door de Stadhouderspoort te rijden. Gelukkig kwam het misdadige plan niet tot uitvoering. Hij, die de kist met geweren bezorgd en verstoken had, was een jong mensch, vol ijver maar met weinig vastheid van karakter. Hij werd bevreesd, wordt radeloos, doet schielijk een sleeper halen, laat de kist met geweren weder naar zijn huis brengen en verbergt ze; hierop schrijft hij aan Hess, dat alles mislukt is. Deze ontvangt het briefje juist op het oogenblik, dat de Dordsche afgevaardigden in de koets stappen. Hess geeft niet het afgesproken teeken. Ondertusschen had Mourand de paarden bij den teugel gegrepen, doch niemand roerde zich en Mourand werd gegrepen door den Drossaard: de Dordsche heeren reden in dien tusschentijd door de poort; de teleurgestelde Oranjeklanten zochten ieder een goed heenkomen. Hess werd door Bilderdijk buiten Den Haag geholpen. De kapper werd veroordeeld

wegens *gekwetste majesteit,* en op het schavot gebracht. Hier wachtte hij reeds den doodelijken slag af, toen hem werd bekend gemaakt, dat hem gratie was geschonken. Hij werd naar het tuchthuis verwezen, maar kwam in 1787 na den val der Patriotten reeds weder vrij.

Op 20 September 1787 keerde de Prins onder groote geestdrift tering en vier dagen later zijn gemalin prinses *Willemijntje*. Onder Willem V kreeg het Stadhouderlijk Kwartier zijn grootste uitbreiding, zijn grootste schittering, terwijl het Stadhouderschap nooit zwakker was geweest. Op 4 Juli 1777 had de aanbesteding plaats van den nieuwen vleugel, thans de Tweede Kamer der Staten-Generaal, en in 1790 werd hij ingewijd door het bal bij het huwelijksfeest van prinses Louise, dochter van Willem V, die 14 October 1790 huwde met den erfprins van Brunswijk-Wolfenbuttel. Of er later, bij verandering van bestemming, in deze zaal nog niet meer is gedanst, valt moeilijk uic te maken.

Op 2 November 1791 hielden Willem, de erfprins van Oranje, later onze eerste. koning, en zijne gemalin hun blijde inkomste in het Stadhouderlijk Kwartier na hun huwelijk, te Berlijn gesloten.

Een der donkerste dagen onzer geschiedenis was 18 Januari 1795, toen Willem V in de danszaal van het statige gebouw, door hem gebouwd, afscheid nam om nimmer terug te keeren. Oranje viel en Nederland met Oranje. Straks zou het strand van Scheveningen beider opstanding begroeten. Nog geen volle week na den 18^{den} stapten des nachts te twaalf uren zes leden der Fransche Convention Nationale op het Binnenhof en betrokken de door hunne Hoogheden verlaten appartementen. De patriotten hadden het land gebracht onder overheerschenden Franschen invloed. Die was nog te dragen onder den goeden koning Lodewijk, die zich het tegenwoordige gebouw der Tweede Kamer tot paleis koos. Na 1813 werd hier de troon geplaatst van Nederlands koningen. Die troon zal worden overgebracht naar de Ridderzaal en waarschijnlijk heeft H.M. de Koningin dit jaar de laatste troonrede uitgesproken in den Nieuwen vleugel van het Stadhouderlijk Kwartier. Bij het blijde herstel van ons volksbestaan hield het Kwartier op het verblijf te zijn der vorsten van Oranje, maar machtig nog dreunt uit de geschiedenis van het eigenaardig gebouw Vondels wensch ons tegen:

> Lang leev' Oranje en handhaaf' 't recht der Staeten,
> De vrijheid en de rust van 't Vaderland,
> Ten spijt van hen, die Hollands welvaert haeten.'

(*Wordt vervolgd.*)

Het doode land.
Door
Pastoor Kaag.

Van Jericho over Mar-Saba naar Jerusalem terug.

Wel sliepen wij een zoeten slaap, nu de wind in dezen nacht niet meer speelde met het zeildoek onzer tenten, omdat hij, minder boos dan in den vorigen nacht, tevreden was met de drie vlaggen op de drie tenten uit haren slaap te houden, toen opeens een ons onbekend geluid - het scheen wel janken of huilen te zijn - ons allen plotseling schrikkend deed opzitten op onze matrassen, de vraag aan elkander herhalend: wat voor een geluid dat wezen mocht. En in datzelfde oogenblik begonnen de paarden in ons kamp te hinnikken, blafte de hond, van Jerusalem meegenomen,

met groote kracht. Dat er onraad was, werd angstig vermoed en gevreesd met vele soorten van vrees, overeenkomende met den aard der menschen, die plotseling uit den slaap in de diepste duisternis tot het leven waren teruggekeerd. Onze dragoman deed spoedig de rondte en stelde allen gerust met de tijding, dat wij nu eens een jakhals in de natuur gehoord hadden, maar dat hij ver af was en door de moekers wel op een afstand zou gehouden worden. En spoedig waren allen weer stil en in slaap.

Om halfzes in den morgen keerde het leven, bij het luiden van de bel, in de slapers terug voor den heelen dag, die zoo vroeg in den morgen nog erg zuinig was met zijn licht. Het zou een zware dag zijn en een vermoeiende tocht over het hooggebergte van Judea langs Mar-Saba naar Bethlehem, en voor dien tocht - het was in de vorige dagen duidelijk geworden - was een onzer medereizigers niet gemaakt. Onze dragoman had 't gezien en daarom den vorigen avond eenige moekers naar Jerusalem gezonden om een draagstoel te halen, hangende tusschen twee stokken, die aan de voor- en achtereinden door een muilezel gedragen worden. Het ding was verveloos en oud en beproefde, niet zonder groote ijdelheid, den vorm aan te nemen van eene coupée, waarvan de zijkanten geen deuren hebben, maar een paar gaten, waarvoor lappen hangen en die aan den voorkant open is.

Veel later dan de dragoman had vermoed, kwamen eindelijk de moekers met dat ding tusschen twee muilezels aan en niet zonder eenige ontevredenheid bij sommige ongeduldigen te hebben opgewekt, begonnen wij eindelijk om kwart over zevenen den moeilijken tocht te paard, terwijl onze medereiziger, blij dat hij op een stoel en niet op een paard de reis kon doen, voortdurend omringd bleef van medereizigers, die, blij met hem over deze oplossing van het moeielijke vraagstuk, nog telkens hunne blijheid versterken kwamen door het zien van de vroolijkheid, waarmee hij voor veel geld door twee muildieren zich schudden liet in de vuile kast. Toen de koningin van Saba naar koning Salomon te Jerusalem optrok, moet zij - al was de baldakijn veel rijker gestoffeerd - toch gereisd hebben op deze manier.

Langs denzelfden weg, dien wij in den avond van onze komst half in het duister bereden hadden, keerden wij door de vlakte van Jericho naar het gebergte van Judea terug om dan een eindweegs denzelfden bergweg op te klimmen langs waar wij den voorlaatsten dag waren neêrgedaald, maar toen verlieten wij den mooien, breeden rijweg om links af te slaan en naar het Zuid-Westen te trekken langs een weg, die geen weg meer was, omdat de jaren bijna alle sporen van menschelijken arbeid daarvan hadden afgeslepen. Van dien eindeloozen weg weet ik niet veel te vertellen, maar de indruk ervan is nog niet bij mij uitgewischt. Ik weet, dat wij den heelen morgen tot in den middag

om kwart over eenen niets zagen dan steen, grijs, rood en geel van kleur; dat onze paarden langs diepe afgronden, afdalende van steile bergruggen naar woeste dalen en daar weer uit opklimmend naar andere bergen, velerlei bewijzen van voorzichtigheid gaven die boven-menschelijk waren; dat ook het geduld onzer dieren beschaamd maakte het geduld der berijders, die ongeduldiger werden juist toen zij met geduld het meest waren gebaat; dat de eenzaamheid van deze woestenij heel ons gezelschap verslond en ten lange laatste de gelaatstrekken mijner medereizigers in steen schenen veranderd te zijn, zoo stroef en strak stonden ze in het gelaat; dat de zon bij het klimmen van den dag gloeiender werd en zij ons tusschen twee lagen van hitte - de een door weerkaatsing van den steenen grond van onderaf komend, de ander onmiddellijk van de zon, van boven af nederdalend - op zoodanige wijze perste, dat onze lichamen inkrompen en waterdroppels uit alle poriën lieten neerdruppelen op de beesten en op den grond; dat er eindelijk om één uur door de vooraan-rijdenden een niet luid hoerah! geroepen werd, dat in die eenzaamheid van steen geen echo vinden kon, toen zij diep in de laagte tusschen steile wanden van hooge bergen het water van een stroom zagen, waarboven aan de rotswanden schenen te hangen torens van oude forten en muren met borstweringen en een oude koepel van steen tusschen andere muren met gaten en platte daken, de een boven de ander, alsof door een aardschudding al wat door menschenhanden daar in den omtrek ooit gebouwd was, plotseling door en in elkander daar tusschen rotswanden was vastgedrukt. De meest stoute menschelijke vinding kon dit niet hebben uitgedacht. En toen bij al die ontzaglijke majesteit der ruwe natuur, toen - kwamen daar uit die steenen opeens klanken en tonen van zulke zuivere, zachte, zoete harmonie, dat wij een oogenblik waanden hemelsche geluiden te hooren, omdat ze ons daar zoo vreemd in de ooren klonken, zonder dat wij eerst dat vreemde ons verklaren konden; maar plots herinnerden wij ons, dat ze kwamen uit klokken, omdat wij klokkengeklang niet meer hoorden sedert wij Italië verlaten hadden. Aan weinige plaatsen heeft de Turk het recht van klokken te luiden gegeven, en deze harmonieuse klokken zijn een geschenk van den Russischen czaar.

Langs trappen, in de rots gehouwen, klommen wij te paard op naar de hooggelegen ijzeren kloosterpoort, die lang is en smal, en toen de eersten van ons daar stonden, kwam aan een koord een korf naar beneden, waarin wij den brief moesten leggen, dien wij van den Griekschen Patriarch te Jerusalem hadden meegenomen, waarin ons verlof tot het bezoeken van het klooster gegeven was.

Nadat onze brief in den korf gelegd was, werd deze laatste weer omhooggetrokken en werd ons, na het lezen van den brief, de poort ontsloten met groote vriendelijkheid.

De een na den ander was op het voorpleintje van zijn paard geklommen en de een na den ander kwam de ruime, zindelijke gelachkamer van het klooster binnen, velen met zweetdroppelen bepareld, wijdbeens loopond, om mopperend en klagend neer te vallen op de sofa's en de stoelen, die daar stonden, en alle overgebleven krachten gebruikend om uit te vallen tegen mij, die in het program van de reis verklaard had, dat de dagreis te paard nooit langer dan zes uren duren zou en daarmee blijkbaar de reizigers bedrogen had, omdat wij nu, na zes uren te hebben gereden, in de hitte van de zon langs een onbereidbaren weg, nog drie uren verder moesten gaan, aleer wij het doel van de reis, Bethlehem, in den avond bereiken zouden.

Veel kalmte bracht ik niet met een kalm betoog, dat deze dag een uitzondering was op de geheele reis, dat deze tocht niet anders te maken was en dat wij tot belooning tegen het vallen van den avond, als wij Bethlehem naderen zouden, Bethlehem van de schoonste zijde zouden zien en binnengaan. Ook een beroep op mijn eigen persoon, die, de oudste van allen, nog ongerept was en onvermoeid,

bracht geen kalmte, maar wel jaloezie en van geen bevallige soort. De zoete harmonie der klokken werd overstemd door onsamenhangende klanken van wrevel en van spijt, die ten laatste alle bijeenkwamen om luid op te zeggen, dat de reizigers niet verkozen naar Bethlehem te gaan, maar wilden blijven binnen de muren van deze plaats.

Helaas! ik moest hun zeggen, dat ook dat plan niet te volvoeren was, omdat de monniken geen nachtverblijf hadden voor ons.

Waren in dien stond mijn reismakkers radeloos en redeloos, - reddeloos waren zij nog niet. Met alle handen grepen zij dan ook mijn voorstel aan om Bethlehem te laten liggen en naar Jerusalem te gaan, toen zij hoorden dat de weg naar Jerusalem liep door het Cedron-dal en gemakkelijk te berijden was. Maar, gelukkig voor mij, vroegen zij niet of Jerusalem verder dan Bethlehem verwijderd was, want dan had ik hun moeten zeggen, dat men voor beide steden nog een tocht van drie uur maken moest.

Spoedig was nu in dit kalme klooster ook weer de kalmte neergevallen onder ons en begonnen wij te lachen over de kleine vermakelijkheden, die gedurende den tocht hadden gehangen aan verschillende brokken van de lange karavaan, terwijl drank en spijs in onze lichamen ook vrede brachten in de gestoorde harmonie.

Wij waren ook in een oord van vrede en rust. Aan het einde der vijfde eeuw had de H. Euthymius in deze streken een leerling, die Sabas heette en op achttienjarigen leeftijd zich stelde onder zijne leiding en bescherming. Na zijn dood verborg Sabas zich hier in de eenzaamheid, heel alleen. Maar weldra kwamen vele anderen bij hem, die hem smeekten hun leidsman te wezen op den weg der versterving en boetvaardigheid. Voor hen stichtte hij dit klooster, dat nog zijn naam met eere draagt. Van alle monniken en kluizenaars in den geheelen omtrek was hij de leidsman en de vader, tot dat Sallustius, bisschop van Jerusalem, hem in 484 tot abt wijdde van deze gansche instelling, waarvan de inwoners Sabaïeten werden genoemd.

Tot hoogen bloei kwam deze stichting, waartoe honderden kluizenaars behoorden, die in ongenaakbare grotten, langs de steile wanden van deze rotsen gelegen, bevrijd van alle aardsche zorgen, hun arbeid alleen gaven aan het gebed, aan de overweging en de voorbereiding voor den dood. En van al die boetvaardigheid en versterving was God alleen de getuige, Die hen verrijkte met Zijne gaven, verlichtte met Zijne genade en met welbehagen op hen nederzag.

In 531 stierf de H. Sabas, die voor deze woestenij was wat de H. Paulus en H. Antonius voor de woestijn van Egypte waren.

Honderd jaren later werd dit klooster door de soldaten van Chosroës, den koning van Perzië, die het heele H. Land verwoestte, omvergehaald en zijn bewoners werden vermoord.

In 1840 liet de keizer aller Russen voor de laatste maal dit klooster herstellen.

Het is een complex van gebouwen, die op en onder en neven elkander aan de rotsen hangen, waartusschen kleine pleintjes met schilderachtige hoekjes liggen, terwijl wilde duiven in groote menigte met een soort van merels, die hier inheemsch zijn en ontelbaar, overal, op alle hoeken en in alle gaten u schijnen te zeggen, dat zij en niet gij de vriendjes van de monniken zijn en zij hier wonen om met de monniken te deelen de eenzaamheid van dit verblijf.

Op een van die pleintjes staat een kerkje met een koepel, waaronder het graf van den H. Sabas is. Maar het graf is leeg, omdat de beenderen naar Venetië zijn overgebracht.

Op een ander pleintje weer een andere en grootere kérk, ook weer met een koepel. Maar in dit kerkje zijn behalve veel rijke nieuwigheden eenige oude, heerlijke schilderingen van Byzantijnsche kunst te bewonderen.

In een andere kapel is het graf van den H. Joës van Damascus, die hier zijne werken schreef en den dood der heiligen stierf; en aan den zuidkant van het klooster wijst men u de grot, waarin eenmaal de H. Sabas leefde, terwijl daarnaast een

andere grot de heugenis bewaart, hoe de H. Sabas jarenlang te zamen woonde met een leeuw, die eens bij hem kwam toen hij bezig was de Mis te lezen.

Genoeg - meer dan duizend jaren leefden wij hier terug, totdat de tijd kwam, dat wij onze paarden weer moesten opzoeken, die op het voorplein geduldig wachtten op onze komst. 't Was halfvier in den middag.

En nu daalden wij neder in de Cedron-vallei, die ons naar Jerusalem brengen zou.

Langzamerhand liet de natuur wat van hare ruwheid en verschrikkelijke eenzaamheid vallen, totdat de struiken en de boomen wederkeerden in het diepe dal.

Nog waren wij een uur van Jerusalem verwijderd, toen de sjeik, de hoofdman der Bedouïenen, staan bleef op den weg om op plechtige wijze afscheid te nemen van ons. Dat Allah u een dag schenke van geluk en twee gezondheden geven moge, dat hij uwe goederen vermeerdere en dat gij, in uw vaderland weergekeerd, gezondheid voor uwe familie en vrienden moogt meebrengen in overvloed, - zoo was zijn afscheidsgroet.

Met plechtig gebaar en vriendelijken blik reed hij weg naar zijn eenzaamheid en naar zijn volk. De groote vader Abraham kan er uit gezien hebben gelijk hij.

En nu kwam in het dal langzamerhand de duisternis uit den grond op, ging zitten tusschen de struiken, klom op naar de kruinen der boomen en de randen der bergen, die ter linker- en rechterzijde ons omsloten, tot dat wij geen lijnen meer zagen maar vervloeiende donkerheden tegen den minder donkeren hemel, waarin de sterren fonkelden; tot dat in de verte, voor ons uit, hier en daar een flauw licht - men zou zeggen - aan den hemel naast de sterren verscheen, dat langzamerhand zich vermenigvuldigde en ten laatste in de moede pelgrims de troostvolle hoop deed flikkeren, dat daar in de hoogte het verlangde Jerusalem met zijn woeste muren, met zijn platte daken en kleine koepels liggen zou.

Inderdaad, daar lagen de huizen van Siloë aan onze rechterhand, terwijl wij-zelven uit het Cedron-dal in het dal van Hinnom reden met een duisternis om ons heen, die ons hier bang maakte, daar de geest van den rampzaligen Judas, die hier eenmaal begraven werd, nadat hij in wanhoop op den grooten dag der onsterfelijke hope, zich-zelven verhing in een strop, hier voor ons rondspookte tusschen de struiken langs den eenzamen weg. Maar spoedig klommen wij op naar den Sion, naar den heiligen berg, om weldra, tot verbazing van Rector Dr. Schmidt, voor de poort van zijn pelgrimshuis te staan, waar wij, na ongeveer tien uren op onze paarden gezeten te hebben, konden slapen onder een veilig en rustig dak.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de platen.

De porseleinschilder. -

Tegenwoording is er voor porscleinschilders, die, als deze, op eigen gelegenheid werken, weinig meer te verdienen, want de toegepaste kunsten, zooals het thans heet, worden veelal op groote fabrieken beoefend. Een goede decorateur van porselein en aardewerk kan daar best gebruikt worden, maar deze is nog van den ouden stempel: hij werkt op zijn eigen atelier, schildert en brandt zijn vazen zelf en doet er alles aan, wat op de fabrieken door vele handen geschiedt. Hij schijnt een meester in zijn vak, getuige de belangstelling, die zijn arbeid geniet; al kunnen wij er niets van zien, de knappe, intelligente kop van den grijsaard is óók wel een kijkje waard.

Straatzangers. -

Van den morgen tot diep in den nacht langs straat, 't moet een zuurverdiend stukje brood zijn; toch trekken ze er iederen dag maar weer op uit, vader met zijn twee dochters: hij speelt de viool, 't oudste meisje zingt en 't jongste verkoopt liedjes. Als we 't drietal, gezond en recht van lijf en leden, zoo aanzien, zijn we al gauw geneigd te vragen, waarom die nog fiksche man en die kloeke deerne geen eerlijk handwerk aanvatten, of, zoo er al geen zorgende moeder thuis is - wat de titel van 't liedje, dat de jongste omhoog houdt, doet vermoeden - waarom die vader zijn volwassen meisje niet de huishouding waarnemen laat en 't kleintje naar school stuurt. Dat zou een Hollander zeker doen, maar deze lieden zijn Franschen, en die vinden 't beroep van straatmuzikant lang zoo vernederend niet. 't Wordt in 't buitenland dan ook door knappe luitjes uitgeoefend en niet, zooals hier, als een soort van vermomde bedelarij door luiaards en drinkebroers en dergelijk uitvaagsel. In Parijs b.v. zijn de straatzangers, vooral als ze hun kunst verstaan, zeer geliefd en 't zijn lang niet altijd gemeene deunen, die ze uitkraaien, zooals bij ons; ze voelen zich wel degelijk artisten en vatten post op de ruime binnenplaatsen tusschen de huizen of 's avonds op de drukke boulevards, bij veel bezochte café's. Maken ze goede muziek, dan is de Parijzenaar niet karig met lof en belooning, maar naar gekrijsch luistert hij niet en den speelman, die niets beters op zijn programma heeft, is 't maar geraden beenen te maken, wil hij niet de dupe worden der welbespraakte straatjeugd, die zich maar al te bereidwillig als tolk der publieke meening gelden laat. Onze muzikanten zien er in de beoefening van hun kunst zóó ernstig en vol toewijding uit, dat we niet twijfelen aan hun succes en - aan een welgevulden geldbuidel, als ze thuiskomen,

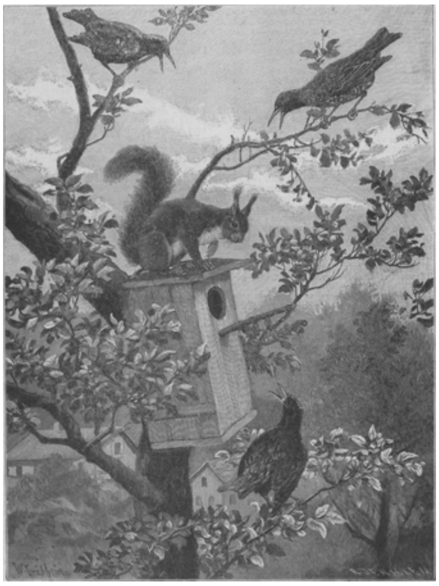

EEKHOORN EN SPREEUWEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN W. GRABHEINS.

Eekhoorn en spreeuwen. -

Klein eekhoorntje weet niet hoe hij 't heeft: daar is hij uit zijn verheven woning gekropen, om, als naar gewoonte, een poosje op 't dak te zitten, en, opeens, hoort hij zich van omhoog aanschreeuwen door twee brutale spreeuwen. De vogels zijn kwaad, want juist in dien boom hadden ze hun nest, en nu, thuiskomend, vinden ze er dat akelige houten gevaarte met zijn harigen bewoner er bovenop. Eekhoorn weet natuurlijk van den prins geen kwaad, zijn huis is verplaatst, nu ja, maar 't is hier goed wonen in dien mooien boom, en nu maken ze aan alle kanten lawaai tegen hem, want beneden is er zoowaar ook een komen zitten en schettert uit al z'n macht. Laten ze 't eens wagen op z'n dak te komen, hij zal ze leeren, wie daar baas is: het pootje houdt hij gereed, en, zoo, de lange ooren steil opgericht, den vroolijken pluimstaart omhooggekruld, wacht hij ze af: die schreeuwers hebben venijnige snavels, je kon nooit weten hoe ze daarmee een eerzamen eekhoorn de oogen uitpikken zouden...

[Nummer 3]

Amsterdam - Oud en Nieuw,
door
J.W. Helmer.

Een aantrekkelijkheid dér hoofdstad ligt ongetwijfeld in haar tallooze fraaie en afwisselende gezichten en kijkjes op de grachten; zij vooral met haar bruggen en bogen, met haar schepen en schuiten, haar weelderig geboomte en verweerde walbeschoeiingen geven aan de stad haar karakter en haar type. In vele andere Hollandsche steden, in Rotterdam, Delft, Leiden, Alkmaar, Haarlem enz. vindt men op beperkte schaal even schilderachtige punten, maar te Amsterdam kan men zeker duizendmaal een kiekje nemen, waarop water, bruggen, schepen en torens een rol spelen; overal, waar men in de oude stad loopt, ‘schuift’ en beweegt het in schoone perspectieven.

Zij die, na den aanleg der eerste huizenblokken langs de beide Amsteloevers, den verderen bouw hadden te regelen, moeten niet alleen groote artiesten op het gebied van stedenbouw zijn geweest, maar zij waren ook machtige, rijke en doortastende potentaten. Ook zij hadden te kampen met kikkerbelangen en viezevazen van ommelanders en forensen, maar met welke breede zwaaien met welke krachtige grepen wisten zij dat volkje tot wijken en tot staan in 't gelid te brengen! De meest geniale vondst is geweest de kunst om het door de biezen en rond de dellen spoelend water onder stadsbestuur te krijgen en het te draineeren tot een behoorlijke en in sikkelvorm gebrachte archipel van ongeveer 70 eilanden, die den lofdichter er toe brachten om Amsterdam te betitelen als ‘Venetië van het Noorden.’

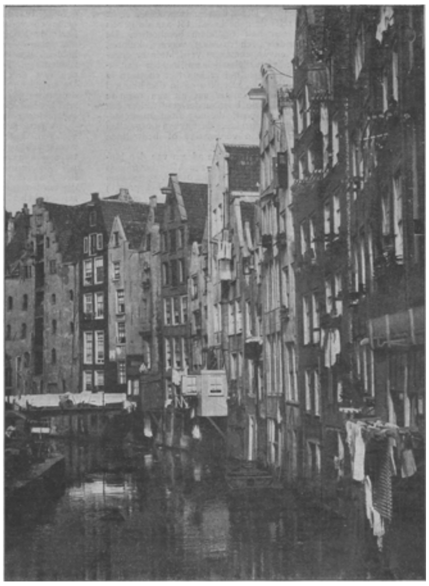

AMSTERDAM. DE O.Z. ACHTERBURGWAL (KUIPERSGRACHTJE).

De eerste grachten heetten burgwallen. Men groef er twee aan iedere zijde van de rivier en daarmee ongeveer parallel loopend. De binnenste grachten werden Voorburgwallen, de buitenste Achterburgwallen genoemd en onderscheiden in Oudeen Nieuwezijdsburgwallen. Gemakshalve liet men ze aan de IJzijde paarsgewijze in elkaar vloeien, om door kolken in den zeeboezem af te loopen; aan de zuidzijde spuiden ze gezamenlijk in het Binnenwater of Rokin. Ook aan tal van

andere grachten of gegraven kanalen werd de naam van burgwal gegeven en die namen bestaan ook thans nog, hoewel enkele der oude grachten zijn gedempt.

De burgwal behoort bij Amsterdam en is bij zijn historie ingeweven. Hij speelt mee bij revolutie en straatkabaal, als door het ophalen van klap- of wipbrug de stedelijke autoriteit - of ook wel de macht des oproers - het afgesloten eiland tot een strategisch steunpunt wist te maken. Wanneer de Amsterdammers, die tegen Nieuwjaar ter *Geysbrecht van Amstel* trekken, broeder Arend in dichterlijk soldatenlatijn hooren verhalen van bloedstorting, brand en moord, waarbij

> De groote aloude stad, vermaard in oorelogen,
> Zoo scheeprijk, en voor wie zich zee en stroomen bogen,
> Den vreemde en nagebuur en rijken tot ontzag
> Gaat plotselijk te grond en zinkt met éénen slag, -

en als zij hem hooren verzekeren:

> Men zag de doôn gestrooid langs burregwal en straten,

dan *zien* zij hoe het gebeurd is en gevoelen zich zóó thuis in het eeuwenoude maar niet verouderde drama, als een Groninger of Bosschenaar er nooit in thuis kan komen. De burgwal leeft te Amsterdam in den volksmond. Een vechtersbaas dreigt er zijn tegenstander ‘in den burgwal’ te zullen scheppen; de Amsterdamsche vrouw hecht bijzonder veel aan het spoelen van haar waschgoed ‘in den burgwal’; het burgwal water, in St.-Jansnacht van de oppervlakte geschept, is een geneesmiddel voor Amsterdamsche zieke oogen en ik onderstel, dat vroeger in de catechismuslessen over het doopen, ook het burgwalwater wel genoemd zal zijn geworden met het oog op de practijk!

De oorspronkelijke grachten en burgwallen waren voorzien van houten palissaden en schoeiingen, wier onderhoud verplichtend was voor de aanwonenden. Dezen hadden daarvoor het recht van laden en lossen en zelfs de geheele wal tot aan de gevels hunner huizen werd als een half eigendom beschouwd. De slager slachtte er zijn runderen en varkens; ververs, kuipers, looiers, taanders, masten- en wagenmakers verrichtten er ongestoord hun arbeid en de victualiehandelaars hadden gemetselde putten achter de schoeiingen, om er hun teer en traan in te storten. Uit den burgwal werd gedronken en in den burgwal werd gevischt. De oude Amsterdammer zat uit zijn raam te hengelen of te totebellen, en dat de boezem der stad weleer een goed vischwater was, getuigt een post, die nog altijd op de stedelijke begrooting van inkomsten prijkt... de huidige burgwallen leveren echter niets meer op dan verdwaalde of bedwelmde bliekjes en stekelbaarsjes.

De burgwallen en grachten waren de aderen van den binnenlandschen handel en het vervoer en ze zijn het grootendeels nog; aanvankelijk werd langs de grachten niet of weinig gereden. De straat was te drassig en overstroomde telkens als het springtij was vóór de stad. Op de kaden hield men zijn kippen, eenden, varkens en geiten; de eerste hebben zelfs, ondanks het politieverbod, in sommige stille achterbuurten hare vrije positie nog tot op heden weten te handhaven.

Van het eerste grachten-systeem, zooals ik het boven beschreef, geven de hierbijgaande lichtdrukken eenige belangwekkende voorbeelden. Een daarvan, het Kuipersgrachtje, is de smalle kromming, waarmede men den O.Z. Voorburgwal in den O.Z. Achterburgwal deed loopen, alvorens deze zich door de Kolk in het IJ ontlast. De absis van de St. Nicolaaskerk staat met den voet in de O.Z. Kolk. De houten vonder over het Kuipersgrachtje brengt den wandelaar in het Vredenburgersteegje, op den hoek waarvan H.H. Regenten van *Vredenburg,* een

R.K. Oude Vrouwen-Pension, in latere jaren een mooie kasteelpoort hebben doen bouwen, die dit overigens onherbergzaam stadsgedeelte niet weinig opknapt. Want onherbergzaam en spookachtig is het in dit oude buurtje. De duivel, die in vele oude steden in den mond des volks een rol heeft gespeeld, moet ook hier eens een zijner exploiten hebben uitgevoerd. Ik heb het verhaal daarvan in mijn jeugd van zeer oude menschen meermalen gehoord en ik geef het hier, zooals ik het hoorde op het Kuipersgrachtje zelf, rillend en bevend, toen men mij het huis aanwees, waar Joost eenmaal in letterlijken zin een leelijke pijp moet hebben gerookt.

Het was tijdens de Spaansche oorlogen, dat er in een der huizen, die aan de voorzijde uitkomen aan den Zeedijk, een oude kapitein woonde met zijn eenige dochter, Pareltje genaamd. Hij was een stout zeevaarder geweest, die als kaper den Spanjaarden veel kwaad gedaan en ten hunnen koste een groot vermogen verzameld had. Hoe hij heette wist niemand; maar hij was een geacht man, wien niemand zijn voorspoed misgunde, omdat hij gul en hartelijk was voor de oude maats, die deze buurt veelvuldig bezochten. Men zei van hem, dat hij eens schipbreuk had geleden en. dat, toen hij met zijn vrouw ronddreef op een wrak, deze plotseling in een schuimende golf wegzonk. Onder deze droevige omstandigheden had Pareltje 't levenslicht aanschouwd.

Hij wist het wicht in het leven te houden en liet het, na zijn redding, door de vrouw van een Schotschen visscher verzorgen en de eerste jaren opvoeden: haar naam, Pareltje, kon het kind nooit leeren uitspreken, want zij was stom als de bewoners van het element, waaruit zij was gered Zij was een beeldschoon, allerliefst kind, de schat haars vaders, die haar bij zich hield en al hare wenschen voorkwam. Hij zelf was sedert het gebeurde niet meer naar zee te krijgen en sleet zijn dagen in ledigheid, die hij zich alleen kortte met rooken. Als hij niet sliep of at, dan rookte hij en zijn pijp vergezelde hem tot op zijn legerstede. Het rooken van dezen man was een hartstocht en een sport, want hij daagde iedereen uit om tegen hem te dampen. In de wijnen bierhuizen, waar hij zijn bezoeken bracht, hadden vaak rookwedstrijden plaats, waarbij de lateren van onzen Dudok de Wit kinderspelletjes moeten geweest zijn. Maar wie het ook waagde, tot dusver had nog nooit iemand meer pijpen achtereen kunnen leegrooken dan de oude zeebonk, die den naam had gekregen van Rookduivel van Holland, en naar wien vele vreemdelingen kwamen kijken.

Op een avond, toen hij een schitterende overwinning had behaald, was zooal niet de rook dan toch de roem hem naar het hoofd gestegen en hij pochte en zwetste, zooals hij nog nooit gedaan had. In het eind schreeuwde hij luid, dat, als er dan niemand meer tegen hem rooken wilde, de duivel het maar eens moest probeeren! Dat was den maats te sterk en er waren er, die hem ernstig vermaanden, niet zulke goddelooze dingen te zeggen, wijl Joost toch wel een rookwolkje meer zou kunnen verdragen dan een menschenkind. Andere schippers lachten hem echter uit en dit maakte hem zoo vermetel, dat hij zijn uitdaging aan het adres van den satan herhaalde. Toen verscheen er plotseling een wildvreemd seigneur in de drinkhal; deze nam plaats, bestelde een kroes wijn, dien hij over den vloer leegstortte, en maakte zich bekend als den duivel zelf. Wijl hij er allerlei uiterlijkheden van had, kwam er schrik en ontsteltenis onder de drinkebroers; alleen de Rookduivel hield zich kordaat en blies den vreemden bezoeker dikke tabakswolken in de oogen, die fonkelden van helschen glans en begeerte. Het bleek weldra, dat het ernst was en daar de satan onmiddellijk wilde beginnen, verdween menige pikbroek, uit angst van iets heel verschrikkelijks getuige te zullen zijn. Ten slotte kwam de kastelein tusschenbeide en verbood den goddeloozen toeleg in zijn gelagkamer. Maar de Rookduivel deed zijn uitdaging gestand en hij kwam met satan overeen, dat de wedstrijd in zijn huiskamer zou plaats hebben, waarbij twee maats, in een glazenkast zittend, getuigen zouden zijn. Er werd bepaald, dat men elkanders pijp zou stoppen met dezelfde tabak, die van een zeer zware soort zou zijn. De strijd zou eindigen, als een der partijen het opgaf en wie dan de meeste pijpen had leeggerookt was

winnaar; hij zou te vorderen hebben honderd pond goud en kreeg bij wanbetaling de beschikking over lijf en ziel van den verliezer.

't Was avond en de St.-Nicolaastoren had het negende uur geslagen. Pareltje lag reeds ter ruste, toen haar vader met zijn weinig achtbare gasten zijn huis betrad. In de kamer, van achteren uitkomend aan het smalle Kuipersgrachtje, begon de strijd, waarvan de buurt inmiddels op de hoogte was gebracht, zoodat het rond den dijk krielde van nieuwsgierigen. Alleen de moedigsten waagden zich in de onmiddellijke nabijheid en men zag zelfs enkelen zich in schuitjes begeven tot onder de ramen van den Rookduivel, die echter zorgvuldig gesloten bleven. Dat er iets ernstigs gebeuren zou, daarvan had men een voorgevoel, zoodat de schout met zijn rakkers een oogje in 't zeil hield en er zelfs brandemmers gereed werden gehouden om eventueel tot blussching van het houten huis over te gaan. Gedurende de avonduren vernam men niets. Daarbinnen rookten beide kampioenen met krachtige trekken onafgebroken voort; zij zaten onder de breede schouw en de smook werd door den schoorsteen opgezogen. Toch kon men den walm in het vertrek wel snijden. Tegen middernacht was de rook zoozeer in de glazenkast doorgedrongen, dat de getuigen weigerden langer te blijven. De Rookduivel en zijn gast lieten hen gaan, verzekerend, dat men ook zonder hen eerlijk spel zou spelen. Toen de mannen op straat waren, konden zij mededeelen, dat de strijders op dat oogenblik nagenoeg gelijk stonden; de Rookduivel had het tot zijn 30ste, de satan tot zijn 32ste pijp gebracht. Deze cijfers werkten verontrustend op de menigte en menigeen droop angstig af, vreezende een noodlottigen afloop van de vermetele daad des kapers. Daar waren echter anderen, die juist op grond van de getallen den satan een nederlaag voorspelden, omdat zij konden narekenen, dat de kapitein zeer langzaam gerookt moest hebben om zijn krachten te sparen en Joost een poets te spelen.

Den ganschen nacht bleef het druk in den omtrek, schoon men in het sterrenlicht niets zag dan een uit den schoorsteen opwarrelenden rookkolom, die steeds dikker werd en door den gek, knarsend bij ieder windbeweeg, over de daken der toenmaals lage huisjes werd gespreid. Den schout en zijn dienaren werd op vrij heftigen toon verweten, dat zij geen einde maakten aan het helsche schandaal, waarmede toch een Amsterdamsche poortersziel gemoeid was, en er liepen reeds allerlei geruchten over tusschenkomst van gewapend volk. Tegen het krieken van den morgen werd echter eensklaps aan alle vrees een einde gemaakt. Nauwelijks had de haan op een tegenoverliggend erf zijn eerste gekraai doen hooren of men vernam een ontzettend geweld, een mengsel van glasgerinkel, een donderenden slag en een plassend geplons van een in het water vallend lichaam.

Ziehier wat er beurd was:

Werkelijk had de Rookduivel in de eerste uren den satan beet gehad. Doende alsof hij zijn longen te bersten zoog, spoorde hij den satan tot de grootste krachtsinspanning aan en verblijdde hem met een voorsprong, die tot tien pijpen aangroeide. Toen

deed hij alsof hij vermoeid was en stelde voor een pint wijn te nemen. De satan weigerde kortaf en eischte voortzetting, zonder eenige onderbreking. De kapitein werd boos en begon toen eerst wat *hij* noemde te rooken. In twee uren tijds had hij den satan niet alleen ingehaald, maar was hem reeds voor. Schrikkelijk waren de vloeken en verwenschingen, die de hellevorst onder het rooken uitbraakte, maar de kapitein, aan dat artikel gewoon, liet zich niet van zijn stuk brengen. In zijn hart was hij niet slecht en vrees had hij nimmer geleerd; bovendien kon hij enkel zijn goud verspelen. Sarrend voegde hij den satan toe, dat hij hem zóó wel veertien dagen bezig kon houden. Deze gevoelde, dat hij terrein verloor. Toen de Rookduivel aan zijn 150ste pijp was, had satan het juist tot 110 weten te brengen. Bij het gekraai van den haan wierp hij den kapitein de brandende pijp in 't gezicht, zoodat de vonken door de kamer vlogen. Met één geweldigen sprong vloog hij door het raam, maar, niet bekend met de situatie van het huis, kwam hij in den burgwal terecht. De zware slag, dien men hoorde, werd veroorzaakt doordat de satan, op de wijze van den bekenden ezel uit de fabel, een klomp goud liet vallen, ter zwaarte van honderd pond, die door den vloer zonk en later uit den kelder moest gegraven worden.

Tot zoover het zonderlinge verhaat, dat ik heb hooren vertellen, met verschillende afwijkingen, doch steeds met eenzelfden afloop, zoodat de superioriteit van den Hollandschen Rookduivel vaststaat. Uithangborden en winkelteekens als ‘de Rookende Moor’, de ‘Hollandsche damper,’ die thans nog bestaan, zouden herinneringen zijn aan de oude legende, die, voor zoover mij bekend, tot dusver slechts een mondelinge overlevering heeft genoten.

(*Wordt vervolgd.*)

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg.*)

De dorpelingen waren langzaam uiteengegaan, maar telkens weer keken zij om, naar het kind.

De arts leidde haar weg en zij hield zich dapper. Slechts Hector huilde en rukte aan het touw; hij wilde niet weg van het graf.

‘Kom diertje, het moet,’ zei het kind op een zonderling matten en wijzen toon.

Het hart van den man beefde van medelijden. En Mara volgde hem, haar hond voorttrekkend aan het touw.

In de schemering liep zij stil weg, maakte Hector los en sloop naar het kerkhof. Het hek stond altijd open, want het pad liep er dwars overheen.

Op den verschen heuvel hurkte zij neer, bad en keek naai de sterren.

En hier, zoo alleen en in de steeds dieper zinkende duisternis was zij niet dapper en sterk meer; hier had zij geen zelfbeheersching meer. Hier was zij slechts een arm verlaten kind, dat om haar gestorven moeder weende.

Het werd langzaam donker en de wind streek fluisterend over de graven.

Diepe stilte daalde op de velden.

En eenzaam lag Mara op den grafheuvel en Hector legde zijn voorpooten tegen haar aan en likte haar.

Uit de duisternis van den stillen doodenakker klonk jammerlijk een schreiende kinderstem en bij tusschenpoozen het somber huilen van een hond, akelig luidend in den vredigen zomeravondstond.

De doodgraver had haar weggebracht, terug naar de woning van den dokter.

Mevrouw ergerde zich wel een weinig over haar echtgenoot, die zich al bezorgd had getoond om het vreemde kind.

'Zij is zeker weggeloopen; laat haar toch, man. Dat kind is te veel in verwildering opgegroeid om in onze geregelde huishouding te kunnen aarden. Zulk soort kinderen komt licht aan den kost en went niet aan orde en tucht.'

'Maar, Leonie, bedenk toch, het is nog maar een kind, een klein kind. Niet ouder dan tien jaar. Het kan niet moeilijk zijn van haar iets goeds te maken; misschien verlangt het arme schaap zelf niets liever dan leiding en toezicht.'

'Je bent altijd een weinig dweper geweest, beste. Nu, wat mij betreft, ik denk er natuurlijk niet aan mij tegen je wensch te verzetten, maar het zal mij niet erg onaangenaam zijn als het vreemde schepsel wegblijft. Zulk een kijk-op-de-vingers is het lastigste voor de huisvrouw, die haar den ganschen dag om zich heen moet dulden. De man merkt daar echter al heel weinig van.'

Mevrouw trok kalm de schouders op, maar een lichte wrevel lag duidelijk op haar mooi gelaat. Zij was een trotsche, imposante verschijning en paste uiterlijk zeer goed bij den waardigen, deftigen man. Maar haar innerlijk, haar ziel, hield zich koel van hem af en waar zijn rijk, warm gevoel zich uitte in koesterende innigheid, daar beantwoordde zij hem met lauwe vriendelijkheid.

Zij was goed van natuur, maar niet teeder; geestdrift kende zij niet; alle gloed en alle dichterlijke droomerij bleef haar vreemd en zij had er zelfs geen waardeerend glimlachje voor. Zij begreep ze niet en kon ze niet liefhebben.

En dit was dikwijls als een scheidsmuur tusschen hen. Hij durfde zich niet meer geven, zooals hij was, en bedwong zich. En zij voelde het teruggetrokkene, het gedwongene in zijn houding duidelijk en werd er door gekrenkt, zonder een poging te doen om er de oorzaak van weg te nemen.

Maar zij verhinderden elkander nooit te zijn zooals ieder wilde wezen en keken elkander daarbij kalm, beleefd, vriendelijk aan. Maar belangstelling toonden zij elkander niet. Zij voelde het een weinig, zonder het te begrijpen; hij leed er dikwijls onder.

En nu zou het voorwerp van zijn medelijden, dat vreemde bedelkind, in huis komen en hij zou geheel opgaan in de nieuwe afleiding. Lastig, zulk een onnoozel indringstertje.

'Mama, zal dat rare kind nu een zusje van mij worden en mooie jurken krijgen en in onze kamers zitten?' vroeg Albert ijverzuchtig, want hij was een heerschzuchtig persoontje.

'Waar denk je aan, jongen!' zei mevrouw verschrikt.

'Wel, en waarom niet? Moeten wij niet doen wat wij kunnen, om het arme kind het verlies harer moeder te doen vergeten?'

Albert keek beschaamd zijn vader aan en nam de hand zijner mama. Zij was het met hem eens, dat wist hij wel, maar papa deed het natuurlijk toch.

'Ik hoop, dat zij wegblijft,' dacht mevrouw, 'maar als zij terugkomt, zal ik haar toch onder dak nemen.'

De doodgraver bracht haar thuis en mevrouw liet het zich welgevallen.

'Je vindt het niet prettig, is 't wel, Leonie?' vroeg de dokter haar zachtkens, terwijl Mara verlegen haar eerste boterham at in het nieuwe tehuis.

Mevrouw bloosde even en wilde het hoofd schudden; er lag zooveel welsprekendheid in haar doordringenden blik. Maar toen dwaalde haar oog naar het bleeke, tengere kind, dat het beschreide gezichtje diep gebogen hield en de roode, gezwollen oogleden nauwelijks dorst opslaan.

En er trilde iets in haar hart, want zij was niet gevoelloos.

'Eerlijk gezegd, neen, ik had liever dat zij niet ware gekomen; maar zij is er nu eenmaal en... och, laat haar gerust blijven, ik zal wel aan haar wennen. En jij bent immers op haar gesteld, Frits.'

'Ja, vrouw, dat wil zeggen, ik heb diep medelijden met het arme, zwervende vogeltje; het heeft nu immers heelemaal geen nestje meer.'

Zijn stem klonk warm en te gelijk weemoedig.

'Dichter!' zei ze en zag hem verwonderd aan.

Dat deed zij altijd, als zij hem niet volgen kon in de aandoeningen zijner ziel.

En die verwondering deed hem pijnlijk aan; het was hem alsof zij hem zeide: 'wat ben je toch een onbegrijpelijke aansteller.' En in zulke oogenblikken schenen zij heel ver van elkander te staan, schenen zij niet bij elkander te passen.

Zij pasten ook niet bij elkander, niet genoeg om gelukkig te zijn. En toch waren zij beiden goed... Alleen, zij begrepen elkander niet; zij hadden ieder hun eigen gedachten en hun eigen wenschen.

'Wil je eens bij me komen, kind!'

Mara stond gehoorzaam op en kwam schuw nader.

'Mijnheer noemt je Mignon, heet je zoo?'

Het kind sloeg de vochtige oogen naar de vraagster op en schudde het hoofdje.

'Hoe heet je dan? Hoe noemde je moeder je?'

'Mara? Die naam is al even welluidend als Mignon. Maar ik wil je toch Mignon noemen, je lijkt op haar, dunkt me. Dus voortaan ben je Mignon. Onze kleine, gehoorzame Mignon. Je wilt immers wel bij ons blijven en alles doen wat mevrouw graag heeft,' vroeg de dokter.

Vertrouwend zagen de kinderoogen in het ernstige mannenhaat. Zij voelde dat hij van haar zou houden, hij was zoo goed.

'Ja!' zei ze gewillig en toen beschroomd nog een schrede naderend, vroeg ze opeens: 'Waarom lijk ik op Mignon? Wie was dat?'

'Zij was een ouderloos meisje, dat met Zigeuners rondzwierf en op de mandoline speelde, zooals jij ook doet.'

Het kind hield haar blik aandachtig op hem gevestigd.

'Ik wil liever Mara heeten,' zei ze zacht.

'Waarom, kind?'

'Moeder noemde mij altijd Mara. Ik heet Mara.

'Nu, als je het liever wilt, dan Mara. En ga nu zoet slapen. Hanna zal je naar boven brengen; er is een lief kamertje naast het hare, daar mag jij alleen in regeeren. Goeden nacht, Mara.'

Zij stak schuchter haar handje uit.

'Nacht, mijnheer!'

Mevrouw hield zich juist met de lamp bezig. Er lag een uitdrukking van onverschillige rust op het mooie gelaat en zij zag het kind niet aan.

'Nacht, mevrouw,' fluisterde Mara beklemd en maakte beleefd een kinderbuiging.

Albert begon te lachen, toen hij die buiging zag.

'Wel te rusten, kind. Maak je kamertje niet slordig,' zei mevrouw kalm.

Mara keerde zich verschrikt en angstig naar Albert; zij werd vuurrood. 'Goeden nacht, jongeheer,' zei ze luid en haast stotterend.

'Goeden nacht, juffrouw Mignon,' riep Albert spottend en deed zoo overdreven mogelijk haar buiging na.

Mara verliet bang de kamer en volgde het kamermeisje naar het zoldervertrekje.

'Ga maar gauw slapen en maak geen leven,' zei het meisje slaperig, 'kleed je dadelijk uit, licht heb je niet noodig, dan maak je ongelukken.'

'Ik ben gewend met licht om te gaan, ik zorgde altijd voor onze lamp,' verzekerde Mara eerbiedig en gedwee.

AMSTERDAM. DE O.Z. VOORBURGWAL MET DE O.Z. KOLK.

Het meisje ging weg en het kind opende het venster. Met haar groote droomoogen staarde zij naar buiten, in den nacht, zonder iets te zien.

'Moeder,' fluisterde zij droevig, 'zij vindt het niet prettig dat ik hier ben... Als ik nu maar wist waar u is...'

De nachtwind speelde met haar lange, zijdeachtige lokken en het kind legde het moede hoofdje op de vensterbank en schreide het leed van haar zieltje uit in dé diepe, plechtige stilte.

Het was nog heel vroeg en het zonnetje scheen zoo mooi.

Hector had haar wakker geblaft uit eenen heerlijken droom en het schitterende morgenlicht verblindde een oogenblik haar verwonderde oogen.

Zij sprong op en liep naar het venster.

AMSTERDAM. DE O.Z. KOLK, VAN DE IJZIJDE GEZIEN.

Hoe mooi lag de wereld voor haar; de wereld... dat waren die fluweelige, zacht-groene velden, de mat-gele akkers, de breede,

DE PAS-GEKOZEN KONING RUPRECHT VAN DE PALTS VOOR AKEN'S GESLOTEN POORTEN.
Naar de teekening van A. ZICK.

zilverglanzende stroom; waarop een enkel bruin zeil zichtbaar was. Dat waren de slooten, die zich als lichtende banden om het verre groen kronkelden; de rustelooze wilgen en elsen; de hooge slanke popels en de boerderijen, waarop hier en daar ooievaarsnesten stonden.

Blauw, heerlijk blauw was de hemel en in het oosten schitterde en fonkelde het gouden zonneoog met ontelbare stralen. En alles weerstraalde dien blijden, warmen levensglans.

Mara genoot en dacht niet, nog niet.

Haar ziel gaf zich onbewust aan al de schoonheid en weelde der zomernatuur; aan de frissche betoovering van den morgenstond. Nóg was alles mooi, blij en heerlijk voor haar; zij vergat zichzelf, alles; zij dacht niet en staarde alleen maar in verrukking op die zonnige wereld.

En terwijl zij staarde en dat alles in zich opnam, was zij gelukkig.

Maar het duurde niet lang.

Hector blafte luid, dwingend en ongeduldig.

Mara herinnerde zich opeens.

Zij boog zich voorover en keek in den hoenderhof, waar de kippen kakelden. Zij kon haar dier niet zien, maar zij hoorde Alberts schelle stem, die hem afsnauwde.

Met ingehouden adem luisterde zij.

(*Wordt vervolgd.*)

Koning Ruprecht van de palts voor Aken.

Daar komen ze aangerend met wuivende vanen en vliegende banieren, hóóg vooraan den adelaar van het heilige Roomsche Rijk, het zwaard getrokken, het schild aan den schouder: een glinsterende stoet van ridders met Ruprecht, hunnen heer, aan het hoofd.

Zie, hoe statig hij in 't zadel zit! Zijn helm, waarvan hij 't vizier zoo juist heeft opgeheven, fonkelt in de zon, zijn gepantserde hand houdt het tweesnijdend zwaard, dat lichtflitsen schiet en flikkert tegen 't purperen fluweel van zijn kleed, 't welk over 't stalen kuras is heengeworpen.

Donker is zijn strijdros en zwaar-brokaat met breeden goudzoom de schabrak, die 't edele paard dekt: een majestueuze verschijning koning Ruprecht op zijn brieschend dier.

Aan zijn rechterzijde rijdt een grijsaard in bisschoppelijk gewaad; wit is zijn mantel, wit de mijter, die zijn doorluchtig hoofd siert, wit het ros, dat hem draagt. Bijwijlen buigt de koning zich tot den kerkvorst en luistert eerbiedig naar wat deze tot hem spreekt.

De stoet houdt halt met een schok. De grond dreunt nog onder 't geweld der hoeven, want een lange rij van gewapenden rijdt achter de beide Heeren aan, en het voetvolk, krachtige lansknechten, dringt vooruit en rept zich, om niet àl te laat na de ruiters de poort van Aken, de oude kroningsveste, te bereiken. De vanen worden hoog geheven, de standaarden opgestoken, en in een wemeling van zonnestof en staalglinstering steekt vóór de poort schel en plechtig de heraut van wapenen zijn bazuin, zoodat het statig torengevaarte den roep weerkaatst: ‘Open, open voor uwen koning!’

***

Maar Aken trotseerde den pas-gekozen koning en hield haar poort gesloten.

Koning Wenzel had alleen oog gehad voor zijn persoonlijke belangen en zich zeer weinig aan de regeering laten gelegen liggen. Zwaar drukte op het heele Rijk de dagelijks toenemende rechtsonzekerheid, het land was bij zulk een regeering er niet minder slecht aan toe dan bij volslagen regeeringloosheid. Eindelijk besloten de keurvorsten den onbekwamen heerscher van zijn troon te ontzetten. De Rijn-gewesten, het zwaartepunt der keurvorstelijke macht, waren ook het centrum der beweging tegen koning Wenzel, een beweging, wel onwettelijk, maar geboden door het Rijksbelang. Aartsbisschop Johan van Mainz en de Rijnsche Paltsgraven, de aartsbisschoppen van Trier en van Keulen sloegen het eerst de handen tot dit doel in elkaar. Spoedig daarop viel hun ook keurvorst Rudolf III van Saksen bij, alsmede een aantal andere vorsten en heeren, o.a. de hertog van Beieren, de markgraven van Meissen, landgraaf Herman van Hessen, en burggraaf Frederik IV van Nürnberg, zoodat het oogenblik van doortastend handelen gekomen scheen.

Den 20sten Augustus 1400 werd door de keurvorsten van Mainz, Keulen, Saksen en de Palts koning Wenzel van den troon vervallen verklaard en in zijn plaats Ruprecht III van de Palts tot Germanje's opperheer gekozen.

Ruprecht was de oudste zoon van keurvorst Ruprecht II en geboren den 5^{den} Mei 1352. Reeds tijdens de eerste gevangenschap van koning Wenzel, op het slot te Praag in 1394, had hij 't vicariaat over het Rijk gevoerd en doen vermoeden, dat hij een schrander en beleidvol heerscher zou weten te zijn, hoe onoplosbaar de moeilijkheden ook schenen, waarmee hij te kampen mocht hebben.

Zich algemeen aanhang zoeken te winnen om den tegenstand van Wenzel en zijn aanhang te breken, was onmiddellijk de gewichtigste taak voor den nieuwen koning.

Zoo toog hij het allereerst naar Aken met veel praal om zich daar plechtig de kroon op het hoofd te doen plaatsen. Maar, gelijk gezegd, Aken erkende de wettigheid zijner keuze niet, en wijl het Ruprecht en zijn vriend den aartsbisschop van Keulen aan kracht faalde om de stad met geweld tot rede te brengen, restte den koning niets anders dan den terugtocht naar Keulen te aanvaarden, waar aartsbisschop Frederik hem kroonde op den 6^{den} Januari 1401. Een felle oorlog ontbrandde er tusschen Ruprecht's en Wenzel's aanhangers en geen der beide partijen vermocht een beslissende zege te behalen, de toestand van het Rijk werd nog treuriger dan eerst.

Ruprecht trok naar Rome om de keizerskroon te ontvangen, hopende zóó bij zijn terugkomst door gansch Duitschland erkend te zullen worden. Maar de nieuwe keizer zag zich wreed bedrogen. Zelfs zijn vrienden, meer bedacht op eigen belang, wendden zich vaak van hem af gedurende zijn 10-jarige regeering, een regeering, die eigenlijk één eindelooze en hopelooze burgerstrijd was en het Rijk nog dieper in ellende bracht.

Den 18^{den} Mei 1410 stierf koning Ruprecht op het slot Landskroon bij Oppenheim. Wat goede wil en beleid met ontoereikende middelen vermochten, heeft hij gedaan om het heilige Roomsche Rijk op te heffen uit den ontredderden toestand, maar zelf slechts van een klein land heer, door zijn eigen partij verlaten, en gestadig door een tegenkoning gedwarsboomd, moest hij wel arbeiden zonder vrucht.

Een misverstand.
Door Nurbo.

Opgewonden van blijdschap was Eva Braxton en de oorzaak hiervan was zeer eenvoudig.

Den avond te voren had John Morgan haar zijn voornemen kenbaar gemaakt, den volgenden namiddag haar papa een bezoek te brengen, om zijn toestemming te vragen voor hun huwelijk.

Onder gewone omstandigheden zou Eva zich natuurlijk gelukkig en tevens geagiteerd gevoeld hebben, gedurende de oogenblikken waarin haar verloofde met zijn schoonvader in spe confereerde, ook al ware zij er zoo goed als zeker van, dat haar vader geen tegenwerpingen zou maken. Thans echter was hare agitatie toe te schrijven aan een tweevoudige oorzaak.

Tijdens de eerste minuten van het onderhoud verkeerde zij in den gewonen staat van zenuwachtigheid onder zulke omstandigheden, maar al spoedig begon zich een gedachte van haar meester te maken, welke hare opgewondenheid nog verhoogde.

Waarom duurde het zoolang voor dat hij weer bij haar in de zaal terugkwam, zooals hij beloofd had?

Zij ging voor den spiegel staan en trachtte zichzelf zóó moed in te spreken. Met een afwerend gebaar betoogde zij haar evenbeeld, ‘dat het toch stellig niet mogelijk kon zijn, dat papa bedenkingen zou gemaakt hebben,’ en weldra had zij zichzelve daaromtrent gerustgesteld. ‘John viel veel te veel in papa's smaak,’ zei ze met een overtuiging, waarvoor zelfs haar beweeglijk portret in den spiegel wel moest zwichten.

‘Maar wat is de reden dàn?’ vroeg zij heftig haar zwijgende toehoorster.

Opeens schoot haar iets te binnen.

Was John soms ook deze zaak aan het bespreken, zooals hij het steeds pleegde te doen, wanneer hij over de een of andere handelstransactie papa's meening vroeg?

Eerst vond zij het te ongerijmd en poogde de gedachte van zich af te zetten, maar hoe langer haar geduld op de proef werd gesteld, des te meer begon zij zich te verontrusten. Telkens kwam die leelijke gedachte opnieuw hare reeds zoo overspannen hersenen bestormen.

‘Zou het dan tòch mogelijk kunnen zijn, dat John ook in deze aangelegenheid niet van zijne gewoonte is afgeweken?’ vroeg zij zichzelve af, en maar al te spoedig had het duiveltje der achterdocht haar geheel in zijn macht.

Tusschen den heer Braxton en John Morgan was in de laatste

jaren een groote vriendschap ontstaan. Zij waren buren en niet zelden elkanders gasten. Wanneer zij voor zaken naar de stad moesten, werd de tijd daarvoor gewoonlijk zóó gesteld, dat ze te zamen konden gaan en niettegenstaande zij ongeveer vijftien jaar in leeftijd verschilden, konden de beide heeren het uitstekend eens worden. De vriendschap had zich zelfs zoover uitgestrekt, dat de een nauwelijks iets zou ondernemen, voordat hij den ander geraadpleegd had.

Dit in aanmerking genomen, was het niet te verwonderen, dat vroeg of laat ook Eva in John's vriendschap zou gaan deelen, en wel op een geheel bijzondere wijze.

Papa Braxton was reeds kort na de kennismaking met John een stille hoop voor zijn eenigst kind gaan koesteren, en Eva voelde haar hart ook heel anders kloppen dan voor een zestal maanden terug, maar zij zweeg als het graf.

Haar aanstaand huwelijk met John Morgan gaf dus alle reden te hopen, een bron van geluk te worden, zoowel voor mijnheer Braxton als voor het jonge paar.

John was dertig, acht jaren ouder dan Eva. Hij zou ongetwijfeld het voorstel met warmte toejuichen, maar juist nu kwam de gedachte, welke Eva zoo kwelde.

Zij hervatte hare alleenspraak en zei:

‘John houdt zóó vast aan zijn gewoonte om alles met papa te wikken en te wegen, dat het meer dan waarschijnlijk is, dat hij ook thans papa vragen zal stellen over mijn eigenschappen! Ik geloof niet, dat het een van beiden zou tegenstaan als iets vreemds, om niet te zeggen, ongepasts; zij zijn het te zeer gewend.

‘Ik weet wel, dat papa heel veel van mij houdt, maar hij is zoo'n vreemde man en bovendien is hij ook dikwijls langen tijd op reis geweest, zoodat hij mij niet zoo goed kan kennen als indertijd mama en zooals thans nog verscheidene menschen. Het zou dus best mogelijk kunnen zijn, dat papa mij niet geheel geeft wat mij toekomt.

‘'k Ben natuurlijk niet bang, dat papa iets zal zeggen wat tegen mij pleit. O, neen, want ik ben er van overtuigd, dat hij dit niet zàl of kàn doen!’ (Vooral de laatste motiveering werd met klem uitgesproken). ‘Maar het idee, besproken en verhandeld te worden, is het, wat mij ergert!’

Een weinig tot bedaren gekomen, moest Eva zelf over hare opwinding lachen. Wat was dat nu toch voor nonsens, ze stelde zich aan als een dwaas! 't Waren immers louter veronderstellingen!

Andermaal trachtte zij het onderwerp uit hare gedachten te verbannen. Zij nam een boek om zich te verstrooien, maar het lezen wilde niet al te best vlotten. Telkens overmande haar weer de fantasie en ze gevoelde zich er door beklemd als door een nachtmerrie.

Zij was op hetzelfde oogenblik in staat geweest onverwijld wraak te gaan oefenen en evenzoo geneigd spijt te hebben over haar lichtvaardig oordeel.

Bleef hij maar niet zoo lang weg! 't Was nu al twintig minuten; dàt maakte haar juist zoo boos.

Eindelijk kon zij de verleiding niet langer weerstaan.

‘Ik ga hem na,’ besloot zij en haar duiveltje, zich vergenoegd de zwarte klauwen wrijvend, stapte haar zegevierend achterop. De geluksverwoester wist zich thans zeker van zijn prooi en tegen elken prijs zou hij ze trachten te bemeesteren.

Eva verloor geen minuut meer. Zij verliet de zaal en begaf zich naar het ontvangsalon, waar zij meende haar papa met John te vinden. De deur stond evenwel open en één blik was voldoende om haar te overtuigen, dat de kamer verlaten was.

Waar waren ze gebleven?

De neergelaten jalouzieën beletten den brandenden zonnestralen het vertrek nog benauwder te maken dan het reeds was. Mogelijk waren papa en John deze ondraaglijke warmte ontvlucht.

Zou zij nog teruggaan? Misschien duurde het nu niet lang meer voor John weer bij haar kwam. Maar de zwarte sinjeur achter haar trok een grijnslach en gaf haar een duwtje in den rug.

Juist wilde zij haar onderzoek voortzetten, toen een geluid van stemmen haar oor bereikte. Het kwam van den tuinkant, door de openstaande glazen deuren.

'Ze zijn buiten,' fluisterde Eva, 'ik zal hen tegemoet gaan.' Geruischloos liep zij over het zachte tapijt het vertrek door en bleef voor de jalouzieën staan.

Terwijl zij deze wilde ophalen om zich toegang tot den tuin te verschaffen, drong hetzelfde geluid van zooeven tot haar door, doch thans kon zij duidelijk de stemmen van haar vader en John onderscheiden. Zij bedacht zich een oogenblik en liet toen weer het koord los. De gelegenheid was te verlokkelijk om te laten voorbijgaan.

'Ik vraag gewoonlijk uwe opinie over zaken, die mij interesseeren,' hoorde zij John zeggen en hij voegde er lachend aan toe, 'en dit is een kwestie waarin u als vader meer belang stelt dan in welke handelsonderneming ook. Bent u er werkelijk zeker van, dat zij aan de eischen zal voldoen?'

'Wel, John, ik weet niet of ik daarvan nu wel zoo heel zeker kan zijn,' zei mijnheer Braxton 'n beetje afwerend. 'Toen ik je mijn meening zei, heb ik, 't is waar, van mijn ervaringen gesproken, maar je moet daarom toch niet uit het oog verliezen wat anderen zoo al gezegd hebben. Zooals je wel begrijpen kunt, is het mij niet mogelijk je even volledig in te lichten als degenen die ze voortdurend onder de oogen hebben gehad.'

'Daar hebben ze het warempel juist over mij zooals ik me voorgesteld had! 'k Heb me toch niet bedrogen en 't ergste van alles is, dat de vader wantrouwend over zijn kind spreekt,' bracht Eva met moeilijk ingehouden woede uit. Haar gezicht werd rood als vuur en in haar toorn was zij in staat geweest, haar vader en verloofde op de plek te beschamen, maar hare nieuwsgierigheid hield de overhand en, hopende nog meer te kunnen opvangen, besloot zij te blijven luisteren.

Papa weerhield zich er van, zijn meening duidelijk genoeg uit te spreken, omdat hij veel afwezig was geweest, en hij liet het over aan anderen, aan vreemden, een geloofwaardige getuigenis te geven! Alsof zij hun meening niet zouden laten leiden door jalouzie!

'Ziet u, ze moet een gedweeën aard hebben, anders zou ze niet handelbaar zijn als er eens iets ongewoons voorviel,' zei John op gedempten toon. 'Ik heb gehoord, dat zij haar kop kan toonen en soms nog al erg en dat is 't waarvoor ik bang ben. Ik hoorde dit pas van morgen en het hindert mij te meer, daar de zaak zoo goed als beklonken is. Ze moet geheel voor haar gewichtige taak berekend zijn, want het zou me razend maken, zoo ik door haar mijn geluk verstoord zag, daarom beter intijds dan te laat. Ik wil er bepaald een hebben, die goed mak is.'

'Goed mak!' siste Eva met een spotlach. 'Ik moet zeker zoo zachtmoedig zijn als een lam, zonder ooit mijn mond te durven openen tegenover wie weet welke uitdagingen, terwijl hij, de heer en meester, bevelen uitdeelt en zegt wat hem in het hoofd komt! 't Hindert hem, hè?' en dan, haar hoofd in den nek werpend, 'omdat de zaak zoo goed als beklonken is! O, je zult je woord terug hebben, direkt. Zoo'n slang!...'

'... daarvan spijt?' waren de eerste woorden, welke de van woede en verontwaardiging sidderende, jonge dame achter de jalouzieën vernam.

't Was haar vader, die dit gezegd had.

'Och, neen,' gaf John weifelend ten antwoord, 'ik veronderstel, dat ik den koop toch wel kon laten afspringen door een kleine schadevergoeding te betalen. Ik vind ze overigens niet onaardig, misschien een beetje te mager en gewoonlijk maakt ze te groote passen... niet zoo erg gracieus,' klonk Eva tergend-spottend in de ooren, 'maar dat kan mij nu eigenlijk minder schelen.'

'O, dat is de moeite niet om van te spreken, want ze is om zoo te zeggen voor dagelijksch gebruik. Ze zou toch nooit onder haar meer aristocratische zusters eenig

vertoon maken en 't is ook niet daarvoor, dat je haar neemt, is 't wel? Je hebt nu eenmaal keus gemaakt, anders zou ik moeten zeggen, zie van haar af, er zijn er wel meer te krijgen! Je wilt er een, die kalm is en gemakkelijk in den omgang!' zei mijnheer Braxton, wien het onderwerp merkbaar verveelde.

'Precies!' zei John haastig, 'maar na hetgeen ik van morgen omtrent haar gehoord heb, ben ik huiverig nu te beslissen en indien het waar is, zou ik er volstrekt niet op willen ingaan.'

'Ik kan je geen ongelijk geven, en het spijt mij zeer, dat ik je hierin niet van dienst kan zijn, doch ik moet bekennen, dat ik je opinie ten volle deel.'

'In orde dan,' zei John, 'zoodra ik meer verneem, zal ik het u laten weten,' en op zijn horloge ziende, 'ik mag mij wel haasten om naar Eva te gaan! Wat zal zij wel denken van mijn lang wegblijven? Ik wil het voor haar liever geheim houden.'

Eva trok met een nijdigen ruk de jalouzie omhoog en trad naar buiten om de beide mannen met vlammende oogen te gemoet te snellen.

'Het is onnoodig haast te maken om u naar mij te begeven, mijnheer Morgan!' kwam sarcastisch van haar lippen. 'Toevallig heb ik een groot gedeelte van uw interessant gesprek gehoord! Ik kan best begrijpen, dat u het liever voor mij geheim zoudt willen houden. Ik begrijp ook uw angst, eene vrouw in het vooruitzicht te hebben, die haar "kop" kan toonen. Gij, mannen, verkiest een vrouw, die zich geduldig aan alles zal onderwerpen, die door het huis loopt als een tamme vogel, te bang om... om...'

Buiten zichzelf van woede, zweeg zij een oogenblik en barstte toen los in een vloed van tranen. Zij wendde zich tot haar vader om ook hem zijn on waardig gedrag te verwijten.

'Nooit, nooit had ik kunnen denken, dat u zóó over uw dochter zoudt spreken! O, 't is tè laag!...'

'Lieve Eva, ik...' begon haar vader met een stem, welke de uiterste ontsteltenis verried, maar Eva keerde hem den rug en plaatste zich voor haar verloofde.

'U behoeft noch mij, noch mijn vader eenige schadevergoeding te betalen, ten einde van zoo'n ongewenschte vrouw ontslagen te zijn! 't Is misschien wel mogelijk, dat ik mijn "kop" kan toonen. Ik zal u de moeite besparen informaties omtrent mij te nemen... Ja, u heeft wel goed opgemerkt, ik heb een driftigen aard. Ik geef u mijn jawoord terug. Daar is uw ring!' Zij had dezen van haar vinger geschoven en wierp hem voor zijn voeten. 'Ik wil u nooit meer zien; ik veracht u!' beet zij John toe, die haar kalm aanhoorde. 'O, te moeten denken, dat u beiden zóó over mij kondt spreken alsof ik een paard was of een hond of...' en komisch-vlug haar betraand gezichtje in een vinnig lachje plooiend, 'mager ben ik, hè, en als 'k loop, zet ik mijn beenen te wijd van elkaar?'

'Mijn lieve Eva,' onderbrak haar vader, 'wij spraken over een paard!'

'Een paard!' hijgde Eva, tot haarzelve gebracht door den ernstigen blik van haar vader.

'Ik was voornemens een voor mijn aanstaande vrouw passende merrie te koopen, en ik raadpleegde daaromtrent mijn

vriend,' verklaarde John koel. 'Evenwel is het thans onnoodig geworden daarover verder te spreken. Ik zie van mijn voorgenomen huwelijk met u af, want hoewel ik er niets op tegen heb, dat een vrouw driftig van aard is, zou het mij toch mishagen, bespied te worden. Daarbij, het zou diep-treurig zijn voor een vrouw, een huwelijk te moeten aangaan met een man, dien zij veracht en wien zij schuldig kan achten aan handelwijzen als die, welke u mij ten laste legt. Ik verlang van een vrouw geen gedweeheid, maar een lief en vriendelijk karakter. Goeden middag!'

Eva had haar armen willen uitstrekken en hem om vergeving willen smeeken, maar haar hoogmoed weerhield haar totdat het te laat was. John was heengegaan en zij had hem voor altijd verloren.

De achterdocht-duivel telde weer een, zoo niet twee slachtoffers bij zijn reeds zoo overvloedigen buit en ijverig toog hij uit om elders opnieuw zijn strikken te spannen.

Lang nog wachtte Eva, maar John Morgan was naar Australië gegaan, naar hij gezegd had, voor zaken.

Nog kon zij hem niet vergeten en zij bleef wachten op eenig teeken, maar te vergeefs. Eindelijk vernederde zij zichzelf en schreef hem.

'Ik ben u zeer verplicht voor uw brief,' luidde zijn antwoord, 'en ik ben gereed om te vergeven, doch het is moeilijk te vergeten. Bovendien ben ik sedert een jaar gehuwd.'

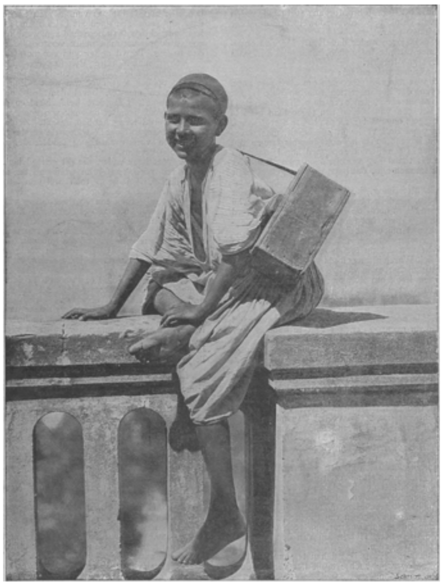

EEN ARABISCHE KNAAP UIT ALGERIË.
Naar een photographie van A. Léroux te Algiers.

Eva verbrandde het briefje zorgvuldig en nam het kloek besluit ongehuwd haar levensdagen te slijten.

[Naar 't Engelsch.]

Bij de platen.

Een Arabische knaap uit Algerië. -

Een geestig kereltje, de kleine Arabier in zijn witte plunje, die zoo mooi kleurt bij 't hoog-rood van den *fez*, achter op den donkeren kop geschoven: een pracht-type.

Dat het een Zonnekind is, kan men wel zien aan zijn bloote borst en zijn beenen: een Hollandsche jongen, hoewel geen koudkleum, zou 't niet wagen in zoo luchtig toilet op een balustrade te gaan uitrusten. Ons manneke zit letterlijk te roosteren in de Oosterzon, en als men wel eens zegt, dat het zonnetje in iemands hart schijnt, dan gaat dit hier zeker op: kijk die fonkelende oogen maar eens aan en dien lachenden mond, waar de witte tanden in te blinken staan tusschen 't lippenrood. Zoo heeft een Franschman- reizend in de Fransche kolonie Algerië, 't vaderland van den kleinen Arabier - hem zien zitten en fluks een kiekje van hem gesnapt. Dat hij op zoo'n manier nog in een Nederlandsche illustratie zou worden afgebeeld, heeft de deugniet zeker nooit kunnen droomen.

[Nummer 4]

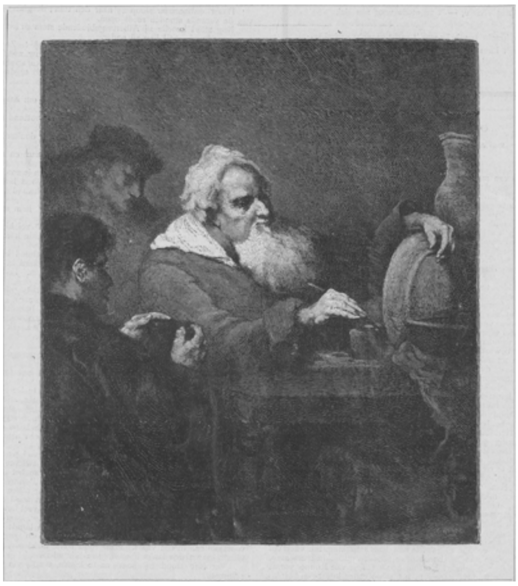

DE PORSELEINSCHILDER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN RIBOT.

Eerste jaargetijde van Mgr. Dr. Schaepman z.g., op Sint-Agnes Mcmiv.

Hoe dekt zijn jaarstond als zijn doodsdag weer
Met droevig floers blanke Agnes' jaargetijde
Ter Stede, waar God zelf te rusten leidde
Den Roomschen held, die viel met heilgeneer.

Hoe dage uw feest, Sint Agnes, immermeer,
Dat ons niet smartlijk heug', hoe hij 't gewijde
Prinslijke zwaard gestadig hief ten strijde, -
Dat met ùw lof om hèm niet 't klaaglied keer'!

O blankste bloem van Rome's Martelbruiden,
Gedenk wiens uitgang op uw heildag viel;

Als aller heem'len zegeklokken luiden
Vandaag voor u, - 't zij mede voor zijn ziel,

Wier kracht ten krijg was 't zacht-gezucht verbeiden:
Eens 't Lam te volgen in Zijn lelieweiden.

C.R. DE KLERK.

Ook muziekliefhebbers. Naar de schilderij van Mevrouw Henriette Ronner.

Of ze van muziek houden? Kijk maar eens, hoe ze letterlijk losvliegen op de mooie mandoline, die de meesteres daar onbeheerd heeft laten liggen. 't Klein kattenvolkje kent de zachttremoleerende geluidjes, die de blanke vingers der jonge dame met een spits, driehoekig stukje schildpad aan de snaren ontlokken, en nu, daar de kans schoon is, zullen ze 't ook eens probeeren. Ze kunnen 't echter best zonder schildpad of ivoor af, want de kleine, rooskleurige nageltjes zijn als zoovele puntige luitpennen, die ze, zoo mogelijk gelijk liefst, nu eens duchtig te werk gaan stellen. Eerst klein witje; 't is een heel ding, zoo'n instrument; poesje kan 't niet aan met haar kleine klauwtjes; een dito guitje is er voor 't gemak maar bovenop geklommen; geeft niets, of de gladde, met twee kleuren ingelegde klankbodem ook vol krassen komt; ze kijkt zusje 't kunstje af. Dat het D-snarenpaar, roekeloos afgerukt ten pleiziere van nummer drie, ontbreekt, doet evenmin af aan 't muzikaal genot: 't is maar kattenmuziek. De moeder-poes vindt het lang niet kwaad: met gestrekte oortjes en een heel wijsneuzig snuitje kijkt ze erg belangstellend, alsof ze zich de wondere kunstvaardigheid van het roodoogig virtuoosje ten volle bewust was. Zij vertegenwoordigt als 't ware den aandachtigen muziekliefhebber; het bontje, dat met de losgesprongen snaren speelt, de pretlievende luchthartigheid, ontoegankelijk voor ernstige kunstpraestatie, en 't kleine ding, welks wit pootje tusschen de bladen van 't openliggend boek komt uitkijken, de nuchtere kunst-ongevoeligheid, die bij de heerlijkste en schoonst uitgevoerde muziek stilletjes indut.

Al stond de naam der schilderes niet onder 't werk, tòch zouden onze lezers direct zien, dat niemand minder dan de geestige Henriette Ronner deze grappige situatie bedacht en met haar vaardig penseel in kleuren afgebeeld heeft. Dit is zeker: noch de elegante Franschen, noch de Duitsche kunstbroeders zijn er in geslaagd de

Hollandsche zuster in haar genre te evenaren, laat staan te overtreffen; hun werk moge geestig, chic, bevallig, kluchtig zijn, we zien dadelijk: 't is onze Ronner niet, 't haalt er niet bij. Haar werk is gracieus, zonder dat de natuur der dieren al te zeer miskend wordt; 't is geestig, zonder in clownerie te vervallen, om nog maar niet cens te spreken van de fraaie teekening en natuurgetrouwe kleur; van het bevallige, harmonieuze geheel, dat haar schilderijen altijd vormen, van de kostelijke stofuitdrukking, waardoor zoowel de huiden der zachtharige viervoeters als de zelfstandigheid van damast, zijde, satijn, fluweel, mooi tot hun recht komen; en hoe elegant is niet haar schikking, hoe effectvol haar entourage van kostbare stoffen, waaiers, muziekinstrumenten, boeken, vazen, bloemen! Kortom, zoo'n stukje van Ronner vormt een passende wandversiering in het salon eener kunst- en kattenlievende dame.

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg.*)

Koest, hond!' zei Albert, 'als je geen appèl hebt, ga je den vijver in, versta je?'

'Den vijver in!...' Dat was een bedreiging, Mara begreep het maar al te wel. Haar hart klopte wild van angstige teederheid. Haar trouwen hond verdrinken. Dan liep zij weg met hem. Niemand zou haar Hector kwaad doen, liever wilde zij bedelen en ieder stuk brood eerlijk met haar lieveling deelen dan hem laten vermoorden.

Zij was echter bang voor Albert, hij was een groote jongen en de zoon van een rijken heer, een dokter nog wel. En zij was slechts Mara, de liedjeszangster, niet veel meer dan een bedelkind. Zou hij niet vreeselijk boos worden, als zij Hector durfde verdedigen? Maar zij zou het toch doen, zij moest dadelijk naar beneden.

Opgewonden trok zij haar armoedige Zigeunerkleertjes aan; vlocht haar lange haren vluchtig samen en liep op de teenen de trap af. Zij voelde zoo, dat zij geduld werd en op niets recht had. Zij durfde niemand storen.

Haast onhoorbaar sloop zij naar den tuin; de glazen deuren van de veranda stonden reeds open.

Nog altijd hoorde zij Alberts gebiedende stem en het janken van haar hond. Stil liep zij nader.

'Kom hier, hond! Je moet opzitten, hoor je! Zóó... één, twee... mooi!... op! drie, vier... allo! rechtop, gauw wat!'

Hector jankte en bleef onwillig en de driftige knaap sloeg hem met een rieten stokje om hem tot gehoorzaamheid te dwingen.

Mara gaf een schreeuw van schrik en pijn alsof de felle slag haar zelve getroffen had.

Albert keek om en Hector rukte zich los om haar te begroeten.

'Goeden morgen, juffrouw Mignon,' zei hij spottend met een diepe buiging.

Zij keek hem droef-verwijtend aan met de donkere oogen, maar klemde de lippen samen.

Hector drong zich onstuimig tegen haar aan en zij sloeg beschermend de armen om hem heen.

'Och, och, zie me die lievigheid eens aan! Ben je zoo bezorgd voor dat straatmormel, jongejuffrouw?' vroeg Albert lachend.

'Ik houd van Elector en niemand mag hem kwaad doen, dat wil ik niet hebben,' zei ze gejaagd.

Angstig en toch uitdagend stond zij voor hem met haar hond in de armen.

''t Is maar 'n straathond, geen cent waard,' zei hij geringschattend. Dat trotsche in haar houding prikkelde hem; 't was aanmatigend van zoo'n bedelkind.

‘Het kan mij niet schelen, dat hij een straathond is, en het kan mij ook niet schelen, dat hij geen cent waard is. Ik zou hem toch niet verkoopen. Ik heb niemand anders. Ik ben ook maar een straatkind.’

‘O jé, ja! Maar als je dat zoo goed weet, begrijp je ook wel, dat het je niet past van ik-wil-niet te praten. Papa en mama onderhouden jou en alles wat van jou is behoort nu aan ons. Het is wel heel weinig, maar ik wil er toch ook wat van hebben. Hector is evengoed van mij als van jou. Ik zal hem kunstjes leeren.’

Mara gloeide van toorn en schaamte.

‘Papa en mama onderhouden jou...’ had hij gezegd.

Op dit oogenblik haatte zij Albert.

‘Hector is van mij alleen,’ zei ze hijgend, met fonkelende oogen.

‘Dat denk je maar. Als hij te dom is om te leeren, zal ik hem in den vijver gooien, alleen om je te toonen, wie hier de baas is,’ riep hij tartend en tikte den hond met zijn stokje.

‘Hij kan zwemmen!’ verklaarde Mara trotsch en zegevierend.

‘Ook met een paar zware keien aan zijn hals en een touw om de pooten?’ vroeg hij sarrend en greep meteen naar Hector, alsof hij het doodvonnis reeds wilde uitvoeren.

Mara gilde en schopte naar hem. Hector viel woedend op hem aan om zijn meesteres te helpen. Albert zwiepte met zijn stokje en toen regende het slagen op den rug van het dier.

‘Vanavond ga je d'r onder, vuil mormeldier,’ schreeuwde de knaap, ziedend van toorn en sloeg waar hij maar raken kon.

‘Je bent 'n gemeene jongen,’ zei Mara en werd eensklaps kalm. ‘Maar je krijgt Hector nooit, wij loopen veel liever samen weg, of ik spring met hem in den vijver. Kom Hec, kom Hector!’

In een oogwenk was zij verdwenen met den hond; door het tuinpoortje snelde hij den straatweg op en toen zag hij haar voortsnellen, in één vaart. Haar rood rokje fladderde, de lange vlechten zwierden langs haar magere schouders.

Verbluft stond hij haar na te kijken, tot zij om een hoek verdween.

‘Ook goed!’ zei hij toen laatdunkend en ging weer in huis.

‘Wat heeft die hond 'n leven gemaakt,’ merkte mevrouw wrevelig op, toen zij zich aan de ontbijttafel schikten.

‘Hij is nog vreemd, maar dat went gauw genoeg,’ zei de dokter vriendelijk en schoof haar een prachtige roos toe, die hij zelf voor haar had geplukt.

Ietwat verwonderd zag zij hem aan.

‘Wat beteekent dat, man?’

‘Heb ik dat nooit meer gedaan, vrouwtje?’ lachte hij. ‘ik dacht dat je er genoegen in vond een attentie te ontvangen, al is 't dan ook maar van je eigen man.’

‘Zeker,’ zei ze, de roos naast haar bord leggend.

Het klonk wel vriendelijk, maar er was niets innigs in. En zij stak de bloem niet tusschen de kanten van haar ochlendkleed. Zij begreep niet, dat hij 't veel beminnelijker zou gezonden hebben.

‘Albert is vanmorgen bijzonder stil. En waar is Mara, zij is zeker toch al op?’

‘Ik heb haar nog niet gezien, Frits. Zij zal nog slapen. Hanna zal haar dadelijk wekken, zij moet aan orde leeren wennen.’

Albert zweeg schuldbewust en wreekte zich aan het ontbijt. Hij had er spijt van, dat zij was weggeloopen, maar als hij er aan dacht, hoe trotsch zij was geweest, had hij er veeleer plezier van. En die tegenstrijdige stemming koelde zich aan de weerlooze lekkernijen der ontbijttafel.

‘Mevrouw!’ zei Hanna verwonderd, ‘het meisje is er niet.’

‘Is er niet?’ vroeg de dokter verbaasd opkijkend.

‘Zij zal in den tuin gegaan zijn,’ meende mevrouw.

Hanna ging en kwam weer terug.

‘Het nest is weggeloopen, mevrouw, de melkboer heeft haar in de kerklaan zien loopen met den hond.’

De dokter sprong op. ‘Daar zit wat achter!’

‘Bedaar toch, Frits; je gooit de tafel nog om. Als zij niet blijven wil, kan zij immers gaan. Zij is vrij en ik zal haar niet tegenhouden.’

Er klonk wel eenige voldoening in mevrouws stem.

Albert zat doodstil en liet zelfs zijn honing onaangeroerd.

‘Albert!’

‘Ja, papa!’

‘Jij weet er van, ik heb straks leven in den tuin gehoord en Hector was er bij. Wat is er gebeurd?’

‘Zij is weggeloopen; dat zei Hanna immers ook al!’

‘Maar wáárom is zij weggeloopen? Zul je het zeggen?’

Albert zag den strengen blik van zijn vader.

Mevrouw zat rustig afwachtend, zonder belangstelling.

‘'t Was om Hector,’ zei hij ontwijkend.

‘Wat om Hector?’

‘Ik wou 'm kunstjes leeren en toen zei ze, dat de hond alleen van haar was en toen schopte zij me.’

Mevrouw schudde verontwaardigd het hoofd.

‘En wat verder?’

‘Ik zei, dat Hector voor de helft van mij was en dat ik 'm zou verdrinken, als hij geen kunstjes leerde. Toen zei ze, dat ze dan liever met hem in den vijver zou springen, en liep weg.’

‘Draai er niet om heen, Albert!’

Onwillig vertelde de jongen eindelijk alles.

‘Wat moet er van het arme wezentje terechtkomen? Albert, ik wilde, dat je wat meer hart bezat,’ klaagde de arts verwijtend.

‘Ga je uit? En je hebt nog niets gebruikt?’

‘Het smaakt mij niet meer, vrouw. Ik ga zien of ik haar vinden kan. Wij mogen haar niet laten omzwerven als een hond of kat. Daar is een kind altijd nog te goed voor.’

En hij ging heen.

‘Dweper,’ dacht mevrouw en verwonderde zich steeds meer.

Mara was op het graf harer moeder geweest, daarna had zij het plekje bij den slotvijver vaarwel gezegd en zich naar een boerderij op weg begeven, waar zij menigmaal gezongen had en altijd goed ontvangen was. Zij was hongerig, maar terug wilde zij niet. Zij had wel meer honger geleden en zij kon niet naar het huis van den dokter teruggaan.

Zij was bang voor mevrouw en Albert haatte zij.

En zoo sterk was deze gedachte, dat zij hevig schrikte, toen zij den dokter tusschen het kreupelhout zag naderen. Hij keek overal rond, zij begreep, dat hij haar zocht. Zij liet zich op de knieën vallen en kroop weg, Hector wenkend zich stil te houden.

Het schrandere dier gehoorzaamde dadelijk.

‘Mara!’ klonk het helder en duidelijk.

Zij antwoordde niet; er lag een korenveld dicht langs haar pad. In dat koren kon zij zich verbergen. Op handen en voeten kroop zij verder, met den hond naast zich, tot het rijpende koren om haar heen golfde en haar voor ieders blik verborg.

‘Mara!’ klonk het nog eenmaal.

Zij lag doodstil tusschen de wiegende halmen, de oogen opgeslagen naar den schitterend blauwen hemel. Ademloos, als een vervolgd haasje, lag zij weggedoken en de vurige klaprozen en de blauwe korenbloemen omgaven haar als een bekoorlijk schilderij.

Maar daar zag zijzelve niets van.

Een lange poos bleef zij liggen, tot geen stem of voetstap meer gehoord werd. Slechts de wind suisde door de halmen en het klonk als regelmatig ademhalen. Ook zongen de vogels en heel in de verte riep eentonig de koekoek. Mara plukte korenbloemen en klaprozen en wond ze met lange, taaie grashalmen tot een krans, dien zij Hector om den hals hing.

Toen verliet zij hongerig haar schuilplaats.

‘Kom, Hector, nu kunnen wij gaan, er is niemand meer.’

De beide zwervende wezens gingen weer op pad. Na een halfuur waren zij dicht bij de hoeve, die zeer schilderachtig in de diepte lag, half in een boomgaard verscholen.

Welk een moestuin, en welke groote aardappelvelden. En daarachter korenvelden en bosschen, nog veel verder. Ook achter die bosschen was het heel mooi, daar strekte zich heide uit, uren ver.

Terwijl zij tusschen het kreupelhout op de hoogte stond te kijken, kwam een vrouw het huis uit, gevolgd door een grooten jongen. Zij gingen naar den put links van het huis en begonnen te draaien. Mara zag aandachtig toe, zij kon het knarsen van den ketting hooren.

Het was heerlijk koud water, daar in dien diepen put, zij wist het. Zij had er wel eens ingekeken en dan leek het water maar een heel klein blinkend plaatje, en er was ook een echo in den put. Daar haalden zij den houten emmer op den putrand en schepten... en het water plaste rondom met glinsterende stralen.

En zij had zoo'n ergen dorst en Hector ook.

Opeens liep zij met een vaart den heuvel af, door den moestuin, recht naar den put. Daar bleef zij buiten adem staan.

De vrouw keerde zich naar haar toe.

‘Dag, Mara!’ zei ze vriendelijk en lachte het kind toe.

‘Mag ik 'n beetje drinken, juffrouw, alsjeblieft?’

‘Wel zeker, meidlief. Daar staat een kroes; spoel die maar eerst goed om.

Het kind dronk gretig.
Hector stond er bij met smeekende oogen, hij liet dorstig zijn tong uit den bek hangen.
'Mag hij ook 'n beetje, juffrouw?' vroeg Mara beleefd.
De pachteres wees naar een houten drinkbak en wenkte den knecht dien voor het dier te vullen.
Zij was een blozende, welgedane verschijning, vriendelijk en goedhartig en moeder van een troep wilde, stevige kinderen.
Zij had medelijden met het weesje en was bij de begrafenis harer moeder geweest.
'Hoe kom je zoo vroeg hier, kleine meid? Onze dokter heeft je immers bij zich genomen. Moet je een boodschap doen?'
Zij was wel wat nieuwsgierig uitgevallen.
'Ik ben weggeloopen,' zei Mara beslist.
'Dat is niet mooi van je! Dat is heel ondankbaar!'
'Maar hij wilde Hector verdrinken,' riep Mara en barstte uit in snikken, met den arm voor de oogen.
Intusschen kwamen er vroolijke vlaskopjes door de deur gluren en eindelijk stormde de heele schaar naar buiten, groepeerde zich om moeder heen en keek het vreemde kind met onverbloemde nieuwsgierigheid aan.
'Onze dokter?' vroeg de boerin, ongeloovig glimlachende.
'Dat kan niet, kind; hij is de beste man van de wereld en kan zelfs geen dier kwaad doen.'
'Albert! Hij wou Hector in den vijver gooien, omdat hij geen kunstjes wou leeren.'
'En moest je daarom wegloopen? Dat was heel stout van je!'
'En hij zei dat... dat zijn papa en mama mij onderhielden en...' Mara kon 't niet uitspreken van verdriet en snikte nog luider. Maar de vrouw begreep iets van het verzet in dit trotsche kinderhart. Het was treurig zich genadebrood te moeten laten toewerpen en het arme ding was zoo verlaten.
Toen zag zij naar haar eigen flinke troep.
Al die vlaskopjes hadden innig medelijden met het vreemde meisje en de kleinste, een poezelig meisje, veegde zich zeer energiek met haar boezelaartje de tranen uit de oogen.
'Je moet niet zoo huilen,' zei het gevoelige, kleine ding meewarig en trok Mara aan de mouw. 'Moeder zal aan vader vragen of je bij ons mag slapen, nietwaar, moeke?'
Moeder knikte en verblijdde zich over haar jongste.
'En wij zullen Hector niet verdrinken,' dus drong een bolwangige jongen zich op den voorgrond; het was aardig te hooren hoe beschermend hij het weesje toesprak.
Hector kwispelstaartte goedkeurend, toen zijn naam werd genoemd en keek oplettend van den een naar den ander. Hij begreep klaarblijkelijk dat hier iets gewichtigs gebeurde.
'Wil je iets eten, Mara?'
Het kind drong zich eensklaps tegen de goede vrouw aan en keek innig dankbaar naar haar op. 'Alsjeblieft!' fluisterde zij bescheiden.
'Kom, kinders, de koffie is klaar, wij gaan aan onze tweede boterham.'
'Hoera!' schreeuwde de dikkerd, die al goede maatjes met Hector was.
'Wij hebben een bok en vader zal een wagentje voor ons timmeren,' vertelde de een onder het loopen aan het nieuwe kind.
'En ik heb twee duiven en een heel hok vol konijntjes,' schreeuwde de ander.
Zij stommelden en woelden, maar kwamen toch eindelijk allen behoorlijk op hun plaats om de lange tafel.
'Ben jullie allen bijeen?' vroeg de moeder. En rondkijkend telde zij hardop: 'Een, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven; ja, ze zijn er.'

‘Je bent nummer acht,’ jubelde de eigenaar van twee duiven en een heel hok vol konijnen.

‘Nu bidden, kinders,’ vermaande moeder.

Hector zat voorbeeldig stil en de kinderen stopten hem ter belooning heimelijk de beste stukjes van hun boterham toe.

Louvre-museum, Parijs.
DE MAN MET DEN STOK, NAAR DE SCHILDERIJ VAN REMBRANDT.

‘Het is hier veel prettiger dan bij die mevrouw van den dokter,’ zei Mara onder het eten. ‘En Albert is er niet,’ zuchtte zij met voldoening.

's Middags ging de pachteres naar het dorp. Zij liep regelrecht naar het huis van den dokter en mevrouw ontving haar. Onomwonden vertelde de goedhartige vrouw het verhaal, dat de kleine Mara haar gedaan had.

Mevrouw hoorde het alles kalm aan, met de haar eigen onverschilligheid. Toen de boerin uitgesproken had, stond zij op.

‘Zij is dus bij u? Ik denk, dat zij daar liever zal zijn dan bij ons, want zij is daar veel vrijer. Het is heel vriendelijk van u, dat u zich al die moeite heeft gegeven. En ik zal er met den dokter over spreken.’

Daarmee ging de pachteres weer heen.

En inmiddels had Mara een heerlijken dag.

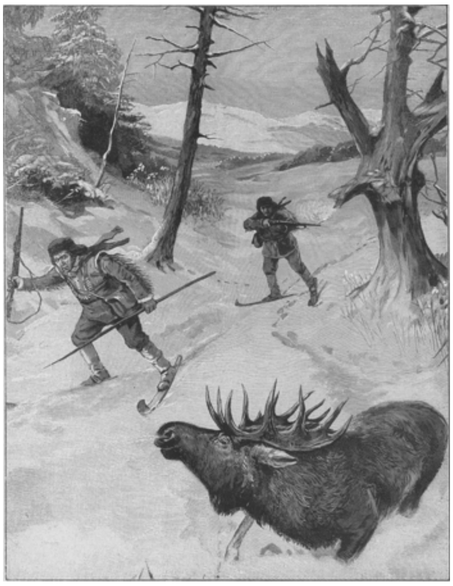

INDIANEN OP DE ELANDENJACHT, NAAR DE TEEKENING VAN W. ARNOLD.

De kinderen namen haar overal mee heen; alles moest zij zien en bewonderen en 's avonds speelden zij onder den grooten ouden noteboom.

Zij was sommige cogenblikken werkelijk gelukkig en vergat het graf op het kleine kerkhof. Maar lang duurden zij niet

Toen het schemerde, ontwaakte weer haar droefgeestigheid. Zij zat onder den boom, met Hector dicht naast zich. De kinderen zaten om haar heen en zwegen, omdat Mara zoo mooi gezongen had voor hen en nu zoo stil voor zich heen zat te kijken.

‘Ach, die arme Mara, haar moeder was dood.’

De eerste ster verscheen en de kinderen wezen haar elkander.

‘Zou daar nu de hemel zijn, Mara? Zou je moeder daar bij die ster zijn, heel hoog?’ vroeg de kleinste.

Mara zat bleek en stil ineengedoken; zij was treurig en keek met vochtige oogen haar trouwen hond aan.

(*Wordt vervolgd.*)

De man met den stok.
Naar de schilderij van Rembrandt.

Wij weten niet wie hij was *de man met den stok,* wiens portret in het Louvre-museum te Parijs hangt: de jonge kerel met zijn energieken kop en golvende haren, in donker gewaad, het witte linnen even lichtend met goudigen glans uit de donkere plooien van het kleed. Maar wie zal, deze fraaie gravure ziende, niet een pooze kijken blijven naar het ernstig gelaat, dat als het ware te leven begint onder durende oogen-aandacht?

Zie eens, hoe warm die lokkenvacht uitlost tegen de lichtpartij in den achtergrond, hoe prachtig toonvast die krachtige kop gemodelleerd is, als hadde de meester hem gekneed in de smijdige verf.

Wie hij was?

Een man uit het volk wellicht, door Rembrandt op straat gezien en neergezet in zijn werkplaats om hem te schilderen, met zijn heldere, kloek de wereld inkijkende oogen, zijn krachtigen neus en beslisten mond, en de welige haren los woelend langs wangen en hals. 't Kan ook een gezeten burgerzoon geweest zijn, die zich bij den beroemden meester portretteeren liet, eenvoudig en zonder pronk, gelijk Rembrandt 't liefst hem zag. Niets van zijn uiterlijke bestaans-omstandigheden wordt ons in zijn sobere beeltenis geopenbaard; het is de ziel van den mensch, die uit de heldere oogen ziet, zijn innerlijk wezen, dat we te weten komen uit dit zoo liefdevol bewerkt portret.

Want Rembrandt doorschouwde 't uiterlijk; hij zag de kalme levensrust in die regelmatige trekken, en de meester, die zóó tragisch-fel het door veel zielejammer ontredderde leven in het menschelijk gelaat weer te geven wist, bewees hier alweder, dat zijn al-begrijpende grootheid ook déze levensverschijning beheerschte met een volkomenheid, die slechts in geniale wankelloosheid van geestes-evenwicht bereikt wordt.

En zoo we al niet weten, wie de man was, die daar geschilderd is, - hem ziende, zagen wij het eeuwig-heerlijk wonder van Rembrandt's geniale ziel.

Grootvader.
Door
Albertine Smulders.

Als je grootvader alle twee je handjes gaf en een voet tegen zijn knie zette en den anderen tegen zijn vest, dan kon je heelemaal tot aan zijn witten baard loopen, net als een vlieg - maar je moest je stijf vasthouden.

Op de knie wilde je voet wel eens slippen, maar het vest was breeder en harder, dus daar was je veilig. En als je midden in het vest was en je naar de zoldering kondt kijken, dan gromde grootvader en dat was een teeken, dat de wandeling ten einde was. Dan nam grootvader je in zijn armen. Maar 's Zondags droeg grootvader zijn wit vest en dan wandelde je net eender als andere menschen.

's Morgens zat grootvader in de zon bij den muur, den steenen muur achter in den tuin, waar de zonnebloemen groeiden. Grootvader las de courant en rookte. Als het middag werd en moeder haar slaapje deed, ging grootvader den hoek van het huis om, bij het hek, altijd in de zon, want de zon volgde grootvader waar hij ook

heenging, tot den tijd van het avondeten, wanneer hij het huis inging. Dan ging de zon onder en het was nacht.

Grootvader wandelde met een stok; maar zelfs met die drie beenen, zooals hij zeide, kon hij toch nog niet het eerst aan het einde van het weiland zijn.

Eens op een morgen las grootvader weer bij den muur in den tuin. Je lag languit in het gras, zóó stil, dat een krekel dicht bij je op een grassprietje kwam zitten. Twee mieren kropen op je hoed, die naast je lag en een rups scharrelde van het eene blaadje naar het andere. De grond onder de appelboomen was vol zonneplekken. De bijen gonsden in de bloemperken en de vlinders fladderden er over heen...

'La, lala, lala,' begon je te zingen en de krekel kroop weg onder een blad. Je wilde hem er onderuit halen, maar hij was al weggeslopen.

'Grootvader!'

Geen antwoord.

'G r o o t vader!'

Geen woord. Toen keek je op. Grootvaders courant was op den grond en zijn bril op zijn schoot gevallen. Hij was vast in slaap met het hoofd op de borst gezonken. Heel zachtjes sloop je naar hem toe. Met een langen grasspriet kriebelde je in zijn oor. Meteen schrikte hij wakker en lachend viel je op het gras.

'Schaam je je niet?' riep Lize de keukenmeid, die het waschgoed te drogen hing.

'Kom! Grootvader vindt het niets erg.'

Grootvader vond het nooit erg. Dat was een van de dingen, die hem tot grootvader maakten. Als hij boos was geworden, had hij vader kunnen zijn of oom Fred - maar hij was nooit grootvader geweest. Als je zijn slaapje stoorde, bromde hij alleen 'hm,' in zijn baard, zette zijn bril weer op en las verder.

Als het middag werd en de zon met grootvader naar het hek ging en liet je verveelde om Indiaantje of beertje te spelen,

dan kroop je op grootvaders schoot. Wanneer je zoo zat met opgetrokken beentjes, je hoofd tegen grootvaders schouder, zat je juist in de schaduw van zijn witten baard. Dan zeide grootvader:

'Eens was er een beer...'

Of nog mooier:

'Eens, toen ik een kleine jongen was...'

Of het allermooiste:

'Toen grootvader in den oorlog ging...'

Dat was de geschiedenis hoe grootvader een ganschen dag in het hooge gras had gelegen om op den vijand te wachten en de vijand op grootvader loerde. Bij het gewichtige oogenblik ging je rechtop zitten om grootvader zijn arm te zien uitstrekken, waar hij met één oog dicht langs keek, alsof het zijn geweer was en dan zeide hij 'boem!' Maar de vijand had grootvaders muts in het gras gezien en zeide ook: 'Boem!'

En daarna moest grootvader altijd met een stok loopen.

'Moest de vijand ook met een stok loopen, grootvader!'

'De vijand lag languit in het gras en zeide: 'Geef mij een beetje tabak vóór ik dood ga.'

'Hebt ge het hem gegeven, grootvader?'

'Hij was al dood vóór ik het uit mijn zak kon halen.'

Dan zeide moeder:

'Maar vader! om zulke verhalen aan het kind te doen!'

Dan rookte grootvader zwijgend door en wilde niets meer vertellen en je ging oorlogje spelen in het gras. Lize gaf je een stuk brood voor de tabak en wanneer de vijand te gauw dood ging, at je het zelf maar op. Je dacht wat er gebeurd zou zijn, wanneer de vijand niet dood zou zijn gegaan en je speelde wel, dat hij nog leefde om hem de geschiedenis te doen vertellen, maar uit vrees de tabak (het versch brood) te moeten geven, hield je je maar aan grootvaders verhaal.

‘Grootvader,’ vroeg je eens, ‘wie was de beste vrouw, die er ooit leefde?’

‘Je moeder, jongen.’

‘Och, vader,’ dat was moeders stem, ‘u vergeet...’

‘Ik vergeet niets,’ riep grootvader driftig. ‘Jongen, je moeder is de beste vrouw, die ooit leefde en zorg, dat je het niet vergeet. Iedere jongen zijn moeder is de beste vrouw, die er ooit leefde.’

En als grootvader zoo sprak en met zijn pijp zwaaide, wie kon er grootvader dan tegenspreken?

's Avonds, na het avondeten, als je kleeren op den stoel lagen en je in je hansopje je gebedje had gezegd, stopte moeder je in bed, kuste je en riep grootvader. Dan kwam grootvader met zijn stok de trap opgestommeld, hij zat op den rand van je bed en zong voor je:

> De witte gazelle met zilveren voeten,
> Zal ik je tot speelgoed geven.

En als grootvader weg was, kwam de witte gazelle naast je bed staan, duwde zijn koud neusje tegen je wang en likte je gezicht met haar tong. Eerst was die tong ruw, maar die werd altijd zachter, tot je wakker werd en wilde drinken en dan stond er naast je bed geen witte gazelle, maar een witte moeder met een glas water. Zij dekte je weer toe en dan zocht je de gazelle weer op, maar net als ze aan kwam loopen, veranderde ze in grootvader met zijn stok.

‘Kom, slaapkop, gauw! de vogeltjes roepen al om je.’

En dan hielp grootvader mee je kousen aantrekken tot het tijd voor hem werd om in de zon te gaan zitten.

Als je stout was en moeder het rietje gebruikte, dat aan de tuindeur hing, dan liep grootvader den tuin in en te harder je huilde, te harder stapte ook grootvader. Eens dat je met leege bloempotten had gespeeld en ze alle had gebroken, bracht moeder je bij de stukken en toen kwam het rietje - en de tranen, en grootvader stapte zóó hard in den tuin, dat hij midden in de violen terechtkwam. Je werd opgesloten en je had nog al gezien, dat er chocolade-pudding was dien middag en je hield zooveel van chocolade-pudding. En je huilde maar en niemand kwam je troosten tot de deur heel zachtjes openging en grootvaders hand er een stuk chocolade-pudding doorschoof. Je huilde toen niet meer, maar at het op en hoorde hoe grootvader heel zachtjes de trap afging, maar je hoorde niets van zijn stok. Den volgenden morgen vroeg je hem, hoe dat kwam, en toen schudde zijn vest en zijn tong kwam tusschen zijn tanden uitkijken: zoo deed hij altijd als hij plezier had. En grootvader zeide:

DAN KON JE HEELEMAAL TOT AAN ZIJN WITTEN BAARD LOOPEN, NET ALS EEN VLIEG.

'Zal je het niemand zeggen?'
'Neen, grootvader.'
'Eerlijk niet?'
'Neen, heusch niet.'
'Wel,' maar grootvader moest zóó lachen, dat hij mets kon zeggen.
'O, grootvader. *Waarom* stommelde de stok niet op de trappen?'
'Wel, jongen, ik had er mijn zakdoek om gebonden.'

Maar 't was nog erger dien morgen toen je de blauwe vaas brak, die al zóó oud was. Je mocht er nooit aankomen, maar 't was zeker de duivel, die je inblies, dat het niet erg was, als je er eens binnen in keek. Je hadt net je boterham gegeten en je vingers waren vet en daarom viel de vaas. Grootvader vond je snikkend bij de scherven en hij werd bleek.

'O, jochie, jochie, wat heb je gedaan?'
'Ik... ik heb het niet zoo gemeend, grootvader.'

Met bevende handen nam grootvader de stukken op - al wat er was overgebleven van het oude familiestuk - moeders trots.

'Stil, huil niet zoo, jochie. We zullen het wel in orde maken.'
'Moeder... moeder zal mij slaan.'
'Stil, stil! Neen, ze zal het niet doen. We zullen het bij den man brengen, die het lijmen kan. Ga maar mee!'

En zoo sloop je met grootvader ter sluiks naar den man en zag toe hoe die de vaas maakte en je nam ze weer mee naar huis, maar toen grootvader ze weer op de plank zette, fluisterde je:

'Grootvader.'
Grootvader boog zich naar je toe. Heel zachtjes zei je:
'Grootvader, van hier kan je de scheuren heelemaal niet zien.'

Grootvader knikte. Dan liep hij heen en weer in den tuin. Hij vergat te rooken. De schuld woog heel zwaar op zijn geweten.

'Jongen,' zei hij ernstig, plotseling zijn wandeling stakende.
'Je moet nooit meer stout zijn. Hoor je wel?'
'Ik zal het nooit meer doen, grootvader.'

Grootvader hervatte zijn wandeling, hield weer op en draaide zich om tot hij bij je was, waar je op den kruiwagen zat.

'Maar *als* je ooit nog eens ondeugend ben geweest, moet je het dadelijk aan moeder vertellen, Zal je?'
'Ja, grootvader.'

Op en neer liep grootvader, de handen op den rug, 't hoofd gebogen, op en neer tusschen de zonnebloemen en stokrozen, draaide om, draaide weer om en kwam naar je toe.

'Jongen, grootvader is net zoo stout geweest als jij. Hij had het je eerst aan moeder moeten laten vertellen en dan hadden wij de vaas naar den man moeten brengen; je moet nooit iets voor je moeder geheimhouden - *nooit meer*. Hoor je wel?'

'Ja, grootvader,' zei je stotterend en je liet je hoofd hangen.

'Kom dan mee, jongen.'

Je gaf hem een hand. Moeder luisterde met verbazing, terwijl grootvader alles vertelde. Jij was stout geweest, maar hij nog erger, zei hij, en hij wou in jouw plaats gestraft worden.

Moeder keek niet eens naar de gelijmde vaas, maar er kwamen tranen in haar oogen en op dat gezicht vloog je in haar armen.

'O, moeder,' snikte je, 'sla grootvader niet, sla mij liever.'

''t Is niet om de vaas, dat ik bedroefd ben,' zeide zij. 'Maar omdat mijn vader en mijn kleine jongen bang van mij zijn.'

En toen begon zij te schreien, met haar wang tegen je wang aan, terwijl zij je in haar armen drukte. En je schreide mee, en grootvader snoot zijn neus, en Carlo blafte en likte je, totdat moeders witte zakdoek en de roode van grootvader heelemaal nat waren en toen zeide zij, dat het er niet op aankwam en je kuste haar. En je zei allebei, dat je nooit meer stout zou zijn.

Als je zoet was, of ziek - die lieve grootvader! 't Was juist niet wat hij zeide, want de lieve woorden zeide moeder altijd, maar alles wat hij voor je deed zonder juist veel te zeggen. Hij nam je mee naar het circus, hij overhoorde je lessen, en dan de mooie scheepjes, die hij voor je maakte op regenachtige dagen, want grootvader was scheepsbouwer geweest vóór hij grootvader werd, en de fluitjes en de houten sabels. 't Was grootvader, die je uit de beek haalde, grootvader die je redde, toen Harmsen's koe je achterna zat, - die zwarte, die geen melk gaf. Grootvader hield de booze honden van je af en de steek-bijen, en de stoute jongens. Daarom zijn er grootvaders en daarom houden wij van hen en klimmen wij op hun schoot en vragen om zeilbooten en vertelseltjes - en *dat* is hunne belooning.

Eens, het was na je verjaardag en de zomer was dus al voorbij, liep je met grootvader in het veld. Je raapte de mooie blaren op, roode en gele, die er van de boomen vielen, voor moeder.

'Waarom gaan de menschen ook niet ièder jaar dood, zooals de blaren, grootvader?'

'Iedereen gaat dood als zijn werk gedaan is, ventje. 't Werk van de blaren is nu gedaan en ze vallen at voor de vorst komt. 't Duurt langer eer een man zijn werk gedaan heeft, omdat een man meer te doen heeft.'

'Wanneer is uw werk gedaan, grootvader?'

''t Is bijna klaar, jongen.'

'O neen, grootvader, u hebt nog zoo veel te doen. U zoudt nog een sleetje voor me maken en een wezenlijke stoommachine, als ik grooter ben. En als ik een man ben, zooals vader, moet u fluitjes voor mijn kleine jongens maken.'

En je had gelijk, want de vorst kwam nog eens en nog eens voor de blaren, maar grootvader bleef in de zon zitten en toen hij het sleetje voor je gemaakt had, bleef hij nog, want moest hij niet de stoommachine nog maken en de fluitjes voor je kleine jongens?

MAAR 'S ZONDAGS DROEG GROOTVADER ZIJN WIT VEST EN DAN WANDELDE JE NET EENDER ALS ANDERE MENSCHEN.

Eens had je een slaapje gedaan en je wist niet hoe laat het was. Was het morgen of middag? Slaperig kwam je naar be-

neden; er viel gouden zonneschijn door de met klimop begroeide tuindeur, de tafel in de eetkamer was gedekt en op de blauwe bordjes lagen roode aardbeien. Toen wist je, dat het bijna tijd was voor het avondmaal. Je was nog stil van den slaap en heel zoet en je dacht aan de heerlijke roode aardbeien, die je krijgen zou met room en suiker. Grootvader zat in den tuin, in de zon. Hij las niet en rookte ook niet, hij wachtte alleen.

MET EEN LANGEN GRASSPRIET KRIEBELDE JE IN ZIJN OOR.

'Werd u niet moe van zoo op me te wachten, grootvader?'
'Neen, ventje.'
'Ik kwam zoo gauw ik kon, grootvader.'
De blaadjes verroerden niet, de bloemen waren heelemaal stil. Grootvader zat ook stil, z'n zachten witten baard tegen je wang, nog warm van 't slapen. Je zat op zijn schoot.
En zoo zat. je daar stil samen, tot de zon onderging en moeder kwam roepen voor het avondmaal. Zelfs nu nog, nu je al groot ben, herinner je je nog, alsof 't gisteren was, dien slaap en dat gouden licht door de deur, de roode vruchten op tafel en grootvader wachtende in de zon.

EN DAN DE MOOIE SCHEEPJES, DIE HIJ VOOR JE MAAKTE OP REGENACHTIGE DAGEN.

Niet lang daarna werd je op het spoor gebracht om naar tante Marie te gaan. Toen je weer thuis kwam, vond je grootvader niet op je wachten.
'Waar is grootvader?'
'Grootvader is niet meer hier, liefje. Hij is naar den hemel gegaan om God te zien en de engelen.'
'En zal hij nooit meer terug komen?'
'Neen, kindje, maar als je een brave jongen bent, zal je eeus naar hem toe gaan.'

EN ZOO SLOOP JE MET GROOTVADER TER SLUIKS NAAR DEN MAN EN ZAG TOE HOE DIE DE VAAS MAAKTE.

'O, maar moeder, wat zal grootvader doen, als hij met de kleine jongetjes-engelen wil gaan wandelen. Kijk! - hij heeft zijn stok vergeten!'

(*Vrij naar Roy Rolfe Gilson.*)

Bij de platen.

Indianen op de elandenjacht. -

't Is een wreede jacht en geen wonder, dat de Amerikaansche regeering er strenge straf op gesteld heeft; maar de Indianen, die zich op eigen grond vrij en veilig voelen, storen zich aan geen wetten en gaan hun ouden gang: eerst wachten ze, tot, na zwaren sneeuwval, vorst intreedt, zoodat de geweldige sneeuwmassa's die zich in de wildernis ophoopen, met een dunne ijslaag bedekt zijn. Op hun sneeuwschoenen glijden de jagers - meestal zijn ze met hun beiden - daar gemakkelijk overheen, maar het wild blijft met zijn lange pooten in de sneeuw steken. Daar rekenen de wreedaards op en drijven het dier naar de gevaarlijkste plekken, waar het, hijgend en snuivend van doodsangst, zich met het rukken van zijn zwaren romp hoe langer zoo dieper vastwerkt. Onze plaat geeft dit moment weer: de voorste jager zal, zoo noodig, het verbijsterde beest den pas afsnijden; maar reeds heeft zijn gezel het welgerichte schot gelost, dat het bloedend zal doen neerzinken in de blanke sneeuw.

Het uitsterven der diersoort zou bij deze geliefde jachtwijze slechts een kwestie zijn van tijd, - vandaar dat de regeering ze zooveel mogelijk te keer gaat: maar de woeste Indiaan, wien het er slechts om te doen is zijn jachtbuit zoo zeker en gemakkelijk mogelijk binnen te krijgen, lacht in zijn ontoegankelijke bosschen wat met de wrekende gerechtigheid en laat zich in zijn onedel bedrijf niet storen.

[Nummer 5]

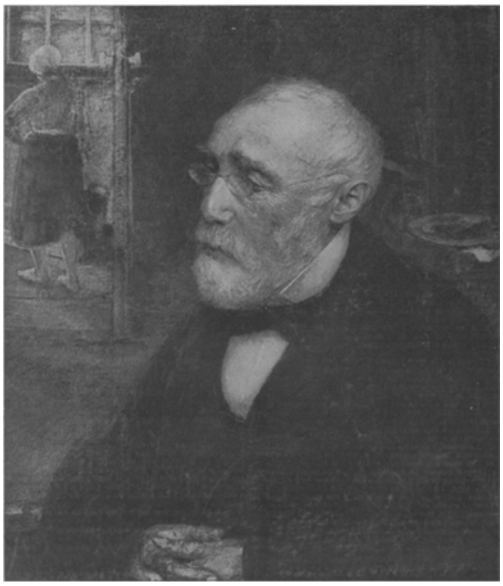

Stedelijk Museum, Amsterdam.
JOZEF ISRAËLS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JAN VETH.

Jozef Israëls.

Een onzen lezers reeds vroeger gedane belofte het geven nl. eener meer volledig karakteriseerende beschouwing over den ‘grootmeester der Nederlandsche schilders’, dan enkele afzonderlijke reproducties mogelijk maakten, - meenden wij niet gepaster te kunnen vervullen dan bij den dezer dagen zoo geestdriftig gevierden tachtigsten verjaardag des schilders. Tachtig jaren - 't mag een benijdenswaardige leeftijd heeten voor den alledaagschen mensch, een voorrecht, boven velen hem verleend; hoeveel te meer voor den reeds door zijn geniale gaven zoo zeldzaam begenadigde, door zijn levensblijen en kunst-rijken ouderdom zóó heerlijk gezegenden meester, wiens jeugdige opgewektheid en ongebroken kunst-vermogen hem veroorloven tot op dezen dag werkzaam te blijven tot eigen vreugde en veler eerbiedige bewondering. Want daar is nu niemand onder de internationale schare van schoonheid-minnenden, die de kunst van den ouden, maar nimmer verouderenden Nederlander niet liefheeft als van een Onvergankelijke, wiens naam het nageslacht groot-maken zal, gelijk wij het dien van Rembrandt doen.

Rembrandt en Israëls - hoe menigmaal werden deez' tweeën tezaêm-gezet waar men verwantschap zocht - en vond - tusschen beider kunstenaarsnatuur, en 't moet den nederigen meester wel een zieleheerlijkheid zijn, te weten - niet uit het beweren der kunst-wijzen, maar uit eigen onfeilbaar bewustzijn - dat in het wereldlicht van dien Weidsche zijn stillere vlam met heldere staagheid zal schijnen blijven door alle schoonheid-zoekende tijden heen.

Jozef Israëls is de grootste der thans levende Nederlandsche schilders, en zoo wij dit hier zonder aarzelen neerschrijven, vreezen wij geenszins onrecht te plegen jegens den vreemden Eenzame[1)] in 't vreemde land, en de pcëzie zijner ijle visioenen, noch jegens die jongeren, wier spitser speurlust of ranker ontroering veler bewondering vond; in Israëls waardeeren wij met recht den wegbereider van een schildersgeslacht, welks hoogste glans reeds in 't verleden ligt bij groote dooden als Bosboom en Jacob Maris; ook Weissenbruch, Gabriël, Roelofs en Poggenbeek zijn niet meer; Mesdag, Willem Maris, Neuhuys, Blommers bleven om de vruchtdragende grijsheid van hun nestor te vieren, de nog in enkele jongeren na-bloeiende pracht hunner vermogens te loven. Bóven die allen staat Jozef Israëls als de - Jaap Maris, den magistraleren door algemeen-menschelijk sentiment overtreffende - schoolmakende Meester, naar wien in de kunstgeschiedenis komender tijden een afzonderlijke groep vernoemd worden zal, de Pionier, die de Nederlandsche schilderkunst uit haar vervallen staat wederom ophief tot een hoogte, als welke zij na haar goudeneeuwsche glorie niet meer bereiken mocht.

Het zal onzen lezers zeker interesseeren hier het best gelijkende portret van den Meester te vinden, dat tot heden gemaakt werd. De eminente portretschilder en scherpzinnige kunstkeurder Jan Veth vervaardigde het in 1895 op bestelling eener commissie van Israëls-vereerders, die het aan het Amsterdamsch Stedelijk Museum schonk; het stelt den 70jarige voor in zijn atelier gezeten, rustig starend naar een zijner werken. Het geestig gelaat met de peinzende oogen teekent geheel den gevoelvollen kunstenaar, gelijk wij dien uit zijn werken weten; den edelaardigen mensch, die naar getuigenis van wie hem persoonlijk kennen Jozef Israëls wezen moet.

Zijn palet en penseelen liggen achter hem; ter zijde, door een openstaande deur, zien wij een visschersvrouwtje, bedoeld als aanduiding van 's meesters kunst-genre.

1) Mathijs Maris te Londen.

'Jozef Israëls is den 27sten Januari 1824 in de Korenkoopersen Universiteitsstad Groningen geboren. Zijne ouders waren beide beschaafde Joodsche lieden. Van zijn vader weet men, dat hij veel las en zelfs bij gelegenheid wel een vers maakte, terwijl zijn moeder een lief en godsdienstig vrouwtje was, dat de gedichten van haar jongen voor zich zelve in een apart boekje bij elkaêr hield.'[2)]

Ook de jonge Israëls, zoo lezen wij hier, legde zich aanvankelijk, voor eigen genoegen, op de poëzie toe, een neiging, die later in schilderkunst zich openbaren zou.

'Men deed den knaap op de kweekschool van meester Brugsnaa. Afzonderlijk daarvan had hij reeds als heel klein kind het Hebreeuwsch onderwijs genoten, hetgeen tot zijn vijftiende jaar nu en dan werd bijgehouden', dus tot den leeftijd, waarop Joodsche knapen gewoonlijk openlijke belijdenis des geloofs afleggen. 'Zijn studie in die taal bleef eigenlijk maar heel oppervlakkig. En toch, hoewel hij in later jaren het religieuze leven der Israëlieten. niet onderhield, is hem altijd een vertrouwdheid met de kleurige en klankrijke oude taal van zijn volk bijgebleven. Israëls verhaalde later, hoe hij, als twaalfjarige knaap, zijn blinden meester, bij wien hij de Hebreeuwsche schriften beoefende, door wind en sneeuw naar het Joodsche kerkje bracht, en hoe zij daar samen voor de bevroren glazen stonden te bidden.

'Toen Jozef een jaar of acht oud was, werd zijn vader, als gezeten burger, uitgenoodigd lid te worden van een teekeninstituut, waar - gelijk aan de tegenwoordige burgeravond- en teekenscholen - jonge handwerkslieden les ontvingen in de beginselen van 't handteekenen. Ook aankomende kunstenaars konden er hun opleiding genieten, en om deze instelling zoo volledig en doeltreffend mogelijk te kunnen doen werken, werden eenige vermogende burgers tot het contribueerend lidmaatschap aangezocht.

'Teneinde nu de jaarlijksche bijdrage niet onvruchtbaar te doen zijn voor het gezin, werd de tweede zoon Jozef bestemd om de lessen daar te gaan bij wonen, aangezien de oudere broeder studeeren zou.' De reeds gebleken voorliefde van den knaap voor de teekenkunst zal bij deze beslissing zeker wel van invloed zijn geweest.

'Het is wonderlijk en moeielijk te onderzoeken, hoe in den menschelijken geest en vooral bij kinderen denkbeelden geboren worden; maar voor den kleinen knaap was toen al het ideaal eenmaal een beeldend kunstenaar te mogen zijn. Want reeds op de school, waar met de griffel op de lei werd gekrabbeld, was het voor hem een van de grootste genoegens als het teekenuur aanbrak.

'De *Academie Minerva,* zoo heette de school, werd vlijtig bezocht, en hoewel hij als kleine, zeer schriele knaap van de onaangenaamheden, welke de ruwere jongens hem aandeden, en ook van de zeer ongezellige meesters veel te verduren had, zette hij steeds door er 's avonds, of als het noodig was ook bij dag, heen te trekken. Dikwijls beladen met een voor zijn lichaam veel te zware portefeuille, ging hij door alle weer naar die academie. Daar teekende men aanvankelijk naar voorbeelden, maar later ook naar modellen, zóó zelfs, dat er 's winters een groep gesteld werd, één keer b.v. Alcibiades, die zijn meester Socrates verdedigt, en die groep werd dan door allen uitgeteekend.

'Zoo was dan dit het eerste kunstonderwijs, dat hij in zijn vaderstad genoot. Maar ook de alledaagsche omgeving in zijn vaders huis was met ongeëigend om bij hem het pleizier in teekenen en schilderen op te wekken.

'Daar was de slaapkamer der ouders, behangen met Fransche, in wit en zwart afgedrukte behangselpapieren, die een wijnoogst voorstelden, met alles wat daarbij voorvalt: figuren, die manden vol druiven op den rug dragen, plukkende meisjes en meer van dien aard, wat het kind zeer boeide. Maar in het benedenvertrek aan de

2) Israëls' jeugd-bijzonderheden ontleenen wij aan de inleiding tot een prachtwerk, dat, versierd met een vijftigtal platen naar zijn werken en tekst van den bekenden Israëls-biograaf Jan Veth, ter gelegenheid van den 8osten verjaardag des meesters uitkomt; van deze inleiding verscheen het eerste gedeelte in de *N.R. Ct.* van 30 Dec. 11.

straat, het eigenlijke salonnetje, daar had men, op het zware leer van het behang, schilderijen vol kleur en leven. Israëls herinnert zich op het bewuste behang nog levendig een geheel opgetuigd oorlogsschip, dat een kanon afschoot, waarvan de rook zich door de lucht verspreidde, terwijl zich aan den anderen wand een jagertje vertoonde, met blauwen rok en kniebroek aan en een steekje op, die met het roode vuur uit zijn geweer de vogels verjoeg, welke uit een bosch in de verte opvlogen. Maar ook in het woonvertrek, dat eigenlijk een kelderkamer was, had men de kunst niet uitgesloten, want daar hingen twee ongemeen groote gravures naar Teniers, die Jozef's vader van een bevriend koopman, Ferdinand de Witt, in ruil had genomen voor een groot schilderij, dat hij uit een verloting had getrokken. In elk geval blijkt het niet zulk een kunstledige sfeer te zijn geweest, waarin Israëls opgroeide.

'Nu kwam er echter in Groningen in die dagen ook een Leeuwarder portretschilder zich tijdelijk vestigen, en van dezen man kreeg de jeugdige Israëls, omtrent twaalf jaar oud, nu serieus teekenles; twee jaar later vertrok deze meester weer, zoodat Israëls bij diens opvolger in de leer kwam. Deze meester Buys was evenwel niet zeer ingenomen met zijn leerling. Hij vond hem lastig en eenzelvig en zeide: 'Er komt toch niets van dien jongen terecht, hij is veel te *slodderig*.'

'Bij Buys kwam hij nu twee uur in de week, op de manier van piano-les, want hij was terwijl nog op school - nu op de Fransche - waar hij tot ongeveer zijn vijftiende jaar bleef.

'In dien tijd schijnt hij zich echter ook in nog andere opzichten een jongen waar wat in zit - gelijk men dit noemt - getoond te hebben: in een gezelschap van jongelieden hield hij vóór zijn vijftiende jaar al voorlezingen; hij deed ook aan vioolspelen, en als kleine jongen reeds had hij - gelijk wij verhaalden - verzen gemaakt b.v. op De Ruyter, Albrecht Beylingh en dergelijke onderwerpen, - gedichten, die zijn moeder dan bewaarde en met zekeren trots aan dezen en genen liet lezen.

'Maar eenmaal van school genomen, kwamen de zaken eenigszins anders te staan. Precies weten wat hij wilde deed de jongen nog niet, en de vader wist het evenmin; en zoo kwam het dus, dat hij dezen maar een beetje ging helpen op diens effectenkantoor, terwijl hij in zijn vrijen tijd daarbij allerlei scharrelde. Op deze wijze kwam hij ook in kennis met den vader van H.W. Mesdag, - den zeeschilder, die, gelijk wij weten, eerst op gevorderden leeftijd het kantoorwerk voor de kunstbeoefening verwisselde.

'Als kwajongen - zoo verhaalt Israëls zelf-ging ik dikwijls boodschappen doen naar het kantoor van den ouden heer Klaas Mesdag, en als dan de geldzaken, waarover gehandeld werd, en waar ik een recht kinderlijken afkeer van had, afgeloopen waren, ging de oude heer met mij naar het zaaltje, waar zijn schilderijen hingen.

'De liefhebberij zat er bij Jozef al in en wist op allerlei wijze voedsel te vinden.

'In zijn kamertje boven het kantoor had hij zijn teekeningen

aan den muur en dreef hij vrijwel zijn eigen leventje. Had vader hem noodig, dan was hij bij de hand, maar zoodra het gevraagde werk dan gedaan was, zette hij zich weer aan het teekenen. Op een, te Rotterdam in 1894, gehouden Israëls-tentoonstelling zag men een in krijt hoogst onredzaam uitgevoerd portret van den heer L. Schaap, den grootvader van zijn latere echtgenoote, hetgeen Israëls op zijn vijftiende jaar geteekend heeft. En van lieverlede kwam het nu ook tot schilderen, heel op zijn eigen houtje. Hij ging daartoe met een paar huisschilders, waar hij zelf de verf mee wreef, in een groote leegstaande kamer werken. Hij copieerde wat hem onder de oogen kwam, zelfs kleurlooze steendrukken, waar hij dan de kleuren bij fantaseerde. Op die kamer kwamen ook zijn eerste heusche schilderstukken tot stand, o.a. een levensgroote studie naar een Groningschen Jood, die pijpedoppen verkocht. Deze werd zelfs op een tentoonstelling in zijn vaderstad ingezonden, maar had het ongeluk op de deur der zaal te worden gehangen, en was daardoor niet zichtbaar dan wanneer de deur gesloten bleef, hetgeen alleen voorkwam als er niemand in de zaal was.

‘Nu begon het echter van lieverlede te spannen. Hij was thans achttien jaar en hij diende een beroep te kiezen. Wat zou hij doen? Rekenen kon hij niet, zoodat het vak van zijn vader niet geschikt voor hem was. Voorbereidend wetenschappelijk onderricht, door zijn broeder genoten, had hij niet ontvangen, waardoor hij dien weg ook niet meer uit kon. Het eenigste wat hij doen kon was, zooals de familie het op zijn Groningsch noemde *maggelen,* d.i. knoeien in teekenen en schilderen.

DR. IGNATIUS ANTHONY VAN OS,
Emeritus-President en Professor van het Aartsbisschoppelijk Seminarie Rijsenburg, Kanunnik van het Metropolitaan Kapittel,
† 14 Januari 1904.

‘Na over en weer praten zeide zijn vader:

‘Die jongen zal zijn kost wel verdienen. Als het niet gaat met de viool, dan gaat het met het penseel.’

‘En 's vaders vriend, Ferd. de Witt, die mede geraadpleegd was, moedigde hem zeer aan, om den maker van dien pijpedoppenkoopman gerust ter opleiding in het schildersbedrijf naar Amsterdam te sturen. Deze heer De Witt, de verfkoopman, was iemand van beteekenis in het kunstleven van Groningen. Den jongen knutselaar had hij al dikwijls op zijn kamer geroepen, waar hij allerlei olieverfschilderijen had, meest oude van Hollandsche en Italiaansche meesters. De Witt nu was, als voorzitter van het exposities aanrichtende *Genootschap Pictura,* met de voornaamste schilders van het land in eenige relatie. En zoo schreef hij nu aan den te dier tijde zeer gezienen schilder Kruseman of deze den jongen man bij zich op het atelier wilde nemen, hetwelk door den Amsterdamschen schilder gaarne gedaan werd. Alvorens zijn vaderstad te verlaten echter, mocht Israëls nog een schilderij van een naar model geschilderde Italiaansche met zwarte japon en witten hoofddoek, voor veertig gulden aan den ouden heer Mesdag verkoopen; en zijn begunstiger gaf hem den wensch mee:

‘Ik hoop, dat je zooveel plezier in je werk zult mogen houden, als je nu hebt’ - een wensch, waarvan de schitterende vervulling zich tot op heden bestendigt.

‘In de Joden-Breestraat te Amsterdam, eenige huizen af van het huis, waar Rembrandt gewoond heeft, in die straat vol bedrijvigheid en leven, vol van de kleuren, die de oude Hollandsche schilderijen zoo aantrekkelijk maken, waar toentertijd nog de echte loofhutten buiten werden opgesteld en het over het geheel nog een heele boel mooier was dan het er nu is, op de drukste plek van deze straat dan, had een nicht van zijn moeder met haar man een bontwinkel. Kinderen had het paar niet en zij ontvingen dus gaarne den jongen schilderstudent bij zich onder dak en in den kost.’

Te Amsterdam kwam de jonge Israëls alzoo op het atelier van Kruseman en op de Academie; wie in zijn tegenwoordig, algemeen gekend werk den invloed zoeken zou van dezen en zijn volgende meesters, kon wel eens vergeefschen arbeid doen: 't was toen een periode van kunst-verval, waarin men kille preciesheid en schoolsche techniek voor meesterschap hield. De schilderijen, veelal groot en met veel vertoon van stof-belangrijkheid, waren doodsch en zielloos, maar men zag het niet.

Veel werd er gepraat van *verheffing* en *klassieken stijl,* van *grootschheid* en *stoute verbeelding,* maar men bedroog onwetend zichzelf en anderen, ophemelend met hooge woorden en klaterende frasen, wat, hol en schoonheidloos, het niet houden zou voor komender tijden kritisch inzicht.

Wel kan het schoon en kunstrijk zijn, een verheven onderwerp in beeld te brengen, een grootsche stof te behandelen, maar dan moet deze afbeelding in richtige verhouding staan tot den adel der stof, de weidschheid van het gegeven. Wie schildert een historisch tafereel - en men deed het in die dagen - moet de geweldigheid van het moment beseffen, het leven van den tijd, waaraan men de stof ontleent, diep meeleven, er in doordringen met zijn fijnste vermogens van begrip en gevoel. 't Is niet genoeg dat een schilder-kunstenaar met oud-model hoed en jas en das, met antieke haardracht en baardcoupure rondloopt, manifesteerend daarmee een aardige neiging, een fantastische voorliefde voor het leven van oude tijden; maar hij moet diep in zijn ziel ronddragen niet vóóral een historisch-juist, maar een artistiek schoon en levendig beeld van 't geliefd verleden.

Israëls' meesters schilderden het uiterlijk voorkomen van een historisch geval met kille preciesheid, nauwkeurige zaakkennis en oppervlakkige locale kleur; ze zochten niet dieper, beseften niet, dat men ànders en kunst-rijker kijken kon; zij werkten met een pretentieuze hoogheid van houding en zekerheid van allure, die hun innerlijke armoede verholen hield en door den tijdgenoot als genialiteit geëerd werd. Ook maakten zij lieve, gevoelige fantasietjes van Italiaansche herderinnetjes en Tyroolsche bedeljongens: behaagzieke prentjes, die van de levende modellen weinig meer weg hadden dan een oppervlakkige overeenkomst van uiterlijkheden. De zoogenaamde kunst was onecht, tam en vervelend. De jonge Israëls oefende zich ijverig en gaf vooral dagelijks zijn oogen den kost in de typische Jodenbuurt, want reeds toen - het bleek uit zijn studie naar den pijpendopjesjood - zocht hij het karakteristieke en markante in het menschenleven. Onze lezers weten hoe hij later met het portret van den Joden-Breestrater Jacob Stedel[1)], de ziel van het armzalig-Joodsche, zóó zuiver en volledig heeft uitgezegd als na Rembrandt niet meer gedaan werd in Hollandsche kunst. Zijn *Zoon van het oude volk* blijft dan ook een standaardwerk in het geheel van Israëls' kunst-praestatie, waarin hij al zijn meewarige genegenheid en broederlijk meegevoel voor de verstooten natie heeft neergelegd.

Maar omstreeks 1845 was Israëls daar nog verre van. Hij wist nog niet hoe en waarheen, hij zag van zijn meesters een kunst, die, algemeen verheerlijkt, zijn warm gemoed niet bevredigen kon, schoon hij zich niet bewust nog was, wàt hij eigenlijk wenschte. Toen gebeurde er iets, dat een wending aan zijn leven gaf: hii zag eenige

1) Gereproduceerd in den 35sten jaargang der *Illustratie*.

Fransche schilderijen, waaronder een van den te Parijs wonenden Dordtenaar Ary Scheffer, *Margaretha aan het spinnewiel* voorstellend.

In dit werk was meer oprecht gevoel, meer zielewarmte, kleurbegrip en noblesse van bedoeling dan in wat ooit hij zag; zijn besluit was dan ook spoedig genomen: naar Parijs!

MARIA VIOLA.

(*Wordt vervolgd.*)

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg.*)

Mara was nog geheel vreemd onder de dartele, gelukkige kinderen. Die kinderen staarden schuw op haar treurigheid en zij echter begreep hun vroolijkheid niet goed.

‘Zij zijn niet hun allen en wij maar alleen, Hec,’ fluisterde zij eindelijk haar hond in.

Had zij nu haar boeken maar gehad, dan had zij kunnen gaan lezen; dat was zoo prettig. Dan vergat zij alles.

Maar haar kleine boekenschat lag in het huis van den dokter, boven, in het kamertje op den zolder.

Die boeken betreurde zij, zij miste ze als vrienden.

Den volgenden morgen was zij om vier uur buiten.

Zij had de pachteres willen helpen met het huishoudelijk werk, maar de vrouw zond haar met de oudste kinderen den moestuin in.

'Jou, kleine kleuter, wou je nu al een oud vrouwtje wezen. Ga maar spelen, meid, en neem er vandaag nog maar eens een prettig dagje van.'

'Zij komt toch al genoeg tekort,' dacht de goedhartige boerin en zette de koffie, terwijl zij nu en dan eens door het venster in den tuin keek.

Toen zij hun morgenboterham aten, kon Mara zich niet weerhouden opnieuw haar hulp aan te bieden.

'Mag ik 'n handje helpen in den tuin? Worteltjes binden kan ik ook wel, ik heb het afgezien en er is zooveel te doen.'

'Dat mag jij doen, meidlief,' lachte de pachter goedkeurend, 'kom jij maar in den tuin.'

Dien ganschen morgen weerde Mara zich om haar boterham te verdienen en met de kinderen van den pachter was zij op den besten voet.

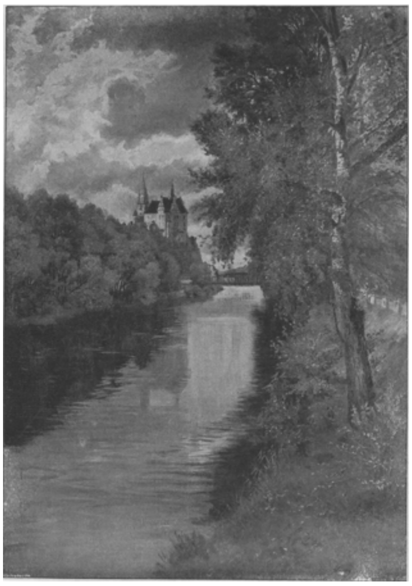

HET SLOT SIGMARINGEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN SALLY WIEST.

's Middags was zij na het middagmaal dadelijk weer buiten. Zij liep den tuin door en den heuvel op, waar braambessen groeiden tusschen het kreupelhout. Zij wilde er snel wat plukken voor het lieve, kleine meisje en terwijl zij ijverig tusschen de doornige ranken drong en de zoete, blauwe bramen verzamelde, hoorde zij geen voetstap.

'Mara!' riep toen opeens een stem dicht achter haar.

Het kind schrikte en keerde haar vuurrood gezichtje naar den kant waar het voetpad was.

Daar stond de dokter en zag met zijn ernstige oogen vriendelijk op haar neer.

'Dag, m'nheer!' antwoordde zij verlegen, terwijl zij bijna weghurkte onder de braamstruiken. Maar haar verstandige oogen schitterden blij.

'Je bent weggeloopen, Mara!' begon de dokter streng.

Zij knikte trotsch.

'Hij wilde Hector in den vijver gooien!' zei ze verdedigend en toen opspringend en haar lange lokken losrukkend, uit de ranken, kwam zij naar het voetpad en wees met haar vingertje naar de boerderij.

'Hij is nu daar, het zijn zulke vriendelijke menschen. En hij heeft melk gehad bij zijn brood; kleine Liesje heeft het hem gegeven. Liesje is erg lief, zij zegt, dat wij nu zusjes zijn. Het is heel prettig zusjes te hebben.'

En even later zei ze op eigenaardigen, haast zegevierenden toon:

'Albert heeft er geen!'

'Neen,' zei de dokter zacht, weemoedig. 'Maar hij heeft een zusje gehad, nog liever dan de kleine Liesje.'

'Waar is het nu?' vroeg het kind haastig.

'Dood! In den hemel zijn vele lieve kinderen, Mara.'

'Doodgaan is heel erg treurig. Het moest er niet zijn,' zei het meisje en de heldere oogen stonden vol tranen.

Zij veegde haar geschramde, bebloede handen aan het bont katoenen schortje af en greep zijn arm.

'Ik hoef immers niet weer mee? Ik mag immers hier blijven, bij Liesje en de anderen?'

Smeekend zagen de donkere oogen hem aan; de kleine gestalte beefde van spanning.

IN DE SMIDSF, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ANDRÉ MARCHAND.

'Heb ik je zoo slecht behandeld, Mara?' vroeg hij verwijtend.

Het kind sloeg schaamrood de oogen neder. Minuten lang stond zij stil op den grond te staren.

'Niemand...' stamelde zij eindelijk.

'Waarom liep je dan weg?'

'Hector...'

'Neen, dat was maar gekheid; Albert meende dat niet!'

'U was zoo goed voor me en mevrouw...'

Zij zweeg schuw.

'Alles zeggen, Mara,' vermaande hij.

'Mevrouw vond 't niet prettig, dat ik er was en Albert ook niet.'

En nu het gezegd was, durfde zij ook weer opzien.

Hij was getroffen.

'Waarom denk je, dat mevrouw het niet prettig vond je bij zich te hebben? Zij was toch goed voor je?'

‘Ja. Maar ik weet, dat zij 't niet graag had, en ik zag het.

Ik weet niet hoe het komt... Maar ik weet het heel zeker.’

De dokter zweeg; hij wist, dat het fijne, kinderlijke gevoel ontdekt had wat wáár was.

‘En omdat jij je dat verbeeldde, liep je weg!’ zei hij na een pauze.

‘Ja! Maar het meest, omdat Albert zei, dat Hector nu ook van hem was, en hem sloeg, en omdat hij ook zei, dat u en mevrouw mij onderhielden, en...’

‘Zei Albert dat?’ viel de dokter haar driftig in de rede.

‘Ja!’ zuchtte Mara.

‘Kom, laten wij eens ginds gaan praten.’

‘Eerst de bramen!’ riep het kind verschrikt, toen hij haar wilde meetroonen.

En zij raapte vlug de bessen in haar schortje. Toen hep zij naast hem den heuvel af.

‘Ik heb het gevonden, Mara! Je wilt liever hier blijven?

‘O, ja! En ik kan hier veel doen, ik mag meehelpen en dat is heel prettig; ik verdien mijn boterham dan. Vanmorgen heb ik worteltjes gebonden, dat is zoo gemakkelijk.’

‘Bravo! Luiheid is zoo leelijk als werklust mooi is. Blijf nog eenige maanden hier, maar...’

‘Mag ik dan de boeken terughalen? viel zij hem juichend in de rede.

‘Welke boeken?’ vroeg hij verwonderd.

‘Mijn boeken. Zij liggen boven, in het kamertje. Ik lees er altijd 's avonds in.’

‘Leer je zoo graag, Mara?’

‘Ja! Ik zou alles willen weten en nog veel meer boeken willen hebben. Ik heb er maar zoo weinig en die heb ik wel honderdmaal gelezen.’

‘Kom dan later, als het winter wordt, bij ons terug. Dan mag je gelijk met Albert leeren. Den volgenden zomer gaat hij naar de stad.’

Zoo pratende bereikten zij de boerderij.

Mara bracht haar bessen aan kleine Liesje en de dokter zocht den pachter en zijn vrouw op. Zij praatten een poos en toen werd het besluit goedgekeurd, Mara de zomermaanden op de hoeve te laten doorbrengen.

‘Zij heeft hier afleiding en zal gauwer haar groot verlies te boven komen. Bij mij is het zoo stil.’

‘Dat is zoo, dokter,’ vond ook de pachter.

En de boerin zei: ‘Het arme ding zal het goed bij ons hebben. Dat beloof ik u!’

‘Daar vertrouw ik op, vrouw Toons,’ lachte de dokter goedgeluimd en ging weer heen.

Mara leefde geheel op en deed met de kinderen mee. Maar toch verloor zij niets van haar karakter en eigenaardigheden. Zij bleef altijd anders dan de overige kleinen.

Zij las haar boeken en vertelde de anderen er uit. Ook las zij soms voor en dit deed zij zoo vloeiend, dat zelfs de grooten naar haar luisterden. Maar zij wilde veel leeren. En zij was even ondernemend als begaafd.

Op een middag ging zij wilde bloemen brengen op het graf harer moeder. Dat deed zij getrouw. Daarna stapte zij dapper naar het huis van den meester, naast de dorpsschool.

Zij droeg de gewone kleeding der dorpskinderen, alleen het bonte hoofddoekje herinnerde aan Mara, de liedjeszangster. Zij hield van dat kleurige doekje en wilde er niet van scheiden.

Hector blafte en rende om haar heen.

De juffrouw deed open.

‘Is mijnheer de meester thuis, juffrouw?’

‘Ja, kind; kom er maar in. Wou je den meester spreken of heb je een boodschap?’

‘Nee, juffrouw. Ik wou den meester iets verzoeken,’ zei het kind openhartig.

Verwonderd en nieuwsgierig ging de vrouw den onderwijzer roepen.

Toen Mara tegenover hem stond, beefde zij van angst bij de gedachte, dat haar verzoek zou worden geweigerd.

Zij vertelde hem naïef haar geschiedenis en zei, dat zij heel veel wilde leeren en niet altijd arm blijven. Of hij haar 's avonds wat wilde leeren:'

'Overdag ben ik op het land om te helpen. Maar s avonds ben ik vrij. Ik ben maar een heel arm meisje en kan u niet veel betalen. Maar wij hebben van oom Toons ieder een stukje aardappelland en dat bebouwen wij zelf. Ik heb er ook heele mooie aardappelen op staan. Als die verkocht zijn, zal ik u al het geld dadelijk komen brengen. Wil u mij dan een beetje leeren, ik ben nog zoo dom,' pleitte het leergierige kind.

Verrast zag de oude man het wonderlijke kind aan. Hij was noch alledaagsch, noch bekrompen en het vertrouwen van dat kinderzieltje greep hem sterk aan.

'Je moogt gerust 's avonds een uurtje komen, kleine meid. Maar geld wil ik niet hebben. Spaar dat maar zorgvuldig op. Ik wilde wel, dat de woeste bengels van mijn school zooveel liefde voor het leeren toonden als gij. Ga nu maar weer zoet naar huis en kom over een paar dagen na schooltijd terug. Breng dan ook je boeken mee.'

Vlug als een vogel snelde Mara langs den straatweg; haar hartje klopte onstuimig blij.

Wat 'n goede menschen waren er toch. De dokter had gelijk. Gehoorzaam zijn en werken, zij zou latei nog heel rijk worden en dan de gansche wereld gaan zien en goed voor anderen zijn.

Zij kwam Albert van den dokter tegen. Op dit oogenblik was zij zóó gelukkig, dat zij hem vriendelijk toelachte en haar haat vergat.

'Dag, Mignen! Kom eens bij me!'

Zij gehoorzaamde dadelijk.

'Is het prettig op de boerderij? Wat voer je daar uit?'

'Ik mag helpen in den moestuin. En ik pas soms op het vee.'

'Je schijnt daar nogal trotsch op te zijn?'

'Dat ben ik ook!'

'Waarom?'

'Ik eet nu geen genadebrood meer. En ik verdien ook nog geld; ik heb zelf een stukje land, waar aardappelen op groeien.'

Hij lachte luid. 'Wat 'n boerinnetje! En verkoop je die?'

'Ja! En ik krijg les van mijnheer den onderwijzer.'

'Zoo! Nu, Mignon, je bent een dappere meid, hoor. Je komt immers weer bij ons terug?'

'Als u het goedvindt, jongeheer, en als mevrouw mij wil laten werken.'

'Trotschkop! Werk je dan zoo graag?'

'Ja! Dan kan niemand zeggen, dat ik onderhouden word.'

'O, die is raak! Dat heb ik 'ns gezegd, hè?'

'Ja!'

'Vergeet het maar. Ik werk niet graag, ik ben lui.'

'Omdat u rijk bent.'

'Je bent grappig, Mignon, je moet gauw komen. Wij zullen kunnen kibbelen samen.'

'Wat is kibbelen?'

'Vechten; maar alleen met woorden.'

'Dat kan ik niet!'

'Dan doe je het zonder erg en dat is lollig. Mag ik je eens komen opzoeken?'

'Ja!'

'Tot morgen dan, Mignon!'

Het kind liep huiswaarts én Albert keek haar lachend na.

Zij imponeerde hem.

Mara bracht eenige maanden op de hoeve door en leerde tweemaal 's weeks bij den ouden dorpsschoolmeester.

Maar toen de herfst kwam, klopte de dokter weer aan en eischte haar op.

Zij gehoorzaamde gewillig, omdat hij haar beloofde, dat zij dikwijls de haar liefgeworden familie zou mogen bezoeken.

Hector mocht haar vergezellen.

Aan de hand van den dokter beklom zij den heuvel, sprong met kinderlijke verrukking in zijn koetsje en beloofde hem in het nieuwe tehuis gehoorzaam te zullen zijn.

Albert stond in de geopende huisdeur te wachten.

‘Zoo, Mignon, goed dat je er bent, ik wil Hector eens uitteekenen,’ riep hij haar toe.

‘Dat is heel goed, hij zal mooi stil liggen, als ik het hem zeg.’ Het kind klauterde vlug uit het rijtuig en droeg zorgvuldig een ruiker van herfstbloemen.

‘Wat wil je daarmee doen, Mignon?’ vroeg de dokter.

‘Voor mevrouw,’ zei het kind schuchter.

Hij knikte goedkeurend en zij gingen samen naar binnen. Mevrouw telde juist de messen in een der laden van het buffet. Zij keek vluchtig op.

‘Dag, mevrouw,’ fluisterde Mara, schoorvoetend naderend en haar bloemen toestekend.

‘Dag, kind, breng je bloemen voor me mee? Dat is goed, leg ze maar zoolang op tafel.’

Mevrouw sprak voor haar doen zeer vriendelijk.

‘Mag ik u wat vragen? Ik zou graag willen werken. Ik ken al zooveel, stofafnemen, kopjeswasschen, poetsen, aardappelschillen, groenten schoonmaken. En nog veel meer.’

‘Zoo! Nu, het lichtste werk mag je meedoen.’

‘Dank u wel! Ik mag zeker wel in de keuken blijven, niet waar, mevrouw?’

‘Zeker, kind!’

Mara ging haastig heen om zich in de keuken aan te melden.

‘Bedoel je, Leonie, dat Mignon nu voorgoed in de keuken behoort?’ vroeg de dokter verwonderd.

‘Zij schijnt dat het liefst te willen, Frits. Zij zal zich nergens anders thuis gevoelen als tusschen de dienstboden. Maar als je het anders verlangt...’

‘Laat maar, vrouw! Wij zullen zien hoe het loopt.’

's Middags werd Hector in den tuin gebracht en lag op bevel van zijn kleine meesteres voorbeeldig stil.

Albert bracht zijn schetsboek mee en begon ijverig te teekenen. Ditmaal kibbelden zij niet en alles ging goed. De jongen had zeer veel aanleg voor teekenen en schilderen en de Hector, die op het blad van het schetsboek zoo schrander zat te kijken, was het sprekend evenbeeld van het geduldige origineel.

‘Wij zullen hem in de keuken trakteeren. Hij heeft heel goed opgepast!’ zei Albert goedkeurend en met een zucht van voldoening zijn werk bekijkend.

Mara keek over zijn schouder op het blad.

‘Hoe mooi. Geef mij het portret, jongeheer Albert?’

‘Daar! Maar noem mij dan nooit meer jongeheer!’

Mara hoorde het koetsje van den dokter. Zij wipte met haar schat het huis in.

(*Wordt vervolgd.*)

Grootmoeder.
Door
Albertine Smulders.

Dien goeden tijd, dat je haar buiten ging opzoeken, was grootmoeder een vroolijk oud dametje met wit haar en een gouden bril op, die leidsels voor je hobbelpaard breide en heerlijke boterhammen met bruine suiker kon klaar maken. Voor een buil in het hoofd was er niets, dat zoo goed hielp als haar lippen.

'Wat heeft de vloer mijn zoet lammetje gedaan? Ziedaar! Grootmoeder zal het weer beter maken.' En als zij het driemaal gekust had, dan kreeg je op eens honger en de laatste traan viel vóór grootmoeders provisiekast.

Wanneer je haar kwam bezoeken en zij je hoed en jas had afgedaan, ging je op haar schoot zitten en dan zeide je heel zachtjes: 'Grootmoeder.' Dan wist zij, dat je wilde fluisteren en ze hield haar oor aan je lippen. Achter je hand fluisterde je dan:

'Nu zou ik wel tulband lusten, grootmoeder.'

IN STOMMEN ANGST HIELD JE HAAR SCHORT VAST.

En dan lachte zij tot haar de tranen in de oogen kwamen, want ze had al dien tijd gewacht, dat je dit zeggen zou, en als je het niet gezegd had - maar dat was een onmogelijkheid. Zij maakte altijd, den dag vóór dat je kwam, twee kleine tulbandjes met suiker bestrooid. Een voor jou en een voor Liesbet.

Als je het tulbandje had opgegeten, jaagde je den haan tot hij een witte veer uit zijn staart liet vallen, die stak je op je muts en dan was je in eens een Indiaan. Grootmoeder stond voor het raam en zag hoe je de zonnebloemen scalpeerde. De Indianen en de tijgers in grootmoeders tuin waren altijd veel wilder dan die van thuis.

De Indianen deden je aan tenten denken en dan herinnerde je je grootmoeders oude, bonte sjaal. Zij droeg die nooit meer, want zij had een nieuwe, maar de oude bewaarde zij in de gangkast voor jou om er mede te spelen. Als je er niet waart, hing zij alleen en verlaten, wachtende dat je zou komen om ze er uit te halen, maar als je kwam, dan was ze alles wat je maar wilde breidde zich over twee stoelen uit, zoodat je er onder kon wonen of zwol in de zomerbries als een zeil, die je boot door het groene gras veilig bracht naar het eiland van de Roode Geraniums om daar te visschen.

'De zeeroovers komen!' riep je tot Liesbet, door je hand den horizon bekijkende.

'De zeeroovers komen,' zeide zij gehoorzaam je na.

'Nu moeten wij het anker inhalen,' kommandeerde je. Liesbet was angstig. 'O, mijn arme pop!' riep zij, die in haar armen heen en weer wiegende. De oude sjaal waaide in den wind en je boot joeg vooruit, totdat...

'Harry! Liesbet! Kom en laat je wasschen voor het eten.'

Het was de stem van grootmoeder. Een oogenblik aarzelde je. Het schip van de zeeroovers was al zoo dichtbij.

'Er is nog meer tulband,' riep grootmoeder en bij deze woorden verdween het roofschip aan den horizon. Liesbet bij de hand nemende, liep je dapper de zee door.

Grootmoeder stond bij de waschkom en lichtte je gezichtje op.

'O foei! wat een vuile jongen!'

Met den ruwen natten handdoek waschte zij het vuil af-het stof van de lange zeereis - en je kneep mond en oogen dicht voor het zeepsop. In stommen angst hield je haar schort vast.

'Groot...' probeerde je te sputteren, maar de handdoek smoorde je woorden. Treurig wachtte je tot de handdoek hooger naar je knippende oogen ging. Dan 'groot...' maar vergeefs, daar kwam de handdoek weer naar beneden en toen de woorden eruit wilden, kwam de zeep erin. En zoo boende grootmoeder ook je hals en je wangen tot alles schoon was, en dan, terwijl je handen aan de beurt waren, deed je haar het verhaal van je avonturen. En dan kreeg je een kus en was je klaar.

Onder het eten keek je altijd maar naar het zijtafeltje, waar de tulband stond.

'Harry, waarom eet je je brood niet op.'

'Ik heb geen ergen honger voor brood, grootmoeder, ik heb meer honger voor tulband.'

Als je weer thuis was, dan was het hard, want daar moest het brood opgegeten worden, anders kwam er geen tulband.

'Bij grootmoeder krijg ik twee stukken,' zei je tegen moeder, maar dat hielp niets, want zij antwoordde, dat twee stukken te veel voor kleine jongens was.

'Waarom geeft grootmoeder ze dan?' vroeg je boos en schopte tegen den tafelpoot; maar moeder hoorde je niet of je moest heel hard schoppen en dan sprak ze niet meer over grootmoeder, maar over ondeugende jongens en dan gebeurde er somtijds wat het gevolg van stout-zijn is.

'Als grootmoeder slaat, doet het niets geen pijn,' zeide je.

Dat waren booze oogenblikken, wanneer je wenschte, altijd maar bij grootmoeder te mogen wonen. 't Was bij haar zoo gemakkelijk om braaf te zijn - zoo gemakkelijk om twee stukken tulband te krijgen. En je dacht, dat toen God kleine jongens maakte, Hij ook grootmoeders maakte om taartjes voor hen te bakken.

'Verbeeld u eens, dat u een kleine jongen was, zooals ik, grootmoeder,' zeide ie eens.

'Dat zou aardig zijn,' zeide ze, 'maar verbeeld je eens, dat je een kleine grootmoeder was, zooals ik.'

'Ik zou liever als grootvader zijn,' zeide je openhartig, 'omdat hij een soldaat is geweest en gevochten heeft.'

'En als je nu grootvader was, wat zou je dan doen,' vroeg grootmoeder.

'Wel, als ik grootvader was, dan moest u komen en grootmoeder met me zijn.' En grootmoeder gaf je daarvoor een kus.

'Maar ik heb toch liever, dat je een kleine jongen blijft,' zeide zij. 'Eens had grootmoeder net zoo'n kleinen jongen als jij zijt en hij was gewoon op haar schoot te klimmen en zijn armen om haar hals te slaan. O! 't was zoo'n lieve kleine jongen, en soms is grootmoeder zoo alleen nu hij weg is, maar dan kom jij en dan is het net alsof hij is teruggekomen. Want je hebt zijn blauwe oogen en zijn bruin haar en zijn aardige maniertjes, en grootmoeder houdt van je om je zelf en om hem.'

'Maar, waar is die kleine jongen gebleven, grootmoeder?'

'Hij is nu een man, lieveling, hij is je eigen vader.'

Iederen Zondag ging grootmoeder meermalen naar de kerk. Na het ontbijt was er een groote drukte met aankleeden, en allerlei deuren gingen boven open en dicht, en grootvader trok zijn beste schoenen aan. 's Zondags leek zijn baard veel witter, maar dat kwam dan, omdat hij overal anders zooveel zwarter was. Met krakende schoenen stapte hij naar den stal, waar Peggy voor het rijtuig gespannen werd en dan bracht hij het voor het hek. Dan trok hij zijn groot gouden horloge uit en riep onder aan de trap: ‘Maria! Kom! Het is tien uur.’

Dan ging grootmoeders deur open: ‘Ja, Jan!’ en grootmoeder stapte krakend op en neer en dan ruischte het op de trap en grootmoeder kwam buiten - heelemaal zwarte zijde. Er was een beetje wit aan haar hals en zij had haar gouden broche aan en haar lief Zondagsgezicht. 's Zondags zag zij er altijd anders uit - dan leek ze niet zoo dichtbij. Er was iets in haar gezicht, dat heel niet deed denken aan tulband of spelletjes. Haar mond was zoo vast dicht, alsof ze geen tijd had voor verhaaltjes en liedjes. Wanneer zij haar zwart mutsje opzette en de linten onder haar kin vaststrikte, hield je met spelen op, om haar aan te zien en je te verwonderen over haar plechtigheid; en als zij in haar zwart-gehandschoende hand haar kerkboek nam en zich bukte om je goeden dag te kussen, dan dacht je er niet aan, je armen

om haar hals te slaan. Die kleine Zondagsche grootmoeder was daar te mooi voor.
Door het raam zag je grootvader en grootmoeder gearmd naar het tuinhek gaan. Het bonzen van zijn stok klonk plechtig en de heele dag was plechtig. Zelfs de hanen wisten, dat het Zondag was, ze kraaiden zoo gedempt, en de klokken - de kerkklokken - luiden in de stilte - en je was dan altijd knorrig en kibbelde met Liesbet. Je kraagje zat zoo stijf en je Zondagsche pak was zoo nauw en je mocht niets doen en je verveelde je.

DOOR HET RAAM ZAG JE GROOTVADER EN GROOTMOEDER GEARMD NAAR HET TUINHEK GAAN.

Na het eten ging grootvader zijn slaapje doen. Dan nam grootmoeder je op haar schoot en vertelde je uit den Bijbel en dat was altijd, dat kleine jongens héél zoet moeten zijn. Grootmoeders schoot was op Zondag nooit zoo prettig als in de week. In de week was haar schoot zacht en grijs en ze vertelde nooit zooveel over zoete jongetjes.

Maar grootmoeder hield dan op met breien en vroeg:

'Je houdt niet van grootmoeder.'

'Ja, dat is wel waar.'

'Hoeveel wel?'

'Zóóveel!' en dan kriebelde zij je in je buisje, zoodat je in haar schoot omrolde en dan kwam er een klein muisje, dat in je hals kroop en als je het daar wegjoeg, kwam het weer ineens onder je kin, of dan kriebelde het weer in je buisje. En dan deed je niets dan rollen en gillen en schateren.

'O, grootmoeder, schei uit, u kietelt me.' En dan hield grootmoeder op, even ademloos als jij en zeide: 'O, lieve deugd!'

'Nu moet u het nog eens doen, grootmoeder,' zei je, maar dan schudde zij het hoofd en zei: 'Grootmoeder is moe.'

Je was ook moe en lei je hoofdje tegen haar schouder en zoog op je duim. Grootmoeder wiegde je heen en weer, heen en weer, en de kat speelde met het kluwen. Buiten zongen de vogels en de zon kwam warm naar binnen schijnen. En dan dacht je aan den weg en den grooten hond van den buurman en het beekje, dat in het bosch liep. En 't was of je in 't zand lag, zoo lekker warm en de bijtjes gonsden: Zoo... zoo... zoo... zoo... en het zand ging op die maat heen en weer... En als je dan weer wakker werd, lag je op de sofa, met grootmoeders sjaal toegedekt.

GROOTMOEDER WIEGDE JE HÉEN EN WEER.

Je hield dus het meest van de vroolijke, daagsche grootmoeder met haar zachten schoot en haar slaapliedjes. Grootvader hield daar ook het meeste van, dacht je, want toen hij wegging en zijn stok vergat, liet hij de Zondagsche grootmoeder achter: een grijs grootmoedertje, dat bij het venster zat en stil naar buiten keek.

Wat ze daar zag heb je nooit geweten - maar het waren niet de boomen of de heuvels, noch de menschen, die op den weg voorbijgingen.

(*Vrij naar Roy Rolfe Gilson*.)

Bij de platen.

Het slot Sigmaringen. -

Een reuzenrots midden in een prachtig-woest Donau-dal torst het vorstelijk paleis van Sigmaringen, de hoofdstad van 't vroegere vorstendom Hohenzollern-Sigmaringen. Wat heerlijk-wilde natuur en wat ongemeen-weelderige kunst!

In den loop der tijden is het paleis door verschillende geslachten uitgebouwd, maar geen enkele bijvleugel schaadt het geheel. Onze plaat geeft het nieuwste deel te zien, het werd opgetrokken in 1903 als vernieuwing van den vleugel, die dat jaar door brand werd vernield. Kostbare kunstschatten, in het lustslot bewaard, trekken jaarlijks honderden toeristen.

In de smidse. -

't Is eigenlijk buiten de smidse, maar is het geen voorrecht van alle dorpssmeden ter wereld, dat zij, bij ontstentenis van een uitgebouwde travalje de straat mogen bezigen voor hoefslag-terrein? Met een kreupel paard is het zelfs voor een huzaar niet in 't zadel uit te houden, daar zou-ie zoo al niet zijn ‘goed hart’, dan toch zijn goed humeur bij verliezen. Nummer één neemt er zijn gemak van en ziet met pleizier, evenals het smidsjonkske, hoe ijverig de stoere zwarte mannen zich reppen; nummer twee moet zijn wakker dier vasthouden, maar zijn beenen staan duidelijk in rust-pose; hij wacht geduldig zijn beurt; straks hurkt hij neer om wat uit te blazen.

[Nummer 6]

Jozef Israëls.
(*Vervolg.*)

De jonge Israëls zou dus naar Parijs gaan; maar - reizen kost geld en een verblijf in de Fransche hoofdstad is, voor iemand zonder fortuin, een gevaarlijk waagstuk. De oude heer Israëls meende wijselijk, dat een jeugdig man best zijn eigen weg effent; hij gaf zijn zoon duizend gulden voor een tweejarig studieverblijf, en wie nu een weinig op de hoogte is van 't dure leven in de wereldstad, kan zich begrijpen, dat Jozef geen kromme sprongen maken mocht van zijn schaarsche financiën. Hard werken, slechte behuizing, schrale kost, zuinig zijn en op de kleintjes passen - de jonge student kon zijn pleizier wel aan; brieven uit het vaderland en de omgang met enkele studiegenooten waren zijn eenige troost in die twee magere jaren. Israëls houdt dan ook heelemaal niet van Parijs: het opgewonden feest-leven der wufte stad haat hij heel innig; hij vindt het wreed en zielloos, zonder innerlijke voldoening.

De Fransche meesters, wier onderricht hij genoot, waren al even weinig als hun Hollandsche collega's de aangewezen personen om zijn sluimerende gaven te ontwikkelen; hun kille statigheid en holle praal stonden hem tegen, maar hij maakte zich niettemin hun wenken ten nutte en oefende zich onderwijl in het Louvre naar de meesterstukken der schilderkunst, die dit museum bevat. Dat duurde zoo twee jaren, toen ging hij naar huis om te trachten in eigen land te leven voor en van zijn kunst. Hij vestigde zich te Amsterdam en schilderde daar wat de richting van den tijd aangaf: Bijbelsche en historische voorstellingen, onder welke zijn *Willem de Zwijger en Margaretha van Parma* (Stedelijk Museum Amsterdam) meest bekend is. Natuurlijk gingen deze doeken niet zoo heel grif van de hand, zoodat hij, om in zijn onderhoud te voorzien, kleine paneeltjes maakte, romantische ridders en luitspelende jonkvrouwen, die in den smaak vielen van het publiek, maar weinig kunstwaarde hadden.

Stedelijk Museum, Amsterdam.
DE GANG LANGS HET KERKHOF, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JOZEF ISRAËLS.

De Israëls der historische en romantische stoffen is nog altijd niet de Meester, gelijk wij hem kennen uit zijn latere werken: de schilder van het visschersleven werd hij eerst te Zandvoort, waar hij, na een tijd van ziek zijn, genoodzaakt was herstel van krachten te zoeken. Toch is deze overgang niet plotseling geschied: Israëls schilderde in die dagen ook portretten, en juist in deze aarzelende en zoekende pogingen legde hij onbewust het zuiverste van zijn kunstenaarswezen. Want er is voor een schilder geen eenvoudiger en daarom geen moeilijker opgaaf dan het weergeven van het menschengelaat, en de wijze, waarop hij dit doet, geeft ons een onfeilbare waarde-maatstaf in de hand voor de vaststelling zijner kunstenaarsbeteekenis.

Wanneer iemand een omvangrijk historisch tafereel opzet, gelijk Israëls dit in vroeger dagen deed, dan kan dit op verscheiden wijze, min of meer beduidende, waarde hebben: daar is de keuze van het onderwerp, de historische kennis, die erbij te pas gebracht wordt, de schikking der samenstellende deelen binnen het schilderij-geheel (ordonnantie of groepeering der figuren, aanwending der accessoires) en, belangrijker dan dit alles: de diepte totwaar de schilder-denker in 't verleden is doorgedrongen, de schoonheidsgraad zijner fantasie van de historische gebeurtenis. De kunstenaar komt daarbij te staan in een houding van hoogheid en gewichtigheid, die al dadelijk imponeert en de oppervlakkige aandacht bezighoudt, zoodat een mogelijk gemis van innerlijke deugden in zijn werk, het minderwaardige zijner persoonlijkheid, het meerendeel zijner tijdgenooten lichtelijk ontgaat, die dan van zulke kunst de illusie van iets ongewoons en verhevens ontvangen.

Bij een portret kan van dergelijk geestesbedrog geen sprake zijn: aan het ondergeschikte en bijkomstige is weinig eer te behalen, de hoofdzaak, het menschengelaat, vraagt den geheelen mensch. Nu is de opgaaf niet het uiterlijk voorkomen van personen en kleedij, maar het verborgen wezen van het model te doen leven in lijn en kleur. De kunstenaar is als 't ware, met zijn sujet alleen, afgesloten van zijn omgeving en uitsluitend op zich zelf aangewezen. Ging hij als historie- of landschapschilder wellicht vast en veilig in een gelijkstrevende groep, waar hij steun vond in gemeenschappelijken stijl of tijdsrichting, bij de beoefening van 't portret staat hij alleen, overgelaten aan eigen begrip en inzicht, om in de vele wisselingen van 's menschen uiterlijk de wezenlijker bezonkenheid van het zielebeeld te zoeken en weer te geven in zijn beeltenis. Aan zijn portretwerk kent men den schilder, en zoo gebeurt het wel, vooral bij schilders, die onder de verwarrende inwerking van een vreemde, nog ondoorleefde kunstverschijning stonden - denk hierbij aan de Italianiseerende nakomelingen der oude Vlaamsche meesters - dat hun portretten de schoone en onmiskenbare echtheid, de levende natuurlijkheid van uit eigen aard en begaving geworden kunstwerken vertoonen.

Israëls, die in zijn historiestukken de van zijn meesters afgekeken bekwaamheden niet onverdienstelijk aanwendde en hun wijze van werken navolgde, wijl hij niet beter wist, of, beter willend, voor zijn twijfelingen noch vasten grond, noch afdoende oplossing te vinden vermocht, die sentimenteele paneeltjes voor den verkoop schilderde, begon in de betrachting van het portret alreeds, zonder zelf te weten misschien, iets te leggen van wat later als het hem meest eigene zou worden aangemerkt.

De hiervóór reeds geciteerde Israëls-kenner schreef eens, naar aanleiding eener Amsterdamsche schilderijenveiling:

‘Maar één ding wilde ik nog speciaal releveeren: het is een oud mansportret in olieverf van Israëls, dat me voor het begrijpen van den meester buitengewoon interessant lijkt. Men denkt wel eens, dat in 1855 zijn talent eigenlijk opeens aan den dag kwam, toen hij er het historieschilderen voor de Zantvoortsche sujetten aan

gaf, - en inderdaad valt het moeilijk in de vóór dien tijd gemaakte geschiedstukken iets van het eigenaardige van Israëls' talent te onderkennen. En toch had hij toen al dingen geschilderd waar zijn eigen noot duidelijk voelbaar in is. Het hier aanwezige portret van *Eleasar Herschel* kan daar als bewijs van gelden. Het is van omtrent 1847, dus acht jaar ouder dan de *Margaretha van Parma*. Israëls was toen drie-en-twintig jaar. Na in Amsterdam bij J.A. Kruseman gewerkt te hebben, studeerde hij nu in Parijs onder Picot. Maar vanwege de militie moest hij elk jaar naar huis overkomen om zich hier voor den dienst te laten herkeuren. In zulk een vacantie, die hij in Scheveningen bij zijn ouders doorbracht, maakte de in vele dingen nog onvaste jonge man dit portret, waar intusschen bij veel onbedrevenheid en zwaarte al iets werkelijk grootsch in zit. Het heeft houding, het heeft adem, het heeft ingetogenheid en het is diep doorschouwd. Wat veel perfecter geschilderde koppen missen: het is een mènsch, die Eleasar Herschel.'

't Was om herstel van krachten te zoeken na ernstige ongesteldheid, dat Israëls voor een poosje naar Zandvoort ging; het eenvoudige werkleven der visschersbevolking, dat dag in dag uit voor zijn oogen bewoog, begon hij belangwekkend en schoon te zien; zooals hij vroeger zijn stof aan de gewijde en ongewijde historie ontleende, begon hij 't nu aan 't visschersleven te doen, en won er al dadelijk dit mee, dat het innerlijk en uiterlijk voorkomen van zijn kunst minder scheef tegen elkaêr over kwamen te staan: de banale dramatiek en sentimenteele gemoedelijkheid leek met het karakter van het pas-gevonden, nederige levensmilieu minder onvereenigbaar; m.a.w. een kleine, beneden het onderwerp blijvende opvatting schaadt weiniger het bescheidene dan het grootsch-aardige. Israëls bleef geschiedenisjes schilderen, alleen de aard zijner verhalen was veranderd: nu niet meer het wereldbewegende leed van hertoginnen en prinsen, maar de vergeten ellende van visschers en visschersvrouwen.

Nu meende hij in gemoede, als hij b.v. een visschersman, gaande met zijn kinderen langs moeders graf, geschilderd had, dat hij daarin naar waarheid al de ellende van dit levensgebeuren had weergegeven; maar wie eens terdeeg de werkelijkheid, zooals wij ons die uit eigen ervaring gemakkelijk kunnen voorstellen, met zijn hier gereproduceerde schilderij vergelijkt, merkt wel, dat de schilder, zonder 't zelf te weten natuurlijk, sterk overdreven en met valsche effecten gewerkt heeft, waardoor de schoone soberheid en strakke ernst van het smart-geval verloren en de echte aandoenlijkheid in discrediet is geraakt. Wie een anders leed afbeeldt, doet wel, maar wie deze zijn afbeelding vertroebelt met zijn eigen tranen, zuchten en snikken *over* dat leed, verzwakt den indruk, dien hij met zijn afbeelding te maken meende en loopt veel kans het toch ernstig en waarachtig bedoelde voor den toeschouwer belachelijk te maken.

Voor wie dit nog niet duidelijk zijn mocht, een alledaagsch voorbeeld:

Iemand zal u met sobere woorden het verhaal doen van een ramp, die derden getroffen heeft, en het leed dier getroffenen zal u diep ontroeren; maar stel nu het geval, dat ditzelfde ongeluk u met wijden omhaal en al te groote nadrukkelijkheid van woorden, in sterk aangezette kleuren en met jammergebaren door een, die buiten den toestand staat, wordt meegedeeld, dan zal uw gevoel van deernis niet onvermengd zijn - wat toch het opzet van den verhaler was - maar door een tikje van ironie getemperd worden; de verteller is dan zijn doel voorbijgeschoten.

Zoo Israëls in zijn eerste visscherstafereelen.

Het was in 't jaar 1856, dat hij het groote (2.39 M. hooge en 1.745 M. breede) doek exposeerde, dat thans, eigendom der ge meente Amsterdam, op het Stedelijk Museum hangt: *De gang langs het kerkhof*. Dat was wat anders dan de stijve historiestukken; dat was geen dood bedenksel, geen 'gedicht uit plicht', om de mode van den dag - die nu eenmaal zulke dingen eischte - met veel geduld en toewijding in elkaêr gezet; maar een vrij kunstwerk, een stuk levensleed, waarvan de schilder,

die als mensch een warm hart heeft voor de ellende zijner medemenschen, de diep meelevende getuige was geweest.

Onder de met stekelig duingewas begroeide grafstee, waar 't kruis op staat, rust de moeder, de trouwe zorg van 't arme visschersgezin; de onmisbare, die tòch was heengegaan, man en kinderen alleen latend, om te slapen bij 't geruisch der eeuwige zee. 't Is vaders eerste reis na haar dood; de schuit is binnengevallen en zijn oudste heeft zich strandwaarts gespoed om hem te verwelkomen, zooals vroeger moeder deed. Een meelijdende buurvrouw nam klein zusje op den arm, dat óók mee wou, vader te halen en met zijn lievelingen bij zich gaat het nu op 't eenzame huis aan. Geen traan heeft hij geweend, de stoere zeeman, toen hij de hand van zijn jongen voelde, de warme armpjes van klein zusje om zijn gebruinden hals, maar die kleine visschersman is niet zóó jong of hij ziet wel, hoe vaders gezicht strak staat van smart, als ze moeders graf genaderd zijn en in de zachte oogen van den knaap ligt al de deernis en kinderlijke bezorgdheid van zijn liefderijk hart. Blond zusje weet nog van geen rampen, maar over de zonnige jonkheid van den jongen heeft reeds de dood zijn nare schaduw geworpen.

Het is - voor den tijd waarin het ontstond - een schoon, voor Israëls kunstenaarsontwikkeling een hoogst merkwaardig stuk; maar wie het origineel ziet, zal de kleur-tegenstellingen fel, de enkelkleuren zwaar en onaangenaam vinden.

Wij zeiden boven van overdrijving; deze is vooral merkbaar in kleur- en lichtwerking, wat aan de schilderij uitteraard beter te zien is dan aan een kleurlooze plaat; toch valt ook hierbij aanstonds de akelige, inktzwarte zee in 't oog en het theatraal effect der spookachtig bewogen wolkenlucht met dien schellen lichtval op de gezichten der kinderen. Let op de opzettelijkheid der tegenstellingen: de forsche stoerheid van den donker-uitzienden, in wind en weer geharden zeerob en de gedistingueerde teerheid der blonde kindergezichten. Israëls legt er de aandoenlijkheid wel wat àl te dik bovenop, zonder dien overdreven dramatischen nadruk hadden wij zijn bedoeling tòch wel begrepen.

Dit onnatuurlijke en gezochte zal hij echter gaandeweg te boven komen, en als wij bedenken, dat nog in ònzen tijd - vooral door buitenlanders - vrij wat banaler werk in dit genre gemaakt wordt, kunnen wij niet anders dan hooge bewondering voelen voor den kunstenaar, die van het ziellooze en on-innige tot zoo schoone innigheid zich verdiept had.

Van 1860 is de fraaie schilderij - die ongetwijfeld tot zijn meesterwerken gerekend worden mag - welke in kleine reproductie op blz. 48 voorkomt en waarvan 't origineel eveneens op het Amsterdamsch Stedelijk Museum berust: *Na den storm*. Hier is voor het eerst de Jozef Israëls, dien wij kennen van zijn visscherstafereelen, de schilder van het leed der deemoedigen, gelijk wij hem zouden kunnen noemen. Zie daar op den drempel neergehurkt dat teer-jeugdige visschersvrouwtje; zij kàn het niet gelooven, dat gindsche zacht-glinsterende golven zóó wreed zijn konden, om in den pas-voorbijen nacht haar het dierbaarste te ontrukken, wat het leven haar gaf: haar man weg te sleuren in hun donkere diepten. Zie, hoe ze schitterend dartelen in de morgenzon, die na den rampnacht verrezen is, gelijk iederen

ochtend; alleen de lucht, wild-bewolkt, is er nog ontsteld van, 't listige water ligt daar weer zoo argeloos te blinken, alsof er in daar beneên geen jong en sterk leven lag, kil en stil. Zwijgend staart ze uit, zij heeft geen klachten meer en geen tranen, verbijsterd van lijden. De oude moeder staat achter haar, strak en kalm aan den muur geleund; zij kent het al van voor jaren, toen ook háár man uitvoer en niet wederkwam, bezweken in stormnacht; 't is het lot dat haar allen dreigt: weduwen der zee te worden; 't leed van veler leven, haar te dragen gegeven, vroom en gelaten, naar Gods wil. Maar haar kind kent het thans eerst in vlijmende felheid, 't arme, jonge schaap, dat verwezen daar neerzit, en wacht, en wacht... ook zij heeft zoo gezeten en uitgezien naar de meedoogenlooze zee - hoelang reeds geleên?

't Knaapje, dat aan tafel zijn morgenpap eet, weet nog van geen leed; maar 't voelt, met die wondere intuitie, kinderen eigen, dat iets vreemd-beklemmends is neergeduisterd over zijn leven en schuw staart het voor zich uit, door zijn blonde haren heen, zijn bordje leeglepelend met onbewuste gewoonte-beweginkjes.

Wie aandachtig ons plaatje beziet, zal eenigszins beseffen de treffende werkelijkheid, die de schilderij weergeeft; het geval is sober, geen der drie figuren maakt eenig vertoon van rouw, maar diep-tragisch is de gewaarwording van den geweldigen slag, waarmee het leed in deze vreedzame woning is neergeslagen, verpletterend een jong vrouwenleven, verzwarend het wicht van den weedom in de ziel der oude, wrekend zich aan de bloode onnoozelheid van een kind.

Voor wie dit werk met het vorige vergelijkt, valt groote vooruitgang in Israëls' kunstvermogen waar te nemen; de kleuren zijn schooner, ingetogener, fijner; er is niet met zoo grove lichteffecten gewerkt, er is soberheid, welsprekender en dieper aandoend, eenvoud, waarin de kunstenaar zijn kracht vond.

En deze kracht van uitdrukking zou in Israëls steeds groeien; hoe gematigder zijn middelen, des te indrukwekkender en aangrijpender zijn kunst worden zou. Meer en meer begint de schilder aandacht te schenken aan de levenlooze dingen, die toch deel uitmaken van de omgeving, waarin de mensch zijn leven leeft, waarin hij geboren wordt, lijdt, hoopt en berustend sterft. Wie hier nu tegen zeggen zou, dat een stoel, een stoof, een kast, een tafel toch van leed noch blijdschap weten, dat ze droef noch blij kijken met de menschen, heeft natuurlijk volkomen gelijk. Maar moeten daarom deze voorwerpen in hun *leven*loosheid noodzakelijk *karakter*loos en onveranderlijk van uitzicht zijn? Let b.v. eens op een pas-gebouwde boerenwoning; alles eraan is nieuw en solied, de steenen zijn regelmatig aaneengerijd en de voegen er tusschen vast gevuld; deur- en vensterlijsten onberispelijk en netjes in de verf; de ruiten heel en helder, het rietdak stevig en waterdicht, 't geheel staat rechtop en sterk, of wind noch weer het deren konden, stijf en stug. Kom eens kijken ginds, daar staat er een, die een menschenleeftijd of twee heeft meegemaakt: de steenen hier en daar afgebrokkeld, het houtwerk verveloos, bekrast en bekrabbeld, gesplinterd en gespleten; aan één zijde is het dak wat verzakt, 't riet sprietelt er op sommige plekken tusschenuit, en een glanzend groen mos is er overheen gegroeid als een zacht en warm dek. Ook is er een ruit gescheurd en hangt de deur wat los op haar hengsels; de drempel is verzakt van 't vele in-en-uit gaan en de vensters sluiten niet al te best meer. Geef nu een schilder als Israëls de keus tusschen een spikspliternieuw of een vervallen huis te schilderen; hij zal niet overwegen gaan of 't nieuwe misschien voor den eigenaar meer geldswaarde vertegenwoordigt, noch of 't in 't gebruik gerieflijker is en om die reden voortreflijker dan 't oude zijn zal, hij zal naar 't eerste niet omkijken en het laatste kiezen, omdat hij 't schooner vindt, dat is voor hem: de kenteekenen dragend van menschelijk leven, dat binnen zijn muren gedreven werd; hij zal aan 't nieuwe een hekel hebben, ondanks de meerdere bruikbaarheid, omdat hij 't suf en kil en zielloos

en leeg vindt, tegenover het oude, dat, hoe armelijk ook, uit- en inwendig rijk is aan echte menschelijkheid. Want het menschenleven heeft daarbinnen jarenlang huisgehouden, en daar dragen huis en huisraad de bewijzen van; kijk maar eens naar die stoelen: op die hooge sporten hebben korte kinderbeentjes gerust, rustelooze kindervoetjes getrappeld en gescharreld, tot ze er kaal van werden; die tafel vertoont de sporen van scherp-kantig vaatwerk, die vloermatten van veel geloop, kortom, alles is gebruikt, heeft het menschenleven gediend en meegemaakt, er langzamerhand het uiterlijk van aangenomen: de menschen en het huis met de dingen erin hooren bij elkaêr. Dit nu vinden schilders als Israëls mooi om te zien, want ze houden ervan. En als ze het gaan afbeelden, leeft hun liefde zichtbaar - voor wie oogen om te zien en een fijn-voelend gemoed om het te ervaren heeft - in het werk hunner handen.

Deze voorkeur is niet een zoo zeldzame, als we oppervlakkig wel meenen zouden: wie houdt niet meer van een ‘huiselijke’ kamer, een vertrek, waar menschen wonen, zij 't dan ook niet zoo heelemaal kraaknieuw en naar de laatste mode ingericht, dan van een zielloos pronkvertrek, waar, om de kostbare zaken, die er staan, te sparen, zelden een voet gezet en nooit gewoond wordt? Israëls voelt de eenheid tusschen den levenden mensch en zijn levenlooze omgeving zoo sterk, dat in de stille dingen op zijn schilderijen het leed even deerlijk weent als in de vale gelaatstrekken zijner treurenden. Een treffend voorbeeld daarvan vinden wij in zijn beroemd werk *Alleen op de waereld*. Zie de sobere grootheid van zoo'n schilderij: 't is alles waarheid, onopgesmukte, naakte waarheid en niets herinnert meer aan de effectjagerij zijner eerste stukken. Hoe schijnt in die vale doodskamer de treurnis rond te waren, te weenen in het bleeke licht, dat daar glimmerig sluipt het beslagen venster binnen, langs het onoogelijke kastgevaarte, waar wat vischmanden los bovenop liggen gegooid; langs de wrakkige tafel, - waarin we 't kraken te hooren wanen van wormstekig hout - met koffiegerei er op en een ingezonken stoel er naast; links een leer, waarlangs de bewoners naar den zolder klauteren. Op den vervallen vloer liggen eenige armelijke matten, een hangklok in een hoek jaagt een klagelijk en aanhitsend getik onbarmhartig de stilte in. Op den voorgrond zit een diep-bedroefd vrouwtje, dat, het voorschoot aan de oogen gedrukt, haar dooden man beweent. Daar ligt hij op het schamele leger, stil, spichtig en uitgeteerd, de schim van een mensch, achter de even weggeschoven, goor-blauwe gordijnen; van uit het licht, dat spookachtig dit vermummied menschelijk overschot beschijnt, lijkt het mysterie des doods heel het vertrek te doorhuiveren, het te vullen met een waas van geheim en ruischende oneindigheid: let goed op de licht-werking, die gelukkig bij een zwart-en-witte reproductie niet verloren gaat; het licht, dat anders een glans van blijdschap, een schittering van schoonheid, van leven en weligheid geeft, doet hier al den jammer der armzalige verlatenheid en hoop-verloren ellende gewaarworden en lijkt in zijn miezige triestheid traag-klagend mee te lijden met dit zielig menschenwezen, ineengekrompen naast een uitgeleefd, bleek-geel hoopje vel-over-been op 't doodsbed. Het is de ziel van den mee-levenden kunstenaar, die de ziellooze dingen droef of vreugdig verschijnen doet, die ze als omgeeft met een wasem van weedom en druilerig verdriet. De kleuren hangen droomend, lusteloos verschemerend in de groezelige hoeken: een armelijk verschoten dof-rood, een tragisch vaal-blaauw, een kwijnend grijs, een schimmig ril-wit, een duister bruin; t heele vertrek is smoezerig en bedompt van rommelige armoe, maar rijk-levend van de genegen deernis der wonder-diepe kunstenaarsziel.

Wie in het Rijksmuseum deze schilderij gezien hebben, mogen bedenken dat ze eenmaal stonden voor het meesterstuk van een wereld-artist, gelijk er weinigen geboren worden; van wiens klaren ziele-adel en machtige kunst-kracht latere geslachten gewagen zullen in woorden, wel-luidend van liefde en hartstochtelijke veneratie.

Een tegenhanger van dit werk - in meer dan een opzicht - is de *Katwijksche naaischool:* naast de leed-verzonken rampzaligheid het blijmoedige geluk van het tevreeë bezig-zijn; naast den onredzamen ouderdom de blozende jeugd. Hoe is hiermee de geheele opvatting, het algemeen begrip van het af te beelden leven veranderd. Hier is een gansch ander geval: van het pijnlijkschrijnende, waarin de schilder gansch zijn ziel schijnt uit te zuchten, waarin hij zich geeft met zijn diepste en innigst-eigene wezen, van dat zwaar en moeizaam uit zijn binnenst opgedragene, is hier niets te merken: een achttal visscherskinderen zit in stille werkzaamheid onder 't opzicht der gemoedelijke naai-vrouw in een burgerlijk-glunder, ouderwetsch vertrek. Er is licht, maar geen uitgelatenheid, leven, maar geen luidheid van gerucht; er is de toewijding en de werkstilte van jonge menschen, die, gegroeid in kommer en zorgen, deemoedig en ingetogen daarheen leven in 't gezicht der geweldige, onafwendbaar-dreigende zee. 't Zijn knappe kinderen uit gezinnen, waar de matige welstand heerscht, die voor noodzakelijk naai-onderricht nog wel een stuivertje uitzuinigen kan; ze zitten in twee rijen, één meergevorderde groote telkens tusschen twee kleinere meisjes, om ze, zoo noodig, te kunnen terechtwijzen en helpen bij 't werk. De zorgvuldige naai-vrouw zit bij de tafel aan 't raam en knipt het linnen, tegenover haar een meisje, dat garen windt. Het moet er stil zijn, in de ruime kamer; een rustige poes soest op den grond, naast een naaimand; nu en dan mogen de voeten eens schuifelen over de stoven of een kleine fluisterend iets vragen - 't leven glijdt er kalm achter de glinsterend-reine ruitjes met het stijfgesteven zedig-dichte gordijntje, en de bloeiende fuchsia's voor de glazen. Hier, in deze kraak-propere oude-vrouwen-kamer heerschen de heldere kalmte en het leed-vergeten leven; hier wordt niet geleden als in gindsche visschershutten, niet gestreden als op de meedoogenlooze zee, niet gelachen, luide en tartend-uitgelaten als in de rijke hotels vol pleizier-gasten; want de schaduw van 't dreigende zee-leed zweeft waarschuwend reeds over die jonge levens en de weerklank van 't weenen der weduwen hangt ook in 't hart dier oude, wier nijvere handen reeds zoo menig rouwgewaad naaiden.

De kinderen werken aan hun witte linnen, ingetogen en tevreê, de poes spint, en 't zeegeruisch is verre.

Het kunstwerk is als een verademing in het leedlooze na de zwaar drukkende miserie en den nimmer uitgeweenden weemoed der geteisterden van 't zeegeweld; na de karakteristiek der leedgeteekenden de zeker niet minder diep-gaande typeering van het passieloos en gedwee leven in vredige arbeid-sfeer. En ook hier heeft de meester bereikt wat hij wilde: het gemoedelijke, kalm en genoeglijk teruggetrokkene is in dit fijn begrepen tafereel met zuivere innigheid weergegeven, en zoo de liefde, waarmee de schilder zich in dit voor hem zeldzame sujet verdiepte, minder tragisch-hevig was, even schoon verschijnt ze ons in haar stemmige ingetogenheid van wezen.

Dit werk, groot van afmetingen, bevindt zich in de verza-

meling van den heer Staats Forbes te Londen, die zijn vermogen besteedt om kunstwerken aan te koopen van groote meesters, bijzonderlijk Nederlandsche, onder wie Israëls zeker niet de minst omvangrijke plaats inneemt. Toen deze nog in zijn begin-tijd was en de prijzen, voor zijn doeken behaald, vrij wat lager dan tegenwoordig waren, had de heer Forbes de groote kunstwaarde er van al bemerkt en kocht ze den schilder telkens af, niet, om er later winst mee te maken, maar om zijn ruime woning te versieren met het schoonste, dat de kunst van zijn tijdgenooten opleverde. Aan zijn helder artistiek inzicht dankt Israëls veel van zijn succes; de vreemdeling leerde den landgenoot waardeeren, in een tijd, toen de hoogschatting van Israëls' kunst nog lang niet zoo algemeen was als heden.

Stedelijk Museum, Amsterdam.
KINDEREN DER ZEE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JOZEF ISRAËLS.

Rijksmuseum, Amsterdam.
ALLEEN OP DE WAERELD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JOZEF ISRAËLS.

Na het leed der zee en de vergetelheid van den arbeid de vreugde der zondoorblonken golven; het argeloos spel van kinderen met het listig element. Zie ze daar staan, de stumpers, die van zee-geweld noch rampen weten: ze hebben een scheepje gemaakt, dat ze nu varen laten in het glinsterende water. Die kleine jongen is al een zeeman in zijn hart: met gespannen aandacht volgt hij de schommelingen van 't stukje hout. Zusje

moest óók mee: met één handje houdt ze broers kiel vast, met het andere haar rokje, dat het niet nat-worden zal, een stuk boomtak heeft ze meegesleept, dat ze onbeholpen, zooals kinderen doen, in 't kleine vuistje geklemd houdt; op broers rug is nog een dikkertje geklommen, ook hij is gespannen op 't lot van 't kleine schip en tuurt er naar met felle oogjes, terwijl nog een klein wijfke wijsjes kijkend er bij staat.

Collectie Staats Forbes, Londen.
DE KATWIJKSCHE NAAISCHOOL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JOZEF ISRAËLS.

Om de kinderen heen, wijd-uit, de rustig-deinende golven; een scheepje tint flauw tegen 't verschiet, de lucht, licht en transparant er boven; 't geheel van een heldere zuiverheid en zondoortintelde ruimte: de argelooze vreugde der zee.

(*Wordt vervolgd.*)

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg.*)

Terwijl Mara met schitterende oogen op den dokter toesnelde, riep zij:

'Mijnheer, kijk toch eens!'

En zij hield hem de teekening toe.

'Dat heeft Albert gemaakt!'

'Ja, het is heel mooi, Mignon. Morgen zullen wij jou en Hector photographeeren!'

'Heerlijk!' riep het kind opgetogen.

Het leven ging zijn gang.

Mara was 's morgens in de keuken bezig en stofte met mevrouw het salon. Zij was handig en vlug en mevrouw verzoende zich geheel met de nieuwe huisgenoote. Het kind was zoo bescheiden en stil. Maar van deze gunstige meening sprak zij niet en tegenover het kind bleef zij even koelvriendelijk als vroeger.

's Avonds riep de dokter haar binnen en had er schik in zich bezig te houden met de ontwikkeling van het jeugdige verstand. Hij gaf haar les en verbaasde zich over haar vlug begrip. Ook met Albert hield hij zich veel bezig; de beide kinderen verstonden elkander nu ook vrij goed.

Zij gingen soms samen naar de boerderij en eens teekende Albert de kleine Liesje met een konijntje op den arm.

Alle teekeningen en photographieën werden op Mara's kamertje aan den muur gestoken, ook die van moeders graf.

'Wat doet zij 's middags, vrouw?' vroeg de dokter eens.

'Zij krijgt handwerkles en zij borduurt al heel mooi.' Glimlachend liet zij hem de kleine letter op haar zakdoek zien.

'Van wie krijgt zij die lessen?'

Mevrouw schudde met een onwillekeurig lachje het hoofd.

''t Is eigenlijk maar wat afkijken,' zei ze.

'Heb je geen last van haar, Leonie?'

'Neen, zij is gewillig en scherpzinnig. Weet je, Frits, wat ik dikwijls meen op te merken... ik weet niet, of ik 't bij het rechte eind heb; zij is soms zoo vreemd... maar het is of zij raden kan wat men van haar wil. Vóór ik iets vraag, doet zij het al.'

Mevrouw begreep het niet, maar zij zocht het te begrijpen.

'Lieve Leonie,' zei de dokter innig.

Nu begon zij te lachen.

'Hofmaker,' plaagde zij goedgeluimd.

'Dat is ondeugend van je, vrouw!'

'Nu wij toch eens over haar spreken, Frits... ik heb ook opgemerkt, dat zij zich veel meer aan jou heeft gehecht dan aan mij. Het is alsof je iets van elkaars karakter hebt. Ik kan soms in 't geheel niet uit je wijs worden; ben jij dan zoo vreemd, of ben ik zoo'n buitenmodel?'

'Verschil van aard en nog meer verschil van opvoeding, vrouwtje. Maar hoe kom je op eenmaal zoo diepzinnig? Vroeger had je 'n hekel aan gepeins...'

Zij viel hem bijna gejaagd in de rede:

'Ik weet 't zelf niet, Frits. Jullie bent soms zoo geheel anders. Je spreekt altijd over andere dingen dan waaraan ik denk.'

'Waaraan denk je dan gewoonlijk, vrouw?'

'Wel, natuurlijk aan de huishouding. Daar ben ik altijd mee bezig, er is ook zooveel te doen. Jullie praat over boeken en dichters, over bloemen, sterren en vogels, over vreemde landen. Dat klinkt wel aardig, maar ik begrijp er meestal maar weinig van.

Thuis deden we dat vroeger nooit. Wij hadden er ook geen tijd toe, wij hadden altijd werk.'

'Ja, je hebt een prozaïsche jeugd gehad, arm vrouwtje.'

Mevrouw verzonk weer in diepe gedachten, terwijl haar echtgenoot uitging.

Wat zou het toch kunnen zijn, dat haar man dikwijls zoo gedwongen maakte? Zij had het wel gezien, hoe hij zich soms opeens op de lippen beet, wanneer hij in vuur was geraakt en veel woorden gebruikte over iets waarvoor zij niets gevoelde. En naar het kind, naar de kleine Mignon, kon hij uren lang luisteren. En Albert was ook geheel veranderd.

Dikwijls vertelde Mignon 's avonds in het schemeruur van haar vroeger leven en de zwerftochten met haar ouders.

Dat kind sprak zoo geheel bijzonder; soms klonk het als een boek. En dan zong zij zulke klagende liedjes. Haar man hoorde dat gaarne. Zij zeide er nooit een woord over en toch luisterde zij er ook aandachtig naar.

Maar zij liet het nooit merken. Een vreemd gevoel maakte zich van haar meester als haar echtgenoot dan zacht tot haar zeide: 'Dat kind heeft 'n innig hartje, Leonie.' Zij verstond het altijd, alsof hij er bij dacht: en jij bent koud!

Dat hinderde haar. Soms wenschte zij het kind uren ver weg en toch had zij geen hekel aan haar. Integendeel. Maar Frits hield zich te veel met haar bezig en zij vond zichzelve onbeholpen, wanneer zij zoo vlot en welsprekend vertelden en bespiegelingen hielden over allerlei dingen.

Dan haalde zij dikwijls opzettelijk een ander onderwerp aan, het nuchterste onderwerp, om hen te storen.

'Mama, hè, toe, laat papa nu eerst uitvertellen,' vroeg Albert dan.

En dan maakten zij samen muziek...

Waarom kon zij nooit meedoen? Maar... had zij daar dan behoefte aan? Zou zij willen meedoen? Zij wist het zelve niet, maar er was iets wat haar hinderde. Iets wat zij zou wenschen te veranderen, als zij het eerst maar kende. Vroeger had zij hem dikwijls ook niet begrepen, vóór Mignon er was. Maar toen had zij er geen aandacht aan geschonken. En hij zeker ook niet. Maar zij wist nu wat zij wilde. Opletten, altijd opletten of zij zich niet zou kunnen eigen maken wat hem zoo aantrok. Zij hield zooveel van hem.

Mevrouw werd onrustig en verstrooid. Angstvallig bespiedde zij alles en trachtte te begrijpen.

De dokter sloeg haar oplettend gade; hij zag haar onrust en wist niet waaraan ze toe te schrijven.

De winter was voorbij en de eerste bloemen staken dapper de kleine hoofden op om de zonnestralen te danken.

'De zwaluwen!' riep de dokter op een morgen in de kamer, 'ga je mee kijken, Mignon. Zij komen hun oude nestjes weer opzoeken!'

Met een jubelkreet sprong het meisje op en ging met hem in den tuin kijken.

Albert stond ook op. 'Gaat u ook mee kijken, ma?'

'Neen,' zei ze koel en bijna ruw, 'het kan mij niets schelen, ga maar.'

Albert ging.

'Komt mevrouw niet?' vroeg Mignon verwonderd.

Het was toch zoo prettig, de lieve slanke diertjes met luid gejuich in hun oude woning te zien wippen.

'Mama houdt niets van vogels, niet waar, papa?'

'Neen, jongen!'

'Maar iedereen houdt van vogels,' meende het meisje en keek aandachtig haar lieve diertjes na in hun uitgelaten blijdschap en rusteloos gefladder.

'Mama niet, zij geeft niets om dieren.'

'Om Hector ook niet?'

'Neen!'

'Zeker wel. Mevrouw is altijd goed voor hem, Albert.'

'Ja, dat is ook zoo. Maar ik weet zeker, dat ma niets om hem geeft.'

Mara staarde een zwaluw na, die de lucht inschoot en wegvloog.

'Zij is voor mij ook goed en zij geeft om mij ook niets,' dacht het kind droevig. Zij had juist de liefde, die haar niet gegeven werd, zoo graag gehad.

'Zullen wij straks naar het veld gaan, Mignon? Albert gaat zeker mee, hè? Daar wordt alles weer nieuw.'

'O ja, dat is heerlijk! En gaat mevrouw dan ook mee?'

'Zou je dat zoo graag willen, kind?'

'Ach, ja! Mevrouw gaat nooit mee...' Plotseling hief zij het hoofdje op en keek den dokter aan met een vreemden, strakken blik.

'Ging mevrouw vroeger wel mee met u en Albert?'

'Wat bedoel je, kindlief?'

'Ik bedoel, vóór ik hier was!'

'Soms wel, ja, vroeger ging ma meer uit,' zei Albert argeloos.

De dokter begreep niet waarom het kind het hoofdje zoo diep, zoo diep liet zinken en met een zucht wegsloop naar de keuken.

(*Wordt vervolgd.*)

Genoeg van de wereld, door G. van Neubourg.

I.

Al wat van de wereld was volop en op de eerste plaats: pret, mode, feest, meedoen, genieten, en op de tweede plaats zoo'n beetje godsdienst voor 't oog, 't was al heel mooi voor 'n Fransche officiersfamilie, die door den Parijschen tijdgeest beheerscht en voor hem levend op zijn pleizieraltaar goed en leven ten offer bracht.

Zelf in dezen geest opgevoed, konden mijnheer en mevrouw Ledeux hun beiden kindertjes, Gabriël en Rosa-Maria, geen anderen geest inprenten.

Hoe jeugdige lootjes nog - Rosa beleefde nog geen zes, Gabriël eerst vier lentes - 't sap van den stam vloeide er door.

Eén goede eigenschap echter beheerschte toch ook deze familie: ze hielden allen dol van elkaar; en ook dit hadden de kleinen van vader en moeder geleerd. Rosa was een moedertje voor den kleinen Gabriël in liefde, in zorg en teederheid, en Gabriël koesterde zich zoo gaarne in dat heerlijke zonnetje.

Snoeperig waren ze ja, als ze daar in het keurig salon rondtrippelden in de witte japonnetjes met rooskleurige linten. De lievelingen van allen, werden ze om hun onschuldige vleierijen en kinderlijke vrijpostigheden links en rechts allerliefst aangehaald.

Kleinen weten zoo spoedig als ze ‘koning kraaien’ en laten zich daarop zooveel voorstaan!

Avondjes en feestjes op touw zetten om te schitteren en gehoord te worden, was de hoofdbezigheid van mevrouw Ledeux. Dan kon ze toch haar rijke meubels toonen, met haar schitterende toiletten pronken, haar kinderen laten bewonderen, haar man trotsch laten zijn, en niet het minst haar stem laten hooren, want ze mocht over een allerwelluidendste sopraanstem beschikken en zij liet zich bij dergelijke gelegenheden niet lang bidden om van haar rijk-wisselend repertoire verschillende nummers ten beste te geven.

Gevierd, bewonderd en geroemd, genoot de familie Ledeux met volle teugen 's werelds vreugd, die de verleidelijke eigenschap bezit: hoe meer ze genoten wordt des te meer genoten te willen worden.

Maar, niet iederen dag rijst er een rozige dageraad aan den verren gezichtseinder; soms steekt een zwart wolkgevaarte dreigend den kop op en dagen lang kan het droevig en regenachtig weer zijn, hoe vriendelijk de hemel voorheen ook lonkte en lachte.

De vreeselijke oorlog van '70 was in volle woede en verfde met het bloed zijner talrijke slachtoffers Frankrijks rampzaligen bodem.

Hartroerend was het afscheid van officier Ledeux van vrouw en kinderen, toen hij als de overigen in de gelederen tegen den wreeden vijand moest optrekken.

Gejaagd liep Ledeux deze kamer in en dat vertrek uit, schijnbaar om het een of ander te zoeken, maar inderdaad om zijn gejaagdheid te verbergen voor de zijnen.

Hij wilde nog zooveel zeggen, zelfs vroolijk schijnen, maar hij vond geen woorden; zijn boezem joeg met geweld en 't stokte hem in de keel telkens als hij spreken wilde.

En de tijd ging voorbij, 't afscheidsuur naderde onverbiddelijk.

Nog eens de trappen op en af en nu... ja, hij wilde de laatste oogenblikken toch nog met zijn dierbaren wezen.

‘Best vrouwtje, kom, wees nu sterk, schatje... 't loopt misschien nog beter af, dan we ons voorstellen, en als ik ongelukkig moet vallen, dan blijven je toch nog onze twee snoesjes over... niet wáar, engeltjes, ge zult altijd zielsveel van maatje blijven houden?’

Zijn vrouw onderbrak die teedere ontboezeming door hem snikkend om zijn hals te vallen, haar droefheid was grenzenloos. Zij was der wanhoop nabij.

‘Kindertjes, mogelijk zal pa nooit meer terugkomen! - Beste, goeie jongen!!! ach! Zal dan... nooit weer!!! Nooit! nooit!... en zonder ons?...’

Stokkend bracht ze slechts onsamenhangende klanken uit, die van zoo onmetelijke smart getuigden.

En tusschen haar kermen het geween der beide kindertjes, die, zich wel niet ten volle bewust van het ongeluk dat dreigde, toch begrepen, dat er iets vreeselijks ging gebeuren, de officier, die met de zoetste en teerste woorden vrouw en kinderen vleide en suste, terwijl zijn hart hem in den boezem brak... 't Was een tooneel beter te gevoelen dan te beschrijven.

***

't Bange voorgevoel is na acht dagen reeds bewaarheid: officier Ledeux was met zoovele anderen op het veld van eer roemvol gesneuveld en liet een weduwe en twee kindertjes met weinig fortuin achter.

Radeloos, waanzinnig bijkans, in stomme smart hoorde de weduwe de ijdele vertroostingen aan van vroegere vrienden en vriendinnen, die met den dag minder talrijk werden. Zij gruwden en schuwden het lijden, de smart, en omdat ze niet wisten mee te lijden, waren hunne vertroostingen ijdele klanken, die oogenblikkelijk vervlogen en verstoven.

De officiersweduwe zag het maar al te wel en voelde zich van dag tot dag meer en meer verlaten. De omgeving walgde haar; ze had genoeg van de wereld, waarin ze niet meer mee kon doen.

Na alles verkocht te hebben, vluchtte zij met haar beide telgen ‘haar’ wereld, vooralsnog niet wetend wat de toekomst haar in de breede plooien van haar kleed mocht bergen.

II.

Op den stillen doodenakker van het schilderachtige dorpje Velour, in Frankrijk, speelde in argelooze onschuld op een avond een zevenjarig meisje. Zelfs een graf kon het onschuldige kind niet in haar vreugde storen!

Haar heldere blauwe oogen weerspiegelden een reine, oprechte ziel, maar verrieden tevens een niet gewone wilskracht.

In haar speelschheid zocht ze de bonte vlindertjes, die daar rondfladderden, te vangen, doch waagde het niet de vele bloemen op de graven te plukken; niet omdat die grafbloemen haar minder glansrijk schenen, doch wijl het haar verboden was.

Daar naderde haar een eerbiedwaardig priester.

Een weinig bedremmeld om deze ‘zwarte’ verschijning, wilde het meisje zich haastig verwijderen; maar de geestelijke hield haar staande; 't deed hem aan, de kleine, nauwelijks ten leven ontloken, reeds in rouwgewaad te zien en hij begreep met een arm weesje te doen te hebben.

‘Wie zijt gij, mijn kind?’ begon de priester.

‘Rosa-Maria,’ was het eenvoudige antwoord en het kind sloeg haar zwarte kijkers vol verwondering naar den geestelijke op.

‘Wat schoone naam!’ sprak hij lachend weer het meisje aan, dat zonder veel plichtplegingen langzaam tot den priester naderde; kinderen toch erkennen zoo gemakkelijk goede harten, deelnemende zielen; ze genaken hen als oude bekenden!

‘En hoe oud zijt ge?’ ging de vrager verder.

‘Van den eersten Mei af, zeven jaar, mijnheer!’

‘Wel, wel! Wat zijt ge al een groote meid voor uw leeftijd.’

‘Dat weet ik zeer goed,’ hervatte de kleine lachend en richtte zich trotsch in geheel haar lengte op. ‘Maar ik zal nog grooter worden, zoo groot als mama!’

‘O, gij hebt een mama?’

‘Of ik een mama heb! Alle kinderen hebben toch een mama!’

Rosa-Maria was in het geheel niet verlegen, maar babbelde kinderlijk voort. Men merkte al aanstonds, dat het niet een dier landelijke kleinen was, die, zoodra een vreemde hen toespreekt, schrikken en zwijgen. Ook de kleederdracht, hoe eenvoudig en min of meer versleten, deed dit bij den eersten blik vermoeden.

‘Waar komt ge eigenlijk vandaan, Rosa?’ vroeg de pastoor weer; want hij kende toch al zijn parochianen met naam en toenaam.

‘Ik kom uit Parijs; tegenwoordig reizen we van de een naar de andere stad en mijn mama zingt op theaters en concerten!’

Deze nieuwe openbaring deed den braven geestelijke minder aangenaam aan.

'Arm kind,' zuchtte hij.
'En ik,' ging Maria voort, 'word ook zangeres, evenals mijn mama en dan zal men ook voor mij in de handen klappen; ja, ja, dat zal men, en mij ook bloemen en ruikers toewerpen!'
'Welk 'n toekomst!' dacht de dorpsherder; 'mijn God, bescherm toch die kleine!'
'Maar waar bevindt zich uwe moeder thans?' begon hij weer, zich tot het meisje richtend.
'Ze ligt in die herberg daar ginds, dat vuile huis; mama is ziek geworden op reis en nu moeten wij hier eenige dagen blijven.'
'Maar zeg me nu eens, waarom hebt ge nu juist het kerkhof uitgekozen om er te spelen; zijt gij niet bang hier?'
'Ik speel toch niet, ik loop de vlinders slechts na en wil ze voor mijn broertje Gabriël vangen.'
'Hebt ge dan ook nog een broertje, en waar is die dan?'
'Waar die is! Waar die is! Dat weet ik niet!' en ze schudde de blonde lokken. 'Gabriël is dood, in den hemel, maar waar is dat?'
'Gabriël is in den hemel bij den goeden God en de allerheiligste Maagd, mijn kleine, hij is gelukkig en zingt daar voortdurend den lof des Heeren. Hij waakt over de ongelukkigen dezer aarde en vooral over brave kinderen!'
'O, mijnheer, gij weet zeker den weg naar den hemel. Zoudt ge mij hem niet willen wijzen?' En ze greep hoopvol de hand van den pastoor.
'Daarboven,' wees deze, 'daarboven, kind, is de hemel!'
Rosa blikte ten hemel met haar helderen blik. 'O ja, ik weet wel, dat de hemel daarboven is, maar hoe het aangelegd om er te komen. Hadden we maar een heel lange ladder!'
De pastoor lachte en schudde het hoofd.
'Weet u, mijnheer, hoe men naar den hemel gaat?'
'Ja, kind, dat weet ik; men hoeft geen ladder om er te komen!'
'Neen, neen,' riep de kleine, 'ik weet het al, men moet twee vleugelen hebben, zooals...'
En nogmaals de blikken opwaarts slaande, jubelde zij in kinderlijke onschuld, zonder den diepen zin van haar woorden te begrijpen:
'O! wat is de hemel groot, wat is hij schoon!'
'Ja, kind, hij is groot, hij is schoon! - er is slechts één weg, die er henen leidt, de weg namelijk van het goede.'
'De weg van het goede!' hernam Rosa-Maria. 'En waar ligt die ergens?' vroeg ze bedenkelijk.
'Door gehoorzaam te wezen en te bidden zult gij hem zeker vinden; - zijt gij inderdaad braaf, mijn kind?'
'Mama zegt altijd, dat ik zeer opvliegend en eigenzinnig ben, maar ook, dat ik toch een goed hart heb.'
'Houdt gij van armen en ongelukkigen?'
'Ja, maar ik heb 'n afkeer van hun vuile kleeren; en bedelaars stelen kleine kinderen, als zij de kans klaar zien.'
'En bidt gij dikwijls tot den goeden God?'
'Neen,' antwoordde het meisje kortaf, welke onschuldige oprechtheid den priester niet weinig deed ontstellen, evenals een wandelaar, die opeens een adder in het gras ontdekt. Doch zijn liefde, voor die, zonder eigen schuld, ongelukkige kinderziel, verdreef terstond zijn ontsteltenis en, als had hij het verschrikkelijke dier openhartige bekentenis niet verstaan, zoo vroeg hij vriendelijk:
'Maar zeg me nu eens, wat verlangt gij nu wel het liefst in dit leven?'
'Mijn broertje Gabriël te zien,' jubelde een blij kinderstemmetje.
'Nu, ik ga u een middel daartoe meedeelen, luister. Begin met vooral zachtzinnig en onderdanig te zijn, te gehoorzamen zonder morren. Dan moogt gij de armen ook

niet ontwijken, maar moet hen helpen en bijstaan als ge kunt. Kniel ook iederen avond en morgen bij uw bedje neer, zegen u met het heilig

krulsteeken en bid slechts dit kort gebedje: 'O, goede God, bewaar mij voor de zonde en zegen mij en mijn goede moeder!'

De kleine, in haar onschuld nog van nature vatbaar voor het verhevene en edele, luisterde met geheel haar kinderlijke aandacht, en herhaalde als met voorliefde eenige keeren die woorden, om ze toch maar goed in het geheugen te prenten. 'O, goede God, bewaar me voor zonde en zegen mij en mijn goede moeder! En als ik dit alles doe,' zoo besloot ze, 'vind ik dan daarboven ook zeker mijn broertje terug!'

'Ongetwijfeld, Maria!'

Een vrouw, door haar moeder gestuurd, kwam het kind naar huis halen, en terwijl de ijverige dorpsherder met bedroefde blikken de kleine nastaarde, sprak hij:

'Arm kind, wat zal er uit u groeien! Jammer van zulk een helder verstand, zoo schoon een ziel, zoo'n edel hart!... Welke weg ligt voor u open, helaas!'

Den volgenden dag wilde de pastoor de kranke moeder van Rosa-Maria gaan bezoeken, maar zij was des morgens reeds met haar dochtertje naar Parijs vertrokken.

III.

Vijftien jaren later had Velour nog altijd zijn zelfden, vromen grijzen herder. Als een waar priester volgde hij zelf den weg, dien hij het kleine meisje te bewandelen had aangewezen: hij was naar aller getuigenis een heilig, ingetogen, plichtbetrachtend priester.

Stedelijk Museum, Amsterdam.
NA DEN STORM, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JOZEF ISRAËLS.

Van tijd tot tijd, als hij zoo biddend over het kerkhof wandelde, herinnerde hij zich de kleine Rosa-Maria wel eens, maar vergat dan ook nimmer een kort gebedje voor haar te storten.

Zoo verliet hij op zekeren morgen langs het kerkhof de sacristie, als hem een in 't zwart gekleede dame lachend, alsof ze hem zeer goed kende, naderde. Zij stak hem gul, doch eerbiedig, beide handen toe. In het begin dacht de priester aan een misverstand, daar de persoon hem geheel onbekend voorkwam.

'Hoe, herkent u mij niet meer, eerwaarde?' sprak de dame met zachte stem. 'Nu, 't is niet te verwonderen, ik was ook pas zeven jaar, toen we elkander hier voor de eerste maal ontmoetten!'

'Wel, wel, Rosa-Maria, geloof ik!' lachte de dorpsherder, vroolijk en verrast.

'De kleine Rosa-Maria van toen en de groote van nu! Ik heb u immers gezegd, dat ik groot zou worden!'

'Hoe oplettend van u, mevrouw, dat gij bij uwe doorreis u nog den ouden pastoor van Velour herinnert!'

'Noem mij maar niet mevrouw, want ik ben niet gehuwd, mijnheer pastoor! - Reeds lang was ik van plan u een bezoek te brengen, want ik verlangde zeer u weer te

zien; ik heb nog een oude schuld van dankbaarheid aan u te voldoen en u om uw priesterlijken zegen te vragen.'

De priester verzocht de dame beleefd ter pastorie te komen.

'Gij hebt ongetwijfeld dikwijls voor mij gebeden,' sprak de aangekomene; 'en ik heb de uitwerking van uw gebed blijkbaar ondervonden.'

'En de goede God heeft u zeker beschermd, niet waar, mijn kind?'

Wel wat aarzelend was deze vraag door den priester uitgesproken, want hij vreesde een weinig voor het antwoord.

Hoe tevreden en voldaan was hij dan ook, toen Maria met blijden lach uitriep:

'O, zeker, eerwaarde, zeker, zeker! Hij heeft zelfs meer gedaan. Hij heeft me zelfs gezegend. 't Is een heele geschiedenis, die ik u moet verhalen. Dikwijls heb ik gedacht aan hetgeen u mij vóór vijftien jaren gezegd hebt...

'Na ons kort onderhoud ben ik terstond met mijn moeder vertrokken en bezocht met haar al de groote steden van Frankrijk, waar zij zich als zangeres liet vieren en toejuichen. Zoo meende zij het leed te kunnen vergeten, dat haar getroffen had door het overlijden van de twee dierbaarste panden: haar echtgenoot en haar kind.

'Er waren een dag of acht verstreken en nog altijd hield uw vermaning mijn geest bezig, zóó, dat ik er zelfs 's nachts over peinsde. Ach! wat viel het me dikwijls hard, dat ik niet tot u kon komen om u mijn 'waarom's' en kinderlijke opmerkingen voor te leggen!

'Kon ik mijn broertje toch maar eens weerzien!' zuchtte ik dikwijls.

'In zekeren nacht lag ik weer zoo te mijmeren, toen mijn moeder ziek en afgemat te huis kwam, naar 't lichaam geknakt door overdreven inspanning, naar de ziel door een geheime smart.

'Mijn bedje stond vlak naast het hare, en daar ik bij ondervinding wist, dat mijn slapeloosheid mijn moeder zorg baarde, hield ik mij alsof ik sliep. Ik merkte, hoe zij bitter weende, maar het snikken onderdrukte, uit vrees mij te wekken.

Met half geloken oogen zag ik haar voor den spiegel haar schitterend toilet gadeslaan. Opeens barstte zij in een akeligen schaterlach uit en terstond daarop rukte ze paarlen en edelgesteenten van het hoofd en liet zich als uitgeput en moedeloos op een sofa neerzinken.

'Maar zij rustte niet lang, want opstaande naderde, zij mijn bedje, zakte op haar knieën en bad, ja zij bad tot mijn grootste verwondering, want 't was de eerste keer in mijn leven, dat ik mijne moeder bidden zag.

'Gabriël! Gabriël!' snikte ze luid.

'Gabriël is in den hemel, mama!' lispelde ik toen, terwijl ik me ophief en mijne hand in de hare lei. 'Hij heeft twee blanke vleugeltjes, die de goede God hem geschonken heeft. O, mama! evenals gij wenschte ook ik mijn broertje Gabriël weer te zien. Hij is in den hemel, maar daar kan men noch met een ladder, noch met vleugelen heen; slechts één weg voert er naar toe: *de weg van het goede*.'

'Mama stond gansch verwonderd op. Mijn kinderlijk gepraat, zoo vol diepen zin, verraste mijn moeder ten zeerste. Zij ondervroeg mij nauwkeurig, wat u mij zoo al verteld had, en bleef daarna langen tijd in diepe gedachten verzonken.

'Eenige dagen na dezen merkwaardigen avond, sprak mama, die zich tegen haar gewoonte zeer eenvoudig gekleed had, mij toe:

'Kom, Rosa, laten wij ter kerke gaan; ik heb voorgoed genoeg van de wereld.'

'Nog één enkelen keer heeft ze op een concert gezongen. 't Was een liefdadigheidsfeest. Daarna heeft ze al haar juweelen verkocht, mij op een kostschool van Zusters gedaan en haar eigen leven voortaan aan allerlei goede werken gewijd.

'Zes maanden geleden is zij als voorbeeldige Christinne gestorven,' zoo besloot de dame, terwijl het snikken haar belette verder te spreken.

Na eenige oogenblikken, die de priester door een passend stilzwijgen eerbiedigde om zoo zijn deelneming in haar smart, met fijn gevoel, aan edele zielen eigen te betoonen, sprak ze ten slotte:

'Ja, eerwaarde, moeder is heengegaan naar den goeden God in den Hemel tot haar Gabriël, langs den schoonen weg van het goede, dien een priester aan haar dochtertje en de dochter aan hare moeder gewezen heeft.'

'En thans zijt gij geheel alleen op de wereld?' vroeg de priester, die vol belangstelling de geschiedenis de dame gevolgd had.

'Gij hebt mij den waren weg gewezen en tot nu toe heb ik hem met moed en trouw gevolgd. Met tweeën was dit gemakkelijk, maar nu ben ik maar alleen meer. De weg is weinig zeker en er hoort veel moed toe en kracht hem te blijven bewandelen. Zegen echter mijn voornemen, eerwaarde, want daarvan overtuigd, heb ik ook genoeg van de wereld en ben besloten, in het klooster, waar ik opgevoed ben, terug te keeren, om dan als religieuse...'

En langzaam zonk Rosa-Maria voor den tot tranen toe bewogen geestelijke op de knieën, die met bevende hand uit vol priesterlijk gemoed dat edele voornemen zegende.

[Nummer 7]

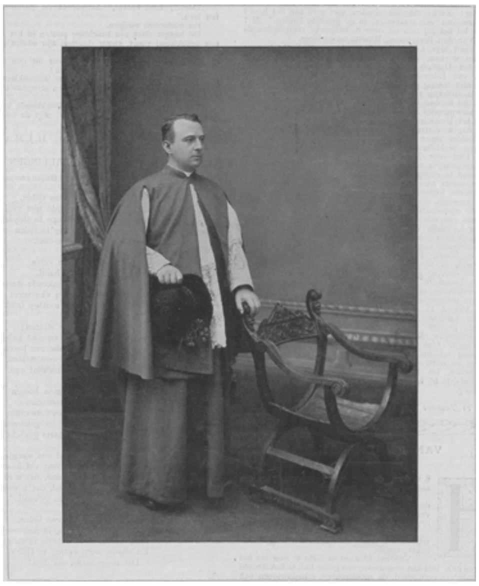

MGR. ACHILLES LOCATELLI.

Mgr. Achilles Locatelli, de nieuwe zaakgelastigde van den H. Stoel bij het Nederlandsche hof.

Den 21sten Januari had ik het voorrecht, een bezoek af te leggen bij Mgr. Locatelli, onlangs door den H. Stoel benoemd tot zaakgelastigde bij het Nederlandsche Hof als opvolger van Mgr. Giovannini. De nieuwe zaakgelastigde is de vriendelijkheid en eenvoud in persoon; zijn nog jeugdig voorkomen, zijn intelligente en tevens goedige blik nemen aanstonds in. Mgr. Locatelli verklaarde mij zeer tevreden te zijn over zijn nieuwe benoeming. Verscheidene jaren bracht hij te Brussel door en kwam daar met vele Nederlanders in aanraking. Ook vertoefde hij, doch slechts voor zeer korten tijd, in Den Haag en leerde daar de uitmuntende hoedanigheden van het Nederlandsche volk kennen, dat een gunstigen indruk op hem gemaakt had. ‘De katholieken van Holland zijn goed,’ zei Mgr., ‘soms te goed; hun vurig geloof en hun gehechtheid aan den H. Stoel zijn spreekwoordelijk.’

Mgr. Locatelli sprak ook met veel waardeering over Mgr. Dr. Schaepman, van wiens droevig verscheiden wij juist dien dag den eersten verjaardag herdachten. ‘Welk een groot man,’ zeide hij, ‘heeft Nederland in hem verloren! Welk een staatsman en welk een redenaar! Zulke mannen zouden met eere aan het hoofd kunnen staan van een staatspartij in de grootste landen.’ Met niet minder lof liet hij zich uit over de Belgische staatslieden als Beernaert, Van den Peereboom, Woeste en anderen.

Reeds heeft Mgr. Locatelli zich een kleine bibliotheek aangeschaft van werken, welke over Holland geschreven werden, zoowel in het Duitsch en het Fransch als in het Italiaansch. ‘*L'Olanda*, van Edmondo de Amicis, lijkt me wel een beetje fantastisch, niet ernstig genoeg,’ voegde hij er glimlachend bij. ‘Zoo leer ik stilletjes aan het volk kennen, in welks midden ik mijn ambt zal hebben uit te oefenen.’ Ook is de nieuwe zaakgelastigde voornemens Nederlandsch te leeren, waarbij hem zijn kennis van het Duitsch van veel gemak zal zijn.

Dezer dagen vertrekt Mgr. Locatelli uit Rome, zoodra het officieele decreet zijner benoeming in zijn bezit is, en zal zich eenige dagen te Milaan ophouden om afscheid van zijn moeder te nemen. Dan reist Mgr. naar Brussel, waar hij eenigen tijd zal vertoeven om vervolgens naar Den Haag te gaan en zich aldaar blijvend te vestigen.

Met de meeste bereidwilligheid verschafte Mgr. Locatelli mij de biographische bijzonderheden, waarom ik hem voor de *Kath, Illustratie* verzocht, en gaf mij tevens een groot, fraai portret, waarnaar de reproductie in dit nummer is vervaardigd en waarmee de lezers voorzeker gaarne kennis zullen maken.

Achilles Locatelli werd den 15den Maart 1856 te Seregno in de provincie Milaan geboren. Zijn philosophische studiën maakte hij in het seminarie van Milaan, zijn theologie in het Romeinsch seminarie te Rome. In 1876 behaalde hij het doctoraat in de godgeleerdheid, in 1879 in het burgerlijk en kerkelijk recht; in hetzelfde jaar ontving hij ook de H. Priesterwijding.

In 1880 kwam de jeugdige priester op de Academie voor adellijke geestelijken, om aldaar zijn opleiding voor de Kerkelijke diplomatie te ontvangen. In 1884 werd hij benoemd tot geheim kamerheer van Z.H. Leo XIII, kort daarop tot ablegaat in Spanje voor kardinaal Gonzales en keerde daarna naar de Academie terug. In 1886 werd Mgr. Locatelli *uditore* te Munchen, tegen het einde van 1887 te Brussel, in 1890 te Parijs en in Mei 1893 te Weenen. Den 20sten Augustus 1902 gewerd Mgr. Locatelli de benoeming tot huisprelaat van Z.H. In 1899 kwam hij te Rome terug en werd secretaris voor de buitengewone kerkelijke aangelegenheden, tot hij op het

einde van 1903 benoemd werd tot zaakgelastigde bij het Nederlandsche Hof en tot internuntius te Luxemburg.

Rome, 21 *Januari* 1904.
G. VESTERS, M.S.C.

Van henengaan.

Hij is daar, de dag van het henengaan: een sombere, droeve herfstdag.

Een dichte, gure nevel ligt zwaar over de akkerlanden en druipt in dikke druppels van de grijs-groene takken en verschrompelde bruine blaâren der eikeboomen.

Een eenzame kraai vliegt door de laan, uitstootend haar onheilspellend, langgerekt: coaâk, coaâk.

Van het klooster is niets te zien dan het hooge ijzeren hek, met aan weerszijden een geelgekalkte baksteenen pilaar, en, als ver verwijderd, de spookachtige schaduwlijnen van den hoogen nok met zijn nietig torentje.

Daar klinkt in de verte het hotsend, stootend geluid van een boerenwagen, haastig voortrollend door de diepe karresporen.

Het komt nader en nader.

Opdoemend uit den nevel vertoont zich de forsche gestalte van den zwaren Waalschen hengst, in hollende vaart een breede, overhuifde kar voorttrekkend.

Het voertuig houdt stil voor den kloosteringang; een boerenjongen springt op den mullen grond, gooit de leidsels over den rug van het paard en rukt met krachtigen greep aan den verroesten beltrekker.

Dan, in wachtende houding postvattend vlak voor het hek, houdt hij de oogen wijd opengespalkt, trachtend den mist te doorboren.

Eenige slofstappen over de kiezels en een oude kloosterbroeder vertoont zijn eerbiedwaardig grijs hoofd voor de ijzeren spijlen.

‘C'est toi, Marcel, les pères vont venir.’

En, zonder het hek te openen, keert hij terug naar het huis, gaande dienzelfden gang, die hij zoo menigmaal daags is gegaan, zoovele dagen, zoovele jaren, gaande dien gang thans voor het laatst.

Eenige minuten verloopen.

Het slot knarst en een vleugel van het hek gaat piepend open om doorgang te verkenen aan een zestal monniken in bruin habijt. Zwijgend, de hoofden gebogen, dragend in roode of blauwgeruite zakdoeken hun schamele have, bestijgen die eenvoudige, goede menschen den wachtenden wagen.

Zoo bestegen, ruim een eeuw geleden, hunne voorgangers de beruchte ‘charrettes de la guillotine.’

‘Il fait bien froid ce matin, mes pères,’ zegt Marcel, ‘j'ai mis du foin dans le chariot pour envelopper vos pieds nus.’

‘Merci, mon enfant,’ antwoordt de gardiaan, ‘vous avez fait bien.’

En wederom: zwijgen.

De hengst slaat zijn krachtige pooten in het zand, de wagen rolt schokkend voort, zwaar dragend zijn edelen last.

Waarheen? Ja, waarheen?

De opgeschrikte kraai vliegt neer uit den eikentop op het akkerland en schreeuwt: coaâk, coaâk!

Bij 't begin der laan staan twee boerenkleuters, de handen diep in de broekzakken, den bonten stropdas om den hals, de wollige pet over de koude ooren.

Gapend kijken ze naar de voorbijtrekkende kar.

‘Ce sont les pères qui s'en vont,’ zegt de oudste.

Arme, arme Franschen!

Nijmegen, 24 *Jan*. 1904.
H.J.M. v.d. Heuvel.

Het lied der ballingen.
(Verjaagden Franschen kloosterzusters in den mond gelegd.)

Wel weten wij veel van lijden,
Van troost, van vreugde niet veel;
Maar steeds zonder hope te strijden
En zonder vertroosting te lijden
Dat is op aarde ons deel.

Wij zijn gekomen van verre,
Verdreven met ruwe hand.
Niet lokte ons een wenkende sterre,
Wij kwamen in tranen van verre
Naar het vreemde, sombre land.

Wij dwalen door uwe straten;
Men glimlacht om 't vreemd habijt;
Een vloek uiten zij, die ons haten;
Zoo dwalen wij door uwe straten,
Ter prooi aan glimlach of nijd.

De goede heeft ons zien komen
Met vreeze, met achterdocht.
'Zij zullen ons land overstroomen;
Waarom zonder nut hièr gekomen,
Niet elders schuilplaats gezocht?'

En hij, die vruchtloos ons weerde,
Spreekt honend, het oog vol haat;
'De vloek van het land, dat u eerde,
De vloek van het land, dat u weerde,
Bezoedelt uw dwaas gewaad!'

Wel weten wij veel van lijden,
Van troost, van vreugde niet veel.
Maar steeds zonder hope te strijden
En zonder vertroosting te lijden
Dat is op aarde ons deel!

Nijmegen, 10/1 '04.
H.J.M. v.d. Heuvel.

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg.*)

Waar is Mignon?' vroeg de dokter 's middags aan zijn vrouw.

'Ik geloof, op haar kamertje. Zij is zoo vreemd van morgen, spreekt niet en blijft mij bepaald uit den weg,'

'Is zij stout geweest, zoodat je haar de les hebt moeten lezen?'

'Neen! Ik heb niets met haar gehad; ik heb trouwens nooit iets met haar.'

Het klonk nog immer zoo koel-vriendelijk.

Albert riep aan de trap: 'Kom je, Mignon? Wij gaan!'

Heel zacht klonk het antwoord: 'Ik wil liever thuis blijven; ik ben zoo moe!'

'Wat is dat nu voor gekheid! Allo, kom gauw!' riep de jongen ongeduldig.

'Ik wil liever thuis blijven,' zei het kind weer.

'Voor mijn part!' schreeuwde Albert driftig en liep op een draf zijn vader na.

Een poos na hun vertrek sloop Mignon naar beneden en ging schoorvoetend het salon binnen. Daar nam zij het handwerkje, waaraan zij voor mevrouw bezig was, en schoof onrustig heen en weer.

'Waarom ben je niet meegegaan, Mignon, je was er altijd zoo dol op?' begon mevrouw verwonderd.

Het kind kleurde en sloeg verlegen de mooie donkere kijkers op.

'Het is beter, dat ik maar niet meega,' zei ze zacht en bedrukt.

'Maar, kind, wat mankeert je?'

'Ik... ik wil liever weer weggaan.'

'Zoo! Bevalt het je hier zoo slecht, meisje? Zijn wij niet goed voor je, zeg?'

De tranen kwamen onder de lange wimpers uit, het kind durfde niet opzien.

'Ik kan in de stad wel een dienst vinden. Ik kan wel op kleine kinderen passen en - naaien, dat doen daar veel van zulke kleine meisjes als ik.'

Mevrouw staarde haar verbaasd aan.

'Ik begrijp niets van je, kind. Als je maar eens openhartig wilde zeggen wat er aan scheelt. Kom, Mignon, het ging nu juist alles zoo goed en nu krijg je weer kuren.'

Het kind schudde het hoofd.

'Zijn het geen kuren? Biecht dan eens op.'

En onwillekeurig nam zij de kleine bevende hand. Nu werden de groote oogen opgeslagen. Mignon kleurde van blijdschap.

'Wat scheelt er aan, onbegrijpelijk kind?'

'Ik denk altijd, dat u 't niet prettig vindt, dat ik hier ben, en dat u toch niets om mij geeft,' fluisterde het weesje verlegen.

De kalme, koele vrouw had toch een moederhart. Ernstig keek zij in de smeekende kinderoogen en streek toen met haar blanke handen de prachtige 'Zigeunerlokken' glad.

'Geef jij dan wat om mij, Mignon?' vroeg zij met een glimlach.

Het kind knikte haastig.

'Dat doet me werkelijk plezier, kleine meid. Ik dacht, dat je maar alleen van den dokter hield en van... Hector.'

'En van u en van Albert ook.'

'En dacht je, dat ik je liever weg wilde hebben?'

'Ja, mevrouw!'

'Gekke meid! En als Albert weggaat van den zomer, dan zal het immers veel te stil wezen, als jij ook gaat. Wie zal me dan gezelschap houden?'

'O... ik wil wel blijven en alles, alles doen wat ik maar kan.'

'En... Mignon... waarom wou je straks niet mee uit?'
Het kind werd weer verlegen.
'Ik meende... ik dacht, dat u niet mee uit wilde, omdat ik er bij was.'
'Maar hoe kom je daar toch bij?'
'Vroeger ging u toch wel mee wandelen; ik heb het gevraagd en... Albert zei het zelf.'
'Kind, je zit veel te dikwijls te denken en plaagt je zelf er mee. Zal je dat nu nooit weer doen?'
'Neen, mevrouw.'
'Maar... zeg eens, Mignon, waarom... waarom denk je toch, dat ik niet van je houden kan? Ik ben toch nooit onvriendelijk tegen je geweest, wel?'
'Ik voelde het, dacht ik. U was nooit blij, u is altijd zoo stil en dan meende ik, dat u boos was.'
Het kind sprak verlegen en aarzelend; zij wist niet goed, hoe zij moest weergeven, wat zij altijd gevoeld had; de koelheid, die zoo lang op haar warm kinderhartje had gedrukt.
'Willen wij nu samen ook gaan wandelen, Mignon?'
Hoe schitterden de donkere oogen van verrukking.
Mevrouw haalde haar hoed.
'We zullen door de weiden gaan, hè? En dan mag je er niets van aan den dokter zeggen. Zie je, Mignon, ik wil eerst weer flink leeren wandelen, vóór ik me bij het troepje aansluit; daarom zullen wij ons samen oefenen.'
'O ja, heerlijk!'
Iedere week gingen zij voortaan samen eenige malen uit, maar noch de dokter, noch Albert merkte er iets van.
Mignon liep zingend door den tuin en plukte 's morgens bloemen voor haar pleegmoeder.
Eens vroeg mevrouw: 'Hoe bedenk je dat alles toch, kind?'
'Dat weet ik niet, maar het staat zoo mooi, als er bloemen op de ontbijttafel staan en mijnheer houdt er zooveel van,' zei het kind met een vroolijken lach.
'Hoe weet je dat?'
'Ik heb het gezien! Mijnheer kijkt altijd zoo vriendelijk de bloemen aan, dat hij er zeker veel van houden moet.'
De oogen van het kind hadden opgemerkt, wat aan de oogen der vrouw ontgaan was.
Voortaan versierde mevrouw ook de middagtafel met bloemen. De dokter zag het en een blijde glimlach speelde om zijn lippen.
'Is het naar je smaak, Frits?' vroeg zij eens.
Hij kuste plagend haar blanke handen.
'Je bent veranderd, Leonie. Waarom versier je tegenwoordig alles met bloemen?'
'Ik dacht, dat het je aangenaam was...'
'Ja, lieve, dat is 't ook. Niet om de bloemen zelf, maar omdat... nu, omdat je tegenwoordig ook meer bloemen in ons beider leven aanbrengt. Als ik vroeger zoo eens 'n romantische bui had, dan keek je zoo koel en vreemd, dat ik dacht: zij lacht je uit.'
Zij schudde schalks het hoofd. Dat stond, haar zoo goed.
'En ik dacht: wat zal hij je dom vinden!'
'Nee, maar, Leonie, hoe dwaas!'
Eenige weken later voelde de arts zich ongesteld en bleef in de huiskamer op een sofa liggen. Me vrouw was evenals altijd, maar haar oplettendheid had een teederder vorm aangenomen, die den zieke onuitsprekelijk dankbaar en gelukkig stemde.
Zij verdreef hem op allerlei wijze den tijd, geholpen door Albert en Mignon. Er heerschte gezelligheid in het vertrek, als zij samen babbelden over allerlei

onderwerpen, waarin hij levendig belang stelde. Hij zag ook de inniger verhouding tusschen zijn vrouw en kleine Mignon.

'Hoe is die verandering toch gekomen,' peinsde hij. Hij begreep het nog niet, maar hij was er gelukkig door.

Zij nam soms een van zijn lievelingsboeken en las er hem uit voor. Dat verbaasde hem. En dan, na de lezing vroeg zij hem uit over dingen, die zij niet recht begreep en het was een genot voor hem, haar dat alles uit te leggen. Dan raakte hij wel eens in gloed en werd zoo welsprekend, dat zij kleurde van blijdschap.

Geestdrift, ja, nu kende zij ook de vervoering door en voor het schoone, het ideale.

'Verveel ik je, Leonie?' vroeg hij dan wel eens.

'O neen, ga maar voort. Het klinkt heel mooi en wat ik niet goed begrijp, zal ik straks wel vragen.'

Zóó gingen zij nu dikwijls één weg.

Toen hij zijn praktijk hervatte, begon mevrouw weder haar wandelingen met Mignon.

Op een heerlijken zoelen middag gingen zij weer door de weiden. Mignon wees haar pleegmoeder de pas ontloken wilde rozen en plukte de mooie, hel-blauwe vergeet-mij-nietjes langs de slooten.

Het kind zag er uit als een sprookjesgodin tusschen al de weidebloemen en het hooge gras. Haar lange lokken dansten in den wind en het Zigeunerkopje kwam voordeelig uit bij het wijde, roode kleed met bont borduursel.

Ook mevrouw zelf zag er jeugdig-bevallig uit in haar zilvergrijs kleed met het kleine, witte stroohoedje.

'Zullen wij nu gaan zitten op dit heuveltje, dan vlecht ik een mooien krans voor uw hoed,' riep Mignon, en huppelde door gras en koekoeksbloemen om de ondeugende vergeet-mij-nietjes te ontdekken, die zich zoo héél dicht aan het water verscholen.

Mevrouw vlijde zich in het gras tegen den kleinen heuvel en Mignon kwam bij haar zitten met haar kleedje vol wilde rozen en vergeet-mij-nietjes. IJverig begon zij den blauwen krans te vlechten, terwijl mevrouw naar de tengere vingertjes zat te kijken.

'Welk 'n smaak; de meest ervaren bloemenbindster kan het haar niet verbeteren,' dacht zij.

'Maak u nu een ruiker voor mijnheer, u hebt ze toch zelf geplukt.'

'Dat kan ik wel doen,' lachte mevrouw en nam de rozen, welke het kind haar toereikte.

Zoo waren zij beiden in haar werk verdiept en hoorden niet de naderende schreden.

De dokter kwam met Albert door de weide en hoorde plotseling een helderen luiden lach, gevolgd door een juichenden uitroep van een kinderstem.

'Leonie,' zei hij verrast.

'Mama met Mignon,' riep Albert verbluft.

'Stt..., kom hier, jongen.'

Zacht slopen zij om den heuvel heen.

Mignon knielde juist voor mevrouw neer en liet zich de wilde rozen in de lokken steken. De doktersvrouw zag er zelve liefelijk uit met den blauwen krans om haar hoedje.

'Zoo moet ik je portret maken, Leonie!'

Zij werd vuurrood van schrik, toen zij de stem van haar man hoorde.

BIJ HET VARKENSHOK, NAAR EEN AQUAREL VAN JOZEF ISRAËLS.

'Hè, Frits... wat zijn we kinderachtig van morgen, hè? Maar 't is Mignon's schuld.'

Zij lachte verlegen.

'Mevrouw heeft zulke prachtige rozen voor u geplukt,' zei het kind opgewonden, 'en zij heeft zich heel erg in de vingers geprikt; er zitten ook zooveel doornen aan.'

De dokter drukte de lippen op die kleine wonden en nam met stralende oogen de bloemen in ontvangst.

'Papa, ik heb toch de camera bij me, willen wij een portret maken?'

'Ja, Bert; dat is slim van je.'

Mevrouw nam weer haar vorige houding aan en Mignon knielde voor haar neer.

'Zoó zal ik je nemen. Opgepast!'

OP STRAAT GEZET, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JOZEF ISRAËLS.

Israëls.
Alma Tadema.
Prins van Wales.
Sir Poynter, Pres. K.A.
JOZEF ISRAËLS, ONTVANGEN IN DE KONINKLIJKE ACADEMIE TE LONDEN, MEI 1903.

En toen het werk gedaan was, stapte de dokter gearmd met zijn vrouw door de weiden, in druk en vroolijk gesprek. Zij vertelde hem van al haar wandelingen met Mignon.

'Werkelijk, Frits, ik heb van dat kind geleerd; zij is zelf zoo geheel poëzie, dat zij mij er toe gebracht heeft, het poëtische in het leven te zien, en...'

'En... vrouwtje?'

'En lief te hebben,' voltooide de schoone vrouw heel zacht, met een kinderlijken glimlach.

'Leonie!' juichte hij en drukte warm haar hand in de zijne.

Eén weg met hem!

'En ik heb Mignon ook lief,' zei ze teeder, 'wij zullen voor haar doen wat wij kunnen, niet waar, Frits?'

'Alles wat jij maar wilt!'

De kinderen kwamen achteraan.

'Papa!' riep Albert, 'ik zal Mignon uitteekenen vóór ik ga!'

'Dat 's best, jongen. Maar je zult er werk aan hebben. Hou jij je al voor zoo'n kunstenaar?'

'Ik wil 't toch probeeren en... en dan... zal ik t later nog wel 'ns overdoen,' zei hij nadenkend, door papa's scherts 'n beetje neergezet.

***

De oude freule heette Fee, maar wijl zij er nooit als een elfenkind had uitgezien en vooral wijl zij zich er op toelegde alle verdenking van zachtheid en teederheid te voorkomen door een hatelijk gedragen, werd zij Feeks genoemd.

Feeks bewoonde haar oud familiegoed. Het was een interessant kasteel, dat echter dreigde te vervallen. Feeks liet er nimmer naar omzien. Met eenige bedienden, oude luitjes, bewoonde zij een klein gedeelte van het slot en bekommerde zich bitter weinig om al de andere zalen, gangen en kamers.

Zij zocht niemand en niemand zocht haar.

Als zij wandelde, was het altijd in gezelschap van eenige harer viervoetige lievelingen, want Feeks had een prachtige verzameling dieren van allerlei ras.

Feeks had een hart; alle menschen hebben een hart. En zij moest dat hart toch schenken aan 'n levend wezen; met de menschen was zij in onmin, zij haatte hen. Daarom omringde zij zich met een menigte beesten, verzorgde en vertroetelde ze en gaf ze schoone namen. De opvoeding en ontwikkeling harer 'familie' gaf Feeks veel zorg en werk en zij had nergens anders behoefte aan.

Zij had ook nog menschelijke familie, maar deze bezocht zij zelden en ontving ze nooit.

Baron Van Forren, mevrouw de barones Van Forren, luitenant Van Forren, freule Alex van Forren en 'n jonkertje Floris van Forren. Dat was de laatste 'menschelijke familie' van de oude freule Fee. Hoe het hun ging, kon haar weinig schelen. De Forrens uit de stad waren niet rijk. Mijnheer had een mooi inkomen, maar overigens...

En freule Fee had groote rijkdommen.

'Zij houden niet van mij, zij rekenen op mijn dood, ik wil niets met hen te doen hebben,' dacht Fee. Maar eens had zij een zware kou gevat, werd door haar dokter naar bed gezonden en moest vreeselijke, eentonige dagen doorbrengen in het oude, ongezellige vertrek.

'Dat gaat zoo niet langer. U moet meer menschelijk gezelschap hebben. Uw lieve Azor's en Puck's kunnen u niet afleiden,' zei eindelijk de dokter.

'Ik heb niemand en ook niemand noodig,' verklaarde Fee stug.

'Maar schaf u dan vreemd gezelschap aan!'

'Ik wil niet!'

'Versuf dan maar langzamerhand in dit oude, duffe rattenhol. Ik heb niets meer te zeggen.' En boos ging de arts heen. 'Onmogelijke, oude zottin,' dacht hij. En toch had hij medelijden met het eenzame, oude mensch.

'Azor's en Puck's,' dacht freule Fee beleedigd, 'hoe durft die man mijn vrienden en vriendinnen zulke gemeene, alledaagsche straatnamen te geven? Kom hier, Multatuli; troost jij je vrouw maar.'

Traag kropen de uren voort.

Toen begon de oude vrouw te denken. Zij herinnerde zich levendig haar laatste bezoek in de residentie bij 'die Forrens.'

Aan den luitenant had zij een hekel. Alle mooie, jonge menschen waren haar een gruwel, waartoe diende mooiheid? Alleen om er anderen mee te kwellen, om harten te breken, valsch te zijn, zelfvergoding te plegen.

Floris was een vlegel, een brutale kwajongen, die van haar welopgevoeden keeshond, den verstandigen Vondel, manieren kon leeren.

'O, die menschen, die menschen!'

Alleen voor Alex, voor het aardige krulkopje, had zij soms iets gevoeld; diep in haar hart was soms een gedachte opgekomen aan haar nichtje; soms, te midden harer bespiegelingen over de karakters van haar lievelingen.

En op een goeden dag schreef zij aan de Forrens en vroeg hun dochtertje bij zich.

Mevrouw Van Forren was er over verrukt en liep dadelijk met den brief naar de kamer harer dochter, om haar zelve het goede nieuws te melden. En toen trok mevrouw haar dochtertje naast zich op de kleine sofa.

'Je wilt er immers wel heen, Alex?'

Alex vond er nu heelemaal niets goeds in en schudde haar krullekop weerspannig.

'Tante is zoo rijk, liefke?' vleide mama.

''t Is er toch niet uit te houden,' bromde Alex, 'wat kan 't mij schelen, dat zij rijk is.'

'Wij kunnen je niet veel nalaten, kindje, en het is zoo gemakkelijk geld te hebben,' zei mevrouw overredend en nam den arm van haar ondeugend meisje vertrouwelijk in den haren.

'Maar er die oude heks om na te loopen,' pruttelde Alex verontwaardigd.

'Zij is geen oude heks. Ik zou om alles ter wereld niet willen, dat je een huichelaarster werd, alléén ter wille van het geld. Maar tante is een ongelukkige vrouw, die haar leven verbeuzelt en er niets aan heeft. En toch... zij is goed, die tante Fee!'

'Tante Feeks laat daar nooit iets van merken, maatje!'

Mevrouw Van Forren moest lachen om dezen uitval van haar opgewonden dochtertje.

'Geloof me, Alex, tante Fee is in haar jeugd ook beminnelijk geweest...'

'Ik doe mijn best om 't te gelooven, mama, omdat u het zegt en omdat... 't al zóó lang geleden is. Me dunkt, wel driekwart eeuw.'

'Heks! tante Fee is nog niet zoo oud als zij lijkt. Papa was de jongste en tante de oudste. Ga er heen, Alex. Van jou alleen wil zij weten.'

'En dat is er dan nog naar!... Ik wil niet met zoo'n half gek schepsel alleen in dat rattennest wonen.'

(*Wordt vervolgd.*)

Jozef Israëls.

(*Vervolg en slot.*)

Jozef Israëls is een veelzijdig kunstenaar; er zijn er, die alleen landschappen, anderen, die uitsluitend portretten of stillevens, stads- of zeegezichten schilderen; Israëls heeft het zeegezicht en het binnenhuis, het portret en het landschap beoefend; maar wat hij ook schildert, steeds is het de mensch in zijn lief en leed, en deze in schoone harmonie met zijn omgeving.

Zie nog even naar zijn *Kinderen der zee* in het voorgaande nummer; 't is het blijde leven, de blijde zee, want rustig en zonbeglansd onder vredig-blauwen hemel. In *Langs het kerkhof* zagen wij den zwaar-beproefden mensch: den weduwnaar met zijn moederlooze kleinen, de donker-droeve zee en de dreigende wolken. Later heeft Israëls zijn droeve zeeën eenvoudiger en aangrijpender geschilderd.

Zoo ook in zijn landschappen: 't zijn geen dames en heeren in steedsche kleedij, die langs de wegen flaneeren: hij schildert er den mensch, die met het land als 't ware is saêmgegroeid, er geboren en getogen is en zijn sober stuk brood wint. 't Zijn de nederigen en kleinen, wier gaan en staan niet bestudeerd, maar simpel en natuurlijk is, maar in die simpelheid schoon en vol karakter.

Wij willen hiermee niet zeggen, dat schilders, die uit een tegenovergesteld levensmilieu hun sujetten kiezen - b.v. uit het mondaine leven der groote wereld - een minderwaardige keuze deden; aan het onderwerp wordt meermalen een *verkeerde* belangrijkheid toegekend: Niet *wat* men schildert, maar *hoe* men 't doet, bepaalt de waarde van een schilderij.

Tegen deze waarheid zijn nogal eens bezwaren gerezen, daarom het volgende ter verduidelijking: Op een tentoonstelling zullen twee schilderijen naast elkander hangen; het onderwerp, het sujet, van 't eene is zéér edel: de Hemelvaart der Allerheiligste Maagd; de schilder van het andere heeft minder verhevene stof gekozen: een breiend, oud moedertje. Als ge nu beide werken beziet, merkt ge direct, dat de maker van 't eerste, die zoo hooge dingen aandorst, zijn talent en bekwaamheid verre overschat heeft, dat zijn fantasie, d.i. de innerlijke voorstelling, die hij zich van de heilige gebeurtenis maakte, in adel, in verhevenheid te kort schoot. De ander schilderde zijn alledaagsch onderwerp schoon; ge bewondert den natuur-getrouwen eenvoud en acht dit waardevoller kunstwerk dan 't eerste, ja, ge ergert u, dat een zoo heilige stof zoo ondichterlijken vertolker vond. Niet alzoo het onderwerp, maar de aard van het begrip, dat de kunstenaar ervan had, zijn opvatting ervan, bepaalt de kunstwaarde. Als Israëls zijn stof aan het leven der kleinen en misdeelden ontleent, bewijst hij daarmee niet zijn meerderwaardigheid ten opzichte van anderen; zijn keuze hangt ten nauwste samen met zijn kunstenaarsaanleg, met den aard zijner genialiteit.

Israëls is een eenvoudig kunstenaar en in dien eenvoud is hij groot; het is niet zijn eenvoud, waardoor hij zoo hooge plaats inneemt onder de schilders van zijn tijd, maar het is zijn *grootheid in eenvoud*.

Zijn verlangen gaat uit naar het warm-levend menschelijke, het ongekunstelde en ongestyleerde, zuiverder bewaard in het wezen van een sjofelen visscher, een stakkerig oud boertje of een haveloozen oude-lorrenjood dan in een deftig aangedanen stadsheer.

Het opene, onverholen leven, dàt is zijn rijk; daarvan laat hij ons de blanke blijdschap of de klemmende ellende voelen in zijn bezielde werken, en omdat hij in zoo argelooze oprechtheid en verheven eenvoud tot dat leven gaat, zonder spotlach of hooghartig gebaar, ligt het naakt en lijdelijk open voor zijn van liefde schoon-ziende oogen. Zóó werkt hij, in den eenvoud zijner groothartigheid, met zuivere toewijding en zonder nevendoel of berekenende terughouding.

Hier is een zijner landschappen, niet minder aangrijpend dan zijn binnenhuizen en zeeën, genaamd: *Op straat gezet*. 't Gaat tegen schemering, als het laatste licht zich traag en weifelend samentrekt aan de verre kim; geheimzinnig-stil ligt de vale heivlakte, met flauwe golvingen naar de bleeke lucht, wachtend den nacht. In die kale verlatenheid hier en daar een schraal boompje en wat ruig struikgewas; strompelend over het brokkelig heipad een troepje arme zwervers: moeder en drie kinderen, de armzalige spulletjes op een handkar meevoerend; ze zijn op straat gezet, uitgedreven in de wijde verlatenheid der onherbergzame hei, ze hebben geen te-huis meer. Als een lastdier, dof-gelaten, trekt de vrouw den wagen, de jongen duwt erachter en een meisje zwoegt moeizaam onder een zwaar pak; een kleintje komt weenend achteraan, kan de anderen haast niet bijhouden; maar vóórt moeten ze, want de weg is lang en moeilijk, en het wordt nacht; ze moeten zich haasten naar 't naaste dorp, waar wellicht een meelijdende boer moeder en kinderen voor enkele uren een onderkomen gunt.

De naargeestige eenzaamheid der natuur is weer in treffende overeenstemming met de zielsgesteldheid der menschen; samen vormen ze een schoone eenheid, gelijkelijk doordrongen als ze zijn van de aandoening, die den schilder onder 't werken bevangen had, en zóó sterk-sprekend is deze bij Israëls, dat zelfs een leek in 't schilderijen-zien, zoo hij plotseling voor een zijner doeken te staan komt, zich diep en hevig bewogen voelt, vóórdat hij zich nog rekenschap heeft kunnen geven hoe het komt, dat hij zóó innig en plotseling zich meeleven, zich één-worden voelt met het afgebeelde leven.

Israëls geeft met zijn gansche ziel zich aan zijn arme, misdeelde menschen; en te midden der wisselende kunst-meeningen blijft hij rustig en wankelloos in zijn liefde: hij kan noch wil anders zijn dan wie en wat hij is. Hij is de wezenlijk Groote, die zonder aarzelen gaat waar de innerlijke stem zijner aandoening hem henenleidt; zoo werd hij, de voorzichtige zoeker naar de zuiverst-ware verwezenlijking zijner idealen, de wijze leider en wegbereider van heel een schildersgeslacht. Nooit, in die lange jaren van sterkend succes en overweldigenden roem heeft zijn bescheiden geesteshouding zich gestrekt tot zelfbewuster stand; nimmer is hij de schoonheid tegengetreden met geheven hoofde en trotschen tred als haar gebieder en heer, want daardoor zou anders geworden zijn het werk zijner handen. Hij zou het willen noch kunnen, want hem zijn aangeboren de eerbied, de deemoed en de dienende liefde.

LANGS DE VAART, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JOZEF ISRAËLS.
Eigendom van FRANS BUFFA, te Amsterdam.

Hier is een landschap: een boerenhuis aan den weg, waarlangs boomen, een vaart, een kerel die zijn schuit door 't water haalt. 't Is weer de weemoed, die 't verlatene herfstland doorhuivert: de boomen staan kaal en wezenloos naar de lage, vale lucht, waaruit naargeestigheid lijkt neer te druilen over de drassige landen, de doorweekte wegen en 't beweeglooze water. En in die weeë leegte, in deze als van alle levensvreugd verlatene wereld, gaat onverstoord en gestadig de gebogene man: hij trekt zijn platte schuit traag en moeizaam langs den armelijk verflensten graskant, strompelend met zijn klompenvoeten over 't verregende pad: beeld van deemoedig leven, dat onopgemerkt en onverdroten zich voltrekt.

DE HERDER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JOZEF ISRAËLS.
Eigendom van FRANS BUFFA, te Amsterdam.

Heel anders is *de Herder:* droomend leunt hij aan een zilverbladigen wilg en laat zijn schaapjes weiden. Hij kan veilig peinzen, want aan zijn zijde zit het wakkere waak-dier, fel-aandachtig rondspeurend, dat geen gevaar de argelooze kudde nadere.

Het is als een droom, dit werk, een schoone droom van heel fijne en heel zuivere dingen: er trilt een vrome verrukking in de zilverige lucht, er leeft een stille heerlijkheid in deze ongerepte lente; door het glinster-groene gras gaat een welig wuiven, en de vochtig-blinkende lenteblaadjes ademen een jeugd-geur door dit pastorale landschap.

Na het uitgeleefd wintersche het teederlijk herlevende, jonge natuurleven, na het scharrelig en tobberig werkersbestaan, het schoone, vrije peinzen van dien jongen man in voorjaarsdroomenland. Ook dit laatste is echte, levende werkelijkheid, zonder opzettelijke mooimakerij weergegeven, maar de dichterziel van den schilder hief ze in de sfeer van het edelst ideale tot een schoonen troost voor het schoonheid-zoekend gemoed. Het is immers niet het min of meer interessante plaatje, het geschiedenisje, dat op een schilderij staat afgebeeld; 't is, wat de schilder - dat is de dichter met verf op doek - ons te zeggen had van de schoonheid des levens, en wie niet kijkt om dìt te begrijpen allereerst, hij zal van schilderkunst het eigenlijke schoon nimmer gewaarworden.

Bij Israëls, den helder-diepzinnige, - we zeiden het reeds - is dit begrijpen zoo gemakkelijk, daar hij zoo een groot, dat is: zoo een schoon- en klaarsprekend kunstenaar is. En omdat wij, zonder ver-gedreven geestesinspanning of veelomvattende kunstervaring reeds met het wezen zijner kunst tot een zekeren graad van vertrouwelijkheid geraken kunnen, zijn er zoovélen die hem liefhebben en bewonderen, is Israëls - voor zoover een kunstenaar dit zijn kan - een zoo populair meester. Wie de kunst-waarde zijner schilderijen slechts matig te waardeeren vermogen, hebben toch sympathie voor het edel-menschelijke in Israëls' karakter: voor zijn meeleven met de geringen en de reinen van harte.

Hoe bekoorlijk ziet hij kinderen! Wij bewonderden zijn *Kinderen der zee;* hier is nog een allerliefst tafereeltje: *Bij het varkenshok*. Dat visschersmeisje moet op klein zusje passen;'t is mooi weer, en zoo is ze ermee op 't achteruitje gaan zitten, waar allerlei ouwe rommel en huisgerief uit den weg gezet is te midden waarvan de dikhuidige huisgenoot resideert in zijn ruw-getimmerd hok. Wie wel eens met den stoomtram van Den Haag naar Scheveningen gegaan is, had van de hoogte een

interessant kijkje op liet huisjesdorp met zijn roode dakjes, nauwe steegjes en rommelige erfjes, waar vischmanden lagen en netten te drogen hingen in de zon, en parmantige kippen rondtrippelden of een paar trage varkens te wroeten stonden in 't stoffige zand. Op zoo'n erfje heeft Iraëls zijn visscherskinderen zien zitten; 't is een verwaarloosd zootje, maar de blootvoetige kleinen in hun verschoten plunje trekken zich daar niet veel van aan: 't is zoo pleizierig om dien luien druiloor te kittelen met een tak, telkens als hij den snoet in den trog wil steken, die buiten 't hok staat. Eigenlijk is dat hok maar een ruw in elkaêr gegooid, verveloos omheininkje, hangend aan één kant tegen een schuurtje aan, waarbij een schamel boompje stakkerig zijn zwakke takjes opsteekt boven een riet-gedekt, slordig afdakje. Wat onkruid, een juk en een oude emmer bij de heining, waarop een vogel zit, maken mede hun sober vertoon in 't armoedig geheel. Maar daarbuiten is het al glans en zonnige blondheid: het grijzige duin, waar nog een stuk van een soort houten afscheiding fijn-lijnig doorheen

ligt, ver, heel ver verheuvelend langs de zacht-zilveren droomlucht. Fijnheid, teerheid, poëzie, zijn de kenmerken van dit zachtzinnige kunstwerk, een teekening in waterverf, gelijk Israëls er met niet geringer meesterschap dan zijn olieverf-schilderijen, in groot aantal vervaardigde. We zagen deze in 1900 op een Amsterdamsche veilingsexpositie en herinneren ons nog levendig de zilte zee-atmosfeer, het parelige zee-licht, zooals we dat op droomig-stille zomerdagen aan ons strand kunnen waarnemen, maar vooral de intieme bekoring, die van het eenvoudige gevalletje uitging.

Niet minder naïef is de voorstelling op de schilderij *Kinderspel:* een oolijke kleuter, met een pluim-muts op, zit in een ouderwetschen tafelstoel op rollen, alleengelaten door moeder, die eenigen noodzakelijken arbeid te verrichten heeft. Maar haar kleintje is niet verwend op het stuk van gezelschap, 't weet zich in zijn eenzaamheid best te vermaken met het grappige, witte katje, dat telkens met zijn pootje slaat naar 't bengelend lapje, dat van den tafelstoel hangt. Kijk, hoe die vinnige oogjes schik hebben in het aardige plagen van 't speelsche beest, hoe de mollige knuistjes stevig vasthouen, klaar om binnen te halen, zoodra poesje beetkrijgt. Het zuivere licht strijkt langs 't glundere kindje met zijn witte muts, glijdt dan over katjes kopje, en, dieper, langs den betegelden schoorsteen.

KINDERSPEL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JOZEF ISRAËLS.

Wie wat lang in de diepte daar ziet, merkt wel, wat er op de schilderij gescharreld en gemorreld is in de vette verf, hoe 't penseel van den schilder met lange slierten en breede vegen, met nerveuse zetjes en schielijke schokjes bezig was. We wezen er bij een vorige gelegenheid reeds op, dat Israëls niet behoort tot de soort van schilders, die een werk eerst dàn af en heelemaal voltooid achten, wanneer de verf over de schilderij-oppervlakte egaal en gelijkmatig is uitgestreken, m.a.w. wanneer de bewerking tot een zóó verren graad van verfijning is opgedreven, dat de veegjes van het penseel, de indruksels der haren, schier niet meer te speuren zijn. Natuurlijk waarborgt zulk een uiterst minutieuze uitvoering, zulk een allerdelicaatst verzorgde techniek geen gevoels-gloed, geen innerlijke voortreffelijkheid; doch evenmin is Israëls' flodderige, ruige, onverzorgd-lijkende werkwijze het kenteeken van slordigheid en oppervlakkigheid. Het feit is, dat de Meester juist in deze aarzelende, zoekende, zijn kunst-doel voorzichtig en angstvallig benaderende pen seelvoering de met zijn artistieke geaardheid alléén samengaande werkwijze in toepassing brengt; dat het verwaarloosd eruit-ziende juist door oververzorging dit door den kunstenaar gewilde voorkomen van onverzorgdheid verkreeg.

Toen eens een ervaringrijk kunstleeraar eenigen jongeren schilders, die zijns inziens nog alles te leeren hadden, hun aanstellerij en quasi-artistiek, maar inderdaad kunstloos en wan-smakelijk gesmeer verweet, meenden zij zich te kunnen rechtvaardigen met een beroep op het voorbeeld van Israëls; de leeraar, fijn-lachend, antwoordde:

'Zeker, maar Israëls smeert *raak!*'

Onze plaat op blz. 53 stelt voor een moment uit de Israëls-receptie te Londen in Mei van 't verloopen jaar.

Zoo ergens dan vindt in Engeland de Hollandsche kunst volle waardeering; niet alleen de groote meesters der 17de eeuw - op wie zich een moderne Engelsche schildersgeneratie inspireerde - maar ook de aan deze onovertreffelijken zoo innig verwante Nederlanders uit de school van Jozef Israëls hebben er enthousiaste bewonderaars. We noemden reeds den heer Staats Forbes als eigenaar eener respectabele collectie werken van Nederlanders, waaronder onze Haagsche meester tot de talrijkst vertegenwoordigden behoort. Een keuze-tentoonstelling van Hollandsche kunst was, onder deze omstandigheden, te Londen lichtelijk bijeen te krijgen. Den 27sten April jl. werd ze in de Guildhal - het Londensche stadhuis - met groote statie geopend.

Een ooggetuige gaf[1)] van deze plechtigheid de volgende beschrijving, waaruit we zien kunnen, op hoe grootsche wijze men daar zijn eerbied voor kunst en kunstenaar weet aan den dag te leggen.

'Lang vóór drie uur was de groote zaal stampvol. Door een zijdeur verschenen op het platvorm de Lord-Mayor, de Sheriffs en Aldermen, voorafgegaan door de dragers van schepter en zwaard, allen in de rijke, eeuwenoude costuums, en gevolgd door de roededragers. Chairman was de heer Alexander Ritchie. In een keurige, dikwerf geestige toespraak tot den Lord-Mayor verheerlijkte hij de Hollandsche kunst, die der zeventiende eeuw, en die van onze dagen. De Lord-Mayor deed hetzelfde in zijn antwoord. Beiden prezen haar zóó - en meestal, vooral de heer Ritchie, met zóóveel inzicht van haar wezenlijke waarde, dat een Hollander niet koel er onder blijven kon. En toen de Chairman den Lord-Mayor had bedankt, riep hij als eersten, als oudsten, als door allen gevierden kunstenaar, Jozef Israëls op.

Onvergetelijk oogenblik, toen tusschen die rijzige, rijk gecostumeerde heeren naar voren werd geschoven die kleine, gebogene, die oude, in eenvoudig zwart gekleede Israëls. Aan 't gejuich kwam eerst een einde, toen men bemerkte, dat hij iets zeggen wilde. Duidelijk klonk zijn korte dankzegging voor de hulde, hier gebracht aan de Hollandsche kunst! Behoef ik te zeggen, dat dit tactvol, bescheiden woord het enthousiasme nog deed stijgen?'

Wat deze briefschrijver van het eenvoudig voorkomen van onzen grootmeester zegt en van het contrast, dat zijn gestalte maakte met de statig-slanke zonen Albions zullen onze lezers, na een blik op de plaat, volkomen beamen.

't Mag een voornaam gezelschap heeten, waarin deze *kleine* figuur onbetwist de *grootste* was! Aan zijn rechterzijde zien wij zijn kunst- en landgenoot Laurens Alma Tadema, den sinds lang te Londen woonachtigen en in zijn tweede vaderland geadelden Fries, wiens knappe, maar kil-voorname kunst een even sprekend contrast vormt met die van den gevoeligen en soberen Israëls als zijn mondain-elegante persoonlijkheid met die van den eenvoudigen Hollander. De *aanzienlijkste* man uit het gezelschap staat rechts vooraan: Engelands troonopvolger, de Prins van Wales, met den voorzitter der Koninklijke Academie in gesprek; onder de aanwezigen zijn voorts de eminentste vertegenwoordigers der Londensche aristocratie van geest en van geboorte.

In minder weidschen stijl heeft dezer dagen het vaderland zijn 'wereldgenie' gevierd, maar de vaderlandsche eenvoud van den Meester zal voorzeker in de

1) In de *N.N. Ct.*

Hollandsche soberheid dier hulde het Hollandsche hart gewaardeerd hebben, welks eerbied en liefde te dieper en te duurzamer zijn, naarmate de uiting meer het karakter van huiselijk-hartelijke intimiteit vertoont.

Onder de bewijzen van vereering, den gevierden Tachtigjarige op zijn feest aangeboden, zal den edelmoedigen Meester zeker niet het minst welkom geweest zijn dat der buitenlandsche bewonderaars - uit wier naam de Voorzitter der Nederlandsche Vereeniging te Londen ter receptie verscheen -: een gift van *f* 20.000, tot stichting van een *blijvend* eereblijk, van een Israëls-fonds n.l., waaruit jeugdigen kunstenaars, zoo noodig, steun en onderstand zal verschaft worden.

Het moge den Meester, tot op heden nog jong van geest en vol arbeidskracht, gegeven zijn, van deze zóózeer in zijn geest vallende eere-gave veel en langdurige voldoening te genieten!

MARIA VIOLA.

[Nummer 8]

De stad Aalesund.

DE STAD AALESUND IN NOORWEGEN, IN DEN NACHT VAN 23 JAN. VERBRAND.

Aalesund, de hoofdplaats van Noorwegens belangrijke visscherij is, naar men weet, in den nacht van 23 Januari jl. in minder dan twee en half uur totaal vernield door een ontzettenden brand. Het stadje ligt - of liever lag hoefsgewijze rondom de ruime haven gebouwd op kleine eilandjes, de huizen waren er grootendeels van hout. De brand brak tegen halfdrie uit in het westelijke stadsdeel, het eiland Norvö, en greep met zoo ontzaglijke snelheid om zich heen, dat de bevolking, een groote tienduizend zielen, nauwlijks het leven kon redden. Een deel der bewoners stond plotseling volslagen dak- en bezitloos in storm en kou, zonder voeding en voldoende kleeding, zonder geneesmiddelen, want gelijk alle openbare gebouwen waren ook de twee ziekenhuizen en de apotheken in de asch gelegd. Zelfs tastte het vuur de

schepen in de haven aan, twee kleine stoombooten verbrandden, drie en twintig visscherspinken liet men zinken om ze te behouden voor de vratige vlammen. Alleen het tolwachthuis, de expeditiegebouwen, de kleinste volksschool en eenige particuliere huizen bleven staan; op het eilandje Buholm bij voorbeeld tien woningen, vier fabrieken en een paar pakhuizen.

Was de ramp ontzettend, die Aalesund trof, bewonderenswaardig vorstelijk en spoedig betuigde zich de menschlievendheid.

Van Stavanger, Bergen en Christiaansond voeren onmiddellijk 23 stoombooten met levensmiddelen en kleederen ter hulp. Tenten, bedden, proviand, geneesmiddelen, verbandstoffen, kleederen, timmerhout, - het Zweedsch-Noorweegsche en Deensche hof, de Duitsche keizer - deze zond dadelijk 10.000 Mark voor de noodlijdenden - de rijke Hanzesteden Hamburg en Bremen wedijverden met elkander om het geteisterde Aalesund er van te voorzien. De stoomer *Phönicia* van de Hamburg-Amerika-lijn en de *Weimar* van den Noordduitschen Lloyd vertrokken reeds daags na de ramp met een kostbare lading. Een aantal artsen, zusters van barmhartigheid en ziekenverplegers hadden ze aan boord.

Moj Hanneke,
door
Ravo.

O, ze wist het wel, Hanneke Bremmers, dat ze mooi was. Al had ze het niet met eigen oogen gezien, wanneer ze als kind en later als jongedochter gluurde in den kleinen spiegel, die, door twee pauweveerkens geflankeerd, boven een kastje hing, er waren onverstandige menschen genoeg geweest, om het haar te zeggen door blikken en woorden. Zij was zich dus bewust van haar voorrecht, en had zij geen begrip van de behaagzucht eener steedsche schoone, op haar manier was zij koket en beijverde zij zich om onder de jonge boeren den kring harer bewonderaars zoo groot mogelijk te maken, zonder bepaaldelijk de voorkeur te geven aan dezen of genen. Menigeen dan ook, die meende in Hanneke's gunst hoog aangeschreven te staan, moest, als hij het waagde zich omtrent die hooge gunst zekerheid te verschaffen, weldra ervaren, dat zijn diagnose aangaande de gesteldheid van Hanneke's hart te zijnen opzichte onjuist was geweest. Twee echter waren na dergelijke poging niet geheel teleurgesteld.

Peter Schrappers was de rijkste boerenzoon van het dorp. Zijn vader bezat een onbelaste boerderij met dertig hectaren land, twaalf koeien en drie paarden, wat in Noord-Brabant al een heel aardig gedoe is. Bovendien was hij raadslid, dijkgraaf, kerkmeester, armmeester, kortom, hij bekleedde alle eereposten, waarnaar een dorpeling haken kan, in wien een beetje eerzucht steekt, - en och, die vindt men zelfs onder Laplanders, al ware 't slechts om het eten van de grootste portie tranig robbenvleesch!

De andere candidaat behoorde tot het gezin van een kleinen boer, een zoogenaamd ‘keuterboerke’, niet meer dan een paar koeien, enkele morgen gronds en een lap moestuin achter zijn woning het zijne noemend.

De eerste, met een bol, grof, onbeduidend gezicht, streelde Hanneke's ijdelheid, want ook Hanneke's vader was maar 'n ‘keuterboer’; bij den anderen, Dirk Laanen,

een zeer knappen jongen, met 'n donkeren krullebol, was werkelijk haar hart in het spel. Zij stond derhalve vóór de keuze tusschen de voldoening van haar zucht naar een toestand, die haar in staat zou stellen te schitteren, doch waarin zij het geluk zou missen, te beminnen - wat zelfs bij egoïstische lieden grooter behoefte is dan bemind te worden -, en het bezit van waar geluk, maar zonder de middelen, om anderen de oogen uit te steken.

't Spreekt intusschen van zelf, dat Hanneke zich niet afgaf met wijsgeerige bespiegelingen over het onwezenlijke van het eene en het wezenlijke van het andere geluk. Had zij het gedaan, zij zou hebben geluisterd naar de stem van haar hart. Nu ijdelheid en liefde om den voorrang dongen, zonder veel nadenken harerzijds, was er strijd.

....

't Is 'n mooie zomerdag, warm, maar met een frisch koeltje; de helderblauwe lucht, hier en daar gevlokt, is vol muziek van gewiekte zangertjes, die nagenoeg allen onzichtbaar blijven, wat dat mystieke wekt, waardoor de mensch, die alleen is, wakend droomt, lieflijke herinneringen uit het verleden of lachende toekomstbeelden ziet aanzweven. Dat is ook het geval met Dirk Laanen. Langzaam voortstappend op het smalle, kronkelende pad langs velden met golvende goudgele korenaren, waartusschen het hel-rood der klaprozen en het zacht-blauw der korenbloemen zoo mooi doet, en waarboven teer-witte en gele en bontgevlekte vlindervleugeltjes fladderen als levende bloembladen, denkt hij aan... aan wie of wat anders dan aan haar?... Waar zou zij zijn op het oogenblik?... Waaraan zou zij denken?... aan wien?... misschien aan hem?... Het wordt zonnig-mooi in de donkere oogen van den jongen man, en om zijn lippen speelt een glimlach... Of zou zij denken aan Peter?... De glimlach verstijft tot een grijns, en het zonnige in de oogen wordt flikkering... Een paar dagen geleden had hij Peter in gezelschap van Hanneke ontmoet, en naar het hem toescheen, was Hanneke toen heel aardig voor Peter geweest, want Peter had luide gelachen, terwijl Dirk voorbijging... gelachen om hem?... Wel neen, waarom zouden ze hem hebben uitgelachen? Was er dan iets lachwekkends aan hem?... En toch!... Peter wist, dat Dirk Hanneke ‘gère mocht’... Peter hield ook van Hanneke, en als hij een ‘wit vuutje’ bij haar had, wat was natuurlijker dan dat hij Dirk uitlachte?... Zou Dirk in zijn geval niet precies evenzoo hebben gedaan?... Neen, neen, het leed geen twijfel meer, zeker van zijn triomf had Peter hem bespot... En misschien had zelfs Hanneke daaraan meegedaan?... Zou het dan mogelijk wezen, dat zij hem voor den gek hield?... In de vorige week nog had zij hem op zijn vraag, of hij kermis met haar mocht houden, wel niet direct ‘ja’ gezegd, maar hem zoo vriendelijk-lachend aangekeken, dat hij had gemeend daarin een bevestigend antwoord te mogen zien... Zou Peter het ook hebben gevraagd, en heeft ze wellicht dezen even vriendelijk aangekeken,... misschien zelfs ‘ja’ gezegd?... Als ze dàt gedaan had!...

‘Nee maor, waor hed-de oew oogen, Dirk, ge lopt 'nen mins haost omver,’ roept eensklaps een helder stemmetje naast hem op den weg, dien hij sedert een paar minuten volgt.

‘Allemachtig, is dè schrikken,’ geeft Dirk ten antwoord, maar de blijde glans op zijn gezicht verraadt, dat die schrik nu niet juist van de onaangenaamste soort is.

‘Schrikken?’ herhaalt dan ook het kristalheldere stemmetje, dat aan niemand minder dan aan Hanneke behoort. ‘Sind wanneer zij-de dan baang van me geworren?... Ben ik sind die paor daoge dè 'k oe nie zaag zò in m'n naodeel veraanderd?... ten minste vruuger zeen-de wel 'res, dè ge me nie onaorig vond, mein ik...’

Dirk kon in de eerste minuut geen antwoord vinden op die zijdelingsche vraag. Verlegen krabde hij achter zijn linkeroor, alsof hij het daar zoeken moest, maar daar scheen het ook niet te zitten, althans er gingen nog enkele seconden voorbij, voordat zijn tong in beweging kwam:

‘Jao, maor zò mein ik es ok nie... dè kun-de begrijpen... van ons knapste durske schrikken?... Hoe hè 't nou met oe? Ik ben maor al te blij, det ik oe wer zie...’

‘Zoo, zoo, en nou wou-de wel, det ik zee, det ik net zoo blij ben, maor dè's percies mis, menneke, waant ik hè lilleke dinger van oe geheurd.’

‘Lilleke dinger geheurd van mijn?...’

‘Jao, van ouw...’

‘En van wie, as ik vraogen maag?’

‘'t Vraogen staot oe vrij, maor zeggen duuj ik es nie... van wie ik 't heb, dè duut er niks toe,... 't is alleenig maor de vraog, of 't waor is, wè ze zeeje...’

‘En wè hebben ze dan veur lilliks van me gezeed?...’

‘Ge het gezeed gehad, dè 'k beloofd had, kermis met oe te haauwen...’

‘Bè, is dè dan zoo lillik?...’

‘Jao, waant 't waar nie waor... dè hè 'k oe nie beloofd...’

‘Nee, niet met woorden, maor ge het me toch zò aongekeken, dè 'k 't geleuven mocht...’

‘Nee, maor, die is goed,... dè zou al heel gemekkelik zijn, um iemes eefkes aon te kijken, en dan te zeggen: dit of det heet-i gezeed... as ge dè altijd doet, dan zul-de oe duk wet in 't heut haole, dè nie bestaot...’

‘Wè wil-de daormej zeggen, Hanneke?’ vraagt Dirk ietwat terneergeslagen.

‘Wel, wè aanders dan dè 'k oe niks beloofd heb, en dè 'k 't ok niejen doej.’

Dirk verbleekt, minder om die woorden dan om den beslisten, niet van alle vinnigheid vrijen toon, waarop ze werden gesproken.

‘Wè ge zegt,’ is alles wat hij over zijn lippen kan brengen.

‘Jao, dè zeg ik..., en al waar ik 't ok van plan gewist, dan deej ik het nou tòch nie...’

‘Dan hed-de 't zeker aon den aanderen beloofd?’

‘Aon welken aanderen?’

‘Wel, aon Peter, naotuurlik.’

‘Zoo, vein-de dè zoo naotuurlik?’

‘Och jao,... 't is ummers de rijkste en...’

Hanneke kijkt Dirk aan met een paar oogen, die hem plotseling zijn volzin doen afbreken.

‘Dus gij denkt, det de geldzak veur mijn nummer één is?...’

‘Ik weet nie, wè ik er aaf denken mot,’ antwoordt Dirk, ontsteld.

‘Dè zijn maor smoesjes, dè wit-te heel goed, maor nou 'k op den man aaf vraog, nou durf-de nie te zeggen, dè's laf van oe, Dirk...’

‘Nou, as ge 't dan weten wilt, dan denk ik nie, det de geldzak het veurnaomste veur oe is, maor det-ie oe toch ok laang nie onverschillig is.’

‘Nee, dè kos wel waor zijn, maor dè kaan wel van ieleken

mins gezeed worren, van ouw ok, Dirk,... of hed-de vruuger nie aon Dieneke Buren gedaacht?...'

'Dè zijn niks dan leugens, die ik wel weet uit welken koker ze kommen... Ik hè Dieneke nojt naogeloopen, heb heur nojt gevraogd, en met de haand op het hart kaan ik oe verklaoren, dè 'k ok nie veurnemens gewest zij, heur te vraogen, waant...'

'Nou, wè, waant?'

'Ik hè nojt aon iemes aanders gedaacht as aon ouw, Hanneke...'

'Wàblief?'

'Jao, dè mein ik... ik hè oe det nog nojt zò gezeed, maor ge het er me toe gepersedeerd... Zij-de 'r kaod um, Hanneke?' gaat hij voort, niet op Hanneke's gezicht lezend waarop hij gehoopt had, wanneer hij haar eindelijk zijn liefde belijden zou.

'Kaod?... waorum zou ik er kaod um zijn?... Waorum zou-de nie aon me meugen denken?' antwoordt zij op licht-spottenden toon, welken zij evenwel dadelijk laat varen bij het zien van een smartelijken trek op Dirks gelaat... 'Waorum zou 'k oe dè kwaolik nemen, Dirk?... Ge wit toch ok wel, dè 'k oe maag...'

Als door tooverslag is de smartelijke trek verdwenen en straalt Dirks gezicht van geluk.

'.... Better maag,' gaat Hanneke voort, 'dan al die kwibussen, die um me hen loopen...'

'Allemaol?' roept Dirk verrast-blijde uit, 'ok Peter?...'

'Den dieje alleen nie, waant dan zou 'k liegen!...'

Over den lichtschijn op Dirks gelaat schuift een donkere wolk.

'Wil-de daormej zeggen, Hanneke, dè ge hum nog better meugt dan mijn?...'

'Daor kaan ik me nie zoo over uitlaoten,... ik zeg nie jao en nie nee, maor 't is nou wel gewest, dunkt me, 't mot er nou mar bij blijven.'

....

Ongeveer een week daarna, toen Dirk na de Hoogmis in 'Het dorstige Hert' zijn bitterke dronk en een partij biljartte, had hij al enkele malen opgemerkt, dat in een op eenigen afstand gezeten groepje jonge boeren nu de eene dan de andere hem ietwat zonderling aankeek, wat hem het vermoeden deed opvatten, dat het gesprek, op gedempten toon gevoerd, en ook het gelach zijn persoonlijkheid golden. Dat vermoeden werd nog versterkt, nadat hij duidelijk den naam van Peter had gehoord. Hij spitste nu de ooren, wanneer hij in de buurt van het groepje kwam, en weldra was er geen twijfelen meer aan. Men lachte hem blijkbaar uit... en dat kon niet anders gebeuren dan om Hanneke... Zoodra de partij uit was, wilde hij er het zijne van hebben.

'As ik me nie vergis, Driek, hed-de gijlie 't over mijn,' voegt hij gemelijk een van het clubje toe,... 'en as dè zò is, dan zul-de me plezier doen, met nie langer te smiespelen, maor haardop te zeggen wè ge te zeggen het...'

'Ok as ge 't nie gère heuren zult?'

'Ok as ik 't nie gère heuren zal,' bevestigt Dirk, ofschoon eenigszins onthutst.

'Nou dan, Hannes Pleuner het van mèrgen Peter gesproken - ofschoon er verscheiden Peters in het dorp waren, achtte Driek het niet noodig duidelijker aanwijzing te doen - en van 'm geheurd, dat 't er deur is met Hanneke...'

Dirk verbleekt. - 'Bè, dè lieg-de,' bijt hij Driek toe.

'Ik heb oe gezeed, wè Hannes van Peter geheurd het... As er iemes liegt, dan duuj ik es nie, maar Hannes of Peter... Veinde dè dan zò onmuggelik... 't is ummers al laang genog in de pen gewest...'

'En tòch geleuf ik es nie...'

‘Jè, dè mot-te eiges weten... mijn verwondert het hillemaol nie... 't Is ok mar niks, zeg ik, veur de dochter van 'nen keuterboer.’

‘Dè zò'k meinen,’ hoort Dirk uit verscheiden monden bekrachtigen, en al kunnen zijn ooren het harde nieuws niet gelooven, omdat het aan al zijn hopen voorgoed den bodem inslaat, hij kan niet anders dan erkennen, dat het werkelijk niet te verwonderen is. Had hij niet - daar herinnerde hij het zich weder - vóór eenige dagen Peter in een vertrouwelijk gesprek met Hanneke gevonden, en hadden ze,... had minstens Peter niet gelachen, toen hij voorbijging?... Het was nu duidelijk... Hanneke had toen wellicht juist al half en half haar woord aan Peter gegeven... Ze deed immers eenige dagen later bij de ontmoeting op den weg zoo vreemd... - ‘Zò'n valsch ding!’ bromt Dirk tusschen de tanden en gaat heen, doch loopt bij de deur zijn gelukkigen mede-pretendent bijna tegen het lijf.

‘Wel, gao-de nou al weg, Dirk?’ vraagt Peter lachend, - triomfantelijk lachend, meent Dirk.

‘Wà rakt ouw dè, of ik vruug of laot weggaoj, ik gao as ik wil...’

‘Jongens, ge schijnt 't op oew heup te hebben vandaog...’

‘Jao, dè hè 'k, en daonig ok, mar dè gaot niemes aon, en ouw wel 't minst.’

‘Nee, daor hed-de gelijk aon, - nou ajuusjes, ge hoeft oe aanders nie te haosten,’ roept Peter hem tergend achterna, wat Dirk woedend doet terugspringen.

‘Waorum hoef ik me nie te haosten, zeg,... wè mein-de daormej?...’ schreeuwt hij met fonkelende oogen.

‘Och, niks bezunders.’

‘Jao, dè doe-de wel. Ge wilt zeggen, dè Hanneke veur me verkeken is, dè wil-de!’

‘Nou, as ge 't dan percies weten wilt, jao, dè is zò... en ik geleuf, dè ze vrij is, um te nemen wien zij wil.’

‘O zeker,’ beaamt Dirk, schamper lachend, ‘maor 't zou dan heel wè mojjer van 'r zijn gewest, as ze er gen twee aon den praot gehaauwen had. En al is ze vrij um te doen wè ze wil, daorum laot ik me deur ouw nog nie uitlaachen, al waor-de tienmaol die ge zijt, verstao-de?’

De houding van Dirk begint zoo dreigend te worden, dat er blijkbaar niet veel meer noodig is, om een formeel gevecht uit te lokken, waarbij, te oordeelen naar beider gestalten, Peter niet veel kans heeft eer in te leggen. Deze begint dan ook een toontje lager te zingen.

‘Niemes het oe uitgelaachen,’ zegt hij, op allerminst uitdagenden toon.

‘As ge 't nou nie gedaon het, dan hed-de 't toch lèst gedaon, toe ge bij Hanneke's waart en ik veurbijkwaam.’

‘Nee, waorens nie, Dirk,’ ontkent Peter, ‘dè mein-de mar.’

‘Nou, 't zou oe geraojen zijn ok, waant as 't heur nie um oew riksdaolders te doen waar, dan had-de, kèk, krek zòveul kaans gehad um Hanneke te krijgen as ons aauw schoenlepperke, verstao-de?’

Peter schijnt dat zelfs zóó goed te verstaan, dat hij zonder eenige tegenstribbeling zich door een paar inmiddels opgesprongen boerenjongens, die op een traktatie voor hun vriendelijke bemiddeling rekenen, laat meêtroonen.

Met een geweldigen smak vliegt de deur achter Dirk dicht.

‘Ik geleuf, pardiën, dat-ie rèchttoe rèchtaon nao Bremmers lòpt,’ merkt een der boerenjongens op, die zooeven Peter voor een gevoelige kastijding aan den lijve gespaard hebben, ‘ik zie 'm den kèlfkensweg opgaon.’

‘Daor is-ie niks te goed veur mit z'nen dollen kop,’ merkt een tweede op.

‘Laot mar gaon,’ zegt Peter lachend; ‘hij wil uit Hanneke's eigen mond heuren, of 't waor is, dèt ze veur 'm verkeken is; bè nou, hij zàl het heuren en as-ie veul praots makt ok nog 'n bietje meer, - laot Hanneke maor betiejen, die kaan bèst van 'r aafsprèken.’

Inderdaad had Dirk zich naar de woning van Hanneke's vader gespoed. Bremmers stond aan de deur zijn pijpje te rooken, toen Dirk met een vaart kwam aanloopen, als had hij het op het leven van het eerzaam keuterboerke gemunt.

‘Hé, waor mot dè hen?’ stuift de boer op, ‘ge lopt 'nen mins bekaant umver.’

‘Is Hanneke thuis?’ vraagt Dirk, zonder op die woorden te letten.

‘Jao, ik geleuf dè ze op de dèl de vèrkes aon 't voeren is, maor wè hed-de gij mit Hannekes te maoken?... Waacht mar in 't veurhuis, ik zal 'r wel efkes roepen.’

Ofschoon het Dirk zichtbaar minder aangenaam is, dat hij Hanneke niet onder vier oogen in 't verhoor kan nemen over 't geen hij zooeven heeft vernomen, moet hij er zich wel in schikken, wijl hij anders gevaar loopt, haar in 't geheel niet te zien te krijgen, want Bremmers, nogal kort aangebonden, laat niet met zich lachen.

Weldra keert Bremmers met zijn dochter terug en Dirk meent, voordat zij binnentreden, eenig gedempt lachen te hooren, wat hem het bloed met onstuimigen aandrang naar het hoofd doet stijgen.

‘Zoo, Dirk, zij-de gij daor,’ voegt Hanneke hem toe, op 'n toon, als begreep ze volstrekt niet het doel van zijn komst.

‘Zooas ge ziet,’ luidt het minder vriendelijk antwoord.

‘En kom-de ons wè neijs vertellen?’

‘Nee, ik zij gekommen, um van ouw wè neijs te heuren... Is 't waor, dè ge aon Peter het jaowoord gegèven het?...’

‘Jao, Dirk, dè 's waor, en had-de daor wè tègen?’

‘Wè tègen?... wè tègen?’ herhaalde Dirk, zoo verbluft door die vraag op den man af, dat hij het meisje een oogenblik wezenloos aanstaart.

‘Of,... of ik daor wè... wè tègen heb,’ stottert hij eindelijk, een beetje bekomen, ‘daor hè 'k zòveul tègen, dè ge mijn veur den gek gehauwen het...’

‘Ik ouw veur den gek gehaauwen, Dirk?... Maor hoe hè 'k 't nou mit oe?’

‘Nee, daor vat ik ok niks aaf... Hoe mein-de dè, Dirk? Het Hanneke dan uurst ouw het jaowoord gegèven?... Ummers nie, en al had ze 't gedaon, dan waar ik er nog gewist, um 't ongedaon te maoken,’ merkt Bremmers, de toekomstige schoonvader van den rijksten boerenzoon, eenigszins uit de hoogte op.

Op die laatste woorden slaat Dirk hoegenaamd geen acht... Wat kan 't hem schelen, of Bremmers Hanneke's keuze, zoo die een andere ware geweest, zou hebben goedgekeurd of niet. Daargelaten, dat Hanneke wel haar wil zou hebben weten door te drijven, het bewustzijn, door haar uitverkoren te wezen boven den rijken Peter, zou hem ook zonder Bremmers' toestemming tot een gelukkige hebben gemaakt... En nu?...

‘Me dòcht toch, Hanneke, dè 'k oe nie onverschillig waar,’ herneemt hij droef.

‘Bè, dè ben-de me nòg nie, ik maag oe nou ok nog, - waorum hè 'k oe dan veur den gek gehaauwen?...’

Praemissen en conclusie zijn in al hun brutalen eenvoud zoo klemmend, dat Dirk eenige seconden naar zijn verstand zoekt en in zijn verbluftheid zelfs over zijn lippen komt:

‘Nee... as ge 't zoo veurstelt, nee, maor kun-de 't ok liegen

heiten, dè det meugen meer waar dan ge 't nou wilt doen veurkommen, dè ge me,... dè ge hoop gegèven het, Hanneke, dè ge,... dè ge jao zò't zeggen, as ik oe vroeg um... mijn vrouw te worden?...'

Die vraag werd gedaan met een stem, waarin het hart van Dirk trilde. Haar diplomatische zelfbeheersching verliezend, krijgt Hanneke een kleur, en ook in hare stem trilt iets eigenaardigs, nu haar oog den zacht-verwijtenden blik van den zoo wreed teleurgestelde opvangt. Gevoelt zij spijt, dat het zoo ver is gekomen?... Heeft zij berouw over den gedanen stap?... Alle kenteekenen er van zijn aanwezig. Maar die toestand duurt slechts eenige seconden, en wat nu volgt is nog sprekender bewijs, dat zij bij haar keuze de stem van haar hart heeft gesmoord; want geheel in tegenstelling met het teeder gevoel, dat zij zooeven liet blijken, wordt zij nu boos, als lag alle schuld aan Dirk. Waarom moest ook juist hij van de twee de arme wezen?... Kon *zij* dat helpen?...

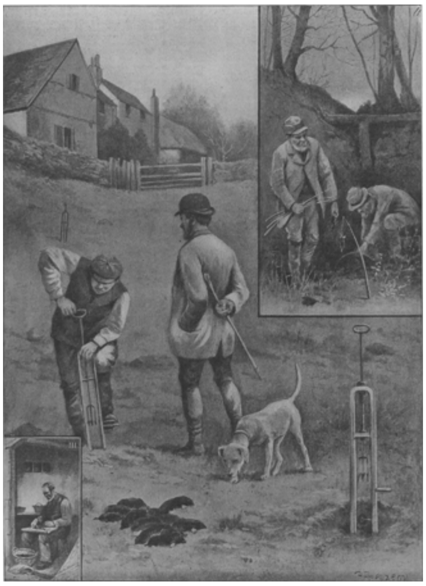

MOLLENVANGST OP ZIJN OUDERWETSCH EN OP ZIJN AMERIKAANSCH.
Naar een teekening van P. FRENZENY.

'Wè stao-de me nog aon te gaopen,' barst zij los, 'ge wit er nou alles aaf...'

'Jao, dè weet ik,' antwoordt Dirk, overtuigd, dat ook het laatste flauwe straaltje van hoop onherroepelijk verdwenen is. 'Det

't oe nojt maag beraauwen, maor daor vrees ik veur, waant dè hed-de aon mijn waorens nie verdiend.'

'Nou nog mojjer,' viel Hanneke's vader in, die al een paar malen onmiskenbaar had laten blijken, dat hij er genoeg van had, 'me dòcht, det 't nou wel waar gewist,... ge het op mijn keind niks te pretendeeren nie, dè wit-te eiges heel goed. As ge over aandere zaoken nog wè wilt blijven praoten, mijn goed, maor dè's afgedaon, veurgoed afgedaon, verstao-de?...'

PAARDENMARKT TE ROTTERDAM, NAAR DE SCHILDERIJ VAN OTTO EERELMAN.

Dirk begreep het maar al te goed, en niet den minsten lust gevoelend, om over andere dingen te spreken - de heele wereld was hem op dat oogenblik totaal onverschillig, - ging hij heen.

Nog een seconde voelde Hanneke in haar hart iets schrijnends, toen Dirk haar zijn laatsten blik toewierp met de woorden: 'Nou dan, ge zult van mijn gen laast meer hebben, Hanneke, en gij ok nie Bremmers,' maar de tanden op elkander klemmend, beheerschte zij zich en zei schijnbaar kalm en koel: 'Daag Dirk!'

(*Wordt vervolgd.*)

Benedictie.

De avond valt; - en stille gaat
   Daar Jesus' Zonne schijnen:
Hoe door dien zachten liefdeglans
   De nevelen verdwijnen!

De Zonne rijst, de Zonne daalt,
   En kruislings schieten stralen:
Hoe doen ze in smart en somberheid
   Weer licht en vrede dalen!

De Zonne straalt; - de avond valt
   Ras neer in de aardsche dreven:
Het arme harte voelt een drang
   Naar 't Licht van 't eeuwig Leven...

E.P.H.

Paardenmarkt te Rotterdam.
Naar Otto Eerelman.

Eerelman kan al even vaardig paarden als honden afbeelden, dat zien we op onze plaat, waarop deze edele dieren in allerlei stand voorkomen. Er is menig mooi

paardje te koop op de Rotterdamsche markt; die Zeeuw daar vooraan heeft een muildier gekocht en schijnt nu van een zoowat Italianerig uitziende vrouw - het kan ook een eenigszins romantisch aangekeken Rotterdamsche zijn - iets anders te koopen, uit een mandje, dat ze hem aanbiedt. Misschien is 't wel eetwaar, want de jongen dichtbij kijkt oplettend toe. Links daarvan zijn een koopman en een boer aan 't onderhandelen over een prachtigen bruin, aan de andere zij laten de eigenaars hun paarden draven voor een groepje kooplustigen zéér ten pleiziere van de beruchte Rotterdamsche straatjeugd, die geen grooter genot kent dan door gillen en fluiten de dieren aan te hitsen op hol te slaan. Maar de Rotterdamsche 'diender', alias *hoed*, is er óók nog, en heeft fluks een der deugnieten bij zijn kraag gepakt, hem met welsprekend gebaar beduidend zich uit de voeten te maken. De jongen zal wel loopen, maar om straks op een ander punt van de markt weer op te duiken en zijn spelletje opnieuw te beginnen.

Voor een sportliefhebber moet zulk een werk een prettig en belangwekkend bezit zijn.

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg.*)

Tante is niet gek,' zei mevrouw Van Forren, 'en het slot is hoogst interessant. Een stuk geschiedenis. Tracht jij je arme tante tot het gewone leven terug te brengen, zij is daar zoo eenzaam. En dan vooral, m'n kind, denk aan je broers. Floris moet studeeren en onze luitenant heeft ook 'n heele toelage noodig om z'n stand op te houden.'

'Stand is 'n lastig ding, mama.'

'Ja, meisjelief, heel lastig! Wat moeten die arme jongens er later onder lijden, als... als wij er niet meer zijn, papa en ik.'

'Hè, mama, schei nu uit. Als u zóó begint, moet ik wel toegeven. "Zoo'n meisje maar" is de aangewezen persoon om zich op te offeren voor het sterke geslacht. Hm! Ik heb het werk en zij de voordeelen!'

Alex vergat een pruillipje te trekken en werd luimig.

Mama had gewonnen spel.

Zij gaven elkaar een kus en Alex ging zonder verder tegenspartelen haar koffers pakken. Terwijl zij daar druk mee bezig was, peinsde ze:

'Ik zal daar wel alleen zijn;... misschien zou de oude kat me nu en dan wel toestaan kennisjes te ontvangen, maar véél geef ik daar ook niet om. Ik heb niet veel vriendinnen en zij zijn al even saai als alle andere, die ik tot nog toe ontmoette. Naar modellen geknipt, volgens maat en regel afgeleverd door de kostscholen voor jonge dames uit de hoogste standen. Ik geloof niet, dat ik ze ooit ergens zou missen. Het verwondert me volstrekt niet, dat onze knappe luitenant geen van haar allen de voorkeur geeft. Niets voor hèm. Hij is wel wat te veel op vormen gesteld, maar hij heeft 'n hárt! 't Is 'n modelbroer, dáár!'

De trap kraakte onder woeste sprongen, toen bonsde een ongeduldige hand met kracht op de deur.

'Zus!' schreeuwde een hooge jongensstem.

'Hij heeft den baard in de keel,' dacht Alex, toen zij het wonderlijke stemgeluid hoorde.

'Kom maar binnen, Floris!'

'Hier ben ik heelhuids. Zus, is het waarachtig?'

'Ja! ik zie het, gaaf en gezond!'

'Koekoek! Je bent slim. Half mijn, zus. De luitenant kan wel voor zichzelf zorgen. Maar, ga je heusch?'

'Natuurlijk! 't Telegram is weg.'

'Verrukkelijk!'

'Je bent 'n lieve jongen; ben je me zóó moe?'

'Nee, flauwert, ik ben waarachtig niet moe, dat weet je wel, hè? Jongens, 't moet zoo leuk wezen te wonen in zoo'n kraaiennest van 'n kasteel met ophaalbruggen en geheime gangen. Daar kun je met 'n bende kameraden roofridder spelen. Zeg, zus, help me daarginds 'n handje door je voorspraak?'

'Als je braaf leert en oppast!'

'Ja, wijze vrouw, dat zal ik. Ben ik geen keurige jongen? Zit mijn das niet gracieus? Heb ik niet al drie haartjes op de lip?'

'Vlas!' plaagde Alex.

'Dat 's valsch!' riep Floris gekrenkt.

'Eerst afwachten of ik zelf wel in gunst kom!'

'Och, wat! Jij met je lieve snoetje valt overal in den smaak! Maar wij jongens! Tante neemt 't ons erg kwalijk, dat wij het ongeluk hebben tot het mannelijk geslacht te behooren, hè?'

Alex lachte luid om deze verzuchting.

Onderwijl bekeek het jonkertje zich nadenkend in den spiegel.

'Wat zal er uit mij nog 'ns worden? Ik ben toch 'n nette vent voor m'n jaren? De tweede van mijn klas en hoewel niet zoo door en door conservatief van beginselen als mijn broer en niet zoo in de uitersten aristocratisch van neigingen, als m'nheer de jonker, kan ik toch met 'n onbezwaard geweten getuigen van mij zelf, dat ik...'

'Dat je 'n aanmatigende schooljongen bent, die nog in de verte geen begrip heeft van de plaats, waar hij moet staan.'

't Was een welluidende stem, die den knaap in de rede gevallen was, maar die jeugdige stem werd bedorven door een gemaakten neusklank.

'Koekoek!' zei Floris, plechtig de hand op het hart leggend, 'op zij, menschen! Plaats voor den grooten Mars! Plaats voor den hoogwelgeboren heer...'

'Hou je mond, jongen!' snauwde de elegante huzarenofficier en salueerde heel beleefd en vriendelijk zijn zuster.

Floris ging midden in de kamer staan en zich eenige afgeluisterde regelen van Shakespeare herinnerend, keek hij zijn grooten broer uitdagend aan en declameerde met breede gebaren en geaffecteerde neusstem:

> 'Oost, West en Zuid verwon ik na elkander!'

'De kamer uit, vervelende vent,' gromde de luitenant wrevelig.

Floris streek denkbeeldige knevels op en ging voort:

> 'Oost, West en Zuid verwon ik na elkander.
> 't Is waar, 't is juist! Dat deedt gij - bijna - Alisander.'

'Vermink Shakespeare nu maar niet en doe niet als 'n mislukt treurspeler! Zet liever deze hoedendoos voor me op de gang,' gebood de freule afleidend.

Floris gehoorzaamde dadelijk en nu zette mijnheer de luitenant zich op z'n gemak in een houding, die door veel studie en volharding 'akelig elegant' was geworden.

'Je gaat dus werkelijk naar Gelderland, zusje?'

'Ja, jongen, dat doe ik. Wat zeg je wel van je dappere zuster?'

De officier, de man van vormen, die naar 't oordeel van Floris tot de uitersten elegant van neigingen was, ergerde zich aan dat neerbuigende: ja, jongen! Vooral omdat het uit een meisjesmond kwam. Maar hij was te ridderlijk en ook te koppig, om dit te laten blijken, dus verduurde hij ongemerkt de onaangename woorden. En och... zij meende het zoo niet.

Eigenaardige troost. Wanneer de luitenant een op- of aanmerking moest hooren, die hem niet beviel, en niet recht boos kon worden op de zondares, dan zei hij - wáárlijk - met overtuiging: 'Zij meent het niet.'

En dan was alles in orde.

'Ja!' zei Floris, weer binnenkomend, 'onze Alex is toch 'n flinke meid; zij zal dat oude, gekke wijf wel 'ns uit de verstrooidheid kloppen, als 'n vagebond uit den hooiberg.'

De luitenant fronste de wenkbrauwen.

Hij was 't wel geheel met hem eens, maar... wat 'n burgerlijke uitdrukkingen wende die jongen zich aan.

'Weet jij dat nu ook al weer,' bromde hij ontevreden.

'Ik weet alles,' verklaarde Floris zelfbewust.

'Ingerukt, marsch!' commandeerde de officier nijdig.

Floris grijnsde van pret, maar verzette geen voet.

‘Weet je, m'nheer de jonker, dat zou jij moeten doen, zoo'n verstokte, oude heks gaan bekeeren; daar is méér kunst aan dan een ouwen, kreupelen knol te dresseeren. Maar daar heb jij geen redenaarstalent voor; jou eenige verdienste is wat rinkelen met sabel en sporen. Ik ga advocaat worden, de balie bekoort me!’

Alex lachte. Dat moedigde Floris aan.

‘Dat is 'n veel vetter baantje dan luitenant spelen en je eigen heerlijkheid met je eigen armoe betalen.’

‘Zul je nu eindelijk heengaan... aap!’ zei de luitenant woedend.

‘Ja, armoe,’ ging Floris onvervaard door, ‘en dan slapen op de harde matras van zelfbedrog. Net of de menschen niet weten, wat voor 'n overtollig artikel zoo'n paardenluitenant is.’

‘Marsch!’ schreeuwde de officier, doodelijk geërgerd.

‘Als ik 'ns wat te zeggen heb, wil ik uitpraten,’ zei Floris met eenige waardigheid.

‘Maar niet hier!’ toornde zijn broer.

‘Commandeer jij je recruten, zij zullen 't hard genoeg hebben bij je, want zij zijn niet van adel. Ha, ha, ha!’

Nu was het geduld van den luitenant op. Hij sprong op, greep den knaap bij de armen en duwde hem de deur uit.

Vergeefs spartelde Floris tegen, maar al zaten z'n armen als in schroeven geklemd, z'n tong was nog vrij en maakte ruim gebruik van die vrijheid.

‘Paardenluitenant! Zomerkachel!’ - Floris had zóó iets vroeger eens gelezen. - ‘Ik word advocaat, dan mag ik de lui villen en scheren naar believen en als ze 'n kik geven, lach ik ze in 't gezicht uit. Maar jij... sabeldrager, slager in uniform...’

‘Zwijg!’

Toen viel de deur achter Floris dicht. ‘Hij begrijpt me toch niet,’ dacht de jonker en in het zelfgenoegzaam besef, dat hij toch te groot was om hier gewaardeerd te worden, strekte Floris zich op de mat uit, om te gaan peinzen.

De luitenant had zich geërgerd aan de brutaliteit van zijn broertje; hij was nog rood van toorn.

‘Jij moet er niet om lachen, Alex, dat moedigt hem aan,’ zei hij verwijtend.

‘Gekheid! Maar jij moest niet boos worden; 't is immers zoo'n ondeugende guit en hij doet 't alleen, om jouw oogen te zien vlammen; daar heeft hij pret in.’

De trotsche luitenant verkropte de vriendelijke opmerking, die hem tegenover zijn waardigheid bijna beleedigend scheen.

‘'t Zal stil zijn, als je weg bent, Alex.’

‘Voor mij zal 't een voldoening zijn hier te worden gemist.’

‘Blijf je lang weg?’

‘O, als je trouwplannen hebt, ik kom in ieder geval je bruiloft vieren,’ plaagde zij lachend.

‘Ik denk in de verte zelfs niet aan trouwen. Papa heeft 'n tamelijk inkomen, maar wij zijn er slecht aan toe,’ zuchtte de knappe luitenant.

‘Ik hoop niet, dat je naar 'n vrouw met geld zult gaan zoeken, broertje.’

‘Maar 't is gemakkelijk, als zij wat meebrengt.’

‘Nu, als je er zóó over denkt... bij Meta heb je wel kans.’ En zij zag hem ernstig onderzoekend aan.

Hij kleurde van verontwaardiging.

‘wil je mij zoo'n gans opdringen? Dat zal ik nooit doen, zus. Jammer, dat er in onzen stand zoo weinig aanlokkelijke keus is.’

‘Nu, daarbuiten zooveel te meer.’

‘Dat gaat ons niet aan!’

‘Onze stand! Kom, jongen, kijk je zóó angstvallig naar de

grenslijnen? Je zult er misschien nog eens om lachen. Niet dat ik nu bij voorkeur er buiten zou trouwen, maar ik kan mij voorstellen, dat men iemand buiten z'n stand kan beminnen en zich door geen verouderde vooroordeelen laat terughouden om hem toe te behooren.'

'Verouderde vooroordeelen? Revolutionnair zottinnetje. Je zult je wel bedenken.'

'Meen je dat in ernst?'

'Natuurlijk!'

'Onzin!'

'Volstrekt niet. Ik zal nooit een burgerlijk meisje trouwen. Dat is niets voor mij, het zou me onmogelijk zijn.'

Alex glimlachte ongeloovig.

Hij deed alsof hij dat niet zag. Zij meende het immers niet.

'Koekoek!' brulde het triomfantelijk achter de deur, 'wij zullen eerst 'ns afwachten, huzarenjonker. Daar herinner ik je wel eens aan.'

De officier sprong op, greep den knop van de deur; maar Floris rende springend de trap af, tuimelde beneden tegen den huisknecht aan, kneep hem vinnig-speelsch in den arm en kromp ineen van 't lachen.

'Dank je wel, jongeheer!' zei de knecht, toen hij den kneep kreeg.

Floris richtte zich opeens trotsch op en keek hem gebiedend aan.

'M'nheer jonker, zeg ik je, Hendrik; ik ben 'n toekomstige baron!'

Verbaasd keek de oude knecht op; hij was lang bekend met de denkbeelden en opvattingen van het jonkertje en had er als 'n echte voornaam-denkende heerenknecht dikwijls 't hoofd over geschud.

''n Baron moet als 'n baron doen; als hij ten minste 'ns baron was...' dacht Hendrik dikwijls.

'Asjeblieft, jonker!' zei hij alleen maar, het hoofd deftig buigend.

'Straks moet 'k eens in den spiegel zien, hoe deze houding me staat,' dacht Floris op zijn beurt en het dadelijk weer vergetend, in een wilde, jongensachtige stoeibui gaf hij Hendrik een fikschen stomp, om 'n jacht te beginnen door de gang.

Hendrik mocht 't jonkertje toch wel.

'Laat m'nheer de luitenant 't niet zien, jonker!'

'Och, wat,' joelde de toekomstige baron-advocaat, 'als ik maar eerst student ben, dan doe ik wat ik wil. Dan ga ik leeren boksen en worstelen en laat mijn portret maken als gladiator. Wacht maar, Hent.'

'Ja, jonker,' zei de gedienstige.

'Mijn broer komt nooit uit de plooien; ik mag dan blauw bloed hebben, ik kan daarom toch wel 'ns dol schik maken. Allemaal gekheid, aristocratie. Hier, Hent, vrijheid en gelijkheid, de helft van mijn sinaasappel, 't is de laatste. De beurs zal ik maar niet met je deelen, je portie zou de moeite niet loonen.'

Onbezorgd slenterde Floris door de gang.

Boven aan de trap stond de luitenant en keek neer op het afvallige jongste lid van zijn geslacht. Wat moest daar van worden?

Als voelde de bengel de aristocratische zorgen van zijn broer, zoo plotseling keek hij omhoog.

Toen bootste hij hem na en begon weer met neusstem:

> 'Oost, West en Zuid...'

De luitenant kwam zwijgend de trap af.

'Grooter dan groot, groote Mars! Mars de reus!' gilde Floris en vloog als bezeten met woeste sprongen weg naar mama, om zich te gaan beklagen, 'dat de luitenant toch zoo lastig was.'

Hendrik boog diep voor den luitenant; hij had een eindeloos respect voor den jongen edelman, die in zijn oogen zoo alles was wat een edelman moet zijn. 't Is verheffend, een hoogwelgeboren heer te dienen. Hendrik had wel kunnen buigen voor het paard, dat mijnheer den luitenant dagelijks droeg. En als hij het voorrecht had de laarzen van m'nheer den jonker te poetsen, gevoelde hij zichzelf voornamer. Bijna alsof hij nu zelf baron was.

In zulke buien kon Hendrik 't niet laten een neerbuigendgoedwilligen toon aan te nemen tegenover de dienstmeisjes.

De luitenant nam nauwelijks nota van Hendriks groet. Statig liep hij de gang door en ging het salon binnen. ''n Echte baron,' dacht Hendrik en keek hem bewonderend na.

Tante Fee was weer aan de beterhand, maar zij mocht nog niet uitgaan, voor het weder mooi was. Nu zat zij voor het venster der oude, oude zaal; in de diepe nis ineengedoken zat zij daar, onooglijk als een grauwe vleermuis, in haar slap, grijs kleed. De wind schudde de boomen op het slotplein en zij keek er werktuigelijk naar.

Kraaien vlogen heen en weer; zij hadden haar nesten in de oude hooge kruinen, waar zij veilig waren voor roofzieke handen.

Vondel lag aan haar voeten en Multatuli lag in een hoek ineengerold, wrokkend, omdat hij niet had mogen doen wat hij verkoos. Byron zat in de vensterbank en keek met zwaarmoedige oogen de wolken na.

En Fee tuurde werktuigelijk naar de boomtoppen. Alex zou komen, zij had het telegram ontvangen. Hoe oud was dat kind nu?... Zeventien jaren, rekende Fee. Nu, 't was bereidwillig genoeg van haar lieve familie, haar het kind zoo per omgaande te sturen; alsof het een pop was, die men voor haar gekocht had. Maar de Forrens hadden geen geld en een zoon, die luitenant... afschuwelijk, tante Fee zou na haar dood die bonte heerlijkheid moeten betalen en onderhouden.

Het viel haar niet mee, dat Alex zich zoo spoedig bereid had getoond te komen. Zij herinnerde zich een overmoedig, rondborstig kind; was dat schepseltje nu reeds veranderd in een ijdele jongedame, die goed rekenen kon?

Ha, ha, tante Fee was niet gek en niet zoetsappig; het kon wel gebeuren, dat zij nog allen misrekenden. Zij kon met haar geld doen wat zij verkoos, dat ging niemand aan.

Dat nest zou haar natuurlijk vleien en aanhalen. Om de erfenis, bah! Maar zoo zijn de menschen. Haar lievelingen wisten er niets van, dat zij rijk was, rijk en leelijk. Brave dieren.

De poort aan den overkant van het slotplein werd geopend en er kwam een wezentje te voorschijn, dat uit een sprookje scheen ontsnapt.

Fee, de leelijke Fee, sperde wijd haar grijze oogjes open en staarde de betooverende verschijning aan als een wonder.

Een rijzige, slanke gestalte in een rood kleed, waarover lange gitzwarte vlechten zwierden. Op het kleine hoofd stond een groote, witte hoed vol papavers. Wonderlijk tengere voetjes kwamen onder het kleed uit en gleden luchtig over het bemoste plaveisel... Aan den arm van het mooie meisje hing een mandje, waaruit bloemen staken in de bevalligste wanorde.

'Freule, hier is een juffer, die door den dokter gestuurd is,' meldde een oogenblik later de oude kamervrouw.

Fee wist zelf niet, welk bevel zij gegeven had, maar opeens stond het schoone schepsel op den drempel van haar kamer, aarzelend, met neergeslagen oogen.

'Papa zendt mij, freule,' zei ze zacht, met de welluidendste stem, welke Fee ooit gehoord had.

'Kom binnen,' verzocht de oude freule kortaf.

Het meisje kwam nader; blozend van verlegenheid, bood zij haar bloemen aan.

'Ik heb niets aan die dingen, leg ze daar maar neer,' gebood Fee bijna barsch.

Nu sloeg het meisje de oogen op met een angstigen blik en Fee keek verbaasd in die groote, donkere droomoogen, zacht glanzend als zwarte violen.

'Hoe heet je?'

De onvriendelijke vraag deed het kind een stap achterwaarts gaan.

'Mara heet ik, freule. Maar thuis noemt iedereen mij Mignon!'

'Zoo, dat is 'n malle naam,' zei Fee beminnelijk.

Mara ging nog meer achterwaarts. Schuw blikte zij rond, overal zag zij dieren, in de gangen en in de kamers.

'Multatuli, kom bij de vrouw,' vroeg Fee, veel liefelijker dan zij tot het jongemeisje gesproken had.

De hond gehoorzaamde en Fee greep ruw en onhandig het mandje bloemen en zette het ter zijde.

Mara zag het zwijgend aan.

'Wat kom je doen?' vroeg de freule weer.

Mara kleurde. 'Papa dacht, dat u 't prettig zoudt vinden, wanneer iemand u deze mooie bloemen bracht. Papa zei, dat u afleiding moest hebben; u is altijd zoo alleen.'

'Omdat ik het wil,' verklaarde Fee streng, 'ik heb 'n hekel aan menschen, ze zijn valsch, allemaal. En ik ben niet alleen, ik heb mijn vrienden.'

Zij zag teeder haar dieren aan en streek Multatuli over den kop.

'Wat 'n mooie hond,' zei Mara oprecht.

'Ja. En deze soort mooiheid sticht geen onheil,' merkte de freule vinnig op.

Mara begreep het niet.

'Maar 't zijn toch maar dieren, zij kunnen niet spreken.'

'Kind, je bent nog te jong en te ijdel om zulke vrienden als de mijne te waardeeren en te begrijpen.'

'Een hond begrijpen? Ik houd heel veel van honden, ze zijn goed en trouw. Ik heb zelf ook een hond, die mijn ouders mij nog gegeven hebben. Hector heeft zoolang om hen getreurd.'

'Wat? En je ouders leven nog? Wat heeft Hector dan te treuren?'

Mara kreeg tranen in de oogen.

'Mijn ouders zijn lang, lang dood. De dokter en mevrouw hebben mij aangenomen; zij zijn zoo goed en ik mag hen papa en mama noemen. Dat wil Albert zoo!'

'Wie is dat nu weer?'

'Mijn broer, freule. De zoon van den dokter. Zij zijn allemaal zoo lief voor mij.'

De oogen schitterden weer in het jonge gezichtje.

'Ze zijn allen zoo lief voor mij,' dat begreep Fee niet recht.

'Zal ik de bloemen voor u in water zetten, freule?'

'Laat 't maar, ze blijven zóó ook wel goed en ik geef er toch niets om.'

Mara wierp het hoofd in den nek.

'Ze zijn niet geplukt om hier zóó te verwelken. Ik zal ze weer meenemen en papa zeggen, dat u heusch geen behoefte hebt aan menschelijk gezelschap. Vergeef me, dat ik u lastig gevallen heb, freule, het zal niet meer gebeuren.'

Mara groette ernstig en verliet de kamer.

Fee hoorde haar heengaan en bleef roerloos zitten.

'Wat 'n nest, wat 'n heks; zoo zijn de menschen. Kom hier, Vondel!'

De hond kwam en drukte zijn kouden neus tegen haar hand.

Zoo zat freule Fee nog urenlang.

Mara ging langzaam over het slotplein en door de poort. Daarbuiten zette zij zich in het groen aan den kant van den weg, om haar mishandelde bloemen terecht te schikken.

Zij zat daar bekoorlijk als een bloemenfee.

'Alle drommels, Flora zelf aan den arbeid?' lachte opeens een jeugdige mannenstem en uit een zijwegje kwam een blonde reus te voorschijn.

Mara schrikte eerst, maar na één blik op het vroolijke gelaat tegenover haar, begon zij te lachen.

'Flora is de bloemengodin, nietwaar Albert?'

'Ja, Mignon! En zoo wil ik je schilderen! Hoe gaat het je en hoe is het thuis?'

'Welkom, broer! Thuis is alles goed! Hoe heerlijk, dat je ons onverwachts komt verrassen!'

Zij drukten elkaar de hand.

'Wat ben je gegroeid, Mignon, je waart vroeger zoo tenger. Maar je voetjes zijn nog even klein. Weet je nog hoe ik wel eens probeerde mijn lompen voet in jou poppenschoentjes te wringen. Lieve hemel, wat 'n voetjes!'

Albert bleef van bewondering staan.

'Ach, wat,' lachte Mignon en stapte vlugger door.

'Heb je zoo'n haast? Kom, wij moeten eerst honderd uit praten, je weet van ouds wat 'n kletsmajoor ik ben.'

'Men kan ook loopend praten, Albert. En ik heb nog 'n aardigheid voor mama's verjaardag af te werken.'

'Weet je, Mignon, ik heb er al lang over gedacht, wat ik mama zou geven. Nu, weet ik 't!'

'Laat hooren!'

'Je portret! Ik schilder je in dit mooie rood-linnen kleed, met je prachtige vlechten en je bloemen.'

Mignon lachte hartelijk.

'Phantast, die je bent. Jij hebt altijd wat bijzonders.'

'Stem je toe?'

'Voor mama... ja, dan moet ik wel.'

DAGBLAD-VOORLEZING VOOR DE BLINDEN VAN HET INSTITUUT 'QUINZE VINGTS' TE PARIJS.

'Dat is lief van je, kleine Mignon!'

'Ik ben niet klein, kijk maar!' En het meisje rekte zich uit en ging op de teenen staan.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Mollenvangst. -

Voor de mollenvangst is het nu 't echte seizoen: de huidjes van de zwarte loopgravers zijn nu het molligst en 't meeste geld waard. Natuurlijk maakt men in velden en tuinen er het heele jaar door jacht op, want, hoe nuttig ook om het dooden van schadelijke insecten, de wroeters kunnen het land met zooveel aardhoopen illustreeren, dat ze aan den groei der gewassen enorme schade toebrengen. Een tiental vertegenwoordigers van het ondergrondsche gilde volstaat soms om een heel stuk weiland totaal te ruïneeren, wijl het vee de ondergraven oppervlakte in korten tijd stuktrapt. In sommige streken van ons vaderland ziet men een oud of gebrekkig man, die, als arbeider, geen vol daggeld maken kan, dan ook het beroep uitoefenen van mollenvanger. Bij alle boeren van het dorp heeft hij vrij toegang op erf en veld, hij zet zijn strikken, waar hij molsporen ziet, en weet welke vaste premie de boeren al van ouds op een mollenleven gesteld hebben.

De lijkjes neemt de man mee en vilt ze thuis. Boven links op onze geestige teekening ziet ge een boerenhoeve, onder links is de goede paai bezig met zijn ontledend bedrijf. Rechts boven het levendige tafereeltje van een mollenvangst naar de oude, hier te lande meest of alleen gevolgde, methode: een strik van ijzerdraad met de lis onzichtbaar in het spoor van den mol, een lis, die zich bij de geringste aanraking onder den grond toehaalt en omhoog springt met het gewurgde dier, door de veerkracht van een zich rechtenden gebogen stok, waaraan het ijzerdraad met een touw vastzit.

Midden op den voorgrond ziet ge den boer bezig met het stellen van Amerikaansche strikken: deze zijn zóó ingericht, dat het wroetende dier bij het gaan tusschen de twee rechtstandige, over zijn loopgraafheenstaande stijltjes den van een veer voorzienen harpoen in werking brengt, die neervalt en den mol aan zijn drietand steekt.

Vernuftige vondst! Maar voor de waarde der huidjes zal de oude methode wel verkieslijk wezen.

Dagblad-voorlezing voor blinden. -

't Zijn allen blinden en 't zijn allen armen. Maar voor zoover er sprake van wezen kan bij zulke zware beproevingen, hebben ze 't goed, de driehonderd (*quinze vingts*) in het Parijsche gesticht verpleegde stakkers. Werken doen ze er volgens de beste methoden voor blinden, ze dammen, schaken, biljarten en spelen kaart na den arbeid. Maar ook in de wereld der zienden stellen ze belang en 't is elken dag een heerlijk uurtje, als de grijze directeur hun de krant voorleest.

Er ligt dan berusting en betrekkelijke tevredenheid uitgedrukt op de meeste gezichten; toch snijdt de aanblik van die arme geslagenen, zooals ze daar met lichtlooze oogen zitten te luisteren, u diep door de ziel.

[Nummer 9]

DE KINDEREN VAN DEN SCHILDER.
Naar de schilderij van CORNELIS DE VOS.

De kinderen van den schilder.

Al leed zou bij d i e lichte jeugd tè deerlijk zijn,
Bij hèn zij spel en muziek, in één heerlijk-rein,
Eén rusteloos geluk van rust.

Aan deze verzen van een groot dichter moesten wij denken bij het bezien en nogmaals bezien van de twee allerbekoorlijkste kinderfiguurtjes op onze plaat. Men kan er zijn oogen haast niet van afhouden, zoo lief zijn de twee kleine dochtertjes van den schilder Cornelis de Vos. Het oudste - links gezeten - is vier jaar, zusje is drie, beiden zijn ze blond en blozend als kleine Vlaamsche vrouwtjes, met roode mondjes en glanzende oogjes, die den toeschouwer aankijken in de heldere onschuld der argelooze jeugd. En wat zijn ze kleurig en kostelijk gekleed, moeders mooie lievelingen; de fijne mutsjes staan als kroontjes van kantwerk op de hoofdjes en het zijige haar omvlokt als een vlossige goudvloed de gezichtjes, wier bloesemige blankheid nog verteedert in den bleeken weerglans der witte, rijk-geborduurde kragen. Kijk, hoe minzaam-kinderlijk de jongste haar kanten schortje ophoudt om de tros kersen erin op te vangen, die zus in 't handje heeft.

Hun vader zelf was schilder, en zou hij dan zijn zoete lievelingen niet eens uitschilderen, om later te kunnen zeggen: kijk, zóó zagen ze eruit mijn twee meiskens, waren ze geen aardig paartje?

Vader en moeder waren burgerlieden; en vaders begunstigers de eenvoudige burgers van Antwerpen, want de ridder Rubens en zijn aristocratische leerling Anton van Dijck waren de portretteurs der rijke en voorname lieden, der vorsten en hovelingen. Meester De Vos liet, bij allen eerbied, deez' beiden graag in hun waarde, zocht in de kunst zijn eigen weg en hield zich aan zijn nederige modellen, die hij afbeeldde met de ernstige toewijding van een eerlijk, zijn schoon handwerk boven alles liefhebbend, conterfeiter.

Hij schilderde dikwijls kinderen, wel niet zóó vorstelijk in hun verfijnde voornaamheid als die van Anton van Dijck, maar met al de innigheid en werkelijkheidsliefde van zijn goed-rond Vlaamsch gemoed, dat de roerende onschuld der kinderziel weer te geven zocht in de reine teederheid van het blij-kijkend kopje.

S.M. van Wijck.

Weer heeft de Katholieke Staatspartij een uitmuntend lid, het Katholieke volk een zijner beste zonen verloren door het afsterven van den heer S.M. van Wijck.

Man van het woord, maar vooral van de daad was deze stoere Gelderschman, wien, naar het uiterlijk te oordeelen, een lang leven beloofd scheen, en die, zoo niet in het midden, dan toch in de kracht zijner dagen werd weggerrukt.

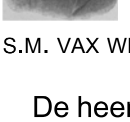

S.M. VAX WIJCK, † 6 Febr. 1904.

De heer Van Wijck was een man der practijk, een industrieel met breeden blik en verbazende werkkracht. Maar de stoffelijke dingen alleen konden hem niet bevredigen. In het politieke en sociale leven in Gelderland was hij een der voorsten. En zoo het bondgenootschap voor de provinciale stembus tusschen de christelijke

partijen in Gelderland tot stand kwam, en aan dat bondgenootschap de overwinning der anti-liberale groepen was te danken, - aan den voorzitter van den Bond van R.K. Kiesverenigingen in dat gewest, den heer Van Wijck, kwam voor een groot deel de verdienste daarvan toe.

In de Staten van Gelderland nam hij een waardige plaats in, tot dit college hem, dien Breukelen en Wijk-bij-Duurstede tevergeefs getracht hadden naar de Tweede Kamer af te vaardigen, een zetel schonk in onzen Senaat.

Doch het Hoogerhuis was voor een man van Van Wijck's jaren en temperament niet de meest geschikte plaats. En zoo verhuisde hij naar de Tweede Kamer, toen de zetel voor Eist open kwam ten gevolge van generaal Bergansius' benoeming tot minister van Oorlog.

Practisch man bleek de heer Van Wijck ook in zijn redevoeringen in dat vertegenwoordigend lichaam, en bij de behandeling der tariefkwestie zou hij, ware hij in leven gebleven, voor de Regeering een waardevolle en kundige medestander zijn gebleken.

Op menig ander gebied was deze man van noesten en onverpoosden arbeid werkzaam, en waar hij optrad en met wien hij omging, ieder roemde zijn nobel karakter en vriendelijke inborst.

Zoo zullen duizenden hem dankbaar gedenken. En plicht van het Katholieke volk is het, de nagedachtenis van dezen goeden, trouwen en verdienstelijken zoon te eeren.

Moj Hanneke,
door
Ravo.
(*Vervolg.*)

De dag voor den ondertrouw van Hanneke Bremmers en Peter Schrappers is aangebroken. Natuurlijk zijn alle zeilen bijgezet om het feest luisterrijk te vieren. Peter had gewild, dat het op de hoeve van zijn vader zou geschieden, maar hij was geschrokken, toen Hanneke, met een kleur, waarin schaamte zich met toorn vermengde, hem minder vriendelijk had gevraagd: ‘Wè wou-de?... ik verstaoj oe nie te bèst.’

‘O nee,’ had hij verontschuldigend geantwoord, ‘ik haj maor gedòcht, dè we daor meer plaots hadden, maor percies zooas ge wilt, heur; wilde dè we 't bij ouw vaoder vieren, mijn goed, en mijn vaoder zal 'r ok wel niks op tègen hebben.’

‘Wàblief?... Naotuurlik zal die er niks op tègen hebben, en aanders...’

‘Wè aanders?’

‘Dan blijft-ie mar weg.’

‘Dè's nou niks aorig van oe, Hanneke,’ meesmuilt Peter.

‘'t Waar ok niks aorig van ouw, um mijn vaoder veur z'nen kop te willen stooten...’

‘Maor dè hè'k waorens nie zò gemeind, daorveur maag ik oew vaoder veul te goed, dè wit-te wel... Kom, laoten we daor nou mar gen dingsigheid over maoken... 't Zal alles zò geburren as mijn Hanneke 't verkiest,... is 't nou goed?... Maor dè mot-te toch toelaoten, dè 'k 'n hendje kom helpen aon de versieringen.’

‘Dè kaan me nie schillen,... versieren meug-de net zòveul as ge wilt.’

Daarmede was de vrede, die zonder de gedweeë inschikkelijkheid van Peter ernstig gevaar zou hebben geloopen, behouden gebleven.

Pang!... pang!... pang!.. knalde het uit oude pistolen en pangeweren, toen het paartje in ondertrouw was opgenomen en zich naar de woning der bruid begaf. Bremmers' huis was in 'n soort van priëel veranderd, van binnen en van buiten, door

al het aangebrachte groen; want Peter had gewild, dat het ‘daonig moj’, dat het ‘schrummelik moj’ moest zijn; 't kon niet te mooi wezen voor haar, die hij met zijn hart had bevoorrecht. Dat laatste was hij echter zoo wijs, maar vóór zich te houden, wijl hij niet het gevaar wilde loopen, dat Hanneke over den kant, waar het voorrecht lag, een andere meening was toegedaan.

Weldra is het feest in vollen gang. Vader en moeder van Peter, peetoom en petemui der bruid zijn tegenwoordig, en eenige jonge boeren en boerinnen zingen er lustig op los. Aan 't zuurzoet gezicht van boer Schrappers en zijn vrouw echter is duidelijk te zien, dat hun aanwezigheid bij den keuterboer een gedwongen fraaiigheid is. In strijd met de meening van Peter, dat zijn vader er wel niets tegen zou hebben, had deze integendeel eerst ernstige bedenkingen gemaakt, en was zelfs de tusschenkomst van den pastoor noodig geweest, om hem ertoe te doen besluiten.

Dirk behoorde om zeer gegronde redenen niet tot de genoodigden. Hij had het vaste voornemen gemaakt, zich van die plaats van diepe ergernis voor hem verwijderd te houden; maar een geheimzinnige macht had hem er toch heengetrokken. Schuchter, als deed hij iets onbehoorlijks, waarover hij zich had te schamen, was hij, toen het goed donker was, naar Bremmers' hoeve geslopen, evenwel zorgdragende er niet te dicht bij te komen; want hij wilde niet gezien worden, door niemand, hetzij men medelijden met hem had, of den spot met hem dreef: het eerste vroeg hij niet, en het tweede achtte hij zich niet sterk genoeg te verduren. Had hij na zijn laatste onderhoud met Hanneke d behoefte gaan gevoelen, om alleen te zijn met zijn leed, nu vooral, nu 't geen hem een onmogelijkheid had toegeschenen een begin van werkelijkheid had gekregen, zocht hij de eenzaamheid. Maar hoezeer hij ook had gepoogd zich schuil te houden, toch was hij, leunend met zijn hoofd tegen een boom, gezien geworden, en nog geen tien minuten later was het in den kring der

feestvierenden bekend, en maakten zich velen vroolijk over hem. Ook de bruidegom liet zich niet onbetuigd. Zich tot zijn bruid wendend, voegde hij haar lachend toe:

'Dirk schijnt het in 't heut geslaogen, ze hebben 'm in 't buske met z'nen kop tègen 'n boom zien staon; misschiens is-ie wel veurnemes z'n eigen veur ouw plezier te verdoen.'

'Veur mijn plezier?... En vein-de dè zò um te laachen?' klonk het trillend uit den mond der eenigszins verbleekte bruid, 'ik laach er volstrekt nie um, 't zou schaand zijn as ik het deej...'

'Zoo, praot-te nou zoo?... Vruuger hed-de dan toch wel 'res over 'm gelaachen...'

'Dè kan wel, maor ik had ok nie gedòcht, det-ie het zich zò zou aontrekken...'

'As ge dè geweten hadt, dan had-de dus mijn misschiens wel den bons gegèven?' vroeg Peter, half spottend, 'nou, 't is nòg nie te laot, keind, as ge beraauw het... ge kunt er nog aaf, en dan mot-te diejen schoojer maor nemen, as ge hum liever het...'

De gasten luisterden met gespannen aandacht toe, en niet het minst de ouders van Peter, die niets vuriger hoopten dan dat er op het laatste oogenblik nog een kink in den kabel kwam.

'Jao, dè zeg ik ok,' bekrachtigde dan ook Peters vader, 'as ge spijt het, dan hed-de maor één woord te sprèken, en we gaon hen...'

Eenige oogenblikken wordt in het hart van het meisje een zware strijd gevoerd. Had zij toegegeven aan den onstuimigen drang ervan, zij zou het hebben uitgeschreeuwd: 'Nou, ja, ik hè spijt, ik heb Peter nojt liefgehad, en Dirke wel.' Ze zou naar buiten zijn gerend, naar 't 'buske', om den 'èrmen jong' te gaan halen, hem vergeving te vragen en te zeggen: 'Jao, Dirk, ik wil ouw vrouw worren en van niemes aanders..., ik zij nie wijs gewest, toe ik Peter naam... toe ik me deur z'n geld liet verbleinden...' - Dat alles zou ze hem hebben beleden, en ze zou zijn handen hebben gegrepen..., maar dan dacht zij aan den spot, waarvan zij het voorwerp zou worden in het dorp en, erger dan dat: Zou Dirk, hoe verdrietig ook, nog van haar willen weten, nadat ze hem had misleid,... want dat wilde zij zich nu wel bekennen, voor het eerst... Zou hij haar op zijne beurt niet van zich afstooten, hare liefde verachten, haar bittere verwijten doen?... Voor die mogelijkheden schrikte zij terug... In 's hemels naam dan maar... 'oew ongeluk in?' fluisterde een stem in haar binnenste... 'Jao, dan mar m'n ongeluk in,' fluisterde zij angstig terug. - 'Maor as-ie zich 'res werkelijk verdeej?' hernam de geheimzinnige fluisterstem... Och, hij zou wel wijzer wezen,... ten minste zij hoopte het... neen, ze kon niet meer terug, het was te ver gekomen... vooruit, het ongeluk in!...

Als electrische vonken schoten die gedachten door haar brein na de laatste woorden, door Peter en zijn vader gesproken.

'Dè zeg ik nie, dè ik er spijt aaf heb,' loog haar mond, 'mar ik veind, dè Peter er nie goed aon deej, um Dirke uit te laachen, umdet-ie er zooveul leed van het, det ik Peter,... det ik Peter liever wou...'

Ofschoon die verklaring de harmonie wel niet geheel herstelde, was Peter er tevreden mede, zoodat het feest werd voortgezet, evenwel zonder dat Hanneke's hart er bij was. 'Dirk mit z'n heut tègen 'nen boom in 't buske,' - dat beeld lieten haar gedachten niet los, en bij elk schot buiten kreeg zij een pijnlijken schok, vreezende dat het door Dirk was gelost, en dat hij daar nu lag, dood,... gestorven misschien met een verwensching op de lippen... Wat had zij in haar ijdelheid blij gedroomd van den ondertrouw-avond, en wat 'n folteringen had haar hart op dien avond te doorstaan! En de avond werd gevolgd door een nacht, waarin zij zich koortsig heen en weer wentelde, van het eene uur in het andere, snakkend naar het daglicht, om bevrijd te worden van de benauwende gedachten, die spookten door haar verhit brein.

....

'Dè's 'nen tègenslag met Peter en Hanneke, waor?' voegde acht dagen later Klaos Gruunders Hent Knollert toe.

'Wè dan?'

'Hed-de dan nog niks geheurd?'

'Wè geheurd?'

'Dè Hanneke èrg ziek is,... dè ze de pokken het, zeggen ze.'

'Bè, dè lieg-de èvèl... d'r zijn ummers geen pokken in het dèrp?'

'Jaowel... Dina van den veldwaachter leit er ok al 'n daog of vier aon, en Hanneke zou daor aon huis zijn gewest, zeggen ze... En ze stonge nog wel op 't traauwen... 't Kaan toch aorig loopen met 'nen mins.'

'Nou, as ge dè mar wit, daor zò 'k oe staoltjes van kunnen vertellen... Daor hed-de Frans den smid, ik bedoel den aauwen, die nou veur 'n paor jaor gehemeld is. Die had van den daag af, det-ie mit Klaosien Boogers traauwde, ielke wèk 'n dùbbeltje uitgeleed, um, as ze d'r koperen bruiloft zouwe vieren, 't er ter- deeg van te nemen, en precies éénen dag veur de twelf en 'n half jaor veurbij waren, schudde Klaosien heuren hak[1)]... En dan hed-de Annemieke van den Dungen...'

'Wè waar dè met Annemiekes?'

'Bè, die had wel dartig jaor gewaacht naor 'n èrfenis van ettelijke honderden guldens, en toe ze 't endelik kreeg en het geld in huis waar, brandde 's naachts heur hüis aaf en waren de benkskes allemaol verbraand. Ik zeg mar, er geburre aorige dinger in 't lèven, van die dinger, waor ge nie bij-en kunt... Dartig jaor waachten naor een erfenis, en as ge ze te pakken het nog èrmer te worren as ge te veure waart, 't is 'n straaf, zeg ik oe.'

't Was inderdaad waar, "moj Hanneke" had de pokken. Slechts weinigen toonden medelijden met haar. Vooral onder de jaloersche jonge boerinnetjes waren de ontboezemingen over haar weinig sympathiek. - 'Zò'n grutsch ding, dè kan nog lillik d'r neus veurbijgaon,' zei een der meisjes, die op Peter had gehoopt en wier vader ook een gezeten boer was, met de vinnigheid der miskende liefde en voornaamheid.

'Hoe mein-de dè?' vroeg een tweede jaloersche, die de bedoeling heel goed begreep, doch het genot wilde hebben, ze te hooren uitspreken.

'Wel, 't mojje, dè de jongens in 'r zagen, kos er wel 'res aafgaon.'

'Jè, en dan zal Peter, die 'r um d'r mojjigheid naam, ze misschiens nie mer willen.'

'Dè zeg ik nie, Kee, maor nou gij het zegt, jè, dè waar nie onmuggelik,' hernam de andere, die wat ze niet zei haar vriendin in den mond gegeven had.

'En dan krijgt ze loon naor wèrk, Rika,' ging Kee, aangemoedigd door dien triomf, voort, 'waant wè het ze met diejen èrmen Dirk nie net gespuid as de kat met de muis... Neeje, 't waar 'n lillik, valsch ding, vol pertentie en kaole drukte.'

'Jè, waant wè is d'r vaoder hillemaol? Niks nie... Ze had al blij meugen zijn, dè Dirk um 'r liep... Peter waar 'nen volslaogen gek, um zich daorveur zòveul moeite te gèven en dan nog te worren afgejakkerd op den koop toe... Hij het al wè motten opvrèten van 'r, dè verzeker ik oe... Nog op den dag van den ondertraauw hebben ze ruzie mit mekaore gehad, het me Kaotje van den mulder gezeed, die erbij is gewest,... en 't had maor wennig geschild, of 't waar nog afgeraokt.'

'Ik had er ok al aaf geheurd,' merkte Rika op, met een glans op haar bol-dom gezichtje, alsof zij reeds de overtuiging had, dat Peter, na Hanneke te hebben laten zitten, regelrecht tot haar zou komen met zijn hand en... hart.

Juist wilden zij van elkander gaan, toen zij Dirk in de verte zagen naderen, en die mooie gelegenheid, om dezen de tijding mee te deelen, zoo hij ze nog niet wist, en de uitwerking op hem waar te nemen, konden zij, natuurlijk, niet onbenut laten voorbijgaan.

'Kèk, daor komt juust Dirk aon,' zei Kee, rik ben beneijd, of-ie 't al wit...'

1) Stierf zij.

Een oogenblik later wilde Dirk met den gebruikelijken groet ‘daag saomen’ voorbijgaan, maar hij werd staande gehouden door de vraag:

‘Ge wit er zeker al aaf, Dirk?’

‘Van wet?’

‘Van Hannekes.’

Meenende, dat men hem wilde bespotten, wierp Dirk der vraagster een woedenden blik toe en bromde:

‘Laot me met vreê,... ik hè mit Hanneke's niks te maoken.’

‘Nou, kijk me maor zò wuust nie aon, of ge me op wilt vrèten,... dè weet ik bèst, dè ge mit Hanneke's niks te maoken het, ik wou oe maor vraogen, of ge wit, dè ze èrg ziek is...’

Dirk verschrok zichtbaar. - ‘Erg ziek, zeg-de, neeje, dè wist ik nie, en wè mankeert 'r?’

‘Ze het de pokken, zeggen ze.’

‘De pokken?... de pokken?... dè's èrg, daor kos ze wel 'res aaf stèrven,’ zei Dirk op een toon, die onmiskenbaar bezorgdheid over die gebeurlijkheid verried.

‘Nou, daor zou-de gij oe waorempel nie veul van hoeven aon te trekken, daor het ze oe waorèchtig nie nao behaandeld.’

Had Rika wellicht verwacht, dat Dirk daarmede zou instemmen, dan bleek zij zich deerlijk te hebben vergist, want andermaal gloeide toorn in het oog van den jonkman, en toorn ook trilde in zijn stem, toen hij haar driftig toevoegde: ‘Zoo, mein-de dè!’ en haar en haar vriendin vervolgens den rug toekeerde, om zich haastig te verwijderen.

‘De pokken,’ prevelt hij somber, ‘dè's wel het èrgste wat 'r overkommen kon... aon “moj Hanneke”... - Een oogenblik lacht het duiveltje van het leedvermaak in zijn ziel, maar onmiddellijk smoort Dirk dien valschen klank. 't Zou me tòch leed doen,’ mompelt hij, ‘'t zou jammer van d'r moj gezichtje zijn, as 't geschonden wier. Vrèmd, ze het me zòveul verdriet aongedaon, det 't nie te draogen waar, en... ik haauw nog van 'r... Ik maag duuzendmaol in m'n eigen zeggen, det 't valsch van 'r waar, 't gèft allemaol niks... Zou Peter ok zòveul van 'r haauwen?... Zou-ie, as ze 'res nie “moj Hanneke” bleef, heur toch veur vrouw willen?... Ik geleuf es nie... As ze nie “moj Hanneke” waar gewest, zou-ie ze nojt hebben gevraogd...’ - ‘En gij dan, Dirk?’ vroeg een brutale stem in zijn binnenste, ‘zou-de gij oe zòveul moeite hebben gegèven, um 'n wit vuutje bij Hanneke's te krijgen, as ze nie zò'n knap gezichtje had gehad?’ - Die vraag bracht Dirk in verlegenheid, als ware ze hem in het openbaar gesteld. Bevestigend kon hij ze niet beantwoorden... hoe kon hij weten, wat hij in dat geval zou hebben gedaan,... maar toch, dat voelde hij wel, - al kon hij zich geen rekenschap van die geheimzinnige psychische werking geven - zijn liefde was niet onafscheidelijk aan het mooi-zijn van Hanneke's gezichtje verbonden... Koesterde hij nu zelfs niet den vagen wensch, dat de pokken aanleiding mochten zijn, om Peter ontrouw te maken aan zijn gegeven woord?... ‘Och wè,’ besloot hij, ‘wè haol ik me in m'nen kop?... Zij ik

nie gek?... maor tòch, spijten zou het me, en daonig spijten ok... Wè waor ze aorig... ik kan 't me haost nie denken, det 't aanders worren zou... en wet zou ze 'er eiges verdriet aaf hebben... èrm Hanneke!...'

....

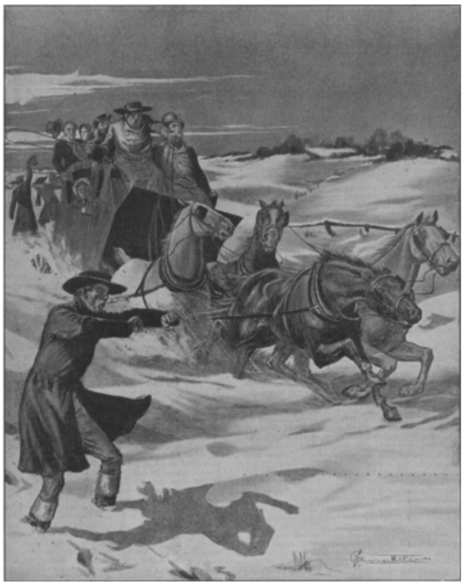

PER DILIGENCE DOOR DE SNEEUW, NAAR EEN TEEKENING VAN F. WILLIAMS.

Toen eenige dagen later de ziekte een gunstigen keer genomen had, ten minste in zooverre, dat het stervensgevaar was geweken, overwoog ook Hanneke de mogelijke gevolgen van het verlies harer schoonheid, en daarbij stond de figuur van Dirk meer op den voorgrond dan die van haar bruidegom... Was dat, wijl zij zeker meende te zijn, dat deze zich zou terugtrekken... òf, omdat haar hart thans geheel den drang volgde, welken het zoo dwaselijk had onderdrukt?... O, zoo zij wist, dat Dirk haar nog kon liefhebben, als ze, in plaats van als 'moj Hanneke' gehuldigd te worden, voor 'mottig Hanneke' gescholden werd, wat zou het haar dan kunnen schelen, dat zij mottig was... Zou dan niet juist het verlies van haar schoonheid haar het geluk hebben doen winnen, dat zij zoo roekeloos had op het spel gezet? Want nu zij daar zoo lag, en alles overdacht wat was voorafgegaan,... nu zij zich ernstig had afgevraagd, of Onze Lieve Heer dat tuchtmiddel voor haar ijdeltuiterij en haar zucht tot schitteren niet had gebezigd, om haar van een heilloozen stap terug te houden, nu was er in haar hart slechts plaats voor een enkele, en die enkele was Dirk, de versmade, de bedrogene..., zij erkende het nu ten volle, en die erkentenis deed haar schreien... Wat baatte het echter, zoo ze berouw had, als Dirk niets van haar wilde weten, omdat ze hem leelijk had behandeld, of... omdat ze 'mottig waar?'... En waarom zou hij ook?... 't Was immers maar al te natuurlijk, dat hij haar dubbelhartigheid moest verachten... Had ze hem niet al te veel doen lijden?... 'Mottig' - hoe geheel anders klonk bij die onzekerheid omtrent Dirk dat woord in haar oor,... 'mottig', - het voorwerp van spot van iedereen in het dorp, vooral van de jonge boeren, die zij had gekrenkt door hen bij hun pogingen, om haar gunst te winnen, in hun gezicht uit te lachen; van de jonge boerinnetjes, wier jaloezie zij had opgewekt om Peter... O, zij zou het niet kunnen dulden,... en ze zou het toch moeten dulden!... - 'Verdiend loon', zou men haar achterna mompelen, waar zij zich vertoonde... En zóó zou zij moeten boeten, zwaar moeten boeten tot haar ouden dag... Dàn nog zouden de menschen het niet hebben vergeten en vergeven, dat zij eenmaal 'moj Hanneke' was geweest en op het punt had gestaan een rijk huwelijk te

doen, maar toen mottig was geworden, en was blijven zitten, en... Hanneke barstte in tranen los.

....

'Goddaank, jao, meneer pastoor, ze gao goed veuruit,' zegt de vader van Hanneke, de deur van het zolderkamertje, waar zij lag, openend en den priester binnenleidend.

'Komaon, dat duut me plezier,' luidt het antwoord, ''t is aanders 'n dubbeltje op z'n kant geweest... We hadden haost ons Hanneke verloren... Maor wat is dat?' gaat de pastoor, het meisje hoorende zuchten, voort, 'waorum die tranen, in plaots van blijdschap, mijn kind, dat Onze Lieve Heer oe 't lèven het gespaord.'

En nu niet dadelijk het antwoord volgt, en het meisje hem met betraande oogen aanstaart, geeft hij den vader een stillen wenk, om zich te verwijderen en voegt Hanneke alsdan vaderlijk toe:

'Wat scheelt eraon, m'n kind!... Waorum ben-de zò droevig?... Gevuul-de oe weer minder goed?...'

'Nee,... nee, m'neer pastoor, dè is het nie...'

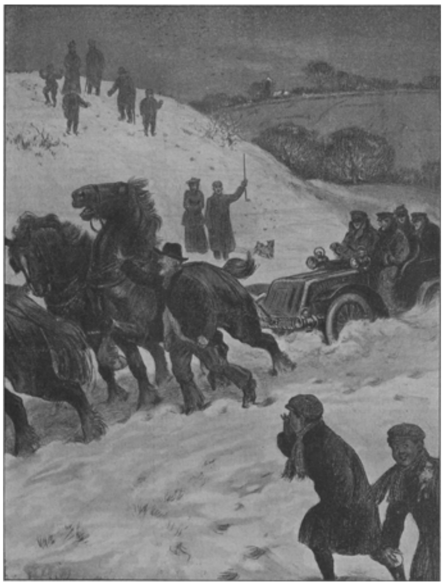

PER TUF-TUF DOOR DE SNEEUW, NAAR EEN TEEKENING VAN P.F.S. SPENCE.

'Maor, wè dan?'

Geen antwoord.

'Durfde er nie meê veur den dag te kommen, Hanneke? Wil pastoor oe dan 'res op den weg helpen?... Ben-de me verdrietig, umdè ge bang zijt, dat de ziekte sporen het achtergelaoten, dè ge...'

'Nee, m'neer pastoor, daorum nie,' onderbreekt Hanneke.

'Ben-de dan bang, Hanneke, dè Peter oe zal laoten zitten, as ge...'

'Nee, pastoor,' hernam Hanneke, den priester treurig aanziende.

'Dan begrijp ik oe nie...'

'Och, pastoor...'

'Kom, mijn kind, biecht nou maor 'res op aon heeroom, aon oewen besten vrind... Of ben ik dè nie?...'

'Zeker, pastoor, maor...'

'Geen maore..., laot 'res heuren, wè hapert eraon?'

't Duurde nog enkele seconden voordat het vertrouwen in den priester sterker sprak dan de schaamte, om het geheim haars harten te openbaren.

'Ik hè verdriet... um Dirk,' zei ze zacht, slechts even verstaanbaar.

‘Um Dirk?...’
‘Jao, pastoor.’

'Is er dan met Dirk wè gebeurd?'

'Niks, pastoor, veur zoover ik weet,... maor zóó mein ik es nie..., ik,... ik...'

'Ge haauwt veul van Dirk, wil-de zeggen...'

Een blik geeft het antwoord.

'En nou ben-de bang, dè Dirk nie meer van ouw haauwt, is 't zoo niet?'

Twee tranen, over het verbleekte gezicht biggelend, zijn een welsprekende bevestiging.

(*Wordt vervolgd.*)

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg.*)

Wel, wel!' lachte Albert ondeugend, 'wat 'n dwerg! Je hoed reikt tot aan mijn vestjeszak.'

'Ja, jij ook. Als je niet oppast, stoot je de sterren van haar plaats.'

'Mignon, je bent nog dezelfde heks van vroeger.'

En Albert dacht:

'Wat is ze mooi geworden! Lieve, zachte Mignon.'

'Mama!' riep Mignon door het tuinhek, 'ik breng wat voor u mee!'

'Ben je daar alweer? Wat breng je dan mee? Toch de oude freule zelf niet?'

Albert grinnikte zacht van pret, want Mignon had hem onderweg den mislukten tocht verteld.

'Ik breng u mee... 'n afschuwelijken grooten jongen, die Hector verdrinken wil.'

'Heks,' fluisterde Albert.

'Hier ben ik, mama! Heelemaal, als u me hebben wilt,' riep hij toen luid.

'Zoo'n luie vlegel!' riep de dokter uit de serre terug.

Freule Alex ging op reis. Zij zag er opgewekt uit en haar ondeugende blik voorspelde een roman.

'Denk aan me, lieveling,' zei Floris sentimenteel, toen hij aan het station afscheid van haar nam.

'Ik beloof het je; 's morgens, 's middags en 's avonds!' lachte Alex.

Mama omhelsde haar teeder en papa keek haar met trotsgoedkeurende blikken aan, toen hij haar in den coupé hielp.

De luitenant nam tegenover haar plaats; hij wilde haar tot Utrecht vergezellen. Alex vond dat heel aardig; zij was trotsch op haar knappen huzarenofficier.

'Dag, liefste Alex!' werd er plotseling geroepen.

De freule stak haar hoofdje buiten.

'Ah! Ben jij daar nog, Meta? Dat is aardig van je!'

Zij gaven elkaar de hand en babbelden een oogenblik. Daarna klonk het signaal, de luitenant salueerde en Alex wuifde met haar zakdoekje zoolang zij haar familie en de vriendin zien kon.

Toen zette zij zich neer in een gemakkelijk hoekje.

'Hoe lief van Meta, hè?' vroeg zij met een spottend lipje.

Haar broer kleurde. 'Ja, alleraardigst.'

Alex barstte plotseling in een schaterend gelach uit, maar verklaarde volstrekt niet, wat zoozeer haar lachlust opwekte.

En de luitenant zorgde wel haar niets te vragen.

De reis verliep heel gewoon. Zij praatten bij poosjes en keken dan weer naar buiten.

Meestal hadden zij 't over tante Fee en over het stille leven, dat Alex bij het zonderlinge oude mensch zou moeten leiden.

'Maak je niet ongerust, broertje. Je weet, dat ik de gelukkige gewoonte heb de dingen van den komischen kant te zien. Ik ga er heen om mama en... om jullie. Maar, 't is waar, dat ik er weinig tegen opzie. Ik heb duizend goede voornemens en een heelen zak vol geduld als bagage mee op reis genomen. Ik ben van plan al de zotheden van het oude mensch als vermakelijke afwisseling te beschouwen en - als het me mogelijk is - jullie zaak niet te bederven door 'n voorbarig woord. Ik zal me er niet doodkniezen, jongenlief! Daarvoor is Alex te humoristisch aangelegd. En... ik houd veel van Meta, maar zou haar toch bij voorkeur niet als schoonzusje willen hebben.'

De luitenant begon nu ook te lachen.

'Wat heb je voortdurend trouwplannen voor me, zus. Ben je van plan daar in die negerij 'n landelijke schoone voor me op te zoeken?'

'Wie weet, luitenant! Een of ander grasvinkje... ik stel me jou al voor met 'n gezette blondine aan den arm; verschoten blond haar, vuurroode wangen en een verlegen lach, die de heele verschijning bepaald onweerstaanbaar maakt. Ha, ha, ha! Zoo'n gansje naast jou... naast joù... den overdreven eleganten luitenant Forren...' Alex had al pret bij de gedachte alleen.

'Onuitstaanbaar!' mompelde de jonker tusschen de tanden.

'Och wat! Wellicht ontdek ik hier of daar 'n wonderkind, een dorpsfee, die het hart van mijn broer...'

'Hou nu op met je fantaseeren. Ik doe niet aan sprookjes. En daarbij... sprookjeskinderen zijn gewoonlijk doodarm. En met 'n arme prinses te trouwen staat mijn financiëele ellende niet toe.'

'Wie denkt er aan 'n prinses? Stel je voor, dat jij nu juist op een eenvoudig meisje, een "kind uit het volk" verliefd werd.'

'Dat kan niet,' zei de luitenant met overtuiging.

'Alles kan,' verklaarde Alex beslist.

'Schei maar uit; ik trouw nooit!'

'God helpe je woord houden!'

'Plaag!' lachte de officier, goed geluimd.

Zoo ging het voort tot Utrecht toe. Daar nam de officier de kleine reistasch voor zijn zuster uit het net en bracht haar naar den anderen trein.

Weldra zat Alex veilig in een eerste klasse dames-coupé en babbelde nog gauw wat met haar broer.

Terwijl de luitenant even wegsnelde om wat vruchten voor haar te halen, stak Alex haar nieuwsgierig neusje buiten den trein om uit te kijken.

'Wat 'n reus,' dacht zij, toen een forsche hooge gestalte dicht langs haar heenging.

'In ieder geval, ik zou niet graag met hem vechten...

De reus kwam nog tweemaal voorbij, maar Alex zag hem niet. De luitenant bracht de vruchten en spoedig daarna vertrok de trein.

Zij wuifde haar oudsten broer zoo lang mogelijk toe en wischte een traan uit de oogen. Nu was zij alleen... overgelaten aan de luimen van een zonderlinge oude vrouw.

Wel vijf minuten lang was Alex weemoedig-gestemd, toen viel haar blik op de heerlijke vruchten, die zoo verleidelijk in het papieren bakje lagen.

''t Moet maar gaan zooals 't kan,' dacht ze, alweer bedaard, en wijsgeerig besloot zij:

‘Ik zal me vooreerst maar 'ns duchtig te goed doen.’

En zij snoepte, dat het 'n aard had.

Eindelijk vond zij zelfs haar goede luim terug.

‘Wat ik heb, dat weet ik,’ peinsde zij al etend, ‘en wat ik krijg, moet ik nog afwachten.’

't Was een heel klein station waar Alex moest uitstappen. En dan had zij nog ruim een half uur te wandelen. Ten minste... wanneer tante Feeks niet zoo lief was geweest te harer eer een rijtuig te zenden. Natuurlijk zou men haar afhalen, Alex twijfelde er volstrekt niet aan.

Doch toen Alex op het perron stond, keek zij vergeefs uit naar tante Feeks of zelfs maar naar een dienstbare. Niemand was er om freule Van Forren op te wachten.

‘Dat is wel hartelijk,’ dacht het meisje.

De jonge blonde reus was ook uitgestapt en keek haar nieuwsgierig aan, terwijl zij daar zoo besluiteloos stond.

‘In Godsnaam,’ dacht de freule en schoof haar reiszakje aan den arm. ‘Nu er op los. Eigenlijk is zoo'n wandeling op avontuur wel aardig.’

Zij verliet het station en ging met flinken pas den straatweg op. Er waren maar enkele boeren op den weg.

De blonde reus liep aan de overzijde van den weg.

‘Die moet ook naar dat zalige dorp,’ dacht Alex.

Zij liep flink door en de reus wandelde doodbedaard voort, blijkbaar wilde hij haar niet vóórkomen. Zoo kwamen zij aan een zijsprong; de eene weg liep dwars door de heide, daarheen gingen de landbouwers. De andere weg boog zich met een sterke kromming naar een dicht bosch.

Alex zag vergeefs uit naar een wegwijzer.

‘Ik zie, dat u naar den juisten weg raadt! Kan ik u misschien met mijn meerdere plaatselijke kennis van dienst zijn, mevrouw?’

Alex keek verrast op; de goedige blonde reus stond voor haar; zoo beleefd en correct van houding als zij het maar verlangen kon.

‘Het is heel vriendelijk van u, mijnheer,’ zei ze dankbaar, ‘ik was werkelijk in verlegenheid.’

‘Waar wilt u heen, mevrouw?’

De vreemdeling sprak dien titel zoo vlot en zoo ernstig uit, dat Alex dupe werd.

En toch was het ondeugend van hem, want Alex zag er nog zoo héél jong uit met haar eenvoudig linnen reiskleedje en rond stroohoedje.

‘Ik moet naar 't kasteel...’

‘Ah! Naar de barones Van Forren!’ viel de vreemdeling haar vroolijk in de rede, met een tikje spotternij in zijn stem.

‘Juist!’ zei Alex, haar best doende om ernstig te schijnen en dien vreemden spotter te imponeeren.

Het scheen haar dan ook vrijwel te gelukken.

Waardig en bescheiden wees hij haar den weg.

‘Ik moet ook dien kant uit. Mag ik soms de eer hebben dien reiszak voor u te dragen?’

Toen zij hem twijfelend aanzag, boog hij ridderlijk en stelde zich voor.

'Albert ter Meer. Ik ken de freule Van Forren een weinig, papa is haar arts...'

'En u... u is kunstschilder, niet waar? Ik heb eens een heel mooi schilderij van u gezien!'

'Dat is een zachtmoedige en welwillende beoordeeling van zoo middelmatig werk als het mijne, mevrouw. Dat doet mij recht goed, te meer wijl de critiek er gewoonlijk minder zachtmoedig zich over uitlaat.'

Alex genoot. Een kunstschilder, een dokter; er woonden gelukkig toch menschen in dit vergeten land. En deze schilder zag haar voor een deftige getrouwde vrouw aan; dat was heerlijk... maar zij mocht de vergissing niet langer laten duren. Het speet haar, niet langer mevrouw te zullen genoemd worden, maar... zij moest toch eerlijk zijn.

'Ik ben maar 'n Forrentje en nog niet getrouwd,' zei ze, hem aandachtig aankijkend. Zou hij erg verwonderd zijn over deze vergissing?

'Werkelijk? Vergeef mij, freule? U zag er zoo ernstig en rustig uit, dat ik u ondanks uw jeugdig wezen voor een mevrouwtje hield.'

Zoo praatten zij samen heel gezellig en wandelden stevig voort.

'Hebt u zusters, m'nheer Ter Meer?' vroeg Alex later terloops.

'Eén maar; maar zij is lief en goed voor tien.'

'Het doet mij genoegen te hooren, dat u uw zuster zoo prijst. Onze jongelui willen tegenwoordig liever niet weten, dat zij nog wat met zusters ophebben en schijnen zich verplicht te achten, haar op de hatelijkste wijze te beschimpen en te bespotten. Daarover heb ik mij wel 'ns geërgerd. Gelukkig ben ik met mijn beide broers op 'n heel goeden voet.'

'Dat verwondert mij niets,' verklaarde Albert oprecht.

'Heel vriendelijk en zachtmoedig geoordeeld over een zoo middelmatige zuster als ik ben,' zei Alex, schalks lachend.

Hij voerde haar over een zijweg, waarop het gras welig woekerde, tusschen oud geboomte. Bij een draai van den weg wees hij haar het kasteel.

'Nu kunt u niet meer dwalen, freule. Ik dank u voor het voorrecht, dat...'

'Al genoeg, zeg thuis de rest maar op. Het was heel vriendelijk van u, die vervelende reistasch zoolang te dragen. Dank u zeer, 'n Prettige thuiskomst! Wilt u uw zuster voor mij groeten? Zeg haar, dat Alex van Forren spoedig met haar kennis hoopt te mogen maken!'

Lachend knikte zij hem toe en ging over de eerste valbrug naar het binnenplein.

Daar stond zij nu voor het roofslot... hoe zou het haar daarbinnen vergaan?

Alex was een heel klein weinigje gekrenkt door de onbeminnelijke behandeling harer tante.

Maar terwijl zij het plein overging en de tweede valbrug overstapte, dacht zij er opeens aan, dat het misschien geen opzet geweest was...

'Misschien was tante nog ongesteld en kon daarom slecht de bedienden missen; misschien zelfs was...'

De deur was open.

Alex ging binnen en een koele, kelderachtige lucht kwam haar tegen. Zij stond in een groote ruimte, die bijna ledig scheen en waar alles slechts grauwe steen was. Snel wipte zij de steenen treden op en keek toen nieuwsgierig rond. Er was niemand... waar nu heen?

'Hola!' riep Alex ongeduldig; haar stem zwierf zwak, als de kreet van een vogel, langs de geweldige wanden weg.

Alex doorliep de steenen voorzaal en kwam aan een gang. Die sloeg zij driftig in... nog altijd niemand. Nu ontdekte zij een trap, zou zij eens een kijkje nemen

daarboven?... Dapper klom zij de trap op, die haar weer in een gang voerde, waarin vele deuren uitkwamen.

'Dat is om je geduld te verliezen,' pruttelde het meisje en rammelde aan verscheidene gesloten deuren.

Verschrikt bleef zij eensklaps onbewegelijk staan.

Uit een der verst verwijderde vertrekken klonk een kermend weenen, dat beantwoord werd door een allerakeligst geluid; het was of er een dozijn honden te gelijk huilden.

'Goede God, wat is dat,' fluisterde Alex, schuw uitkijkend.

Het kermen en huilen duurde voort, soms verhief het zich tot roerend gegil, dan weer verzwakte het plotseling. Alex vermande zich. Vlug liep zij verder de gang in en bleef stokstijf van verbazing staan voor een open deur, de laatste in de gang.

Welk een tooneel!

Honden... overal honden... op tafel... in de vensterbank, op de stoelen; honden van allerlei kleur en ras. Katten in alle hoeken van het vertrek...

En midden in de kamer lag een grijze vrouw op den grond geknield met een hond vóór zich; om haar heen potten en fleschjes, windsels en allerlei verband-artikelen.

Het dier bloedde en zag er erbarmelijk uit, soms schreeuwde het van pijn onder de behandeling der oude, magere handen.

En de oude dame boog haar leelijk, van tranen overstroomd, gezicht over den gewonde; kermend en snikkend, alsof zij zelf de patiënte ware, en tusschen al haar gekerm en gejammer lieve woordjes stamelend, teedere, dwaas-lieve naampjes, zooals een moeder voor haar lijdend kindje kiest.

'Zij is... krankzinnig...' dacht Alex ontzet, 'dat tref ik!'

Bij iedere nieuwen kreet van gewonden en verpleegster stemde het viervoetige gezelschap vol sympathie mede in en het was een wanhopig koor.

Alex stond nog altijd stil op den drempel.

'Jou te overrijden, mijn lieve, trouwe Morus, mijn lokkige lieveling... Dat is weer zoo'n lage gemeene streek van die hartelooze schepsels, die zich menschen noemen. Zou een van jullie dit ooit een ander kunnen aandoen? Neen, immers! Daarvoor ben je te goed, te zachtmoedig... maar je hebt ook geen verstand en je bent maar... 'n stom dier!'

Het aandachtige gehoor van keezen, windhonden, leeuwtjes en colly's stemde eenparig mede in. Geblaf en gejoel, alsof ieder op z'n eigen manier het antwoord gaf.

Alex had medelijden met het gewonde dier, maar dit tooneel van jammer en beklag, al deze hondengezichten en te midden daarvan de oude dame, die in half afgebroken zinnen haar menschenhaat en dierenvergoding luchtte, ontnam er al het ernstige aan en bijna was zij in lachen uitgebarsten.

Gelukkig dat Floris er niet was.

Eindelijk was het dier verzorgd en steunend, met belachelijk overdreven teederheid, op een zijden kussen gelegd. Het lag stil en gehoorzaam en keek dankbaar met mooie, welsprekende oogen zijn verzorgster aan. Het kon zich nauwelijks bewegen, maar toch boog het zijn kop naar haar handen en likte ze.

Alex kreeg een traan in de oogen. De sprakelooze dank van het dier roerde haar.

Maar toen... barstte de oude freule in een zenuwachtige huilbui uit, snikte, wrong de handen, schold op de menschen en boog zich eindelijk neer om het dier op zijn kop te kussen.

'Bah!' riep Alex hartgrondig afkeerig.

Nu eerst keek de oude freule op.

'Wat moet jij?' vroeg ze verachtend, zonder zich op te richten.

'Dag, tante!' zei Alex kalmpjes.

'Ben jij Alex?' vroeg de freule overbluft, terwijl zij haar tranen wegwischte, en nu keken haar oogen weer scherp en vinnig als altijd.

'Ik ben zoo gelukkig Alex van Forren te zijn, tante!'
'Ik had je niet meer gekend; je bent zoo opgedirkt.'
'Dank u, tante!'
'Dat is mijn verwelkoming,' dacht Alex, 'ik hoop niet, dat ik voor een kus van mijn tante in aanmerking kom, nadat die hond pas zijn portie...'
De freule stond langzaam op en bleef haar nichtje strak aankijken met haar scherpe grijze oogen. Er lag in dien blik zooveel onderzoekende strengheid, zoo weinig vriendelijkheid en zooveel onverholen afkeuring, dat Alex zich 't liefst dadelijk had omgekeerd om weer heen te gaan.
Maar zij dacht aan haar broers...
'Als je hier met mij samen wilt wonen, moet je wat eenvoudiger worden. Meisjes moesten te trotsch zijn om modepoppen te willen wezen, maar de meisjes zijn niet trotsch meer tegenwoordig...'
'Ik ben moe, tante, wilt u mij zeggen, waar ik mijn hoed kan afzetten en mij wat opfrisschen?'
Zoo kalm-beleefd, maar ook zoo beslist viel het meisje de menschenhatende tante in de rede, dat deze met een glurenden blik het 'brutale nest' van het hoofd tot de voeten opnam. Daarna schelde zij en hield zich weer met haar dieren bezig, vol zorg en teederheid.
De oude kamermeid moest de freule naar haar kamer brengen.
Alex volgde gedwee.
Maar in het hooge, holle vertrek voelde Alex zich erg beklemd, alles was er zoo oud en zoo spookachtig, vond zij.
Langzaam liep zij heen en weer en beschouwde alles aandachtig. De gobelins en de prachtige meubelen, waarvan sommige er uitzagen of zij bij de minste aanraking in elkaar zouden storten. Bij nadere beschouwing viel de kamer haar weer mee, er zou toch nog wel iets van te maken zijn.
Ten laatste ging zij naar een der ramen en zette het wijd open. Welk een heerlijk vergezicht. Uren ver groen, alles groen, het gansche dorp lag vóór haar verraste blikken. De kerk, midden op het eenvoudige kleine kerkhof. Groepen huizen, afzonderlijk liggende boerderijen, eenige oude heerenhuizen en een bevallige, vroolijke villa.
'Zou dat de woning van dokter Ter Meer zijn?'
Zij moest kennismaken met die menschen en den smaak van den schilder eens beoordeelen. Hij had zijn zuster zoo geprezen. Want hier, hier zou het nauwelijks uit te houden zijn tusschen al dat vee en met zoo'n half gek oud mensch...
'In Godsnaam, 't is voor de jongens... En mama zei toch, dat tante Feeks ook eenmaal beminnelijk en vriendelijk was. 't Schijnt wel lang geleden... Moed gehouden, Alex. Wie zich over kleine verdrietelijkheidjes bekommert, bewijst geen groote verdrietelijkheden te kennen.'

En Alex hield moed.
Zij zag haar tante eerst den volgenden morgen aan het ontbijt weder. 's Avonds had de oude kamermeid haar een heel goede tafel aangerecht en zij had er eenzaam van genoten. Mevrouw was in een van haar lievelingsboeken verdiept, had de oude juffrouw haar verklapt.
Maar nu in het frissche morgenuur vond Alex de zaak niet half zoo bedenkelijk meer. Zij voelde zich zelfs zoo opgewekt,

dat zij er naar verlangde met haar lieve menschenhatende tante ‘slaags’ te raken. Want zij voelde als bij ingeving, dat het er in 't oude slot warm zou toegaan, vóór de zonderlinge oude dame weer 'n gewoon mensch geworden was.

Aan den uitslag van haar pogingen twijfelde zij niet en zij zou 't wel met een vol dozijn tantes van deze soort hebben aangedurfd.

‘Het moeilijkste is, dat ik zoo weinig van haar weet; ik ken haar karakter ook niet; 't beste zal zijn alle vijf zintuigen aan 't werk te zetten, om waar te nemen en met hun behulp mijn tante te bestudeeren.’

Peinzend over dit heel moeilijk geval, kleedde Alex zich in wit neteldoek, met vergeet-mij-nietjes bedrukt. Dat stond haar echt meisjesachtig en voordeelig. Zij wist nu al waar de eetkamer was en danste er heen, neuriënd even blijmoedig als de vogels in de boomen op het slotplein.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Door de sneeuw per diligence en per tuf-tuf. -

Twee alleraardigste humoresken in beeld uit de oude en de nieuwe *sport*-wereld. Dat beide van moderne Engelsche teekenaars afkomstig zijn, verwondert niet; waarom zou Albion ook geen *sportmen*-kunstenaars hebben? Maar dat twee verschillende handen zóó voortreffelijk bij elkander passende pendanten konden vervaardigen, is bijzonder merkwaardig.

‘Hij is er! Hij is er!’ juichen de diligence-passagiers: de dikke koetsier, die de teugels viert en de zweep zwaait, zijn buurman op den bok, de lui achter hen, de broeders, die uit zijn gestegen, omdat ze 't niet durfden avonturen in het lompe rijtuig bij de gevaarlijke, met sneeuw volgestormde holte van den weg, moedertje eindelijk met haar mutsje door 't raampje. Straks als de uitgestegenen weer binnen zijn en de wegvliegende hoed weer op den bol des eigenaars staat, gaat het weer gemoedelijk voort.

‘Paardenvleesch voor den vilder!’ schreeuwen de kwajongens uit alle macht, als ze drie oude knollen noodig zien om het modernste van alle vehikels door de sneeuwmassa heen te zeulen.

‘Hallo! Hallo!’ roept de dandy, die behoort bij de dame, den stok en het hondje.

MARABOE'S EN FLAMINGO'S, NAAR DE SCHILDERIJ VAN PAUL NEUENBORN.

‘De poëzie van het paard, het edele ros, door alle eeuwen bezongen,’ spotten de *sportmen* in hun tuf-tuf.

Maraboe's en flamingo's. -

Al rekenen de natuurgeleerden de flamingo's gewoonlijk tot een afzonderlijke familie, die volgens Huxley een overgang vormt tusschen eend- en reigerachtigen, en al zijn de maraboe's echte telgen van het laatstgenoemde geslacht, het is voor een vogelschilder als den Munchenaar Paul Neuenborn geen bezwaar om er één prachtige groep van te maken met een rijke verscheidenheid van contrasten.

Kop en hals nagenoeg kaal en roodachtig, rug en buik wit, vleugel- en staartveeren zwart, bovendien onderscheiden van den gewonen ooievaar door hun langen, zwaren, zeer veerkrachtigen snavel en niet het minst door een leelijken, zonderlingen zak, welke aan 't midden van den hals hangt, staan op den voorgrond ernstig en droomerig eenige maraboe's.

't Is of ze staan te peinzen en met weemoed denken aan hun vaderland, Indië, waar bijgeloovige wijzen hen voor heilig houden, waar hun broeders en zusters bij troepen door de straten van Calcutta wandelen ongedeerd, wijl er het dooden van een maraboe gestraft wordt met zware boete. 't Is of ze zwijgend protesteeren tegen de Europeesche ijdelheid, die van hun ‘heilig’ wezen niets zoozeer op-prijs-stelt als de lange, witte, zijdeachtige en zeer lichte veeren onder hun staart, een gewild en duur betaald sieraad voor dameshoeden. Die dames, ze zouden ze wel willen afmaken, gelijk hun familie in Indië het slangen doet en padden; dien indruk maken ze wel met hun misanthropisch gezicht.

Op den achtergrond rank, hupsch en trotsch - wit en rose met hoogroode vleugels en zwarte slagpennen - met sterken, in 't midden omgebogen snavel, de teenen door een geheel zwemvlies verbonden, een keurbende van bijna 2 M. hooge flamingo's. Deftig is hun gang, statig elke beweging. Eén ziet ge er met horizontaal gericht lichaam en met naar beneden hangenden hals zich steunen op de bovenvlakte der omgebogen voorste helft van den snavel, die zich dan evenals een derde poot voordoet, om voedsel tot zich te nemen.

Tot over zijn hielen doorwaadt de flamingo 't water, zwemmen doet hij slechts in uitersten nood; zijn vliezen dienen hem tegen al te diep inzakken in den modder, waar hij weekdieren, insecten, vischkuit en wormen bemachtigt. Schel als een trompet is zijn stem. Hij vliegt met veel gemak en zeer hoog. Zijn nest is verheven en piramidaal.

De tong der flamingo's behoorde tot de fijnste lekkernijen der oude Romeinen. Keizer Heliogabalus bezoldigde een menigte jagers om zijn tafel steeds van flamingo-tongen te voorzien. In Amerika, Azië, Afrika en in het Zuiden van Europa komen ze voor, vooral op Sicilië en Sardinië.

[Nummer 10]

Schildpadden van de Mississippi.

De zeer eigenaardige soort van rivier-schildpadden, welke de natuurgeleerden *chelydra serpentina* hebben gedoopt (zie de twee fraaie exemplaren op onze plaat) heeft vooral haar element in de vloeden en reusachtige moerassen van het zuidelijk deel der Ver- eenigde Staten, het stroomgebied van de Mississippi.

Deze dieren, onbetwistbaar de élite onder het schildpaddenvolk, onderscheiden zich allereerst door hun grootte, ze worden 1.3 meter lang, maar niet minder door hun aard en uiterlijk. Brehm noemt ze een wondersoort.

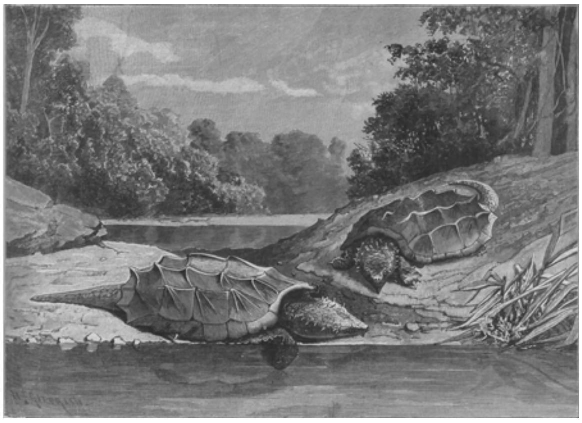

SCHILDPADDEN VAN DE MISSISSIPPI, NAAR EEN TEEKENING VAN H. FRIEDRICH.

Het breede weinig-gewelfde ruggeschild kenmerkt zich door

drie niet al te zeer uitstekende kammen, de vergroeiing der sierlijke beengeledingen; het schild is afgezet met randplaten, die vijfen-twintig in getal, regelmatig naast elkander liggen, het borstpantser is smal en bestaat uit tien, bij uitzondering elf, platen.

De kop is groot, plat en driehoekig; de bek heeft uiterst sterke en scherpe kiezen. Koesteren de dieren zich rustigjes en lekkertjes in de zon, zooals op onze gravure, dan schijnt de nek kort, maar hij is zeer ver uitrekbaar. De pooten zijn bijzonder krachtig, de staart valt op door zijn lengte en spits-uitloopende gevuldheid. De kleur der huid is groen, maar bont door de velerlei schakeering van groen, het ruggeschild is bovenop zwart-, van onderen geel-bruin. Bij de jongen zijn alle tinten lichter.

In tegenstelling met alle andere schildpadsoorten is deze zeer vechtlustig en valsch van aard en ook veel beweeglijker dan de andere goedmoedige leden van haar geslacht. Visschen en kikvorschen zijn haar hoofdschotel, maar het dier grijpt ook eenden en ganzen, rukt ze onder water en maakt ze af. Het bijt in alles wat haar in den weg komt; de roofvogelachtige bek is een uitstekend en beproefd gereedschap om gevaarlijke wonden toe te brengen, woedend verdedigt het zich daarmee, ook tegen menschen.

‘Nauwelijks ligt zoo'n gevangen schildpad in de boot,’ zegt de deskundige Weinland, ‘of ze werpt zich op de sterke achterpooten terug om zich onmiddellijk een halven meter naar voren te storten en fel te bijten in de bewegende roeiriem. Wat zij eenmaal te pakken heeft, laat zij niet gauw los. Voor mijn oogen beet ze een roeispaan door, en 't was een rond gat alsof er een kogel doorheen was geboord. Zelfs jongen zijn in staat een wandelstok met hun bek door midden te krijgen.’

De mooie exemplaren van onze gravure luieren in de zon, iets, wat ze, tegen hun gewoonte van lichtschuwheid en voorkeur voor schaduwen, doorgaans alleen doen, wanneer ze eens heel, heel overvloedig gesmuld hebben.

Moj Hanneke,
door
Ravo.
(*Vervolg en slot.*)

Maor ben-de dan al zeker, dè Peter z'n woord zal brèken... Het-ie zich bijgeval daorover al uitgelaoten?’ vroeg de pastoor.

‘Neeje, pastoor, ik hè er ten minste nog niks aaf geheurd, maor al zou Peter ook willen, ik... ik zou nie meer willen,... ik ben wijzer geworren in m'n ziekte... toe ik me veurbereidde um te stèrven, toe heb ik veul leed gevuuld over 't verdriet, dè ik den èrmen Dirk heb aongedaon,... ik ben wel slècht gewest, pastoor.’

‘Slècht, mijn kind, dè's wel wè sterk, maor 'n bietje dwaos, 'n bietje ijdel, 'n bietje hoovèrig, dè wèl. Ronduit gezeed - ik hoef oe dè nou nie meer te verbèrgen - zaag ik dat huwelijk met Peter nie gère, omdat ik oe kende, omdat ik wist, Hanneke, dè ge Peter naamt um z'n geld... um 'n rijke boerin te worden... Was het zoo niet?...’

‘Jao, m'neer pastoor, dè waar zoo,’ bekende Hanneke rouwmoedig, terwijl een vluchtig rood haar bleeke wangen tintte.

‘Maor Onze Lieve Heer heit nie gewild, dat “moj Hanneke” in heur ongeluk liep, misschien niet zonder offer zonder zwaor offer, het offer van een stoffelijk veurrècht, maor vergeleken bij het offer van het geluk, is dè toch nie te zwaor, is 't wel, Hanneke?’

'O nee, pastoor, as...'
'Wat as?'
'As... Dirk nog mar van me haauwt.'
'Twijfel-de daaraon, kind?'
'M'n hart nie, pastoor; maor dè komt misschiens, omdet ik zelf zòveul van 'm haauw.'
'Nou, m'n kind, vertrouw dan maor op oew hart,... dè zal nie liegen... veur zoover ik Dirke ken... de jongen het 't zich èrg aongetrokken, toen de keus gevallen was, om niet te geleuven, det er nog wel 'n bietje in z'n hart is overgebleven...'
'Jao, maor as ik nou nie... nie moj mer zijn zal...'
'De echte liefde, m'n kind, is daortegen bestand... as Dirk oe waorlijk het bemind, en dè geleuf ik, dan zal-ie nou meêlij mit oe hebben, en wie weet, misschiens nog meer van oe haauwen. En dan, m'n kind, dan kun-de gerust zijn veur de toekomst.'
'God gève 't, pastoor, want aanders is 't mit m'n geluk veurgoed gedaon...'
'Kom, kom, zoo meug-de ok alweer nie praoten, Hanneke, dè's de goeje stemming nie... Ik hoop van harte, kind, dè ge oewen wensch vervuld zult zien, maor as 't nie zoo waar, dan hoef-de daorum nie ongelukkig te zijn, want dè zou 'n bewijs zijn, det 't oe aon vertrouwen in Onzen Lieven Heer ontbraak, die toch altijd ons geluk wil zoowel hier as hiernaomaals. Dè denken veul menschen wel nie, maor tòch is het zoo. Wie berust in 't geen de goeje God over hem beschikt, al komt 't nie overeen met 't geen-ie zelf gère wou, die is nie ongelukkig; het ongeluk ontstaot uurst, waor tegenstand, waor verzet is, waor gekliemd en geklaogd wordt, as 't nie èrger is... Ge meint misschiens wel, m'n kind: Heeroom die weet 't nie; maor heeroom weet t maor al te goed, beter as iemes... heeroom het in z'n leven heel wat ondervonden, waarin-ie berusting, christelijke onderwerping noodig had, om tevrejen te blijven.... Nee, kind, zoo meug-de nie praoten, nee, dè meug-de nie...'
'En dè za'k nie, pastoor, dè beloof ik oe, as Onze Lieve Heer 't aanders wil... as Dirk nie meer van me haauwt, nou... nou, goed dan,' prevelde Hanneke, doch de tranen, die aan haar wimpers trilden, zeiden, dat de berusting, zoo ze gevorderd mocht worden, strijd, bangen strijd zou kosten, met gevaar van erin te bezwijken.
....
Weder zijn 'n paar weken voorbijgegaan. Hanneke heeft haar ziekbed verlaten, ten minste ze is dagelijks enkele uren op, en wat gevreesd werd, is gebeurd, - moj Hanneke is ze niet meer; de ziekte heeft duidelijke sporen op haar gezicht achtergelaten. Lang had ze weerstand geboden aan den angstigen drang, om zich te bekijken in het spiegeltje van haar zolderkamertje, maar eindelijk heeft ze het sidderend gewaagd, en haar gelaat bedekkend met haar handen, heeft ze lang en bitter geschreid... Was zij dat?... dat bleek-vale, magere, door putjes en kleine naden geschonden gezicht?... Was dat 'moj Hanneke?...' 't Was haar, of een duiveltje schaterlachte in haar ziel, en aanstonds kwam haar geheele wezen in opstand..., haar oogen vlamden, onwillekeurig balde zij haar vuisten en stampte zij met den voet,... en de dikke tranen, die over haar wangen rolden, waren nu tranen van spijt en van machtelooze woede... En opnieuw schaterlachte het duiveltje... Dirk zou 'mottig Hanneke' trouwen na door 'moj Hanneke' bedrogen te zijn geweest, nu Peter, die 'moj Hanneke' kon krijgen, 'mottig Hanneke' niet hebben wou!... Waar dacht ze aan?... Dan zou Dirk immers wel gek moeten wezen... - 'Jao,' herhaalde zij halfluide, als waren die gedachten in haar oor gefluisterd, 'dan zou-ie wel gek motten zijn,... dè zou-ie...'
Wat was dat?... Haar hart klopte onstuimig... Was dat niet de stem van Peter?... Was hij eindelijk, eindelijk gekomen, nadat hij gedurende hare ziekte ééns... slechts ééns even was komen vragen aan de dèl, hoe het met haar ging... Wat kwam hij doen?... Haar bespotten in haar leed?... Kwam hij haar vader zeggen, dat er, natuurlijk, nu van een huwelijk niets komen kon... De stemmen werden luider... Neen, neen, zij heeft zich niet vergist, 't is inderdaad Peter, en te oordeelen naar

de heftigheid van haar vader, blijkt het veronderstelde doel van zijn komst juist te wezen.

'Dus ge ziet van d'r aaf?' hoort zij nu haar vader duidelijk zeggen. Met een ruk heft zij haar betraand gezicht omhoog... Wat zal zij doen?... Naar beneden gaan?... niet om hem met verwijten te overladen, o neen, want zij verliest niets in hem,... neen, om hem te toonen, dat hij niet meenen moet, dat zij de grievende teleurstelling van haar vader deelt... Een oogenblik staat zij besluiteloos, denkend aan haar beeld, dat de kleine spiegel zooeven heeft weerkaatst... Wèl, dat moest tòch eenmaal gebeuren,... dus dan maar nù!

Eenige seconden later overschrijdt zij den drempel van het woonvertrek. De mannen zitten met den rug naar de deur en in de drukte van het op vinnigen toon gevoerde gesprek hebben zij ook niets gehoord.

't Is 'n schandaol,' vaart Bremmers uit, ''t is 'n schaand, zeg ik, zóó kort veur het traauwen nog oew woord te brèken.'

'Dè zie 'k nie in,' antwoordt Peter uit de hoogte, 'toe ik oew dòchter vroeg, waar ze 'n aandere as ze nou is,... toe waar ze moj, en ge begrijpt toch wel - ging hij in zijn boerentrots voort - ge begrijpt toch wel, dat aanders de zoon van boer Schrappers er nie aon gedòcht zou hebben om 'r te nemen...'

'Ge hadt niks te nemen, Peter,' trilt het schril door de lucht, en als door een veer opgeworpen springen beiden omhoog.

'Maor Hanneke,' voegt Bremmers zijn dochter ontsteld toe, 'hoe kun-de ons zoo doen schrikken, keind?...' en Peter staart haar aan met open mond, onthutst èn door de plotselinge verschijning èn door den indruk, welken Hannekes veranderd gezicht op hem maakt.

'... Ge hadt niks te nemen, Peter,' herhaalt het meisje, en haar toornige blik doet den jongen boer zijn oogen neerslaan, 'ge hadt alleen te vraogen, en dè hed-de gedaon... En nou ben-de gekommen, heur ik, um te zeggen, dè ge aon gen traauwen meer denkt... ik wist, dè ge det doen zoudt, Peter, en... ik zij er blij um... jao, kijk me mar zò vremd nie aon, - blij, zeg ik... Dè had-de nie verwaacht, waor,... ge hadt gedaacht, dè Hanneke Bremmers er daonig over in zou zitten, dè ze gen rijke boerin kon worren... Dê hed-de evèl glad mis, Peter... As ge gekommen waart, um te zeggen, dè ge oew woord hieldt, dan zou ik oe gezeed hebben, dè *ik* van besluit veraanderd waar... dè zou me leed hebben gedaon um oe, want dan zou-de geteund hebben, van me te haauwen... Nou ge geteund het, dè ge eigelik niks um me gèft, nou hè 'k gen spijt ok, nou ben ik blij, det ik,... det ik de pokken heb gehad... dè vein-de vremd, waor, dè 'k zò wennig meer um m'n mojjigheid maol, maor 't is de reinste waorheid, ik daank Onzen Lieven Heer, dè me dè nie in m'n huwelijk overkommen is, dè 'k nog nie in m'n ongeluk geloopen zij...'

Gaandeweg had Peter's verbazing plaats gemaakt voor ge-

krenktheid, en met een breeden, dommen lach van verwaandheid onderbreekt hij eindelijk Hannekes woordenstroom:

‘Dè zeg-de wel, en ik daank Onzen Lieven Heer nie minder; want aachteraf begin ik te begrijpen, dat ik 'nen dommen streek zou hebben uitgehaold met 'n meiske te traauwen, det me alleen naam um m'n geld... We hebben mekaore nou niks te verwijten nie, Hanneke, gij mijn net zoo min as ik ou... 't Is maar better zoo!...’ 't Was zeker hard voor Hanneke, dat te hooren, maar ze kon de juistheid van Peter's woorden niet loochenen, zij kon niet ontkennen, dat zij zelf haar levensgeluk lichtvaardig op het spel had gezet. Ze zwijgt dan ook, maar haar vader, alleen rekening houdende met zijn ijdelheid, buldert opnieuw:

‘En toch blijf ik het 'n gemeenigheid van oe veinden, Peter, um mijn dochter in ondertraauw te laoten zitten... Er zal schaand over gesproken worren... Ze zullen m'n dòchter uitlaachen, en mijn zullen ze veur den gek haauwen.’

In zijn kwaadheid vergeet Bremmers geheel en al wat zijn dochter zooeven aan Peter heeft gezegd, of wel hij heeft het, broedend over eigen leed, niet gehoord, weshalve Peter het noodig acht hem eraan te herinneren:

‘Maor hed-de dan nie geheurd, Bremmers, dè Hanneke zee'n, dè ze mijn zou hebben laoten loopen as,... as ik er aanders over haj gedòcht...’

‘Och wè, dè zeet ze nou mar zoo, daor geleuf ik niks aaf, ze...’

‘Vaoder!... vaoder!’ krijt Hanneke met een stem, die Bremmers verschrikt zijn volzin doet afbreken, ‘dè meug-de nie zeggen,... dè 's nie waor... ik meinde wè 'k heb gezeed,... ik zou Peter nie meer willen, al wou-ie mijn!... en al waar ik moj Hanneke nog!’

‘Ge zijt nie wijs, Hanneke!’

‘Jaowel, dè zij ik nou wèl, maor vruuger, nee, toe waar de es nie... toe hè 'k gedaon wè 'k nie had meugen doen... ik waar grutsch op m'n mojjigheid..., ik waar nie oprecht... Daor het Onze Lieve Heer me veur gestraaft, ik zij “moj Hanneke” nie meer... - tranen trilden in haar stem -, maar, 't is goed zoo, ik hè 't verdiend...’

Niettegenstaande de laatste uiting van berouw en bereidvaardigheid tot uitboeting heeft de smart haar zoozeer overmeesterd, dat zij snikkend heengaat.

‘Nou zie d' res, wè ge het gedaon,’ bijt Bremmers den zichtbaar verlegen jongen boer toe. ‘Dè 's allemaol ouw schuld... het verdriet van m'n keind. As 't waor waar wè ze daor zee, dè ze blij waar, dè ze oew wijf nie wordt, dan zou ze zoo nie schrùwwe, nee, dè zou ze nie.’

Die afstraffing brengt Peter, een oogenblik getroffen door Hanneke's bitter leed, weer over zijn ontroering heen. Opstaande voegt hij den woedenden boer toe: ‘Ik hè me niks te verwijten nie, Bremmers, en al zou 'k ok aanders willen, ge hè 't nou tweemaol geheurd, dan zou Hanneke nee schudden, umdet,... umdet... wil ik oe 'res zeggen, waor de schoen wringt?... Ze het Dirke nie kunnen vergèten,... ok nie, toe ze mijn het jaowoord gegèven had...’

Er ging Bremmers een licht op. In zijn benepen egoïsme had hij gedacht, dat Hanneke over haar huwelijk met den rijken boerenzoon precies zoo dacht als hij, had hij zich niet afgevraagd, of niet inderdaad haar hart aan Dirk hing, toen zij den anderen boven dezen verkoos.

‘Daor zeg-de zoo wè,’ bromde hij, ‘jao, dè kos wel zijn,... zoo ver hà 'k nog nie naogedòcht... jè - ging hij heftig voort -, maor dè wil *ik* nie, motdeme!...’

‘Dè's ouw zaak, Bremmers,... dè gaot mijn nie aon... Nou, ik wensch het oe,... 't spijt me det 't zoo geloopen is; maor ik zij het mit Hannekes eens: 't is maor better zoo veur ons allebei... Haauwd-oe; as ge plezier het, um 'res aon te pijpen, as ge veurbijgaot, dan zul-de welkom zijn,’ besloot Peter, niet geheel zonder ironie, die intusschen door Bremmers niet wordt gesnapt, ten minste hij vat er geen vuur op,

maar bromt, steeds in zijn gedachten zich met Dirk bezighoudend: 'Dirk!... dè kun-de begrijpen,... dè nojt!... ik wou nog liver as dè 'k m'n keind aon hum zou gèven, 'nen kaolen jakhals, 'nen kèl van niks!...'

....

Hanneke is weer geheel hersteld, en ofschoon zij geen aanspraak meer mag maken op den zoo vleienden bijnaam 'moj Hanneke', toch, nu haar gezichtje weer voller en ronder is geworden en een gezonde tint heeft teruggekregen, is zij nog verre van 'n 'lillik Hanneke' te wezen, en nog geen enkele maal, wanneer zij zich buiten vertoonde, hebben de krenkende woorden 'mottig Hanneke' haar oor getroffen. Integendeel, velen, haar vroeger minder gunstig gezind, zijn van meening veranderd, menig bewijs van sympathie ontvangt ze van personen, van wie zij dat niet had verwacht, 't Moge zijn dat, ten minste bij de jonge boerinnetjes, de baatzucht niet geheel buiten het spel bleef, de voldoening dat een gevaarlijke concurrente onschadelijk was gemaakt, bij de ouderen was de drijfveer medelijden, berustend op het weten, welk een omkeer in het gemoed van het vroeger zoo 'grutsche' en laatdunkende Hanneke had plaats gehad. Er zou dan ook niets ontbreken aan haar geluk, als ze maar wist, dat Dirk haar vergeven en haar nog lief had. Want al is haar ter oore gekomen, dat hij zich over haar ziekte allerminst heeft verblijd, hij-zelf heeft taal noch teeken gegeven en haar zichtbaar vermeden... Een paar malen had zij hem in de verte gezien, maar telkens was hij een zijweg ingeslagen om haar niet te ontmoeten... Hoe moest zij dat uitleggen... als schuchterheid, als twijfel, of hij, haar nu vragend, wel meer succes zou hebben dan den eersten keer, of als teeken, dat hij er niet aan dacht nieuwe pogingen aan te wenden? Verleden Zondag, toen zij na de Hoogmis hem rakelings was voorbijgegaan, had hij haar niet aangekeken... En toch had hij haar gezien, dat wist ze zeker, want de kerk verlatend, had zij hem gezocht en een vluchtigen blik van hem opgevangen... Wat had zij van dat alles te denken?... Zou de pastoor zich dan vergist hebben in zijn meening, dat Dirk zeker zou terugkomen?... Maar welk recht had zij ook eigenlijk, om dat te verwachten, zelfs te verwachten als iets... dat van zelf sprak... Immers niet het minste... Was het integendeel maar niet al te natuurlijk, dat Dirk, na de ondervonden behandeling, niets meer van haar wilde weten?... Een weemoedige trek verried het leed, dat haar die gedachte veroorzaakte, terwijl zij peinzend voortliep, om aan het andere einde van het dorp een van haar kennissen een bezoek te brengen. Dicht bij de hoeve moest zij een los vondertje over een vrij diepe sloot passeeren. Hetzij de plank kantelde, toen zij er den voet op zette, of dat zij, in gedachten verzonken, niet op de plank had gelet, zooveel is zeker, dat zij met een gil naar beneden stortte. Eéns gilde zij, en nòg eens,... daarna was het nacht voor haar geworden... Toen na langdurige pogingen om het leven in haar weder op te wekken, Hanneke met een lichten zucht even de oogen opende, meende zij te droomen, - o, zoo'n mooien droom!... Dirk lag naast haar geknield, met een van haar handen in de zijne, en in zijn oogen blonken tranen... Met dat beeld vóór oogen was zij ingeslapen, en wat zij voor een droom gehouden had, werkte zich verder uit in een werkelijken droom.

Ook nu weer, voor de tweede maal, was zij de bruid geworden. Gelukkig, met stralend gezicht voortstappende, groette zij rechts en links allen, ook Peter, die zich langs den weg naar haar huis - heelemaal een nieuw huis, veel mooier dan dat van boer Schrappers, mooier zelfs nog dan de pastorie - hadden geschaard... en toen, als bij een tooneeluitvoering, wanneer een volgend tafreel twintig jaren later speelt, zag zij zich de meesteres van een bedrijvige, groote boerderij, te midden van een haar vreemde omgeving, druk bezig met toebereidselen voor een feest... plotseling ontglipt haar een bord en valt stuk op den grond...

Dat geluid van een brekend voorwerp, veroorzaakt door een schoteltje, dat haar 'petemui', die aan haar bedstede waakt, heeft laten vallen, doet haar wakker schrikken en verbaasd vragen:

'Gij hier, Hanneke-mui?'

‘Jao, m'n keind, hoe gaot 't mit oe?’

‘Hoe zou 't mit me gaon?... Is er dan iets nie goed?... Och jao, nou herinner ik het me,... ik zij in het waoter gevallen,... van het vundelke... en, hoe zij ik er uit gekommen, waant daor weet ik niks aaf...’

‘Jao, keind, ge meugt van geluk sprèken, waant op de boerderij van Van Kampen hadden ze niks geheurd, maor toevallig waar Dirk in de buurt...’

‘Dirk?’

‘Jao, Dirk... de èrme jong, hij waar hillemaol ontdaon, toe-ie oe uit de sloot had gehaold en op z'n èrmen naor de Van Kampens gedraogen had...’

‘Dirk..., Dirk...’ mompelde Hanneke, ‘heb ik 'm dan gezien?... heb ik nie gedromd, det-ie naost me op z'n knieën laag en me mit traon in de oogen aonkeek?...’

‘Nee, keind, dè zul-de wel gezien hebben... Waant uurst waar-ie èrg bedroefd, en nou is-ie zò blij... zò blij...’

Een glimlach van geluk speelde om Hannekes lippen.

‘En ik zij ok zò blij, dat het Dirk waar, die me uit het waoter het gehaold, Hanneke-mui,... zò blij, det ik 't oe nie zeggen kan.’

‘En Hanneke-mui begrijpt ok wel, waorum, m'n keind... Hanneke-mui het altijd wel gewèten, wet er gaonde waar in oew hart,... dè Dirk daor baos waar, en nie Peter... En goddaank, det 't zoo geloopen is, met Peter zou-de nie gelukkig zijn gewest, geleuf ik... Nie det-ie zò kaod is, dè zeg ik nie, dan zò 'k motten liegen, maor waor in 'n huwelik 't veurnaomste ontbrèkt, waorin ge nie zòveul van mekaore haauwt, dè ge alles over het veur mekaor en nie veul over oewen kaant kunt laoten gaon, daor gaot 't op den duur nie goed nie... en veural nie as 't geld van den èenen kaant komt... dè zie-de wel aon Klaos Kraonendonk mit Trienekes, die vèchten saomen as kat en hond... nee, nog ens, goddaank, dè Onze Lieve Heer... 't is zund dè 'k 't zeg,... oe die ziekte het overgestuurd,... waordeur 't ongedaon is gemakt... nie waor, Hanneke-mui het 't wel bij 't rèchte end?...’

‘Jao, Hanneke-mui, dè hed-de... ik hè altijd Dirke èrg gère gemeugd... En wè zee'n-ie nou, of hed-de 'm nog nie gesproken?’

‘Hij is benejen, bij vaoders.’

‘Wè zeg-de!’ roept Hanneke, zich blij-verrast opheffend, als wilde zij aanstonds het bed verlaten. Maar haar tante duwt haar zacht weer neder.

‘Nee, keind, dè gaot nie, ge mot nou nog oew rust haauwen, aanders makt-t' oe hillemaol overstuur, en dan zijn we nog meer aachterop... As ge Dirk ziet, dan mot-te weer stèrk zijn... dus geduld,... ge wit nou tèch, dè alles goed komt...’

En ze had geduld, ten minste ze gehoorzaamde, maar haar hart bleef ongeduldig, het smachtte naar het oogenblik dat ze Dirk zou kunnen danken, en hem zou kunnen zeggen, dat ze hem altijd had liefgehad, en van hem zou mogen hooren, dat zij voor hem althans nog ‘moj Hanneke’ was.

KEIZER OTTO DE GROOTE MET ZIJN GEMALIN TE MAAGDENBURG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. VOGEL.

GOEIE REIS! NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. MONTEMEZZO.

Otto de Groote te Maagdenburg.

't Was een woelig tafereel, dat de Elbe-oever op zekeren schoonen zomermorgen van 't jaar 952 aanbood: daar was beweging van ruiters en voetgangers, daar was goudglinstering van bisschopsstaven en geglim van speren in 't zonnelicht; daar wuifden witte wimpels en breede banieren, met den fieren Duitschen adelaar of het wapen der goede stad Maagdenburg bestikt: geestelijken, krijgslieden en burgers stonden er bijeen of gingen af en aan, de oogen gericht op een tweetal schepen, dat statig naderde en waarvan het eerste den landsheer aan boord had, wien men een feestelijke wederkomst bereiden wilde, nu hij uit het verre Italië huiswaarts keerde. Hij kwam niet alleen: toen langzaam het vaartuig den oever genaderd was en dienstvaardige handen het fulpen voettapijt hadden uitgelegd over de breede loopplank, waarlangs de vorst den vaderlandschen grond betreden zou, volgde hem, met schuchtere schreden, maar koninklijk zeer, de schoone bruid, die hij zich uit het verre zuiden had meegebracht.

Aan den oever gekomen houdt de keizer stand; fier, één hand aan de heup, de ander omknellend het roemrijke oorlogszwaard, rechts van hem de bisschoppen van stad en streek in vol ornaat, achter hem een jeugdig leviet met het standaardkruis; daar klinkt een stem, plechtig, trillend eerst, maar al sprekend winnend in kracht, biedend den landheer en zijn vrome gade het welkom hunner toegewijde burgers, 't Is de oude kloostervader, die uit aller naam het woord richt tot de vorsten; 't was steeds *zijn* taak bij plechtige ontvangsten de gevoelens van hulde en verknochtheid te vertolken, want wien zouden de burgers dit waardiger opdragen dan hem, die in wijsheid en beleid, in wetenschap en ervaring aller meerdere was, die in liefde tot stad en land, in eerbied en trouw aan de van God gestelde overheid den besten burger evenaarde?

Alles zwijgt eerbiedig; slechts het geruisch van het lommer begeleidt de stem van den monnik; de krijgslieden aan zijn zijde, het stadsbestuur achter hem, allen staan in eerbiedige houding en luisteren. Straks, als hij zal hebben uitgesproken, treedt de magistraat naar voren met de sleutels der stad, die een der bestuurderen - vergezeld van gemalin en zoon - gereed houdt. Meer achteraan staat zoowaar ook een Italiaansch echtpaar: een donkere man, die een kind draagt, en een oude vrouw, gekomen om zoo mogelijk een blik hunner vorstelijke landgenoote op te vangen. De vorstin in haar zijden onderkleed met fluweelen mantel, gevolgd van een schare Italiaansche statiedames, is een zedige, bekoorlijke verschijning, een treffend contrast vormend met haar trotschen, heerschzuchtig-uitzienden echtgenoot.

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg.*)

Reeds in de gang voelde Alex neiging tot lachen.

Overal dieren...

Op den drempel bleef zij verbluft staan.

De oude freule zat in de vensternis en had verscheidene servetjes op den arm. Om haar heen zaten een half dozijn katten en evenveel honden; aandachtig en stil, met opgeheven kop wachtten zij hun beurt af.

'Vondel!' riep freule Fee, met een stem zoo ernstig-plechtig, dat Alex zich ijlings op de lippen beet om niet in lachen uit te barsten.

De fraaie grijze Kees kwam gewillig nader en liet zich een servet voorbinden. Aldus uitgerust liep hij voorzichtig naar een hoek en bleef daar rustig wachten.

'Multatuli!' vermaande de oude freule liefderijk. Multatuli, die er last van had lichtelijk uit zijn humeur te raken, kwam nader, liep tegen Faust aan, die naar hem beet en ging gelaten voor zijn meesteres zitten.

Zij strikte hem het servet om den hals en toen hij terugging, grauwde hij Faust aan en ging toen met 'n nijdig gezicht naast den wijsgeerigen Vondel zitten.

'Byron!'

De schoone, droomerige hazewind stapte nader, werd eveneens met 'n servet omhangen en ging daarna in de rij zitten.

Multatuli deed heel zacht brommend van zijn slechte stemming blijken.

Na Byron kwamen Dante en Shakespeare aan de beurt...

Het was een potsierlijk gezicht, de ijverig-bezige vrouw met grijze haren en langs den wand die rij van honden, allen met servetten voor, wachtend op hun ontbijt.

Na de honden kwamen de katten; freule Fee had het druk.

Het 'goeie morgen, lieve tante,' bestierf Alex op de lippen, toen zij al dat dierengewoel zag en te midden daarvan de oude vrouw, die hun allen hun plaats wees aan tafel.

'Morgen, tante!' stotterde Alex, langzaam binnenkomend.

De freule zag onverschillig even op.

'Gemorgen, kind.'

'Hebt u goed geslapen, tante?'

'Slecht... bitter slecht! Ik heb geen oog kunnen sluiten van zorg en kommer over onzen armen patiënt. Het lieve dier heeft bepaald veel pijn gehad. De menschen zijn tegenwoordig zoo slecht, Alex.'

'Het zal zeker een ongeluk geweest zijn, tante. Het spijt mij voor het arme dier en ik zou het graag helpen; maar ik kan onmogelijk aan opzet denken, wat het ongeluk betreft. Wie zou er zoo ellendig kunnen zijn, zoo'n stom dier moedwillig te mishandelen!'

Tante Feeks schudde toornig het grijze hoofd.

'Laag... 't was opzet en als het geen opzet was, dan was het onhandigheid en dus even strafwaardig. Zoo iets doen de dieren ons immers ook niet aan.'

'Ons...' Alex achtte het een gelukkig teeken, dat tante ten minste nog niet vergeten had, dat zij zelf tot het menschelijk geslacht behoorde. Neen, neen, de zaak was nog niet heelemaal hopeloos.

'Och, tot nog toe hoorde ik zoo iets niet, maar wie weet, als zij óók aan fietsen deden... of in 'n automobiel rijden konden, dan leverden zij ons ook wel eens een ongeval.'

Verontwaardigd sloeg tante de oogen op.

'Je bent vreeselijk lichtzinnig, Alex!'

'Dat kan ik niet vinden, tante!'

'En wat ben je weer opzichtig toegetakeld! Iederen dag wat anders! Zie eens hoe eenvoudig mijn lieve...'

'Maar, tante!' Alex barstte in een onbedaarlijk gelach uit, tot diepe verontwaardiging van haar tante.

'Ik ben ook niet zoo gelukkig als die keezen en smousen, die 's morgens toilet maken door zich 'ns flink af te schudden. Maar, tante, vergeef me, ik moest lachen; het was niet beleefd. Als 't u aangenaam is, zal ik morgen mijn eenvoudigste kleedje aandoen.'

Een vinnige blik schoot uit tante's grijze oogjes. 't Is goed!' zei ze kortaf.

'Begint nu het gehuichcl al voor de rijke tante,' dacht het oude mensch bitter en werd nog éèns zoo stroef en hatelijk.

‘Aan tafel!’ gebood tante nu.

Al de dieren trippelden netjes naar de tafel; eerst wipten de honden op krukstoeltjes en bleven stil zitten. Tante nam plaats; Alex had haar plaatsje tegenover de oude dame.

Zij baden.

De honden zaten waarlijk onberispelijk ernstig.

Nu ontbeet tante en ook Alex begon met eetlust. Maar zij vergat niet, alles af te zien en op te merken.

De honden hadden spoedig hun borden leeg en verlieten hun plaats, waarop nu de katten hare plaats innamen.

Shakespeare keek al springend nog eens naar zijn bordje om en kwam tegen den stillen Dante terecht, die goedwillig op zij ging.

Shakespeare was een vagebond, ondeugend, vol streken, maar niet kwaadaardig. Kon hij den inhoud van zijns buurmans bordje te pakken krijgen, dan liet hij het niet na. Want Shakespeare was hongerig, altijd hongerig en zag er geen been in om eens misbruik te maken van Byrons zachtmoedige goedheid of Dante's stille gedweeheid.

Maar ditmaal liep hij in zijn dolle wildheid ongelukkig tegen den lichtgeraakten Multatuli aan, die altijd lust en tijd had een verschil van meening met een krachtige betuiging van pooten en tanden te beslissen.

Zoo ook nu!

Met lust en ijver begon hij 't gevecht en weldra rolde hij grommend met zijn tegenstander over den grond. Shakespeare verdedigde zich dapper, maar Multatuli was niet mis. Al de oppositie van z'n hondenziel moest nu maar inééns gelucht en bovendien haatte hij Shakespeare om zijn ras. Hij had een afkeer en ongeneeslijken wrok tegen alle keezen en zocht daarom herhaaldelijk twist met hen. Vondel gaf hem door zijn rustigen, wijsgeerigen aard weinig kans op 'n verzetje, maar de dolle Shakespeare leverde hem gedurig zulke buitenkansjes.

Tante was opgestaan en wierp zich vermanend en predikend tusschen haar twistende lievelingen, terwijl Alex zich verslikte van het lachen.

't Was ook zoo onbeschrijflijk komisch, de ernstige vaardigheid te zien, waarmee de oude vrouw de dieren terechtwees, alsof het kinderen waren.

‘Als die Multatuli in 'n automobiel kon rijden, zou hij bepaald iedereen omver rijden uit liefhebberij,’ lachte het meisje met innige pret; ‘wat 'n vechtersbaas is dat!’

Tante was uit haar humeur; zij vond het jammer, dat dit lichtzinnige kind nu juist op den eersten morgen zulke wanordelijkheden moest zien. En zij had zoo gaarne met haar welopgevoed troepje willen indruk maken. Tante was wreveliger dan

ooit; maar zij zocht de oorzaak aan den verkeerden kant. Niet haar dieren waren er oorzaak van, haar dieren nimmer.

'Je moest niet zoo hatelijk lachen, Alex. 't Staat altijd leelijk leedvermaak te toonen. En denk ook maar niet, dat dit een alledaagsche scène is; de lieve dieren zijn uit hun gewone doen; zij zijn niet aan vreemden gewoon!'

'Ah zoo!' zei Alex, alsof haar een licht opging.

Na het ontbijt werden de servetjes ingezameld, Alex bood haar hulp aan en nam de zachtmoedigste helft der bende onder handen.

Met Byron was zij spoedig goede vrienden, hij likte haar hand en schoof zijn verstandigen kop liefkoozend tegen haar aan. Zij streelde hem en sprak hem vriendelijk toe.

Tante's humeur verbeterde dadelijk.

Maar toen zij in de vensterbank zittend, haar voeten zacht op Vondels rug zette, die juist aandachtig z'n linkerpoot bekeek, zei tante zenuwachtig en geërgerd: 'Maar, Alex!'

'Wat belieft u, tante?' vroeg Alex argeloos.

HOOGEER W. HEER J.F.C. RUTTEN,
Deken van Rotterdam, † 14 Febr. 1904.

'Dat mag je niet doen! Daar heb je 't recht niet toe. Denk je niet, dat een dier fierheid bezit en de vernedering, welke je het daar aandoet, diep gevoelt?'

'O!...' zeide Alex op gerekten toon. 'Ik zal het hem voortaan vragen.'

Tante beet zich op de lippen.

Nu gingen zij eerst den patiënt bezoeken, het dier was wat beter en Alex streelde het medelijdend. Zelfs stopte zij het wat lekkers toe.

'Alex! Alex!' zei tante nu, 'je hebt toch hart voor de dieren!'

'Zeker, ik houd van dieren, maar ik haat de menschen niet en... ik bind de honden ook geen servetjes voor!'

Tante draaide zich snel om.

Dien morgen was het weer te slecht voor de oude freule om haar gewone wandeling te maken.

'Na het tweede ontbijt kun je het dorp gaan zien als je wilt, Alex. Ik blijf thuis, je moet maar wat bezigheden zoeken.'

Alex snelde naar haar kamer.

'Dit weer te slecht? Het is heerlijk! Maar, weet je wat, Alex? Het is 'n zwaar werk deze tante van je te bestudeeren. Daarom raad ik je, Alex van Forren, schrijf alles op, opdat je tegen 't eind het begin niet weer vergeten bent.'

Alex schreef haar eersten indruk neer.

'Zij kan nog genezen wellicht... maar zij is stapelgek!'

En daarna schreef zij naar huis. Deze brief bevatte dezelfde geloofsbelijdenis.

'Voortaan zal ik elken dag de bijzondere toestanden opschrijven en u tweemaal per week de brieven toezenden. Als het niet om Floris en om onzen jonker was, kwam ik met den vlugsten sneltrein naar huis. Alle viervoetige dotjes en schatjes van tante Fee groeten u, evenals uw beklagenswaardig dochtertje.'

Aldus eindigde Alex haar eersten stouten brief. Wonderlijke dagen braken voor het jongemeisje aan. Iedere dag deed haar nieuwe dwaasheden der oude tante ontdekken en iedere dag zag zij iets nieuws in het karakter der grijze, menschenhatende freule.

Zij teekende alles getrouw op, maar toen zij dit een week had volgehouden, begreep zij er bij de herlezing maar weinig meer aan.

Zij vond alles zoo onnatuurlijk en begreep zeer goed, dat al de uiterlijke dingen, welke zij waarnam, niet het ware karakter van haar zonderlinge taak verraadden.

Tot nog toe had zij weinig van het dorp gezien en nog geen enkel lid der familie Ter Meer ontmoet. Freule Fee was lastig met al haar grillen en invallen; voortdurend legde zij beslag op het jonge meisje en kwelde haar dan op allerlei wijze. Van 's morgens tot 's avonds moest zij belangstelling toonen voor dingen, die haar volkomen koud lieten, en zich bezig houden met de geheele menagerie der oude vrouw. Zij kende nu ook alle beesten bij den naam, wandelde met hen over het slotplein en in den omtrek van het kasteel, in gezelschap, of liever onder toezicht van tante en luisterde met engelengeduld naar wat deze haar vertelde en voorlas. Maar het was een vreeselijk leven voor een vroolijk wezentje als Alex van Forren. Zij werd er bleek en stil van en liet het hoofdje hangen.

'Wat scheelt er aan, Alex?' vroeg tante haar op 'n morgen.

'Bevalt het je niet bij me?'

'Neen tante!'

Freule Fee had zich aan haar gewend en was niet ingenomen

met het denkbeeld het nichtje nu reeds weer af te staan. En bovendien, zij wenschte van dat kind een aanhangster harer dwaze, ziekelijke begrippen te maken.

'Waarom bevalt het je hier niet?'

'Het is hier zoo stil....'

'Stil? Er zijn hier toch levende wezens genoeg!'

'Maar men ziet geen mensch!'

'Daar heb ik geen behoefte aan; ik wil geen menschen zien! Versta je, Alex!'

Alex werd driftig; acht dagen lang had zij gezwegen en zachtmoedig alles geduld, maar tante werd van dag tot dag erger. Zij zag in, dat onderdanigheid en lijdelijke toegevendheid niet de goede manier was om tante te genezen. En zij had er genoeg van ook; dat was om gek te worden.

'Maar ik wel, tante!' barstte zij uit, 'ik wil wel 'ns menschen zien; zóó houd ik 't niet uit. Ik dank er voor op mijn jongen leeftijd te worden opgesloten als een ziekelijke oude juffer, met wat honden en katten tot opbeurend gezelschap. Het leven is een groot geschenk van God en ik wil er van genieten. Ik beschouw het als een groote misdaad de wereld en de menschen te haten en Gods geschenk te veronachtzamen; ja, te weigeren er van te genieten. Zoo kan Hij het niet bedoeld hebben, toen Hij ons zintuigen gaf om te waardeeren wat Hij ons gegeven had. Hij wil, dat wij onze naasten liefhebben, gelijk ons zelven en Hij gaf ons in het hart de neiging tot liefde en vriendschap.'

Alex was bijna buiten adem van opwinding.

Freule Fee keek haar met wijd opengesperde oogen aan, maar zweeg.

'Hoort u, tante! Ik wil hier blijven, als ik u er een genoegen mee doe; maar op voorwaarde, dat u mij meer vrijheid toestaat; dat ik menschen mag zien en hooren en mij niet behoef te vernederen tot een uitsluitenden omgang met u en.... met redeloos vee. Het is toch te gek en te ongelooflijk, dat een denkend mensch genoeg zou hebben aan de vriendschap met het stomme dier. U praat er over als moest ik

mij “verbroederen” met uw lievelingen, maar ik heb niet genoeg aan zulke sprakelooze conversatie. Ik verlang naar menschen, naar menschen.’

(*Wordt vervolgd.*)

Safe-deposits.

Wij missen nog immer een mooi, geijkt Hollandsch woord voor een ding, dat eigenlijk geheel voor ons voorzichtig, Hollandsch karakter gemaakt schijnt, en daarom spreken wij de Amerikanen maar na, als wij een *kelderkluis*, die volstrekt zekerheid tegen brand, waterschade en heeren dieven biedt, een *safe-deposit* blijven noemen.

Aan zulk een onderaardsche bergplaats is meer vast dan de oningewijde waant, in het bijzonder om een veilige beschutting te verkrijgen tegen de zeer verfijnde inbrekerskunst.

Even vurig toch als de gelukkige bezitter, van Adams tijden af, zijn eigendom poogde te beschermen, even krachtig trachtte de dief dit te bemachtigen. En zoo ontstonden die groote houten en ijzeren geldkoffers met dat zware ijzeren en zilveren beslag, die gij u uit museums en verzamelingen herinnert. Al was de sleutel groot, zoo'n slotje was voor een inbreker, die zijn kunst verstond, maar kinderspel.

Men bracht daarna de ijzeren brandkasten met loodzware deuren in de wereld en in de mode; toen was men beveiligd tegen alle avonturen! Jawel, maar het leed niet lang of de meer geraffineerde meesters van het vak forceerden iedere deur en openden de ingewikkeldste lettersloten. Scholen openden de benden in Whitechapel en hooger onderwijs werd er gegeven en ontvangen in allerlei dieven-manipulaties; ge kunt er Dickens en Thackeray op naslaan en, zoo ge wilt, ook onze Hollandsche couranten van iederen dag, die u vertellen van de meest ongelooflijke inbraken.

De Amerikanen, praktisch als ze zijn, begrepen dat niet te openen kasten met kluisdeuren tot de onbereikbare idealen behoorden, want dat ten slotte alles zoo al niet ontsloten, dan toch verwoest kon worden; maar dat het eenig mogelijke beveiligings-

systeem bestaan moest in zulk een opeenhooping van belemmerende moeilijkheden, dat de inbreker van professie zich slechts toegang zou kunnen verschaffen, na vele dagen langen en ongestoorden arbeid. Daar nu die vereischte tijd op geen bankierskantoor voor hem disponibel wordt gesteld, biedt dit systeem ten slotte de lang ontbeerde zekerheid. Coxton, Newsbury, Delgras en duizend anderen brachten in verschillende landen allerlei verbeteringen aan, tot er ten laatste een vast systeem van *safe-deposits* ontstond.

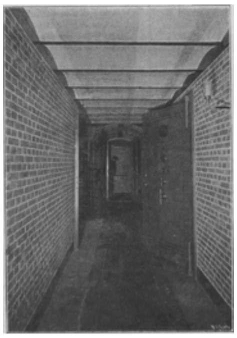

BRANDKELDERS VAN DE 'MAAS EN WAALSCHE BANK' TE NIJMEGEN.

Volgens die laatste vindingen dan zijn onlangs b.v. de hechte brandkelders gebouwd van de 'Maas en Waalsche Bank' te Nijmegen, waarvan de Directie ons een kijkje en een paar photographische opnamen van haar moderne *safe-deposit* voor deze beschrijving toestond.

Het geheel bestaat uit een samenstel van ijzerhard muurwerk, kluisdeuren en scherpzinnig uitgedachte sloten. Vooreerst de muren! Zoo'n brandkelder moet, buiten één enkelen toegang, aan alle zijden, boven, beneden en aan de flanken, weerstand bieden aan vuur, water en het houweel van den dief. Hiertoe zijn de buitenwanden van zeer zwaar, ondoorboorbaar metselwerk opgetrokken; de bevloering en zoldering zijn gevormd door een bedekking van stalen balken en zwaar betonwelfsel, waarover dan nog een dikke laag Portland-cement. In het midden van dit geheel staat los, geheel op zichzelf, de eigenlijke kluis. Ook hier weer ondoordringbare muren, vloer en bekapping, opgetrokken van het hardst denkbaar materiaal, liefst van 75 cM. Daarbij zijn tusschen die staalharde klinkers van den wand, nog zware pantserlatten van onverwoestbaar *compound-pantserstaal* met cement kruiselings ingemetseld.

Een dergelijk samenstel weerstaat natuurlijk aan elke poging tot inbraak. De eenige toegang tot zulk een vesting is de deur, ook al een kunststuk van smidswerk.

Het spreekt van zelf, dat men vooral hier, in overeenstemming met 't geheel, alles zwaar en ondoordringbaar poogde te maken. Na de massieve buitenplaat volgt er dan eerst een dikke, zacht-taaie staalplaat, als bescherming tegen forsche hamerslagen, daarna een even dikke, glasharde staalpantserplaat, als beschutting tegen scherpe gereedschappen; daarachter nog een taaie staalplaat, ter bevestiging weer van sluitwerk en sloten en door dit opeenvolgend samenstel trotseeren de deuren ieder der vele soorten van inbraak.

Het eigenlijke slot bestaat uit een reeks van twintig, aan alle vier zijden der deur uitstekende, klauwvormig gefraisde, gesmeed-stalen schoten waarbij van forceeren of iets dergelijks eenvoudig geen spraak meer is.

Het inwendige der kluis omvat de *safe-lokketten* van verschillende grootte en ook hier weer zijn de meest vernuftige vindingen en toepassingen aangewend, die een slotenmakerspen zouden vereischen voor een duidelijke omschrijving. Vóór die deur bevindt zich nog een zwaar ijzeren hek met dito afsluiting, waarna slechts de eenige trap de verbinding met de bovenwereld onderhoudt. Het behoeft niet gezegd, dat ook deze van even geruststellend muurwerk is opgetrokken en van afsluitingen enz. voorzien is. En zoo is dan de veiligste bewaarplaats voor onze mooie Hollandsche rijksdaalders gevonden.

Bij de Platen.

Goeie reis! -

Ons vroolijk ganzenhoedertje schijnt meer schik te hebben in den gillenden, puffenden sneltrein, die in den vroegen morgen de vredige velden doordavert, dan in zijn gevederde vrienden, de ganzen: hij maakt ten minste de grappigste capriolen met armen en beenen en roept den voorbijsnellenden reizigers een luidruchtig ‘goeie reis’ toe. Het ganzenvolk voelt zich door deze brutale stoornis der landelijke stilte minder gesticht: de verschrikte koppen hulpeloos in de lucht, heffen ze een wanhopig gekwaak aan en waggelen, zoo gauw als hun wankele beenen en corpulente lijven het veroorloven, het veld in, als wilden ze hulp en heul zoeken bij hun gemoedelijken hoeder en zijn onverstoorbaren kameraad, den trouwen Fik.

Fikkie en de baas zijn den levenmaker al lang gewend, maar op de gevederde dikzakken heeft zijn verschijning telkens weer een ontzettend effect; 't is maar goed, dat zij er geen teere zenuwtjes op nahouden, anders zou door die voortdurende emoties hun welgedaanheid ernstig in gevaar en de ganzenboer in last komen.

[Nummer 11]

In de kerk.

IN DE KERK, NAAR DE SCHILDERIJ VAN P. DE JOSSELIN DE JONG.

't Is een typig kiekje, dat de bekwame teekenaar P. de Josselin de Jong ons geeft van de godsdienstoefening in een protestantsche dorpskerk; kijk dat vinnige oude ventje, met den breed-uitgeslagen bijbel voor zich: hij lijkt nog ter dege bij de pinken; een van die leuk-bedaarde landlieden, die een ratelenden stadsfat stillekes aanhooren en hem bij 't scheiden met een onnoozele vraag of met een paar woordekens overbluffen; zaken zal hij zeker niet meer doen voor den broode; wel komt hij op de markt, maar meer om den handel bij te houden en te vergelijken met vroeger of mogelijk zijn schoonzoon te vervangen voor een keer; hij heeft ook 't uiterlijk altijd een pijpje te rooken en de weelde van een sigaar voor Zon- en feestdagen te bewaren. Bijwijlen haalt hij een rooden zakdoek uit; hij heeft een bloedrooden, niet omdat dit een dorpsusance is, want ik wil wel wedden, dat de voorovergebogene op de achterste bank in 't zelfde dorp 's Zondags zeker een witten heeft, - Teun moet een rooien hebben met zwarte figuren er in, omdat hij ook bij alle jaarge-

tijden eenzelfde ruige jas draagt; 't past bij elkander: rood, zwart, bruin; 't past ook uitstekend bij zijn rimpelvel, dat, verzwart in de plooien, toch nog een gezonden blos doorlaat, die bij het schitter-witte donshaar op zijn typigen kop hem dat voorkomen van krassen ouderdom verleent. Teun doet er niets anders aan dan nu en dan met de hand uitstrijken, daar blijft het mooi van en zacht; er ligt glans in, 't is geen hard wit, er is geel door; zijn bijbelblad is schel wit, zijn haar is zacht getemperd; met zijn haar is hij nog voorzichtig, ook met zijn kanarie en zijn kippen.

Hij toont heel wat prettiger man te zijn dan zijn buurman: - nòg niet - maar aanstonds slaapt deze, juist omdat hij zoo trekt met zijn gezicht; hij doet moeite genoeg, maar als dominee zijn stem niet verandert, dan zal hij éven-recht-op heel oplettend zitten slapen; hij heeft ook een rooien zakdoek, maar elke week een nieuwen, en van fijnere stof dan van Teun; wel kan Teun het evengoed betalen, maar hij is minder burger; zoo loopt Teun ook op klompen, krijtwit, zijn buurman niet; Teun heeft een regen-en-wind-gezicht, de andere is glad, wordt driemaal in de week geschoren, heeft een binnenkamer-kleur; kan in kruidenierswaren doen of een drogist zijn, in alle geval hij winkelt, en zegt aan de klanten wat dominee 's Zondags zegt, dat de wereld slecht is, veel zondiger dan vroeger; als allen zoo kerksch waren als hij en zoo rechtvaardig en niet zooveel uitgingen... dan - en ongelijk heeft hij niet, hij slaat misschien spijkers met koppen, maar mist den tact zijn geloof beminnelijk te maken; hij is stug, streng, stroef, spreekt weinig, vooral na den dood van zijn vrouw, want hij is even zeker een weduwnaar als dat hij er niet meer over denkt een tweede vrouw te nemen; 't is wel niet tegen de Schrift, maar hij is toch niet meer voor de wereld; hij heeft immers een groote dochter voor 't huishouden.

Of hij en Teun diakenen zijn, weet ik niet, maar niet onduidelijk verraadt de man achter hen, er voor in aanmerking te komen: hij heeft iets van stedelijke geacheveerdheid, hij kan in manufacturen doen en tegelijk agent zijn voor levensverzekeringen, zooveel boekhouden kent hij wel; hij draagt ook een boordje en heeft een scheiding in 't haar; en zoodra hij er maar even aan denkt, dat zijn jas van nieuw laken is, zal hij zijn elleboog wel wegdoen, want hij heeft verstand van, en eerbied voor laken; hij is ook een van die dorps-autoriteiten, die in een feestcommissie zitten of een gevierden spreker van 't spoor afhalen; hij heeft zeker niet, als die met het mutsje op, achter hem, een eindje sigaar ònder de bank; hij zal eerder een halve vóór de kerk weggooien en na kerk een nieuwe opsteken en... presentee- ren, want royaal is hij genoeg; dat weet dominee wel, hij doet goede werken genoeg, hij kan 't ook wellicht beter missen dan die ernstige grijze aan zijn zij, die, den vinger houdend bij de bijbelplaats, waaraan dominee zijn tekstwoorden ontleende, stil en aandachtig te luisteren zit; 't is hem aan te zien, dat meer leed dan lust over zijn wit hoofd is heengegaan, maar de gelatenheid dier rustige trekken verhaalt van een gemoedsvrede, die in het ‘zalig zijn de zachtmoedigen’ zijn oorsprong vond.

Het karakter-afbeelden zit De Josselin de Jong in het bloed; hij heeft het voorrecht gehad zich van zijn jeugd af in de kunst te mogen oefenen als zoon van een kunstlievenden en bemiddelden vader, die hem eerst bij den Bosschen teekenleeraar Slager en later aan de Antwerpsche Academie studeeren liet; Josselin onderscheidt zich bij zijn werk door ernst en groote liefde, die, gesteund door volhardenden ijver en veel eruditie, zich nu volkomen uitspreken in een volledig meesterschap over zijn onderwerpen, in de ontleding van het karakter zijner sujetten, in de kunstvaardigheid waarmee hij in het uitwendige van een kop het inwendige gemoedsleven te griffen weet.

P. RAËSKIN.

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg.*)

Wat wil je dan, Alex?' vroeg tante Fee.

'Dat ik gezelschap mag ontvangen, met iemand van mijn jaren omgaan. En anders...'

'Nu?'

'Anders ga ik naar huis!'

'Dat doe je toch niet!' zei tante vinnig, met een scherpen onderzoekenden blik.

'En waarom niet?'

'Omdat het met de belangen van je familie zou strijden, wanneer je voorgoed met je erftante brak,' verklaarde de freule bits en dreigend.

Alex trok haar neusje op.

'Ga niet voort, tante. Dit is al voldoende; nu wíl ik niet meer blijven. Ja, ik durf wel oprecht te zijn. Ik zou niet graag de belangen van mijn arme broers schaden door een gril en het is heel jammer voor hen, dat onze ouders niet rijker zijn. Maar mama heeft ons niet tot huichelaars opgevoed en zij had innig medelijden met uw treurig alleen zijn. Zij dacht, dat jong leven u gelukkiger zou maken, en hield u voor zachtmoediger dan u bent en daarom liet zij mij gaan. Maar nu zal zij de eerste zijn die zegt: welkom thuis, kind. Want wat u niet begrijpt of niet begrijpen wilt, wij hebben elkander allen hartelijk lief.'

Tante Feeks kuchte onrustig.

'Morgen ga ik naar huis terug,' verklaarde Alex kortaf en ging heen.

Tante Feeks zat eenzaam wel een uur lang in de vensterbank te peinzen, met een leger van honden en katten om haar heen. Maar, vreemd, het verzet van haar gast hield haar gedachten zoozeer bezig, dat zij voor de eerste maal haar lieven dieren minder aandacht schonk.

Zelfs een klein geschil tusschen Multatuli en Shakespeare liet zij door de honden zelven uitvechten; eerst toen Vondel, die bij vergissing een knauw meekreeg, in 'n klagenden jammerkreet uitbarstte, sprong de oude freule zenuwachtig op en trachtte het twistende tweetal te scheiden.

Alex verveelde zich.

Dus zocht zij afleiding. Spoedig had zij een hoed gegrepen en op haar ondeugend krullekopje gedrukt. Toen zij de honden in de gang hoorde, riep zij haar bijzondere gunstelingen en ging met hen het slotplein over en naar buiten.

Daar buiten, in de breede schaduwrijke laan, wreekte zich de afschuwelijke afzondering van lange dagen in een dolle bui.

Met opgeschorte rok rende zij in vliegende vaart door het gras, langs de sloot, de honden toeroepend en aanmoedigend om mee te doen. Het werd een prachtige wedloop met de zes honden. De dieren sprongen en blaften in vroolijke uitgelatenheid om haar heen. Hun oogen fonkelden van genot; Alex herkende zelf nauwelijks de welopgevoede honden in hen, die 's morgens met tante Feeks ter wandeling gingen.

Hun speelsche natuur, die zoo lang verloochend was geworden, kwam plotseling weer boven.

'Dat knapt 'n mensch weer 'ns op!' zei Alex hijgend, toen zij midden op den dorpsweg bleef staan.

‘Waf, woef!’ huilde en blafte het woeste koor instemmend.

‘Ja, jelui stakkerds doet 't ook goed, dat wist ik wel.’

Met de honden om haar heen liep zij het dorp door; het vreemde freuletje van 't kasteel trok zoozeer de aandacht der dorpelingen, dat de kinderen haar met open mond bleven aanstaren en de vrouwen met het gemutste hoofd tusschen gordijntjes doorgluurden.

Alex had er schik in. Iederen schuchteren groet beantwoordde zij met een vriendelijk glimlachje. Eindelijk sloeg zij een smal zijpad in en kwam langs een hoog hek, waartegen zich wingerd en eiloof slingerden, hier en daar afgewisseld door heerlijke klimrozen. Welk 'n tuin lag voor haar verrukten blik; welk een smaakvolle bloemenweelde. De kanten gordijnen woeien zachtkens op door de openstaande glazendeuren der villa; daarbinnen zong een kanarie.

Over het kiezel liep een tijgerhond, lui en rustig. Maar toen een heldere lach door de lucht klaterde, werd het dier opeens levendig en sprong over het grasperk naar den kant vanwaar het geluid klonk.

Alex ging verder, steeds langs het tuinhek, tot zij eindelijk aan een open gedeelte kwam waar noch rozen, noch groen haar een inkijkje belette.

‘Neen, Mignon, dat 's valsch. Zoo kan ik je niet treffen!’ zei een vroolijke stem plotseling.

Verrast bleef Alex staan; dat was immers de stem van den schilder, van den heer Ter Meer.

‘Maar ik verveel me zoo en ik heb nog zooveel te doen,’ klaagde een onbeschrijflijk welluidende meisjesstem.

‘Wel, wel; 't zal wat wezen, m'n vlijtig bijtje!’

‘Spot maar, Albert! Je vergeet zeker weer, dat het sofakleed voor mama's verjaardag moet af zijn. Waarom dwing je me toch telkens om hier te blijven luieren.’

‘Omdat 't een razend moeilijk werk is jou portret zóó te maken, dat 't goed is. Zie je, Mignon, het is haast ondoenlijk een algemeene uitdrukking te pakken op dat rustelooze gezichtje; 't ziet er ieder oogenblik anders uit. Ik verzeker je, dat...’

‘Je hebt me nu al zoo dikwijls aangekeken, dat je mijn gezicht wel van buiten moet kennen. Je moest me dus dit langdradige poseeren maar besparen.’

‘Dat gaat niet; op m'n woord, Mignon, dat gaat niet. Ik jou gezichtje kennen? Ik ging je daareven juist verklaren, dat je gezicht mij altijd nieuw blijft. En je moet toestemmen, dat ik mama een gelijkend portret van haar dochtertje dien te leveren.’

‘Dat laatste durf ik je niet tegen te spreken; maar het andere wat ie gezegd hebt is onzin.’

‘Foei, Mignon!’

Uiterst nieuwsgierig drong Alex haar neusje tusschen het hekwerk en trachtte de eigenares dier welluidende stem te ontdekken. Maar het gelukte haar niet; alleen den schilder kon zij even te zien krijgen.

Maar de honden werden ongeduldig en de brutaalste van het

zestal begon te blaffen. Alex verliet snel haar bespiedersplaatsje en wandelde terug. Toen zij op het slot was teruggekeerd, kwam de oude kamermeid haar zeggen, dat de freule haar wachtte.

'Wat zullen wij nu weer hebben?' dacht zij en stapte gehoorzaam naar de kamer harer tante, met al de honden achter zich.

'Wel, tante, u hebt me laten roepen?'

De oude freule zat weer in de vensterbank en staarde uit het venster naar de kraaien, die over het binnenplein stapten.

Zij keerde zich bij de vraag van haar nichtje niet om.

'Is het al vacantie? Voor de scholen, meen ik?' vroeg zij terug.

Alex was verbaasd.

'Volgende week krijgt Floris vacantie, overigens weet ik er weinig van, tante.'

Een oogenblik bleef het stil.

Alex zag met gespannen aandacht naar het strakke gelaat der oude freule, dat zij nauwelijks even van ter zijde zien kon.

'Alex!...'

'Tante?...'

'Blijf je bij je besluit van vanmorgen?'

'Natuurlijk, tante!'

'Je moest het niet doen!'

'U kent de voorwaarde, tante.'

Plotseling keerde de oude freule zich om en richtte zich op.

'Ik ken mijn jongste neefje nauwelijks... is hij 'n aardige jongen?'

Alex hoorde duidelijk verlegenheid in de stem der tante.

'Dat hangt van den smaak af. Floris is jong, wild en plaagziek en brutaal als de musschen. Een jongen, tante, een aardige, oprechte, goedhartige jongen, die er uitflapt wat in zijn hoofd opkomt. Ieder, die hem kent, houdt van hem. Maar ik vrees... dat hij in uw oogen weinig genade zou vinden.'

Uitdagend blikte het meisje in de scherpe grijze oogen der oude dame.

'Ik wil hem leeren kennen, Alex.'

'Zoo?...' Alex was verbluft.

'Ik... ik zal hem uitnoodigen... Alex, blijf jij dan ook? Of heb je aan je broer geen gezelschap genoeg?'

'Als het u aangenaam is, blijf ik, tante. Is het een opoffering voor u, dan ga ik liever heen.'

'Je moet blijven, Alex, ik ben nu al aan je gewend.'

Alex gaf zich gewonnen.

In haar hart juichte het: 'Floris hier? Tante, je bent al half genezen!'

Maar zij paste er wel op haar pret niet te verraden.

Nu de freule zekerheid had, dat haar nichtje blijven zou, herwon zij ook weer de gewone vinnige zekerheid.

'Ik stel belang in je, Alex. En ik wil iets van je trachten te maken. En het zal dien lichtzinnigen kleinen jongen ook tot nut zijn, eens een vacantie door te brengen in een stille, ernstige omgeving.'

'Tante...' en Alex kon nauwelijks haar ernst bewaren, 'ik waarschuw u in uw eigen belang. Ik ben bang, dat Floris uw stilte zal verstoren.'

'Of ik leer hem stil zitten en ernstig zijn.'

'O, tante!' Alex begon te lachen.

'Ik zal hem uitnoodigen,' zei de oude freule beslist.

En zij deed het.

'Floris kom! Je tante Felicitas.'

Aldus luidde het eigenhandig schrijven, dat bij de familie Van Forren groote opgewondenheid verwekte.

Tante zelf een brief aan Floris schrijven! Er gebeurden wonderen. Of zou de wereld nu spoedig vergaan?

‘Mars! Ik ga daar mijn eerste zaak bepleiten,’ spotte het jonkertje tegen zijn broer den luitenant.

‘Zoo? En welke is die eerste zaak?’

‘De jouwe! Je toekomst en daardoor het heil van den staat, van 't leger bovenal.’

‘Wil je wel 's zwijgen!’

‘Ja! Tot zoolang ik bij tante Felicitas ben; daar haal ik dan m'n schade in. Overigens... je moest wat welwillender wezen tegen iemand, die je heele lot, je wel en wee in z'n handen, of liever, op 't puntje van z'n tong heeft.’

‘Jij! Brutale kwajongen!’

‘Nu... ik zwijg... tot bij tante Fee en dan... wraak!’

‘Die zij je gegund!’

‘Floris; als jij 't waagt onbe...’

‘Stil, mama, wees niet bevreesd. Uw Floris heeft 'n edele, groote ziel, al heeft niemand uwer dit tot nog toe begrepen! Ik wreek me, ja; maar hoe wreek ik me! Vurige kolen zal ik stapelen op het hoofd mijns wreeden broeders en hem met de weldadige voorspraak mijner welsprekende tong beloonen, voor al wat hij aan mij misdeed!’ En met zeer goed weergegeven geestdrift strekte hij beide armen uit en bazelde: ‘Ja, Floris wil groot zijn in zelfbeheersching en vergevingszin.’

‘'t Geluk helpe je!’ zei de luitenant ernstig.

Den dag voor Floris' vertrek kwamen er brieven van Alex. Ook Floris en de luitenant ontvingen er een van hun zuster.

Floris dook met den zijnen in een hoekje van de sopha en verdiepte er zich in met zeldzame aandacht.

Alex deelde hem mede wat haar tante tot haar jongste besluit geleid had. Na eenige bladzijden vol vertellingen, lessen en plagerijen, schreef zij:

‘Kom dus spoedig, Floor, en breng een zotskap mee. Tante moet lachen leeren, lachen tot elken prijs. Mama had gelijk toen zij mij zeide, dat tante goedhartig was. Zij wàs het en zij zal het weer worden, als je me trouw helpt. Zij is diep ongelukkig in haar menschenhaat en dierenvergoding. Leer jij haar lachen, vroolijke Floor!

‘Maar bind je maag toe, als je op reis gaat. Tante is goedig en mild, maar... reken niet op een versch eitje bij je ontbijt. Tante vindt het *misdadig* eieren te verorberen. Zij zegt: kippen leggen geen eieren voor ons plezier!

‘Denk niet, dat hier ooit in de keuken een braadlucht geurt; dat je ooit een kippenboutje of iets dergelijks tusschen de tanden zult krijgen. Tante zou je voor een moordenaar uitschelden en je erger achten dan een kannibaal. En het vee! Florisje, er is hier een fraaie menagerie; wij willen er eenige exemplaren van dresseeren.’

De luitenant las al even aandachtig, al was zijn nieuws van geheel anderen aard.

Alex schreef zoo uitvoerig, buitengewoon uitvoerig:

‘Beste broer, je weet, dat ik van huis ging met de beste voornemens wat geduld en volharding betreft. En nu zijn wij toch slaags geweest, tante en ik. Van mijn leven heb je al genoeg uit mijn vorige brieven vernomen; je beseft reeds lang, dat het geen leven zou zijn zonder een enkele schermutseling.

‘Dat tante er toe overging, Floris te vragen en dat nog wel zonder dat ik haar den raad er toe gaf, mag veilig als een overwinning worden beschouwd.

‘Het zou mij moed gegeven hebben te weten, dat onze dolle Floris komt en hij is er zeker niet minder welkom om, dat ik reeds een nieuwe, heerlijke afleiding heb gevonden.

‘Ik ben met de lieve familie Ter Meer reeds bevriend. Jongen, wat prettige huishouding is dat! Ik ga er zoo dikwijls heen als mij mogelijk is, en ik ben overtuigd,

dat tante genezen zou zijn, wanneer zij een dozijn malen den voet over dien drempel daar zetten wilde. Helaas, hoe haar daartoe te bewegen?

'Albert ter Meer schildert het portret mijner nieuwe vriendin, de lieftallige Mignon.

'Broertje, dat is nu het mooiste meisje ter wereld! En een stem;... als zij spreekt herinner ik mij al wat ik ooit van sprookjes gehoord en gelezen heb. 't Is soms het neuriën van den zangvogel, dan weer als het luiden van een klokje. Wil je weten hoe Mignon er uitziet? Zij is lang en loopt zoo sierlijk op haar smalle voetjes als een gazelle. Als Albert haar schildert, draagt zij een herderinnenhoed met klaprozen, en haar prachtige vlechten hangen over haar schouders als twee zwarte slangen. En dan droomen haar sterre-oogen sprookjes. Was ik ook maar zoo mooi; ach, broertje, ik heb zoo'n wanhopig jongensgezicht en wanneer ik Mara aankijk, vind ik me zelf zóó vreeselijk leelijk, dat ik er wel om huilen kan. Wat is het toch heerlijk, zoo mooi te zijn! Tante zou, als zij deze verzuchting las, de handen boven haar hoofd ineenslaan over zooveel goddelooze ijdelheid. Zij haat alle mooie menschen! Zij heeft Mignon eenmaal op de snibbigste wijze weggezonden, uit ergernis over haar beeldig gezichtje.

'Vanmorgen zei ze: 'Floris komt nu, maar de luitenant wil ik niet zien; ik wil hem nóóit zien! Ik heb een afkeer van sabeldragers!'

'Je kansen staan slecht, arme jongen. Waarom ben je geen leelijke sproetige zuster van mij?

'Ik mag Mignon ook niet ontvangen; alleen den dokter ontvangt zij en zij heeft zelfs met mevrouw Ter Meer geen kennis willen maken. Mal oud mensch, hé?

'Hoe oud Mignon is en hoe zij heet? Ik vertel het je maar niet, omdat tante je *verboden* heeft hier te komen en je haar dus nimmer zien zult...'

Er stond nog veel meer in den brief, maar de luitenant had er zoo weinig belangstelling voor als nog nimmer.

Slechts dit eene gedeelte herlas hij en hij glimlachte om de ondeugende plagerij van zijn zusje.

Maar... hoe kwam Alex, die altijd zoo tevreden was, aan dwaze verzuchtingen over haar denkbeeldige leelijkheid? Wat zou daar wel achter steken?

Ah!... de schilder! Wellicht, neen, hoogstwaarschijnlijk een bleeke, kwijnende jongeling, met fladderende lokken, weemoedige, blauwe oogen, 'n slordige das à la Lavalière en een fluweelen buis.

De luitenant schoot in den lach bij deze voorstelling. Hm, 'n schilder en freule Alex van Forren... bespottelijk.

De aristocratische luitenant vermaakte zich met dit denkbeeld, als een kind met z'n speelgoed.

Den volgenden morgen bracht hij Floris naar den trein. De bengel spotte en was luidruchtiger dan ooit, maar hij wilde dan ook niet weten, dat hij wat onder den indruk was geraakt. 't Is ook niet alles, bij 'n freule Feeks te gaan logeeren...

'Floris, heb je je zotskap bij je?' was Alex' eerste vraag, toen Floris op het perron stapte.

'Nou, of ik! Maar waar is tante?'

Hij keek nieuwsgierig rond.

Alex lachte. 'Verbeeld je maar niet, dat tante zelf zoo'n nietig persoontje zal komen afhalen. Je bent maar 'n mensch; maar 'n man zelfs.'

'O jeminée, het kan goed worden, geloof ik. Vertel er mij nu 'ns alles van. Ik zal die ouwe tante wel aan 't lachen krijgen.'

Plannen makend, wandelden zij samen naar het slot, 't welk een machtigen indruk op den jongen maakte.

'Zoo iets had ik me niet voorgesteld, Alex; 't is 'n prachtig oud stuk.'

'Ja, 't slot is mooi... van buiten; ga nu maar 'ns mee... Tante, tante! Hier zijn wij, Floris en ik!'

'Komt maar binnen!'

'Lach niet!' waarschuwde Alex fluisterend en opende haastig de deur.

De vermaning was wel noodig. Tante zag er weer zoo bijzonder uit, zoo vreemd, zoo verstrooid, zoo... alsof zij met haar gedachten heel ver weg was.

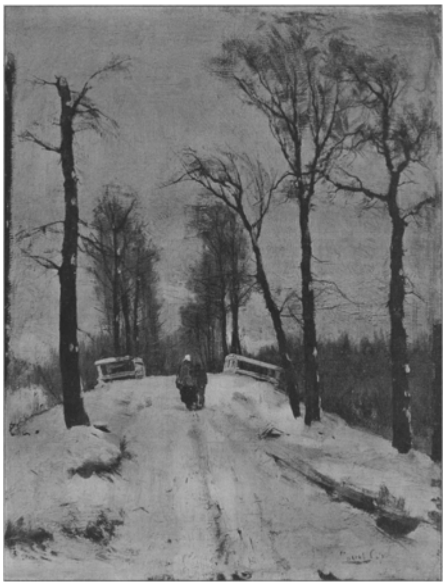

WINTER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN LOUIS APOL.

Zij zat, grijs in grijs, in de vensternis met haar dierbare herstellende op haar schoot. Aan haar voeten, om haar heen overal katten en honden.

Floris wist dit alles reeds uit de brieven van Alex, maar nu zette hij toch groote oogen op.

'Ben jij Floris? Kom 'ns nader, ventje!'

Verbluft trad het anders zoo zelfbewuste jonkertje nader; hij nam het zijn 'gekke' tante heel kwalijk, dat zij hem zoo zonder complimenten tot een 'ventje' degradeerde.

'Vindt je 't prettig, je vacantie bij mij door te mogen brengen?'

'Ja, tante!'

En toen, na dit aarzelend uitgesproken antwoord, bracht hij de groeten van zijn ouders en zijn broer over.

Tante dacht er niet aan te danken.

'Om groeten van familie geef ik niets; daar heb ik toch niets aan. Van je ouders kan ik ze ten minste nog plaatsen, maar van den luitenant weiger ik ze beslist. Ik vind alle officieren

zeer overbodige wezens; uit beginsel veracht ik ze, want zij zijn goed gedrilde aspirant-moordenaars.'

Floris zei niets.

'Ben je het niet met me eens, jongen?' vroeg de oude freule kregel.

'Neen,' zei Floris heel bedaard en oprecht.

'Zoo? Dat is brutaal van je. Ben ik niet veel ouder en wijzer dan jij, hè? En moet ik 't dus niet beter weten?'

'Ja, u is veel, véél ouder! En u moest het wel beter weten,' verklaarde Floris leuk. Daarna wijdde hij heel ongegeneerd al zijn aandacht aan de honden.

GENERAAL KOEROPATKIN.

ADMIRAAL ALEXEJEF.

'Mooie beesten, tante!'

Tante verkropte haar ergernis en werd weer genadig.

'Mooi zijn ze, allen! Maar, Floris, ik moet je iets zeggen. Je moet voortaan wat beleefder over mijn lievelingen spreken; dieren zijn ook gevoelig voor beleefdheid.'

'Ja, tante? Dat wist ik niet. Maar ik zal er om denken.'

'Moet je de poesjes niet eens nader leeren kennen?'

'Pardon, tante; als ik ze eerst de nagels mag knippen.'

'Dat 's hatelijk, Floris, dat 's recht hatelijk!'

'Waarom, tante? Ik mag geen kat lijden. Ze zijn valsch en snoepachtig en zij krabben als echte feeksen.'

Floris had het er zoo driftig uitgeflapt.

Alex kuchte.

'Ik zal je anders leeren zien en opmerken, knaap! Alle dieren zijn even schoon en goed; zij zijn allen schepselen Gods en zij zijn even goed als wij. Wij moeten hen liefhebben en verzorgen en zooveel mogelijk van hen trachten te leeren. Wie beweert, niet van een dier te kunnen leeren, is een verwaande ezel en...'

''n Ezel is ook een schepsel Gods!' bracht Floris rustig in het midden.

Alex hoestte.

Tante werd vuurood, haar grijze oogjes schoten nijdige stralen op den vermetelen jongen neef.

‘Je kunt naar je kamer gaan,’ zei tante bits en keerde zien om.

GENERAAL LINEWITSJ.

RUSSISCHE TROEPEN OP MARSCH DOOR MANTSJOERIJE, NAAR EEN TEEKENING VAN GEORGES SCOTT.

Keurig nam Floris afscheid van zijn tante, daarna boog hij voor de honden en voor de

katten en zei halfluid op den ernstigsten toon der wereld: ‘Mijn alleronderdanigste groeten, lieve vrienden!’

Recht als 'n kaars stapte Floris heen.

‘Vlegel, lompe vlegel,’ dacht de oude freule en haatte meer dan ooit het gansche onbeschaamde mannelijke geslacht.

Dat werd een leventje.

Floris legde zich werkelijk met ijver toe op allerlei dingen, welke zijn tante hem aanried.

Hij botaniseerde met haar en Alex; luisterde urenlang naar haar lessen en weerlegde haar dan soms zeer verstandig. Soms las de oude freule hem voor; soms ook kreeg hij verlof haar een of ander hoofdstuk uit zijn jongensboeken voor te lezen. Hij verzorgde haar vee nauwkeurig en goed en was den ganschen lieven dag bij haar.

Langzamerhand won hij haar belangstelling; genegenheid schonk tante Feeks nog niet aan ‘'n mensch.’

Alex ging door de oude holle vertrekken als een zonnestraal of een lied. Alles wat zij aanraakte werd licht en gezellig; voortdurend was zij er op bedacht iets prettigs voor tante te bedenken. En tante liet het zich alles aanleunen met grimmige gelatenheid of ijzige onverschilligheid.

Nooit liet zij merken of men haar aangenaam was geweest. Zij was en bleef een zonderlinge, onaangename oude vrouw.

De dokter kwam dikwijls. En dan luisterde hij met innig genoegen naar al dat vroolijke jonge leven. Hij hield al spoedig van Floris.

‘Vindt u 't zóó nu niet veel prettiger?’ vroeg hij eens aan de oude dame met een zegevierend glimlachje.

Knorrig zei ze: ‘Zij maken zooveel leven!’

Later verzocht hij de beide jeugdige wildzangen hem zoo dikwijls mogelijk te bezoeken. ‘Zonneschijn is mij altijd welkom,’ lachte hij.

Gemelijk zag toen de oude freule hem aan.

‘Gij hebt mij gezelschap aanbevolen, dokter, en nu doet ge uw best het mij weer te ontnemen!’

De dokter lachte fijntjes.

‘Ik dacht, dat zij u met hun vroolijke drukte hinderlijk waren,’ merkte hij kalm op.

‘Dat zijn zij ook,’ snauwde de freule boos. ‘Maar zij blijven toch bij mij!’

‘Natuurlijk!’ knikte de dokter goedmoedig.

Floris deed zijn uiterste best om altijd bedaard te zijn, maar soms, als het hem te machtig werd, holde hij naar zijn kamer ‘om eens uit te brullen.’ Tante spon de draden harer levensbeschouwing om hem heen, stil en geduldig als de spin haar web weeft voor 'n arme vlieg.

Toen Floris voor het eerst aanzag, hoe de dieren met servetten voor aan tafel gingen, meende hij te zullen stikken van lachen. En als hij opmerkte, dat tante een van haar gunstelingen van haar eigen bord liet eten en uit haar eigen kopje drinken, dan zei hij luid:

‘Ajakkes, tante; hoe vies!’

(*Wordt vervolgd.*)

Winter.

Naar de schilderij van Louis Apol.

Dat het op onze plaat secuur winter is, behoeft ons de titel niet te zeggen: er ligt een flink pak sneeuw op den weg, waar grootje, leunend op den schouder van haar kloeken kleinzoon, tegen het gladde brugje opsukkelt, en ze zal het, ondanks haar beschuttenden schoudermantel, vrij wat frisscher hebben dan wij, die, bij een lekker brandend vuurtje gezeten, plaatjes kijken. De jongen heeft zijn koude knuisten diep in de wijde broekzakken begraven en de bonten muts over nek en ooren getrokken; zóó kan hij er tegen, maar voor grootmoeder zal hij toch blij zijn als hij tusschen gindsche boomen den kerktoren ziet, want dan is 't nog maar een paar stappen, en ze zijn aan moeders huis, waar het oude menschje dicht bij het vuur met een kooltje in de stoof er haar gemak van nemen kan.

De aantrekkelijke schilderij, waarnaar deze plaat genomen is, siert ongetwijfeld de verzameling van een kunstliefhebber of hangt in het rijkgemeubeld salon van iemand, die zich zoo kostbare kamerversiering veroorloven kan, al is hij dan ook geen schilderijenkenner en heeft hij het aardige wintertje slechts gekocht op den goeden klank van 's schilders naam. In ieder geval heeft hij geen slechte keuze gedaan; denk u het geheel in kleuren: wit den weg, met hier en daar grijs-glimmende voetsporen en bruinig uitstekende stompels langszijden, wit besneeuwd het hekwerk van het brugje, vaal-groen de stammen met de lichtelijk besneeuwde takken tegen de grauw-witte, dikke lucht; in het verschiet de warm-gouden schijn der dalende zon door het dichte hout en geestig tegen dien donkerder achtergrond uitkomend het wittige vlekje van grootmoe's mutsje; dan de donkere figuurtjes tegen het rondomme wit - dat maakt te zamen zeker een heel fraai effect. Daaromheen een mooie, vergulde lijst staat rijk, vooral op stemmig behang en in weelderig uitgedoste omgeving, waar het vriendelijke stuk ongetwijfeld de belangstelling wekt van den bezoeker, tot niet geringe voldoening natuurlijk van den gelukkigen eigenaar.

Van het oorlogsveld in Oost-Azië.

De oorlog in het Uiterste Oosten moge al niet - zooals bij den Zuid-Afrikaanschen oorlog het geval was - buitengewone sympathie wekken voor een der strijdende partijen, belangstelling vraagt hij wel. En omdat voor de eerste maal een Europeesche mogendheid een Aziatische als *ebenbürtige* tegenover zich vindt, èn omdat niemand voor het oogenblik weet of voorspellen kan, wat uit dezen oorlog kan voortkomen: of hij beperkt zal blijven tot den tegenwoordigen omvang, dan wel half Europa mede in vlam zal zetten. De regeeringen en de diplomaten doen hun best, zeker, maar met regeeringen en diplomaten kan men er nooit gerust op zijn, in welke richting hun werkzaamheid zich ontwikkelt.

In dit nummer doen wij den lezer kennis maken met de beeltenis van eenige mannen, die vermoedelijk geroepen zullen zijn, op het terrein van staat- of krijgskunde een eerste rol te spelen in het drama van vuur en bloed, dat in Oost-Azië zal worden afgespeeld.

Aan de Russische zijde vinden wij den onderkoning Alexejef en de generaals Koeropatkin en Linewitsj. Eerstgenoemde, een man van ongeveer 50 jaar, heeft den admiraalsrang en wordt geroemd als iemand van groote energie en werkkracht. De tweede, tot voor korten tijd minister van Oorlog, is benoemd tot opperbevelhebber van al de Russische strijdkrachten in Oost-Azië. Aan den Russisch-Turkschen oorlog, nu een kwarteeuw geleden, nam hij een werkzaam aandeel; maar ook in Azië is hij geen vreemde, daar hij het vorig jaar een inspectiereis door Mantsjoerije maakte en toen ook een bezoek bracht aan Japan. Generaal Linewitsj, reeds 65 jaar oud, vocht als kolonel in den Turkschen oorlog, is nu al meer dan tien jaar in

Azië en stond in 1894 aan het hoofd der internationale troepen, die Peking bestormden en innamen. Hij is bevelhebber der Russische strijdmacht in Mantsjoerije.

Van Japansche zijde is bekend als een bekwaam staatsman markies Ito, terwijl de veldmaarschalk Jamagata in den oorlog met China schitterende overwinningen bevocht, en admiraal Togo de man is, onder wiens leiding het Japansche eskader staat, dat, onmiddellijk na het uitbreken van den oorlog, den Russen in de haven van Port Arthur zoo ernstige verliezen toebracht.

Voor Rusland is de grootste moeilijkheid in dezen oorlog wel deze, dat het terrein van den strijd zoo ver van zijn operatiebasis af ligt. Reusachtig is de afstand van Rusland naar Port Arthur en Wladiwostok; troosteloos de landstreek, die de soldaten hebben door te trekken, nijpend de beruchte Siberische koude.

Een tocht door de vlakte van Mantsjoerije, die nergens beschutting biedt en welks bodem een beeld is van de droevigste verlatenheid, is voor mensch en dier bijna zoo afmattend en gevaarlijk als een veldslag. Sneeuw en ijs en koude, eenmaal Ruslands bondgenooten tegen Napoleon, zijn thans zijn ergste vijanden. Zij bemoeilijken in hooge mate de operaties en verlammen de reuzenkracht, die Rusland met zijn millioenen anders tegen Japan in het veld kon brengen.

In den vestzak,
door G. Bruna.

I.

Het was een heel prettig gemeubelde kamer.

Niet mooi in den zin van kunstenaars, nog minder naar de opvatting van mode-menschen; deze laatsten zouden alles vreeselijk ouderwetsch gevonden hebben, daar de meubelen te oud waren om nog mooi te kunnen heeten en niet oud genoeg om weer als prachtig en heerlijk in genade te worden aangenomen.

Er lag iets van degelijkheid, hoewel te gelijk een waas van met moeite opgehouden stand over de kamer. De gordijnen plooiden mooi in donkere vouwen naar beneden en tot een eind over den grond, maar in de plooien waren gestopte gaatjes verborgen; het groene bekleedsel der zwarte stoelen was goed van kwaliteit, maar even verschoten van kleur.

Het kleed was ook niet nieuw meer: op de naden sterk ge-

sleten en die naden verrieden de uiterste pogingen, die waren gedaan om het kleed nog eens te kunnen doen dienen in deze kamer; vele stukjes waren daartoe aan elkaar gezet en tot scheuren gerekt.

Maar de gaskroon was mooi, een beetje al te mooi-achtig, er uit ziend als een cadeau van vrienden of autoriteiten bij een zilveren bruiloft of ambtsjubilé. De pendule was een van die ouderwetsche, bleek-vergulde, met kleine wijzerplaat; zij liep niet, maar keek droevig als 't ware met haar rond gelaatje naar den brutalen, goedkoopen, glimmenden wekker, die tegenover haar op een buffet stond en lawaaierig tikte. Alleen in den hoek blonk op koperen voet een keteltje van moderne en voorname makelij dat heel mooi kon heeten, maar duidelijk nooit werd gebruikt.

De vrouw des huizes zat aan de tafel; een naaimandje met omhoogstaand deksel vóór haar, waarin zij over den rand kijkend telkens grabbelde naar knoopen, die ze dan op haar hand bekeek, er nu en dan een uitleggend.

Daarop nam ze zuchtend een zwart, eenigszins verschoten vest met groezelige voering, bekeek het van boven naar beneden en begon er de knoopen af te snijden, glimmend-kale knoopen.

Het was een sympathieke vrouw met iets van veel gedragen zorg, weemoedig en waardig gedragen; haar bewegingen waren voorzichtig, kalm en toch van een onweerstaanbare flinkheid; een vrouw die veel ondervonden had.

‘Ik kan zoo slecht zien, en mijn bril is niet sterk genoeg, maar een nieuwe...’

Plotseling legde ze het vest, waaraan ze bezig was, in de naaimand, deed het deksel dicht en drukte op de tafelschel, die ijl belde.

‘Ja, mevrouw.’

't Was een grof, ietwat brutaal gezicht, dat door de deur stak, maar niet antipathiek.

‘Betje, als je klaar bent, 't is bijna vier uur en 't wordt al zachtjesaan donker, kom dan maar gauw je boterhammen halen.’

‘Ik was juist klaar, mevrouw,’ en Betje, met beide handen strijkend langs het hoofd, de weerbarstige haren naar achteren, sloop de deur in, die zoo weinig mogelijk opendoend en deed een paar pas naar mevrouw.

‘Je boterhammen liggen op den trommel, onder in 't buffet, krijg ze maar even, en hier heb je je geld.’

Enkele dubbeltjes en vijf losse centen werden op tafel gelegd.

‘Zoo is 't immers, van tien tot vier, een halven dag?’

‘Ja, mevrouw.’

Betje schoof het buffet open, nam de boterhammen, keek naar een fleschje, dat in een hoek stond, schoof de deurtjes weer dicht en nam zoo onhandig mogelijk het geld van de tafel. Toen dit, na zeer lang geduurd te hebben, volbracht was, bleef ze staan.

‘Zou mevrouw niet nog eens een oud stukje goed voor mijn man hebben, want kindergoed zal u... ik wil maar zooveel zeggen als... u hebt immers maar één dochter en die is groot.’

‘Ja, die is groot,’ antwoordde mevrouw met een bitter glimlachje, den nadruk op dat woord ‘groot’ leggend. ‘Kijk, Betje, zie je dat theeketeltje?...’

‘O ja, mevrouw, en ik heb het al dadelijk gedacht, wat prachtig, dat is zeker uit Den Haag; ik heb een nicht van mijn mans kant, die is getrouwd met iemand aan den Oorlog, geloof ik, dat ze dat bureau noemen, en die heeft ook zulke rare modellen van dingen. Zoo, hebt u dat van uwes dochter gekregen!’

Betje keek tevreden bij deze ontspanning van reeds drie Zaterdagen gespannen nieuwsgierigheid, maar spoedig kwam ze op haar onderwerp terug. ‘Nee, ziet u, dat u voor de kinderen niets meer hebt, hoewel de arme bloeden, een das hebben ze niet eens om haar koude halsjes als ze naar school gaan.’

Twee paar moederoogen zagen elkaar geheel begrijpend aan.

'Maar van mijn man wou ik dan zeggen, hij heeft voor Zondags heelemaal geen vest; wel een zwarte jas, die heeft hij van de mevrouw van den notaris, of dan eigenlijk is hij van mijnheer den notaris, waar ik ook werk, altijd een dag vóór u, dus dat is dan zooveel als Vrijdag, maar wat ik zeggen wou, een vest heeft hij dan niet. En als u nou eens een oud vest...'

Betje wierp een blik op de mand, waarin zij wel vermoedde, dat het vest zat, door mevrouw van de slaapkamer gehaald, toen zij die aan 't doen was.

Mevrouw keek opzettelijk niet naar de naaimand, wat Betje als een begin van weigering opvatte; daarom zette zij een meewarig gezicht, slaakte een diepen zucht en begon aarzelend: 'Och, mevrouw, u weet niet...' hier hield zij op; haar ietwat machinale bedeltoon werd verdrongen door een sterke opwelling van in de diepte van haar gemoed verborgen verdriet; zij zag mevrouw niet meer aan, maar keek naar den blinkenden theeketel.

'Als u eens wist, mevrouw, wat een goeien man ik heb, maar hij heeft één gebrek, 't is zoo jammer, och, 't is zoo jammer van zoo'n goeien man en zelf wil hij ook wel beter, maar zijn kameraads, u begrijpt, hij is opperman, en dan halen ze op 't werk een maatje...'

Betje zweeg opeens; haar overviel de vrees, dat de openbaring van dit geheim mevrouw niet gunstiger zou stemmen, om haar iets te geven voor haar man.

En daarom was ze hoogst verbaasd en verblijd te gelijk, toen mevrouw plotseling, met zenuwachtig gebaar, het deksel der mand oplichtte, het vest er uit greep, de knoopen, die nog op tafel lagen er bij deed en zei: 'Hier, zet die er zelf maar aan, dan is 't nog een goed vest, maar ga nu gauw, 't loopt tegen den avond.'

Mevrouw stond op, als om haar werkvrouw spoedig weg te hebben, luisterde aan de deur der kamer, tot de voordeur dichtviel en barstte toen in snikken uit, dat tot schreien overging, toen ze in haar stoel weer zat.

Eindelijk zag ze op: de straat werd groezelig-donkerachtig, uit de winkelramen straalde al licht en achteraan werd de eerste lantaren aangestoken. Kinderen speelden er nog, tot ze plotseling naar een huis holden en er in verdwenen.

Zoo zat ze nog lang, tot ze opeens opstond, de lamp aanstak, één pit van de drie en die niet heelemaal open; de gordijnen dicht latende vallen en daarop met een diepe zucht zich in 't buffet buigend, haalde ze het fleschje te voorschijn, dat de aandacht van Betje ook al had getrokken. Ze las het etiquet: 'Onfeilbaar middel tegen drankmisbruik; ook buiten medeweten van den patiënt. Men doe...'

'Ik heb het toch precies zoo gedaan en 't fleschje is bijna op en ik merk niets.'

Zuchtend zette ze het fleschje weer weg, toen nog eens in een anderen hoek en ging de kamer uit.

II.

Aan een tafeltje zaten ze, tegen den zijwand der zaal aangeschoven., In 't midden stond de leestafel, achteraan het biljart, vooraan 't buffet en in 't midden tegen den eenen wand een rij kleine tafeltjes, met groenbekleede bladen er op, als speeltafeltjes. Maar kaart werd er nu niet gespeeld, zoo tusschen drie en zes in 't bitteruur was domino de hoofdzaak.

'Zeg, kastelein, waarom steek je de lamp niet op, ik kan geen dubbel zes van dubbel blank meer onderscheiden.'

'Jongen, kapitein, dan moet je weer zwaar geheschen hebben; ik zit even ver van 't raam als jij, en ik zit nog te lezen.'

'Zeker *Sluit Schiedam* of hoe die onzin heet.'

'Nou ik wil je wel eens een jaargang thuis sturen; je kunt er wel wat van leeren.'

De man, die als kapitein was aangesproken, een oudachtig heer, met groote, grijze snor en bijzonder roode gelaatskleur, werd wit; zijn ietwat waterig-zwemmende oogen kregen de uitdrukking van doffe energie en hij sprong op: 'Wat wou jij zeggen, kale schoolmeester, wou jij soms... beweren, dat ik een zuiplap ben.'

Met kracht, ieder aan een mouw, trokken zijn beide medespelers hem op zijn stoel terug.

'Kom, blijf nou zitten, kapitein,' bromde de een, een oud norschachtig heer, 'wat gaan je die jonge vlerken aan?'

'Hij zegt immers heelemaal niet, dat u te veel drinkt,' verklaarde de ander, een keurig gekleed jongmensch met half aristocratische, half gemaakte manieren en een erg hooge stem.

'Ja, dat bedoelt hij toch, is niet Kezinga, dat heb je bedoeld?'

'Ik weet niet meer, wat ik bedoeld heb,' zei de onderwijzer, in zijn krant verdiept, 'maar ik zou 't hebben kunnen bedoelen.'

Weer sprong de kapitein op, weer werd hij teruggetrokken. 'Je moet zetten, blank of vier,' bromde de oude heer, terwijl de andere medespeler de aandacht van den kapitein zocht af te leiden door haastig te vragen:

'Hoe maakt uw dochter in Den Haag het en haar echtgenoot; ik had eens het genoegen...'

'Goed, best maakt zij het, ja, die meid van mij, die wist het, die is daar maar chique terechtgekomen. Jongen, je moet eens komen kijken wat een prachtig cadeau ze me stuurde, laatst toen ik jarig was, van dat heel nieuwerwetsche koperwerk.'

'Ik wil het graag eens zien,' klonk weer 't deftig sopraantje, 'maar mag ik u ook nog gelukwenschen met uw verjaardag; 't is misschien al een klein tijdje geleden...'

'Kom, kapitein, speel nou, blank of vier?'

'Hier dan, dubbel vier; kastelein, schenk me nog een bittere in.'

'Ik dacht dat je vroeg at op Zaterdag,' zei de oude, brommende heer.

'Dat doe ik ook, maar daar laat ik mijn glaasje bitter niet voor staan, zie je, eigenlijk heb je de spijsvertering nog meer noodig als je gegeten hebt, dan als je nog moet beginnen.'

'Maar, à propos, kapitein,' zei het jonge fatje, nadat hij ernstig zijn spel had bekeken en toen de eenige vier gezet, die hij had, 'hoe oud is u geworden, als 't niet te onbescheiden is.'

'Zes en vijftig ben ik nou, ja, ik had nog in dienst kunnen wezen, maar lichaamsgebreken, mijn oogen vooral...'

'En de neus,' mompelde een stem aan de leestafel.

'Zei je wat, Kezinga?'

'Ik? Neen, niets tegen u ten minste.'

'O, ik dacht soms...'

'Kom zet nou aan, kapitein, je moet niet zoo praten, spelen en anders uitscheiden.'

'Jongens, ouwe, wat mopper je weer, zitten de centen je weer in den weg? Maar wacht eens, ik heb nog niet getracteerd: kastelein, al de heeren een rondje nog voor mijn verjaardag.'

De kastelein kreeg eerst een kleur, toen een hoestbui, daarop moest hij noodzakelijk onder in 't buffet wat zoeken, zoodat hij geheel en al wegdook.

'Versta je me niet, kastelein?' Des kapiteins stem klonk als toen hij tegenover korporaals en miliciens een hooge was.

De kastelein gaf geen antwoord, maar rammelde verschrikkelijk met flesschen en kruiken.

‘Ik vraag, of je me niet verstaat. Vraag de heeren, wat ze willen gebruiken!’

Vuurrood van 't bukken en nog iets, kwam 't hoofd van den jongen man boven de buffettafel te voorschijn.

‘Zei u iets, mijnheer?’

‘Kom, kapitein,’ klonk hier weer de scherpe stem aan de leestafel, ‘breng dien man niet nog meer in de war, je weet zelf wel, dat je nog aardig in 't krijt bij hem staat en dat hij graag eerst eens geld wou zien.’

De kapitein was sprakeloos: een zwak besef dat hij erg verontwaardigd moest zijn en een pijnlijk gevoel werkten samen tot een soort verstijving, die te erger uitkwam, nu allen stil waren. Eindelijk gilde de kapitein schor:

VELDMAARSCHALK JAMAGATA.

‘Kastelein, wat krijg je van me, hier, ik zal je betalen.’ Een paar bevende vingers van de hand werden in een vestzak gestoken, zoekend. ‘Waar heb ik dat muntbiljet nou? Drommels, ik heb het toch bij me gestoken.’ Hij keek eens goed naar zijn vest; ‘kijk, daar heb ik een ander vest aangetrokken, dat is waar ook, 't andere moest naar den kleermaker. Ik zal 't even halen, kastelein een rondje.’

Met een soort hopeloos opgehouden waardigheid stapte de kapitein de deur uit.

Enkele minuten later stond hij in zijn huiskamer: ‘Vrouw, waar zit je nu weer? Heb je die knoopen al aan dat vest gezet? Waar is het?’

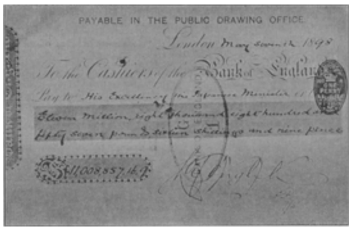

EEN WISSEL VAN ELF MILLIOEN POND STERLING.

III.

Betje zat in haar keuken-woon-slaap-eet-wasch-kinderkamer, in het eenige vertrek, dat haar met man en kinderen ter beschikking stond. De meubels getuigden van iets meer welstand dan de woning, maar ook van de halfverwaarloozing, waaraan een huisvrouw zich gaat schuldig maken, als ze alle hoop verliest, dat het nog weer eens beter worden zal.

Maar er was een soort blijde en tegelijk angstige verwachting op haar gelaat te lezen, terwijl ze met het vest, van mevrouw

zoo straks gekregen, vóór zich op tafel, in de hand een muntbiljet hield.

Haar leeskunst was er met de jaren niet op vooruitgegaan en moeilijk spelde zij: tien, Koninkrijk der Nederlanden, tien, muntbiljet tien gulden.

't Was een echt.

't Had een vuil-gele koffievlek, maar dat zou wel niet hinderen; meer bezorgd was ze over 't feit, dat een vouw door het nummer liep, want dat nummer, daar kwam het op aan, de rest kon je wel verbranden. Wat een jong koninginnetje; die had ook al heel wat van 't leven gezien, sinds ze zoo was uitgeportretteerd.

Tien gulden; wat zou ze daarmee wel kunnen doen? Och ze moesten zoo noodig nieuwe klompjes hebben en Mientje een schortje voor 's Zondags.

Ze had er eigenlijk 't geld al voor bij mekaar gelegd in de kast van de naaimachine - 't eerste cadeau van haar man, toen hij nog niet dronk, of eigenlijk wel, maar alleen een matig glaasje. Daar zou ze toch niet op tegen hebben, had hij vóór het huwelijk nog gevraagd, en ze had gezegd, dat ze hem wel vertrouwde - en van diezelfde naaimachine, daar had hij onlangs de kast van opengebroken met een breekijzer, omdat Mientje had gezegd, dat er geld in zat en 's avonds kwam hij zingende thuis...

DE JAPANSCHE STAATSMAN MARKIES ITO.

O, daar was hij. Hoe kwam dat nou?

De deur werd opengevallen en er kwam iemand binnen.

‘Gunst meneer, wat doet u me schrikken.’ Inderdaad, ze schrok vooral met het oog op het muntbiljet, dat ze haastig op tafel lei.

‘Betje, ik wou je vragen, mag ik eens even in dat vest kijken, dat mijn vrouw je, geloof ik, heeft gegeven. Daar moet geld... Ik zie, je hebt 't al gevonden.’

‘Ja, ik vond het, ik dacht, u is zoo'n rijk meneer, ik zou 't u natuurlijk wel gezegd hebben, maar, maar, o mijnheer, als u eens wist, ik zal u dus alles maar vertellen; we konden 't zoo goed hebben, maar mijn man, o mijn man is goed genoeg, maar de drank...’

ADMIRAAL TOGO.

Een stroom van woorden volgde, snikkend, smeekend, verontwaardigd; toen onderbroken door de komst der kinderen, die bits weer op straat werden gejaagd, toen voort gezet, totdat het heele huwelijksleven dezer vrouw met uit het hart gewelde welsprekendheid was geschetst.

‘Och, mijnheer, er is niets vreeselijker dan dat je man drinkt, 't is voor een vrouw een hel; daar weet uw soort menschen zoo niet van, maar u moest eens weten...’

IV.

‘Heb je 't gehoord, Kezinga?’

‘Neen, ik heb niets gehoord.’

‘Van den kapitein?’

‘Nou, wat zou dat, is hij in de bitter gestikt?’

‘Neen, hij heeft bedankt als lid van de sociëteit. Hoe vind je het?’ 't Sopraanstemmetje lachte hoog-minachtend. ‘Die man is voorgoed gecompromitteerd.’

‘'t Kan me niet schelen, ik geloof dat hij gelijk heeft.’

‘En met wien moeten we dan domineeren?’ bromde de oude heer.

Bij de platen.

Een wissel van elf millioen pond sterling. -

Het eenvoudige stukje papier, waarvan wij op deze bladzijde een reproductie geven, is te gelijkertijd het kostbaarste, dat ooit te zien is geweest. Het is namelijk een wissel tot een bedrag van elf millioen, acht duizend, achthonderd en vijftig pond sterling, zestien shilling en negen stuiver.

In 1898 was China deze som nog aan Japan schuldig als restant der schadeloosstelling, die het na den Chineesch-Japanschen oorlog aan den overwinnaar had te voldoen.

Tot betaling dier elf millioen en zooveel pond - in onze munt ruim 132 millioen gulden - trok de Chineesche regeering een wissel op de Engelsche Bank, en dit kostbare papiertje werd tegen quitantie aan den vertegenwoordiger van Japan te Londen ter hand gesteld, die voor zijn regeering gemachtigd was, de enorme som in ontvangst te nemen.

Leuk is wel, dat men, blijkens de afbeelding, met een belastingzegel van *one penny* (een stuiver) voor een zoo reusachtig bedrag heeft kunnen volstaan.

[Nummer 12]

Van het oorlogsveld in Oost-Azië.

Hoewel Korea den oorlog in Oost-Azië niet heeft uitgelokt, dien stellig liever vermeden had gezien, heeft het niet kunnen beletten, dat de strijdende partijen zijn grondgebied hebben bezet, en staat het te vreezen, dat, wie ook overwinnaar moge zijn, Korea in ieder geval het gelag zal hebben te betalen.

De gunstige, of, wil men, ongunstige ligging van het land is daar ongetwijfeld schuld aan; maar toch ook mede de weinige energie, door de Koreanen aan den dag gelegd, hun traagheid, hun onverschilligheid voor de onafhankelijkheid van hun land.

Eeuwenlang een vasalstaat van China, werd Korea na den Chineesch-Japanschen oorlog in 1895 door toedoen van Japan tot een onafhankelijken staat verklaard, en de vorst, die tot dusver slechts den titel van koning had gedragen, liet zich tot keizer uitroepen.

ZIJNE MAJESTEIT LI-HSI, KEIZER VAN KOREA.

Maar het nieuwbakken keizerrijk was, niet in naam, doch in werkelijkheid, afhankelijk van Japan, en de keizer een werktuig in handen van den Japanschen gezant, die feitelijk het bewind voerde.

De keizer van Korea heet Li-Hsi, is de vier-endertigste heerscher uit de dynastie Han, die sedert vijf eeuwen over Korea regeert, en werd in 1851 geboren. In naam regeert hij al veertig jaar, maar reeds voordat Japans hand zwaar op het land drukte, was het de talrijke hofstoet, die de teugels in handen had en den vorst tot een schijn-monarch verlaagde. Autocraat, is hij een speelpop in handen van een kliek, die het volk uitzuigt, dat, hetzij het onder Japansch, hetzij onder Russisch bewind komt, er stellig niet erger aan toe kan zijn dan nu het de weelde van een eigen keizer heeft te bekostigen.

Het Koreaansche volk heeft geen wil. Het is een volk, dat eenmaal een groote plaats innam in de geschiedenis van Oost-Azië, een hooge beschaving had en welks invloed grenzenloos was, en dat thans, moreel en intellectueel, is afgedaald tot een niet te beschrijven peil. De gemiddelde Koreaan gaat uit van de meening, dat hij zoo min mogelijk moet arbeiden. Hij is lui in de hoogste mate en doet nooit meer dan precies noodig is. Zijn levensstandaard is zeer laag; een handvol rijst en wat gedroogde visch vormen zijn voornaamste voedsel.

En hij doet geen moeite om door arbeid zijn waarlijk niet benijdenswaardig levenslot te verbeteren. Want hij weet, dat wat hij meer verdient dan voor zijn directe

levensbehoeften noodig is, grootendeels in handen valt van ambtenaren, die geen ander doel schijnen te hebben dan het volk af te zetten. Dat is een toestand, die reeds van geslacht op geslacht is overgegaan, en die een van de grootste oorzaken is van de luiheid der Koreanen. Is er een, die werkelijk eens een buitenkansje heeft en wat meer verdiend of overgespaard heeft dan hij noodig had, dan wordt die 'schat' zorgvuldig begraven. Zefls de Koreaansche kooplieden, in de handelshavens, doen dat.

Het portret van den keizer van Korea, waarvan dit nummer een reproductie geeft, is het vorig jaar door een Franschman, De Nezières, geschilderd en stelt Zijne Majesteit voor, statig in een op een verhevenheid geplaatsten zetel in de troonzaal gezeten. Het starre menschen-beeld en de phantastische, sprookjesachtige omgeving zijn met elkaar in volkomen harmonie.

Van geheel anderen aard dan de indolente heerschersfiguur zijn de voorstellingen van Russische en Japansche krijgers. Stram marcheeren de Russische soldaten door de besneeuwde straten van Port Arthur om zich naar de grenzen van Korea te begeven. Opwekkend is dit gezicht niet, maar nog minder is zulks het geval met de andere afbeelding, die ons Chineesche koelies te zien geeft, onder de Russische zweep werkend aan de versterking van Port Arthur.

Typisch ten slotte is de groep Japansche matroosjes, kleine, vlugge kereltjes en, zooals reeds in den Chineesch-Japanschen oorlog en nu weer gebleken is, uitmuntende zeelieden. Die 'dwergmenschen' behoeven ter zee voor geen andere nationaliteit onder te doen en hebben, al mogen zij om hun ras niet sympathiek zijn, de bewondering van het oude Europa gaande gemaakt.

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg.*)

Op een guren morgen kwam Floris met 'n hoogst ernstig gezicht binnen om de freule voor de gewone ochtendwandeling af te halen.

'Alex is al op het plein, tante!' zei hij.

'En de lieve dieren? Zou het niet te koud zijn? Zou er geen regen komen? Morus is nog zoo zwak!'

'Geen nood, tante!' verklaarde Floris beslist.

De freule zuchtte. Zenuwachtig merkte zij aan: 'Je moet voortaan de dieren bij me zenden; zij zijn zoo aan orde gewend en jij gaat zoo ruw met hen om. Je leert hen alle goede manieren af. Shakespeare is herhaaldelijk ongehoorzaam geweest.'

Toen zij op het plein kwamen, stond Alex midden tusschen den blaffenden troep in.

Verbaasd en ontstemd bleef de oude freule staan.

'Wat beteekent dat, Floris?' vroeg zij snel.

'U is altijd bezorgd, dat uw vrienden kou zullen vatten; het is vanmorgen guur. Alex en ik hebben voor ieder beest een cache-nez gemaakt. Staat het hun niet netjes?'

Het was een belachelijk gezicht, al die honden met blauwe dassen om den nek gestrikt.

Het was voor de oude freule een moeilijk geval. Wat moest zij nu zeggen; wat bevelen? Zij wist het niet en daarom zei ze maar niets en beval ook niets.

En zoo sprong Floris vooruit, de brug over en de laan in met al de honden. De boerenkinderen bleven staan en lachten het gansche gezelschap, menschen en honden, zoo ongegeneerd mogelijk uit.

'O kiek es! Watte gekke minse! De honden hebben allemaol deskes um.'

Floris lachte zelf ook.

Iedereen keek hen na.

De oudere menschen schudden het hoofd.

''t Gekke mins van 't kastêl! Nou jao! Maor 't was toch zunde um die aorige kiender, die nou wel èven gek mosten worden.'

Zij gingen langs de villa Mignon.

In den tuin stond een bekoorlijk jongmeisje; de honden stormden allen tegelijk tegen het tuinhek op om haar met luid geblaf hun vreugde over dit onverwachte weerzien te betuigen.

Het mooie meisje sprak ze vriendelijk toe.

Floris bedelde om een roos en Alex lachte tegen haar met schalksche verstandhouding.

Tante Fee keek stijf voor zich. Zij peinsde over het onbegrijpelijke gedrag der honden.

Wat beteekende die dolle uitgelatenheid tegenover een vreemde? Zij voelde zich miskend en zoo gegriefd, alsof haar liefste vriend haar zou hebben verwaarloosd.

Tante Fee had echter geen lieven vriend; zij had slechts dieren. En nu deden die dieren zóó! Om het eerste vreemde gezicht lieten zij hun oude vriendin in den steek! Had zij hen daarvoor gevoed en verzorgd. Tranen slopen stil onder haar grijze voile uit; tante Fee weende.

'Menschen zijn valsch, verraderlijk en ontrouw. Maar de dieren hangen ons aan met innige liefde en trouw. Zij doen ons nooit pijn en miskennen ons niet,' had zij nog pas kort geleden tot Alex gezegd.

En nu deden zij zóó.

'Hebt u ze wel 'ns op de proef gesteld? Zij komen met niemand in aanraking; 'n gemakkelijke manier om trouw te zijn,' was Alex' antwoord geweest.

En nu dit te moeten ondervinden.

Tante Fee weende zoo droevig.

En terwijl zij weende, rende Floris voor haar uit en sprongen de honden vroolijk om hem heen. O, die honden met hun blauwe halsdoeken, tante's blik volgde hen met teeder verwijt.

Zij wandelden al verder en verder;... het was buiten overal zoo mooi. Floris hoorde een koekoek roepen en deed den vogel na. Alex plukte bloemen en neuriede een vroolijk liedje.

Alleen tante Fee was stil.

'Tante, zouden wij niet wat uitrusten?'

'Er is geen bank!'

'Hier is de ruimste en gemakkelijkste bank, tante,' riep Floris en liet zich languit in het heidekruid vallen, want zij waren nu in de heide aangeland.

Alex keek aandachtig naar den grond.

'Is er geen mierennest?' vroeg zij voorzichtig.

'Hier, lieve tante! Een prachtig plaatsje. Er is voor ons allemaal ruimte genoeg! Ga toch zitten, tante!' drong Floris aan, toen hij het aarzelen der oude freule bespeurde. 'Wat zei je, Alex?' ging de ondeugd ernstig voort, 'mieren? Wel God beware, Alex! Wat heb je toch weinig hart en verstand! Wat hinderen jou die mieren, al waren zij met tienduizenden? Alle dieren zijn schepselen Gods en even goed als wij!'

Tante Fee ging zwijgend en haastig op het dikke heidekruid zitten.

De honden snuffelden rond. Shakespeare maakte voortdurend jacht op denkbeeldige konijnen.

'Tante!' ging Floris onvermoeid voort, 'krijgen wij nu ook eens 'n biefstukje of 'n ander smakelijk stukje vleesch, als wij thuis zijn? Ik voel nu al, dat ik er verbazend veel trek in zal hebben. 't Is bij u al zoo lang vastendag!'

Alex keerde 't hoofd snel naar den anderen kant.

'Schaam je!' viel tante Fee met onverklaarbare heftigheid uit.

'Waarvoor tante? Ik vind er niets schandelijks in trek te hebben in een biefstukje!'

'Je moogt je zuster wel verwijten maken over gebrek aan hart, jij, die zelf zoo harteloos bent, dat je levende schepsels wilt offeren aan je grove, onmenschelijke neiging tot vleescheten.'

'Pardon, tante, u vergist zich! Ik wil geen enkel dier levend eten; ik lust zelfs geen levende garnaal; ze mogen ze gerust eerst allemaal slachten. Lieve hemel, Alex, hè? Wat zou 'n kookboek zijn zonder gevogelte en vleeschrecepten! Jongens!'

De knaap likte zich de lippen af.

'Het hart draait me om!' klaagde tante.

'Alex, Alex! Kijk eens! Een vogel, hoog in de lucht.'

Alex keek waar Floris haar wees.

'Geen mensch heeft het recht een levend schepsel te beschouwen als zijn eigendom, dat hij dooden kan uit lust en vermaak,' predikte tante ijverig.

'Maar uit nut, tante?' vroeg Alex.

'Er is geen nut in dooden en moorden, wij hebben er geen recht toe. Het is tegen alle begrippen van zachtheid en liefde...'

'Hij trekt kringen...' merkte Floris op, in de lucht kijkend, zonder, schijnbaar, naar zijn tante te luisteren.

'Ja, 't is een roofvogel!' zei Alex.

'Het is laag en wreed een schepsel het leven te benemen om het op te eten. Zijn er geen planten... zijn er niet zooveel andere nuttige dingen om ons te voeden en te kleeden? Zijn er geen vruchten en...'

‘Gelukkige koeien, zij hebben 'n eenvoudig menu: gras, spurrie, hooi, lijnkoeken...’ zuchtte Alex.

‘De vruchten zullen van 't jaar duur zijn,’ verklaarde Floris praktisch.

‘Als de koeien nu oud zijn en de paarden versleten, wie moet dan voor al die sukkelende dieren zorgen?’

‘De natuur; de natuur zorgt voor alles; zij doet groeien en bloeien en ook weer vergaan;’ onderwees de oude freule volijverig; ‘zij zorgt uit zichzelve voor alles...’

‘Kijk, kijk, Alex...’ schreeuwde Floris plotseling.

Alex keek en zag hoe de roofvogel fluitend dreef en toen plotseling neerschoot om een prooi te verrassen.

Floris veegde zich de oogen.

‘U weet niet, hoe zeer mij dat doet, tante! Hadden wij nu maar vleugels, om even dien roover te volgen; dan kon u hem een lesje geven over zachtheid en liefde, want daar heeft hij bepaald weinig gevoel voor.’

‘Had ik nu 'n geweer, dan schoot ik dien moordenaar dood,’ zei Alex driftig, den opstijgenden vogel nastarend.

‘Foei!’ berispte Floris, volkomen ernstig en zelfs weemoedig, ‘is dat nu zachtheid? Luister jij dan nooit naar tante? Dooden is laag en wreed! Je moest dien vogel maar liever overtuigen gras te eten in plaats van 'n malsch boutje. De natuur helpt zichzelve en zorgt voor alles en...’

Alex kneep hem in den arm.

Tante kuchte en keek onrustig rond.

‘Wie weet hoeveel dieren wij nu al weer hebben doodgedrukt met onze logge lichamen. Daar zou een talentvol schrijver, die weinig te doen heeft met andere, gewone dingen des levens, een heel droevig en verheven boek over kunnen schrijven. De levensroman b.v. van een sentimenteele tor of 'n glimworm. Of de geschiedenis van een pessimistische slak, die door droevige ervaringen een walg van het leven kreeg. 't Is treurig, dat men niet in een bosch kan wandelen...’

‘Floris, Floris,’ zei Alex vermanend.

‘Dit droge heidekruid wordt door bakkers gebruikt voor den oven, hè, Alex?’

‘Ja, Floor!’

‘Vroeger was er 'n boertje, dat altijd dit kruid met z'n wagen naar een bakker bracht. Op 'n morgen kwam hij weer, maar hij was dood! Het paard wist al zoo lang den weg en bracht zonder besturing z'n dooien baas en z'n vrachtje aan het goede adres. Leep! Toen ze het lijk schouwden en naar de oorzaak van den dood zochten - want vragen hielp niet, hij gaf toch geen antwoord - bleek het, dat een adder, die zich in de heidestruiken verstopt had, hem had gebeten.’

‘Zitten hier heusch giftige slangen?’

‘Nou, bij dozijnen!’

Alex vloog op.

‘Sta op, Floris; tante, sta toch dadelijk op.’

‘Onzin, ga zitten, Alexje! Slangen zijn evengoed als wij en allemaal Gods schepselen. Je moet nooit bang zijn.’

‘Wij gaan naar huis!’ besliste tante en zij haastte zich zwijgend om uit de gevaarlijke heide te komen.

Shakespeare volgde hen niet, hij stond woedend naar den grond te blaffen en sprong op de gekste wijze in het rond, altijd om 't zelfde punt.

Floris ging kijken.
'Tante! Alex! Kom 'ns gauw kijken!'
Alex waagde het inderdaad en nu riep ook zij op dringenden toon: 'Kom 'ns hier, tante Fee!'
Tante kon niet anders, zij moest wel komen.
Een groote hagedis lag met opengesperde kaken en woedende oogen tusschen het heidekruid. Toen Floris haar met zijn stokje dreigde, greep zij nijdig toe en beet uit alle macht in den stok. Zelfs toen de knaap den stok ophief, liet zij niet los.
Shakespeare bromde en jankte en zwaaide z'n staart; hij wilde het vreemde ding toch wel 'ns te lijf.
Tante Fee kon haar afkeer niet geheel verbergen en ging onbewust eenige schreden achterwaarts.
Maar Multatuli liep haar juist in den weg. En de arme tante Fee struikelde over haar eigen lieveling en lag languit in het heidekruid. Zij gaf een gil van schrik en afkeer.
Floris en Alex waren nog met de hagedis bezig en hielden Shakespeare in bedwang.
'Ik zal het nu toch met de zachtheid op een akkoordje moeten gooien en een van die twee lieve schepselen afranselen,' spotte Floris juist en toen hoorde hij tante gillen en kermen.
Haastig schudde hij de hagedis af en snelde toe.
'O!... o!... au...' kreunde de arme tante Feeks.
'Dierbare tante, wat scheelt er aan?'
'O... mijn voet... mijn voet!...'
'Anders niet? ik dacht al, dat een adder u had gebeten! Doet 't erg zeer?'
'Leelijke jongen!' snauwde tante, ondanks de pijn, 'een adder! Beur mij op, ik heb mijn voet gebroken.'
Alex en Floris beurden de klagende, jammerende tante op, droegen haar naar den kant van den weg. Zij was zoo tenger en mager en woog net zooveel als een pop, naar Floris' meening.
'Ziezoo! Nu is u veilig voor alle giftige schepselen Gods! Tante, wat moeten wij nu beginnen?'
Tante keek hem scherp aan, zij voelde al zijn lachenden spot zeer goed. Hij sarde haar opzettelijk, dat begreep zij eindelijk.
'Hebt u veel pijn, tante?' vroeg Alex bezorgd.
'Dat doet je goed, hè?' kreunde tante Fee vinnig.
Alex haalde de schouders op.
'Wat moeten wij nu beginnen?'
'Ik weet het niet,' kermde de arme freule radeloos.
'Ik weet het! Wij zetten alle honden naast elkaar en leggen tante op hun rug...'
'Vlegel!' schreeuwde de freule buiten zichzelf en wierp den vermetelen knaap een woedenden blik toe.
Maar zij had gezien hoe Alex' vroolijk gezichtje bleek was geworden van angst en schrik.
'Loop jij vooruit naar het dorp om hulp, Alexje. Ik zal intusschen op tante passen. Neem een paar honden mee.'
'Ja, dat is goed! Houd moed, lieve tante; ik loop zoo hard ik maar kan.'
De jeugdige freule snelde op een draf weg en riep Shakespeare toe om mee te gaan.
Maar, o smaad, op 't zelfde oogenblik stormde het zestal viervoeters achter het jongemeisje aan en lieten de arme patiënte aan haar lot over.

Tante Fee dacht haar hart te voelen breken.

Floris zat maar steeds stil bij haar te peinzen tot zij zich zou verwaardigen hem toe te spreken.

'Zou het lang duren?' begon de freule eindelijk.

'Waarschijnlijk wel, tante!'

'Natuurlijk!'

'De weg is lang, tantelief!'

'En de menschen lui en vadsig, als het op helpen aankomt! Zij voelen er niets van, als een medemensch lijdt...'

'Goddank, medemensch, zei tante; zij rekent ze dus nog tot haars gelijken,' mijmerde Floris. 'Zooals bij voorbeeld uw lieve honden, hè tante? Ja, zij waren erg ontroerd, daarom liepen zij zoo hard weg. Bepaald, dat was ontroering. Hun teer gemoed kon niet tegen den aanblik van uw leed, daarom gingen zij er van door. Maar de mensch, de koude, valsche, hartelooze mensch houdt de wacht en ziet met genot al die pijn aan. Zoo is het!'

Tante zweeg; zij wist soms niet recht, hoe zij het met Floris had. Hij zag er nu weer zoo volmaakt-ernstig uit.

'Ja, hm! die menschen. Vooral als men z'n leven lang zich heeft uitgesloofd om onder hen werkzaam te zijn; hen te helpen met woorden en daden; hen te troosten in verdriet, deel te nemen in hun geluk; alles voor hen trachtend te zijn en vertrouwen in hen te stellen... nietwaar, tante?... Dan is het hard te moeten zien hoe zij hun weldoenster en beschermengel, hun zachtmoedige fee, verwaarloozen. O, 't is bitter hard en wreed, ik begrijp er alles, alles van!'

Tante zweeg nog steeds, maar zij werd vuurrood.

'Ik ben nog erg jong, tante, maar ik zie toch wel, dat u gelijk hebt. U heeft mij veel geleerd, ik dank u daarvoor, tantelief. Ik wil altijd met uw lessen mijn voordeel doen.'

Tante bleef hardnekkig zwijgen en ook Floris zat een oogenblik stil.

'O... wat kriebelt er toch aan mijn handen, overal... o... wat is dat?'

Floris sprong op. 'Mieren, tante. U zit op een mierennest!'

'Beur mij op, Floris! beur mij gauw op!'

'Wees niet bang, tante. Mieren zijn schepselen Gods en wij zijn op hun plaats gekomen, zij niet op de onze. Jammer, dat men nooit in een bosch kan loopen zonder moorden te begaan. Overal loopen ze met troepen. Ach, tante... blijf stil liggen, anders drukt u ze dood!'

'Floris, ach Floris neem mij op!...'

'Dan kruipen ze ook tegen mij op en ik... ik ben nog niet zoo ver met de wijsheid als u... ik ben er nog bang voor!...'

Maar ondanks deze verzekering boog Floris zich tot zijn tante neer en beurde haar heel voorzichtig op. Zij was een teer vrouwtje en hij een flinke stevige jongen.

'Houd mij maar vast, tante; ik draag u zoover ik kan.'

Langzaam vorderden zij wel is waar, maar zij vorderden toch. Met tusschenpoozen droeg hij haar voort en als zij moesten rusten, legde hij haar voorzichtig op het gras, trok zijn jas uit en maakte het haar daarmee gemakkelijk. Groote zweetdroppels rolden over zijn gezicht, maar hij hield niet op te spotten over hun toestand.

'Was onze luitenant nu maar hier, hij is zoo sterk en droeg u wel in ééns naar huis. Weet u waar ik bang voor ben, tante? Dat de menschen ons niet zullen willen helpen; zij zijn zoo valsch en zelfzuchtig. En de dokter! Misschien houdt hij zich niet thuis en u waart toch altijd zoo vriendelijk voor hem.'

Freule Fee zweeg maar hardnekkig en liet zich geduldig dragen en weer neerzetten. Maar zij zag wel hoe Floris zich inspande en wat hij ook hekelen mocht - want zij vertrouwde zijn ernst nog niet - hij was een kwâjongen, met een goed hart.

Aldus besliste tante Fee.

Mignon zat in het heerlijke schaduwhoekje achter in den tuin. Over het sofakleed gebogen, neuriede zij een liedje, terwijl haar vlugge vingertjes de naald ijverig op en neer staken. Hector lag aan haar voeten te slapen.

Albert naderde onhoorbaar, zorgvuldig de graslijn houdend. Glimlachend sloop hij nader en nader; Hector opende even de oogen en zag hem komen, maar bleef rustig liggen.

Goed volk! En het was te warm voor zoo'n ouden hond om te blaffen; lekker zoo, in de schaduw aan de voeten van de vrouw. Hector droomde. Ook zijn meesteres droomde, oude, weemoedige droomen, die nog zoo nu en dan in een stil uur tot haar kwamen.

'Mignon!' fluisterde het opeens.

Zij keek verschrikt op, er was niemand.

'Mignon!' klonk de stem weer, heel zacht.

Weer zag zij rond... ha, daar achter de jasmijnstruiken bewoog zich iets. Albert, natuurlijk. Zij was niet recht op haar gemak en wist toch niet waarom. Albert was soms zoo vreemd, de laatste dagen. Hij was wel altijd een hartelijke broeder voor haar geweest, vol oplettendheid en belangstelling, wel had hij haar steeds verrast met allerlei attenties, maar nu, nu had zij somwijlen een gewaarwording alsof hij overdreef.

Zij begreep 't niet recht en gaf er zich nog maar weinig rekenschap van, maar het leek haar vreemd. Hij kon haar dikwijls zoo lang en aandachtig aanzien, dat zij er verlegen van werd.

En nu was hij daar weer...

Lachend kwam hij uit de struiken te voorschijn en leunde tegen een lindestam.

'Ik wou je eerst doen schrikken, Mignon, maar ik had er toch per slot van rekening geen moed toe.'

'Zoo? Hoe zachtmoedig, beste broertje!'

Mignon zag hoe Albert de wenkbrauwen fronste en toen hij haar plotseling lang en doordringend aanzag, liet zij van verlegenheid de naald vallen.

'O...' zei ze verschrikt en bukte zich om ze weer op te rapen.

Maar Albert voorkwam haar reeds, onhandig zocht hij het kleine blinkende voorwerp tusschen het kiezel en keek niet op.

'Zeg, Mignon...' begon hij aarzelend.

'Wel?'

'Waarom noem je mij toch altijd broertje?'

'Beleedigt dat verkleinwoordje je waardigheid? Dan zal ik voortaan deftig het onverminkte broeder gebruiken.'

Albert zocht nog aandachtiger naar de gevallen naald.

'Ik ben immers je broer niet, Mignon, wij zijn zelfs geen familie van elkaar.'

'Albert!' zei het meisje met bevende stem en toen hij verwonderd zich oprichtte, blikte hij in een bedroefd, doodsbleek gezichtje.

'Wat scheelt er aan, Mignon?... ik... ik wilde...' stotterde de schilder, verward en ontsteld over deze plotselinge verandering.

'Dat weet ik immers wel! Waarom herinner je mij daar opeens aan? Ik zal het immers niet vergeten. En ik... ik kan het toch ook niet helpen!' schreide het meisje zacht en snelde weg, naar huis.

'Mignon!' riep hij haar angstig en smeekend na, maar zij wendde het hoofdje niet naar hem om.

'Het was alles zoo mooi en nu...' hoorde hij haar nog klagend zeggen en toen verdween zij.

Hij bleef verbaasd staan, doch voor hij tot zichzelve was gekomen, stormde Alex den tuin in en vertelde hem, naar adem hijgend, het avontuur op de heide. Nu moest hij toch lachen.

‘Wat moeten wij beginnen, m'neer Ter Meer? Weet u raad?’ vroeg de freule eindelijk.

‘Of ik!’ pochte hij. ‘Ik ga met u mee en dan draag ik haar hier heen!’

‘U? Heel alleen? Het is zoo ver!’

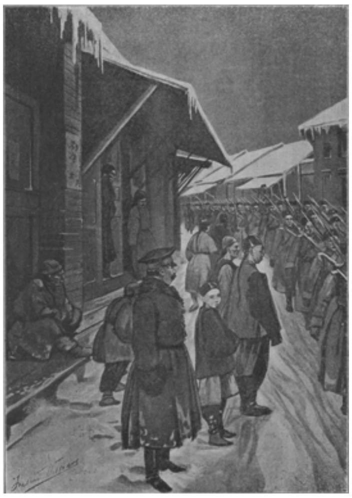

OP WEG NAAR KOREA: MARSCH VAN RUSSISCHE SOLDATEN DOOR DE STRATEN VAN PORT ARTHUR.

'Kom maar mee, freule. Wij zullen samen flink overleggen!'

Zij gingen het huis binnen.

'Mignon!' riep de schilder luide.

Alles bleef stil; het meisje was nergens te zien. Nu zocht de schilder zijn moeder en mevrouw Ter Meer luisterde aandachtig naar het verhaal van het ongeval.

'Loop vlug met de freule mee; ik stuur je een paar mannen met een gemakkelijken rieten stoel na,' zei ze en freule Alex ging haastig met den schilder op weg.

Zij vertelde hem alles uitvoerig en haar vroolijke beschrijving deed hem de kleine scène met Mignon vergeten. Soms schaterde hij 't uit van pret over de kluchtige brutaliteit van jonker Floris.

''n Aardige jongen, die kleine broer van u, freule Alex. Dat is een jongen waar wat in zit; ik mag hem bijzonder gaarne. En hij is bij al zijn onbeschaamdheden nog zoo'n echt kind,' zei hij glimlachend.

'O ja, onze Floris is nog een onbedorven ventje...'

Toen zij de freule en haar jeugdigen verpleger bereikten, werd de jolige schilder door freule Alex voorgesteld.

Freule Fee was stil en pijnlijk en liet zich gedwee huiswaarts dragen. Zelfs liet zij het later stilzwijgend toe, dat men haar in den ruimen rieten stoel zette en haar zoo transporteerde.

'Wat nu?' vroeg zij eindelijk onrustig, toen de stoel voor de villa van den dokter werd neergezet.

'Bravo!' riep de geneesheer op 't zelfde oogenblik de stoep afkomend, dat hebben jelui netjes er afgebracht, kinderen!'

'Ik wil naar huis,' stamelde de oude freule, weinig op haar gemak.

'Bedaard blijven, lieve freule! U weet, dat ik tegenover mijn patiënten nooit afstand doe van mijn recht op het laatste woord. Albert, jou groote, sterke kerel, draag de freule naar de logeerkamer.'

'Och neen, och neen!' protesteerde de freule zenuwachtig.

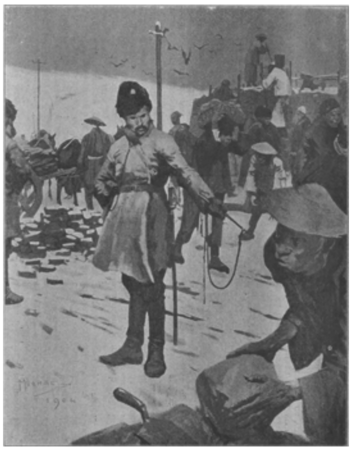

CHINEESCHE KOELIES GEBEZIGD BIJ DE VERDEDIGINGSWERKEN VAN PORT ARTHUR.

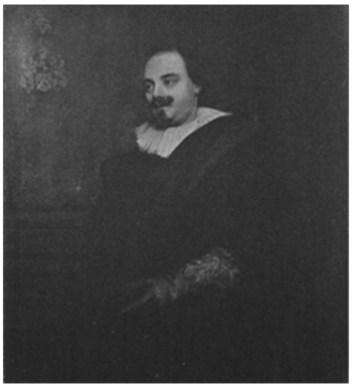

Mauritshuis, Den Haag.
SIR SHEFFIELD EN GEMALIN, NAAR SCHILDERIJEN VAN ANTHONY VAN DIJCK.

Maar Albert was niet te vermurwen en toen de dokter weer beneden kwam, verklaarde hij lachend: ‘De oude dame heeft een voet verstuikt en is voor de eerste weken onze gevangene.’

‘Hoera!’ spotte Albert.

Floris lachte schaterend, hij vond dit geheele avontuur onbetaalbaar.

Alex werd er verlegen van.

‘Stel je maar gerust, freule Alex, uw geëerde tante komt hier niet vandaan vóór zij geheel genezen is; d.w.z. zij komt niet weg vóór wij haar geleerd hebben, dat een mensch geen dier en een dier geen mensch is.’

Alex keek den dokter dankbaar aan.

Een poos later vroeg het meisje naar Mignon.

Albert herinnerde zich dadelijk weer het vreemde gedrag van zijn lief pleegzusje en sprak er ongemerkt zijn moeder over.

Mevrouw Ter Meer keek haar zoon blij in de oogen. ‘Ik heb 't al lang gemerkt, jongen,’ fluisterde zij hem in het oor.

Zijn gezicht straalde van verrukking. ‘Mama, lieve, beste mama, zou u er niets tegen hebben?’

‘Zij is een engel, jongen. Papa en ik wenschen niets liever. Alleen zegt papa - hier glimlachte mevrouw schalks en zag haar grooten, knappen jongen met welgevallen aan - dat zij veel te mooi en te zacht is voor zoo'n langen, vervelenden, luien verfknoeier als jij bent.’

‘Zeer dankbaar voor dat welwillend vaderlijk oordeel. Maar, maatje, wat denkt u van haar houding? Waarom deed zij zoo vreemd?’

‘O raadsel van een meisjeshart,’ plaagde de moeder.

‘Maatje, neen, lach nu eens niet. Zou ik wel kans hebben? Zou zij mij willen hebben?’

‘Gekke jongen! Wie zou jou niet willen?’

‘Ja... dat is moederlijke hoogmoed. Maar... ach, ma, zij is zoo mooi, zoo buitengewoon mooi... een sprookjeskind en ik... ik ben maar zoo'n wanhopig-gewone, alledaagsch-leelijke kerel.’

‘Ga asjeblieft gauw heen, voor zulken nonsens is mijn tijd veel te kostbaar.’

Mevrouw ging lachend weg.

Alex en Floris gingen naar het slot terug om een en ander voor hun tante in orde te brengen.

Mignon had zich niet laten zien.

Zij zat eenzaam op haar kamer en had haar oogen rood geschreid. Waarom wist zij eigenlijk zelf niet recht.

(*Wordt vervolgd.*)

Sir Sheffield en gemalin.
Naar schilderijen van Anthony van Dijck.

Statie, voornaamheid, verfijnde elegance - die wist Anthony van Dijck toch zoo heerlijk in zijn portretten te leggen, dat we ons goed voorstellen kunnen hoe vorsten en edelen het zich tot een eer rekenden door den hoveling-schilder te worden geconterfeit. Een groot aantal dezer portretten bevindt zich in Engeland, maar ook het Mauritshuis bezit een paar stalen van de kunst des genialen Vlamings, waaronder die van het echtpaar Sheffield.

Hoe deze Engelsche portretten hier komen? Voorheen maakten ze deel uit van de beroemde collectie des stadhouders Willem V; de edele heer in zijn eenvoudig gewaad is waarschijnlijk een zoon van den baron Sheffield (Earl de Mulgrave) die in 1626 gouverneur van Den Briel was. Volgens sommige kunsthistorici bracht Van Dijck den winter van 1627 op '28 te 's-Gravenhage door, waar de 37jarige edelman en zijn 15 jaar jongere gemalin waarschijnlijk door hem geschilderd zijn.

Sir Sheffield ziet er in zijn stemmig zwart gewaad met zwarten mantel, waartegen de eenvoudige witte halskraag helder afsteekt, ernstig en verstandig, hoewel eenigszins week-droomerig of lusteloos uit; zijn jonge vrouw is pittiger van voorkomen, ernstig als hij, maar met niets van de sprankelende levensvreugde en prachtlievenden zwier van andere edelvrouwen, door Van Dijck geportretteerd. Toch is haar toilet onberispelijk en deftig: zwart-zijden kleed, waarvan de wijde, open mouwen, naar de mode dier dagen, doorregen zijn met blauwe linten, aan de elleboog door een strik van gelijke kleur te zamen genomen; haar halskraag en manchetten zijn van 't rijkste, schitter-witte kantwerk, waartegen het teere bleek der parelen aan hals en armen heerlijk reflecteert. Zware paarlen oorhangers, een groote paarl in 't kapsel, een gouden ketting met kruis, een laag afhangende ceinture van gouden schakels voltooien met de schitterende vingerringen en den veeren waaier haar vorstelijken opschik, waarvoor we haast vergeten zouden het fijne, rustige gezichtje met de verstandige, donkere oogen te beschouwen, dat zoo geheel en al de vrouw van voornamen Engelschen huize teekent.

Wie het Haagsche Mauritshuis bezoekt moet niet verzuimen deze mooie portretten te gaan zien.

Op het beschermfeest van den H. Joseph.

O roemenswaarde Grijze, die
Aan 't hof des grooten Konings zijt
De tweede in macht en waardigheid,
Voor wien een ieder buigt de knie
En op wiens wenken komt en gaat
De wacht der Engelen, die staat
Ten Uwen dienste, - wie is er
Uw ranggelijke, dien de Vorst
Zoo hoog geëerd heeft, dat hij torst
In zijne hand de heerschersster?

Toen Joseph door Egypteland
Gevoerd werd op de rijkskaros
En alle kelen barstten los
Op 't roepen van den hofgezant,
Die voorging en verkondde luid:
‘Dit is de kloeke held, die uit
De tanden van den hongerdood
Ons redde zeven jaren lang,
Verhef hem met muziek en zang!’
Was hij Uw schaduwbeeld ter nood.

Geen wonder, daar Gij niet alleen
Den Zoon des Konings hebt gered
Uit strikken, door den nijd gezet
Aan argelooze aanvalligheên,
Maar ook de Tarwebloem gekweekt,
Waarin zoo rijk een voedsel steekt,
Dat aller tijden bangen duur
De hongerende zielen gaan

Zich voeden aan Uw heerlijk Graan
Ter Kerkelijke Voorraadschuur.

Carthago, Maart 1904.
Dr. A. SMOOR.

Broeder en zuster.
Episode uit de geschiedenis van Bohemen.

I.
De speelman.

Ten Noordwesten van het riviertje de Mies, die het Westen van Bohemen doorsnijdt en enkele mijlen ten Zuiden van Praag zich met de Muldau vereenigt, strekt zich de Rakownik of Rakonitzer gouw uit. In dit gedeelte van het voormalig koninkrijk Bohemen vindt men uitgestrekte wouden, waarin, volgens de sage en de oudste geschiedkundige mededeelingen, de oorspronkelijke bevolking des lands zich genoodzaakt vond met wolf en beer, het wilde zwijn en menig ander verscheurend dier den strijd om het bestaan te voeren.

Wij schrijven het jaar 1392.

Een vorst-koude Septemberdag hulde de met bosch begroeide hoogten langs de Mies in een somber grauw, nevelig gewaad. De scherpe, ijzige oostenwind streek over het land, schudde den alleenstaanden boom met kracht heen en weer en vertoornd, wijl hij de stammen van beuk noch eik in het dichte woud kon raken, koelde hij zijn woede aan de toppen. Op den toren van den burcht Krakowetsch, in de Rakonitzer gouw, kraste de weerhaan, waarlangs de wind aanhoudend fluitend voortjoeg.

Hinco van Lazan, Pan[1] van Krakowetsch, zat in zijn woonvertrek, welks zoldering door een steenen gewelf gevormd was, bij het lustig brandende haardvuur. Met het hoofd vol gedachten blikte hij naar de beweeglijke vlammen, welke aan een knoestigen boomwortel lekten. Nadat hij meermalen achtereen met de vingers door het haar gestreken had, richtte hij plotseling het hoofd omhoog.

'Ottokar, wat voor een dag hebben wij heden?' vroeg hij een flink opgeschoten jongeling, die tegen het venster leunde en droomerig naar buiten keek.

Deze keerde zich halverwege om en antwoordde:

'Het is Sinte Mattheus, de Evangelist. Vandaag wordt onze oude Boheemsche spreuk ten volle bewaarheid: *Po S. Matousi ce pici na usi*[2]. Hoor maar eens, oom, hoe de wind langs de muren huilt. Het lijkt er veel op, of het zoo aanstonds zal beginnen te sneeuwen.'

De binnenkomst van een ietwat bejaarde vrouw, wier gewaad aan een dienstbode deed denken, maakte een einde aan dit onderhoud.

'Heer! Daar is een speelman beneden; hij verzoekt u, hem te willen toestaan, zijn instrument te doen hooren.'

'De drommel hale dat bedelvolk,' sprak Pan Hinco ongeduldig. 'Ik wil hem hooren noch zien. Laat hij voor de boeren op dat ding strijken. Zeg hem dat maar, Protislava!'

Terwijl de burchtheer nog sprak, bemerkte Ottokar den stillen wenk, welken de oude hem, door den vinger der linkerhand even te bewegen, gaf. Deze haastige beweging was den oom ontgaan, evenals de listige uitdrukking op het gelaat der dienares.

Wat wilde, wat verlangde zij?

'Oom!' sprak de jongeling, 'als gij den speelman niet hooren wilt, mag ik toch zeker wel even naar beneden gaan? Wellicht speelt hij een nieuw lied. Het gebeurt niet vaak, dat een muzikant den weg naar onzen burcht vindt.'

Hinco van Lazan bromde nog een poos; Ottokar sloeg er geen acht op en verliet met Protislava het vertrek.

'Wat bedoelt gij?' vroeg de jongeling haar, toen zij in den gang waren.

'De speelman verlangt u te spreken, Panosch,'[3] fluisterde de oude, en trok de bovenste oogleden zoover mogelijk omhoog. 'Hij moet wel een groot geheim overbrengen, dat hij u heelemaal alleen wenscht mee te deelen, wat hem op het hart ligt.'

Ottokar antwoordde niet, maar liep verder en haastte zich naar den boodschapper. De jongeling zag den vreemdeling verwonderd aan en schudde het bruingelokte hoofd. Dien speelman kende hij niet. Het was een tamelijk jonge man met vriendelijke oogen. De bonte dracht, welke rechts en links het lichaam in een groene en roode helft verdeelde, de korte mantel met kap en de viool, op den rug hangende, toonden aan, dat hij tot het gilde der speelliên behoorde.

1) Heer.
2) Trek op St. Mattheus de huif over de ooren.
3) Jonker.

'Begroet ik in u jonker Ottokar?' vroeg de muzikant, zoodra Protislava zich verwijderd had.

'Ja. Wat is uw verlangen, vreemdeling?'

'U trouw te dienen, heer! Wil zoo goed zijn slechts een oogenblik uwen dienaar aan te hooren.'

'Ik luister.'

'Twee dagen geleden was ik op den burcht Hohenstein, om daar door zang en spel de edele heeren en hooge vrouwen te vermaken. Toen ik aanstalten maakte om te vertrekken, kwam een jonkvrouw aangeloopen, een wonderschoone maagd, die mij dringend verzocht naar Krakowetsch te willen gaan, om u een briefje te overhandigen. Zij noemde geen naam; ook droeg zij mij op, u slechts in het geheim het stuk papier te bezorgen. Niemand mocht er het minste of geringste van bemerken. Zij heeft mij ruimschoots beloond.'

'Zijt gij van plan mij te bedriegen?' sprak Ottokar driftig. 'Ik ken die grappen: de een of andere speelman, zich als een bode voordoende, tracht tegen een flinke belooning burchtheer of jonker een waardeloos briefje in de handen te stoppen. Ik kan u zeggen, dat ik niets van de een of andere jonkvrouwe op Hohenstein afweet, ik ben er nooit geweest. Dat vod zult gij zelf geschreven hebben, op hoop van een goed drinkgeld.'

De muzikant haalde uit een leeren buidel, welke aan zijn gordel hing, een rolletje papier te voorschijn, omwonden met een draad garen en van een zegel in groen was voorzien.

'Hier, edele Panosch, is het briefje, hetwelk de jonkvrouwe mij overreikte.'

Vol verbazing keek Ottokar naar het nietige, kleine rolletje. Ja, het was gezegeld. Maar, was het wel zeker, dat het briefje hier bezorgd moest worden? Vergiste de bode zich niet? Onmogelijk! Hoe zou hij anders hier gekomen zijn?

Alvorens het zegel te verbreken, bracht Ottokar den speelman in een vertrek, waar reizigers, boeren enz. binnengelaten werden, en gebood hem te wachten tot zijn terugkomst. Protislava zou eten en drinken brengen.

De jonker begaf zich naar een zijkamer en opende daar het schrijven. Nauwelijks had hij den eersten regel gelezen, of een uitroep van verbazing ontsnapte zijn mond:

'Van Ludmilla!'

En met zenuwachtige haast las hij:

> 'Beste, lieve broeder!
> Lof en dank zij Onze Lieve Vrouwe, als gij dit briefje ontvangen hebt! Ach, lieve broeder, hoe verwonderd zult gij wezen, te moeten vernemen, dat ik hier in plaats van bij de nonnen ben. Beste, lieve Ottokar! Ik bezweer u, bij de Zoete Lieve Vrouwe en bij alle Gods lieve heiligen, help mij, red mij. Ik kan u niet alles schrijven; maar gij begrijpt stellig wel, wat men hier van mij verlangt. Dat hij, tot wien wij beiden sedert onze kinderjaren als tot een tweeden vader opzagen, mij zooveel leed zou veroorzaken! Al mijn hoop is, naast God, op u gevestigd. Zend mij bericht met den speelman, anders sterf ik van angst en harteleed. Maak haast, spoed u, ter wille van
> Uwe ongelukkige zuster,
> LUDMILLA.'

Ottokar moest zich steunen. Zijn beenen schenen hem voor een oogenblik den dienst te weigeren. De hand, die het schrijven omsloot, hing machteloos omlaag. Zij gelaat werd doodsbleek en zijn oogen schitterden met een doffen glans. Onrustig joeg het bloed door zijn aderen.

'Schandelijk! schandelijk!' klonk het van zijn bevende lippen. 'Maar bij God! Het zal niet geschieden... nooit, zoolang ik leef!'

Hij boog het schoon gevormde hoofd en scheen na te denken. Een oogenblik later verborg hij het papier in zijn wambuis en verliet haastig de zaal.

Middelerwijl zat de speelman aan tafel en deed zich te goed aan spijs en drank.

Na een en ander bezorgd te hebben, trad Protislava in het vertrek, ten einde hem gezelschap te houden. Met haar oogen beduidde zij hem, toe te tasten, en zag hem zoo vriendelijk mogelijk aan, in de hoop hem te doen spreken.

De speelman at en dronk, maar zei geen woord.

'Ge hebt zeker een moeilijke reis gehad, niet waar, speelman?' vroeg de oude, toen zijn zwijgen haar begon te vervelen. 'Vertel eens, waar speeldet ge... ik bedoel, op welken burcht zijt ge het laatst geweest?'

De nieuwsgierigheid keek haar de oogen uit.

De speelman bemerkte het en lachte onwillekeurig.

'Ik dank u voor uwe vraag, oude,' zei hij. 'De reis heeft mij niet zooveel gehinderd; ik bevind mij op dit oogenblik tamelijk wel, waarvoor ik God niet genoeg kan danken. En hoe maakt het uwe edele meesteres?'

'Meesteres?' riep Protislava verwonderd uit en schudde het grijze hoofd. 'Indien gij Pan Hinco's gemalin bedoelt, die is reeds jaren geleden de eeuwige rust ingegaan. God zij hare ziel genadig... Maar gij hebt mij stellig verkeerd verstaan, heer muzikant,' vervolgde zij en kwam op hare eerste vraag terug, het gelaat tot een glimlach - maar welk eenen! - dwingende.

'Volstrekt niet,' antwoordde de gast. 'Ik begrijp u heel goed, oude! Gij zoudt zoo gaarne van den speelman het een en ander vernemen. Maar een vos door list te vangen is, geen gemakkelijk werk. Neen, Eva, liever blijf ik hier tot den avond zitten zonder een woord te spreken, dan iets te veel te vertellen. Maar kom, laten we over iets anders redeneeren. Hoe oud zijt ge wel?'

'Dat de duivel u hale!' siste Protislava, als een adder, die men op den staart getrapt heeft. 'Wat raakt het u, of ik dertig, veertig, vijftig of zestig jaar oud ben?'

'Wat zegt ge, dertig?'

'Ja, brave man; wat raakt u dat?'

'Kijk, zoo bevalt ge mij,' zei de speelman lachende. 'Tot dank daarvoor zal ik u het volgende spreukje voorzingen met verzoek, goed op de woorden te letten: Wie voor zijn twintigste jaar niet vroolijk, voor zijn dertigste niet sterk, voor zijn veertigste niet verstandig en voor zijn vijftigste niet rijk is, heeft weinig meer te hopen. Nu kies, zoo het u behaagt. Ha, ha, ha!'

'Jij, aartsdeugniet, schavuit! Het zou een gerechte straf voor uwe brutaliteit zijn, zoo ge nimmer bij fatsoenlijke lieden herberg vondt!' raasde Protislava, die zich door deze spotternij zeer beleedigd achtte. En zooals zij daar stond, de armen op de heupen, met het bruinroode gelaat en oogen, fonkelende van toorn, prikkelde zij den gast tot meer spotternijen.

'Bij St. Veit te Praag,' sprak hij lachend, 'nu meen ik waarlijk een van het gilde te zien, dat op baktrog of bezemsteel door het luchtruim zwiert.'

'O, gij aartsschelm, spitsboef, ellendeling!' krijschte de oude en beefde van woede. 'Men kent ulieden. De een is al meer spitsboef dan de ander. Maar geduld, kameraad. "Alles op zijn tijd, zei de duivel en hij haalde den speelman..." Begrepen? Zeg, brave muzikant!'

De deur ging open en jonker Ottokar kwam binnen. Protislava zweeg.

'Verlaat voor een oogenblik het vertrek, Protislava,' zei de jonker. 'Ik heb dezen man iets te zeggen.'

De oude dienstbode slofte naar buiten; maar op den drempel bleef zij nog even staan en stak dreigend de vuist op, terwijl zij een giftigen blik op den vreemdeling wierp.

Ottokar wendde zich thans tot den speelman met het verzoek, zijn naam te noemen.

'Ik heet Kuno de Brennberger, Panosch,' antwoordde de jongeman. 'Reeds menig jaar doorkruis ik Bohemen, dat ik even goed ken als mijn vaderland. Ik ben afkomstig uit het land uwer goede koningin Sophie, die God moge zegenen!'

'Amen!' sprak de jonker. 'Dus uit Beieren? Goed. Luister, wat ik u te zeggen heb. Ik zou u als mijn vertrouweling willen kiezen in een zaak van gewicht, tegen een hoog loon, indien gij belooft in mijn belang werkzaam te zijn.'

'En is hetgeen ik te verrichten heb niet in strijd met de leer der Kerk en de belangen van het Rijk?'

'Neen, volstrekt niet! Hoe vraagt gij dat zoo?'

'Omdat men mij eenmaal veel geld beloofde, wanneer ik mijn diensten wilde leenen tot schade van de geestelijkheid,' antwoordde de speelman.

'Ik zeg u nogmaals, dat ik uw hulp in een eerlijke zaak behoef.'

'Dan stem ik toe, edele Heer! Bij alle Gods lieve heiligen zweer ik u trouw. Ik wil u nauwgezet en met vlijt dienen!'

Ottokar gaf hem een gezegeld schrijven, met de opmerking:

'Keer terug naar den burcht Hohenstein en reik dit briefje over aan de jonkvrouwe, die u hier gezonden heeft. Maar wees voorzichtig, dat niemand op den burcht er iets van merkt!'

'Wees zonder zorg, Panosch! Het zou geen rechte speelman zijn, die zijn boodschap niet naar behooren verrichtte. Een muzikant, heer, kan zwijgen en is vlug met de vingers.'

'Mocht de jonkvrouw u een schrijven overreiken of een mondelinge boodschap meegeven, dan begeeft ge u onverwijld naar Praag. Niet naar Krakowetsch; want ik ben voornemens binnen tweemaal vier en twintig uren te vertrekken. Daar in de hoofdstad zult gij zorgen, te weten te komen of jonker Ottokar van Lazan ook aangekomen is. Hebt ge mij begrepen?'

'Volkomen, edele Heer!' antwoordde De Brennberger en verborg het briefje in zijn buidel. Daarop nam hij afscheid van den jonker, die hem liet vertrekken, zeggende:

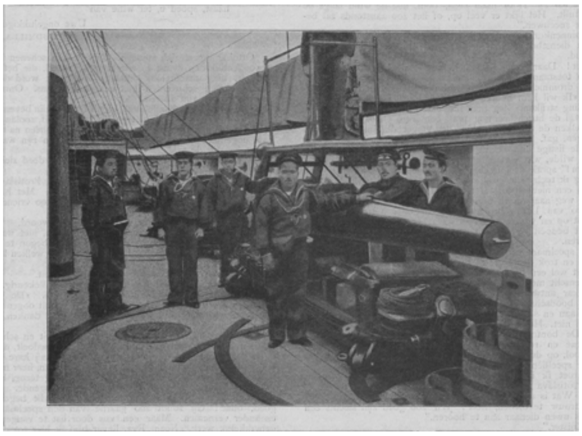

JAPANSCHE MARINE-SOLDATEN, NAAR EEN PHOTOGRAPHIE.

‘Ga met God, en zie, dat ge mij een blijde tijding brengt.’

Nauwelijks was de muzikant vertrokken, of Protislava meldde den jonker, dat Pan Hinco hem verlangde te spreken. Dit kwam den jongeling thans zeer ongelegen; want zijn opgewondenheid was nog altijd niet verdwenen en zijn hart bonsde geweldig. Hoe kon hij op dit oogenblik bedaard den burchtheer aanhooren, den man, dien hij plotseling verafschuwde? Hoe met hem spreken, zonder door toon of blik te laten blijken, dat hij niet onkundig was omtrent hetgeen men met zijn teerbeminde zuster voorhad? Maar van den anderen kant begreep hij zeer goed, dat zijn oom argwaan zou koesteren, indien hij te lang afwezig bleef. En wie kon weten, of Protislava niet met onbedachtzaamheid over den speelman gesproken had?

Ottokar keerde derhalve naar de kamer terug, waar Pan Hinco nog altijd bij het vuur zat.

‘Wat is er van uw dienst, oom?’ vroeg de neef, zich alle moeite gevende, op onverschilligen toon te spreken.

‘Is de muzikant vertrokken?’ was Pan Hinco's eerste vraag.

‘Ja, oom.’

‘Gij weet, dat ik niet van die reizende speellui houd. Protislava heeft zich over dien man beklaagd.’

‘Zoo! O, ja, ik herinner mij, dat die beiden druk aan het kijven waren, toen ik beneden kwam. Ik heb naar de oorzaak niet gevraagd, oom!’

‘Spreken we er ook niet verder over,’ zei de burchtheer. ‘Maar vertel nu eens, hebt ge voor de reis alles in orde gemaakt?’

‘Ja, oom!’

‘Goed. Zorg dan morgen intijds op te staan. Ik heb mij daar straks bedacht. Overmorgen komt mij wel wat laat voor. Protislava heeft last ontvangen voor een flink ontbijt te zorgen. Daarna begeven wij ons onmiddellijk op pad.’

Het gelaat des jongelings verkreeg bij deze onverwachte tijding een opgeruimden glans. Toch vroeg hij, schijnbaar onaangenaam verrast:

‘Morgen reeds? Gij waart toch voornemens, overmorgen...’

‘Hoe eerder gij de hoogeschool bezoekt, des te beter voor u,’ luidde het beslissende antwoord van den burchtheer.

In de daaropvolgende oogenblikken was tusschen oom en neef nog slechts sprake over de reis naar de hoofdstad en het bezoek aan de universiteit.

(*Wordt vervolgd.*)

J.M.

[Nummer 13-14]

Gekruiste Christus.

‘OMDAT HIJ HET ZELF GEWILD HEEFT.’

Gelijk, na 't interdict, de priester weer
Zijn Kerk betreedt en groet aan de pilaren
Zijn Heiligen, wier goedige oogen staren
Als smeekend om het oude, zoet verkeer:

Zoo gaat mijn ziel gelukkig, na dit zware
Verdriet tusschen den lichtstoet op en neer
Der heilige Idealen van weleer,
Zoo lang in rouw, of zij verstooten waren.
O mijne ziel, nu ze alles wederzag,
Heeft bovenmate de eenzame uren lief,
Als zij hun stemmen heimlijk mag beluistren,

Zooals een moeder met stil-zaalgen lach
Hoort naar 't gepraat der kleinen, die naïef
Hun innigheden haar in de ooren fluistren.

GASTON BREEZE.
(*Van onzen Tijd,* Maart-afl.)

CHRISTUS VALT DE TWEEDE MAAL.
Naar de 7de statie van Jan Dunselman in de R.K. kerk te Roelofarendsveen.

Bij onze lijdensplaten.

Wederom zijn we in de gezegende dagen, dat onze Moeder de H. Kerk den marteldood gedenkt van haar Goddelijken Bruidegom; naar goede traditie geeft de *Illustratie* ook ditmaal eenige afbeeldingen naar momenten uit dit allerheiligste Lijden.

Onze lezers kennen en begrijpen de voorkeur, die ons voor verschenen jaargangen middeleeuwsche Passie-voorstellingen als van Rogier van der Weyden en Hans Memlinck kiezen deed, om onze Goede-weeksche afleveringen te sieren: geen kunsttaal toch is ons zóó gemeenzaam als die van eigen land, geen godsvrucht staat de onze nader dan die onzer vrome voorvaderen uit dien heerlijken tijd, toen God ons volk een zóó bewonderenswaardigen opgang van Geloof-in-Schoonheid verleende als latere geslachten niet meer beleven mochten.

Wij weten immers, hoe met het verlangen naar het nieuwe leven en de nieuwe kunst der Italianen, de liefde tot het landseigene bij onze kunstenaars verloren raakte; hoe het aardsche zóó al-overstralend pralen ging voor hun bewonderende oogen, dat in dien glans het zilverlicht der Hemelsche verbeeldingen verbleekte en Memlinck's vrome verteedering niet meer begrepen werd.

Uit den drang naar nieuwe begeerten werd wel weder een nieuwe, eigene schoonheid geboren, nochtans weten wij van een der meesters, die, gevierd door zijn tijdgenooten, al zijn verlangens gericht hield op het licht van den nieuwen dag, hoe met eerbiedigen schroom hij zijn lippen drukte op het wonderwerk der oude, eigene kunst: *de Aanbidding van het Lam* der Van Eycken - weenend om 't schoon leven, dat hij in zichzelf gestorven wist.

Geen tijden gingen of zij brachten kunstenaars, die in vroomheid en toewijding het schoone dienden naar de gaven, hun geschonken; maar de schoone vervoering liet zich niet weerom bidden, het sterkende samen-gaan tot één heilig Ideaal had men verleerd. De persoonlijkheid van den kunstenaar zou voortaan in hoofdzaak de beteekenis van het kunstwerk bepalen.

Zóó is het nog heden: we staren op de onsterfelijke werken dier geborenen in ver en edel verleden, niet om aan de kunst van onze, zoo geheel andere tijden, een de hunne nabij-komend voorkomen te verleenen, maar om onzen weifelenden levenswil te richten naar hun wankellooze overtuiging, onze flauwe godsvrucht te verdiepen aan hùn innigheid, om aan de straffe helderheid van hùn schouwen onze bleeke overweging te verlevendigen, en ons schoonheidsverlangen te verreinen aan hùn rustige verrukking, - om te berusten in de zekerheid, dat, gelijk de genade komt en gaat naar Gods welbehagen, het God alleen gegeven is de tijden te weten, waarin wederom een nieuwe, aan den middeleeuwschen gelijkwaardigen of deze wellicht te boven gaande glans van waarheid-en-schoonheid de oogen van een gelukkiger geslacht verklaren komt. Wij kunnen slechts bewonderen en wachten. Maar, wachtend, behoeven wij niet werkeloos te zijn: het beste wat wij vermogen aan kunst- en gedachte-werk kunnen wij te zamen brengen, aandacht kunnen wij vragen voor de pogingen van sommigen onzer, pogingen tot verwezenlijking-in-kunst van hun meer direct het Heilige bejegenende overwegingen. Onder dezen neemt de schilder Jan Dunselman om den eenvoud en de nobele oprechtheid van zijn streven, om zijn door ernstige studie tot beteekenisvolle kunst-bekwaamheid opgevoerden aanleg een eervolle plaats in.

Jan Dunselman toonde reeds in zijn jongensjaren neiging tot teekenen en schilderen en werd daarin door zijn vader, die zelf veel liefhebberij voor de kunst had en als dilettant niet onverdienstelijk de teekenpen hanteerde, op verstandige wijze aangemoedigd. Reeds op zijn vijftiende jaar dorst de jonge Dunselman zijn nog

ongeoefende krachten aan die hoogste opgaaf van artistieke bekwaamheid, het portret, wagen, en een jaar later had hij reeds, naar kleine gravuurtjes, een kruisweg voltooid voor de toentertijd pas-gebouwde bijkerk in zijn geboorteplaats Den Helder. Toch werd de begaafde knaap niet direct voor de schilderkunst bestemd: zijn vrome ouders vreesden de gevaren aan het in niet zeer gunstig gerucht staande kunststudie-leven verbonden, wel werd hem toegestaan zijn vrije uren aan de geliefde ontspanning te wijden, maar het grootste deel van zijn dagen werd met prozaïschen arbeid doorgebracht in vaders banketbakkerij.

De kunstlust liet den jongen man echter niet los: al den tijd, dien vader hem vrij gaf, besteedde hij aan schilderen en zóó duidelijk werd den zorgzamen ouders het feit zijner roeping, dat ze eindelijk, meer nog bewogen door de welsprekendheid van pastoor en kapelaan, dan door het dringend aanhouden van hun zoon, besloten, het dan in Godsnaam te wagen en hem naar de Antwerpsche Academie te zenden. Dàt was een gebeurtenis voor den talentvollen knaap: heel den dag mocht hij nu, onder leiding van bekwame meesters, werken, zoodat na enkele maanden hij de klassen der eerstbeginnenden te boven was en op den cursus voor het gekleed model gekomen. Dag aan dag was 't nu studeeren, een ijver, die reeds het eerste jaar met de gouden medaille als ‘prix d'excellence’ beloond werd. Het geluk der ouders en de voldoening der goede priesters, wier verwachtingen van den jongen Dunselman zoo overtuigend werden bewaarheid, laat zich denken. Drie jaren bleef hij te Antwerpen; toen begaf hij zich, 21 jaar oud, naar Amsterdam om er mee te dingen naar den ‘prix de Rome,’ waaraan een jaargeld als reispenning verbonden is. 't Was een harde kamp, want als bekwaamsten mededinger vond Dunselman er Jacobus van Looy, - den thans hoog-gewaardeerden schilder-litterator, - de uitslag was even eervol voor beiden: de prijs viel zoowel Dunselman als Van Looy ten deel.

't Was in December van 't zelfde jaar, dat de jonge schilder vol moed en blijde verwachting heentrok naar de Eeuwige Stad. Daar viel hem het bijzonder voorrecht ten deel in den kring der studeerende Nederlandsche geestelijken, waaronder zich de eerw. heeren Ariëns, Resemans, Vlaming en Van Aarsen bevonden, gastvrij te worden opgenomen. Voor deze gastvrijheid is de schilder hun thans nog dankbaar, wijl zij zijn onervaren jeugd tot vertrouwbare en ervaringrijke gidsen waren en het hem in hun gezelschap aan bemoedigende aanspraak niet ontbrak. Voor zijn kunstenaarsontwikkeling vond hij steun bij den ouderen en veelzijdiger bekwamen Van Looy, voor wiens kunst Dunselman oprechte bewondering voelt.

Twee jaren bracht hij in Italië door, daarna nog één jaar in Spanje, en toen werd het verlangen naar 't vaderland zóó sterk, dat hij het Zuiden vaarwel zegde en huiswaarts ging, waar reeds zijn eerste opdracht: een kruisweg voor de kerk te Leidschedam, hem wachtte.

Eenmaal aan 't werk, gewerd hem de eene bestelling na de ander: o.a. kruiswegen te Voorhout en voor de St. Nicolaas te Amsterdam. Dàt was een schoone opgaaf; de schilder zelf getuigt er van.

‘Ik woonde in de Haarlemmer-Houttuinen; elken morgen, als ik mijn gewone wandeling langs het IJ maakte en dan even de St. Nicolaas inwipte, dacht ik: hè, mocht ik toch in die vakken eens een kruisweg schilderen! Ik wèrd zoo gelukkig en heb met toewijding aan dit werk ruim zeven jaar gewerkt.’

In dienzelfden tijd ontstond ook de kruisweg te Roelofarendsveen, waaraan onze illustraties ontleend zijn. Dunselman mag zich in voortdurenden arbeid verheugen: dank zijn talent en toewijding, zijn sympathieke persoonlijkheid geniet hij het vertrouwen der Eerwaarde Geestelijkheid, die hem menigmaal met schoone opdrachten vereerde, als: het schilderen van twee groote tafereelen in ‘de Posthoorn’ en van gewijde voorstellingen in de St.-Elisabethskapel, beide te Amsterdam, de schildering van het Lidwyna-leven in de naar deze Heilige geheeten kapel te Schiedam, etc. Dunselman houdt van deze kunstsoort.

'Mijn grootste genot was en is nog altijd te schilderen in onze kerken en wel het liefst tafereelen, waarin Christus en de Heiligen de hoofdfiguren zijn, omdat ik daarin iets kan zeggen van hetgeen ik zoo gaarne verhaal.'

Dat hij dit anders doet dan de middeleeuwers deden, dat zijn schilderingen er alzoo anders dan die der Primitieven uitzien is hun deugd. 't Is zijn kunstenaarsoprechtheid, die, met begrijpende bewondering voor het werk dier Onovertroffenen, hem liever zich-zelf doet zijn dan tot de onechtheid eener navolging zijn toevlucht te nemen. Geen hoogmoedige zelfoverschatting doet hem zijn persoonlijkheid stellen boven de middeleeuwsche idee: er is een eerbied voor het groote en een kunstenaarseerlijkheid, die het eigen-mindere hooger houdt dan het pseudomeerdere en een nobele karakterkracht, die de lafheid van zielloos copie-werk verre beneden zich acht.

Zoo er onder ons zijn in wie het brandend verlangen naar een nieuwe Christelijke levens-eenheid reeds idealen schiep, op welker verwezenlijking Dunselman's kunst hun geen schoone verschieten te openen schijnt, zij mogen bedenken, dat de behoefte van den dag iets anders dan schoone pogingen vraagt en den kunstenaar in eere houden, die, wat naar zijn aard en vermogen hij tot heden bereiken mocht, met vrijmoedige oprechtheid bieden durft.

Dunselman heeft te veel eerbied voor zijn kunst om ze anders dan in onbaatzuchtige zuiverheid van bedoelen te dienen met inspanning van al zijn vermogens en toewijding van heel zijn wezen. Zoo staat deze eenvoudige, stille werker hoog boven het poovere gilde der lofzieke kunst-parasieten, wier onzalig bedrijf een kerk soms tot een plaats van ergernis maakt voor den weldenkende, die, ter versiering van het *profane* leven alle schijnschoon afwijzend, in het *Huis Gods* de heerschappij van het onoprechte en ondeugdelijke dulden moet.

Het zijn de middeleeuwen, waarvan wij leeren kunnen, hoe eerbied voor den luister van Gods Huis, en een hooge, ruime opvatting der pastorale taak, de schoone stichtelijkheid onzer tempels te verhoogen weten.

In een *Illustratie*-opstel over Hans Memlinck verhaalden wij, hoe in die tijden de altaarstukken ontstonden, welke vrome familiën, gilden of religieuze personen het heiligdom schonken, hoe de begiftigers in overleg traden met den bekwaam-geoordeelden meester omtrent de voorstelling, de grootte van het werk, het te gebruiken materiaal, den arbeidsduur, en hoe deze en meerdere voorwaarden tot in bijzonderheden met wederzijdsch goedvinden werden vastgesteld en getrouwelijk nageleefd. Er werd met een ernst, beleid en voorzichtigheid te werk gegaan, die de belangrijkheid van de opdracht evenaarde, er bestond een goede, op wederzijdsch vertrouwen gegronde verstandhouding tusschen beide partijen, een eenzinnige samenwerking, die aan den arbeid ten goede kwam.

Het oude voorbeeld heeft wellicht pastoor Van Rijn geleid, toen Zijneerw. besloot de staties en de verdere beschildering zijner kerk niet aan een der vele leveranciers van oppervlakkig, waardeloos maakwerk, maar aan een nauwgezet, ernstig-strevend kunstenaar op te dragen. Wij hadden het voorrecht te mogen getuigen zijn van de liefdevolle belangstelling en het voorlichtende inzicht, waardoor deze priester met den kunst-arbeid meeleeft, zoodat er een schoone samenwerking plaats heeft tusschen den lastgever en zijn artist.

De uitkomst mag dan ook, inzonderheid wat de staties betreft, gezien worden. Bij een werk van zoo langen duur als het schilderen van een kruisweg kan het natuurlijk lichtelijk voorkomen, dat er eenig verschil van opvatting en daarmee samengaande uitvoering valt waar te nemen tusschen de eerste en de laatste passie-tafereelen: onder de aanhoudende bepeinzing van den arbeid wint het inzicht van den kunstenaar aan diepte en helderheid, zoodat gedurende de schildering der latere staties hem de wijze van voordracht der gewijde gebeurtenissen allicht nòg klaarder zal voor oogen staan dan aan den aanvang het geval was. Ook leent zich het eene tafereel meer dan het andere tot welsprekende, bondige uitbeelding van het gegeven: zoo is b.v. een statie als de hier gereproduceerde zevende, waar een heftig-bewogene volksmenigte moet worden geschilderd, altijd een lastige opgaaf: de schilder heeft hierbij te zorgen, dat de figuur van den Zaligmaker geheel zichtbaar blijft en nochtans de schikking der figuren - die in de door ons gedachte werkelijkheid den Gevallene van alle zijden omstuwden, aan het geheel een niet al te gekunsteld voorkomen geeft. Ook lijdt een figurenvolte de mediteerende aandacht lichtelijk af van de hoofdzaak en werkt dan verwarrend, wat bij kruisweg-tafereelen inzonderheid vermeden dient. Loonender was onder dit opzicht de twaalfde statie met de gestalte van den Goddelijken Kruiseling te midden der moordenaren, op den voorgrond Maria en Joannes; meer naar achter de aftrekkende volksschare. Treffend is - in dezen verhaal-stijl - de Magdalena, gelijk ze op de begrafenis-statie, verslagen van smart, met de saamgewrongen handen over de lijkbaar ligt, 't gelaat in het doodenkleed.

Zoo we nu nog de aandacht vestigen op zijn naar 't leven afgebeelde jodenjongens en het eveneens op de werkelijkheid geïnspireerde groepje dier twee jodenvrouwen met den kleinen knaap, wier expressieve houdingen geen nadere verklaring behoeven, dan hebben wij daarmee gewezen op een neiging van den schilder tot het genre-achtige, op zijn belangstelling, schilders-naturen eigen, voor de pittoreske bijzonderheden, die de werkelijkheid verlevendigen en met blijkbare voorliefde door hem op zijn passie-tafereelen zijn aangebracht.

Moge de aanschouwing van het respectabele werk, dat pastoor en kunstenaar in de Roelofarendsveensche parochiekerk ter eere Gods hebben tot stand gebracht, de godsvrucht der geloovigen tot het Lijden van onzen Goddelijken Zaligmaker verlevendigen, dan zullen de Eerw. lastgever tot en de uitvoerder van dezen kunst-arbeid hun schoonste voldoening gevonden hebben.

MARIA VIOLA.

Zijn laatste wensch.

‘Geen luid geklaag klinke om mijn stervenssponde,
Geen lange weelde-lijkstoet volg' mijn baar,
Geen weidsche mode-woordenpraal verkonde
Bij 't graf mijn heilgendeugd en breede schaar

Van heldendaden: mijn in schijn rijk leven.
Weg, weg dat àl! Wat kan mij, zondig mensch,
Die eerkrans baten? Wilt alleenlijk geven,
O vrienden - dìt, dìt is mijn laatste wensch -
Rust aan mijn ziel door uwe smeekgebeden.'

.

Dùs sprak eens één, in 's werelds oog zoo groot,
Zoo klein in 't zijn', in 't licht der eeuwigheden
Z'n glorie ziend' bij naderenden dood.

M. D. B.

'De waskaars uit der bijen arbeid.' (*Paaschvigilie; Exultet.*)

Heeft het ooit uwe aandacht getrokken, hoe de heilige Kerk schatting laat betalen door *alle* rijken der natuur, waar het geldt luister bij te zetten aan den eeredienst, dien zij haar goddelijken Bruidegom brengt?

Slechts de edelste metalen - zilver en goud - mogen in onmiddellijke aanraking komen met de heilige speciën, en waar de edelmoedigheid harer kinderen haar daartoe in staat stelt, versieren juweelen en veelkleurige edelgesteenten kelk, ciborie en remonstrans.

Meer nog bevoorrecht dan het rijk der delfstoffen is zonder twijfel het plantenrijk. Wij behoeven immers slechts te denken aan de 'weite en wynstock'[1] door priesterhanden den Allerhoogste geofferd. Nog enkele oogenblikken en - vernietigd - zullen zij plaats hebben gemaakt voor den God-mensch zelven, wiens waarachtig Vleesch en Bloed echter nog de gedaante van 'ackervrucht en wynranck'[2] wil blijven behouden. Op het zuiverste lijnwaad - van het vlas onzer velden gesponnen en geweven -, zal de heilige Hostie, 'des broods toevalligheid'[3], rusten; het zal tevens dienen ter reiniging der heilige vaten, en van de gewijde vingeren, die in aanraking komen met het hoogheilig Altaar-Sacrament. De geurige wierook, het

Wierookgraan,
Geronnen traan
Van ceder- en van lorkenstammen[4],

brengt nog, evenals bij het bezoek der Koningen, goddelijke eer aan de verborgen majesteit des Heeren. En eindelijk mag ik niet vergeten de olie onzer godslampen, wier zacht-stille flikkering bij nacht en dag ons verkondigt: God-onder-ons, God is hier! Ik zou hier nog aan kunnen toevoegen de kwistige bloemenhulde, waarmede, bij hooge feesten vooral, wij den troon van den goeden Jesus versieren. Die bloemen, wèl schitteren zij daar in pracht van kleur, haar geuren vermengend met den opstijgenden wierook, - wèl leven en sterven zij daar voor Hem, Die van Zich getuigde: 'Ik ben de bloem des velds en de lelie der dalen;' maar toch zij behooren niet tot de voor den dienst benoodigde zaken.

En het dierenrijk? - Al passen heur zachtmatte glansen zoo wel bij 't geflonker der gouden vaten, slechts bij uitzondering wordt de kostbare parel er aangetroffen, geëischt wordt zij er niet. Voor de voornaamste heilige gewaden echter wordt wel degelijk gevorderd, dat deze van zijde vervaardigd zijn, en het kostbaar brocaat,

1) en
2) Vondel: Altaergeheimenissen.
3) Schaepman: Van het H. Sacrament van Mirakel.
4) Guido Gezelle: Wierook.

somtijds geverfd in kleur, waartoe ook het dierenrijk de grondstof leverde, wordt, met gouddraad doorweven, een koningsgewaad voor den offerenden priester, den Melchisedech der Nieuwe Wet.

In even rechtstreeksch verband met den eeredienst staat voorzeker de waskaars, wier onvervalschte samenstelling uit zuiver bijenwas door verschillende decreten van de Congregatie der Riten gewaarborgd is. Het heeft in den kerkdijken eeredienst eene juist omschreven plaats, wat getal of bijzondere wijding betreft, en mag geenszins verdrongen worden door ander verlichtings-materiaal, uit gemengde grondstoffen bereid, ofschoon dit vaak wordt toegelaten om den luister van het huis Gods te verhoogen.

Waar evenwel bij de kostbaarheid der beide eerstgenoemde zaken aan pareloester of zijdeworm schier nimmer wordt gedacht, en deze onooglijke dieren dus geheel en al op den achtergrond treden, daar is dit geheel anders bij de voortbrengster van het was, de kleine, nijvere bij. Immers zij geniet de eer in de kerkelijke gebeden bij herhaling te worden genoemd, om de symbolische beteekenis, welke haar, juist als voortbrengster van het was, wordt toegekend.

Laten wij echter, om dit duidelijk te maken, eerst even stil staan bij de vraag: ‘wat is was?’

.

Heeft deze of gene lezer mij tot dusverre met eenige aandacht gevolgd, - o, ik ben er bijna zeker van, - dan is ook reeds twijfelend de vraag gesteld: ‘maar behoort het was dan niet thuis in het plantenrijk? Wordt het niet even als de honig door de bijen, ja, ingezameld, maar voortgebracht door de bloemen?’ ‘De bijen halen honig en was.’ Ik las het nog voor betrekkelijk korten tijd in een der leerboekjes onzer katholieke scholen. Dit evenwel is geheel bezijden de waarheid. Veel blijft nog een ondoordringbaar geheim in het wondervol leven der bijen, toch is het gelukt, met volkomen zekerheid menig tipje op te lichten van den sluier, die zooveel harmonische schoonheden verbergt. Zoo is het een uitgemaakte zaak, dat de bijen op haar tallooze uitvluchten zich den honigsnavel vullen met den zoetgeurenden nectar der bloemen, of van deze het fijne stuifmeel der meel-

draden aan de achterpootjes meevoeren, dat zij ook water brengen in de gemeenschappelijke woning, - doch behalve honig, stuifmeel en water behoeven zij niets voor haar levensonderhoud. Van waar dan het was?

CHRISTUS STERFT AAN HET KRUIS.
Naar de 12de statie van Jan Dunselman in de R.K. kerk te Roelofarendsveen.

Zie, nog is de woning ledig, een holle, koepelvormige strookorf, of meer vierkante moderne kist, - om 't even, voor de bijenkolonie is het slechts de buitenste ommanteling der wondervolle stad met haar regelmatige straten en stegen, met haar duizendtallen woningen, die staat gebouwd te worden. Volgens welke onverbeterlijke regels der meetkunde dit geschiedt, wij zullen er niet bij stilstaan; straks zullen de bouwmeesters aan den arbeid trekken, - nu geldt het de grondstof te bereiden.

CHRISTUS WORDT IN HET GRAF GELEGD.
Naar de 14de statie van Jan Dunselman in de R.K. kerk te Roelofarendsveen.

De hiertoe uitverkorenen (door welken drang van het instinct, wij weten het niet,) worden gevonden onder de zeer jonge werkbijen. Evenals bij alle andere gaat bij haar het voedsel in het lichaam over tot bloed; doch tot voortbrenging van het was nemen zij een dusdanige overmaat van honig in zich op, dat men voor één pond was een verbruik van zeven, volgens anderen van tien pond honig en meer noodig acht. Tot een dichten tros saamgetrokken, en omstuwd door tallooze andere bijen, vangen zij haar mysterieuzen arbeid aan. Nog is het een geheim, door welk scheikundig proces zich nu de honig omzet tot bloed, en het bloed tot was in het lichaam, zoo vol raadselen, van dit wonderbaar insect. Men weet slechts, dat door dichte opeenhooping een buitengewone hitte ontwikkeld wordt, een hitte zóó groot, dat men meenen zou: de korf kon er door in brand geraken! En aldus worden achttien à vier en twintig uren in stille ver-

PALMZONDAG TE WEENEN, NAAR EEN TEEKENING VAN O. GERLACH.

wachting doorgebracht... en nu... daar vangt het was aan te vloeien: een kleurlooze, doorschijnende stof, uitgezweet tusschen de vier schubbetjes, die zich ter weerszijden van het onderlijf bevinden. Hoe hoog de temperatuur ook zij, toch is deze minder dan die van het bijenlichaam, want bij het te voorschijn treden stolt en verdikt zich de vloeistof tot acht ivoorkleurige, zeer kneedbare wasplaatjes, die door de bijen met de behaarde en van haakjes voorziene achterpootjes tot een kogeltje worden saamgebracht. Daarna helpen zij zich met voorpooten en mond, om die ter plaatse te bevestigen.

Uit haar eigen hartebloed dus vormt de bij het vlekkelooze was, door Maeterlinck geroemd als de ziel van de honig, die op zijne beurt als de geest der bloemen is. En, zoo zegt hij verder, zoo wordt het was in onze handen, - zeker in herinnering aan zijn herkomst, waarin pracht en lieflijke geur, zonnestralen, azuur en ruimte en zuiverheid een zóó groote rol spelen, het welriekende licht onzer laatste altaren!

Onzer laatste altaren? Geen nood! Wij weten, dat de knetterende waskaars niet op zal houden, het onbloedig Offer te beschijnen, tot den laatsten dag van der aarde bestaan!

Een licht, welriekend als de ziel der bloemen? Dat wel, maar toch niet dat alléén. Ons christenhart zoekt en vindt hooger beteekenis! En blijde zingen wij de gewijde waskaars toe:

Ik groet u, heilig licht, gestamte van 't altaar!
Uw kroon is zonnegoud, uw troon een kandelaar!
Uw slanke lichaamsbouw uit zuivre was verkoren,
Het pronkwerk van de bij, 't insect tot kunst geboren.
Zoo rustig als de dood, zoo levendig als 't leven,
Blijft gij op aard' gevest steeds naar den hemel zweven,
Gij zijt, o godstdiensttelg des christens tochtgenoot
Vanaf zijn wordingsuur tot aan, tot na zijn dood![1)]

Inderdaad toen ons leven, - in zijn ontluiken den kiem des verderfs reeds dragend, - ging worden geënt op het alleen zaligmakende leven van den Christus, - toen onze hand, te klein en te machteloos om de gewijde kaars te omspannen, moest worden vervangen door de hand van onzen doopborg, - toen scheen haar licht boven ons zondig hoofd, als de blijde boodschap, dat de duisternissen van onze ziel zouden wegvlieden, en wij voortaan wandelen zouden als kinderen des lichts, in het licht van Gods waarheid.

Ditzelfde licht beefde in moeders nog zwakke hand, toen zij voor de eerste maal den zegen Gods over haar en haar pasgeboren kind ging afsmeeken. Hoe innig bad zij, dat nimmer, nimmer het licht des geloofs met het licht der goddelijke liefde in het hart van haar lieveling zou worden gedoofd!

De jongeling, opgaande om gezalfd te worden tot priester van den Allerhoogste, hij draagt vol heilige opgetogenheid de vlammende kaars, die zoo wel het innigst verlangen van zijn onstuimig kloppend hart belichaamt:

Zich zelf verteeren, maar om and'ren te verlichten.[2)]

En naakt de bange ure des doods, o, dan vooral is de gewijde kaars als het plechtanker in den storm, waarin èn ziel èn lichaam dreigen ten onder te gaan. Ook dan, als bij den doop, is de veege hand meest onmachtig om zonder hulp de gewijde kaars te omvatten. O hoeveel eerbied dwingt ons af die vaak niet onbezoedelde kaars, kostbaar bewaard in het soms eenige meubel der schamele woning, waar

1) en
2) Smiets. De gewijde kaars.

de laatste strijd gestreden wordt. Voor tientallen jaren werd hetzelfde stukje kaars omkneld door de klamme hand van vader of moeder in het uur van hun sterven. Van ouder op kind één geloof, één hoop, één liefde, éénzelfde vast vertrouwen op het licht des Levens, dat voor de brekende oogen zal opgaan!

En bij hoeveel andere gelegenheden wordt de gewijde kaars niet gebezigd om den bijzonderen zegen van dezen of genen Heilige te schenken!

Ja, wij kunnen ons schier geen kerkelijke plechtigheid voorstellen, waarbij de gewijde kaars ontbreekt, zij is één met geheel ons katholiek godsdienstleven!

En geen wonder; eeuwen hebben dit gebruik er in vastgeworteld. Immers het wijden der waskaars werd, volgens kerkelijke overlevering, reeds ingevoerd in de zesde eeuw, en wel door den grooten kerkleeraar, den H. Augustinus, denzelfde wien men toeschrijft den heerlijksten aller lofgezangen, het 'Exultet', dat wordt aangeheven bij de wijding van de Paaschkaars.

***

De Paaschkaars. - De dagen der Goede Week zullen weer onze tempels gevuld zien met een geloovige, eerbiedige menigte. Op Witten Donderdag zal het Lam Gods, - weldra ter slachtbank geleid, - worden omstuwd door een breede schare, wier brandende fakkel de tolk is van liefde en trouw. In de stilte van dien stillen lijdensavond zullen talloozen neerknielen voor den verborgen God, om deel te nemen aan Zijne verlatenheid, en zooveel mogelijk den akeligen lijdensnacht Hem te bekorten.

Op Goeden Vrijdag.... wien kan ik het beter nazeggen dan den grooten Guido Gezelle:

'Als vader sterft, de kinderen
 vergâren om de spond
des stervenden, en knielen daar,
 en bidden, in den grond:
zoo knielen, in de kerken, in
 de huizen nu, vereend,
de menschen, en, in stilte, wordt
 gebeden en geweend.

't Is dood nu al: God zelve stierf
 de dood! Wie dierve er, ach,
schier leven, in de droefheid van
 dien al te droeven dag?
Geen woord en zij gesproken meer:
 ons Heere hangt en bloedt,
gekropen zij ten kruise nu,
 gebiddaagd en geboet.

Maar Paasch-Zaterdag![1] Hoe geheel anders is het dan! Ja, de Paaschmisse wordt door vrij velen bijgewoond, doch hoe groot is het getal der katholieken, die nooit, nooit in geheel hun leven deelnamen aan de daaraan voorafgaande plechtigheden! Zeker, die ceremoniën zijn de langste van het geheele jaar; doch heeft de Kerk, zóó rijk aan afwisselende schoonheid, er schoonere? Dring eens door in den waren geest, die ze bezielt; stel u eens voor in de eerste eeuwen der Christenheid dien nacht, voorafgaande aan den blijden Paaschmorgen, - immers ook thans nog worden de plechtigheden als de nachtwake vóór het Paaschfeest beschouwd; - hoe ademt alles het zoet verwachten, het vurig verlangen naar het Leven, dat den Dood verwint!

Zie, de doopleerlingen staan gereed: met de opstanding des Heeren zal ook de grafsteen als door Engelenhand worden afgewenteld van hunne zielen. Straks gaat

1) Zie J.P. Görtz: de Goede Week.

het doopwater worden gewijd, doch eerst zullen de duisternissen plaats maken voor het licht, uit den steen geslagen, zooals het Licht des Levens door de steenrots heendrong.

De drie-armige kaars, beeld der heilige Drievuldigheid, wordt er mede ontstoken, en dan treedt de priester er mede voort, opdat van haar de Paaschkaars haar licht ontvange, de Paaschkaars, die op geheel bijzondere wijze den verrezen Christus voorstelt.

Nu luister wèl toe, schooner loflied wordt niet aangeheven dan het geestverheffende Exultet:

'Nu verheuge zich het Engelenkoor der hemelen! Verheugen zich de geheimenissen Gods! En schalie de bazuin voor de overwinning van een zoo grooten Koning!'

Dan roept de officiëerende diaken het gebed der geloovigen in, opdat God hem schenke den lof van deze Paaschkaars te voleinden. En verder klinkt het in stoute vervoering, - en wie onzer ontroert niet bij den hoogheerlijken zang dezer woorden: - 'o wonderbare verwaardiging uwer goedertierenheid jegens ons! O onwaardeerbaar beminnen der liefde: om den knecht vrij te koopen, hebt Gij den Zoon overgeleverd! O zeker noodige Adams zonde, welke door Christus' dood vernietigd is! O gelukkige schuld, welke verdiend hebt, zulken en zoo grooten Verlosser te hebben! O waarlijk zalige nacht, die alleen verdiend hebt, tijd en uur te weten, waarop Christus uit de dooden verrezen is!'

Hoe opgetogen verbeidt ons hart, bij dergelijke voorbereiding, het oogenblik, waarop het blijde licht der Paaschkaars gaat opflikkeren! Maar eerst nog wordt deze geteekend met de vijf wierookkorrels, die zoo treffend uitbeelden de vijf wonden, welke de Zaligmaker ook na Zijne Verrijzenis heeft willen behouden.

En nu klinkt het: 'Neem alzoo, Heilige Vader, in dezen genadevollen nacht het avondoffer van dezen wierook aan, wat de heilige Kerk u, bij de plechtige opdracht dezer *waskaars uit der bijen arbeid*, door de handen harer dienaren aanbiedt.' En is de Paaschkaars met den drietak ontstoken, dan wordt alweder de kleine bij vernoemd: 'Maar nu kennen wij den roem dezer kolomme, die ter eere Gods door het glinsterend vuur wordt ontstoken, dat ofschoon in deelen gescheiden, nochtans in mededeeling van licht niet vermindert, *want het wordt door het smeltende was gevoed, hetwelk de moederlijke bij tot bestanddeel van deze fakkel heeft voortgebracht.*'

Met eerbied, zou men haast zeggen, wordt het nederig diertje geprezen in en om zijn werk, dat ook bij het verder verloop der plechtigheden eene eerste plaats blijft innemen.

De reden hiervan wordt ons duidelijk gemaakt in een geheel loflied op de bijen, dat zich in vroeger tijden hier aansloot bij het Exultet[2)]. Dit loflied bleef behouden tot het einde der negende, hier en daar zelfs tot in de dertiende eeuw. En waar in Zuid-Italië de gewoonte bestond het Exultet te schrijven op rijkverluchte perkamentrollen, daar ontbrak nimmer een miniatuur, den lof der bijen verkondigend. Van deze Exultet-rollen, waarvan de bloeitijd viel in de elfde en twaalfde eeuw, zijn er verschillende bewaard gebleven tot op onze dagen. Zoo bezit, onder anderen, de Barberinische bibliotheek er een, waarop bovendien het werk van den ijmker van vóór 700 jaar (het uitnemen van den honig, het opvangen van den zwerm) staat afgebeeld.

Het loflied zelf, - hoe lieflijk ook, - om den hoogen gedachtengang van het Paaschpraeconium in later tijd achterwege

2) Joseph Braun, S.J.: Stimmen aus Maria-Laach 1899. Oster Präconium und Oster Kerzenweihe.

gelaten, luidde aldus: 'De bij onderscheidt zich van de andere dieren, die den mensch ten dienste staan. Nietig naar het lichaam, bergt zij toch grooten moed in haar enge borst. Hoewel zwak in krachten, is zij machtig door haar instinct. Wordt zij de wisseling der jaargetijden gewaar, als de berijpte winter zijn vaal gewaad heeft afgeworpen en de lente met luwen adem het ijskleed doet smelten, zoo voelt zij zich gedrongen aanstonds ten arbeid uit te vliegen. Met lichten wiekslag, de pootjes opgetrokken, verspreiden zich de bijen over de velden. Nu laten zij zich neer, zuigen de bloesems uit en keeren dan met voedsel zwaar beladen naar den korf terug. Met wonderbare kunstvaardigheid bouwen daar eenige de cellen uit kneedbaar was, anderen vormen met den mond de jonge larven, weer andere brengen den, op de bloembladen gewonnen, honig in. O, in waarheid zalig en wonderbaar bijtje, welks geslacht noch door bevruchting wordt onteerd, noch door baring wordt verzwakt, en welks ongereptheid blijft bestaan tegelijk met een nakomelingschap! Aldus heeft ook Maria, vol heiligheid, als Maagd ontvangen, en als Maagd gebaard, en is immer Maagd gebleven, zoo als zij was!'

Heerlijke lof, die ons de zinnebeeldige beteekenis der bij zoo duidelijk verklaart! Is toch de Paaschkaars de afbeelding van den verrezen Christus, dan stelt het was Zijne heilige Menschheid voor, en huldigen wij in de bij de zuivere en onbevlekte Moedermaagd!

Wel was het ten onrechte, dat men destijds meende: de maagdelijke bijen zouden met den mond de jongen vormen uit de stoffen op de bloemen ingezameld. Sindsdien weten we, dat in de wondervolle huishouding der bijen uitsluitend de koningin voor de voortplanting zorg draagt. Toch behoeven wij het schoone symbool der bij als afbeeldsel van Maria geenszins te laten varen. Immers, wij zagen het, de maagdelijke bij brengt voort uit haar hartebloed, en vormt in stille vergetelheid en afzondering de wondere bouwstof voor het Paaschlicht bij uitnemendheid.

Evenals wij dan door andere redelooze dieren opklimmen tot de hoogste hoogten der hemelen, en bij voorbeeld in den pelikaan, zijn jongen voedend met zijn bloed, God-zelf in het Sacrament Zijner liefde vereeren, zoo groeten wij verheugd in de kleine, wondere bij Haar, die wij in deze dagen jubelend gaan toezingen: 'Verblijd u, koningin des Hemels, want Hij, dien gij waardig geweest zijt te dragen, Hij is verrezen, gelijk Hij gezegd heeft! Alleluja! Alleluja!'

***

Stelt nu de Paaschkaars ons Christus voor oogen, dan kunnen wij ook in iedere gewijde kaars het afbeeldsel van den christen zien. Van éénzelfden oorsprong, is beider was in niets onderscheiden: zoo ook zijn wij ledematen van dat geestelijk Lichaam, waarvan Christus het opperhoofd is, zoo zijn wij kinderen met Hem van Zijn eigen, lieve Moeder!

Aldus beschouwd, zal de waskaars ten dienste der Kerk voor ons van hooger beteekenis worden. Koninklijke giften kunnen de meesten onzer nimmer, enkelen maar zelden der Bruid van Christus voor haar eeredienst bieden. Goud en edelgesteente, kostbare gewaden zijn geen dagelijksche offers. Maar kunnen wij al niet de Koningen navolgen bij hun bezoek aan de Kribbe, wij kunnen met de herders onze kleine gaven verdubbelen, en vooral wij kunnen er hooger en zuiverder meening aan hechten. En geen offer, dat gemakkelijker onder ons bereik valt, dan de waskaars.

Met inniger godsvrucht dan zullen wij het flikkerend licht 'Ons-Heer' vooruitdragen, of het beeld der Zoete Moeder bij processie of vrome beêvaart. Het zal ons meer wezen dan een licht 'welriekend als de ziel der bloemen', - is het niet de afbeelding

van ons eigen zwak hart, zoo licht bewogen bij den minsten ademtocht van twijfel of spot?

En voornamelijk waar wij kracht willen bijzetten aan ons gebed in de tallooze nooden des levens, daar moge het offeren van waslicht voortaan Gode en Zijn lieve Moeder welgevalliger, en ons zelven dienstiger zijn.

Een kind, een vader of moeder ligt ziek, - de angst heeft ons aangegrepen en laat ons niet meer los, om wat komen kan.... om wat komen gaat.... 'Kon ik blijven, o Heer, voor Uw tabernakel, ik zou als de Kanaäneesche vrouw niet van U laten, tot Gij mij hadt verhoord.... doch plicht en hart roepen mij terug naar het ziekbed: mijn offerlicht blijve branden voor uw troon; ik zelf ben het, die aldus tot U blijf smeeken! -

'Maria, Moeder, uitkomst in het onheil, dat naakt, en dat ik niemand kan openbaren! De dagtaak wacht mij: mijn licht herinnere U in de komende uren, hoe alleen Uw lieve Zoon en Gij het licht der hope in mijn hart levendig houdt!'

'Redding, redding voor wie dreigen om te komen in de stormen op zee, of in den veel verschrikkelijker storm van den hartstocht! Hoe gering ons offer, wil het niet versmaden; zie:

'De penningkeerse brandt:
de winden stillen
zal God misschien nu nog,
Die alles kan;
Maria zal voor ons
den Heere willen
te voete vallen, daar
ze is moeder van!'[1)]

En niet in den nood alléén zal ons offerlicht branden. Blijder nog zal '*de waskaars uit der bijen arbeid*' opflikkeren, om luide te verkonden, hoe Maria al wederom zich de Moeder betoonde van hen, in wie zij de broeders van haar Goddelijk Kind liefheeft!

Och, helpt en houdt ze vrij
van zeer en zorgen,
en licht zal voor Uw beeld
staan, Moeder, morgen![1)]

1 Maart 1904.
ELISE VAN ESCH.

Het doode land.
Door
Pastoor Kaag.
Van Israëls koningen.

Na de vermoeiende reis van den vorigen dag - van Jericho over Mar-Saba naar Jerusalem - werd den volgenden dag tot den middag aan de pelgrims vrij-af gegeven om uit te rusten en brieven te schrijven naar huis.

Maar in den vroegen morgen reeds, om zes uur, ging ik de Mis lezen in het witte, heldere gebouw, dat, tegenover ons pelgrimshuis gelegen, ook onder het beheer en bestuur stond van Dr. Schmidt en door Duitsche zusters bewoond werd, die

1) Guido Gezelle: Storme op zee.
1) Guido Gezelle: t.a.p.

daarin scholen hadden voor arme Arabische kinderen. Op Duitsche wijze begonnen de kinderen bij den aanvang der Mis in hunne Arabische taal luide hun *Credo* te bidden, om na de Consecratie een liedeke ter eere van het H. Sacrament te zingen. Ik behoef u niet te zeggen, dat die Oostersche geluiden, diep uit de keel opkomend, mij geheel vreemde trillingen op het trommelvlies brachten. Het Arabisch is een taal van keelgeluid. En toch greep die zang mij geweldig aan bij de gedachte, dat die arme, verlaten kinderen van Arabieren, opgenomen door de goede zorgen van onze goede zusterkens, ook in hunne taal den eeuwigen Koning van Jerusalem loven konden.

Een paar dagen later kwamen de goede zusterkens, terwijl wij aan tafel zaten, met hare Arabische kinderen ons begroeten, terwijl zij de kinderen in het Arabisch, ja zelfs in het Duitsch versjes deden opzeggen en zingen, waarvoor wij hen beloonden met het fruit van onze tafel, dat blijkbaar voor hen een zeldzame versnapering was.

Ook ons werd door de goede zorgen van rector Schmidt aan tafel een verrassing bereid, die echter meer belangwekkend dan smakelijk was. Daar werden gebakjes rondgedeeld, die in het Arabisch ‘beklaue’ genoemd worden en van meel, gemalen noten, honig en suiker gemaakt zijn. Deze gebakjes waren wel bereid naar een oud recept, want voor Salomon, beweerde Dr. Schmidt, waren ze reeds door zijn keukenmeid gebakken. Ik echter wil er alleen van zeggen, dat ik om die gebakjes niet jaloersch kon worden op Salomon's heerlijkheid.

Daar is anders weinig te Jerusalem, dat aan Salomon denken doet. Een stuk waterleiding en een brok muur van de grondslagen van Salomon's tempel alleen spreken nog van hem, terwijl van zijn vader, David, nog een gedeelte van een toren aan den westkant van Jerusalem is overgebleven, waarvan de muren op bepaalde afstanden gaten hebben, waarin wellicht de ijzeren haken geslagen waren waaraan de honderd stalen schilden hingen, die, naar de Schriftuur, den toren deden blinken en schitteren, alsof hij van goud was; terwijl er groote strijd is over David's graf, dat volgens den een op den Sion, volgens den ander op den Ophel moet gezocht worden.

Maar laat ik u eerst wat vertellen van dat brok muur uit Salomon's tijd, dat slechts 59 meter breed en 18 meter hoog is en uit gehouwen steenen is opgemetseld, die alle één meter hoog en van bijna drie tot vijf meter breed zijn.

Dit brok muur ligt aan den zuidkant van Jerusalem, diep in de laagte aan den voet van den Moriah, en is alleen bereikbaar door enge stegen van het Jodenkwartier, waar op den ongeplaveiden weg telkens de bewijzen te vinden zijn, dat het volk zich niet schaamt over eigen vuil.

Deze k l a a g m u u r , zooals dit steenen brok genoemd wordt, doet vooral op den Vrijdag een tooneel zien, waarvan de indruk niet spoedig wordt uitgewischt.

Langs dezen klaagmuur loopt voor het grootste gedeelte een nauwe steeg, die van den eenen kant doodloopt tegen een anderen muur en van den anderen kant voortloopt langs een bouwvallig steenen poortje met een armoedig ijzeren hek, dat een soort grasveldje afscheidt van den weg.

Langs de voegen zijn deze zware steenen, waaruit de klaagmuur bestaat, op een breedte van ongeveer twee centimeters minder verheven dan het overige langwerpig vooruitspringend vierkant. Alle steenblokken van dien tijd hebben dezelfde teekening en zijn daaraan telkens te herkennen, waar men ze gemetseld vindt in muren en tusschen steenen van lateren tijd.

Mannen en vrouwen, kinderen en grijzen van het Israëlietische volk weenen hier, vooral op den Vrijdag, met groot geween. De meeste Joden zijn gekleed in wit-vuile tunica's, waarover in den winter van de schouders tot de voeten een lange jas hangt van paars of blauw fluweel zonder sneê, waarvan de boorden, met een soort van vuil-geel bont afgezet, van den hals recht af naar beneden komen, terwijl ze een weinig van voren van elkaar hangend, de vuile tunica laten zien. De meesten dragen lage hoedjes met smallen rand van westersch model, en onder die hoedjes komen langs de slapen de bekende Talmud-krullen uit. De jongeren vooral zijn mager en slank, maar vuil-wit van kleur. De vrouwen zijn meestal gesluierd op een wijze alsof zij een beddelaken hebben geslagen over haar hoofd; welke sluier van achteren het bovenlijf bedekt, van voren bijna afhangt tot den grond en òf wit òf gekleurd is in een bonte donkere tint.

Sommigen van hen zitten neergehurkt op den vuilen grond aan de overzijde van de steeg, lezen in hun bijbel en blikken van tijd tot tijd met betraande oogen naar den muur. Anderen, en dezen maken verreweg het grootste getal uit, hebben de rechterhand gebogen boven het hoofd en leunen daarmee tegen den muur, terwijl hun hoofd een weinig voorovergebogen op den krommen elleboog steunt en neerziet in het boek, dat de linkerhand naar boven houdt. Half zingend, half neuriënd op klagenden toon lezen zij de klaagliederen van Jeremias, den profeet.

Men moet hen zien en hooren bidden: zien hoe bij sommigen dikke tranen langs de wangen vallen, die innig-droevig zijn geplooid; hooren hoe dat bidden opklimt uit een vermorzeld hart om de zonde van het volk, met de onsterfelijke hope op de redding, die eenmaal komen moet. En als gij dat alles hebt gezien en gehoord, om het nimmer te vergeten, gaat gij heen vol vrees voor den rechtvaardigen God, Die zoo diep Zijn uitverkoren volk vernederd heeft, dat het hier voor geld, in zijn eigen stad, aan den voet van zijn eigen tempel nog het recht moet koopen, te mogen schreien over zijn eigen diepen val en bidden om verlossing en heil.

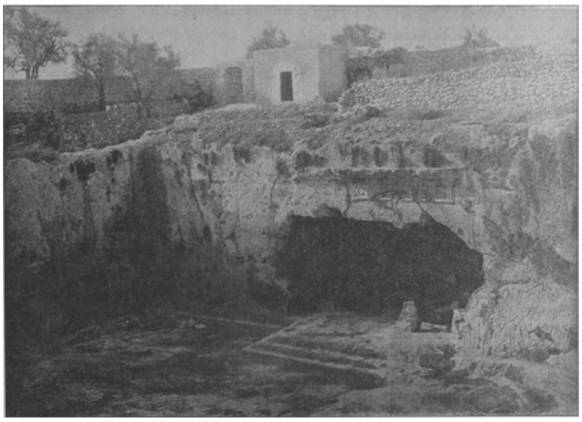

HET DOODE LAND: Het graf der Koningen.

Weent en bidt de eeuwen door: de Heer blijft niet doof, ook niet voor u; en aleer Hij, Die geweend heeft over u, Die in waarheid ook uw Messias was, hier te Jerusalem wederkeert met Zijn loon en met Zijn straf, zal ook uw gebed verhoord en zullen uwe tranen gedroogd zijn.

Wat de Joden uit vreemde landen doen, wanneer zij voor het laatst bij den klaagmuur hebben geklaagd, deden ook wij. Gelijk zij staken wij een kleinen ijzeren spijker tusschen een der voegen van den steenen muur bij de duizenden spijkers, die sedert onheugelijke tijden door de joodsche pelgrims ter gedachtenis in alle voegen gestoken zijn. De ware beteekenis daarvan heb ik echter niet kunnen achterhalen.

Nog een ander overblijfsel uit Salomon's tijd doet ons denken aan dezen grootste der Koningen van Israël.

In het Zuid-Oosten van Jerusalem op den berg *der Ergernis*, zooals hij nog heden genoemd wordt, den berg waarop Salomon in zijn ouden dag tempels ter eere der afgoden van zijn heidensche vrouwen stichten deed, staat nog een monolieth, die zes meters lang en vijf breed is. Zijn eenig versiersel is een Egyptische kroonlijst. De ingang ervan is naar het westen gekeerd en van binnen ziet men een klein voorportaal met een groot vierkant erachter waarvan de muren twee nissen hebben. Waarschijnlijk is dit nog een van de vele tempeltjes, die Salomon op dezen berg ter eere der afgoden zijner vrouwen verrijzen deed.

Zijn broeder Absalon, de ongelukkige, maar meest geliefde zoon van David, heeft zijn naam tot heden toe nog aan veel grooter monument verbonden.

In het dal van Josaphat, dat tusschen den Olijfberg en Jerusalem ligt, aan den oostkant dezer stad, ligt dit monument met den naam van *Absalon's Graf*. Het is een van de meest sprekende overblijfselen van geheel Jerusalem, waarvan de lijnen door u nooit vergeten worden en dat altijd onmiddellijk, onder tal van platen en teekeningen, te herkennen is.

Het is van steen met vuil-gele kleur; maar 't is niet gemetseld. 't Is vierkant en gehouwen uit den berg. De zijden van dit vierkant zijn elk 6.85 meter breed bij een hoogte van 6.50. Elke kant heeft twee kolommen en twee halve kolommen, die tusschen pilasters staan met kapiteelen van Ionische bouworde. Op deze kapiteelen staat aan alle vier zijden een fries in Dorischen vorm met offerschalen en de bekende Dorische driedubbele groef, waarboven een Egyptische kroonlijst loopt. Alles: kolommen,

(*Zie het vervolg op blz*. 106.)

Passiebloemen.
Uit de '*Geistliche Lieder*' van pater G.M. Dreves, S.J., overgebracht door P. FR. N. van Hassel, O.P.

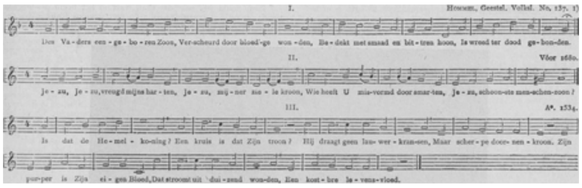

I.

Des Vaders eengeboren Zoon,
Verscheurd door bloed'ge wonden,
Bedekt met smaad en bittren hoon,
Is wreed ter dood gebonden.

Wat zijt Gij, Heer, met bloed bespat,
Wat zijt Gij wreed geslagen!
Hoe hebt Gij, moede en afgemat
Den last van 't kruis gedragen!

Hoe is Uw lichaam ééne wond
Van 't hoofd tot aan de voeten!
Daar is in U geen plek gezond,
Om onze schuld te boeten.

Ik ben van al Uw pijn de schuld,
Voor mij hebt Gij geleden;
Ik heb den lijdenskelk gevuld
Met smaad en bitterheden!

O Jezus, toon me Uw aangezicht,
Misvormd door mijne zonden,
Als ik verschijn voor Gods gericht
En sterk mij door Uw wonden.

II.

Jezu, Jezu, vreugd mijns harten,
   Jezu, mijner ziele kroon,
Wie heeft U misvormd door smarten,
   Jezu, schoonste menschenzoon?

Wie heeft U het hoofd doorstoken,
   't Koningshoofd, met scherpen krans?
Wie dat reinste Hart gebroken,
   Jezu, met een wreede lans?

Heer, wie dorst U vast te smeden,

Aan het kruis, met ruw geweld?
Wie heeft uitgerekt Uw leden,
Dat Uw beendren zijn geteld?

Wie, wie dorst U wederstreven
In Uw vlucht, o Cherubijn?
Zijt Gij niet van dood en leven
Heer en Meester, Jezu mijn?

Ik, o Heer, heb U geslagen
Toen de Raad U ondervroeg,
U bespottend dorst ik vragen:
'Profeteer ons, wie U sloeg!'

Wil mijn zonden niet gedenken,
Ach, ik wist niet wat ik deed;
Heer, wil mij vergeving schenken,
Vóór Gij in het oordeel treedt.

III.

Is dat de Hemelkoning?
Een kruis - is dat Zijn troon?
Hij draagt geen lauwerkransen
Maar scherpe doornenkroon.
Zijn purper is Zijn eigen Bloed,
Dat stroomt uit duizend wonden, -
Een kostbre levensvloed.

Ach, Wien 'k aan 't kruis hoor klagen
Hij is des Vaders Zoon,
Die boven 't stergewemel
Gevestigd heeft Zijn troon.
Die handen, nu zoo wreed gewond,
Zij hebben aarde en zeeën
En hemelen gegrond.

Mijn ziel, aanschouw die handen!
Kent gij haar wonderkracht?
Zij houden maan en sterren
En zonnen in haar macht!
En nu - die wonden, bloedig rood,
Zij brachten heil aan de aarde
En redding uit den dood.

Wat Jezus heeft geleden -
Voor U heeft Hij 't doorstaan.
U trouw, is Hij blijmoedig
Den kruisdood ingegaan.
Voor U heeft Hij in bittren nood
Zich onder bange zuchten
Geofferd tot den dood.

O luister naar ons smeeken,
O lieve Jezu mijn!
Laat toch Uw bitter lijden

Voor ons niet vruchtloos zijn.
Verbreek der zonde heerschappij,
Opdat door Satans listen
Uw dood niet ijdel zij!

IV.

Aan het harde kruis verheven
Met drie nagels, scherp en groot,
Geeft Maria's Zoon Zijn leven,
Vastgenageld en ontbloot.

Zie, hoe 't bloed uit diepe wonden
Als uit duizend bronnen vloeit,
En tot delging onzer zonden
Als een beek het kruis besproeit.

Zie, hoe Jezus' wonden gloeien
Door de pijnen van den dood;
Hoe ze als roode rozen bloeien,
Passiebloemen, purperrood.

Zie, door Zijn gewonde leden
Vaart een kille sidd'ring heen,
Nu de dood komt aangetreden
En Hem dringt door merg en been.

Geen gezonde plek te speuren!
Van het hoofd tot aan den voet
Liet mijn Jezus zich verscheuren,
Overal bespat met bloed!

Heer, hoe velen dier kwetsuren
Sloegen U mijn zondental,
Talrijk als mijn levensuren
Door mijn ontrouw en mijn val.

Ja, mijn ongerechtigheden
Talrijk zijn ze als 't oeverzand,
En geen tranen of gebeden
Wisschen mijner zonden schand'!

Zooveel zonden - zooveel smarten,
Geene, die de Heer niet droeg;
Geene, die in 't diepst des harten
Hem geen nieuwe wonden sloeg.

Heer, vergeef dat ik U smarten
Meerder door mijn hoovaardij,
Luister naar de klacht mijns harten:
‘O, hoe bitter grieft het mij!’

Zie ik, Godslam, 't zoenbloed kleven
Aan mijn handen, roodgeverfd,
Ach, dan moest mijn ziele beven,
Als Gij aan het kruishout sterft.

Hoor de zuchten en de klachten
   Jezu, van 't gebroken hart:
‘Nooit wil ik U meer verachten
En vernieuwen Uwe smart!’

V.

Aan 't kruis in bittre pijnen
   Daar hangt Maria's Zoon.
Zijn duizend wonden schrijnen
   En bloedig is Zijn kroon.

En onder 't kruis des Heeren
   Daar stond de Lieve Vrouw:
Wie kan haar smart waardeeren,
   Wie peilt haar diepen rouw?

Des Heeren wreede smarten,
   Wat Jezus' Moeder lijdt -
Beweenen onze harten
   In dezen passietijd.

Nijmegen, 1904.

Het doode land.
Door
Pastoor Kaag.
Van Israëls koningen. [Vervolg van p. 104.]

pijlers, kapiteelen, fries en kroonlijst, is gehouwen in het éene steenblok. Op dezen monolieth heeft men uit zeer groote steenen een soort van afgebroken toren opgebouwd in vierkanten vorm, bekroond met een lijst waaruit een kegel oprijst, die een vaas met palmen draagt.

In weerwil van den naam aan dit monument in den loop der jaren gegeven, is het zeker niet het graf van Absalon.

Toen Absalon stierf door Joab, den veldheer van David, met een driemaal herhaalden lanssteek afgemaakt, deed Joab hem begraven op de plaats, waar hij met zijn haren aan den boom was blijven hangen en liet op zijn graf een grooten hoop steenen werpen.

Gewoonlijk wordt deze tekst zoo verstaan, dat Joab met zijne soldaten uit afkeer voor Absalon steenen wierp op zijn graf, maar onze Dr. Schmidt gaf in de nabijheid van Absalon's graf eene geheele andere verklaring.

Toen wij eens op een onzer wandelingen, in het dal van Josaphat, bij de graven der Israëlieten stonden, die daar bij voorkeur wilden begraven worden, wees hij ons op een hoop, uit kleine steentjes gevormd, boven het graf van een Israëliet.

Ziet, zeide hij, naar dat graf, waar in het begin der negentiende eeuw een eerbiedwaardig en zeer gevierd Rabbijn begraven werd. Ziet, hoe daarop ligt een groote hoop van kleine steentjes. Hoe komen die daar en wat beteekenen ze?

STICHTELIJKE LEZING, NAAR EEN AQUAREL VAN C. BISSCHOP.

Daar komt geen Israëlietisch pelgrim te Jerusalem, of hij gaat naar dit graf van den Grooten Rabbijn, en bij dat graf komend, werpt hij een steentje op dat graf bij de menigte, die daar reeds liggen, om daarmee eer te geven aan hem wiens lijk daar begraven ligt.

Zou, zoo zeide Dr. Schmidt, de beteekenis van dit steentjeswerpen niet afkomen uit den ouden tijd en uit eene overlevering bij de oude Israëlieten van eeuwen her bewaard? En zou dat steenen-werpen van Joab en zijne soldaten niet moeten verklaard worden in dezen zin? De Westersche schriftgeleerden zijn helaas! maar

al te veel gewoon de beteekenis van uitdrukkingen, die staan in de H. Schrift, te verklaren met de beteekenis door het Westen eraan gegeven, terwijl het Oosten somwijlen aan die teekens eene geheel andere beteekenis verbonden heeft.

Absalon was en bleef de meest geliefde zoon van David, over wiens dood David hevig heeft getreurd, en ik kan mij niet voorstellen, zeide Dr. Schmidt, dat de Israëlieten niet de droefheid van David ontzien hebben door met steenen naar Absalon te werpen nog na zijn dood in de slechte beteekenis van dit woord, zooals het Westen daaraan gegeven heeft.

In de onmiddellijke nabijheid van dit zoogenaamde Absalon's Graf staan nog drie andere mausoleums, waaraan de namen van Josaphat, Jacobus en Zacharias verbonden zijn, omdat in het eerste de familie van koning Josaphat, in het tweede de Apostel, Jacobus de Mindere, en in het derde de profeet Zacharias, die tusschen den tempel en het altaar gedood werd, begraven ligt.

Deze in de rots uitgehouwen tempeltjes van strenge, sombere structuur zijn wel de gebouwen die passen in dit sombere dal van Josaphat, waar duizenden en duizenden begraven zijn om daar te wachten op den grooten oordeelsdag, wanneer, gelijk men uit de woorden van den profeet Joël wil opmaken, daar alle vol-

keren zullen gericht worden in strenge rechtvaardigheid: *Ik zal alle volkeren verzamelen en naar het dal van Josaphat voeren, waar ik in gericht zal treden met hen om Israël, mijn volk en mijn erfdeel*.

Nog aan een ander overblijfsel van lang vervlogen tijden is de naam van Israël's koningen verbonden.

Aan den noordkant van Jerusalem, op nog geen kwartier uurs afstand van de muren der stad, zijn de *graven der koningen* gelegen.

Eerst in 1863 zijn ze ontdekt. Maar ten onrechte wilde men eerst hebben, dat op deze plaats eenmaal de koningen van Israël begraven werden, want de Schriftuur vermeldt duidelijk, dat de koningen in den burcht van David, het oude Jebus, werden begraven.

Daarbij vertelt Flavius Josephus de bekeering tot het Jodendom van Izas, koning der Adiabeniërs, en van heel zijn geslacht. Na den dood van dezen Izas liet zijn broeder, Monabasis, die hem opvolgde in het bestuur, zijn overleden broeder en zijn moeder begraven te Jerusalem, waar zijn moeder voor het heele vorstelijke geslacht een prachtig mausoleum bouwen deed. En het is dit mausoleum, dat thans is teruggevonden en het graf der koningen genoemd wordt. De H. Hieronymus spreekt van dit praalgraf op deze plaats.

Het is een van de leerzaamste plaatsen van geheel Jerusalem en daarom zoo belangwekkend voor iedereen.

De plaat die hierbij gaat (blz. 104) zal u de beschrijving hiervan duidelijker maken.

De twee wanden, die gij voor u ziet, waarvan de een, recht voor u, een donker gat aanschouwen laat, zijn van rotssteen. Deze twee wanden, die gij op de plaat ziet, zijn verbonden met twee andere wanden, die gij niet ziet en die met hun viertal een diep vierkant insluiten van 7 tot 8 meter diepte met een lengte van 27 bij een breedte van 28 meter. Dit heele vierkant is verkregen door het weghakken van den steengrond.

Het huisje met den muur in de hoogte van de plaat staat langs den grooten weg, die achter dien muur en dat huisje voorbijloopt.

Uit dit huisje komende, waar de Arabische portier woont, loopt men een weinig voort, totdat men, altijd met den rug naar dit huisje gekeerd, voor zich ziet - aan den linkerkant van de plaat, achter den opstaanden rotswand en op de plaat niet te zien - in den rotsgrond gehouwen een trap van ongeveer negen meter breedte met zes-en-twintig treden, die om de andere breed zijn en smal. Tusschen twee van deze loopt een gleuf, waarin het regenwater bijeenloopt en naar de zijden gaat om te stroomen in de twee cisternen of de twee groote waterbakken, die onder aan den voet van de trap recht voor u en ter rechterzijde liggen. Deze groote vergaarbakken van water dienden om de lijken af te wasschen, aleer ze gebalsemd en begraven werden. Zijt gij onder aan de trap gekomen dan draait gij u links om en komt gij te staan, u al verder omdraaiend, in het vierkant hierboven beschreven, met uw gelaat gekeerd naar het donkere gat, recht voor u, op de plaat.

Dit donkere gat op de plaat is in werkelijkheid een soort van tooneel zonder schermen, ongeveer 12 meter breed, dat op den voorgrond drie voetstukken van kolommen in grooter en kleiner vorm laat zien, terwijl in de hoogte aan den voorkant een fries loopt, waarin kransen, bladeren en druiven gehakt zijn.

In deze portiek gaat men aan den linkerkant met een kleine, smalle trap naar beneden, terwijl onder aan de trap, ter zijde van de opening waardoor men in het graf komt, een zware steen van ongelijke rondte op zijn kant staat, die gemaakt is om te worden gewenteld vóór de opening van deze grafkamer.

Door deze opening binnengaande ziet men aan de zijden van de grafkamer lage banken van steen, ook uitgehouwen in de rots, terwijl men recht voor zich, in de

beide hoeken van den achterwand, twee steenen deuren ziet, die verschillende daarachter liggende kamers, met nissen waarin de lijken werden neergelegd, afsluiten.

Deze geheele inrichting is daarom van zooveel belang, omdat ze ons een allerduidelijkste voorstelling geeft van Christus' graf, dat ook, ofschoon veel kleiner van omvang, eerst een grafkamer met den ronden steen ervoor en achter deze grafkamer het eigenlijke graf moet gehad hebben. Wanneer men zich deze voorstelling van Christus' graf heeft eigen gemaakt, worden de toestanden, ons door de Evangelisten van den Paaschmorgen beschreven, duidelijk en klaar.

Toen de H.H. Vrouwen in den vroegen morgen bij het graf kwamen, zagen zij, dat de steen afgewenteld was en het graf dus open was. En aanstonds kwam bij haar de gedachte op aan eene heimelijke wegvoering van het lijk, aan eene heiligschennis. Terwijl de andere vrouwen in de grafkamer gingen, liep Maria Magdalena in allerhaast naar de stad terug, naar Petrus en Joannes.

Onmiddellijk gingen nu ook Petrus en Joannes naar buiten. Maar Joannes liep sneller en kwam eerder dan Petrus bij het graf. Toch ging Joannes niet in het eigenlijke graf, ofschoon hij, met gebogen hoofd door den lagen ingang ziende, de linnen doeken, waarin het lijk was gewikkeld geweest, op den grond zag liggen. Petrus die hen volgde op den voet, ging onmiddellijk het eigenlijke graf binnen en zag, dat de zweetdoek, die om Christus' hoofd was geslagen geweest, op eene afzonderlijke plaats lag.

Terwijl nu Petrus en Joannes met de H.H. Vrouwen terugkeerden naar de stad, bleef Maria Magdalena achter bij het graf, en toen de eersten vertrokken waren, ging zij nog eens de grafkamer binnen niet alleen, maar zag zij ook naar de grafnis, waarin het lijk van Christus gelegen had. Toen zag zij twee engelen in menschelijke gedaante en in het wit gekleed, de een aan het voeten-, de ander aan het hoofdeinde van Christus' graf. En deze Engelen zeiden tot haar: - Vrouw! waarom weent gij? - Omdat zij mijnen Heer hebben weggenomen, antwoordde Maria, en ik niet weet waar zij Hem gelegd hebben.

De inrichting van deze koninklijke graven verklaart ons nu duidelijk, wat het beteekende, dat de steen van Christus' graf afgewenteld was, en dat men nog juister spreekt als men ‘wentelen’ en niet ‘afwentelen’ zegt. Ook verklaart ze ons, hoe men verstaan moet dat men het graf inging; want dat dit ‘ingaan’ beteekent het ingaan van de grafkamer, waarin of waarachter de lijknis was waar het lichaam van Christus was neergelegd.

Wat in en om Jerusalem ons herinnert aan de Koningen van Israël hebben wij nu verklaard gezien. Over de overblijfselen waaraan de geschiedenis der Profeten verbonden is, schrijven wij een volgenden keer.

Stichtelijke lezing.
Naar een aquarel van C. Bisschop.

Als er onder onze schilders een kleurenliefhebber is, dan zeker Christoffel Bisschop: zóó mooie, schitterende stillevens heeft hij reeds in menigte geschilderd: blozende vruchten en blinkend tafelgerei effectvol bijeengeschikt, dat het een lust moet zijn zoo iets in zijn eetkamer te hebben hangen. Kleuren, helle, straffe, stralende kleuren; geen stille, gedempte tonen, maar een luidruchtig, licht-sprankelend kleurenfeest, fleurig en glinsterend, met scherpe kantlichten langs metalen schotels en pittige flikkeringen in ranke bokalen, en over dat alles het daglicht heen, hel-blinkend, brutaal-stralend... 't is een prachtige schilder, die Bisschop.

Nu is 't wel waar, dat al die pracht een beetje van den buitenkant is; we kennen anderen, die ook de schoone, hooge kleuren liefhebben, en ze schoon schilderen

ook, maar toch altijd nog wat méér te vertellen hebben. Als we Bisschop's schitterkleur bewonderd hebben, is 't gedaan, van zijn eigen, diepere aandoening, van zijn zielsgesteldheid onder 't werken merken we niets. En omdat nu Bisschop niets heeft dan zijn brillante kleuren-lichtwerking en zijn schildersknaphandigheid, is 't wel jammer, dat wij daarvan zoo weinig kunnen laten zien op een ongekleurde plaat. Maar met wat fantasie kunnen we ons de bloeiende kleurfonkeling van dat mollige tafelkleed wel verbeelden, het rood van 't jak der vrouw en den schitterwitten halsdoek er overheen, het perkamentig vergulde der boekbladen met het zwartig letterrag, de dof-vlammende pauweveer er tegen, den kantig verlichten tinnen schotel, kortom, het heele antiek-voorkomende stilleven, waartoe we de star-behandelde menschelijke figuur ook haast zouden rekenen.

Al kiezen wij de zielvolle uitbeelding, die een Jozef Israëls van zoo een eenzame figuur geven zou, boven de kille van Bisschop, toch blijft eerbiedwaardig in dezen meester het eerlijk enthousiasme waarmee hij zijn uitverkoren mooi is trouw gebleven.

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg.*)

Maar... toen Albert gezegd had: ‘Waarom noem je mij toch altijd broertje? Wij zijn niet eens familie van elkaar...’ toen had Mignon eensklaps zichzelve teruggezien in den tuin van het oude doktershuis met Albert en Hector; toen had zij hem weer gezien vol hoogmoed en strengheid, als toen zij voor hem de vlucht had genomen met haar trouwen hond.

Wat had zij misdaan? Zij had immers niet vergeten, dat zij hier op niets recht had; dat zij een aangenomen kind was, dat van luimen van genade afhankelijk bleef. Zij was en bleef slechts Mignon. Ach... zij wilde liever weggaan, ver weg en werken voor haar brood. Waarom was Albert nu op eens zoo vreemd?

Zij pijnigde zichzelve met allerlei gedachten...

'Mignon!' klonk het plotseling in den tuin.
Zij schrikte en veegde zich de oogen af.
'Kom je beneden, Mignon! Het is zoo gezellig in den tuin!'
'Ik heb geen tijd!' riep zij met haast onhoorbare stem terug.
'Als je niet komt, blijf ik mijn leven lang boos,' lachte de schilder vroolijk.
Mignon ging naar den tuin; hij liep haar dadelijk tegen, keek verschrikt in haar roodgeweende oogen en zuchtte diep.
'Mignon... wat beteekent dat? Nog altijd boos? En waarom eigenlijk?'
Zij schudde het hoofdje.
'Is het mijn schuld?' vroeg hij berouwvol.
'Neen,' jokte zij, zonder ook maar even op te zien.
'Waarom heb je dan geschreid?'
'Daarom...'
'Mignon... ga je mee?'
'Waarheen?'
'Ik heb een massa bloemen voor je geplukt; ik weet, dat je die zoo graag op het kerkhof brengt...'
'Maar ik ga gewoonlijk alléén naar moeders graf...'
'Maak dan vandaag een uitzondering. Vroeger mocht ik toch ook wel mee. Zullen wij gaan? Wij kunnen nog juist voor tafel terug zijn!'

Z.M. MOETSOEHITO, KEIZER VAN JAPAN, EN ZIJN STAF.

'Freule Alex komt straks terug...' weerstreefde het meisje, 'wij zullen op haar wachten en na tafel gaan. Is dat goed?'
'Ja!' zei hij zuchtend, 'dat is goed, kleine kat.'
Zij wilde hem voorbijgaan.
'Waarom heb je straks gehuild en wat bedoelde je met dat bedroefde: vroeger was alles goed en nu...'
Hij trad haar in den weg om haar te beletten te ontsnappen.
'Wat doet het er toe?'
'Ik ben zoo nieuwsgierig, Mignon.'
'Lastig mensch!'
'Allerliefst meisje!'
'Laat mij toch voorbij.'

'Eerst opbiechten.'

'Neen!'

'Zoo koppig? Dat ben ik niet van je gewoon. Vroeger was je het héél erg; vroeger, toen jij alles zoo goed vond en ik, wel ik vind, dat het toen lang niet goed was en dat het eerst nu goed kan worden, Mignon!' zei hij plagend en teeder. Zij zweeg.

'Wil je me zeggen waarom je geschreid hebt?'

'Neen!'

'Ik kom er toch wel achter.'

'Misschien!'

'O neen, héél zeker. Ik ben 'n scherpzinnig jongetje en nieuwsgierig als 'n rat.'

'Ik moet in huis zijn, je mama helpen...'

'*Je* mama helpen!' herhaalde hij verbaasd. 'Is zij ook jou moeder niet? Zeg, Mignon, waarom ben je toch zoo vreemd vandaag?'

'Ik ben niet vreemd, jij bent het! Eerst dwing je mij schier je weldaden op en eischt van mij, dat ik zal vergeten, dat ik

EEN GEÏMPROVISEERD NAAI-ATELIER IN HET WINTERPALEIS TE ST.-PETERSBURG.

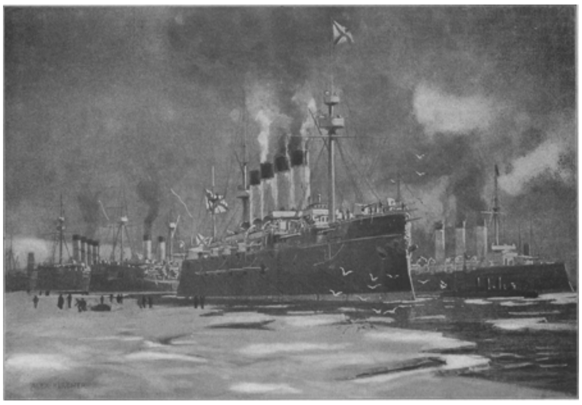

Pantserkruiser ‘Gromoboj.’
Pantserkruiser ‘Rurik.’
Pantserkruiser ‘Rossija.’
Pantserdekkruiser ‘Bogatyr.’ Torpedovernieler.
HET RUSSISCHE ESKADER TE WLADIWOSTOK.

slechts een vreemd, uit medelijden opgenomen kind ben en later... gooi je mij in 't gezicht, dat ik je zuster niet ben en niet eens familie van je...'

En weer luidop snikkend, vluchtte zij weg.

'Mignon, lieve Mignon!' riep hij, geheel en al in de war van schrik en verbazing.

Zij hoorde 't niet meer.

'Is 't dat?' mompelde hij en toen begon hij te lachen, zoo hartelijk en vroolijk als een gelukkig kind.

Hij stormde het huis binnen, maar Mignon was naar haar kamer gevlucht. Al zijn roepen en smeeken bleef onbeantwoord.

Later kwam freule Alex en legde zoozeer beslag op haar vriendin, dat hij er wanhopig onder werd. En het jonkertje week niet van zijn zijde en dwong hem al zijn oude schetsen en portretten te voorschijn te halen. De drie logés brachten heel wat levendigheid in het doktershuis.

Albert sprak zijn pleegzusje nauwelijks meer, zij ontweek hem voortdurend.

De oude freule hield dagen lang haar kamer, doch op den verjaardag van mevrouw Ter Meer werd zij voor de eerste maal naar beneden gedragen en in een ziekestoel gezet.

Zij sprak heel weinig en dan nog vinnig, maar haar scherpe oogen gluurden overal heen en lieten niets onopgemerkt.

De grappige wijze waarop Floris met zijn tante omging, vermaakte het geheele huisgezin.

Iedereen hield van den aardigen bengel en hij nam alle genegenheid als vanzelf-sprekend aan. Soms vertelde hij van thuis, om zijn tante te plagen, en was dan onuitputtelijk over zijn broer, den knappen huzarenofficier. Tante deed altijd alsof zij niet naar deze verhalen luisterde, maar werd het haar eindelijk al te bont, dan kon zij haar ergernis niet verkroppen en viel hem met allerlei andere dingen in de rede, om hem te noodzaken tot een ander onderwerp over te gaan.

En nu was zij dan weer beneden en sloeg de ongekunstelde feestvreugde met wantrouwige oogen gade.

De met bloemen versierde tafel, waarop de geschenken, brieven en kaartjes waren neergelegd, trok het eerst freule Fee's aandacht. Welk een drukte, zelfs de stoel in bloemen verborgen, hoe kon iemand daar nu op gaan zitten!

En de jarige kwam binnen aan den arm van haar man, statig en glimlachend-ernstig.

Albert omvatte haar met zijn sterke armen en hief haar bijna van den grond; zijn gelukwensch uitstamelend, alsof hij nog een opgewonden schoolknaap was. Maar zóó, vol ontroering, met zijn jongenslach en trouwhartige blikken, die haar honderd vleierijen zeiden, was hij zijn moeder het liefst.

Na hem kwam Mignon, schuchter en aarzelend. 'Moeder, lief moedertje,' fluisterde ze, zooals ze het reeds jaren achtereen gefluisterd had, maar zij sloeg niet de oogen op, omdat de verraderlijke tranen weer te voorschijn kwamen; een hooge blos bedekte haar wangen.

Mevrouw drukte de tengere meisjesgestalte vast in haar armen en teeder fluisterde zij het meisje in het oor: mijn eigen dochtertje, voor altijd, nietwaar?'

En haar blik zocht daarbij haar groeten jongen. Alex en Floris drongen ijverzuchtig nader, want zij hielden beiden reeds veel van hun lieve gastvrouw. Zelfs Hector begreep, dat er heden iets anders was dan anders en drong zich tegen den mooien sleeprok, met schrandere oogen opziend naar 'de vrouw.'

'Wou jij de vrouw ook gelukwenschen, braaf dier? Zoo, geef jij de vrouw maar 'n poot, beste hond. Hec krijgt vanmiddag óók wat extra's.'

Tante Fee zat onbeweeglijk in haar stoel en keek en luisterde. Het was haar hier zoo vreemd; zij was vergeten hoe menschen elkaars geboortedagen vieren; zij wist alleen nog iets er van hoe zij feestdagen vierden met haar lievelingen.

Een gevoel van.... ja, wat was het?... Die vrouw deed zoo neerbuigend tegen Hector, alsof het lieve dier daar heel vereerd mee moest zijn; onbillijk! Maar..., zij zat daar.... alleen.... moest zij niets doen of zeggen? zij genoot toch gastvrijheid? Bah, had zij daarom gevraagd? Rekenden zij misschien op een kostbaar geschenk? Neen, dat toch niet; de Ter Meer's waren rijk.

Mevrouw bekeek de fraaie geschenken en dankte de gevers, ook Alex en Floris, die voor hun zakgeld toch nog een aardige verrassing hadden weten te koopen.

Tante Fee voelde zich onbehaaglijk, bepaald onbehaaglijk. Niemand lette op haar, maar juist daardoor voelde Fee zich tentoongesteld. Och.... was zij toch maar in het slot.

Nu keerde de gastvrouw zich tot haar met een vriendelijk glimlachje.

‘Goedenmorgen, freule? Hoe gaat het; hebt u een goeden nacht gehad?’

‘Slecht, heel slecht, mevrouw!’ bromde Fee, woedend op zichzelve; op de gastvrouw; op den verjaardag; op dien grooten blonden man, die daar zoo geniepig stond te lachen.

‘Dat spijt mij oprecht,’ verzekerde mevrouw deelnemend en zette zich naast haar.

Fee wenschte zich mijlen ver van daar. Zij spande haar vermoeid hoofd in om zich een behoorlijken gelukwensch te herinneren; het was ook al zóó lang geleden sinds zij een ‘menschelijken verjaardag’ had helpen vieren.

‘Ik hoop, dat een goed ontbijt u wat op zal knappen. Albert, duw jij den stoel van de freule even naar de eetkamer, wil je?’

‘Laat Floris dat doen,’ verzocht Fee haastig. Zij stelde sedert eenige dagen een groot vertrouwen in Floris, hoe hij haar ook sarde en plaagde.

De knaap kwam bereidwillig nader.

De overigen gingen hen voor.

‘Floris,’ fluisterde tante, ‘ik moet toch ook iets zeggen, nietwaar?’

‘Ik hoop van wel, tante; om ons fatsoen, weet u! U hebt daar toch al zoo'n leelijken flater gemaakt. Openhartig gesproken, tante, ik zou u niet gaarne te logeeren hebben en 't allerminst op mijn verjaardag!’

Tante slikte de pil schuldbewust, zij voelde zich plotseling wat helderder van gedachte.

‘Wat zou ik zeggen, Floris?’

‘Lieve gastvrouw; dat komt er goed bij te pas, dunkt me. Ik zal u wel souffleeren, vooruit maar.’

Hij duwde den rolstoel vlug voort en schoof hem tot vóór mevrouw Ter Meer.

‘Zullen we maar met de voordracht beginnen, tante?’ vroeg hij ongegeneerd.

De arme oude freule werd purperrood.

‘Lieve gastvrouw!’ begon Floris halfluid.

Tante nam een heldhaftig besluit; zich aan de armleuningen van haar stoel klemmend, het bovenlijf wat voorover, keerde zij zich naar de jarige.

‘Lieve gastvrouw,’ begon zij haperend, ‘ik voel mij verplicht u op uw jaardag een paar woorden te zeggen...’

‘Niet op uw gewone beleefde manier, alsjeblieft, tante, anders vallen wij flauw,’ fluisterde Floris verstaanbaar.

‘Ik... het valt mij heel moeielijk...’ steunde freule Fee, doodsbenauwd van hulpeloosheid.

‘Daar twijfelt niemand aan. Vooruit maar, tante,’ bemoedigde Floris weer.

Maar freule Fee raakte in de war; er kwam iets vochtigs in haar oogen en haar hand uitstekend, zei ze op ongewoon zachtmoedigen toon: ‘Ik hoop, dat u nog lang en gelukkig moogt leven!’

Mevrouw drukte hartelijk de toegestoken hand.

‘Met uw man en uw kinderen,’ voleindigde Fee den eersten gelukwensch, dien zij sinds lange, lange jaren uitsprak.

‘Hoera!’ riep Albert overmoedig en Floris liet zich ook niet onbetuigd.

‘Ziet u wel, dat het niets moeielijk is, als men eerst maar aan menschelijk gezelschap gewend is. Dat was bepaald de mooiste speech, welke ik in mijn leven hoorde, tante.’

Maar tante verzonk na deze hevige emotie in diepe gedachten en hardnekkig zwijgen.

De anderen vierden feest; lachten, schertsten en plaagden en freule Fee zat eenzaam in haar rolstoel. 's Middags echter zette Mignon zich aan de piano met haar mandoline, Albert speelde, zij zong en tokkelde de snaren van haar geliefkoosd instrument.

Het waren haar oude wijsjes en in haar mijmerenden blik rees heel de herinnering van haar kinderleven.

Freule Fee luisterde naar den zeldzaam boeienden zang en staarde in het mooie, uitdrukkingsvolle meisjesgezicht. Ook voor haar blik rezen herinneringen aan een meisjesjeugd; een droevige jeugd vol bittere ijverzucht en treurige ervaringen.

(*Wordt vervolgd.*)

Van het oorlogsveld in Oost-Azië.

Van de beide keizersfiguren aan de Newa en te Tokio kan men niet zeggen, dat zij den oorlog beheer[s]c[h]en. Voor het publiek althans treden zij weinig op den voorgrond.

Een zonderlinge figuur is czaar Nicolaas II: ziekelijk en teruggetrokken, met niets van de forschheid en beslistheid, die zijn naamgenoot en overgrootvader kenmerkte; - ontwerper van de Vredesconferentie en voorstander van scheidsrechterlijke beslissingen, toch, hoewel alleenheerscher over het uitgestrektste rijk der aarde, tot den oorlog gedwongen door de macht der omstandigheden en den drang der Russische politiek.

Van dien anderen keizer, van huis uit autocraat als alle Oostersche vorsten zijn, maar als constitutioneel monarch samenwerkend met verantwoordelijke ministers en een naar Westersch model gevormd parlement, weten we weinig.

Moetsoehito is de naam van den Mikado, die, als zoon van keizer Komei Tenno, den 3^{den} November 1852 te Kioto werd geboren en reeds in 1867 na zijns vaders dood de regeering aanvaardde. In 1869 trad hij in het huwelijk met Haroeko, een dochter uit het vorstelijk huis van Foedsjiwara-Itsjidsjo, en is vader van een zoon en vier dochters.

Bij het uitbreken van den oorlog had Rusland twee eskaders in het verre Oosten: het eene, het sterkste, lag in de haven van Port Arthur, het andere in die van Wladiwostok. Dit laatste bestond uit de groote pantserkruisers *Rossija, Gromoboj* en *Rurik* en den pantserdekkruiser *Bogatyr*. De drie eerste hebben een

inhoud van tusschen de 11.000 en 13.000 ton, ieder gewapend met 50 tot 80 kanonnen. De *Bogatyr* heeft een inhoud van over de 6000 ton en is met 38 stukken geschut gewapend. De geheele bemanning bedraagt ruim 3000 koppen. Bij deze pantserschepen komen natuurlijk de noodige torpedobooten en torpedovernielers en een aantal transportschepen, zooals de naam aanduidt voor het vervoer van manschappen, levensmiddelen en steenkolen bestemd.

Een vreedzamer aanblik dan die geweldige oorlogsschepen met hun dreigende vuurmonden biedt de groote zaal in het Winterpaleis te St.-Petersburg, waar dames van den hoogsten en oudsten Russischen adel, vrouwen van ministers en grootvorstinnen bezig zijn met het vervaardigen van kleedingstukken en linnengoed voor de soldaten en matrozen in het uiterste Oosten.

Zoodra de eerste tijdingen van het oorlogsveld kwamen, boden een aantal edelmoedige vrouwen, voor het meerendeel tot de hofkringen behoorende, zich aan, om persoonlijk werkzaam te zijn in het belang der kleeding en verzorging van de soldaten, vooral der gewonden, en de keizerin heeft haar aanbod gaarne aanvaard en een der groote zalen in haar paleis ter beschikking der dames gesteld.

Levendig belang stelt de czarina in alles wat het leger in het Oosten betreft, en rijke bijdragen schenkt zij voor de treinen met kleedingstukken, geneesmiddelen en versnaperingen, die uit St.-Petersburg naar Azië vertrekken.

Onze afbeelding op de laatste bladzijde stelt de jeugdige keizerin voor, de bezendingen voor het oorlogsveld inspecteerend, ten einde zich te overtuigen, dat alles overeenkomstig haar verlangen is geschied.

Uit een leven.
Schets door J.K.

Het was de loome rust vóór den storm. Laag in 't westen lichtte een rossig gouden gloed langs den horizon, scherp afstekend tegen de zwart gepluimde wolken, die zwaar - schier onbeweeglijk - boven den zonneglans hingen. Uit de verte kwam een dof klagend geluid, dat aanwies, opzwol tot één machtige stem. 't Was de wind, die nader kwam en plotseling met geweldige kracht losbrak, die de wolken vaneen scheurde en voor zich uit dreef in donkere, grillige gedaanten, versomberend het stervende licht.

Sidderend bogen de boomen zich neer onder zijn machtigen adem.

Haastig, als door een booze macht voortgezweept, ijlde een gebogen gestalte langs de verlaten singels. 't Was een nog jonge man, maar vertwijfeling scheen uit dat doffe oog, zieleleed uit die smartelijk verwrongen trekken. Hij zag de wild voortjagende wolken niet, noch voelde den snijdenden wind, die zijn gelaat striemde. In zijn hart stormde 't als daar buiten.

***

Hij stond eenzaam op de wereld. Vroeg gestorven waren zijn ouders en alleen had hij den strijd moeten doorworstelen, niet geholpen door een vriendenhand, niet vertroost door een opbeurend woord. Toch had hij doorgearbeid, omdat hij geloofde aan het geluk, dat toch eenmaal komen zou; omdat hij - dwaze - het geluk aan den roem verbond. En het oogenblik was gekomen, spoediger dan hij verwacht had, waarin hem het geschenk der liefde, - waarnaar zijn hart zoo onstuimig verlangde,

- werd aangeboden. Hemelsch waande hij de gave, zoo rein schenen de handen, die ze hem brachten. Hoe had zijn ziel gejuicht in dankbare vreugde! Maar hoe kort was die droom van liefde geweest, hoe ruw 't ontwaken!.... Klonk daar geen gesmoorde kreet! Of was 't het huilen van den stormwind?

Voor wien leefde hij nu? Bekommerde zich iemand om hem? ‘Ik ben nutteloos, nutteloos,’ klopte 't in zijn hoofd met aanhoudend gehamer. 't Dreunde door hem heen bij elken stap. Waarom dan nog langer den wreeden last des levens getorst? Zou er iemand zijn, die weenen zou bij zijn dood? En een doffe zwaarmoedigheid als een kil doodskleed gleed over zijn ziel! Naast hem klotste 't diepe water: de singels waren eenzaam... ‘Hier niet,’ zuchtte hij, en sloeg een straat in.

,

Een joelende kinderschaar kwam hem tegemoet. Hij wilde terugkeeren, maar voordat hij 't wist, was hij in hun midden, en met hen door een nauw poortje gedrongen. Hij miste de kracht om iets tegen te doen en gewillig liet hij zich dan ook meevoeren, met een vreemd beseffen, dat hij wel eens meer die deur gezien had, waarvoor hij stond - alleen -, want vóor zich zag hij de kinderen een trap opgaan en verdwijnen. Opeens met een schok werd 't hem duidelijk en wist hij waartoe die ingang leidde. Hij trad binnen, omdat 't zijn lot scheen daar te komen, omdat hij gehoorzaamde aan een drang, die hem er toe dreef.

Toch overviel hem een onwillekeurige huivering, toen hij daar stond in een kerk, vlak tegenover het hoofdaltaar, en zijn eerste gedachte was, weg te vluchten uit die gewijde plaats, waar hij niet tehuis hoorde met zijn sombere levensmoeheid.

Hij keerde zich om, maar verzwakt, uitgeput door den zielestrijd, kon hij niet meer en was wel verplicht een oogenblik op een bank te gaan zitten om wat uit te rusten. Zich zelven onbewust, kwam hij langzamerhand onder den invloed van dien mystieken vrede en de kalmte, die uitging van het Godsgebouw. Hij zag rond. In 't geheimzinnig schemerdonker ontwaarde hij hier en daar eenige knielende gedaanten, schier wegzinkend in de schaduwen der granieten zuilen.

Rondom het tabernakel zweefden lichte wierookpluimen nog, eenige kaarsen beschenen met matbleeken glans de witte bloemen en de marmeren, in aanbidding verzonken engelen. Voor den troon der verborgen Godheid brandde met rustige vlam de eeuwige Godslamp. Daar buiten de strijdende elementen, hier de alleenheerschende Liefde....

‘Nu gaan ze zingen,’ hoorde hij zeggen. Een klein meisje was naast hem op de bank geklommen. ‘Morgen is 't feest en vanavond doen ze 't voor de laatste maal. Mijn broertje zingt ook mee,’ fluisterde ze met kinderlijke openhartigheid, blij dat ze in de groote verlaten kerk iemand naast zich had.

Boven zich hoorde hij een zacht gonzen van stemmen, toen werd alles stil en statig ruischten de orgelakkoorden langs de hooge gewelven, klagend eerst en als om mededoogen biddend, maar dan opstijgend, uitjubelend in een hymnus van innige verrukking. Daar tusschen klonken - in rhythmischen zang - reine kinderstemmen, zingend van God en Zijne oneindige barmhartigheid.... Een siddering als van heilige vrees had hem aangegrepen, toen de eerste tonen het orgel ontvloden en terwijl hij verder luisterde, verliet de wanhoop zijn hart, de weemoed bleef.

,

Het orgel zweeg. Op de trappen hoorde hij een geschuifel van voeten en meteen voelde hij den druk van een klein handje op zijn knie: het meisje naast hem was onhandig de hooge bank afgeklommen.

‘De kerk gaat dicht. U mag hier niet blijven zitten,’ zei zij gewichtig. Zij hield haar smal gezichtje tot hem opgeheven en hij zag hoe ongezond en bleek 't er uitzag, hoe mager 't lijfje scheen onder den valen doek.

‘Ga je zoo alleen naar huis?’ Het was gezegd voordat hij 't wist. Wat ging hem dat schepseltje aan? Wat maakte hem de armoede van dat kind? Leed hij zelf niet oneindig meer?

‘O neen, met mijn broertje, - daar komt hij al,’ en zij liep naar een jongetje toe, dat met een opgewonden kleur van het zingen naderbij kwam. Hij volgde de kinderen, die de kerk verlieten. Hij zag, hoe 't broertje het zusje een hand gaf en hoe ze met gebukte hoofdjes, om den wind niet te voelen, tegen den storm worstelden. Maar zij kwamen niet gauw vooruit, want telkens zag hij ze uitrusten, en hoorde hij daar niet 't meisje schreien van pijn? Hij kon 't niet langer aanzien en hoewel hij zich zelf dwaas, heel dwaas vond, snelde hij naar hen toe.

‘Waar wonen jullie? Dan zal ik je tehuis brengen,’ en fluks had hij 't weenende kind opgetild, dat hem herkende en vertrouwend haar arm om zijn hals sloeg en had den knaap bij de hand genomen.

‘Zij is een beetje zwak en daarom was ze zoo gauw moe,’ zei deze, ‘als om zijn zusje te verontschuldigen. ‘Maar waarom blijft ze dan niet thuis?’ Zijn eerste opwelling van medelijden was al voorbij en hij vroeg 't onverschillig.

‘Zij hoort mij zoo graag zingen.’ Wat een heerlijke trots klonk er uit die woorden! Hij lette er niet op.

‘Moeder is ziek,’ ging de jongen voort en zijn stem werd treurig, ‘ik moet nog naar school, ik kan geen geld verdienen als vader, die is dood.’ Hij hield op met een ingehouden snik. Al de doorgestane ellende viel weer op die kinderziel, ellende waar nooit aan te ontkomen was, zonder vooruitzicht van een blijden dag.

‘Nu dan kan ik moeder wel helpen.’ Was 't zijn stem, die die woorden zoo zacht uitsprak, was hij 't wel, die 't intense van zijn leed langzamerhand voelde wegdrijven uit zijn ziel, was 't dat warme kinderlichaampje, dat zich tegen hem had aangevleid, dat de kilte van zijn hart had weggenomen, hij, die nog geen uur geleden met rustelooze gedachten en gloeiend hoofd langs diezelfde, eenzame singels had gedwaald, wanhopend aan het leven, aan de toekomst? Hij wist 't niet en gaf er zich ook geen rekenschap van.

***

‘Hier wonen wij.’ De jongen liet zijn hand los en stootte een deur open, waarachter een oneindige reeks trappen verscholen lag. Langzaam klommen zij naar boven.

‘Hier is 't,’ en de oudste opende een deur, waaronder een flauwe lichtstraal doordrong.

Het kamertje was half donker, slechts uit één hoek kwam licht. Daar vlogen de kinderen naar toe.

‘Moeder, hier is een goede mijnheer, die ons tehuis heeft gebracht.’

Hij moest nu wel naderbij treden en het hart kromp hem ineen bij 't zien van dat uitgeteerd vrouwengelaat, met de ingevallen slapen en de uitstekende jukbeenderen onder het wasbleeke vel. De oogen brandden als in koortsgloed, door het licht van 't petroleumlampje nog scherper verlicht.

‘Ja, moedertje, ik kom eens naar je kijken.’ O God, hoe lang had hij dien naam niet gezegd! ‘Ik was in de kerk en heb je zoontje hooren zingen en buiten was 't zoo'n storm, dat ik hen maar even heb thuis gebracht.’

‘Ik dank u vriendelijk, mijnheer, dat God u er voor beloone.’

Een zachte glimlach lichtte over haar gelaat en scheen 't pijnlijk starende uit haar oogen te verdrijven. Het spreken kostte haar moeite, zij hijgde na die woorden.

‘Kan ik je soms helpen? Zeg 't maar gerust! Hebt je veel pijn?’

‘Och, dat is niets, mijnheer, maar de kinderen, waar moeten die naar toe, als ik dood ben? In het gesticht? Ja daar is 't wel goed, maar ik had mijn jongen zoo graag laten studeeren voor organist, net als zijn vader geweest is, en dat leeren ze daar niet. Beter word ik toch nooit; maar ik was zoo graag bij mijn kinderen gebleven.’

Afgemat hield zij op en zonk in de kussens terug, de oogen gesloten.

De kinderen stonden naast hem, vertrouwvol tot hem opziend, als verwachtten ze slechts van hem redding en hulp.

Toen werd 't licht in zijn ziel, vaneen scheurden de nevelen der melancholie, 't trilde door hem heen met een zalige, vroeger nooit gekende vreugde. Want een geheimzinnig wonder werd op dat oogenblik in hem gewrocht; de liefde uit medelijden geboren, redde hem van den afgrond, waarin hij - zoo kort geleden nog - dreigde onder te gaan.

DE KEIZERIN VAN RUSLAND INSPECTEERT DE ZENDINGEN VERSNAPERINGEN EN GENEESMIDDELEN VOOR HET OORLOGSVELD.

‘Ik ben niet meer nutteloos op de wereld. Hier ben ik noodig. Ik zal die moeder helpen, voor die kinderen werken,’ juichte 't in hem. En als in een visioen zag hij dien levensweg.

‘Moeder,’ zei hij eenvoudig, terwijl hij de uitgeteerde hand der vrouw nam, ‘ik sta alleen op de wereld, ik heb bij mij zelf gezworen, dat geen van u allen, van dezen stonde af aan, gebrek meer zal lijden. God voerde mij hierheen. Vertrouw op mij, ik zal voor de kinderen zorgen, ook al zijt ge heengegaan.’

't Stormde buiten, 't luwde daarbinnen; en 't werd er zonnig sinds dien avond, of hij den zoetsten eed gezworen had.

Bij de platen.

Palmzondag te Weenen. -

Vóór de St.-Stephanus-kerk is het een drukte van belang. ‘Prachtige palmen!’ roepen de mannen en vrouwen bij hun welvoorziene tobben en zij hebben beter dag dan menig kramer van religieuze artikelen bij een bedevaart. Elke vrome kerkganger koopt een tak om dien voor het altaar te laten wijden tot het heilig symbool van den Koning, Wien heden voor zóóveel eeuwen in een andere wereldstad werd toegezongen: ‘Hosannah! gezegend Die komt in den naam des Heeren!’

Voor ons, Hollanders, lijkt zoo'n tafereel op 't eerste gezicht vreemd, ja ontstemmend en we zouden niet wenschen, dat dezelfde kerkelijke gewoonte in ons eigen vaderland bestond. Toch, als we even doordenken en nauwkeuriger het Palmzondag-tooneel op onze plaat bekijken, dan gevoelen wij ons te meer gesticht door die geloovigen, die door het marktlawaai om zich heen, niet het minst blijken afgeleid van de verheven en tragische gedachten, die de eerste dag der Goede Week opwekt; is die ernst niet duidelijk afgeteekend op het gelaat dier dame, met haar kerkboek in de hand huiswaarts keerend, naast haar het meisje, met ingetogen houding den gewijden palm dragend? Doet dat modern-gekleede Weener kind iets anders dan *de kinderen der Hebreeên*, wier lof de Kerk op Palmzondag met weemoed zingt.

[Nummer 15]

EEN GEVAARLIJKE OPERATIE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JAN STEEN.

Een gevaarlijke operatie.
Naar de schilderij van Jan Steen.

Och, och, wat heeft dat baasje het hard te verantwoorden: daar wordt hem zoowaar een massa steenen uit den hals gesneden; op het bord aan zijn voeten ligt al een aardig vrachtje en toch blijven ze maar vallen, opgevangen door vrouwlief. Weken en weken reeds heeft hij gesukkeld met zware hoofdpijnen, nu den eenen, dan den anderen medicijnmeester geraadpleegd, drankjes geslikt, pillen verslonden en likpotten geleegd - 't mocht niet baten. Maar nu heeft hij een chirurgijn gevonden, die er secuur achter is. 't Zit hem in de steenen, die dag en nacht in zijn bol rommelen: 't is de steen in 't hoofd, heeft de wijze man geconstateerd en een pijnlijke operatie zal niet te vermijden zijn.

Nu, 't moest er dan maar van komen; op een mooien morgen is hij met de vrouw opgestapt naar de woning van den geleerde. 't Zag er indrukwekkend uit daarbinnen: op een tafel bij 't raam lag mysterieus gerei, flesschen en zalfpotten, en nog een kast vol geheimzinnigheden achter in 't vertrek. Boven aan de balken van de zoldering hing zoowaar een allergriezeligst gedrocht; 's meesters helper verzekerde, dat het een opgezette krokodil was, die niemand kwaad meer deed; maar 't was toch allesbehalve geruststellend om naar te kijken. Toen de chirurgijn was binnengekomen, werd ons boertje heel handig aan zijn stoel vastgebonden, zoodat hij, bij 't zien flikkeren van 't blinkend-scherpe mes, alleen met zijn voeten te trappelen vermocht tot zijn rechterkous op zijn hielen hing. 't Raam was opengelaten, zoodat het volle daglicht op de handen des heelmeesters vallen kon en zoo kwam het, dat op zijn angstgeschreeuw dikke boer Berend schielijk kwam aangeschommeld en zijn niet minder nieuwsgierige wederhelft achter hem; de boer, breed-uit brutaal met de ellebogen op 't vensterkozijn, lachte nog met zijn ellende. Zoo liep het vol van spotters voor 't raam, want bij de kille aanraking van het staal moest hij 't opnieuw uitgillen, terwijl achter zijn oor vandaan al meer de keien neerbonsden op het bord.

't Is den patiënt aan te zien, dat hij een vervaarlijke keel opzet; de jongen, die een volle mand steenen gereed houdt om ze een voor een den meester aan te geven, kan het dan ook niet langer houden; hij breekt in schaterend lachen los; een andere getuige van de klucht lacht eveneens, alleen de heelmeester en moeder, die met een slim gezicht haar oudje voor den gek houden helpt, blijven vrij ernstig. 't Grapje is tot zijn bestwil, want straks zal hij zich genezen wanen en triomfantelijk heengaan, overal uitbazuinend den lof van den kundigen chirurg.

Zooals altijd bij Jan Steen is hier de typeering weer prachtig raak: de quasi gewichtigheid en 't verholen lachje van den heelmeester, het geslepen gezicht der feeksachtige oude en het wanhopig te werk gaan van den gewaanden zieke. Dat de ondergeschikte dingen als schotels, flesschen, borden, gaaf en fraai geschilderd zijn behoeft voor wie Steen waardeeren in zijn liefde voor het levenlooze geen verzekering.

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg.*)

Albert luisterde in verrukking naar de liefelijke stem zijner Mignon. De dokter en zijn vrouw zaten hand in hand, vol aandacht en ontroering. Plotseling knikten zij elkander toe met een glimlach van verstandhouding; zij hadden slechts één gedachte en één wensch.

Na afloop der muziek trok de freule haar nichtje ter zijde, stopte haar een sleuteltje in de hand en gaf haar heel zacht eenige inlichtingen.

Alex verdween ongemerkt en keerde eerst na een uur terug.

's Avonds heerschte er een buitengewoon vroolijke stemming. Freule Fee stribbelde wel tegen, maar toch stond er een glas schuimende champagne voor haar en na eenige teugen kreeg zij plotseling moed genoeg om het plan, waarover zij den ganschen middag gepeinsd had, uit te voeren.

In een keurig étui lag een ongezette brillant, die prachtig uitkwam op het donker satijn.

Mevrouw Ter Meer keek verwonderd op de oude, bleeke hand, die haar het étui aanbood.

Floris werd bij deze daad rood van verrassing en genoegen. De wijn was hem naar het hoofd gestegen en dit maakte hem dol vermetel.

'Bravo, tante!' riep hij zegevierend uit; toen greep hij Alberts arm, sprak met jij en jou, alsof hij de intiemste vriend van den schilder was en vertelde hem allerlei manoeuvre-grappen van zijn broer den luitenant.

En om zijn tante te plagen hemelde hij zijn broer zóó op, dat de luitenant woedend geworden zou zijn... als hij 't gehoord had. Vooral gaf hij zeer overdreven beschrijvingen van zijn aristocratische vooroordeelen.

Alex wierp er nu en dan een woordje tusschen om weer te vergoeden wat de bengel misdreef.

'Wees toch stil, vlegeltje! Je maakt van onzen luitenant een caricatuur!'

'Caricatuur?' Floris voelde zich bepaald beleedigd. 'Caricatuur! Onzin! Onze Kuno is 'n kranige vent; alleen maar wat te veel aristocraat. Ha, ha, weet je nog, Alexje...'

'Och, wees nu toch stil, Floris!'

'Een burgerlijk meisje, daar trok hij zijn hoogadellijken neus voor op... ha, ha, ha,' lachte het dwaze jonkertje, in een droom van genot en herinnering verloren.

Mignon keek hem met verbaasde oogen aan; zij maakte zich een voorstelling van den veelbesproken huzarenofficier en deze voorstelling was niet schitterend. Floris was ook zoo zot geweest.

'Stel je voor, Alexje, dat Kuno 'ns onverwachts in onze muizenval daarginds kwam binnenstappen en over al dat gedierte struikelde.' - Hij wees met een lichte hoofdbeweging in de richting van het slot.

Tante Fee draaide ongedurig op haar stoel.

'Hij joeg ongetwijfeld alle honden en katten in één hok en gaf de marmotten aan de vogels tot voedsel,' spotte Floris moedwillig.

Tante begon van schrik bij deze harteloozе voorstelling te hoesten.

'Weet u, mevrouw,' ging het jonkertje voort, zich tot de gastvrouw wendend, 'hoe tante Feek... Fee, die beste tante van mij, vroeger verjaardagen vierde?'

Mevrouw Ter Meer wenkte glimlachend, dat hij zich stil moest houden, maar het hielp niets.

Floris had nu eenmaal spraakwater gehad. Hij gaf een komische beschrijving van een plechtigen hondenverjaardag en illustreerde deze met de bespottelijkste sprongen en gebaren.

Zij lachten allen, behalve tante Fee.

'Is er binnenkort niet een van uw lievelingen jarig, tante? Dan komen wij allen op het feest met Frankforter knakworstjes. Onze Kuno slacht er misschien wel één van zijn oude knollen voor. Ja, tante, daar heb ik 'n idee!... U houdt zooveel van dieren en doet zelfs de honden dasjes om voor den tocht! Onze Kuno is een arme kerel; behalve zijn leelijk dienstpaard heeft hij maar één mageren knol, die erbarmelijk te

lijden heeft van de ingespannen ritten, waarop onze Mars hem trakteert. Neem nu medelijdend dien ouden stakker op genade-stal en stuur onzen dapperen huzaar een flinken jongen draver in ruil.'

'Floris,' vermaande Alex ontzet.

'Gekheid,' schreeuwde de jonker rumoerig, 'tante weet wel, dat wij, Forrens, allen op één hoop onverbeterlijke erfenisjagers zijn. Tante was nooit lief voor ons, waarom zouden wij haar zoo oneindig liefhebben, dat haar dood ons leed zou doen? Tante haatte ons, toen wij haar niets misdaan hadden, en deed nooit iets voor ons. Leer om leer! Dit is zeker: ik hoop, dat tante beter wordt tot heil en welzijn van haar puckjes en keezen; maar dát is óók zeker, ben ik eenmaal tante's erfgenaam, dan verkoop ik alle viervoetige schatjes om er Kuno een nieuwen Rosinant voor te geven! Ha, ha, ha, ha!...'

Champagne en succes hadden den knaap vermetel gemaakt; hij zag geen grenzen meer en daagde in zijn roes het noodlot uit.

'Verspeeld!' dachten allen doodelijk verschrikt en het werd véél stiller.

Tante Fee had alles langs zich heen laten glijden en zweeg nog onheilspellend, toen Floris haar goeden nacht kwam wenschen.

'Nacht, tante!' zei hij onbevangen.

'Floris!' antwoordde zij koeltjes.

'Uit uw humeur, tante? Wel, ik ben toch alleen maar oprecht geweest.'

Vroolijk ging hij naar bed.

Tante Fee sliep dien nacht al heel slecht; gedachten woelden door haar hoofd, vergeten herinneringen keerden tot haar terug, zij zag haar heele nuttelooze leven. Soms zag zij Alex, dan weer Mignon in den droom en verwarde deze twee dan telkens met elkander. Zachtjesaan begon zij dan weer opnieuw in te sluimeren en zag zich weer op de heide; overal om haar heen mieren, hagedissen en slangen en hoe meer zij zich verdedigde, hoe feller zij op haar aanvielen.

'Floris, Floris, help!' schreeuwde zij wanhopig.

'Allemaal schepselen Gods!' antwoordde de knaap en lachte... lachte... dat hem de tranen over de wangen liepen. Neen... dat waren geen tranen; groote zweetdroppelen parelden hem van het voorhoofd van de inspanning en hij droeg haar voort en hij was zoo vermoeid, maar hij liep altijd voort...

Nu zag zij Alex loopen, zoo hard, zoo hard, dat zij haar nauwelijks met het oog kon volgen en om haar heen sprongen de honden... Vondel en Shakespeare, met blauwe dassen om en nu vochten zij; alle honden vochten verwoed en toen zij helpen wilde, kon zij zich niet bewegen. Maar daar kwam een ruiter op een woest schuimend paard en trapte al haar lievelingen dood,

telkens weer rende hij over de lijken en zij hoorde Floris zoo luid, zoo luid lachen en roepen: Leer om leer! Tante haatte ons! Tante deed niets voor ons! Hoera, erfenisjagers!

Dan weer sprongen de katten thuis in kasten en schalen en snoepten, en Alex verdreef ze en hield de wacht. De honden liepen alle van haar weg en... dáár was die vreeselijke ruiter weer...

'Genade!' kreet tante Fee.

'Erfenisjagers!' gilde Floris sarrend, 'hoera!'

Zoo droomde zij voort, den ganschen nacht. Toen het eerste morgenlicht vriendelijk naar binnen keek, lag de arme vermoeide freule Felicita eindelijk in een rustigen slaap verzonken.

Alex stak haar hoofdje door een kier en verdween weer met 'n tevreden knikje.

En Floris lachte in zijn slaap en dronk weer champagne.

En Albert... snorkte diep en leed niet aan droomen. Zijn slaap hield zich met geen poezië op, daarvoor had hij de dagen, de heerlijke dagen. -

Tante Fee was hersteld en zou weer naar haar slot terugkeeren. Zij was nog even stil en teruggetrokken als bij haar komst; nog even scherp en nauwlettend namen haar grijze oogjes alles op. Maar in die oogen lag toch nu en dan een nieuwe uitdrukking; een zacht, haast weemoedig mijmeren, alsof zij ver, heel ver terugstaarden in het verleden.

Mevrouw Ter Meer hielp haar eenige toiletartikelen inpakken.

'Ik hoop van harte u spoedig weer hier terug te zien, niet als patiënte, maar als een lieve gast, freule Van Forren,' zei de gastvrouw op vriendelijken toon.

Freule Fee wilde het hoofd schudden.

'Ik ben oud en geen lieve gast meer; ik pas beter in mijn oude huis daarginder, dan hier tusschen al dat jonge goed,' antwoordde zij zacht en schier mistroostig.

'Och, ga u niet weer opsluiten tusschen die kille muren, in die spookachtige zalen. Heeft uw verblijf hier tusschen al dat jonge, bezige leven u dan niets geen goed gedaan?'

'Jawel, maar ik wil mij niet laten verwennen, ik wil mij op mijn ouden dag niet weer blootstellen aan teleurstellingen, aan bedrog en leed....'

'Verwacht u dan niets beters van den omgang met de menschen; wie heeft zich zoo aan u bezondigd, dat hij zoodanig uw oordeel vergiftigde?'

De oude freule sloeg verschrikt de oogen op naar de nog altijd mooie vrouw en zuchtte diep.

'Stil, stil!' riep zij afwerend en haastte zich om maar weg te komen.

'Kan ik dan niets meer voor u doen?'

'Zeker! Als ik maar vragen durfde.'

'Vraag gerust, lieve freule!'

'Geef mij uw dochtertje mede. Alex heeft zoo weinig gezelschap en zij kunnen u toch alle dagen bezoeken.'

Verrast riep mevrouw Ter Meer uit: 'Mignon?'

'Ja, Mignon!' zei de freule ernstig en toen, bijna smeekend als een kind, drong zij aan: 'geef haar verlof, eenige weken dan maar.'

'Natuurlijk! Uw verzoek verraste mij alleen maar. Ik dacht... nu, ik dacht, dat u niet van onze Mignon hield.'

'O, die schoone, bevoorrechte schepsels, hoe wreed zijn zij toch! Niet van haar houden? Neen, ik wil niet van haar houden, ik wil van niemand houden die mooi is, en ik moet het toch. Dat is juist het vreeselijke!'

'Wonderlijk schepsel,' dacht de doktersvrouw, toen zij heenging om Mignon te waarschuwen. 'Wie of wat mag haar zóó gemaakt hebben?'

Een uur later ging freule Fee heen, links door Alex, rechts door Mignon gesteund.
Floris fluisterde de doktersvrouw toe: ‘Wat dichterlijke vereeniging, drie bloemen!’
‘Tot welk soort behoort uw oude tante dan, Floris?’
‘Als zij geen herfstblad is, dan is zij toch zeker een stijve chrysanthemum!’
Mevrouw Ter Meer lachte.
‘Zoo! En Alex?’
‘Een aardige jonge roos!’
‘Ah! En Mignon?’
Peinzend boog de knaap het hoofd.
‘Mignon heeft zoo iets vreemds... ik denk altijd, als ik haar zie, aan mijn lievelingsbloem, de bleeke, geheimzinnige tuberroos, die zoo geurig is!’
Mevrouw Ter Meer hief met haar vinger zijn gezicht naar haar op.
‘Dwaze jongen. Je wilt toch geen dichter gaan worden?’
‘Misschien later!’ En in lachen uitbarstend, riep hij, weer overmoedig wordend: ‘Later, als ik tante's erfenis te pakken heb; dan kan ik mij die weelde veroorloven, weet u!’
‘Kom spoedig terug, freule,’ riep de dokter de vertrekkende na, ‘maar met gezonde voeten.’ En zijn vrouw toefluisterend, voegde hij er bij: ‘En met 'n gezond hart!’
Zij glimlachte hem hoopvol toe.
Albert nam eerst in de laan afscheid. Mignon diep in de oogen ziende, fluisterde hij haar toe.
‘Je werd er boos om, dat we geen familie zijn, en dat is juist 't beste van alles!’
Mignon begreep hem nog niet; zij had maar half geluisterd.
‘Niet waar, Mignon?’ drong Albert zacht aan.
Zij glimlachte, eenigszins verstrooid, maar die glimlach was voor Albert hoop genoeg en toen Alex nu nadertrad, nam hij zoo gelukkig en plagend afscheid, dat het freuletje na zijn heengaan tot Mignon zei:
‘Wat 'n aangenaam mensch is toch die broer van je!’
‘Kom nu, kom nu!’ riep tante zenuwachtig en gehaast en Floris, die haar wilde vooruitsnellen, bijna met geweld weerhoudend.
Zij gingen het slot binnen en, o wonder! tante Fee liep Vondel bijna zonder een groet voorbij.

(*Wordt vervolgd.*)

Van het oorlogsveld in Oost-Azië.

Vischtorpedo's en vaste mijnen.

De stoute torpedo-aanval, onmiddellijk na het uitbreken van den oorlog met zoo goed gevolg door de Japanners op het Russisch eskader voor Port Arthur ondernomen, heeft de algemeene aandacht, ook van de leeken in marine-zaken, gevestigd op het geduchte projectiel, dat zelfs reusachtige pantserschepen in een oogwenk kan ontredderen.
De torpedo, is een dertig jaar oud. De ingenieur, die ze uitvond en de geheimen der vervaardiging voor 15.000 pond sterling aan de Engelsche regeering verkocht, heette Whitehead, terwijl - zonderlinge ontmoeting van namen! - de man, die op het denkbeeld kwam de torpedo's niet van staal, maar van phosphorbrons te maken, Schwarzkopf heette. Naar hen worden de torpedo's Whitehead - (withoofd) en Schwarzkopf - (zwarthoofd) torpedo's genoemd.

Torpedo is niet, zooals sommigen meenen, de naam van een boot, maar van het projectiel, dat afgevuurd wordt, hetzij van pantserschepen en kruisers, hetzij van in 't bijzonder daarvoor gebouwde schepen, die torpedobooten heeten.

De torpedo heeft ongeveer den vorm van een sigaar met één breede punt. De lengte wisselt af tusschen 4 en 6 meter, de doorsnede van het dikste deel tusschen 35 en 45 centimeter. In het voorste, het dikke deel, bevindt zich de lading, uit schietkatoen, dynamiet, meliniet of een andere springstof bestaande. Wanneer nu de punt van een torpedo, waarin zich het pistool bevindt, een hard voorwerp, den wand van een schip b.v., aanraakt, ontploft de lading.

Vlak achter de ladingkamer is de ruimte, waarin de samengeperste lucht geborgen wordt, die de drijfkracht voor het projectiel levert. Op de luchtkamer volgen de geheime kamer en de machinekamer, waarin al de automatische stuurinrichtingen. Dan komt nog de ballastkamer, niet met samengeperste lucht gevuld, maar alleen dienende om in het anders te zware achterdeel het gewicht te verminderen en te regelen. Het gewicht toch der geheele geladen torpedo mag, wil het projectiel niet zinken, niet zwaarder zijn dan hetzelfde volume water.

Om de torpedo's in het water te werpen wordt gebruik gemaakt van lanceerinrichtingen, stalen of bronzen buizen, die of vastgebouwd zijn in het schip, of kunnen draaien om een spil en dan torpedo-kanonnen worden genoemd. De torpedo's worden uit de lanceerinrichtingen gedreven met behulp van samengeperste lucht of door middel van buskruit. Door aan een kruk te trekken wordt, in geval men lucht gebruikt, een klep opgelicht en stroomt de lucht in de buis, waardoor de torpedo wordt voortgedreven, terwijl bij gebruik van kruit de lading door een wrijvingspijpje wordt ontstoken.

Wanneer gedurende een gevecht tusschen groote schepen de torpedo-officier het oogenblik om te lanceeren gunstig acht, kan de torpedo met een peiltoestel worden afgevuurd. Het bepalen van het oogenblik, waarop gevuurd moet worden, is theoretisch zeer eenvoudig, maar om te raken moet men den koers en de vaart van den vijand weten en deze zijn zeer moeilijk te schatten. Vandaar dat lanceeren tegen voor anker liggende schepen, zooals den 9den Februari voor Port Arthur geschiedde, veel gemakkelijker is.

Een druk op den contactknop, een vreemd, snijdend geluid, en een projectiel van 500 kilogram is onderweg, zijn baan alleen verradend door wat luchtbellen, om zijn lading van 90 kilogram schietkatoen tegen een vijandelijk schip tot ontploffing te brengen. Het zijn dure schoten, die een *ƒ* 6000 kosten, doch één zulk schot is dan ook voldoende om een slagschip, dat tien millioen gekost heeft, buiten gevecht te stellen.

Wat de vaartuigen betreft, waarop lanceerinrichtingen voorkomen, men vindt ze op pantserschepen en kruisers met 14.000 ton inhoud en op torpedobootjes, die 400 maal kleiner zijn. Het juiste vuur van het moderne geschut en de grootere vuursnelheid zijn oorzaak geweest, dat op bijna alle schepen, waar zulks mogelijk was, de lanceerinrichtingen onder water zijn geplaatst, daar de kans dat een torpedo zou worden getroffen te groot werd en zij bij springen binnen boord groote verwoesting in het eigen schip zou aanrichten.

Het projectiel wordt door een bijzondere inrichting ongeveer

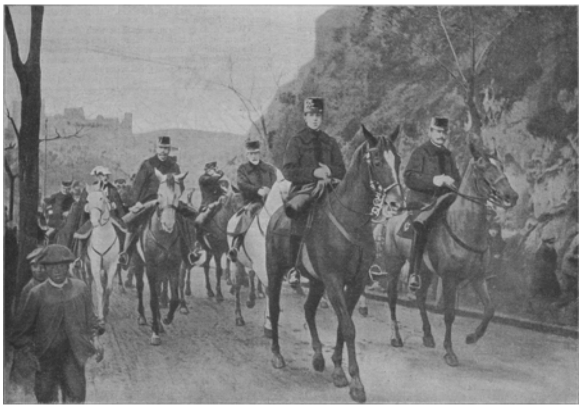

KONING ALFONS XIII ONTVANGT TE TOLEDO DE SLEUTELS DER STAD.

KONING ALFONS XIII ONTVANGT TE TOLEDO HET EERE-CANONICAAT VAN DE KATHEDRAAL.

drie meter onder water gehouden, ten einde beneden het pantser de weekere deelen van het vaartuig te treffen en zoo een gevaarlijker bres te schieten. Sommige schepen intusschen zijn van een metalen netwerk voorzien, dat, het projectiel op eenigen afstand van de romp doende ontploffen, de kracht der ontploffing breekt. Soms gebeurt het ook, dat de torpedo in den kolenvoorraad terecht komt, wat eveneens de uitwerking van den schok tempert.

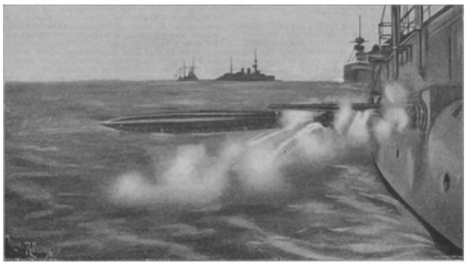

DE TORPEDO VERLAAT DE LANCEERINRICHTING.

Wel te onderscheiden van de torpedo's, die men afvuurt en die om haar vorm veelal vischtorpedo's worden genoemd, zijn de vaste torpedo's of mijnen, die men in havens of nauwe vaarwaters legt, ten einde schepen, die daarmee in aanraking komen, in de lucht te laten vliegen.

Men herinnert zich het geval met het Russische oorlogsschip *Jenissei*, dat, met het uitzetten van deze torpedo's in de haven van Ta-lien-wan bezig, zelf in de lucht vloog.

Op twee of drie meter diepte worden de torpedo's neergelaten. Elk vaartuig, dat er mee in aanraking komt, doen ze ontploffen, en wanneer ze eenmaal uitgezet zijn, kan men ze zonder gevaar niet meer ophalen.

De torpedo bevat een lading van 45 kilogram schietkatoen, geborgen in een metalen bak, die den vorm van een doofpot heeft. Stoot een schip er tegen, dan wordt een der drie staafjes, die er boven uitsteken, naar binnen geduwd, dat een glazen flesch, gevuld met bichromaat van potasch, stuk slaat, die, zich uitstortende over een zink- en koolverbinding, de ontploffing der springstof veroorzaakt.

Een bijzondere inrichting is bestemd om het projectiel gedurende de uitzetting en een half uur daarna onschadelijk te maken. Waarschijnlijk haperde er bij het leggen der mijnen door de *Jenissei* iets aan het mechanisme, waardoor de ondergang van het oorlogsschip veroorzaakt werd.

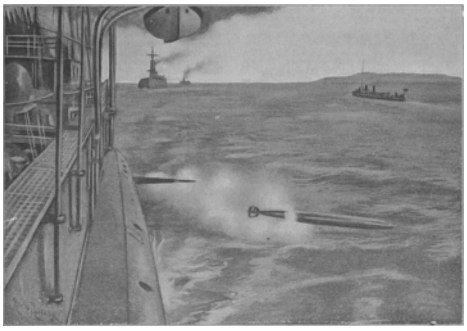

DE TORPEDO KIEST HAAR WEG ONDER WATER.

PROEFNEMINGEN MET HET AFVUREN VAN TORPEDO'S AAN BOORD VAN EEN OORLOGSSCHIP.

Mijn avontuur met een krankzinnige.

Wij bewoonden in den zomer van 1900 Purketthall, een ruim ouderwetsch huis, ongeveer tweehonderd jaar oud. Het had ons aangetrokken door het romantische van zijn met klimop begroeide muren en de aardige hoekjes van zijn volgeplanten tuin. Dat het aan den eenen kant met naakte velden, aan den anderen met moerasland omringd was, hinderde ons evenmin als dat de groote weg op anderhalf uur afstand lag en de naastbijgelegen stad nog veel verder.

Hoe spoedig kwamen wij tot de ontdekking, dat er aan de rozen van ons landhuis ook doornen groeiden. Mijn echtgenoot had het beste deel, want hij was dikwijls voor zaken van huis, en zijn arm vrouwtje was dan wel verplicht de eenige dienstbode, die zich aanmeldde om op zulk een eenzame plaats te dienen, aan haar zijde te nemen.

Wel is waar kwamen op mooie zomerdagen onze vrienden bij dozijnen te gelijk uit de stad ons bezoeken, om bij ons thee te drinken en tennis te spelen, maar zij gingen zooals zij gekomen waren.

Ik had mij altijd verbeeld, dat ik met het buitenleven dweepte, maar nadat ik eenige maanden in ons eenzaam gelegen huis had doorgebracht, begreep ik, dat het nooit het geval was geweest.

Niet dan nadat wij achttien maanden te Purkett hadden doorgebracht, kreeg ik een schrik, die ons voorgoed deed besluiten naar de stad terug te keeren. Baby was nog maar drie maanden oud en mijn gezondheid was verre van goed.

Mijn echtgenoot was dien morgen naar Londen gegaan, terwijl hij niet zeker wist of hij dienzelfden dag of den volgenden zou terugkeeren. Ons huishouden bestond op dit oogenblik uit drie personen, als baby meetelde, verder miss Shackleton, mijn gezelschapsjuffrouw en een kleine meid, Annie genaamd. Mijn keukenmeid was plotseling vertrokken, met een: ‘Bah, het gaat mij hier vervelen, ik zal blij zijn, als ik een betrekking krijg waar het minder stil en eenzaam is.’

Ik kon haar geen ongelijk geven, want was ik vrij geweest, dan had ik zeker hetzelfde gedaan.

De dag, die voorgoed in mijn geheugen geprent zou zijn, begon met zonneschijn, maar toen de avond viel, begon het hard te regenen, en ik hoopte voor hem zelf, dat mijn man besloten was, den nacht in de stad te blijven.

Om zich een goede voorstelling te kunnen maken van hetgeen later gebeurde, moet men weten, dat de voordeur toegang gaf tot een hall, met zachte matten belegd. Verderop was de achtergang van roode tegels voorzien, en gaf door een glazen deur toegang tot de huiskamer.

Het was mijn gewoonte in die kamer te zitten als mijn echtgenoot uit was, want daar zij dichter bij de keuken was, voelde ik mij er minder eenzaam dan in het salon, en dikwijls liet ik mijn baby hier brengen in haar wiegje, zoodat ik naar haar kon kijken, terwijl zij sliep.

De wind huilde door de leege kamers en de wijde schoorsteenen, dat ik er angstig van werd.

Om kwart voor tienen kwam Annie binnen met den wekker, dien ik voor den volgenden ochtend gelijk zou zetten. Ik hield de vriendelijke meid een oogenblik aan den praat, blij, dat ik eens een paar woorden met een medeschepsel kan wisselen, en toen ik haar liet gaan, hoorde ik zware voetstappen over den vloer met tegels belegd.

‘O hemel,’ dacht ik, ‘wat heeft miss Shackleton een zware gang.’

Op hetzelfde oogenblik bereikte Annie de deur, uitte een kreet, snelde in de kamer terug, kroop achter mijn rug weg, en terwijl zij mijn hand vatte, staarde zij met

verschrikte oogen in de richting der deur. Toen ik naar de deur keek, zag ik boven het zijden gordijn, dat er vóór hing, een paar woeste oogen en een verwarden haardos. Daarna werd de deur opengeduwd en een groote man snelde de kamer binnen en zonk uitgeput in een stoel neer.

Terwijl ik Annie's hand met moeite losmaakte, en miss Shackleton, die binnengekomen was, gezegd had op baby te passen, stond ik van mijn stoel op en vroeg den indringer wat hij van me verlangde.

'Droog goed en een bed,' bromde hij, terwijl hij mij aanstaarde met oogen zoo wild, dat ik begreep met een krankzinnige te doen te hebben.

Voor een oogenblik stond mijn hart stil bij de gedachte, dat hij baby zou kunnen grijpen. Maar juist die gedachte gaf mij mijn bezinning terug en mijn besluit stond vast geen handbreed te wijken, totdat baby in veiligheid was.

'Ja,' sprak ik kalm en natuurlijk, zoodat Annie en miss Shackleton mij met open mond aanstaarden; 'ik zal zorgen, dat u het krijgt; maar kom in dien tusschentijd wat dichter bij het vuur en rust wat, want u ziet er vermoeid uit.'

Bij deze woorden lachte de krankzinnige, blij als een kind, dat gekregen heeft wat het verlangt, en dichter bij het vuur komend, strekte hij zich in een gemakkelijken stoel uit, en keek mij droomerig aan.

'Miss,' sprak ik hardop, daar ik vreesde met fluisteren zijn achterdocht op te wekken, 'wilt u als 't u blieft naar boven gaan en voor onzen bezoeker wat droge kleeren halen? Annie zal bij u komen, om ze beneden te brengen. O, maar u kunt baby wel meenemen. Ik zond een inwendig gebed tot God op, dat zij ten minste zoo verstandig zou zijn de kinderkamer op slot te doen, als zij er eenmaal op was.

Toen ik met den krankzinnige alleen was, herademde ik, want ik was bang geweest, dat een gil van baby hem aanleiding zou geven om handelend op te treden.

Weer keek ik naar hem en zag iets, wat ik niet opgemerkt had, namelijk dat hij gekleed was als een heer en er niet kwaad uitzag.

Terwijl ik hem aanstaarde, hief hij het hoofd op en keek mij aan zonder een woord te zeggen.

'O,' sprak ik gauw, 'ik dacht, dat ik geen kleeren had, die groot genoeg voor u zouden zijn, maar als gij nu uw natte jas uitdoet, dan zal ik iets opzoeken, dat ge aan kunt trekken, terwijl de jas droogt.'

Naar een kast gaande, trok ik de lade open en haalde er een trui uit.

Dit scheen hem te bevallen, en terwijl hij zich als een echte heer verontschuldigde, deed hij zijn natte jas uit en de trui aan, ging toen zitten en maakte het zich gemakkelijk.

Zijn steeds toenemende kalmte stelde mij gerust, en ik stelde mij voor, dat, als hij eenmaal wat gegeten had, hij wel op de canapé zou inslagen, van welke gelegenheid wij partij zouden trekken om hulp te halen.

Ik durfde hem niet alleen laten, uit vrees dat hij naar boven zou gaan en den weg vinden naar de kinderkamer; ik belde dus en vroeg, toen Annie verscheen, om wat brood, vleesch, kaas en een fleschje bier te brengen. Tegelijkertijd knikte ik haar eens toe, om haar moed in te prenten.

'Me dunkt, u moet ergen honger hebben,' sprak ik vriendelijk. 'Mag ik u wat vleesch geven?'

'Heel graag,' sprak hij, 'maar ik wou het graag zelf snijden.'

Terwijl ik weer een gebed om hulp van Boven stamelde, reikte ik hem het mes en de vleeschvork over, en ging zelf voort met brood snijden.

Ook op dit oogenblik had de krankzinnige nog geen woord gezegd, dat mij aan verwarde hersenen kon doen denken, maar onder den invloed van eten en warmte kwam zijn tong los. Hij deelde mij mee, dat hij plan had Blenheim Park te koopen, en er een kinderspeeltuin van te maken. Hij zei bijzonder ingenomen te zijn met ons huis, en eindigde met mij mee te deelen, dat hij plan had een maand te blijven.

'Ik vind het prettig, dat u gekomen bent,' sprak ik zoo opgewekt mogelijk, 'maar het zou mij beter lijken, als u op het eind van den zomer terugkwam, daar alle kamers bezet zijn.'

'O, maar een klein kamertje is voor mij voldoende,' was het antwoord.

'Ik kan hier slapen,' zei hij, wijzende op een chaise-longue in den hoek van de kamer.

Dit was juist wat ik verlangde. Toen Annie dus de tafel had afgenomen, en die akelige messen verwijderd waren, zond ik haar naar boven om kussens en dekens, terwijl ik bij mijzelve overlegde, hoe ik het beste de deur aan den buitenkant zou kunnen sluiten, zonder dat hij het bemerkte.

Wat verwenschte ik die deur, waarvan de helft glas was, en mijn eigen dwaasheid om juist dien avond die kamer te gebruiken! Met een angstig hart begon ik te overleggen, hoe lang die vreeselijke nacht wel duren zou, toen Annie voor den tweeden keer een schrillen kreet uitte en ik in de gang buiten weer voetstappen vernam.

Oogenblikkelijk veranderde mijn onwelkome bezoeker in een razenden krankzinnige.

Van de chaise-longue, waarop hij half in elkaar gedoken zat, snelde hij als een tornada op mij af - wat er verder gebeurde, weet ik niet. Toen ik de oogen opende, was het helder dag, en stond mijn echtgenoot naast mijn ledikant.

'Waar is baby?' bracht ik met moeite uit.

'Zoo gezond als een vischje,' antwoordde mijn echtgenoot, terwijl hij mijn voorhoofd streelde.

Het duurde nog eenige uren voor ik in staat was het verhaal aan te hooren van hetgeen er gebeurd was.

Ik vernam toen, dat mijn man, op weg naar huis zijnde, een troep mannen ontmoet had, die terugkwamen van een vruchteloos onderzoek, dat zij ingesteld hadden naar een gevaarlijken krankzinnige, welke dien dag uit een gesticht in de buurt ontsnapt was.

Mijn echtgenoot had een voorgevoel, dat hij bij ons zou zijn, en toen de mannen vertelden, dat zij nog niet op Purkett-Hall geweest waren, verzocht hij hun hem te vergezellen.

Zij willigden zijn verzoek in, en toen zij zagen, dat het huis te middernacht nog verlicht was en dat zelfs de voordeur openstond, snelden zij naar binnen, juist bijtijds om mij aan de woede van den krankzinnige te onttrekken!

Arme kerel! Het scheen een man te zijn geweest van goede positie, wiens hersenen door tegenspoed in de war geraakt waren.

Met een dwangbuis aan werd hij naar het gesticht teruggevoerd, en van tijd tot tijd kregen wij bericht over zijn toestand. Ten laatste kwam de tijding van zijn dood. Ik moet ronduit zeggen, dat ik mij verlicht voelde, toen die tijding kwam.

Het zal u zeker niet verwonderen te hooren, dat wij, eer de winter aanbrak, ons boeltje gepakt hadden en verhuisden naar een plaats, waar wij aan beide zijden buren hadden en de fluit van de locomotief ons in de ooren klonk.

(Vrij naar het Engelsch.)
MAGDA.

Broeder en zuster.
Episode uit de geschiedenis van Bohemen.

II.
Waartoe een koning zijn honden soms gebruikt.

Twee dagen later liep heer Hinco van Lazan door de straten van dat gedeelte van Praag, hetwelk in den volksmond ‘de oude stad’ genoemd werd. 's Avonds te voren had hij met zijn neef de hoofdstad van het koninkrijk bereikt en zijn intrek genomen in een der talrijke herbergen.

Zooeven kwam hij uit de Gallistraat, waar het Collegium Carolinum, kortweg het ‘Karolin’ geheeten, gevestigd was, de hoogeschool, door den wijzen, geleerden keizer Karel IV gesticht, nu 45 jaren geleden. Het gebouw was geheel volgens het plan der universiteit te Parijs ingericht en tot heden de eenige hoogeschool in het Duitsche rijk.

Heer Hinco had zijn neef in het Karolin achtergelaten, waar zijn naam op de lijst der studenten ingevuld zou worden. Pan en Panosch hadden afgesproken, elkander weder in de herberg te zullen ontmoeten.

Niettegenstaande de burchtheer van Krakowetsch zich weinig om de voorbijgangers bekommerde, moest het hem toch opvallen, dat zoo menige taal gehoord werd. Bij scharen kwamen de studenten, wie de zucht naar kennis en wetenschappen naar het Karolin dreef, hem tegen. Hier weerklonken de zangen van Polen en Czechen, daar voerden Beieren en Zwitsers een luid gesprek, elders schreeuwden Italianen, Hongaren en Russen woest door elkander. En zelfs Hollandsche en Britsche jongelingen hadden niet geschroomd de verre reis naar de Prager ‘Alma Mater’ te ondernemen - kortom, uit bijna alle landen van Europa waren studenten aan te wijzen. Voeg bij de taal nog het verschil in dracht, de scherpe tegenstelling in gelaatstrekken, het onderscheid in temperament van de afzonderlijke natiën en stammen, beginnende met de donkerbruine Italianen, wier haren donker-zwart gekleurd waren, om te eindigen met de blondlokkige, blauwoogige zonen van het Zweedsche rijk - en het zou wel een wonder mogen heeten, wanneer oog noch oor daardoor getroffen werden.

Hinco van Lazan vervolgde zijn weg en had eindelijk de straten der oude stad achter zich liggen. Hij naderde thans de ‘Nieuwstad’, dat gedeelte, waartoe Karel IV indertijd den grondslag gelegd had, het niet beneden zijne waardigheid achtende, de nieuw aan te leggen straten met maatstaf en winkelhaak aan te geven. De liefde voor ‘zijn Praag’ spoorde hem aan deze stad zoodanig te verfraaien, dat zij een der schoonste steden van Europa zou worden.

Nog een korte wandeling en heer Hinco bereikte het doel van zijn tocht: voor hem rees op de Wischehrad met zijn rotsen, die tot de Moldau reikten, het geheiligde stamslot van de vroegere beheerschers des lands, met den geweldigen toren, den ‘Neklanka’, in de negende eeuw gebouwd door den machtigen hertog Neklan; den

prachtigen toren der St.-Peter-en-Pauluskerk en de glimmende koepels en klokketorens van veertien andere kerken. Een ringmuur, waarboven hier en daar een vestingtoren uitstak, en waarin verschillende boogvormige vensters zichtbaar waren, omsloot dit rotsachtig gedeelte der stad. In de nabijheid stroomde het water der Moldau. Aan den linkeroever der rivier zag men de groene helling van den Petrin- of Laurentiusberg, van welke hoogte de vorstin Libussa eeuwen geleden in een visioen de grootheid en rijkdom der stad moet aanschouwd hebben. Verder naar rechts trof de heerlijk schoone koningsburcht, de Hradschin, het oog en was de parel der middeleeuwsche gothiek, de St.-Veitsdom nog even zichtbaar. En over dit paradijs, door natuur en menschenhand in onderlinge harmonie geschapen, straalde de zon in al haar pracht en luister aan den bijna wolkenloozen hemel. Alleen een koude luchtstroom, den loop der Moldau volgende, herinnerde den wandelaar aan den naderenden winter.

Heer Hinco bleef aan een kromming van den steil oploopenden weg even staan en liet met zichtbaar welgevallen zijn oog over de prachtige omgeving weiden.

Enkele minuten later schreed de burchtheer van Krakowetsch door de tamelijk donkere, gewelfde gangen van den ringmuur Verder gaande, kwam hij aan een bijna vierkante open plaats, het binnenplein van het koninklijk paleis. Hij keek onderzoekend langs de talrijke vensters en een zekere verlegenheid werd op zijn gelaat merkbaar.

Aarzelend bleef hij staan.

Daar klonken schreden achter hem. Een priester naderde en wilde hem voorbijgaan.

'Vergeef mij, eerwaarde heer, dat ik zoo vrij ben u aan te spreken,' zei heer Hinco. 'Wellicht kunt u mij inlichten, waar ik den tweeden kamerdienaar des konings moet vinden.'

'Tot uw dienst, edele heer,' sprak de geestelijke vriendelijk. 'Zie de deur daarginds, naast het groote portaal, brengt u naar Sigmund Huler, den heer, dien gij zoekt. Loop de trap op, ga dan door een lange gang weer naar beneden en klop aan de laatste deur. Daar woont hij.'

De edelman dankte beleefd. De geestelijke boog het smalle, doorzichtige gelaat bij wijze van groet en betrad onmiddellijk daarna het paleis. Hinco richtte zijn schreden naar de plek, hem zooeven aangewezen en bereikte ten laatste de deur, welke toegang gaf tot het verblijf van den tweeden kamerdienaar. Een oogenblik later stond hij tegenover een breedgeschouderd man, die met verbazing den burchtheer aanzag.

'Wel, Hinco, zijt gij het? Welkom in Praag!' riep Huler met een heesche stem.

'Wees gegroet, Sigmund!'

De vrienden reikten elkander de hand.

'Het is lang geleden, dat we elkander voor de laatste maal zagen,' sprak Hinco van Lazan.

'Dat is waar. Maar verre wegen en lange jaren verhinderen toch niet, elkander vriendschap toe te dragen,' antwoordde Huler, terwijl hij den bezoeker naar een leuningstoel voerde en hem uitnoodigde plaats te nemen.

'Maar er is in dien tijd toch veel veranderd,' meende de burchtheer. 'En als ik uwe tegenwoordige betrekking eens vergelijk met die van voor vijftien jaren, is het verschil bijster groot. Eerst een eenvoudig burger der stad, zijt gij thans de tweede kamerdienaar, en wat meer zegt, de bevoorrechte gunsteling des konings. En nu komt Pan Hinco hier om van den gunsteling gedaan te krijgen, wat de vriend hem eenmaal beloofde.'

'Ik heb mijn best gedaan. Zoo aanstonds zult ge een en ander vernemen. Maar ik mis uw neef. En ge zoudt hem meebrengen, schreeft ge mij.'

‘Ottokar is op dit oogenblik in het Karolin; ik zal binnenkort met den jongen een bezoek bij u afleggen... Maar, laat eens hooren, Sigmund, wat ik voor Ottokar te wachten heb.’

‘Enkele dagen geleden sprak ik met den koning over die zaak. Wenzel was toevallig nuchter en verkeerde in een goede luim. Dat trof; want zelden gebeurt het, dat de koning niet dronken is, en nog minder vaak mag men de hoop koesteren, dat een verzoek gunstig opgenomen wordt. Ik kan u geluk wenschen: het eerstvolgende kanonikaat, dat bij het Wischehrader kapittel open is, zal voor uw neef zijn. Wenzel heeft mij die toezegging gedaan. Maar... hij stelt een voorwaarde...’

‘En die luidt?’ vroeg Hinco van Lazan in gespannen verwachting.

‘Ik heb vroeger eens met den koning over uw prachtige doggen gesproken. Gij kent zijn liefde voor groote, sterke honden. Overal koopt hij ze op. “Zeg dien van Krakowetsch,” zei hij tegen mij, “dat hij voor zijn besten dog wel een kanonikaat krijgen kan.” Dat zijn de woorden des konings,’ sprak Huler lachend.

Heer Hinco verraste dit antwoord dermate, dat hij zoo dadelijk geen woorden vond, om zijn gedachten uit te drukken. Het was den burchtheer van Krakowetsch geen geheim, dat koning Wenzel niet terugschrok voor het vergeven van kerkelijke bedieningen, wanneer hij daarin voordeel meende te zien, en dat de dienaren der Kerk in hem geen beschermer vonden. Wat hij thans vernam, klonk echter zoo vreemd, dat hij meende, den kamerdienaar niet recht verstaan te hebben.

‘Wat zegt ge?’ vroeg hij eindelijk. ‘Een kanonikaat voor een dog?’

‘Bij St. Veit!’ riep Huler verwonderd uit. ‘Het schijnt, dat ge bij u zelven overlegt over het al of niet aannemen van het kanonikaat. Of zoudt ge durven beweren, dat de ruil schadelijk is.’

‘Neen, waarachtig niet! Ik ben volstrekt niet aan het overleggen, Sigmund,’ sprak de burchtheer haastig. ‘Ik dacht alleen... ik hield het voor een moeilijke zaak... Ik... Ja, de koning zal mijn besten dog hebben, mijn Beran, twijfel er niet aan! Ik zal den hond laten bezorgen. Er is in heel Bohemen geen prachtiger dier... Maar luister even, vriend! Geraak ik niet in moeilijkheden met den aartsbisschop? Als hij er achter komt, dan...’

‘Laat gebeuren wat wil,’ onderbrak hem de kamerdienaar, ‘en bekommer u niet om den aartsbisschop. Wenzel krijgt met den dag grooter hekel aan dien Jensteiner.’

Nu stelde Huler den heer van Krakowetsch op de hoogte met het voornemen des konings, om voor zekeren Hinco Pflug, een geestelijke aan het hof en gunsteling des vorsten, een eigen bisdom Kladrau op te richten. Abt Raczko van het klooster der Benedictijnen te Kladrau was gevaarlijk ziek en kon alle dagen sterven. Onmiddellijk na diens overlijden wilde de koning het klooster tot den zetel eens bisschops verheffen, zooals Karel IV met het klooster Leitomischl van de orde van Praemonstreit gedaan had.

‘Maar de aartsbisschop zal tegen Wenzel's verlangen opko-

men,' vervolgde Huler zijn verhaal. 'Het praatje gaat rond, dat de vicaris-generaal Johannes Nepomucenus den aartsbisschop opstookt. Anderen, die het beter willen weten, zeggen, dat de koningin zelve zich van den vicaris-generaal bedient - de man is haar biechtvader - om Wenzel's voornemen ten opzichte van Kladrau te verijdelen. Maar de koning bekommert zich weinig om bisschoppen en priesters en lacht hen in hun gezicht uit. En al was het ook alleen maar om den aartsbisschop, dien hij bitter haat, te kunnen ergeren, dan zou hij niet nalaten, uw neef met het kanonikaat te begunstigen. Of hij daarvoor vijfhonderd pond gouds of een hond begeert - wat hindert u dat?'

De tweede kamerdienaar, de gunsteling des vorsten, sprak deze woorden op vroolijken toon. Toch luisterde de heer van Lazan met een ernstig gelaat naar deze mededeeling.

'Wees voorzichtig, vriend Sigmund,' waarschuwde hij, 'dat ge dergelijke taal niet bezigt in het bijzijn van mijn neef. Indien hij wist, hoe weinig de koning een kanonikaat telt, zou hij zich nooit op de godgeleerdheid toeleggen, maar liever voor altijd van het priesterschap afzien. Ik zou echter niet gaarne willen, dat hij van de studie afzag, want...'

'Heb geen zorg,' sprak Huler en trachtte zijn vriend gerust te stellen. 'Ik weet mijn tong te beheerschen. Verschillende personen hooren verschillende taal.'

Heer Hinco knikte tevreden met het hoofd, stond van zijnen zetel op en maakte aanstalten om te vertrekken. Zijn vriend sloeg een mantel over de schouders, om hem enkele gangen ver door het paleis gezelschap te houden.

Huler voerde den burchtheer van Krakowetsch door verschillende gangen; af en toe bleef hij tijdens deze wandeling staan, om den edelman op de een of andere bezienswaardigheid attent te maken.

Juist wilde de kamerdienaar naar een der gothische uitbouwsels gaan om zijn vriend door de boogvormige vensters een oogslag te gunnen op de Moldau en de daar tegenoverliggende heuvels, toen plotseling in de nabijheid een luid geblaf weerklonk. Dit geluid werd enkele malen overschreeuwd door het angstgeschrei van een of meer personen, terwijl bovendien de gebiedende stem van een vertoornd man vernomen werd.

'De koning!' riep Huller halfluid. 'Hij is stellig weer dronken en dan raast en tiert hij als een bezetene. Ik ken dat. Kom Hinco, laat ons eens zien wat er te doen is,' eindigde hij zijn opmerking. De kamerdienaar nam den edelman, die niet weinig schrok, bij den arm en voerde hem mee.

HET RUSSISCHE OORLOGSSCHIP 'JENISSEI' BEZIG MET HET UITZETTEN VAN VASTE TORPEDO'S.

Beide mannen bogen om een rechthoekig muurwerk. Daar aanschouwden zij een tooneel, als men met geen mogelijkheid in een koninklijk paleis zou verwachten. Zij bleven staan en zagen hoe twee mannen een tamelijk zwaarlijvig bediende, van angst en ontzetting bleek als een doode, aangrepen en met alle macht meesleurden.

‘Dat is Jan, Wenzel's lijfkok,’ fluisterde Huler zijn vriend in het oor. ‘Wat die weer uitgericht mag hebben? Kijk eens, hoe de dogen des konings fonkelen! Hij is weer razend. Zijn oude kwaal...’

Hinco hoorde de laatste woorden niet meer, want andermaal liet de kok een ontzettend geschreeuw hooren:

‘Genade, allergenadigste heer! Genade!’ jammerde hij. ‘Het zal nooit, nooit weer gebeuren! Vergeving, heer! Heb erbarming met mij! Waarlijk, ik kon het niet helpen!’

En terwijl de kok aldus jammerde, klaagde en schreeuwde, drukte hij de dikke, zware beenen vast op den bodem, zoodat de beide andere personen hem niet van die plek konden trekken. Die tegenstand maakte den vorst echter des te woedender. Zijn oogen dreigden uit hun kassen te springen, het schuim bedekte zijn lippen; de razernij vlamde in het opgeblazen, baardelooze gelaat. Hij richtte het bovenlijf, van nature min of meer in elkaar gezakt, eenigszins omhoog en siste tusschen de vast opeengeklemde tanden:

‘Gij, hond? Genade verlangt ge? Ik zal je genade! Ge zult levend aan het spit gebraden worden. Dan kunnen de honden nog eens smullen!... Weg, weg, met dien kerel!’

(*Wordt vervolgd.*)

J.M.

Bij de platen.

Koning Alfons XIII te Toledo. -

De jeugdige koning van Spanje heeft zich al aanstonds bij zijn troonsbestijging tot taak gesteld, persoonlijk de verschillende deelen van zijn rijk te bezoeken om met eigen oogen den toestand van zijn land te leeren kennen. In 't begin van Maart was Toledo, de oude hoofdstad van Kastilië, aan de beurt. De *Kath. Illustratie* geeft twee platen, die de beide plechtigste momenten van 's konings ontvangst in zijn ‘goede stad’ voorstellen. Eerst een wereldsche, dan een kerkelijke ceremonie: eerst de aanbieding der sleutels van Toledo onder de poort van Alcantara, dan de aanbieding van het eere-kanunnikschap van de kathedraal van Toledo.

Vergezeld van zijn schoonbroeder, den prins van Asturië en gevolgd door een schitterenden stoet, waaronder zich de minister van oorlog bevindt, is Z.M. aan het station te paard gestegen om naar overoud gebruik bij zijn intocht de sleutels in ontvangst te nemen.

Volgens een andere historische Rijkszede, nog zinrijker en treffender, mogen de vorsten van Kastilië, evenals weleer de Fransche koningen door recht van geboorte kanunnik waren van Sint-Dionysius' basiliek, aanspraak maken op den titel van eere-kanunnik der kathedraal van Toledo. Zelfs bezit de kathedraal een poort, de poort der Vergiffenis, die alleen voor Kastilië's gekroonden wordt opengedaan. Aan die poort wordt Alfons XIII door een statierijke groep van bisschoppen en priesters, den aartsbisschop der stad, kardinaal Sancha, aan hun hoofd, plechtiglijk ontvangen. Den koning en den prins van Asturië ziet ge voor den prelaat knielen om hem de hand te kussen bij den welkomstzegen. Straks zal de koning opstaan om een oogenblik te bidden voor het beeld van de patrones van Toledo, daarna zal hij de kapellen, den tempelschat en de sacristie bezichtigen, waar te zijner eer een pracht van oude vanen en kostbaar kerkborduurwerk ligt ten toon gespreid, om eindelijk plaats te nemen in de koninklijke bank van het kanunnikenkoor.

[Nummer 16]

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg*.)

Wat is dat boven voor 'n geblaf, tante? Het lijkt wel alsof er een vreemde in huis is?'

'Dat kan niet, jongen!'

'Ja, maar, blijf 'ns staan en luister eens!'

'Vooruit nu, Floris, blijf toch niet zoo dikwijls staan.'

'Neen, tante, ik zal mij beteren!'

Zij kwamen aan de huiskamer.

Tante ging vooruit en legde de hand op den deurknop.

'Doet je oogen dicht, meisjes, jij ook, Floris!'

Alle drie gehoorzaamden lachend. Tante had een verrassing in petto; wat mocht dat wel zijn?

De deur ging open, men hoorde een voetstap en een welluidend gerinkel.

'Oogen open!' commandeerde de oude freule plechtig.

'Kuno!' schreeuwden Alex en Floris gelijktijdig.

Mignon bleef verlegen op den drempel staan, terwijl Alex en Floris hun broer begroetten. Maar zij werd vuurrood, toen de knappe huzarenofficier, over die beiden heen, haar een blik van verrassing en bewondering toewierp.

'Mignon, ik had waarlijk niet gedacht, je in dit huis mijn broer te mogen voorstellen... Kuno, dit is mijn lieve vriendin Mignon, het dochtertje van onzen dokter.'

De beide jongelieden stonden tegenover elkander, in schoonheid elkander gelijk, inwendig de een den ander bewonderend.

De luitenant boog onberispelijk, zijn sporen rinkelden zachtjes. Hij was in zijn uniform een waarlijk vorstelijke verschijning en zijn ernstig gezicht met de donkere oogen en groote, goed gesoigneerde snor maakte zelfs op de strijdlustige tante Fee indruk.

'Welk een aangename verrassing, tante!' begon Alex opgewekt en met van dankbaarheid stralende oogen.

'Wat verrassing,' vroeg tante onnoozel, 'ik weet van niets.'

Alex lachte. 'Houd u maar niet zoo dom, tante! Ik begrijp er alles van! Ronduit gezegd, Kuno zou niet hier zijn, als... als u hem niet had genoodigd.'

'Je bent wel slim!' zei de oude freule verlegen.

'Onbeschaamd slim, tante,' riep Floris opgewonden, 'dat zijn wij Forren's allemaal, van huis uit!'

DE EERSTE PIJP, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E. VERVEER.

De luitenant verwonderde zich zeer over den vermetelen toon van zijn broertje.

'Jullie zult samen wel wat te praten hebben, Alex. Ik neem dus juffrouw Mignon mee naar mijn kamer, ik heb ook wat te bepraten; aan het tweede ontbijt zullen wij ons weer vereenigen.'

'Zooals u wenscht, tante!'

Mignon bood haar arm aan de pas herstelde, langzaam ging de oude freule met het jonge meisje heen.

De luitenant volgde haar met de oogen.

Floris, de scherpzinnige deugniet, grinnikte van voldoening.

'Een bekoorlijk meisje!' zei de luitenant, toen de beide vrouwen verdwenen waren.

'Maar niet van adel, beste jonker Van Forren.'

Woedend keerde de officier zich om naar Floris, de schalk trok een onschuldig gezicht, maar om zijn mond lag een onbeschrijflijk moedwillige trek.

'Mignon is een engel, iedere man zou zich vereerd mogen gevoelen, wanneer zij hem haar hand schonk. Maar ik geloof niet, dat Mignon aan zoo iets denkt; ja, ik geloof zelfs niet, dat zij een ander kent dan haar broer Albert en die telt niet mee.'

En Alex lachte vroolijk.

'Maar hoe kom jij zoo opeens hier verzeild, Kuno?'

'Wel, eergisteren gewerd mij een even duidelijk telegram van onze tante, als Floris vóór eenige weken ontving.'

'Heb je dadelijk verlof kunnen krijgen? Och ja, dat gaat zoo! Wie zou er ook verlegen kunnen zitten om de tegenwoordigheid van zoo'n armzaligen luitenant, hè? Maar zeg, Kuno, hoe vindt je het kasteel? Willen wij het 'ns bezien? Ik weet namelijk al overal den weg!'

'Laten wij dat liever allen te zamen doen, dat is al licht interessanter, Floris.'

'En gezelliger!' schertste Alex met 'n geheimzinnig glimlachje.

Bij het tweede ontbijt kwamen ze weer bijeen en 's middags gingen zij gezamenlijk het slot zien.

Tante Fee was wonderlijk gestemd; tegen den nieuwen neef was zij lang zoo vinnig niet als zij tegen de freule en Floris geweest was. Bijna voortdurend hield zij hem aan haar zijde, besprak allerlei onderwerpen met hem en luisterde met waarlijk vleiende aandacht naar zijn antwoorden.

En hij wist heel belangwekkend over vele dingen te spreken, hij had veel gezien en veel gelezen, hij had verscheidene groote reizen gemaakt en een open oog gehad voor het schoone en groote van natuur en kunst. Ook van vreemde volken, van hun zeden en gewoonten, wist hij boeiend te spreken en als hij dan in vuur geraakte, vergat hij de bestudeerde voornaamheid, welke hem tot een gewoonte geworden was.

Tante Fee ging langzaam door de eenzame kamers en zalen van het slot aan den arm van den luitenant. Aan haar andere zijde had zij Mignon gewenkt.

Alex en Floris stoeiden, lachend en elkaar plagend, voor hen uit, van de eene zaal in de andere.

Mignon sprak maar weinig, doch luisterde des te aandachtiger naar den officier. Zij vond hem een ridder uit een sprookje en bewonderde alles wat hij zeide. In zijn kalme manieren, welke toch zoo innemend waren, lag een waardigheid, die haar meesleepte. Naast hem verdween het beeld van haar pleegbroeder, zij dacht niet eens aan den goedigen, blonden reus.

Na de bezichtiging van het kasteel nam tante Fee haar gasten mee om haar dieren te laten zien.

'Let op, Kuno! Je weet nog in de verste verte niet, wat je hier te wachten staat! Als ik je verhalen wilde, welk 'n lijdenstijd wij, arme stakkerds, hier hebben

doorgemaakt, had ik een week noodig. Maar wij krijgen natuurlijk ook een extra aandeel in de erfenis. Niet waar, tante?'

En de jonker lachte uitdagend zorgeloos.

De luitenant keek den roekeloozen knaap verschrikt aan.

'Ziet u dat, tante? Die uniform-man wordt al bleek van angst bij de gedachte, dat mijn lange tong hem een kostelijk stuk van den toekomstigen buil zou kunnen doen verliezen. Ik heb het u wel gezegd: de Forren's zijn allemaal fortuinjagers, allemaal!'

'Schaam je!' gebood de luitenant verontwaardigd en zijn groote donkere oogen vlamden heftig op.

'Vooral onze dure luitenant, tante! Hij is het meest om de erfenis verlegen en zal u zeker zonder ophouden stroop om den mond smeren. Ik ken hem! Overigens is hij een beste jongen, alleen wat aanstellerig elegant en wat overdreven aristocratisch. Verbeeld u, tante...'

'Draaf toch niet zoo door!' snauwde de luitenant, danig uit zijn humeur geraakt, 'het is alsof jij alleen het woord moet doen; geen mensch kan er een verstandig woord tusschen krijgen.'

'O... de dames zijn niet eerzuchtig. En de verstandige woorden van jou zijn te tellen. Ha, ha, ha, tante, hij wil zich tegenover u en juffrouw Mignon van de geestigste zij voordoen. 't Is anders treurig met hem gesteld.'

'Zwijg toch!'

'Hoor eens, juffrouw Mignon, ik wou, dat u dien lastigen m'nheer den officier eens onder uw commando kon krijgen, dan zou hij veel aardiger broer voor ons worden.'

Het jonkertje hing zich aan haar arm en zag vertrouwelijk naar haar op.

'Is de luitenant dan zoo lastig?' vroeg zij schertsend.

Floris zuchtte zwaar.

'Onbeschrijflijk! Eenvoudig náár! En hij spreekt zoo door z'n neus, dat deed hij vroeger niet. Vroeger, ja, toen was hij 'n aardige broer, maar sinds hij luitenant geworden is, kan niemand meer wat met hem beginnen.'

Die klacht werkte op de lachspieren en de aangeklaagde lachte zelf mee.

'Wat heb je dan op me te vitten, Floris?' vroeg hij.

'Een heele lijst vol aanmerkingen; maar het ergste is, dat jij je zelf voor zoo'n gewichtig wezen houdt en zoo erg aristocratisch van neiging bent. Jij wilt nooit toestemmen, dat er ook in de burgerstanden allerliefste menschen zijn en heel brave menschen ook. Want tusschen twee haakjes, in onze adellijke kliek zitten 'n heele boel prullen en vodden, die niets meer waard zijn dan een bod van den antiquaar, wegens de oudheid van hun geslacht.'

'Dat ontken ik ook niet, *jonker* Van Forren.'

'Poeh! jonker! Daar geef ik niemendal om. Als je geen dikken geldbuil hebt, kun je treurig bij je verkleurd wapenschild gaan zitten huilen. Of je neemt een rijke, een heél rijke vrouw, al is ze ook gebocheld, natuurlijk toch van adel. Een adellijke bult! Ha, ha, ha!'

'Waarom juist een adellijke,' vroeg tante spits.

'Maar weet u dan niet, dat Kuno...'

'Zwijg,' beet de luitenant hem toe; onder het spreken van zijn broertje was de officier vuurrood geworden en had van ter zijde snel Mignon aangezien.

'Je weet, dat het een vaste gewoonte van me is, altijd uit te spreken. Tante en juffrouw Mignon weten toch al lang, dat je gezworen hebt, nooit een burgerlijk meisje te trouwen. Ha, ha, ik heb al je zonden en gebreken verklapt; ik had je immers wraak gezworen.'

De luitenant werd bleek van toorn en ergernis, hij stampvoette.

Toen trof hem de zachte, kinderlijke blik van Mignon en de trotsche officier voelde zich beschaamd en zijn drift berouwde hem. Hoe had hij zoo buiten de vormen kunnen gaan en de tegenwoordigheid der dames vergeten!

Zij bezichtigden ieder vertrek, tot de kelders, de onderaardsche gevangenis en de geheime gang toe.

Floris genoot, draafde rond en haalde allerlei grappen uit. Soms verstopte hij zich in een donkeren hoek en kwamen de anderen dan voorbij, dan begon hij te zuchten en te kermen, dat het door merg en been drong.

Er was een gevangenis zonder licht; de officier ging er binnen en Floris sprong toe en deed vlug de ijzeren deur achter hem dicht.

'Wel te rusten, lief luitenantje!' riep hij hem spottend toe.

'O... doe dat toch niet,' zei Mignon onwillekeurig en angstig.

Floris keek haar snaaks aan en boog diep.

'De schoonste der jonkvrouwen is het, die gratie voor je vraagt, Kunootje! Daar kan niemand neen op zeggen.'

'Het was zeer vriendelijk van u, juffrouw Mignon, mijn voorspraak te willen zijn, ik dank u daarvoor!'

Mignon lachte zacht, maar zoo onbeschrijflijk welluidend, dat Kuno haar aanstaarde met een blik, waarin zich zijn verrukking afspiegelde.

Tante Fee en Alex vingen dien blik op en glimlachten blij verrast.

Na het slot bezichtigd te hebben, keerden zij naar de kamers der oude freule terug.

Alex verzocht Mignon de liederen te zingen, welke zij ook op den verjaardag van haar moeder gezongen had. Ook freule Fee drong er op aan en Floris zette zich op een tabouretje dicht naast haar en vouwde de handen om de knie.

Mignon voldeed aan dit verlangen en zong weer haar oude, zwaarmoedige wijsjes.

Zij zat in de vensterbank en hield haar gezichtje afgewend, zoodat men haar en profiel zag. De zachte, fraaie lijnen van het droomerige kopje met de donkere lokkenweelde, kwamen bekoorlijk uit tusschen die oude, sombere, maar trotsche lijst.

Ietwat ter zijde leunend, staarde zij uit het venster over het slotplein, waar de vogels dartelden die er hun nesten hadden, en naar het donkere water van de slotgracht, waarop hier en daar bleeke bloemen lagen.

Zij kon nooit deze liedjes zingen of zij voelde zichzelve weer Mignon, het bedelkind, dat langs de huizen zong om brood voor haar moeder. Dan verloor ze zich al peinzend geheel in het treurige verleden en zag zichzelve terug op het trapje van den armelijken woonwagen, turend naar de sterren. Of zij hurkte op den vloer, naast de kleine lamp, met haar oude boeken op den schoot. Ook aan dien laatsten, dien droevigen avond dacht zij dan, toen moeder van haar was weggegaan... Innig, maar ach! zoo klagend werden haar liederen. Zij was allen om haar heen vergeten.

Freule Fee zat roerloos, de handen in den schoot gevouwen. De hazewind liep heen en weer, drukte nu eens z'n kouden neus tegen de knie der 'vrouw' en naderde dan weer Alex of Mignon, om haar de hand te likken en met groote verstandige oogen naar haar op te zien.

Geheel verloren in haar zwaarmoedige mijmerij, vergat Mignon te zingen en staarde met gebogen hoofd naar het vijverwater en de witte bloemen...

Niemand stoorde haar; de luitenant voelde zich wonderlijk gestemd en sloeg haar aandachtig gade als een liefelijk raadsel. Nimmer had hij zooveel schoonheid vereenigd gezien met zooveel

ongekunstelde beminnelijkheid en talent. Welk een meisje... Zóó volmaakt was hem zelfs nimmer in den droom een beeld verschenen en zij, zij moest nu juist behooren tot een burgerlijke familie. Hij, Kuno van Forren, had zich nimmer met burgerlijke kringen bemoeid, dat was te ver van hem af.

En nu onder hen dit sprookjeswezen te ontdekken, deze schoonheid, een schepseltje zóó keurig van manieren, zoo natuurlijk talentvol en fijn beschaafd. Nu, ja... zij was de dochter van een geneesheer en behoorde dus tot de beste kringen van den middenstand. Ach, waarom had hij haar niet met dat ‘freule’ kunnen begroeten, waaraan hij zoo gewoon was en gehecht. Hoe anders zou dan alles zijn geweest.

Kuno van Forren en een burgerlijk meisje... het verschil was ál te groot; Mignon was wel is waar anders dan alle anderen... maar het onderscheid kon niet worden vergoed door alle schoonheid en alle lieftalligheid der wereld.

Waarom was er niet in zijn stand zulk een Mignon! Geen van al de freules, welke hij kende en die hem bewonderden, kon met haar wedijveren.

‘Wees verstandig, Kuno! Kijk niet den verkeerden kant uit, daarvan kan toch niets komen...’

Aldus wees luitenant baron Van Forren zichzelven terecht en heldhaftig dwong hij zich om een anderen kant uit te zien.

‘Waarom is zij niet van adel, helaas...’ Luitenant Van Forren zuchtte diep en telkens weer waren zijn veelbewonderde oogen hem ongehoorzaam en dwaalden naar de liefelijke, die daar zoo stil-droomend in de vensterbank zat.

(*Wordt vervolgd.*)

Een leeuwerik gelijk...

Een leeuwerik gelijk, die, in de morgenlucht,
Zachtkens ten hemel stijgt in fladderende vlucht,
En telkens luider uit den gorgel stuwt zijn zangen,
Die als een huldelied zijn Schepper op moet vangen -
Zoo heffe ook uwe ziel allengskens meer en meer
Een luiden lofzang aan, den goeden God ter eer!

A.P. DE KORT,
Rector.

De eerste pijp.
Naar de schilderij van Elchanon Verveer.

Wat is heerlijker illusie voor een aankomenden knaap dan te mogen meedoen met de groote menschen: een pijp te rooken, zooals vader en grootvader doen? Gewichtig moment: de visschersfamilie zit op 't duin; vader, moeder, grootvader en buurman zullen getuigen zijn van 't stoute stuk: Jaapje's eerste voorzichtige trekjes aan vaders Gouwenaar. Hij heeft al zoo lang en zoo dikwijls met glinsterende oogen de mooie

kringetjes nagekeken, die vader in de lucht blies, en ook al, maar erg in 't geheim, als vader zijn brandende pijp even had neergelegd, een haaltje gewaagd, maar nu mòcht het, waar iedereen bij was en zien zou, wat fiksche kerel er in Jaapje stak.

Iedereen heeft er schik in; de debutant zelf schijnt het heel erg gewichtig, maar niet zoo heel erg lekker te vinden, en moeder legt waarschuwende de hand op haar mans arm: niet te lang, 't zou hem kwaad-kunnen.

Twee kinderen kijken nieuwsgierig en bewonderend toe; morgen gewaagt vast heel de school van Jaapje's gewichtigheid.

Vader.
Door
Albertine Smulders.

Elken avond om halfzeven klonken er voetstappen voor de deur. Dan liep je met Liesbet gauw de gang in, maar juist als je aan de deur kwam, ging die van buiten open en je had ieder een been van vader te pakken. Moeder kwam achteraan, maar ofschoon zij niet riep of danste, of aan zijn jas trok, of zijn pakjes afnam, kreeg zij toch het eerst een kus, zoodat jij en Liesbet toch nog op de tweede plaats kwamen.

‘Hallo, kabouter!’ riep vader tegen je, zoodat je altijd terugriep: ‘Ik heet geen kabouter, ik heet Harry,’ waarover hij zeer verbaasd was. Maar Liesbet noemde hij altijd bij haar echten naam.

‘Wel, Liesbet,’ zei hij, neerknielende, want je had hem met pakjes en al op den grond getrokken, - en Liesbet sloeg dan haar armpjes om zijn hals en zeide:

‘Va-der.’

‘Wel?’

‘Vader, denk eens! Mijn pop heeft heel erg de mazelen gekregen.’

‘Neen! Het is toch niet waar?’

En ‘vader’, schreeuwde je in zijn ander oor, want terwijl Liesbet het eene gebruikte, gebruikte je altijd het andere - daar het streng verboden was samen hetzelfde oor te gebruiken.

‘Vader.’

‘Ja, ventje.’

‘De jongen van Jansen was vandaag hier, en... en... en hij zeide, hij zeide, nu, hij zeide...’

‘V a -der,’ - dat was Liesbet, die door h a a r oor sprak - ‘denkt u, dat mijn pop...’

Maar moeder verloste vader en zijn pakjes eindelijk, en nam allen mee naar binnen voor het avondeten, en als je mond niet al te vol was, vertelde je hem wat de jongen van Jansen gezegd had, en hij luisterde ernstig toe en schreef een geneesmiddel voor aan de pop. Ofschoon hij het gansche jaar door iederen avond, behalve 's Zondags, zóó thuiskwam, had je hem toch weer altijd iets nieuws te vertellen en het scheen altijd het wonderlijkste, dat hij ooit gehoord had.

Maar nu en dan gebeurde het wel eens, dat je niet verlangde naar vaders voetstappen.

‘Wacht maar tot vader thuiskomt en moeder hem verteld heeft, wat een stoute, stoute jongen dat je bent.’

‘Ik geef er niets om,’ fluisterde je uitdagend in je zelf, boos uit het raam kijkende, maar ‘tik-tak, tik-tak,’ de klok op den schoorsteenmantel liep veel harder dan anders. Maar in den klaarlichten dag was je nog heel dapper, als de zon nog maar heel lang scheen, zou moeder het misschien wel vergeten. Je drukte je neusje tegen de ruit. Er huppelde een vogeltje buiten, in den appelboom. Je kon het hooren kwetteren. Was je nu maar een vogeltje in plaats van een kleinen jongen. Vogeltjes waren zoo vrij en vroolijk: niemand sloot hen binnen op, wanneer het zulk mooi weer was. Kwam er nu maar een toovergodin, die je in een vogeltje veranderde. Dan zou je

gauw wegvliegen en als ze om halfzeven naar je kwamen kijken, sprong je lustig in een kersenboom.

'Tik-tak, tik-tak-rrrr! Een! twee! drie! vier! vijf!' sloeg de klok. O, de dag was haast om, straks was het halfzeven, en dan... en dan...

Maar vader zou wel niet thuis kunnen komen. Dat was nòg eens gebeurd. Toen je daaraan dacht, keek je weer vroolijk en tikte dapper op het raam tegen het vogeltje.

Het vogeltje vloog weg.

'Tik-tak, tik-tak, tik-tak, tik-tak.'

Snel ging de dag voorbij. De donkere nacht kwam en wierp heel zware schaduwen vooruit. Moeder ging je streng voorbij zonder woord of blik. Zij sloot de gordijnen. Een voor een stak zij de lampen aan. De groote lamp bij de piano met de roode kap, de kleine, groene lamp op de schrijftafel, de hanglamp in de eetkamer. De tafel was al gedekt.

De klok sloeg zes uur.

Je keek moeder eens tersluiks aan. Zou zij het vergeten zijn?

'Moeder,' zei je, 'kijk eens hoe ik op één been kan staan.'

'Moeder kijkt liever niet naar stoute kleine jongens.'

'Tik-tak, tik-tak, tik-tak, tik-tak.'

Je was toch nog erg klein om gestraft te worden. En je voelde je ook niet heel wel. Het was niet in je hoofdje en ook niet de krabbel op je vinger. De pijn zat dieper.

'Tik-tak, tik-tak.'

Wanneer je dood ging, zooals het broertje van den jongen van Jansen en men begroef je op het kerkhof, dan zouden ze wel bedroefd zijn.

'Tik-tak, tik-tak.'

Moeder ging naar het raam en keek naar buiten.

'Tik-tak! Wrrrrr...' En de klok sloeg halfzeven.

Er klonken voetstappen - moeder ging naar de deur - daar ging ze open.

‘Waar is de kabouter?’

En moeder vertelde het!...

...en als vader strafte, was het altijd, of hij er zich eigenlijk niet mee moest bemoeien. Hij was den ganschen dag weg. Waarom had hij dan 's avonds zooveel te zeggen?

Na het avondmaal ging vader altijd bij het vuur zitten, dan klom je op de eene knie en Liesbet op de andere, terwijl moeder zat te naaien, en juist, wanneer het heel prettig was, zei hij:

‘Nu moet vader weg.’

‘O, neen, vader. Blijf nog wat.’

NAPOLEON III, ALS METSELAAR VERMOMD, ONTSNAPT UIT HAM, NAAR DE TEEKENING VAN A. WALD.

‘Vader moet gaan. Hij moet naar de vergadering.’

‘Wat is dat, vader, vergadering?’ vroeg je, en terwijl hij het vertelde, trok hij zijn jas aan.

‘Wacht maar niet op mij,’ zei hij tegen moeder en dan ging de deur weer open, juist als om halfzeven en dezelfde voetstappen klonken er buiten.

‘Och!’ zei je, ‘vader moet altijd ergens heen. Ik geloof, dat hij niet graag thuis blijft, moeder.’

Dan nam moeder je met Liesbet op haar schoot.

‘Liefjes, vader zou wel graag thuis blijven en met ons spe-

len, maar dat gaat niet. Hij moet den heelen dag werken om brood en boter voor ons te kunnen koopen...'

VADER, WAAR DENKT U AAN, ALS U ZOO ZIT EN ALLEEN MAAR KIJKT?

'En chocolade-pudding, moeder?'

'Ja, en chocolade-pudding. En hij gaat naar de vergadering om met andere heeren van onze stad te zorgen, dat er geen roovers komen en de lantarens niet uit zullen gaan in den nacht.'

Je oogen werden heel groot. Toen je dien nacht in bed lag en het licht uit was, dacht je aan de vergadering en aan de roovers en je kon niet slapen, en daarbuiten hoorde je den wind huilen net als een wolf. Nu was het net of er wezenlijk een wolf op het dak liep. Zou hij binnen kunnen komen? Wat zou erger zijn een roover of een wolf? Natuurlijk een wolf, want een roover zou misschien ook wel een klein jongetje hebben, dat nu in zijn bedje lag. Maar als de roover geen jongetje had?... Hadden roovers wel kleine jongetjes?... Zou de vergadering bijtijds komen om je te redden - àls er een roover kwam?

Maar daar kwam er een... hij stapte door het raam... en hij had een pistool in zijn hand... je wilde schreeuwen... maar je keel was zoo droog... en hij kwam altijd dichter bij... nog dichter...

'Was het een akelige droom, joggie?' vroeg vader en hield je tegen zijn jas aan, die heel erg raar tabak rook.

'Va-vader, waar is hij?'

'Wie, beste vent?'

'De roover, vader.'

'Er was geen roover, jongen.'

'Ja, heusch, vader. Ik zag hem. Hij kwam door het raam.'

En vader, moeder, twee kaakjes en een glas water waren noodig om je te overtuigen, dat je maar gedroomd had.

En zoo zag je wel, dat hetzij om roovers weg te jagen, of om voor de straatlantarens te zorgen, of sigaren te rooken, of kleine jongens te helpen, die een nachtmerrie hadden, de vergadering iets heel nuttigs was.

Door de week was vader al weg, wanneer je beneden kwam, maar 's Zondagsmorgens als je wakker werd, dan was het:

'Vader!'

Stilte.

'Vader!'

Een heel slaperig: 'Ja.'

'Wij willen opstaan.'

'Het is nog geen tijd. Jullie moet weer gaan slapen.'

Je wachtte. Dan -

'Vader, is het nu tijd?'

'Neen. Kinderen, blijf stil liggen.'

Dan ging je met Liesbet, daar je beiden klaar wakker was, eerst zachtjes fluisteren en dan, omdat vader sliep, Indiaantje spelen, dat met twee kreten begon en met

luid gegil van Liesbet eindigde. Dan zeide vader, ‘dat het zoo niet uit te houden was’, en moeder kwam tusschenbeide. Daarna was je stil, maar het was vervelend, daar te moeten liggen, terwijl de zon zoo helder scheen. Je luisterde. Er kwam geen geluid uit vader en moeders kamer. Heel zachtjes stond je samen op en sloop op bloote voetjes voorzichtig naar de deur. Die stond op een kier en je keek naar binnen. Je hoofd kwam juist aan den knop en dat van Liesbet even er onder. En dan, op hetzelfde oogenblik riep je samen ‘boe!’ en vader poogde zijn lachen te bedwingen, want dat was een teeken, dat je in zijn bed mocht klauteren, terwijl moeder voor het ontbijt ging zorgen.

't Was heel vreemd, maar terwijl je het in je eigen bedje niet had kunnen uithouden, wilde je, nu je in je vaders bed lag, niet opstaan. Nu was het vader, die op wilde staan, terwijl jij riep, dat het nog geen tijd was.

Er waren veel dingen, die op werkdagen veel prettiger waren, maar om twee redenen was toch Zondag de allerbeste dag: Dat het Zondagsmaal en vader. De tafel zag er op Zondag altijd zoo mooi uit en er waren zooveel lekkere dingen te eten en somtijds kwam er visite, die kinderen meebracht. En op Zondag was ook de winkel gesloten en kon vader den ganschen dag thuis blijven. Na kerktijd las hij de krant en soms lachte hij dan en las er moeder uit voor, en soms zeide hij ‘dat is zoo’ en sprak tot moeder juist alsof de pastoor preekte. En eens praatte hij er zoo hard over, dat hij ‘bliksem!’ zei. Als je daarna hard sprak tegen Liesbet of den jongen van Jansen, zei je ook ‘bliksem’; maar moeder hoorde het en zeide dat alleen vaders en grootvaders en ondeugende jongens dat woord gebruikten, maar het was geen woord voor kleine, zoete jongens.

‘Maar, moeder, als ondeugende jongens het zeggen, waarom zeggen goede vaders het dan ook?’

Dat legde moeder ook uit. ‘Kleine jongens moesten hun moeders gelooven,’ zei zij.

Als je zacht sprak, was het gemakkelijk om het woord niet te zeggen, maar als je hard praatte, kwam het vanzelf. Want als je zacht sprak, dan dacht je aan moeder, maar als je hard sprak, dan was het prettig om aan vader te denken.

De zon werd warmer. Het duurde lang voor het middag was. Je zat prentenboeken te kijken en uit de keuken kwam er een heerlijke lucht; je dacht, dat er vandaag pudding zijn zou. Vader was zoo mooi aangekleed in zijn Zondagsche jas en zijn overhemd was zoo wit als sneeuw.

‘Vader is het mooist Zondag,’ zeide Liesbet.

‘Ik ook,’ zei je trotsch, naar je blauwe blouse en mooie schoenen kijkende, ‘en jij ook,’ zei je heel lief tegen Liesbet, die in 't wit was en krullen had. En dan ging je heel recht in je klein stoeltje zitten, met je beenen over elkander, evenals vader, en je boek op je knieën zooals het zijne. Liesbet keek je vol bewondering aan.

Dan kwam het middagmaal en het dessert was altijd het lekkerste.

‘Moeder, krijgen we pudding vandaag?’

Maar moeder lachte alleen maar geheimzinnig, tot dat het gebraden vleesch weg was gedragen. Dan raadde Liesbet.

'MOEDER,' ZET JE OPEENS ZACHTJES.

'Het is taart.'

'Neen, pudding, verleden week was het taart.'

'Vader, nu moet u raden.'

'Ik raden?'

'Ja, vader.'

En dan fronste vader het voorhoofd, legde de vingers tegen den neus, zoodat hij ernstig na kon denken, en zei:

'Het zal room zijn.'

'O hemel,' zei Liesbet, 'waarom moeten nu nog de kruimeltjes van tafel worden geveegd?'

Liesbet en jij hielden vaders handen vast, je oogen waren wijd open om beter te zien, je lippen waren half open om beter te hooren. Moeder alleen was kalm, want moeder alleen wist het. Daar rammelden de borden.

'Pudding,' fluisterde je.

'Taart,' zei Liesbet.

'Room,' zei vader met holle stem.

De deur vloog open. Je stond allen op en rekte den hals uit.

'Pudding!' riep je.

'Appelpudding,' zei vader, 'neen, toch niet, het is een roovershol vol goud. Gauw, wij zullen het goud er uithalen vóór de roovers terugkomen.'

Het was net een roovershol, die pudding en de schijfjes appel blonken waarlijk als goud. Je deed als vader en viel op het goud aan.

'Maar vader,' knorde moeder, 'hoe kun je zóó den kinderen manieren leeren.'

'De roovers komen terug, als we niet vlug zijn,' zei vader, 'en vermoorden ons; ziet ge dat niet, moeder?'

'Ik zie alleen, dat je zelf nog een groote jongen zijt.'

En vader lachte, want Zondags was hij graag een jongen.

Later. Het hek viel achter je dicht; vader liep in het midden, Liesbet en jij ieder aan een kant. Liesbet keek tusschen vaders beenen heen om je groote stappen te zien. Vader was trotsch op je, ofschoon hij het niet zei.

Het liefst ging je op die warme Zondagmiddagen met vader naar de rivier, waar het gras zoo hoog was en de boomen over het water hingen. In het hooge gras ging je dan allemaal zitten.

'Wie hoort er nu het meeste?' vroeg vader.

Je luisterde.

'Ik hoor het water,' zei je.

'Ik de vogels,' zei Liesbet.

'En den wind in de boomen,' zei vader.

'O, ik hoor het gras,' zei Liesbet.

'En ik een bij, een bij!'

'Ik hoor nog iets,' zei vader.

Je hield je adem in en luisterde. Heel flauw uit de verte klonk er iets.

'Klokken! Kerkklokken!' riep jij en Liesbet samen.

Dan speelde je in 't gras en Liesbet plukte bloemen voor moeder. Je lag in 't water te kijken en dacht hoe het zou zijn, als je eens een kleine jongetjes-visch was. Toen kwam je tegen vader aan zitten, met je hoofdje op zijn arm.

'Vader.'

'Ja?'

'Waar denkt u aan, als u zoo zit en alleen maar kijkt?'

'Als ik alleen maar kijk?'

'Ja, denkt u dan hetzelfde als ik?'

‘Wat denk jij dan?’

‘Wel, ik denk hoe aardig het zou zijn, als ik een groote man was als u en met mijn meisje en jongetje ging wandelen. Denkt u dat, vader?’

‘Neen, ik dacht juist, hoe graag ik een klein jongetje als jij wou zijn, om met mijn vader te gaan wandelen langs de rivier.’

‘O, vader! hoe grappig. Ik wilde u zijn en u mij! Ik geloof, dat als menschen zoo zitten en niets zeggen, zij altijd wenschen iemand anders te zijn.’

‘Waarom denk je dat, mijn jongen?’

‘Wel, grootmoeder bij voorbeeld, die zit den ganschen dag en kijkt en wenscht, dat zij een engel mocht zijn bij grootvader in de lucht.’

‘En Liesbet?’

‘Liesbet zou graag moeder zijn.’

‘En wat zou moeder willen?’

‘O, moeder! die zou niets anders willen zijn, want dan had zij mij en Liesbet niet. En moeder heeft ook nooit tijd om zoo te zitten en te kijken!’ - En waar denkt ge nu aan, vader?’

‘Ik dacht aan moeder, hoe die op ons wachten zal.’

Na dien tijd ging moeder altijd 's Zondags mede. 't Was vreemd eerst, maar heel prettig, wanneer zij ook zoo in 't gras zat en lachte en keek, en niets zeide. Maar, hoe dikwijls je het ook vroeg, zij wilde nooit iemand anders zijn. Zij zei altijd, dat ze heel blij was en dan keek ze naar vader.

O, dat waren gelukkige, zonnige dagen, maar er kwamen donkere wolken, zóó donker, dat het kleine jongetje zijn speelgoed liet liggen en verwonderd door het huis liep.

‘Moeder, waarom speelt vader niet meer met ons? - Moeder, waarom wilt u niet lachen?’

En heel laat zaten vader en moeder 's avonds te praten. Je hoorde het in je bedje.

Den volgenden dag gaf je de bloemen water met je kleine, groene gietertje. De jongen van Jansen stond te kijken, hij had geen gietertje.

‘Waar heb je dat gekregen?’ vroeg hij.

‘In den winkel van mijn vader,’ zei je trotsch.

‘Je vader heeft geen winkel meer.’

‘Dat heeft hij wel.’

‘Hij heeft het niet, want mijn pa zegt het.’

‘Het kan mij niets schelen, wat je pa zegt; mijn vader heeft een winkel.’

‘'t Is niet.’

‘'t Is wel,’ schreeuwde je heel boos en gooide je gietertje naar hem toe; het viel tegen het hek en 't water spatte rond. De jongen van Jansen gooide steenen. Opeens hep hij weg en je vader stond achter je.

‘Het doet er niets toe, wat die jongen zegt. Vader zal je een nieuw gietertje koopen.’

‘Morgen, vader?’

‘Neen, morgen niet, een ander maal.’

Den volgenden morgen vond je vader beneden zitten, ofschoon het geen Zondag was.

‘Vader!’ riep je, ‘blijft u thuis en gaat u met ons spelen?’

‘O ja, vader,’ riep Liesbet, ‘huishoudentje spelen.’

‘Neen, vader, winkeltje.’

‘Val vader niet lastig,’ zei moeder, maar vader hield je beiden vast en wilde je niet laten gaan.

‘Neen, laat hen,’ zeide hij en moeder ging stil weg.

‘Moeder is verkouden,’ zei Liesbet, ‘en vader ook.’

Dadelijk na je ontbijt was je weer bij vader, maar er kwam niets van spelen. Twee heeren kwamen er voor vader, en die bleven den ganschen dag met hem in de voorkamer en je kon ze hooren spreken en je keek telkens naar de dichte deur.

Bij het avondmaal kwam hij pas terug. Na het avondeten wandelde hij alleen in den tuin; hij hoorde niet wat je zei en liep maar op en neer, met zijn handen in zijn zakken.

Moeder keek naar hem door het raam. Toen maakte zij zelf een vuurtje aan, want het was een koele avond. Zij plaatste den armstoel er voor, hing vaders huisjas over den stoel en zette de pantoffels er naast. Toen riep zij hem binnen.

Hij kwam en zat voor het vuur zonder een woord te zeggen; hij keek maar in de vlammen, keek en keek tot je aan dien Zondagmiddag dacht bij de rivier.

'Ik weet wat u denkt, vader.' Hij wendde zijn hoofd naar je toe, zoodat je wist, dat hij luisterde. - 'U denkt, hoe prettig het zou zijn, als u een klein jongetje was zooals ik.'

Hij gaf geen antwoord. Moeder kwam op de leuning van zijn stoel zitten met haar wang tegen zijn haar. Liesbet kleedde haar poppen uit en zong een wiegeliedje. Een voor een deed je de knikkers in het doosje. Toen stond je op en zat evenals moeder op een arm van vaders stoel. Zoo zat je daar een poosje droomend, slaperig in het vuur te kijken.

'Moeder,' zei je opeens zachtjes.

'Ja?' fluisterde zij.

'Moeder, is het niet h e e r l i j k ?'

'Heerlijk, lieveling?'

'Ja, moeder, alles... vooral...'

'Wat dan, vent?'

'Vooral zoo'n vader te hebben.'

Vader sprong even op en nam je in zijn arm, zijn oogen waren vochtig. 'Joggie,' zei hij, 'joggie,' maar hij kon niet verder gaan. 'Moeder,' zei hij, 'en nu was zijn stem vast en helder. "Moeder met zoo'n jongen en twee meisjes als jij en Liesbet..."

Zijn stem stokte even, maar spoedig ging hij voort:

"Zou i e d e r e man opnieuw kunnen beginnen - en er ook k o m e n ," zei hij.

(*Vrij naar Roy Rolfe Gilson*.)

Broeder en zuster.
Episode uit de geschiedenis van Bohemen.
(*Vervolg*.)

Nog had de onmensch, die als Wenceslaus IV, in den volksmond Wenzel, den keizerstroon en dien van het koninkrijk Bohemen tevens schandvlekte, niet uitgeraasd, toen hij den ongelukkigen kok zulk een hevigen schop in de zij gaf, dat de beklagenswaardige man onder een pijnlijk gejammer dreigde neer te storten.

Maar ook dat was nog niet voldoende om den woedenden monarch te bevredigen. Een duivelachtige inval bracht een tevreden grijnslach op het verdierlijkte gelaat teweeg. "Sa, sa!" schreeuwde hij, en hitste een tweetal brakken, welke tot op dat oogenblik blaffend om hun meester rondsprongen, op den ongelukkige aan.

Het was den kok tengevolge van den geweldigen schop niet langer mogelijk op de been te blijven. Krimpende van pijn, kroop hij over den grond.

De honden hadden Wenzel niet begrepen, want in plaats van op den kok aan te vliegen, grepen zij de beide dienaren aan.

"Terug, Turk! Terug, Wanka!" schreeuwde de koning.

Te vergeefs.

De beesten gehoorzaamden niet. Zij schenen de razernij van den meester overgeërfd te hebben. Snel als de bliksem wierpen zij zich met een dof gebrom op de beide dienaren en nu begon een verschrikkelijke strijd tusschen mensch en dier. Al spoedig hingen 's konings helpers de kleeren in flarden langs het lijf. Wenzel, inziende, dat de twee mannen hoogstwaarschijnlijk door de woedende honden zouden worden verscheurd, riep den tweeden kamerdienaar, dien hij thans eerst opmerkte, toe:

"Kom, Huler, help mij!"

Maar hoewel de koning toegreep en den eenen hond aan den halsband pakte, scheen Huler het minder gewenscht te achten, aan de uitnoodiging gehoor te geven. Hij had het niet erg begrepen op de kwaadaardige uitvallen van Turk, den grootsten en boosaardigsten der beide honden, die, zes jaren geleden, Wenzel's eerste gemalin, Johanna van Beieren, aangevallen had en haar zoodanig verwondde, dat zij het bestierf. De vreesachtigheid van 's konings gunsteling week echter, toen hij zag, dat Hinco van Lazan ongevraagd ter hulp snelde. Samen poogden zij thans den hond te overmeesteren.

Terwijl menschelijke en dierlijke krachten om de zege streden, welke trots alle moeite van de zijde der eerste, nog altijd onbeslist bleef, gebeurde er iets, wat allen, den koning niet het minst, verwonderd deed opzien. Plotseling - als uit den grond verrezen - verscheen de gestalte eens priesters in de nabijheid des vorsten. Niemand had tijdens het tumult en de opwinding zijn komst bespeurd. Zonder een oogenblik te dralen, legde de binnenkomende de hand op den kop van den sterken hond.

"Laat los, Turk! Laat los!"

En vreemd! Op het eerste geluid dezer stem liet het woedende dier dadelijk zijn prooi schieten, richtte zijn oogen op den priester, kwispelde met den staart en - alsof er niets gebeurd was - lekte de hand van den dienaar der Kerk en liet toe, ja, scheen het zeer prettig te vinden, dat deze hem langs het gladde vel streek.

Middelerwijl was het ook gelukt den anderen hond in bedwang te krijgen. De dienaren zagen er erg gehavend uit. De angst, welken zij doorstaan hadden, stond op hun gelaat te lezen; hun leden sidderden van uitputting en ternauwernood waren zij in staat, adem te halen. Beiden hadden in het gevecht kwetsuren opgeloopen, hoewel geen gevaarlijke.

Thans wendde de koning zich tot den priester, in wien de heer Van Lazan tot zijn verrassing den geestelijke herkende, die hem den weg naar den kamerdienaar gewezen had. De burchtheer van Krakowetsch was echter nog meer verwonderd, toen de monarch den dienaar der Kerk de volgende woorden toesprak:

"Heer vicaris, gij hebt daar iets gedaan, wat denkelijk niemand zou durven wagen. Kunt gij tooveren of beschikt ge over wonderen? Turk heeft nog nooit zoo spoedig gehoorzaamd; niemand, zelfs mij, zijn meester, niet."

Johannes Nepomucenus glimlachte even.

"Allergenadigste heer en koning! Voor deze handeling was wonder noch tooverij van noode. Goedheid is ook een tooverkruid, niet waar, Turk? En wijl ik goed voor de honden ben en ze streel, als ze mij somwijlen ontmoeten, kennen en vertrouwen ze mij. Ik geloof hier te rechter tijd gekomen te zijn. Ik had juist de vertrekken der

koningin verlaten, toen ik in de gang een woest getier hoorde, waarom ik meende te moeten zien of er soms een ongeluk gebeurd was.”

De koning maakte van het voorgevallene geen geheim. Vrijwillig deelde Wenzel den priester de geheele toedracht mee. Hij had op Jan, den lijfkok, de honden willen aanhitsen, omdat deze het vleesch, voor de koninklijke tafel bestemd, liet aanbranden.

“Die vlegel!” riep de vorst, andermaal driftig geworden, nu hij aan het gebraad dacht. “Liet me die kerel dat prachtige hert niet totaal bederven? Maar hij zal er voor boeten! Aan het braadspit met dien lummel! Grijpt hem!” schreeuwde hij met een door razernij verstikte stem tot zijn dienaren.

De beide mannen wilden voor de tweede maal beproeven, den kok te overmeesteren, toen de vicaris-generaal tusschenbeide trad. En niet eerder zweeg hij, dan toen de koning eindelijk beloofde den kok ongemoeid te zullen laten.

“Dank den priester uw redding, hond!” riep Wenzel. “En maak, dat ge uit mijn oogen komt, anders zou uw vervloekt gezicht mij nog doen vergeten wat ik den vicaris beloofde.”

Wijl de arme kok zich niet kon oprichten, naderde de priester en hielp hem op de been.

“Ziezoo, Jan! En nu naar de keuken en uw plicht gedaan. En gij, mannen - dit tot de dienaren - steunt hem en brengt hem naar baktrog of oven.”

Zoo onverschillig, alsof hij een hond en geen mensch getroffen had, keek de vorst den lijf kok na. Hij achtte nimmer een menschenleven bijster hoog. En ook thans bleek dit weer, toen hij zijn gemoed luchtte ten aanhoore van Huler en Hinco van Lazan. Nadat de kok heengezonden was, had Johannes Nepomucenus zich eveneens verwijderd.

“Nu, Huler,” sprak Wenzel, “was dat niet een echt jachtvermaak?” En zonder een antwoord af te wachten, richtte hij zich tot diens vriend, wien hij, evenals allen, die aan het hof verkeerden, op een lompe manier toesprak:

“En jij hebt ook flink aangepakt. Hebt ge ook honden, vreemdeling? Wie ben je?”

Hinco van Lazan maakte een diepe buiging.

“Allergenadigste koning en heer, ik ben Hinco Lazan, heer van Krakowetsch.”

De koning staarde den vreemdeling in het gelaat. Plotseling scheen hij zich den naam te herinneren.

“Ah!” riep hij luide, “dan ben jij de man, die het kanonikaat verlangt?.... Zoo!.... Welaan, je zult het hebben, ja, ja.... Maar de hond! Waar is de hond?”

De vicaris-generaal vernam in de deur deze woorden nog; hij wierp een haastigen, doordringenden blik op den vorst. De burchtheer van Krakowetsch bemerkte het en wist van verlegenheid geen woord te zeggen. Maar Huler verloor zijn tegenwoordigheid van geest niet. Hij fluisterde Wenzel enkele woorden toe en deze riep thans, zonder een spier van zijn gelaat te vertrekken:

“Ja, ja, 't is goed! Kom, Huler, en jij ook, Pan van Krakowetsch! Wij gaan een beker op uw behouden aankomst ledigen.”

III.
Ludmilla.

De zon was reeds achter de bergen verdwenen en het begon schemerig te worden, toen heer Hinco van Lazan het koninklijk paleis verliet, waar hij Wenzel's zware wijnen gedurende vele uren genoten had. Het gevolg was, dat hoofd en beenen hem eveneens zwaar waren, hoewel hij anders bekend stond als een drinkebroer, die van menigen beker den bodem zien kon, voor zijn maat vol was. Heden had de edele Pan Hinco echter al te dapper boven den dorst gedronken. Ten bewijze daarvan behoefde hij maar even over de Moldau een blik te werpen naar den St.

Veitsdom. Had het Godshuis te voren slechts twee torens gehad, in die enkele uren schenen er nog twee bijgebouwd te zijn.

Trots deze en nog menige andere verdubbeling zeilde heer Hinco van Lazan, Pan van Krakowetsch, zonder averij de haven - zijn herberg - binnen.

Zijn neef had hem reeds lang verwacht en maar niet kunnen begrijpen, waar oomlief den tijd doorbracht.

“Ottokar.... Ottokar!” riep oom Hinco, zoo opgeruimd, zoo vroolijk, als neef hem nimmer gezien had.

“Ottokar!”

De heer van Lazan moest even adem halen, alvorens hij verdere mededeelingen kon doen.

“Ottokar!”

Dit voor de vierde maal, alsof neefje zijn eigen naam vergeten had.

“Jongenlief, dat was een dag.” Daar begon het nieuws. Maar de spreker moest opnieuw rusten, voor hij den jongeling alles kon vertellen.

“Dat was een dag... Bij St. Veit!... De koning heeft mij geëerd... begrepen?... Wees trotsch op uw oom, zeg ik u... En als gij eenmaal bis... bisschop,... aarts... bisschop van Praag zijt,... ja zeker, dat wordt ge nog... dan hebt ge het mij... mij, uw oom, te danken!... Begrepen?...”

“Nu, oom, ik geloof, dat gij vandaag buitengewoon ijverig in mijn belang werkzaam geweest zijt,” antwoordde de jonker schamper, een blik op den dronken edelman werpend. Ten zeerste walgde hem dat onzinnig gebabbel.

Heer Hinco zwetste echter maar door, zonder acht te geven op hetgeen Ottokar zeide.

“Wenzel gaat overmorgen naar zijn jachtslot Tschebrak... Hij heeft mij uitgenoodigd aan de jacht deel te nemen; begrepen? En ik... ik schenk hem mijn... mijn besten... besten dog.”

De burchtheer van Krakowetsch begon thans luidkeels te lachen, overtuigd een bijster vroolijke grap verteld te hebben. Uitgeput door de moeite, welke hij had moeten aanwenden, om Ottokar al die belangrijke tijdingen bekend te maken, alsmede door het uitbundig gelach, zonk hij plotseling op een veldbed neer en liet zijn hoofd in het kussen vallen. Niet lang duurde het of een hevig snorken bewees Ottokar, dat oomlief in slaap gevallen was.

Den volgenden dag bracht de heer van Krakowetsch zijn tweede bezoek aan Huler, thans in gezelschap van zijn neef. Hij beval Ottokar in de bescherming van den gunsteling des konings aan en deze verzekerde den jongeling, dat hij steeds op zijn bijstand kon rekenen. Omtrent den schandelijken verkoop van het kanonikaat werd geen woord gerept. Ottokar mocht daarvan niets te weten komen.

Des namiddags nam Pan Hinco afscheid van zijn neef en reed, vergezeld van twee welgewapende krijgsknechten, naar Krakowetsch.

Ottokar had bij een eenvoudigen netten burger der stad kamers gehuurd. De bewoners waren brave lieden, die alles deden, wat den jongeling aangenaam kon zijn. Maar noch hunne vriendelijkheid, noch de vele verstrooiingen, welke de hoofdstad aanbood, zelfs niet de studie, waren in staat de zorg en den angst om het lot zijner dierbare zuster uit zijn hart te bannen. Een ongekend verlangen naar de komst van Ludmilla hield voortdurend zijn geest bezig. De gedachte aan zijn zuster benam hem

alle lust tot werken. Nauwelijks waren enkele weken verstreken sinds Ludmilla afscheid genomen had en toch kwelde Ottokar een gevoel, alsof hij haar in geen jaren gezien had.

Na den vroegtijdigen dood der geliefde ouders had de jongeling geen sterfelijk wezen zoozeer bemind als zijn zuster. Dit was grootendeels te danken aan de opvoeding, welke de beide kinderen op het kasteel Krakowetsch genoten hadden. Ottokars oom, een broeder zijns vaders, was een man, eerder geschikt, jeugdigen personen schrik aan te jagen, dan hun genegenheid te winnen. Wat tante Helika, Hinco's echtgenoote, aanbelangde, van haar kant poogde zij zoo goed mogelijk moeders plaats ten opzichte van de kinderen te vervullen. Maar de ziekelijke vrouwe moest voor het grootste gedeelte de opvoeding aan andere handen toevertrouwen. Het was een geluk voor broeder en zuster, dat de grijze pastoor, voor die dagen een buitengewoon ontwikkeld man, zich het lot der weezen aantrok.

Zoo groeiden Ottokar en Ludmilla op te midden van een gezelschap, dat uitsluitend bestond uit volwassen personen, waarom het niet te verwonderen was, dat de een steeds de nabijheid van den ander zocht. Ottokar werd een krachtig, forsch gespierd jongeling en Ludmilla een brave, eenvoudige jonkvrouwe.

Eindelijk naderde de smartelijke dag en een nog smartelijker uur voor de weezen, die slechts vermaak in elkanders bijzijn gesmaakt hadden. Zij, die elkander nooit konden missen, zouden een tijdlang gescheiden blijven. Ottokar, aldus had Pan Hinco bepaald, zou naar Praag vertrekken, om daar aan de hoogeschool de lessen in de godgeleerdheid te volgen en Ludmilla, die zonder haren broeder niet langer op Krakowetsch wenschte te blijven, zou voor onbepaalden tijd bij een harer verwanten vertoeven, die in het klooster der Clarissen te Krumman dag en nacht den Heer als reine maagd diende. Wel had oom Hinco allerlei bezwaren geopperd en Ludmilla meer dan eens uitgenoodigd, toch op Krakowetsch te blijven, maar scheen eindelijk toch aan haar dringend verzoek niet langer weerstand te durven bieden. Hij beloofde de jonkvrouw naar het klooster te zullen vergezellen.

Maar zijn toegevendheid was slechts schijn, louter schijn. In plaats van naar de vrome zuster in het klooster der Clarissen, had hij Ludmilla, die vol vertrouwen zijn geleide aangenomen had, naar den burcht Hohenstein gevoerd en haar na aankomst aan haar lot overgelaten.

Nadat Ottokar met deze schandelijke trouweloosheid bekend gemaakt was, haatte hij zijn oom; want deze snoode daad beteekende voor Ludmilla de vernietiging van haar geluk. Zij droomde er van in het stift te Krumman den sluier aan te nemen. Pan Hinco daarentegen dacht aan een huwelijksverbintenis tusschen de dochter zijns broeders en een neef van den machtigen graaf Berka van Duba tot Hohenstein.

GEZICHT OP DINTELOORD.

(*Wordt vervolgd.*)
J.M.

Bij de platen.

Napoleon III's ontsnapping uit het kasteel van Ham. -

Ham is, naar men weet, een klein stadje van nog geen 3000 inwoners aan de Somme. Het is in de geschiedenis vooral bekend om zijn kasteel, dat menig vermaard gevangene geherbergd heeft. Op anekdotische wijze is de historie van dat kasteel verbonden aan die van den vorstelijken avonturier Charles Louis Napoleon Bonaparte, zoon van Lodewijk Napoleon van Holland en Hortensia, later keizer Napoleon III. Na een allerzonderlingste jeugd had deze in 1836 te Straatsburg, in 1840 te Boulogne beproefd zich tot keizer te laten uitroepen en Louis Philippe den hiel te lichten. Dat vermetele pogen kwam hem te staan op levenslange gevangenschap, en de mislukte keizer kreeg Ham tot gedwongen residentie-stad. Zes jaren had hij er zich zitten verbijten op het secuur bewaakte fort, toen hij door een even geniale als komische list - niet in een kist als wijlen Huyg de Groot uit Loevenstein, maar in een metselaarspakje en met een kalkbak op zijn schouders - wist te ontsnappen.

'tIs grappig, om de verschillende tronies der in het spel verdiepte zonen van Mars een voor een na te gaan: ge kunt er de uitdrukking op lezen van alle gewaarwordingen en overwegingen, waartoe Fortuna haar kaartende vereerders alzoo brengen kan, maar geen van allen vermoedt, wie op dit oogenblik Fortuna's liefste lieveling is, wie op dit oogenblik de hachlijkste kans waagt en zonder blikken of blozen, met de brutaalste ongegeneerdheid ter wereld het stoutste stuk levert met succes...

't Leuke metselaartje gaat goedmoedig en met een familiaren groet zijns weegs - prins Napoleon is gevangene àf en, vóór men 't bemerkt, gevlucht naar België. Na de revolutie van 1848 zal hij terugkeeren op Franschen bodem om den 10den December van dat jaar het presidentschap te aanvaarden over de republiek. Nog eenige jaren en de vluchteling van Ham zal als keizer Napoleon III in de geschiedenis de treurige rol spelen, waarom vooral de dichter Schaepman hem genoemd heeft: “Een sphinx tot in den dood.”

Gezicht op de kade van Dinteloord. -

Dinteloord ligt in een afgelegen hoekje van Noord-Brabant's Noordwestelijk deel, 't is van alle spoor- en tramverkeer verstoken, maar 't is een zeer karakteristiek dorpje met een hoogst vruchtbaren bodem en een nijvere bevolking.

Misschien is er geen gemeente in ons vaderland, waar de vette klei zóó den arbeid doet gedijen; 's zomers zijn er de bloeiende koolzaad- en korenakkers, afgewisseld door donkergroene beetwortelvelden, een ware oogenlust.

Ons kiekje geeft weinig of geen bedrijvigheid te zien op de kade; in het najaar echter, den tijd van het zoogenaamde “peeën steken”, dan is het er al leven en beweging; dan schieten er vaak werkkrachten te kort om de 10 à 12 millioen KG. beetwortelen op den bepaalden tijd ter bestemder plaatse te bezorgen.

Op den achtergrond bevindt zich de ruime katholieke kerk; een eeuw geleden moesten de weinige katholieke ingezetenen elders ter kerke gaan, thans vormt de Roomsche bevolking nagenoeg de helft der 3123 inwoners.

[Nummer 17]

Bij vreeland.
Naar de waterverfteekening van Fred. J. du Chattel.

Sneeuw op slik geeft ijs binnen drie dagen, dun of dik,' zegt de volksmond. De wegen van het Stichtschedorpje Vreeland zullen wel niet zoo slijkerig en glibberig geweest zijn als de Amsterdamsche Kalverstraat bij wintersch regenweer, toen uit de dikke, groezelige wolkenlucht het lang verwachte pak sneeuw alles in één nacht onder de witte wol stopte.

Overdag begon 't alweer een beetje te dooien, dat zien we wel aan de waterigheid van den weg en de donkere stoppels, die tusschen het sneeuwwit uitsteken; maar er zit nog een secuur vrachtje in de wolken; wacht maar, tot het heelemaal avond is, dan wordt het eerst recht ‘weertje blijfthuis,’ en morgenochtend is er geen takje of 't glinstert en schittert alsof er een regen van edelsteenen neergevallen ware in den stillen nacht.

't Water ligt nu nog vrij, en de hongerige vogels scheren er langs of er ook iets van hun gading te snappen valt; maar 't zal niet lang meer duren of een dun vliesje, wat later een dikkere ijslaag, ligt er overheen, en dan worden de broodkruimels, die de boerin 's morgens en 's avonds op 't erf strooit, met gretige gulzigheid opgepikt niet alleen door de kleine verkleumde musschen, maar ook door de grootere vogels, die ons in winterkou trouw blijven.

Onze Hollandsche schilders zijn ook voor geen sneeuwbuitje vervaard; al tintelen de vingers, die 't penseel voeren, al vriezen hun zolen haast vast in de sneeuw, ze zetten dapper hun spulletjes uit en maken, eens zoo vlug als 's zomers, hun studies, waarnaar ze op 't gezellige atelier bij een lekker haardvuurtje de pittige en altijd aantrekkelijke schilderijen maken, waar buitenlanders vooral zoo graag op zijn.

BIJ VREELAND, NAAR DE SCHILDERIJ VAN FRED. J. DU CHATTEL.

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg.*)

Nu sprak de oude freule weer en haar stem klonk zoo zacht en zoo week bijna, als nog niemand barer gasten ooit gehoord had.

'Het is jammer, dat je je mandoline thuis hebt gelaten, juffrouw Mignon!'

'Wil ik ze gaan halen?' bood Floris volijverig aan.

'Dan ga ik mee! Ik heb vergeten mama iets te vragen. Maar, lieve freule, wilt u mij 't plezier doen mij bij mijn voornaam te noemen?'

'Ja, kind, het klinkt ook veel beter. Mara heet je immers?'

Mignon lachte weer. 'Weet u dat nog? Thuis hebt u mij nooit zoo hooren noemen, niet waar? Ik ben altijd Mignon, slechts Mignon!'

'Is dat dan niet je naam?' vroeg Floris verwonderd.

'Neen, ik heet Mara!'

'Maar waarom zegt iedereen dan Mignon tegen je?'

'Och... dat past bij mijn geschiedenis. De dokter en Albert noemden mij al zoo, toen ik nog maar 'n klein meisje was; zij zijn aan dien bijnaam gehecht. Ik weet niet hoe dikwijls ik vroeger wel deze oude liedjes heb moeten zingen voor Albert en ook voor papa.'

'Je hebt niet altijd hier gewoond, is 't wel, Mara?'

Mignon glimlachte verstrooid. 'Neen, Alex, de dokter woonde een klein uur hier vandaan. Ik was zestien jaar, toen wij hierheen verhuisden. Het is hier prettiger, hoewel ik zeer aan het oude huis gehecht ben en nog meer, nog veel meer aan moeders graf... Maar ik ga daar dikwijls heen.'

Alex keek haar verbaasd aan.

'Is mevrouw Ter Meer dan je mama niet? Ben je maar een halve zuster van Albert?'

Mara schudde droef-peinzend het mooie hoofdje.

'Hij is in 't geheel geen broer van mij, zelfs geen familie. Hij is mijn pleegbroer. Niemand hier weet het, behalve freule Fee. Mama heeft niet gaarne, dat ik er over spreek, zij beschouwt mij als haar eigen dochter. O... niemand weet zoozeer als ik, hoe goed en hartelijk zij is.'

Alex brandde van nieuwsgierigheid en belangstelling.

'Maar Mignon... wat ben je toch 'n geheimzinnig wezen...

'Met andere woorden... Mignon, wie ben je eigenlijk en waar kom je vandaan?'

'Neen, zoo meen ik het niet!'

'Nu, ik heb geen reden om mijn naam en mijn geschiedenis te verzwijgen. Ik ben niemand anders dan een aangenomen kind en wees. Mijn vader is al lang dood, hij stierf van gebrek en melancholie; moeder volgde hem na eenige jaren en ik stond alleen als tienjarig kind, bijna hulpeloos. Ik had niets geleerd dan zingen en spelen. Dokter Ter Meer had medelijden met mij en bracht mij in zijn huis. Wat zij allen daar voor mij zijn en wat ik aan hen te danken heb, dat kan niemand zelfs maar gissen.'

Mignon zag er zoo ernstig uit.

'Een roman! Dat is een boeiende roman, lieve Mignon. Toe, vertel er nog meer van...' smeekte Alex.

'Ja, vertel,' drong ook de oude freule aan.

Mignon boog het hoofd achterover en vouwde de handen om de knie. Zóó, starend naar de wuivende boomkruinen op het slotplein en naar den bleek-blauwen hemel, begon zij te verhalen van haar droevige kinderjaren, niets vergat zij, zoo min de

omzwervingen met haar ouders, als de eenzame uren met haar boeken gesleten in den wrakken woonwagen.

Van dien vreesdij ken avond van moeders dood sprak zij het langst. En haar geheugen had trouw de woorden van troost en meegevoel bewaard, toen door den dokter tot haar gesproken.

Freule Fee luisterde bijna ademloos van aandacht. Hoe mooi klonk dat alles, al was het innig-droevig. Liefde, mededoogen, oprechtheid... en zij had al deze heerlijke aandoeningen van het menschelijk hart verloochend, vol bitterheid gewrokt over de teleurstellingen harer jeugd en alleen aan het valsche en slechte willen gelooven. Vol haat had zij alle menschen van zich afgestooten en slechts bij de dieren troost gezocht...

Maar ook bittere smart lag achter haar.

Daarna verhaalde Mignon van haar nieuw tehuis, de woning van den dokter; van haar kibbelarijen met Albert, haar vlucht en haar verblijf op de pachthoeve, en eindelijk van haar terugkeer en haar opvoeding. Zij vergat niets.

En welk een liefdevolle dankbaarheid kleurde haar verhaal en schitterde in haar oogen. Hoe welsprekend werd zij, toen zij de eindelooze rij van weldaden opsomde, welke zij van haar pleegouders en pleegbroer ontvangen had.

Freule Fee luisterde als naar een lied.

Slechts de luitenant zat onbeweeglijk op zijn plaats, het hoofd diep gebogen.

Hoe jammer dat Mignon déze Mignon moest zijn. In het begin had hij bewonderend de schoone vertelster aangestaard, maar langzamerhand was zijn hoofd op de borst gezonken en teleurstelling en ontgoocheling hadden den gloed der bezieling van zijn trekken weggewischt. Ernstig, bleek en stil zat hij op zijn plaats.

En toen Mignon nu zweeg en opstond, om op verzoek, der freule even haar speeltuig te halen, zat hij in tweestrijd op zijn stoel te wiegelen.

‘Laten wij met z'n beien gaan,’ stelde Floris voor, ‘wat hebben wij er dien luitenant bij noodig?’

Zwijgend stond de officier op en vroeg met zijn blik de jonge dame toestemming om haar te begeleiden.

En zoo gingen zij toch met hun drieën; Alex hield tante gezelschap.

Het was een weinig opgewekte wandeling. Kuno was op eenmaal weer de trotsche, zelfbewuste luitenant Van Forren. Keurig, maar ernstig en afgemeten liep hij naast het jonge meisje en was buitengewoon karig met zijn woorden.

Mignon geraakte onder den indruk van zijn zwijgen en liep schuchter en verlegen naast hem. Zij had hem bewonderd, maar nu viel hij haar tegen. Zij begreep deze grilligheid niet.

Maar waarom zou zij zoo dwaas zijn zich moe te peinzen over iemand, die haar toch onverschillig was? Iemand die, zooals zijn eigen zuster zei, trotsch en teruggetrokken was. Zij gaf er immers niets om.

En Mignon begon zich met Floris te onderhouden, die zooveel van haar hield, alsof hij haar broer was en haar altijd zeer bewonderde.

‘Je moet, als de vacantie om is, eens naar Den Haag komen, juffrouw Mignon. Dan ga ik met je wandelen en al onze neefjes en opgeprikte freuletjes jaloersch maken. Ja, dat moet je doen, je moet eens bij ons komen, ik weet zeker, dat mama het ook prettig zal vinden,’ noodigde hij geestdriftig.

De luitenant glimlachte beleefd, maar koeler dan straks.

‘Niet waar, Kuno?’ vroeg de jonker, geërgerd door de onverschilligheid van zijn grooten broer.

‘Zeker! Mama zou het heel aangenaam vinden, een zoo lieve gast te ontvangen,’ verzekerde Kuno.

‘Natuurlijk!’

Mignon had zijn glimlach gezien, een welwillend neerbuigend lachje vol toegevendheid voor het onnadenkend gesnap van een kind.

Nu wierp zij fier het hoofdje in den nek.

'Maar, jonker Floris, denk toch eens na! Wat zou ik, Mignon, daar in uw kring in die groote hoogmoedige stad! Ieder zou er mij misschien aanzien als het kind, dat eenmaal voor haar brood liedjes zo[n]g! Hier, in dit nederige dorp, ben ik er niets minder om; hier [b]en ik ook het pleegkind van den geachten en beminden dokter. En ik ben hier zoo vroolijk en gelukkig als de bloemen in de wei, die ook niets weten van groote steden en het stof, dat daar opwarrelt en in de oogen der menschen waait. Neen, jonkertje, ik voel geen verlangen in mij naar de steden en de voorname kringen, waarin ik niet thuis behoor. Het is mij hier zoo goed...'

'Ja... die voorname kringen... dat is me 'n geschiedenis,' zuchtte Floris met komische wanhoop. 'Ze kijken je daar eerst in de geslachtsregisters en dan in je beurs en eindelijk in het hart. Het hart 't laatst! Maar er zijn toch ook nog wel goede en verstandige lui onder. Och... Ieder mensch heeft z'n eigen natuur en zijn eigen begrippen omtrent de dingen. Kuno zou niet buiten al deze voornaamheid kunnen...'

'Floris!' waarschuwde de officier gemelijk.

'Ja, al spartel je nu tegen, waar is het en hooren moet je het, Kuno! Jij bent aristocraat tot aan je nagels. Je zult op een of anderen dag een hoogadellijke juffer als mijn zuster - geluk er mee! - thuis brengen, of als je bij toeval of ongeluk op een burgermeisje verliefd werd, ongetrouwd blijven en in eenzame grootheid sterven. Want er mee trouwen... dat nooit, zei Van Speijk! Och, arme Kuno! Je zou onverstandig zijn uit vrees voor de meening van die menschen, welke bij je dood zouden zeggen: baron Van Forren is dood! Jammer, zoo'n knappe, flinke jongen! - En na zes weken spreken ze nog terloops eens over je en na zes maanden is de gefêteerde luitenant vergeten. Neen, Kuno, wat mij betreft, van mij zullen ze misschien kunnen zeggen: 't is 'n gekke vent, maar zij zullen er moeten bij voegen: doch 't is een gelukkige vent! Amen!'

'Waar haalt die grijsaard z'n levenswijsheid en zijn menschenkennis vandaan?' hekelde de luitenant.

'Laten we maar zwijgen, Mignon. Wij zijn het eens en hij is uit z'n humeur en wat de rest betreft... och... iedere goede raad is aan hem toch verspild.'

Floris haalde de schouders eens op en de luitenant zweeg; dat was de eenige manier om broertje óók het zwijgen op te leggen; hij wist het uit langdurige ervaring.

Floris stapte naast Mignon voort, nu en dan fluisterend en plagend, tot zij villa Mignon hadden bereikt. Daar stelden zij den luitenant voor aan den dokter en zijn vrouw.

Mignon voelde zich onbehaaglijk... en toch wist zij niet waarom. Zij hoorde een ietwat gedwongen toon in het onderhoud en het was haar alsof er iets vreemds was, iets buitengewoons, in ieder, die haar omgaf.

Mama en papa keken haar geheel anders aan dan toen zij heenging met de oude freule. Niet onvriendelijker, integendeel zelfs. Vooral mama scheen in haar blik een uitdrukking te leggen van innige verstandhouding.

Toen zij eindelijk haar mandoline ging halen, volgde mevrouw haar naar boven.

En nauwelijks was zij in haar eigen kamer of mevrouw sloeg haar de armen om den hals en kuste haar teeder op het voorhoofd.

Het ging haar voorbij als een droom, toen die goede pleegmoeder haar welkom heette in heur woning en in heur hart als haar *eigen* dochtertje en haar vertelde, dat zij zoo gelukkig was door Alberts keuze. O, zij moest niet blozen en niet het kopje afwenden. Mama mocht toch wel zien, hoeveel haar lieve kind van haar eenigen jongen hield. Zij had het immers al lang zien aankomen en zij had dit bespieden van een ontluikend gevoel in de harten van haar beide lievelingen het heerlijkst van alles gevonden. En Albert was zóó gelukkig... het was niet uit te spreken, maar zij zag wel hoe het geluk hem uit de oogen schitterde en zong in zijn stem. Nu, haar verstandig, gevoelvol meisje, wist ook wel welk een warm, edel hart haar vroolijke, blonde reus bezat; het hart van zijn vader.

Zoo liefkoosde mama en in haar stem beefde vreugde en trots.

Met groote vragende oogen staarde het meisje haar aan. Zij voelde zich zoo vreemd, zoo wonderlijk. Zij voelde zich niet ongelukkig, maar evenmin tot juichen gestemd, werktuiglijk liet zij het alles over zich heen gaan en gaf zich geen rekenschap meer.

Zij wist alleen maar duidelijk en helder, dat zij Alberts verloofde was... Alberts verloofde,... men had haar niets gevraagd... en zij had ook niets gezegd.

En toch was zij nu verloofd, verloofd... met Albert.

Maar toen papa met uitgestrekte handen haar naderde om haar geluk te wenschen en toen Albert juist thuiskwam en, geheel tegen zijn gewoonte, bijna stil en ernstig van aandoening zijn bruidje begroette... toen vergat Mignon al het andere en dacht er alleen nog aan hoe heerlijk het was iets te zijn, een deel van het geluk van deze drie voortreffelijke menschen.

En toen werd het haar eerst wèl te moede.

Floris van Forren liep door het veld, in diepe gepeinzen verloren, en sloeg zelfs geen acht op de pogingen, die zes honden deden om hem tot een vroolijk spelletje te lokken.

‘Ik weet 't niet,’ zuchtte de jonker, die nog maar enkele maanden geleden zoo zelfbewust verklaard had alles te weten. ‘De wereld moet stellig aan het einde van haar tijd zijn, want de vreemde dingen zien we al gebeuren...

‘Daar heb je tante Fee! Feeks noem ik haar niet meer, want ze is tegenwoordig zoo weinig strijdlustig als een lam. En ik heb toch alles gedaan wat redelijkerwijs te verlangen was... In 't zweet mijns aanschijns heb ik levende muizen gevangen en in haar kamer gejaagd. Ik heb spinnen in haar servet gestopt en kikkers in haar werkdoos. En al kreeg zij kippenvel van angst en al vleide zij van “lieve Floris” voor en na om het ongedierte uit den weg te krijgen... nijdig, nijdig, zóó als zij vroeger nijdig kon worden... alles voorbij. Die schoone oude tijd komt nooit weerom! Er hapert wat aan...

Alex kniest! Ik wed, dat ik weet waarom. Toen zij de lieve Mignon en Albert geluk moest wenschen, werd zij bleek en nu plaagt zij mij nooit meer. Soms heeft zij dikke tranen in de oogen en voor tante lijkt zij wel een liefdezuster,... hm! Arme Lex! Zij wordt er bleek en saai van. Dat is een heel andere ziekte dan die van tante!

Mignon treurt als een duif, die 't heimwee heeft, en neuriet liedjes, dat je de tranen over je gezicht rollen. IJselijk mooi...’

Steeds dieper boog de jonker het hoofd en zijn beweeglijk, sch ander gezicht stond ernstig bekommerd.

‘Mijnheer Albert is ook al raar. Hij loopt Mignon onophoudelijk na met attenties en verrassingen, maar recht vroolijk is hij niet. En de duivel zelf mag uit onzen hoogwelgeboren luitenant wijs worden!...

Ik zie 'm nog, zooals hij opeens voor tante stond om afscheid te nemen. Recht als 'n kaars en trotsch als Caesar.

‘Ik vertrek, waarde tante.’

‘Zoo?... waarheen, neef?’

‘Naar huis en vandaar... naar Indië’

‘Ben je krankzinnig?’

‘Ik wil 't tegendeel hopen.’

‘Hoe kom je daartoe?’

‘Ik... ik heb hier niet genoeg te doen en ik wil wat meer en als 't mogelijk is wat beters.’

‘Maar ik wil het niet!’

‘Mag ik u opmerken, tante, dat ik niet onder uw voogdij sta en mijn eigen hee en meester ben.’

‘Zoo? Ben je dat? Nu, wij zullen eens zien, als tante haar beurs sluit, of wij dat trotsche zelfbewustzijn niet wat kunnen verminderen.’

‘Gelukkig heb ik nooit iets aan u te danken gehad en ik ben daar ook heel weinig op gesteld in de toekomst. Er zijn weldaden, die drukken als een straf en toegereikt worden als een beleediging. Dat is niets voor mij!’

‘Als je vertrekt dan... vertrek je meteen uit mijn testament!’

‘Vaarwel, tante! Ik kan niet anders, zelfs niet om uw ongenade te ontgaan. Intusschen blijf ik u dankbaar voor de goede voornemens te mijnen behoeve, al behooren ze tot het verleden...’

Ja, zoo was er gesproken door tante en neef, en Kuno was heengegaan, ernstig en bleek, alsof hij een groot verdriet met zich medenam op reis.

Tot Mignon had hij nauwelijks meer gesproken, alleen bij het afscheid en dat had zoo zonderling geklonken, alsof Kuno iets in zijn keel had gehad, wat hem het spreken bemoeilijkte. Maar Floris had wel gezien hoe dikwijls de luitenant het jonge meisje had aangestaard, wanneer hij meende, dat niemand het opmerkte.

Och... 't was alles zoo akelig en Kuno was weg...

Waarom waren alle menschen dan ook zoo dwaas om een verkeerden weg op te willen! Floris was zeer ontevreden en begreep er niets meer van. Zou het een kwaal zijn? Dan was het er toch stellig eene, welke niet te verhelpen was met de medicijn zijner vroolijke zotternijen.

De arme Floris ging onder zorgen gebukt en er was heel wat wilskracht toe noodig, vond hij, om nu zijn beetje levenslust bijeen te houden. Of hij den honden al nachtmutsjes opzette en tante uit de geschiedenissen van Tobias en Abraham al bewees, dat men een beestje mocht dooden, als het noodig was, er werd nauwelijks om gelachen.

En tante werd niet eens meer nijdig.

Wanhopig was het, ronduit wanhopig.

‘Een ellendige kwaal,’ mompelde Floris en nam een sloot, die gevaarlijk breed was.

Met natte voeten krabbelde hij tegen den oever op en hervatte wandeling en bespiegeling.

Maar toen hij een uur geloopen had en de laan van het kasteel voor zich zag, was hij nog niets wijzer en het eenige wat hij met bepaalde zekerheid kon constateeren, was het droevige feit: ‘'t Is me te machtig.’

Maar Kuno was een ezel!

En... en... voor die nieuwe soort van tering hielpen geen spinnen en muizen in het servet.

Mignon zat in de vensterbank met een handwerk, maar de naald stak al meer dan een uur in de kleurige zijde en de smalle handjes lagen lusteloos in den schoot.

Alex zat met een boek aan tafel en had reeds driemaal hetzelfde hoofdstuk gelezen en er niets anders uit begrepen, dan dat het de onmogelijkste onzin was, die er te bedenken viel. Allemaal gelukkige menschen, die elkaar kregen aan het eind... En zij was niet gelukkig en zou het nooit worden. Immers hij, hij had een andere gekozen! Zij had dus ook niets met al die gelukkige kinderen der boeken uit te staan; zij stemden haar afgunstig en wrevelig.

Tante was uit met de oude juffrouw en het was zoo stil... zoo afschuwelijk stil.

Op tafel stond een prachtige ruiker, Albert had dien zijn bruidje toegezonden.

Maar alleen Alex' oogen rustten er op, ijverzuchtig en dwepend; Mignon keek slechts het venster uit naar den bewolkten hemel.

Plotseling zuchtte de schoone droomster diep en zwaarmoedig. Alex sprong zenuwachtig op en liep naar haar toe.

Mignon schrikte van haar voetstap en keek schuw om. Zij wilde niet, dat Alex de tranen in haar oogen zou opmerken, en sloeg snel de lange wimpers neer.

Alex zette zich tegenover haar in de vensterbank.

‘Je bent een zonderlinge verloofde, Mara,’ begon zij ernstig en afkeurend.

Angstig sloeg de berispte de vochtige oogen op.

‘Waarom? Wat misdoe ik dan?’

‘Misdoen? Je misdoet niets, ik geloof niet, dat jij iets zoudt kunnen misdoen. Maar... je neemt me mijn openhartigheid toch niet kwalijk?’

Mignon schudde verlegen het hoofd.

Alex tuurde strak op den kostbaren ring aan Mignon's kleine hand.

‘Je bent niet gelukkig!’ zei ze kortaf en beslist.

Mignon wilde opstaan, maar Alex hield haar vast.

‘Wie beweert dat? Ik ben heel gelukkig, héél gelukkig! Wat zou er aan mijn geluk ontbreken?’

‘Dat durf ik niet zeggen,... liefde misschien?’

Mignon werd vuurrood.

‘Hoe weet je dat?... Ik kan het niet helpen, Alex... O, ik schaam mij er zoo over... Je weet niet hoe slecht en valsch en ondankbaar ik mezelf vind... Alles heb ik gedaan om me te verbeteren, om op te gaan in mijn toekomst met... met Albert. En als ik dan meen overwonnen te hebben, dan staat weer dat andere gezicht tusschen ons. Ik kán het niet verdrijven, niet overwinnen. En ik heb het te laat begrepen.’

‘Kuno!’ zei Alex droefgeestig.

‘Spreek het niet uit, ik heb het mijzelf nog niet willen bekennen en ik gevoel, dat het mij vernedert.’

‘Maar waarom heb je je dan verloofd?’

‘Ik heb mij niet verloofd, ik was het vóór ik het wist; niemand heeft het mij gevraagd en ik kon niet nadenken.’

(*Wordt vervolgd.*)

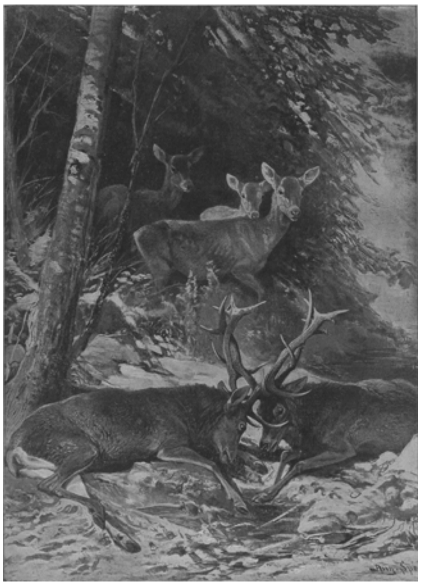

HET SLOT VAN EEN HERTEN-DUEL, NAAR DE TEEKENING VAN AUGUST SPECHT.

EEN RUSSISCHE AMBULANCE OP SNEEUWSCHOENEN: Gewonden vervoerd op een uit sneeuwschoenen geïmproviseerde slede.

De Russen bezitten een korps geneesheeren, ‘getraind’ voor het gebruik van ski's, de bekende, smalle Skandinavische sneeuwschoenen. Voor het vervoer der gewonden maken zij ruwe sleden van een half dozijn aan elkaar gebonden ski's, met een laagje stroo of dunne twijgjes bedekt. Hierop worden de gewonden uitgestrekt en zoo, op naar omstandigheden uitstekende, wijze vervoerd.

A.H.A. Arts.

Het Mentana-nummer der *Illustratie*, gewijd aan den zilveren gedenkdag der schitterende overwinning, door de zouaven op de Garibaldisten bevochten, gaf onder andere beeltenissen die van den heer Arts in de schilderachtige uniform van luitenant der Pauselijke Zouaven.

Thans, nu de heer Arts zijn zilveren feest viert als hoofdredacteur van het door hem opgerichte blad, meent de *Illustratie* evenzeer dezen Zouaaf in den dienst der Katholieke Pers te moeten huldigen door een woord van oprechte waardeering te wijden aan zijn onverdroten arbeid van vijf en twintig jaren, aan dén goeden strijd, een kwarteeuw lang dag aan dag door hem gestreden voor de hoogste zedelijke en stoffelijke belangen.

Zouaaf en journalist, - het is een mooie loopbaan, waarop de heer Arts met voldoening mag terugzien. En dit terugzien is te aangenamer, daar, bij zijn nog jeugdige veerkracht en onverminderden werklust, vooreerst door hem aan het neerleggen van den arbeid nog niet behoeft te worden gedacht. Integendeel, met het klimmen der jaren scheen zijn arbeidsvermogen toe te nemen, en, schoon reeds een stevige vijf-en-vijftiger, schroomde hij niet het lidmaatschap der Tweede Kamer te aanvaarden, waar zijn helder oordeel en practische adviezen door vriend en tegenstander worden gewaardeerd.

A.H.A. ARTS,
vijf en twintig jaren hoofdredacteur der door hem opgerichte 'Nieuwe Tilburgsche Courant.'

De heer A.H.A. Arts werd den 20sten April 1845 te Arnhem geboren. De grootsche Zouaven-beweging, die weergaloos prachtige beweging van hoog opvlammende geestdrift voor de heiligste zaak ter wereld, sleepte ook hem mee, en den 10^{den} Februari 1866 nam hij dienst in hut regiment Pauselijke Zouaven, kruisvaarders in een eeuw van ongeloof en bot materialisme. De twintigjarige Arts onderscheidde zich in meer dan één gevecht, en het beste bewijs, dat zijn superieuren in hem een uitmuntend soldaat zagen, was zijn bevordering in 1868 tot officier, - een zeldzame onderscheiding, daar ze slechts aan zes van de 5000 Nederlandsche Zouaven ten deel viel. De trouwelooze staatkunde van Napoleon, de zwijgende medeplichtigheid van Europa en de verpletterende overmacht van het Piëmonteesche leger wonnen het ten slotte van den heldhaftigen tegenstand der Zouaven. Met de capitulatie van Civita-Vecchia, dat zich midden September 1870 aan generaal Bixio moest overgeven, was de militaire loopbaan van luitenant Arts ten einde.

In het regiment gold hij voor een theoretisch en practisch ervaren officier, zeer gezien bij zijn collega's, ook bij de Fransche officieren, voor het meerendeel zonen van oud-adellijke geslachten. Toen Z.H. de Paus luitenant Arts benoemde tot ridder in de militaire orde van den H. Gregorius den Groote, werd hem, mede namens de Fransche officieren van de 'région du Nord de la France', door den tegenwoordigen

generaal-abt der Trappisten, bij de Zouaven kapitein Henri Wyart, in wiens compagnie luitenant Arts had gediend, een kostbaar eerekruis met toepasselijke inscriptie aangeboden. Behalve de Gregorius-orde sieren het herinneringskruis van den slag van Mentana en de medaille ‘Bene Merenti’ de borst van dezen dappere.

In het vaderland weergekeerd, was de heer Arts eerst werkzaam op een handelskantoor te 's-Hertogenbosch. Maar zijn strijdbare natuur had behoefte aan een anderen werkkring: nu hij niet meer het zwaard kon voeren voor Kerk en godsdienst, wenschte hij zijn pen in dienst te stellen der nobele zaak, waarvoor hij in zijn jongelingsjaren zijn leven had veil gehad.

In 1877 werd hij redacteur van de *Kruisvaan*, het orgaan van den St.-Bonifaciusbond van Nederlandsche Pauselijke Zouaven, een blad, dat een warm verdediger was van de katholieke zaak en die des Pausen.

In die hoedanigheid vertegenwoordigde de heer Arts met onder meer den tegenwoordigen pastoor van Reuver, den zeereerwaarden heer Jacques Vrancken, mede een veteraan der Nederlandsche katholieke Pers, deze, toen op 22 Februari 1879 het groote heirleger der katholieke journalisten van geheel de wereld zich om Paus Leo's troon verzameld had op den eersten verjaardag van diens troonsbestijging.

Den 9den April 1879 verscheen het eerste nummer der *Nieuwe Tilburgsche Courant*, toen een bescheiden weekblad, in verloop van tijd onder de energieke, kundige leiding van den heer Arts, een gezaghebbend en veelgelezen dagblad geworden.

De achting, dié zijn collega's hem toedragen, bleek bij de oprichting, het vorig jaar, van den Nederlandschen R.K. Journalistenkring, toen hij tot voorzitter der jeugdige vereeniging werd gekozen.

Nog vele jaren blijve de heer Arts zijn welversneden pen bezigen tot verdediging der belangen, waarvoor hij als twintigjarig jongeling reeds in nobele geestdrift ontvlamde, en zijn voorbeeld van werkzaamheid, trouw en toewijding zij den jongeren een krachtige spoorslag om hem na te volgen en ter zijde te streven.

Het *honneur au brave!* geldt, zeker, den dapperen oud-luitenant der Zouaven, maar geldt thans vooral den wakkeren journalist, een der sieraden van de katholieke Pers in Nederland.

Moeder.
Door
Albertine Smulders.

A,’ zeide je.

‘En wat is dat?’

‘B.’

‘En dat?’

‘C.’

Je zat op moeders schoot. Buiten huilde de wind en je huiverde en klemde je vaster tegen haar aan. Hoe wilder de wind huilde, des te zachter was het lamplicht, des te rooder de appelen op tafel, des te warmer het vuur.

Op je knie lag het prentenboek met zijn treurig verhaaltje. Moeder las het je voor - zij had het al wel vijftig maal voorgelezen - met ernstig gelaat en zachte, droevige stem, terwijl je met kloppend hartje luisterde:

> ‘Wie doodde het roodborstje?’
> ‘Ik,’ zeide de spreeuw,
> ‘Met een luid geschreeuw,
> Doodde ik het roodborstje.’

Het was de eerste moord, waar je ooit van gehoord had. Je zag het zoo duidelijk voor je: het mooie, zachte, kleine roodborstje, dat doodgeslagen was, zoo'n lief, klein vogeltje, dat niet meer zingen kon. Er kwam een prop in je keel en een paar dikke tranen druppelden op het boek.

'Arm r-roodborstje!'

'Nu, nu, lieveling, niet schreien.'

'M... maar, moeder,... die leelijke spreeuw... die het roodborstje d... doodsloeg.'

'Ach, ja! De spreeuw heeft het doodgeslagen, dat zegt het boek, maar weet je niet wat er verder gebeurde?'

'Neen, wat dan?'

Het boek - als zooveel andere boeken - had maar de helft van de geschiedenis verteld. Moeder wist de andere helft. Ja, het roodborstje was doodgeslagen, maar het was heengegaan, waar de goede vogeltjes heengaan en had daar zijn vrouw-roodborstje en jongetjes-roodborstjes weêrgezien, die vooruitgegaan waren.

'En ik denk, dat ze daar nu allemaal vroolijk bij elkaar zijn,' vertelde moeder je en kuste je betraande wangetjes.

Met groote oogen zat je te kijken. Je zag het roodborstje dáár, waar de goede vogeltjes zijn en hij huppelde, vroolijk en gezond, in de takken. Want moeder kon evengoed geschiedenisjes en hartjes beter maken als kleine kousjes verstellen.

In dien tijd kwamen 's avonds je knietjes door je kousjes kijken. 'Kijk nu toch eens!' zei moeder. 'Kijk nu eens! En ik had ze juist gestopt.'

'O maar, moeder, als ik beertje speel, weet u...'

'Ik weet nog wat anders,' zei zij, en vóór je naar bed ging, moest je in de kuip.

'Vuile jongen,' zei zij, terwijl zij op de zwarte, geschramde knieën boende, maar als je weer schoon was, zei zij: 'Lieveling.'

Op zomermorgens zat moeder in het prieeltje te naaien, haar schoot vol naaiwerk, haar werkmandje op den grond, terwijl de zon door de blaren speelde. In den warmen namiddag, als zelfs de vogeltjes sliepen, naaide zij maar altijd door en als het avondmaal was opgeruimd, naaide zij nog bij het lamplicht.

'Moeder, waarom naait en naait u maar altijd?'

'Om voor mijn kleinen jongen matrozenpakjes te maken en witte jurkjes voor mijn klein meisje en om al wat kapot is heel te maken.'

'Naait u graag, moeder?'

'Het kan mij niet schelen.'

'Maar wordt u er niet moe van, moeder?'

'Och, zoo nu en dan.'

'Maar ik vind, dat u af en toe maar eens moest rusten.'

'Vindt je dat, lieveling?'

'Ja, zeker, ik zou maar een klein beetje naaien - juist genoeg - en dan zou ik gaan spelen.'

'Maar, moeder naait j u i s t g e n o e g en dat duurt den ganschen dag. Wat zeg je daarvan, liefje?'

HET PRENTENBOEK MET 'T TREURIG VERHAALTJE

Je dacht na.

'Wel,' zei je en hield op.

'Wel?' zei zij en lachte. Toen lachte je ook.

'Een moeder,' zei je later, 'is iemand, die op je past en van je houdt en maar naait en naait - juist genoeg - den heelen dag.'

Men had je gezegd, dat daar moeders op haar kleine jongens passen, kleine jongens ook op hun moeder moeten passen. En dat deed je.

Dapper stond je vóór haar, met gebalde vuistjes, met bevende lippen, half schreiend van drift.

'Je zult niet aan mijn moeder komen!'

Maar moeders armen werden zachtjes om je heen geslagen en hielden je vuistjes vast.

'Vader maakt maar gekheid, liefje,' zei zij, bij je neerknielend en je tegen zich aandrukkend. 'Zie, hij lacht tegen ons.'

'Wat is er, kleine vent,' zei hij, 'vader speelde maar.'

Moeder wischte je tranen af en lachte om je, maar zij was toch trotsch er op. Aarzelend keek je naar vader, die zijn armen naar je uitstak. Langzaam ging je naar hem toe, door moeder voortgeduwd.
'Je moet altijd zoo op moeder passen,' zei zij, 'en je moet zorgen, dat niemand moeder hindert, als vader weg is.'
'Moeder's kleine ridder,' zei zij, je op het voorhoofd kussende. En later was zij altijd veilig, als jij maar in de nabijheid was.
'O, die mevrouw Waddles,' hoorde je moeder eens zachtjes zeggen, 'ik wilde maar, dat zij mij niet meer kwam hinderen.'
Van toen af haatte je mevrouw Waddles en de dag der afrekening kwam. Zij schelde aan, moeder was in den tuin en hoorde niets, je deed zelf open.
'Zoo, liefje, waar is...'
'U kan niet bij moeder komen vandaag,' zei je zeer beslist.
'Dat is heel vreemd,' zei mevrouw Waddles en kwam een stap nader.
'Neen,' zei je een beetje harder, den deurknop vasthoudende en je manhaftig in de opening plaatsende. 'Neen, u kunt niet binnenkomen!'
'Brutaal, ondeugend kind!' riep mevrouw Waddles dreigend, maar je hield dapper stand en riep nog harder:
'U mag nooit meer bij mijn moeder komen!'
'En waarom niet?' zei de oude dame, kokende van verontwaardiging. 'Waarom niet? Dat zou ik wel eens willen weten.'
'Omdat ik op mijn moeder moet passen, als mijn vader weg is, en omdat hij zei, dat niemand haar hinderen mocht.'
Dat was een lang verhaal en je hield ademloos op.
'O, zoo!' riep mevrouw Waddles, 'en hoe weet je, dat ik je moeder hinder?'
'Omdat... zij... het... gezegd... heeft.'
Je zei het heel langzaam en duidelijk, opdat mevrouw Waddles het begrijpen zou. Het was een meesterstuk. Met vuurrood gezicht nam zij haar sleep in de van drift bevende handen en verdween.
'Heb ik van mijn leven!' hoorde je haar nog zeggen, toen zij het tuinhek dicht sloeg.
Je sloot zachtjes de deur, de strijd was gewonnen en je ging weer naar den tuin.
'Wel, d a t is voorbij,' zei je met een zucht, zooals moeder zelf het zou gezegd hebben.
'Wat, liefje?'
'Mevrouw Waddles,' antwoordde je...
In dien tijd was zelfs ziek zijn prettig, want dan bracht zij je allerlei lekkere dingen en dan at je tot dat je naar meer verlangde, wat een teeken was, dat je niet dood zou gaan. Je lag dan zoo zacht in de kussens met de deken over je heen, die moeder zelf gemaakt had van allerlei stukjes zijde. Daar was een wit stukje van haar bruidsjapon, en een blauw van een sjerp, die zij als meisje had gedragen, en een zacht-grijs stukje van grootmoeders japon en een rose van een jurkje, dat Liesbet eens aan had. En dan was er een blauw en wit gestreept, dat was van een das geweest, die vader droeg toen hij jong was.
Wanneer je dan zoo ziek en slaperig daar lag, werd het witte stukje sneeuw en je dacht aan Kerstmis en aan de sleden en aan het kleine witte kerkje met verlichte ramen. Maar het blauwe stukje ernaast, dat was blauwe lucht en het deed je aan bloemen en aan den zomer denken, als je dan naar grootmoeders stukje keek, was het of het begon te regenen, maar als je maar even het rose van Liesbet of dat vroolijke van vader zag, dacht je weer aan de vogels en de zon. En de vogels begonnen te zingen, alles warrelde dooreen en je viel in slaap, - den slaap, die kleine jongetjes weer gezond maakt.

De bijen gonsden en het windje keuvelde met de boomen, want het was Mei. Je was alleen met moeder in den tuin, waar de bloesemblaadjes op het gras vielen als sneeuwvlokken en waar de vogels zongen in de morgenlucht.

Je holde over de paden op en neer. Je krulletjes dansten. Je lachte, je zong, je zag overal blauwe lucht, groen gras en zonneschijn. Je wangen gloeiden er van. Het was lente en je was maar een klein jongetje, waarvoor al die heerlijkheid haast te veel was.

'Moeder! kijk eens hoe ik spring.'

'O!' zei zij.

'Zie eens, ik sta haast op mijn hoofd.'

'Prachtig!'

'Ik weet wat ik worden zal, als ik groot ben, moeder.'

'Wat dan?'

'Een man uit het circus.'

'Lieve hemel!'

'Op een groot wit paard, moeder.'

'Maar, jongen!'

'En dan springen wij over de maan.'

'Over de maan?'

'Ja zeker, kijk maar!'

En je sprong alvast maar over den stalemmer.

'Maar misschien word ik ook wel geen circus-man, moeder.'

'Misschien wel niet.'

'Misschien word ik wel koning - of burgemeester. Vader zegt, dat het kan. Kan het, moeder?'

'Misschien wel.'

'Moeder!'

Zij zat in het prieeltje te naaien, haar schoot vol naaiwerk en haar werkmandje aan haar voeten.

'Ja?'

'Ik zal nu een liedje zingen.'

Je stond rechtop in het pad voor haar, je beentjes bij elkander, je armpjes langs je zijden, en je zong voor haar het liedje van de kikkertjes.

Er zaten zeven kikkertjes
Al in een boerensloot...

Je hield op.
'Probeer het wat lager, manneke.'

Er zaten zeven...

'Neen, dat is te laag,' zei je. Je probeerde nog eens en nu ging het goed. Je zong het gansche lied van de kikkertjes, die,

... hadden geen verstand,
Ze wilden kermis houden
Al op een boerenland.

'Het is prachtig mooi,' zei moeder.
'Nu is het uw beurt, moeder, om een verhaaltje te vertellen.'
'Een verhaaltje?'
'Ja, over de viooltjes.'
'Over de viooltjes, de blauwe viooltjes?'

EN VOOR JE NAAR BED GING, MOEST JE IN DE KUIP.

'Ja, moeder, zoo blauw als de lucht,' hielp je haar.
'Nu, eens was er geen enkel viooltje op aarde en geen enkele ster in de lucht. En wat denk je, dat de lieve Heer deed? Hij knipte kleine stukjes uit de lucht en strooide die op aarde. Dat waren de eerste viooltjes.'
'En de sterren, moeder?'
'Wel, begrijp je dat niet. De sterren zijn de gaatjes, die er in de lucht bleven en waardoor we nu het licht van den Hemel zien.'
'O,' zei je zachtjes. 'O, moeder!'
En je keek haar aan en kijk! haar oogen waren zoo blauw als de viooltjes en zoo helder als de sterren.
Zij was het wonderlijkste van alles ter wereld, zij deed nooit kwaad, zij wist alles. Zij wist, wie God was, Die dag en nacht over kleine jongens waakte, en zij vertelde je, hoe Hij zelf een klein jongetje was geweest, omdat Hij zóóveel van je hield.

De bijen gonsden en het windje keuvelde met de boomen, want het was Mei. Je was alleen met moeder in den tuin, waar de bloesemblaadjes op het gras vielen als sneeuwvlokken. Je zat op de schommel, die grootvader voor je gemaakt had, heen en weer schommelde je in de schaduw en het windje schommelde mee, heen en weer.
De wind zong door de appelboomen en de bloeiende takken bogen zich over je, en het gras glinsterde in de zon en overal zongen de vogels. En je verbeeldde je, dat je een zeeman was, in een blauw buis, die over de zee voer.

De wind zong door de masten. De witte zeilen fladderden, het schip danste op het schuimende water. De meeuwen schreeuwden in de lucht... en je zeilde verder en verder, de zeewind speelde in je krullen.

Het schip lag stil.

De schommel hield op.

Je was weer een kleine jongen.

'Moeder,' zei je zachtjes, want je was nog vol van je droom. Ze hoorde je niet; zij zat onder den boom en glimlachte, het naaiwerk was van haar schoot gegleden en ze keek naar je. Toen wist je het niet - maar nu weet je het- om de schoonste vrouw van de gansche wereld te zien, moet je haar eigen klein jongetje zijn.

Daar, in den tuin, zat je op haar schoot en staarde in haar blauwe, van liefde stralende oogen. Je hoorde al haar lieve woordjes.

'M'n kindje.'

'M'n lieveling.'

'Ja.'

'Mijn eigen kleine, lieve jongen.'

En haar armen waren om je heen, haar lippen op je wangen en dan zei ze weer:

'Eens zat moeder in dezen zelfden tuin, op dezen zelfden stoel en droomde van jou.'

'Van mij, moeder?'

'Ja, hier in den tuin, toen die struiken ook vol roode bloemen waren en de vogels, net als nu, zongen in de boomen. Zij droomde, dat je een klein kindje was - en terwijl het windje voor de bloemen zong, zong moeder een wiegeliedje voor je en je strekte je handjes naar haar uit en glimlachte, en dan - lieveling!'

'Maar het was een d r o o m , moeder.'

'Het was alleen een droom - ja - maar die kwam uit. Hij kwam uit op een nacht in Juni - de eerste Juni was het.'

'M i j n verjaardag, moeder?'

'Jouw verjaardag, lieveling.'

'O, moeder,' zei je ademloos, 'wat een mooie droom!'

(*Vrij naar Roy Rolfe Gilson*.)

'O MOEDER,' ZEI JË ADEMLOOS, 'WAT EEN MOOIE DROOM!'

Bij de platen.

Slot van een herten-dull. -

Kracht is macht in 't vrije woud, en waar de twee krachten ongeveer gelijk zijn, beslist een tweegevecht alle ernstig geschil. Geweldig waren de stooten, waarmee de edele dieren elkanders koppen rammeiden, verwoed was de kamp, maar zóó tragisch

wanhopend als deze toestand, dit machteloos nederliggen, gevangen in elkanders gewei, was het vechten zelve niet. Zie de razernij en doodsangst in hun oogen: ge kunt denken, hoe zij hun spieren spannen en rukken met hun koppen; verlossen zij elkander niet door een toevallig-gelukkige beweging, dan worden zij jagersbuit of sterven van honger en dorst. Van de drie bange kijksters, verbaasde getuigen bij den ongewonen afloop van 't duel, hebben de gevangenen geen redding te wachten.

[Nummer 18]

Schemering.
Naar de schilderij van Louis Apol.

Het zijn bij voorkeur de boschachtige streken van ons vaderland, waaraan de winterlandschapschilder Louis Apol zijn effectvolle, vooral in de dagen zijner krachtigste vruchtbaarheid veel gewaardeerde schilderingen ontleent: Gelderland, Noord-Brabant, de houtrijke deelen van Holland kunnen de stof geleverd hebben tot het landschap, waarvan wij hieronder de reproductie vinden.

Ditmaal ligt er geen sneeuw; het is in den herfst, en een dier stille, windlooze dagen, wanneer de statige beuken- en eikenlanen als voor de laatste maal te pralen staan in de ros- of geelgouden weelde van hun welkend gebladerte, roerloos wachtend den winter, die met zijn doodenwà van zacht-witte sneeuw weldra hun verstijvende leden dekken komt. Boven de hooge boomenkronen, wier ijle toppen fijn en rank opsprietsen in de ruimte, drijven de kalme, grijs-witte wolken samen tot een gewelf van matte blankheid, waaruit langzaam het laatste licht wegtrekt, om aan den gezichteinder nog even òp te blinken als een stille verrukkingslach over stervend dag-gelaat.

En rondom staan de eerbiedige boomen, vóóraan de bleek-stammige berken, dieper ter weerszijden het ruig gewirwar van blonde en ros-gouden bladeren, van vaal-groen bemoste stammen en bruin-bronzige struiken, met daartusschen de breede, zwaar-door-voorde zandweg, gelig-grijs verwazend in de duistere boschdiepte.

Een landman, langzaam gaand naast zijn volgeladen wagen, waarvoor het trouwe werkpaard sjokt, leidt zijn laatste vrachtje huiswaarts; hoog en klaar klinkt, boven het geruisch der rulle blâren langs den weg, het helle geklingel der schellen, die, blinkend geschuurd, het hoofdstel van zijn dier versieren en reeds van verre vaders eindelijke komst verkondigen aan moeder en kinderen, die in de lage, rietgedekte woning hem na moeizaam doorzwoegden dag met het avondbrood verbeiden.

SCHEMERING, NAAR DE SCHILDERIJ VAN LOUIS APOL.

Bij een eerste H. Communie.

Vaak kon 'k in d' Evangeliebladen lezen,
Hoe, toen de kleinen werden heengewezen
Door Zijn Apostlen, met verstoord gelaat
En kalm verwijt de Heiland sprak: wat kwaad
Zij deden? ‘Laat de kleinen tot Mij komen!’ -
Dat geeft een stilte, dat de kleinen schromen,
Maar Jesus' lach trekt al te machtig aan,
Ze moeten aan Zijn borst zich vlijen gaan.

Tot Jesus mocht ook gij deez' morgen snellen,
En, o! Hij ijld' U te gemoet en kwam
U in de zoetste woordekens vertellen
Bij teêrst gekoos Zijn liefde. - 't Goddlijk Lam
Droeg voor Zijn lievling meê de rijkste gaven,
Wou met Zijn kostbaar Bloed diens zieltje laven...
Gestreeld te worden, kind, door 's Heilands hand,
Wat is 't bij 't proeven van Zijn Offerand!

M.J. DE BIE, O.P.

NIJMEGEN, Passie-Zondag 1904.

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg.*)

Mara barstte nu in tranen uit, Alex schreide onwillekeurig mee; nog nimmer had zij iemand zoo roerend en wanhopig zien weenen. Eindelijk was zij weer in zooverre bedaard, dat zij Alex vertellen kon hoe die verloving eigenlijk gekomen was.

Alex zag er bleek en bedrukt uit.

‘Arme Mara... dat wist ik niet! Ja, dan kun je het waarlijk niet helpen.’

‘Ach, Alex, ik ben zoo ondankbaar, Albert is zoo goed en oprecht en ik voel mij als een bedriegster.’

‘Dat ben je immers niet, je hebt het niet gezocht. Maar hou je dan in 't geheel niet van hem? Ik kan het niet begrijpen!’

‘Ik houd heel veel van hem, maar hij was altijd een broer voor mij en dat is hij nóg. Verleden heb ik op een scheiding gezinspeeld, maar toen werd hij zoo bedroefd en ik kán hem geen verdriet doen; niet moedwillig ten minste. En ik kan ook niet veranderen.’

‘Arme Albert.’

‘Ik wilde, dat hij niet meer van mij hield, dat hij een ander meisje verkoos... jou bij voorbeeld. Jij bent hem zoo genegen en hij heeft zooveel sympathie voor jou!’

Alex werd purperrood. ‘Dat kan niet!’ zei ze treurig.

Eén oogenblik was een gedachte vol blijde hoop haar door het hoofd gevlogen, maar toen zij dat liefelijke wezen aanzag, verdoofde het schoone licht.

‘Ik weet slechts één uitweg: Albert zelf moet mij mijn woord teruggeven.’

‘Dat doet hij nooit!’

'Jawel! Niet dadelijk, dat weet ik wel, maar ik heb ons huwelijk uitgesteld en hij heeft toegegeven, en nu wil ik mijn best doen om hem van mij te vervreemden; ik wil een andere Mignon worden, langzamerhand. Een vervelende, onverschillige, vinnige Mignon, die hij nooit ontmoet heeft en die hem afstoot. Dan ben ik weer vrij en hij, hij heeft er geen verdriet van. Zeg, Alex, dat mag toch wel, dat is toch niet slecht?'

'Ik mag je hierin geen raad geven, Mignon, ik niet. Dat moet je met je zelve uitvechten. Maar ik geloof niet, dat het je gelukken zal.'

'Maar, Alex, jij bent Albert...'

'Stt! Dat is de voetstap van Floris!'

Alex greep haar boek, Mignon haar handwerk.

Floris trad vlug binnen en keek onderzoekend naar de twee in de vensterbank. Het had er wel wat van, alsof hij haar had willen overrompelen.

'Zóó, zóó! Wat zijn de dames ijverig aan het werk en verdiept in haar boek! Maar zij moesten liever meegaan blindemannetje spelen op het plein. Dat is veel gezonder, borduren en lezen bederft jelui schoone oogen; kijkt eens in den spiegel, hoe rood ze zijn!'

De deugniet wachtte even.

'Geen antwoord? Dus ook geen blindemannetje Gaat dan mee kijken naar de nieuwste proeven van mijn dressuur. Shakespeare is een baas geworden, hij gaat al over het nieuwe hek en de hazenwind springt nog stouter.'

'Ja, straks komen we kijken,' stotterde Alex zenuwachtig, zonder op te zien.

'U ook, Mignon?'

Het meisje knikte, maar Floris zag de naald beven tusschen de blanke vingertjes.

'Heb je wel opgemerkt, dat tante zich niet meer tegen de dressuur verzet? Een vreemd verschijnsel.'

'Een goed verschijnsel, Floris!'

'Goed!' herhaalde de knaap gerekt, 'dat kan er naar zijn! 't Is hier een graftombe tegenwoordig. Niemand lacht meer. Vanmorgen zei ik tante, dat ik er verbaasd over was, hoe zij zoo kalm den dood van een harer liefste poesjes kon betreuren en toen smeet zij met de deur, zoodat ik die bijna tegen mijn neus kreeg. Goddank, dacht ik, nog één bewijs, dat er leven in het slot is en dat er nog één mensch normaal handelt... En mijn vacantie is om en al mijn grappen mislukken! Niemand lacht er meer om!'

Een flauw glimlachje kwam om Alex' lippen, maar het maakte Floris woedend; hij was succes gewoon en kon niet tegen veronachtzaming.

'Noem je dát lachen!' riep hij beleedigd, 'grijnzen is het, jammerlijk grijnzen!'

Moedeloos draaide hij zich om en ging naar de deur.

De meisjes hoorden hem mompelen:

'Ik zeg met tante: 'n ellendige wereld! 'n ellendige wereld!'

Het gras der weiden werd valer en eindelijk geel. Op de stoppelvelden waren bij scharen vogels neergestreken, onrustige trekvogels, die zich verzamelden voor hun groote najaarsreis.

En op een morgen hadden zij zich hoog in de lucht verheven, statig een donkerlijnige wig vormend, die verdwenen was, ver, aan den horizon. En langs de wegen ritselden de dorrende blâren, als de wind ze spelend op hoopen veegde en dan weer uiteenblies.

Mignon had haar oude vriendin Liesje op de pachthoeve bezocht.

Albert had verzocht haar te mogen vergezellen, maar zij had met voorgewend ongeduld het hoofd geschud; 'zij wilde liever alleen zijn en meteen moeders graf bezoeken.'

Toen had zij hem bijna gesmeekt een boek naar het slot te gaan brengen; ‘zij had het stellig aan Alex beloofd en kon zelf niet gaan.’ Hij had aan haar wensch voldaan, maar met tegenzin.

En Mignon was alleen uitgegaan, had een uurtje met de vroolijke Lize en vrouw Mina verpraat en zat nu droevig te mijmeren op moeders graf. Bleeke, zilverglinsterende draden, teer als spinrag, vluchtig als droomen, zweefden in de lucht.

Doodstil was het om haar heen; plechtige weemoed omwuifde iedere rank, elk bloempje. ‘Wij welken, wij sterven!’ ademden zij allen.

Zwaar gleden tranen onder de lange wimpers uit; haar stemming was zoo óvergevoelig, dat zij haast schroomde haar voet op het gras te zetten.

‘'t Sterft alles, ik wil 't niet dooddrukken; 't moge leven zoolang het kan!’ dacht zij en vond het treurig, dat alles verdwijnen moest, wat toch zoo onzegbaar schoon was.

Lang zat zij zoo, verloren in zwaarmoedige gedachten. Doch eindelijk vermande zij zich en verliet het kerkhof om naar huis terug te keeren.

Langzaam liep zij het zoo welbekende dorp door, langs de woningen, waar zij als kind gezongen en gespeeld had, langs het oude doktershuis met den grooten tuin, waarin zij met Albert gespeeld en gekibbeld had. Er woonden nu vréémden in dat huis en terwijl zij voorbijging, dacht zij aan den somberen nacht van moeders dood, toen zij als een krankzinnige diezelfde stoep was opgestormd om hulp te vragen.

Zij ging ook langs het huis van den goeden, ouden schoolmeester, die nu ook al op het eenvoudige kerkhof lag.

Zijn weduwe zat voor het venster tusschen de bloeiende geraniums en knikte het mooie meisje toe. Mignon groette met een

vriendelijk lachje terug, maar er was geen vroolijkheid in dat lachje.

Hier en daar langs muren en schuttingen, bloosden nog de wingerdranken. Stervensblos, die op de bladeren gloeide in wonderschoone liefdekleuren. Vluchtige herfstschoonheid, reeds veroordeeld tot verwelken.

Mignon zag die schoonheid aan met de teedere aandacht, welke men aan een scheidende schenkt. Voor haar waren de roode bladerglansen liefelijke glimlachjes, die afscheid namen van 't leven. Albert kwam haar dicht bij het dorp tegen. Zij zag hem aan alsof dit een onaangename verrassing voor haar was.

'Heb je Alex niet meegebracht?' vroeg zij teleurgesteld.

Hij had haar blik diep gevoeld en haar ernstig aanziende, vroeg hij kortaf: 'Hinder ik je soms, Mignon?'

Zij bloosde schuldbewust, maar zij zag er zoo ongelukkig uit, dat hij niet den moed vond een hard woord te zeggen.

'Neen...' stotterde zij aarzelend, 'maar...'

'Wil je mij eens zeggen, waarom je mij het gezelschap van freule Alex zoo voortdurend opdringt?'

Er lag toch iets bitters in zijn stem.

Onthutst zag Mignon naar hem op.

'Mag je Alex dan niet lijden? Zij is mijn liefste vriendin en ik wil haar omgang niet missen. En... zij heeft anders ook zoo weinig aan haar leven bij die oude vrouw.'

'Dat ontken ik volstrekt niet, lieve. Maar, het doet me pijn, dat jij mij afscheept met het gezelschap der freule en je zelf terugtrekt, alsof ik je geheel onverschillig ben geworden.'

Mignon sloeg de oogen neer en zuchtte diep.

'Wat scheelt er aan, Mignon? Is er iets wat je verdriet doet? Vertrouw het mij dan toe!'

'Ik kan niet,' stamelde Mignon verward en dadelijk begrijpend wat zij daar gezegd had.

'Er is dus toch iets, Mignon; stel je dan geen vertrouwen in mij, je verloofde?'

'Och... er is immers niets!'

Zwijgend gingen zij verder; Mignon zou even mama gaan begroeten.

'Je moest weer bij mama terugkeeren, Mignon, ik geloof, dat je in dat sombere kasteel al je vroolijkheid en levenslust verliest. Ik ga morgen tòch op reis. De oudeluitjes hebben behoefte aan gezelligheid en zij missen hun dochtertje.'

Bij het bericht van zijn vertrek was er een levendige gloed in haar oogen gekomen, het scheen hem, alsof die tijding haar verademing bracht.

Hij deed, alsof hij het niet begreep, en vervolgde met gedwongen kalmte:

'Ik begrijp wel, dat die oude freule op je gezelschap verzot is geraakt, maar ieder is zichzelf toch 't naast en mama verlangt ook naar je. Te meer wijl ik de eerste maanden wel niet wee thuis zal komen.'

'Je gaat zeker aan 't werk! Het zal hier stil zijn van den winter, Alex gaat een poos naar huis. Enfin, wij zijn stilte gewoon, vroeger kenden wij niets anders.'

'Het voornaamste is, dat men de vroolijkheid in zich omdraagt, Mignon.'

Mignon zweeg.

Hij sloeg haar, angstig vorschend, gade.

'Ik heb nog iets nieuws voor je... van freule Alex,' zei hij langzaam.

Nu sloeg zij haastig de oogen naar hem op.

'Toch niets kwaads?'

'Zij werd naar huis geroepen, omdat haar broer, de luitenant, er heel ernstig aan toe is.'

'O God... wat dan?' stiet zij angstig uit en greep zijn arm.

Hij werd bleek van ontroering en klemde de tanden opeen.

'Maak je niet zoo overstuur, kind. Hij is immers geen broer van jou! Freule Alex zelf was kalmer dan jij.'

'Och, vergeef me, Albert, je hebt me zoo doen schrikken. Ik geloof, dat ik zenuwachtig geworden ben. Je moet wat geduld met mij hebben; ik kan het immers niet helpen!'

Tranen rolden langs haar wangen.

'Is hij dood, Albert?'

'Was hij 't maar!' stiet de anders zoo goedige, blonde reus tusschen de tanden uit.

'Dat is laag!' riep Mignon met van verontwaardiging vlammende oogen. 'Wat heeft die arme man je gedaan?'

'Wat hij mij gedaan heeft!...' Maar de schilder klemde de lippen weer vast opeen en stak de handen in de zakken. Opgewonden stapte hij voort.

'Wat is er dan gebeurd?' waagde Mignon nog schuchter te vragen.

'Wat doet het er toe! De lotgevallen van dat romantische, hoogmoedige jongemensch gaan ons immers niets aan. Hij zou zelf om onze belangstelling glimlachen met zijn hem eigen onuitstaanbaar, welwillend lachje. Die verwaande luitenant Van Forren. Ha, ha!'

Albert lachte toornig en schamper.

Mignon zag hem onuitsprekelijk droevig en verwijtend aan; zij snikte, ondanks al haar inspanning om zich te beheerschen.

Daar kon die reus met het edelmoedige kinderhart toch niet tegen.

Haar hand in de zijne nemend, vertelde hij, dat de luitenant met zijn paard gevallen en zwaar gekwetst was. Men vreesde zelfs voor zijn leven.

Mignon zei niets meer, maar Albert zag wel, hoe zij herhaaldelijk verlangend naar het slot keek, alsof zij het liefst naar Alex had willen snellen om meer van het ongeluk te hooren. Eindelijk kon hij zich weer bedwingen.

'Ga maar naar het slot terug, je volgt mij toch met tegenzin, wij zijn niets meer voor je.'

'Albert!' riep zij op zóó pijnlijken toon, dat hij medelijden met haar kreeg. Schaamte en smart lagen als een sluier over haar teer gezicht.

Zij kon het toch niet helpen...

'Neen, ik ga mee naar je moeder!'

Hij nam haar arm en keek haar lang en ernstig aan.

Voor zij den tuin binnengingen, zei hij heel zacht:

'Ik heb begrepen, Mara!'

Haar handje beefde op zijn arm, maar zij wendde haar gezichtje naar den anderen kant.

Toen zij later in de gezellige huiskamer bij mama zaten, keek deze verbaasd van den een naar de ander. Haar drukke, vroolijke kinderen zaten daar bleek en bedrukt en zagen elkander nauwelijks aan.

'Hebben jullie gekibbeld?' vroeg zij, opzettelijk een plagenden toon aanslaand.

'Neen, mama!' fluisterde Mignon verlegen.

'Kom, wat gekheid! Moeten daarom zulke treurige gezichten getrokken worden? In ieder engagement komt wel 'ns een buitje voor!'

Maar die strakke gezichten ontplooiden zich niet. Mama lachte en schertste, doch zij stemden niet met haar in.

'Ik wil toch niet hopen, dat het ongeluk van dien jonker Van Forren jelui zoo somber stemt? Het is zeker heel treurig voor hem en voor Alex ook, maar het raakt ons toch niet van zóó nabij. Wat mij betreft, ik kon dien jonker geen sympathiek jongmensch vinden,' zei ze ten laatste.

Mignon zag haar aan met een zonderlingen blik.

Alex kwam juist binnen om afscheid te nemen. Zij schreide niet, maar zag er buitengewoon ernstig en bleek uit.

'Ik zal laten inspannen, om je naar het station te laten brengen, Alex,' zei mevrouw, zich verwijderend. 'Breng intusschen maar gauw die twee kinderen tot verstand en vrede; het leven is te kort om het met twisten te verspillen.'

Alex bloosde pijnlijk verlegen, zij wist ook niet wát te zeggen en haar gedachten vlogen angstig heen en weer tusschen den droevigen toestand thuis, waar haar lieve broeder te sterven lag, en tusschen deze twee menschen, welke haar óók zoo dierbaar waren.

Er was toch wel veel droevigs in het leven.

En Alex liet zich naar den trein brengen en sprak bijna niet meer. Alleen bij het afscheid schreide zij en omhelsde Mignon, die het hoofdje liet hangen. Daarna gaf zij Albert de hand, hem met een vriendelijken, welsprekenden blik vaarwel zeggend.

Hij legde in zijn handdruk al de sympathie, welke hij van het begin af voor haar gevoeld had.

Mignon stond naast hen en sloeg hen angstig-nauwkeurig gade; Albert wist wel wat zij bespiedde en hoopte, en het deed hem pijn. Wat zou hij er niet voor gegeven hebben, zoo zij nu een weinigje ijverzucht had verraden.

Zij reden naar huis.

Zij zaten een poos zwijgend tegenover elkander.

'Morgen is het mijn beurt om te vertrekken!' begon hij, toen de stilte tusschen hen al te drukkend werd.

'Ja,' knikte zij verstrooid, zonder hem aan te zien.

'Het zal een heele verademing voor je zijn, denk ik, Mignon?'

Nog beefde een smartelijk-angstige vraag in zijn stem.

Zij schrikte en werd bleek. Zij voelde, dat het einde kwam, het kón ook niet anders.

'Weet je wat mij het meest zeer deed, Mignon? Dat je zoo weinig vertrouwen in mij hebt gesteld. Ik heb wel gezien en gevoeld, hoe je van mij vervreemdde en óók hoe je je best deed om mij van jou te vervreemden.'

Hij sprak niet toornig, maar er was in het verwijt zwaarmoedige zachtheid, die haar meer deed lijden, dan een stroom van driftige, booze woorden zou gedaan hebben.

Zij waagde het niet in zijn ernstige oogen te zien, maar trachtte het hoofd te schudden.

'Ontken niet, kind, ik weet alles. Dacht je, dat ik niet zag, hoe je zelf leed onder die vreemde pogingen? Je stem deed moeite om een harden toornigen klank aan te nemen, wat haar niet gelukte, omdat zij dat niet gewoon was. En je heele gezichtje vertrok zich bij den dwang van je wil om wrevelig en ongeduldig te kijken. Geef dat op, Mignon, het is je natuur niet om bits en nukkig te zijn, het gaat je zoo slecht af. En je lijdt er onder! Dat kan ik niet aanzien.'

'Ik kon je geen verdriet doen,' stamelde zij ontmoedigd, 'en ik wilde beproeven...'

'Stil, laat mij dat zeggen. Ik moest onverschillig voor je worden, niet waar? Daarom dwong je mij het gezelschap van andere jonge dames op, daarom ontvluchtte je mij, daarom wilde je alles wat ik weigerde en weigerde alles wat ik wilde, daarom prees je alles wat ik verfoeide en verwierp alles wat ik bewonderde, daarom luisterde je niet, wanneer ik sprak en scheen alles je koud te laten, wat mij in verrukking bracht. Maar zie je, Mignon, al zag en begreep ik dit alles, ik dacht nog altijd, dat je mij eindelijk vertrouwen zoudt. Al kon je mij niet meer lief-

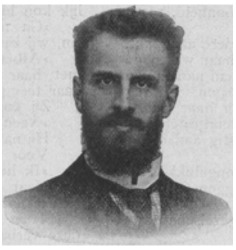

DR. A.C.A. HOFFMAN,
Gouda.

DR. J.W. JORISSEN,
Amersfoort.

DR. M.H.M. ROEBROECK,
Maastricht.

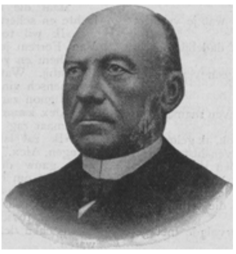

DR. BOISSARIE,
Sarlat in Dordogne.

DR. J.H.H. JOOSTEN,
Helden.

DR. R.J.A. WAANDERS,
Groenlo.

DR. J.H.V.J. KOCK,
Terheijden.

Van het katholieke artsen-congres te Rome.

Onder eere-voorzitterschap van den vermaarden dr. Boissarie, directeur van het ‘Bureau des Constatations médicales de Notre-Dame de Lourdes,’ is te Rome in het octaaf van Paschen het eerste internationale congres van Christelijke geneesheeren gehouden.

Wel een treffend feit in het jubeljaar der Onbevlekte Ontvangenis, deze grootsche gemeenschappelijke geloofsbetooging van mannen der wetenschap.

Spottend met den spot der waanwijzen, die al wat bovennatuurlijk is ontkennen, hebben deze geleerde Christenen te Rome willen belijden: Wij knielen voor de Openbaring, wij erkennen het wonder, wij gelooven in de bovennatuurlijke genezingen, geschied op voorspraak van Haar, die te Lourdes verscheen met de woorden: ‘Je suis l'immaculée Conception - Ik ben de Onbevlekte Ontvangenis!’

Zoo'n congres beteekent meer dan een gewone internationale bedevaart naar de Eeuwige Stad, het is een heilige kruistocht met de wapenen des geestes tegen de verderfelijke machten van twijfel en loochening.

Wij zijn zoo gelukkig onzen lezers in bovenstaande portretten-groep een karakteristieke herinnering aan deze heuglijke Roomsche wereldgebeurtenis te kunnen aanbieden.

In 't midden de eere-voorzitter, dr. Boissarie, wien de H. Vader zelf vóór het congres in een beteekenisvol schrijven zijn levendige ingenomenheid betuigde met de heerlijke onderneming.

Van de zes vertegenwoordigers der Nederl. katholieke medici plaatsten we bovenaan de portretten van de heeren dr. Hoffman te Gouda en dr. Jorissen te Amersfoort, beiden sprekers op het congres.

Dr. Hoffman hield een welsprekende rede over de verhouding tusschen de officieele medische wetenschappen en den christelijken godsdienst ten onzent, dr. Jorissen gaf een zaakrijke schets van den arbeid der katholieke liefdadigheid op het gebied van geneeskunst en ziekenverpleging in ons vaderland.

Een enkele gedachte uit dr. Hoffman's schoon betoog volge hier ten bewijze, dat ‘Neerlandia catholica’ op het congres gesproken heeft in hoogen en fieren stijl:

‘In 1901’ - aldus dr. H. - ‘scheen Lombroso op het internationale congres voor crimineele anthropologie te Amsterdam te zegevieren. Weliswaar bestreed men zijn leer, maar het was een protesteeren van materialisten op materialistisch terrein... Wij, katholieke medici, waren werkelooze toeschouwers bij dien wetenschappelijken kamp. Maar hier aan den voet van den heiligen Stoel geven wij ons woord: dat zal niet meer geschieden.’

ZOMERAVOND, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. VAN CANAL.

hebben - o, dat bevreemdt mij zoo erg niet - ik meende toch nog altijd Albert voor je te zijn, je vriend, je pleegbroer, met wien je opgegroeid bent en die trouw al je kinderzorgen en vreugden met je gedeeld heeft. Ben ik ook die Albert niet meer voor je, Mignon?'

Nu waagde zij het op te zien in die goedige oogen. Zijn gezicht leek haar vreemd met deze uitdrukking van hoogen ernst, met die strakheid van smart. Zij had het immer zoo vroolijk en zorgeloos lachend gezien, zoo overstroomd door het vriendelijk licht van geluk en genot. Maar zóó, zoo vol uitdrukking en aandoening was het haar nog onbekend.

Zij streek met de hand langs het voorhoofd.

'Ik kan je niet dwingen mij lief te hebben, Mignon, ik geef je dus je vrijheid terug.'

Het klonk haar zoo zacht en innig toe.

Eéns had zij gemeend, dat het woord van vrijheid haar een juichkreet zou ontlokken, dat zij de armen wijd zou uitbreiden in verrukking. En nu, nu boog zij het hoofd zóó diep en drukte het gezichtje in haar zakdoek, om de snikken te smoren, welke zij niet bedwingen kon.

Ook zijn oogen waren vochtig, maar door de tranen hingen zij met een uitdrukking van smartvolle teederheid aan het bedroefde schepseltje, dat hem zoo lief was, zoo onuitsprekelijk lief. Hoe lief, dat voelde hij eerst nu, terwijl hij haar afstond.

Maar hij kon haar tranen niet zien.

'Schrei er niet om, Mignon, ik weet immers wel, dat je het niet helpen kunt.'

Hij beet zich bijna de lippen stuk om zijn zelfbeheersching niet te verliezen, zijn sterke gestalte beefde, nu de storm van leed ze voor de eerste maal schudde. Maar zijn groote, onzelfzuchtige liefde verloochende die smart voor haar, die ze hem aandeed.

'Treur er niet meer om, kind. Alles gaat zóó als het gaan moet. Ik zal het wel te boven komen. Zie je niet, dat ik het heel kalm opneem? Je poging om ons te vervreemden van elkaar, heeft toch iets goeds uitgewerkt en ik ben je daar dankbaar voor. Het kost me niet zooveel als ik wel gedacht had; zoo zie je, dat de zekerheid ons altijd sterker vindt dan de twijfel. Dus het hoofdje omhoog. Het geluk komt wel weer terug, voor jou en ook voor mij; wie dwaalt niet eenmaal in zijn leven? Als hij dan nog maar terugkeert is er immers niets verloren! Wil je mij geen hand geven, Mignon? Voortaan is deze geschiedenis vergeten en wij zijn weer wat we altijd waren: broer en zuster en... trouwe vrienden. Niet waar, zusje?'

Blij en dankbaar legde zij haar handje in zijn flinke, krachtige vingers.

En hij praatte voort, rustig, op luchtigen toon, tot zij kalm geworden was en hem weer in de oogen durfde zien. Zij voelde zich verruimd door zijn bedaardheid. Voor hèm had zij zoo tegen dit uur opgezien. Wat was hij toch goed! Zij begreep zelf nauwelijks, hoe het mogelijk was, dat zij hem niet liefhad.

(*Wordt vervolgd.*)

Broeder en zuster.
Episode uit de geschiedenis van Bohemen.
(*Vervolg.*)

Keeren wij nu tot Ottokar terug.

Deze zat enkele dagen na het vertrek zijns ooms op zijn kamer, welke gelegen was in de nabijheid van de St.-Benedictuspoort aan het einde van de lange straat, eveneens naar dien heilige gedoopt. Vóór hem op een lessenaar lag een opengeslagen boek. Maar de jongeling wendde den blik van het papier af. De onzekerheid omtrent het lot zijner zuster drukte hem zeer en maakte het hem onmogelijk een enkelen volzin te begrijpen. Meer dan een week geleden had hij den speelman opdracht gegeven naar Hohenstein te vertrekken en zijn zuster te boodschappen, dat hij bericht van haar te Praag verwachtte. En nog altijd was de muzikant niet teruggekeerd. Dat beteekende zeker niet veel goeds. Stellig niet, want anders...

Ottokar sprong op. Onrust, zorg en angst kwelden hem dermate, dat hij onmogelijk lang op eenzelfde plaats kon blijven. Hij liep de kamer op en neer.

Hij had nauwelijks zijn wandeling begonnen, toen daarbuiten een luid gestommel en een verward gedruisch van stemmen vernomen werd. Kort daarop hoorde Ottokar iemand haastig aan de deur kloppen. Vóór hij nog tijd had te antwoorden, trad een vrouwelijke gestalte over den drempel: een jong meisje in reisgewaad. Vlak achter haar stond een man.

'Beste, lieve broeder!' riep de jonkvrouwe uit en ijlde met open armen op Ottokar toe, die een oogenblik verrast bleef staan. Maar toen... een jubelend geroep:

'Ludmilla! Zusjelief! Zijt gij het werkelijk?'

Onbeschrijflijk gelukkig omarmden broeder en zuster elkander.

Nadat de eerste vreugde over het wederzien eenigszins getemperd was, zei Ottokar:

'Het verwondert mij zeer, dat men u daar op Hohenstein liet vertrekken.'

'Ei, broertjelief! Als ge meent, dat men mij liet gaan, bedriegt ge u deerlijk. Zij mij vrijwillig laten vertrekken! Neen, Ottokar. Ik heb de vlucht moeten nemen. Aan dezen trouwen man, wien gij een boodschap voor mij overhandigdet, heb ik mijn vrijheid te danken. Zonder hem zat ik denkelijk vandaag nog op Hohenstein.'

Ludmilla wees bij deze woorden op haar begeleider, die tot op dit oogenblik, als een stomme getuige, zich op den achtergrond gehouden had. Het was Kuno, de speelman.

Ottokar reikte hem de hand.

'Wees hartelijk bedankt, speelman,' zei hij. 'Ik zal nooit vergeten, wat gij voor mijn zuster gedaan hebt. Wees daar verzekerd van.'

Een gelukkig, tevreden lachje speelde om de lippen van den muzikant.

'Edele jonker! Met blijdschap denk ik nog aan het gelukken van mijn plan. In waarheid, het was geen gemakkelijke taak! Op Hohenstein hadden de lieden scherpe oogen. Zij bewaakten zorgvuldig den schat, dien zij zoo noode zouden missen. Maar ook op den burcht was voor een handvol gouds veel te verkrijgen. Ik schoot met de zilverbuks naar den poortwachter en miste niet. De man bleek kwetsbaar en ik had zoodoende gewonnen spel. Door hem geholpen, maakte ik alles tot de ontvluchting gereed en het gevolg was, dat de jonkvrouwe gisteren door de geopende poort ontweek.

'Buiten het dorp stond uw dienaar te wachten met een gezadeld paard. Uw zuster kwam en beklom den telganger. Om des te spoediger in Praag te kunnen zijn, had ik voor mij ook een paard gehuurd. En nu ging het, zoo snel de rossen konden loopen, op de hoofdstad los. Den ganschen nacht reden wij door, zonder den paarden een oogenblik rust te durven gunnen. Goddank! zonder ongeval bereikten wij dezen morgen Praag.'

De speelman had hiermede zoo getrouw mogelijk het gebeurde verhaald. Nogmaals bedankte Ottokar den fermen bode en verzocht hem, zich voorloopig in de herberg 'De blauwe Kraanvogel' op te houden, om van de vermoeienissen van den tocht uit te rusten.

‘Daar hoop ik u spoedig te treffen,’ beloofde de jonker hem en boog even het hoofd ten teeken, dat Kuno zich kon verwijderen.

Thans waren broeder en zuster alleen.

‘Wat zijt gij bleek!’ merkte de jongeling op. ‘Gij hebt zeker veel moeten uitstaan! Ik kan het aan uw wangen zien. Arm zusje!’

‘Of ik veel geleden heb!’ riep Ludmilla vol bitterheid uit, en donkere schaduwen gleden over haar voorhoofd. ‘Of ik veel geleden heb! Gods lieve Moeder is mijn getuige. Hoor eens, Ottokar! Gij weet nog, dat mijn oom vroeger meermalen beproefde mij te overreden, toe te stemmen in een huwelijk met graaf Wenzel, neef van graaf Berka. Ook zult ge u heel goed kunnen herinneren, dat ik nimmer een dergelijke echtverbintenis verlangde. Maar oom is stijfhoofdig en met alle geweld trachtte hij zijn wil door te zetten. Daarom reed hij met mij, toen wij ons op weg begaven naar mijn tante te Krumman, op den burcht Hohenstein los. Den volgenden morgen was hij vertrokken. Een bode was des nachts te paard komen aansnellen en had zeer belangrijke brieven afgegeven, heette het, waarom oom plotseling Hohenstein moest verlaten. Maar tot mijne geruststelling liet hij bericht achter, dat wij hem spoedig zouden terugzien. Wie kwam, oom Hinco niet. Eindelijk begreep ik, dat de nachtelijke afreis een bloot verzinsel was, alleen uitgedacht om mij te bedriegen. Mijn vermoeden werd zeke heid, toen graaf Berka en de gravin mij op alle mogelijke wijzen trachtten over te halen hunnen neef toch niet langer mijn toestemming tot een huwelijk te weigeren.’

‘Ik begrijp het. Juist. Daarom die tocht naar Hohenstein. En graaf Wenzel, wat deed die?’ vroeg Ottokar belangstellend.

‘Ik heb hem heelemaal niet gezien. Hij is enkele weken voor onze komst op het kasteel als koninklijk bode naar Straatsburg afgereisd om een schrijven over te brengen. Maar luister verder, Ottokar.

‘Toen ik dan begreep, waarom oom mij naar Hohenstein gebracht had, besloot ik, zoo spoedig mogelijk de nieuwe kennissen te verlaten. Maar hoe?

‘Op zekeren dag verklaarde ik den graaf en zijn gemalin, dat ik nog zoo jong en onervaren was en men mij daarom eenigen tijd tot nadenken moest gunnen. Het huwelijk was een belangrijke zaak en ik durfde niet zoo maar dadelijk een beslissing nemen.

‘Graaf en gravin verheugden zich over deze woorden, wijl zij daaruit begrepen, dat ik tot andere gedachten gekomen was.

‘En ja, wat meer is, zij schonken mij allengs meer vertrouwen, hielden langzamerhand minder het oog op mijn bewegingen en gaven mij zelfs toestemming alleen buiten de poort te wandelen, indien ik zorgde, niet langer dan een kwartier uurs afwezig te zijn.

'Zoodoende gelukte het mij onbemerkt den speelman te spreken, die brieven op Hohenstein bezorgde. Ik schreef haastig enkele woorden op een papier, verzegelde het en gaf hem het rolletje voor u mee; maar omdat ik niet wist, of ik hem wel ten volle kon vertrouwen, verzweeg ik mijn naam. Eerst toen hij antwoord van u terugbracht, stelde ik hem met mijn toestand op de hoogte.'

'Wel, wel! Dat was heel verstandig gedaan, zusje! Gij hebt gehandeld als een diplomaat!' sprak Ottokar lachend en streek zijn zuster langs de bleeke wangen, wat zij met een innigen handdruk beantwoordde.

'Maar, lieve broeder,' ging zij voort, na enkele oogenblikken haar gedachten bijeenverzameld te hebben, 'het slimste moet ik u nog vertellen. Op Hohenstein was een schrijver, Hostka genaamd. Deze man voerde daar de correspondentie, wijl de graaf zelf de kunst van lezen en schrijven slecht verstond. Die Hostka was de vertrouweling van Wenzel's oom. Op zekeren dag kregen de graaf en zijn schrijver ongenoegen. Waarom weet ik niet. Genoeg, den volgenden morgen was Hostka spoorloos verdwenen. Geen mensch wist, waarheen hij zich begeven had. Toen ik dienzelfden avond op mijn kamer kwam, zag ik een wit voorwerp op den grond liggen. Ik wilde het oprapen, een stuk papier, dacht ik. Het bleek ook een papier, dat om een steen gerold was en dat men wellicht zoo door het geopende venster geworpen had. Ik wikkelde het los en bemerkte, dat Hostka het beschreven had. Ik las en hoe verder ik las, des te meer trof mij de inhoud, daar dat verfrommelde papier een zware beschuldiging tegen den graaf behelsde. Het was niet onderteekend; maar dat was hier ook minder noodig, wijl ik, zooals ik zooeven zei, aan het schrift den schrijver kende:

De inhoud luidde aldus:

> 'Hoogwelgeboren jonkvrouwe!
>
> 'Neem u in acht en wantrouw vooral Pan Hinco van Lazan en graaf Berka. Men onderhandelt met elkander over uw erfdeel en dat van uw broeder. Door uw huwelijk met graaf Wenzel moet uw gedeelte aan het geslacht Hohenstein vervallen. Daarentegen zal graaf Wenzel, die veel invloed op den koning heeft, uwen oom een betrekking aan het hof bezorgen. Uw broeder, wiens hoop op het voorvaderlijk erfdeel door dat huwelijk vervliegt, zal schadeloos gesteld worden met een kanonikaat te Praag. Om deze reden wilde graaf Hinco, dat zijn neef zich op de studie der godgeleerdheid zou toeleggen. Al die geheime beraadslagingen zijn mij bekend. Daarom waarschuw ik u intijds, opdat gij, zoo mogelijk, uw maatregelen kunt nemen.'

'Waar is dat papier, Ludmilla?' vroeg Ottokar haastig.

'De speelman heeft het in het valies gestopt met de kleeren, welke ik vóór de vlucht nog bijeengepakt heb. Verontrust u dus niet. Ik zal zorgen, dat dit schrijven in uw bezit komt. Omdat ik het meermalen overlas, ken ik den inhoud van buiten!'

'Bij Gods heilige wonden!' riep Ottokar opgewonden uit, 'ooms plannen zullen niet opgaan. Ban al de zorgen uit uw hart, Ludmilla; Pan Hinco, heer van Krakowetsch, zal u noch mij kunnen dwingen. Zijn recht als voogd duurt zoo lang niet meer. En als ik mondig ben, zal ik wel weten, wat mij te doen staat!'

Daar vernamen Ottokar en zijn zuster een afgebroken geklop op de deur.

'Binnen!'

De deur werd geopend en een vreemdeling trad de kamer binnen.

Ottokar stond op en vroeg den man naar de reden zijner komst.

'Indien gij de Panosch Ottokar van Lazan zijt,' sprak de onbekende, 'ben ik eindelijk hier terecht.'
'Mijn naam is Ottokar, Ottokar van Lazan,' gaf de jongeling ten antwoord.
'Dank u! Ziehier dan een schrijven!' De vreemdeling haalde een brief uit zijn mantel te voorschijn.
Ottokar nam het schrijven aan en lei het op den lessenaar.
De onbekende bleef staan.
'Moet ik onmiddellijk antwoorden?'
'Dat weet ik niet, Panosch! Maar men heeft mij opgedragen, u te verzoeken, dadelijk het geschrift te lezen.'
De brief bevatte de volgende mededeeling:

> 'Edelgeboren heer!
> 'Daar men mij de tijding bracht, dat gij deze stad bezoekt met het doel, de lessen in de godgeleerdheid te volgen, zal het mij aangenaam zijn, met u kennis te maken. Ik verzoek u daarom beleefd, den bode te willen volgen, die u brengen zal naar de plaats, waar ik nu vertoef. In uw eigen belang meen ik u te moeten aanraden, niet te aarzelen.
> w.g. JOHANNES WELFLIN.
> Praag, op St.-Gallusdag.

De onderteekening benam Ottokar allen twijfel omtrent de herkomst van den brief. Het was hem niet onbekend, dat de vicaris-generaal Johannes Nepomucenus, volgens zijn afstamming meestal als Johannes Welflin, ook wel als Johannes, zoon van wijlen Welflin van Pomuh, zijn brieven onderteekende.
'Ludmilla!' sprak de Panosch tot zijn zuster, 'de vicaris van den aartsbisschop verlangt naar mijn komst. Ik kan niet gissen, om welke reden hij mij wenscht te spreken. Maar dat is ook minder. Ik ga en ik zou gaarne hebben, dat gij ook meegingt.'
'Ik? Wat moet ik daar doen?' vroeg Ludmilla verwonderd.
'Dat zult gij later wel vernemen,' was het antwoord.
De jonkvrouw voldeed aan Ottokar's verlangen. Nadat zij de plooien van haar gewaad, dat door den langen rit in wanorde geraakt was, goed gestreken had, volgde zij met haar broeder den onbekenden bode.
Deze liep, zonder een woord te spreken, door een aantal straten, maar kwam niet aan de brug over de Moldau, noch bij de Hradschin, waar de vicaris zijn kamers had. Hij sloeg den weg naar de Nieuwstad in, tot niet geringe verwondering van den jonker.
'Waar brengt gij ons heen?' vroeg hij den stillen bode.
'Naar de Wischehrad. Daar wacht de vicaris-generaal u,' gaf de man ten antwoord. Toen zweeg hij opnieuw.
Ottokar vroeg niet verder. Hij kende het gebouw en behoefde niet ongerust te wezen, dat zijn leidsman hem naar een verkeerde woning zou brengen.

IV.
Bij de koningin.

Koningin Sophie, de dochter van Johannes, hertog van Beijeren-München zat in haar salon bij een tafeltje. Dit vertrek ontving door drie hooge gothieke vensters het zonnelicht, dat getemperd werd door rooskleurige gordijnen.
Zij was nog jong, nauwelijks twintig jaren oud. En toch bedekte een treurig waas het vriendelijk-weemoedige gelaat, alsof inwendig leed de hooge vrouwe kwelde. Sedert vijf maanden was zij de echtgenoote van koning Wenzel, van dien

hardvochtigen, wreeden vorst, die meestal op jacht was, of, op zijn burcht vertoevende, vele, zeer vele uren doorbracht in gezelschap van vrienden, even woest en ongebonden, even dorstig als hun meester.

Was het wonder, dat de jonge koningin zich ongelukkig gevoelde?

Hoe dikwijls had zij niet reeds met onweerstaanbaar verlangen door de hooge vensters getuurd, om te zien... neen, niet naar de voorbijgangers in de breede straat, van wie velen wellicht de edele vrouwe het geluk (?) van koningin te zijn, misgunden; niet naar de wandelaars, die een nieuwsgierigen blik naar de ramen van het paleis wierpen, om een 'koningin' te zien. Verder, altijd verder dwaalden haar blikken: over huizen en straten, over de stad, nog verder... tot ze bleven rusten op het ouderlijk huis, waar de koningin, toen een eenvoudig meisje, slechts vreugde en geluk gekend had.

Maar die tijd was voorbij. Als echtgenoote moest zij trachten, naar het voorbeeld harer moeder, haar gemaal een liefdevolle, blijde gade te zijn, steeds zorg dragende, dat de vorst, vermoeid van de zware taak, welke zijn schouderen drukte, in haar gezelschap verkwikking, rust en opbeuring vond.

O zeker! Gaarne wilde zij dezen plicht vervullen.

Maar de koning?

'Zie, waarde vicaris,' sprak zij tot den priester, dien wij reeds enkele malen ontmoet hebben, 'hoe gaarne zou ik mijn gemaal genoegen verschaffen. Maar hij mijdt zijn echtgenoote en acht zich gelukkiger in het gezelschap van ruw tafelschuimers en wilde, woeste jagers. En was het nog maar alleen dat! Neen, erger! Hij laat zelfs toe, dat men met minachting over de vorstin des lands spreekt. Waarom dan toch wierp hij zijn oogen op mij? Waarom trok ik naar dit vreemde land? O, hoe gelukkig was ik in mijn vaderland!'

Een zucht ontsnapte haar lippen en bij de herinnering aan het land harer geboorte, aan de zorgelooze jeugd, te midden harer familie doorleefd, rolden tranen over haar wangen.

'Allergenadigste vrouwe, al is het waar, dat u veel leed geschiedde,' sprak de eerbiedwaardige man tot de koningin, 'daarom nog niet den moed opgegeven! 't Is waar, de vorst bewandelt nog immer den breeden weg. Maar hij zal zich beteren, als het ons slechts gelukt, hem aan den invloed zijner slechte vrienden te onttrekken. Bid veel, bid aanhoudend, geef aalmoezen! Want wie den arme steunt, vermag veel bij Onzen Lieven Heer!... Helaas! Hij, die den meesten invloed op den koning heeft, zijn kamerdienaar Huler, schijnt alle pogingen in het werk te stellen, zijn meester al dieper en dieper in het verderf te storten!'

De oogen der koningin schoten vuur.

'O, ik kan u niet zeggen, eerwaarde heer vicaris, hoe ik dien man haat!' sprak zij in een opwelling van drift en onwillekeurig balde zij de kleine, teedere vuist. 'Hij tracht mij het leven te verbitteren, ofschoon ik hem nooit eenige aanleiding tot haat of wraakzucht gaf. Is hij mij evenwel vijandig gezind ter oorzake van de pogingen, welke ik aanwend, om mijn gemaal aan zijn verderflijken omgang te onttrekken, in Godsnaam dan, laat hem woeden. Ik ben het moede, nog langer een vriendelijk gelaat te toonen aan iemand, die op dergelijke wijze zijn dankbaarheid

toont voor de weldaden, waarmee de koning hem overlaadt. En ik zal niet rusten, vóór die valschaard van het hof verwijderd is, al moest ik ook mijn vader om bijstand verzoeken. De maat zijner boosheden is vol... Zeker, ik weet, dat hij niets vermag, als de koning zijn goedkeuring aan de verschillende besluiten onthoudt; ik weet ook, dat door die onderteekening mijn gemaal de verantwoordelijkheid draagt, maar het is mij eveneens bekend, dat die onderteekening geschiedt, wanneer de vorst in een toestand verkeert, of liever, gebracht is, waarin aan geen verantwoordelijkheid gedacht wordt... En nu weer die nieuwe gruweldaad, een kanonikaat op de Wischehrad voor een jachthond te verkoopen! Het kan niet anders: dergelijke misdaden moeten Gods toorn over ons huis afdwingen!'

Zij was opgestaan, de jonge vorstin, en in haar verontwaardiging sloeg zij met de vlakke hand op een tafel.

'Al mijne onderzoekingen bevestigen hetgeen ik reeds uit 's konings mond vernam, dat Huler den vorst dat duivelachtige voorstel deed,' gaf de vicaris-generaal te kennen.

'En mijn gemaal haastte zich natuurlijk zijn toestemming te geven,' vervolgde de koningin. 'Maar bij God! De vorstin des Lands zal in deze zaak toch ook nog een woordje te zeggen hebben, zou ik denken, en daarom betuig ik u mijn hartelijken dank, vicaris, dat ge mij met dit besluit in kennis gesteld hebt. Zoodra mijn gemaal van Tichebrak teruggekeerd is, zal ik openlijk bij den koning een klacht tegen Huler indienen; want die ellendeling maakt door zijn wangedrag jegens de Kerk en hare dienaren den koning gehaat in de oogen des volks.

(*Wordt vervolgd.*)

J.M.

GENERAAL DE WET IN VREDESTIJD.

Bij de platen.

Zomeravond. -

Welke schilder zou er ooit in slagen een werkelijk juiste voorstelling te geven van een typischen eind'-Aprilavond? Is er eigenlijk wel een typische midden-voorjaarsavond denkbaar? Heeft men in dit grillige seizoen, soms meermalen per dag, geen afwisseling van herfsten zomerweer?

Misschien wil de lezer het verschil wel deelen van de natuur op onze Apol-reproductie en die onzer schilderachtige zomerlandschap-gravure op bladzij 141; de uitkomst zal dan zoo wat een late April- of vroege Meischemer zijn.

De Wet in vredestijd. -

Vier uur sporens van Johannesburg ligt, omringd van de onafzienbare vlakte Het Veldt, 't Transvaalsche vlek Kopjes-Siding. Het is de tegenwoordige woonplaats van generaal De Wet.

Onze lezers hebben zijn portret te goed in 't geheugen om den roemrijken held van den Transvaalschen oorlog niet aanstonds te herkennen op het landelijk tooneeltje van onze plaat.

Quantum mutatus ab illo! Maar hoezeer verschillend in uiterlijk, de Boerengeneraal van vroeger en de Boeren-heerenboer van nu!

Tam als een lam, kalmer dan het schaap, dat de wel heilzame maar niet prettig aanvoelende bewerking ondergaat van de machinale schaar, staat De Wet, als een deftig dorpsburger in zijn huisjasje, fantaisie-hoed op, de handen in de zij, het onmisbare pijpje in den mond, op het uitgespreide schapenscheer-servet.

‘De geschiedenis herhaalt zich,’ zegt men vaak, de geschiedenis van den Transvaler De Wet is de repetitie der geschiedenis van den Romein Cincinnatus. In de 5de eeuw vóór Christus werd deze, terwijl hij ploegde op den akker, geroepen om zich aan 't hoofd te stellen van een leger als dictator tot redding van Rome. Consul Minucius was door de Aequers ingesloten. Cincinnatus verdreef den vijand en genoot de eer van een triumf. Zeventien dagen later legde hij 't dictatorschap neder en hervatte zijn akkerbedrijf. Op tachtigjarigen leeftijd aanvaardde hij nog eenmaal het dictatorschap en wederom beslechtte de geniale boer een krijg.

Wie zou de mogelijkheid niet wenschen, dat de moderne Cincinnatus van Transvaal andermaal uit zijn bedrijf werd gehaald, en dan niet alleen tot zijn glorie als den eersten keer, maar ook tot volkomen herwinning der vrijheid van zijn edel volk!

[Nummer 19]

De ‘Bedrukte Moeder Gods’ van Varsseveld.

DE ‘BEDRUKTE MOEDER GODS’ VAN VARSSEVELD.

Wanneer ge van uit Doetinchem den loop der kronkelende Slinge opwaarts volgt, komt ge weldra aan het meer dan duizend jaren oude Varsseveld. Vroeger heette het Wasafelde, daarop Wastewelde en reeds in 828 was het onder dezen tweeden naam te Utrecht goed bekend. In dat jaar toch droeg Gerward Landwaardszoon van Heeze een deel zijner beemden en weiden en wateren en eigenhoorigen aldaar aan Sint Maarten op. Immers, zoo dacht en schreef hij, ‘terwijl dat een ieder in de tegenwoordige wereld woont, is 't hem ten uiterste noodig, een zaad van goede werken tegen het aanstaande oordeel van den eenigen God voor zich zelven te bezorgen en in voorraad op te doen, opdat hem de dood niet schielijk en onverwacht kome te verrassen.’ Daarom had Gerward vele zijner goederen aan Sint Maarten te Utrecht geschonken, opdat de vrome priesters voor het heil zijner ziel zouden bidden.

Ongeveer acht eeuwen later had het geestelijk hoofd van Varsseveld geheel andere gedachten over het oordeel Gods en het nut der goede werken. In het jaar 1600 stond als pastoor der kerk aldaar Godfried Bucherus, een man, die zich door de ketterij op een dwaalspoor liet brengen. Op een Zondagmorgen, zoo verhaalt nu nog de overlevering, droeg hij voor zijn flauwe en ontrouwe geloovigen de H. Mis op, en in den namiddag besteeg hij den kansel en verkondigde op beslisten toon, dat de H. Mis ‘een grouwel voor Godt’ is, en de goede werken volstrekt niet noodig ter zaligheid. Schier geheel zijne gemeente volgde hem in zijn afval, en aldus werd Varsseveld protestant.

Eenzaam stond nu op haar altaar in de grijze kerk de weleer vurig vereerde, maar reeds sinds jaren verlaten Madonna. Wel trok de afvallige pastoor nog de gelden der vicarie, die in 1424 ter eere van Maria daarop gesticht was, maar de H. Mis, die hij er volgens bepaling van den stichter elken Donderdag en Zaterdag moest lezen, droeg hij niet meer op. Wel werd nog door de dorpers op 15 Augustus, het feest van Maria's ten-Hemel-opneming, met veel gewoel en gejoel een hunner zes vermaarde jaarmarkten gehouden; maar zij, die op dien dag vooral met innig gebed en dankbaren zang moest vereerd worden, werd daarbij geminacht, ja soms versmaad en beleedigd.

Dat griefde het hart der teedere Moeder. Eeuwenlang had zij onder de Varssevelders Gods liefdegaven met volle handen uitgedeeld; jarenlang ook was zij in hare beeltenis op het rustige altaar door hunne gebeden en offers vereerd; en nu, nu werd zij door hen verstooten, zij en haar goddelijk Kind. Tranen heeft zij daarover gestort in haar beeld, zoo verzekert u thans nog de volksoverlevering, en wil daarmede u te kennen geven, dat ontrouw en ondankbaarheid het hart der hemelsche Moeder doen lijden.

In het protestantsche Varsseveld was eindelijk geen plaats meer voor het beeld van Christus' Moeder. Eerst werd het, zegt al wederom de traditie, bij een landman in de gemeente geborgen, anderen beweren, dat het op een roggeveld werd geworpen. Vervolgens werd het in de kapel van Sinderen, een zuidelijken uithoek van Varsseveld, geplaatst, totdat het eindelijk rust vond in de kloosterkapel van de Duitsche grensplaats Anholt.

Tusschen Varsseveld en Anholt ligt het dorp Silvolde. Ook dit had in den zoogenaamden hervormingstijd wel eenige zijner ingezetenen van de aloude Moederkerk zien afvallen, het had ook aan deze kleine schare zijn Godshuis moeten afstaan, maar het geloof der vaderen was er toch gebleven, en voor de ontnomen

kerk was een nieuwe gebouwd. Hier stond in de eerste helft der 19de eeuw de ijverige priester H.J. Bluemens, een vurig Mariavereerder, als pastoor en droeg geruimen tijd de gedachte bij zich rond: ‘Mochten wij hier dat Mariabeeld eens hebben, wat het naburige Varsseveld heeft uitgeworpen. O, als eens een dagelijksch gebed, hier in de kerk, bij dat beeld werd gestort voor de bekeering der afgevallenen, wat een genade zou die smeeking over hen verwerven!’

En de goede pastoor begon te onderhandelen met Anholts kloosterlingen, en zóó welsprekend wist hij te pleiten, dat zijn verlangen werd ingewilligd. ‘Ik zelf,’ zoo teekende hij op, ‘heb dat beeld van Anholt gehaald, en de gemeente verzocht om aanhoudend gebed, opdat het ongelukkig afgevallen Varsseveld eindelijk tot het geloof en boete moge wederkeeren.’

Dit geschiedde in het jaar 1856.

De teedere liefde, waarmee de Silvolders dit beeld ontvingen, de trouwe aanhankelijkheid, waarmee zij het vereeren, thans reeds bijna een halve eeuw, hebben de Moeder Gods eerherstel gegeven voor de vroegere ontrouw en beleediging.

En pastoor Bluemens' tegenwoordige opvolger, pastoor Ed. Roelofs, is in devotie voor deze Madonna zijn vromen voorganger gelijk, en streeft er thans naar - de liefde immers is uit haren aard mededeelzaam, - de kennis en vereering dezer beeltenis ook buiten de grenzen van zijn kerspel te verbreiden. Daaraan, lezer, dankt gij de welgeslaagde afbeelding, die ge hier voor u ziet, en die wij samen ten slotte aandachtig beschouwen.

Het beeld, ruim een meter hoog, hangt vóór het Maria-altaar, in een gouden nis van stralen. Het is, naar den stijl te oordeelen, in de zestiende eeuw gemaakt, en kenteekent zich door de innige droefheid, die op het gelaat te lezen is; vandaar zijn naam ‘de bedrukte Moeder Gods.’ Vandaar ook het spreekwoord, dat tot zelfs in Dusseldorp bekend is: ‘Hij ziet er uit als de Moeder Gods van Varsseveld.’ Toen pastoor Bluemens het uit Anholt bracht, was het ongeschilderd, later werd het wit geverfd, thans prijkt het in een heerlijke polychromie. Als een merkwaardigheid moet ik nog hierbij voegen, dat het beeld behoort tot de zoogenaamde *Marianums,* dubbelbeelden, die bestemd zijn om midden in de kerk te hangen en van beide kanten bezien te worden. Silvolde bezit de éëne zijde, de andere berust nog te Anholt.

En wanneer ge ooit in dezen zuid-oostelijken hoek van Gelderland komt, lezer, verzuim dan niet Silvolde's fraaie kerk binnen te gaan, en spreek er met vroom gemoed de woorden op Maria's mantelzoom geschilderd: *Ave gracia plena: Wees gegroet, gij vol van genade!*

J. KRONENBURG, C.s.s.R.

De meimaand.

Hoe schoon is in den held'ren Mei,
Na doffe wintermaanden,
De hooge hemelkoepel, vrij
Van wolken, die er baanden
Haar wegen door den dikken mist!
Een lentefeestdag is 't!

De breede voet der kimme schraagt

Een luchttroon van saffieren,
Waarop 't der jonge zon behaagt
Te sprenkelen haar vieren
- En 't dartel spel toomt zij niet in -
Tot lof der Koningin.

Natuur spreidt een gazonnen kleed,
Met bloem op bloem doorweven,
Opdat geen vuiltje, waar Zij treedt,
Aan Hare voeten kleve;
Want reinheidlievend is de Maagd,
Wier kroon drie lelies draagt.

En uit het versch-ontloken blad
Der licht-getinte boomen
Vloeit balsem door de velden, dat
Men zeggen zou: ons komen
Van ver Haar deugden te gemoet,
Vóór Zij Haar intreê doet.

Maar hooger in hun ruime vlucht
Zie 'k vliegen blanke boden,
Wier wieken ruischen door de lucht
En mij ter opwacht nooden:
Zij daalt, zij daalt, de Lieve Vrouw!
Die Haar bemint, aanschouw!

Het zien dier blauwe feestlijkheid,
Doorjuicht van witte tonen,
Verwekt in 't hart, U toegewijd,
Maria, weer de schoone
En zuiv're liefde, die geen zon,
Dan Gij, ontsteken kon.
Carthago.
Dr. A. Smoor.

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg*.)

Mevrouw Ter Meer zat voor het raam, toen zij Albert en Mignon zag terugkeeren. Onderzoekend keek zij hen aan, geen van beiden lachte haar toe, maar toch... er was een andere uitdrukking op hun gezicht.

'Wel, is het geschil bijgelegd?' vroeg zij plagend.

'Mama, wij hebben u iets ernstigs te zeggen,' begon Albert kalm, om ook zijn moeder omtrent zijn gevoel te misleiden. Hij nam Mignon's bevend handje in de zijne.

'Mignon en ik zijn tot het inzicht gekomen, dat wij toch eigenlijk als echtgenooten niet bij elkander zouden passen en daarom zullen wij voortaan weer als vroeger voor elkaar zijn broer en zuster.'

Hij bood het meisje haar ring aan en zij gaf hem den zijnen terug.

Mevrouw Ter Meer zag deze ernstige ceremonie sprakeloos aan, haar knieën knikten.

'Albert... Mignon... komt toch tot je zelven. Kinderen, wat beteekent dat? Hoe kun je een twist zoover drijven!' riep zij eindelijk ontsteld uit.

‘Lieve mama, wij twisten niet en zijn niet boos op elkander. Maar het moet zoo zijn, het is ernst,’ zei Albert verzoenend, Mignon nader tot zijn moeder trekkend.

De schoone vrouw trad onwillekeurig terug.

‘Dan weet ik wel, wie dit gewenscht heeft...’

‘Wij beiden, moederlief, wij beiden! En u zult er Mignon niet minder om liefhebben, niet waar? Zij kan het niet helpen, dat wij elkander niet meer liefhebben,’ pleitte Albert grootmoedig.

Mignon sloeg schuldbewust de oogen neer. Zij durfde niet naderen, de vrouw, welke jarenlang een moeder voor haar geweest was, zag haar nu weer aan zoo koel en hooghartig, als toen zij hulp kwam vragen in den droeven nacht van moeders dood.

‘Je zult mij vergunnen mijn eigen gedachten te hebben, Albert, en omtrent de gevoelens jegens dit ondankbare kind verkeer ik niet in twijfel.’

‘Mama,’ smeekte Albert hartelijk, ‘als wij beiden het wenschen, moogt u er niet tegen zijn.’

Mignon fluisterde angstig, dat zij op het slot gewacht werd, en wilde de dierbare pleegmoeder tot afscheid omhelzen, maar de trotsche, diep gekrenkte vrouw trad met een ijskoud, streng afwerend gebaar terug. Diep beschaamd sloop Mignon heen, Albert wilde haar volgen, maar zij smeekte hem, haar alleen te laten gaan. Hij gehoorzaamde, toen hij in haar beschreid gezichtje keek. Zacht ging Mignon heen, zij had een gevoel alsof zij voor immer werd uitgestooten en zij dit vriendelijke, beschermende thuis door eigen schuld verloor.

‘Mama, dat was hard en onbillijk!’ zei Albert verwijtend.

‘Kind, je bent als je vader; veel te grootmoedig. Ik kán zoo niet zijn.’

‘Jawel, moedertje, u bent veel beter dan ik; u moet haar niet kwalijk nemen, dat zij zoo'n alledaagsch mensch niet kan liefhebben. Zij is mooi, o zoo mooi. En zij is zulk een eigenaardig sprookjeskind, zij past eigenlijk niet bij mij. Ik treur immers niet! Toe, neem haar weer bij u.’

Maar zijn voorspraak bewerkte juist het tegendeel van wat zij bedoelde.

‘Dit edelmoedige, oprechte kinderhart kon zij versmaden, zij is hem niet waard,’ dacht de moeder, ‘wat beteekent haar mooi gezichtje tegenover zooveel liefde en zelfverloochening.’

‘Ik kan niet, laat mij met rust, kind!’

Albert zweeg.

's Avonds zat hij in de schemering alleen op zijn kamer. Zijn vader kwam zacht binnen en greep zijn hand.

‘Hoofd omhoog, mijn jongen,’ zei hij alleen maar.

Hij roerde het teedere punt niet aan; zijn kiesche sympathie tegenover den volwassen zoon uitte zich slechts in den langen, krachtigen druk der hand. Toen ging hij weer heen.

Lang zat de jongeman alleen te turen in de schemering, welke allengs duisternis werd. Tranen dropen door zijn vingers en diepe zuchten volgden elkander op.

Plotseling legde zich een hand op zijn weelderige, blonde lokken.

‘M'n arme jongen, ik wist immers wel, dat dit komediespel je krachten te boven zou gaan. Waarom veins je tegenover je moeder? Ben ik niet waard je verdriet te doorgronden en het met je te dragen?’

Lieflijk troostend klonk de stem der moeder in die duisternis.

Hij vlijde het hoofd in haar arm en schreide, voor 't eerst sedert hij een kleine jongen was.

‘Het moest zoo zijn, moederlief, maar ik wist niet, dat het zoo vreeselijk zou wezen.’

‘Mijn beste jongen. Hoe kon zij jou versmaden en voor wien, voor wien wellicht?’

De moeder kon niet vergeven, dat men haar oprecht, edelmoedig kind miskend had. Dat warme, onzelfzuchtige hart, 't welk in zijn diepste smart nog pleitte voor haar, die het dat bittere leed had aangedaan.

'Oordeel daarover maar niet, mama! Wie kan de liefde doorgronden en verklaren? En wie kan de liefde dwingen? En zij heeft zoo lang met zich zelve gestreden; te overwinnen lag niet aan haar! Waarom moet zoo'n stevige reus ook zulk een klein, dom, week hart in de borst dragen? Zoo'n eigenzinnig hamertje, dat naar geen rede luistert? Het tikt en tikt al onze wilskracht weg. Wat vermogen wij daartegen? Wees niet boos op haar, lieve moeder!...'

'Ik kan haar niet vergeven, dat zij jou zooveel verdriet heeft aangedaan! Ik kan het niet, jongen. Nu nog niet!'

Hij sloeg zijn arm om haar schouder.

'Mijn eigen, beste moedertje. Het zal misschien ééns alles weer goed worden, heb geen zorg over mij! Ik moet dit dragen en het met mijzelf zien uit te vechten. Waarom durfde ik ook vermetel verwachten, dat ik zóó gelukkig alleen de rozen van het geluk zou mogen plukken! Ik heb voor de eerste maal moeten grijpen in dorens en die les is heilzaam. Dit bewustzijn moge mij sterken.'

Met een diepen, klagenden zucht liet hij het hoofd tegen haar aan zinken.

'Maar bij al dit besef blijft het toch pijnlijk, moedertje. O, zoo pijnlijk.'

Mignon had alles aan de oude freule verteld en haar verlof gevraagd, nog eenige dagen bij haar te mogen blijven.

'Wat wil je dan daarna doen?' vroeg de oude dame.

'Ik wil zoo spoedig mogelijk in betrekking gaan, ik heb genoeg geleerd om mijn brood te verdienen; desnoods zou ik op concerten kunnen zingen en pianoles geven. Ik moet wennen aan zelfstandigheid, later zal ik immers toch geheel alleen staan. Ik heb zoo dikwijls in de couranten gekeken zonder de minste belangstelling voor de velen, die zichzelf door de wereld moeten helpen in onafgebroken dienstbaarheid. Nu zal ik het ook eens gaan ondervinden. Dat kan mij niet schaden, freule.'

Nadenkend keek de freule in het fijne, roerend-schoone gezichtje, waarover nu een uitdrukking van energie lag, welke haar verraste en verblijdde. 'Veel te jong en te mooi om zoo alleen en onbeschermd door het leven te gaan,' dacht zij.

Mignon ging ernstig, maar vlug en ijverig door de kamers en schikte alles tot gezelligheid om de oude dame.

Zóó had de freule het nimmer gehad zoolang zij alleen geleefd had. Nu had zij eenmaal geleerd behoefte te gevoelen aan omgang en afwisseling; ach ja, het leven was te lang voor de eenzaamheid. Zij hadden allen gelijk.

'Ik heb een advertentie geschreven, freule. Vindt u die zóó goed,' vroeg Mignon 's morgens.

'Heel goed, geef ze mij, ik zal ze bezorgen.'

'Hebt u... al tijding van uw familie, freule?'

'Een telegram. Het is er ernstig, heel ernstig, maar alle hoop is nog niet verloren. Maar laat ons over jou spreken, Mignon. Wie weet, hoe spoedig de zoon van den dokter terugkomt om een rijk mevrouwtje van je te maken. Dan heb je geen betrekking meer noodig!'

'O neen, dat mag niet en dat zal ook niet. En ik wensch ook volstrekt niet een rijke mevrouw te worden. Ik ben slechts Mignon en ik zal nooit trouwen.'

'Gekheid, kind! Als er nu eens een ander kwam om je mee te voeren?...'

'Er behoeft geen ander te komen, ik zou hem toch niet volgen. Ik wil niemand bedriegen en zonder liefde zal ik nooit huwen.'

Het meisje zei het zacht, maar toch fier. Het deed de oude, door veel ondervonden leed achterdochtig geworden, freule weldadig dit aan te hooren. En zij wierp een blik van bewondering op het jeugdige, teere, verwende schepseltje, dat alles prijsgaf, weelde, liefde, een zekere toekomst en een tehuis, omdat het hart zich niet voegen kon. Het kind, dat moedig het leven in wilde gaan en arbeiden, omdat het de idealen van haar hart niet wilde afstaan.

's Middags gaf de freule Mignon een brief. Verwonderd brak het jonge meisje dien open en las.

En terwijl zij las, werd zij rood van vreugde en verlegenheid. Het schrijven was van freule Fee, die haar als gezelschapsdame en pleegkind tevens voorgoed bij zich vroeg.

'O, freule, hoe gelukkig maakt u mij!'

Onderzoekend keek de oude vrouw in de jeugdige oogen, die haar darkbaar aanblikten.

'Dus, je neemt het aan? Dat valt mij mee; ik had het nauwelijks durven hopen. Ja, kind, ik ben door den drukken omgang met vroolijke menschen ontwend aan mijn afgezonderd leven, ik kan niet meer tegen eenzaamheid. Durf je het werkelijk aan, het stille bestaan van een oude vrouw te deelen?'

'Ik verlang niets beters en beschouw uw aanbieding als een gunst en een groote uitkomst, freule.'

'Dan is alles in orde en wordt er niet verder over gesproken. Wij zullen plannen maken voor den winter, je moet mij daarbij helpen, m'n kind.'

'Zoo veel in mijn vermogen is, lieve freule.'

Een week ging voorbij.

Freule Fee leefde rustig en schijnbaar zeer behaaglijk in het slot en hechtte zich dagelijks meer aan haar gezelschapsdametje.

De honden en katten geraakten meer en meer op den achtergrond en de freule liet zich door het welsprekende mondje van Mignon urenlang vertellen van allerlei menschen uit het dorp. Zij vroeg naar de kinderen, naar de onverzorgde oude lieden en gebrekkigen, en dit alles met een vertoon van onverschilligheid.

'Het is een geschikt middel om ons den tijd hier te korten, overigens kan het mij weinig schelen,' zei ze.

Maar Migmon wist wel beter, de oude dame schaamde zich over haar dwaling van lange jaren en voelde zich nog niet recht op haar gemak in de nieuwe levenswijze.

In haar hart beefde zij van angst voor het leven van Kuno, maar zij sprak weinig over hem.

Na die week kwamen er brieven uit Den Haag voor de freule en een van Alex voor Mignon.

Haastig en zenuwachtig scheurde de oude dame den brief open en een licht blosje van opgewondenheid kleurde haar wangen.

'Zij houdt toch van hen, al wil zij het niet weten,' dacht Mignon met innige voldoening.

Alex schreef: 'Het is hier alles zoo treurig, Mignon. Maar ik moet afleiding hebben en mijn hart bij iemand uitstorten.

'Onze arme Kuno is er heel slecht aan toe en de dokters blijven allen zoo ontzettend ernstig kijken. Hij ligt bijna voortdurend bewusteloos en is te ziek om iemand te herkennen in de korte oogenblikken van ontwaken.

'Zou hij herstellen, - en herstelt hij, zou hij nog dezelfde Kuno zijn? Je weet niet, Mignon, hoeveel angst wij om hem uitstaan. Papa spreekt bijna niet, maar zijn diepe zuchten zijn welsprekend genoeg. En als je mama kondt zien, zou je medelijden met haar hebben; zij is in acht dagen niet uit de kleeren geweest en wijkt geen minuut van hem. Het is alsof zij hem aan den dood betwisten wil door haar trouwe liefde en opoffering.

'En de arme Floris, onze wildzang, is bleek geworden en sluipt dikwijls op de teenen de ziekekamer in om de pleegzusters met zijn blik te ondervragen. Het is ook zoo vreeselijk, zulk een jong, bloeiend leven bedreigd te zien.

'Wij houden allen zooveel van Kuno, hij is zoo goed en hartelijk van natuur, al liep hij er niet mee te pronk. Ach, Mignon, smart alleen is het, wat het beste in ons aan ons zelven ontdekt; smart verdrijft alle kleine feilen en alle beuzelingen van ons en wekt het edelste in ons op: liefde, de echte, onbaatzuchtige liefde; de begeerte om goed te zijn, om elkander te steunen en te helpen.

'Het is mij nu eerst duidelijk geworden, welk een schoone, heilige aandoening in het zwakke menschenhart die liefde is. En welk een onverklaarbare, onbegrijpelijke aandoening. Dwaas degenen, die haar zouden willen ontleden als een wetenschap. Zij is zoo ver verheven boven hun wijsheid, als de hemel verheven is boven de aarde.

'Maar zij alleen is het, die ons doet voelen, dat wij nog met den Hemel verbonden zijn, wanneer wij op de aarde in duisternis en droefheid rondtasten. Ik weet niet hoe deze gedachte tot mij komt, maar het wordt mij helder-bewust, dat ik onzen Kuno nog zou liefhebben, terwijl hij daar zoo lijdend ligt, als hij het tegendeel ware van wat hij nu is, als hij niet edel, niet schoon en niet goed ware.

'Vroeger dacht ik zoo dikwijls, dat liefde iets is, wat men moet trachten te begrijpen, iets aardsch en sterfelijks, afhankelijk van verdienste, van schoonheid, van waardigheid. Iets wat kon sterven aan een ontgoocheling of een beleediging. Vroeger durfde ik mij zelfs verbeelden, dat ik iemand, die mij versmaadde, ook niet meer zou kunnen liefhebben. O dwaze waan! Hoe onderschatte ik de grootheid en de kracht der liefde.

'Terwijl ik hier lange, droef-ernstige uren aan het ziekbed van mijn broer zit en God innig smeek, dat het geen sterfbed moge worden, gaan er geheel andere gedachten in mij om dan waarmee ik mij vroeger bezig hield.

'Ik voel mij langzaam aan ernstiger en zachter worden. En alles wat ik dezen zomer doorleefde, schijnt soms reeds jaren ver van mij af te liggen. Het is mij, alsof ik een andere ben geworden, alsof ik niets meer heb uit te staan met het dwaze, vroolijke meisje, dat tante Fee plaagde in het eenzame, oude slot.

Zouden die uren van zorgeloos genot nog eens wederkomen? Soms lijkt het mij alsof er boven mijn hoofd niets zijn dan zware donkere luchten en alsof daardoor nimmer weer het schoone blauw zal stralen.

'Kuno gaat ontwaken, komt Floris zeggen.

'Dag, lieve Mignon, schrijf mij spoedig terug en beloof mij dit eene: In aardsche zaken pleiten wij gewoonlijk het welsprekendst voor anderen. Waarom zouden wij bij den lieven God ook niet het beste anderen voorspreken kunnen? In uren van grooten angst en smart begrijpen wij eerst recht, hoe weinig wij menschen doen kunnen.

'Bid voor onzen Kuno, Mignon, jou bemiddeling bij den goeden God moet hem heilzaam zijn. Meer dan een gebed kan ik niet voor hem vragen, maar minder dan een gebed vraag ik dan ook niet.

Je ALEX.'

Weken gingen voorbij.

Mignon was nog eenmaal in het doktershuis geweest en mevrouw Ter Meer had haar beleefd en vriendelijk ontvangen, maar

met zooveel koelheid, dat het meisje duidelijk gevoelde, hoever de scheiding van Albert haar van de geliefde pleegmoeder had verwijderd.

Van de familie Van Forren kwamen dikwijls brieven en telegrammen met berichten omtrent den zieke. Nog altijd was de toestand twijfelachtig en Mignon zag er zoo bleek en neerslachtig uit, dat de freule zich ongerust maakte.

'Je moet afleiding hebben, Mignon,' zei ze eens. 'Ik zal iemand voor je zoeken, met wie je muziek kunt studeeren en je verder in zang bekwamen.'

EDELE SPORT VAN WELEER, NAAR DE TEEKENING VAN E. KLEIN.

Of Mignon al verzekerde, dat zij geen lust en aandacht voor de studie meer had en geen toon zou kunnen uitbrengen, de oude freule bleef bij haar voornemen.

Haar eenige afleiding waren de brieven van Alex en Floris, die geregeld kwamen en trouw werden beantwoord. Urenlang schreef zij en vermoedde niet, dat Alex al haar brieven zorgvuldig bewaarde in een geheim hoekje van haar schrijftafel.

De beide meisjes leerden elkander uit haar brieven nog beter kennen en gingen zich als zusters aan elkander hechten. En een gemeenschappelijk verdriet weefde een band van onverbreekbare innigheid, van machtige sympathie tusschen haar.

(*Wordt vervolgd.*)

De meloeneneters.[1] Naar de schilderij van Murillo, in het Museum voor Oude Kunst te München.

‘Murillo's jongens springen nog in de straten van Madrid om u heen, lachen u nog toe, een koning te rijk, als gij ze een stukje kopergeld geeft, smaken nog het brood en de vruchten als gij noch ik het ooit deden...’ heeft Potgieter in een zijner *Brieven* geschreven van dezelfde knapen, die wij op onze premieplaat vinden afgebeeld.

Murillo, de schilder van het levens-echte gevalletje, wiens ernstig-schoone Kerstschilderingen en Madonna-tafereelen wij bewonderden, had er pleizier in van tijd tot tijd de grappige straatjeugd in haar typisch bedrijf in beeld te brengen, zooals, volgens Potgieter's getuigenis, ze nog heden ten dage reilt en zeilt in de zonnige straten en gaten der Spaansche steden.

EEN GANNEF, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E. DEFONTE.

Wat de Hollandsche schrijver zeer scherpzinnig opmerkte is de ongegeneerde gretigheid, waarmee de jongens het frissche fruit naar binnen spelen: zie hoe die eene met verlangende oogen opkijkt naar de sappige sneê meloen, die hij handig in zijn wijdopen mond mikt. Of zijn zwart-oogige makker of wel de verstandige, viervoetige gezel meer schik heeft in het kunstje, valt uit hun houding bezwaarlijk op te maken, beiden kijken even belangstellend toe en als de hond kon lachen als zijn guitige baas, zou hij 't zeker niet laten.

1) Bijschrift bij de heden aan onze Abonné's verzonden Premieplaat.

Van die mand met vruchten, dien zak en het welige groen heeft Murillo vast een prachtig stilleven gemaakt, met niet minder bewondering voor de werkelijkheid der stille dingen als voor die van het beweeglijke volkje in zijn armelijke plunje.

Murillo schilderde nog een ander aardig vruchten-etend paar, waarvan een in 't zelfde formaat en op gelijke wijze uitgevoerde reproductie bestemd werd tot premieplaat van den volgenden Illustratie-jaargang. Wij raden dan ook den lezers deze alvast achter glas te doen inlijsten, om ze zoodoende van stof en andere ongewenschte aanraking vrij te houden, opdat ze niet afsteke bij haar komend jaar verschijnend pendant, waarmee ze een prettige, oud en jong behagende, kamerversiering vormt.

Broeder en zuster.
Episode uit de geschiedenis van Bohemen.
(*Vervolg.*)

Tot u heb ik, allergenadigste koningin, als mijn biechtkind, mijn toevlucht genomen,' sprak de vicaris, 'wijl dit de eenige weg is, waarlangs het wellicht gelukt het kwaad te verhinderen en het kapittel van de Wischehrad voor onaangenaamheden te behoeden. Monseigneur de aartsbisschop mag van deze ergerlijke handelwijze niets te weten komen. Met reden zouden wij anders vreezen, dat hij over het hof en wellicht over het koninkrijk de strengste kerkelijke straffen uitsprak.'

'Daarvoor behoede de goede God ons!' riep de vorstin angstig uit. 'Dat zou een groot ongeluk voor het land zijn.

Neen, geen ban of interdict en vooral thans niet, nu wij binnenkort het aan genaden rijke jubeljaar hopen te beleven.'

Een edelknaap meldde de komst van Panosch Ottokar van Lazan.

'Ottokar van Lazan?' vroeg de koningin en wendde den blik naar den vicaris-generaal.

'Het kanonikaat,' sprak de priester op fluisterenden toon.

'Zoo, zoo! Ja, ja!... Breng den jonker hier,' gebood de vorstin.

Ottokar trad binnen. Ietwat verlegen naderde hij de hooge vrouwe en boog, naar landsgebruik, de knie voor de koningin.

'Sta op, jonker!' zei zij vriendelijk. 'Deze eerbiedwaardige man, de vicaris-generaal, doctor Johannes Nepomucenus, mijn biechtvader, heeft u bericht doen geworden uit mijn naam. Om u geen vrees aan te jagen werd hiervan in dat schrijven geen melding gemaakt. En ik, uw koningin, geef u de verzekering, dat u volstrekt geen leed zal geschieden. En nu, eerwaarde vicaris,' vervolgde de koningin, zich tot den priester wendende, 'verzoek ik u den jonker te willen meedeelen, waarom hij in ons paleis geroepen werd.'

De vicaris-generaal richtte daarop het woord tot den jongeling, zeggende:

'Zweer mij, jonker, bij God en Zijne heilige Moeder, niemand wie het ook zij, ooit eenig woord te zeggen, van hetgeen gij thans zult hooren.'

'Ik zweer bij God en alle heiligen te zullen zwijgen,' sprak Ottokar.

Nu vroeg de priester hem:

'Hoe kwaamt gij tot het voornemen, jonker, den priesterlijken staat te willen omhelzen?'

Ottokar zag den doctor met verbaasde oogen aan. Zoo'n vraag had hij stellig niet verwacht. Toch vond hij spoedig een antwoord. Rondborstig gaf hij te kennen, nooit

het voornemen gemaakt te hebben, den geestelijken staat te omhelzen. Hij gevoelde daartoe volstrekt geen roeping.

'Zoo...'

'Ja, eerwaarde heer! Ik mag thans niet langer zwijgen, nu gij mij naar de reden vraagt, waarom ik de hoogeschool bezoek.'

Het verwonderde den priester niet, dit antwoord te hooren. Maar de koningin zag vreemd op, dat er lieden gevonden werden, die, zonder eenige roeping voor den geestelijken staat te gevoelen, zich op de studie der godgeleerdheid toelegden.

'Wat was dan de oorzaak, dat gij de lessen aan de hoogeschool wildet volgen?' vroeg zij den jonker.

'Allergenadigste koningin, ik smeek u, mij te willen toestaan, alles te mogen zeggen,' antwoordde Ottokar.

De vorstin boog ten teeken van toestemming.

Nu deelde Ottokar koningin en priester mee, dat zijn zuster en hij, wegens den vroegtijdigen dood hunner ouders, op het slot Krakowetsch bij den oom en voogd opgevoed waren en dat oom Hinco hem dag in dag uit geraden, ja, gedwongen had priester te worden. Om des lieven vrede's wille had hij den schijn aangenomen, alsof hij gaarne aan dit verlangen gehoor gaf. Bovendien verliet hij toch gaarne het kasteel Krakowetsch, om van het gezelschap van dien woesten man bevrijd te wezen. Te Praag aangekomen, had hij het besluit gevormd, de lessen te volgen tot hij, volgens de wetten des rijks meerderjarig geworden zou zijn. Nog een half jaar en dan kon niemand hem meer dwingen en was hij gerechtigd zijn vaderlijk erfdeel van zijn oom op te eischen. Verder nog verhaalde hij, hoe snood men zijn zuster Ludmilla behandelde en dat zij daarom enkele uren geleden, na den burcht Hohenstein ontvlucht te zijn, behouden te Praag aangekomen was.

De jonker zweeg. Zijn woorden hadden op de koningin en ook op haar biechtvader een diepen indruk gemaakt. De priester zag den jongeling welwillend aan en neeg herhaalde malen het hoofd tijdens het verhaal, als om Ottokar aan te moedigen, niets te verzwijgen. De koningin keek strak voor zich naar de tafel en bewoog eerst het hoofd, toen Ottokar geëindigd had.

'Jonker!' sprak zij driftig, 'gij verhaalt ons daar een vreemde geschiedenis! Weet wel, dat wij u niet geroepen hebben ons sprookjes te vertellen. De waarheid, niets anders hadden wij verwacht. Wat gij gezegd hebt, komt ons min geloofljk voor.'

Ottokar schrok, toen de vorstin hem aldus toesprak. Hij verkeerde een oogenblik in de meening, dat enkele uitdrukkingen zijn gebiedster minder aangenaam konden geweest zijn. Maar neen; want wat hij gesproken had, betrof slechts zijn familie. Hij herstelde zich dus spoedig, in het bewustzijn niets gezegd te hebben, wat hij niet kon bewijzen.

'Allergenadigste koningin!' sprak hij, 'indien het u behaagt, naar mijn zuster te luisteren...'

'Waar is zij?' vroeg de vorstin haastig. 'In het huis, waar gij tegenwoordig uw verblijf hebt?'

'Zij bevindt zich op dit oogenblik in het paleis. Toen ik het briefje van den hoogeerwaarden vicaris-generaal gelezen had, kwam de gedachte in mij op, Ludmilla een beschermer te geven, die haar voor de aanvallen mijner familie kon behoeden. Daarom meende ik den hoogeerwaarden priester mijn zuster aan te bevelen en in de veronderstelling, dat ik den doctor alleen zou spreken, was ik zoo vrij Ludmilla te verzoeken, mij te willen vergezellen. Ik kon onmogelijk denken, dat mij de eer te beurt zou vallen, voor de koningin te mogen verschijnen.'

De vorstin glimlachte even bij de laatste woorden des jonkers.

'Goed,' sprak zij, 'wij willen uw zuster laten spreken.'

Ottokar verwijderde zich. Hij had Ludmilla in een der voorvertrekken achtergelaten. Haastig onderrichtte hij haar omtrent het verlangen der koningin. Het jonge meisje werd verlegen en wilde tegenwerpingen maken.

'Maar, Ottokar!' sprak zij, 'bedenk toch eens - in dit gewaad... Ach, ik kan zoo niet voor de koningin verschijnen!'

'Gij moet,' zei de jonker beslist. En toen Ludmilla nog aarzelde, nam hij haar bij de hand en bracht haar in de tegenwoordigheid der hooge vrouwe.

Met een ernstigen, onderzoekenden blik ontving de koningin de jonkvrouwe. Maar ras verdween deze strenge uitdrukking en haar trekken werden milder, vriendelijker, toen zij tot Ludmilla de vraag richtte:

'Zijt gij Ludmilla van Lazan?'

'Ja, koningin. Mijn naam is Ludmilla en Ottokar is mijn lieve broeder.'

'Heel goed. Vertel ons dan, waarom gij in onze goede stad gekomen zijt. Maar verzwijg ons niets!'

Wat Ludmilla verhaalde kwam in hoofdzaak op hetzelfde neer, wat Ottokar de koningin meegedeeld had. Alleen sprak zij nog in bijzonderheden over haar verblijf op Hohenstein. Toen het meisje over het briefje sprak, dat haar op zulk een vreemde wijze in handen kwam, merkte de vorstin op:

'Wij zouden gaarne dat zeldzame geschrift zien. Gij moet het ons morgen brengen, Ludmilla!'

Het meisje beloofde zulks.

De vorstin zweeg. Zij dacht enkele oogenblikken na en wendde zich toen tot Ottokar.

'Jonker van Lazan,' sprak zij, 'wij willen u genoegdoening verschaffen voor den twijfel aan de oprechtheid uwer woorden. Gij zoekt bescherming voor uw zuster. Welnu, morgen hopen wij Ludmilla onder onze hofdames op te nemen. Stemt gij toe, Ludmilla?'

'Allergenadigste koningin... dit geluk... die eer...' stamelde het verheugde meisje en een hoog rood bedekte haar wangen.

'En u, eerwaarde vader,' vervolgde de koningin, 'dragen wij op, te willen zorgen voor het welzijn van jonker Ottokar van Lazan. Wees hem een vriend en raadgever. En mocht hij hier of daar hulp behoeven, dan zal deze hem vanwege de koningin niet onthouden worden.'

Was Ludmilla zooeven niet in staat, haar dankbaarheid in woorden uit te drukken, Ottokar ging het niet beter. De tong scheen den dienst te weigeren en wat hij over zijn lippen vermocht te brengen, waren slechts stamelende klanken. De onverwachte goedheid der vorstin had beiden in verwarring gebracht.

Eindelijk boog de koningin, ten teeken, dat broeder en zuster zich konden verwijderen. Alleen de vicaris-generaal bleef in het paleis. De vorstin had met den verstandigen, geleerden man vele zaken te bespreken en menige geheime zorg, welke haar hart beangstigde, werd toevertrouwd aan de stilzwijgendheid van den eenvoudigen, vromen priester, wiens mond nooit eenig geheim ontglipte.

V.
Een ontdekking.

De eene dag volgde op den anderen: de dagen werden weken en maanden. Listopad, de bladtijd, zooals de Czechen de maand November noemen, was gekomen en Sint Maarten reed op zijn sneeuwwitten schimmel het land door, overal een spoor van sneeuw en ijs achterlatende.

Voor Ottokar en Ludmilla waren die dagen kalm en rustig voorbijgegaan. Ludmilla was gelukkig, een machtige en toch zoo goede meesteres te mogen dienen en Ottokar had in den vicaris-generaal een vriend gevonden, die hem met de nauwlettende zorg eens vaders bewaakte en met raad en daad ter zijde stond. De priester bracht hem in kennis met personen van zijn stand, wat zijn vorming en ontwikkeling slechts voordeelig kon zijn. Daar de jongeling geen roeping voor den geestelijken stand gevoelde, had hij, op raad van zijn trouwen beschermer, de studie der godgeleerdheid verwisseld met die van de rechtskennis. In deze wetenschap bezat de vicaris den hoogsten academischen graad: dien van Magister, daarom had hij recht op den titel van doctor.

Ottokar had thans elke verbinding met Krakowetsch en zijn oom verbroken. Een tijd lang vreesde hij voor Pan Hinco's komst in Praag; want het lag voor de hand, dat deze, onderricht omtrent het verdwijnen zijner nicht van het slot Hohenstein, allereerst bij zijn neef een onderzoek naar de tegenwoordige verblijfplaats der vluchtelinge zou instellen. Des te meer bevreemdde het Ottokar, dat oom Hinco bleef zwijgen en nog altijd de hoofdstad niet bezocht. Hij kon niet begrijpen, wat daarvan de oorzaak mocht wezen. Intusschen verlangde de jonker volstrekt niet naar diens verschijning, nu hij den burchtheer van Krakowetsch van zulk een slechte zijde had leeren kennen.

De vicaris-generaal had het noodig geacht, jonker Ottokar in kennis te stellen met het verdrag tusschen den tweeden kamerdienaar en Hinco van Lazan. Daardoor vermeed de jongeling zooveel mogelijk een ontmoeting met Huler, die voor de afschuwelijkste tirannie niet teruggeschrikt was.

Eens per week begaf de Panosch zich naar de Wischehrad om zijn zuster te bezoeken. Ludmilla was dan meestal met haar broeder in dat gedeelte van het paleis, waarlangs men uit de vertrekken der koningin in die van den koning kwam. Het was een zeer wijde gang, met talrijke vensters, welke uitzicht gaven op het binnenplein.

Op zekeren dag verwachtte Ludmilla daar wederom haar broeder. Uit verveling keek zij door het venster naar de verschillende personen, die voor en na over het plein liepen, om door een der vele gangen te verdwijnen. Plotseling hoorde zij schreden achter zich. In de meening, dat haar broeder naderde, keerde zij zich haastig om. Maar haar gelaat betrok, toen zij zich tegenover een vreemdeling bevond. Verlegen trad zij achteruit, om zich uit zijn tegenwoordigheid te verwijderen, toen deze met wijdgeopende armen voor haar ging staan.

‘Bedaard, schoone jonkvrouwe,’ sprak hij glimlachend. ‘Zoo'n lief kind laat ik zonder losgeld niet vertrekken.’

‘Mijnheer! Ik verzoek u beleefd, mij te laten gaan. Ik weet niet wie gij zijt, maar bij de ongenade der koningin, wier hofdame ik ben, beveel ik u mij niet te hinderen!’

Een grijnslach vertoonde zich op het gelaat van den vreemdeling.

‘Zoo, zoo! Wel, wel! Nu, lieve, beste, brave kind, dan zijt gij de schoonste van al die vrouwelijke dienaressen, welke ik ken. Wat evenwel de koningin aanbelangt, moet ik u zeggen, dat ik mij weinig om die dame uit Beieren bekommer; dat haar

ongenade mij koud laat en mij dus niet zal verhinderen, een oogenblik met zulk een schoon kind, als gij zijt, te babbelen.'

'Dat is onbeschaamd!' riep Ludmilla uit, vertoornd over deze beleediging, haar meesteres aangedaan. 'Gij zijt brutaal! Ga, of men zal u uw driestheid zwaar doen boeten.'

Maar toorn noch bedreiging schenen eenigen invloed uit te oefenen. Met zijn vingers omknelde hij haar polsen. Ludmilla gaf een luiden gil en keek vol angst naar den brutalen vreemdeling. Doch op hetzelfde oogenblik kwam er hulp opdagen.

De aanrander ontving zulk een geweldigen slag op den schouder, dat hij ijlings het sidderende meisje losliet.

'Heer kamerdienaar! Schrijft uw betrekking u ook al voor, weerlooze jonkvrouwen te beleedigen en uw koningin te bespotten?'

Sigmund Huler wierp een giftigen blik op den jongen man, die hem aldus terechtwees.

'Wie zijt gij?' kwam het bevend van zijn lippen. 'Wie zijt gij, dat ge u vermeet 's konings dienaar aan te raken?'

'Ei, brave man! Wat vraagt ge naar den persoon, dien gij bij naam en toenaam kent? Of hebt gij uw geheugen verloren, heer kamerdienaar? Verneem dan en onthoud het wel, dat hij die u den slag toebracht, Ottokar heet, Ottokar van Lazan, neef van Hinco van Lazan, heer van Krakowetsch. En deze jonkvrouw hier is mijn zuster Ludmilla. Zij behoort tot de hofdames der koningin. En hoor, wat Ottokar van Lazan u zegt: Als gij meent, niet beter uw dapperheid te kunnen toonen, dan door een zwakke, jonge maagd te beleedigen, waarachtig, dan is het met 's konings kamerdienaar erbarmelijk gesteld... Mijn zuster is hier niet in het paleis, om mannen van uw soort te behagen! Kom, Ludmilla!'

Zonder te groeten verwijderde de jongeling zich, terwijl hij een verachtenden blik op den kamerdienaar wierp. Ludmilla had Ottokar's hand gegrepen, als vreesde zij, dat Huler haar nogmaals wilde tegenhouden.

De machtige gunsteling des vorsten was woedend. Zijn gelaat was bleek en de oogen rolden onheilspellend in hun kassen. Hij balde de vuist en siste tusschen de tanden:

'Jij, ellendige kwant! Wacht maar, manneke! Ik hoop je weer te ontmoeten... En jou ook, hoogmoedig, nuffig ding... Het toeval heeft jelui verraden... Ha! ik verheug mij nu reeds bij het vooruitzicht...'

De kamerdienaar voleindigde den zin niet, maar gaf zijn meening te kennen door vergenoegd in de handen te wrijven. Zijn geest was vervuld met wraakzuchtige voornemens. Nu geen oogenblik langer gewacht, Hinco te melden waar zijn lieve nicht zich ophield! Dat zou een prettige ontmoeting zijn!

Huler had, na bericht over de vlucht van den burchtheer van Krakowetsch ontvangen te hebben, weken lang in het geheim pogingen aangewend om Ludmilla's verblijfplaats te ontdekken. In alle kloosters te Praag en in de omstreken had hij een onderzoek bevolen. Maar tot dan vruchteloos. Doch wie zou ook kunnen vermoeden, dat zij in zijn onmiddellijke nabijheid vertoefde en onder de hofdames der koningin geteld werd?

Nog denzelfden dag zond de kamerdienaar een ruiter naar Krakowetsch met de boodschap, dat de nicht gevonden was.

Tot antwoord berichtte Hinco van Lazan zijn vriend, dat hij zich verheugde over deze tijding, maar dat de jicht hem zoozeer kwelde, dat hij wellicht niet voor het begin van het volgende jaar den tocht naar Praag kon ondernemen. Men moest daarom de beide kinderen maar laten blijven waar zij waren.

De kamerdienaar was slecht gemutst, toen hij dit bericht ontving. Hij nam zich voor naar eigen inzichten te handelen en slechts zoolang te wachten, tot de koning van de jacht terugkeerde.

Maar Wenzel gevoelde zich op het eenzame Felsenburg, dat enkele mijlen van Praag verwijderd was en aan den rijksweg van de hoofdstad naar Pelsen en Beieren lag, midden in de uitgestrekte wouden en jachtgronden, veel behaaglijker dan te Praag. De koning, een hartstochtelijk jager, bekommerde zich meer om beren, herten en wilde zwijnen, dan om de belangen van het heilige Duitsche Rijk.

Dat jaar begon het tegen Sint Nicolaas sterk te dooien. Op de berghellingen smolt de sneeuw, de beken en stroomen zwollen geducht op en de Moldau joeg het bruingele water met geweld over de omliggende weiden en akkers. In de hoofdstad steeg het water zoo hoog, dat de straten op beken geleken, zoodat men genoodzaakt was met bakken, troggen, kuipen en menig ander geïmproviseerd vaartuig van het eene naar het andere huis te roeien. Een watersnood is vooral voor de armoedige bevolking een verschrikkelijke ramp en des te erger, wanneer hij haar in den barren winter bozoekt. Alom hoorde men klagen en jammeren!

Toen Wenzel vernam hoe groot de nood in zijn stad was, verliet hij Felsenburg en reed spoorslags naar Praag.

Een der eersten, die den koning op Wischehrad kwamen begroeten, was de tweede kamerdienaar. In de voorzaal vernam hij echter tot zijn groot leedwezen, dat de koningin bij haar gemaal vertoefde. Eerst een uur later kreeg de gunsteling toestemming, zijn meester te verwelkomen. Het viel hem op, dat Wenzel, die volgens zijn gewoonte bij een vollen beker zat, zijn groet onverschillig aannam en nauwelijks beantwoordde. In zulk een stemming had Huler den koning nog nooit aangetroffen, hoe slecht geluimd de vorst somwijlen ook was.

‘Mag ik vragen wat u deert, mijn koninklijke meester?’ vroeg de kamerdienaar met gehuichelde deelneming, terwijl hij nauwlettend elke gelaatsuitdrukking des vorsten bestudeerde. ‘Ik had gehoopt, u na afloop van het edele weispel opgeruimd en vroolijk te zien.’

‘Zoo, was dat uwe hoop!’ sprak Wenzel op spottenden, bijtenden toon. ‘Dan zijt gij in uw hoop bedrogen, Huler. Ik ben slecht geluimd, zult gij denken... Ja, ik zie het aan uw oogen. En gij... gij zijt daarvan de oorzaak... Ja, gij!’

Dat ‘gij’ herhaalde hij nogmaals, toen de gunsteling een gezicht zette alsof hij onmogelijk begrijpen kon, om welke reden de koning vertoornd was op hem, den trouwsten der trouwe dienaren.

‘Mij?... Ik?’ stotterde de kamerdienaar, nu werkelijk bevreesd voor slechte gevolgen. En om te bewijzen, dat men hem verkeerd beschuldigd had - stak hij de hand in de hoogte en bracht ze met een deftig gebaar op de linkerborst.

‘Ja, gij, gij, Sigmund Huler,’ herhaalde Wenzel met nadruk. ‘Een uur geleden was hier een dame uit Beieren, verstaat gij mij? Een dame uit Beieren,’ schreeuwde de vorst opgewonden. ‘Gij begrijpt toch, Huler, wie die dame is? En zet uw ooren wijd open, opdat ge mij beter kunt verstaan. De Duitschers kennen een spreekwoord, dat luidt: “Bestijgt de bedelaar een ros, dan haalt geen duivel hem!” Zie, Huler, ik heb u uit het stof opgeraapt en met weldaden overladen. Ge schijnt echter te vergeten, dat mijn voet u kan vertrappen en in het niet terugstooten. Onthoud wie ik ben en wie gij zijt! Neem u in acht en bedenk, dat gij slechts een dienaar zijt, geheel afhankelijk van mijn wil en dat gij gezegde dame uit Beieren - let wel op, Sigmund Huler - dat gij gezegde dame uit Beieren dezelfde achting en eerbied verschuldigd zijt als mij; want zij is uw koningin en de gemalin van den man, die hier voor u zit en wien ge het niet waagt, onbescheiden antwoorden te geven of wel te bespotten!’

De koning was opgewonden en scheen met zijn fonkelende oogen den gunsteling te willen vernietigen.

'Mijn genadige koning,' sprak Huler met een heesche stem. Hij sidderde en beefde van slecht bedwongen woede.

'Zwijg!' donderde Wenzel hem toe; 'ik verlang geen verdediging. Ik heb u overigens nog om een andere reden laten roepen.'

Zijn oog viel op een blad papier, dat eens erg verkreukeld geweest was en thans nog menige plooi kon aanwijzen, niettegenstaande men moeite scheen gedaan te hebben, het zoo goed mogelijk plat te strijken.

'Waarom hebt gij mij den neef van Pan Hinco van Lazan voor een kanonikaat aanbevolen?' vroeg Wenzel grijnslachende.

JONGE BOELGAARSCHE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN K.E. MAKOWSKY.

'Pan Hinco is mijn vriend. Ik heb u dat toenmaals reeds gezegd, genadige heer!'

'Heel goed! Maar dan hebt gij voor het vervolg te kiezen tusschen zijn vriendschap en die van uw koning. En nu verder geen woord meer over het kanonikaat, of bij St. Veit, uw laatste uur is geslagen... Naar ik vernomen heb, is Pan Hinco bevriend met Duba van Hohenstein. Ik heb over dien man hooren spreken en wat men mij vertelde, pleit niet voor hem. Hendrik de Rosenberger, Otto van Bergow, Berka van Duba en nog enkele andere ridders moeten een verbond tegen mij gesloten hebben. Ook mijn lieve broeder Sigmund moet deel uitmaken van dat eedgenootschap. Spreek Huler! Hebt gij niets hooren verluiden omtrent die zaak?'

Wenzel keek den kamerdienaar met wantrouwende oogen aan.

'Bij God en St. Veit,' antwoordde 's konings gunsteling; 'tot op dit oogenblik wist ik niets aangaande het bestaan van zulk een snood verbond.'

Dit antwoord maakte den vorst eerst recht vertoornd. Hij sloeg met de vuist op tafel, dat de beker omstortte en de roodgekleurde inhoud voor een groot gedeelte op den vloer terechtkwam.

'Hel en duivel,' schreeuwde hij en knarste op de tanden. 'Ga uit mijn oogen, ellendeling! Gij wilt mijn trouwe kamerdienaar zijn en weet nog niet eens, dat men tegen mij samenspant? Weg van hier! Oogenblikkelijk!'

Nog bleef Sigmund Huler besluiteloos staan. Maar daar opeens slingerde de razende vorst uit alle macht den beker door de zaal. Rakelings suisde het vreemde wapen langs het hoofd van den gunsteling, vloog tegen den wand en viel kletterend in duizend stukken op den steenen vloer.

Nu begreep de kamerdienaar, dat elke aarzeling gevaarlijk was en verliet ijlings het vertrek.

(*Wordt vervolgd.*)

J.M.

Bij de platen.

Edele sport van weleer. -

Bijlo! 't is frisch te jagen
In 't heerlijk morgenuur,
Als over 't veld komt dagen
Het gouden zonnevuur.
Hallo! Hallali!

klonk het vroolijke jagerslied bij het schallen der horens, het gehinnik der dartele rossen en het blaffen der ongeduldige honden. 't Was een oogenlust, dien rijkkleurigen stoet de lanen van het kasteel te zien uitrijden naar het maagdelijke woud, geen van welks reuzenstammen anders viel dan door natuurgeweld: nooit klonk er een houweel, nooit sneed er een ploegschaar door den grond. Rijkgedoste edellieden en jonkvrouwen in lossen en bevalligen tooi, elkander de eer van den eersten buit betwistend, wakkeren hun onstuimige rossen en snelle telgangers aan.

Vandaag is een mannelijke telg van Nimrod de gelukkige; zegevierend zwaait zijn arm, jubelend schalt de horen van den honden-pikeur; na een wilden wanhoopsren is het edele hert besprongen door de hijgende honden en achterhaald door het snuivende ros. Hallo, hallali! de stoere ruiter, de oudste onder de ridders, verdiende een nieuwen lauwer voor zijn jagersroem.

Een gannef. -

Een spannend oogenblik tusschen ondeugd en gerechtigheid! Lang zóó duren kan het niet, 't zal uit zijn, als het oog van de ondeugd den blik der gerechtigheid ontmoet, als moedertje opvliegt bij haar wiel vandaan en den kwajongen de ooren wascht, den gannef, met wien... geen garen te spinnen is.

Natuurlijk heeft-ie vandaag weer zijn les niet gekend; nu moet-ie voor straf ze maar leeren op z'n knieën, de andere jongens zijn in den boomgaard en assisteeren bij het appel-plukken. Moedertje verkneukelde zich al over de Salomonsvondst van haar gerechte wrake en zie daar, 't is toch om tureluursch te worden!

O Hieronymus van Alphen, wat waren in uw tijd de schooljongens zoet en wat zijn ze tegenwoordig allerjammerlijkst stout!

Jonge Boelgaarsche. -

Ze zou de sikkel uit de hand moeten leggen - want die hoort bij een later seizoen -, maar anders kon ze zóó wel poseeren voor een schilder, die de lente wilde verpersoonlijken op doek met warme, vreugdige kleuren. Wat is ze mooi, de jonge Boelgaarsche! Vredelievend, vlijtig en verstandig, maar daarbij wantrouwend en listig is de aard van haar ras, en ook zij heeft in de trekken van haar frisch gelaat

iets van dat alles, maar 't is bij haar alles harmonisch; 't is een Boelgaarsche en 't is een schoone.

[Nummer 20]

Voorjaar.
Naar de aquarel van J.G. Vogel.

Wat is ons land toch rijk aan ruime, heldere watergezichten! Zie eens naar onze plaat, zonder veel fantasie kunt ge ze u in kleuren denken: bleek-blauw, van luchtige zomerwolken over-waasd, de hooge hemel, 't stille water spiegelend eronder en de oevers, groen, aan weerszijden. Maar wat een schakeeringen van bleek-teeder, zilverig licht- tot diep-donker schaduwgroen!

Er vaart een ritselend ruischen door het pluimige riet, en de schrale wilgentwijgen aan den rechteroever staan te zwiepen in den dartelen lentewind.

De hengelaar, die daar zoo kalm in zijn bootje zit, rustig tusschen al dat sidderende, levende groen, heeft meer oog voor het dansen van zijn dobber dan voor de schoone natuur. Hij ziet ze dan ook iederen dag, hij is een Hollandsch buitenman en heeft, als de meeste menschen, weinig belangstelling voor wat hij aanhoudend rond zich ziet. Maar met den Hollandschen schilder is dit anders: al brengt hij weken en maanden in deze landelijke eenzaamheid door, toch toont het buiten hem iederen dag, ieder moment een ander wezen. Nu eens is het de wijde vaart der zomerwolken, die hem kijken doet, dan weer de matte glans van maangeglim over strak water; den eenen dag zweeft er een bleeke regennevel, waar de zon, van heel diep, haar brekende stralen doorheen zendt; den anderen hangt, zwaar en dreigend, een dik-donkere onweerslucht over het duister-bewogene water. Maar ook lichte tintverschillen, zeldzaam-oogenblikkelijke licht-effecten merkt zijn geoefend oog en in zijn gevoelige ziel is alreê het beeld geboren van een nieuw, de schoone natuur schoon en zuiver weergevend kunstwerk.

VOORJAAR, NAAR DE AQUAREL VAN J.G. VOGEL.

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg.*)

Elke gedachte, iedere droom en wensch werd door Alex en Mignon neergeschreven, openhartig en gul, en even zoo gelezen door haar, voor wie gedachten en droomen geschreven waren.

Freule Fee liet zich dikwijls uit de brieven van Alex voorlezen en verheugde zich als een kind in de vriendschap der beide jonge meisjes.

'Een lief hartje!' zei ze soms en knikte goedkeurend.

Het was overigens een stil, afgezonderd leven op het slot. Mignon deed wat zij kon om het gezellig te maken in de oude vertrekken, maar de vroolijkheid vermocht zij niet aan te brengen.

Voortdurend vertoefden haar gedachten bij hem, dien zij niet vergeten kon. Hij lag zoo ongelukkig en lijdend, ginds, in de verre stad. En zij kon en mocht niets voor hem doen.

Zwaarmoedig liep zij dikwijls door de velden, waar nu geen schoonheid meer was te genieten en als de lucht zoo grauw en somber verborgen was in mist en wolken, dan leek die lucht zoo ver van haar af, alsof zij zelfs met haar gebed die hoogte niet bereiken kon.

Het werd winter en freule Fee voelde zich ziek. Zij mocht niet uitgaan en Mignon paste haar zorgvuldig op. De dokter bezocht haar dikwijls en drukte dan zijn arm pleegdochtertje liefdevol en bemoedigend de hand. Hij leed evenzeer als zijn vrouw onder het verdriet, dat men zijn jongen had aangedaan en onder de teleurstelling van zijn eigen wensch. Maar hij begreep Mignon en had haar vergeven. Dikwijls bracht hij haar de groeten van Albert over en verzekerde, dat de jongeman hard werkte en volstrekt niet het hoofd liet hangen.

'Hij is gevoelig, maar geen laffe peinzer, die zich laat meesleepen door zijn verdriet; er is een flinke, gezonde kern in hem!' De vader was trotsch op zijn zoon.

Het deed Mignon goed deze lofspraak te hooren en nog meer goed deed haar de geruststellende verzekering, dat Albert niet gebukt ging onder de scheiding. O, zij hoopte zoo vurig volkomen vrede en een nieuw, groot geluk voor hem.

Vol van dankbaarheid zei ze dit alles aan den dokter.

'Mama zal er overheen komen, m'n kind, maar zij heeft er tijd voor noodig! Geloof maar, dat zij je nog niet vergeten heeft, daar zorgt je portret wel voor, dat Albert voor haar geschilderd heeft.'

Floris zou eenige dagen komen logeeren.

De oude freule wist niet genoeg verrassingen voor hem te bedenken. Allerlei dingen, waarin hij belang stelde of waaraan hij behoefte kon hebben, liet zij voor hem uit de stad komen en Mignon moest haar bij de keuze helpen.

En dit deed dezelfde vrouw, welke eens den knaap ontvangen had met wantrouwen en tegenzin.

Floris kwam en deed zijn best om tante door allerlei nieuwtjes en plagerijen wat op te vroolijken. De mooie geschenken nam hij aan met alle kalmte, alsof het zoo behoorde. Hij was er volstrekt niet uitgelaten over. Dat prikkelde tante Fee tot wrevel en vinnigheid. Toen hij 's middags bij haar zat, begon zij er over.

'Allemaal gekheid, men moet nooit kniezen, tante. Als je bepaald niet dood wil en dat vriend Hein heel duidelijk aan het verstand brengt, och, dan is hij zóó'n kwaje kerel niet, of hij is wel voor redeneering vatbaar. En dan komt hij wel 'ns een ander keertje terug. Zie onzen jonker bij voorbeeld eens, wat is hij er niet ellendig aan toe geweest! Het was soms niet aan te zien, zooveel pijn leed hij. Maar nu is hij er

bovenop. Wel zeggen de dokters, dat het nog lang kan duren en het is ook nog niet zeker, dat hij in dienst kan blijven, maar het leven heeft hij er afgebracht,' vertelde Floris.

'En als hij uit den dienst moet, wat dan?'

Floris haalde de schouders op en zuchtte. 'Waarom moeten ook zooveel nuttelooze oude menschen, om wie niemand iets geeft en die niet eens meer van het leven genieten willen, zoo driedubbel dik in hun duiten zitten en een zieke luitenant te weinig zakgeld hebben? Een mooie verdeeling, voorwaar!'

'Nuttelooze oude menschen!' zei tante kregel. 'Ik zie niet n, wie nutteloozer is, een oud mensch, die groote sommen in zijn testament vermaakt aan liefdadige instellingen en wijze genootschappen, of een armzalige jongeman, die zich airs geeft en voor zich zelf niet kan zorgen! Of denk je, Floris, dat rijke, oude bloedverwanten altijd zoo gek zijn, hun geld na te laten aan de lieve familie, die op hun dood aast, als gieren op een lijk?'

'Neen,' spotte Floris bedaard, 'zij kunnen het ook b.v. vermaken aan een kattenasyl, of een tehuis voor verwaarloosde muizen en ratten, of aan... een vlooientheater!'

'Je wordt beleedigend,' snauwde tante.

'Dat is toch niet mijn bedoeling, tante. Ik zeg wat wáár is, wat rijke, gekke bloedverwanten kunnen doen. Want van de verstandigen is zoo iets niet te vreezen.'

'Vreeselijke gedachte! Om het geld, het ellendige, doode geld, waarvoor men geen geluk kan koopen, worden wij geteld als een som, verlangt men naar onzen dood,' steunde tante Fee bitter.

'Dat kunt u voorkomen. Geef alles vóór uw dood weg, dan verlangt niemand meer daarnaar, want dan heeft niemand er meer belang bij, of u leeft of sterft. Misschien wordt u dan nog wel na uw dood oprecht beweend. Uw leven is ons voorloopig nog te weinig dierbaar om tranen te kunnen eischen.'

Floris lachte zacht. Zijn luidruchtige jongenslach had hij in de ziekenkamer van zijn broer in weken van angst en smart verleerd.

'Jij praat mooi, jij, die bij mijn leven reeds toont geen dankbaarheid te kennen voor mijn geschenken,' beet tante hem toe.

'Wij worden zeer persoonlijk, tante. Maar waarom eigenlijk een conflict? Verlangt u, dat ik knielen zal voor de mooie dingen, die u voor me gekocht hebt? Het was heel vriendelijk van u, ik ben er u ook dankbaar voor. Maar ik blijf er kalm onder, omdat ik weet, dat het u eigenlijk niets kost. Of u een gulden of een goudstuk voor mij besteedt, blijft voor u hetzelfde. Als er liefde in uw geschenk was, de hartelijkheid van een goede tante voor haar neef, dan zou alles mij veel meer waard zijn. Daar kan ik echter van u moeilijk aan gelooven.'

'Liefde, hartelijkheid,' gromde tante, 'wát noem jij zoo, brutale jongen?'

'Luister, tante! Ik had een vriendje, een armen, gewonen jongen, die nooit zakgeld had en weinig mooie dingen. Ik gaf hem wel eens dingen, die ik zelf dubbel en dwars had en waar ik niets aan miste. Ik mocht hem graag en eens kon ik hem een dienst bewijzen, daardoor hechtten wij nog meer aan elkaar. Hij kon mij nooit iets teruggeven, maar op een keer bracht hij mij zijn vink, een mooien bloedvink, tante. Ik wist, dat het diertje zijn eenige schat was en dat hij er dol aan gehecht was. En dat diertje gaf hij mij, met tranen in de oogen, en toch zich houdend, alsof hij er niets om gaf. Dat heb ik gevoeld, tante, dat was liefde! Zulk een geschenk is dank waard. Heb u wel eens ooit zulk een geschenk aan iemand gegeven? Ik had het nog nooit gedaan vóór dien tijd en tegenover mijn vriendje schaamde ik mij over mezelf, omdat ik hem nooit iets gegeven had wat waarde had voor mezelf en wat me moeite kostte om af te staan.'

'En dus hebben mijn geschenken geen waarde voor je?'

'Niet veel, tante. Als u van mij hieldt, dan wel. Maar ik weet wel beter. U ziet in ons, Forren, allemaal geldwolven, huichelaars en hatelijke insecten. En alleen omdat

wij geen geld hebben en graag een beetje van u zouden overnemen.... als er kans op was. Steekt daar nu wel zoo'n groot kwaad in? Het is zoo gemakkelijk en zoo prettig geld te hebben. Als ik er maar aan denk, dat de wereld zoo mooi en zoo groot is, dat God overal wonderen heeft gewrocht en dat ik ze nooit zien zal, omdat ik geen geld heb, dan... ja dan...'

'Wat dan, Floris?'

'Och... niets. Maar ik kan 't niet helpen, dat dan de wensch in me opkomt...'

'Ging tante Fee maar dood!' viel de freule in de rede.

'Waarom tante? Mijn wensch is eenvoudiger. Tante behoeft immers niet te sterven, als ik reislust heb. Zij kon ook de reis voor mij *betalen* en zelf rustig voortleven. Als ik millioenen had, ik zou ze beter besteden.'

'Dat geloof ik wel,' hoonde tante.

Floris lachte veelbeteekenend.

De fraaie hazewind, Floris' lieveling, likte hem de hand.

'Wij hebben altijd ruzie, tante, maar in één ding zijn wij het eens, n.l. in onze voorliefde voor hem!'

'Ja!' zei tante nadenkend.

'Een mooie, schrandere hond en zoo aanhankelijk. Kuno houdt ook veel van honden. Hij heeft er twee, mooie dieren. Houdt u van paarden, tante?'

'Neen... ja!'

'Ja dus! Kuno heeft veel van zijn vos gehouden, maar nu kan hij er niet meer over hooren. Na dat vreeselijk ongeluk zal hij waarschijnlijk nimmer meer een paard bestijgen. Kuno is erg veranderd, tante! U zoudt hem nauwelijks herkennen. Zoo bleek en vermagerd en zoo zachtmoedig, tante. Hij is veel aardiger voor ons allen. En hij spreekt ook niet meer door den neus. Ik geloof zelfs, dat hij minder aristocratisch van beginselen is, ten minste hij is veranderd in zijn houding jegens de bedienden. Ik plaag hem ook niet meer!'

'Dat kan een zegen zijn!'

'Zegt u dat wel, tante!'

'De luitenant mag toch zeker nog niet uitgaan?'

'Hè? Uitgaan? Hij ligt nog steeds te bed en als hij eenige uren daags in een ziekenstoel mag zitten, is hij al heel dankbaar. De volgende week gaat hij voor het eerst naar beneden; dat zal een dag van gewicht voor ons zijn... Ik denk, dat al zijn vrienden dien dag zullen komen vieren; zij houden hem nu dikwijls reeds een uurtje gezelschap.'

'Zoo, zoo!' knikte tante, zonder de minste belangstelling.

Floris wierp het hoofd in den nek.

Later, toen hij met Mignon alleen was en zij samen een wandeling gingen maken, vertelde hij alle bijzonderheden van het ongeluk en van den langen, langen strijd om het leven van den gekwetste.

Mignon luisterde met zooveel aandacht, dat Floris steeds uitvoeriger werd en vele kleinigheden verhaalde, welke haar be-

lang inboezemden en waarvoor Alex in haar brieven geen tijd had gehad.

Zij waren met hun vieren een wandelrit gaan doen, Kuno en zijn vrienden. Kuno had niet dol gereden, zooals hij anders wel eens deed, maar de vos was ongedurig en weerspannig. Op een oogenblik, dat de andere officieren hem vooruit waren - het was juist op een spoorlijn -, verzette vos zich weer en gaf Kuno de handen vol werk. Het noodlot wilde, dat het paard met een hoef in de rails haakte, toen gebeurde het ongeluk. Kuno viel en het paard op hem, maar het sprong weer op en trapte zijn bewusteloozen ruiter.

De officieren namen hem op en brachten hem naar het eerste huis het beste. Toen hij weer tot bewustzijn kwam, verlangde hij naar huis te worden vervoerd, wat dan ook met de uiterste zorg gedaan werd.

‘Hij is zoo veranderd, juffrouw Mignon. De hoogmoed is er geheel uit, geloof ik. Hij was altijd een beste broer voor me, al hadden wij dikwijls ruzie samen. Maar nu is het nog heel wat anders. Hij is zoo hartelijk en eenvoudig geworden, vol belangstelling voor iedereen. Maar toch... ik geloof, dat hij een groot verdriet heeft en dat dit verdriet niet met...’

‘Geen wonder, Floris! Je broer zal bezorgd zijn, dat hij den dienst wellicht moet verlaten.’

‘Neen, juffrouw Mignon, dat is het niet, er is iets anders. Mama heeft het ook opgemerkt en Alex ondervraagd. Maar Alex zegt niets en toch geloof ik, dat zij zijn vertrouwde is en er alles van weet. Het liefst praat hij met haar over hier, over tante en vooral hebben zij het dan druk over u!’

‘Over mij!’ fluisterde Mignon blozend.

‘Ja! Kuno was er erg verschrikt van, toen Lex hem onlangs vertelde, dat uw verloving met m'neer Albert af is; hij werd zoo wit als een laken. Eerst leek het alsof hij vroolijker zou worden, maar het duurde niet lang en nu laat hij het hoofd weer hangen. Arme Kuno! Ik wou, dat ik hem helpen kon. Juffrouw Mignon, weet u wat ik het liefste wilde?’

‘Nog niet, Floris.’

‘Wel, ik wenschte onzen Kuno de rijkdommen van tante Fee te kunnen verschaffen. Maar dat zal moeilijk gaan, vreest u ook niet, juffrouw Mignon?’

‘Ik weet niet, Floris. Ik wilde, dat ik je daarin helpen kon.’

‘Kunt u eigenlijk goed uit tante wijs worden?’

‘Soms niet! Maar zij is goedhartig en wil het niet weten. Zij zal niet onbillijk over haar vermogen beschikken, Floris!’

‘Onbillijk? Zij kan voorkeur hebben... Verbeeld u, dat wij geen van allen een cent krijgen en alles aan een honden- en apentheater komt!... ha, ha!’

Mignon lachte onwillekeurig mee.

's Middags kwam de dokter en noodigde Floris en Mignon uit, een bezoek te brengen op villa Mignon.

Zij gingen: Floris onbevangen, Mignon met bezwaard hart.

De ontvangst stelde haar echter gerust; mevrouw Ter Meer kon toch niet geheel de genegenheid verloochenen, welke zij haar pleegkind nog altijd toedroeg.

Het trof Mignon als een groot onverdiend geluk. Toen zij weer zou heengaan, begon zij zacht te schreien en deze ontroering deed ook de doktersvrouw innig aan. Troostend nam zij het meisje onder den arm en fluisterde: ‘Ik had het je reeds vergeven, kind, maar om mijn jongen deed het mij zoo zeer. Heb nog wat geduld, kind, het kan weer goed worden, zóó goed als het vroeger was. En... je komt nu zeker nog eens terug, Albert wenschte het immers!’

‘Als ik mag, o, dan niets liever, mevrouw!’

Mama durfde het meisje nu niet meer zeggen.

Toen Floris weer vertrokken was, werd tante Fee bepaald grillig en ongedurig; zij zat dikwijls urenlang in diep gepeins, dan weer liep zij het slot rond als een rusteloos kind. Mignon begreep er niets van. Op een morgen verklaarde de freule echter aan het ontbijt:

'Ik ben nu heelemaal in orde. Zeg eens, Mignon, heb jij geen behoefte aan afleiding? Niet? Nu, ik dan wel!'

Mignon glimlachte verstrooid.

'Wij gaan op reis, meisje!'

Mignon kon er niets tegen hebben, integendeel.

'Verheugt het je niet?'

'O, zeker, freule. En het zal u veel goed doen!'

'Dat hoop ik. Als de menschen mij maar niet overal ergernis in den weg schuiven...'

Het grijze hoofd boog zich nadenkend.

'Ziet u er tegen op, freule?'

'Ik ben er in jaren en jaren niet uit geweest, kind.'

'Dat is niets, dat went spoedig genoeg. En ik kan immers goed voor u zorgen.'

'Als jij je ten minste niet laat schaken...'

Mignon lachte vroolijker dan zij sedert maanden gedaan had.

'De tijden van romantiek en dwaasheid zijn voorbij.'

'Ik hoop het, want ik ben er niets op gesteld in de een of andere vreemde stad plotseling met de bagage alleen te zitten.'

'Waar gaan wij heen, freule?'

'Eerst naar Den Haag! Ik heb mijn familie den heelen zomer onder dak gehad; het wordt nu tijd om bij hen eens een kijkje te gaan nemen. Ik wil weten wat voor een malle boel het daar is. Het is altijd dienstig te weten... och kind, wij zullen er wel goed ontvangen worden, twijfel er niet aan; ik ben immers een nutteloos oud mensch en een erftante.'

'Dat laatste kan ik niet tegenspreken, freule, en dat is ook volstrekt geen ramp. En of men een nutteloos oud mensch is of het tegendeel, hangt alleen van eigen wil af.'

'Je wordt haast even brutaal als Floris.'

'Ik wed, dat uw familie u evengoed zou ontvangen, als u niet de erftante was. Doch, lieve freule, zou het niet beter zijn, wanneer u alleen naar hen toegaat en mij hier laat om... op het huis te passen?'

'Als waakhond is Shakespeare veel beter. Ik heb je zorgen noodig, meisje, daar ben ik aan gewend. En ik moet Floris mijn hazewind present geven. Ik wil dat zelf doen, om te zien of hij er dankbaar voor is of niet.'

Het werd Mignon blij te moede; tante Fee stond aan den vermetelen, schalkschen knaap haar eigen lieveling af.

Mignon maakte alle toebereidselen voor de reis. Zij was in een wonderlijke stemming; zij zag tegen die reis op en voelde zich toch met hart en ziel getrokken naar de Van Forrens.

'Wat zou ik daar in dat hoogadellijk gezelschap, ik, Mara Lunardi, de arme gezelschapsjuffrouw van freule Fee!...'

En toch... toch...

'Mara,' zei de freule op een avond, 'laat mij eens al je japonnen zien en je schoeisel en hoedjes en dergelijke dingen.'

Verbaasd gehoorzaamde het meisje en stalde haar gansche keurig onderhouden garderobe uit.

'Er zijn wel mooie dingen bij, maar mijn pleegkind komt niet als een ondergeschikte in dat trotsche huis.'

'Maar, freule, ik...'

'Stil, morgen gaan wij haar A. en daar doen wij inkoopen. Ik zal je wel eens aankleeden, zoodat die malle nuffen in de residentie zich de oogen uitkijken.'

'Maar, freule, u hebt voor u zelve nog niets nieuws besteld!' waagde Mignon te zeggen.

'Dat is ook niet noodig; ik ben een oude vrouw en mijn zwart-zijden kleed en mijn bontmantel zijn voor een verblijf bij de Forrens...'

'Veel te ouderwetsch. Freule, u dwingt op die wijze zelf uw familie tot huichelarij. Het is niet prettig door anderen te worden nagekeken en uitgelachen, vooral als het niet noodig is. Het kan voor mevrouw Van Forren en freule Alex niet anders dan pijnlijk zijn u in gezelschap te brengen in een toilet, dat dertig jaar uit den tijd is. Waarom plaagt u haar opzettelijk als u verlangt, dat zij u oprecht genegen zullen zijn?'

'Maar ik, op mijn ouden dag... en ik werd in mijn jeugd al uitgelachen om mijn leelijkheid, toen hielp al geen kostbaar kleed en nu... zullen ze mij weer uitlachen, als ik mij opdirk. Jij weet niet wat dat is, Mignon, jij werd nooit uitgelachen.'

'Gekheid, freule! Laat mij maar voor u kiezen, ik wil de Hagenaars eens overbluffen, om uwentwil. Is u van plan lang te blijven en uit te gaan?'

'Natuurlijk; zij mogen mij wel eens den kost geven en anders zijn er nog hotels. Wij zullen ook naar concerten gaan en naar de opera. Het is lang geleden, dat ik aan zoo iets meedeed... Ja, Vondel, kom hier, brave vriend, de leelijke oude vrouw keert nog eens terug in het leven.'

Het schemerde.

Maar het was niet de bekoorlijke schemering, die nog duizend tinten van den zonsondergang stal; niet de schemering, waarin de vogels nog neuriën, omdat zij zoo vol zijn van het levensgenot van den dag.

Het was een koude, grauwe schemering, welke weldra zou vergaan in winterduisternis.

Alex van Forren trok het neusje dieper in den bontkraag en stapte dapper naast Floris langs de gracht, waarin de wind het water deed schubben en rimpelen.

'Mijnheer Albert!' riep de jonker plotseling uit en liep lachend een heer in den weg.

De schilder bleef aangenaam verrast stilstaan en begroette de freule op de hoffelijkste wijze. Zij stonden een oogenblik te praten, tot de jongeman opeens vroeg:

'Ik houd u met mijn gebabbel toch niet op?'

Alex schudde haastig van neen. 'Wij waren op weg om even wat muziek te gaan koopen, waar Kuno om gevraagd heeft.'

'Als u tijd hebt, moest u met ons meegaan,' vond Floris.

'Als de freule het niet opdringend vindt, dan maar al te graag.'

En zoo sloot hij zich bij hen aan.

Later kwam hij naar het welzijn van den luitenant vragen en de schilder werd ontvangen op een wijze, welke hem zeer aangenaam aandeed en hem zijn bezoek spoedig deed herhalen.

Mevrouw Van Forren was een innemende dame, goedhartig en eenvoudig; Alex geleek haar in vele opzichten. De baron was een ernstig, teruggetrokken man. Maar zijn vriendelijke blik sprak waar zijn mond zweeg. Zijn stil-zijn bracht nimmer een drukkende stemming in den huiselijken kring.

Albert werd spoedig een welkome gast. Dikwijls zat hij urenlang bij Kuno en verwonderde zich over de groote verandering in den eens zoo zelfbewusten, hoogmoedigen jongeman.

(*Wordt vervolgd.*)

Uit de Russische koetsierswereld.

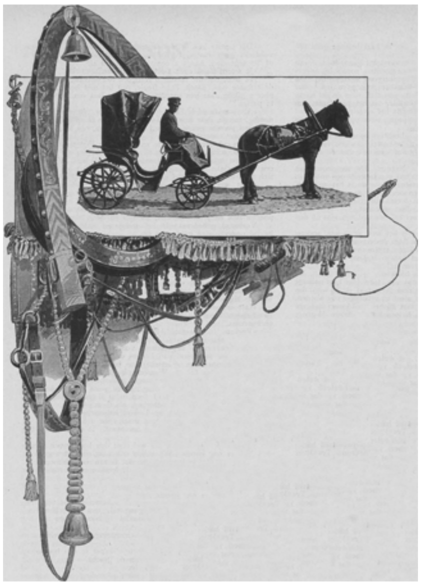

Gewone Petersburger droschki met opgeslagen kap.

Ren-droschki.

Huur-sleden.

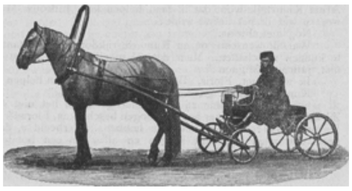

Deftige droschki.

Van alle landen is Rusland het rijkst aan paarden. En de Rus houdt van zijn ros. Van ouds waren de verschillende rassen, die de Sarmatische vlakte bevolkten, vertrouwd met paarden. Het leven van den Kozak aan Oeral, Don en Djniepr is als 't ware samengegroeid met dat van zijn paard. Aan de oevers dezer vloeden, in de vlakten van hun stroomgebied, in de onafzienbare steppen van het Zuiden grazen reusachtige paarden-kudden. Het paard speelt dan ook een voorname rol in de volkspoëzie en de verhalen van Zuid-Russische dichters en schrijvers. Sagen, gelijkend op die der vier Heemskinderen en het goede ros Beyaart, zijn lang niet zeldzaam in deze streken.

Wat zou de Rus zonder zijn paard, waar eerst in den laatsten tijd het spoorwegwezen zich meer en meer over de afgelegenste deelen van het reuzenrijk vertakt. Ook heden zijn er heele gewesten, die niet eens één goedgebaanden verkeersweg bezitten.

Schoon in Rusland de paardensport niet zulk een vlucht heeft genomen als in Engeland, Frankrijk en Duitschland, legt men er zich met den meesten ijver en het schitterendst gevolg toe op de veredeling der inheemsche ruwe rassen, en een groot aantal particulieren bezit een prachtige stoeterij. Van alle wint het natuurlijk de stal van den czaar. Maar bij feesten en harddraverijen brengt menig burger een dier op de baan, waar de beste kenner zijn oogen aan uit zou kijken, zóó fraai en vlug.

De meeste belangstelling in rij-sport heeft natuurlijk de huurkoetsier. Rijden en rossen zit den Rus in het bloed; in dorp en stad staat bij elke feestelijkheid van beteekenis een ritje op het program. Particulieren, die er eigen equipage op na houden, zijn nergens zoo talrijk als in de Russische steden. Ja, het komt zeer veel voor, dat aan staatsambtenaren niet alleen een ambtswoning, maar ook paard en rijtuig van overheidswege verstrekt worden. Er wordt dan ook nergens meer luxe aangetroffen, zelfs onder het huur-gedeelte van koetsiers en rijtuigen, dan in Rusland.

Vreemdelingen vergapen zich aan een voorjaarskorso op de eilanden van de Newa-delta of de kaden en pleinen van St. Petersburg en Moskou. Op mooie winternamiddagen, vooral als ze samenvallen met den tijd van Kerstmis, is het een feest voor oog en oor, de prachtig-opgetuigde een- twee- en driespannen met de licht-glijdende kleurig-geschilderde arren en haar in rijke winterpelsen getooide vracht door de witte straten te zien vliegen, het vroolijk geklingel der bellen te hooren ruischen door het lustig en feestelijk gelui der kerkklokken.

De Russische koetsier en sledemenner acht zich een

man van gewicht, hij houdt de leidsels met bijzonder-plechtig gestrekten arm; natuurlijk zorgt hij er voor zich lekkertjes in te bakeren, zijn wollen polsbedekkingen en zijn wijde wanten beschouwt hij als de eere-teekenen, die hem onderscheiden van de loopende menschenwereld.

In al zijn waardigheid kunt ge sinjeur bewonderen op onze smaakvolle teekeningen, vervaardigd door een kunstenaar, die jarenlang zoowel op 't platteland als in de groote steden van het Czarenrijk vertoefd heeft. Het valt op uit zijn houding, dat hij zijn dagelijksch verkeer met paard en rij- of slee tuig, mits hij geen al te zuinige vrachtjes te verplaatsen krijgt, niet rekent tot de hondenbaantjes, gelijk de roodneuzige bok-bezitters, geposteerd op onze stationspleinen, hun eigen bedrijf soms kwalificeeren. Hij respecteert zichzelf als den edelen menner van een edel dier, of gij hem aantreft als voerman eener gewone Petersburger droschki of als menner van een deftige driespan-slede of van een troika-renkoets. Zoo'n lichátsch of aristocraat onder het koetsiersgilde heeft de gewoonte de plaatsen, waar groote stalhouders hun huur-equipages stationeeren, te vermijden. Hij kiest zijn standplaats in een stille, deftige wijk en kijkt uit, of er geen dienstbode nadert om hem te bestellen voor het huis van mijnheer en mevrouw die-en-die, daar-en-daar. Hij weet zijn volgnummer, van politie-wege verplichtend gesteld, zóó handig voor het publiek onzichtbaar, voor den agent juist vindbaar te maken, dat hij zijn deftigen last de illusie bezorgt van een *eigen* equipage, een illusie, waar hij op z'n minst dubbel voor rekent natuurlijk.

Deftige éénspan-slede.

Wellicht, dat dit jaar, nu het reuzenrijk des Czaren gedrukt wordt door de bezoeking des oorlogs, Rusland minder zal rijden en rossen dan anders; maar een geïllustreerd kijkje in de Russische rijdende wereld is er niet minder interessant om.

Driespan-slede.

Lichátsch of deftige koetsier.

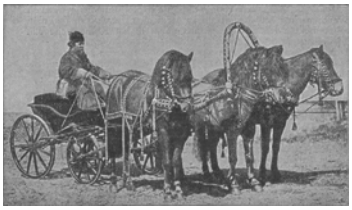

Troika of driespan met ren-koets.

Van het oorlogsveld in Oost-Azië.

Voor de Russische marine is de ondergang der *Petropaulofsk,* een der weinige ongedeerde slagschepen in de haven van Port Arthur, een zware slag geweest; maar nog gevoeliger trof haar de dood van den koenen en doortastenden admiraal Makarof, die niet in een eerlijken strijd, maar ten gevolge van een handige doch feitelijk wreede list van den vijand den dood vond.

Vice-admiraal Makarof had een schitterend zeemansverleden. In 1848 geboren, trad hij in 1864 in de marine, was gedurende den Turksch-Russischen oorlog luitenant ter zee, onderscheidde zich bij die gelegenheid als commandant van de *Grootvorst Konstantijn* in de Zwarte Zee en werd tot belooning, met overspringing van een graad, tot fregat-kapitein (ons kapitein-luitenant ter zee) bevorderd. Op 34-jarigen leeftijd was hij reeds kapitein ter zee, in 1890 schout-bij-nacht. Tevens werd hij benoemd tot inspecteur-generaal der marine-artillerie, in welke functie hij het stelsel van gekapte projectielen uitvond.

In 1894 en '95 commandeerde Makarof de Middellandsche-Zee-divisie, en tijdens den Chineesch-Japanschen oorlog werd hij met zijn eskader naar het Oosten gezonden. In 1896 bevorderd tot vice-admiraal, commandeerde hij het Oostzee-eskader en werd in 1899 tot gouverneur der vesting Kroonstad benoemd. Daar ontwierp hij den ijsbreker *Jermak,* die naar zijn plannen gebouwd werd en waarmee hij nog onlangs een reis naar de Poolzee maakte.

Toen na de eerste nederlaag, het Russische eskader te Port Arthur toegebracht, admiraal Starck het vertrouwen van den czaar verspeeld had, werd Makarof zijn opvolger. Onder groot gejuich vertrok hij naar het oorlogsterrein, waar hij den 8sten Maart aankwam en de invloed zijner krachtige persoonlijkheid zich aanstonds deed gevoelen. De min of meer gedemoraliseerde Russische marine werd door zijn verschijning in nieuwe geestdrift ontvlamd, voor een afwachtend nietsdoen kwam een stoutmoedig optreden in de plaats. Die stoutheid was helaas! de corzaak van Makarof's roemloos einde. Zijn schip vloog door de ontploffing eener vijandelijke

mijn in de lucht, honderden menschenlevens vernietigend, waaronder dat van den wakkeren admiraal, wiens dood heel Rusland in rouw dompelde.

VICE-ADMIRAAL MAKAROF.

Broeder en zuster.
Episode uit de geschiedenis van Bohemen.

VI.
De Martelaar.

Drie, vier dagen gingen voorbij en Huler, de eerst zoo invloedrijke dienaar des konings, was nog altijd in ongenade en beroofd van het voorrecht, het paleis te mogen betreden.

De diepgekrenkte kamerdienaar zon op wraak, maar op wien moest hij zijn woede koelen? Op den koning? Aangenomen, dat daartoe mogelijkheid bestond, wat voordeel schonk hem dat? Met 's konings dood was het voor altijd met Huler's macht gedaan en bovendien begreep de tweede kamerdienaar zeer goed, dat men in het heilige Roomsche rijk niet gelijk in het Romeinsche van sla[a]f keizer werd.

Neen, zich te wreken op den vorst zou een onverstandige d[a]ad zijn en daarom wilde hij hen in het ongeluk storten, die nem bij den koning verdacht gemaakt hadden.

Huler geloofde te weten, wie zijn voornaamste tegenstanders waren. Naar hetgeen er in de laatste dagen geschied was te oordeelen, moesten het de koningin en haar biechtvader, de vicaris-generaal, zijn.

Beiden zouden ondervinden, wat het zeggen wilde, door een Sigmund Huler gehaat te worden.

Ook Ottokar en Ludmilla van Lazan hoopte hij eenmaal te kunnen straffen voor hunne driestheid en zooveel te liever, nu hij vernomen had, dat zij de bescherming van den doctor genoten.

Op zekeren dag werd Huler plotseling bij den koning ontboden. Met kloppend hart begaf hij zich naar het paleis; hij vreesde, dat hem eenig onheil wachtte.

Hoe verwonderd keek hij op, toen Wenzel hem vriendelijk tegemoet trad en hem met dezelfde vertrouwelijkheid van vroeger ontving, alsof er nooit eenig verschil tusschen hem en zijn beschermeling gerezen was.

'Vergeet, Huler,' zei de karakterlooze monarch, 'dat ik mij enkele dagen geleden door mijn drift liet meesleepen. Gij weet, dat gebeurt mij nog al eens. Maar genoeg, dat is voorbij!'

'Mijn koninklijke meester! Ik wist, dat gij niet langen tijd vertoornd zoudt blijven op uw dienaar. Gij hebt in geheel het rijk geen trouwer onderdaan dan mij. Bij het heil mijner ziel bezweer ik u, dat mij niets, volstrekt niets van een bond of genootschap van Boheemsche edellieden bekend is. En zou zelfs mijn vriend Hinco van Lazan...'

Een afwerende beweging des konings deed hem zwijgen.

'Zwijg daarvan! En ook geen woord meer over den burchtheer van Krakowetsch.'

'Ook niet over zijn neef?' vroeg Huler, schijnbaar onverschillig.

Hij vestigde zijn loerende blikken op den koning.

'Neen,' verklaarde Wenzel. 'Evenmin iets over hem en het kanonikaat. Het was een dwaasheid, dat ik daartoe mijn toestemming gaf. Ik beken dit ronduit.'

Huler grijnslachte.

'Jonker Ottokar,' merkte hij op, 'verheugt zich in de bijzondere welwillendheid der koningin. Zoodoende zal het kanonikaat hem toch niet ontgaan.'

Wenzel luisterde met beide ooren naar den listigen, valschen dienaar. Wantrouwen en achterdocht slopen voor de zooveelste maal zijn hart binnen, dat hart, altijd en overal verraad, ontrouw en schuld ontdekkende.

'Sigmund Huler, wat wilt ge met die woorden zeggen?' vroeg Wenzel en fronste de wenkbrauwen. 'De koningin heeft een gunsteling, bedoelt ge?... Neem u in acht, Huler! Zijt ge nu al vergeten, wat ik u enkele dagen geleden gezegd heb?'

Huler deed alsof hij zeer verwonderd was, dat de koning zulke sterke gevolgtrekkingen maakte uit hetgeen hij meegedeeld had.

'Om Godswil!' riep hij uit, 'wil mij toch niet verkeerd begrijpen, allergenadigste koning... Ik wilde alleen maar zeggen, dat... dat... dat broeder en zuster van Lazan er zich op beroemen de machtige bescherming der koningin te genieten. Vraag het bij gelegenheid maar eens aan doctor Joannes Nepomucenus, ook al een beschermer van den jonker en Ludmilla.'

Het aas was uitgeworpen en de koning had toegebeten.

'De vicaris-generaal?'

'Ja, genadige heer en meester! De biechtvader der koningin.'

'De biechtvader der koningin!... Ei, gij geeft mij daar een goeden raad, Sigmund! Ik zal den man dadelijk laten ontbieden. Ge hebt gelijk... ja... ja... groot gelijk! hm!'

Met vreugde bemerkte de kamerdienaar, dat thans zijn wraakzucht bevredigd zou worden. Geen twijfel meer, de koning zou de taak overnemen. En dan: wee de slachtoffers!

Denzelfden dag werd de vicaris-generaal bij den koning ontboden.

'Vicaris,' sprak de monarch, zoodra de dienaar Gods de zaal binnengetreden was, 'ik verlang, dat gij een bewijs van trouw aan uwen vorst geeft.'

'Spreek, mijn koninklijke meester! Wat kan ik voor u doen? Beschik naar welgevallen over mijn persoon.'

'Gij zijt de biechtvader der koningin. Als zoodanig kent gij de geheimste gedachten mijner gemalin. Nu begeer ik van u te weten, wat zij in hare laatste biecht gezegd heeft.'

Joannes Nepomucenus zag den koning verwonderd aan. Was dat een vraag! Meende de koning wat hij zeide? Waar waren zijn zinnen?

'Begeer alles van mij, zelfs mijn leven,' antwoordde de vicaris-generaal kalm, maar op beslisten toon, 'en ik zal het gewillig tot heil des lands opofferen. Maar tot het onthullen van het geheim der biecht zal niemand mij kunnen bewegen.'

'En als ik het eisch?'

'Ook dan niet. Mijn plicht als priester gebiedt mij te zwijgen. Een zaak kan en mag ik u, heer koning, meededen, en ik doe het met vreugde. Wat u door den weinigen omgang met de koningin onbekend is, maar mij, die dagelijks ten paleize verscheen, getroffen heeft, is de beoefening van alle deugden, welke een vrouw tot sieraad strekken: liefdadigheid, vroomheid, nederigheid. In één woord, de koningin is een deugdzame dochter der Kerk.'

Wenzel lachte spottend.

'Deugdzaam, deugdzaam! Ha... ha... ha! Gij verstaat uitnemend de kunst om te schertsen, deugdzame priester...'

'Ik scherts niet! God is mijn getuige!' verzekerde Joannes Nepomucenus op ernstigen toon.

'Vicaris-generaal, ik heb u hier niet ontboden om aardigheden te zeggen... Ik beveel u voor de tweede maal, mij de zonden der koningin bekend te maken. Ik *moet* weten, wat zij gedaan heeft.'

'Dan betreur ik het, u in dit geval niet te kunnen gehoorzamen,' antwoordde de edele priester met waardigheid. 'Mijn mond zal eeuwig stom zijn!'

Wenzel zweeg, maar het was een somber zwijgen: de stilte voor den storm.

En ja, daar rees hij op en ging voor den vicaris-generaal

staan met de armen over elkander geslagen en de beenen als tot een sprong gereed, terwijl een akelige, duivelsche lach zijn wellustig gelaat des te afschuwelijker maakte. Langzaam, een honenden nadruk leggend op elk woord, dat tusschen de tanden siste, sprak de vorst:

'Ik merk, dat ge een waar profeet zijt. Ja, gij hebt gelijk: uw mond zal eeuwig stom zijn, als ge het waagt mij te trotseeren. Begrijp wel, man, dat ik u, noch den aartsbisschop, noch zelfs den Paus te Rome vrees - geen enkele uwer en evenmin het heele priesterdom. Luister! Kort geleden, toen ik in de bosschen van Tschebrak het wild achtervolgde, trof ik een zwarten monnik. Hij groette mij niet en gaf geen antwoord op de vraag, welke ik tot hem richtte, hoe het kwam, dat hij het woud doorkruiste in stee van in zijn klooster psalmen te zingen en te bidden.

'Wat meent ge wel, dat ik toen gedaan heb?'

'Ik lei een peil op den armboog, spande de pees en trof het zwarte wild in het hart, zoodat het kort daarop den geest gaf[1)]. Naderhand bleek het, dat de monnik doof geweest was en mij niet kende. Hebt ge nu trek naar zulk een doofheid, vicaris-generaal, denk dan aan den zwarten monnik in de bosschen van Tschebrak. Ik geef u nog drie dagen tijd om na te denken over hetgeen gij dan antwoorden zult. Blijft ge dan nog weigeren, dan...'

Wenzel sprak niet verder. Zijn oogen schoten vuur en wat de mond niet sprak, werd door geheel de houding des woesten monarchs genoegzaam te kennen gegeven.

Toen Joannes Nepomucenus zich verwijderd had, zond de koning een bode naar Huler, met bevel den kamerdienaar te melden, dat deze moest zorgen, jonker Ottokar van Lazan en diens zuster Ludmilla uit te noodigen, aan het hof te verschijnen, wijl de koning het verlangen te kennen gegeven had, broeder en zuster te zien.

Een uur later meldde Sigmund den vorst, dat de jonker en het meisje den vorigen dag vertrokken waren, wijl uit Krakowetsch een bode de tijding bracht, dat Pan Hinco van Lazan sukkelend was en hoogstwaarschijnlijk nog maar enkele dagen zou leven.

En het was geen loos bericht, hetwelk Huler den koning bracht. In de laatste tijden was het lijden van den zieke verergerd, zoodat de lieden op Krakowetsch het ergste vreesden. Toen had de burchtheer zich de weezen herinnerd en verlangd ze nogmaals te zien, om, wederom met hen verzoend, des te geruster de wereld te kunnen verlaten. Broeder en zuster, vergetende het onrecht hun aangedaan, haastten zich de reis naar Krakowetsch te aanvaarden. Zij werden vergezeld door den trouwen Kuno, die in de stad den jonker meestal als knecht, zelden als bode gediend had. Het was een moeilijke tocht in dit jaargetijde. Overal waren de wegen en boschpaden besneeuwd. De reizigers vorderden slechts langzaam. Eindelijk, uiterst vermoeid en afgemat door den kouden, langdurigen tocht, bereikten zij het slot. Zij vonden oom Hinco nog in leven. De zieke vroeg vergeving voor het leed, dat hij beiden veroorzaakt had en bekende rouwmoedig, dat hij met opzet Ludmilla op Hohenstein achtergelaten had en - slechts bedacht op eigen voordeel - aanhoudend Ottokar geraden, ja, zedelijk gedwongen had, de lessen in de godgeleerdheid te volgen.

'God heeft mij zwaar beproefd,' zuchtte hij, 'maar ik wil niet morren! Ik verdiende duizendmaal erger gepijnigd te worden. En och, of Onze Lieve Heer nog maar genoegen name met hetgeen ik tot heden geleden heb. Maar ik vrees, ik vrees! Neen, ik vraag niet... niet dat mijn pijnen eindigen, als ik slechts de overtuiging heb, dat God mijn berouw aanneemt! Ottokar! Neem nooit het kanonikaat aan uit de handen des konings. Sta niet tegen de priesters der Kerk op!'

1) Historisch.

De jonker haaste zich zijn oom gerust te stellen en verliet kort daarna met Ludmilla het ziekbed om een weinig uit te rusten. De zieke zag er zoo slecht uit, dat broeder en zuster vreesden hem den volgenden morgen niet meer in leven te zien, waarom zij een bediende verzochten, hen te wekken als het uur van sterven naderde.

De uren verliepen, de nacht ging voorbij, maar de dood had nog altijd zijn offer niet opgeëischt. Hinco van Lazan leefde nog. Had de meedoogenlooze maaier de dorre, beenderige hand van zijn prooi afgewend en wellicht, trots zijn hardvochtige natuur, medelijden gekend? Dit moest wel zoo zijn, want de burchtheer van Krakowetsch vertoonde de eerstvolgende dagen teekenen van beterschap. Het leven scheen nogmaals zijn lichaam te door-stroomen.

Menigeen verwonderde zich daarover, te meer daar de geneesheer alle hoop opgegeven had. Wat ook de oorzaak mocht zijn, genoeg, de ziekte week langzaam en heer Hinco van Lazan stond eindelijk op van het bed der smarten. Hij was volkomen genezen.

Tot groote vreugde van Ottokar en Ludmilla had de ziekte dit goede gevolg, dat oom oneindig veel in zijn voordeel veranderde. De verzoening met de weezen hield stand, ja, heer Hinco had hen in zijn ziekte dermate leeren beminnen, dat hij beiden verzocht, niet meer naar Praag te trekken, maar - zoo zij het gezelschap van een ouden grijsaard voor lief wilden nemen - op Krakowetsch te blijven. Hij benoemde Ottokar tot bestuurder van de heerlijkheid Krakowetsch en tevens tot erfgenaam zijner goederen en stelde den jonker en zijn zuster in het bezit van hun vaderlijk erfdeel. Ludmilla nam de leiding van het huisbestuur op zich, waarbij de oude Protislava haar naar vermogen ter zijde stond.

De nieuwe betrekking noodzaakte Ottokar voorloopig op Krakowetsch te blijven. Ook Ludmilla kon thans moeilijk weer naar Praag terugkeeren. Toch hoopten beiden binnen niet te langen tijd de hoofdstad weer te bezoeken, Ottokar om den koning hulde te doen wegens het bestuur van de heerlijkheid, Ludmilla, wijl zij de koningin wilde verzoeken, haar van de eervolle betrekking als hofdame te ontslaan. Dikwijls waren broeder en zuster met hun gedachten in de hoofdstad en bij de vrienden en kennissen, welke zij daar achtergelaten hadden. In het bijzonder spraken zij dikwijls en met liefde over den vaderlijken vriend en beschermer, den vicaris-generaal doctor Joannes Nepomucenus.

‘Ik verheug mij al vast, als ik er aan denk, den goeden priester te ontmoeten, wanneer ik in Praag kom,’ zei Ottokar op zekeren dag, toen hij wederom met zijn zuster over de vrienden in de hoofdstad keuvelde. ‘Zoodra het jubeljaar begonnen is, maken wij aanstalten voor het vertrek.’

‘Ik meen soms de stem van den doctor te vernemen,’ zei Ludmilla. ‘Wanneer hij ons beiden groette, klonk het zoo vriendelijk, zoo mild, zoo liefdevol, als ik nooit iemand anders hoorde zeggen: “Mijn lieve kinderen, gaat het nog goed met u?” Neen, niemand anders! he! Het ruischte mij als hemelsche muziek in de ooren!’

Ottokar knikte bevestigend en lachte onwillekeurig. Ook hij vergat niet den edelen beschermer, wien hij zooveel te danken had.

Ach! die onschuldige wezens konden niet weten, dat zich in diezelfde ure dreigende onweerswolken boven het hoofd van den dierbaren weldoener opstapelden!

De dagen, welke koning Wenzel den biechtvader zijner gemalin gesteld had, waren verstreken; weken en weken waren voorbijgegaan en nog altijd had de vorst het niet gewaagd de hand aan den edelen priester te slaan. Toch had hij herhaalde malen beproefd Joannes Nepomucenus te bewegen, hem de zonden zijner echtgenoote bekend te maken. De biechtvader der vorstin gaf echter telkens hetzelfde antwoord:

‘Nooit! Liever sterven!’

Wenzel zou den moedigen priester wel willen vernietigen, zoo hij daartoe de macht bezat. Maar hoewel hij den vicaris-generaal telkens met de zwaarste straffen

dreigde, was hij toch huiverig iets tegen den alom geëerden dienaar Gods te ondernemen.

Evenwel, de haat werd met den dag heviger en Sigmund Huler schroomde niet, den vorst voortdurend aan te wakkeren, zich van dien onverbiddelijken tegenstander te ontdoen.

Nu gebeurde het in het begin van het jaar 1393, dat tusschen den aartsbisschop Jenstein van Praag en den tweeden kamerdienaar verschil ontstond. Huler had twee studenten in de theologie wegens 'wetsovertreding' laten gevangennemen en zelfs veroordeelen. De aartsbisschop verklaarde, dat Huler hiermee inbreuk maakte op de rechten der Kerk, wijl de aartsbisschoppen aangewezen waren om als voorzitter der geestelijke rechtbank op te treden, wanneer geestelijke personen, zij het dan ook studenten, van eenig misdrijf beschuldigd werden. Én wijl de kamerdienaar bovendien in het openbaar bekend had, een aanhanger te zijn van enkele leerstellingen, door de Kerk veroordeeld, sprak de aartsbisschop over Wenzel's gunsteling niet alleen den kerkelijken ban uit, maar liet hem tevens door zijn officiaal Nicolaas Puchnik en den vicaris-generaal Joannes Nepomucenus voor de geestelijke rechtbank dagen.

Huler zond den aartsbisschop een minachtend schrijven ten antwoord en zwoer te gelijk, zich op den vicaris-generaal te wreken, oordeelende, dat deze den bisschop opgestookt had hem te vernederen.

Ongeveer vijf weken later stierf Raczko, abt van het klooster der Benedictijnen te Kladrau.

De aartsbisschop Joannes van Jenstein zorgde, dat zoo spoedig mogelijk een nieuwe abt gekozen werd, die den 10^{den} Maart van hetzelfde jaar door Joannes Nepomucenus bevestigd werd.

Op die wijze had de aartsbisschop Wenzel's plannen gedwarsboomd. Deze toch had het stift tot een bisdom willen verheven zien en zijn gunsteling Hinco Pflug de bisschoppelijke waard gheid toegedacht.

Onverwijld trok Huler met enkelen zijner vrienden op reis naar de burcht Tschebrak waar de koning weer achter wolf en beer rende. Zij verzuimden niet den vorst de gebeurtenissen der laatste dagen met de zwartste kleuren te schilderen. De kamerdienaar beduidde den koning, dat de vicaris-generaal zich het ijverigst getoond had in de keuze van een nieuwen abt. Wenzel schuimbekte van woede en keerde oogenblikkelijk naar Praag terug.

De aartsbisschop en de domheeren waren in de kapittelzaal op de Hradschin vergaderd, toen de koning de zaal binnenstormde.

'Gij, aartsbisschop,' brulde de woestaard, 'gij spreekt den ban over mijne raadslieden uit; gij hebt de keuze van den nieuwen abt van Klaudrau goedgekeurd; gij beschuldigt mijn tweeden kamerdienaar van ketterij; gij doet dat alles eigenmachtig, zonder mij met uwe voornemens bekend te maken! Daarvoor zal ik u en de uwen tuchtigen.'

Den grijzen hofmeester des aartsbisschops schreeuwde hij toe:

'Verdwijn uit mijne oogen, of ik laat u het hoofd voor de voeten werpen!'

KONINGIN ISABELLA II VAN SPANJE.

Daarna wendde hij zich tot den hoogbejaarden deken doctor Bohislaus van Krnowa met de vraag:

'Wie uwer heeft den aartsbisschop tegen mij in het harnas gejaagd?'

'Niemand; maar wij allen hebben den aartsbisschop geraden wat in het belang der Kerk het beste toescheen,' gaf de onverschrokken grijsaard ten antwoord.

Maar nauwelijks had hij deze woorden gesproken, of Wenzel sloeg met het gevest van het zwaard naar het hoofd van den dom-deken, wien een oogenblik later het bloed uit neus en ooren sprong.

'Bindt hem!' beval de Boheemsche Nero het gewapende gevolg, hem en die daar ook!' Tegelijk wees hij op den officiaal Puchnik, den domproost Wenzel en den vicaris-generaal Joannes Nepomucenus. 'Brengt hen naar het raadhuis. Daar hoop ik te vernemen, wie den aartsbisschop van raad gediend heeft.'

De gevangenen werden over de steenen brug naar de oude stad gesleept, waar zij in de 'Stara Rychta' of het raadhuis als boeven werden opgesloten. Meester Hanus, de scherprechter, nam de vier personen in verzekerde bewaring, om hen door het aanwenden van verschillende tormenten, tot het geven van ophelderingen te brengen.

(*Wordt vervolgd.*)

J.M.

Bij de platen.

Koningin Isabella II van Spanje. -

Te Parijs, het toevluchtsoord van onttroonde vorsten - de laatste keizer van Brazilië en de laatste koning van Hannover zijn er gestorven - overleed den 6den April de gewezen koningin Isabella II van Spanje, een vergeten vrouw.

Haar leven was in twee nagenoeg gelijke helften verdeeld: de eerste, te midden van onophoudelijke burgeroorlogen, opstanden en woelingen op den troon doorgebracht; de tweede in de Fransche hoofdstad in zoo volkomen vergetelheid gesleten, dat men zich haar bestaan nauwelijks meer herinnerde en bij het vernemen van het doodsbericht zich verwonderd afvroeg: 'Kijk, leefde koningin Isabella nog?'

In 1830 werd zij geboren als de dochter van koning Ferdinand VII en diens vierde gemalin Maria Christina. Daar Ferdinand geen zoon had en krachtens de vastgestelde troonopvolging de kroon na zijn overlijden zou ten deel vallen aan zijn broeder Carlos, hief hij kort voor de geboorte zijner dochter de Salische wet op, zoodat Isabella den troon kon beklimmen.

Dit geschiedde reeds drie jaar later, toen Ferdinand VII overleed. Het driejarig prinsesje werd koningin en haar moeder tot regentes des rijks benoemd. Dit was het sein tot een bloedigen burgeroorlog, want Don Carlos was niet geneigd, lijdelijk in het verlies der koninklijke waardigheid te berusten. Zeven jaren duurde de oorlog tusschen Carlisten en Christino's, die door het krijgsbeleid van generaal Espartero, den 'hertog der overwinning', ter gunste van koningin Isabella werd beslist. Doch de regentes moest het land ruimen, Espartero werd regent, maar weldra vervangen door den hertog van Baylen, tot de jeugdige koningin reeds in 1843 meerderjarig werd verklaard en de teugels van het bewind aanvaardde.

In 1846 trad zij in het huwelijk met haar neef, don Francisco d'Assisi. Intusschen volgde het eene ministerie op het andere: O'Donnell op Bravo, Narvaéz op O'Donnell, en de binnenlandsche woelingen kregen een steeds meer bedenkelijk karakter. In September 1868 verhief admiraal Topete in de haven van Cadix de vaan van den opstand, die zich weldra over een groot deel van het land uitbreidde. De troepen der koningin werden den 28sten September door generaal Serrano bij de brug van Alcolea verslagen en zij zelf nam de wijk naar Frankrijk. Uit Pau vaardigde zij een protest tegen de revolutie uit, maar deze bekreunde zich daar niet om en voltooide haar werk door het uitroepen van de republiek. In 1870 deed Isabella afstand van den Spaanschen troon ten behoeve van haar zoon Alphonsus, die vier jaar later - nadat Spanje eerst een republiek, daarna een koninkrijk onder Amadeus van Savoye, vervolgens weer een republiek was geweest - den voorvaderlijken koningszetel beklom.

Isabella's rol was op acht-en-dertigjarigen leeftijd afgespeeld; nog zes en dertig jaren is zij als toeschouwster getuige geweest van de velerlei beroeringen, waaraan haar land ter prooi was, en van de rampen, die het hebben getroffen. Kort voor haar geboorte had Spanje zijn rijk bezit in Zuiden Midden-Amerika verloren; in haar levensavond zag zij de laatste overblijfselen van het eenmaal reusachtige koloniaal bezit te loor gaan.

***

MR. C.J. SICKESZ, oud-Directeur-Generaal van de Afd. Landbouw (toen nog) bij het Departement van Binnenlandsche Zaken, oud-Voorzitter van het Nederl. Landbouw-Comité, oud-Voorzitter en Eere-Voorzitter van de Geldersch-Overijselsche Maatschappij van Landbouw en Voorzitter van de Nederl. Heidemaatschappij, overleed den 19den Februari te Meran in Tyrol, juist op zijn 65sten verjaardag.

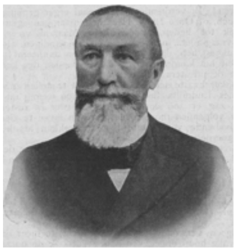

MR. C.J. SICKESZ.

De eervolle kwaliteiten, vermeld achter zijn naam, bewijzen reeds voldoende wat een hoogst verdienstelijke specialiteit de Nederlandsche Landbouw in Mr. C.J. Sickesz verloor; ten overvloede bewijzen dit de onderscheidingen, waarmee H.M.

de Koningin den voortvarenden en beleidvollen burger beloonde: hij was ridder van den Nederlandschen Leeuw en officier in de orde van Oranje-Nassau.

[Nummer 21]

NES OP AMELAND.

Een bezoek aan den vuurtoren van Ameland, door J. Daalder, Dz.

Het was een flinke wandeling, die we gemaakt hebben vanaf het dorpje Nes naar Hollum. Ruim twee uren bedraagt de afstand, doch we hebben er langer over gedaan, omdat we eerst een gedeelte van den weg door het duin hebben afgelegd. Even buiten Nes hebben we het mooie nieuwe kerkje gezien, waarvan de stichting te danken is aan pastoor O.A. Scholten, die reeds veertig jaren aldaar de herderlijke bediening waarneemt en die niet wenscht te rusten, alvorens de stichting geheel voltooid is. Zoo gaarne zou de grijze priester nog enkele glasschilderingen aangebracht zien, doch het ontbreekt hem aan het noodige bedrag. Tal van inlichtingen heeft hij ons gegeven en vele merkwaardigheden werden door Z. Eerw. meegedeeld.

We hebben gewandeld door het duin van het eiland, dat nauwelijks een half uur breedte heeft, en links konden we groote kudden runderen waarnemen op de algemeene weide, die bij hooge vloeden geheel overstroomd wordt. Ook tal van paarden zijn hier en daar aanwezig, en het Amelander ras is veel gezocht. De duin-flora hebben we bewonderd om haren rijkdom en hare groote verscheidenheid. Bijna nergens vindt men het Rondbladig Wintergroen zoo keurig in bloei en ook het nooit volprezen Parnaskruid komt hier menigvuldig voor. Op geen der andere Noordzee-eilanden bloeit de Zeedistel zoo fraai en zoo menigvuldig als hier, en het geneeskrachtige Duizendguldenkruid met zijn fraaie, roode bloempjes en bittere stengels kan men er bij handenvol plukken. De blauwe Klokjes-gentiaan vertoont zich hier heerlijk tusschen bloeiende Struik- en Dopheide en de Zonnedauw ontplooit op vele plaatsen haar blaadjes, om haar dierlijk voedsel, voor haar goede ontwikkeling zoo noodig, te ontvangen.

Het zou ons te ver voeren, om hier alle verscheidenheden van Amelands schoonen plantengroei mee te deelen. En ook vogels komen er veelvuldig in de duinvalleien voor. We mochten op onzen tocht kennis maken met verschillende soorten Zeezwaluwen en Meeuwen, waarvan we misschien de Groote Mantelmeeuw met haar leizwarte mantel- en vleugeldekvederen het meest hebben bewonderd. De Leeuwerik stijgt overal klapwiekend omhoog en is in het ijle blauw der lucht met het oog niet te volgen, doch zijn getierelier verneemt men voortdurend. Kieviten, Tureluren en Scholeksters ontmoet men in elke vlakte en verschillende Piepers en Kwikstaarten vliegen al wippende verder of rusten in het gezelschap van Paapjes

en Tapuiten en nog tal van andere kleine vogelsoorten. Hier is een rijk studieveld, zoowel voor den vogel- als voor den plantkundige.

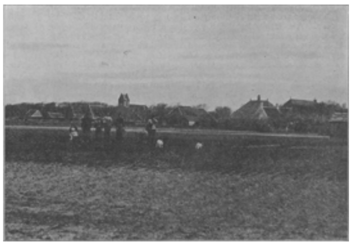

BALLUM OP AMELAND.

We zijn gewandeld door het dorpje Ballum, dat vroeger de voornaamste plaats van het geheele eiland was en nu is gedegradeerd tot het kleinste der drie kerkdorpen met nauwelijks vierhonderd bewoners. Op deze plaats werd

vroeger het recht uitgeoefend en hier vond men ook den zetel der Regeering.

Tot 1829 heeft het eeuwenheugend kasteel der Vrij- en Erfheeren van Ameland, uit het geslacht der Cammingha's, hier gestaan als gedenkstuk van de voormalige grootheid van het eiland, en te bejammeren is het zeker, dat het onder de hand des sloopers is moeten vallen.

En nu zijn we te Hollum, het grootste der dorpen, waar ongeveer de helft woont van Amelands bevolking, die 2400 zielen bedraagt. Aanzienlijk was hier vroeger het getal grootschippers of commandeurs, die ter koopvaart, vooral op de Oostzee, of ter walvischvangst naar Groenland voeren. Later telde Hollum een uitgebreide visschersvloot, doch men heeft de concurrentie tegen de trawlervisscherij niet kunnen volhouden, zoodat nu bijna alle schuiten verdwenen zijn. Men moet nu hoofdzakelijk leven van landbouw en veeteelt, terwijl in het zomergetijde nog een vijftigtal jonge mannen plaats vindt op de schepen, die van uit Maassluis en Vlaardingen ter haringvisscherij uitzeilen. De kerk der hervormden is een groot gebouw en de steenen toren, zwaar van constructie, is voor de zeelieden een baak en was het vroeger nog meer, toen de vuurtoren niet aanwezig was.

Wij gaan nu op weg naar Blijke of Bliek, een onbeduidend gehucht in het noord-westelijk gedeelte des eilands en gelegen bij de plaats, waar het voormalige dorp Sier door de golven is verzwolgen, en zoo komen we aan het doel van onzen tocht: den Amelander lichttoren. Van den hoofdopzichter, dien we in een der nette lichtwachters-woningen hebben aangetroffen, is spoedig vergunning bekomen, om den reus te beklimmen, die zich slank verheft tot 57 Meter boven den volzee-waterspiegel. De toren staat op het noord-westelijk duin en heeft een hoogte van 55.3 Meter. Sedert 10 Mei 1881 waarschuwt hij den schepeling voor de gevaarlijke ondiepten, die aan zijn voet zijn gelegen. Tot op 20 zeemijlen is zijn wit draailicht zichtbaar, en dit vertoont elke halve minuut drie snel op elkander volgende schitteringen, gevolgd door een verduistering van 18 seconden, waardoor de zeeman steeds kan weten, welken toren hij voor zich heeft. De toren is bruin-rood geschilderd met horizontale witte banden en ook bij dag op grooten afstand zichtbaar en dient dus zoowel voor binnen- als buitenschippers tot merk- en herkenningsteeken.

Als we den kolossus beklimmen, kunnen we elkander bijna niet verstaan, daar het geluid, door de aanraking van onze voeten met de ijzeren treden voortgebracht, luide weerklinkt. We zien, dat er twee torens om elkander heen gebouwd zijn en dat zich daartusschen stevige ijzeren zolders bevinden. Maar ook de ronde buiten- en binnenwanden zijn geheel van ijzeren platen vervaardigd, zoodat men duizenden verbindingsschroeven en moeren kan tellen, zoo men er behagen in heeft.

Als we den opwaartschen tocht langs de wenteltrappen hebben volbracht en eenigszins bij adem zijn gekomen, hebben we gelegenheid de mooie lantaarn met haar schitterende lenzen en prisma's te bezien, terwijl we door den torenwachter vriendelijk worden ingelicht omtrent het mechanisme, dat noodig is om dit kustvuur een draailicht te doen zijn. Alles ziet er keurig en zindelijk uit en getuigt van de goede zorgen, waaraan een en ander is toevertrouwd. Met de meeste nauwlettendheid moet alles in orde gehouden worden, want een gebrek aan de machine zou den zeeman in gevaar kunnen brengen, zoodat voortdurend en nauwkeurig toezicht noodig is.

En nu willen we van den hoogen omgang af eens rondzien. Wanneer men plotseling naar omlaag ziet, wordt men min of meer door een huivering bevangen, en bijna onwillekeurig grijpt men zich vast aan het hekwerk, dat ons voor vallen behoedt. Het is bijna alsof men naar de diepte getrokken wordt en meermalen treft men op dergelijke hoogten menschen aan, die zich angstig terugtrekken binnen de torenwanden.

Wanneer we naar het Noorden zien, hebben we vóór ons de groote, rustelooze zee, waarop we enkele visschersschuiten ontwaren en heel aan den horizon zien we enkele rookzuilen van stoombooten, die naar Hamburg of in tegenovergestelde richting koersen. Als straks het licht van dezen toren zijn schitteringen opnieuw vertoont, zal wellicht menig oog weder in deze richting blikken en met gerustheid zal men voort kunnen gaan, wanneer men daardoor met zekerheid kan zeggen op den goeden weg te zijn. Maar ook in zee op grooten afstand van het strand branden geleidevuren op de lichtschepen, zoodat men de gevaarlijke ondiepten als Noordsvaarder en Haaks kan mijden. Ook de zandvlakte, die zich hier kort bij den toren bevindt, is berucht en menig zeeman weet van het verraderlijke Bornrif te spreken. Wat al jammeren zijn daar vroeger geleden! Wat al een menschenlevens en handelsschatten zijn daar verloren gegaan in de onmiddellijke nabijheid van de kust! Wel heeft men van uit Hollum telkens geprobeerd zooveel mogelijk te behouden, maar als de door den stormwind opgezweepte golven door de vroegere Borne naar binnen joegen en het geheele rif in een kokende brandingzee herschiepen, dan kon men niet redden en met weemoed in het harte zag men zijn medemenschen door de golven verzwelgen. Menig lijk, dat na den storm op het strand werd geworpen, is hier onbeweend naar het graf gedragen, ‘terwijl men ginds zoo lief hem had.’

Nu is de zee kalm, en aardig spelen de golfjes langs de vlakte, waarop verscheidene zeehonden zich koesteren in den zonneschijn. Door een grooten verrekijker kan men deze vinpootige dieren gemakkelijk waarnemen. Meermalen wordt er jacht op gemaakt, doch ze laten zich niet gemakkelijk verschalken en gewoonlijk zijn ze reeds in de diepte verdwenen, alvorens men ze onder schot heeft gekregen. Sommige visschers, die als ‘robbenkloppers’ bekend staan, weten somtijds een net voorbij de slapende zeehonden te laten drijven en kunnen dan zoo enkele dieren bemachtigen. 't Is voor die luitjes wel de moeite waard, daar men voor het dooden van een zeehond een rijkspremie van *f* 3. - ontvangt, zoo het gedoode dier een wijfje en van *f* 2.50, wanneer het een mannetje is. Bovendien kan men den zeehond nog verkoopen of geld maken voor het vel en voor de traan, die men uit het spek kan verkrijgen. Onze regeering werkt door het uitkeeren van deze premies mee, om de robben, die als vischverslinders bekend staan, zooveel mogelijk uit te roeien.

We willen nu eens onze blikken naar het Westen wenden, waar zich over de smallen Born eerst de uitgestrekte zandvlakte ‘de Boschplaat’ als een dam tusschen Noordzee en Wadden bevindt. Nu het weer helder is, kan men enkele boerderijen op Oost-Terschelling waarnemen en ook ziet men nog flauwtjes de kerk te Hoorn, waaraan een eeuwenoude legende is verbonden. Ze is de volgende:

De zeeroovers uit het Noorden hielden hier dikwijls op ergerlijke wijze huis en daarom verplichtte Karel de Groote de vrije Friezen tot den krijgsdienst. In de oude Friesche wetten leest men onder meer: ‘Zij behoeven niet verder ten heirvaart te trekken dan de Wezer ten oosten, het Flie ten westen, met ebbe uit en terug met vloed, om de kust te verdedigen des daags en des nachts tegen den Noordschen koning en tegen den wilden viking, met zwaard en schild, met spade en vork en met de spits van de speer.’ Ook werden aan de stranden burchten gebouwd, achter wier muren en borstweringen men zich kon verschansen. Zoo verschenen de stinsen van Gratinga, Harliga en Hams, die ook sedert lang verdwenen zijn. Maar met dit alles vermocht men niet de zeeschuimers, die als ware woestelingen slechts aasden op bloed en buit en zingenot, te keeren, en dikwijls werden de eilanden de plaatsen, waar de ergerlijkste tooneelen voorvielen. Zoo woonden ook eenmaal op het eiland Terschelling twee vrouwen, die haar mannen in den strijd tegen de zeeroovers uit het Noorden hadden verloren. Zij wilden nu een bedehuis stichten ter gedachtenis dier gevallenen, waar ze dan zouden kunnen bidden voor de ziel hunner dierbare dooden. Doch, waar zou de kerk moeten staan? De plek wisten zij niet te bepalen en daarom besloten ze, dit aan den almachtigen God over te laten. Men zou een

roodbonten os, die hongerig was, op de groote, algemeene weide laten loopen, en waar dit dier zich ten slotte zou nedervlijen, daar zou de door God verkoren plaats voor het bedehuis zijn. Aldus geschiedde en de os legde zich neer op een moerassige plaats, niet ver van den zuidelijken duinrand. Daar heeft men toen een terp opgeworpen en hierop is het huis des gebeds verrezen, dat daar nog aanwezig is. Doch de beide vrouwen hebben niet veel genoegen van haar stichting beleefd, want nauwelijks was dit christelijk bedehuis verrezen of de Noormannen hadden het op een van hun strooptochten in een heidensch tempelgebouw veranderd. In den noordermuur werd een laag deurtje aangebracht, waardoor men slechts in gebogen houding kon gaan, waarmee een gedwongen hulde aan den onderdrukker werd bewezen. Boven dit deurtje prijkte de steenen kop van het everzwijn, het geweldige gewijde dier der Germanen.

Als we hier bleven tot den avond, zou men ook kunnen waarnemen het kustlicht van Terschelling, dat ontstoken wordt op den Brandaris, die even hoog is als de toren, waarop wij ons bevinden. De Brandaris is reeds voor 1500 gebouwd en in 1594 voor het eerst gerestaureerd. Vroeger brandde men op het plat van dezen vierkanten steenen kolossus een gewoon vuur, doch sedert 1 November 1864 wordt hier elken avond ontstoken een wit vast licht, dat ook tot op 20 zeemijlen zichtbaar is.

Als we onze blikken meer zuidwaarts laten weiden over de ondiepe Waddenzee, dan vallen ze op plaatsen waar vroeger veel land is geweest, dat ook door de zee is verzwolgen. Zoo ligt nog ten zuid-oosten van Terschelling het onbewoonde eiland Griend of Gryn, thans slechts 30 H.A. groot, als overblijfsel van een uitgebreide welvarende streek. Daar ook heeft vroeger een stad gestaan met grachten en wallen en een bloeiende parochieschool, gesticht door de Norbertijner monniken van Mariëngaard. Aan het hoofd dier school stond de Friesche magister Ubbo van Wanswerd, die als Ubbo van 't Gryn algemeene bekendheid heeft verworven. Het uitgestrekte landschap, dat grootendeels toebehoorde aan de ordebroeders van Mariëndal en aan de geestelijke heeren van Luynkerk, is bijna geheel verzwolgen door de zee, en ook het nietig plekje, dat overgebleven is, wordt bij hooge vloeden geheel overstroomd. In het voorjaar biedt het broedplaats aan duizenden vogels, hoofdzakelijk meeuwen, sterns en ruitersoorten, en de donkerblauwe strandbloem (Statice limonium) bekoort er het oog. Doch waarde schijnt het voor niemand meer te hebben, want het gras wordt er niet meer gemaaid en geen vee wordt er meer geweid. Van de stad is niets meer overgebleven dan enkele zware Friesche baksteenen, hier en daar verspreid, terwijl door oestervisschers aan het strand nog eens een paar oude regenputten zijn ontdekt. Een drietal houten kapen wijzen de plek aan, die de zeeman heeft te mijden, omdat ze voor hem gevaar oplevert.

Nog meerdere zandplaten vindt men tusschen de eilanden en het vaste land en slechts geulen zijn hier en daar aanwezig, waardoor visschers en schippers een weg kunnen zoeken. De

naam Wadden beteekent doorwaadbare plaats en is dus wel geschikt voor dit zeegebied, dat misschien nog wel eens weer aan de baren ontwoekerd zal worden.

Vanaf het hooge standpunt, dat wij thans in letterlijken zin innemen, kunnen we naar het Zuiden over de Waddenzee heen zien en tal van kerktorens vallen in het oog, wanneer wij het richten naar Frieslands vette kleistreken. Nabij den spichtigen toren van Holwerd zien wij afvaren de motorboot *Ameland*, die een- of tweemaal per dag de postgemeenschap tusschen dit eiland en den vasten wal onderhoudt en die een wenschelijke verbetering voor het verkeer heeft gebracht in vergelijking met voor eenige jaren, toen alles nog per zeilschip moest gebeuren. Alleen des winters is het nog moeilijk het postverkeer geregeld te doen doorgaan, wanneer het ijs nog niet sterk genoeg is, om daarover den tocht te doen. Meermalen heeft men vroeger zulks bewerkstelligd langs den aanslibdam, die was aangelegd door de Friesche Maatschappij voor landaanwinning, doch die is weder voor een gedeelte weggeslagen.

En nu willen we ten slotte nog eens over het eiland blikken, om daarna weder tot de aarde terug te keeren. Het valt ons dan op, dat de bewoners van dit 3 1/2-uur-lange eiland allen bij elkander op de dorpen wonen. Boerderijen daartusschen vindt men nergens. Het vee graast in groote troepen op de algemeene weiden of in het duin en wordt des avonds door den herder naar de stallen gedreven. Diep uitgetreden paden wijzen dan gewoonlijk de plaatsen aan, waarlangs de runderen achter elkander naar binnen zijn gegaan. Bij hooge vloeden zijn meermalen geheele koppels koeien verdronken, en veel schade werd er dan dikwijls aangericht op de landerijen. Ook zandstuivingen hebben meermalen het vruchtbare land benadeeld en den oogst doen mislukken.

De vriendelijke dorpen Hollum, Ballum en Nes zijn door ons bekeken. In het laatstgenoemde vindt men het gemeentehuis en daar woont ook de burgemeester. In de nabijheid er van is op het duin geplaatst een net badpaviljoen en in de laatste jaren heeft dit plekje de aandacht getrokken van verschillende lieden, die eenigen tijd aan een rustige plaats willen vertoeven. Met het oog op dit toenemend vreemdelingenverkeer heeft men er vóór goed logies gezorgd. Amusementen zoekt men er te vergeefs, doch de met zout bezwangerde lucht geeft herstel van krachten en nieuwe veerkracht aan een overprikkeld gestel.

Ten oosten van Nes ligt nog het gehucht Buren en nog verder ziet men de eendenkooi, waarin des winters dikwijls tal van wilde eenden, talingen, slobben en pijlstaarten gevangen worden. Verder nog wat duinen en een kale vlakte en men heeft voor zich de wijde gaping tusschen Ameland en Schiermonnikoog, waarin zich bevindt de groote Engelschmansplaat.

We zeggen den vriendelijken lichtwachter hiermee hartelijk dank voor al de inlichtingen, die hij ons heeft verstrekt, om weder naar beneden te gaan. Een wandeling langs het vaste strand brengt ons in twee uren terug naar het badpaviljoen en in de nabijheid van Nes, van waar we den volgenden morgen weder hopen te vertrekken.

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg.*)

Albert praatte met Kuno, schaakte met hem en wist hem prettig bezig te houden. In deze uren van ongedwongen en vertrouwelijken omgang leerden zij elkander kennen en waardeeren. Alex nam dikwijls deel aan hun gesprekken; zij was het ook, die de jongemannen tot elkander gebracht had.

Zij spraken nimmer over het verleden.

Albert hechtte zich met ieder uur meer aan het oprechte, lieftallige meisje en hij wist wel, dat zij hem genegen was.

Floris alleen was niet veranderd. Op zijn oude overmoedige manier zette hij dikwijls het geheele huis op stelten. Soms, als de luitenant neiging gevoelde zich in somber gepeins te verdiepen, liet hij Floris roepen en de jonker zette zich met zijn boeken en schriften op de kamer van den officier.

Dan wisselde hij zijn arbeid af met vroolijke invallen en zotheden en vertelde kluchtige verhalen over zijn verblijf bij de oude erftante.

‘Wat zou je doen, als je die erfenis kreeg, of ten minste een flink gedeelte er van?’ vroeg hij eens.

De luitenant haalde de schouders op.

‘Ik krijg er nooit iets van, waartoe dan luchtkasteelen te bouwen?’

‘Het is toch mogelijk, al is het niet waarschijnlijk! Ga je dan met freule Dinges trouwen?’

‘Freule Dinges?...’

‘Ja, ik meen Meta! Hoe... heet... ze... ook... weer?’

‘Domme jongen, praat geen onzin, hoor. Ik ga nooit trouwen.’

‘Je kunt zeker niet van mij scheiden, hè?’ knikte Floris sentimenteel. ‘Dat 's lief van je, edel broederhart. De aardigste menschen schijnen tegenwoordig allemaal dol te zijn op een eenzaam leven. Juffrouw Mignon wil ook al als oude vrijster sterven.’

‘Floris, je zult fouten maken,’ waarschuwde de luitenant.

‘In mijn werk? Of in mijn bespiegeling der toekomst?’ vroeg de jonker ondeugend.

De luitenant keek ernstig, bijna somber voor zich.

‘Dan ga je na tante's dood in het oude rattennest resideeren en je heel nuttig bezighouden met de opvoeding van jachthonden. Dan eet je allerlei lekkere pasteien, zoodat je een recht welgedaan uiterlijk krijgt: een burgemeestersbuikje... En juffrouw Mignon breit al haar levensdagen grove kousen voor arme kinderen. En dat alles om één onverstandig begrip van hoogheid!...’

‘Floris, Floris! Wat draaf je weer door!’

Maar Floris zuchtte: ‘O, Kuno, als je eens zoo verstandig was als ik!’

‘Tante Fee komt!’ zei baron Van Forren plechtig, het telegram toereikend aan zijn echtgenoote.

‘Tante Fee komt!’ herhaalde de barones werktuiglijk, verbluft over zulk nieuws.

‘Tante Fee komt?’ riepen Kuno en Alex gelijktijdig.

‘Tante Fee komt! Hoerah! leve tante Fee!’ schreeuwde Floris dol en maakte een prachtigen bokkesprong.

‘Floris!’ bestrafte de barones, ‘kom tot je zelf, je gooit de etagère om.’

Alex redde een fraai beeldje van oud porselein, dat op het punt was te vallen.

‘Tante Fee komt!... Die porseleinen kerel wil zich vast den hals breken uit wanhoop!’ spotte Floris.

‘Of uit angst,’ lachte Alex.

De logeerkamers werden door mama en Alex nagezien en met frissche bloemen op den schoorsteen vroolijk gemaakt.

De luitenant lachte om de opgewondenheid der huisgenooten.

‘Dat is voor de eerste maal sedert véle, véle jaren!’ herhaalde mevrouw telkens weer. ‘Kinderen, ontvangt tante prettig, zij moet een aangenamen indruk krijgen van het huis.’

'Stel er u niets van voor, mama,' ried de officier.

'Wie weet hoe tante er uitziet. Zou zij die japonnen uit het jaar nul meebrengen? Dan moet Kuno met haar naar de opera!' plaagde Floris.

Tante had geen uur van aankomst opgegeven.

De luitenant zat met eenige vrienden voor het raam, toen een rijtuig stilhield.

Nieuwsgierig keken allen op, toen Floris zegepralend riep: 'Ik wed, dat het onze suikertante is!'

De stramme koetsier schelde en opende daarna het portier.

'Byron!' jubelde Floris, toen de fraaie hazewind het eerst er uitsprong.

Een wonderklein voetje in een keurig Engelsch laarsje zette zich op de trede; een sierlijk handje legde zich op de ruwe hand van den huurkoetsier en toen wipte een rijzige, slanke meisjesgestalte op het trottoir. Een uitroep van verbazing en bewondering ontsnapte aan de officieren; zij drongen brutaal als schooljongens hun vriend ter zijde, om beter door de gordijnen te kunnen gluren.

Kuno werd bleek, maar gelukkig had niemand tijd om het op te merken.

'Wat 'n mooie jonge dame! Een vreemdelinge! Misschien een vriendin van de freule?'

'Ja, Mignon is mijn beste vriendin!' riep Alex opgetogen, voor zij het vertrek verliet.

Kuno stond langzaam op en voegde zich bij de anderen, om de aangekomenen te begroeten.

Floris rekte zijn hals om tante te zien. Hij was al bereid zich over tante's ouderwetsche plunje te vermaken. Maar hij verschoot van kleur van schrik, toen hij haar zag.

Dat was tante Fee niet. Een deftige, waardige dame in een onberispelijk modern reisgewaad van donkere stof, kwam, op Mignon's arm leunend, de stoep op.

Floris verbeet zich en streelde zijn vriend Byron over den kop om zich een houding te geven.

'Welkom, van ganscher harte welkom, zuster!' hoorde hij papa zeggen.

Ja, het was toch tante Fee, zij gaf eerst papa een hand en begroette toen mama.

Voor zij den luitenant en Floris opmerkte, stelde zij Mignon voor als haar lieve pleegdochter, van wie zij zich nimmer scheiden kon. Zij verklaarde de zorgen van haar meisje niet te kunnen missen en dus bracht zij haar mee.

Mignon richtte haar mooie, zachte oogen met kinderlijke verlegenheid op de barones. Dat stond haar bekoorlijk. De dame ontving het meisje met een beminnelijk glimlachje en zei haar eenige vriendelijke woorden, waaraan ook de baron welwillend een woordje toevoegde.

Alex omhelsde haar ontroerd, zij dacht aan vroeger.

Intusschen had tante de anderen begroet en nu stonden Mig-

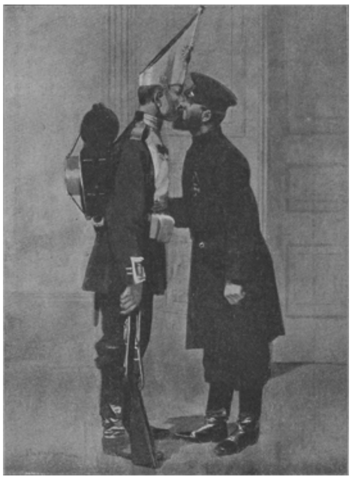

EEN RUSSISCH PAASCHGEBRUIK.

BIDDENDE KOZAKKEN AAN HET GRAF VAN EEN KAMERAAD.

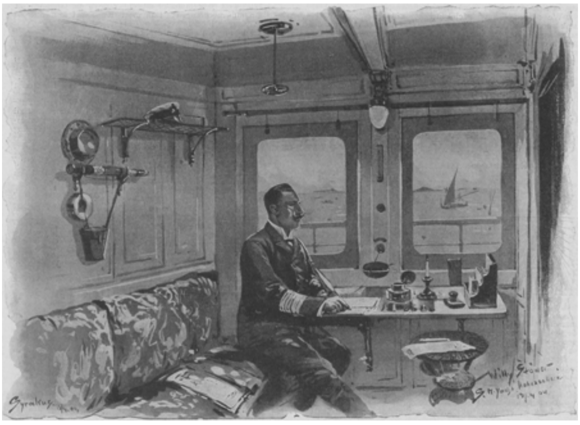

KEIZER WILHELM II, IN HET PAVILJOEN VAN DE 'HOHENZOLLERN', OP DE MIDDELLANDSCHE ZEE.

JAPANSCHE SCHILDWACHT AAN DEN ZOOM VAN EEN BOSCH.

non en Kuno tegenover elkander. Zij begroetten elkander stijf en gedwongen, tot Floris' heimelijke ergernis.

'Het is aardig van u, tante, dat u mijn vriend Byron hebt meegebracht, nu heb ik ook nog eens wat aan hem,' zei Floris, toen zij allen in het salon zaten.

Kuno's vrienden waren vertrokken.

De knaap kon niet genoeg de tante aankijken, die zóó veranderd was. Zij zag er zoo ernstig en deftig uit in haar mauvekleurig zijden kleed, met haar eenvoudig gekapt grijs haar.

Zou Mignon haar zoo opgeknapt hebben?

'Ik heb hem alleen voor jou meegebracht, neefje. Ik geef je Byron present. Je zult je herinneren, hoe ik aan hem gehecht en goed voor hem was, jongen. Hij hield mij gezelschap, toen ik alleen was en niemand zich om mij bekommerde.'

Vol verwachting keek de oude freule haar neefje aan, zij voelde zich gewichtig als een kind, dat uit liefde een groot offer gebracht heeft en gretig op zijn belooning wacht.

Floris stond sprakeloos van verrassing en blijdschap.

'Kan het je niets schelen, Floris?' vroeg tante teleurgesteld.

'O, tante,' stamelde hij, verlegen en hoogrood, 'ik ben zoo blij met Byron; ik weet niet hoe ik u zeggen moet, hoe groot mijn pret wel is.'

Daarop sloeg hij zijn arm om den hals van het dier, dat hem kwispelstaartend met zijn trouwe bruine oogen aanstaarde.

'Nu ben je van mij, Byron, heel alleen van mij!' verklaarde hij trotsch.

Tante's oogen straalden. Het deed haar goed dit geschenk te hebben gegeven.

Freule Fee schikte zich heel goed in het drukkere leven. Zij wandelde, deed rijtoertjes en maakte kennis met eenige families, waarmee de Van Forren's intiem waren.

Overal nam zij Mignon en Alex samen mee heen.

Met haar schoonzuster verdiepte zij zich meermalen in ernstige gesprekken over de toekomst der kinderen. Zij beloofde Alex een bruidschat en Floris een ruime som om te studeeren, totdat hij door zijn examens zou zijn. Wanneer hij eenmaal gepromoveerd was, moest hij verder voor zichzelven zorgen, vond zij.

De baron en de barones dankten haar voor haar goedheid, maar zij dachten toch met een zucht aan hun oudsten zoon.

'Ik wil mijn pleegkind uithuwelijken en ik denk er over, dezen winter in de stad te blijven. Jij wilt zeker wel je man verzoeken, naar een prettige, geschikte woning om

te zien. Niet zoo buitenaf en ook niet al te groot,' zei de freule eens op een middag tot haar schoonzuster, toen zij alleen met haar in het salon zat.

De barones keek zeer verwonderd op. 'Bevalt het je niet meer bij ons, Fee? Of heb je eenig bezwaar tegen de gastvrijheid hier? Het wordt nu eerst recht gezellig en ongedwongen!'

'Zeker, het bezoek is me meegevallen en als ik alleen was, zou ik bij je blijven. Maar ik moet aan mijn meisje denken, Mignon moet een goed huwelijk doen, ik sta haar niet aan den eersten den beste af.'

De barones knikte: 'Ongelijk kan ik je niet geven.'

'Hoe vindt je Mignon, zuster?'

'Zij is een lief kind, zacht en bescheiden en daarbij zeer beschaafd. Alex heeft mij haar romantische geschiedenis verteld en ik moet zeggen, dat mevrouw Ter Meer eer van de opvoeding van haar pleegkind heeft.'

'Ja, nietwaar? En bij al haar zachtmoedigheid weet zij toch wel wat zij wil; er zit karakter in het meisje. Stem toe, zuster, dat zij zich evengoed beweegt als Alex of andere meisjes uit onzen stand... Als zij een huwelijk naar mijn zin doet, maak ik haar tot mijn erfgename.'

Scherp keken de grijze oogen der freule de schoonzuster aan.

'Heeft je zoon nog geen plannen?' vroeg zij plotseling.

De barones schudde langzaam het hoofd. 'Neen, ik denk 't niet, hij laat echter niets los. Alleen Alex schijnt zijn vertrouwen te bezitten, hij is den laatsten tijd niet meer dezelfde, somber en in zichzelf. Ik geloof, dat hem iets hindert!'

De barones zuchtte.

'Schulden?' vorschte de freule.

'Goddank niet, hij leeft heel verstandig en was nooit een verkwister. Wij hebben nooit over hem te klagen gehad.'

'Zoo! Alex meende indertijd, dat hij voorkeur toonde voor mijn meisje, maar hij kon het niet bijtijds met zijn adellijken trots eens worden en zoo kaapte Albert ter Meer hem de kleine b[e]auté voor den neus weg.'

'Is 't waar? Mignon Lunardi? Daar heb ik nooit iets van gehoord... Is 't mogelijk! Nu gaat mij een licht op! Daarom was hij zoo ongenaakbaar en triestig bij zijn terugkomst van daarginds! Ik moet hem eens polsen.'

'Zeg eens openhartig, zuster, zou jij er tegen zijn, als die jongen buiten zijn stand zou willen trouwen?'

'Het zou mij zeker spijten, Fee.'

RUSSISCHE VOORPOST IN DE SIBERISCHE STEPPEN.

'Maar zou je er beslist tegen zijn?'

'Neen, dat niet. Het zou natuurlijk afhangen van zijn keuze, welke houding wij aannamen.'

Freule Fee lachte zacht en een weinig sarcastisch.

'Ik geloof niet, dat Mignon veel hechten zou aan de genade van zulke welwillendheid. Ik denk, dat zij eer dankbaar zal zijn voor een beetje genegenheid dan voor rijkdom en een grooten naam.'

'Zij is een lief schepseltje, kinderlijk en natuurlijk,' zei de barones peinzend.

'En mijn erfgename, mits zij naar mijn keuze huwt, en ik zal goed uitzien, dat geen hongerig jonkertje haar meevoert. Daar is het kind veel te goed voor. Het is mijn vaste voorwaarde, dat ik Mignon aan geen man afsta, die niet evenveel vermogen heeft als zij zelve.'

'En wanneer het meisje haar liefde schenkt aan een man, die arm is?'

'Haar liefde!' De freule werd toornig en stond driftig op. 'Onzin, wat is liefde? Haar liefde heeft het arme dwaze kind reeds lang gegeven aan iemand, die te hoog stond om naar zulk 'n nederig blauw bloempje te kijken. En dat... dat vergeef ik hem nooit. Zij mag kiezen wien zij wil, desnoods een eenvoudigen jongen; maar hem, die zelfgenoegzame hoogheid, nimmer! Of ik... trek er mijn handen van af. Veertien dagen na dit gesprek betrok de freule een vroolijke woning op een der mooiste punten van de stad.

Mignon maakte toilet voor de opera. Zij had de freule bij het kleeden en kappen geholpen en nu trok zij vlug het nieuwe kleed aan, dat haar weldoenster haar had geschonken.

Haar ietwat vreemde schoonheid kwam er heerlijk in uit en het scheen toch buitengewoon eenvoudig. Freule Fee had wel goed gekozen.

Een handige kamenier kapte haar prachtige lokken en wist er ondanks haar ervarenheid bijna geen weg mee. Het spraakzame meisje babbelde over alles en nog wat met de jonge dame, die tot haar verwondering zich alle goede dingen der aarde zoo kalm liet welgevallen en er droomerig over peinsde, zonder, ooit in verrukking te komen.

Eindelijk sloot de kameniér een enkel parelsnoer om den hals der jongedame, legde de handschoenen en den waaier gereed en verwijderde zich.

'Wat 'n vreemd meisje,' dacht zij, onwillekeurig nog eens omziende naar het lieftallige wezen vóór den toiletspiegel. 'Dat laat zich den ganschen winter aanbidden en het hof maken en weigert het eene aanzoek na het andere. Ik begrijp er niets van. Maar als 't mij overkwam, ik zou wel...'

Mignon steunde het hoofd op de hand en droomde weer haar oude zwaarmoedige droomen. Maanden van onafgebroken genoegens lagen achter haar; zij had in schitterende gezelschappen bewondering en hulde genoten; ver, heel ver was de herinnering teruggedrongen aan de kleine, arme Mara, die langs de huizen zong en wier moeder van den arme begraven was, wier vader van gebrek gestorven was.

Het gevierde pleegkind der rijke freule Van Forren had immers niets met haar uit te staan. En toch trad zij nu langzaam voor den spiegel en wierp een onderzoekenden blik op haar beeld.

'Ben ik dat waarlijk zelf?' vroeg zij onbewust halfluid.

'Ja, Mignon, ja, je bent het zelf en ik zou denken, dat je er wezen moogt. Wat zal de Mignon, die wij straks zullen hooren, een schaduw wezen bij jou. Als je mij met gelooft, vraag het maar aan Eddy.'

Verrast en verlegen draaide de bespiede zich om.

'O, Alex! Wat ben je mooi!' riep zij oprecht bewonderend.

‘Is dat waarheid, Mignonnetje? Lieg je niet om me te troosten?’
‘O, neen, wat staat je dat kleedje prachtig, tante Fee heeft smaak.’
‘Dat zie ik aan jou! Zal ik dus heusch niet te veel bij je afsteken?’
‘Ben je daar bang voor?’ Mignon glimlachte nu toch ook.
‘Albert komt ook. Luister eens, kind, wij moeten eens een kwartiertje openhartig babbelen, we hebben nog ruim den tijd.’
Alex zette zich op een verguld tabouretje en Mignon, gedreven door een wonderlijke aandoening, hurkte vertrouwelijk aan haar voeten neer. Zóó vormden zij een betooverend groepje.
Zij waren zoo geheel aandacht voor elkaar, dat zij het zachte frou-frou van een zijden sleeprok niet hoorden. Evenmin zagen zij, dat twee grijze oogen op haar rustten.
Tante Fee stond tusschen de gordijnen en sloeg haar gade; zorgvuldig droeg zij een ruiker, waaraan een kaartje hing.
‘Nu willen we eerlijk alles opbiechten, niet waar, Mignon? Het zal mij wel niet gemakkelijk vallen, maar... Zeg eens, heb je er nog geen spijt van, dat je je verloving met Albert hebt verbroken?’
Verschrikt hief de gevraagde het hoofdje op. ‘Hij heeft daar toch niet over gesproken?’ vroeg zij angstig.
‘Zou je daar dan niet blij om zijn?’
‘Neen, neen, maar... het is niet zoo, wel?’
‘Heb je er heusch geen oogenblik spijt van gehad?’ drong Alex aan en haar oog blikte schier smeekend in de donkere oogen der vriendin.
‘Nooit! Waarom kwel je mij daar mee?’
‘Ben je heel zeker van je zelve? Zou het je geen leed doen, als hij... als Albert een ander meisje koos?’
Er beefde iets in haar stem, dat vreugde en angst te gelijk was; een blos van opgewondenheid gloeide op haar vriendelijk gezichtje.
Mignon rees op en greep Alex' hand.
‘Is het waar? Kan dat mogelijk zijn? Alex... gij moet het wezen, niemand anders dan jij! Wat heb ik dat dikwijls gewenscht!’
‘Werkelijk? Ja, het is waar, Mignonnetje; hij zegt, dat hij... dat hij van mij houdt. Als ik jou aanzie, durf ik het nauwelijks gelooven. Maar hij zegt, dat het zoo is, en dat maakt mij zoo gelukkig, dat ik niets meer kan doen dan gelooven, alles gelooven. Ben je er niet boos om, Mignon? Zullen wij heusch vriendinnen blijven?’
‘Ik ben in lang niet zoo vroolijk geweest. Kom, dat moet tante hooren, ga mee!’
‘Vertel nog niets; Albert heeft nog geen toestemming gevraagd, hij wil morgen met papa en mama spreken. Klinkt dat niet vreemd? Morgen zal ik alles aan die goede tante vertellen. Ach, Mignon, ik kwam hier met 'n angstig hart, dat heelemaal niet bij mijn jubelend geluk paste; ik was zoo bang, dat jij het niet prettig zoudt vinden. En nu ben ik zóó gelukkig, dat ik allebei mijn armen eens in de lucht moet steken, ik zou wel willen vliegen.’
‘Zoo moet het ook zijn, Alexje, anders is het 't rechte niet. Jullie passen zoo goed bij elkaar. O, wat heb ik 'n heerlijken avond, op zóó goed nieuws had ik heden niet meer gerekend.’
‘Nu wordt het jou beurt, Mignon. Ik wed, dat Eddy ook naar Mignon komt luisteren, d.w.z. luisteren naar de Mignon in de loge, niet naar die van het tooneel.’
‘Plaag me niet, Alex!’ zei het meisje bijna smeekend en ernstiger dan voor de kleine scherts wel noodig scheen.
‘Vergeef me, beste meid! Ik heb medelijden met dien armen Eddy. Kuno neemt hem zijn hulde jegens jou erg kwalijk en jij bedankt er nauwelijks voor. Eddy is 'n beste jongen, ik mag hem heel gaarne. Er is iets ernstigs en zachts in hem en te gelijk blijft hij een flinke, lustige jongen. Kuno heeft nooit een beter en oprechter vriend gehad dan hem.’

'Ik trouw niet, Alex, doe geen moeite, mijn ondeugende advocaat!'
'In Godsnaam! Kuno 'n oude vrijer en jij een oude vrijster.'
(*Wordt vervolgd.*)

Van het oorlogsveld in Oost-Azië.

'Biddende Kozakken aan het graf van een kameraad,' luidt het onderschrift der om haar aangrijpenden eenvoud treffende voorstelling, welke ons naar een uithoek van het uitgestrekte Russische rijk in Azië verplaatst, waar een 'mindere' als slachtoffer van het vijandelijke lood of van de verraderlijke ziekte is gevallen. Daar, in dien uithoek, is ook zijn graf gedolven, thans nog herkenbaar aan een ruw houten kruis, maar straks, wanneer de storm over de steppe zal hebben geraasd, niet meer terug te vinden in dat onmetelijke sneeuw- en ijsveld.

De twee soldaten hebben, op hun doortocht door de streek, even halt gehouden en zijn van hun paarden gestegen, om bij het graf van den gevallen makker te bidden. De ruige muts in de eerbiedig gevouwen handen, prevelen zij een kort gebed voor de rust zijner ziel, en de ernstige trekken van het verweerde gelaat toonen aan, dat het gezicht van dit graf en de herinnering aan den kort geleden nog zoo levenslustigen kameraad in hun binnenste hen de vraag doet stellen: 'Zullen wij zijn lot ontkomen, of zal ook voor ons in deze troostelooze eenzaamheid een graf moeten worden gedolven?'

Hoe wreed is de oorlog toch!

Een schilderachtig pendant vormen de Russische voorpost in de eindelooze vlakte en de Japansche schildwacht aan den zoom van het woud. Hoe karakteriseeren die tegenstellingen volk en ras! De Rus, wegzakkende in de steeds hooger zich opstapelende sneeuw, den rug gekromd om de kracht van den storm te breken, wegschuilend in de warme kleeding, die toch ternauwernood hem voor de guurheid van den Siberischen winter kan beschutten. Wat moet er wel in het hart van deze mannen omgaan, als zij terugdenken aan het land hunner geboorte, duizenden mijlen verwijderd, aan de bloedverwanten en vrienden, die zij achterlieten, om voor den Czaar en de grootheid van het Rijk te gaan strijden.

Het baardelooze gelaat van den Japanner met de amandelvormige oogen en den half-jongensachtigen, half sluwen trek om den stijf toegeknepen mond verbergt iets geheimzinnigs en raadselachtigs, maar vertoont tevens een uitdrukking van beslistheid en vastberadenheid. Wanneer men dezen Japanner aanschouwt, type van het ras, dat Azië wil beheerschen, dan vindt men de allegorische voorstelling, door den Duitschen keizer indertijd van het gele gevaar gegeven, toch niet zoo dwaas, als velen in volle gerustheid omtrent de superioriteit van het Kaukasische ras ze geacht hebben.

Broeder en zuster.
Episode uit de geschiedenis van Bohemen.
(*Vervolg en slot.*)

Wenzel verscheen nu zelf in de folterkamer om zich te verlustigen in het aanschouwen der martelingen.

Men wilde van de gevangenen vernemen, wat de aartsbisschop tegen den koning besloten had te doen.

De domproost Wenzel werd al heel spoedig tot de verlangde bekentenis gebracht, waarna de vorst hem de vrijheid schonk. Ook Puchnik verwierf genade, nadat hij beloofd had, levenslang te zullen zwijgen over de pijnigingen, welke men hem had doen ondergaan.

Joannes Nepomucenus daarentegen moest al de verschillende folteringen doorstaan. En toch, niettegenstaande de hevigste pijnen kwam geen enkele klacht over zijn lippen.

‘O, mijn Jesus! O, mijn Jesus!’ bad de christenheld onder de handen der beulen.

Wenzel stond naast hem; gulzig verslond hij elken pijnlijken trek, welke het gefolterde lichaam des priesters doorschokte.

Een dierlijke wreedheid straalde uit zijn oogen.

En zie, opeens, daar naderde hij de folterbank, waarop de vicaris-generaal half ontbloot uitgestrekt lag; hij boog zich over den lijder heen en schreeuwde hem in het oor:

‘Gij hebt uw leven in uw hand, vicaris! Openbaar mij de biecht der koningin of beloof mij in elk geval, dat gij ze mij zult bekend maken en ik geef u de vrijheid weder!’

Een onuitsprekelijk weemoedige blik en een langzaam ontkennende beweging met het hoofd waren het antwoord van den martelaar.

Nu rukte Wenzel een der beulen de brandende fakkel, wier glans de duisternis, welke in de folterkamer heerschte, moest verjagen, uit de hand en hield de roode vlam zoolang tegen de borst van den vicaris gericht, dat deze, overweldigd van pijn, zijn bewustzijn verloor. En ook thans liet de gekroonde onmensch zijn slachtoffer niet met rust. Integendeel, hij sprong op de bank en liep om den gefolterde heen en weer. Eindelijk scheen het dier in den mensch uitgewoed te hebben. Maar de wraakzucht en de haat des konings waren daarmede nog volstrekt niet bevredigd en ten bewijze daarvan beval hij den scherprechter:

‘Vadertje, laat hem dezen nacht duchtig water zuipen!’

Na deze woorden verliet Wenzel het afschuwelijk verblijf.

Meester Hanus begreep maar al te goed, wat de koning daarmee had willen zeggen. Hij kende 's vorsten uitdrukkingen in zake de folterkamer en alles wat met het beulswerk in betrekking stond.

Het middernachtelijk uur van den twintigsten op den een-entwintigsten Maart had geslagen. Als stemmen van duivelsche wezens, zweefden de hamerslagen door de lucht en klonken dof dreunend, somber, huiverend boven de daken der stad Praag.

Nog was de laatste klank niet volkomen weggestorven, of in den muur van het rechtsgebouw knarste een deur in haar hengsels; enkele mannen, een menschelijk lichaam in hun armen dragende, trokken langs de donkere straat. Zwijgend als misdadigers, die in vrees verkeeren, dat hun stem gehoord zal worden, ijlden zij door de stad.

De nachtwind suisde den dragers het geklots van het water in de ooren; verder spoedden zij zich tot zij het spatten der golven tegen de brugpijlers konden vernemen.

Het was de Moldau, die haar hooggaande wateren onder het steenen juk van de toen nog nieuwe Karelsbrug voortjoeg.

De mannen waren de brug genaderd.

'Hier zullen we er maar een eind aan maken,' bromde de voorste drager. 'Vooruit! Haastig! Laat maar zakken! 't Moet toch gebeuren, daar helpt niets aan!'

Terwijl de drager nog sprak, scheurden de zwarte wolken aan den hemel en in haar zilveren pracht verlichtte de maan het tooneel boven de rivier. Een straal viel op het gelaat van den man, wien men de handen op den rug gebonden had. Uit voorzorg, dat geen angstig geroep om hulp zijn mond ontsnapte, had een der dragers den ongelukkige een groote prop tusschen de tanden geduwd.

De mannen hieven hun last in de hoogte tot boven de brugleuning. De drager, die tot haast aangespoord had, gaf den geknevelde een geweldigen stoot in den rug... een plomp, alsof een zwaar voorwerp in het water viel... en alles was voorbij: gorgelend trok de Moldau het offer des biechtgeheims in de diepte.

'Bij God en Zijne heiligen! Ik heb nog nooit zoo'n zware taak gehad. Ik weet het niet, maar geloof toch nimmer meer in staat te wezen, zulke lieden te folteren,' sprak een der beulen op den terugweg naar het raadhuis.

'En ik wil de grootste schurk van geheel Praag genoemd worden, als wij geen heilige om het leven gebracht hebben,' meende een tweede en beefde nog bij de gedachte aan het gebeurde.

'Nooit in der eeuwigheid vergeet ik het, hoe het om zijn hoofd zoo licht werd, toen wij hem naar beneden wierpen; een licht, net als bij de heiligen op een schilderij... Maar ik werp alle verantwoordelijkheid op den koning. Hij mag zien, hoe hij het met Onzen lieven Heer klaarspeelt. Wij kunnen er niets aan doen; wij zijn de gehoorzame dienaren, die de bevelen der meesters uitvoeren.'

Drie dagen lang bewaarde de Moldau haar vreeselijk geheim. Toen verried zij een der bewoners van de goede stad Praag de ten hemel schreiende misdaad des konings. Het water der rivier trad terug en nu ontdekte men het lichaam van den priester Joannes Nepomucenus. De volksmond wist van wonderbaar lichtende vlammen te verhalen, welke des nachts boven de plek, waar de gefolterde in den vloed geworpen was, moesten gestaan hebben. Maar ook de moordenaar werd in het openbaar genoemd, zonder dat men vreesde gehoord te worden. Duizenden vloekten den naam van den wreeden Wenzel.

De misdaad vervulde allen met ontzetting. En des te grooter was de ontroering, wijl in Praag en de omstreken de vicaris-generaal bekend stond als een buitengewoon godvruchtig, medelijdend priester. De gisting onder het volk dreigde tot een oproer over te gaan.

Toen Wenzel dit hoorde, overviel hem een ware zieleangst. De tranen en klachten zijner gemalin om haren hooggeschatten biechtvader maakten hem bijna krankzinnig.

Kwam de koning eindelijk tot inkeer? Het scheen wel. Want hij beklaagde zich, naar den raad zijner vertrouwelingen geluisterd te hebben; hij trachtte de inwoners der hoofdstad te bevredigen door zich met den aartsbisschop te verzoenen, wien hij enkele domheeren zond met de boodschap:

'Geeft kennis aan Joannes Jenstein, dat ik, uw koning, berouw heb over het gebeurde. Ik wil boete doen en gaarne alles goed maken, voor zooveel in mijn vermogen is. Vergeeft de aartsbisschop mij echter niet, dan word ik nog krankzinnig en bega misschien nog erger misslagen. Hij moet mij als een rouwmoedig zondaar gehoor geven; ik wil zelfs de knie voor hem buigen, als men dit van mij verlangt.'

De aartsbisschop stiet de hand, die om vergeving smeekte, niet terug. Hij verzoende zich met Wenzel, opdat het jubileum over de geheele wereld verkondigd - volgens het voorschrift van Paus Urbanus VI en diens opvolger Bonifacius IX - ook in Bohemen gevierd zou kunnen worden. Bereids waren vele vrome pelgrims naar Praag gestroomd, om daar de hoofdkerken te bezoeken en den aflaat te verdienen.

Onder hen, die aan de zegeningen van het jubileum deelachtig wenschten te worden, bevonden zich ook Ottokar en Ludmilla van Lazan. Op zekeren morgen trokken zij met hun gevolg naar de hoofdstad. Hoe meer zij het doel van den tocht naderden, des te levendiger werd het gesprek, des te heviger het verlangen, om, na de vervulling hunner kerkelijke plichten, de trouwe vrienden en kennissen te bezoeken.

Eindelijk naderden zij het uitgestrekte, ketelvormige dal, in welks midden de stad Praag zich verheft.

'Gouden Praag!' riep Ludmilla onwillekeurig uit bij den aanblik der prachtige stad, wier torens in de gouden stralen der zon blonken. 'Hoe schoon zijt gij, stad mijner koningin!'

Op Ottokar scheen dit gezicht weinig invloed uit te oefenen. Terwijl zijn zuster droomerig haar oogen op de torens en daken der hoofdstad gevestigd hield, had de jonker meer aandacht voor de lieden, die uit Praag terugkeerden. Mannen en vrouwen schenen in druk gesprek over een belangrijke, ernstige zaak. Het was niet veel, wat de jongeling onder het rijden verstaan kon. Maar die enkele woorden schenen hem geweldig getroffen te hebben. Immers, hij hoorde spreken over een hem zoo dierbaren vriend, over lijden en martelingen. En het een met het ander in verband brengende, vreesde hij, dat een groot ongeluk in de stad moest geschied zijn.

'Ludmilla, hoort gij niet wat die lieden zeggen?' vroeg Ottokar zijn zuster driftig.

'Wat, broeder?' vroeg Ludmilla, uit haar droom ontwakende. Zij zag, dat de jonker zijn ros inhield en enkele voorbijgangers aansprak.

'Gij spreekt daar van den priester Joannes Nepomucenus. Ik ken hem goed. Is hem een ongeluk overkomen?'

Een bejaard man trad op Ottokar toe en zeide:

'O heer! booze dingen zijn in Praag geschied. Men spreekt over moord en verdrinken. Als de priester Joannes, dien gij meent, de vicaris-generaal is, zult gij hem in dit leven nimmer meer ontmoeten.'

'Is hij dood?' vroeg Ottokar gejaagd.

'Ja. Men heeft zijn lijk in de Moldau gevonden. Al het volk zegt, dat de koning den heiligen man heeft laten vermoorden.'

'Dit is niet mogelijk!' riep de jongeling vol ontzetting uit.

'Ach, heer... ach, goede heer, het is de waarheid. Wij allen zijn bij het graf van den vicaris-generaal geweest,' spraken andere stemmen.

Nu was geen twijfel meer mogelijk. Met bloedend hart, onder tranen en weeklachten, zetten de jonker en zijn zuster hun weg voort. Bij hun aankomst in Praag hoorden zij niet alleen de bevestiging van het nieuws, maar tevens vele bijzonderheden omtrent de gevangenneming en de marteling van den heiligen man. De droefheid van broeder en zuster over het smartelijk lijden en sterven van den dierbaren vriend en beschermer was niet minder groot dan hun afkeer jegens den wreedaardigen koning-moordenaar en zijn vertrouweling, den kamerdienaar Huler.

In Ottokar's borst stegen wraakzuchtige verlangens op en in het geheim zwoer hij den gekroonden beul eeuwige vijandschap.

Spoedig stonden Ottokar en Ludmilla schreiend en weeklagend in den St.-Veitsdom en knielden neder bij het graf van den martelaar.

'Zijn aandenken zal in zegening blijven!' sprak Ludmilla tot haar broeder. 'Wij hebben onzen tweeden vader verloren.'

'Ja, een heiligen vader tevens,' antwoordde Ottokar diep bewogen. 'Nooit, nooit zullen wij den trouwen beschermer en raadsman vergeten!'

.

De dood op den priester, vicaris-generaal Joannes Nepomucenus bleef niet ongewroken. Zoowel koning Wenzel als zijn almachtige gunsteling Sigmund Huler ondervonden, dat God niet ongestraft Zijn priesters laat vermoorden.

Huler, die zoo gaarne 's konings trouwste dienaar wilde heeten, werd later schuldig verklaard aan verschillende bedriegerijen en den 23sten Juni 1405 voor hetzelfde raadhuis, waarin eenmaal Joannes Nepomucenus gemarteld was, ten aanschouwe van een ontelbare menigte onthoofd.

TOREN VAN AMELAND.

Wat Wenzel betreft, door den allerschandelijksten moord op den vicaris-generaal had hij zich in het gansche land gehaat gemaakt. De voornaamste edellieden in Bohemen, ondersteund door Wenzel's broeder Sigmund, koning van Hongarije, vormden een bondgenootschap, waarbij Pan Ottokar van Lazan zich ook aansloot.

Spoedig begonnen de vijandelijkheden tegen den koning en zijn aanhangers. Tweemaal geraakte Wenzel in een smaadvolle gevangenschap. Het jaar 1419 bevrijdde Duitschland eindelijk voor altijd van den vorst, die tot schande van het Roomsche rijk geregeerd had. De geschiedenis heeft zijn naam voor alle eeuwen gebrandmerkt. Daarentegen zal over geheel de wereld de naam van den standvastigen verdediger van het geheim der biecht geprezen worden.

De Kerk heeft Joannes Nepomucenus, haar trouwen dienaar, den 19den Maart 1729 in de rij der heiligen opgenomen.

Bij ontelbare wateren, groot en klein, ziet men op bruggen het beeld van den held, die zijn leven opofferde voor het ongeschonden bewaren van het geheim der biecht, op wien aller vrome en geloovige Christenen met een gevoel van bewondering en liefde vertrouwvol het oog richten.

Heilige Joannes Nepomucenus, martelaar voor het geheim der biecht, bid voor ons.

J.M.

HOLLUM OP AMELAND.

Bij de platen.

Een Russisch Paaschgebruik. -

De Grieksch-schismatieke kerk, waartoe de czaar en het grootste deel zijner onderdanen behoort, heeft, in meerdere hoofdzaken, veel met de Roomsch-katholieke gemeen. Zelfs in de liturgie. Zoo zijn er jaarlijks vier groote vastentijden, de veertigdaagsche vóór Paschen, de tijd tusschen 't Pinksterfeest en St. Petrus-en-Paulus, de veertien dagen voorafgaand aan Maria Hemelvaart en de Advent. Streng wordt er vooral de Groote Vasten in acht genomen. Paschen wordt dan ook met echt vrome vreugde gevierd.

Een stichtend voorbeeld geeft de czaar zelf, als hij naar de Paaschmis gaat. Zijn paleis verlatend, treedt hij op den voorsten schildwacht toe en kust hem met de woorden: ‘Christus is verrezen.’

Moge de Witte Donderdagsche voetwassching der armen door den keizer van Oostenrijk van hooger beteekenis zijn, als een traditie van de oude Moederkerk, dit Russische Paaschgebruik op zich zelve is treffend voor elk Christenhart.

Men spot wel eens met 's keizer Nicolaas' algemeene-vredesbedoelingen, maar dit voelt ge, dat die Paaschgroet, die vrome vredewensch, echt is en diep-gemeend, en het sticht u.

Keizer Wilhelm II op de Middellandsche Zee. -

Bijzonder vriendelijk ziet Zijne Majesteit er niet uit, zooals hij (zij) daar zit te peinzen, de veder op 't papier voor een blijkbaar ernstige regeeringscorrespondentie.

Maar mogelijk kwelt hem het *toast*-duiveltje, dat hem een of andere aardige gedachte of geestigen zet inblaast om straks in een hooggestemde toespraak te gebruiken bij het aan wal stappen.

Misschien is hij een oogenblik verstrooid geweest door de gedachte aan Rome's Caesar, de gedachte, wat diè er wel van zeggen zou, zoo hij Germanje's modernen Caesar daar zitten zag, water onder, lucht boven zich, links en rechts een werelddeel, in een paviljoen, als in een elegant kabinet.

't Is ook mogelijk, dat... maar laat ons niet verder gissen en tevreden zijn, dat we op deze manier, zonder schijn van majesteitsschennis, Duitschland's edelen keizer mogen bespieden bij staatsbezigheden, waarin hij door niemand wenscht gestoord te worden.

WRAKSTUKKEN AAN HET STRAND.

[Nummer 22]

Twee zeegezichten.
Naar schilderijen van H.W. Mesdag, in het Museum Boymans te Rotterdam.

Museum Boymans, Rotterdam.
KALME OCHTEND, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H.W. MESDAG.

't Is stormweer; zie, hoe de wolken jagen, de hooge watergevaarten, vaal-groen en grauw-geel, komen aanstorten onder donderend geraas, de een achter de ander, hooger en hooger, om daverend stuk te slaan op het strand, dat het witte schuim ver uitspat in raggige vlokken als van vloeibaar wit vuur. Schoon is zoo de zee, dreigend en trotsch-verbolgen, van een wreede, verraderlijke schoonheid, grimmig-grootsch en prachtig-weer-spannen. Onze plaat op blz. 172 geeft ze getrouw weer.

Wie niet in haar nabijheid wonen, zien zoo haar zelden, want voor een pleiziertochtje naar een onzer badplaatsen wordt gewoonlijk een zonnige zomerdag gekozen, als het water, onder strak-blauwen hemel, kalm en zachtkleurig aanklotst en de pinken kalm te deinen liggen als op een klaar-schijnenden spiegel. Het trotsche golvengeweld is dan verstild tot een lieflijke rimpeling, en de bruisende branding, waar 't kokende vlokkenschuim

wit-schitterend uitvloog, tot een zilverig blinken van het zachtzinnig oppervlak. De lijnen van masten en tuigage teekenen zich dan vast en duidelijk af tegen de effen lucht, de wimpels waaien luchtig op den morgenwind en de visschers aan boord gaan bedrijvig heen en weer. Ze laden de gevangen visch in manden, en dragen ze, hun bloote beenen door de lauwe golven gestreeld, vroolijk naar 't strand. Hoe mooi kleuren dan de rood-bruine en grauwe zeilen, het zwartige touwwerk in 't gedweeë water, dat zilverlichtend deint in den blonden Hollandschen morgenstond!

Zóó zag Mesdag de zee op de andere, hier weergegeven schilderij: twee contrasten, niet alleen wat voorstelling, ook wat werkwijze betreft. De stille zee is een van Mesdag's oudere stukken - de dateering, van 1875, is op onze reproductie nog heel goed zichtbaar - hij was eerst sedert '69 zelfstandig in Den Haag werkzaam; en exposeerde dit stuk in 1876 op de tentoonstelling te Rotterdam, waar het voor het Museum Boymans werd aangekocht. Het is dan ook met nauwgezetheid en zorg gepenseeld; de voorkeur voor prenterige, zoetelijke kleurtjes, op 't doek duidelijk zichtbaar, heeft de schilder in latere stukken geheel verleerd, gelijk we zien kunnen aan de *Stormige Zee* uit hetzelfde Museum.

Hier geen goedmoedigheid, maar stoere kracht en hartstochtelijke geweldigheid, op 't rauwe af: Mesdag op zijn best.

De forsche, breede, heftige penseelvoering van dit werk lijkt den oplettenden beschouwer wel wat al te weinig geacheveerd: de golven geven, dichtbij gezien, niet genoeg de illusie van water, maar blijven verfvegen. Mesdag heeft, bij gelijke kracht, dan ook wel schoonere, rustiger-beheerschte werken gegeven. Maar voor wie er onbevangen vóór komt gaat er van dit stuk een heerlijk-echt zee-gevoel uit, dat in den maker een onverzetlijke kracht en Hollandsche stoerheid vermoeden doet, gelijk diepzinniger zee-vertolkers onder zijn tijdgenooten niet geschonken werd.

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg.*)

Om Alex op een ander onderwerp te brengen, vroeg Mignon of zij zeker was van de toestemming der ouders, wijl Albert toch ook niet van adel was.

‘Mijn ouders hebben mij lief en zij zijn niet zoo ouderwets bekrompen, als je schijnt te vreezen, Mignon,’ antwoordde Alex met een glimlach van blij vertrouwen. ‘Of denk je, omdat Floris vroeger dergelijke meeningen van Kuno verkondigde...’

‘Stil, Alex, spreek daarover nu niet. Ik ben niet ootmoedig en ik weet, wat het beteekent, uit hoogmoed te worden versmaad. Ik zou het Albert niet toewenschen. Misschien zal je oudste broer je wenschen weerstreven en er bij je ouders op aandringen, dat zij alleen een adellijken schoonzoon moeten dulden.’

Alex schudde het hoofd; nog nimmer had zij van Mignon, de zachtzinnige Mignon, een bitter woord gehoord, maar nu...

‘Luister eens, Mignon, je raadt niet, wie mij zoo goed en hartelijk wist te troosten, als ik bedroefd was; je weet niet, hoe Kuno, terwijl hij zelf ziek en vol pijn neerlag, mij opbeurde met vriendelijke voorspellingen van een heerlijke toekomst; je vermoedt niet, wat hij geleden heeft, toen jij verloofd waart met mijn Albert en hoe hij zich zijn dwaasheid verweet. Kuno, juist Kuno, die eenmaal zoo hoogmoedige, zelfbewuste

Kuno, zal mijn voorspreker zijn, zoo mijn zaak nog voorspraak noodig heeft. Wat zeg je nu wel, jij ondeugende ongenaakbare!'

'Het blijkt wel, dat luitenant baron Van Forren van zienswijze veranderd is,' zei Mignon spottend.

Alex nam haar onder den arm en lachte, het geluk gaf haar reeds weer de oude dartelheid terug.

'Dat meen je niet, Mara! Dat meen je niet! Dan had je niet drie uitstekende partijen afgeslagen, dan zou je Eddy niet op 'n afstand houden met je koud gezicht en nog minder Kuno in vertwijfeling brengen door je raadselachtige onverschilligheid, die eigenlijk zoo bitter weinig op echte onverschilligheid lijkt. Je meent niets van die spotternij en zij staat je leelijk ook. Foei, Mignonnetje, je moest te ijdel zijn, om zoo'n boos gezicht te zetten.'

Mignon wendde het gezicht af en greep naar haar handschoenen met een onvaste beweging.

'Neem me niet kwalijk, Alex. Ik vergat, dat...'

'Wees niet bedroefd, gekkinnetje. En heb nog wat geduld. Weet je, ik ben Kuno's vertrouwde en mag eigenlijk niets verklappen. Maar 't is zóó alles naar en afschuwelijk. Je bent er toch van overtuigd, dat ik je, o zoo graag, als zuster zou willen hebben en Floris zou dol worden van blijdschap en trots... En Kuno, Kuno!... arme jongen! Je doet hem onrecht, lieve Mignon. Hij aarzelt niet uit hoogmoed, maar hij lijdt en treurt, omdat... nu ja, omdat hij arm is. Je bent in weelde grootgebracht en hij kan zijn vrouwtje slechts een heel bescheiden bestaan aanbieden. Kuno wil en kan er niet toe besluiten je zijn liefde te bekennen, omdat het leven je waarschijnlijk een veel beter lot heeft voorbestemd. Er zijn er zooveel, die je zooveel meer kunnen aanbieden; hij heeft niets dan zijn naam en zijn hart!'

'Wat is weelde zonder liefde? Niets immers!'

Zacht ruischte een zijden sleep over het tapijt der voorkamer.

Een oude bleeke vrouw trad aan het venster en keek omhoog naar het zilveren maanlicht, dat zoo vredig als troost en teederheid neerstraalde door het raam, op de bladerlooze boomen daarbuiten en op het water der gracht. Tranen rolden langs haar dor, mager gezicht.

Zij was zoo rijk, zoo rijk, die bleeke, leelijke oude vrouw. Haar kostbaar zijden kleed ritselde om haar heen en het klonk als fluisterend zuchten. Zij was zoo rijk en toch was zij zoo arm geweest aan liefde, haar leven lang.

Dat kleine, domme menschenhart wil niet wijs worden, het wil niet leeren berusten, de lessen van een lang, eenzaam, treurig leven zijn nog niet voldoende om het stil te doen zijn, zonder eisch of wensch. Het blijft vragen en tikken en iedere slag is een vraag en iedere vraag is een klacht... totdat het stil moet worden en koud onder de hand van den wreede, die soms toch ook wel eens een barmhartige is.

'O zwijg, dom, dwaas hart! Waarom zingt gij de oude, leelijke vrouw nog weer dat weemoedige lied voor, dat gij in haar jeugd hebt gezongen. Er is slechts een enkele schoone regel in en het langdradige refrein is droef. Maar die eene schoone regel... och, wat helpt het of zij luistert... en het is immers al zoo lang geleden... Stil dus, dom hart!'

Dreunend rolde een rijtuig nader.

Schuw veegde de oude freule Fee haar tranen weg.

'Ja, Mignon, ja, goed kind, wat is weelde zonder liefde? Niets, niets!'

'Het rijtuig voor de jongedames en de freule wacht!' berichtte de kamenier.

Glimlachend naderde freule Fee haar pleegkind en knikte goedkeurend.

'Draai je eens om, kind!'

Gehoorzaam deed Mignon wat verlangd werd.

'Prachtig, hè tante? Van wien zijn die orchideeën?'

'Van baron Dinges... och... Eddy noemen jullie hem!'

Alex lachte vroolijk en knipoogde plagend tegen haar vriendin.

‘Arme Kuno!’ schertste zij en volgde tante naar het rijtuig.

Alex babbelde en lachte onafgebroken gedurende den rit, zij was weer geheel de oude.

Zorgvuldig in haar coquette sorties gewikkeld, trippelden de beide meisjes achter tante aan, hier en daar een knikje uitdeelend aan een goeden kennis. Het was nog vroeg, maar de schoone Sigrid trok tamelijk veel publiek en de eerste rangen waren reeds goed bezet. Tante kreeg een vóórplaats en de beide meisjes begonnen een kleinen komischen twist over de plaats naast die van tante.

‘Jij moet goed kunnen uitkijken, Mignon; daar heb je nog belang bij; Albert zal mij toch wel vinden.’

Zoo zat Mignon dan naast de freule en Alex achter haar. Eenige minuten later liet zich een welbekende, klankvolle stem hooren en Kuno kwam zijn plaats innemen naast Alex.

Mignon bloosde en dit maakte haar nog mooier; zij trok zeer de aandacht in haar roomkleurig kostuum, hier en daar met bouquetjes viooltjes geborduurd, zóó luchtig en sierlijk, alsof feeënhanden haar met frissche bloemen hadden bestrooid.

Voortdurend moest men groeten naar deze of gene loge en onafgebroken waren vele tooneelkijkers gericht op de belangwekkende groep in die ééne kleine loge.

De luitenant zag er goed uit, hoewel hij veel vermagerd was, de langdurige ziekte had hem veranderd, maar niet in zijn nadeel. Menig jeugdig oog zocht ter sluiks den bleeken, interessanten jongeman, om dan met afgunst te dwalen naar het prachtige meisje met 't zuidelijke voorkomen.

‘Daar, in de stalles, daar staat Eddy,’ fluisterde Alex en dadelijk daarop klonk de ouverture.

Nu vergat Mignon alles om zich heen en genoot de lieflijke muziek alleen. Met gebogen hoofd, de oogen neergeslagen, door de schitterende lichtkronen bestraald, zat zij roerloos, aandachtig, sprookjesachtig, ingetogen en blank als de geheimzinnige waterbloem.

En toen het scherm werd opgehaald, verloor het meisje zich geheel in de lotgevallen der tooneelfiguur; der schoone, poëtische Mignon, naar wie haar pleegvader haar genoemd had.

Het trok haar alles zoo machtig aan, de zang, de muziek, spel en taal. En iedere aandoening weerspiegelde zich op haar gezicht, zoodat Alex haar tante en broer ongemerkt aan den arm stiet.

Kuno behoefde niet opmerkzaam te worden gemaakt, de schoone Sigrid was hem niet half zooveel aandacht waard in haar bekoorlijke rol als Mignon als het slanke, donkeroogige meisje vóór hem. Voor hem bestond er slechts één Mignon en alleen naar haar bleven zijn oogen gericht.

In de pauze verschenen Albert en Eddy in de loge, om een praatje te maken.

'Willen wij wat wandelen?' stelde de schilder voor, 'dat langdurige zitten maakt iemand stijf.'

Albert kreeg zijn zin en liep weldra naast Alex in de gang heen en weer, druk en zacht pratend. Haar vroolijk gezichtje bleef in vleiende aandacht steeds tot hem gekeerd.

Eddy had zich handig naast Mignon gedrongen en maakte haar zoo ernstig en ijverig het hof, dat het Kuno groen en geel voor de oogen werd. Hij had tante zijn arm tot steun geboden en luisterde schijnbaar aandachtig naar alles wat de oude freule zeide; maar zijn oogen bespiedden vorschend het tweetal vóór hem, dat het samen haast even druk scheen te hebben als Alex en Albert. Hm! Van die twee vond hij het heel gewoon en heel geschikt, zij waren eigenlijk reeds verloofd; maar wat hoefde die Eddy zich zoo wanhopig aan Mignon op te dringen. 'n Mooie vriend! Van je vrienden moet je 't hebben... Kuno kreeg bepaald een hekel aan hem.

Onrustig liep hij naast tante en verwenschte Albert's inval om rond te gaan loopen als panters in de kooi. Zaten ze daar niet goed en gezellig in de gemakkelijke fauteuils? En hier... alle drommels, het tochtte hier eigenlijk ongehoord en 'n... 'n mensch werd er moe van ook.

'Is u niet vermoeid, tante?' polste hij bezorgd.

De oude freule keek vriendelijk naar hem op. 'Neen, Kuno! Ik voel mij vanavond zoo frisch en dapper als een jong meisje.'

Kuno had veel lust om eens 'n kernachtig soldatenwoord te gebruiken; de ergernis zat hem tot in de keel. Verduiveld, waarom moest tante nu juist dezen avond zich zoo frisch voelen; had dat niet 'n anderen avond kunnen plaats hebben, b.v. als er geen opera was, of als... als 't hem niet zoo bijzonder ongelegen kwam?

''t Is zeker, dat 'n pechvogel het tegenovergestelde is van een geluksvogel,' dacht Kuno, bijna stikkende van verkropte ijverzucht. 'Kijk hij aan z'n snorren draaien, die leelijke lange, rossige franje... alsof Mignon die draperie langs den mond zoo mooi zou vinden. Kijk hij lachen en knikken... zeker van pret om z'n eigen geestigheid. Hij vertelt bepaald die aardigheid van de laatste manoeuvre, daar komt hij tot in 't oneindige mee aanzeuren bij de dames, omdat hij er nogal succes mee heeft.'

Kuno beet zich op de lippen. Mignon hield het hoofd ter zijde gebogen, zoodat hij haar profiel kon zien; één troost ten minste.

Hij sleepte tante letterlijk met zich voort, om wat dichter bij de anderen te komen en het gesprek te kunnen hooren.

'Zij lacht bijna niet, zij houdt hem op 'n afstand en is niet behaagziek... O, Mignon... mooie, lieve, éénige Mignon.' Kuno zuchtte diep en zwaar. 'Bah, kerel wat draai je met je oogen, 't is goed om dat kind er ziek van te maken.'

Kuno bleef woedend staan en stampvoette.

'Waarom gaat nu dat duivelsche schelletje niet? Anders klinkt het ding altijd te vroeg,' dacht de luitenant in zijn folterende afgunst.

'Wat scheelt je, neef?' vroeg de freule, verschrikt uitwijkend bij zijn woest gebaar.

Hij werd vuurrood en kwam tot zichzelven. 'Neem me niet kwalijk, tante, ik...'

'Je hebt zeker last van eksteroogen? Ja, we krijgen denkelijk regen!' merkte tante droogjes op.

'O proza, heiligschennend proza! Eksteroogen, oh!' dacht de gekwetste luitenant ontzet.

Maar naar de loge moesten zij terug, besloot hij wanhopig, daar had hij zijn plaats achter de hare en daar kon hij geheel beslag leggen op haar aandacht; daar in die veilige, reddende loge kon hij zijn vriend geheel, ten minste bijna geheel, onschadelijk maken. Daar kon hij hooren wat er besproken werd. Ah... nu lacht ze en hij geniet; Eddy, Eddy, pas op!

'Voelt u geen tocht, tante? Wij moesten onze plaatsen weer opzoeken, de pauze is bijna geëindigd.'

'Ik ben volstrekt niet koud, neef.'

'Maar het tocht hier werkelijk, tante,' drong hij bijna smeekend aan, met zooveel overtuiging, dat de oude freule bleef staan en spottend zei:

'Ei, ja, ik geloof ook, dat het tocht, ik vrees, dat je weinigje verstand al geheel is weggewaaid. Je moogt je wel in acht nemen, jongen! Geef dus den anderen een wenk.'

'Goddank! Eindelijk het reddende woord. Goede tante!

Beslist drong hij zich tusschen Mignon en Eddy en maakte zich in een oogwenk meester van het gesprek. Heerlijk, zoolang hij over tante's kasteel en zijn kort verblijf aldaar sprak, moest Eddy z'n mond houden, omdat hij er niets van afwist.

Mignon scheen niet ontevreden over deze afwisseling en de luitenant vergat geheel, dat het tochtte, vergat zelfs tante en de gemakkelijke fauteuils in de loge.

En toen tante met den ongelukkigen Eddy een ernstig, geleerd gesprek begon, kon hem zelfs de heele opera niets meer schelen.

'Wat ziet u er vroolijk uit, luitenant? En straks keek u zoo boos en geërgerd, alsof u op de gansche lieve wereld nijdig waart?'

De luitenant keek met welsprekenden blik in het lieve gezichtje, dat naar hem was toegekeerd zoo vriendelijk als in lang niet het geval was geweest.

'Niet op de gansche wereld, juffrouw Mignon; slechts op dien onuitstaanbaren Eddy!'

'Weet u wel, dat het heel leelijk is z'n vrienden te belasteren?'

'Vergeving! Maar die jongen had ook zoo'n razend geluk, dat het iemand anders wel wee om het hart moest worden door het aan te zien.'

'Zoo? waarde luitenant...'

'Luister eens, juffrouw Mignon, zou u me niet het groote genoegen willen doen, mij Kuno te noemen? Bedenk toch eens, ik ben een broer van Alex en...'

Zij zag hem met groote oogen aan, verrast.

'Dat gaat niet, luitenant.'

'Waarom niet? Eddy dan? Iedereen, zelfs u noemt hem zonder gewetensbezwaren bij z'n voornaam. En ik, 'n arme jongen, die pas zoo ziek geweest ben en dus wel 'n beetje verwend mocht worden, ik word onbarmhartig voor het hoofd gestooten.'

Hij stond voor haar met gebogen hoofd, schalks klagend en natuurlijk, bijna jongensachtig. Zoo geleek hij op Floris en dat was in zijn voordeel.

'O welk 'n bedelaarsgezicht. En dat van baron Van Forren!'

'Staat die baron Van Forren in zoo'n slecht blaadje bij u? Laten wij hem dan als overleden beschouwen; ik geloof inderdaad, dat hij bij dat ongeval laatst met z'n paard is omgekomen. R.I.P. Hij was 'n armzalige vent en niet weinig verwaand, juffrouw Mignon, ik weet het, want ik heb hem goed gekend. Doch... van dooden spreken wij geen kwaad meer, niet waar? Er is dus tegenwoordig nog slechts een Kuno en dien Kuno kan ik uit eerlijke overtuiging bij u aanbevelen.'

'Inderdaad, baron?'

'Baron Van Forren is dood, mejuffrouw. En dood zijnde, spreekt hij nog...'

'Mag van hem getuigd worden. Ik wil dus zijn nagedachtenis eeren!'

'Mignon! Pardon, mejuffrouw! Wat heeft Kuno u toch misdaan? Hij is 'n brave, eerlijke jongen; alleen heeft hij het groote gebrek arm te zijn en dat... kan hij niet helpen!'

'Geld bepaalt iemands waarde niet en overdaad is nog nimmer onmisbaar gebleken voor iemands geluk. Kuno mag niet klagen, er zijn er nog veel armer dan hij.'

'Hij draagt een geheim met zich om en een groot verdriet. Zoudt u mij willen toestaan u de geschiedenis van dien armen Kuno te vertellen?'

Mignon verstond zijn blik nog beter dan zijn woorden. Zij werd doodelijk verlegen.

‘Als die Kuno een vriend van u is, moogt ge zijn geheimen niet verklappen, baron. En ik... ben niet nieuwsgierig,’ stotterde zij verward.

Hij verbleekte en zag haar smeekend aan. Meende zij dat in ernst? Werd hij niet begeerd of... zou hij misschien te laat gekomen zijn? O... dat moest hij weten.

Maar daar sloeg zij plotseling de oogen naar hem op met een blik zoo zacht en innig, dat hij alle zelf beheersching dreigde te verliezen.

‘Mignon,’ fluisterde hij teeder.

Schel, nijdig en doordringend trillerde het schelletje; de pauze was geëindigd.

Tante nam snel zijn arm, en Eddy was daar ook weer en keek hem achterdochtig en onderzoekend aan.

Brutale, nieuwsgierige vent! Dat t' ellendige prul, dat schelletje, nu toch nog te vroeg moest klinken. Maar dat was altijd.

Enfin, één troost had hij: in de loge zou hij dicht bij haar zitten en met haar praten en door iedereen benijd worden, terwijl Eddy heen kon gaan.

Arme vriend, je moet afscheid nemen, arme Eddy.

Eerst nu voelde Kuno een zweem van medelijden in zich opwellen voor den trouwen boezemvriend.

Eerst nu, terwijl hij hem onschadelijk maakte.

En nu zat hij weer bij haar en genoot in haar verrukking. Onafgewend bleven haar oogen op het tooneel gericht; zij leefde mede met die Mignon en verbaasde zich over Wilhelm Meister.

En die muziek... welk een genot zich te laten streelen door de zoete welluidendheid dier klanken.

‘Ach, ik zou wel altijd, altijd door willen blijven luisteren!’ fluisterde zij, toen de opera was geëindigd.

‘Hoe beviel Philine u?’ vroeg Albert lachend, terwijl hij Alex haar sortie omhing.

‘Die Philine! Ik vond haar... hoe moet ik 't zeggen? Zulke meisjes doen mij onaangenaam aan; maar misschien komt het daardoor, dat ik ze niet kan begrijpen.’

‘Troost je maar, Mignon! Zij beiden, de rechten, echten, kregen elkaar toch!’ riep Alex vroolijk uit.

Kuno bood tante zijn rechterarm en Mignon den linker.

Zoo schuifelden zij zoetjesaan tusschen het gedrang door.

Albert nam afscheid, toen hij Alex in het rijtuig geholpen had.

‘Neen, neen, broertje, ik kan niet tegen achteruit rijden en heb dus een plaatsje naast tante besproken. Mignon is er zoo goed tegen bestand en zal je wel naast zich dulden, als je 't haar vriendelijk vraagt.’

Alex zei dit plagend en kneep daarbij haar broer in den arm, hij mompelde iets, dat veel op een dankbetuiging geleek.

Mignon was de diepe schemering dankbaar, die haar blozen verborg.

Kuno zette zich naast haar.

(*Wordt vervolgd.*)

Zusje.
Door
Albertine Smulders.

Toen je nog heel klein was, leefde er in het zelfde huis, waar je in woonde, ook een klein meisje. Overdag speelde zij met je en geloofde alles wat je zeide en stond altijd klaar om te gaan huilen. 's Nachts sliep zij bij je met vier poppen. Zij was je zusje Liesbet.

'Wiens kindje ben je?' vroeg men haar, en als zij op vaders schoot zat, zeide zij gewoonlijk:

'Vaders kindje.' Maar dan riep moeder: '0, L i e s b e t !' en Liesbet zei: 'en moeders kindje ook,' om den vrede te bewaren in de familie. Ofschoon zij bij zulke gelegenheden nooit over je sprak, zeide zij je in stilte, dat zij je zou trouwen als zij groot was en 's avonds noemde zij je naam in haar gebedje. Vóór je naar bed ging, lag je beiden in je witte nachtponnetjes aan moeders knie en zeiden te zamen ''s avonds als ik slapen ga' en eindigden met voor iedereen te bidden en *jij* zeide: 'God zegene mijn houten soldaat,' want in die lange, donkere nachten van den kindertijd had ook zoo'n soldaat Gods hulp noodig en Liesbet zeide: 'God zegene al mijn poppen en dat Hij mijn pop Saartje een nieuw been mag geven.' Maar ofschoon Hij de pop Saartje drie nieuwe beenen achter elkaar gaf, verloor zij ze toch alle weer, zoodat Liesbet eindelijk tot moeder zeide:

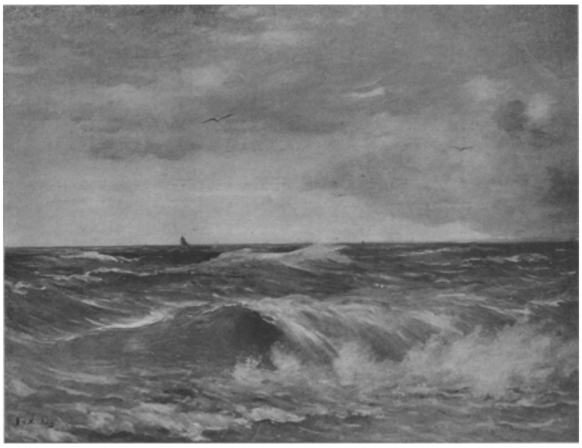

Museum Boymans, Rotterdam
STORMIGE ZEE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H.W. MESDAG.

'Het zal Onzen Lieven Heer wel gauw vervelen gaan om Saartje nieuwe beenen te geven. Vraag u het een volgend maal, moeder, want ik durf niet meer.'

En toen moeder het vroeg, kwam er in plaats van een nieuw been, een nieuwe Saartje. Op den langen duur was het goedkooper, zei moeder tegen vader.

Liesbet bad eerst voor vader en moeder en jij kwam tusschen grootvader en grootmoeder en de poppen. Zoo werd door een klein meisje in een wit nachtponnetje voor altijd de familie-opvolging vastgesteld. Je stond wel lager als de groote menschen, maar je was toch nog boven de beenlooze Saartje en de wassen pop met blond haar.

Wanneer Liesbet en jij zoet waart, hield je veel van elkaar, en als je beiden tegelijk ondeugend waart, dan ook - bijzonder veel zelfs. Maar 't gebeurde soms, dat Liesbet zoet was en jij stout en dan hield zij alleen van moeder en klikte van je. En jij - wel, je hield dan van niemand.

VÓÓR JE NAAR RED GING, LAG JE BEIDEN IN JE WITTE NACHTPONNETJES AAN MOEDERS KNIE.

Als je maagje zeide, dat etenstijd nog ver af was, en je op een stoel bij de provisiekast was geklommen en wanneer Liesbet je daar vond met je hand in een pot met confituren, kon je al aan haar gezicht zien, dat ze dien dag zoet was en meer van moeder hield dan van jou. Dan wist je ook al van zelf, dat je stout was en van niemand hield en Liesbet's heiligheid kon je niet uitstaan. Maar er was nog een laatste redmiddel.

‘Liesbet, als je het durft vertellen,’ zei je met een vreeselijke stem, terwijl je dreigend een zeer kleverig vingertje tegen haar schudde, ‘dan komt de weerwolf als het donker is en hij bijt je in je ooren en houdt met zijn poot je mond dicht en...’

MET JE HAND IN EEN POT CONFITUREN.

Liesbet werd bang voor je. Zij begon te huilen.

‘Je zult het niet vertellen, wel,’ zei je, en zette vervaarlijke oogen op net als een weerwolf.

‘Nee... ee... ee...’ snikte Liesbet.

‘Houd dan dadelijk op met huilen,’ gebood je, terwijl je je vingers aflikte. ‘Als je huilt komt de weerwolf nu dadelijk.’

Liesbet keek bevreesd over haar schouder en hield op. Je vingers waren nu schoon, het deksel was weer op den pot en je was gered. Maar dien avond, toen vader en moeder thuis kwamen, lette je op Liesbet en trok weer een weerwolf-gezicht tegen haar, opdat zij het niet zou vergeten. Moeder stopte je beiden in je bedje, kuste je en deed het licht uit. Liesbet begon te huilen.

‘Wat is er, Liesbet?’ zei moeder uit het donker.

Heel snel was je dicht bij Liesbet en fluisterde: ‘de weerwolf zal komen, als je niet stil bent,’ maar met een angstkreet was Liesbet al uit het bed en in moeders armen.

Toen wist je, dat alles voorbij was. Je ging een liedje zingen, alsof het je niet schelen kon, en zoo hoorde je Liesbet haar vreeselijk verhaal uitsnikken:

'Harry... die... die zeide... dat de weerwolf... komen zou... als ik van de con... confituren vertelde.'

'WAT IS ER LIESBET?' ZEI MOEDER UIT HET DONKER.

En het had er dan heel veel van alsof de weerwolf bij jou kwam.

Maar andere avonden, wanneer je beiden heel zoet was geweest en van elkaar hield, dan was het prettig daar in het donker te liggen met Liesbet en te spelen.

'Kijk,' zei je, je beentjes onder de dekens optrekkende, 'dit is een tent, nu zijn we Indianen.'

'Ja,' zei Liesbet.

En dan kwamen er beren, die de Indianen wilden opeten en de tent viel in en de dappere Indianen gilden van de pret.

'Kinderen!'

'Wat is er?'

'Weest nu dadelijk stil en gaat slapen!'

Was dat niet de stem van de moeder-beer. Nu ging je heel zachtjes elkaar vertellen... totdat... totdat...

En Liesbet en jij voelden nooit, dat moeder de dekens rechtschikte, ofschoon zij je een voor een oplichtte om ze goed te trekken, en zoo lag je dan samen heel warmpjes en sliep en droomde.

Onder den perenboom in den tuin zat er dikwijls een klein meisje met haar poppen. Ze zat alleen op het zachte gras in haar wit, gestreken jurkje, haar dikke beentjes vooruitgestoken en haar korte, blonde krulletjes op haar rug. De lipjes half geopend en met vriendelijke oogen - dat was mama Liesbet, die voor haar poppenkinderen een liedje zong.

'Nu zal ik nog een verhaaltje vertellen,' zei zij, 'en dan gaan jullie allemaal zoet slapen. Saartje, lig stil en schop het dek niet weg. Schaam je je niet, ondeugend meisje, je zult kou vatten! Luister nu: Er was eens een toovergodin, die in een roos woonde - en zij had mooie vleugeltjes, en zij kon overal heenvliegen. Wel, eens zag de toovergodin een klein meisje, dat eten aan haar vader bracht, en zij veranderde zich in een oud vrouwtje en zei: Liefje ga mee, dan krijg je een pepermuntstok. Het kleine meisje hield héél erg veel van pepermunt-stok, maar zij was een zoet meisje en dacht aan haar moeder, en zei: Dank u wel, maar ik moet gauw weg, ander wordt het eten van mijn vader koud. En wat denk je dat er gebeurde. Het oude vrouwtje werd in eens weer een mooie toovergodin en gaf haar een zak vol met pepermunt-stokken, o ja - en een pop, die praten kon, en een fiets voor haar broertje. Wat leeren wij uit dit verhaaltje, kinderen?... Ja, juist, dat we zoete meisjes en jongetjes moeten zijn. En dat is alles.'

De poppen vielen in slaap. Liesbet liep voorzichtig om ze niet wakker te maken. 'Sst!' zeide ze met haar vinger op de lipjes, als je dichtbij kwam.

Opeens daar ritselde het boven in de blâren en er viel een klein groen peertje op het gras voor Liesbet's voeten.

'Dat is voor mij,' riep je, je hand uitstekende.

'Nee... ee,' schreeuwde Liesbet, 'het is voor 't ontbijt van mijn poppen en ze hield de peer vast tegen zich aangedrukt. Je wilde ze afnemen, maar zij sloeg je met haar vuistje.

'Neen,' riep ze, ''t is de peer van mijn poppen!' en de waterlanders kwamen te voorschijn.

'Goed!' zei je. 'Goed, dan loop ik weg en ik kom nooit meer bij je terug - nooit meer!'

Je klom over den steenen muur.

'Nee, nee,' huilde Liesbet.

'Ik kom nooit meer terug,' riep je uitdagend, toen je boven op den muur stond.

'Nee!' snikte Liesbet en je zag haar gezichtje wit van schrik en nat van tranen.

'Nooit!' riep je en sprong naar beneden. Ze keek je verschrikt na en liep toen hard naar het hek, want voor haar was de muur te hoog, snikkende zag ze je in de verte. 'Harry!' riep zij wanhopig je na. Maar je liep hard door en zij strompelde voort, de weide door, braamstengels slingerden zich om haar kleine voetjes en zij viel. Geschramd door de doornen en verblind door haar tranen strompelde zij weer verder, 'Harry, Harry,' roepende, maar nu zoo zachtjes, dat je het niet meer hooren kon. Op een heuveltje viel zij weer en bleef daar wanhopig liggen, een klein bundeltje van wit neteldoek en blonde krulletjes, zoodat je geweten je plaagde, toen je haar zag van achter de heg, waar je verscholen was.

'Wees geen huilebalk; ik deed het maar uit gekheid,' zei je en toen zij je stem hoorde, hief Liesbet haar gezichtje op uit het gras en stak de armpjes uit. In een hand hield zij de peer.

'O, ik wil het oude, leelijke ding geen eens hebben,' riep je en kwam naast haar zitten. Met haar handje aaide Liesbet je, weer lachend door haar tranen.

'Harry,' zei ze, 'je mag al mijn houten beestjes hebben voor je ark, en ook mijn bruin ezeltje, als je wilt, en ik wil altijd paardje met je spelen, Harry.'

Je liep dus niet weg, maar je ging samen met Liesbet naar huis, hand in hand. Achter je, in de roode klaver, lag je twist en ook de peer, geheel vergeten. Je hield het meest van elkaar als je zoo gekibbeld had en het weer goed maakte.

Wanneer Liesbet van je hield, waren er sterretjes in haar bruine oogen en als je er van heel dichtbij in keek, dan zag je in de ronde zwarte balletjes het gezicht van

een klein jongetje en als Liesbet in de jouwe keek, terwijl zij je wangen tusschen haar handjes hield, zag zij er het gezicht van een klein meisje in.

EN TOEN JE WEER IN LIESBET'S OOGEN KEEK.

'Hé! dat ben ik!' riep zij.

En toen je weer in Liesbet's oogen keek, zag je jezelf, en toen je er goed over had nagedacht, zeide je: 'Moeder, ik geloof dat de zoete Harry in Liesbet's oogen zit, want als ik naar hem kijk lacht hij altijd.' Dat dacht je toen, maar later, veel later heb je wel eens gedacht, dat kleine jongens nooit hun beeld in de oogen van hun zusjes vinden of ze moeten heel zoet zijn, van haar houden en haar gezichtje tusschen hun handen nemen.

Liesbet's wangen waren zachter dan die van jou en als zij paardje speelde of als het winderig weer was, of als het bad-dag was, waren ze rose als de rozen in moeders tuintje. En toen je eens op een zomeravond met moeder en Liesbet voor de deur zat en de zon zag ondergaan, zei je:

'Ik geloof dat het boven, in de lucht, bad-dag is, moeder.'

'Bad-dag?'

'Ja, zie maar, al de kleine wolkjes zijn in het bad geweest, want ze zijn net zoo rose en zacht als Liesbet.'

Maar op een keer werden Liesbet's wangetjes wit, zij bleef iederen dag in bed en je moest heel alleen spelen.

TWEEMAAL DAAGS MOCHT GE EVEN AAN DE KAMERDEUR HAAR ZIEN.

Tweemaal daags mocht je even aan de kamerdeur haar zien.

'Hallo,' zei je dan.

'Hallo,' zei ze heel zachtjes terug, want ze scheen wel te slapen en lachte eens tegen je en vóór je haar kon vertellen, wat de poes deed, werd je weer weggebracht, maar je zag nog net de twee glazen op tafel met een zilveren lepel.

Er was heel geen leven in huis. Zelfs buiten hielden de boomen op met zingen en 't was of de wind ook op de teenen liep en fluisterde, net als jij.

'Komt Liesbet vandaag naar beneden?' vroeg je iederen morgen. 'Zou Liesbet morgen met mij kunnen spelen?' vroeg je iederen avond. De dagen duurden zoo erg lang, toen Liesbet ziek was.

‘O, ik geloof niet, dat ik heel wel ben,’ zei je tegen moeder en er rolden tranen op je buisje. Moeder voelde je hoofdje en zag naar je tong.

‘Ik weet wel, wat mijn kleinen jongen scheelt,’ zei zij en kuste je; maar zij stopte je niet in bed.

Eens, toen er niemand bij was, sloop je weg naar Liesbet. Zij was alleen, en heel klein en heel bleek.

‘Hallo,’ zei je.

‘Hallo,’ fluisterde zij terug en lachte. Toen kon je niet langer wachten, maar ging naar haar toe en kuste haar. Zij streelde je wang.

‘Ik wilde graag mijn poppen hebben,’ zei ze. Je bracht ze haar alle vier.

‘De poppen zijn ziek,’ zei zij. ‘Zij zijn haast dood geweest. Speel, dat je ook ziek bent.’

Zoo vond moeder je. - Liesbet en jou en de vier poppen, naast elkaar, op een rijtje in bed. En van het oogenblik af, dat je Liesbet kuste, werd zij beter, zoodat heel gauw de wind weer hard begon te zingen, de boomen ruischten en heel de tuin was

vol zonneschijn en bloemen en plezier, want jij en Liesbet en de vier poppen waren weer beter geworden.

(*Vrij naar Roy Rolfe Gilson.*)

De witte grenadiers.
Door Jenny.

Wat zag het er gezellig uit in de hoogst eenvoudige, doch vriendelijke huiskamer. Een lustig vuurtje knapte in den haard, en de behaaglijke warmte binnen deed vergeten, dat het buiten koud, fel koud was. Moeder had, met behulp van haar oudste dochtertje, het avondmaal reeds afgenomen en nu mochten de kinderen nog een uurtje 'opblijven'. Vader zat bij den haard en blies dikke rookwolken uit zijn lange pijp; naast hem stonden zijn beide zoons, reeds flinke jongens, en bij moeders schoot zag men de lieve blonde kopjes der nog jeugdige meisjes. 'Toe, vader,' vleide een lieve kinderstem, 'vertel ons nog eens wat van den oorlog.' 'Ja, ja,' stemden de anderen in, 'van die geschiedenis van het groote leger van Napoleon, u weet wel, vader, van de witte grenadiers; och toe, vertel ons dat nog eens!' - En de oude grenadier, die maar al te gaarne gehoor gaf aan de beden zijner kinderen, schoof nog wat dichter bij den haard, klopte zijn pijp eens uit en begon zijn verhaal:

Het groote leger, dat Napoleon in Europa had opgericht, smolt weg in de vlakten van Rusland. Toen de legerkorpsen van Oudinot, van Victor en van Dombrowsky zich te Orcha vereenigden, telden wij nauwelijks 40.000 man.

Achter ons brandde Moskou: dikke rookwolken stegen kronkelend ten hemel en de hoog opflikkerende vlammen van het ongetemde vuur kleurden ze met donkerrooden gloed. Welk een terugtocht was dat! Nooit heeft een nederlaag zooveel slachtoffers geëischt; doch ook geen enkele overwinning heeft ons ooit den Franschen moed meer doen bewonderen.

Na de veldslagen bij Malo-Iaroslavets, Mojaïsk, Krasnoïe, toen wij den moed der Beieren, der Piëmonteezen en der Spanjaarden van het leger van Jozef zagen verzwakken, voelden wij met het gevaar den moed onzer oude troepen Bourgondiërs, Normandiërs en Champagnards aangroeien; zij droomden van het land, dat zij weldra hoopten weer te zien; van de dorpen hunner kindsheid, van de velden, waar het koren rijpte, en van de hellingen, waartegen de wijnstok welig opwies... Zij gingen vooruit, stilzwijgend; zij leden, maar toch hoopten zij...

De lange weg van Viazma naar Smolensk was eindelijk afgelegd; de vereeniging van de troepen van Davout met de keizerlijke garde bracht ons versterking aan. Welke vreugde, oude kameraden terug te zien, die wij reeds verloren waanden in de kille doodwade der steppen! Na Orcha kregen wij een beetje rust. De sappeurs van de eerste divisie, dadelijk door den keizer aangewezen, hadden den bouw ondernomen van een brug over de Berezina. Hun arbeid moest beschermd worden. Het leger der Russische generaals Tsjitsjagoff en Wittgenstein drong van alle kanten toe en bedreigde onze linkervleugels.

Indien men slaags geraakte, was het onmogelijk de brug te leggen; voor ons zou dat een onherstelbare ramp wezen, want dan was de terugtocht afgebroken. Ingelicht door generaal Eblé gaf de keizer zijn bevelen, en toen werden wij aangewezen om de achterhoede, welke bestond uit achterblijvers, zieken, een trein artillerie en goederen van den generalen staf, tegen de aanvallers te beschermen.

Mijn afdeeling vatte, onder bevel van een luitenant, post bij een klein bosch, dat verscholen lag achter overblijfselen van boomen, welke men nog niet had in brand

gestoken, achter de verborgen affuiten van eenige kanonnen en de patroonkisten van de artillerie. Tegen den avond beval de luitenant ons, naast elkaar te gaan zitten rondom een zwak vuur, dat wij niet fel durfden doen branden, uit vrees onze tegenwoordigheid te verraden.

De eerste die geroepen werd om de wacht te betrekken was Jacques Lebadois, een stevige Normandiër. Jacques laadde zijn geweer, knoopte zijn grooten zakdoek om zijn ooren, hield nog even de handen voor het vuur en wenschte ons goeden nacht.

'Vergeet vooral niet,' sprak hij schertsend, 'mij op tijd af te lossen.'

Hij vertrok. Een oogenblik later bemerkten wij hem een honderd passen afstands op een hoogte, die onze stelling beheerschte. Regelmatig stapte hij heen en weer; wij zagen de schaduw zijner hooge gestalte gaan en komen; bij oogenblikken kwam de haren muts uit de schaduw te voorschijn, en schitterde het staal zijner bajonet ons tegen. Langzaam doofde het vuur aan onze voeten uit; wij werden door slaap overmand. Toen ik wakker werd sneed de ijskoude noordenwind mij in het gezicht. Ik zocht met mijn oogen Lebadois; weldra onderscheidde ik zijn hooge gestalte: hij stond onbeweeglijk en stil.

'Drommels,' dacht ik, 'het zal tijd wezen den armen kerel af te lossen!' En ik waarschuwde den luitenant.

De officier, die zich in zijn pels gewikkeld had, werd wakker. Het lantaarntje werd aangestoken, en hij wees Le Honnec aan Bij het hooren van zijn naam stond Le Honnec op, laadde zijn geweer en volgde den luitenant. Weldra waren zij tot op korter afstand van Lebadois genaderd, zij riepen hem aan. Lebadois antwoordde niet.

'Wel,' dachten zij, 'de snaak zal ingeslapen zijn.' De patrouille ging dus vooruit, bij den grenadier gekomen, lichtte de luitenant het lantaarntje op en keek den man in het gelaat...

Ja, hij was ingeslapen! Doch hij sliep een slaap, waaruit hij nimmer meer ontwaken zou. Hij was een wreeden dood gestorven; hij was bevroren op die plaats zelve!

Le Honnec, een goed Bretagner, maakte het kruisteeken, zond een kort, doch vurig gebed tot God en toen, zonder een woord te uiten, dat vrees of aarzeling verried, stak hij de bajonet op zijn geweer en betrok zijn wachtpost.

Nu hielden zij met tweeën daarboven de wacht: Lebadois rechtop in zijn verstijfde houding, Le Honnec, die heen en weer liep op korten afstand van zijn dooden kameraad.

Twee uren verliepen. Wederom riep de luitenant ons op tot de wacht. Degene, dien het lot ditmaal aanwees, was Pierre le Brave, een echte straatjongen van Parijs. Hij was een snaaksche knaap, die de gevaren van den oorlog, de koude, den hevigen wind niet telde. Steeds was hij blijmoedig gestemd, en in de uren van gevaar en nood moedigden zijn gulle lach, een grappig daar neergeworpen gezegde ons aan. - Pierre voegde zich bij den officier, en weer verliet de kleine groep het bivouac.

'Hè, Le Honnec! oude kameraad, ga naar de legerplaats terug om je te warmen, nu is het de beurt aan mij!'

Maar Le Honnec gaf geen antwoord en drukte steeds zijn geweer, dat op een onzichtbaren vijand gericht was, tegen zich aan.

Het gelaat van den officier drukte schrik en medelijden uit, en nameloos ontroerd keerde hij zich tot Pierre le Brave.

'Wees niet bevreesd, luitenant,' schertste deze. 'Er zijn wel andere dingen gebeurd. Het is alleen maar zaak zich sterk te houden...' En Pierre betrok zijn wacht.

Doch ook hij, de vroolijke gezel, zou nimmer meer ontwaken. Evenals Lebadois, evenals Honnec, werd hij doodelijk aan zijn post gekluisterd door den ijskouden noordenwind. Toen de luitenant en zijn patrouille kwamen om hem af te lossen, vonden zij hem geknield naast zijn makkers, de oogen wijd geopend en met starren doodenblik uitkijkende, of de Russische ruiters hen niet kwamen overvallen.

‘Ze zullen hier dus allen sterven!’ snikte halfluid de officier. ‘Maar het bevel is uitdrukkelijk. Er moet gewaakt worden opdat de achterhoede van het Fransche leger niet verrast worde door het leger van Tsjitsjagoff.’

Hij, die op Pierre volgde, was een Bourgonjer, met een frissche, roode gelaatskleur en die reeds menigmaal in alle landen van Europa ten strijde was getrokken. Op het oogenblik dat hij zijn wachtpost betrekken zou, strekte hij de hand uit naar den luitenant en sprak met een stem, die wel aandoening, doch geen vrees verried:

‘Druk mij de hand, officier, ik gevoel, dat ook ik bezwijken zal. Bid God, dat Hij onze zielen dáárboven genadig zij!’

De luitenant gaf den grenadier een stevigen, hartelijken handdruk en keerde naar het bivouac terug, waar een doodsche stilte heerschte.

Eene zelfde gedachte drong zich aan onzen geest op. Zooals wij daar zaten, ging om de twee uren één onzer den dood te gemoet. Er was niets tegen te doen. Plicht gebood ons. In mijn jas gewikkeld staarde ik in het kwijnende vuur zonder iets te zien. Toen voelde ik iets zachts over het gelaat gaan. Het begon te sneeuwen. Weldra werd ik overweldigd door een pijnlijke slaperigheid. Wat er om mij heen gebeurde scheen mij als een droom toe. Bij regelmatige tusschenpoozen stond de officier op, riep een schildwacht, bracht dien weg en keerde alleen terug. De sneeuw viel altijd door. Ik trachtte niet meer die geestverdooving van mij af te schudden, ik wachtte slechts mijn beurt af, ik was bereid...

Plotseling werd ik klaar wakker door een verward geroep van stemmen: ‘De vijand,.. de vijand!’ Het onverwacht, luid gegeven alarm, deed mijn verdooving wijken. De zon was opgegaan; de witte vlakte werd beschenen door haar stralen. Russische ruiters, als verspieders uitgezonden, naderden in galop. Reeds kon men ze onderscheiden, rechtop in het zadel, gewikkeld in hun groene uniform, de muts op het hoofd, aangevoerd door een maarschalk, wiens scherpe blik naar alle kanten bespiedend rondwaarde.

Ik dacht dat we verloren waren.

Eensklaps hield de vijandelijke officier zijn rijdier in. Hij keek met angst en schrik voor zich uit, aarzelde een oogenblik en toen zijn sabel opheffende gaf hij het teeken tot den terugtocht. Door schrik bevangen, maakten de Kozakken zich uit de voeten. Reeds werden hun schaduwen onduidelijker op de witte vlakte en waren weldra enkel stipjes, die zich op den horizon afteekenden. Zij gingen Tsjitsjagoff aankondigen, dat de doortocht bewaakt werd.

Maar wie bewaakte dan den doortocht?

Toen keek ik in de richting, die de oogen van den Kozak gevolgd hadden. En de herinnering van den verschrikkelijken nacht kwam in mijn geest terug.

Ja, het bosch werd bewaakt. De grenadiers stonden daar op

wacht, met het gezicht naar den vijand. Hun bajonetten schitterden, opgeheven ten hemel of uitgestrekt naar den horizon. Sommigen stonden stijf rechtop, de wapens tegen de borst gekneld, anderen lagen geknield achter de massa boomen, enkelen zaten in een groep als neergehurkt, weer anderen lagen op den grond en hadden het geweer vast, alsof zij aanlegden. En ik herkende allen! Deze, die als met zijn voeten in den grond genageld stond, met het gelaat gekeerd naar de onmetelijke vlakte, de oogen open, was de Bourgonjer. Die andere, kleiner, bijna bezwijkende onder het gewicht van de dikbesneeuwde muts, den mantel half opengerukt door den wind, was Pierre le Brave, en het was als zag ik op zijn lippen nog die guitige uitdrukking. Die aaar was Le Honnec, de andere Lebadois. En de overigen, ik noemde ze een voor een op. De sneeuw had de mutsen en mantels met een dikke, witte laag bedekt en zij had zich vermengd in de baarden, die langer schenen; zij zat vast op de geweren, en sloot die in helwitte scheeden. Aan spoken gelijk, stonden zij daar onze kameraden, op wie de sneeuw den geheelen nacht was neergevallen, onbeweeglijk, het wapen in den arm, den vinger aan den trekker. De witte grenadiers bezetten daarboven het bosch te onzer verdediging!

DE 'ROODE WOLK.'

Allen, die één voor één dien nacht vertrokken waren, zij waren getrouw gebleven op hun post, in de houding waarin de dood hen had verrast. Nu deed de zon de blanke sneeuw op hun haren mutsen schitteren, hun bajonetten glinsteren en hun dreigende schaduwen langer worden. Daar geplaatst om tegen den vijand te waken, bleven zij standvastig hun posten houden aan den rand van het bosch. Het waren schildwachten, die niemand of niets vermocht te doen wijken. Voor hen waren de Kozakken gevlucht.

Dien dag hadden de dooden voor ons gestreden.

Spoedig ingelicht over den terugtocht der Kozakken, snelde maarschalk Ney naar ons toe:

'Bravo! mijn getrouwen! Gij hebt het leger gered!'

Maar de luitenant stamelde bewogen:

'Ons moet u geen lof toezwaaien. Ziehier, wie alles gedaan hebben.'

En met uitgestrekte hand wees hij de witte grenadiers aan. Toen naderde de veldmaarschalk de heldhaftige groep. Hij groette de dapperen eerbiedig. Hij sloeg aan voor den langen Normandiër en voor den straatjongen van Parijs, voor den Bretanjer en Bourgonjer en voor al die zonen der verschillende provinciën van Frankrijk, die opgestaan waren om in hun sneeuwwit doodskleed den vijand op de vlucht te jagen. In naam van den keizer hechtte hij het eerekruis op hun verstijfde borsten. En, door onze tranen heen, die onzen blik schier benevelden, bemerkten wij de eervolle kleine teekenen op de blank-witte mantels.

MOEDER EN ZOON.

De roode wolk.

Zoo is hij dood, het geweldige opperhoofd der Roodhuiden, wiens krijgsgeschrei de 'blanken broeders' zoo vaak met ontsteltenis sloeg; een glorieloozen dood is hij gestorven: oud, blind, gebroken naar lichaam en geest, blies deze eenmaal geduchte zoon der wildernissen binnen de enge wanden van een armelijk blokhuis den laatsten adem uit. Op 85-jarigen leeftijd was hij een vergeten man, een opperhoofd zonder land of lieden, als een getemde leeuw in een dierentuin-hok.

Wie heeft niet, in zijn schooljaren, de heerlijk-opwindende Roodhuiden-verhalen van Gustave Aimard verslonden? Wie ziet niet in zijn herinnering herleven heel die wondere schaar van Indianen-hoofden en -vrouwen, jagers, woudloopers en spoorzoekers? het Vliegende Hert, de Tong der Hinde, Edelhart, Tranquille en Glazenoog, de elegante Fransche edelman-avonturier met zijn aristocratische kalmte, zijn glacé's en zilveren lorgnon?

Maar al die verhalen - helden vielen met eere op het oorlogspad en hun volgelingen droegen hun oorlogstropheeën, de bloedige skalpen der 'bleekgezichten' triomtelijk achter hun lijk en verhaalden rond het wachtvuur hun heldendaden aan de jongeren van den stam; déze held, laatste der tragische, ten ondergang gedoemde heldenschaar, die streep voor streep den blanken den toegang tot hun wildernis betwistte, is den glorie-dood niet mogen sterven: de blanke mannen hebben hem langzaam getemd. Maar in zijn goede dagen, toen mocht hij er wezen: 't gebeurde in 1866, dat eenige houtsprokkelende Amerikaansche soldaten, door Roodhuiden overvallen, met moeite zich redden binnen het fort Phil Kearny; een sterke troep gewapenden onder aanvoering van een kapitein werd uitgezonden om de Indianen te straffen; de Roode Wolk echter waakte: hij en zijn mede-hoofd, het Roode Blad, lokten met echt-Indiaansche sluwheid de 'bleekgezichten' in een hinderlaag, waarop zijn duizenden krijgers ze zonder genade afmaakten. Geen enkele blanke ontkwam den dood.

't Was niet zijn laatste krijgsdaad: jarenlang nog gaf hij den vijanden de handen vol werks; maar macht noch list kon op den duur de veroveringszucht der Amerikanen stuiten: al dieper en dieper werd het roode ras teruggedrongen in zijn wildernissen, al dunner en dunner werden de stammen, al meer minderde het aantal der weerbare mannen, tot met den Rooden Wolk het laatste stamhoofd verdween en met hem de oorlogsglorie van Amerika's oorspronkelijke bewoners.

Bij de platen.

Moeder en zoon. -

Of deze jonge Chineesche minder trotsch op haar jongen wezen zal dan onze Hollandsche moeders? We gelooven het niet; ze vindt het ten minste wat heerlijk met hem te poseeren voor den fotograaf, die zijn toestel op het aardige paar gericht houdt. Lachen doet ze er niet bij; 't geval is te gewichtig en te bijzonder; de jongen wend zijn hoofd af, als ging 't hem heelemaal niet aan, in tegenstelling met zijn Hollandsche confraters, die een puntjes-zoekenden kiekjesman geen minuut met rust laten om 'asjeblieft erop' te mogen.

Moeder en kind zijn keurig in 't pak, eenvoudig en licht, zooals doelmatigst is in sommige streken; de veelkleurige parasol beschut het bloote hoofd der jonge vrouw tegen al te vinnige zonnestralen, haar kleedij heeft veel overeenkomst met de 'Sarong en Kabaja' der inboorlingen onzer Oost-Indische bezittingen. Ook de knaap ziet er niet onaardig uit; zijn, naar onze begrippen, veel te lange mouwen dunken ons wel wat onpractisch, maar de fraaie lijnen-figuren op de gewaden van moeder en kind geven ons geen gering denkbeeld van de sierkunst der vervaardigers.

[Nummer 23]

MGR. DR. ANDREAS JANSEN.

Mgr. Dr. Andreas Jansen.
Bij zijn portret.

Het is een waar voorrecht, bij het welgelijkend portret van mijn hooggeschatten oud-leer-meester en vriend, Mgr. Dr. Andreas Jansen, een levens- en karakterschets van hem te mogen beproeven, nu zijn sympathiek en altoos blijmoedig gelaat weldra in den zilveren glans van het priesterjubilé gaat stralen.

Zóó aangenaam is mij deze taak, dat ik ze niet gaarne aan een ander zou hebben afgestaan. Want zou de feestelijke gelegenheid niet meer dan welkom zijn, om althans een weinig af te dragen op een oude schuld van dank en vereering, de passende gelegenheid tevens om zich openlijk te verheugen over een kostbaren schat, die jarenlang in ons bezit was? 'Een trouwe vriend - zoo leert immers de Prediker - is een sterke schutse; wie hem gevonden heeft, vindt een schat. Met een trouwen vriend is niets te vergelijken; en tegen de waarde zijner trouw weegt goud noch zilver op.'

Nog aanlokkender wordt mijne taak, omdat hier inderdaad stof in overvloed te vinden is voor een door inhoud en afwisseling waarlijk interessante levensschets. De lezer oordeele zelf, in hoeverre zij slaagt.

***

Joannes Andreas Henricus Gerardus Jansen werd geboren te Zwolle, den 3den Januari 1849. Zijn vader: Bernardus Hubertus, en zijn moeder: Theresia, droegen alle twee den familienaam Jansen, in ons vaderland zóó algemeen, dat hij nauwelijks meer als familienaam gelden kan. Vermoedelijk zal onze Dr. Jansen wel Goethe nazeggen:

> Vom Vater hab ich die Statur,
> Die Mutter gab die fröhliche Natur
> Und Lust zum Fabulieren.

Want zijn moeder heette, om haar geestigheid en gulheid van aard, bij de Zwolsche bekenden nooit anders dan: 'vroolijke Trees.' Van beide zijn ouders erfde hij ongetwijfeld dien warmen katholieken godsdienstzin, welke vanouds bij de familie inheemsch was.

Na eerst de lagere en vervolgens - sedert 1862 - de Latijnsche school te Zwolle bezocht te hebben, volgde hij van Januari 1863 tot Augustus '69 de lessen aan het koninklijk Paulijnsch gymnasium te Munster in Westfalen. Hier kreeg hij domicilie in het Collegium Heerde, dat tegen het einde der 15de eeuw gesticht was door den prelaat Johannes Heerde, om te dienen als internaat voor de nakomelingen zijner broeders, die het Munstersche gymnasium zouden bezoeken. Van moederszijde behoorde onze Andreas tot de afstammelingen van een dier broeders, en zoo kon hij in genoemd college een plaats krijgen.

Na zijn gymnasiale studies te hebben voltooid, werd hij den 15den October 1869 ingeschreven als student in de theologie en philosophie aan de Koninklijke Akademie van Munster, waar hij o.a. de vermaarde oriëntalisten Bickel en Rohling tot professoren had. Gelijktijdig werd hij praeceptor aan het Collegium Heerde, dat hij kort te voren als alumnus had verlaten. Niet lang daarna kwam als praeses aan het hoofd van dit College te staan Dr. Franz Hulskamp, die aan den jeugdigen praeceptor zijn persoonlijke vriendschap schonk. Nog altoos herdenkt Dr. Jansen met groote erkentelijkheid den leerzamen omgang met prelaat Hülskamp, die zich naderhand

als geleerde en publicist, inzonderheid als redacteur der voortreffelijke *Literarische Rundschau*, een zeer gunstigen naam verwierf.

De jonge 'Holländer' met zijn open karakter en joviale inborst vond trouwens in de akademische kringen van Munster overal gemakkelijk vrienden. Misschien zelfs *te* gemakkelijk. Want reeds in het eerste semester verloor hij zijn aanvankelijke roeping tot het priesterschap uit het oog, en sindsdien zou hij philologie gaan studeeren. Of er evenwel van de philologische studie veel terechtkwam? Meer trok hem destijds waarschijnlijk aan de zoogenaamde 'bierologie', waarvoor het jolige studentenleven eener Duitsche universiteit zoo bijzonder geschikt is. Wanneer het gold een 'fröhlichen Durst' te toonen en dien nog ijveriger te lesschen, omdat de keel door een opgewekt studentenlied of hoogdravenden toast ('Bierpauke') te droog geworden was, dan bleef onze Hollander alweer bij geen enkelen volbloed-Germaan ten achter. Hij muntte zelfs in studentikoze welsprekendheid boven zijn makkers zoodanig uit, dat zij hem tweemaal verkozen tot 'Ordner' of voorzitter der katholieke studentenvereeniging 'Germania', die onder zijn bezielde leiding opbloeide zooals nooit.

> O alte Burschenherrlichkeit
> Wohin bist du verschwunden!

Omstreeks Paschen 1872 verliet de jonge philoloog Munster. Hoeveel schoone en dierbare herinneringen hij daar ook achterliet, hij was toch met hart en ziel Hollander gebleven. Nergens gevoelde hij zich beter thuis dan in het eigen lieve vaderland. Om zich hier blijvend te kunnen vestigen, behaalde hij des zomers de acte M.O. in de Hoogduitsche taal en letterkunde, en om nog ruimere onderwijsbevoegdheid te verkrijgen, liet hij zich in den herfst inschrijven als student aan de letterkundige faculteit der hoogeschool te Groningen. Zijn oom Mgr. Frederik Jansen, wiens aandenken nog altijd te Groningen in diepe vereering onvergetelijk voortleeft, was er deken en pastoor der Sint-Martinuskerk. Deze trok zich het lot van zijn veelbelovenden neef bijzonder aan en stelde hem gaarne een passend verblijf in zijn ruime pastorie ter beschikking. Maar de nobele priester werd veel meer dan een gastvrije hospes; hij was en bleef voortdurend een verstandige en liefdevolle Mentor, een tweede vader als 't ware voor den levens-lustigen Muzenzoon.

Het neefschap van en de inwoning bij 'deken Jansen', die zelf ook onder de andersdenkenden van het overwegend-protestantsche Groningen zeer in aanzien was, verhinderden volstrekt niet, dat den jongen ultramontaan - zoo werd onze litterator weleens genoemd - door zijn hoogleeraren en medestudenten wederkeerig een warme sympathie werd toegedragen. Hij was zelfs een gunsteling van den edelaardigen professor Van der Wyck, die toen nog te Groningen de philosophie doceerde en sindsdien met hem een nooit verflauwde vriendschap onderhield. Hij telde van nature toonaangevende studenten als den tegenwoordigen Dr. Woltjer, professor aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en lid der Eerste Kamer, alsook den later bekenden psychiater Dr. Antoon Tellegen, onder zijn boezemvrienden.

Na in October 1873 tot candidaat in de letteren te zijn bevorderd, dong hij, weliswaar niet met volle instemming van zijn altoos zorgzamen heeroom, naar de betrekking van leeraar aan de pas-opgerichte katholieke H.B.S. (driejarige cursus) te Amsterdam, waarvan de heer H. Raëskin directeur was. Drie jaren bleef hij aan deze inrichting werkzaam. En natuurlijk was hij er de goede vriend van oud en jong. Jos. Alberdingk Thijm nam hem gretig op in zijn intiemen kring, waar geregeld de fraaie kunsten en letteren werden beoefend, en beschouwde hem als een gelukkige aanwinst voor zijn bekende Vondel-avonden. Met Vondelstudie had de jeugdige litterator zich trouwens reeds speciaal bezig gehouden. In het begin deszelfden jaars had hij namelijk een Duitsche bloemlezing uit Vondel in het licht gegeven:

Gedichte von Joost van den Vondel, von Ferd. Grimmelt und Andr. Jansen (Münster, Adolf Rüssell).

In het derde jaar van zijn verblijf te Amsterdam kwam bij onzen docent de roeping tot het priesterschap weer boven. Zij liet hem geen twijfel meer over den te volgen weg: hij zou nu theologie gaan studeeren. Maar alvorens hiertoe over te gaan keerde hij, vooral op raad van Mgr. den aartsbisschop A.J. Schaepman en van Dr. Schaepman, met wien hij toen reeds nauw bevriend was, in den herfst van 1876 naar Groningen terug, waarheen de altoos gulhartige heeroom vriendelijk hem wenkte, om er zijn letterkundige studies te voltooien. Het volgende najaar legde hij zijn doctoraal examen af en 17 Juni 1878 promoveerde hij tot doctor in de letteren, op een proefschrift: *De Tacito Dialogi auctore*.

Enkele maanden later ontving hij te Utrecht, uit de handen van Mgr. Schaepman, de Tonsuur en de wijding van het Sub-diaconaat.

Dr. Jansen had nu definitief den geestelijken stand omhelsd.

***

Om zijn theologische vorming te verkrijgen, ging hij begin October naar de Eeuwige Stad. Waarschijnlijk op dringenden raad van Dr. Schaepman, die eens zeide: ‘Wie geheel zijn leven de zon in zijn ziel wil dragen, moet in zijn jeugd den vollen doop gaan halen in Rome's gouden zon.’

Van dit volkomen juiste woord is Dr. Jansen zeker nog altoos een levende bevestiging. Zijn klassieke voorbereiding moest hem wel doen smachten naar en maakte hem bij uitnemendheid vatbaar voor een langdurig verblijf in de Eeuwige Stad, waarover reeds Horatius getuigde, dat men nergens ter wereld iets grootscher aanschouwen kan:

> Possis nihil urbe Roma
> Visere majus.

Zijn priesterlijke roeping moest het wel begroeten als een ideaal, dat zij verwezenlijkt mocht worden in de hoofdstad der katholieke wereld, in het Rome der Pausen en Martelaren, vanwaar de eminente bisschop van Luik, Mgr. C. van Bommel, eens vol geestdrift schreef: ‘O Rome, que tu es grande et toujours sainte! Tout y est monument réligieux, tout y est preuve de la vérité religieuse.’[1)]

Nog een ander merkwaardig getuigenis verdient hier te worden aangehaald als hoogst toepasselijk op Dr. Jansen. 't Is het treffende woord van den genialen Mgr. Gerbet: ‘L'étude de Rome dans Rome fait pénétrer jusqu' au sources vives du Christianisme. Elle rafraîchit tous les bons sentiments du coeur et dans ce siècle de tempêtes, elle répand une merveilleuse sérénité dans l'âme.’ Deze grondige studie van Rome in Rome-zelf, die laat doordringen tot de levende bronnen van het Christendom, die alle nobele gewaarwordingen des harten opfrischt en te midden van onzen stormachtigen tijd in onze ziel een wonderbare kalmte verspreidt, deze voor een jeugdigen Leviet door niets te vervangen studie heeft Dr. Jansen gedurende vier jaren met al de toewijding,

1) O Rome, wat zijt gij groot en altoos heilig! Hier is alles monument van den godsdienst, hier is alles bewijs voor de religieuze waarheid.

die in hem was, vlijtig beoefend. Zij gaf hem de noodige en duurzame stuwkracht in zijn verdere levensrichting.

Al dien tijd woonde hij in het Duitsche priester-college van Campo Santo, vlak naast de Sint Pieter, waar thans Mgr. Dr. Schaepman begraven ligt. Hier genoot hij vriendschappelijken omgang met beroemde kerkhistorici als pater Heinrich Denifle O.P. en Dr. Ludwig Pastor, met groote archeologen als De Rossi en Marucchi, met invloedrijke prelaten als Mgr. De Waal, den geleerden rector van Campo Santo, en diens vertrouwden raadsman Mgr. De Montel. Verder met de vele aanzienlijke mannen uit Duitschland, zoowel geestelijken als leeken, die bij hun verblijf in de Eeuwige Stad zelden of nooit vergeten een amicaal bezoek te brengen aan het:

> ... Schwalbennest am Riesendom
> Kin deutsches Heim im goldnen Rom,

en zelfs gaarne er een gastvrij onderdak vinden.

Buitenshuis kwam hij dikwijls in aanraking met allerlei mannen van beteekenis, die Rome, cosmopolitischer dan eenige andere plaats ter wereld, u gedurig te kust en te keur laat ontmoeten. Bij de prinselijke familie Giustiniani Bandini fungeerde hij gedurende anderhalf jaar als huisleeraar in het Duitsch voor de beide kinderen don Carlo en donna Nicoletta, aan wie hij wekelijks een paar uren onderricht gaf. Toen in 1880 het Vaticaansche archief werd opengesteld voor de geschiedvorsching, was Dr. Jansen de eerste Hollander, die het bezocht. Enkele vruchten zijner nasporingen legde hij neer in het *Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht* (Deel IX en XII).

De hoofdzaak evenwel bleef natuurlijk de studie der theologie. Reeds binnen een jaar was hij zoover gevorderd, dat hij Paaschzaterdag 1879 tot diaken en 31 Mei daaropvolgende priester kon worden gewijd. Nadien volgde hij geregeld de theologische lessen aan de Minerva, waar hij 2 Juni 1882 een nieuwen doctorshoed, nu in de godgeleerdheid ‘ad mentem D. Thomae Aquinatis’, behaalde.

Intusschen was sedert eenige maanden aan het Seminarie te Rijsenburg een leerstoel vacant geworden door het overlijden van professor Mutsaers. Dezen leerstoel droeg Mgr. de Aartsbisschop, met ingang van 1 Januari, aan Dr. Jansen op; maar de nieuwe titularis zou dien eerst bezetten, wanneer hij zijne theologische studies geheel en al had voltooid. In October 1882, bij den aanvang van het nieuwe studiejaar, begon hij zijn lessen, die verdeeld waren over het Oude Testament en de oudere kerkelijke geschiedenis. Want de nieuwe kerkgeschiedenis, na het Concilie van Trente, bleef twee uren wekelijks aan Dr. Schaepman voorbehouden.

Met groote opgewektheid aanvaardde professor Jansen zijne dubbele taak, die grootendeels nieuw voor hem was. Zoowel de kerkelijke geschiedenis als de studie van het O.T. trok hem levendig aan, vooral laatstgenoemde, waaraan hij tot heden onverpoosd trouw gebleven is. Onnoodig te zeggen, dat zijn lessen gewoonlijk frisch en onderhoudend waren als de eigen persoonlijkheid des hoogleeraars, en dat diens loyale en openhartige, door een warm-kloppend hart bezielde manier van optreden door de studenten wederkeerig met sympathie en vertrouwen werd begroet. Nergens zoo waar als ten overstaan der jeugd is het woord van Lacordaire: ‘La sympathie ne se refuse qu' à celui qui ne l'inspire pas, et celui-là l'inspire qui en porte en lui-même le généreux ferment.’[1)]

Iemand van zoo veelzijdigen aanleg en bewegelijken aard als Dr. Jansen kon echter zijn rusteloozen drang tot actie niet uitsluitend binnen de muren van het Seminarie beperken. Ook elders viel op verschillend gebied zooveel goeds te doen,

1) De sympathie wordt alleen geweigerd aan hem, die ze niet in te boezemen weet, en degene boezemt haar in, die er in zichzelf den edelmoedigen zuurdeesem van bezit.

waarvoor zijn eigenaardige opleiding en gaven hem bij uitnemendheid geschikt maakten. Zonder voorbehoud gaf hij zich dus, overal waar hij met woord of daad nuttig kon zijn.

Meermalen nam hij een publieke spreekbeurt waar, en zijn meest geliefkoosd onderwerp was dan het christelijk Rome, dat hij in den gloed der liefde met levendige kleuren te beschrijven wist. De Vereeniging tot bevordering van het katholiek bijzonder onderwijs in het Aartsbisdom had een bekwamen secretaris noodig; professor Jansen scheen hiertoe terstond de aangewezen man, en hij zette aan de Vereeniging, op zijn initiatief gesteld onder de schutse van Sint-Ludgerus, nieuw en bloeiend leven bij. Twee vermogende factoren, om haar te steunen, bracht hij in beweging: de organisatie der onderwijzers-zelven, waarvoor hij onder hooge goedkeuring van Mgr. den Aartsbisschop eerst de Sint-Gregoriusvereeniging, voor hoofden der school afzonderlijk, en later ook de Sint-Lebuinus-vereeniging, zoowel voor hoofd- als voor hulponderwijzers, in het leven riep; maar tevens de organisatie der in het bijzonder onderwijs belangstellende Katholieken, zoodat de Sint-Ludgerus-vereeniging weldra tal van plaatselijke afdeelingen in het Aartsbisdom won.

Voor de bevordering van het katholiek bijzonder onderwijs en der onderwijzersbelangen, die nu door subsidie- en pensioenfondsen beter gewaarborgd zijn, heeft Dr. Jansen, steeds gerugsteund door het vaderlijk gezag van Mgr. den Aartsbisschop, in trouwe samenwerking met wijlen Dr. Schaepman als voorzitter, zich dan ook superieur en onbetwist verdienstelijk gemaakt. De onderwijzerswereld vooral kent en vereert hem als zoodanig.

Toen in 1888 het katholieke Nederland zich moest opmaken tot een waardige jubelviering van het gouden priesterfeest van Paus Leo XIII, benoemde het Doorluchtig Episcopaat te dien einde een centraal-comité en Dr. Jansen tot secretaris. In deze tijdelijke functie had zijn organisatie-talent de gunstigste gelegenheid om zich volop te ontplooien. Hij werd de stilzwijgend-erkende leider der grootsche manifestatie van Nederland's kinderlijke liefde en trouw jegens den Roomschen Opperpriester, die toen op touw gezet is en tot den gelukkigsten uitslag heeft geleid. Hij was de ziel der onderneming, die ons landje op de Vaticaansche Tentoonstelling en bij de nationale bedevaart van hulde zoo waardig deed vertegenwoordigen. Het monumentale prachtwerk *Neerlandia Catholica*, dat aan Paus Leo als jubelgave werd vereerd en een volledig overzicht bood der vruchtbare ontwikkeling van het katholieke leven in ons vaderland, kwam voornamelijk tot stand door de onvermoeide zorgen en bemoeiingen van Dr. Jansen.

Wanneer het katholieke Nederland destijds in waarheid trotsch mocht zijn op de gunstige figuur, die het in de rij der volkeren maakte aan den voet van Paus Leo's in gouden jubelglans schitterenden troon, dan kon Dr. Jansen gerust zeggen: ‘Quorum pars magna fui.’ Zijn ongemeene verdiensten werden rechtmatig erkend door den H. Stoel, die hem benoemde tot Geheim Kamerheer, en door een groot aantal Nederlandsche Katholieken, die hem in een fraai-verlucht album hun dankbare hulde eenparig betuigden.

Bovendien nam Dr. Jansen als 1^{e} secretaris jarenlang een werkzaam aandeel in het de christelijke kunst bevorderend streven van het Sint-Bernulphusgilde, met name aan de samenstelling van deszelfs belangrijke, alleen maar te sporadisch verschijnende Jaarverslagen. Toen in 1892 een commissie van Nederlandsche Seminarie-hoogleeraren zich vormde, om een nieuwe vertaling te bewerken van het Oude Testament, kreeg hij alweer een groot deel van den arbeid voor zijne rekening. Dat deze standaardpublicatie nog altoos op haar algeheele voltooiing laat wachten, ligt zeker niet aan een tekort van toewijding en ijver bij Dr. Jansen, die sinds jaar en dag van enthousiasme voor deze onderneming blaakt.

Eindelijk - lest best - zijn allerheilzaamste actie op en onder de katholieke studenten.

Zonder iets te willen afdingen op de boven mijn lof uitstaande verdienstelijkheid van den geleerden pater H. van Schijndel, S.J., die zich in 'Geloof en Wetenschap' te Amsterdam een roemvollen naam voor altoos heeft verzekerd, zoo geloof ik toch, dat eigenlijk aan Dr. Jansen de eerepalm toekomt, wat de specifieke organisatie der Roomsche studenten betreft. Hij begon daarmede in 1889 te Utrecht, doch trad persoonlijk zoo weinig mogelijk op den voorgrond. Met algemeenen bijval werd de katholieke studentenvereeniging 'Veritas' opgericht, onder de zinspreuk: 'Deus scientiarum Dominus', God is de Heer der wetenschappen. Het was, indien ik mij niet vergis, de eerste zelfstandige vereeniging van dien aard in den lande. Thans bezitten ook Amsterdam, Leiden, Groningen en Delft eigen katholieke studentenvereenigingen, die bloeien als om strijd, reeds tweemaal in 't openbaar een krachtig levensteeken gaven door het welgeslaagde *Annuarium,* jaarlijks haar leden oproepen tot een retraite of geestelijke afzondering en nog onberekenbaar veel goeds beloven voor de toekomst.

Aan Dr. Jansen ongetwijfeld de eer, tot deze prachtige studentenactie zooveel hij vermocht te hebben bijgedragen.

Toevallig met katholieke studenten te Utrecht [i]n aanraking gekomen, merkte hij spoedig op, hoezeer deze nog onervaren jongelui aan allerlei gevaren naar geest en hart zijn blootgesteld en hoezeer hun moeilijke positie kan worden gesteund door organisatie, die vanzelf ook behoorlijke leiding moet geven. Uit eigen ervaring kende hij de voordeelen van het katholieke vereenigingsleven der studenten, en geen oogenblik aarzelde hij, om die ondervinding aan te passen op de gewijzigde toestanden, die zich te Utrecht voordeden. Hij gevoelde als bij instinct de rechtmatigheid der klacht: 'Doordat voor de meer ontwikkelden te weinig gedaan wordt, hebben velen zich van ons afgewend.'[1)] Hij begreep, dat in onzen tijd van intellectueele verwording en sociale gisting de katholieke zaak vooral behoefte heeft aan wetenschappelijk-gevormde mannen, die voor hun diepgewortelde geloofsovertuiging openlijk durven uitkomen en metterdaad ook uitkomen door hun voorbeeld en woord.

En daarom gaf Dr. Jansen zijn beste krachten aan het katholieke vereenigingsleven der studenten. 'Il payait de sa personne.' Wel is waar nam hij geen officieele plaats in als moderator of geestelijk adviseur. Zelfs wenschte hij die niet, om aan de Vereeniging zooveel mogelijk vrijheid van beweging en zelfbestuur te laten. Eerst toen hem dit dringend aangeboden werd, nam hij eenvoudig het eere-lidmaatschap aan. Maar desniettemin oefende hij in 'Veritas' steeds en oefent hij nòg een overwegenden invloed uit, die om zoo liever wordt aanvaard, naarmate zij minder zich doet gevoelen. Iemands beteekenis en invloed zijn gelukkig niet geheel afhankelijk van het ambt, dat hij bekleedt, of van den titel dien hij voert, doch hangen nog meer af van zijn persoonlijke waarde.

De vorige maand, 25-27 April, herdacht 'Veritas' plechtig het derde lustrum van haar bestaan. Zonder vrees voor tegenspraak kan zij veilig de meest-bloeiende katholieke studentenvereeniging in ons land genoemd worden. Voor een overgroot deel is zulks toe te schrijven aan den persoonlijken invloed van Dr. Jansen, die zich onder de studenten zelf weer student gevoelt, met hen weet mee te leven en mee te denken, onder hen de onmisbare jovialiteit en tegelijk den passenden ernst levendig houdt en aan hunne Vereeniging als het ware *zijn* geest, te voren

1) A.M.P.C. Poelhekke: *De Katholiek*, Januari 1900, blz. 63.

gedrenkt aan den geest der katholieke studentenvereenigingen in Duitschland, wist over te storten.

Hèm komt zeker in ruime mate de lof toe, door Mgr. den Bisschop van Sint-Gallen eens uitgesproken: 'Wer dazu mitwirkt, dass nur ein halbes Dutzend katholischer Akademiker den Glauben bewahrt, sich tüchtig ausbildet und trotz der lockeren Umgebung Charakter und Gesundheit nicht ruinirt, hat sich um Kirche und Vaterland verdient gemacht.'[1)]

***

Museum van Oude Kunst, München.
ABRAHAM'S OFFER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN REMBRANDT.

Sedert November 1896 is Dr. Jansen pastoor in het landelijke Bunnik, waarvan men de schilderachtig aan den Rijnstroom gelegen pastorie telkens zoo gaarne opmerkt, wanneer men van Utrecht naar Driebergen spoort. Zijn boeren houden natuurlijk veel van hun altoos voor iedereen bereidwilligen en edelmoedigen herder. Nòch de dubbele doctorstitel, nòch het deftige paarsch maken hem minder toegankelijk voor zijn eenvoudige parochianen. Allermeest tot de kleinen en zwakken voelt deze forschgebouwde man - bovenal man van *hart* en zoo kinderlijk van gemoed - zich aangetrokken.

Straks, op 31 Mei, zal Mgr. Dr. Jansen het geluk hebben, zijn 25jarig priesterfeest te vieren. Doch ook vèr buiten den kring zijner parochie zal men zich beijveren, om den zilveren Jubilaris naar verdienste waardig te huldigen. Indien ik hier bij voorbaat een heilwensch mag uitspreken, dan weet ik geen beteren dan zooals te ontleenen valt aan een der aangenaamste herinneringen uit zijn anecdotenrijk leven.

Toen Dr. Jansen nog te Rome vertoefde en het maandschrift *Onze Wachter* niet zelden maar àl te lang op zijne verschijning liet wachten, schreef hij als 'Desiderans' aan de nalatige Redactie een ondeugend versje, waarin o.a. deze strofen voorkwamen:

Waar, waar blijft Onze Wachter
En fiere Paladijn,
Hij, die ten eeuwgen dage
Tot onze hulp zou zijn?

1) Wie ertoe medewerkt, dat maar een half dozijn katholieke studenten het geloof bewaart, zich degelijk ontwikkelt en ondanks de verleidelijke omgeving karakter en gezondheid niet verwoest, heeft zich verdienstelijk gemaakt voor Kerk en Vaderland. (Vgl. *Hist. pol. Blätter*, Bd. 122, S. 245.)

....
Wij wachten, wachten, wachten
In smart en angst en nood;
We vragen met Lenôre:
'Bist untreu oder todt?'

Dr. Schaepman nam deze vriendelijke scherts in *Onze Wachter* op en voegde bij de aanmaning terstond zijn goedlachsch, maar tevens met breede vlucht serieusdichterlijk antwoord:

Hebt gij nog nooit vernomen
Hoe, om de zeven jaar,
Door elk gestel komt stroomen
Een strooming wonderbaar?
....
Hebt gij dat nooit vernomen
Gij, Mentor, jong en blij,
Die ons zoo geestig tuchtigt
Met schalke spotternij?

Welnu, aan de volgende twee strofen durf ik een kleine variatie geven. Dan blijven ze thans nog op onzen zilveren Jubilaris bijzonder toepasselijk:

U moog' de God van 't leven,
Des levens echte bron,
Genaderijk steeds geven
Wat Zijn genà begon.

Den frisschen lust in 't leven
De kracht in Zijnen strijd,
't Geloof, de hoop, de liefde
En 't alles Hem gewijd.[1)]

Ziedaar op 31 Mei a.s. mijn dankbare bede, en veler in den lande hartgrondigen wensch.

Utrecht.

Dr. G. Brom.

Abraham's offer.
Naar de schilderij van Rembra[n]dt, in het Museum van Oude Kunst te München.

In de feest-week, gewijd aan de vereening van het Allerheiligste Altaargeheim, past het te gedenken, hoe het Offer des Kruises, op onbloedige wijze voortgezet in de H. Mis, zinrijk wordt vóórafgebeeld door het offer, dat Abraham de aartsvader met zijn zoon Isaak Jehova bood.

't Was wel een wanhopig-zware plicht, dien God oplegde aan Zijn dienaar: Isaak, het kind zijner liefde, den vurig verbeiden eeniggeborene van Sara, zijn beminde huisvrouw, de hoop zijner grijsheid, te offeren op het vuuraltaar!

't Geschiedde op een morgen, dat de aartsvader, de kudden náturend, die met zijn herders te weide trokken, de stem Gods uit de wolken vernam, zeggend zijn naam:

- Abraham!

1) Schaepman: *Nieuwe Gedichten,* blz. 127-137.

En Abraham antwoordde:
- Hier ben ik, Heer.
En wederom sprak Jehova:
- Neem uw zoon, uw eenigen, dien gij lief hebt: Isaak, en ga henen naar het land Moria en offer hem aldaar tot een brandoffer op een van de bergen, dien Ik u zeggen zal...
Des anderendaags stond de vader vroeg op, zadelde zijn ezel en nam twee van zijn knechten met zich, en Isäak, zijn zoon; hij kloofde hout voor het brandoffer, maakte zich op en ging naar de plaats, die God hem gezegd had.
Twee dagen waren zij voortgegaan, de vader diep verslagen,

de knaap huppelend aan zijn zijde, argeloos en blij; Abraham biddend, dat Jehova hem niet beproeven zoude bóven zijn krachten. Den derden ochtend, als zij de bergen van Moria rijzen zagen, sprak Abraham tot de beide dienaren:

- Blijft gij hier met den ezel, terwijl ik en mijn zoon zullen henengaan tot gindschen bergtop; daar willen wij bidden, en als wij gebeden hebben, zullen wij tot u wederkeeren. Zoo sprekende nam de vader het hout voor het brandoffer van zijn lastdier en legde het op Isaäk, zijn zoon; hij zelf nam het vuur en het mes, en te zamen gingen zij bergopwaarts.

Als zij boven gekomen waren, zag het kind om zich heen' en, nergens het offerdier speurende, noch hooiend het blaten, zei het zacht-vragend:

- Vader...

De vader, sprakeloos van smart, zag henen naar zijn zoon, en zijn sidderende stem tot vastheid dwingend, sprak hij:

- Mijn kind...

Toen kòn hij niet verder.

- Vader, ik zie wel het vuur en het hout, maar waar is nu het lam voor het brandoffer?

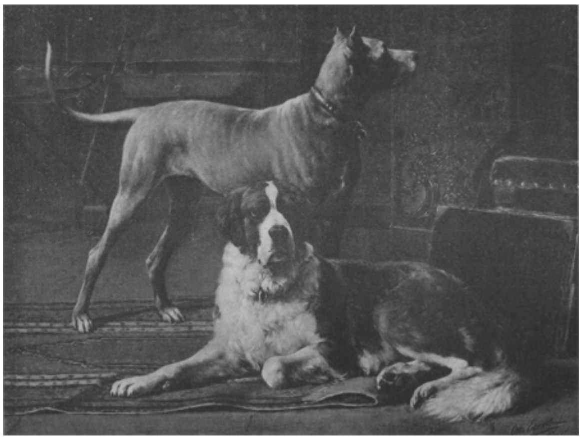

IN HET ATELIER VAN DEN DIERENSCHILDER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN OTTO EERELMAN.

De vader voelde zijn borst benepen van deernis; maar met een laatste vlaag van hoop in 't hart, antwoordde hij:

- God zelf zal daarin voorzien, mijn jongen; en hij begon de spaanders op te stapelen voor het altaar, waarbij het kind, vroom en blijmoedig, meehielp. Toen bond hij den gewilligen knaap de armen kruiselings op den rug en hief hem op, om hem neder te leggen op den houthoop; maar het gelaat wendde hij af, om den blik der onschuldige vraag-oogen niet te zien, noch den doodsstuip in 't sterven. Dan verhief hij voor de laatste maal zijn bedroefde ziel hulpzoekend tot den Allerhoogste en legde zijn sidderende linkerhand op het gelaat van den knaap - die, begrijpend, geen weerstand bood - want zoo zou hij niet zien hoe de vaderlijke hand hem den doodsteek toebracht. Dan trok hij zijn dubbel-gewet offermes uit de scheede, gereed tot toestooten - als plotseling een sterke vuist de zijne greep, zoodat het mes ten gronde kletste en een stem, machtig als die des donders, hem in de ooren klonk:

- Abraham, Abraham...

- Hier ben ik, Heer, vermochten zijn sidderende lippen nauw te stamelen, en, opziende, zag hij zweven boven zich een schoonen engel, zeggende:

- Strek uw hand niet uit naar den jongen, en doe hem niets; want nu weet uw Hemelsche Vader, dat gij gehoorzaam zijt, en uw zoon, uw eenige, Hem niet hebt willen onthouden.

Overstelpt van dankbare vreugde, bleef Abraham den engel nastaren, wiens witte kleed wegwuifde in het blauw, en snikkend omhelsde hij zijn kind, hem ten tweeden male gegeven, en beiden loofden Gods goedertierenheid, die het offer des onschuldigen niet gewild had.

In de struiken vernamen ze nu het blaten van een schaap, en omziende bemerkten zij een ram, die de takken schudden deed, waarin zijn horens zich verwarden. En zij namen het en offerden het den Heer.

De onschuldige Isaäk is een voor-afbeelding van het Lam zonder vlekken, Dat vrijwillig voor ons ten dood ging op den berg des kruises en onder de gedaanten van brood en wijn Zijn heilig Lichaam en Bloed ons in eeuwigheid gelaten heeft tot Brood des Levens en Drank der Onsterfelijkheid, tot Zoenoffer voor onze zonden in het Sacrificie der Mis.

Vondel, onze groote dichter, heeft in het derde boek zijner *Altaergeheimenissen* in schoone woorden weergegeven en geduid naar de gewijde beteekenis, wat Rembrandt, onze grootste schilder, ons voor oogen tooverde in lijnen en kleuren. Nadat de dichter het treffende tafereel heeft doen leven voor onze verbeelding, zegt hij de geheimzinnige beduidenis aldus:

d' Aertsvader, dus geredt op 't ongezienst,
Zagh afgebeelt den dubblen outerdienst,
De bloedige en onbloedige offerhande
Des Heilants, die in liefde 't onswaert brande.
Zet Isac hier, daer Kristus, tegens een,
Zij hebben iet byzonder, iet gemeen:
De boon, gestiert uit 's hemels hooge poorte,
Voorspellen elcx naemhaftige geboorte;
Waer voor Natuur te rugh springt uit haer' stant.
Een ieder is zijn vaders eenigh pant,
En erfgenaem van zoo veel rijckdoms t' samen.
Zij dragen bey geen ongewilde namen,
Belovende behoudenis, of vreught.
Zij stemmen in gehoorzaemheit, een deught,
Die offerhande en gave gaet te boven.
Zij klimmen beide om eenen God te loven,
En Zijnen naem t' aenbidden, zonder ergh,
En torssen 't hout op eenen offerbergh.
Zij laten bey zich knevlen en gezeggen,
En op het hout geoffert nederleggen.
Zij wachten bey den slag en steeck van 't stael,
Zoo wegen zij elckander in een schael,
Tot dat de ram de strot wordt afgesteken;
Het bloet beginn' ten outer af te leken,
Te schilderen den rooden offerzoen
Des Zoons, die zoo den eischer moet voldoen,
Maer Isak, die den Doot zagh onder oogen,
En lagh gedoemt, en voor het zwaert gebogen,
Behoudt zijn bloet, en plengt niet eenen straal;
Opdat hij u den reinen dienst afmael',
Die eeuw op eeuw gespelt van Malachias,
Des Paeschnachts nam zijn' oorsprong in Messias,
Den eenigen, die willigh zich alree
Geheilight had aen 't hout, op d' offerstee.
Heeft Isaks hals geen' druppel bloets vergoten,

Ons leven lagh in eedler bloet besloten,
Dat zonder zaet gesproten, sprong voor elck:
Doch ééns aen 't Kruis, oneindigh in den kelck
En overal. Nu kunt ghy licht bevroeden,
Waerom de ram, niet Isaks hals, most bloeden.

In het atelier van den dierenschilder.
Naar de schilderij van Otto Eerelman.

Liefhebbers van hondensport kunnen aan Otto Eerelman's werk hun hart ophalen: wat een pracht-exemplaren! Die trotsch recht-op staande is er een van de soort, welke door de menschlievende monniken van den St. Bernhard wordt afgericht tot het opsporen van verkleumde reizigers; die liggende - hij ziet er lang niet malsch uit - is een Duitsche dog. Als we vernamen, dat de respectieve eigenaars van die kloeke knapen de eereprijs eener hondententoonstelling hadden weggehaald, zouden we ons niet verwonderen.

Eerelman had ze te logeeren; ze moesten prettig op hun gemak komen in zijn mooie atelier, om hem gelegenheid te geven ze in hun gaan en staan te bestudeeren en het eigene hunner hondentronies op te merken, voordat hij zich tot portretteeren zette; want het zijn echte portretten, die hij maakt, net zoo goed, alsof ze van menschen waren.

De schilder laat ze eerst maar wat rondscharrelen; hij kent zijn volkje gauw genoeg en weet, hoe zij zich op hun voordeeligst voordoen. 't Schijnt dat hij een weinig rust na het werk neemt: zijn palet met penseelen liggen op een tabouret, de schilderstok staat naast den ezel, waarop een schilderij; daarachter worden we een fraai kamerschut gewaar; als we nu nog op het mooie kleedje letten, dat zijn viervoetige logé's naar hartelust met hun nagels bewerken, dan kunnen we voor zeker houden, dat het geen sjofele omgeving is, waarin de dierenschilder zijn modellen ontvangt.

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Vervolg.*)

Alex riep nu plotseling uit: ‘Welk 'n voldoenning, hè, Mignon, dat ze mekaar toch hebben gekregen!’

‘Zij kregen elkaar,’ herhaalde de oude freule zacht en op eigenaardigen toon.

‘Ik zou anders ook heel ontevreden naar huis zijn gegaan,’ verklaarde Mignon open-hartig.

‘En er niet van hebben kunnen slapen, hè? Gelukkig voor je nachtrust, dat zij mekaar toch kregen!’ schertste Alex en haar broer op den voet trappend, barstte zij in een helder gelach uit.

Mignon en Kuno moesten er mee instemmen, zoo verlokkend klonk dat dartele, gelukkige lachen.

De regen drupte eentonig op de vensterbank. Fee van Forren zat eenzaam in haar salon voor het raam en staarde peinzend op straat. Slechts nu en dan spoedde zich haastig een voorbijganger langs het venster, verscholen onder zijn paraplu.

Door de gracht gleed langzaam een schuit... Stil was het nu zelfs in een groote stad... hoe doodelijk stil moest het thans zijn daarginds in het oude slot.

Onbewust dwaalden haar gedachten af naar het verleden en Fee huiverde bij de herinnering aan die lange, lange jaren van droevig, slecht besteed leven. Maar zij zou spoedig weer alleen zijn, zij wist het wel.

Ach, dat scheen nu eenmaal haar lot te zijn.

Maar toch, als zij nu weer alleen zou blijven, zou het niet de vrijwillige ballingschap zijn van een door leed verbitterd gemoed.

Fee voelde zich zoo oud en mistroostig en... zij was bang om alleen te zijn. Duidelijk zag zij zichzelf zitten in de diepe vensternis van haar vertrek in het sombere kasteel. In de lucht krasten de kraaien, op het plein stapten zij kijvend en tierend rond, en zwermen musschen vlogen af en aan onder luidruchtig geschetter...

Dan zouden langzaam de boomen ontwaken, zij zag de knoppen zwellen en openbarsten en blaadjes van het teerste groen spruiten aan de nog kale takken, zij zag ze altoos groener en voller worden en de vogels vroolijk terugkeeren. En zij zou in de vensterbank zitten en het zien en er op staren tot het gebladerte weer dorde en verflenste en de winter weer met het koude witte dek terugkwam.

Dat zou voortgaan, eenige jaren nog, wie weet hoeveel malen? En dan zou er een dag komen, dat zij niet meer in de vensterbank zat om er naar te zien en zij zou koud en stijf liggen op haar bed en... heel alleen, misschien.

Dat einde schrikte Fee af; zij was zwaarmoedig gestemd. Neen, zij wilde bemind worden, zij wilde het. Zou het werkelijk van haar afhangen of men haar met dankbare liefde zou gedenken na haar heengaan? Zou die liefde echt kunnen zijn, als zij ze kocht met haar geld? Koopen!... Foei, welk 'n leelijk woord, het deed haar pijn.

‘Ik wil weten!’ mompelde Fee.

Bij de Forren's was het heden zoo druk, want het verlovingsfeest van Alex met Albert ter Meer zou dezen avond worden gevierd. Er zou vandaag wel niemand komen, zelfs Floris niet.

De Ter Meers waren er als gast en Alex zong als een uitgelaten vogeltje.

Plotseling stond de oude freule op en begaf zich naar Mignon's kamer.

Zij klopte even en trad meteen binnen.

Mignon zat te lezen en werd rood, toen de freule haar zoo verraste.

‘Zoo! Ben je alweer in dat boek verdiept?’

Mignon knikte verlegen en sloeg het boek snel dicht.

‘Het is een mooi werk, maar ik geloof waarlijk, kind, dat je er zoo mee dweept, omdat mijn neef Kuno het je gaf?’

Mignon kon en durfde niet tegenspreken.

'En ik dacht nog wel, dat ik je schreiend zou vinden!'

'Schreiend? Waarom toch?' vroeg het meisje verwonderd.

'Ik meende, dat je er berouw over kon hebben, dat je dien armen Eddy zoo onmeedoogend hebt afgewezen.'

'Daar zal ik zeker nooit berouw over voelen, tante Fee!'

De oude freule nam tegenover haar plaats.

'Heb je het nieuwe toiletje gepast? Is er niets aan te veranderen?'

'Het zit onberispelijk, maar... o tante Fee, het is voor mij eigenlijk veel te kostbaar. U bederft mij voor de toekomst.'

'Kom, kom, als je het maar mooi vindt; wat zal ik anders voor je doen? En je zult wel zoo verstandig zijn een rijken man te trouwen.'

Mignon verschoot van kleur. 'Dat kan ik u niet beloven, tante!' zei ze op vasten, fermen toon.

'Je wilt dus liever niet trouwen? Luister eens, kind, ik wil ernstig en openhartig met je praten. Wij zijn nu een winter hier geweest en ik ken de Van Forren's allen op mijn duim. Ze zijn heel lief voor ons geweest, maar wie taxeert mij die liefheid op de juiste waarde?'

'Maar, freule!' riep Mignon verontwaardigd.

'Stil, kind, ik ben ouder en levenswijzer en zie beter dan jij. Ik heb in 't geheim mijn notaris laten komen en mijn testament gemaakt. Let nu eens goed op en kijk me niet zoo verbaasd aan. Een oude vrouw moet iederen dag bereid gevonden worden op te stappen zonder haar zaken in verwarden toestand achter te laten. Ik heb de Forren's billijk bedacht met een behoorlijk legaat. Mijn juweelen komen aan Alex met den bruidschat; Floris krijgt een beurs om te studeeren, en de honden; Kuno erft de oude bezitting, als de oudste stamhouder der familie, op voorwaarde dat hij een huwelijk naar zijn stand sluit. Ik heb er lang over gedacht, kind, wat ik met het overige zou aanvangen. Natuurlijk heb ik ook eenige vereenigingen bedacht. Ik ben een eenzaam-levende vrouw, wanneer je bij je besluit blijft niet te willen huwen, blijf dan bij mij, tot mijn tijd om is. Mijn erfgename zijt gij, Mignon, dus voor je toekomst is gezorgd.'

Mignon sprong verschrikt op. 'Ik uw erfgename? Freule, u schertst?'

'Neen, kind, ik ben ernstig. Jou alleen heb ik lief gekregen, aan jou laat ik mijn vermogen na.'

'Maar dat kan niet, freule! Dat mag niet, ik heb er geen recht op!'

'Kom, kind, wees niet zoo dwaas!'

'Neen, freule, dat wil ik niet! Het behoort alles aan uw familie. Ik weiger het te aanvaarden!'

'Zottinnetje, je kunt niet meer weigeren, het testament berust reeds bij den...'

'Dan geef ik later toch alles, alles aan uw familie terug, hoort u! Ik wil het niet hebben, freule. Het is lief van u, zooveel voor mij, arm schepsel, over te hebben, maar uw vermogen behoort later aan uw familie alleen. Ik zal het nooit, nooit aannemen!'

'Mignon, je wilt dus niet bij me blijven?'

Het meisje werd afwisselend rood en bleek van ontroering. 'Ik wil bij u blijven zoolang... och, misschien voorgoed, freule,' stamelde zij opgewonden.

'Je hebt plannen in het hoofd, meisje, ik wil niet hopen, dat je aan Kuno denkt. Twee arme jongelieden behoeven hun armoe toch waarlijk niet bij elkaar te voegen, dat sta ik nooit toe, dat verbied ik!'

Mignon keek haar ontsteld aan. 'Maar... als men elkaar dan innig liefheeft?' vroeg zij smeekend.

'Gekheid! Kuno krijgt je niet, nooit!'

Daar klonk de schel en tegelijkertijd het blaffen van een hond.

'Daar is Floris, freule Fee, Byron kondigt hem al aan,' riep Mignon verlicht en snelde weg om zelf open te doen.

Zij dacht er niet aan, dat de blos van onwil en aandoening nog op haar wangen gloeide en voelde zelfs de tranen niet, welke aan haar wimpers glinsterden.

'Goeden middag!' zei een welluidende stem.

Mignon schrikte, want voor haar stond een jonge, prachtige gestalte: Kuno in uniform.

Byron sprong stoeiend naar haar op en stormde naar binnen, om de 'andere vrouw' te gaan opzoeken.

'Schrikt u van mij, juffrouw Mignon? Zie ik er zóó krijgshaftig uit?' vroeg hij lachend en salueerend op zijn elegante wijze.

Zij wist niets te zeggen.

'Zeker, ik zal de freule, uw tante, dadelijk waarschuwen,' zei ze haast stotterend.

Byron kwam snuffelend terug en rende toen met groote sprongen de trap op.

De luitenant volgde haar haastig, zoodat zijn sporen rinkelden.

'Ben jij daar, Kuno? Ik kom dadelijk, ga maar in het salon,' riep tante hem van boven toe.

Daar greep hij Mignon's weerspannige vingertjes.

'Heb je geweend?' fluisterde hij heel zacht en toen zij het hoofdje schudde, keek hij haar diep in de oogen en barstte uit in de bekentenis: 'Mignon, ik kan niet meer zonder jou leven!'

Zij sloeg schuw de schitterende oogen neer en poogde haar hand uit de zijne te bevrijden. Maar hij liet dat niet toe.

'Ik weet wel, dat dit geen mooie of nieuwe woorden zijn, dat duizenden mannen diezelfde woorden al gezegd hebben, maar er kan er geen geweest zijn, die ze oprechter meende. Mignon, lieve Mignon, zeg, zou je er toe besluiten kunnen het leven van een armen luitenant te deelen? Ik heb wel lang geaarzeld, ik had je zoo weinig aan te bieden, behalve mijn liefde en mijn naam. Eerst toen ik zag, dat je toch al die anderen, welke zooveel meer aan je voeten konden leggen, bleef afwijzen, kreeg ik moed, genoeg moed om je te vragen, of je mijn Mignon wilt wezen, mijn vrouwtje?'

'O, Kuno... ik... tante vindt het niet goed en ik zal je in den weg staan voor je fortuin... en je ouders... ik ben slechts Mignon!'

'Slechts Mignon, dwaas stijfhoofdje, jij bent niemand minder dan Mignon, dat moet deze winter je toch wel geleerd hebben. Maar je bent gelukkig niet behaagziek! En heb je nog meer bezwaren? Hou je dan niet van me?'

Nu sloeg zij de oogen op en die mooie, sprekende oogen konden niet veinzen.

'Maar tante?' fluisterde het meisje beklemd.

'Alles goed en wel, liefste, maar tante heeft haar "veto" niet over onze verbintenis uit te spreken. Mag ik haar zeggen, dat ie mij wel hebben wilt, den armzaligen luitenant van Forren, zeg?'

'Stil, van Kuno mag je geen kwaad spreken,' lachte zij door haar tranen heen. 'Kuno is mijn verloofde en ik... och, hij is mijn ideaal. Ik weet niet... of dat verstandig of onverstandig is,' voegde zij er schalks aan toe.

'Ondeugd!' riep hij lachend, verrukt over haar toestemming. Mignon maakte haar hand vrij en vluchtte plotseling weg, zij had tante hooren komen.

De oude freule trad binnen en groette haar neef met een trotschen, strengen hoofdknik.

'Zoo, neef, ga zitten. Goed dat je komt, ik moet je juist spreken.'

'Geheel tot uw dienst, tante,' zei Kuno bedaard en zette zich zoo gemakkelijk mogelijk in een fauteuil.

'Neef,' begon de freule zonder verdere inleiding, 'ik geloof, dat gij op het punt zijt een groote zotheid te doen.'

'Van zulke slechte plannen ben ik mij zelf niets bewust, waarde tante,' antwoordde de officier kalmpjes.

'Ik wensch je met een gedeelte van mijn testament bekend te maken.'

'Zeer veel eer, tante!'

'Ben je niet nieuwsgierig?'

'Heelemaal niet!'

'Ei! Dat's vreemd!'

'Wel neen; ik heb veel heerlijker dingen om over te denken, dan doodgaan, begraven en geldquaesties.'

'Jou naam komt er anders ook in voor, neef!'

'Dat is 'n heel aangename verrassing voor me! Daar had ik werkelijk niet op gerekend!'

'Het schijnt je weinig te kunnen schelen?'

'Waarachtig niet! Ik zou best een bijpassing kunnen gebruiken. Ik zal toch wel bij een goedkooper wapen moeten gaan, nu ik ga trouwen. Wij zullen beiden heel zuinig en heel gelukkig leven.'

'Zoo zoo,' spotte tante. 'Ouderwetsche degelijkheid bij een modernen luitenant! Dan moet de liefde toch wel diep zitten! Wil je nu eens luisteren naar de voorwaarden van mijn bepalingen?'

'Ik wacht al lang op die voorwaarden!'

'Het is onze oude bezitting, welke ik aan den luitenant van Forren vermaak, mits hij een huwelijk sluit.... naar zijn stand.'

'Heel aardig, tante; maar u komt te laat. Ik heb mij reeds verloofd met het liefste en mooiste meisje ter wereld, een meisje, dat geen adel - zielenadel terzij gelaten - bezit en dat even arm is als ik. U moogt mij geluk wenschen, want ik ben gelukkig.'

'Ongehoord! En dat zegt Kuno van Forren! Ik zei zooeven, dat je op het punt waart een zotheid te doen, nu voeg ik er bij: je hebt die zotheid reeds begaan! Maar neef, je zult nog wel verstandig worden, nietwaar? Zeg, dat het een gril was! Het kan niet meer dan een gril zijn, jongen. Kuno, bedenk je. Ik maak je tot mijn eenigen erfgenaam, wanneer je dat dwaze plan laat varen.'

'Geef u geen moeite, tante. Ik ben eindelijk gelukkig en ik zou krankzinnig genoeg wezen om mijn geluk weg te werpen? Gij zelf zoudt mij verachten, als ik ellendig genoeg was om mijn hart te verschacheren. Men heeft mij het goede voorbeeld gegeven en ik voel mij volmaakt gelukkig. Mignon bemint mij en ik bemin haar meer dan alles ter wereld en zij wordt mijn baronesse Van Forren, al boodt gij mij alle schatten van Croesus aan.'

'Onherroepelijk, neef?'

'Onherroepelijk, tante!'

'God zij gedankt! Dat is zwaar werk geweest, neef. Maar nu ben ik gerust; je bent inderdaad wijs geworden.'

Stom van verbazing zag de officier zijn zonderlinge tante aan.

'Zit een oogenblik stil; ik kom aanstonds terug.'

Geduldig wachtte de verblufte jongeman, dat zij weder zou binnenkomen.

Eindelijk kwam zij, met Mignon aan den arm.

'Neef!' zei de oude vrouw ontroerd, terwijl tranen uit haar oogen vielen, op haar zwarte kleed, 'je hebt een gelukkige keus gedaan, die mijn volle goedkeuring heeft. Weest gelukkig samen en wees haar altijd trouw, jongen. Bedenk, dat ik dit lieve zachte kind heb leeren beminnen. Het zal mij veel kosten haar af te staan.'

Zelve legde zij hun handen in elkaar.

'Het doet mij goed te weten, dat er echte liefde, onbaatzuchtige liefde heerscht tusschen jelui, kinderen. Staat aan een oude vrouw toe de toekomst wat minder zorgzaam te maken voor je. Ik wil niet, dat luitenant Van Forren zich zal gaan verminderen; och kinderen, wat kan een eenzame oude vrouw anders doen dan zich verdiepen in het geluk van vroolijke kinderen? Mignon zal trouwen als mijn eigen dochtertje, in ons eigen dorp, nietwaar? Van uit het oude slot!'

'O tante, tante, wat is u goed!' fluisterde Mignon dankbaar.

'Foei tante, wat hebt u ons beet genomen,' lachte Kuno.

'Ik wilde overtuigd zijn, kinderen; dat was alles. Vieren wij dus vanavond een dubbel verlovingsfeest, of niet? Ga nu heen, neef. Ik moet nog vandaag mijn notaris spreken; wie geeft ons de beschikking over den dag van morgen? Wat ik doe, wensch ik goed te doen. Mignon, zeg hem goeden dag en ga naar boven!'

Mignon nam gewillig afscheid van haar verloofde en ging.

'Zoo vroeg mogelijk komen, hoor lieve!' riep hij haar nog na.

(*Slot volgt.*)

MIGNON, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. FABRÈS.

Bij de platen.

Mignon. -

Onze lezers volgen vast met spanning den mooien en rijken roman van dien naam, waarin ons de lotgevallen geschetst worden van een klein kermisreizigersmeisje, dat, door de zorg van edelmoedige beschermers, tot een bekoorlijke en lieftallige jonkvrouw opgroeit.

Welnu, lijkt deze luitspelende zangeres niet sprekend op het beeld, dat wij ons van dokter Ter Meer's pleegdochter hebben voorgesteld?

Ziedaar *Mignon* in de kleedij van haar land en stand, met haar geliefkoosd speeltuig, zingend haar oude, zoet-weemoedige liedjes. Zóó hebben we haar ons gedroomd, zóó moet ze eruit zien met haar weelderig-donker haar, sprekende

oogen, fraai-gevormde handen. Alleen het toilet verschilt: déze Mignon vond geen rijke pleegouders, geen gulle freule Fee, om haar in nieuwmodische damesjaponnen te steken, maar bleef, wat ze was: een eenvoudig gitano-kind met haar luit en haar liederen en de bloemenhulde harer vereerders aan haar voeten. Ze is er niet minder mooi om, en misschien even gelukkig.

[Nummer 24]

Van Luik naar Luxemburg, door J.F. Nuyens.

Bijna alles heeft een absolute en een betrekkelijke waarde. Deze stelling zal wel door niemand worden tegengesproken en zij is dan ook geheel toepasselijk op de snelheid der spoortreinen.

Toen voor ruim 50 jaren de eerste trein de Amsterdammers met een vaart van 20 KM. per uur naar Haarlem vervoerde, was dit voor de kalme Nederlanders van dien tijd een duizelingwekkende en halsbrekende snelheid. Tegenwoordig, nu de groote internationale D-treinen het menschdom met een snelheid van 60, 80 en meer KM. per uur als een partij weversspoelen door elkaar schieten, draait niemand daar meer een hand voor om en menig meer geroutineerd reiziger ziet al bijna geen verschil tusschen een boemeltrein en de van ouds vermaarde trekschuit.

Toch heeft het reizen met locaaltreinen soms zijn eigenaardige bekoorlijkheid, en daarom besloten wij (ik bedoel mijn vrouw en mij-zelf) om langs een omweg Straatsburg, het einddoel van onze reis, te bereiken, ten einde vervolgens langs den grooten weg terug te keeren.

Te dien einde stapten wij op zekeren mooien zomermorgen op den ochtend-sneltrein, die ons over Den Bosch naar Maastricht zou brengen en die zich ook bepaald op reglementaire wijze van zijn plicht zou gekweten hebben, indien niet midden in de Peel de locomotief gebrek aan adem had gekregen, zoodat wij ons langer dan een half uur konden verheugen in het gezicht van het station Deurne.

LUXEMBURG. De Petrusse.

LUXEMBURG. Steilte en dal.

't Gevolg van dit ongeval was, dat wij met een sukkelgangetje ruim een uur te laat in Venlo en vervolgens bijna een uur te

aat in Maastricht aankwamen, zoodat wij eindelijk laat in den namiddag in Luik arriveerden.

Over deze stad heb ik reeds uitvoerig gesproken in den 35sten jaargang van de *Katholieke Illustratie*, en ik zal er hier dus verder het zwijgen toe doen. De lezer gelieve dus Luik als het uitgangspunt van ons uitstapje te beschouwen en vandaar uit met ons een kijkje te nemen in Luxemburg, Metz en Straatsburg.

De groote weg naar Luxemburg loopt van Brussel over Namen, maar hoewel de locaaltreinen van Luik ongeveer zes uren doen over een afstand, dien de sneltreinen in 2 ½ à 3 uur afleggen, behoeft men zich op dit lange traject geen oogenblik te vervelen. De spoorweg toch doorsnijdt het schoonste gedeelte van de Belgische Ardennen en van het groothertogdom Luxemburg. Reeds even buiten Luik passeert men de lieve dorpjes Tieff en Esneux, om bij le Rivage de Ourthe te verlaten en het woest-romantische dal van de Amblève binnen te gaan. Onophoudelijk heeft men aan weerszijden van den coupé de meest afwisselende vergezichten op de grillig-gevormde bergen en in het schraal-bewoonde dal. Tunnels, bruggen en viaducten wisselen elkaar voortdurend af; bosschen, korenvelden en weilanden bedekken de bergen, voor zooverre niet de kale rotsen haar hoekige toppen en scherpe kanten in de lucht steken.

Een van de meest aantrekkelijke gedeelten is wel dat eind, wat den naam draagt van ‘Fond de Quareux.’ De Amblève stroomt hier door een bij uitstek woest gedeelte van het dal, waar de weg voor het riviertje door reuzenhanden in de rotsen schijnt uitgehouwen te zijn, terwijl bovendien over een lengte van een tiental kilometers de bedding van den stroom is bezaaid met duizenden rotsklompen van verschillenden vorm en grootte, die het water wild doen draaien en schuimen en spatten, zoodat het geheel een wonderlijk-romantischen aanblik oplevert, geheel verschillend met de vruchtbare, begroeide hellingen, die op andere punten door het riviertje worden besproeid. Zoodra dit woeste gedeelte achter den rug is, stoomt de trein voorbij een paar vriendelijk gelegen dorpjes en gunt daarna den reiziger geruimen tijd een schoon gezicht op den bekenden waterval van Coo, een der aantrekkelijkheden voor de vele bezoekers van de badplaats Spa. De Amblève stort zich hier over haar volle breedte tien à twaalf meter diep naar beneden, terwijl een rotsblok, midden in de rivier staande, den waterval in tweeën verdeelt, en het indrukwekkende van het schouwspel nog verhoogt.

Een klein kwartier sporens voorbij dit natuurtooneel verlaat de trein het dal van de Amblève en treedt de diepe kloof binnen waardoor het riviertje de Salm stroomt. De natuur blijft echter even schoon en afwisselend en alleen wanneer de spoorweg, ongeveer twintig kilometer verder, de Salm weer verlaat om over te gaan op de hoogvlakte van de Ardennen, wordt het uitzicht meer eentonig en nu en dan zelfs somber en kaal. De vruchtbare dalen met hun grillige en afwisselende rotsvormen hebben plaats gemaakt voor de flauw-golvende vlakte en de afgeronde heuvels met hun glooiende hellingen. De grond is minder vruchtbaar. Hier en daar vertoonen zich schrale heidevelden, afgewisseld door donkere dennenbosschen, en niet voordat de ijzeren weg weer afdaalt in de rotsachtige vallei van de Woltz, wordt de natuur weer rijker en schooner en zelfs nog meer afwisselend dan in het reeds afgelegde gedeelte.

Wij zijn intusschen reeds op Luxemburgsch gebied aangekomen. In Trois-Vierges heeft onze kleine bagage de alles-door-snuffelende critiek der douane ondergaan en daarna nemen wij meteen afscheid van alles, wat nog aan België herinnert en vallen in handen van de spoorweg-maatschappij, die ook de lijnen van Elzas-Lotharingen onder haar administratie heeft. 't Dient gezeid, dat deze

maatschappij zorgt voor nette rijtuigen met ruime zitplaatsen, zoodat het begin al veel belooft voor het verdere deel van onze reis.

Met België hebben wij ook de Maas verlaten en zijn gekomen in het stroomgebied van den Rijn. De riviertjes en beekjes, die wij zien, loopen alle middellijk of onmiddellijk uit op de Moesel en helpen zoo mee, den rijken waterschat van vader Rijn steeds aan te vullen.

Het landschap behoudt zoo ongeveer hetzelfde karakter. Het dal van de Alzette, dat wij nu doorsporen, doet in schoonheid niet onder voor de dalen, die wij eerder hebben gezien. Zelfs is het uitzicht nu en dan nog bekoorlijker, doordat het dal zich hier en daar wat verbreedt en een ruimer blik gunt op de bloeiende akkers en tuinen, die het zuidelijk deel van Luxemburg bedekken. Door deze vriendelijke landstreek passeeren wij het welbekende stadje Ettelbrück en naderen nu de hoofdstad van het groothertogdom. De trein ratelt over een paar groote, hooge viaducten en zet ons af aan het eenvoudige station, dat wel niet groot, maar toch het kruispunt is van een paar belangrijke internationale lijnen.

Wij nemen onze bagage en zitten nu al spoedig aan een smakelijk souper in het gezellige en gerieflijke hotel Clesse, vlak bij het station gelegen en bijzonder aanbevelenswaard voor iemand, die liefst niet ver loopt, om weer aan den spoorweg te zijn.

Iets over het groothertogdom en de stad Luxemburg.

Het groothertogdom Luxemburg heeft op ons, Nederlanders, altijd een zekere aantrekkingskracht uitgeoefend, door de personeele unie, die jarenlang tusschen dit landje en ons vaderland heeft bestaan; maar daar dit eenige punt van aanraking sedert den dood van koning Willem III is verdwenen, kunnen wij het groothertogdom beschouwen als een vreemd land, waar alleen nog enkele sympathieën nawerken door de herinnering aan het oude huis van Oranje-Nassau.

De oppervlakte is ongeveer gelijk aan die van onze provincie Drente en de bevolking bedraagt in ronde cijfers 220.000 zielen, die bijna allen katholiek zijn. Het land zelf behoort voor het noordelijk deel tot de Ardennen, terwijl het zuidelijk gedeelte aansluit bij de vruchtbare hoogvlakte van Lotharingen en uitstekend geschikt is voor den graanbouw. In de breede, weelderige dalen bloeit de veeteelt en de tuinbouw; de bosschen der Ardennen leveren overvloed van hout en op de schralere gronden leven de bewoners van de schapen- en varkensfokkerij. Het oostelijk gedeelte, dat aansluit bij het schoone Moeseldal, leeft grootendeels van den wijnbouw, maar behalve deze verschillende takken van landbouw en veeteelt, beoefenen de Luxemburgers nog andere industrieën, waartoe de gesteldheid van hun land hun de gelegenheid ruimschoots aanbiedt. In de bergen zijn tal van steengroeven; ijzererts wordt er in groote hoeveelheid gevonden en dientengevolge bloeit er de metaal-industrie; maar behalve velerlei fabrieken op dit gebied, vindt men er ook tal van leerlooierijen, fabrieken van papier, linnen, aardewerk en dergelijke meer. Voegt men hier nu nog bij, dat de bij uitstek schoone natuur jaarlijks tal van vreemdelingen trekt, dan komt men vanzelf tot de gevolgtrekking, dat Luxemburg over het algemeen een ruim gezegend land is, wel geschikt om den naijver op te wekken van verschillende groote mogendheden.

De geschiedenis van Luxemburg biedt dan ook een zonderling mengelmoes aan. Beurtelings zelfstandig graafschap en hertogdom, kwam het door erfenisrecht of overdracht achtereenvolgens in bezit van verschillende geslachten, totdat het eindelijk in de 15de eeuw een deel werd van het uitgestrekte hertogdom van Bourgondië en vervolgens van de Spaansche Nederlanden. Als zoodanig bleef het echter toch een deel uitmaken van het Duitsche rijk. In latere tijden was het beurtelings in bezit van Frankrijk en Duitschland, totdat het eindelijk in 1815 aan koning Willem I werd

toegewezen als schadeloosstelling voor het verlies van het graafschap Nassau. Een rumoerigen tijd beleefde het landje nog in de jaren, voorafgaande aan den Fransch-Duitschen oorlog, toen Napoleon III een begeerig oog had op het groothertogdom en er tusschen dezen keizer en Bismarck werd gekonkeld en gedraaid op echte staatsmansmanier - dat wil zeggen: met alle mogelijke leugens en bedrog. Al deze kuiperijen draaiden echter op niets uit.

Tegenwoordig wordt Luxemburg, zooals men weet, geregeerd door den groothertog Adolf van Nassau, maar de verschillende lotgevallen hebben dit landje een eigenaardig cachet gegeven. De volkstaal is een soort plat-Duitsch, een dialect, dat voor vreemdelingen uiterst moeilijk is te verstaan; maar Duitsch en Fransch worden in 't algemeen overal verstaan of ten minste begrepen, terwijl de wetten des lands en de officieele stukken in beide talen worden uitgevaardigd. Een even dubbelzinnig karakter vertoont het muntwezen. De frank is er de officieele standaard-munt, maar daar Luxemburg deel uitmaakt van de Duitsche ‘Zollverein’ en de spoorwegen, zooals gezegd is, onder één administratie staan met die van Elzas-Lotharingen, is het Duitsch geld er even gangbaar als het Fransche. Het is dan ook bewonderenswaardig, hoe vlug kellners, winkeliers e.a. marken en pfenningen herleiden in franks en centimes - en omgekeerd. Voor de rest is Luxemburg in menig opzicht benijdenswaardig. De staatsschuld is niet groot; de begrooting wijst op een batig saldo, - en lest best, het militarisme drukt niet met zijn verpletterende zwaarte op dit gezegend land. De Europeesche mogendheden hebben nl. alle de neutraliteit van Luxemburg erkend, zoodat b.v. over de spoorwegen geen militairen of oorlogsmaterieel mogen vervoerd worden, en dientengevolge besloot de Kamer in Januari 1881 tot opheffing van de militiewet en tot afschaffing van de nog aanwezige krijgsmacht. Alleen een klein korps gendarmerie bleef over tot handhaving van de orde, en deze zijn dan ook de eenige krijgslieden, die men in hun nette uniform in Luxemburg ziet rondloopen.

't Zou toch wezenlijk aardig zijn, als de groote mogendheden, in plaats van zich te bepalen tot dergelijke kleine landjes, besluiten konden, onderling elkaars neutraliteit vast te stellen. Op deze wijze zou in één slag het militairisme van de aarde verdwenen zijn.

Dergelijke overwegingen hooren echter niet thuis in het brein van een toerist. Wij lieten dus de zaak zooals ze was en wandelden, na onzen versterkenden maaltijd, de stad eens in om poolshoogte te nemen. En deze wandeling maakte ons duidelijk, dat er weinig steden zoo eigenaardig en schoon zijn gelegen als Luxemburg. De stad zelf ligt op een hoogvlakte, op de kruin van een berg, die slechts aan de westzijde aansluit bij de omliggende, golvende landstreek, maar aan de drie andere zijden steil, bijna loodrecht afloopt naar het nauwe dal, waardoor de Alzette en de Petrusse stroomen. Aan de overzijde van dit dal rijzen de bergen weer even plotseling en even steil omhoog, zoodat Luxemburg, om zoo te zeggen, een natuurlijke vesting is, omgeven door een gracht van 60 M. diep en van nergens minder dan 100 M. breed.

In het dal, langs de oevers van de riviertjes, zijn voor en na ook huizen gebouwd, zoodat Luxemburg feitelijk bestaat uit een boven- en een benedenstad, die onderling slechts communicatie

hebben door eenige zigzagloopende wegen, die alle als 't ware in de bergen zijn uitgehouwen.

Een leek, een kind zelfs, kan wel zien, dat Luxemburg een sterke, bijna onneembare vesting is geweest. De oude, ontzaglijke vestingwerken zijn gesloopt, maar op verschillende punten ziet men nog zware muren, die in den waren zin des woords één geheel zijn met de bergen en rotsen, waartegen en waarop zij zijn gebouwd. Evenals in bijna alle andere ontmantelde vestingen zijn ook de oude wallen en bastions van Luxemburg veranderd in plantsoenen en parken, maar zelden zal men ze zoo fraai en schaduwrijk aantreffen als in deze lieve stad.

Wij wandelden van het station de breede straat in, die rechtstreeks naar de stad geleidt en kwamen al spoedig op de groote viaduct, waarover ook de tramlijn gaat, die het zuidelijk deel der stad met het noorden verbindt. Deze viaduct is een van de vier of vijf kolossale bouwwerken, die een verbinding vormen tusschen de deelen der stad, die aan weerszijden van het dal zijn gelegen. De volledige lengte van deze eene is ongeveer 200 M., terwijl zij zich tot een hoogte van bijna 50 M. boven de benedenstad verheft. Zij rust op 19 zwaargemetselde bogen en heeft aan beide kanten dikke ballustraden van groote klompen bergsteen. Deze viaduct dient niet voor den spoorweg. 't Is alleen een ‘brug’ voor voetgangers en rijtuigen, maar er zullen niet veel steden in Europa zijn, die zich op zulk een bruggetje kunnen beroemen.

In den laatsten tijd echter heeft Luxemburg een nieuwe verbindingsweg gekregen, die nog merkwaardiger is dan de aloude viaducten. Juist op den dag dat wij de stad bezochten (24 Juli 1903) was de ‘Pont neuf’ voor het publiek verkeer opengesteld. Deze Pont neuf is een bouwwerk, dat niet alleen roemen kan op schoone vormen, maar dat bovenal pakt door de stoute constructie en den durf, waarmee het is ontworpen en uitgevoerd. De weg rust op drie bogen, waarvan de middelste een spanning heeft van ongeveer 100 Meters. Met een weergeloos stouten sprong reikt deze dubbele middelboog over het geheele dal heen en draagt op zijn forschen rug nog vier kleinere bogen, waarop de eigenlijke brug rust.

Daar het geheele bouwwerk in natuursteen is uitgevoerd maakt het een bij uitstek monumentalen indruk, veel indrukwekkender en aangrijpender dan de massa's moderne ijzerconstructies, die ons steeds doen denken aan fabriekswerk zonder eenige kunstwaarde. De eigenlijke verkeersweg bevat een breeden rijweg en twee flinke trottoirs, alles ter gezamenlijke breedte van naar mijn schatting ongeveer twintig Meter. Men staat eigenlijk verstomd, dat een betrekkelijk kleine stad als Luxemburg, met pl. m. 25.000 inwoners, de hoofdstad van een kleinen staat, zulke massale werken van algemeen nut kan uitvoeren. Alles beschouwd betreft het hier toch maar een ‘brug’, en bovendien, de constructie is wel van de stevigste, maar zeker ook van de kostbaarste soort. Zou hiermee ook soms de afschaffing van het militarisme in verband staan?

Vanaf de verschillende viaducten heeft men steeds een bijzonder fraai gezicht op de bovenstad, op de benedenstad en op de steile of meer glooiende berghellingen. De viaduct, waarover de tramweg gaat, gunt ons een blik op de diepgelegen beek de Petrusse en op de huizen en fabrieken, die haar omzoomen. Links zien wij op bloeiende tuinen en welige akkers, die langs de berghelling zijn aangelegd, welke hier voor Luxemburg een bijzonder flauwe glooiing heeft. Daarboven verheffen zich enkele vriendelijke villa's te midden van welig groen, dat weer aansluit bij de parken en wegen der bovenstad. Naar rechts rust de blik op de loodrechte rotsmassa, waarop nog de zware muren der oude vestingwerken rusten, eveneens geheel door bosschages en wandelingen bedekt, en beneden ons liggen nog eenige verwaarloosde bastions, die dreigend maar volkomen machteloos, met

hun zware muren en kleine schietgaten, het dal instaren, dat zij vroeger bestreken en verdedigden; - Samsons met afgesneden haren en ten doode opgeschreven. Op en tusschen, soms halverwege onder de reusachtige rotsblokken en klompen metselwerk zijn hier en daar huisjes gebouwd en het geheel vertoont een bij uitstek schilderachtig tooneel, dat telkens nieuwe gezichtspunten aanbiedt.

Wij wandelden de viaduct over en kwamen na eenige oogenblikken op de 'Place de la Constitution', een oud bastion, waarvan men de muren heeft laten staan. Vanaf dit plein, geheel beplant met lommerrijke boomen heeft men weer een nieuw, maar even schoon uitzicht op de viaduct, op het dal en op de tegenoverliggende bergen.

Vanaf deze 'Place' bracht een breede boulevard ons naar het 'Parc public', dat het schoonste sieraad uitmaakt van Luxemburg's wandelingen. Op deze plaats sluit het plateau, waarop de stad gebouwd is, bij de omringende hoogvlakte aan, en hier waren dus vroeger de sterkste vestingwerken om dit betrekkelijk zwak punt te verdedigen. Waar vroeger sombere casematten waren, leggen nu de liefelijkste bosschages, doorsneden van breedere en smallere wandelwegen en paden, en afgewisseld door vijvertjes, fonteinen, een enkel standbeeld en meer dergelijke versieringen. Het is best te begrijpen, dat dit park de geliefkoosde wandelplaats is der Luxemburgers en de uitverkoren speelplaats van hun kinderen. Het loopt langs den geheelen west- en noordwestkant van de stad en sluit aan bij de wegen, die in 't noorden en in 't zuiden naar de benedenstad voeren.

Wij troffen het bijzonder, dat het juist de verjaardag was van den groothertog. Des avonds van te voren waren de feestelijkheden reeds aangevangen door een optocht van verschillende vereenigingen en door vuurwerk. Op dezen avond was er algemeene illuminatie, concert en bal. De openbare en vele particuliere gebouwen waren langs de hoofdlijnen verlicht met vetpotjes, gas of electrische gloeilampjes en maakten door de ongelijkheid van het terrein een alleraardigst effect. Het middelpunt echter der feestviering was op de 'Place d'Armes', het hoofdplein van de stad, waar de muziek haar lustigste deunen liet hooren. Het plein, in omtrek geheel met dubbele boomen beplant, biedt een aardige gelegenheid aan voor een gezellige pantoffelparade. De boomen waren onderling verbonden door slingers van vetpotjes, afgewisseld door groote kronen van dezelfde voorwerpen, en een en ander met elkaar vormde een schitterende illuminatie, die op dezen heerlijken zomeravond een waarlijk tooverachtig effect teweegbracht. Het geheele plein om de muziektent was ingenomen door honderden tafeltjes en stoeltjes der verschillende koffiehuizen, waartusschen wandelpaden waren opengehouden voor de 'pantoffel-paradegangers', en op deze wijze - wandelend, pratend, drinkend en genietend van de verlichting - vierden de Luxemburgers het feest van hun grijzen groothertog.

Lang voordat de pret was afgeloopen, lagen wij echter al in de zachte bedden van hotel Clesse.

(*Wordt vervolgd.*)

De h. Norbertus ontvangt uit handen der familie Snoeck de h. hostiën en gewijde kerkvaten. Naar de schilderij van Cornelis de Vos.

De heilige Bisschop en Ordestichter Norbertus werd in 1080 te Xanten in 't hertogdom Kleef geboren. Zijn ouders, rijke edellieden, bestemden den begaafden knaap tot de studie, opdat hij, eenmaal door aanleg en vlijt tot uitstekende bekwaamheden geraakt, een met rang en aanzien overeenkomende positie in de wereld bekleeden

zoude. Deze schoone verwachtingen werden niet teleurgesteld: de knaap groeide op tot een schrander en geleerd man, wien de weg tot hooge waardigheden, eer en aanzien openstond. Norbertus zelf wenschte niets liever dan te leven in hoogheid en weelde, als in een hem van geboorte voegenden levensglans, en zelfs naar de waardigheid van den geestelijken stand strekte zich zijn eerzucht uit, zonder dat hij de innerlijke verstorvenheid en deemoed deelachtig was, waarin het verlangen naar dezen levensstaat wortelen moet.

Als kanunnik van St. Augustinus te Xanten, als sub-diaken, zette hij zijn wereldsch leven voort, schitterend door vernuft en geestesverfijning, door voorname houding van wel-levend edelman. Zijn vrienden spoorden hem vergeefs aan tot het ontvangen der hoogere wijdingen, daar Norbertus zijn wereldsch leven te lief had om het te verlaten voor een zelfverloochenend bestaan in inniger gemeenschap met God. Zoo kwam hij aan het hof van keizer Hendrik IV, die hem tot zijn aalmoezenier benoemde; weidscher werd de staat, dien Norbertus voerde, tot hij ten laatste zijn heilige roeping geheel uit het oog verloor in de opwinding der wereldsche vermaken. Als bijwijlen de stem van zijn geweten hem verweet, dat God dit toch niet van Zijn dienaar gewild had, vond hij in zijn weerstrevenden geest tal van vernuftige redenen om zijn onheilig leven te verontschuldigen.

Maar God zou niet gedoogen, dat dit kostbaar leven voor Zijn Kerk verloren ging: op zekeren dag, dat Norbertus, van slechts één dienstknecht vergezeld, ten feest reed, kwam een geweldig onweer opzetten; de weg was lang en nergens was een spoor van menschelijk verblijf te ontdekken, dat hem tot schuilplaats had kunnen strekken; Norbertus bevond zich, op de wijde vlakte, weerloos in 't geweld van storm en noodweer. Een hevige angst maakte zich van zijn ziel meester, hij wilde bidden, maar dorst niet; hij gaf zijn paard de sporen en liet, in zijn verwarring, zich de teugels ontglippen; op hetzelfde oogenblik sloeg een bliksemstraal met hevigen ratelslag vóór de voeten van het dier den grond in, zoodat het steigerend zijn meester afwierp en in woesten galop voortrende. Norbertus bleef bewusteloos liggen. Na ongeveer een uur opende hij wederom de oogen, zag verbaasd rond, en vond zich, met pijnlijke leden, eenzaam, want ook zijn dienaar had, vol schrik, de vlucht genomen, en in zijn ellende riep hij berouwvol uit:

- Heer, wat wilt Gij, dat ik doe?

Er kwam geen stem uit den hemel, maar het antwoord hoorde hij in eigen ziel: Zoek vrede met God.

Van dien dag af leidde Norbertus een beter leven. Hij keerde niet naar het hof en de weelde der wereld terug, maar begaf zich naar zijn kerk te Xanten. Daar begon hij God te bidden om volharding tot versterving en boete, opdat zijn ziel mocht gezuiverd worden van schuld. Zijn rijke, kostbare hofgewaden legde hij af voor grove kloosterdracht, de uitgezochte spijzen waren voorgoed van zijn tafel verdwenen, om plaats te maken voor het allersoberste; zijn nachten, voorheen gesleten in feesten en vermaak, waren gewijd aan gebed en overweging; in zijn mond waren geen ijdele woorden, maar smeekingen van een rouwmoedig

DE PROCESSIE DER 'GEMANTELDEN' IN DE SINT-PIETER, NAAR DE TEEKENING VAN PAOLOCCI.

DE H. NORBERTUS ONTVANGT UIT HANDEN DER FAMILIE SNOECK DE H. HOSTIËN EN GEWIJDE KERKVATEN.
Naar de schilderij van CORNELIS DE VOS.

hart en in een vloed van tranen beweende hij de uitgelatenheid zijns geestes en de hoovaardij van zijn vroeger leven.

Zoo bracht hij twee jaren door en werd een ander mensch, waardig om door de handen des aartsbisschops tot diaken en priester te worden gewijd. Veertig dagen daarna hield hij zich nog in vrome afzondering, alvorens zijn eerste H. Mis in zijn geboortestad op te dragen. Van dezen gelukkigen dag af wijdde hij zich geheel aan Gods eer: hij predikte zijn medebroeders strengheid en heiligheid van leven, zoodat velen tot nauwgezetter plichtsbetrachting zich schikten. Maar anderen, Norbertus' verleden hem tot een verwijt makend, keerden zich spottend en toornig van hem af en bejegenden hem met geringschatting. Norbertus bleef kalm en gelaten, dragend de miskenning als gerechte straf Gods, zelfs toen zij zóó ver gingen, hem als huichelaar en schijn-heilige bij den Paus aan te klagen. Norbertus verblijdde zich met vromen ootmoed in deze beproeving, maar om de eer der heilige zaak, die hij voorstond, rechtvaardigde hij zich op een Concilie, waar hij volkomen in zijn eer hersteld werd. Maar in plaats van zijn triomf te genieten, deed hij, in handen des aartsbisschops, afstand van titels en waardigheden, verkocht al zijn bezittingen en deelde den armen de opbrengst uit. Toen begaf hij zich tot den Heiligen Vader om in een generale biecht absolutie van zijn zonden te verkrijgen. De Paus verleende hem die en tevens de macht, om overal het Evangelie te verkondigen, wat Norbertus dan ook met heiligen ijver begon, trots winterkoude en ongemak en onder aanhoudend vasten. Zoo doorreisde hij vele streken; Hugo, bisschop van Kamerijk, ontvonkt door het vuur van Norbertus' zielenijver, verliet alles om zich bij hem aan te sluiten en te zamen boetpredikend Brabant, Henegouwen en Luik door te trekken. Overal waar zij kwamen, bekeerde het volk zich tot vromer leven, zoodat bisschop Bartholomeus hen overreedde zich te vestigen in een klooster, wat zij dan ook deden. Zoo ontstond de orde van Premonstreit, naar haar stichter ook wel die der Norbertijnen geheeten; om hun wit habijt noemt men deze geestelijken ook Witheeren.

Spoedig zou de stad Antwerpen de liefdevolle zorg van den abt ervaren; hij stichtte er namelijk de vereeniging van den heiligen Michaël, om het geloof te verlevendigen en de ketterijen te keeren, die door een zekeren dwaalleeraar, Takelin geheeten, verspreid, maar al te welig wortel schoten. Vooral aan den heiligen priesterstaat en aan het Allerheiligst Altaargeheim bezondigden zich de aanhangers der verderfelijke leer, de bandeloosheid nam onrustbarend toe, zoodat de geestelijkheid den abt ter hulp riep om land en volk te redden van het verderf, waarmee na den dood van Takelin in 1115 - toen hij bij een oproer, door hem zelf te weeg gebracht, vermoord werd - de woeste bende zijner volgelingen bleef dreigen.

De heilige, door verscheidenen van Antwerpen's koorheeren geholpen, organiseerde een nieuwen prediktocht; de zegen Gods was met hun ijver, de rust keerde weer in de woelige gewesten, de dwalenden bekeerden zich, het geloof aan het H. Sacrament herleefde heerlijker dan ooit en de van dwaling vrij-gebleven getrouwen haastten zich de kerkschatten: heilige Hostiën, gewijde vaten enz., tijdens de heerschappij der roofzieke ketterbende veilig weggeborgen, den abt aan te bieden, opdat hij de bedehuizen in hun heiligen luister herstellen mocht.

Onze plaat geeft een episode uit die gezegende dagen te zien: de leden der standvastig-geloovige familie Snoeck, welke de kostbaarheden van het heiligdom in veilige hoede genomen had, komen ze geknield den abt weder aanbieden.

Ter linkerzijde zien we Norbertus in zijn fijn-blank lakensche en linnen gewaden, den met goud en edelgesteenten bezetten mijter op het hoofd; het bleeke gelaat van den heilige teekent voorname waardigheid, de kloosterlingen, die hem verzellen, zijn zoo levenswaar afgebeeld, als hadden we hier portretten voor ons. Aan de

voeten van den abt knielen twee edellieden, evenals alle personen voorgesteld in de kleurige, rijke kleedij uit het begin der 17de eeuw, waarin het werk vervaardigd werd; de voorste houdt een gouden remonstrans in de hand, op den arm een zijden kasuifel, prachtig rood met goud-borduursel, onder welks plooien de schilder den donkeren kop van den ketter Tankelin geteekend heeft; grijnslachend toont hij een Hostie, waarvan hij zich wederrechtelijk heeft meester gemaakt. De prachtige, schitterende ridderfiguren komen tegen de witte kleedij der kloosterlingen effectvol en levendig naar voren; meer naar achter knielt de verdere familie, waaronder een lieve knaap en een zedig meisje, die klein altaargerief aanbieden; de huisbedienden der adellijke familie liggen op een lager plan geknield, aandachtige getuigen van de vrome handeling hunner heeren; verweg zien we den toren der kerk en van het klooster St.-Michiel te Antwerpen.

De schilder van dit voor de St.-Michielskerk bestemde werk is Cornelis de Vos, dezelfde, wiens kleine meisjes de lezers der *Illustratie* onlangs bewonderden. Heer Jan Snoeck bestelde het hem, ter herinnering aan de vrome daden zijner voorouders, toen in 1620 zijn moeder, vrouwe Catharine van Uytrecht haar in 1617 gestorven echtgenoot heer Nicolaas Snoeck in de eeuwige rust was gevolgd, en liet het boven hun beider graf plaatsen, opdat het nageslacht, op het voorbeeld dier hooge dooden, in het heilig geloof trouw volharden mocht.

Dat meester Cornelis zich op bewonderenswaardige wijze kweet van zijn taak, kan zelfs onze zwart-en-witte plaat toonen; toen dan ook in 1794 de Fransche revolutiemannen zich van Antwerpen's kunstschatten kwamen meester maken, kerken en kloosters plunderend, voerden zij het stuk naar Parijs. Eerst in 1816 kregen de Antwerpenaren met veel moeite het meerendeel hunner eigendommen terug, waaronder ook het stuk van De Vos, dat van dien tijd af in het Museum bewaard werd.

De abt, den godsdienstvrede hersteld hebbende, trok naar Rome, om de plechtige bevestiging zijner orde te verkrijgen; later leidde de Voorzienigheid hem wederom in het gewoel der wereld, namelijk naar Spiers, waar keizer Lotharius II een rijksdag hield. De afgevaardigden van Maagdenburg, daar verschenen, verzochten den keizer uit een tweetal kandidaten voor den aartsbisschoppelijken zetel een keuze te doen, maar de keizer ging beiden voorbij en koos Norbertus, die, hoewel noode, de keuze zich liet welgevallen. De nieuwe aartsbisschop trok nu naar Maagdenburg, waar een schitterende stoet van geestelijken, edelen en burgers hem verbeidde; maar de ootmoedige heilige volgde blootsvoets en in schamele kleedij de schare kerkwaarts en later naar het bisschoppelijk paleis, waar men, hem niet kennend, weigerde een zoo armoedig man binnen te laten. De aartsbisschop glimlachte en vergaf den deurwachter; hij volhardde in zijn nederige levenswijs en strenge gewoonten, vermaande de boozen, hielp de goeden volharden, verzoende vijanden, ging de ketterijen te keer en bezocht persoonlijk de kerken en kloosters van zijn diocees. Ook begaf hij zich, voor de belangen van Gods Kerk, naar Italië; thuisgekomen werd hij lijdende en stierf weldra op den 6^{den} Juni van het jaar 1134, nog geen vier-en-vijftig jaar oud. Paus Gregorius XIII verhief hem in 1582 onder het getal der heiligen.

Mignon.
Roman door Agatha de Haan.
(*Slot.*)

Nu onder ons, neef,' zei freule Fee. 'Ik bracht ook je moeder in een verkeerden waan. Ja, jongen, er is veel leed over dit grijze hoofd gegaan, eer het zulke zwarte,

achterdochtige gedachten ging koesteren. Ik had ook een hart, dat kon liefhebben, en ik was... rijk en leelijk.'

'Arme tante; hoe heeft men u miskend.'

'Het is lang geleden, alles voorbij, mijn jongen. Ik ben lang genoeg tante Feeks geweest, nietwaar? Laat me dus voor jou en je aanstaand huisvrouwtje een goede Fee zijn, die de hoorn des overvloeds voor je uitschudden wil. Wat de leelijke oude vrouw nog aandurft!... Luister, Kuno! Dit is mijn besluit: Op den dag van je huwelijk schenk ik jou en Mignon ieder honderdduizend gulden. Wat verder in mijn testament zal staan, blijft mijn geheim. Maar ik heb twee voorwaarden en die zijn: dat je bij je wapen blijft en binnen drie maanden trouwt.'

'Tante!' schreeuwde de officier en sloeg zijn armen jubelend om zijn oude tante heen.

'Je had het zoo druk over dien Berber, ik heb hem gezien, een prachtig dier. Koop hem dadelijk, eer men je voor is. Eddy had er zin in, vertelde hij. Ik gun hem jou liever. Maak dat je weg komt, ik heb geen tijd.'

En aan zijn dank een einde makend, keerde zij hem energiek den rug toe en verdween.

'Een fee is zij, onze tante, een goede tooverfee, al was zij nooit schoon en bekoorlijk. O goede, beste tante!' dacht Kuno, terwijl hij in lachende droomen verdiept huiswaarts stapte.

Hendrik had het druk gehad en wischte zich 't zweet van het voorhoofd. Maar met een blik van voldoening kon hij nu ook naar het voltooide werk zien. Er lag overigens een verbaasdernstige trek op het gezicht van den ouden bediende.

Drommels, hoe dikwijls had hij in de laatste uren al 't hoofd geschud! Freule Alex... nu ja, van freule Alex verbaasde hem de mésalliance weinig, van Floris zou ze hem heelemaal niet verwonderd hebben; maar dat de jonge baron, de trotsche luitenant, Hendriks ideaal, zich met een jonge dame verloofd had, welke niet van adel was... Hendrik had er zich suf over gedacht en nog kon hij 't niet begrijpen.

Tevreden was Hendrik er niet over; als 't aan hem lag, zou hij dat den jongen baron ook wel aan 't verstand willen brengen. Verstand... hm! ja, dat 's waar ook! Het is immers van overoude bekendheid, dat verliefde menschen heelemaal geen verstand tot hun beschikking hebben... Nu Hendrik daaraan dacht, werd hij wat toegeeflijker gestemd en glimlachte bijna vaderlijk.

't Wou anders wat zeggen, twee verbintenissen buiten hun stand op één dag te vieren.

Het verwonderde Hendrik wel een weinig, dat mijnheer en mevrouw er zoo vroolijk bij keken. Enfin, dat de oude freule zich zoo druk bij de familie vertoonde, scheen geen kwaad teeken... Ja, ja, Hendrik had betere oogen en ooren dan men wel dacht en hij had ook niet voor niets z'n halve leven lang in de familie gediend.

Die m'nheer de dokter en zijn vrouw waren anders heel deftige menschen, 'n knap paar en vriendelijke lui ook, dacht Hendrik welwillend.

Waar Hendrik zich 't meest over verbaasde, was het gedrag van Floris. Dat jonkertje moest nu toch in z'n schik zijn, maar jawel, 't had er veel van of hij duchtig gehuild had.

‘Wel, wel, m'n zou zeggen,’ dacht Hendrik bekommerd.

Toen bekeek hij nog eens de nieuwe schikking van bloemen en planten, welke hij waarlijk met smaak had aangebracht.

Er kwam iemand de trap af; dat was de stap van den jongen baron.

Hendrik nam hem met groote oogen op. 'n Knappe jongen, buitengewoon knap. Ja, ja, Hendrik had smaak, ook waar het zijn idealen betrof.

Kuno bleef staan en deed den oude het plezier, zijn werk te bewonderen.

‘Keurig gedaan, Hendrik, je hebt dien onhandigen tuinlui een lesje gegeven!’ zei hij goedkeurend.

Hendriks heele gezicht lachte. Dat de vroeger zoo stroef en genadig blikkende officier zijn arbeid prees en hem daarbij zoo vriendelijk aankeek, deed den oude goed aan zijn hart.

‘Ik weet niet of het wel gepast is,’ mompelde hij eerbiedig, ‘maar ik wou m'nheer den baron toch graag heel veel geluk wenschen met zijn verloving.’

‘Dank je wel, Henk. Ik wil je vandaag 'ns net noemen als de jonker altijd doet. Geef jij me maar een hand, trouwe kerel.’ Vroolijk liep hij naar de schitterend verlichte salons.

Hendrik keek hem na en veegde zich met de hand langs de oogen. ‘Nou geloof ik waarachtig, dat 't me net gaat als den jonker. Kinderachtige, ouwe kerel!’ schold hij geërgerd op zichzelven. ‘Maar, dat doet 'n mensch goed en 't is zoo'n kranige vent, onze jonge baron, 'n kranige vent.’

Een rijtuig rolde voor. Hendrik haastte zich om de deur te openen, want dat moesten de dames zijn.

‘Alle duivels!’ dacht hij, toen freule Fee hem voorbij-ruischte in een lang slepend zwart-zijden kleed, waarop prachtige diamanten fonkelden.

Hij boog eerbiedig.

‘Tante!’ hoorde hij de jonge baron roepen, maar Hendrik was het te moede, alsof hemel en aarde vergingen, toen hij de oogen opsloeg. Voor hem stond een rijzige gestalte, van het hoofd tot op de lichtblauw geschoeide voetjes in een wit-zijden mantel gehuld.

‘Freule!’ stamelde de oude dienaar onwillekeurig en sloot haastig de deur voor den tocht. Het betooverende zuidelijke gezichtje zag hem aan en het hoofd scheen hem te draaien op de schouders. Hij zag niets dan twee diepbruin-stralende zonnen en een mondje, dat alleen scheen te lachen om de fraaie tandjes te doen zien.

‘Dag, Hendrik!’ zei een stem, die hem aan de harp van koning David deed denken.

De witte mantel gleed af en hij ving hem nog juist op. Toen zag hij den luitenant eensklaps naast haar staan en die beiden keken elkander aan...

Samen volgden zij de oude freule.

‘Groote hemel,’ dacht Hendrik, ‘ik geloof, dat ik net zoo gek ben als de jonge baron zelf; ik was er beduusd van. Maar is 't ook niet, alsof hij een stuk van den zomerhemel gekaapt heeft? Och, och! Wat is zij mooi! Zoo heb ik ze nog nooit gezien; daar haalt onze freule niet bij! Hm... ik geloof toch, dat het met 't verstand van den jongen baron beter is geschapen, dan ik wel dacht.’

Hij keek de slanke gestalte na; een stuk van den zomerhemel. Hij zag niets dan een hoofdje, dat scheen te buigen onder den last der donker-golvende lokken en verder een slepende plooiende wolk van blauw zijdegaas.

‘Jongens, jongens!’ mompelde de oude knecht, ‘een pracht van een meisje. Ja... misschien heeft baron Kuno nog gelijk.’

Nu kwamen ook de anderen uit hun kamers te voorschijn, Alex was de eerste; fladderend van kanten, zweefde zij als een witte vlinder de trap af, om haar aanstaand schoonzusje te begroeten.

Onder kout en scherts voegden zij zich in de versierde salons bijeen, in afwachting der eerste gasten.

Albert en Kuno waren al spoedig in een druk gesprek gewikkeld; de beide jongverloofden bespraken hun huwelijksplannen en Kuno moest nog uitvoerig de listen en proeven van tante Fee vertellen.

Soms barstte Albert in hartelijk gelach uit en dan keken de beide meisjes glimlachend op van het reisalbum, waarin zij voor den schijn zaten te bladeren.

Tante Fee verklaarde op haar beurt aan haar schoonzuster haar verdere toekomstplannen, terwijl dokter Ter Meer en mevrouw Leonie zich met den baron onderhielden. Het onderhoud was in de verschillende groepjes levendig en ongedwongen.

‘Arme Eddy, wat zal die kerel er miserabel uitzien,’ dacht Kuno en dacht met voldoening terug aan dien avond in de opera, toen zijn handige vriend hem zijn Mignon had afhandig gemaakt. ‘Ieder zijn beurt, vriend Eddy.’

Welk een avond!...

Als een droom vloog hij om, als een schoone, zalige droom. Het schitterend licht bescheen aller gelukkige gezichten, slechts twee keken ernstig, Eddy en Floris.

Kuno zag er zoo trotsch uit alsof hij generaal was geworden. Mignon straalde als een lentezonnetje en toen zij op algemeen verzoek een lied zong, was het een lied van louter jubel en levenslust.

Alex, die haar begeleidde, luisterde met even groote verwondering als genot; nog nimmer had zij Mignon een blijmoedig lied hooren zingen. Maar het klonk even schoon als de klagende wijsjes van vroeger.

Zij was ook zoo gelukkig, als zij naar haar knappen verloofde opzag; eerst nu ook Mignon zich verbonden had, voelde zij zich gerust. Dat meisje was ook zoo zeldzaam bekoorlijk.

Iedereen moest haar wel bewonderen en liefhebben.

Toen het lied ten einde was en de zangeres de complimentjes in ontvangst had genomen, nam mevrouw Ter Meer haar onder den arm en voerde haar naar freule Fee.

‘Mijn lief kind,’ zei ze hartelijk, ‘want nu mijn jongen ook weer gelukkig is, kan ik je werkelijk vergeven en herneemt het hart de oude rechten weer. Je moet mij helpen om een geschil met tante tot een goed einde te brengen. Zij wenscht, dat je uit het slot zult trouwen en ik vind, dat aan villa “Mignon” die eer toekomt.’

Daarover hielden de dames een lange bespreking, Mignon hoorde het alles aan, maar wilde er geen woord in meespreken.

Intusschen naderde Hendrik, die rondging om te bedienen, den luitenant en fluisterde hem iets toe.

Lachend sloop deze weg naar den wintertuin. Voet voor voet schuifelde hij voort tusschen de groene planten en bleef eindelijk staan met een uitdrukking op zijn gezicht, die half vroolijk, half medelijdend was.

Eenzaam in een vertrouwelijk hoekje van groen verscholen zat het ondeugende jonkertje met vuurrood-behuilde wangen; nog altijd rolden er tranen uit zijn oogen en hij snikte er dapper op los.

‘Floris!’ riep Kuno zacht, hem naderend.

Doodelijk verschrikt, sprong de geroepene op en verschool zich beschaamd tusschen de planten.

‘Wat scheelt er aan, gekke, kleine kerel? Heeft iemand je beleedigd? Wil ik hem uitdagen, of zal ik je mijn Zondagsche sabel leenen?’

‘Ben je alleen?’ klonk het wantrouwig en gesmoord uit den hoek van palmen.
‘Ja, kom er maar uit, dwaas!’
Floris kroop te voorschijn en wierp zich onstuimig om den hals van zijn broer.
‘Waarom ging je hier zitten huilen als 'n meisje?’
‘Je gaat nou zoo gauw weg.’
‘Domme kikvorsch, veeg gauw je oogen af, hoor!’
Floris vischte naar zijn zakdoek en boende zich de oogen.
‘Jelui ook met je trouwen... Alex weg en jij weg... wat moet er dan van mij worden?...’
De luitenant keek erg ernstig en indrukwekkend. ‘Ik ga advocaat worden! Dan mag je de lui scheren en villen naar believen en als ze een kik geven, lach je ze in 't gezicht uit! De balie bekoort me.’
Floris herinnerde zich alles en kleurde.
‘Och, jij, met je wraak!’ mompelde hij tusschen de tanden.
‘Dat 's een veel vetter baantje dan luitenant spelen en je eigen heerlijkheid met je eigen armoe betalen,’ ging Kuno spottend voort.
Maar nu kwam de geest van moedwil weer in Floris op.
‘Ik trouw nooit met een burgermeisje, dat is niets voor mij!’ zei hij brutaal.
Kuno greep hem beet en hief hem lachend op.
‘Ja, ja, Florisje, niets veranderlijker dan 's menschen meening.’
‘Weet je wat!’ riep Floris plotseling driftig uit, ‘je hebt me achteruit gezet, maar ik ben evengoed als jij!’
‘Groot gelijk, jongen. Wreek je, Brutus!’
‘Wacht maar, ik doe vanavond ook een huwelijksaanzoek.’
Weg was Floris.
Luid lachend, snelde Kuno hem na; toen hij weer in het voorste salon kwam, wenkte Mignon hem.
Duidelijk hoorde hij tante Fee zeggen: ‘Neen, neen, mevrouw, ik geef toe, onvoorwaardelijk toe.’
‘Mama verlangt, dat ik als haar dochter uit haar huis zal trouwen,’ zei het meisje zacht tot hem. ‘Dat vindt je immers goed, Kuno?’
‘Het kan hem natuurlijk niet schelen uit welke lijst hij zijn schilderij moet halen, als hij ze maar krijgt,’ plaagde de oude freule.
‘Ik vind alles goed, behalve een uitstel. A propos, Mignon, Albert heeft mij beloofd je voor mij te schilderen in dit heerlijke kleed, met een bos tuberrozen in de armen. En dan zal Alex er aan moeten gelooven; hij wil haar portret schilderen voor zijn ouders, als pendant van het jouwe.’
Mignon wilde haar pleegbroer dadelijk bedanken voor die belofte en ging naar hem toe; Kuno volgde haar.
‘Het komt u toe, haar tot het laatst in uw huis te hebben, u hebt zooveel meer voor haar gedaan, mevrouwtje. Ik, wat deed ik? Bijna niets! Want het kostte mij niets.’
‘En rekent u het ook voor “bijna niets”, dat u hun toekomst hebt verzorgd?’ vroeg mevrouw Ter Meer met warmte.
‘Het valt mij immers zoo gemakkelijk,’ zei Fee eenvoudig en bescheiden.
Daar kwam Floris aan, Floris, die de toekomstige schoonzuster eens den dichterlijken bijnaam Tuberroos gegeven had. Hij

stapte regelrecht naar tante, met een plechtig gezicht en een houding vol gewicht.

'Wel, jongen, waar kom je vandaan?'

'Tante, ik vind, dat ik ook 't recht heb een aanzoek te doen, evengoed als zij,' zei hij, met zijn gefriseerd hoofd wenkend naar den kant, waar de verloofde paren zaten te praten met Eddy.

Mevrouw Ter Meer lachte vroolijk en klopte hem vleiend op den schouder. 'En dan ga je gedichten maken ook, hè?'

'Tuberroos! Roosje en...' stotterde Floris, zich herinnerend.

'En Chrysanthemum!' voltooide de doktersvrouw.

Floris voelde, dat dezen avond al zijn oude zonden op zijn hoofd terugkwamen.

'Voor den dag er mee,' bemoedigde tante Fee argeloos; 'je wilt immers een aanzoek doen? Zeker aan een koek-vrijster.'

Waardig en bijna beleedigd, zag Floris haar aan.

'Ik ken geen enkele dame, die beter en liever is dan u, tante Fee! Ik ga met u trouwen, als u me hebben wilt.'

Een schaterend gelach ging op over dezen dwazen inval van het stoute jonkertje.

Tante Fee lachte ook, tot haar de tranen in de oogen kwamen.

'Daarvoor trakteer ik je op een uitstapje langs den Rijn, als het weer vacantie is,' beloofde zij in vollen ernst.

'En wilt u me volstrekt niet hebben?'

'Je hand, ondeugende jongen! Ziezoo, en bewaar nu je hart maar voor later.'

'Eddy,' fluisterde Floris ongemerkt, den jongeman aan de mouw trekkend, 'ik heb ook 'n blauwtje geloopen. Tante wil me niet. Troost je maar, je hebt nu een lotgenoot. Beiden groot en...'

'Versmaad!' voleindigde Eddy lachend, maar die lach was min of meer pijnlijk. Floris hoorde dat niet, daarvoor was hij te veel kind.

Vlug voegde hij zich weer bij zijn tante.

'Mag ik dan straks de eer en het genoegen hebben met u te soupeeren?' En fluisterend voegde hij er bij: 'Ik kaap de lekkerste hapjes voor u, tante!'

'Daar kan men geen "neen" op zeggen,' verzekerde de oude freule beminnelijk.

En dus geleidde Floris zijn tante aan tafel.

Mignon liet zich droomend in haar laag stoeltje voor het venster zinken en vouwde de handen.

Met vochtige oogen staarde zij naar den nachtelijken hemel op; de regenwolken waren weggedreven en de sterren schitterden in het donkere blauw.

Hoe dikwijls had zij zoo gezeten en door het raam in den nacht gestaard en droevig gemijmerd, smeekend om een geluk, dat maar niet komen wilde. Lang zat zij zoo; plotseling rees zij on en lei het hoofdje tegen de ruit.

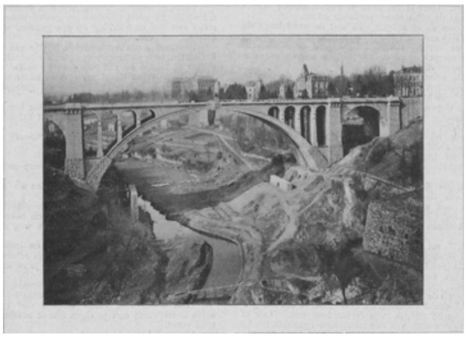

LUXEMBURG. Eene nieuwe viaduct.

‘Mijn God! Hoe weinig smart hebt Gij mij gegeven en hoe oneindig veel geluk schenkt Gij mij! Wat moet ik doen om U te toonen, hoe dankbaar ik ben? Ik weet het nu, dat Gij nog altijd de gebeden Uwer kinderen verhoort, al zien zij de wegen niet, welke Uw wijsheid gaat.’

En toen het donkerlokkige hoofdje eindelijk op het kussen lag, gingen de gedachten nogmaals terug naar dien droeven avond van moeders dood, naar de dagen van het treurige zwerversleven.

‘Moeder, lief moedertje... weet ge 't nu, dat uw Mara zoo gelukkig is? En weet vader het ook, moedertje?...’

Glimlachend viel zij in slaap.

Freule Fee sloop op de teenen nader om de slapende niet te wekken. Roerloos stond de oude vrouw een lange poos in het schoone, zalig-lachende gelaat te staren. En ook die oude vrouw zag terug op droevige dagen.

‘Ik was onbillijk, kind, dikwijls onbillijk. Ik haatte alle geluk en alle schoonheid, maar het deed hierbinnen ook nog altijd pijn... Ik had immers ook eenmaal lief, kind, en ik was óók gelukkig. Want Fee, de leelijke, schaars-bedeelde Fee, werd bemind, door hem, door hem, wiens naam ik nimmer meer genoemd... en toch niet vergeten heb. Ach, hoe lang is het geleden, een menschenleven van eenzaamheid en droefenis ligt er tusschen toen en nu...

‘Jij weet dat niet en mag 't ook nooit weten...

‘Het is zoo hard en wreed te moeten zien, hoe een andere lachend en koelbloedig het hart tracht te winnen, dat u toebehoort. Het is zoo hard, alle geloof te verliezen in schoonheid en goedheid, omdat het hart zoo bloedt en men rijk is... en leelijk.

‘Maar dat is voorbij, kind, dat is voorbij.’

‘Ik ben ontwaakt uit den slaap der zelfzucht, ik wil niet meer nutteloos zijn, niet nutteloos. Ik begreep het niet eerder, goede God, dat Gij mijn handen hebt gevuld met goud, tot het heilige doel er geluk mee te koopen voor hen, die mij lief zijn; voor hen, die arm en ongelukkig zijn.’

Zacht streek de magere, oude hand over de donkere lokken der slaapster.

‘Zij is gelukkig, aan dien glimlach heb ik ook deel... Heer, laat de avond goedmaken wat de dag verzuimde, opdat het graf der oude vrouw niet eenzaam zij en zonder bloemen!...’

Bij de platen.

De Processie der ‘Gemantelden’ in de Sint-Pieter. -

Het Kapittel der Basiliek van het Vaticaan pleegt jaarlijks een aanzienlijk getal bruidsschatten te vergeven aan brave arme meisjes, die in 't huwelijk treden. Onder de Pausen Clemens XII en Clemens XIII en later vielen deze dotaties dikwijls ook ten deel aan jonge vrouwen, die geen aardschen bruidegom verkozen en den kloosterlijken staat gingen omhelzen. Dit schijnt allengs in onbruik geraakt en tegenwoordig geheel afgeschaft.

De vrouwelijke bloedverwanten der bruid, aan wie het geluk en de eer te beurt valt van een kerkelijken bruidsschat, kleeden zich in een even zedig als sierlijk wit gewaad, ‘mantel’ genoemd; 't is alles sneeuwblank, wat men aan de meisjes ziet: de kroon, die het hoofd dekt, de kant, die van het haar in losse wijde plooien afvalt op de schouders, de doek, waarmede de mond bedekt gehouden wordt. De witte verschijningen treden op als zoovele levende symbolen van maagdelijke reinheid en eerbaren echt.

Vóór den plechtigen omgang begeven de deelnemenden zich twee aan twee naar de evangelie-zijde van het hoofdaltaar, waar de aartspriester der basiliek, kardinaal Rampolla, haar ontvangt en heur een dotatie-brief je uitreikt. Een brandende kaars in de rechter, een rozenkrans in de linker, vormen de ‘Gemantelden’ daarna de voorhoede van de prachtige, zinrijke bruidsprocessie.

[Nummer 25]

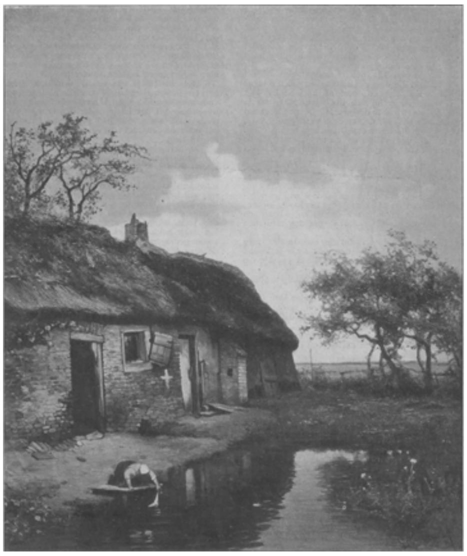

Museum Boymans, Rotterdam.
ZOMER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN LOUIS APOL.

Zomer.
Naar de schilderij van Louis Apol, in het Museum Boymans, Rotterdam.

Dit is nu eens geen wintergezicht van Louis Apol, maar een welig zomertje; hoe sappig groen is dat veldje, hoe helder-groen de boomen, hoe geurt er alles van zomerschen bloei! Ook het armelijke boerenhuisje ziet er keurig en fleurig uit, want het vervallen riet-gedekte dak vertoont mooie schitterplekken van wollig mos, de klimop rankt langs de deur en de verweerde steenen, de groen-geverfde luiken en deuren, geven het heele gedoetje een kleurig aanzien. Laag en regenzwaar hangt de hemel neer; 't lijkt namiddag; maar ginds ver, waar de looden luchten opschoven, liggen de landen in zachten glans onder 't late licht.

Een vrouwtje, haar waschgoed spoelend in 't stil watertje, zet wat levendigheid bij aan het Landschap, dat in zijn krachtige kleuren dadelijk de aandacht trekt van den museumbezoeker.

Een dief in den nacht.
Oorspronkelijk verhaal van Louise Stratenus.

I.

Langzaam, met den tred van een slaapwandelaar, schreed de man het dorp door. Het was op een warmen zomeravond, tegen zes uur; geen koeltje verfrischte zijn kloppend voorhoofd; onder den versleten vilten hoed zag men zijn slapen parelen.

Waren het ook zweetdroppelen, of wel tranen, die over zijn ingezonken gelaat rolden?

Hij wist zelf niet of hij weende. Het eenige, waar hij zich van bewust was, was de loodzware last, dien hij voort had te dragen. Hij, de reus, eenmaal om zijn athletische kracht bekend, de nog geen veertigjarige man, liep er onder gebogen; zijn linkerarm omklemde hem krampachtig. als vreesde hij hem te laten vallen en de rechterhand leunde zwaar op een knoestigen stok, een jongen boomstam, in het bosch afgesneden.

En toch scheen die last maar enkele kilo's te moeten wegen. Het was iets langwerpigs, overdekt met een zwarten omslagdoek. Een opgeschoten knaap had dat gemakkelijk van hem over kunnen nemen; maar hij had het toch niet aan andere handen afgestaan en, trouwens, niemand dacht er aan hem dat aan te bieden; want hij was een onbekende in de streek en zijn lange baard, de holle oogen en de armoedige kleederen joegen den menschen schrik aan.

‘Betje,’ zei een der dorpsbewoners tot zijn dienstbode, ‘zorg er voor van avond extra-goed het huis te sluiten; er is kwaad volk in den omtrek. Daar juist kwam er een kerel voorbij, die veel van een landlooper heeft.’

Betje beloofde rillend deuren en vensters zorgvuldig te zullen voorzien.

Ook de dames, die hem langs zagen gaan, vonden hem ‘griezelig’ en namen zich voor niet ter ruste te gaan, alvorens met een kaars onder haar bed te hebben gekeken. Ja, dat was het groote nadeel zoo dicht aan de grenzen te wonen. Alle dieven en moordenaars uit den vreemde kwamen het land in, en wanneer men de aandacht der politie op hen durfde vestigen, waren zij nog in staat wraak te nemen.

Voor het venster van een der fraaiste woningen der marktplaats stond een twaalfjarig meisje, bezig met het uitzoeken van kraaltjes, waarvan zij een beugeltasch voor haar pop wilde maken. Zij ook zag den man. Zij was misschien de eenige, die reden zou hebben gehad voor een bandiet te vreezen; want haar ouders waren afwezig, weggeroepen door de ziekte van haar grootvader, en in haar anders heel plat beursje stak nu een rijksdaalder, haar, bij wijze van troost voor haar eenzaamheid, door haar moeder gegeven bij het overhaaste afscheid, om den volgenden middag iets voor te gaan koopen in de stad. Heel den dag was zij bezig geweest met de groote vraag, wat zij wel het liefst zou hebben. Haar keus was eindelijk gevallen op een poppenwieg, die wel heel mooi zou kunnen zijn; want een rijksdaalder scheen haar een groote som. Zij droeg het geldstuk in den zak, met van allerlei dingen er boven op, uit vrees het te zullen verliezen vóór het gewichtige oogenblik daar was, om er het verlangde voorwerp voor te koopen; maar *zij* was niet bang, toen zij den zwerveling nastaarde; er kwam alleen een peinzende uitdrukking op haar bleek gezichtje, dat met lange, goud-gele lokken was omlijst. De lichtgrijze oogen sperden zich wijd open, de lippen ontsloten zich, als wilde zij iets zeggen, maar zij herinnerde zich, dat er niemand bij haar in het vertrek was, de dienstboden waren in de keuken met het vaatwerk bezig; en zonder zich den tijd te gunnen een hoed te gaan halen, opende zij de voordeur en liep de straat op.

De man was al een eind ver gekomen, nog altijd voortstappende met denzelfden langzamen, automatischen tred. Zij keek hem na en toen, een veldwachter in het oog krijgende, die, met een pijp in den mond en den stok in beide handen achter zich houdende, zich gruwelijk scheen te vervelen, snelde zij op hem toe.

'Och, Wijting,' zeide zij, 'droeg die arme man geen doodkistje?'

De veldwachter bleef hetzelfde onverschillige gelaat behouden, toen hij antwoordde:

'Ja, jongejuffrouw. Zijn kind is dood.'

'Hoe verschrikkelijk!' riep de kleine uit. 'Maar hij gaat den weg niet uit van het kerkhof.'

'Neen, dat komt, omdat de kerel de wetten hier niet kent. Hij is er te laat mee aangekomen. De doodgraver was al klaar met zijn werk. Men kan zulke heeren ook maar niet op kommando bedienen en nu gaat hij er mee terug naar het bosch.'

'Naar het bosch?' herhaalde Meta van Oudwijk ontroerd, 'gaat hij het kindje daar begraven?'

'Dat moest hij eens beginnen! Dan werd hij dadelijk opgepakt. Neen, hij gaat er mee naar zijn vrouw en de andere kinderen. Zij hebben een ouden kermiswagen en huizen daarin al een dag of acht in het bosch. Morgenochtend zal hij er mee terugkeeren op een ordentelijk uur. Zulk volk denkt, dat ze ook maar alles mogen doen.'

'Is het kindje dan pas vandaag gestorven, dat hij zoo laat op het kerkhof kwam?'

'O! neen, al twee dagen geleden, maar de vrouw wilde er niet eerder van scheiden en ze hadden ook geen kist of niets. Ze schijnen te rammelen van den honger, zoo arm zijn ze. Hij is naar het raadhuis geweest, maar daar kon men niets voor hem doen, omdat hij niet tot de gemeente behoort. Ze vroegen hem wat hij was, Roomsch of Protestant, en toen hij het laatste zeide te zijn, zonden ze hem naar de pastorie. De dominee gaf hem een kleinigheid, waarvan hij het kistje betaald heeft; maar toen dat klaar was en hij het doode kind er in gelegd had, was het al te laat geworden voor het kerkhof. Ik mag lijden, dat de heele bende gauw weer wegtrekt; ze jagen fatsoenlijken menschen maar angst aan en wij moeten dubbel toekijken, alsof wij het toch al niet druk genoeg hadden zonder hen!'

Meta had nooit iets van de drukke bezigheden der politie op het vreedzame dorp bemerkt, maar Wijting's opmerking trof haar voor het oogenblik niet. Al haar gedachten waren bij den eenzamen wandelaar, met het kistje onder den arm en de

moeder, die toch reeds zulk een moeite had gehad van haar kind te scheiden en het nu voor den nacht terug zou ontvangen, zonder het meer te mogen zien.

Zij herinnerde zich een andere begrafenis. Haar eigen zusje was gestorven, twee jaren te voren, en haar ouders hadden geweend alsof ze nooit weder getroost zouden worden, haar moeder had uitgeroepen: ‘O, neem haar weg, nu ik haar niet meer aanschouwen kan! Het is zoo vreeselijk, die houten kist!’ En toch was *dat* kistje prachtig geweest, lag Annie daarin op een witzijden kussen, geheel omringd van groote leliën en er waren bloemen gekomen en kransen, zóó veel en zóó mooi, dat zij veeleer voor een feest schenen te moeten dienen. Kleine jongens, keurig in het zwart gekleed, met witte strikken om den arm, hadden het kistje gedragen. Een vogeltje had zich daarop neergezet, toen de stoet het sterfhuis verliet; de morgenzon bestraalde het alles; het was alsof zij alle somberheid weg wilden nemen en wel twintig heeren, allen familieleden en vrienden, hadden haar vader vergezeld; aan het graf hadden kinderen het lied gezongen:

In den Hemel is het altijd zomer!

en zoo was Annie in het graf gedaald, omringd van bloemen, zang en zonneschijn.

Maar hier!... Die man alleen, met den versleten omslagdoek als eenig sieraad voor het kistje van zijn kind, en de vallende avond, de donkere onweerslucht en de moeder in het bosch met de andere hongerige kleinen! Welk een ontzettend verschil!

Zonder goed te weten wat zij deed, alleen gedreven door den drang vertroosting aan te brengen, liet zij den veldwachter staan, die zich uitrekte, als had zelfs dat gesprek hem vermoeid, en snelde blootshoofds, zich niet eens afvragende of zij niet door de kindermeid zou worden gestraft, den weg uit door den vagebond gekozen.

Zij liep heel hard en kreeg hem weldra weer in het oog. Hij was de laatste dorpshuizen reeds voorbij en strompelde thans voort over den breeden, schaduwrijken weg, die naar het bosch voerde. Niemand anders was in den omtrek te zien, geen kar zelfs vertoonde zich in de verte, niets dan die eenzame, donkere figuur, die zoovelen schrik had aangejaagd. Maar Meta was niet bang voor hem, daartoe beklaagde zij hem te zeer. In haar hart bleef voor het oogenblik slechts plaats voor medelijden over.

Zij holde voort tot zij hem had ingehaald en bleef toen hijgend stilstaan.

‘Mijnheer!’ riep zij, ‘mijnheer!’

De zwerveling kon niet veronderstellen, dat iemand hem aldus toesprak. Toch schudde die kinderstem hem uit zijn smartelijk gepeins wakker en keek hij om. Het woord moest, hoe vreemd dan ook, tot hem zijn gericht; want hij was geheel alleen met dat kleine, onbekende meisje. Werktuiglijk bracht hij de rechterhand aan zijn hoed.

'Is er iets? Heb ik iets verloren?' vroeg hij, met toonlooze stem.

'Ja, uw kindje,' antwoordde Meta, hem met de groote oogen vol medegevoel aanziende. 'Het spijt mij zoo voor u.'

'Het is ook heel ongelukkig,' mompelde de man, 'wij waren zoo blij met hem, dien lieven jongen. Zijn broertje loopt op krukken; maar hij scheen zoo flink en sterk. Het is het gebrek aan voedsel, anders niets. Och, lieve hemel! Goeden avond, jonge juffrouw, ik moet maken, dat ik bij de vrouw kom. Zij weet niet wat te doen van verdriet.'

'Wil ik het kistje niet een eindje voor u dragen?' vroeg Meta.

Voor het eerst scheen de zwerveling aan iets anders te kunnen denken dan aan zijn leed, want hij wierp het kind een blik vol belangstelling toe, er schitterde iets in zijn doffe oogen en hij gaf op trillenden toon ten antwoord:

'Neen, dank u, jonge juffrouw. Ik moet het zelf doen. Het zou veel te zwaar voor u wezen, maar het is toch heel vriendelijk van u. O! als alle menschen zoo behulpzaam waren geweest, dan zou mijn kleine jongen er nog wel zijn.'

'Vertel mij eens van hem,' zei het kind, aan zijn zijde beginnend voort te loopen, 'is hij lang ziek geweest?'

'Maar, juffertje, deedt gij niet beter naar huis terug te keeren? Gij woont toch zeker op het dorp en ze zullen bij u thuis anders ongerust worden.'

'O! neen, papa en mama zijn naar Utrecht en komen zeker niet vóór Maandag terug.'

'Dat verandert wel wat aan de zaak, maar nog niet veel. Het is hier zoo eenzaam op den weg, om straks alleen terug te loopen. Zijt gij dan in het geheel niet bang?'

'Voor slechte menschen wel, en ook wel een beetje, als ik in het geheel niemand in de verte zie,' antwoordde de kleine oprecht. 'Maar weet gij, wat ik doen zal? Ik zal met u doorloopen tot ik een boerenkar zie aankomen en dan vraag ik aan den boer of ik met hem terug mag.'

'Dat is nog zoo kwaad niet bedacht; maar ik begrijp niet, dat gij niet bang zijt voor mij,' mompelde de ongelukkige, haar van ter zijde nieuwsgierig aanziende. 'Ik schijn er al heel verschrikkelijk uit te zien, want de straatjongens schreeuwden mij na: “Roover, losgebroken boef!” en toen ze een schoolmeisje tegen mij aanduwden, begon het kind van angst te gillen. Ik vroeg ook een dienstmeisje, dat aan de deur stond, om een glas water en zij liep het huis in, alsof men haar achterna zat en gooide de voordeur voor mij dicht. Het was toch zoo weinig wat ik vroeg.'

'Maar *ik* ben niet bang voor u, volstrekt niet!' verklaarde Meta, verontwaardigd over het gehoorde. 'Waarom zoudt gij mij kwaad willen doen? En gij ziet er ook veel te goedig uit!'

Goedig! De man glimlachte somber. Ja, zoo hadden ze hem vroeger genoemd, jaren geleden. De tijd lag zelfs nog niet ver, waarop hij den laatsten stuiver van zijn zakgeld zou hebben overgehad om een medemensch te helpen, maar nu? Toch deed het hem goed, dat het keurig gekleede kind, met het mooie, ofschoon zwakke gezichtje, hem zoo vertrouwend aankeek, zoo geheel anders als de anderen over hem scheen te denken. Het verhief hem in eigen oogen en hij antwoordde langzaam:

'Ik ben niet altijd geweest wie ik nu ben. Wij hadden eens ruim ons brood, een huis met een tuintje en in dien tijd zou nooit een mijner kinderen van gebrek omgekomen zijn.'

'Is het waar? Is de wagen niet altijd uw huis geweest?'

'Dat oude, gebrekkige ding? Neen, ik kocht het voor de enkele guldens, die mij nog overbleven; want ik kon de mijnen toch niet onder den blooten hemel laten slapen in weer en wind. Nu zijn zij ten minste onder dak en, als men ons opjaagt

uit een bosch, omdat de burgemeester denkt, dat wij het er onveilig maken, dan trek ik den wagen zelf voort naar een andere plaats.'

'Dus hebt gij geen paard?'

'Een paard? Waarvan had ik dat kunnen koopen. Als ik nu en dan nog eens iets verdien met ketellappen, of het maken van gebroken werktuigen voor de boeren, dan hebben wij dat veel te hard noodig voor brood. Gelukkig heb ik dat nog in den winkel van mijn vader geleerd, jaren geleden, toen ik nog maar een jongen was. O! als de oude man nog leefde, dan zou ik terstond naar hem zijn gegaan en had hij mij wel aan werk geholpen; maar nu! Ik heb niemand meer, niemand dan vrouw en kinderen, voor wie ik zoo goed als niets kan doen.'

Een snik smoorde zijn stem. Hij klemde het kistje nog dichter tegen zich aan en Meta's medelijden nam steeds toe.

'Ik zal u wat zeggen,' sprak zij, na een korten, maar hevigen tweestrijd met zichzelve te hebben gevoerd, 'mama gaf mij bij het weggaan een rijksdaalder, om mij te troosten, dat ik zoo alleen bleef, en ik wilde er een poppenwieg voor koopen; maar ik geef toch nog liever het geld aan u voor de kindertjes.'

De man snakte naar adem, een donkere blos bedekte zijn vermagerd gelaat.

'Een aalmoes!' prevelde hij. 'Is het dan zóó ver met mij gekomen, dat men mij voor een bedelaar aanziet?'

Voor het eerst blikte Meta hem ontsteld aan.

'Ik wilde u niet boos maken!' stamelde zij. 'Ik dacht volstrekt niet aan een bedelaar. Gij hebt mij om niets gevraagd. Het was hetzelfde als toen mama mij het geld gaf, zij had ook medelijden met mij.'

'Denkt gij, dat ik boos was, kind?' riep de zwerveling uit, 'men wordt niet boos op engelen. Neen, maar het viel mij zoo ijskoud op het lijf. Het was mij nog nooit te voren gebeurd; maar voor de kinderen mag ik niet neen zeggen. Die arme stakkerdjes kunnen niet helpen wat ik deed en ze kunnen er weer bij krachten door komen.'

Nu volkomen gerust gesteld, haalde Meta haar beursje te voorschijn van onder haar zakdoek, sponsendoos, notitieboekje, potlood en sleutelbos en gaf haar tochtgenoot al wat het bevatte, een rijksdaalder en twee dubbeltjes.

'Hebt gij dan iets kwaads gedaan?' vroeg zij, geheel vervuld van zijn laatste woorden; 'dat zou ik toch nooit van u hebben gedacht. Maar mama zegt, dat het altijd goed is schuld te bekennen.'

'O! Ik heb niet gestolen of gemoord,' verklaarde de man bitter. 'Ik heb alleen kwaad gedaan aan mij zelf en aan mijn gezin. Als dat niet geschied was, zouden wij het nog zoo goed hebben. Vroeger dacht ik, dat het weinig was; maar nu weet ik, dat ik rijk was in die dagen. Waarom luisterde ik ooit naar de lieden, die probeerden mij het hoofd dol te praten met hun mooie woorden? Ja, het waren woorden, niets dan dat. Allemaal valsche beloften; wij, die ze geloofden, lijden nu honger en zij... ze wonen rustig voort in hun mooie huizen en leden er geen oogenblik door!'

'Ik begrijp het niet goed,' zei Meta, 'kunt gij niet bij het begin beginnen?'

'Het is waar. Hoe zoudt gij het ook verstaan! Ik zal probeeren duidelijk te spreken. Mijn vader dan had goed zijn brood en liefst gezien, dat ik hem in de zaak opvolgde, want de andere kinderen waren allen meisjes; maar ik wilde wat meer van de wereld zien, dan op ons stille dorp viel te beleven, en ik ging in dienst en bracht het zelfs tot onderofficier.'

'Is het waar?' mompelde Meta, op eens vol ontzag tot hem opkijkende, want zij had niet veel verstand van militaire rangen en het woord *officier* deed haar denken aan iemand, die op weg was generaal te worden. 'Waarom zijt gij dat dan niet gebleven?'

'Ja, dat was een groote fout. Ik was zeker onder-adjudant geworden; ik had een blank strafregister en behoorde niet tot de domsten; maar mijn vader stierf, toen ik vijf jaar in dienst was, de zaak werd verkocht en mijn zuster en ik kregen er elk nog

een duitje door, dat ik op de spaarbank bracht, en al was het niet veel, ik begon mij te verbeelden, dat ik daarmee fortuin zou kunnen maken, als ik maar eenmaal vrij was, zoodat ik geen dag langer in het leger bleef, toen mijn diensttijd eenmaal om was. Ik zocht nu zelf een winkeltje en men praatte er mij een aan, dat al zoo goed als verloopen was, zoodat ik het er met den besten wil van de wereld niet weer bovenop kon halen. Het geld werd er bij verspeeld. Toch liet ik mij niet ontmoedigen, maar trad bij de spoorwegen in dienst. Een gepasporteerd onderofficier met mijn conduite-rapport werd gaarne aangenomen. Ik trouwde op mijn traktement en klom langzamerhand op tot hoofdconducteur. Wij hadden een aardig huisje, met een lapje grond, waar de kinderen op speelden, en elke week kon er nog wat op het spaarboekje worden bijgeschreven. Als ik aan die dingen terugdenk, schiet mijn gemoed vol.'

'O! Als gij er misschien liever niet van spreekt!...' zeide het kind.

'Neen, laat mij maar begaan,' antwoordde de man neerslachtig. 'Het is wel goed zijn hart eens te luchten en tegenover de vrouw durf ik dat nooit te doen. Ik schaam mij te veel voor haar, al heeft de arme ziel mij ook nooit iets verweten. Ik lees in haar oogen, wat zij er van denkt, en ik zie haar lijden, minstens evenveel als ik. Het is vreeselijk, jonge juffrouw, als twee menschen, die toch van elkander houden en lief en leed met elkaar dragen, niet meer samen kunnen spreken over de oorzaak van hun smart. Dan moet een van beiden iets misdaan hebben. Nu, zooals ik reeds zei, ik werd geen misdadiger, maar ik bracht mijn heele gezin tot den bedelstaf. O! maar ik was de eenige schuldige niet. Ik was tevreden met mijn lot en al waren er dingen, die ik heel anders gewenscht had, ik dacht dat het zoo behoorde en dat het niet anders kon, of de eene mensch had het beter op de aarde dan de ander; maar op een dag werd ik aangesproken door een heer, die mij vroeg of ik waarlijk van plan was nog langer geduldig zulk een slavenleven voort te zetten; dag in, dag uit, van den vroegen ochtend tot den laten avond op een trein, dus altijd in gevaar, en daarvoor een bedelloon te ontvangen! Ik begon na te denken. Het scheen mij toch waar wat hij zei. Op mijn ouden dag zou ik nog niet veel rijker zijn dan toen, en terwijl ik in sneeuw en regen op mijn post moest blijven, waren er duizenden lieden, die nooit iets uitvoerden en zich in goud konden baden. Eerst had ik geweigerd de vergadering bij te wonen, waartoe de man mij uitgenoodigd had, maar na dat alles bedacht te hebben, ging ik er wel degelijk heen en hoorde daar, tot zelfs door vrouwen, vertellen dat wij een *menschwaardig* bestaan moesten leiden, niet langer dat van verdrukt vee. Ze riepen ons toe, dat wij onzen kinderen, al hadden zij ook nog zooveel aanleg, niet dan een gebrekkige opvoeding konden geven, dat zij nooit worden konden als de zoons van die rijkaards, die den spot dreven met ons zwoegen. Dat wij in het zweet ons aanschijns voortwerkten om hunne brandkasten te vullen. Wel, juffertje, ze stookten en stookten, tot ze ons dol hadden gemaakt. Ik kwam thuis als een ander mensch. Mijne vrouw ontstelde er van en smeekte mij, schreiend, toch niet te luisteren naar zulke taal, te bedenken dat die opruiers onze ware vrienden niet waren, en zij praatte zoolang, dat ik op een volgende vergadering verklaarde niet mee te willen

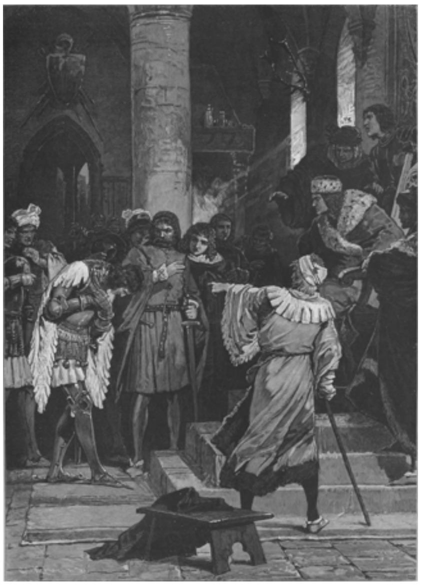

KEURVORST JOACHIM I VAN BRANDENBURG SPREEKT HET DOODVONNIS UIT OVER ZIJN VRIEND DEN HEER VAN LINDENBERG.
Naar de teekening van A. ZICK.

doen aan de beweging; maar ze moesten weten waarom niet en toen ik het gezegd had, kwamen er twee juffrouwen mijn vrouw bepraten en keerden dag op dag tot haar terug, met zooveel beloften van een betere toekomst, dat zij niet meer wist wat te denken en nog maar stil bij haar huiswerk stond te weenen. Ik was al spoedig met hart en ziel met de ontevredenen verbonden en bij de groote staking, toen ik zag, dat het daarmee misliep, ging ik naar onze leiders en zei: ‘Ik sta niet alleen, ik moet voor mijn gezin zorgen; is er geen kans dat wij voor goed op straat zullen staan?’ - ‘Wel neen,’ antwoordden zij, ‘gij lieden moet slechts volhouden en als de directie ziet, dat het u allen ernst is, zal zij toegeven, al is het ook pas over eenige weken. De uitslag zal u loonen. De spoorwegen moeten het volk toebehooren!’ Ons was nog een tijd tot bedenken gegund, om het werk te hervatten; maar de mannen, die zich onze beste vrienden noemden, beloofden zóóveel, dat ik die dagen voorbij liet gaan en staken bleef. Toen de oogen mij eindelijk en ten laatste open gingen, was ik ontslagen uit mijn betrekking, had ik niets meer. En denkt gij, dat onze opruiers iets voor ons deden? Niets niemendal! Zij schreven nog, dat wij de hulp der kapitalisten moesten afslaan, dat zij een beleediging voor ons was. En daarmee eindigde wat een misdaad was tegen ons gepleegd, wat honderden flinke beambten tot doodarme leegloopers maakte.’

(*Wordt vervolgd.*)

WAT EEN GEBEURTENIS! NAAR EEN SCHETS VAN TOM BROWNE.

Keurvorst Joachim I van Brandenburg en de roofridders.

't Was in het begin der zestiende eeuw, dat graaf Joachim van Hohenzollern als keurvorst heerschte over de mark Brandenburg, een landstreek, berucht om haar roofzieken en verwaten adel. In zijn burcht te Berlijn hoorde de vorst dagelijks van den moedwil der ridders, hun wreedheid en onmeedoogendheid jegens weerlooze burgers en landlieden, hun trots en toomelooze plunderzucht.

Reeds 's vorsten vader had, gedurende zijn korte regeering, al zijn krachten aangewend om met behulp der burgers den moedwil van zijn adel te breidelen, thans volgde de zoon het edele voorbeeld des vaders en strafte zonder aanziens des persoons ieder, die zich aan eenige onrechtvaardigheid schuldig maakte.

De burgerij stelde dan ook een grenzenloos vertrouwen in den geliefden vorst, vereerde hem als een vader en beschermer en ging vrijelijk tot hem, om nooden en behoeften hem bloot te leggen; en nimmer deed dan ook de vorst tevergeefs een beroep op den bijstand en de offervaardigheid zijner getrouwe poorters. Maar de adel haatte den volkslievenden heer en liet geen gelegenheid voorbijgaan om hem te kwellen. Op zekeren nacht schreven eenige edelen in 't geheim op de deur van zijn woonvertrek:

> Jochemke, Jochemke, pas maar op,
> Vangen we je, dan wacht je de strop!

Maar de vorst liet zich geen vrees aanjagen en ging voort de roofridders te bestrijden en zijn goede burgers te beschermen tegen hun geweld.

Zoo geschiedde het, dat een Belgisch poorter gehoor verzocht, en, toegelaten zijnde, zich beklaagde over een bende vermomde roovers, die hem, terugkeerend van een handelsreis, in de nabijheid der stad had overvallen, neergeslagen, gekneveld en uitgeschud. Met wonden overdekt, hadden zij hem daarna in een put geworpen, waaruit het hem ten laatste, met veel pijn en moeite, gelukt was weg te komen en de zijnen te bereiken. Eén der vermomden had hij herkend: het was een heer uit den hofstoet des vorsten, dien hij dikwijls gezien had, als deze met zijn schitterend gevolg door de straten reed; doch den naam des edelmans kende hij niet.

Joachim hoorde deze beschuldiging half ongeloovig aan; een zijner volgelingen zou een gemeen straatroover zijn, een zóó onwaardige kon in zijn naaste omgeving zich bevinden, waar men toch wist, hoe streng zulk een misdrijf gestraft werd, - 't was bijna niet te gelooven!

Maar de zoo zwaar beleedigde burger moest genoegdoening hebben en de schuldige zijn straf, wie 't dan ook zijn mocht.

Zoo besteeg dan de keurvorst zijn troon en gebood, dat al zijn hofedelen zich rond hem verzamelen zouden. Eén voor één naderden zij, verwonderd, wat dit vreemd bevel te beduiden had, en traden tot 's vorsten zetel en bogen, bereid te hooren, wat hun vorst te zeggen zou hebben. De burger zat onderwijl neder op een laag bankje en zag toe. Toen naderde een jong en schoon ridder den troon en boog diep het donkere hoofd, terwijl hij zijn geharnaste handen, ten teeken van eerbiedige bereidvaardigheid, kruiselings legde over 't blinkend borstkuras, en plotseling sprong de burger recht, zijn stok omklemmend, en wijzend op den ridder, riep hij:

- Deze is het, Heer!...

Een doodelijke bleekheid overtoog het jeugdig wezen van den edeling en de omstanders zagen met deernis en schrik op den schoonen jonkman, wiens houding zijn schuld verried. Sidderend sloeg hij de oogen op tot zijn landsheer en Joachim blikte in het verschrikt gezicht van zijn lieveling, den heer van Lindenberg.

Een oneindige bitterheid welde in het gemoed van den rechtvaardigen vorst: zóó zwaar kon zijn vriend en vertrouwde zich vergrijpen aan eer en ridderplicht, zóó weinig had zijn vorstelijk voorbeeld uitgewerkt in de ziel van zijn dagelijkschen gezel... Met grimmige verachting zag hij neer op den schoonen ridder, die, ter aarde gezonken, het schuldige hoofd op de troontreden rusten deed.

Deernis met den diep-gevallen makker, angstige spanning, teekenden zich af op de gelaatstrekken der ridders; zou de vorst meelij hebben met zijn edele jeugd en wanhoop? Zou hij, waar 't zijn lieveling gold, genade voor recht gelden laten?

Onbeweeglijk zat de vorst op zijn troon, in bittere gepeinzen verzonken; dan hief hij het hoofd en somber klonk zijn stem, als hij sprak:

- Een voorbeeld willen wij stellen, opdat een ieder wete, dat gerechtigheid heerscht in onze landen. Sta op, heer van Lindenberg, gij zijt des doods schuldig!...

En nog dienzelfden dag viel het schoone hoofd op de markt te Berlijn onder het zwaard des scherprechters.

Van Luik naar Luxemburg, door J.F. Nuyens. (*Vervolg.*)

Den volgenden morgen waren wij al vroeg bij de hand, om een meer gedetailleerd bezoek aan de stad te brengen.

Niet, dat er zoo bijzonder veel in Luxemburg is te zien. De ligging van de stad is haar grootste merkwaardigheid, vooral nu, zooals gezegd is, de eeuwenoude, zware, merkwaardige vestingwerken zijn gesloopt. Deze vestingwerken waren hoofdzakelijk begonnen door keizer Hendrik VII, van geboorte graaf van Luxemburg en zijn zoon Jan den Blinde, den oorlogszuchtigen koning van Bohemen. Na dien tijd waren ze herhaaldelijk uitgebreid en versterkt, vooral ook door den beroemden Vauban, nadat Lodewijk XIV zich in 1684 van de stad had meester gemaakt.

Ons eerste bezoek gold de kathedraal, een Gothisch gebouw, waarvan we weinig zullen zeggen. Het schoonste sieraad is het portaal, een prachtig staaltje van de kunst der Renaissance, van onder tot boven rijk versierd met ornamenten en beelden en bijzonder schoon van verhoudingen.

Vlak bij de kathedraal ligt de ‘Place Guillaume’, het hartje van de stad, waar zich een standbeeld verheft van onzen koning Willem II, in 1884 door den beeldhouwer Mercié uitgevoerd. De koning-groothertog zit te paard en schijnt de menigte aan zijn voeten te groeten. Het beeld is van geen bijzondere kunstwaarde en haalt b.v. niet bij het bekende ruiterstandbeeld van Prins Willem I voor het paleis te 's-Gravenhage.

Hoe dit zij, wij brachten den ridderlijken vorst ons saluut en wandelden vervolgens even naar het groothertogelijk paleis, dat met zijn eigenaardige erkels en zijn niet alledaagsche gevelversiering een origineel en prettig voorkomen heeft. Het gebouw dateert van 1580 en ademt dan ook geheel den geest der Renaissance, hoewel de invloed der Gothiek nog niet volkomen is geweken.

Daar Luxemburg karig is bedeeld met museums en andere bezienswaardigheden, besloten wij, in aanmerking genomen het prachtige weer, liever den dag in de open lucht door te brengen, dan ons op te sluiten in de zalen van het stadhuis, waar een kleine verzameling schilderijen is aangelegd, die meestal werk zijn van moderne Fransche meesters.

Wij wandelden dus de geheele stad door, totdat wij kwamen aan het uiterste noordpunt van het park en vandaar een alleraardigst gezicht hadden op de

benedenstad en het tegenoverliggende Nieder- en Obergrunwald, die de toppen der bergen aan de overzijde bedekken.

Van dit punt af leidt een zigzagweg, in de rotshelling aangelegd, beschaduwd door boomen en struiken, naar Pfaffenthal, de noordelijke benedenstad, die ongetwijfeld een van de meest schilderachtige stadsgezichten oplevert, welke men zich denken kan. Het eerst vielen ons op twee schilderachtige oude torens, verbonden door een zwaren muur en een boog over de Alzette, welke te zamen een waterpoort vormen, die nog een overblijfsel is van de oude vestingwerken in het dal. Het riviertje met zijn helder water stroomt achter de oude huizen om, die de 'Rue Vauban' vormen en vanaf een verder gelegen oude brug hadden wij een schilderachtig uitzicht op de vele leerlooierijen, die aan het vriendelijke riviertje hun ontstaan te danken hebben. Pfaffenthal ziet er voorzeker wel wat groezelig en stoffig uit, maar de schitterende zomerzon overgoot alles met haar koesterende stralen en het geheele dal met de oude stad, het klaterende riviertje en de weelderig begroeide bergen in het rond vormden een geheel, waarvan men zelden de wedergade zal zien.

Van uit Pfaffenthal liepen wij, onder de groote spoorwegviaduct door, naar Clausen, de oostelijke voorstad. Tusschen deze beide steden in ligt de 'Bouc', een alleenstaande, loodrechte rots, op welker meest vooruitstekend gedeelte een groot beeld van den H. Jozef is geplaatst. Van uit het dal gezien levert deze rots een indrukwekkenden aanblik op.

Clausen en Grund (de derde benedenstad) zijn aan elkaar gebouwd en vooral in Grund vindt men de aardigste en meest schilderachtige gezichten in het dal en naar de bovenstad. De wegen en straten rijzen en dalen volgens de ligging van de berghelling. Soms verlaat men den grooten weg, om langs een aantal trappen weer dieper af te dalen en den loop van de Alzette te volgen langs een smal pad, dat tusschen tuinen, bleekvelden en akkers doorloopt en dan plotseling weer uitkomt hier of daar op een breeden weg, die tusschen de steile rotsen en een zwaren muur ligt ingeklemd.

Deze interessante wandeling duurde meer dan twee uur en puffend en blazend, maar opgetogen over al het schoons, dat de natuur ons bood, klauterden wij weer de hellingen op, die ons naar de bovenstad voerden. Eerst namen wij echter nog een kijkje in de overoude St.-Quirinus-kapel, die in de rots is uitgehouwen en die in al zijn eenvoud een zeer bezochte bedevaartplaats is. Vervolgens pakten wij onze bagage bij elkaar, namen afscheid van het hotel en van de stad en zaten al spoedig in den

D-trein, die ons in razende vaart naar het aloude Metz zou voeren, de sterke, bijna onneembare vesting, waaromheen de meest bloedige slagen van den Fransch-Duitschen oorlog zijn geleverd.

Metz.

Het zuiden van Luxemburg sluit, zooals reeds gezegd is, aan bij het Plateau van Lotharingen. Het uitzicht is dan ook niet zoo fraai als te midden der bergstreken. De heuvels, met hun ronde ruggen, zijn bedekt met korenvelden, akkers, boomgaarden en tuinen, en alleen in de verte rijzen enkele hooge toppen ten hemel, die weer aansluiten bij de bergstreken van N.O. Frankrijk.

Een fraai landschap kregen wij te zien bij Diedenhofen, het Fransche Thionville, waar de spoorweg het dal van de Moezel ingaat. De kleine vesting met haar bastions en wallen, haar aardigen toren, die boven alles uitsteekt, en zijn fraaie Moezelbrug levert een vriendelijk gezicht op, dat alle gedachten aan oorlog, brand en verschrikkingen bant. In 1870 werd de vesting na een tweedaagsch bombardement door de Duitschers bezet, daar zij een noodzakelijke schakel vormde in de ijzeren keten, die Metz van de buitenwereld zou afsluiten en de onbedwingbare aan de macht der Duitschers onderwerpen.

Wij stoomen nu verder door het Moezeldal, dat hier vrij breed is en met zachte glooiingen naar de rivier afloopt. De spoorweg blijft een tamelijk eind van den stroom verwijderd. Hier en daar rijzen te midden van het bloeiende landschap reusachtige fabrieken omhoog en eindelijk zagen wij aan onze rechterzijde de bergen naderbij komen, die de omstreken van Metz beheerschen. De hoogste van deze, die het meest in de vlakte vooruitsteekt en vrij steile hellingen heeft, draagt het bekende fort St. Quentin, dat door de Duitschers sedert is verdoopt in fort Prins Friedrich-Karl. Links van den spoorweg ligt het fort Voigt-Rhetz, een der voorwerken van de vesting - en nu beschrijft de spoorweg een groote bocht om de stad, ratelt over de Moezelbrug en zet ons aan het hoofdstation in het zuiden der stad af.

Zelfs voor leeken is het duidelijk, dat Metz een verbazend sterke vesting is en niet tevergeefs hadden de Franschen haar den bijnaam gegeven van ‘la Pucelle’, de maagd, want eeuwen lang had zij haar roep van oninneembaar gehandhaafd, uitgezonderd een enkele maal, wanneer list of verraad in het spel kwamen.

Metz ligt in het vruchtbare Moezeldal, dat zich in de omgeving van de stad eenigszins vernauwt. De Moezel zelf verdeelt zich beneden de vesting in een paar armen en vormt aldus, ook in vereeniging met het kleine riviertje de Seille, eenige eilanden, waarvan St. Simphoriën, het Saulcy-eiland en het Chambièreeiland de voornaamste zijn. Door deze verdeeling van den stroom worden eenige natuurlijke verdedigingswerken gevormd, die door bastions, forten e.a. sinds eeuwen zijn versterkt en verzekerd.

Metz is al een zeer oude stad. Zij was de hoofdplaats der Galliërs en heette toen Dividorum. Het spreekt van zelf, dat de Romeinen op deze gunstig gelegen plaats reeds een sterkte aanlegden, maar in de vijfde eeuw werd de stad door de Hunnen onder Atilla verwoest. Zij werd echter herbouwd en beleefde een nieuw bloeitijdperk als hoofdstad van Austrasië. Zij was toen een der eerste steden van het Frankische rijk en Lodewijk de Vrome werd er begraven. Later echter geraakte de stad - evenals zoovele grensplaatsen - in een dubbelzinnige positie. Nu eens Fransch, dan weer Duitsch, had de bevolking ook een gemengd karakter en eerst toen in 1552 de Franschen onder Montmorency de vesting veroverden en tegen Karel V dapper verdedigden, werd de Franschgezinde geest sterker. Bij den vrede van Munster in

1648 kreeg Frankrijk de volkomen souvereiniteit over Metz, Toul en Verdun en daarmee werd de vesting voor goed van Duitschland afgescheiden.

Intusschen was het met den bloei der stad gedaan, vooral ook doordat vele protestantsche inwoners de wijk hadden genomen naar Duitschland. Vóór 1552 telde Metz bijna 60.000 inwoners; in 1698 waren er slechts 22.000, en eerst in onze eeuw is de bevolking weer aanmerkelijk toegenomen.

De vestingwerken van Metz in hun tegenwoordigen toestand zijn in hoofdzaak ontworpen door Vauban. Zware muren en wallen omgeven de geheele stad, terwijl bovendien het lager gelegen land ten zuiden en ten westen door afdamming van de Moezel geheel onder water gezet kan worden. Tegen het vèrdragend geschut van den modernen tijd werd de vesting echter op deze wijze niet beschut. Onder de regeering van Napoleon III begon men dus met den aanleg van een geretrancheerd kamp, dat zich ongeveer 5 K.M. rondom de stad uitstrekt. De lezer weet, dat deze wijze van handelen bij het tegenwoordige vesting-systeem gebruikelijk is. Een kring van z.g. gedetacheerde forten omringt de hoofdvesting zelf en houdt de aanvallers op een eerbiedigen afstand. De forten, die de Franschen - buiten een massa halve manen, kroonwerken enz. - aanlegden, heeten St. Privat, Queleu, St. Julien, Plappeville en het reeds vermelde St. Quentin.

Op deze wijze was Metz zoo goed als onneembaar gemaakt, maar de lichtzinnigheid, waarmee de Franschen den oorlog van 1870-71 begonnen, was ook voor de vesting noodlottig.

Op de bekwaamheid der Duitsche legerhoofden behoeft men niets af te dingen, maar nu de eerste roes van den glorierijken tijd is afgezakt en de waarheid hoe langer hoe meer van haar versiersels wordt ontdaan, nu telkens nieuwe documenten voor den dag komen, die een geheel anderen kijk op de zaak geven, nu mag men volkomen instemming betuigen met vele eerlijke en bekwame Duitsche hoofdofficieren, die ronduit erkennen, dat zij gedurende dien reuzenkamp bijna doorloopend ‘Sauglücklich’ zijn geweest - wat een Hollander zou noemen ‘stom gelukkig.’ De flaters der Franschen deden de fouten der Duitschers onopgemerkt blijven en menigmaal was het noodig aan Duitsche zijde alleen den uitslag te tellen, zonder het doel in aanmerking te nemen.

Het is niet mijn bedoeling een langdradige beschouwing te houden over den laatsten Fransch-Duitschen oorlog, maar ieder, die Metz bezoekt, denkt toch onwillekeurig aan de treurige dagen, die nog zoo kort achter ons liggen.

Na de ongelukkige slagen van Weissemburg, Wörth en Spicheren was het Fransche Rijnleger geheel gedemoraliseerd. Maar niet alleen de soldaten, ook de bevelhebbers waren totaal het hoofd kwijt. Niemand wist naar een vast plan of stelsel te handelen en Napoleon, die de verantwoordelijkheid niet meer op zich durfde nemen, legde het opperbevelhebberschap neer en verliet Metz, om naar Châlons te gaan. Maarschalk Bazaine - de veelgesmade - kreeg het bestier der zaken in handen, terwijl generaal Coffinières met het bevel der vesting werd belast, indien het Bazaine mocht gelukken zich met Mac-Mahon te vereenigen.

Nu brak, door de onbekwaamheid en de aarzeling der bevelhebbers, door den uitgeputten toestand, waarin een groot deel van het leger verkeerde, en door den ellendigen staat van de leger-administratie, voor de Franschen het droevigste tijdperk aan van den geheelen oorlog.

Mac-Mahon, tegengehouden op zijn aftocht naar Chalons en Parijs, verhinderd zich met Bazaine te vereenigen, werd gedwongen den weg naar het Noorden in te slaan, die uitliep op den débâcle van Sedan. Bazaine, die na velerlei aarzeling en fouten toch nog wilde probeeren Mac-Mahon te hulp te snellen, zag al spoedig de onmogelijkheid daarvan in en zijn verschillende pogingen leidden tot de moorddadige veldslagen, die rondom Metz geleverd werden. De geheele omgeving van Metz is één groot slagveld. Vionville, Resonville, Gravelotte, Pange, Mars-la-Tour, St. Marie-aux-Chênes, St. Privat zijn allen het tooneel geweest van bloedige

worstelingen. Vooral ook de Duitschers hebben hier zware verliezen geleden, daar de Franschen bij hun aftocht steeds gedekt werden door het vuur der forten en bescherming konden vinden onder de muren der vesting. Met stroomen Duitsch bloed werd echter het einddoel bereikt. Bazaine werd gedwongen zijn pogingen te staken en zich in de vesting op te sluiten. Opnieuw kwam nu het slechte beleid der Fransche legerhoofden voor den dag. Met voldoende bevoorrading zou Metz zoo goed als onoverwinnelijk zijn geweest. Nu echter ontbrak al spoedig voeding voor de inwoners en voor het leger van bijna 175.000 man. Typhus en buikloop waren de voorloopers van den volslagen hongersnood. De runderpest bemoeilijkte nog meer de voeding. Paardenvleesch was al spoedig niet meer te krijgen. Tot aan den 7den October hadden de Franschen reeds meer dan 40.000 man aan dooden, gewonden en zieken verloren, en toen het Bazaine duidelijk werd, dat hij op geenerlei hulp van Frankrijk meer kon rekenen, was hij gedwongen op 27 October de vesting aan de Duitschers over te geven.

Dit was de zwaarste ramp, die de Franschen in den oorlog heeft getroffen. Metz - la Pucelle - was gevallen! Het geheele Rijnleger - 3 maarschalken, 4000 officieren en 173.000 soldaten - ging in krijgsgevangenschap. Daaronder was de keizerlijke garde, prachtsoldaten, die het vuur bijna nog niet gezien hadden; en bovendien vielen den Duitschers alle vaandels en adelaars in handen, die in het arsenaal waren opgeborgen.

Onbeschrijflijk was de droefheid en toorn, dien deze overgaaf in geheel Frankrijk verwekte en later werd Bazaine, beschuldigd van verraad of grove zorgeloosheid, voor den krijgsraad gedaagd om van zijn gedrag rekenschap te geven.

Metz was echter voor Frankrijk verloren. Niettegenstaande alle pogingen van Thiers werd het bij den vrede van Frankfort op 10 Mei 1871 bij Duitschland ingelijfd.

Met dit al is Metz nog geen Duitsche stad geworden. Trouwens, de Elzas en Lotharingen beide zijn bij de wisselvalligheden der eeuwen steeds in een eenigszins scheeve positie geplaatst geweest. Vóór den oorlog b.v. waren de sympathieën in beide landstreken volkomen Fransch; maar in den Elzas was toch in vele streken de Duitsche taal gebruikelijk. In Lotharingen echter was geen zesde deel der inwoners met deze taal bekend, en nog steeds doen zich in Metz de Fransche invloeden van vroeger gevoelen.

Behalve dat in vele kringen de Fransche taal nog altijd in den omgang gebruikt wordt, heeft zij ook in het openbaar leven bijna gelijke rechten als het Duitsch. De namen der straten zijn ook in het Fransch bekend. Zeer veel opschriften of uithangborden van winkels zijn in het Fransch aangegeven en zoo zij soms in het Duitsch zijn geschilderd, staat toch bijna altijd de Fransche vertaling er onder. In den Dom zagen wij zelfs, dat alle bekendmakingen in het Fransch waren aangeplakt, maar dat lang niet van alle de Duitsche vertaling was gegeven.

Zoo zoetjesaan zal echter de Duitsche geest wel veld winnen. 't Is dan toch ook nog niet zóó lang geleden, dat Metz van Frankrijk werd losgescheurd. Vele Franschen zijn na 1871 naar hun eigen land uitgeweken, terwijl daarentegen onderscheidene Duitschers in de stad hun intrek namen en als er nogmaals ruim dertig jaren zullen zijn voorbijgegaan en een geheel nieuw men-

schengeslacht is groot geworden, zal Metz wel weer een op en top Duitsche stad zijn geworden.

Voor den toerist biedt Metz anders heel weinig moois of bijzonders aan. De omstreken zijn schoon, liefelijk en uiterst vruchtbaar. Vooral groenten en vruchten worden veel geteeld. Maar de stad zelf is tamelijk goor, stoffig en vrij slecht gebouwd. Over het algemeen maakt zij geen prettigen indruk en het zou b.v. geen plaats wezen om een paar weken door te brengen. De vesting spreekt overal en uit alles. Men struikelt er om zoo te zeggen over de soldaten en loopt er bij wijze van spreken de kazernes omver. Dit is zeker niet te verwonderen bij een garnizoen van 20.000 man, maar geeft aan het geheel een eigenaardig lokale kleur, die niet aan elk even goed bevalt.

Wij wandelden van het station de Römer-allee in en bevonden ons toen al dadelijk op het eenige mooie punt van Metz, dat ruim en flink is aangelegd. Wij stonden op de Kaizer-Wilhelm-Platz, een ruim, maar kaal en stoffig plein, dat in de gloeiende zomer-middagzon lag te schitteren en te blaken als een miniatuur-Sahara. Maar de oase lag vlak bij, want het verlengde van dit plein wordt gevormd door de Esplanade, een groot, lommerrijk plantsoen, dat het grootste gedeelte inneemt van de vroegere citadel. Hooge, dichtbebladerde linden vormen een achttal koele lanen, waarin tientallen van rustbanken zijn geplaatst voor het publiek. Prachtige bloemperken, waartusschen een paar fonteinen haar frisch water verspreiden, vormen het middelgedeelte. Op de grens van de Esplanade en de Kaiser-Wilhelm-Platz staat een standbeeld van Ney, en aan de andere zijde, dicht bij de wallen der vesting heeft men een ruiterstandbeeld geplaatst van keizer Wilhelm I, den grondvester van het ééne Duitsche Rijk. Het beeld wendt den blik naar het westen, over de bloeiende velden, waar zoo woedend gestieden is. Het is alsof het over de hoogten heen, de oogen laat weiden tot in Frankrijk; en de oude, grijze keizer schijnt een schildwacht op dezen voorpost, die rustig en kalm de dingen afwacht, die nog kunnen komen.

Op het uiterste eind van de Esplanade, tegen de borstwering aan, die den zwaren vestingwal omgeeft, staat een klein, druk bezocht café, het Kaiserspavilloen, vanwaar men een prachtig uitzicht heeft naar het Westen. Naar beneden blikt men op de casematten en een vooruitgeschoven verdedigingswerk. Verderop ziet men het boomrijke Saulcy-eiland en de verschillende takken waarin de Moesel zich verdeelt. Daarachter ligt de bloeiende vlakte, waarin Metz gebouwd is, en in de verte rijzen de hoogten omhoog, waarachter Gravelotte ligt en de groote slagvelden, waar zooveel bloed heeft gevloeid, en die nu bedekt zijn met tal van grafteekenen, aan de gesneuvelde soldaten gewijd. Het meest naar voren treedt de Mont-St.-Quentin, die het fort Prins Friedrich-Karl draagt. Steil, maar met weelderig groen begroeid, gaat de helling van den berg de lucht in, en dreigend blikt het fort met zijn gapende vuurmonden over den geheelen omtrek, als een trouwe wachter voor de stad en een onafgebroken waarschuwing voor hen, die nog aan ‘revanche’ mochten denken.

Behalve deze Esplanade met dit heerlijk uitzicht biedt Metz echter weinig bijzonders aan. Alleen de welbekende Dom is een bezoek overwaard. Dit schoone Gothische gebouw dateert uit de XIIIde eeuw. De sierlijke toren is 118 M. hoog en het fijne, ranke beeldhouwwerk aan de buitenzijde maakt een bekoorlijken indruk. Haar jongste vermaardheid dankt deze kathedraal wel aan het overschoone groote portaal, dat in het vorige jaar in bijzijn van den Duitschen keizer is ingewijd. Het beeldhouwwerk van dit meesterstuk (waaronder het veelbesproken beeld van den profeet Daniël, wiens gelaatstrekken dien van keizer Wilhelm vrij duidelijk weergeven) is al zooveel besproken, - ook werd 't in de *Illustratie* afgebeeld. - dat ik er het zwijgen wel toe kan doen.

METZ.

Na den Dom bezichtigd te hebben, wandelden wij de stad eens door. Maar de hoofdstraten maakten al een weinig verheffenden indruk; een korte blik in de vele zijstraten liet ons zooveel rommel, stof en vuil zien, dat wij meenden, met een vluchtig overzicht te kunnen volstaan. Met echt-vrouwelijke beslistheid had mijn vrouw dan ook al gauw haar vonnis klaar. Metz werd verklaard te zijn een vuile stad, niet waard om er een nacht over te blijven. En waarlijk - op sommige punten klinkt deze uitspraak niet te hard. Door het midden der oude stad stroomt b.v. een arm van het riviertje de Seille. Langs dit beekje zijn in den loop der tijden veel looierijen verrezen en deze oude gebouwen, meest alle van vijf en zes verdiepingen hoog, staan daar nog zooals zij in den beginne zijn gebouwd. Maar hoe! Vuil, verveloos, van onder tot boven bedekt met stof, met korsten afval, met spinnewebben en allerlei onreinheid, hangen ze tegen elkaar en over het water. Voorzeker, vanaf de brug bij de Goldschmiedstrasse is het gezicht op deze krotten buitengewoon schilderachtig; maar als men ziet, dat het water van het beekje door allerlei vuil is verontreinigd, dat de buizen der privaten open en bloot boven het stroompje uitmonden - en nog geregeld dienst doen -; als men onwillekeurig den neus dichtknijpt voor den onuitstaanbaren stank, die deze opeenhoping van ongerechtigheden verspreidt, dan komt men tot de overtuiging, dat deze vervallen buurt een schande is voor Metz, zooals zij een schande zou zijn voor iedere moderne stad.

De voorliefde, die keizer Wilhelm dan ook schijnt te gevoelen voor Metz, zal wel hoofdzakelijk de vesting gelden. Zoo niet, dan waag ik er een stuk majesteitsschennis aan door aan Z.M. een wonderlijken smaak toe te kennen.

Van uit deze buurt maakten wij een toertje om de stad, ten einde een kijkje te nemen van de vestingwerken, en het bleek ons, dat de Duitschers nog steeds bezig zijn deze te versterken en te vergrooten. Bij de ‘Duitsche poort’, bij het Tuighuis en de Chambière-poort, bij de Citadellen-poort en op nog andere punten werden de oude waller gesloopt en nieuwe op grootscher schaal aangelegd. Tevens werd de omgeving veel verfraaid, zoodat Metz mettertijd wel zindelijker en schooner stad zal worden dan het nu is.

Na onze wandeling namen wij nog een kijkje in de nieuwe Evangelische- en in de Garnizoens-kerk en daarna zochten wij het station weer op, vanwaar de trein ons zou voeren naar Straatsburg, die ‘wunderschöne Stadt’.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de platen.

Wat een gebeurtenis! -

Op een mooien morgen arriveerde in het stille visschersdorp zoo'n vreemde sinjeur in een grijs pak met groote ruiten, een wit-linnen hoed op z'n krullebol en een lorgnet op z'n neus; onder den arm droeg hij een heele bagage, en toen hij aan 't uitpakken ging, kwamen er een veldezel, een vouwstoel, een met doek bespannen raam en een verfdoos te voorschijn. De ezel werd uitgezet, het raam erop, uit de doos palet en kwasten genomen, en daar begon het: in een oogwenk stonden de molen en de schepen erop, net zoo precies, als 't in werkelijkheid eruit zag. 't Was wonder om

te zien; de vreemde schilder stond er maar kalmpjes bij met z'n knijpbril op en 'n sigaar in z'n mond, en smeerde er op los, dat het een lieve lust was.

Japik en Geertje, Pleun en Kees, de heele bende jong volk rende er heen, zoo dicht als 't ging rond den schilder gedrongen, om toch maar goed te kunnen zien.

Of ze er schik in hebben?

Je hoeft er de glundere koppen maar op aan te kijken, één en al verrukking! Bello alleen geeft den brui van dien vreemden snuiter en zijn gesmeer: 't gezicht op een malsch kluifje was hem wèl zoo lief. De schilder werkt met echt Engelsche onverstoorbaarheid rustig door; van de critiek, die ongevraagd ten beste wordt gegeven, verstaat hij geen woord en zoolang mogelijk meeningsverschil onder de toeschouwers niet in hinderlijke handtastelijkheden zich uit, laat hij zich de belangstelling welgevallen. Straks als het schooluurtje slaat, heeft hij het rijk weer alleen.

[Nummer 26]

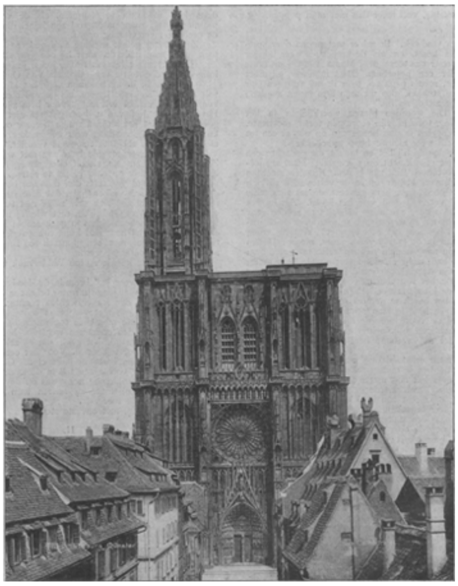

STRAATSBURG. Westzijde der kathedraal.

Een dief in den nacht.
Oorspronkelijk verhaal van Louise Stratenus.
(*Vervolg.*)

Week op week namen wij terug wat wij op de spaarbank gebracht hadden,' vervolgde de vreemdeling. 'Eindelijk was er niets meer, wij waren al naar een zolderkamertje verhuisd en begonnen nu ook onze meubels te verkoopen. Ik zocht aldoor naar arbeid; maar overal waar ik kwam, moest ik zeggen wat mijn laatste post geweest was en een staker wilde niemand aannemen. Toen ons zoo goed als niets meer restte, kocht ik den ouden kermiswagen en maakte hem nog zoo goed als ik kon, want hij was overal gebroken, en zoo leven wij nu voort. Dat is mijn geschiedenis. Morgen zal ik mijn jongste kind naar het kerkhof dragen; als er niet spoedig uitkomst opdaagt, zullen ook de anderen moeten volgen. Zij zien er nu als geraamten uit. Gisteren hebben zij niets anders te eten gehad dan wat boschbessen. En de vrouw, de arme vrouw kan maar schreien. Haar hart is gebroken.'

Meta wist niet wat te zeggen. Zij was zoo bedroefd. Zou men heusch die arme kindertjes van honger later omkomen?

'Hoe lang blijft gij nog hier?' vroeg zij eindelijk, met trillende stem.

'Tot ze ons wegjagen; maar daar komt een boerenkar aan; nu moet gij mee teruggaan. Ik dank u intusschen duizendmaal, jonge juffrouw. De vrouw zal ook zoo blij zijn om de kinderen.'

'Dan ben ik ook blij, veel meer dan met mijn poppenwieg. Hoe heet gij?'

'Anton Wildervank.'

'En ik Meta van Oudwijk. Ik zal er met mama over spreken, zoodra zij thuis komt, en als de kindertjes weer honger hebben, moet gij ze naar ons toezenden. Mama stuurt nooit arme menschen weg zonder een boterham. Dag, mijnheer, gij moet maar heel dapper zijn, zooals papa zei, toen ik mij verleden jaar had bezeerd en men stukken glas uit mijn arm moest snijden; heel dapper, dat helpt altijd, zei hij.'

'Heel dapper!' Die woorden bleven weerklinken in het oor van den zwerveling, toen hij zijn eenzamen tocht voortzette. Zouden er dan toch engelen in den hemel zijn en was er een tot hem gezonden, om hem weer nieuwe hoop te schenken?

Een oogenblik geloofde hij het en bracht die gedachte een uitdrukking van nieuwe geestkracht op zijn gelaat; maar al spoedig daarop krulde een bittere lach zijn lippen. Engelen mochten er misschien al Daarboven wezen; op aarde vertoonden zij zich niet. Dat kind was goed voor hem geweest, omdat zij slechts een kind was, geen verstand had van het leven. Als hij het waagde te doen wat zij wilde, zijn arme kleintjes te zenden naar haar ouderlijk huis, zouden zij weggejaagd worden door de dienstboden, en bedelen, o! bedelen, dat kon hij niet! Wat hij vroeg was werk. Hij, de man in de kracht zijner jaren, moest arbeiden voor zijn gezin; hij zou aangenomen hebben welke taak men hem slechts aan te bieden had; maar niemand vertrouwde hem meer; niemand wilde hem zijn dagelijksch brood laten verdienen. Waar hij zich ook aanmeldde, het zou vruchteloos zijn, en zwaarder en zwaarder werd weer de kleine last onder zijn arm, trager en trager de tred, waarmee hij het bosch te gemoet schreed. Had zelfs de aarde niet geweigerd zijn kind in haar schoot op te nemen?

Onderwijl liep Meta voort aan de zijde van den boer, die nog eens een vreesachtigen blik achter zich om wierp, als om zich te overtuigen, dat de vagebond hem niet nasloop, en toen hoofdschuddend zei:

'Het was toch maar onvoorzichtig met zoo'n schooier mee te gaan, kind. Daar hebben je ouders zeker ook niets van afgeweten. Ik zou hem mijn kat nog niet toevertrouwen.'

'O! hij is heel goed!' verklaarde de kleine met vuur; 'en hij was zoo bedroefd; hij moest zijn dood kindje weer meenemen, dat ze vandaag niet meer begraven konden. Hij is geen kermisman, weet u; alleen maar een staker.'

'Goede genade!' riep de boer ontsteld uit. 'Krijgen wij die ook al? Dan zullen binnenkort onze meiden en knechts niet meer te houden zijn, of wij moeten ze meer loon geven. Dat is nog het ergste volk, dat er leeft.'

'Anton Wildervank heusch niet,' hield het kind vol, 'hij heeft vreeselijk berouw en is zoo boos op de menschen, die hem opstookten, dat hij zelf het nooit iemand zal doen.'

'Nu, ik zeg maar, zulk volk is geen haar te vertrouwen.'

Meta mocht zeggen wat zij wilde, den boer tot andere inzichten brengen kon zij niet, en toen zij eindelijk thuiskwam, had zij een anderen, vrij wat feller storm te doorstaan, van den kant van het keukenpersoneel. Betje verklaarde het 'op haar zenuwen' te hebben gehad, toen zij van den veldwachter had gehoord, dat het kind den bandiet was achterna geloopen, en Dientje zeide op hoogen toon, dat zij een flink pak slaag had verdiend.

Met gebogen hoofd ging de kleine naar bed; dat was de eenige straf, die men haar op eigen gezag durfde opleggen; maar in den slaap vond zij troost; want zij droomde, dat zij toch haar poppenwiegje had gekocht, dat het veel prachtiger was dan zij ooit te voren gedacht had en dat een engel kwam en het haar afvroeg, om als speelgoed te dienen voor het kindje, dat nu niet meer in het ruwhouten kistje lag, maar in den hemel was aangekomen.

En Meta was blij geweest, afstand te kunnen doen van haar schat; want de engel had haar daarbij toegelachen met een glimlach, zooals zij er nog geen op aarde had aanschouwd.

Den volgenden dag ging zij, als alle morgens, naar de stad. Verscheidene andere schoolmeisjes vergezelden haar altijd op dien tocht. Allen bezochten dezelfde school, zoodat zij geen ander geleide behoefde.

'Alweer bloemen voor de schooljuffrouw?' vroeg een harer makkertjes.

'Neen, het is voor het kerkhof,' antwoordde het kind ernstig.

'O! zoo; ja, je mama houdt van zulke dingen,' zei een tweede, 'ik niet. Ik vind een kerkhof een griezelig oord. Ze zeggen dat, als men er 's nachts langs komt, men er hoort huilen.'

'Loop dan maar met de anderen door. Ik moet ze aan den doodgraver geven; dat is dadelijk gedaan, en binnen een paar minuten haal ik u allen weer in.'

De beide kerkhoven lagen vlak naast elkander. Er waren geen Israëlieten in de streek en Katholieken en Hervormden rustten hier nagenoeg naast elkander, alleen gescheiden door een bloeiende doornhaag.

'Ze vergist zich van hek,' zeiden de makkertjes lachend tot elkander, 'maar dat is niets, ze zal wel gek staan op te kijken als zij den verkeerden doodgraver voor zich ziet.'

Dat deed Meta echter niet; want zij was wel degelijk terecht gekomen en zij kende den doodgraver ook heel goed van uiterlijk; een langen, mageren man, die er op zijn dertigste jaar even oud en uitgeteerd had uitgezien als nu op zijn zestigste, die week op week een sterk getuigenis van zijn geloof meende af te leggen, door luid mede in te stemmen, als de vergaderde gemeente psalmen zong, maar uitdagend zijn bijbel dicht te slaan, zoodra de predikant een Gezang opgaf.

Zijn streng gelaat wendde zich onderzoekend naar het kind, toen Meta hem naderde, waar hij een graf stond te delven.

'U moet zeker hiernaast zijn, jonge juffrouw,' zei hij. 'U is immers het dochtertje van mijnheer Van Oudwijk.'

'Ja, maar ik breng bloemen voor het kindje van den staker; wilt gij ze op het kistje leggen, als de vader er vandaag weer mee komt, en... en heel vriendelijk voor hem zijn, als het u belieft? Het was niet lief van u, hem gisteren niet te helpen; maar de

goede God ziet het altijd als men berouw over iets heeft en gij kunt het gelukkig vandaag weer goedmaken, door heel meelijdend met hem te zijn. Hij heeft zooveel verdriet.'

De doodgraver staarde haar aan met wijdgeopenden mond. Zoo iets was hem nog nooit overkomen; hij gevoelde grooten lust haar eens flink op haar plaats te zetten. Hij was bang voor niemand, dat had hij zelfs den dominee bewezen, als deze van den kansel af iets verkondigde, dat hem strijdig scheen met de rechte leer, en hij zou zich zeer zeker niet laten ringelooren door een kind van de Van Oudwijk's, met wie hij niets te maken had.

Maar Meta scheen zich van geen schuld hoegenaamd bewust en, nog voordat hij haar had kunnen antwoorden, knikte zij hem toe en verdween, met een glimlach zóó zonnig, dat de man er nog meer door onthutst werd.

Een uur later keerde Anton Wildervank terug, met het kistje onder den versleten doek.

'Daar is wat voor je,' bromde de doodgraver, hem de bloemen toestekende, 'een jonge juffrouw bracht ze voor je doode kind.'

De oogen van den staker werden vochtig.

'Dus heeft zij ons niet vergeten!' mompelde hij. 'Denk eens aan, tot de grootste menschen toe waren bang voor mij op het dorp en zij liep den eenzamen weg naar het bosch met mij op en gaf mij, ongevraagd, het geld, dat zij zelf had gekregen om er een geschenk voor te koopen. Voor het eerst kon ik mijn kinderen weer eens naar hartelust laten eten. God zegene haar!'

De doodgraver voelde een bal in de keel; hij wist niet goed of hij op dat oogenblik nog boos was op de kleine, of wel haar had willen omhelzen; maar zij scheen hem op eens een barmhartig Samaritaantje toe.

'Amen!' zei hij, met onvaste stem.

II.

Aan den straatweg, die van het dorp naar de stad voerde, vond men verscheidene binnenwegen, meest smalle zandpaden, alleen door de boeren gebruikt, om naar hun velden of hoeven te gaan; maar een daarvan was hard gemaakt met uitgebrande kolen. Elken morgen zag men daar een oude dienstbode, met grimmig gelaat, een emmer gruis en steenen ledigen, telkens een eindje dichter naar den straatweg toe, en, was deze eindelijk bereikt, dan weder dichter bij een vervallen huis, dat misschien een eeuw te voren een lachend buitenverblijf was geweest, maar thans nog slechts de sporen van ouderdom vertoonde. Stormen en hageljachten ontnamen er jaarlijks eenige steenen en pannen aan, zonder dat men er ooit een metselaar ontbood, om de veroorzaakte schade te herstellen.

De eigenaar van deze armzalige woning bekommerde er zich weinig om. Zij zou nog wel zoolang duren als hij, verklaarde hij, wanneer Mie, de dienstbode en zijn eenige huisgenoote, hem kwam zeggen 'dat er al weer een ongeluk was gebeurd'. Wat

er na hem mocht geschieden, dat ging hem niet aan. Hij zou er geen cent aan verspillen. En Mie bromde iets tusschen de tanden, dat evengoed instemming als afkeuring kon beduiden, en toog, gewapend met een hamer en plankje, naar boven om het gat dicht te spijkeren.

Het was een zonderling tweetal, juist voor elkander geschikt, even stug en onvriendelijk en ook even weinig spraakzaam. Mie legde elken morgen, stipt op denzelfden tijd, haar keukenboekje voor haar meester neer, die het wonderlijke Hollandsch ontcijferde en betaalde wat zij uitgegeven had, zonder ooit een aanmerking te maken, en de dienstbode blies weder met boekje en geld den aftocht en liet zich verder niet meer zien, zelfs niet wanneer zij had aan te kondigen, dat de tafel gedekt was; want daartoe gebruikte zij een reusachtige koperen schel.

Twintig jaren te voren was Allard Leeuwenburg uit Indië gekomen, waar hij als de zoon van een oude, maar verarmde familie heengetrokken was met het vaste voornemen er fortuin te maken; immers dat was de eenige voorwaarde, waarop een vriend zijns vaders het huwelijk van den jongen man met zijn dochter wilde toestaan. Zijn kind aan armoede blootstellen wilde hij niet. Indien Allard haar waarlijk liefhad, zou hij dat wel weten te toonen. Het jonge meisje beloofde op hem te zullen wachten, al was het ook honderd jaar. Het was wel heel hard, dat zij elkander niet mochten schrijven; maar aan hem denken zou zij altijd. En hoopvol was hij afgereisd. Vijf jaar later reeds kon hij haar, door zijn onvermoeide inspanning, een goede positie aanbieden. Hij was bezig op Deli fortuin te maken, en ofschoon zijn vader gedurende zijn afwezigheid gestorven was en hij geen enkelen anderen bloedverwant overhield, keerde hij hoopvol naar het moederland weder, om zijn bruid af te halen, voor wie hij gaarne, als een andere Jacob, niet vijf, niet zeven, maar veertien jaar had willen dienen, zoo dit noodig ware geweest.

Regelrecht van den trein, reed hij naar haar ouderlijke woning. Haar vader scheen ontsteld hem te zien, hoorde verlegen naar zijn verhaal en hoe goed het hem was gegaan en legde ten slotte de hand op zijn schouder, zeggende:

‘Het spijt mij geducht, beste kerel, maar vijf jaren zijn een heele tijd en tegenwoordig maken de meesten geen geld meer in Indië. Wij dachten, dat gij niet zoudt slagen, dat Anna's jeugd met wachten verloren zou gaan, en, zooals gij weet, wij zijn zelf niet rijk; wij konden het kind bij onzen dood niet onverzorgd achterlaten...’

‘Wat bedoelt gij?’ vroeg Allard kortaf, een hevige pijn op de borst gevoelende, die hem bijna belette adem te halen.

‘Ja, ik herhaal, dat het me geweldig spijt; maar... zij is sedert een jaar getrouwd.’

De jonge man wachtte niet op verdere verklaringen. Hij greep zijn hoed, boog even en verliet toen voor altijd het huis, dat hij slechts enkele minuten te voren zoo hoopvol had betreden.

Dien avond, in de eenzaamheid eener ongezellige hotelkamer, herinnerde hij zich de woning, waar zijn eigen vader in gestorven was, al wat er nog overbleef van het eenmaal fraaie landgoed der familie Leeuwenburg. Bij het overlijden van den grijsaard had zich geen enkele liefhebber daarvoor opgedaan en Allard had het nog willen weerzien, alvorens het voor afbraak onder den hamer te laten brengen. Het was dus gebleven zooals hij het eenmaal gekend had, met de oude, eenvoudige meubels, de boeken en herinneringen aan een eervolle militaire loopbaan.

Reeds den volgenden dag begaf hij er zich heen en nam daar voorloopig zijn intrek, zich latende bedienen door een arbeidersvrouw, wier man juist gestorven was en die daarom naar een broodwinning zocht. Aanvankelijk bleef hij er slechts met het doel daar de zes maanden van zijn verloftijd door te brengen; maar hoe meer de tijd verstreek, hoe ernstiger hij zich begon af te vragen waarom hij naar Sumatra terug zou gaan. Hij had reeds een redelijk kapitaaltje overgelegd, waartoe

zou hij nog geld maken? Hij gevoelde, dat hij den hem toegebrachten slag niet te boven komen zou. Hij geloofde niet meer in liefde en zou dus een eenzaam man blijven. Het menschdom kwam hem voor als een menigte hebzuchtigen, die slechts in alles hun eigenbelang zochten. Zou hij *daarvoor* gaan arbeiden en eindelijk met geknakte gezondheid nog enkele jaren in Nederland komen leven, om dan den gouddorst van verre, zoo goed als onbekende neven te voeden met het geld, dat hun deel moest worden bij zijn dood?

Dat denkbeeld alleen reeds scheen hem bespottelijk toe. Hij besloot liever te blijven waar hij was en waar hij de volslagen afzondering kon genieten, waarnaar hij nog slechts verlangde.

Indien hij bij zijn terugkeer een vriend had gevonden, die hem aan zichzelven had kunnen onttrekken, hem bewezen had, dat een man zich niet ten onder mag laten brengen door een enkele wreede teleurstelling, zou hij waarschijnlijk nog een nuttig lid der maatschappij geworden zijn; maar zijn vroegere vrienden waren over het gansche land verspreid; hij dacht er niet aan hun te schrijven, en zij, die hij in Indië achtergelaten had, kenden zijn adres niet eens. Hij bleef dus alleen, zooals hij dit wenschte, en werd van lieverlede zelfzuchtig en hard.

Bijna altijd was hij met zijn boeken bezig. De oude geschiedenis, waarover zijn vader een verzameling werken bezeten had, trok hem bijzonder aan. Voor zijn eigen genoegen stelde hij een merkwaardig geschrift op, waarin maand voor maand al de voorname gebeurtenissen uit alle bekende landen bijeen werden geschaard, met aanteekeningen omtrent het waarschijnlijk verband waarin zij tot elkander stonden. Hij leefde daarmede buiten den tijd; al wat het heden betrof liet hem onverschillig.

Eens in de drie maanden zag men een langen man, dien niemand persoonlijk en slechts enkelen van uiterlijk kenden, den weg naar de stad opgaan. Hij wisselde daar coupons, bezocht een paar boekwinkels en keerde weer terug, zooals hij gekomen was, loodrecht, met een sombere, uitdagende uitdrukking op het fraaie gelaat, als wilde hij de menschheid tarten hem nog meer pijn te doen en, thuisgekomen, legde hij het ontvangen geld bij een stapel andere bankbriefjes. Hij verteerde niet het vierde gedeelte van zijn inkomen, maar dacht er evenmin aan hetgeen hem overbleef te beleggen. Waartoe? Voor wie?

Twintig jaar had hij deze levenswijze voortgezet, zonder zich rekenschap te geven van het verstrijken van den tijd. Des winters werd er in zijn kamers gestookt, des zomers niet; dat was voor hem het eenig verschil tusschen de seizoenen; de streek, die hij bewoonde, was niet mooi, vooral niet voor een man, die de grootsche natuur van Insulinde had aanschouwd. Ooit een wandeling te maken, daar dacht hij niet aan.

Hij was nog slechts zes-en-veertig jaar en toch gevoelde hij zich een grijsaard. Het huis was oud, Mie moest zeker zeventig jaren tellen, te oordeelen naar haar gerimpeld gelaat. Zijn boeken waren geel en verkleurd, alles was oud in deze woning. Hij moest het dus ook wel zijn. Het scheen zoo heel lang geleden, dat hij daar gekomen was. Hij kon zich nauwelijks meer herinneren ooit jong te zijn geweest. De vroolijke, hoopvolle jongeling, die eens het volle, rijke leven zoozeer had liefgehad, zulke eerzuchtige droomen had gekoesterd: fortuin te maken aan de zijde der vrouw zijner jeugd en daarna terug te keeren, om van zijn overvloed met kwistige hand misdeelden te helpen, mocht zijn gelaatstrekken hebben bezeten, hij moest een ander zijn geweest; hij begreep hem niet.

En het was tot hem, dat Meta van Oudwijk haar schreden richtte, den dag na de begrafenis van het kind. Zij had aan haar moeder geschreven, nog vóórdat zij de bloempjes op het kerkhof bracht, om haar te vragen, of zij niet bij de families op het dorp mocht rondgaan, om wat geld of kleederen voor het arme gezin te vragen, en per keerende post de toestemming daartoe verkregen. Haar moeder schreef haar tevens, nog onmogelijk den dag van haar terugkeer te kunnen bepalen. Indien het

kind iets kreeg, mocht zij het niet zonder Betje gaan brengen. Haar bedelbezoekjes kon zij gerust alleen afleggen.

De kleine besteedde haar Zaterdagmiddag daaraan; zij haalde meer afkeurende blikken dan geld op; maar had toch reeds eenige guldens bij elkaar, toen zij uit een villa aan den weg komende, het eenzaam gelegen huis in het oog kreeg en bedacht daar ook maar eens aan te moeten kloppen, nu zij toch in de nabijheid was. Zij wist wel niet, wie daar woonden; maar menscheneters zouden het in elk geval niet zijn. Dus stapte zij er moedig heen en schelde aan.

Eerst moest zij een poosje wachten; toen klonk er een geslof in de gang, de voordeur werd geopend en oude Mie stond voor haar en keek haar met verbaasde oogen aan.

'Wat moet je?' vroeg zij kortaf.

'Ik zou zoo graag mevrouw spreken,' antwoordde het kind beleefd.

'Dan ben je hier niet terecht. Er is nooit een mevrouw geweest en er zal er ook nooit een komen.'

'Maar mijnheer dan?'

'Die zit aan zijn werk.'

'O! maar dat is zoo erg niet,' zei het goedvertrouwende kind, dat te huis aan zooveel liefde gewend was, dat zij geen andere menschen dan dienstboden van onvriendelijkheid kon verdenken. 'Zeg hem maar, dat er een klein meisje is, dat hem volstrekt spreken moet en weer heel gauw zal weggaan.'

'Nu, ge krijgt toch nul op het request,' zei Mie, ondanks zichzelve verteederd door het lieve, bleeke gezichtje; 'maar ik zal het probeeren,' en zij slofte weer weg.

Allard Leeuwenburg hoorde met groote verwondering de boodschap aan. Zijn eerste opwelling was te weigeren het kind te zien; maar kinderen konden immers nog niet helpen wat menschen tegen hem hadden misdaan en... misschien zou zij hem herinneren aan het zusje, dat eens zijn speelmakkertje was geweest en op haar veertiende jaar was gestorven, hier in deze zelfde woning.

'Laat maar binnenkomen,' zei hij, na een minuut aarzelens.

'De wereld moet haar einde nabij zijn,' mompelde Mie, toen zij naar de voordeur terugkeerde.

Een oogenblik later zag de eenzame man Meta binnentreden. Zij was klein en vooral tenger voor haar leeftijd; maar toch bracht zij iets als lente mee in het donkere vertrek en dacht hij onwillekeurig aan eenige vroege boschviooltjes, eens door hem gevonden en voor zijn voorjaarszonnestraal geplukt.

(*Wordt vervolgd.*)

Steenadelaars.

De steenarend, in deftig wetenschappelijk Latijn *aquila fulva,* in Zondagsch Hollandsch steenadelaar, staat onder de ruigpoot-, zee- en visch-arenden - de drie soorten, waarin men de adelaarswereld verdeelt - aangeschreven als de edelste en puikste vertegenwoordiger der ruigpoot-familie. Behalve in Amerika komt hij voor in de wilde woud- en hooge berg-streken van alle werelddeelen. Hij imponeert door lichaamsbouw en zwierige manieren. Met kleiner luchtklievers, als valken, haviken en sperwers moge hij het rooven gemeen hebben, hij is en blijft roof*ridder;* zelfs waar hij over den zwakkere onder het roovende gilde het recht van den sterkste uitoefent in dezen vorm, dat hij hem met geweld den moeizaam verworven buit in een oogwenk af...klauwig maakt, daar versmaadt hij sierlijkheid van beweging en majesteit van gebaren niet.

NEST VAN EEN STEENADELAAR, NAAR DE TEEKENING VAN C. VAN DOMBROWSKI.

In rust is zijn houding uitdagend fier, fel en prachtig fonkelt naar alle zijden zijn waaksch en doordringend oog. Maar het koninklijkst is zijn verschijning, als hij tegen helder-blauwen he-

PLECHTIGE PAUSELIJKE MIS IN DEN SINT-PIETER TER EERE VAN GREGORIUS DEN GROOTE.

Z.H. PIUS X IS, OMRINGD VAN HET H. COLLEGE, OP DEN PAUSELIJKEN TROON GEZETEN VÓÓR HET HOOGALTAAR EN CELEBREERT DEN H. DIENST VOOR 40.000 AANWEZIGEN.

mel zijn weidsche kringen beschrijft met soms drie meter breede vlucht.

Urenlang kan hij daar omzweven, schijnbaar in zelfgenoegzaam en zich niets van de benedenwereld aantrekkend spel. Maar dan juist is het meest werkzaam zijn wonderlijk gevormd oog, dat zich scherp aan kan passen aan de verste en kleinste afstanden door een zenuw-mechaniek, waarmee de fijn-geslepen ooglens naar willekeur voor- of achteruit bewogen wordt. Schiet hij plotseling af op zijn prooi, niets weerstaat hem; een reekalf is zoo min voor hem veilig als een haas of konijn, zwanen en ganzen zoo min als hazelhoen of kwartel. Geiten en lammeren rooft hij weg uit de nabijheid van stal en kooi, bunzings en wezels, honden en katten, ratten en muizen, 't valt alles onder zijn uitgebreide jacht-akte; geen viervoeter ontloopt, geen vogel ontvliegt hem, als hij er eenmaal zijn oog op liet vallen. De slimste valk moet 't gekaapte duifje laten, als heer steenadelaar er trek in heeft.

In Maart begint de paartijd voor den steenadelaar. Bij voorkeur op de ongenaakbaarste rotsuitsteeksels in de bergen of in de toppen der hoogste woudreuzen bouwt het mannetje met zijn, altijd grooter en sterker wijfje, zijn stormvast nest.

Armdikke takken vormen de onderleggers, hooi, gras, heisprieten en haar de binnen-bekleeding. De dik-schalige eieren zijn wit met zwarte vlekken. Het wijfje - en uitsluitend het wijfje - broedt vijf weken; zeer dikwijls komt slechts één enkel ei uit en bestaat het prinselijk kroost der koninklijke vogels uit slechts éenen nakomeling, aanvankelijk een schreeuwerig en veelvretend jong, niet minder leelijk dan de ouden mooi zijn. Maar wonderlijk groot is de teedere liefde der roofzuchtige dieren voor hun enkele spruit. Van uren ver halen zij onophoudelijk voedsel aan voor den nesteling. Op den rand van het nest wordt de proviand uitgestald en met opvoedkundigen takt den schrokkerigen kleine telkens het beste hapje toegedeeld. Geen wonder, dat de kinderkamer van dezen prins een weinig verkwikkend schouwspel biedt: hazenpooten, vogelschedels, haar, wol, veeren, 't hoopt zich daar op in overvloed. Curieus is, dat vaak kleine zangers, vooral vinken, veilig tusschen het getakte schuilen van het nestgevaarte en er ongestoord op los kwinkeleeren, soms zelfs vliegen zij dapper af en aan, gespaard door de edelmoedigheid der roofridders. Ook musschen vinden dit geen waagstuk, ze achten zich veilig in de nabijheid van den steenadelaar voor valken en sperwers. Zij nestelen soms met dertig tot vijftig paren in aanhangsels en uitsteeksels van den hoogen takken-burcht. Te merkwaardiger is dit verschijnsel, wijl het steenadelaarspaar volkomen eenzelvig en teruggetrokken leeft en nooit familiebezoek duldt in het nest.

Micheitsch, de klokkenist.

't Schemerde.

Boven de sombere, grillige lijn van het bosch stond de maan, bleek, zonder stralenglans.

Over het dorp en het riviertje, dat zich in de verte tusschen het hout verloor, verspreidde zich dat eigenaardige donker der voorjaarsnachten, als de maan stil en nevelig aan den horizon staat, en de grijzig opstijgende dampen de vlakte vullen en de lange, geheimzinnige schaduwen op de wegen rusten.

Alles is stil, aandachtig en treurig.

De onzekere omtrekken der lage hutten teekenen zich flauw af tegen de lucht, die in het westen nog even nagloeit; hier en daar worden lichten ontstoken. Soms

klinkt het dichtslaan van deuren en vensters, of het geblaf van een waakzamen hond.

Uit de dichte massa der zacht-ruischende boomen komen gestalten van voetgangers en ruiters en over het pad knarst het geluid van wielen. Zij, die daar gaan, zijn de bewoners van het dorp, die volgens oud vroom gebruik zich naar de kerk spoeden om den vooravond van Paschen te vieren.[1)]

De kerk is op een hoogte midden in 't dorp gebouwd. Hel verlicht zijn de vensters. Hoog steekt de grauwe klokketoren zijn ranke spits in den donkeren hemel.

De trappen kraken... De oude klokkenluider Micheitsch klimt naar boven en spoedig zweeft zijn kleine lantaarn als een lichtende ster in de ruimte.

't Valt den grijsaard moeilijk de trappen op te stijgen. De voeten willen zoo goed niet meer gehoorzamen, de oogen beginnen slecht te worden.

't Is tijd reeds om ter ruste te gaan, maar God zendt nog altijd niet den dood. Hij heeft zijn zonen en zijn kleinkind begraven en bij ouden en jongen aan het graf gestaan. Het is soms zoo zwaar door te leven, waar zoovelen, die hij beminde, hem wenken en hem opwachten bij God. Hij weet 't zelf niet meer, hoe dikwijls hij 't Paaschfeest heeft ingeluid. Ontelbare malen stond hij hierboven...

De oude leunt aan het vooruitspringend metselwerk en buigt zich over de borstwering.

Rondom de kerk ligt de doodenakker; de verweerde kruisen strekken als beschermend de armen over de graven uit. Hier en daar glanst een berk, wiens blaadjes nog niet ontvouwd zijn, in het maanlicht.

Tot Micheitsch komt de geur van de jonge zwellende knoppen, en de kalme rust van den eeuwigen slaap brengt vrede in zijn ziel. Hoe zal 't over een jaar met hem zijn? Zal hij dan, evenals nu, onder de metalen klokken staan om met luiden galm den slapenden nacht te wekken of zal hij beneden liggen, in een donkeren hoek van het kerkhof? - God weet 't, hij is bereid, ditmaal mag hij Paschen nog vieren.

‘'t Is goed zoo, Heer,’ fluisteren de kleurlooze lippen en hij ziet naar boven, waar ontelbare sterren hem tegenschitteren.

‘Micheitsch, hé Micheitsch,’ klinkt een bevende stem onder aan de trap. 't Is de koster, die met de hand voor de knippende oogen naar boven staart, maar den klokkenluider niet ontdekt.

‘Wat wilt ge? Hier ben ik,’ antwoordt Micheitsch luid, uit zijn nis komend. ‘Zie je mij niet?’

‘Neen; is 't nog geen tijd? Wat denk je?’

Beiden kijken naar de sterren, naar die duizenden godslampjes.

‘De “vlammende wagen” moet nog hooger staan,’ zegt Micheitsch nadenkend. ‘Nu is 't te vroeg. Ik weet wel, wanneer ik beginnen moet. Wees gerust.’

Hij behoeft er geen uurwerk op na te houden, naar wat op aarde en in den hemel is richt hij zijn tijd, naar het zonnelicht en de wolken, die verder drijven, en naar de schaduwen der dennen en naar de sterren.

Niet voor niets bracht hij zijn leven in de natuur door, hij kent het gelok van den koekoek en de schuwe vlucht van de houtduif. Hij heeft zijn bosch en de beek, die er door bruist, lief, maar de gelukkigste uren toch bracht hij door op den toren bij zijn klokken.

Het verleden rijst voor hem op, de doode gestalten krijgen bezieling.

Hij herinnert zich hoe hij voor de eerste maal met vader hier naar boven klauterde. O God, hoe lang is dat niet voorbij! En toch weet hij 't nog zoo goed. Hij ziet zich zelf als kleinen jongen, zijn oogen glinsterend van genoegen, de wind - niet die van

1) In sommige streken van Rusland bestaat de gewoonte om op den avond van Paaschzaterdag zich naar de kerk te begeven, daar gezamenlijk langen tijd te bidden en na een ommegang om het gebouw onder het luiden der Paaschklokken naar huis terug te keeren.

de aarde, die de stofwolken der straten hoog opjaagt, maar een andere, reinere, die met sterk geruisch om den toren loeit, - speelt in zijn haren.

Beneden, heel in de verte, gaan een paar kleine menschjes, staan kleine huisjes en nietige boomen. Alleen de open plek, waarop het dorp ligt, lijkt hem groot en stralend.

De oude glimlacht bij die herinnering. Ja, ja, zoo is ook het leven. In de jeugd ziet men geen grenzen, geen einde, alles lijkt even groot. Nu schijnt hem diezelfde plek even klein als die donkere hoek op het kerkhof, waar zijn graf zal zijn.

't Is nu tijd, Micheitsch. Hij ziet nog eens naar de sterren, zet den hoed op en neemt de touwen in de hand.

Een oogenblik later wordt de stilte verscheurd door een luiden galm, een tweede, een derde, een vierde volgt, de eene na den anderen en in den nu ontwaakten, feestelijk gestemden nacht klinken machtige, langgerekte, zingende en jubelende tonen.

De klokken zwijgen. In de kerk begint de godsdienstoefening. Vroeger daalde Micheitsch steeds de steile trappenrij af om bij den ingang neer te knielen en te bidden en naar het gezang te luisteren. Nu blijft hij in zijn toren, hij voelt zich zoo moe en een vreemde loomheid bekruipt hem. Hij zet zich op de bank neer, hoort naar het langzaam wegstervend metaalgebrom en verzinkt in diep gepeins. Waarover? Hij zou er zelf geen antwoord op kunnen geven. De plaats, waar hij is, wordt slechts flauw door de lantaarn beschenen, de klokken zelf zijn in duister. Uit de kerk dringt van tijd tot tijd gedempt gezang, en de nachtwind beweegt de touwen, die aan de ijzeren klokkenharten bevestigd zijn. De oude laat het hoofd op de borst zinken. Onbestemde gestalten trekken zijn oog voorbij:

Hij is in de kerk; van het koor zien vroolijke kinderoogen naar de menschen beneden. De oude priester bidt het slotgebed, waaronder de hoofden zich ter aarde buigen, als rijpe aren waarover de wind henen vaart. Nu maken de boeren het kruisteeken. Daar vooraan ziet hij het strenge gezicht des vaders, daar den oudsten broeder, die met de hand het vermoeide hoofd ondersteunt en zucht. En daar zich zelf, bloeiend van gezondheid en kracht, vol onbewust verlangen naar geluk en de vreugde des levens. Waar is 't geluk? Moeizame arbeid, veel kommer en zorg.

Waar is 't geluk? Het harde lot groeft rimpels in het jonge voorhoofd, buigt den krachtigen rug, leert hem zuchten zooals den oudsten broeder. Daar links onder de boerinnen knielt zijn bruid. Met ootmoedig gebogen hoofd bidt ze. Zij is een goede vrouw geweest. God schenke haar de eeuwige rust. En veel leed heeft zij in liefde en onderwerping gedragen. Nood en arbeid veranderen de schoonste vrouw; de glans der oogen verdoofd, de bevalligheid der jeugd weggevaagd, een uitdrukking van angst voor de onverwachte slagen van het harde leven er voor in ruil. Ja, waar was haar geluk? Een harer zonen bleef over, haar hoop, haar vreugde, maar ook deze viel door de wreedheid der menschen.

Ja, daar zit ook hij, de onrechtvaardige, en buigt het hoofd als de anderen, maar de tranen der weezen wascht hij niet van

zich af. In Micheitsch woelt en stormt het en de ernstige gezichten der Heiligen zien ernstig en bedroefd neer op het menschelijk leed en de menschelijke ongerechtigheid en wijzen naar God, Die alleen de smart heelt en kalmte brengt in de gewonde ziel.

Maar dit is voorbij en lang is het geleden. Hij is onderworpen; zijn vrouw heeft hem bijgestaan in die moeilijke uren en beiden hebben zij God liefgehad.

Nu is zijn heele wereld slechts deze nauwe toren, waar de wind in de donkere ruimte huilt en de klokketouwen beweegt.

‘God is rechtvaardig en geeft loon naar werken,’ zucht de oude en tranen loopen hem over de magere wangen.

‘Micheitsch, hé Micheitsch! Waar ben je? Ben je in slaap gevallen?’ klinkt 't van beneden.

‘Wat!’ roept hij uit en springt haastig overeind. ‘Ik heb hier toch niet geslapen? 't Zou de eerste keer van mijn leven geweest zijn,’ en meteen vat hij met geoefende hand de strengen.

Onder hem bewegen de boeren zich in processie, de gouden vaandels zwaaien in de lucht; de ommegang is weldra geëindigd en tot hem dringt de vreugdevolle jubel: Christus is verrezen!

En die woorden vinden een blijden weerklank in zijn ziel. Het schijnt hem toe, dat de waskaarsen helderder licht uitstralen, de menschen met meer begeestering juichen en de banieren vroolijker wapperen.

Nog nooit had de oude Micheitsch zoo geluid. Het scheen dat zijn bezieling het doode metaal leven inblies en de tonen deed jubelen en zingen, ze hooger en hooger stuwde tot waar de sterren fonkelden, om ze dan weer zacht, liefkoozend bijna, tot de aarde terug te doen dalen.

De groote bas beierde en riep met geweldige en luide stem, waarvan hemel en aarde beefde: Christus is verrezen!

En de twee alten, die onder de gelijkmatige slagen trilden, vielen vreugdevol en klankrijk in: Christus is verrezen! En de twee heldere sopranen mengden zich vleiend en teeder daartusschen en zongen lustig en haastig, als kleine, vroolijke kinderen: Christus is verrezen!

En de wind, die over het gelaat van Micheitsch streek, ving de klanken op en bracht ze op zijn breede wieken ver, ver weg, tot in de hofsteden, waar de moeders hun kinderen wiegden, en tot op de eenzame vlakten, waar de herders hun nachtwake hielden en verwekte vreugde overal.

En het overvolle gemoed van Micheitsch vergat, dat het leven vol zorg was en ontbering, en dat hij alleen was als de boom, dien de bliksem gespaard heeft. Vol verrukking luisterde hij naar de stemmen, die zich tot een heerlijk koor vormden en hem zongen van een geluk en een vreugde nog nooit hier gesmaakt. Groote, langzame tranen vloeiden in zijn baard, de touwen ontglipten zijn handen, zijn hart verlangde met een ontstuimig verlangen naar God.

Beneden luisterden de menschen en vonden, dat de oude Micheitsch nog nooit zoo wonderlijk mooi geluid had.

Plotseling stootte de groote klok een schrillen wanklank uit en verstomde, en de andere stemmen zwegen plotseling als verschrikt over dien treurigen toon, die nog even nadreunde.

De oude was uitgeput op de bank teruggevallen; om den tevreden mond speelde een zachte glimlach.

Komt naar boven, gij, die daar beneden luistert. Lost hem af en draagt hem voorzichtig weg, en omfloerst de klokken.

Vrij naar W. Korolenko.

Van Metz naar Straatsburg, door J.F. Nuyens. (*Vervolg.*)

Het eerste gedeelte sporen door Lotharingen gunt ons opnieuw een blik op dit bij uitstek vruchtbare plateau. Het vrij eentonige van de golvende hoogvlakte wordt telkens afgewisseld en opgevroolijkt door vriendelijke dorpjes en stadjes, die van uit het frissche groen of van achter een glooienden heuvelrug te voorschijn komen. Weelderige korenakkers wisselen af met volgeladen boomgaarden en welverzorgde tuinen en hier en daar stoomen wij door uitgestrekte bosschen, die ons duidelijk maken, dat ook de houtteelt hier een middel van bestaan geeft.

Een geheel ander karakter neemt het landschap echter aan in het oostelijk deel van Lotharingen, dat uitloopt naar de Vogezen. Wij sporen hier door een heuvelachtig, boschrijk terrein, waar tevens een groot aantal meertjes en vijvers een aangename afwisseling bieden. Nu en dan hebben wij een vrij uitzicht over een groote, spiegelgladde oppervlakte, die geheel door bosschen is ingesloten, en meermalen doet het geraas van den trein verschrikt het wild opspringen, dat in deze schoone, wilde natuur verblijf houdt.

Zoo langzamerhand echter komen nu de Vogeezen te voorschijn. Al lang zagen wij in de verte de hoogste toppen omhoog blauwen, maar nu worden de omtrekken scherper en de verschillende vormen duidelijker. Als de trein in Saarburg stopt, hebben wij al een aardigen kijk op de geheele bergketen. Saarburg zelf maakt een alleraardigsten indruk. Het stadje is geheel omgeven door muren en poorten en daar het op de helling van een heuvel is gebouwd, bestaat het uit een boven- en benedenstad. Het eerste wat ons in het oog valt, is natuurlijk een kolossale kazerne.

Voorbij Saarburg begint het schoonste eind sporen, dat men zich bijna denken kan. Eerst wordt het terrein al een weinig rotsachtiger en meer geaccidenteerd. Men ziet kort voor zich de boschrijke hellingen der Vogeezen. De trein begeeft zich in een hollen weg en schijnt in razende vaart zich tegen de ruwe rotsklompen te pletter te zullen loopen. Plotseling bevindt men zich voor een steilen rotsmuur en met donderend geweld stormt de trein een lange tunnel binnen, die de verbinding vormt tusschen Lotharingen en de Vogeezen. Deze tunnel - die van Archweiler - is ruim 2600 M. lang, en als de trein dien na eenige minuten is doorgerend, is het karakter van het landschap plotseling, als met een tooverslag, veranderd. Van uit de uitgestrekte hoogvlakte van Lotharingen bevindt men zich nu in de bergengte van Zabern, den nauwen pas, die, dwars door de Vogeezen heenloopend, de Rijnvlakte verbindt met het westen van Frankrijk. De trein stoomt over een dubbele viaduct en nu zitten wij ingesloten tusschen de schilderachtige bergen, waar de vertellingen spelen van Erckmann-Chatrian, waar iedere rots om zoo te zeggen haar eigen sage, en ieder dorpje zijn overleveringen heeft. Het dal is hier zoo nauw, dat de spoorweg, het riviertje de Zorn en het Marne-Rijn-kanaal vlak naast elkaar voortloopen.

Als ik spreek van het Marne-Rijn-kanaal, moet de lezer zich niet voorstellen een kanaal, zooals er zoovele in ons land zijn aangelegd, waar stoomvaart is en waar groote binnenschepen zich in alle richtingen bewegen. Het bovengenoemde kanaal is maar smal, naar schatting niet meer dan ongeveer 15 M. Breede schepen kunnen er dus niet in varen, maar bovendien zijn de vele sluizen zoo smal, dat er zeker

geen schepen kunnen passeeren, die breeder zijn dan 3 meter. Het spreekt dus van zelf, dat dit en dergelijke andere kanalen alleen dienst kunnen doen voor de binnenvaart, waarbij geen haast is, b.v. voor het vervoer van steen, hout enz., te meer daar de zeilvaart ook onmogelijk is, zoodat alle schepen door paarden worden getrokken.

Van uit den trein hebben wij de prachtigste gezichten op de bergen en dalen. Hier en daar zijn zware overhangende rotsklompen gesteund door metselwerk; elders zien wij de houthakkers bezig in de zware bosschen. Somtijds is een groot deel van de berghelling al van boomen beroofd en een kale plek of wel een korenveld of een wijngaard brengt een aangename afwisseling tusschen het donker groene loof. Allerschilderachtigst gelegen dorpjes en gehuchten liggen in de diepte of langs de berghelling en somtijds kronkelt de rook rustig boven de boomen en rotsen uit, terwijl de woningen zelf voor het oog verborgen blijven.

Door dit poëtisch en aantrekkelijk oord voert de trein ons langs Lütselburg naar Zabern, de aloude hoofdstad van de Wasgau, het Tres Tabernae van de Romeinen. Vanuit deze stad zijn de schoonste uitstapjes te maken in de Vogeezen, maar daar dit tochtje voor later op het program staat, zal ik er verder maar niet over uitweiden.

Bij Zabern wordt het dal van de Zorn wijder. Het uitzicht wordt ruimer en de bosschen maken op veel punten plaats voor wijngaarden en hopvelden. En eindelijk bij Brumat beschrijft de spoorweg een grooten boog naar het zuiden en treedt de uitgestrekte boven-Rijnsche laagvlakte binnen, die zich van Bazel tot Mainz uitstrekt. Nu duurt het niet lang of in de heldere avondlucht bemerken wij den hoogen toren van den Straatsburger Dom, die ver boven alles uitsteekt en als een trouwe wachter over den gezegenden Elzas heenblikt. Een kwartier later rolt de trein door de zware wallen tusschen den Stein-Thor en den Kronenburger-Thor en zet ons even verder af aan het woelige hoofdstation, waar verschillende hoofdverbindingen tusschen Noord- en Zuid-, tusschen Oost- en West-Europa samenkomen.

Iets uit de historie van Straatsburg. De Dom.

De 'entrée' in Straatsburg is uiterst gezellig en aantrekkelijk. Vóór het station is een groot, halfcirkelvormig plein aangelegd - de Engelschen zouden zeggen: een square, - door een vriendelijk plantsoen versierd. In het midden bloeit en geurt een rijkvoorzien bloemenbed, waartusschen een fonteintje springt en daaromheen zijn breede wegen aangelegd, die aan weerszijden met schaduwrijke boomen zijn beplant.

Dit stationsplein is bijna geheel omzoomd door hotels en café's, die er alle even net en flink uitzien. In een van deze nu, het 'Rheinischer Hoff', dat uitblonk door zijn helder electrisch licht, namen wij onzen intrek.

De uitmuntende zindelijkheid en de huiselijkheid, die in dit hotel heerschten, stalen natuurlijk direct mijn vrouws hart. Onze

kamer, met een aardig balkon, dat door twee palmen was versierd, viel al even erg in den smaak. De keuken was uitstekend, de wijn overheerlijk en het bier frisch en krachtig; summa summarum kwamen wij tot de overtuiging, dat wij het best een dag of vijf in Straatsburg zouden uithouden.

Wij installeerden ons dus in ons tijdelijk verblijf, schikten de bagage, en wandelden dadelijk de deur uit, om alvast weer een eersten indruk van de stad op te doen...

Het spreekt wel van zelf, dat de oude, vermaarde stad een heele geschiedenis achter den rug heeft. Zij werd gesticht onder keizer Augustus en voerde toen den naam Argentoratum, terwijl zij dienst deed als legerplaats voor het 8ste Legioen. Natuurlijk werd de plaats in den tijd der volksverhuizing verwoest, maar onder de Karolingers weer herbouwd, uitgebreid en versterkt. En daarna brak onder het bestuur der bisschoppen het bloeitijdperk voor de gunstig gelegen stad aan. Als vrije Rijksstad was zij in de middeleeuwen in het bezit van velerlei voorrechten en privilegiën. Haar banier marcheerde in den oorlog direct achter de keizerlijke vaan en de Straatsburgers, dapper en zeer gesteld op hun vrijheden, lagen meermalen overhoop met de edelen uit den omtrek of zelfs met hun eigen bisschoppen.

Gedurende den dertigjarigen oorlog, die zooveel rampen bracht over Duitschland, bleef Straatsburg, doordien het zich onzijdig hield, voor veel ellende bewaard, en bij den vrede van Munster in 1648 bleef het bij Duitschland ingelijfd. Lodewijk XIV had echter reeds lang een begeerig oog geslagen op de sterke vesting. In 1680 beweerde hij, dat de stad hem den eed van hulde moest doen, voor eenige van haar voogdijen, die aan de Kroon van Frankrijk toekwamen. De stad durfde dit niet weigeren en met het Duitsche rijk werden betreffende deze kwestie onderhandelingen aangeknoopt. Nog in hetzelfde jaar echter, gedurende den vollen vrede, stuurde de Fransche potentaat Louvois met 30.000 man naar den Elzas, en Straatsburg, overtuigd dat tegenstand toch niet zou baten, gaf zich aan den maarschalk over. Deze willekeurige en onrechtvaardige annexatie werd bij den vrede van Rijswijk in 1697 bekrachtigd en langzamerhand verdween voor een groot deel de Duitsche geest, en Straatsburg werd een Fransche stad, vooral toen na de revolutie Napoleon I de universiteit herstelde. Bekend is verder, hoe Lodewijk Napoleon (later Napoleon III) in 1836 een aanslag waagde op deze grensstad, met het doel zich tot keizer te doen uitroepen; welke poging echter volkomen faalde. Toen deze vorstelijke avonturier echter keizer der Franschen was geworden, werd Straatsburg als vesting nog meer versterkt tot een bolwerk en de voornaamste voorpost tegen Duitschland.

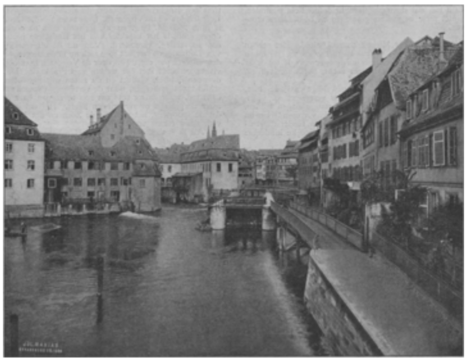

STRAATSBURG. 'Achter de molens.'

En nu brak voor de bloeiende stad het meest noodlottige tijdperk aan van haar geschiedenis! Het bloedige oorlogsjaar 1870 bracht tal van rampen en ellende over den schoonen Elzas, maar over haar hoofdstad in de eerste plaats. Na den ongelukkigen slag van Weisemburg reeds werd Straatsburg door de Duitschers ingesloten en weldra was de stad van alle gemeenschap met de buitenwereld

afgesloten. Het bombardement begon den 18den Augustus en duurde met meer of minder hevigheid tot aan de overgaaf op 27 September. Wat Straatsburg in die dagen heeft geleden, is met geen woorden te beschrijven. Nog in onze dagen is de bloedige wond niet geheel genezen en de haat tegen den overweldiger is nog niet volkomen gesleten. De citadel, een werk van Vauban, werd tot een vormloozen puinhoop geschoten. De Duitsche kanonnen hadden zulk een verre dracht, dat vele soldaten in den rug getroffen werden door kogels, die van den kant der Vogeezen over de geheele stad waren heengevlogen. De Stein-Thor, de National-Thor, de Weissenthurm-Thor e.a. werden geheel vernield. In de wallen was op onderscheidene plaatsen bres geschoten. Het noord-oostelijk deel der stad was bijna geheel plat geschoten. De hoofdstraten der stad vertoonden een jammerlijk beeld van verwoesting. Honderden schoone gebouwen waren in de vlammen opgegaan en daaronder de beroemde bibliotheek, welke de rijkste kunstschatten bevatte. Wat al jammer, wat al ellende, hoeveel bloed en tranen in eenige weken tijds! En al deze verwoesting diende tot niets! Uitgeput, verlaten door het machtelooze Frankrijk moest generaal Uhrich de vesting aan de Duitschers overgeven en na een tweehonderdjarigen roof kwam de oude rijksstad weer in het bezit van het Duitsche rijk.

'Straatsburg is de sleutel van het huis,' zei Bismarck bij de vredesonderhandelingen, 'en dien moet ik hebben!'

Wel jammerlijk werd de Fransche grootspraak te schande gemaakt! 'Geen steen van onze vestingen, geen voetbreeds van onzen grond,' klonk het nog twee maanden geleden! Jawel, die steen groeide aan tot Straatsburg en Metz; die voet gronds breidde zich uit tot den geheelen Elzas en Lotharingen en slechts door den intocht der Duitschers in Parijs toe te staan, kon het Fransche gouvernement het onoverwonnen Belfort behouden.

Met luid gejuich verwelkomden de Duitschers de lang verloren stad weer in hun midden; maar in Frankrijk bleef nog lang de naam Straatsburg een geesel, die het gevoel naar revanche zweepte tot woede, en jaren aaneen werd het beeld dezer stad omhangen met rouwkransen, ten bewijze, hoe diep de wonde was, door het verlies van deze schoone vesting geleden.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 27]

Z.D.H. Mgr. A.J. Callier.

De reproductie van dit in brons uitgevoerd en zoo uitmuntend geslaagd medaillon-portret van Monseigneur A.J. Callier, bisschop van Haarlem, waarvoor Z.D.H. zich gewaardigde herhaalde malen te poseeren, is genomen naar het model, geboetseerd door den bekenden beeldhouwer Ed. van den Bossche te Amsterdam, dien men als een specialiteit op dit gebied kan beschouwen.

Velen onzer beroemde mannen der twintig laatste jaren hebben het zich tot een voorrecht geacht voor hem te poseeren, waaronder wijlen pastoor W.J. Brouwers van Bovenkerk, Hofdijk, Witkamp, professor Van't Hof, Morien, mevrouw Kleine-Gartman, A.C. Wertheim, Felix Westerwoudt en meer anderen.

Dat deze kunstenaar ook nog iets anders maakt dan medaillon-portretten, weten velen onzers lezers, die zich wellicht nog herinneren de twee fraaie, in brons uitgevoerde bas-reliefs, betrekking hebbende op het H. Sacrament van Mirakel te Amsterdam, waarvan wij vroeger twee afbeeldingen gegeven hebben, bij welke gelegenheid wij ook de aandacht vestigden op de talrijke alom in den lande uitgevoerde werken, waaronder een aantal met medewerking van zijn compagnon, den ornemanist W.H. Crevels. Beiden zijn dan ook onder den naam van de firma Van den Bossche en Crevels bekend staan.

Op dit oogenblik arbeidt de heer Van den Bossche hoofdzakelijk aan een monumentalen kruisweg, bestemd voor de kerk van den H. Antonius van Padua te Amsterdam, welke hem tengevolge van een behaalde zege in een wedstrijd werd opgedragen en die een der belangrijkste van ons vaderland belooft te warden.

Z.D.H. MGR. A.J. CALLIER,
naar de buste van den beeldhouwer ED. VAN DEN BOSSCHE.

Een dief in den nacht.
Oorspronkelijk verhaal van Louise Stratenus.
(*Vervolg.*)

Wat komt gij doen, kleine meid?' vroeg Allard Leeuwenburg, minder barsch dan men van hem had kunnen verwachten.

'Bedelen, mijnheer,' zei Meta, ongenoodigd een stoel tegenover hem schuivende en daarop plaats nemende.

'Bedelen? Gij ziet er toch niet naar uit, alsof het u aan iets ontbrak!'

'O! het is ook niet voor mij, dan zou ik het nooit durven doen. Ik heb het goed, veel te goed zelfs, als ik denk aan al wat andere kinderen missen; maar in het bosch staat een oude kermiswagen, dien de man zelf voorttrekt, en daarin zijn kindertjes, een op krukken nog wel, die niets anders te eten hebben dan wilde bessen.'

'Hm!' zei haar toehoorder, de zware wenkbrauwen fronsende. 'Kermisvolk en ontslagen gevangenen zijn gevaarlijk. Ik zou in uw plaats zulke verdachte lieden niet aanhalen.'

'Maar zij hebben nooit iets anders met kermismenschen te doen gehad, dan dat zij een ouden wagen van hen kochten. De man is zelfs onderofficier geweest.'

'Zoo? En waarom werkt hij dan niet?'

'Omdat hij overal gezocht heeft, maar niets kan vinden. Och, mijnheer, wilt u ook niet helpen? Ik heb den rijksdaalder, dien ik voor mijn poppewieg gekregen had, gegeven; maar als u een kwartje geven wilt, ben ik al heel blij.'

Allard Leeuwenburg wierp haar een raadselachtigen blik toe.

'Ik denk wel, dat ik iets zal moeten geven, om weer van je af te komen, kleine meid. Laat eens hooren: op hoeveel heb je eigenlijk gerekend van mij?'

'Ja, om de waarheid te zeggen,' antwoordde Meta, 'toen ik het huis zoo in de verte liggen zag, dacht ik: daar krijg ik misschien wel een gulden; maar als u slechts een kwartje kunt missen, dan is het ook al heel goed. Men moet niet meer doen dan men kan, zegt mama altijd, en het penningske van de weduwe had meer waarde dan schatten in Gods oogen.'

Zij had dit zoo vrijmoedig en met zooveel eenvoud gezegd, dat de heer des huizes moeite had zijn gewonen ernst te behouden. Die zonderlinge kleine bezoekster scheen geen indruk van rijkdom in zijn woning te hebben gekregen!

'Gij hebt een verstandige moeder, zoo het schijnt?' sprak hij, na een oogenblik zwijgens.

'Mama?' En het gelaat van het kind begon te stralen: 'O! zij weet *alles*. Ik kan haar nooit iets vragen, waar zij niet dadelijk een antwoord op heeft. En zij is zoo *schattig!* Gelukkig dat zij haast nooit uit de stad gaat, zooals nu; want ik zou het anders niet uithouden. Papa is ook heel lief; maar als moesje weg is, dan wordt het heele huis precies alsof er een doode in was.'

'Dat zult gij, gelukkig, nog wel nooit hebben bijgewoond,' zei Leeuwenburg, haar willende bewijzen, dat zij overdreef.

'O, jawel!' gaf Meta op verdrietigen toon ten antwoord. 'Er zijn al vier kinderen bij ons gestorven, en ik geloof, dat mijn arme mama nog altijd aan hen denkt, al probeert zij ook nog zoo vroolijk te zijn voor ons. Soms, als zij niet denkt, dat ik naar haar kijk, zie ik wel eens een dikke traan over haar wang rollen. Ik heb er al eens met papa over gesproken, om hem te vragen, wat ik doen moest; maar hij zegt, dat men er niet op moet letten; dat als moeders haar kinderen verliezen, zij juist zijn als menschen, wien men een arm of been heeft afgezet. De wond geneest wel, maar zij hebben nog altijd de vreeselijkste pijnen aan dien al lang weggenomen arm. Heel

vreemd, niet waar? Maar er zijn zooveel wonderen. Heeft u ook zulk een lieve mama als ik gehad, mijnheer?'

Allard Leeuwenburg boog het hoofd op de borst. Een floers daalde voor zijn oogen.

'Ja, zij was goed en lief,' mompelde hij; 'ik verloor haar te vroeg, toen ik nog niet veel ouder was dan gij, en... wel, ons leven is nooit weder hetzelfde geworden als vóór dien slag. Alle vreugde, alle gezelligheid was uit huis verdwenen. Ik zie ons nog zitten om de theetafel, des avonds, onder de groote hanglamp. Ik maakte mijn schoolwerk en zij hielp mij daarbij, zoodat het gauw af was, en dan was het zoo prettig, zóó heerlijk, dat elke avond een feest scheen. Maar dat alles is veranderd, zooals alles in het leven voorbij gaat... Men vraagt zich bij oogenblikken af, of zulk een onverdeeld geluk wel ooit ons deel was, of wij niet droomen het te hebben gekend.'

'En woont u nu maar heel alleen?' vroeg het kind, meelijdend.

Haar toehoorder knikte.

'Dat moet toch vreeselijk verdrietig zijn,' zei zij, met een rilling, bij de gedachte dat zulk een lot ooit haar eigen deel kon worden.

'Ik had het zelf zoo niet gewenscht, maar de menschen maken ons soms tot eenzamen. Ik hoop, dat dit nooit het geval met u moge zijn, kleine; maar wij zijn van ons onderwerp afgedwaald. Gij kwaamt mij iets vragen voor armen. Vertel mij alles, wat gij van hen weet; want het is niet goed in den blinde te helpen; daarmee werkt men luiheid in de hand.'

Meta deed hem nu het gansche verhaal, waarnaar hij zwijgend en met gerimpeld voorhoofd luisterde. Toen zij eindelijk zweeg, zei hij niets, maar opende een lade van zijn schrijftafel, zocht daar iets in en stopte dat in een enveloppe.

'Daar heb je mijn kwartje,' sprak hij kortaf, 'nu kunt gij heengaan.'

Meta stond dadelijk op; zij vond deze laatste woorden niet heel vriendelijk; maar misschien had hij rheumatiek; Dientje kon ook zulke antwoorden geven, als zij er pijn van had, en Dientje meende het toch niet kwaad. Het was trouwens heel lief van hem, iets te hebben gegeven, en zij wilde reeds afscheid nemen, toen zij op eens verlegen bleef staan.

'U moet niet boos zijn,' sprak zij zacht; 'maar ik voelde naar het kwartje en het zit er niet in.'

Haar gastheer wierp haar een raadselachtigen blik toe.

'Toch wel,' zei hij, 'kijk maar!'

Zij opende den omslag en... haalde er een bankbriefje van vijf en twintig gulden uit.

'O!' riep zij, een kleur krijgende, 'maar dat is geen kwartje!'

'Zeker. Of het er een van centen of in guldens is, komt er weinig op aan, het is een kwart van honderd. In geen twintig jaren gaf ik iets aan de armen, zoodat het nog niet eens veel is, en ik doe het, omdat gij dan regelrecht naar huis zoudt kunnen gaan. Bedelen is geen werk voor u. Ik weet, hoe de menschen zijn, en gij behoeft geen harde woorden te krijgen voor uw goede daad. Ga nu, ik moet mijn arbeid voortzetten.'

Zonder omslag zette hij zich daartoe neder; maar er geschiedde iets, waarop hij volstrekt niet verdacht was geweest. Het kind snelde opeens naar hem toe, sloeg de armpjes om zijn hals en kuste hem, alsof hij haar vader ware.

'Het is zoo vreeselijk lief van u!' zei zij, voordat hij den tijd had gehad tegen die ongewone liefkoozing te protesteeren; 'ik zal voortaan elken morgen en avond voor u bidden en vragen, of God uw rheumatiek wegnemen wil.'

'Mijn rheumatiek?' herhaalde Leeuwenburg. 'Hoe komt gij daar aan?'

'Wel, u *moet* daar wel pijn van hebben; want u is zoo goed en *moet* dus wel onvriendelijk zijn door pijn.'

De man tegenover haar wist niet, of hij boos moest worden of glimlachen over zooveel oprechtheid.

'Neen, ik heb geen pijn,' zei hij somber. 'De menschen hebben mij zoo gemaakt. Wacht maar, kleintje, over twintig jaren zult gij ook niet meer wezen zooals nu, zal de wereld u wel wat anders hebben geleerd.'

'Dat hoop ik niet,' antwoordde Meta, ernstig het hoofd schuddend. 'Op school zijn ook wel ondeugende kinderen, en zij willen altijd, dat ik mee zal doen aan kattenkwaad, en plagen mij soms heel erg, omdat ik niet wil; maar ik laat mij toch niet door hen veranderen. Dat mag niet.'

'Gij verstaat mij niet, zedepreekstertje; gelukkig zijt gij daar ook nog te jong toe. Ga nu stilletjes heen. Ik zal u naar de voordeur brengen, anders komt gij niet weg, en ik vrees, dat gij de oude Mie van nog zwaarder rheumatisch lijden zoudt verdenken dan mij, als zij voor u haar keukenwerk verlaten moest.'

'Goeden dag dan, mijnheer... Hoe heet u eigenlijk?' vroeg Meta, hem de hand toestekende.

'Wist gij dat dan niet? Leeuwenburg. En gij?'

'Meta van Oudwijk.'

De eenzame man liet opeens haar handje los en keek haar doorborend aan.

'Hoe heet uw moeder?' vroeg hij op schorren toon.

'Anna... Anna Meerbergen.'

'Kom mede,' zei hij kortaf, 'het is hier geen plaats voor u!'

Zij volgde hem door de gang, zag hem de voordeur ontsluiten, sprong nog eenmaal om zijn hals, zonder dat hij hare omhelzing beantwoordde, of dat zij zelve de onheilspellende uitdrukking van zijn gelaat opmerkte, en huppelde toen weg, om de vier of vijf passen in de hoogte springende, het toonbeeld van kinderlijk geluk.

Hij bleef haar nastaren, tot zij aan het eind van den zandweg was gekomen. Plotseling stond zij stil, wendde zich om, zag hem staan en, in de eene hand de enveloppe met het geld omhoog heffende, wierp zij hem met de andere een kushand van dankbaarheid toe. In het volgende oogenblik was zij verdwenen.

Leeuwenburg, die geen beweging had gemaakt, om haar laatsten groet te beantwoorden, keerde naar zijn studeerkamer terug en schelde driftig. Zoodra de oude Mie kwam aanstrompelen, sprak hij op gebiedenden toon:

'Dat kleine meisje mag hier nooit weder een voet in huis zetten, nooit meer, verstaat gij mij?'

'Ja, mijnheer, ik zal er voor zorgen,' zei Mie; 'ik kan het niet helpen, dat zij kwam. Wie was daar ook op verdacht? Mijnheer zelf werd door haar komst overrompeld; maar ik hoop, dat zij zich nog eens vertoonen zal, die kleine indringster! Dan zal ik haar leeren te komen, waar men haar niet noodig heeft.'

Zij had gehoopt, haar meester tevreden te stellen met haar woorden en, in plaats daarvan, stampte hij plotseling op den vloer en riep met donderende stem:

'Ik verbied je, dat kind af te snauwen; als je dat waagt, krijg je met mij te doen! Zij is geen indringster, integendeel, zij meent het zelfs heel goed; maar ik wil haar niet meer zien. Zeg haar, als zij mocht komen, dat ik geen bezoeken ontvangen wil, onverschillig van wie dan ook.'

Hij gaf haar een wenk, dat zij kon vertrekken, en draaide de deur achter haar op slot. Langzaam trad hij daarna op het venster toe en staarde naar buiten op de bloeiende akkers; maar zonder iets van hunne schoonheid te zien.

'*Haar* dochtertje!' mompelde hij. 'Ik had het moeten raden, want zij bezit haar oogen. Zoo schuldeloos oprecht zagen ze mij aan, vijf en twintig jaar geleden, en ik dacht, dat zij niet liegen konden, ik groote dwaas! Zij is dus niet onverdeeld gelukkig; zij werd getroffen in haar kinderen en haar hart bloedt voort! Maar toch glimlacht zij; toch is zij vroolijk voor de levenden. Altijd comedie, toen en nu. En *haar* kind heeft hier gezeten, heeft mij gekust!'

Hij wreef zich de wang, alsof hij die schuldelooze liefkoozing wilde afwisschen en bleef toen turen naar buiten, met strakken, niets zienden blik.

Meta snelde intusschen naar huis en, daar gekomen, volgde zij de kindermeid, die haar had opengedaan, naar de keuken.

'Dientje, Betje!' riep zij uit, 'ik heb haast dertig gulden voor dien armen man!'

'Wel! heb ik van mijn leven!' klonk het van Betje's lippen, terwijl Dientje haar ongeloovig aanstaarde. 'Wie is gek genoeg geweest, om daar een cent voor te geven?'

'O! allerlei lieve menschen deden dat, en ik kwam zoo gauw klaar, omdat een mijnheer zoo goed was mij een kwartje van honderd gulden in de hand te stoppen. Kijkt eens naar mijn bankbiljet! Wat zegt ge daar wel van? Kom, Bet, wij gaan naar het bosch, om het geld dadelijk te brengen.'

'Neen!' antwoordde de dienstbode beslist, 'daar is geen denken aan. Het is op slag van vijven, zoodat je eerst eten moet; daarna help ik Dientje altijd vaten wasschen, zooals je heel best weet en, zijn wij daarmee klaar, dan is het al veel te laat geworden om nog zoo'n wandeling te doen. Ik zeg nog niet, als het maar gewoon was, om wat frissche lucht te scheppen; maar als ik den kerel eindelijk voor mij zag in de schemering, dan geloof ik, dat ik het zou besterven.'

'Maar jij dan, lieve Dien, je zult wel met mij willen gaan, is het niet?' smeekte Meta.

'Ik? Menschlieve, voor geen geld!' riep de keukenmeid. 'Ik heb nog veel meer reden voorzichtig te zijn dan Bet, want in mijn familie zijn er wel twee, die zenuwtoevallen hebben gehad: mijn eigen grootvader stierf er aan op zijn tachtigste jaar en zijn zuster een paar jaar later. Een mensch moet op zijn eigen zelvers passen, als hij zulke voorbeelden heeft gehad.'

'Maar wat begin ik dan? Je wilt me toch niet alleen laten gaan? En dat heeft mama ook verboden, omdat zij Anton Wildervank nooit zelf gezien heeft en dus niet weet, hoe goed hij is. Denkt eens aan, hoe verschrikkelijk arm zij het met hun allen moeten hebben in die kar.'

'Dat kan ik niet helpen,' verklaarde Betje, 'en op een enkelen nacht komt het ook niet aan. Als men slaapt, heeft men geen honger. Morgen na de kerk kunnen wij er met ons drieën heentrekken. 's Zondags zijn er altijd veel ordentelijke menschen in het bosch; dus dan is het toch sekuurder.'

En Meta mocht bidden en smeeken zooveel zij wilde, hier bleef het bij.

III.

De oude heer Van Oudwijk, die thans met den dood te worstelen lag, had steeds als een dwingeland over de zijnen geheerscht. Zijn kinderen droegen hem een onbegrensden eerbied toe; maar zouden het niet gewaagd hebben, hem om een gunst te vragen, of hem ooit een fout te bekennen. Als onbemiddeld zeeofficier, had hij het gewaagd naar de hand te dingen van een schatrijk meisje, dat zeer goedhartig

en zacht, maar bijzonder onbehagelijk van uiterlijk was. Zij had reeds tal van aanzoeken afgewezen, steeds aan haar vrienden verklarende, alleen de keuze te willen volgen van haar hart. De jonge luitenant ter zee had op zijn reizen veel gezien, wist alleronderhoudendst daarvan te vertellen en was een mooi mensch. Hij slaagde, waar zooveel anderen schipbreuk hadden geleden.

Zijn eerste werk, toen zij van hun huwelijksreis wederkeerden, was het beheer over het fortuin in handen te nemen en het arme vrouwtje was nog geen jaar getrouwd, of zij zag in, dat zij evenmin meesteres meer over haar vermogen was als de eerste de beste vreemdeling. Hij gaf haar een vast weekgeld voor het huishouden, een bespottelijk kleine som voor haar toilet en daarmee moest zij toekomen, wat heel wat hoofdbrekens met zich bracht.

Eens per jaar, op haar geboortedag, schonk hij haar het een of ander sieraad in goud met edelgesteenten. Zij mocht zich vier en twintig uur in dien aanblik [v]erlustigen, dan verzocht hij haar hem het kostbare voorwerp te geven, om het weg te bergen in de brandkast, waaruit het nooit weder te voorschijn werd gehaald, wat ook niet noodig was; want zij ging niet in de wereld en was een voorbeeldige moeder, altijd even eenvoudig gekleed, om zich naar hartelust met de kinderen, haar eenige vreugde, bezig te kunnen houden.

Van Oudwijk zelf was bovenal een streng mensch. Hij sprak met grenzenlooze minachting over andere heeren uit den omtrek, die hun inkomen verkwistten aan fraaie équipages of schitterende feesten; men moest weten te leven van de opbrengst zijner renten, volgens hem. De eenige weelde, welke hij zich veroorloofde, was het kleine buitengoed aan te houden, vroeger door de ouders zijner vrouw bewoond en aan deze nagelaten; maar hij liet er ook niets aan verfraaien en de dikke, leelijke paarden, welke voor zijn oude barouchette gespannen werden, wanneer hij zich naar de stad begaf, waar men hem al spoedig, om zijn grooten roep van soliditeit, tot penningmeester en voorzitter van allerlei genootschappen en maatschappijen had gekozen, behoorden aan zijn boer en liepen anders voor den ploeg.

Er werd gefluisterd, dat hij jaarlijks dertig mille overlegde. Toen men er zijn vrouw naar vroeg, verklaarde zij er niets van af te weten; maar dat het haar niet verwonderen zou.

Had hij haar niet meermalen gezegd, het als een duren plicht der vaders te beschouwen, hunnen kinderen elk evenveel achter te laten, als men zelf bij zijn huwelijk bezeten had?

Dat troostte haar, als zij zag hoe weinig speelgoed haar kleinen ontvingen, hoe zelden hun eens een pleziertje te beurt viel. Later zouden zij hun vader om zijn spaarzaamheid zegenen.

Allen sidderden voor hem in huis, van zijn vrouw af tot den minsten bediende toe. Niet dat hij zich ooit driftig maakte; hij zou zich zelfs hebben geschaamd een onvertogen woord te spreken; maar de straffen, door hem opgelegd, waren onverbiddelijk; zijn blik rustte zoo scherp en doordringend op wie zich aan het minste vergrijp hadden schuldig gemaakt; die dunne lippen konden zich zoo sarcastisch omkrullen, als men sprak van berouw, dat men rilde en beefde bij het vooruitzicht een terechtwijzing van hem te moeten ontvangen.

Geen pleidooi der moeder, hoe hartstochtelijk ook, mocht ooit baten, wanneer een der kinderen iets misdreven had.

Zij hadden drie dochters en twee zoons. Zoolang dezen klein waren, maakten zij het geluk der jonge vrouw uit; maar toen zij opgroeiden, klaagden de jonge meisjes dagelijks bij haar, dat dit buitenleven, zoo geheel van de wereld afgezonderd, niet voor haar leeftijd geschikt was, dat zij zoo gaarne eens deel zouden nemen aan de onschuldige genoegens harer tijdgenootjes, iets waarvan de vader niet hooren wilde.

Maar met de zoons was het nog erger. Zij hadden op kostschool goed gewerkt en zouden aan de academie komen; maar de oudste viel in de loting en Van Oudwijk weigerde een remplaçant voor hem te nemen.

‘Het is weggeworpen geld,’ zei hij, ‘laat Ernst dienen, het zal hem goed doen. Ik ook ben pas een flink mensch geworden bij de marine; hij zal er mij later altijd erkentelijk voor zijn.’

‘Maar, Willem,’ waagde zijn vrouw te zeggen, ‘hij is niet sterk.’

‘Dan zal hij het onder de wapenen worden; maar,’ en hier kwam weder de oude ironische trek om zijn mond; ‘zoo gij de som voor een plaatsvervanger van het huishoudgeld hebt overgespaard, dan weerhoud ik u niet, die aan den jongen te besteden. *Ik* wil het niet betalen.’

Haar huishoudgeld! Wist hij dan niet, welke angsten zij maandelijks doorstond, bij de gedachte waarschijnlijk niet toe te zullen komen daarmee; hoe er in dat rijke gezin geen vleesch werd gegeten, de dagen, waarop de heer des huizes afwezig was?

Ernst vertrok. Reeds in het begin van den winter schreef hij aan zijn moeder, dat hij zich heel zwak gevoelde. Hij had, op schildwacht staande, gedurende een kouden Decembernacht, koude gevat en was niet meer dezelfde van voorheen. De arme vrouw liet den brief aan haar echtgenoot lezen, die hem haar schouderophalend teruggaf met de woorden:

‘Als ik in mijn tijd voor elke verkoudheid den zeedienst had willen verlaten, zou het er treurig hebben uitgezien. De jongen moet leeren zich door het leven te slaan, geen moederskindje te blijven.’

En de jongeling ontving eenige regelen van zijn vader, waarin deze hem verbood nog met verdere klachten aan te komen.

Ernst klaagde niet meer; doch een maand later kwam het bericht, dat hij op marsch door een hevige bloedspuwing was overvallen. Zijn vader wilde aan geen gevaar gelooven; maar de moeder vertrok terstond naar zijn garnizoensplaats en, aangezien hij reeds niet meer te vervoeren was, bleef zij aan zijn zijde tot een maand later het einde kwam.

Wel gebood haar echtgenoot haar, per brief en telegram, huiswaarts te keeren; doch voor de eerste maal was zij hem ongehoorzaam. Hij zelf kwam voor de begrafenis over en daarop reisden zij zwijgend te zamen terug.

(*Wordt vervolgd.*)

De H. Petrus in het huis van den hoofdman Cornelius.
Naar de schilderij van Barent Fabritius, in het Museum te Brunswijk.

Als de H. Apostelen, gesterkt door de uitstorting des H. Geestes, de leer van hun Goddelijken Meester predikten onder het volk Israels, ze bevestigend met vele wonderen, kwam de menigte van

heinde en verre toegeloopen om hun woord te hooren en getuige te zijn van hun wonderwerken. Zoo was het ook te Joppe, waar het hoofd der Apostelen, de H. Petrus, tijdelijk verblijf hield ten huize van een godvruchtig handwerksman, Simon geheeten; groote scharen volks verzamelden zich dagelijks voor de woning van den leerlooier, om zijn wonderen gast te zien en te hooren, die dooden ten leven wekte, zieken genas en zoo schoon spreken kon van het koninkrijk Gods, als hadde hij het aanschouwd met eigen oogen.

Z.H. PIUS X EN ZIJN STAATSSECRETARIS Z. EM. KARDINAAL MERRY DEL VAL.

Op zekeren morgen, dat, naar de gewoonte des lands, de Apostel op het platte dak der woning zijn ochtendgebeden had gedaan en haastig afdalen wilde, daar hij, lang gemediteerd hebbend, en nog nuchter zijnde, behoefte aan spijs gevoelde, gaf God hem een wonderbaar visioen. Van den hemel daalde een witte wade, gelijk een groot linnen laken, aan de vier hoeken gebonden, waarin een menigte dieren waren: wilde en tamme, viervoetige en kruipende, en verscheidene vogelen, terwijl een stem sprak van omhoog:

MGR. LORENZELLI, NUNTIUS APOSTOLICUS TE PARIJS.

NISARD, DE FRANSCHE GEZANT BIJ DEN H. STOEL.

Photo JOH. COHNEN. Valkenburg.
LIMBURGSCHE KATHOLIEKENDAG TE HEERLEN. Optocht van den Katholieken Volksbond.

Museum te Brunswijk.
DE H. PETRUS IN HET HUIS VAN DEN HOOFDMAN CORNELIUS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN BARENT FABRITIUS.

- Sta op, Petrus, slacht en eet.
Maar Petrus antwoordde:
- Geenszins, Heer, want ik heb nooit gegeten iets, dat onrein was.[1)]
En wederom sprak de stem:
- 't Geen God gereinigd heeft zult gij niet onrein heeten.
Dit geschiedde drie malen achtereen, toen werd het laken wederom opgetrokken en het gezicht verdween.
De Apostel verwonderde zich bovenmate over dit vreemde vizioen; hij bleef peinzende toeven, en zat neder in gedachten, maar kon den zin er van niet doorgronden. Terwijl hij nog overwegende was, vernam hij in zijn binnenste de stem van God den H. Geest, zeggende:
- Zie, drie mannen zoeken u, daarom sta op, ga af, en reis met hen, niet twijfelende, want Ik heb hen gezonden.
Petrus gehoorzaamde, begaf zich nederwaarts in de woning en vond aan de poort de drie mannen, vragende of Simon, genaamd Petrus, daar verblijf hield. En voor nog Petrus' huiswaard bevestigend antwoorden kon, stond reeds de Apostel bij hen, zeggende:
- Zie, ik ben het, dien gij zoekt; wat is de oorzaak, dat gij hier zijt?
En zij zeiden:
- Cornelius, een hoofdman over honderd, een rechtvaardig man, vreezende God, en die goede getuigenis heeft van het gansche volk der Joden, is door Goddelijke openbaring vermaand van een heiligen engel, dat hij u zoude ontbieden te zijnen huize, en dat hij van u woorden der zaligheid zoude hooren.
Toen deed Petrus hen binnentreden en nachtverblijf houden in Simon's woning; des anderen daags ging hij, verzeld van eenige broederen uit Joppe, met hen op weg naar hun meesters huis te Cesarea.
Na een dag reizens kwamen zij er aan, waar Cornelius, omringd van zijn huisgenooten en verwanten, hen wachtte. En als Petrus inkwam, ging hem Cornelius te gemoet, en vallende aan zijn voeten, aanbad hij hem.
Maar Petrus richtte hem op, zeggende:
- Sta op, ook ik ben slechts een mensch.
En met hem sprekende ging hij binnen, en vond er velen die te zamen gekomen waren, en hij zeide tot hen:
- Gij weet, dat het een Joodschen man ongeoorloofd is, zich te voegen of te gaan tot een vreemde[2)]; doch God heeft mij getoond, dat ik geen mensch zoude onrein heeten; daarom ben ik ook zonder tegenspreken gekomen, ontboden zijnde. Zoo vraag ik dan, om wat reden gijlieden mij hebt ontboden.
En Cornelius sprak:
- Sedert vier dagen was ik vastende, tot deze ure toe, en ter negende ure bad ik in mijn huis; en zie, een man stond voor mij in een blinkend kleed, en zeide: Cornelius, uw gebed is verhoord en uwe aalmoezen zijn voor God gedacht geworden. Zend dan naar Joppe, en ontbied Simon, die toegenaamd wordt Petrus; deze houdt verblijf in het huis van Simon den leerlooier aan de zee, welke hier gekomen, tot u spreken zal. Zoo heb ik dan van stonde aan tot u gezonden, en gij hebt wèl gedaan, dat gij hier gekomen zijt. Wij zijn dan allen nu hier tegenwoordig voor God om te hooren al hetgeen u van God bevolen is.

1) Het was in de Joodsche wet verboden het vleesch van zekere, als ‘onrein’ aangeduide, dieren te nuttigen.
2) Niet-Israëliet.

Toen sprak Petrus, zijn vizioen gedachtig, waarin God hem had beduid, dat de Nieuwe Wet der Liefde, noch - gelijk de Oude der Gehoorzaamheid - onreine dieren, noch onreine menschen kende:

- Nu weet ik, dat God niet den persoon aanziet, maar dat in ieder volk degene, die Hem vreest en gerechtigheid werkt, Hem aangenaam is.

En als in inniger verkeer met den verheerlijkten Meester, hief de Apostel de oogen hemelwaarts, zeggend, meer tot zichzelf dan tot de omstanders:

- Dit is het woord, dat Hij gezonden heeft den kinderen Israëls, verkondigend vrede door Jesus Christus: deze is een Heer van allen...

Dan, zich wendend tot den huisheer en zijn gezin:

- Gijlieden weet wat geschied is door geheel Judea, beginnende van Galilea, na den doop, welken Joannes gepredikt heeft: hoe God Jesus van Nasareth gezalfd heeft met den H. Geest en met kracht; Die het land doorgegaan is, goed-doende en genezende allen, die van den duivel overweldigd waren, want God was met Hem. En wij zijn getuigen van al hetgeen Hij gedaan heeft, beide in het Joodsche land en te Jerusalem, Dien zij gedood hebben, Hem hangende aan een hout. Dezen heeft God opgewekt ten derden dage en gegeven, dat Hij openbaar zoude worden, niet al den volke, maar den getuigen, die van God tevoren verkoren waren: ons namelijk, die met Hem gegeten en gedronken hebben, nadat Hij uit de dooden opgestaan was. En Hij heeft ons geboden den volke te prediken en te betuigen, dat Hij is Degeen, Die van God gesteld is tot een Rechter van levenden en dooden. Van Hem geven al de profeten getuigenis, dat een ieder, die in Hem gelooft, vergeving van zonden ontvangen zal in Zijnen Naam.

Als Petrus nog deze woorden sprak, daalde de Heilige Geest op allen, die zijn woord hoorden; zijn gezellen[3], die met hem gekomen waren, verwonderden zich, dat de H. Geest ook over deze heidenen uitgestort werd, want zij hoorden hen spreken in vreemde talen, God verheerlijkende.

Maar Petrus zeide:

- Zouden zij niet waardig zijn, gedoopt te worden, nu God-Zelf Zijn Heiligen Geest over hen heeft uitgestort gelijk over ons?

En hij beval, dat zij gedoopt zouden worden in den Naam des Heeren.

Toen bracht een der huismaagden een klein bekken, met water gevuld en een voor een knielden de huisgenooten aan de voeten des Apostels om het Sacrament der reiniging te ontvangen.

Als aan de volwassenen de heilige handeling voltrokken was, kwam de beurt aan de kleinen; Cornelius' moeder, een brave weduwe, omringd van haar vrouwelijke verwanten, leidde des hoofdmans kinderen ten doop, opdat het water en de Sacramenteele woorden ze wijden mochten tot kinderen der Christenkerk.

Naar dit tafereel heeft de Nederlandsche schilder Barent Fabritius een schoone schilderij gemaakt, waarvan we hier de afbeelding geven. Het oogenblik is daar, waarop het jongste dochtertje des huizes den H. Doop ontvangt; grootmoeder houdt het kindje vast: mooi, blond poppetje met donkere, sprekende oogen; de Apostel, een statige figuur, laat het doopwater over het hoofdje vloeien, een andere broeder houdt het doopbekken, terwijl een derde in vrome ontroering het liefelijk gebeuren gadeslaat, God dankend voor zoo schoonen zielenoogst: de eerstelingen uit de heidenen, door Petrus Gods Kerk binnengeleid.

Achter de grootmoeder bemerken we nog een ander klein meisje, de doopeling sprekend gelijkend; een derde, geknield, ziet met begrijpende aandacht de gewijde handeling voltrekken. Die edele matrone achter de beide kinderen kan wel hun moeder zijn; op den achtergrond staat, eerbiedig en statig, de hoofdman met zijn verdere verwanten.

3) Christen-geworden Joden.

De plechtigheid heeft plaats in een ruime voorhal; door een opengetrokken schuifgordijn kunnen we in een vertrek kijken, waar een dienstmaagd eenig huiselijk werk verricht. Onze zeventiend' eeuwsche Hollanders hielden ervan, de stemmigheid hunner gewijde voorstellingen door een huiselijk trekje te vergemeenzamen; de betrachting van het verhevene kon hun het intieme niet vergeten doen; toch wordt de ernst der op den voorgrond plaats vindende handeling daardoor geenszins geschaad, als wij slechts te waardeeren weten, hoe de kunstenaar zóó vol was van en zóó mooi zag het dagelijksch leven van zijn tijd, dat hij er van gewagen moest óók waar het, met betrekking tot de gekozen stof, eigenlijk minder te pas kwam.

Barent Fabritius was een der meesters, die werkten onder den invloed van den grooten Rembrandt. Ook deze had een innige voorliefde voor aan de H. Schriften ontleende tafereelen (wij denken aan De Emmausgangers, de Hemelvaart des Heeren, Abraham's Offer e.a.) en zijn leerlingen en nakomers hebben hem ook hierin, dikwijls met schoonen uitslag, gevolgd. Of deze Fabritius tot zijn directe leerlingen behoord heeft, is niet bekend; mogelijk heeft hij omstreeks 1650 Rembrandt's atelier te Amsterdam een tijdlang bezocht. In 1657 woonde hij te Leiden, in zijn eigen huis; wellicht is hij vandaar geboortig. Hoe het zij, zonder het indrukwekkende voorbeeld van Rembrandt had Fabritius zeker niet een zoo fraai als dit, terecht zijn meesterwerk geheeten, Bijbelsch tafereel kunnen schilderen. In het museum te Brunswijk wordt het bewaard.

Van Metz naar Straatsburg,
door J.F. Nuyens.
(*Vervolg.*)

Het bestuur der Duitsche regeering heeft er echter niet toe bijgedragen, om den geest der verzoening erg in de hand te werken.

Jarenlang zijn de Rijkslanden beschouwd als minder gerechtigde en men kan dan ook zeggen, dat Straatsburg, al is de Fransche geest voor een groot deel verdwenen, nog lang niet in hart en nieren een Duitsche stad is geworden. Vele kleinigheden wijzen hier op. In twee - zegge twee groote plaatwinkels zagen wij het portret van keizer Wilhelm II en zijn gemalin voor de ramen uitgestald. Voor hem, die weet, hoe in andere Duitsche steden met dergelijke zaken gewerkt wordt, zegt zoo iets veel! In de tweede plaats oefent het militarisme in Straatsburg lang niet dien overwegenden invloed uit als elders. De officieren, om iets te noemen, hebben niet die verbeelding en die minachting voor het burger-element, die b.v. in Coblenz en in Mainz zoo stuitend is voor den vreemdeling. En in de

derde plaats is de Fransche taal nog bijna even gangbaar als de Duitsche. Veel malen worden zelfs de namen van steden en dorpen nog op de Fransche wijze uitgesproken en ook in ons hotel stond b.v. een flesch Rappoltsweiler genoteerd als '1 Ribeauvillé.'

Ook de ellende van het beleg leeft nog voort in de herinnering. Vele photographieën, kort na het beleg genomen hangen hier en daar voor de glazen en geven een trouw beeld van de verwoesting, door de bommen en granaten veroorzaakt. In verschillende huizen worden nog kleinigheden bewaard, die men reliquieën zou kunnen noemen van deze rampvolle dagen. In ons hotel b.v. viel het allereerst in het oog een groote spiegel van zwaar geslepen glas, die door een granaat was getroffen.

Het glas was geheel gebarsten en een groote scherf was er in het midden uitgeschoten. Deze spiegel nu was zoo goed mogelijk gerestaureerd. De uitgeschoten scherf was door stopverf vervangen en daarop stond met groote letters geschreven: 'Bombardement de Strassbourg, 28 Août 1870.' Het overschot van de granaat stond op een kleine console tegen den wand.

Het spreekt dan ook van zelf, dat zooveel ellende niet in korten tijd wordt vergeten en dat de overleveringen van twee eeuwen niet in dertig jaar tijds worden uitgewischt, allerminst op een wijze, zooals de Duitsche regeering dit heeft gepoogd.

Hoe dit zij, Duitschland is weer in het bezit van Straatsburg en dat het dit bezit waardeert en niet van plan is er ooit weer van af te zien, blijkt wel uit de bijzondere zorg, die het nog voortdurend besteedt aan de citadel en de overige vestingwerken. Behalve, dat deze steeds worden verbeterd en versterkt, is Straatsburg evenals Metz ook nog omringd door een kring van gedetacheerde forten, veertien in getal, die van 4 tot 8 K.M. van de stad zijn gelegen. Zelfs Kehl ligt nu binnen deze vestingwerken en een bombardement van Straatsburg zal niet licht meer mogelijk zijn. Nog steeds is zij een vesting van den eersten rang en vooral nu beheerscht zij de geheele Rijnvlakte tusschen de Vogeezen en het Zwarte Woud.

Bij een wandeling door de stad valt er echter van al deze oorlogszuchtige toebereidselen niets te merken. Integendeel. Zelden zal men aangenamer plaats kunnen bezoeken dan Straatsburg. De stad telt tegenwoordig bijna 150.000 inwoners (tegen ruim 85.000 in 1871) en kan dus gerekend worden onder de voorname plaatsen van Europa. Evenwel, men ontmoet er niet de rumoerige drukte van een groote handelsstad, noch de drukke rumoerigheid van een wereldstad, als Londen en Parijs. Het gezellige straatleven animeert den vreemdeling, zonder hem te bedwelmen. De ietwat Fransche geest, die nog uit veel dingen spreekt, doet aangenaam aan en de vroolijke geest der Straatsburgers, gepaard met hun aangename manieren, oefent een bijzonder aantrekkelijken invloed uit op ieder, die onbevooroordeeld de veelbezongen en geprezen stad bezoekt.

Daarbij komt nog, dat Straatsburg nog in vele opzichten het type vertoont van een oud-Duitsche stad, al is het dan ook niet zoo erg als b.v. Frankfort a/M. Geheele straten, ja geheele wijken bestaan uit huizen van drie, vier en meer eeuwen oud. Fraaie en typische gevels ontmoet men bij honderden. In een nauw, afgelegen steegje staat men soms verbaasd stil voor een deftig huis, dat, alleenstaande in een moderne stad, ongetwijfeld de algemeene aandacht zou trekken.

Kunstig smeedwerk, fraai houtsnijwerk en andere staaltjes van middeleeuwsche kunstnijverheid ziet men dikwijls op plaatsen, waar men ze nooit zou zoeken en menig snuffelaar zou verschillende voorwerpen kunnen opdiepen, die een waardige plaats zouden innemen in een of ander museum. Juist deze zaken maken een wandeling door Straatsburg zoo interessant. Telkens ziet men wat nieuws. Onophoudelijk wordt het oog getroffen door iets, dat geheel buiten het gewone kader

valt: - 't zij dan een plein, een huis, een deur of venster, of wel alleen een ornament of andere kleinigheid.

't Is waar, tusschen deze overblijfselen uit den ouden tijd vindt men ook veel gebouwen uit den pruikentijd; huizen, paleizen of anderszins met de barokke-krullen à la Lodewijk XIV en XV. Maar deze zijn nog steeds in de minderheid, evenals de moderne winkelhuizen, hotels en café's, die in den laatsten tijd vooral in de hoofdstraten zijn verrezen.

't Is waar, menig typisch oud gebouw valt onder den hamer van den slooper om voor een banale architectonische schepping plaats te maken, maar dat is nu eenmaal het noodlot, en nog lang kan Straatsburg het bekoorlijke uiterlijk behouden, dat haar zoo wel staat.

Alleen in het noorden en westen is door uitbreiding der omwalling een geheel nieuw stadskwartier bijgebouwd, ongeveer even groot als de oude stad zelf, dat volkomen het moderne type vertoont, als b.v. de nieuwe buurten in Keulen, Mainz, Coblenz en andere groote Duitsche steden. Lijnrechte straten, groote huurkasteelen van drie, vier en vijf étages, boomen in het gelid geschaard als een regiment grenadiers, hier en daar een plantsoen - dat is het moderne Straatsburg, of liever, dat is in het algemeen 'de' moderne stad. 't Is er ruim, 't is er luchtig, 't is er kalm en gezond wonen, maar 'het volk' blijft getrouw aan de oude stad en verwisselt niet graag zijn steeg tegen een breede allée, of zijn huis vol hoeken en optrekjes voor een hollen dobbelsteen met vierkante gaten er in. Gezelligheid kan alleen samengaan met afwisseling, en zij is van de onafzienbare straten en allée's even verwijderd als van een vergadering van het comité van verweer, treuriger gedachtenis!

Na dit kort algemeen overzicht verzoek ik den lezer beleefd, ons ook op onze gedétailleerde wandelingen te willen vergezellen.

De eerste avondwandeling bracht ons tot de overtuiging, dat het straatleven 's avonds in Straatsburg niets beteekent. Verreweg de meeste zaken sluiten om negen uur of al vroeger en daarmee neemt het leven buitenshuis een einde. In de koffiehuizen is er dan natuurlijk nog volop drukte en pret, maar ook hier maken de Straatsburgers er geen nachtwerk van en men kan gerust zeggen, dat in 't algemeen te middernacht alles in rust is. Den volgenden dag echter - 't was Zondag - zouden wij onze eerste indrukken van Straatsburg opdoen. 't Was prachtig weer en de vriendelijke oude stad baadde in het schitterend zonlicht.

Onze eerste gang was natuurlijk naar den wereldvermaarden Dom, waar wij de Hoogmis wilden bijwonen. Door de ouderwetsche Lanze Strasse met haar vele leuke gevels en geveltjes kwamen wij uit op het Gutenberg-plein, waar een standbeeld staat van dezen vermeenden uitvinder der boekdrukkunst. Men weet, hoezeer de Duitschers met dezen Germaanschen Coster zijn ingenomen, maar wat er ook historisch vastgesteld moge zijn, zooveel is zeker, dat Gutenberg van uit Mainz de eerste boekdrukkerij in Straatsburg heeft gevestigd. Een standbeeld komt hem dus hier van rechtswege toe. Vanaf dit plein sloegen wij linksaf een tamelijk smalle en korte straat in en nu stonden wij plotseling voor het meesterstuk der Gothische bouwkunst, dat in al zijn majestueuze pracht en betooverende lieflijkheid voor ons oprees. Niets schooner, niets indrukwekkender, niets bekoorlijker en aantrekkelijker dan deze wondervolle gevel en de slanke, hemelhooge toren. Het front van dezen onvergelijkelijken Dom is een museum op zichzelf, en een studie van dagen lang alleen kan iemand in den geest van den bouwmeester doen doordringen en de beteekenis verklaren van den overvloed van symbolisch beeldhouwwerk, dat het massief der muren en steunbeeren overdekt.

Photographieën noch beschrijvingen zijn in staat, volkomen den indruk weer te geven, die dit kunstwerk van roode zandsteen op den aanschouwer maakt en welke ook de voorstelling mag zijn, die men zich van te voren van dezen reuzenbouw gemaakt heeft, de werkelijkheid zal alle fantasie overtreffen en elk gevormd beeld doen verduisteren.

Een volledige beschrijving van den Straatburger Dom zou, zonder tal van afbeeldingen op groote schaal, toch geen doel treffen en al spoedig vervelend worden; maar er kan toch wel iets van gezegd worden, dat den lezer misschien belang inboezemt.

Reeds in den tijd der oude Kelten was de plaats, waar nu de Dom staat, aan den godsdienst gewijd. Er verrees hier toen een werkelijke heuvel, die naar het westen in een hollen weg uitliep, welke echter sedert eeuwen aangevuld en opgehoogd is, zoodat Straatsburg tegenwoordig op volkomen vlak terrein staat. De eerste Christenkerk echter verrees hier omstreeks 510, door toedoen van koning Clovis, en naar den geest des tijds en het lage standpunt, waarop de bouwkunst toen stond, was zij grootendeels van hout, gesteund door eenig metselwerk Dit primitieve gebouw werd echter rijk versierd door verschillende keizers en koningen, die tevens aan de bisschoppen van Straatsburg rijke goederen, giften en inkomsten schonken. In 1002 werden de stad benevens de Dom verwoest door Herman van Zwaben, maar de plunderaar moest, door keizer Hendrik van Beieren verslagen, nog in hetzelfde jaar de geleden schade vergoeden. Na eenigen tegenspoed besloot nu bisschop Werner van Habsburg een tempel te stichten, zijn bloeiende stad waardig, en toen hij dan ook in 1027 naar Constantinopel vertrok, om niet meer terug te keeren, was de kerk tot aan het dak klaar. Ook deze kerk echter werd langzamerhand te klein en bovendien was zij meermalen door den bliksem of door brand beschadigd, en dientengevolge begon men in de eerste helft van de dertiende eeuw met den bouw van een groote kathedraal, die in Gothischen stijl werd ontworpen. Alleen het priesterkoor en een deel van het middenschip behooren nog tot den Romaanschen stijl, terwijl de oude Romaansche krypte, reeds door bisschop Werner gesticht, geheel behouden bleef. In het jaar O.H. 1275, zegt een oud handschrift, werd de middelbouw van den Dom geheel voltooid, behalve de beide hoofdtorens. Nu bleef er nog over, het meesterwerk van een hem waardigen voorgevel te voorzien, en bisschop Koenraad van Lichtenberg riep daartoe Erwin von Steinlach, den grootmeester der kunst, naar Straatsburg.

Deze ontwierp de wonderschoone façade met de beide hoofdtorens en reeds in 1275 begon men met het leggen der fundamenten. Tot aan zijn dood in 1318 bleef Erwin al zijn krachten aan het werk wijden en zijn geniale geest ging ook op zijn kinderen over. Zijn dochter Sabina versierde den Dom met tal van beeldwerken; zijn zoon Johan volgde hem op als bouwmeester der kathedraal. De zuidelijke toren werd het eerst voltooid en in 1365 was eindelijk ook de noordelijke klaar, d.w.z. beide torens waren tot aan het tegenwoordige platvorm opgetrokken.

Het is niet doenlijk, alle grootere en kleinere rampen op te sommen, die den bouw gedurende het werk en na zijn voltooiing troffen. Onweer, aardbevingen en brand dreigden meermalen de kerk en de stad met verwoesting, maar de zware muren, bogen en gewelven stonden onwrikbaar en tartten als 't ware de elementen.

Tegen het einde der veertiende eeuw besloot men de torens te voorzien van de door Erwin van Steinbach ontworpen spits met de piramide-vormige bekroning, welke den Dom tot het hoogste der bestaande bouwwerken zou verheffen. Men moest

zich echter bepalen tot den noordelijken toren en om aan dit reuzenwerk een soliedere basis te verschaffen, bouwde men den zwaren muur, die boven den hoofdingang tusschen de twee torens tot aan het platform werd opgetrokken. In de ruimte achter den muur heeft men een klokkenhuis geconstrueerd. Aan den toren waren als bouwmeesters werkzaam o.a. Ulrich von Ensingen, die den Dom van Ulm ontwierp, en Johann Hülz van Keulen, onder wien het werk voltooid werd. Op St. Jan van 't jaar 1439 werd de laatste steen gelegd en daarmee was een der schoonste meesterwerken van den Gothischen stijl voltooid.

Wat ornamentiek en verhoudingen aangaat is de Domtoren van Straatsburg de meerdere van dien van Keulen; vooral de sierlijke, ragfijne spits met de stout ontworpen lantaarn daarboven vindt nergens haar gelijke.

En zoo staat nu reeds vier en een halve eeuw lang deze kolossus te midden der oude stad als een baken voor geheel den Elzas. Tal van stormen hebben hem ook in dien tijd geteisterd. In den tijd der hervorming werd de Dom een protestantsche kerk, maar sedert 1681 deed hij weer dienst bij den waren godsdienst. Gedurende de Fransche Revolutie werden meer dan tweehonderd standbeelden van heiligen, koningen en keizers verbrijzeld; ja, de waanzinnige Teterel deed zelfs het voorstel den Domtoren af te breken, daar hij - boven alles uitstekend - een voortdurende bespotting was voor het beginsel der ‘gelijkheid’. Gelukkig ging men hierop niet in, maar alleen door boven op de spits een groote, roode, blikken phrygische muts te plaatsen, werd dit onweer geheel afgewend.

Het spreekt van zelf, dat het jaar 1870 ook voor den Dom noodlottig werd. De nacht van 25 op 26 Augustus was de vreeselijkste. Tal van granaten troffen het gebouw, zoodat het dak geheel verbrandde. Het moet een prachtig en phantastisch schouwspel geweest zijn, toen de vlammen hoog langs den toren lekten en in den donkeren nacht de meest grootsche illuminitie vormden, die men zich denken kan. Daar de Franschen op het platvorm een observatie-post hadden geplaatst, lieten de Duitschers niet na, hun kanonnen ook op dit punt te richten. Een deel van de balustrade vloog aan gruis; twee granaten troffen den top van den toren en slingerden de brokken steen tot op verren afstand. Ja, een kogel trof zelfs de spits vlak onder het kruis, zoodat dit laatste geheel scheef stond en alleen door de ijzeren stangen van den bliksemafleider voor vallen werd behoed. Na de verovering van de stad door de Duitschers is echter alle schade weer hersteld, en dat niet alleen, maar de kerk is geheel in restauratie genomen, zoodat zij nu in ongerepte schoonheid daar staat als een der meesterstukken van de wereld.

PORT ARTHUR.

Het meest bewonderde deel is altijd geweest de façade. Deze bestaat, zooals reeds gezegd is, uit een middelportaal en twee zijportalen, welke laatste in de torens zijn aangebracht. Het middelportaal met de daarboven staande gevels spant in alles de kroon. De massieve muren-steunbeeren zijn met ragfijn netwerk van bogen en

pinakels overdekt, waarop en waartusschen zich tal van standbeelden verheffen. Het hoofdidee van al dit beeldhouwwerk bestaat grootendeels uit de verzinnelijking van het geheim der menschwording. Het gewelf boven het middelportaal bestaat uit vijf ringen, waarin voorgesteld zijn: de schepping der wereld, de zondenval, de ark van Noë, de torenbouw van Babel, het offer van Abraham, de droom van Jacob, Jozef en zijn broeders, verschillende martelaars, de Evangelisten en Apostelen en eindelijk de wonderen van Christus. Aan den middelpost van de hoofddeuren staat de H. Maagd met het Christuskindje en op gelijke hoogte zijwaarts prijken de beelden van profeten en koningen uit het oude testament.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de platen.

Port Arthur gedurende het bombardement. -

Weer een droefaangrijpend tafereel uit den Russisch-Japanschen oorlog, die minder tot het hart en de verbeelding spreekt dan bij voorbeeld de oorlog van Engeland tegen de Boeren, omdat hij gevoerd wordt door partijen, die geen van beiden onze bijzondere sympathie hebben, in een uithoek der wereld, - maar daarom niet minder verschrikkelijk en bloedig bovenal.

Port Arthur, de sleutel van het Russisch bezit in Oost-Azië, de eenige uitmuntende oorlogshaven, daar Wladiwostock een groot deel van het jaar door het ijs is ingesloten, - waarop Japan reeds tijdens den oorlog met China vlaste, maar dat het zich, schoon overwinnaar, door Rusland zag ontnomen. Daarom was het voor de Japansche vaderlandsliefde, die in chauvinisme voor geen Fransche onderdoet, een eereplicht, Port Arthur te nemen en zoo de Russische heerschappij in Azië in haar hartader aan te tasten.

Reeds onmiddellijk na de eerste zegepralen ter zee ging de Japansche vloot tot het bombardement over en wierp bij tusschenpoozen haar moordend lood over de veege stad. Zulk een tafereel stelt de afbeelding in dit nummer voor. Honderden granaten doorklieven het luchtruim, hier de soldaten neervellend op hun post, ginds gebouwen in brand stekend, overal schrik verspreidend onder de bevolking.

Het is een grootsch schouwspel, maar ontzettend, en zulk een tafereel toont met schrikbare klaarheid aan, hoe ondanks arbitrage-hoven en vredescongressen de wereldvrede vooreerst nog wel een vrome wensch zal blijven.

[Nummer 28]

Van het oorlogsveld.

De afbeelding op deze bladzijde heeft wel niet betrekking op de krijgsbedrijven van een der oorlogvoerende partijen in Oost-Azië, maar staat toch in onmiddellijk verband met den oorlog zelf.

Meer en meer blijkt, welk een uitgebreid stelsel van spionnage de Japanners in Siberië en Mantsjoerije reeds jaren toegepast hebben. Er zijn streken in het Russisch gebied, waarvan men zeggen kan dat de sluwe Oosterlingen er beter thuis zijn dan de Russen zelf.

Maar niet de Japanners alleen drijven de spionnage op groote schaal, zij vinden voor dit bedrijf medehelpers in de Tsjoengoezen, een woesten volksstam van Mongoolsche herkomst, die, het land kennend en met een doodelijken haat tegen den Russischen overheerscher bezield, gaarne de behulpzame hand bieden om dezen zooveel mogelijk afbreuk te doen.

Meer dan eens reeds hebben Tsjoengoezen den Russen een valstrik gespannen, spoorlijnen opgebroken, bruggen vernield en zich van proviand meester gemaakt. Geen wonder, dat de Russen nu juist niet heel zachthandig tegen deze bandieten optreden. Wie zij betrappen zijn natuurlijk een kind des doods. En ten einde de bevolking door het inboezemen van een heilzamen schrik van herhalingen af te houden, geschieden de terdoodbrengingen in het openbaar en zijn de stamgenooten verplicht daarbij tegenwoordig te zijn.

Onze afbeelding stelt zulk een executie voor van Tsjoengoezen, die een poging hadden gedaan om de spoorlijn tusschen Charbin en Moekden op te blazen. Het is nog de vraag, of het zien der terechtstellingen op hen zoo'n indruk maakt, als de Russen zich voorstellen.

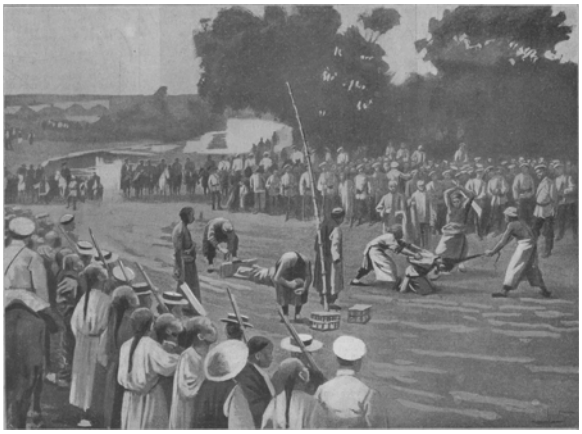

TERDOODBRENGING VAN TSJOENGOEZEN, DIE EEN POGING HADDEN GEDAAN OM DE SPOORLIJN TUSSCHEN CHARBIN EN MOEKDEN TE VERNIELEN.

J.R. van der Lans.

Simon Gorter's *Een jaar levens der dagbladpers* is een merkwaardig en lijvig boekdeel. Wat al boekdeelen zou de journalist kunnen vullen, die vijf en twintig jaren heeft geschreven, het rijke, veelsoortige leven der laatste kwarteeuw heeft meegemaakt en dag aan dag zijn indrukken heeft weergegeven, zijn meening gezegd, zijn overtuiging verdedigd en toegelicht. Een kaleidoscopisch beeld zou het geschrevene vertoonen - staatkunde, godsdienst, wetenschap, kunst - maar stellig leerzaam en merkwaardig, óók voor den schrijver, die aldus de ontwikkelings-scala zou kunnen nagaan, door hem doorloopen, de allengs verkregen ervaring en rijpheid, de wisseling van meening en inzicht misschien, de oude plunje wellicht ook, door hem afgelegd...

J.R. VAN DER LANS.
Naar een photographie van WILH. IVENS, Hofphotograaf, Nijmegen.

De man, wiens naam wij hierboven schreven, viert thans zijn zilveren feest als journalist. Zijn feest is een feestdag voor de katholieke pers, die, hoezeer bij de bespreking van vrije kwesties verschil van meening zich somtijds mocht openbaren, steeds één was en eensgezind in het huldigen der mannen, die haar tot eer verstrekken.

Zoo een man is de heer J.R. van der Lans, dien de vijf en twintig jaren van journalistieke werkzaamheid niets hebben doen verliezen van de frischheid en oorspronkelijkheid, waarmee hij zijn loopbaan aanving, maar wiens denkkracht zij wel hebben gescherpt, wiens oordeel wel gerijpt. Zijn geest is lenig, zijn pen vlot gebleven, en de rijke ervaring van menschen en dingen, in die vijf en twintig jaren vergaard, is een voorraadschuur, waaruit hij bij zijn dagelijkschen arbeid met volle handen kan putten.

Als jongmensch van vier en twintig jaar nam de heer Van der Lans, nu een kwarteeuw geleden, een redactie-zctel in aan *Het Huisgezin*, waar hij mannen aantrof als den schranderen en toen reeds grijzen heer Banning, als den werkzamen en bekwamen heer J.A. Vesters, - voorbeelden als ieder beginner ze zich ook thans nog wenschen mocht.

Na het overlijden van den heer Vesters en bij het klimmen der jaren van den heer Banning nam de heer Van der Lans aan de redactie reeds spoedig een plaats van beteekenis in, en jarenlang voerde hij de hoofdredactie van het blad, waarvan hij door zijn pittige schrijfwijze en helderen betoogtrant de populariteit wist te bestendigen, waarin het zich van zijn oprichting af had mogen verheugen.

Een zestal jaren geleden ging de heer Van der Lans naar *De Gelderlander* over, dien hij thans nog als hoofdredacteur redigeert en aan welk blad hij den goeden strijd voortzet, door hem steeds met zooveel talent en warmte gevoerd. Ook dit orgaan kwam de rijke ervaring en de altijd vaardige pen van den gedegen journalist ten goede, die in de katholieke pers het eerst, en tot dusver alléén, het aandurfde, een morgen- en avondblad te doen verschijnen, - voorbode, naar wij mogen hopen, van het groote katholieke ochtend- en avondblad, door Dr. Poels op den voorlaatsten Limburgschen Katholiekendag met zooveel gloed bepleit en in den geest met zooveel enthousiasme begroet.

Koestert ons tijdschrift oprechte waardeering voor den verdienstelijken en waardevollen journalistieken arbeid des heeren Van der Lans, en brengt het hem daarvoor bij deze gelegenheid gaarne hulde, - een zeer bijzondere reden bestaat er voor ons, om een andere zijde van de waarlijk bewonderenswaardige productiviteit dezes noesten werkers wij zeggen niet in het licht te stellen - want daaraan bestaat allerminst behoefte - maar dan toch met erkentelijkheid te gedenken.

Is het groote publiek in den regel maar slecht op de hoogte met hen, die als leiders der dagbladpers een zoo moeizamen en inspannenden arbeid te verrichten hebben; is een dagbladredacteur voor velen evengoed een onbekende als de X der ingezonden stukken; - den novellist Van der Lans heeft heel het katholieke Nederland al vroegtijdig leeren kennen en waardeeren.

Reeds toen hij nog bij het onderwijs werkzaam was, schreef hij meer dan één novelle, die een goede belofte voor de toekomst inhield, en nu een dertig jaar geleden verscheen in het oude *Katholieke Stuiversmagazijn* het historisch verhaal *Kruis en Adelaar*, dat hem onder de katholieke belletristen van die dagen een eigen plaats aanwees.

Tot volle ontplooiing kwam het talent van den heer Van der Lans, toen hij, los van het onderwijs en behalve aan *Het Huisgezin* ook aan de *Katholieke Illustratie* verbonden, zich een werkkring geopend zag, die meer met zijn aanleg en temperament strookte dan de opvoeding der jeugd. Hij wijdde zich daaraan met hart en ziel, en verbazingwekkend is de reeks geschriften van allerlei aard, historische romans, novellen, humoresken, schetsen, die zijn vlugge pen tijdens zijn twintigjarig redacteurschap voortbracht.

Onvermoeid werker, geduldig en schrander vorscher, man van veelzijdige ontwikkeling, autodidact in den besten zin van het woord, schreef hij nu een kloek hoofdartikel over een brandend vraagstuk van den dag, dan een hoofdstuk van een historischen roman uit het tijdperk van Karel den Groote of de Kruistochten.

Vooral 't verleden trok dezen dichterlijk aangelegden geest, de gouden voortijd,

> waar 'k de drukke werklijkheid
> In stillen droom ontvlied, geboeid door velerhande
> Gebloemte en schats, voor 't oog des geestes uitgespreid,[1)]

Als journalist man van het reëele leven, man der practische en nuchtere werkelijkheid, met kalmen en scherpen blik de verschijnselen van staatkundigen en sociaal-economischen aard bestudeerend, hing toch zijn hart aan

> die historiën van vorsten, land en luiden,
> Van ridder, edelvrouw en poorter, vroom en vroed.[1)]

Die historiën zijn zijn eerste liefde geweest, en men behoeft de mogelijkheid niet geheel uitgesloten te achten, dat de heer Van der Lans na, naar wij hopen, nog vele jaren arbeids in dienst der dagbladpers, den journalistieken degen zal verwisselen voor het slagzwaard der romantiek en zoodoende de voorspelling zal waar maken

1) Aan Alberdingk Thijm.
1) Aan Alberdingk Thijm.

van een zijner beoordeelaars, dat hij, evenals Maximiliaan van Buren in het harnas, in de wapenrusting van historisch-romanschrijver zal sterven.

Heeft Potgieter van Alberdingk Thijm getuigd, dat deze het 'Hollandsch-Catholieke' der zeventiende eeuw heeft in het licht gesteld en tot zijn recht doen komen, Thijm's 'jongere' komt, naast Thijm, de lof toe, het Germaansch-katholieke der Middeleeuwen, in bestoven folianten verscholen en enkel voor den geschiedkundige toegankelijk, tot gemeengoed te hebben gemaakt van ons katholieke volk.

Den katholieken Van Lennep zou men Van der Lans kunnen noemen, indien niet de luchtigheid, waarmee de schrijver van *De Friezen te Rome* met de historie omsprong, in schrille tegenstelling was met het conscientieuze, dat den katholieken auteur kenmerkt, wiens eerbeid voor de geschiedenis jaren geleden reeds door Pater Ermann in *De Katholiek* werd geprezen. Kloek en forsch moge Van der Lans' stijl zijn, hij heeft dezen weten vrij te houden van het stroeve en gewrongene, dat mevrouw Bosboom-Toussaint's romans niet minder tot een inspanning dan tot een ontspanning maakt.

Met wat al kostelijke verhalen heeft Van der Lans de katholieke literatuur verrijkt. Wij schrijven hier de lange lijst niet af, maar mogen toch herinneren aan *De gouden dubloen,* zijn eersteling van eenigen omvang in de *Illustratie*, een *coup d'essai* die tevens een *coup de maître* was; aan *Maagdepalmen,* kleurrijke en poëtische bladzijden uit de geschiedenis der Evangelieprediking in de Nederlanden; aan *Twee Veroveraars,* een fraaie teekening van den strijd tusschen den Longobardenkoning Alboin en Paus Gregorius den Groote; aan *Koning Karel en Widukind,* een romantische schildering der reuzenworsteling tusschen Charlemagne en den grimmigen Saksen-hertog, eindelijk toch getemd; aan *De Roomsch- Koning,* keurige bladzijden uit het schitterendste tijdvak onzer grafelijke geschiedenis.

Maar waar zouden wij eindigen, indien wij heel het *oeuvre* van den gevierden letterkundige alleen maar op deze encyclopedische wijze wilden vermelden, - wilden gewagen van *Tenochtitlan, De Nachtelijke Zangers, Een bloem in den kerker, De tocht naar Damiate* en zooveel andere historische verhalen, - wilden treden in een opsomming der novellen, groote en kleine, waarmee hij zooveel jaargangen van ons tijdschrift heeft verrijkt, - wilden herinneren aan zijn poëtischen arbeid en zijn critische opstellen over literatuur en kunst in *De Katholiek* en *Het Dompertje?*

Van der Lans' historischen romans vooral viel zoowel bij hun verschijning in de *Illustratie* als bij een veelal kort daarop gevolgde uitgave in boekvorm de meest waardeerende en lovende bespreking ten deel, en dat zijn werk ook in het buitenland niet onopgemerkt bleef bewijzen de vertalingen, die van de meeste zijner romans bestaan. Het ter perse leggen eener nieuwe volledige uitgave van al zijn historisch-romantische werken, samenvallend met zijn feestgetij, is een verblijdend getuigenis, dat het lezend publiek aan dezen auteur de aandacht en belangstelling blijft schenken, waarop hij zoo ten volle aanspraak mag maken.

Populair en vruchtbaar schrijver als hij is, grenst wat Van der Lans, op gelukkige wijze het *multum* en *multa* vereenigend, in een kwarteeuw heeft voortgebracht, aan het ongelooflijke, en voor zooveel arbeid, in den dienst der katholieke literatuur en journalistiek geleverd, voegt huldigende waardeering.

Den heer Van der Lans, die niet enkel om zijn talent, maar ook om zijn nobele persoonlijke hoedanigheden de algemeene sympathie geniet, zij het gegeven, nog vele jaren zijn verdienstelijken arbeid voort te zetten, waarvan het katholieke volk reeds zoovele en rijpe vruchten heeft geplukt. Behoeven de belangstelling en waardeering, waarvan hij bij zijn feest het voorwerp zal zijn, hem daartoe geen prikkel te wezen, ze zijn in ieder geval een rechtmatige belooning voor dezen noesten werker, dezen ridder van de pen, wiens devies steeds geweest is: *Non recuso laborem:* ik schuw den arbeid niet, en die ook Dr. Schaepman's wapenspreuk: *Credo, pugno:* ik geloof, ik strijd, de zijne mag noemen.

Een dief in den nacht.
Oorspronkelijk verhaal van Louise Stratenus.
(*Vervolg.*)

Otto was gelukkiger. Hij ging studeeren. Het maandgeld, dat zijn vader hem medegaf, was echter zoo gering, dat hij al spoedig inzag er niet mee te kunnen komen. Ook nu leed de moeder het onbeschrijfelijke. De jongeling weende bij haar en haar smeekbeden bij haar echtgenoot werden slechts opgevangen door doove ooren. Na verloop van twee jaar was de student zoozeer in schulden geraakt, dat hij

radeloos werd. Hij zag geen anderen uitweg meer dan den ganschen toestand aan zijn vader bloot te leggen en, hem niet onder de oogen durvende te komen, deed hij dit per brief.

Het antwoord was even kort als onverbiddelijk. 'Voor eenmaal zal ik, uit eerbied voor mijn naam, betalen. Ik verklaar u echter plechtig, dat dit nooit weder en onder geen omstandigheid geschieden zal. Tot uw straf zult gij Utrecht voor altijd verlaten. Ik zal plaats voor u bespreken aan boord van een zeilschip, waarin ik aandeelen heb. Daarmee zult gij rondreizen tot gij een ernstiger man geworden zijt.'

Mevrouw Van Oudwijk zag haar zoon niet weer. Het was hem verboden geworden afscheid te komen nemen vóór dien langen tocht en, terwijl hij op zee rondzwalkte, stierf zij, volgens het oordeel der wereld, aan een gebroken hart.

Twee der dochters deden 'goede' huwelijken; de derde bleef verder het huishouden bestieren. De vader had intusschen bepaald, dat hij aan elk zijner volwassen kinderen een inkomen van drieduizend gulden zou meegeven. Deze edelmoedigheid was voornamelijk te danken geweest aan zijn hoogmoed; want hij had niet onder willen doen voor de schoonouders zijner dochters.

Toen Otto in het land wederkeerde, werd hij op een bankierskantoor geplaatst; hij gaf geen reden meer tot klagen, deed eenige kleine speculaties, die hem gelukten, en na verloop van enkele jaren trouwde hij Anna Meerbergen, wier vader verblind was geraakt door het vooruitzicht een zoon van den schatrijken mijnheer Van Oudwijk tot schoonzoon te krijgen.

Otto's vader beschouwde dit huwelijk als een groote dwaasheid. Wie ter wereld, die zijn vijf zinnen bij elkaar had, huwde in onze dure tijden nog een meisje zonder fortuin? Maar de jonge man was geen kind meer en meester over zijn daden; dus kon hij niet anders dan zwijgend toezien, nadat zijn ernstige vermaningen niet gebaat hadden.

Vijftien jaar lang bleef het jonge paar te Amsterdam wonen, des zomers geregeld een week bij den grijsaard buiten gaande doorbrengen. Hij zelf bezocht hen alleen, wanneer hij voor een vergadering of zaken naar de hoofdstad geroepen werd. Geregeld zond hij het jaargeld, en voor het overige bleef hij steeds dezelfde, ernstig, ijskoud, gevreesd door allen, behalve door zijn schoondochter, die zonder hem lief te hebben, verklaarde niet te begrijpen, waarom ieder voor hem sidderde en misschien het eerste wezen was, dat hem in de laatste halve eeuw als een gewoon mensch behandelde.

Ten slotte zei Otto geld genoeg te hebben gemaakt, om nu voorgoed het stadsleven vaarwel te zeggen, dat hij moede was. Zij waren niet gelukkig geweest met hun kinderen en hoopten dat de buitenlucht goed zou doen aan de kleinen, die hun nog overbleven. Zij hadden zich daarom gevestigd in Anna's geboortestreek.

En nu waren zij ontboden aan het sterfbed van den onbarmhartigen man, die zich door geen der zijnen ooit had weten te doen liefhebben. Meta's moeder was er voornamelijk uit medelijden heengegaan. Zij wist zeer goed, dat hij niet naar haar verlangde, maar zij beklaagde hem zoo diep. Hoe ontzettend moest het niet zijn, als men aan den rand van het graf stond en heel het leven lang aan niets anders had gehecht dan aan geld, nooit iemand gelukkig had gemaakt, of ook maar de geringste weldaad had bewezen. Misschien zou zij nog iets voor zijn onsterfelijke ziel vermogen; geen zijner kinderen, die hem zou durven spreken over den naderenden dood, geen hunner trouwens, wiens geloof daartoe levendig genoeg was.

Hij had haar verwonderd aangezien, toen zij aan zijn legerstede verscheen; zijn voorhoofd had zich zelfs gerimpeld en van onder de stoppelige wenkbrauwen flikkerde haar een bliksemstraal tegen; maar zij hield zich als had zij niets daarvan gezien.

Dien avond aan de thee zaten Otto en zijn zusters bij elkander in de huiskamer, toen Anna, die een oogenblikje boven had gerust, want zij was verre van sterk en dat weerzien had haar aangegrepen, binnentrad.

'Wie is bij vader?' vroeg zij, het kleine groepje overziende.

'Madeleine is bij hem geweest,' antwoordde haar man, 'om hem te vragen of hij thee wilde en hij hield haar niet terug. Wij wachten nu tot hij een van ons allen laat roepen. Het schellekoord is onder zijn bereik.'

'Wilt gij zeggen, dat hij geheel alleen ligt?'

'Ja; maar wat zullen wij daaraan veranderen?' vroeg haar jongste schoonzuster, die ongehuwd was gebleven: 'Ik zelfs, die hier altijd in huis ben, zou het niet wagen bij hem te komen, als hij het niet had verlangd. Ik begrijp niet, dat gij hem nog niet kent, zooals wij.'

'Maar hij is zwaar ziek; er kan hem plotseling iets overkomen, zonder dat hij kracht tot schellen heeft!'

'Dat is ook zoo,' gaf Madeleine op bezorgden toon toe, 'het is zelfs heel gevaarlijk; maar ik zou wel eens willen zien, wie den moed had iets te doen, dat vader niet wenschte. Ik zeker niet.'

'Neen,' sprak haar broeder, 'het ontbreekt ons geen van allen aan goeden wil; maar hij zelf maakt het ons zoo goed als onmogelijk.'

'Dan zal *ik* gaan,' verklaarde Meta's moeder beslist, 'ik ben niet bang voor hem.'

'O! als gij dat zoudt willen doen,' zei de oudste der zusters, haar een blik vol bewondering toewerpende: 'dan neemt gij mij een pak van het hart; maar laat het u geen verdriet doen, als gij met een scherpen uitval wordt weggestuurd. Vroeger was vader ten minste altijd bedaard, maar hij is zoo kregelig geworden in zijn ziekte.'

Anna begaf zich regelrecht naar de ziekenkamer, ontsloot heel zacht de deur en naderde de legerstede. De vensters waren reeds gesloten; er brandde een lamp in het vertrek en het licht viel ten volle op het ingezonken gelaat met de scherpe trekken en de groote, nog altijd doordringende oogen, die zich vol verbazing op de binnentredende vestigden.

'Wat komt gij doen?' vroeg de kranke bits. 'Ik heb niet om u gescheld.'

'Dat weet ik wel,' antwoordde Anna moedig; 'maar een ziekenvertrek is niet de audiëntiezaal van een minister. Ik kom wat bij u zitten met mijn haakwerk, tenzij dat gij mij wegjaagt, vader.'

Hij bromde iets onverstaanbaars, dat zij, schijnbaar, als een toestemming opnam; want zij ging aan zijn voeteinde zitten en maakte haar werktasch los; maar na verloop van een oogenblik stond zij weder op en ging de lamp op een tafel bij het venster plaatsen.

'Wat doet gij?' riep de kranke.

'Dat licht moet u hinderen, het scheen u vlak in de oogen.'

'Gij zijt een vreemde ziel! Daar heeft nog niemand aan gedacht.'

'Misschien wel, vader; maar allen wachten op uw bevelen.'

'Dat is ook zooals het hoort. Al is men ziek, men blijft daarom toch de meester.'

'Maar men weet soms niet, wat goed voor ons zou zijn. Wanneer moet gij innemen, vader?'

'Denkt gij, dat ik dat doe? Alle doktoren zijn weetnieten en schrijven maar wat gekleurd suikerwater voor. Ik ken mijn eigen gestel door en door en laat de natuur werken. Zij helpt er mij weer binnenkort bovenop, dat zult gij zien. Als het aan mij had gelegen, zoudt gij geen van allen overgekomen zijn; maar omdat ik een kleine attaque kreeg, meende die domoor van een aesculaap mij verloren en seinde zelf naar al de kinderen. Alsof iemand, zoo forsch als ik, zulk een stootje niet te boven zou komen! Mijn vader leefde nog vijftien jaar na zijn eerste beroerte en mijn grootvader werd zes en negentig jaar.'

'Waarom antwoordt gij niet?' vroeg hij weer, nadat er op deze woorden een pijnlijke stilte was gevolgd.

'Omdat ik niet kan liegen, vader,' antwoordde zijn schoondochter zacht.

'O, zoo!' sprak hij toornig. 'Ge wilt u altijd onderscheiden van de anderen. De dokter, Otto, Madeleine, Caroline en Lucie zijn allen overtuigd, dat ik reeds op weg ben te herstellen; maar gij moet het natuurlijk weer beter weten. Zijt gij hier misschien gekomen om?...'

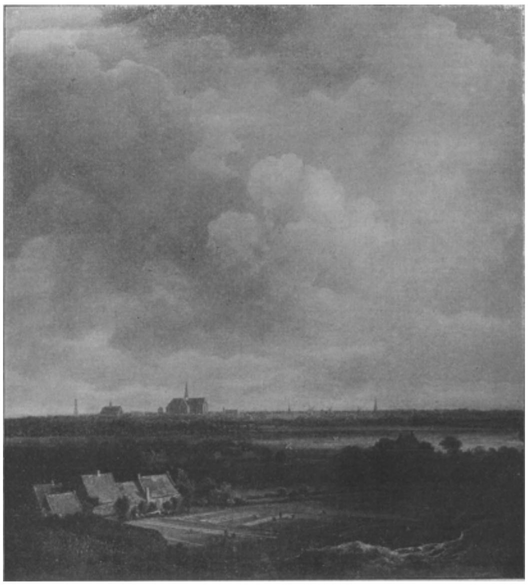

Mauritshuis te 's-Gravenhage.
GEZICHT OP HAARLEM, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JACOB RUISDAEL.

'Om u te helpen, vader,' klonk het zacht: 'Ik heb het altijd wreed en onverantwoordelijk gevonden, wanneer men de zieken onkundig van hun waren toestand liet. Krank zijn is altijd een ernstig, een plechtig oogenblik.'

'O! nu begrijp ik waar gij heen wilt. Gij zoudt zeker willen, dat ik een priester halen liet, maar daar behoeft gij u geen moeite toe te geven. Ik heb al lang met die heeren afgehandeld. Ik verbood ze mijn huis, ofschoon mijn vrouw er dagen lang om weende. Ik ben van mijn jeugd af een vrijdenker geweest en hoop dat ook tot het eind toe te blijven.'

'Vader, dat kan genoeg *schijnen* voor het leven, maar het is het niet voor den dood.'

'Zwijg, zeg ik u! Zoo gij nog een woord zegt, zal ik u de kamer uitzenden.'

Zij zette zich sprakeloos aan het andere einde der kamer neer en toen de zieke zich, na verloop van een poosje, met inspanning overeind hief, om te zien wat zij uitvoerde, bemerkte hij, dat zij bad.

Dien nacht bracht zij, ongenoodigd, op de sofa van het ziekenvertrek door. De grijsaard had haar in het begin willen verjagen; maar toen zijn toorn over haar stijfhoofdigheid eenigszins was bedaard, gaf hij er zich rekenschap van, dat het toch

een groote rust was, haar in zijn nabijheid te hebben. De nacht was vol verschrikkingen, als men dien zoo alleen doorbracht, wanneer men zich nog ongesteld gevoelde. Dan twijfelde zelfs hij bij oogenblikken aan zijn herstel. Het was beter, dat er iemand in de kamer zou blijven, tot hij weder volkomen genezen was. Tot daartoe had hij daar geen last toe willen geven, uit vrees, dat men hem van kleinmoedigheid verdenken zou; maar van het oogenblik, dat iemand zich durfde opdringen, kon men iets dergelijks niet veronderstellen.

Hij eindigde zelfs met eenige uren te slapen, wat sedert verscheidene dagen niet was gebeurd; maar toch waren zijn krachten langzaam aan het afnemen en den volgenden morgen gevoelde hij dit voor het eerst.

Hij lag thans met gesloten oogen. De spottende trek om de lippen was verdwenen, in stede daarvan droeg zijn mond een pijnlijke uitdrukking, daalde er telkens een nevel voor zijn blik.

'DE VERBODEN VRUCHT', NAAR DE SCHILDERIJ VAN P.C. CHOCARNE-MOREAU.

'Ga naar bed,' was het eerste woord, dat hij Anna na vier en twintig uur zwijgens toevoegde; maar het was op zachter toon dan gewoonlijk geuit en hij voegde er bij: 'Gij zijt ook niet sterk en zult u te veel vermoeien.'

'O! ik slaap heel goed op de canapé hier, veel geruster dan ik het boven zou doen; of wil ik een uwer dochters halen?'

'Neen,' antwoordde hij snel, 'al mijn kinderen zijn wezels. Zij zouden wegloopen, als mij iets overkwam.'

'Dat zouden ze niet, daarvan ben ik overtuigd; maar ik blijf hier,' verklaarde Meta's moeder.

Weer zweeg de oude man een poosje en toen vroeg hij:

'Hoe komt het toch, dat gij alleen niet bang voor mij zijt?'

'Omdat... omdat ik niet door u opgevoed ben.'

Hij lachte even, een vreugdeloozen lach.

'Gij zijt oprecht, daar valt niet aan te twijfelen. Misschien hebt gij gelijk. Ik heb mijn kinderen goed afgericht, zoo behoort het ook.'

Zonderling genoeg, hij duidde haar zooveel openhartigheid niet euvel; integendeel wilde hij, van dat oogenblik af, nog alleen door haar worden bediend. Het was slechts op haar aandringen, dat hij er in toestemde zijn kinderen dagelijks eenige minuten te zien.

Den vierden nacht, nadat zij hem op zijn verzoek te drinken had gegeven, mompelde hij:

'Vreemd, ik kan u alleen bij mij verdragen, omdat ik u door en door ken. Ik lees op uw gelaat als in een opengeslagen boek. Van de anderen weet ik niet, of zij goed of slecht zijn, of zij mij liefhebben of haten.'

'Zij zijn allen zoo goed; maar uit vrees verbergen zij wat er in hen omgaat.'

'Hm! Ik ben er heel mijn leven trotsch op geweest, dat zij bang voor mij waren. Zou ik dan zoo veranderd zijn, dat ik het thans anders zou willen?'

'Neen, vader, maar...' en hier werd haar stem heel zacht, 'alles wordt verschillend in het aangezicht van den dood. Dan ziet men de dingen zooals zij zijn. Het leven maakt ons dikwijls blind.'

'De dood? Wat vertelt gij toch? Ik *wil* niet sterven, zeg ik u, en Göthe verzekert, dat men niet behoeft te sterven, zoolang men zich slechts met al zijn geestkracht daartegen verzet.'

'Göthe zelf is ook gestorven, vader,' sprak Anna bijna fluisterend. 'O! laat mij een priester voor u halen.'

'Neen, neen! Wanneer zult gij luisteren?' riep hij verwoed.

Zij zweeg en wilde na verloop van eenige minuten naar haar sofa wederkeeren, toen hij opeens haar hand vastgreep.

'Gij zijt dapper,' sprak hij, terwijl er een groote gejaagdheid op zijn gelaatstrekken te lezen viel; 'zeg mij de volle waarheid. Is er geen hoop meer?'

Anna bewaarde het stilzwijgen.

'Is de dokter zóó zeker van zijn zaak? Het is waar, dat ik mijn krachten voel verminderen. Hoe lang geeft hij mij nog?'

'Twee, hoogstens drie dagen. Maar, o! vader, dat is niet het einde van alles. Wilt gij u niet op de Eeuwigheid voorbereiden?'

'Ik weet niet... wij zullen zien... morgen, als ik weer rustig na kan denken. Eerst moet voor het tijdelijke worden gezorgd. Gij zijt moedig, gij alleen kunt het volbrengen.'

'Wat wilt gij van mij, vader?' klonk het ontsteld.

'Dat gij, als ik mocht sterven, mijne kinderen op iets zult voorbereiden. Ik had een brief aan hen willen nalaten; maar de kracht ontbreekt mij hem te schrijven, en vroeger... kwam ik er nooit toe. Het was geen gemakkelijke taak! Anna, ga zoo staan, dat ik uw gelaat niet zien kan, en hoor mij aan... Gij zult het hun later zeggen, maar niet voordat ik ben heengegaan.'

'Ik beloof het u, vader,' fluisterde zij, diep ontroerd.

'Wend u dan af, ja, zoo is het goed. Ik... ik... ben niet de gierigaard geweest, dien men in mij zag. Ik was alleen niet aan geld gewoon geweest in mijn jeugd en viel in de handen van woekeraars. Bij mijn huwelijk moest ik hun tonnen uitbetalen. Ik wilde dat inhalen en verloor, ik speculeerde al door, omdat ik te trotsch was om het te bekennen en mij te verminderen. De zenuwberoerte trof mij... den dag, toen ik nagenoeg alles verloor wat mij overbleef...'

IV.

Het was voor Meta's moeder een zware slag geweest, zoo onverwacht te vernemen, dat het grootste gedeelte van hun eigen inkomen voortaan voor haar echtgenoot en haar verloren was; maar zij woonden op een goedkoop dorp, waar men bezuinigingen kon maken, zonder zich te vernederen, en zij bleef niet lang stilstaan bij eigen leed. Al hare gedachten bepaalden zich weldra bij den ongelukkigen grijsaard, wien deze bekentenis zooveel had gekost, die eindelijk het masker had afgeworpen, een halve eeuw door hem gedragen.

Welk een verootmoediging, na zóólang op een voetstuk te hebben getroond, te moeten sterven met het bewustzijn, dat zijne kinderen hem des te strenger zouden veroordeelen om een fout, welke hij zoo onverbiddelijk in anderen gevonnist had! O! zij verstond het, dat hij, na zijn eerste verliezen, tot elken prijs de geleden schade had willen herstellen en daardoor roekeloos geworden was, ten slotte alles op het spel had gezet.

Haar medelijden maakte haar zachter, liefderijker dan ooit voor hem. Zij trachtte hem op te beuren, maar tevens hem nog ernstiger dan te voren te wijzen op de noodzakelijkheid zich met God te verzoenen.

In dit laatste opzicht leed zij schipbreuk. De man, die heel zijn leven lang een slaaf geweest was van het oordeel der wereld, had er steeds een eer in gesteld een vrijdenker te heeten; hij wilde sterven met het treurig prestige, dat hem daardoor in de oogen zijner vrienden verleend werd. Voor de oogen der menigte moest hij blijven, wie hij altijd geschenen had te zijn. Hij drukte zijn schoondochter op het hart, zorg te dragen, dat zijn kinderen nooit openbaar zouden maken hoezeer zijn nalatenschap hun tegengevallen was, en zij kwam tot de ontdekking, dat, zoo hij vóór zijn dood het stilzwijgen had verbroken, dit alleen geschied was, om te voorkomen, dat zijn erfgenamen, niets begrijpende van de wijze waarop het geld verdwenen was, een onderzoek zouden instellen, dat ruchtbaarheid aan de zaak zou verleenen.

Tot het eind toe bleef hij een ijskoud egoïst, die zich slechts om eigen belangen bekommerde.

Geen wonder dat, nadat een tweede beroerte hem zijn spraakvermogen benomen had, zijn doodsstrijd ontzettend was. Hij lag daar, bij het volle bewustzijn, zonder een woord te kunnen uiten, de oogen slechts op zijne schoondochter gericht, en zijzelve wist niet, wat zijn gebiedende blik haar zeide; of hij haar daarmede wilde herinneren aan haar opdracht, of wel eindelijk inzag niet aldus te kunnen sterven, zonder eenige hoop voor het toekomstig leven.

Haar echtgenoot en schoonzuster kwamen nu telkens de ziekenkamer binnen; maar zij bleven er nooit lang achtereen en, zoodra Anna zich weder met den stervende alleen bevond, wierp zij zich naast hem op de knieën en bad luide voor hem. Dat was al wat zij nog voor hem vermocht te doen.

(*Wordt vervolgd.*)

Gezicht op Haarlem.
Naar de schilderij van Jacob Ruisdael, in het Mauritshuis.

Jacob Ruisdael is een onzer beroemdste zeventiend' eeuwsche landschapschilders; men hoort zijn naam gewoonlijk het eerst noemen, als er over onze oude meesters in de kunst van het landschap gesproken wordt, of wel te zamen met dien van Meindert Hobbema. Toch moet men, in dit verbond, vooral dien van Jan van Goyen

niet vergeten, noch Aert van der Neer en Aelbert Cuyp onvermeld laten, van welke meesters wij nu en dan wel eens landschappen in onze *Illustratie* afbeelden.

Ruisdael was een Haarlemmer; geen wonder, dat hij de schoone omstreken zijner vaderstad door en door kende en menig heerlijk schilderij eraan ontleende. Wel twintigmaal b.v. schilderde hij een gezicht op de stad met haar roode daken en slanke torens, haar kathedraal-gevaarte en vroolijk wiekende molens.

De hier gereproduceerde schilderij is een van deze stadsgezichten: de schilder heeft het genomen van af de Overveensche duinen; daar zag hij, van zijn hoogte, de verschillende plans van het landschap uitliggen in hun schakeeringen van groen: de Overveensche bleekvelden met het Hollandsch-heldere linnen er op, de lage huisjes, waarbij kleine mensch-figuurtjes ijverig in de weer zijn met de verzorging der gewichtige vaderlandsche wasch, het geboomte, de stad, ver en wazig aan de blinkende kim, met haar geschemer van roode daken, gewemel van witte molenwieken, klein en miniatuur-achtig als uit een speelgoeddoos. Maar vooral de hooge wolkenlucht, de prachtige, bewogene Hollandsche hemel, die het voorkomen van het landschap verandert naarmate hij hoog en diep-blauw zich erboven welft of laag en zwaar-bewolkt neerhangt.

Hier werpen lood-grauwe wolkgevaarten hun zware schaduwen over het land; maar de zon, met schuine, waterige stralen, gelijk uit een zomersche onweerslucht wij dit dikwijls zien, breekt er doorheen, zoodat heele reepen land, gelijk het bleekveld met de huisjes er bij, in een vreemd en hel licht te liggen komen, in een frjn-grijzen glans, waartegen de donkere schaduwbrokken scherp contrasteeren.

De heerlijke natuurwaarheid en het rustige meesterschap, waarmee het is uitgevoerd, maken de bezichtiging van dit kunstwerk een lust voor de oogen, en, door de oogen, voor de gevoelende ziel.

Van Metz naar Straatsburg, door J.F. Nuyens. (*Vervolg*.)

Het gevelveld boven de deuren van den Dom is in vier afdeelingen verdeeld. Onderaan ziet men den intocht in Jerusalem, het laatste Avondmaal, de gevangenneming van Christus en Zijne geeseling. Daarboven is voorgesteld de kruisiging, de afname van het Kruis en de graflegging. In de derde rij daalt de Verlosser neer in het voorgeborgte der hel, verschijnt aan Zijne leerlingen en vertoont Zijne wonden aan Thomas. Heel bovenaan eindelijk prijkt de hemelvaart. Boven dit middelpunt verheft zich een sierlijke, doorbroken gevel, die tot aan het groote roosvenster omhoogstijgt.

In dezen gevel staat het beeld van koning Salomon, waarnaar zes treden voeren, waarop leeuwen staan. Twee andere leeuwen houden boven hem een baldakijn, hetwelk weer tot voetschabel dient der H. Maagd met het Christuskind op de knieën en geheel boven in de spits van den gevel bemerkt men nog het hoofd van God den Vader.

Boven al deze zinnebeeldige voorstellingen prijkt het prachtige zestiendeelige roosvenster, dat een omtrek heeft van bijna 50 meter, en het geheel wordt gekroond door een schoone galerij, versierd met de beelden der twaalf apostelen, waarboven de Verlosser zweeft met de kruisbanier in Zijne handen. De meer massieve gevel, die boven deze galerij gebouwd is, stelt Christus voor op den jongsten dag. Deze beelden zijn werk van de negentiende eeuw, naar oude teekeningen ontworpen en uitgevoerd.

De versieringen van het linker portaal hebben betrekking op de kindsheid van Christus, terwijl de bogen en zijkanten beelden dragen van heiligen en van gekroonde-vrouwengestalten, die verschillende deugden voorstellen. Aan het rechterportaal prijken de welbekende beelden, die de parabel van de wijze en de dwaze maagden voorstellen. In den gevel ziet men het laatste oordeel en de bogen dragen weer beelden van heiligen, pausen en bisschoppen. Op de steunbeeren van den toren staan bovendien nog op de verschillende verdiepingen ruiterstandbeelden van verschillende koningen en keizers, van af Clovis tot Lodewijk XIV.

Lang bewonderden wij dezen prachtigen gevel, totdat de klok van half tien ons waarschuwde, dat de H. Mis een aanvang zou nemen. Wij traden dus de kerk binnen, haalden voor twee pfennig een stoeltje en namen plaats in het breede middelschip. Het schijnt in Straatsburg gebruikelijk, dat de H. Dienst met veel plechtigheid gepaard gaat. Vóór den aanvang had een plechtige processie plaats, waaraan deelnamen de studenten van het seminarie, de professoren, seculiere en eenige reguliere geestelijken, een twintigtal misdienaren en de dienstdoende priesters. De lange stoet schreed statig de geheele kerk rond onder plechtig gezang en daarna werd op het hoofdaltaar de priester gekleed en de H. Mis begon. De misdienaren dienden meer ter opluistering van den Dienst en de seminaristen vervulden de rol van het zangkoor. Na afloop van de H. Mis besteeg een der priesters den kansel, las het Evangelie voor en hield een predikatie.

Zoodra de Dienst afgeloopen was, gingen wij naar het kleine zijportaal in den zuidelijken toren, waar de opgang is naar het platform. Wij betaalden onze veertig pfennig en begonnen den moeilijken tocht. Een steenen wenteltrap van 330 treden voert naar boven en daar deze trap is aangelegd in een torentje, dat bijna geheel à jour is bewerkt, hadden wij overal volop licht en voortdurend een vrij uitzicht naar buiten over het slotplein of wel op de luchtbogen en den zijgevel van den Dom. Na veel puffen en blazen kwamen wij eindelijk uit aan het huis van den torenwachter, een knappe, ruime burgerwoning, die op den toren is gebouwd. En door de gang van dat huis arriveerden wij eindelijk op het groote platform, dat tusschen de beide torens is aangelegd. Daar stonden een paar schrijftafels, eenige banken en een brievenbus, zoodat alles aanwezig was, om direct een paar Ansichten aan familie of bekenden te sturen. Maar allereerst begaven wij ons naar de balustrade, die het geheele platform omgeeft, en wierpen een blik naar beneden en in het rond. Prachtig, ja eenig, is het uitzicht, dat wij hier genieten. Beneden ons ligt de grijze stad met haar honderden spitse gevels en tallooze oude daken. De meest phantastische vormen van schoorsteenen, dakvensters en gevelbekroningen krijgen wij hier te zien. Het oog dwaalt langs blokken huizen, die op een onverklaarbare wijze in elkaar zijn gebouwd, zoodat zij een waren warklomp vertoonen van binnenplaatsen, gangen

en gangetjes, galerijen, erkers, torenkamertjes en allerlei uitbouwen. Als smalle linten slingeren de straten der oude stad tusschen deze zee van daken door en voeren als van zelf het oog naar het ruim gebouwde nieuwe gedeelte, dat tegen de wallen schijnt geperst, als wilde het te kennen geven, dat de ruime vestinggordel nog te nauw is voor de met verjongden levensmoed begaafde stad. Hier en daar steekt een toren of koepel hoog in de lucht, een nietig klompje toch tegen het reuzengebouw, dat wij beklommen hebben. Rondom de stad, buiten de zware vestingwerken, zien wij de bloeiende Rijnvlakte, die in de omgeving van Straatsburg één groote tuin is, welke verderop overgaat in weelderige akkers of korenvelden. Door dit vruchtbare land kronkelt zich de Ill en verderop kunnen wij flauw den loop volgen van vader Rijn en van het Rhône-Rijn-kanaal, dat kenbaar is aan de lange rij boomen, die het omzoomen. En als een schoone lijst om deze schilderij zien wij rondom in de verte het Schwarzwald en de Vogeezen, van de bergen van Weissemburg en Baden af tot die van Freiburg en Gebweiler toe. De Feldberg, 1493 M. hoog, de hoogste top van het Schwarzwald, valt met dit heldere weer duidelijk te onderscheiden en evenzoo de koepel van Gebweiler, het meest uitstekende punt van de Vogeezen, die met 1426 M. hoogte maar weinig voor zijn overbuur onderdoet. Voor iemand, die goed georiënteerd is in de omstreken van Straatsburg, valt menig punt nog meer bijzonder in het oog: een dorpje, een ruïne, een afzonderlijke bergspits of een of ander kenbaar punt, maar daar de gewone toerist gewoonlijk volstaat met een globaal overzicht en enkele duidelijk kenbare bijzonderheden, namen wij na een halfuurtje afscheid van dit heerlijk natuurtooneel en beschouwden nog een oogenblik de spits van den noordelijken toren wat nader. Van af het platform heeft men een prachtig gezicht op dit meesterwerk, natuurlijk veel schooner dan van den beganen grond af. De zijden worden bijna geheel ingenomen door de groote slanke vensters, die schier tot onmiddellijk onder de pyramide doorloopen. De lichte muurpijlers zijn met sierlijk staafwerk bekleed en eveneens met tal van beelden versierd. Op de vier hoekpunten bevinden zich de algemeen bekende, buitengewoon slanke en sierlijke hoektorentjes, die geheel uit een spiraalvormige rij venstertjes bestaan en de steenen wenteltrappen bevatten, die tot aan de pyramide omhoog voeren. Deze hoektorentjes staan geheel vrij en zijn alleen van boven met een galerijtje aan den toren verbonden. In een van deze vier bevindt zich een dubbele trap, een meesterstuk van metselwerk, waarop twee verschillende personen gelijktijdig naar boven kunnen gaan, zonder elkaar te zien. En van de galerij, die den hoofdtoren en de hoektorentjes omgeeft, stijgt de pyramide omhoog, die haars gelijke niet heeft. Zij bestaat uit zes verdiepingen van boven elkaar gebouwde torentjes, die zoo fijn zijn bewerkt, dat men ze filigrainwerk in steen zou kunnen noemen. Acht smalle trapjes, die om zoo te zeggen in de open lucht zijn gebouwd en waarvan het bestijgen dus niet raadzaam is voor duizelige menschen, voeren naar de lantaarn en daarboven bevindt zich nog de zoogenaamde kroon. Deze is eindelijk voorzien van de allerhoogste spits - den knop - die sedert 1835 met een bliksemafleider is voorzien. Zooals reeds gezegd is, bedraagt de geheele hoogte van den toren 142 Meter.

Nadat wij alles op ons gemak hadden bezien, namen wij nog een kijkje van de kerk zelf.

De toren en de façade domineeren met hun pracht alles zoozeer, dat men gewoonlijk van het uiterlijk van de kerk weinig notitie neemt. En toch verdient ook zij een nadere bezichtiging. Het priesterkoor met den bekroonenden koepel zijn nog in Romaanschen stijl opgetrokken, die vooral duidelijk spreekt uit het zuidelijk zijportaal met zijn zware steunbeeren. Het noordelijk portaal is verborgen achter de daartegen gebouwde St.-Laurenskapel, die rijk Gothisch is behandeld en voorzien van groote, realistische beeldhouwwerken, die de martelingen van den heilige tot onderwerp hebben.

Het schip eindelijk met de zijbeuken, de luchtbogen en steunbeeren zijn geheel in Gothischen stijl, maar tamelijk eenvoudig behandeld, want, al zijn ook deze op zichzelf vrij rijk voorzien van beeldwerk, tegenover den voorgevel maken zij weinig indruk. Alleen het beeldhouwwerk aan het zuider-portaal, dat toegeschreven wordt aan Sabine van Steinbach, is een nadere beschouwing waard. Daaronder bevinden zich o.a. de bekende zinnebeeldige voorstellingen van het Christendom en het Jodendom.

Het inwendige van den Dom maakt nog rijker indruk dan het uitwendige. De slanke pijlers - uit zuilbundels bestaande - rijzen sierlijk omhoog en dragen de schoone gewelven. De rijkgebrandschilderde vensters laten het daglicht slechts spaarzaam binnen, zoodat een geheimzinnige schemering den indruk nog verhoogt. De rijkbewerkte triforiën en de verdeeling van den wand door middel van kleine zuiltjes, door spitsbogen verbonden, doen de kerk nog langer schijnen dan zij reeds is. Het prachtige orgel - een meesterstuk van Silberman - en de sierlijke preekstoel door Hammerer in 1486 vervaardigd, vragen in de eerste plaats de aandacht van den bezoeker. Maar vervolgens wendt men onwillekeurig zijn schreden naar het priesterkoor, dat zich hoog boven het middenschip verheft. Tusschen het schip en het koor staan twee groote zuilen met Romaansche kapiteelen, die een forschen boog dragen, welke overeenkomt met de groote triomfbogen der oud-christelijke basilieken.

Twee andere zuilen dragen den koepel en in ieder dwarsschip staat bovendien nog een pijler, die hiervan de gewelven draagt. De pijler nu in het zuidelijk dwarsschip is de z.g. zuil van Erwin von Steinbach. Zij bestaat uit een slanken zuilbundel, die met drie rijen sierlijk bewerkte beelden is voorzien. De benedenste figuren stellen de vier Evangelisten voor; daarboven staan vier engelen, die op bazuinen blazen, en nog hooger staat Christus, vergezeld van drie engelen, die de lijdenswerktuigen dragen. Ook deze beelden gaan door voor meesterwerken van de kunstrijke Sabina.

In dit dwarsschip staat bovendien een standbeeld van bisschop Werner, peinzende over het ontwerp van zijn kathedraal, en tegenover dit beeld bevindt zich het groote, beroemde sterrekundig uurwerk, dat met den Dom den trots uitmaakt van Straatsburg.

Reeds in 1352 werd een astronomisch uurwerk in den Dom geplaatst, dat echter in 1570 door een ander werd vervangen. Dit bleef eerst in 1789 stilstaan en hoewel het gedurende die ruim twee eeuwen een voorwerp van bewondering was voor allen, die het kenden, was het toch door de vorderingen, die de astronomie gemaakt had, voor de negentiende eeuw geheel onvoldoende. In 1836 kreeg dus de Straatsburger uurwerkmaker Schwilgué de opdracht, het mechanisme te herstellen naar de eischen des tijds. Deze kunstenaar liet echter het oude uurwerk uit elkaar nemen en zette het in een der museums der stad in elkaar, waar het nu als een merkwaardigheid wordt bewaard. Voor de kathedraal echter maakte hij een geheel nieuw uurwerk, waaraan hij al zijn kennis en vernuft besteedde. En inderdaad, hij leverde een werk, dat tot nu toe niet overtroffen is. Een hemelbol, waarop meer dan 5000 sterren zijn aangegeven, geeft de dagelijksche beweging aan van den hemel, berekend voor de breedte van Straatsburg. Natuurlijk wordt ook de schijnbare tijd aangegeven, maar bovendien heeft het uurwerk een eeuwigdurenden

kalender, een kerkelijken kalender en een aanwijzer der verschillende feestdagen. De schijngestalten van de maan, de verduisteringen van zon en maan en de loop der planeten ontbreken evenmin. Kortom, alles wat maar eenigszins met den tijd in verband staat, wordt hier aangegeven.

Een buitengewone bekoring en aantrekkingskracht oefenen bovendien nog uit de verschillende grootere en kleinere beelden, die het uurwerk versieren. Sommige zijn beweeglijk, andere onbeweeglijk. 's Middags om twaalf uur komt het grootste aantal der eerste in beweging. Bovenaan ziet men dan Christus, en de twaalf apostelen komen te voorschijn, schrijden hun Heer en Meester voorbij en begroeten Hem, vóór zij weer verdwijnen. Daaronder verschijnen vier gestalten: een kind, een jongeling, een man en een grijsaard, die de kwartieren van het uur aangeven. De dood zelf slaat de heele uren. Heel beneden, onder de wijzerplaat, rijden in wagens zeven figuren voorbij, die de dagen der week verzinnelijken. Apollo stelt den Zondag voor, Diana den Maandag enz. Terwijl al deze figuren in beweging zijn, slaat een groote haan met de vleugels en kraait driemaal.

Dit wondervolle uurwerk is voor een onbepaalden tijd vervaardigd. Op 31 December van elk jaar regelt het zelf zijn duizenden raadjes en stelt ze vast 't zij voor een gewoon, 't zij voor een schrikkeljaar en de eeuwigdurende kalender begint zonder fout weer zijn aanwijzingen.

Het is niet doenlijk, alles op te sommen, wat de Straatsburger Dom aan kunstschatten of merkwaardigheden bezit. Wij namen dus nog een overzicht van het priesterkoor met zijn rijke beschildering en fraaie lichtkroon, met zijn schoon hoofdaltaar, kanunniken-banken en afgesloten ruimte voor het zangkoor.

STRAATSBURG. Het typisch-oude huis Kammerzell.

Ook daalden wij even af in de sombere, eeuwenoude crypte, bezichtigden de Andreas- en de St.-Janskapel en verlieten daarna het gebouw met het voornemen, er meermalen terug te keeren. Een kerk als de Dom van Straatsburg kan niet in een uurtje bezichtigd worden, hoewel reeds een vluchtig bezoek een onuitwischbaren indruk achterlaat.

Verdere omwandelingen door Straatsburg.

Na het bezichtigen van den Dom verkwikten wij ons met een glas echt Straatsburger bier, beroemd reeds van af 1446, en wandelden daarna naar ons hotel, om het middagmaal te gebruiken. Het fraaie zomerweer verlokte ons vervolgens om de stad te verlaten en een wandeling te doen naar Kehl, het bekende stadje aan den Rijn, dat in den oorlog van 1870 door het geschut van de citadel van

Straatsburg bijna geheel vernield werd.

De groote weg naar Kehl voert door den Metzger-Thor in de richting van Neudorf en voor hem, die liever rijdt, staat de electrische tram beschikbaar. Het is een

interessante wandeling, die wij nu maken. Aan weerszijden van den weg liggen tuinen en akkers, afgewisseld door villa's, drukbezochte buitenherbergen en een enkele fabriek. Ook hier echter heeft de speculatie-geest zijn tenten opgeslagen en menig boschje of vriendelijk weiland was ten doode opgeschreven door het allesvernielende opschrift: ‘Bouwterrein te koop.’

Zooals men weet, ligt Straatsburg niet onmiddellijk aan den Rijn. De Dom is er in rechte lijn ongeveer drie kwartier gaans van verwijderd, maar de uitbreiding der stad ook buiten de vestingwerken is van dien aard, dat het niet lang zal duren of Straatsburg ligt wel degelijk aan den Rijn.

De hoofdrivier zendt een paar kilometers boven Straatsburg een zijtak af, die westelijk van den hoofdstroom en nagenoeg evenwijdig met dezen voortloopt en eveneens een paar kilometer beneden Straatsburg zich weer met den Rijn vereenigt. Deze tak heet de kleine Rijn en zal ongeveer 70 M. breed zijn. Als men dus naar Kehl wandelt, passeert men eerst den kleinen Rijn en bevindt zich dan op een eiland, dat zich tot de hoofdrivier uitstrekt. Over den kleinen Rijn ligt een ijzeren voetbrug en verderop de spoorbrug. Bij Kehl ziet men twee prachtige bruggen; één voor den spoorweg, en een zeer fraaie en breede voor tram, rijtuigen en voetgangers.

Na een wandeling van een uurtje kwamen wij aan de oevers van den breeden stroom, die hier bijna 250 M. breed is. Het grijze water stroomt met snelle vaart voorbij en spat tegen de pijlers der bruggen met een klateren, borrelen en bruisen, alsof het in zijn haast om verder te komen protesteerde tegen dezen sta-in-den-weg. Geen boot, geen schip of schuit is op de rivier te zien! De stroom is te snel en het water te ondiep, om tusschen Basel en Kehl geregelde scheepvaart te doen plaats hebben. De oevers zijn laag en steken nauwelijks een paar voet boven de rivier uit; kortom, het landschap vertoont verbazend veel overeenkomst met onze Hollandsche riviergezichten. Alleen het Zwarte Woud, dat zijn donkere kruinen op den achtergrond verheft, verdrijft al spoedig deze illusie. Overigens is het bekend, dat de Rijn in de Bovenrijnsche laagvlakte een zeer grilligen loop heeft. Op veel plaatsen zijn de oevers moerassig. Grootere en kleinere zijtakken vergezellen den hoofdstroom en zetten bij hoogen waterstand geheele landstreken onder water. Bij Kehl is dan ook een zware binnendijk aangebracht, die de grillige rivier bij hoog water ten minste eenigszins in bedwang houdt. Hierbij komt nog, dat de Kinzig bij Kehl in den Rijn uitstroomt en dit riviertje heeft de kuren van vader Rijn voor een groot deel overgenomen en permitteert zich meermalen de weelde van groote overstroomingen.

Om nu de scheepvaart mogelijk te maken heeft men van uit den Rijn een kanaal gegraven naar de Ill (het Ill-kanaal) en het verlengde hiervan is het Marne-Rijn-kanaal, dat, zooals reeds gezegd is, dwars door de Vogeezen naar de Marne loopt. Verder loopt van Straatsburg ook nog het Rhône-Rijn-kanaal, dat naar Muhlhausen gaat en vandaar het z.g. ‘Trou de Belfort’ naar de Rhône. Dit laatste is een plaatsvervanger voor de Ill, een riviertje, dat door de vele veranderingen in zijn loop aanleiding heeft gegeven tot het gezegde: ‘De Ill doet wat hij wil.’

De stad Straatsburg echter heeft aan deze kanalen nog niet genoeg. In de laatste jaren heeft men buiten de Kehler-Thor kolossale havenwerken aangelegd, die onmiddellijk met den kleinen en met den grooten Rijn in verband staan. De grootste Rijnaken kunnen hier onmiddellijk aan wal komen. Reusachtige opslagplaatsen, kranen en andere hulpmiddelen vergemakkelijken nog den handel. Enkele groote fabrieken zijn reeds verrezen. De straten zijn afgebakend en zoo zal het geen tien jaren meer duren, of deze voorstad zal het Ludwigshafen worden van Straatsburg en een der drukste handelsteden aan den Rijn.

Vlak aan den Rijn, onmiddellijk bij de voetbrug, ligt een groote, schaduwrijke tuin met restaurant, die een der aantrekkingspunten is voor de Straatsburgers. Men heeft daar een heerlijk zitje met vrij uitzicht over den stroom, op Kehl en op het Schwarzwald en het spreekt dus wel van zelf, dat deze tuin (Rheinlust geheeten) nooit zonder bezoekers is. Wij rustten daar wat uit van onze wandeling, genoten

een uurtje van de muziek der huzaren, en namen vervolgens een kijkje in het stadje Kehl aan den overkant.

Voor 1870 liep de grens tusschen Frankrijk en Duitschland midden door den Rijn en Kehl was het eerste Duitsche stadje op Badensch grondgebied. 't Is wel een schoone en rijke streek, die wij nu achter den rug hebben en die Frankrijk aan zijn overwinnaar heeft moeten afstaan, maar van den anderen kant is het best te begrijpen, dat de Duitschers nooit of nimmer van teruggave willen weten en zich zoo sterk in hun nieuw gebied nestelen als zij maar kunnen.

Kehl is geen vesting, al valt het ook binnen de verdedigingswerken van Straatsburg. Alleen de bruggen zijn door een paar kleine forten of bastions beschermd. Het stadje zelf ziet er netjes en bloeiend uit en niets verraadt meer de ellende, die ook hier in den gruwelijken oorlog is geleden. Het bestaat hoofdzakelijk uit één breede straat met een aardig kerkje, een lief raadhuis met een vriendelijk plein er voor en de eenige merkwaardigheid is zoowat een eenvoudig gedenkteeken voor een Badensch ritmeester der artillerie, die hier bij het beleg van Straatsburg sneuvelde.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de platen.

‘De verboden vrucht.’ -

Ze hebben 't Pastoor wel honderdmaal hooren zeggen, dat ieder Adamskind op zijn manier nog altijd trekt naar de verboden vrucht, nog altijd een zwak heeft voor het ongeoorloofde. Pastoors koorknapen hebben het in 't hoofd gekregen, de waarheid van dat woord nu eens in letterlijken zin aan den wingerd en aan hun buikje te bewijzen. Zijn dàt nu de net-gemanierde misdienaartjes, die aan het altaar zich bijna altoos eerbiedig gedragen, die dief en diefjesmaats: de plukker boven 't muurtje, de begeerige grijper, de zijn toga allesbehalve sierlijk ophoudende bedelaar, de eter op den rand van den kruiwagen? Vast krijgen ze straks voor hun boodschap na kerktijd wat fruit te deelen van Pastoors dienstboden, maar al waren het druiven dubbel zoo groot en mooi als de gestolene, ze zullen niet zoo lekker smaken als de verboden vrucht. Arme Adamskinderen!

[Nummer 29]

Vee in de weide.
Naar de schilderij van J.H.L. de Haas.

't Is nu de goede tijd voor het vee; ze laten, in de frissche wei, de muffe stallucht lekkertjes van hun harige huid waaien en doen zich, na den drogen winterkost, naar hartelust te goed aan gras en versche klaver. En dan het helder-koele water, waarop de groote ronde plompen-blâren drijven en de langgesteelde, gele lelie-bloemen, dat is iets kostelijks! Let eens op die witte en die twee bonten, hoe gretig ze drinken, met de pooten diep in het heerlijke nat. Daar tusschen de wilgen komt er nog een aanloopen, óók al naar de heldere beek, die over ondiep kiezel langs de weide stroomt. 't Moet ergens in Gelderland zijn, waar de Nederlandsche, sinds lang te Brussel gevestigde schilder De Haas deze beesten zag; hij is dan ook een Gelderschman, en 'tstrekt hem geenszins tot oneer, dat hij het prachtige vee in de malsche weilanden van zijn geboortestreken in den vreemde niet vergeten heeft, maar hun forsche vormen met liefde op het doek brengt.

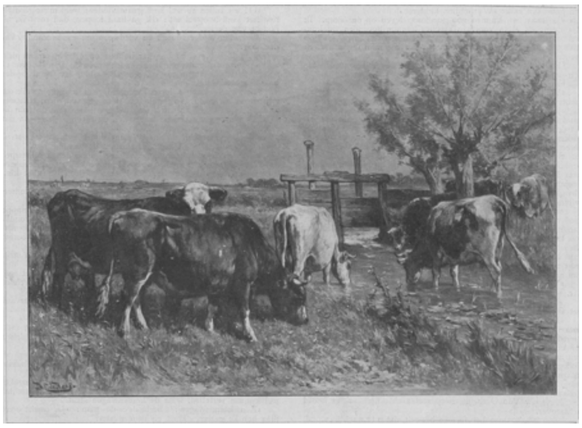

VEE IN DE WEIDE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J.H.L. DE HAAS.

Een dief in den nacht.
Oorspronkelijk verhaal van Louise Stratenus.
(*Vervolg.*)

Eindelijk was de strijd volstreden. Zelfs in den dood behield het gelaat van den vader nog de strenge uitdrukking, welke hem bij zijn leven zoo gevreesd had gemaakt, scheen hij over de zijnen te willen blijven gebieden. Maar die dagen waren voorbij; de waarheid moest thans aan het licht komen en Meta's moeder volbracht haar taak, na vooraf om de noodige wijsheid te hebben gebeden.

Het was op den avond vóór de begrafenis. Ongeloovig staarden hare toehoorders haar aan. Eerst langzaam, heel langzaam kon de mogelijkheid van zulk een handelwijze tot hen doordringen. Hun vader... De man, die hun zoo onfeilbaar toegeschenen had, een huichelaar, een beursspeler, die zijn kinderen had verarmd!

Nadat zij nog zooveel mogelijk getracht had, zijn nagedachtenis te verdedigen, begaf zij zich naar haar eigen slaapkamer, om hen vrijer te laten onder elkander. Het was toch *hun* vader; zij kon het denkbeeld niet verdragen, dat zich bij hunne droefheid ook nog de vernedering zou voegen zich te moeten schamen voor haar.

Maar reeds enkele minuten later kwam ook haar echtgenoot boven. Hij wierp de deur der logeerkamer achter zich in het slot en liet zich doodsbleek op een stoel neervallen.

Zij zag hoe de handen, die hij aan zijn voorhoofd bracht, beefden en vol medelijden naderde zij hem.

‘Otto!’ zei zij zacht: ‘het is heel hard, dat begrijp ik; maar wij moeten rechtvaardig zijn; een enkele zwakheid sleept er tien, twintig andere mede. Ik ben overtuigd, dat uw vader telkens slechts zocht te herstellen, wat vroeger verspeeld werd. En als wij goed nadenken, is de slag zoo zwaar nog niet voor ons. Uw oudste zusters zijn rijk getrouwd, zij zullen Lucie steunen, indien dit noodig mocht zijn, en wij, wij zullen heel eenvoudig leven voortaan. Ik zal allerlei bezuinigingen maken.’

‘Gij weet niet wat gij zegt,’ antwoordde Van Oudwijk, met een gebroken snik: ‘Wij hebben kinderen.’

‘Ja; maar wij kunnen zoo goedkoop leven op ons dorp. Ik zou desnoods Meta voortaan zelf les kunnen geven en wij kunnen onze twee jongens van kostschool nemen en in de stad op school laten gaan. Ik zal ook in het vervolg mijn eigen kleeren maken.’

‘En dat zegt gij?’ riep hij uit: ‘Gij, die mij zonder liefde getrouwd hebt!’

Een donkere blos steeg haar naar de slapen.

‘Waarom het verleden op te halen uit zijn graf?’ vroeg zij zacht: ‘Wij zijn immers trouwe vrienden voor elkander geweest?’

‘Ja, ik heb u niets te verwijten,’ zei hij, diep ontroerd haar hand omklemmende; ‘gij zijt een toonbeeld geweest van plichtsbetrachting en vriendelijkheid; maar thans, nu alles zoo geheel anders uitkomt als wij verwacht hadden, moet ik mij wel herinneren op welke wijze en *waardoor* gij mijn vrouw werdt. Gij hadt tot tweemaal toe geweigerd mijn liefde aan te nemen; maar ik bedacht hoe jong gij waart, toen die ander, van wien gij spraakt, naar Indië vertrok. Wat beteekenen de gevoelens van een zeventienjarig kind? Hij moest zelf nog slechts een onwetende knaap zijn geweest, om waarde te hebben kunnen hechten aan uw beloften. Waarschijnlijk had hij ze sedert lang vergeten en gij ook, gij zoudt vergeten, als men u slechts overreden kon, dat dit alles kinderspel was geweest. Ik begaf mij naar uw vader, sprak hem van mijn vooruitzichten, van de mooie som, die ik jaarlijks mee zou krijgen en, wat ik voorzien had gebeurde; hij werd door dat alles verblind en... en... wat ik niet had kunnen vermoeden, hij nam zijn toevlucht tot een onwaarheid; hij vertelde,

dat die jonge man zelf in Indië verloofd was geraakt. Daarna eerst gaaft gij aan zijn smeekbeden toe.'

'Wist gij destijds, dat het een leugen was?' vroeg Meta's moeder, haastig het hoofd opheffende.

'Neen, op mijn woord van eer, dat was mij onbekend,' klonk het volkomen oprecht. 'Ik kende hem niet eens.'

'Dan is het goed, Otto, en het is ook goed, dat wij daarover heden gesproken hebben; want het was een vraag, die ik tot hiertoe niet aan wilde roeren en die mij toch dikwijls gekweld heeft. Gij kunt niet verantwoordelijk zijn voor... de verkeerde daad van een ander, en wij hebben thans bijna een en twintig jaar samen doorgebracht, lief en leed met elkander deelende. Ik leerde mij aan u hechten. Het verleden is dood, dood voor altijd.'

'Maar het heden houdt de beloften niet, u toen door mij gedaan,' sprak hij weifelend.

Mevrouw Van Oudwijk wierp met zachte fierheid het hoofd achterover.

'Zoo gij daarmee het fortuin bedoelt, dat u te wachten stond, Otto, dan ben ik niet teleurgesteld; want het denkbeeld een rijken man te trouwen was zonder waarde voor mij. Indien *dat* mij had kunnen bewegen mijn woord tegenover... een ander te breken, dan ontving ik heden slechts mijn welverdiende loon. Neen, ik *geloofde*, dat die ander mij vergeten had, en voelde daardoor een groote, gapende leegte in mijn leven. Gij waart zoo goed en lief voor mij, dat het mij dankbaar stemde in mijn verdriet en mijn vader hield niet op mij te verzekeren, dat men elkander van zelf lief kreeg, als men hand aan hand het bestaan volgde; hij smeekte mij hem die vreugde te schenken mijn toekomst verzekerd te weten voor zijn dood, en zoo gaf ik toe... Laat ons er niet meer over spreken; ons leven is gelukkig geweest en thans wacht ons nog een schoone taak: alle persoonlijke smaken en genoegens op te offeren, om nog alleen te leven voor de kinderen, die ons overblijven. Misschien... gij zijt nog in de volle kracht van het leven, zoudt gij de een of andere betrekking kunnen vinden.'

Haar laatste woorden deden weder een lichtstraal opflikkeren.

'Ja,' riep hij uit, 'dat zal ik beproeven. Ik had er nog niet aan gedacht. O! Anna, gij wijst mij op eens den weg!'

Meta had eindelijk en ten laatste het oogenblik zien aanbreken, waarop zij haar schat aan den staker kon gaan brengen. Betje en Dientje hadden samen afgesproken, dien dag haar oorknoppen en broches af te laten en geen beurs op zak te steken. Wat de beschermeling van het kind haar dan ook mocht willen afdreigen, zij zouden niets bij zich hebben. Voorts, ofschoon het een prachtige zomerdag was, had elk harer een stevige paraplu bij zich, welke - zoo noodig - tot verdedigingswapen kon dienen en, door deze voorzorgsmaatregelen gerust gesteld, begonnen zij zelfs plezier te krijgen in den tocht, al verzwegen zij dit ook voor Meta, die den indruk moest blijven behouden, dat zij haar een groot offer brachten.

Zij begaven zich dus dapper op weg. Het kind sprong en danste voor haar uit en nu en dan reed haar een rijtuig voorbij met lieden, die klaarblijkelijk den dag in het bosch gingen doorbrengen, wat maakte, dat de dienstboden zich steeds veiliger begonnen te gevoelen.

Nadat zij drie kwartier den straatweg hadden gevolgd, bereikten zij de eerste boschlaan. Hier moesten zij een zandpad volgen, dat door de zware zomerregens veel geleden had, en Betje begon al vol verlangen te spreken van het oogenblik, waarop zij zich neder zouden zetten onder de boomen en de boterhammen eten, die zij mede hadden gebracht; maar daarvan wilde Meta nog niet hooren; eerst moesten zij het arme gezin gelukkig hebben gemaakt.

'Maar waar kunnen zij dan toch met hun wagen wezen?' vroeg Dientje knorrig.

'O! wij zullen ze wel heel gauw vinden; wees maar gerust!' riep het kind hoopvol uit: 'Ik ga hard loopen, dan roep ik, als ik iets van ze zie.'

Zij snelde weder vooruit en verdween om een kromming van den weg.

'Je zult zien, dat ze hun kar hebben opgeslagen op een plek, waar geen christenmensch langs komt,' bromde Dientje, wie de stilte der natuur begon te drukken: 'Ik wilde, dat wij al bij den boschwachter waren.'

'Ik ook,' erkende haar kameraad, een angstigen blik om zich heen werpend: 'wij zijn heel dom geweest, den straatweg niet te blijven volgen: het was wel een heele omweg naar de tweede laan te gaan; maar daar rijden de rijtuigen langs en dan is men toch altijd beschermd.'

'Mensch, mensch! Waarom laten ze ook zulke dichte struiken aan den weg hier staan? Ik zou het besterven, als...'

Zij voleindigde haar voorspelling niet. Tusschen het kreupelgewas kraakte iets en in het volgende oogenblik gaf zij een zoo doordringenden gil, dat hij tot Meta doordrong en het kind ijlings naar haar beide tochtgenooten terug deed snellen.

Uit het kreupelbosch was een man te voorschijn gekomen, een man die op haar toetrad.

Hij zag er wel is waar niet onheilspellend uit, een knappe, omstreeks dertigjarige man, met een los zomerpak en een ronden hoed, die alleen de sporen droeg in aanraking met het groen te zijn gekomen; maar dat zagen de dienstboden in hare ontroering niet.

'Wat wilt gij?' vroeg Dientje, haar paraplu tot een strijd op leven en dood gereed houdende.

'U den weg vragen,' antwoordde de onbekende: 'het spijt mij, dat ik u schrikken liet, maar ik was hier nooit te voren en ben verdwaald geraakt.'

'O!' zei Betje diep ademhalend: 'dus is u die Wildervank niet?'

'Wie is Wildervank? Ik ken dien naam niet.'

'Een vreeselijke man hier in het bosch, die...'

Maar op dat oogenblik kwam Meta, met verhit gezichtje aanrennen.

'Wat is er gebeurd?' riep zij, al voortloopende, uit.

'Och niets, een schrik voor niets! Mijnheer was verdwaald geraakt in het bosch en kwam zoo op eens te voorschijn.'

'Is het anders niet?' lachte het kind, nu bij haar aangekomen: 'Wat zijt gij toch voor wezels! Mijnheer zal ons misschien wel kunnen vertellen, waar de kermiswagen staat.'

'Een kermiswagen?' herhaalde de man: 'Ja, wacht eens, dien heb ik gezien. Moet gij daar wezen?'

'Ja, mijnheer; ze hebben het daar zoo arm, zoo vreeselijk arm,' verklaarde het kleine meisje: 'en ik ga hun wat brengen. Niet van mijzelve; want ik heb niets meer in mijn beurs; maar ik ging voor ze rond en kwam toen ook bij iemand, och! zulk

een goeden lieven man, die mij zoo op eens maar vijf en twintig gulden gaf. Gij kunt begrijpen of ze blij zullen zijn!'

'Ja, dat begrijp ik. En kun je ze nu niet vinden? Nu, ik heb gelukkig nog wel een half uurtje den tijd. Kom maar mee.'

Zij liepen nu beiden vooruit, terwijl de twee dienstboden, beschaamd over haar schrik, op een kleinen afstand volgden. Wat moest zulk een netgekleede heer wel van haar denken? Was het niet alsof de streek hier vol dieven en moordenaars moest zijn, als men elken rustigen vreemdeling voor een boosdoener aanzag?

Meta had het intusschen heel druk; haar nieuwe vriend werd niet moede haar te laten vertellen en luisterde met de grootste belangstelling naar haar verhalen.

Eindelijk kreeg men den wagen in het oog. De onbekende liet zich nu nog uitleggen, welken weg hij te volgen had om het bosch weer uit te komen, dat hij slechts een paar uren, van uit de stad, bezocht had; en nam toen afscheid van het drietal.

Vijf minuten later was de kleine reeds bij de kar en, niemand ziende, begon zij tegen de houten wanden te kloppen.

'Mijnheer Wildervank!' riep zij, 'mijnheer Wildervank!'

Maar het was niet de ongelukkige staker, die antwoordde; het achterdeurtje der kar werd ontsloten en in de opening vertoonde zich een kleine, uitgeteerde knaap, die met den eenen arm op een kruk steunde en zich met de andere hand aan de deur vasthield. Het ware moeilijk geweest zijn leeftijd te bepalen. Het lichaam was dat van een zesjarig kind; maar het schrandere gelaat en de uitdrukking der oogen verrieden, dat hij veel ouder moest zijn.

Zijn blik rustte onderzoekend op de van verbazing sprakelooze Meta en hij zei opeens:

'U moet zeker de jongejuffrouw zijn, van wie vader verteld heeft?'

'Dat zal wel,' riep het kleine meisje, dat weer van haar verrassing bekomen was; 'want wij zijn groote vrienden geworden, den avond toen... toen...' zij bleef steken, vreezende hem aan den dood van het andere kind te herinneren.

Het jongske scheen het te begrijpen; want hij knikte toestemmend, zonder een woord te zeggen.

'Waar is uw vader nu?' vroeg Meta.

'Het bosch in, met moeder en de anderen, om te zien of zij nog wat bramen en bessen kunnen vinden. Ik kan niet meeloopen zoover, dus pas ik op den wagen.'

'Dat spijt mij verschrikkelijk,' hernam de kleine bezoekster: 'ik moest hem volstrekt spreken. Blijft hij nog lang weg?'

'Zeker nog wel een paar uur.'

'Zoolang kunnen wij onzen kostelijken tijd niet verspillen,' verklaarde Dientje. 'Er is maar één Zondag in de week en daar moeten wij van profiteeren, Bet en ik. Het is hier de leelijkste hoek van het heele bosch en wij willen gaan waar wij ook nog eens menschen zien.'

'Misschien kan ik de boodschap aan nemen,' zei de knaap.

'Neen... ja... misschien wel...' klonk het aarzelend. Meta's genoegen werd ten halve bedorven, nu zij Wildervank zelf haar schat niet geven kon. 'Hoe oud ben je?'

'Elf jaar,' en het jongske voegde er haastig bij, als vreesde hij, dat zij hem niet zou willen gelooven; 'men zou het niet zeggen, maar ik ben zoo klein gebleven na mijn val. Toen ik nog pas kon loopen, rolde ik van de trappen en na dien tijd was ik nooit meer gezond.'

'Arme jongen! Hoe heet je?'

‘Wouter. U kunt mij gerust de boodschap toevertrouwen, jongejuffrouw. Ik ben niet dom; nu ik niets anders kan, probeer ik veel te leeren, dan kan ik later ten minste iets voor moeder verdienen met mijn hoofd.’

‘Leeren?’ herhaalde Meta, ‘ga je dan school?’

‘Neen, dat kan ik niet. Ik heb het maar een jaar kunnen volhouden; maar de boeken had ik toch en nu leer ik mijzelven.’

‘Dat is vreeselijk knap. Nu, weet je wat, Wouter, ik zal je dan maar zeggen waarvoor ik kwam. Als ik kan, zal ik straks hier langs terugkomen, om je vader nog eens te spreken; maar je moet hem in elk geval vertellen, dat ik rondging, om wat voor hem en u allen op te halen, en dat ik hem dit bracht. Hier is het. Ik hoop, dat hij er blij mee zal wezen.’

En zij overhandigde hem het zorgvuldig dichtgemaakte pakje met de kwartjes, guldens en het bankbiljet.

Wouter staarde haar een oogenblik aan, als had hij moeite de beteekenis harer woorden te vatten. Toen mompelde hij met trillende lippen:

‘O! ik dank u duizendmaal. Ik ben zoo blij, zoo heel blij voor moeder. Zij is zoo bedroefd en misschien zal zij dan weer eens gelukkig zijn!’

Voor den zieken knaap scheen slechts één wezen te bestaan: de moeder, die hem verzorgd had, gedurende de lange dagen, welke zijn vader aan het werk doorbracht.

Meta drukte hem nog op het hart, goed op het pakje te passen, en, daartoe aangemaand door haar ongeduldige gezellinnen, die vrij wat nieuwsgieriger naar een ‘staker’ waren geweest dan naar een gebrekkig kind, zooals men er overal zien kon, ging zij verder, na Wouter nog vriendelijk te hebben toegeknikt.

Zij begaven zich naar het huis van den boschwachter, waar het vol was met mooie rijtuigen en aardige boerenkarretjes en, den tuin ingegaan zijnde, waar zij tal van kinderen aantrof, met wie zij spoedig kennis maakte, speelde en stoeide Meta, tot het eindelijk tijd werd naar huis terug te keeren.

Op den terugweg was zij gelukkiger. Bij het inslaan van een laantje, stond het drietal op eens voor Wildervank. De dienstboden rilden bij zijn aanblik, maar Meta greep zijn hand en riep ademloos:

‘Zijt gij al terug geweest naar den wagen? Heeft Wouter u het geld gegeven?’

‘Ja, jongejuffrouw,’ sprak de man ontroerd; ‘ik kom er zoo juist vandaan en ging probeeren of ik u niet vinden kon; maar het is veel te veel, ik weet niet hoe ik u zal bedanken.’

‘Dat moogt gij volstrekt ook niet doen. Het is niet van mij. Ik kreeg het losse geld van allerlei menschen en het bankbiljet van een mijnheer, die wel heel rijk moet zijn, want hij noemde het maar een kwartje.’

‘Ik zou hem toch graag bedanken,’ zei Wildervank ontroerd, ‘zoo iets komt niet dikwijls voor, dat men zich het lot van een dwaas, zooals ik, zoo aantrekt. Waar woont hij?’

‘Aan het eind van het paadje over de bierbrouwerij, die tusschen het dorp en de stad staat. Van den straatweg af kan men het huis zien.’

‘Ik zal er morgen heengaan. De vrouw snikte het uit van geluk. Wij kunnen nu ten minste weer een maand lang naar werk omzien. Mocht ik toch maar iets doen, jongejuffrouw, om u mijn erkentelijkheid te bewijzen! Want ik weet wel, dat ik het aan u alleen te danken heb. Heeft u geen gebroken speelgoed, of iets dat ik voor u kan maken?’

‘Neen, niets, dank je,’ antwoordde Betje, voordat het kind iets had kunnen zeggen. ‘Kom, Meta, we moeten naar huis, of we krijgen van middag geen eten.’

‘Goeden dag dan,’ zei het kleine meisje, Wildervank andermaal de hand toestekende, ‘het is vreeselijk jammer, dat gij weg waart, toen wij kwamen. Ik had zoo graag uw vrouw en de andere kindertjes gezien; maar als mama terug is, zal

zij wel eens met mij willen komen. Wees maar heel dapper; het zal wel alles goed gaan, dat zult gij zien.'

Nauwelijks waren zij buiten gekomen, of Betje riep uit:

'Menschenkinderen! Wat voor volk heb je toch aangehaald? Ik wist niet hoe ik het moest aanleggen, om weer van hem af te komen. Die man ziet er uit als een moordenaar!'

'Dat mag je niet zeggen, Bet,' verklaarde Meta, haar verontwaardigd aanziende; 'want het is volstrekt niet waar. Zijn haar en zijn baard zijn niet geknipt en hij draagt versleten kleederen; maar hij heeft een heel braaf gezicht en je hebt zelf gehoord, hoe dankbaar hij was. Slechte menschen zijn niet erkentelijk.'

'Hm! Hij was het me veel te erg zelfs naar mijn zin. Waarom behoefde hij te weten, waar die mijnheer woonde? Hij had het geld eenmaal ontvangen en daarmee moest het uit zijn geweest.'

'Maar hij wilde hem immers bedanken!'

'Dat was niet noodig. Je hadt het best voor hem kunnen doen en ik vind het heel dom van je, hem gezegd te hebben waar hij woont.'

'Waarom zou ik dat *niet* hebben gedaan?' vroeg het kind, vol verbazing.

'Omdat die mijnheer nu maar last van hem zal krijgen. Je begrijpt toch, dat hij bij hem zal gaan bedelen!'

'Of nog erger!' sprak Dientje met de holle grafstem eener Cassandra: 'Neen, kind, Bet heeft gelijk. Je hadt liever je tong moeten afbijten, dan hem dat adres te geven. Er kan maar kwaad uit voortkomen.'

Maar Meta was niet verschrikt door die sombere voorspellingen. Zij kende den armen man wel beter, dacht zij, en om te vergeten, dat haar beide tochtgenooten zoo onaardig waren, holde zij vooruit, om Johanneskruid en boschplantjes te gaan plukken. De stralen der zon drongen door de takken heen en vielen op haar fladderende lokken, totdat deze haar als een gouden stralenkrans omgaven. Toen zij zich bukte om een wilde bloem te grijpen, begon een vogel te zingen. Zij vergat de berisping, het was alles zomer en zonneschijn, ook in haar hart. Al wat zij zich herinnerde was de vreugde harer beschermelingen.

(*Wordt vervolgd.*)

Merkwaardigheden van Straatsburg, door J.F. Nuyens.

Toen wij Kehl hadden bezichtigd, gingen wij naar Straatsburg terug, wandelden nog wat rond en passeerden verder den avond in het Eden-Theater, dat eigenlijk niets anders is dan een overdekte tuin, van de open lucht afgesloten door een kolossaal schuifgordijn. En toen wij ons een paar uur hadden vermaakt met de vroolijke wijsjes van den 'Postillon de Longjumeau', gingen wij in ons hotel een welverdiende nachtrust genieten.

Den volgenden dag wilden wij besteden aan het bezichtigen van de voornaamste merkwaardigheden van Straatsburg. Daartoe wandelden wij door de oude buurt, die zich tusschen de Hospitaal-

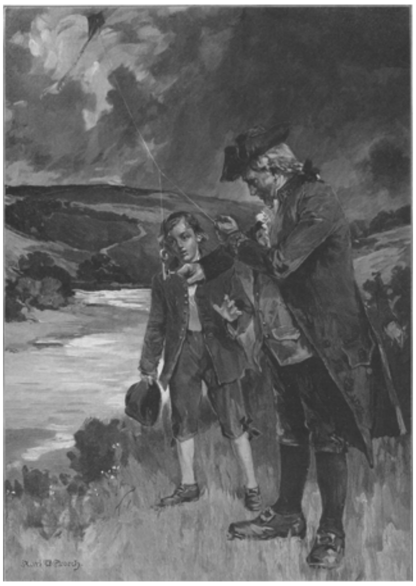

BENJAMIN FRANKLIN'S ELECTRISCHE PROEF MET DEN VLIEGER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN K. STORCH.

LAATSTE STONDEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN WENTWORTH.

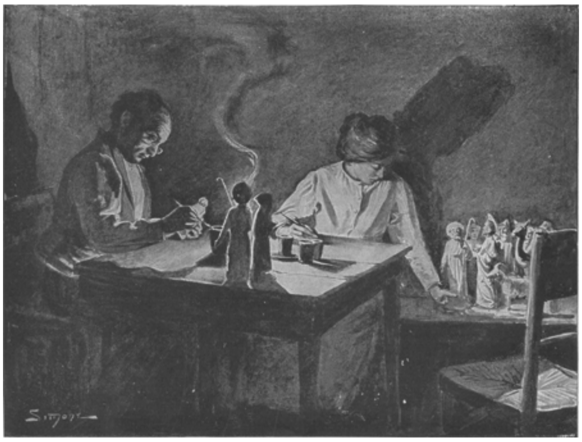

BEELDJESVERKOOPERS, NAAR DE TEEKENING VAN SIMONT.

poort en de Ill uitstrekt en begaven ons in de eerste plaats naar de St.-Thomaskerk, die in dit stadsgedeelte is gelegen.

De Thomaskerk is als gebouw weinig opmerkelijk. Zij is in eenvoudig-Gothischen stijl opgetrokken in het laatst van de dertiende en in de veertiende eeuw, en telt vijf beuken. Men bezichtigt echter de kerk ook niet zoozeer om haar zelf, als wel om het beroemde kunstwerk, dat zij bevat, namelijk het praalgraf van den maarschalk van Saksen, aldaar opgericht op last van Lodewijk XV. De Fransche beeldhouwer Pigalle, een der weinigen, die nog uitblonken tijdens het verval der kunst in de achttiende eeuw, besteedde niet minder dan twintig jaren van zijn leven om dit gedenkteeken te vervaardigen, maar leverde dan ook een kunstwerk, dat hoog uitsteekt boven andere werken uit dat tijdvak.

Het groote monument neemt de plaats in van het hoofdaltaar. Het ademt met zijn drukke, poffige draperieën geheel den geest van den rococo-stijl, maar treft toch door zijn nobele afwerking en door het schoone idee, dat er uit spreekt.

De maarschalk, gekleed in krijgsgewaad en den maarschalksstaf in de hand, staat op het punt in het graf neer te dalen, dat door den dood wordt geopend. Een vrouw - Frankrijk - wil hem tegenhouden en schijnt tevens den dood te smeeken, de geöpende groeve weer te sluiten. Ter zijde staat Hercules, leunende op zijn knots en treurende over zijn onmacht om den dood te overwinnen. Naast den maarschalk liggen de symbolen der volken, die hij heeft bestreden en meermalen overwonnen, nl.: de Oostenrijksche arend, de Hollandsche leeuw en de Britsche luipaard, en aan de andere zijde verrijst een trophee van vaandels, waarop weenende engeltjes.

Behalve dit monument bevat de kerk ook nog eenige gedenkteekenen en bustes van beroemde professoren der universiteit en enkele andere groote mannen.

Van uit de Thomaskerk flaneerden wij door de nauwe straatjes met hun typische hoekjes van de oude stad, totdat wij uitkwamen op het welbekende Kleber-plein, waar zich een standbeeld verheft van den beroemden generaal der eerste Republiek, geboren in Straatsburg en vermoord in Caïro. Dit Kleber-plein, in den laatsten tijd heel wat gemoderniseerd, is in zijn soort een der schoonste die bestaan. Aan den westkant prijkt het fraaie ‘Hôtel de la Maison-Rouge’, een oude zaak reeds, maar geheel nieuw opgetrokken. Ten noorden staat ‘l'Aubette’, in 1870 geheel verwoest op den voorgevel na, met behoud waarvan het gebouw is hersteld. Vroeger was hier de schilderijen-verzameling der stad gehuisvest, welke nu echter is geplaatst in het museum op het Slotplein. Aan de andere zijde prijken flinke huizen en het plein is in het rond beplant met een allee van boomen en versierd met een mooie fontein. Geen wonder, dat dit fraaie plein, dat ruim 150 M. lang en bijna 100 M. breed is, steeds druk bezocht wordt en dat de banken onder de schaduwrijke boomen nooit zonder bezoekers zijn. Trouwens, de Straatsburgers schijnen van het buitenleven te houden.

Meermalen zagen wij op het Kleber-plein, op het Broglie, op andere pleinen of in de parken geheele stukken huiselijk leven zich afspelen. De banken zijn niet alleen een rust-en babbelplaats voor de dienstmeisjes met haar kinderwagens; neen, hier heeft een zorgzame huismoeder een hoop verstelgoed meegenomen en stopt of naait al haar best zonder zich te geneeren. Elders helpen een paar vrouwen elkaar met het schoonmaken van haar groente, weer op een andere plaats zijn een paar dames in haar lectuur verdiept en op het deftige Broglie zagen wij eenmaal zelfs een huishouding van moeder, vier kinderen en een tante uit een nauw steegje komen en zich met een tafeltje en een paar stoelen heel gezellig onder de boomen installeeren. Twee der kleintjes smokkelden een paar voetbankjes van het ‘Wiener Café’ en gingen daarmee spelen. De grootste der kleuters leerde zijn les en moeder gaf zoo gemoedelijk aan haar zuigeling wat te smullen, dat wij gemakkelijk konden

begrijpen, dat het gezin bij mooi weer het grootste deel van den dag op dit hoekje van het plein zijn tenten opsloeg. Intusschen zat de tante te breien en 't duurde niet lang of vader - klaarblijkelijk een schoenlapper - kwam uit het steegje en bracht eerst een rieten leunstoel voor zijn vrouw en daarna een bord vol boterhammen voor het heele gezin, zoodat ook het souper in de open lucht werd genuttigd.

Vanaf het Kleber-plein wandelden wij naar het Broglie-plein (Bröhl zeggen de Straatsburgers), dat zoo ongeveer het centrum is van de Straatsburger pantoffel-parade. Hier vindt men een paar van de grootste en gezelligste café's van de stad, nog geheel naar Fransche wijze ingericht, en bovendien staan er het theater, het stadhuis en het hotel van den generaal-commandant van het vijftiende Duitsche legerkorps. Al deze gebouwen zijn echter weinig opmerkenswaard.

Het Broglie-plein was vroeger een markt, maar in 1740 werd het in zijn tegenwoordigen staat gebracht door den maarschalk De Broglie, wiens naam het sedert dien tijd draagt.

Voor het theater staat een aardig monument met een lustig klaterend fonteintje en een helder bassin, waarvan het hoofdmotief is ‘de Rijn’, in verband met druiventeelt en visscherij.

Gaat men van het Broglie voorbij het theater over den tak van de Ill, die daar achter langs stroomt, dan komt men in het nieuwe, uitgestrekte kwartier van Straatsburg, dat daar in de laatste jaren na de uitbreiding der vestingwerken is aangelegd. Eerst komt men op het fraai aangelegde Keizersplein, waar het nieuwe keizerlijk paleis zich verheft. Dit gebouw is in renaissancestijl opgetrokken en vormt een rechthoek van 73 bij 56 M. Het is rijk versierd met beeldwerk en boven de groote audiëntiezaal verheft zich een koepel, waarvan de top is gekroond door twee herauten, die den keizerlijken standaard dragen.

Slaat men op dit Keizersplein rechtsaf, dan passeert men de universiteits-bibliotheek (met ruim 700.000 deelen) en komt verderop aan het groote samenstel indrukwekkende nieuwe gebouwen, die te midden van tuinen en plantsoenen te zamen de Universiteit vormen.

De Universiteit van Straatsburg werd gesticht in 1621 en genoot in de zeven- en achttiende eeuw een wereldvermaardheid. Tijdens de Fransche revolutie werd zij opgeheven, maar Napoleon I herstelde haar in den vorm van een academie. Het fraaie gebouw, dat in 1825 daarvoor werd opgericht, ligt dicht in de buurt en dient tegenwoordig voor museum van oudheden, enz.; maar toen in 1872 de aloude universiteit weer in alle glorie werd opgericht, besloot de Duitsche regeering meteen, daarvoor ook haar waardige gebouwen te stichten. En zoodoende ontstonden het prachtige College-gebouw, de laboratoria voor chemie, physica en botanica, het instituut voor geologie en mineralogie, benevens de rijke botanische tuin met prachtige serres en de wijdvermaarde, rijkbegiftigde sterrenwacht. Al deze gebouwen bij elkaar vormen een uitgestrektheid van ongeveer 600 M. lang en 200 M. breed en beslaan dus op zichzelf een geheele stadswijk.

Tegenover deze instelling des vredes grijnst dadelijk ons de oorlog weer tegen, want aan de overzijde staat een reusachtige kazerne, die aansluit bij de Esplanade. En aan het einde hiervan verrijst de vijfhoekige citadel, die de geheele omgeving, benevens de nieuwe havenwerken, tot ver voorbij Kehl bestrijkt. De geheele wandeling van het Keizersplein tot aan de Kehler-Thor bij de citadel is ongeveer 2½ K.M. lang, zoodat men eenig idee krijgt van de uitgestrektheid van Straatsburg, als dit nieuwe stadskwartier eenmaal geheel klaar zal zijn.

't Zijn echter niet alleen huizen en straten, die men hier ziet. Neen, binnen de nieuwe omwalling zijn behalve de noodige pleinen ook nog twee prachtige, uitgestrekte parken aangelegd. Het eene, ‘de Contades’, ligt Vlak bij het Keizersplein; het andere, tevens het grootste, is de Oranjerie.

Het ‘Parc de Contades’, genoemd naar den markies van dien naam, die tot 1793 gouverneur van den Elzas was, bestaat hoofdzakelijk uit breede lanen met

hoogopgaande, lommerrijke boomen, waartusschen eenig kreupelhout. 't Is hier verboden terrein voor rijtuigen en fietsen, zoodat het een uitverkoren plekje is voor den rustigen wandelaar en voor de Straatsburger huismoeders en kindermeiden, die, zooals gezegd is, gaarne een groot deel van den dag buitenshuis doorbrengen. De Oranjerie is veel grooter, maar in een geheel anderen geest aangelegd. Ook hier vindt men zware boomen en dichte bosschages, maar de wandelwegen slingeren op alle mogelijke manieren door elkaar en vormen tal van kleine boschjes, in plaats van lange lanen. Bovendien komt hier de kunst veel meer de natuur te hulp. Men heeft hier een geheele allee van palmen in bakken en verder nog reusachtige bloembedden, die een waarlijk betooverend effect maken. Ongeveer in het midden van dezen ‘park-tuin’ ligt een groote vijver en aan het einde daarvan ziet men een kunstmatige grot, zeer sierlijk aangelegd, waaruit een flinke waterval te voorschijn springt. Natuurlijk bezit de Oranjerie een restaurant en een muziektempel, maar bovendien heeft men er een Elzasser boerenhuis gesticht, eveneens restaurant, dat geheel ‘in stijl’ is gehouden. Glazen, kruiken, aardewerk, borden, lepels en vorken, alles is versierd of bewerkt, zooals dat in oude boerenhuizen gewoonte was en de typische gelagkamer en niet minder de keuken maken een allergezelligsten indruk. Even verderop ligt nog de Moorsche kiosk, een geschenk van koning Lodewijk II van Beieren.

Na hier overal wat rondgekeken te hebben, liepen wij de fraaie Ruprechts-allee af, die ons weer naar de oude stad terug zou brengen. Langs dezen weg kwamen wij voorbij de nieuwe garnizoenskerk, - geheel van rooden zandsteen opgetrokken, - die met haar twee torens en forschen voorgevel een zeer gunstigen indruk maakt. Trouwens, men mag van het Duitsche militarisme zeggen wat men wil en de gebreken breed uitmeten, - h is ook billijk te erkennen, dat het legerbestuur ten opzichte van de godsdienstige gezindheid van den soldaat niet onverschillig is. Kerkparade bestaat overal en niet alleen in Straatsburg, maar in bijna alle garnizoensteden hebben wij opgemerkt, dat uit ruime beurs de noodige kerken, kapellen en andere gebouwen worden opgetrokken.

Hoe ruim, rijk en deftig de nieuwe wijken van Straatsburg er echter ook uitzien, de oude stad oefent toch altijd meer aantrekkingskracht uit en biedt ook veel meer afwisseling. Hoe gezellig is niet het ronddwalen door de oude, dikwijls nauwe straten en stegen. Daar heeft men, om de voornaamste te noemen, de Munstergasse, die op het Domplein uitkomt. De Gewerbeslauben, een straat, waarvan de kleine, maar rijkvoorziene winkeltjes onder zware arcaden zijn uitgebouwd. De typische Judengasse, de Alte Weinmarkt, de reeds vermelde Lange Strasse, de geheele buurt in den omtrek van het fraaie, ouderwetsche Kaufhaus en nog zooveel meer. Het is ons niet doenlijk, alle aardige en mooie gevels op te noemen, die in meerdere of mindere mate de aandacht trekken; maar één uitzondering moet ik toch maken. Dat is nl. het oude huis Kammerzell[1)], niet alleen een merkwaardigheid van Straatsburg, maar overal bekend als een der schoonste hoekhuizen van geheel Duitschland.

(*Wordt vervolgd.*)

1) Zie blz. 224, vorig nummer.

Dit jaar nog.

Op het uiteinde der landtong rees de toren omhoog, in massieve rust, te midden der beweeglijke golven. Reeds door de Romeinen gebouwd, naar men verhaalde, stond hij nog onverwrikt. Het dichte, lange mos op zijn muren deed hem gelijken op een grijsgebaarden krijger, in kalme kracht trotseerend den overmozd van het aanvallend volkje, dat hem nauwelijks tot de knieën bespringen kon. Maar bij storm en ontij, als de wind in huilende woede de golven opzweepte en zij, onder zijn slagen opgesprongen, het schuim hunner razernij den hemel in 't donker aangezicht slingerden, geleek het grauwe gevaarte een eenzamen zeegeest, midden in dat woest gewoel der strijders neergehurkt, behaaglijk als in zijn huis, met zielsgenoegen klisterend naar het victoriegeloei van den wind en het wanhoopsgehuil der over elkander tuimelende baren. Dan straalden zijn oogen van vreugde ver over de zee; en dwars door den nacht hield hij opgeheven een lichtenden staf, mijlen ver reikend, ten teeken dat hij hulp zou bieden aan wie zich aan zijn bescherming toevertrouwde.

Op een Nieuwjaarsnacht zat de oude wachter te midden zijner knechten in het kleine torenkamertje. Wel was er reden voor den dampenden grog, dien hij zijn 'jongens' voorzette; want ijskoud was het daarbuiten. De noordenwind joeg de golven voor zich uit, die loeiend vluchtten voor zijn snerpende geesels, als een kudde buffels voor de achtervolgende jagers.

'Hoort,' zoo begon de oude, 'hoe de golven klotsen tegen de verweerde rotsen. God zij den armen zeeman genadig, die zich met dit weder in volle zee bevindt. Dit is geen goed voorteeken voor het volgend jaar.'

De anderen stemden hiermede in en het meisje, dat naast den ouden man gezeten was, drong zich dichter tegen hem aan en trachtte onwillekeurig zijn grove hand te grijpen. Ofschoon zij zich dadelijk herstelde, was toch den ouden man deze beweging niet ontgaan en lachend sprak hij:

'Mijn kind is bang? Dat heb ik nog nooit bijgewoond. Vertrouwt gij de kracht der oude muren niet meer, of ontstelt u het loeien der zee? Is zij dan niet altijd goed voor u geweest? Toen gij nog in de wieg laagt en uw moeder gestorven was, zong zij u in slaap. En zij deed u droomen schoone droomen. Want 's morgens,' zoo ging hij lachend tot de 'jongens' voort, 'vertelde zij altijd van zeegeesten, die tot haar kwamen en haar toefluisterden alle sprookjes van koning Makon en alle wonderlijkheden der Noordsche landen, waar de winden wonen en de stormen hun paleizen hebben. Niet waar, Hilde?' en zacht glimlachend streek hij haar teeder met de vereelte hand over de zachte donkerbruine lokken.

Maar zulk een vreemd ernstige schittering trof hem in de blauwe oogen van het kind, dat hij onwillekeurig zijn hand terugtrok en angstig vroeg: 'Maar Hilde, kind! wat scheelt er aan? Zoo hebt ge mij nog nooit aangekeken.'

Om Hilde's lippen speelde een zenuwachtig lachje en licht kleurde haar blank gelaat, toen zij sprak: 'Vader, gij hebt zeer terecht over de zeegeesten gesproken.'

Allen schoven bij, terwijl zij hun blikken vragend op het meisje richtten, dat naast haar vader afstak als helderwitte sneeuw tegen donkere pijnboomstammen.

'Zal ik het vertellen, vader?' vroeg Hilde beklemd. 'Het is niet veel.'

'Zeker, vertel,' zei de oude nieuwsgierig. 'Gij weet toch hoeveel ik houd van sprookjes en geestenverhalen.'

'Vader, wees niet boos op mij,' smeekte Hilde, terwijl zij vleiend haar arm om zijn hals sloeg; 'tot nu toe was het mij onmogelijk om te spreken, een... ik weet niet, hoe het uit te drukken, iets wat mij verblijdde en beangstte tevens, weerhield mij het te zeggen, maar vanavond dringt mij een bang voorgevoel alles te vertellen... Gij weet

nog wel, vader, dat mijn bedje, toen ik nog een klein kind was, in de benedenverdieping stond, in die diepe nis met dat betraliede venster. Daardoor glansde mij steeds de maan zoo lieflijk tegen en onder mij hoorde ik het plassen en klotsen der zee en bij dat tooveraachtig zachte licht en het vriendelijk geluid van den brekenden golfslag, sliep ik zoo aangenaam in en droomde zoo heerlijk. Maar eens, ook een Nieuwjaarsnacht, bracht gij mij naar bed later dan gewoonlijk. De hemel was met wolken bedekt en de maan kwam niet door de nevelen.'

'Juist, Hilde, het was voor twaalf jaar ook zoo'n ijskoude, maar overigens rustige nacht, ja veel rustiger dan heden; en toch is toen het groote Engelsche zeilschip vergaan en vonden acht onzer dappere knapen hun dood in de golven. Wakkere zeemansdood! God zij hunnen zielen genadig.'

Dichte rookwolken blies de oude uit zijn pijp; want een oud zeeman toont niet gaarne, dat de tranen hem in de oogen dringen. De knapen echter keken stil voor zich, tot Hilde voortging:

'Het was geheel donker, toen ik te bed lag en gij het nachtlampje hadt uitgeblazen, maar slapen kon ik niet. Telkens weer blikte ik op naar het venster of de maan niet zou komen; de hemel bleef bewolkt. Daar opeens hoorde ik een zwak geluid en schemerde boven mij een mat licht. Verschrikt rees ik overeind en ik had de macht niet een angstkreet te weerhouden, toen een vriendelijk gelaat mij door het venster vertrouwelijk toeknikte en wenkte te zwijgen. Had ik mij te voren beangst gemaakt, nu verging mij alle vrees. Dat lieflijk gelaat met zijn zacht-blauwe oogen en eenigszins vochtige haren, lachte mij toch zoo weemoedig toe en 't was of hij lokte om mee te gaan.'

Opeens gaat de deur open. Aller blikken richten zich naar dien kant. In het schemerdonker van de gang vertoont zich een mannelijke gestalte.

'Daar, daar is hij weer!' gilt het snijdend door de kamer en huiverend zinkt het meisje op haar stoel ineen.

Een oogenblik van diepe stilte. - De oude verbrak ze het eerst en op eenigszins geraakten toon vroeg hij:

'Zijt gij niet wel bij uw zinnen, kind, dat gij uw Peter voor een zeegeest houdt?'

De jongeling was intusschen nader gekomen en de oude vervolgde met vroolijke stem:

'Toe, jongen, zet je neer naast je bruid, en wees er niet boos over, dat zij je bij het binnenkomen niet heeft toegelachen.'

Peter was de jongste knecht op den toren, hij zette zich op het verlangen van den oude aan Hilde's zijde en den krachtigen arm om haar middel slaande, vroeg hij vol bezorgdheid:

'Hilde, zijt ge niet goed in orde?'

'Ik zou het wel bijna moeten zijn,' antwoordde zij met een flauwe poging om te lachen, 'want in twaalf jaren ben ik niet zoo verschrokken als nu.'

'Laat nu die zaak rusten,' viel de oude in en het gesprek op een ander onderwerp willende brengen, zei hij: 'Peter, gij zijt juist op tijd gekomen. Zie, de wijzer staat bijna op twaalf. Nog eenige oogenblikken en we gaan het nieuwe jaar in. Klink met de jongens mee! Want ook gij hebt u dapper gehouden in het afgeloopen jaar, en zult ook nooit versagen, niet waar, al kost het uw eigen leven, een ander van den ondergang te redden! Allo, jongens, stoot aan!'

'Leve het Nieuwejaar!' riep de kring en de glazen rinkelden tegen elkander met een klank als van zilveren klokken, die het nieuwe jaar inluidden.

Maar Hilde en Peter riepen niet mee, ze zagen elkander aan, zwijgend en toch zoo veelzeggend. Al hun liefde en angst lag in dien blik. Want ook Peter was het zonderling te moede. Wat beteekenden die woorden van Hilde's vader, dat hij niet aarzelen zou, ter redding uit te gaan, ook met gevaar voor eigen leven? Dat had hij meermalen getoond. Waarom hem herinnerd aan wat hij toch niet minder achtte

dan zijn plicht? Het had hem als sombere profetie geklonken. En hij greep Hilde's hand krampachtig, als wilde hij haar vasthouden tegen alle machten in.

Het was geen geheim meer, dat zij elkander liefhadden, ook voor den ouden vader niet. Maar is het voor een torenwachter moeilijk een meisje netjes te onderhouden, voor een knecht is het onmogelijk. Zoo was het huwelijk reeds eenige jaren uitgesteld. Maar Peter had vooruitzicht om in het jaar, dat stond te beginnen, een tamelijk bezoldigden post aan den stranddienst te krijgen. En bij zonnige Zondagmiddagen hadden zij gewandeld op de heerlijke kust en telkens elkander getroost met de hoop: ‘Dit jaar nog.’

En vaster klemde hij Hilde's hand en al banger werd het Hilde.

‘Kom, kind,’ riep de oude, ‘vul de glazen nog eens en laten wij de oude citer nog eens stemmen, zooals wij dat elk jaar gedaan hebben.’

Men zette zich neder. De snaren werder beproefd, terwijl Hilde intusschen de glazen weer vulde. Juist stond zij bij Peter, die haar zijn ledig glas toereikte, toen plotseling hun allen een schok door de leden voer. Door den stormachtigen nacht klonk een ver-dreunende donderslag. Opeens was het stil in de kamer. Eenige oogenblikken verliepen en weer werd een doffe knal gehoord. ‘Een schip in nood!’ riepen allen en sprongen op en ijlden naar de deur. Daar klonk het derde schot. Men verdrong elkander op de smalle trap, die van het torenkamertje naar beneden voerde. Maar nauwelijks hadden zij de lage buitendeur geopend of de ijzige noordenwind sneed hen snerpend langs het lichaam als met duizend messen en joeg hun de bevrozen ijskristallen in het aangezicht. Aan hun voeten kookte en bruiste het en zoover men kon zien zag men niets dan de hoog op en neer gaande golven met hun wit krullende kruinen, en waar de eene waterberg met zijn schuimgletscher in een afgrond wegzonk, daar dook weer een andere grootere op.

‘Kinderen,’ riep de oude, en zijn stem klonk boven die der elementen uit, ‘kinderen, hier zijn menschenlevens te redden. Wilt gij het uwe wagen bij zulk een zee, of wilt gij, plichtvergeten, hen, die daar in nood verkeeren, aan hun lot overlaten?’

En als uit één mond klonk het: ‘Neen, uitvoeren!’ En wie den ernst des doods op deze jeugdige gezichten gezien had, had ook geweten, wat edele heldenharten klopten in die jongelingsborsten.

‘Goed,’ sprak de oude, ‘ik had het ook niet anders van mijn jongens verwacht. Maar allen moet gij gaan, wilt gij met eenig

gevolg tegen zulk een storm worstelen. Nu af naar de boot!'

Allen stormden naar beneden, waar de boot lag vastgemeerd, de oude man bleef op de bovenste trede staan. De tranen welden hem in de oogen, maar met vaste stem klonk het bevel: 'Vooruit, kinderen! God helpe u!'

Toen voelde hij, dat een kille hand de zijne vastklemde. Met een uitdrukking van doodelijken angst in haar oogen, lag Hilde voor zijn voeten neergeknield: 'Ach, vader, laat Peter toch niet mee uitvaren! Om Godswil, laat hem bij mij, ik zie hem anders nooit weer.'

Een oogenblik slechts sprak de vader in hem, toen kwam de oude zeemansnatuur weer boven. Wild trok hij zijn hand uit de hare en met flikkerende oogen riep hij haar toe:

'Wilt gij mijn dochter zijn? Schande over u en mij, die zulks beleven moest. Zoudt ge werkelijk in staat zijn, Peter tot een plichtvergeten man te maken? Weg met u! Uw liefde is niets dan eigenbelang. Zijn plicht is het uit te varen en keert hij niet terug, dan bid voor hem, en dank God, dat hij u een man liet beminnen, die trouw aan zijn plicht stelde boven zijn liefde.'

DE OUDE STRAATMUZIKANT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. PALLARÈS.

Hilde stond op en besteeg met wankelende schreden de trap. Boven richtte zij zich naar de zee en zag de boot reeds zweven op de kruin van een reusachtige golf; een oogenblik daarna was zij weg, tusschen twee waterbergen in, overstelpt - neen, daar wierp een andere golf haar weer in de hoogte. Met brandend droge oogen volgde zij ademloos dat vreeselijk spel. Haar hoop rees en zonk met de boot, ten hemel op, den afgrond in. Opeens - ziet zij goed? - daar komt een donkere, door wit schuim belijnde waterzuil in draaiende, kronkelende beweging, recht op het bootje aan. Steeds grooter en breeder ontwikkelt zij zich. Alle heiligen, helpt! Dat komt geen schip te boven. Bruisend rolt zij over het bootje heen. Van den toren klinkt een gil, die het huilen der zee en het loeien van den storm doorsnijdt.

Met gesloten oogen en doodsbleek gelaat ligt Hilde op den konden steenen vloer. En zij ziet Peter oprijzen uit den vloed. Buigt hij zich niet over haar heen? Lacht hij haar niet toe en fluistert hij niet van meegaan? Zijn blauw-vriendelijk oog straalt haar zoo weemoedig tegen, de haren zijn nat en met glanzend zeewier doorvlochten. Vol vreugde vraagt zij: 'Peter heb ik je weer?' En hij omarmde haar en drukte haar zoo vast aan zijn borst, als wilde hij ze eeuwig vasthouden. Maar zijn borst was koud en 't werd ook haar al kouder tot zij niets meer voelde van Peters omarming en niets meer van hem zag.

'Wat is dat nu?' zeiden de visschers den volgenden morgen tot elkander. 'Laat de torenwachter op vollen dag de lichten branden. Wat scheelt den ouwe?'

Maar deze zat op de bovenste trede van de steenen trap, die naar de zee voerde, bij het verstijfde lichaam zijner doodgevroren dochter. In stomme vertwijfeling staarde hij naar dat marmeren lijk. Zóó had hij haar gevonden, bleek en koud. De tranen, die voor het laatst in haar oogen blonken, waren tot witte paarlen bevroren. Was het wonder, dat hij vergat de lichten uit te doen? En rustig ligt de zee onder een wolkenloozen, lichtblauwen hemel, in zachte deining uithijgend van het gezwoeg in den laatsten nacht. In de dorpen van den omtrek luiden de kerkklokken het nieuwe jaar in. Hoe vroolijk klinken ze in de ooren der menschen, die niet weten, dat de eerste nacht van het nieuwe jaar zes jonge menschenlevens heeft geëischt. Hoe vroolijk klinken ze voor Peter en Hilde, die elkander gevonden hebben ‘dit jaar nog’ - voor altijd.

Bij de platen.

Benjamin Franklin's proef. -

De groote Franklin, den 17den Januari 1706 te Boston geboren, had al een stuk staatsmansleven achter den rug, toen hij zich wijdde aan natuurstudie. Bijzonder boeide hem de waarneming van onweersverschijnselen. Voor wat wij tegenwoordig van donder en bliksem weten legde Franklin den eersten natuurkundigen grondslag. Al spoedig brachten zijn onderzoekingen hem tot de overtuiging, dat de bliksem niets anders was dan een sterke electrische vonk.

Proefondervindelijk bewees hij dit in den zomer van 1752.

Bij een onweer liet hij een reusachtigen zijden vlieger op, voorzien van een stalen spits; aan het ondereind van 't touw had hij een hangenden sleutel bevestigd. Een hevige stortbui doorweekte het koord, zoodat dit de electriciteit beter kon geleiden en ook werkelijk naar den sleutel voerde, waaruit ge op onze plaat een sterke vonk ziet overspringen op Franklin's hand. Een blijde schrik voor den geleerde, een oogenblik van doodsangst voor zijn kind! De lang niet ongevaarlijke, maar goed afgeloopen proef had plaats buiten Philadelphia.

Laatste stonden. -

Wie zou ze zich zóó niet wenschen, die laatste en gewichtigste uren? Met zooveel geloof, hoop en liefde in het hart, zooveel liefde en troost om zich heen te sterven, - waarlijk, het herinnert aan het blijde Paaschwoord der H. Kerk: ‘O dood, waar is uw beet, o dood, waar is uw verschrikking!’

Beeldjesverkoopers. -

Den heelen dag zijn ze langs den weg geweest, de oude man en zijn dochter, en nu, thuisgekomen, hebben ze haastig hun middagmaal genuttigd, de kleine werklamp aangestoken en het penseel ter hand genomen tot nieuwen arbeid. De handel ging vandaag voorspoedig, nieuwe koopwaar moet worden in gereedheid gebracht. Die koopwaar bestaat uit heiligenbeelden, welke door den vader zelf misschien uit hout gesneden worden; 't kan ook zijn, dat hij ze in gips gegoten heeft; met behulp van zijn dochter zit hij ze te polychromeeren, wat, voor wie met fantasie en kleurzin begaafd is, geen onaardig werk moet zijn. Het jonge meisje heeft reeds een heelen voorraad naast zich staan: een heiligen pelgrim met zijn staf, een monnik, de kap over 't hoofd; ook enkele dieren, als kinderspeelgoed.

Het snijden der beelden vereischt heel wat meer bekwaamheid en intelligentie dan het gieten; het dorp Oberammergau, welks bewoners zich door hun passiespelen zoo groote vermaardheid verwierven, telt ook verscheidene begaafde beeldsnijders, die den karakteristieken naam van 'Herrgottschnitzer' dragen.

De oude straatmuzikant. -

Hij ziet er lang niet onsympathiek uit, de grijze vedelaar. Hij kijkt u aan met een weemoedige waardigheid, als wilde hij zeggen: 'Wellicht behoort ook gij tot de massa, die laag neerziet op mijn reizend en trekkend kunstbedrijf, huis aan huis met een enkele penning beloond. Ik kan het niet gebeteren, dat de tijden voorbij zijn der minnestreelen, die welkom waren op ridderburchten en de bewondering der edelste jonkvrouwen wonnen, maar ik protesteer toch met mijne opvatting van de straatmuzikant-kunst tegen dat knerpend harmonica-gedeun en het nog onbeduidender speeldoos-gefiedel, dat tegenwoordig een oneerlijke en schandelijke concurrentie voert met mijn nooit kunstloos en nog altijd, ondanks alles, liefdevol en warm ten beste gegeven vioolspel.'

[Nummer 30]

ROLDUC. ZOMER- EN WINTERGEZICHT OP DE OOSTZIJDE DER GEBOUWEN.

1104. Aan Rolduc, 1904. Op het achtste eeuwfeest zijner stichting.

Achthonderd jaar! Een grootsche jubelstonde!...
Van uwen heuvelkling ziet gij in 't ronde,
   Aloud ROLDUC, met blikken nog vol vuur,
   Als teldet gij der wentlende eeuwen duur
Noch het geweld van hare mokerslagen.
In zonglans zaagt gij nieuwe tijden dagen
   En ondergaan in onheilvollen nacht;
   Verbleeken zaagt gij de ongekende pracht
Van tronen en van kronen om u henen.
Ontstonden Rijken, vielen en verdwenen -
   Gij stondt en staat onwrikbaar steeds en hecht!
   Duld, dat mijn hand een jubelkrans u vlecht.

*

O! hij was schoon, de gulden tijd
Van het Verhevene, Eedle, Goede,
   De tijd, aan God en de Eer gewijd,
Die 't roembegeerig harte voedde
   En drenkte met de heldenkracht,
Die krijgers maakt tot martelaren,
Wier reine glorie te evenaren
   De glorie was van 't nageslacht! -

   Doch niet in wapenroem alleen
   Zocht hij verzadiging, o neen!
De latere eeuwen van ‘verlichting’
   Zien met bewonderend ontzag
   Nog thans den schitterenden dag
Dier ‘duistere’ eeuw in meenge stichting
   Van hooger, heilig ideaal,
   Der zusterkunsten zegepraal.

*

Toen reest ook gij, ROLDUC, ten hoogen
   Op heilige, uitverkoren plek;[1)]
   Toen konddet gij in trek voor trek
Van uwe ronde tempelbogen,
   Van zuilenschacht en kapiteel,
   Van fries en lijn en al 't gespeel
Der eedle vormen, dat de Kunsten
U koesterden met hare gunsten.
   Toen zaagt gij van uw heuvelkling
In geheimzinnig lichtgetoover
Den wijden, wijden omtrek over,
   Trokt landgenoot en vreemdeling,
En schonkt met milde hand de schatten,
Die deugd en wetenschap bevatten,
   En, zelf aan 's Heeren dienst verpand,
   Werdt gij een zegen voor het land.

1) Zie het bekende prachtwerk ‘Rolduc in woord en beeld’, blz. 4, passim.

*

O Bakermat zooveler zonen,
Die in uw schaduw kwamen wonen,
   Zich vlijend aan uw moederborst,
   O Alma Mater, om hun dorst
Naar deugd en wetenschap te lesschen
Aan uwe vrome wijsheidslessen!
   Hoe zaagt ge u ras de kruin omglansd
Met hoogere dan wapenglorie
En in de rollen der historie
   Uw weidschen naam met goud omkranst!

Die goudglans taande niet, al kwamen
De vijanden rondom u samen
   Met tijdsverderf en oorlogsvier, -
   Gij, sterk in 's Heeren albestier,
Trotseerdet krijg en tijdsorkanen,
Wist u den rechten weg te banen,
   En gingt dien weg met vasten stap,
Steeds nieuwe zonen om u scharend,
Steeds nieuwe glorie u vergârend
   Van Christendeugd en wetenschap.

*

Zoo staat gij na achthonderd jaren,
   ROLDUC, als in uw eerste jeugd!
   En wie uw beeltenis geheugt,
Blijft trouw in liefde ook erop staren;
   Hij brengt u hulde, dank en groet,
   Als in den tijd, toen jonglingsgloed
Hem nog 't begeesterd hart doorvlamde.
Wat krachten ook de tijd verlamde,
   Wat beelden hij omverre stiet,
Wat droomgestalten hij vernielde, -
ROLDUC, u dat hem eens bezielde,
   en, u ROLDUC vergeet hij niet!

VENRAY.
A.H.M. RUYTEN, Pr.
OUD-LEERAAR.

Aan Rolduc.

I.

‘Lève. Rolduc, ton front radieux.’

Nu hef uw hoofd, Rolduc, en glorieer!
Gij eeuwenoude in nooit verbloeide pracht;
Gevest standvastig op den bergtop, lacht
Ge om wat naar menschenlust verga, verkeer';

En houdt, in trouwe, onwankelbare wacht
Voor Waar en Goed, voor Christi Recht en Leer;

En zendt ten strijd 't door u gevormde heer,
Gestaald met waarheids onverwinbre kracht,

Ter zege! - Acht eeuwen glansrijk strijdend staat
Gij sterk en steekt uw staal niet moe ter scheede
Als een die deed zijn plicht en rusten gaat.

Gestadig staat ge er steeds ten kamp gereede,
Zoolang aan Gods erf één de hand nog slaat,
Tot Christi strijd glorieus zal zijn volstreden.

II.

'Séjour de mon enfance.'
Waar, Jubileerende! zal 'k u mee vieren?...
Met lauwerloof, der sterke helden kroon? -
Met palmen, Christi strijdren eerbetoon? -
Eischt maagdendeugd dat roze en leelje u sieren?...

Uw schóónste hoogtij bloem, Rolduc, staat schoon
En blank in 't hart des vaderlands te tieren,
In 't hart der jeugd, die ge eenmaal mocht bestieren:
Dáár groeit met liefde uw roem, tot dank en loon.

Nu laat - een zaaier in den oogst gelijk -
Uw blikken uitgaan over 't gouden land,
Dat staat in 's Heeren gouden zon te prijk,

Van 't diepe Zuid tot vèr aan 't Noordzeestrand
Fiertriomfantlijk en beloftenrijk
Geboren uit de korlen uwer hand.

LEUVEN.
F.R.,
OUD-LEERLING VAN ROLDUC.

Rolduc.
1104-1904.

Rolduc viert feest. Het achtste eeuwfeest zijner stichting. Acht honderd jaren vol gewichtige - dan droeve, dan blijde - gebeurtenissen zijn heengegaan over zijn tinnen en torens, sinds een vroom en eerbiedwaardig priester, Ailbertus van Antoing, zijn grondslagen legde en zijn bouw begon ter eere van den Drieëenen God.

Geen wonder dat dit jubelfeest allereerst en allermeest is een feest den stichter ter eere; dat het nu-levend-Rolduc zijn innige dankbaarheid en vrome verknochtheid jegens hem heeft willen vastleggen in kostbaar steen, en hem een standbeeld oprichtte; dat de jubelzangen, welke dezen dag weerklinken, samensmelten tot één machtig akkoord, dat den bouwmeester verheerlijkt en de vrome werken prijst van zijne Godgewijde levensdagen.

Eenige grepen slechts willen wij geven uit het feestgedicht, dat de beeldengroepen zal toelichten en vertolken, op den avond van het feest door Rolduc's studenten voor te stellen. 't Werd in zijn geheel opgenomen in een naar inhoud en vorm zeer

belangrijk gedenkboek, dat dezer dagen in het licht verschijnt van de hand van den tegenwoordigen Directeur der Inrichting, Dr. R. Gorten, en dat tevens den oorspronkelijken Latijnschen tekst bevat van Ailbertus' leven, genomen uit de *Annales Rodenses*, die in de 12de eeuw te Rolduc geschreven werden en waarvan het handschrift thans berust in de koninklijke bibliotheek te Berlijn.

I.
Ailbertus' leven.

Van aardsche grootheid wars en 's werelds ijdelheden
   Verlaat Ailbert als knaap 't voorvaderlijk kasteel
En tijgt naar Doornik heen, naar 't Stift der bisschopskerk.
   .... Met kennis uitgerust
En priester Gods gewijd, volgt hij in 't oude stift
   Den grijzen Odon op. In arme kloostercel
Wil hij nu Gode alleen geheel zijn leven wijden.
   Hij bouwt het klooster;... maar hoe vaak straalt voor zijn oog
Een ander heiligdom in afgelegen streken,
   Dat 's priesters hart bekoort en macht'ger steeds hem trekt,
Zoo machtig duidelijk, dat hij aan 's hemels wenken
   Niet langer weerstand biedt...
Hij grijpt den pelgrimsstaf, en door zijn woord bekeerd,
   Beg'leiden hem zijn brôers Thyemo en Walgerus.
Daar trekt het drietal heen, waar God hen leiden moog,
   Doorkruisen 't oeverland dat Rijn en Maas besproeien;
Maar nergens doemt het op, het oord zoo vaak aanschouwd
   In Vlaandrenland, en nog steeds zwevend voor zijn oogen,
Totdat hij, zwervensmoe, aan d'hooge burchtpoort klopt
   Van d' eedlen Saffenberg. Deez' luistert naar zijn beê:
In 't land van Rode zal hij d'heilge plaatse vinden,
   Waar 't nieuwe heiligdom op Gods bevel verrijst. -
Hij stijgt den heuvel op - en ziet, op d'eigen plek
   Waar thans de crypte staat, ontvouwt zich voor zijn oog
In trouwe werklijkheid het land van zijn visioen:
   Een bergvlak rijk begroeid en bosschen allerwege
En rechts en links van 't vlak, als linten zilverwit
   De beide beken, die aan kille bron ontsprongen
In dartel stoeiend spel zich storten in het dal. -
   Hoe juicht zijn ziele nu! Hoe dankt hij den Drieëenen!
Hij valt ter aarde neer! - En hoort, o wonder, hoort!
   Daar galmen uit den grond verrukkelijke tonen:
Een plechtig klokgelui ten teeken, dat daar eens
   In diepe krocht en kerk ontelbaar vele malen
Het bloed des Offerlams zal vloeien, eeuwen lang!
   Geen talmen nu, geen rust! De hand aan 't werk geslagen!
In 't donkre woud weergalmt de doffe slag der aks
   Op beuk en eikenstam en weldra ziet men rijzen
De houten bidkapel, waar Ailbert nu voor 't eerst
   't Altaargeheimnis viert ter eere des Drieëenen,
Ter eere van de Maagd en d'engel Gabriël.
   De mare klinkt door 't land: een heilge is gekomen!
En menschen zonder tal in bonte mengeling:
   De leenheer met zijn volk en edelknaap en maagden
En priesters, vroom van zin, 't stroomt alles herwaarts nu,
   Te hooren 't woord des heils, verkondigd door zijn mond....
In armoe leefde hij ginds, in armoe leeft hij hier.
   Als zijne bruid verkoos die nazaat der baroenen
De schamele armoe zich en zwoer haar liefde en trouw.
   Den rijke bood hij gul, al wat hij hem kon schenken,
Maar meer den troost der ziel, dan keur'ge spijs of drank.
   Doch 's Priesters lieveling was de arme in zijn lompen,
Dien drukte hij aan 't hart, dien noodde hij ten disch

En wierp bij sneeuw en ijs, wanneer de stormwind gierde,
Hem d'eigen mantel vaak om 't bibberende lijf.
‘Zoek eerst het hemelrijk,’ zoo sprak de Zaligmaker,
En 't andre wordt u toegeworpen.’
Daar komt uit 't dal der Aar, die kronkelt tusschen heuvlen,
Beplant met d'eedle druif, die daar in trossen gloeit
Aan ranken rijk belaân, een man van eedlen stam.
Zijn naam is Embrico. Hij wil met heel 't gezin,
Aan Ailbert's leiding trouw, een kloosterleven voeren.
Geheel zijn have en goed legt hij in 's priesters hand,
En treedt met gade en kroost in 't pas gebouwde klooster
Om, 't wereldsch leven moe, in boete en in gebed,
In heilge eenzaamheid voor God alleen te leven.
't Armoedig huis bekoort den rijken broeder niet,
De kleine bidkapel, in harden nood verrezen,
Verdwijnt, en ziet! nu bouwt Ailbertus 't meesterstuk,
De wonderschoone krocht, die nog na tal van eeuwen
Van 's Priesters hoogen geest getuigt, een juichtoon wekt
Bij 't dankbaar nageslacht, dat, starend op die muren,
Eens Meester Ailberts' roem vereeuwgen zal in 't beeld,
Dat thans den voorhof siert...
Maar ach... het duurt niet lang of Ailbert, de arme priester,
Geraakt in droeven strijd met Broeder Embrico,
Die steeds naar rijkdom streeft en luister der gebouwen.
Helaas, 't gelukt hem niet, den vroegren edelman
Tot strenge kloostertucht en armoe te bekeeren,
Hij neemt een hard besluit: hij zegt vaarwel aan 't Huis,
Maar met een bloedend hart. Met zijner broedren twee
Vertrekt Gods trouwe knecht en richt de onwisse schreden,
Werwaarts de goede God het drietal voeren zal.
Zij trekken moedig heen, de drie, steeds verder, verder
Tot aan den donkren zoom van 't ondoordringbaar woud
Nabij de stad Laon. En waar in 't diepe duister
Een heldre zuivre bron haar zilvren stralen schiet,
Daar bouwt in 't eenzaam woud Ailbertus 't nieuwe klooster
En heet het Klaar Fontein...[1)]
Hier leefde Ailbertus stil en vroom een tiental jaren;
Toen voelde hij 't: niet lang zou de arme banneling
Meer toeven op deez' aard...
Des dreef hem machtig aan een heilig zielsverlangen
Zijn broeders weer te zien en zijn geliefd Rolduc,
Ailbert aanvaardt den tocht; hem wachten vele rampen;
Zoo werd hij door een gastheer eens, op deze reize,
Van diefstal zwaar beticht. Hij hoorde reeds het vonnis,
Dat hem ter folterbank, o schande! streng verwees,
Van 's roovers lage list een niet te redden offer,
Hij zweeg als 't Godd'lijk Lam eens voor Zijn rechters zweeg.
Maar ziet, daar staat eensklaps voor 't aangezicht der rechters
Het wilde, woeste paard, ontvlucht uit 's roovers hand,
Toomloos, maar zóó gedwee, alsof een hand het mende,
Een hoogre onzichtbare hand. De rechters staan verstomd.
Zij vallen schaamrood neer en bidden om vergeving.
Ailbert hervat de reis en trekt naar Saffenberg,
Waar hij den jongen graaf nog eenmaal wil begroeten,
Vóórdat hij sterven zal. Maar ach! te Sechtem reeds
Valt hij in zware koorts; hij vraagt een waterteug
Uit koele en diepe bron om d' heeten, fellen gloed,
Die door zijn lichaam vaart, een oogenblik te koelen,

1) Clairefontaine werd in de 17de eeuw tot in den grond verwoest.

Maar in des dienaars hand verandert 't kille vocht
Tot driemaal toe in wijn, en allen zagen 't wonder,
En allen knielden neer voor d'heilgen dienaar Gods,
Die stervend nederlag. Hij sprak zijn laatste bede:
O God, nu sterf ik ver, ver van mijn dierbaar huis,
Zoo graag nog eens gezien en waar ik vurig wenschte
Te rusten in het graf...
Ailbertus stierf en uit zijn lichaam stroomt
O wonder, balsemgeur, die heel 't vertrek vervult,
Een hemelzoeten troost in aller harten stort,
En allen loven God, en vreezend, dat hun handen
Die schat eens werd ontrukt, begraven zij met spoed
In 't kleine heiligdom den vromen, heilgen Priester...
En jaren vloden heen en rijgden eeuw aan eeuw
Acht eeuwen... Eindlijk werd des stervenden verlangen
Vervuld en in de krocht, door 's Meesters hand gebouwd,
Verbeidt in zaalge rust het eerbiedwaard gebeente
Des Heeren grooten dag.

Al vinden wij hier en daar den stichter van Rolduc vermeld onder den naam van ‘heiligen Ailbertus’, tot heden heeft de kerk, door een uitspraak van haar eerbiedwaardig gezag, hem noch met den titel van *heilig* noch met dien van *zalig* vereerd.

Toch gaan de Bollandisten den priester niet stilwijgend voorbij. Zij schrijven bij datum 9 September: ‘Albertus (of Ailbertus) een adellijk Belg, stichter van eenige kloosters, wordt op dezen dag als een eerbiedwaardig en door heiligen levenswandel uitstekend man vermeld door Fisen in zijn *Bloemen der Kerk van Luik,* omdat hij de stichter is van Rolduc, (eertijds) in het bisdom van Luik.’

‘Het leven van den eerbiedwaardigen Albertus zou waardig zijn een plaats te hebben in ons werk, ware het niet dat wij ons voorgenomen hadden, van geen andere dienaars van God gewag te maken dan van hen, aan wie *openbare* vereering bewezen wordt.’

Deze getuigenis der beroemde geschiedschrijvers baart ons geene verwondering, als wij het beeld van den man, ons breedvoerig door den kroniekschrijver van Rolduc geschetst, beschouwen.

‘De priester Albertus was buitengewoon nederig en muntte uit door vlekkelooze reinheid van zeden; hij was waarheidlievend in gesprek en ijverig in het werk, mild in aalmoezen, rijk in gastvrijheid, volhardend in waken en vasten, vurig in het gebed, vol godsvrucht in 's Heeren dienst, beroemd bij de menschen en in geheel zijn levenswandel trouw en eerbaar. Was zijn bovenkleed in overeenkomst met zijn stand, een boetekleed omgordde steeds zijn lenden; zelfs in den winter droeg hij geen schoeisel, daar geen winterkoude hèm deerde, die met Gods liefde was bekleed; hij volgde het leven der Apostelen, en, hoezeer ook verstorven in zijne levenswijze - dat verried zijn uitgemergeld lichaam, - had hij toch steeds overvloed voor anderen; steeds blij te moede en welwillend, weigerde hij nooit wat men hem vroeg.’

Is het wonder, dat zulk een leven door God met bovennatuurlijke gunsten beloond en bekroond werd?[1)]

II.
Het standbeeld.

1) ‘Rolduc in Woord en Beeld,’ p. 6-7.

Wanneer men door de breede poort aan de westzijde Rolduc binnentreedt, ziet men door het groen der boomen voor de aula weldra den blanken schijn van 't standbeeld[2)] schemeren. Slank rijzig verheft het zich op een met groen en bloemen versierd terras. Met het massief voetstuk van gepolijste Naamsche steen bereikt het een hoogte van ongeveer vier meter en beheerscht door zijn verhevene indrukwekkende vormen het geheele voorplein voor de kerk.

Het beeld zelf is volgens de plannen en onder de leiding van dr. Cuypers uitgevoerd in buitengewoon harde Fransche St. Joiresteen. Het rust op een drievoudige kolom, bestaande uit drie schachten, een symbolische voorstelling van de H. Drievuldigheid. Ailbertus wordt namelijk door de Annales van Rolduc genoemd: *cultor Sanctissimae Trinitatis,* en dezelfde zinnebeeldige beteekenis vinden wij in de drie opgestoken vingeren der rechterhand van het beeld. De linker draagt een model van Rolduc's kerk. Want al voltooide Ailbertus slechts de crypta, het zeldzaam schoone plan der geheele kerk werd zonder eenigen twijfel door hem ontworpen en vastgesteld. Het koor, in den vorm van een klaverblad opgetrokken, is naar voren gekeerd, en de baldakijn, die het beeld overschaduwt, bestaat eveneens uit drie koepels.

2) In een volgend nummer der *Illustratie* geven wij een zeer fraaie reproductie van het standbeeld, alsmede van de door Jan Brom vervaardigde plaket, voorstellende links Rolduc in vogelvlucht, rechts het standbeeld. RED.

Het beeld in de grot.

Ailbertus is gekleed in tunica met mantel en kap, de voeten bloot, daar het, volgens den Annalist, zijne gewoonte was, *nudis pedibus*, blootsvoets te gaan, behalve wanneer hij het H. Misoffer opdroeg. Het hoofd is eveneens ontbloot, en los en ongehinderd vallen de lange lokken tot bijna op de schouders neer.

Wanneer wij zoo het beeld van het hoofd tot de voeten hebben opgenomen en onze oogen hebben laten gaan langs die edele, hoofsche lijnen en de zachte, innemende trekken van dat fijngevormd gelaat, dan doet het ons goed, den blik een wijle te laten rusten in de stille aanschouwing van dien steenen kop, om zoodoende een diepen indruk van vroomheid en eenvoud, van waardigheid en rustige kracht in onze ziel op te nemen. En onwillekeurig danken wij den kunstenaar, die ons den grooten Stichter zoo veraanschouwelijkte en de vage, onbestemde voorstelling onzes geestes vastlegde in zulke vormen van schoonheid. En wanneer wij nu zwijgend schrijden door onze breede kruisgangen of biddend nederknielen in onze stil-devote crypte en het verleden wederom voor ons oprijst en middeleeuwsche ridders en kloosterlingen aan onzen geest voorbijtrekken, dan zullen wij Ailbertus niet anders zien dan met die edele trekken, en met dienzelfden blanken mantel, waarin de kunstenaar hem zag voor z ì j n e n geest en hem ò n s wedergaf in steen.

ROLDUC. ZUIDZIJDE DER GEBOUWEN.

Peinzend staart hij op de kerk in de richting der crypte, waar zijn laatste overblijfselen rusten. En als wij zien, hoe hij stil voor zich uitblikt en de rechterhand als luisterend omhoog brengt, dan is het ons als hoorde hij blijde echo's van spelende kinderen aan de overzijde zijner woning, en als luisterde hij naar de hymnen en de psalmen, thans door een jeugdiger maar talrijker geslacht aangeheven op de plaats, waar hij eens met zijne kloosterbroeders in koor 't heilig Officie zong.

Op de achterzijde zijn in bas-relief twee tafereelen uitgehouwen; één, voorstellende Ailbertus met zijne twee broeders, nederknielend op de hun door God aangewezen

plek en daarboven een eenvoudige voorstelling van de Boodschap des Engels: het Wapen van Rolduc.

Boven deze twee tafereelen zijn de woorden uitgebeiteld: ANNO DOMINICAE INCARNATIONIS MCIV INGRESSUS EST LOCUM HUNC AILBERTUS SACERDOS (*Annales Rodenses*), d.w.z.: In het jaar 1104 betrad de Priester Ailbertus deze plaats.

(*Slot volgt.*)

H. WISMANS,
LEERAAR ROLDUC.

Over een Nederlandschen pelgrimstocht naar Lourdes.

Onder leiding van het Nederlandsch Comité tot regeling van Bedevaarten vertrok den 7^{den} Juni jl. voor de zooveelste maal een nieuwe schare pelgrims naar Lourdes, het genadenrijke bedevaartsoord der Pyreneeën.

ROLDUC. SARCOPHAAG VAN DEN EERBIEDWAARDIGEN AILBERTUS.

Hoeveel aangename en kleurige indrukken op de heenreis, bij de rijtoeren door Parijs en in de havenstad Bordeaux, ook zijn opgedaan - wanneer men de ‘Landes’ met haar wouden

van hoogopgaande pijnboomen, waaruit door insnijding de terpentijn wordt gewonnen, en waarvan de dichter zingt:

ROLDUC. DE CRYPTE.

> Sans regretter son sang, qui coule goutte à goutte,
> Le pin verse son baume et sa sève qui bout;
> Et se tient toujours droit sur le bord de la r[o]ute,
> Comme un soldat blessé, qui veut mourir d[e]bout,

is doorgestoomd, worden àl de ontvangen impressies uitgewischt en vergeten in de geestdrift en ontroering, die bij den aanblik en de intrede van Lourdes zich van den pelgrim meester maken.

AANKOMST DER MIDDAG-PROCESSIE OP HET PLEIN DER ROZENKRANS-KERK.

Schilderachtige bergwegen voeren naar het 'triplex' van boven elkander gebouwde kerken ('Rosaire'-Crypte-Basiliek) of naar de ruischende Gave, die uit de wit-getopte Pyreneeën met drift voortstroomt. Maar het eerst en het meest wordt het hart getrokken naar de Massabiella-rots met het schoone Maria-beeld (op blz. 236 gereproduceerd), waarvoor den ganschen dag in allerlei talen gebeden worden gestort en liederen ten Hemel stijgen; tot

de geheiligde grot, door den walm veler gewijde kaarsen, in de diepte van haar gewelf geblakerd; naar de heil-aanbrengende drinkkranen; naar de in de onmiddellijke nabijheid liggende 'piscines', waar de indompeling zoo vaak door verrassende en wonderlijke genezing gevolgd wordt, en die als een ander bad van Betsaïda, niet voor enkele stammen maar voor alle natiën der wereld, vele vromen trekken.

Hier - zegt men zich - is het dus de plaats, waar aan de voorbede der Moeder Gods bijzondere gunsten en gebedsverhooringen te danken zijn, in een menigvuldigheid, véél meer dan voldoende, om het geloof aan Gods almogendheid krachtig te versterken; een getal, dat zóóveel gouden harten als ex-voto's heeft bijeengebracht, dat men de letters van geheele volzinnen, door Maria tot Bernadette gesproken, er van langs de muren der Basiliek heeft kunnen samenstellen.

In het bergstadje zelf leven nog de beide broeders der kleine zienster; men koopt er eenige religieuse artikelen, vraagt hunne handteekening, bezichtigt eenige reliek-achtige meubelen en den ouden watermolen, waarvan het gezin der Soubirous in 1858 met moeite kon bestaan.

Het Nederlandsch Comité, dat uitmuntend voor alles zorgde, heeft natuurlijk geen voorzieningen kunnen treffen met het weder. Van de vier dagen, die we in Lourdes doorbrachten, waren er twee, zooals wij die in ons kille en natte vaderland kennen. Maar ook op zonnelooze dagen kan er goeddoende devotie zijn in deze bevoorrechte bedevaartsplaats, waar de klok der Basiliek tot in den laten avond het stemmingvol kerkelijk motief 'O benigna' (e, d, d, c) alle kwartieren weerklinken doet.

Van die devotie hebben getuigd de oefeningen in de 'Rosaire', een koepelkerk met een hoofdaltaar door vijftien altaren omkranst; de plechtige aanbidding tot halftwee na middernacht in de Basiliek, en de kleinere processie, op den zonnigen middag (waarvan de andere plaat een reproductie is), en die werd gevolgd door de indrukwekkende zegening der zieken met het H. Sacrament.

De kruisweg op den 'Calvaire' met zijn harden rotsgrond geschiedde niet minder devoot. Merkwaardig is de thans geheel afgewerkte eerste statie. Het is als een versteende pose uit de passiespelen van Oberammergau. Christus, Pilatus, soldaten van het Romeinsche cohorte enz., alles in levensgroote beelden tegenover en neven elkander.

De beide laatste avonden toog een internationale processie, flambouwen dragende, van de grot naar de Basiliek, wier hoofdlijnen tot aan de kruisbloem van den toren toe, door electrische gloeilampjes waren aangegeven. Somtijds volgt deze processie den weg, die met eigenaardige piëteit in den vorm eener M is aangelegd, en beschrijft dan in den zoelen zomeravond met glinsterend licht een reusachtige M, als breede hulde aan Maria. Dan ook, zooals nu, zingen alle landaarden in harmonieuse onregelmatigheid het ééne Lieve-Vrouwe-lied, met het voor allen begrijpelijk refrein: 'Ave Maria.' En als de vele stemmen op het plein der Rozenkrans-kerk verzameld, zich in een machtig 'unisono' oplossen, moet die biddende klank, tegen de rotsen weerkaatsend en tot de toppen der omliggende bergen opgeklommen, gemakkelijk zijn weg naar den Hemel vinden.

Zij, die nog niet te Lourdes vertoefden, kunnen zich de impressie van die devotie moeilijk voorstellen. Die den weg er heen maakten (en ze zijn vele duizenden in Nederland), zullen wel in de hoogste waardeering overeenstemmen en gaarne nog eens naar dit genadeoord terugkeeren.

Moge de Eransche regeering dien stroom van Maria-vereerders niet belemmeren.

's-Hertogenbosch, Juni 1904.
ALBERT MOSMANS.

Een dief in den nacht.
Oorspronkelijk verhaal van Louise Stratenus.

V.

Nog diezelfde week keerden Meta's ouders terug. Otto van Oudwijk scheen twintig jaar ouder geworden sedert den dood van zijn vader, ofschoon zijn vrouw al het mogelijke deed om zijn gedachten te verstrooien, hij bleef maar lusteloos in zijn studeervertrek zitten, uren achtereen strak voor zich uitturende op den grond. Meenende, dat zij hem tot elken prijs uit die neerslachtigheid moest opbeuren, herinnerde Anna, die intusschen reeds allerlei bezuinigingsmaatregelen genomen had, hem aan zijn belofte naar de een of andere betrekking uit te zullen zien.

'Niet voor mij,' zei zij zacht, 'maar voor de kinderen!' Dit scheen te helpen. Hij schudde zich wakker uit zijn apathie en beloofde daar reeds den volgenden dag werk van te zullen maken. Inderdaad begaf hij zich naar de stad en keerde veel opgeruimder terug. Bij oogenblikken zelfs was hij nu vroolijk, een koortsachtige opgeruimdheid, wel is waar, maar zijn echtgenoote verwonderde zich daarover niet; immers de schok had hem zoo zwaar getroffen, dat hij daarvan eerst langzaam herstellen kon.

Meta was geheel vervuld van de groote veranderingen, die er in haar leven plaats zouden grijpen. Haar broeders zouden voor goed thuis komen, als zij terugkeerden van de vriendjes, bij wie zij nu logeerden. Zij zelve zou, na afloop der vacantie, niet meer naar school gaan, maar les van haar moeder krijgen en Betje zocht een anderen dienst.

Doch spoedig zouden ook haar gedachten afgeleid worden, door een nog veel grootere gebeurtenis. Op een morgen, ongeveer twee dagen na haar tocht naar het bosch, kwam Betje binnenstormen, met vuurrood gelaat en flikkerende oogen.

'Daar!' riep zij uit, 'heb ik het niet gezegd? Er is van nacht bij mijnheer Leeuwenburg ingebroken! De groentenvrouw heeft het mij daar juist verteld.'

'Leeuwenburg,' herhaalde haar meesteres met onvaste stem: 'woont er iemand van dien naam hier in den omtrek?'

'Ja, mevrouw, die stokoude heer, die Meta zooveel geld gaf voor die schavuiten. Hij is er mooi voor beloond!'

'Wil je zeggen, dat Wildervank het gedaan heeft?' riep het kind met trillende neusvleugeltjes; 'dat is niet waar!'

'En wie zou het anders in zijn hoofd hebben gekregen? Iedereen zegt dan ook, dat hij de dief moet zijn. Er is in geen tijden een landlooper in de buurt gezien en in den omtrek wonen niets dan brave, eerlijke lieden. Wacht maar, hij zal wel worden opgepakt, en dan zullen we elkaar weder spreken!'

Meta's vader was naar Amsterdam, waar hij gezegd had meer kans te hebben op het vinden van een post. Hij kon dus geen berichten omtrent het gebeurde inwinnen; maar de dienstboden waren zoo opgewonden over het geval, dat zij telkens een boodschap naar het dorp bedachten, om er nog wat meer van te kunnen hooren, en Betje wist dan ook al spoedig de verzwarende omstandigheid mee te deelen, dat de kermiswagen met zijn bewoners uit het bosch verdwenen was.

'Doch wacht maar,' verklaarde zij: 'de maréchaussées zitten hem achterna en zullen hem wel krijgen, dien leelijkerd. Iedereen zegt het om het hardst, dat hij een boeventronie had. Hij heeft je natuurlijk maar wat wijs gemaakt met zijn verhalen. Zulke stakers deugen toch al niet veel; maar kermisvolk nog minder, en zij waren zeker van dat galgenaas.'

'Ik zal het nooit gelooven!' riep de kleine plechtig.

De misdaad was inderdaad in den loop van dien nacht gepleegd. Allard Leeuwenburg keek nooit naar het sluiten zijner woning om. Hij wist, dat hij dit gerust aan de oude Mie kon overlaten, die zich altijd met de grootste stiptheid van haar bezigheden kweet. Lang voordat de duisternis inviel waren de luiken dan ook reeds dicht, behalve in het studeervertrek van haar meester, die zij eerst sloot, nadat hij zich te bed begeven had, wat regelmatig om half elf geschiedde. Een kwartier later waren de lichten uitgedoofd en trok ook de oude ziel naar boven.

Zij was volkomen zeker ook de achterdeur, die op de keuken uitkwam, al vroegtijdig van het nachtslot te hebben voorzien, en daaraan viel niet te twijfelen; want Mie was bang van aard, bang vooral voor een schrik.

Maar al haar voorzorgen daartegen hielpen haar weinig; want zij ontstelde doodelijk, toen zij 's morgens om halfzes beneden komende, al de deuren der vertrekken en ook die van de keuken open vond staan. Het kostte haar een groote overwinning op zichzelve de vertrekken een voor een te betreden; doch zij waren ledig; daarna begaf zij zich naar de keuken en, ofschoon ook hier geen mensch aanwezig was, werd het raadsel haar verklaard: de achterdeur stond aan, weldra leed het geen twijfel meer voor haar, of het slot was opengebroken.

Wankelend ging zij de trap op om haar meester te roepen. Een kwartier later verscheen hij beneden. Zijn gelaat droeg een strengere uitdrukking dan ooit, maar voor het overige was hij bedaard en in staat kalm na te denken. Hij herinnerde zich zeer goed gewekt te zijn door een ongewoon leven. Onmiddellijk was hij opgestaan; maar had in de duisternis een stoel omgeworpen, wat den inbreker zeker op zijn hoede had gebracht en zoodra mogelijk had doen vluchten; want hij had niets verdachts meer gehoord en zich verbeeld slechts gedroomd te hebben.

In waarheid had de stoel zijn leven gered; want de dief zou niet nagelaten hebben naar de op zijn slaapkamer staande brandkast te zoeken en zijn vrijheid te verdedigen hebben gehad tegen den moedigen, maar ongewapenden man. Thans had de nachtelijke bezoeker zich tevreden moeten stellen met de drieduizend gulden, die hij aan bankpapier in een lade der schrijftafel vond liggen. Die som ware nog vrij wat aanzienlijker geweest, indien niet de heer des huizes eenige maanden te voren, bij het lezen van een in de provincie gepleegde misdaad, het raadzaam had geacht het overgelegde geld boven weg te sluiten. Deze indruk was echter weer uitgewischt en daaraan had hij het te danken, dat de man toch nog een aanzienlijk bedrag had gevonden.

Leeuwenburg koesterde geen flauw vermoeden, wie de dader kon zijn, voordat hij zelf den veldwachter ging waarschuwen. Deze noemde aanstonds den eigenaar van den kermiswagen en nu eerst herinnerde hij zich, dat zijn dienstbode hem dagen te

voren iets gezegd had omtrent een bezoek, dat de verdachte getracht zou hebben hem te brengen. Hij had toen zoo weinig acht op haar woorden geslagen, dat hij niet goed wist wat zij hem eigenlijk had verteld. Zoodra de veldwachter hem dan ook huiswaarts vergezeld had, liet hij Mie binnenkomen en vroeg kortaf:

'Is die werkstaker uit het bosch hier niet een poosje geleden geweest?'

De oude, wier gelaat sedert haar ontdekking een uitdrukking droeg, zóó somber alsof zij het gansche menschdom had willen vermoorden, keek haastig op. Ook voor haar scheen thans een licht op te gaan.

'Ja, mijnheer. Hij vroeg u te spreken en wilde maar niet weggaan, voordat ik het u gevraagd zou hebben, maar ik was wel wijzer.'

'Zeide hij niet, wat hij kwam doen?'

'Jawel, mijnheer. Hij kwam u voor iets bedanken; wat natuurlijk maar een smoesje was.'

'Zoo!' bromde de veldwachter, met bedenkelijk gezicht; 'dat is een verzwarende omstandigheid! Mag ik u vragen, mijnheer, of de man u werkelijk voor iets had te danken?'

'O! voor een bagatel. Een klein meisje kwam hier wat hulp voor zijn gezin vragen. Zij ging daartoe ook bij anderen rond, en om haar niet al te zeer teleur te stellen, gaf ik haar iets tot dat doel.'

'Meer dan de anderen?'

'Waarschijnlijk.' Leeuwenburg wilde de som niet noemen; hij was thans boos over zijn vrijgevigheid, die zoo slecht beloond was geworden.

'Daar hebben wij het al,' verklaarde de dienaar van het gerecht, blij eens een schitterend bewijs van doorzicht te kunnen geven; 'hij zal daaruit hebben opgemaakt, dat gij een van de rijksten uit den omtrek waart en jongejuffrouw Van Oudwijk, - want ik weet dat zij het was, die voor den schavuit rondging - is een best kind, maar zij draagt het hart op de tong en zal hem alles verteld hebben, wat hij weten wilde. Voor alle securiteit heeft hij toen nog eens met eigen oogen willen kijken, hoe het huis er uitzag. Het is alles zoo helder als de dag.'

'Ja, die kerel *moet* het gedaan hebben,' stemde de oude Mie toe; 'en nu zal ik alles zeggen ook. Hij kwam hier niet eens, maar tot driemaal toe.'

'Waarom hebt ge dat niet eer verteld?' vroeg haar meester.

'Omdat mijnheer mij eens en voor altijd verboden had hem met onbeduidende zaken lastig te vallen. Hij waagde het dan ook niet een tweede maal aan te schellen. Daartoe was mijn ontvangst niet vriendelijk genoeg geweest.'

'Wat deed hij dan?'

'Ik zag hem nog tweemaal om het huis heensluipen. Den laatsten keer werd ik zelfs boos en liep ik naar hem toe, om hem te vragen, wat hij hier te maken had.'

'En wat antwoordde hij?' vroeg de veldwachter, met gerimpeld voorhoofd.

'Dat de weg voor iedereen vrij was...'

'Ja, onbeschaamd, dat hoort er bij!' klonk het somber.

'Was dat alles?' vroeg Leeuwenburg bedaard.

'Neen,' hernam Mie opgewonden. 'Hij zei, dat hij wachtte of mijnheer niet eens uit zou gaan. Iemand, die zich zoo edelmoedig tegenover een ongelukkige had betoond, zou niet weigeren hem aan te hooren. Pas toen ik hem aan het verstand bracht, dat mijnheer nooit uitging, vertrok hij en ik heb hem daarna niet weergezien.'

'Hij was slechts uit op verkenning, dat spreekt van zelf,' besliste de veldwachter; 'maar wij zullen hem spoedig oppakken; met al zijn sluwheid is hij nog oliedom geweest. Ik ga zonder uitstel de justitie waarschuwen.'

Meta bevond zich, aan de smartelijkste onrust omtrent het lot harer beschermelingen ter prooi, op weg naar school, toen zij den veldwachter, vergezeld

van eenige heeren, uit het laantje zag komen, dat naar de woning van den bestolene voerde.

De man herkende ook haar, waarop hij iets tot een der heeren zei, die aanstonds een antwoord gaf en nu spoedde de veldwachter zich naar haar toe.

'Men heeft u noodig,' zei hij.

'Maar ik moet naar school en zal te laat komen, als ik hier blijf praten,' gaf zij haastig ten antwoord.

'De wet gaat voor!' klonk het plechtig. 'Gij moet inlichtingen geven, die kunnen leiden tot het ophelderen van die leelijke inbraak-geschiedenis. Gij kent den landlooper beter dan wij.'

'O! Als het daarom is!' en het kind zag hem moedig in de oogen; 'daarvoor wil ik wel een slechte aanteekening krijgen!' En zij snelde op de heeren toe met den uitroep: 'Wildervank heeft het niet gedaan, dat verzeker ik u. Hij is er veel te goed en te eerlijk toe!'

'Zoo! zoo!' antwoordde een harer toehoorders glimlachend. 'De man mag van geluk spreken zulk een advokaatje te vinden. Gij zijt de allereerste, die het voor hem opneemt, en ik moet erkennen, dat alles al heel leelijk tegen hem getuigt.'

'Dat is maar de schijn, mijnheer, niets dan de schijn,' verzekerde Meta hoofdschuddend, waarbij haar goudgele lokken haar om het gelaat fladderden. 'Het zal uitkomen, dat hij even onschuldig is als ik.'

'Wij zullen zien; in elk geval moeten wij u hooren en het zal ons een kostbaren tijd besparen, zoo gij daartoe naar het huis van mijnheer Leeuwenburg wilt meekomen. Veldwachter, gij kunt gaan. Gij hebt uw orders ontvangen.'

Zwijgend volgde het kind de drie heeren. Zij liep met gebogen hoofd en geheel in gepeins verdiept.

'Ik moet hem redden,' dacht zij, 'niemand anders zal het doen. Ze zijn zoo hard voor hem, omdat hij arm is en er wat... vreemd uitziet in zijn versleten kleeren; maar hij heeft het niet gedaan. Och, lieve Heer, help mij! Ik ben zeer dom en weet niet wat te zeggen, om hem te verdedigen; maar maak mij voor één dag zoo wijs als Salomon!'

De oude Mie deed hun de voordeur open.

'Zoo, ben je daar?' bromde zij, verwoed over al de ongewone drukte, die haar, al sedert den vroegen morgen, belette rustig aan haar arbeid te blijven. 'Ik hoop, dat je berouw gevoelt over je onvoorzichtigheid zulk gemeen volk aan te halen. Hij had bij je ouders moeten inbreken en niet hier. Dat was je welverdiende loon geweest!'

'Hij heeft het niet gedaan!' hield het kind vol.

'Wel! heb ik van mijn levensdagen!' riep Mie, de handen omhoog heffend.

'Stil, vrouw!' sprak nu de officier van justitie gebiedend. 'De schuld van den verdachte is nog niet bewezen en de jongejuffrouw kwam hier op mijn verzoek en niemand heeft het recht haar hard te vallen. Kom mee, kleintje, wij zullen binnengaan.'

Zij begaven zich naar de studeerkamer, waar zij den heer des huizes aantroffen; maar nauwelijks had Meta hem gezien, of zij snelde op hem toe, sloeg de armpjes om zijn hals en riep onstuimig:

'Gij zult mij helpen, niet waar, te bewijzen, dat hij onschuldig is? Gij zijt zoo goed en hij heeft het heusch niet gedaan!'

Half verstoord en half verlegen, maakte Leeuwenburg zich uit haar omhelzing los.

'Ik zou liever nooit een penning van mijn geld weerzien,' antwoordde hij ernstig, 'dan dat iemand, die part noch deel aan de zaak had gehad, er van beticht werd; maar ik waarschuw u dat, al hebt gij u zelve daarom ook niets te verwijten, er veel is, dat tegen dien beschermeling van u getuigt.'

‘Ga eens tegenover mij zitten, kleine,’ zei nu de officier, zelf plaats nemende, ‘en antwoord mij zoo rustig mogelijk. Vooreerst moet gij ons vertellen, hoe gij met den verdachte in aanraking gekomen zijt. Daarna zal ik verder vragen.’

Meta gehoorzaamde en deed hem een omstandig verhaal van haar eerste ontmoeting met den staker.

‘En daarna hebt gij gelden voor hem ingezameld. Hebt gij hem, toen gij het geld bracht, verteld van wien dat eene bankbiljet kwam? Dat is een punt van gewicht.’

‘Ja, mijnheer,’ klonk het zonder aarzelen, ‘hij wilde er voor gaan bedanken.’

‘En heeft hij gevraagd waar mijnheer Leeuwenburg woonde?’

‘Dat moest hij immers wel doen, als hij naar hem toe wilde gaan. Och, mijnheer, hij was zoo erkentelijk. Ik verzeker u, dat hij hier niet heeft kunnen stelen.’

‘Dat zal zich wel uitwijzen. Gij zijt zeker niet alleen naar het bosch gegaan?’

‘Neen, mijnheer, Betje en Dientje, onze twee dienstboden, gingen mee; maar ik heb veel liever dat u mij alles vraagt en niet aan haar,’ luidde het een weinig angstig.

‘Dat is toch vreemd! Waarom niet?’

‘Omdat zij zoo bang zijn als wezels en hem wel van de ergste misdaden zouden verdenken, omdat hij lang haar en een zwaren baard had; maar iemand is nog geen boosdoener, als hij te arm is om naar een barbier te gaan.’

‘Toegegeven!’ klonk het met een glimlach. ‘Maar hij bekende dus zelf heel arm te zijn?’

‘O, vreeselijk! Ze hadden dagen lang niets dan boschbessen te eten. Hij deed toch zijn best zooveel hij kon en ging overal de boerderijen langs om te vragen of hij niet ketels mocht lappen of iets anders. Hij zou alles hebben gegeven om werk te vinden.’

‘Nu, wij zullen er wel meer van hooren als hij eenmaal is opgepakt. Met u zijn wij alweer klaar gekomen en wij kunnen thans gaan.’

Hij stond op en eenige oogenblikken later was Meta alleen met Allard Leeuwenburg, die gedurende het gansche gesprek de oogen niet van haar afgewend had.

‘Gij doet goed nog een minuut of vijf te wachten,’ zei hij thans; ‘het is onnoodig, dat de nieuwsgierigen u met die heeren zien.’

‘Maar daarom ben ik niet gebleven,’ verklaarde het kind, wier heldere blik onversaagd den zijne ontmoette. ‘Ik moest u zeggen, dat gij er later berouw over zoudt hebben, indien u Anton Wildervank verdenken bleeft. Hij heeft al zooveel verdriet en zijn eenige troost was nog altijd een braaf mensch te zijn gebleven. O! ik hoop, dat ze hem niet vinden zullen!’

‘Dat doen ze stellig. Een kermiswagen valt iedereen in het oog.’

‘Ja, daar ben ik ook wel bang voor,’ zuchtte Meta; ‘en hij kan er niet gauw mee vooruitkomen, want hij trekt hem zelf. Och, mijnheer, het zou zoo verschrikkelijk voor hem zijn, als hij geboeid naar de gevangenis werd gebracht! Ik heb dat eens gezien; het was een brandstichter, dien men had gegrepen, en wel honderd straatjongens liepen om hem heen en scholden hem uit. Een paar van hen wierpen hem zelfs met steenen, ofschoon hij niets terug kon doen.’

‘Nu, ik hoop voor u, dat zijn onschuld werkelijk zal worden aangetoond. Gij zijt zeker voor goed genezen van uw bemoeiingen met onbekende armen?’

ROLDUC. GRAFTOMBE VAN WALRAM III, HERTOG VAN LIMBURG.

‘O, neen!’ verzekerde het kind met vuur, ‘ik zal mama vragen, of ik weer geld voor hem mag ophalen, als hij loskomt. Arme menschen hebben vrienden noodig. Mama zal het zeker niet weigeren; want zij weet nu zelf wat het is arm te zijn, al behoeven wij ook nog niet in een kermiswagen te wonen.’

Leeuwenburg keek haastig op.

‘Weet uw moeder dat?’ vroeg hij ongeloovig.

‘Ja. Wij moeten ons verminderen,’ antwoordde de kleine, die hierin volstrekt geen schande vond en dus niet inzag, waarom zij het haar nieuwen vriend zou verzwijgen. ‘Het is gekomen na grootpapa's dood. Hij was niet rijk meer, schijnt het, en ik weet niet hoe dat zoo alles gegaan is; maar mama heeft gezegd, dat wij voortaan allen heel zuinig zouden zijn. De jongens komen thuis, ik werd van school genomen; wij houden maar één dienstbode meer; ik zal geen weekgeld meer krijgen en zoo wordt er van allerlei veranderd.’

ROLDUC. UIT DE BIBLIOTHEEK.

‘Je vindt dat zeker heel naar?’ zei haar toehoorder, den blik strak op haar gevestigd houdende.

‘O! heel verdrietig,’ antwoordde Meta met haar gewone oprechtheid. ‘Ziet u, het is zoo erg niet van mijn weekgeld, ofschoon ik het heerlijk vond, dat te kunnen opsparen voor verjaardag- en St.-Nicolaas-cadeautjes, en dat ik nu niet goed weet wat ik voortaan op feesten doen zal; maar het is zoo treurig papa te zien. Hij lacht nooit meer, als hij thuis is, en spreekt ook bijna niet, maar zit uren lang strak voor zich uit te kijken, zonder het zelfs te hooren als iemand hem iets vraagt.’

‘En uw moeder?’

‘Mama doet haar best heel opgeruimd te schijnen voor mij, maar ik weet, dat zij ook tobt, en dat maakt mij o! zoo bedroefd!’

‘Klaagt zij dan?’

‘Neen,’ klonk het hooghartig, ‘mama klaagt nooit. Verleden jaar heeft zij zich heel erg aan den arm gebrand, het was door een spirituslampje, dat ontplofte. Dientje,

de meid, kreeg maar een blaartje aan den vinger en gilde het huis bij elkaar; maar mama, die een groote wond had, zei niets; alleen keek zij net zooals nu. Ik zou u niet kunnen vertellen, wat er dan in haar oogen komt; maar men zou zelf willen gaan schreien als men haar aanziet.'

Het duurde een poosje voordat de heer des huizes antwoordde. Hij hield thans den blik neergeslagen en hief dien ook niet op, toen hij eindelijk mompelde:

'Droefheid in de oogen... Ja, ik weet wat dat is...'

'Ik heb het nooit anders gezien dan bij mama,' hernam de kleine, 'en bij Wildervank, den dag toen hij het doodkistje weer mee terug moest nemen naar het bosch. Gelooft u niet, mijnheer, dat de menschen, die zoo kijken, nog meer verdriet hebben dan anderen. En het ergste is, dat ik dan bang word er hen naar te vragen.'

'Dat moet gij ook niet doen, kind,' zei Leeuwenburg heel zacht, als dacht hij aan eigen leed, vroeger doorworsteld. 'Zoo gij troosten wilt, doe het dan degenen, die weenen en jammeren en misbaar maken, gij zult daar spoedig slagen. Maar bij de anderen huist de smart te diep voor woorden. Laat ze met rust. Maar nu over iets anders,' ging hij voort, met een merkbare poging om weder tot het alledaagsche leven terug te keeren; 'als gij niet meer naar school gaat, hoe zult gij dan leeren?'

'Ik zal les ontvangen van mama. Zij is vreeselijk knap, weet u. Dat zou zelfs heel prettig wezen, als ik niet wist, dat zij toch al zooveel te doen zal krijgen, zoodra Betje er niet meer is. En ik ben nog zoo akelig dom, dat ik haar niet in het huishouden kan helpen. Ik kan niets dan bidden; maar dat doe ik dan ook telkens om uitkomst. En nu moet ik weg, mijnheer, anders kom ik in het geheel niet op school. Als gij mij een heel groot plezier wilt doen, denk dan eens goed na over een middel om Wildervank te redden. Zijn vrouw en kindertjes moeten doodhongeren, indien hij in het geheel niets meer voor hen verdienen kan.'

Leeuwenburg knikte sprakeloos en liet haar gaan, zonder meer te trachten haar te weerhouden. Hij keek de kleine, vlugge gestalte ditmaal zelfs niet na; maar zat met gesloten oogen achterover in zijn stoel geleund. Een wereld van gedachten verdrong zich voor zijn geest.

Arm! zij was dus arm geworden, de vrouw, voor wie hij eens met zooveel liefde gearbeid had en die den moed had gemist hem trouw te blijven, toen de algemeen zoo rijk gewaande Otto van Oudwijk naar haar hand had gedongen. Een oogenblik, bij Meta's eerste woorden, had hij kunnen jubelen van vreugde over dit bericht. Het was de vergelding, de rechtmatige straf voor het verwoesten van zijn geluksdroom, het uitroeien van zijn vertrouwen in het menschelijk hart; maar toen het kind verder was gegaan en had gesproken van die zwijgende smart, die zich alleen in de uitdrukking der oogen vertolkte, had die blijdschap plaats gemaakt voor een zachter gevoel, dat niet van pijn was ontbloot. Zij zou dus voortaan hard moeten werken, die vrouw, een dienstbode vervangen, onderwijs geven, misschien wel voor naaister spelen; en dit was de eerste smart niet die haar trof... zij had kinderen verloren, de grootste beproeving welke een moederhart te beurt kan vallen!

'Dwaasheid!' riep hij plotseling uit. 'Ik geloof, zoo waar, dat ik nog verteederd zou geraken door haar lot! Het is niet harder dan dat van duizenden anderen. Waarom zou zij zoo diep te beklagen zijn? Van Oudwijk is nog in de volle kracht van het leven. Hij zal doen wat ik in zijn plaats zou verrichten: arbeiden voor zijn gezin. Er zijn luiaards genoeg in de wereld, om aan een post te kunnen komen, als men de noodige geestkracht bezit. Zij doorworstelen nu een moeilijken tijd; maar binnenkort zal alles weer in orde komen. Ik zou wel eens willen zien of ik geen werk vond, als ik geld voor vrouw en kinderen had te verdienen! Nu pas zal hij toonen wat hij waard is en zeker slagen!'

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 31]

Rolduc.

III.
De plaats door Ailbertus uitgekozen.

Wanneer wij een oogenblik de ligging van Rolduc beschouwen en van den hoogen berg, waarop het zich statig verheft, nederblikken op het wonderschoone landschap aan den voet; wanneer wij rondwandelen door de bergen en dalen, die het omringen, en ons verlustigen in de schoonheid, die de natuur hier voor ons oog ontrolt, dan danken wij onwillekeurig den edelen stichter, die in zijne liefde voor Gods vrije natuur deze plaats voor zijne woning uitkoos en de bewoners van Rolduc hier in zoo ruime mate de wonderen der Schepping wilde doen genieten.

'In de diepte der vallei, waar de kleine rivier de Worms van uit de stad van Karel den Groote in grillige bochten en kronkelingen haar water voortstuwt, ligt het stadje, eerst Rode, later, na het huwelijk van Hendrik II, hertog van Limburg, met Mathilde, kleindochter van den graaf van Saffenberg, Hertogenrode geheeten.

Het erg saamgedrongen, steilklimmend vlekje is nog heden gedeeltelijk ingesloten door de ringmuren van den middeleeuwschen burcht, die eens het Castrum der graven van Saffenberg was, weldra het kasteel der beroemde oorlogzuchtige hertogen van Limburg, en welks grijze gekanteelde slottoren nog thans het diepe dal beheerscht.

Van hier uit voeren rijk beschaduwde straatwegen, rechts, langs zand-, steen- en bruinkoolgroeven - het land is verwonderlijk rijk aan veelsoortige delfstoffen - naar de indrukwekkende ruïne van het eens zoo sterke, nu nog zoo fier op zijn heuvel gelegen Wilhelmstein, en, links naar de oude, woest door elkander liggende steengroeven van Nivelstein. Verder zuidwaarts ontwaart men in weifelend verschiet de schemerende massa's der grauwe toppen van het Eiffelgebergte.

Het panorama, dat zich oostwaarts uren ver voor onze oogen uitstrekt, wordt aan den westkant afgesloten door de grootsche gebouwen van Rolduc en zijne bosschen.

Met waarlijk vorstelijke pracht troont de eeuwenoude Abdij op hare groene heuvelen te midden der bosschen, spiegelt hare regelmatige en toch zoo sierlijke gevels en torenkroon in de heldere wateren harer vijvers, en beheerscht wijd en zijd het schilderachtige landschap.

ROLDUC. HET STANDBEELD VAN DEN EERBIEDWAARDTGEN AILBERTUS.

Het is alsof zij ons toeroept: ‘Dit land behoort mij! Ik heb

zijn bosschen gerooid, zijn kerken gebouwd, zijn inwoners beschaafd, en de schatten, in zijn grond verborgen, aan den diepen schoot der aarde ontwoekerd.'[1)]

IV.
Ailbertus, bouwmeester van kerk en krocht.

Al kunnen wij van de kerk van Rolduc niet verklaren, wat Dr. Cuypers eens schreef over de crypte: 'Er is geen schoonere Romaansche crypte ter wereld,' toch kan ook zij met de schoonste Romaansche kérken wedijveren. Wij laten thans van het in- en uitwendige der kerk een korte beschrijving volgen, genomen uit het prachtwerk 'Rolduc in Woord en Beeld,' blz. 27-28.

Z.D.H. MGR. E.S. LUYPEN,
titulair-bisschop van Orope, apostolisch-vicaris van Batavia, vierde onlangs zijn zilveren priesterfeest.

Beschouwen wij de kerk uit den noordoostelijken hoek van den pandhof. Daar ligt zij voor ons, ernstig, zwaar, maar niet log, niet gedrukt, breed omkranst door frissche graszoden en bloembedden, van alle kanten ingesloten door de vleugels van het gesticht en toch zoo vrij, zoo los te midden der binnentuinen.

Sierlijk als de tente van den Koning der koningen leunt het met ranke zuilen, hoogrijzende muurlijsten en slanke vensters versierde presbyterium tegen het schip, hoog aan den gelen muur van den bovenuitstekenden middenbeuk zijn drievoudig blauw schelpdak, door een diadeem van kraagsteenen omkranst, vastklampend.

Met innige belangstelling aanschouwen wij dit geheel nieuw gedeelte en laten dan onze oogen gaan langs het schip, langs den ruigen, uit onbehouwen bloksteen, hoog boven de nieuwe Romaansche kruisgang opgetrokken muur, die nu eens slechts doorbroken met kleine, diepe vensteropeningen, zich met zijn schilddak terugtrekt, om plaats te maken voor de vensters van den hoofdbeuk, dan wederom in de drie kruisbeuken met hunne grootere vensterlichten en sierlijke gevels op den voorgrond treedt, totdat hij stuit tegen toren en nartex, waar wij, om niet uit de stemming te geraken de reeds geprojecteerde gevels in zandsteen tooveren.

Wij begeven ons in de kruisgang, werpen een blik op de grafsteenen, die daar staan aan den ingang der kerk, alsof de groote mannen uit de geschiedenis der Abdij daar hadden post gevat, en treden de kerk binnen.

Wat een speling van pijlers, kolommen, pilasters en bogen, groote en kleine, alles in het grauwroode, warmaandoende steen der omstreken! Wat rijkbeschilderde muurvlakken! Wat een afwisseling van schemering en licht, van kleuren en tinten!

1) 'Rolduc in Woord en Beeld,' pag. 1-2.

Daar ligt ze voor ons open, de wijde tempelhalle! Roept de Gothische kerk met haar hoogrijzende spitsbogen u het ‘sursum corda’ toe, hier galmt het u van alle kanten tegen: ‘Kniel neder, o nietig schepsel, en aanbid uwen God!’

Het is ontegenzeglijk waar, de aanblik van dit heiligdom stemt tot heiligen ernst, tot een stille bede des harten. En niets leidt u af van deze ernstige gedachten, noch de schoone architectonische vormen, noch de beeldengroepen, die u van de breede muurvlakken en van de hooge gewelven tegenstralen. Men wil bidden, men bidt! En hoe verder wij in de richting van het priesterkoor voortschrijden, hoe machtiger de indruk is op ons gemoed. Wij staan voor den dwarsbeuk; daar verliest zich onze blik in het schemerlicht der crypte en rechts en links vertoonen zich de prachtige kapellen van den kruisbeuk en treffen ons door haar rijke versieringen.

Wij stijgen de trappen op van het priesterkoor, Daar ontwikkelt zich tot onze verrassing en verbazing het prachtige trifolium. Het volle daglicht, dat door het gebrand glas der elf groote vensters verheerlijkt, als het licht der hemelzalen binnendringt, de edele vormen van het klaverblad, de geheimnisvolle schildering der gewelven op de Drievuldigheid wijzend, alles roept u toe: ‘Eere zij den Vader, den Zoon en den H. Geest!’ En in onze ziel ruischen de tonen van het bekende Rolducsche kerklied:

> Qu'ils sont aimés, grand Dieu, tes tabernacles!
> Qu'ils sont aimés et chéris de mon coeur!
> Là tu te plais à rendre tes oracles,
> La foi triomphe et l'amour est vainqueur.

Voor verdere bijzonderheden over den bouw en de geschiedenis van Kerk en Krocht verwijzen wij den lezer naar den 27sten jaargang der *Katholieke Illustratie*, waar men tevens een overzicht vindt van Rolduc's geschiedenis tot in het jaar 1893.

Volledigheidshalve vermelden wij ten slotte nog in 't kort de voornaamste gebeurtenissen van het laatste tiental jaren.

V.
1893-1904.

Toen Mgr. Dr. W. Everts na een welbesteed leven in dienst van het katholieke onderwijs, eerst als leeraar, daarna vijf-en-twintig jaren lang als hoofd der uitgebreide Inrichting, den last van het directeurschap op jeugdiger schouders meende te moeten overdragen, werd de WelEerw. Zeergel. Heer Dr. R. Corten als zijn opvolger aangewezen.

Met frisschen moed en wijs beleid sloeg Directeur Corten de handen aan het werk. Aan ondernemingsgeest ontbrak het hem geenszins, zoowel op stoffelijk als geestelijk gebied. Een tienjarige ondervinding bewijst het ten volle. Rolduc handhaafde zijn ouden roem niet alleen, doch bevestigde en verhoogde dien. Het aantal leerlingen, 350 in 1893, bedraagt thans over de 400.

Het spreekt van zelf, dat hij, die als leeraar het plan tot restauratie der kerk zoo krachtig had voorgestaan en zoo onvermoeid had doorgezet, als Directeur zeker niet rusten zou, voordat hij zijn geliefd heiligdom geheel hersteld zou zien. De herstelling der kerk is thans geheel voltooid en ook de fraaie polychromeering door Can. Goebbels uit Aken nadert haar einde.

DE KATHEDRAAL TE BATAVIA.

Een heuglijke dag in Rolduc's geschiedenis was de 7de Augustus 1895. Verschillende malen, doch telkens vergeefs, waren door Directeur Everts pogingen aangewend, om het gebeente van Rolduc's eerbiedwaardigen stichter de hem toekomende en waar-

dige rustplaats te geven in de crypte der aloude Abdijkerk. Wat Mgr. Everts niet had vermocht, wist Dr. Gorten te bewerken. Op bovengenoemden dag werden de stoffelijke overblijfselen van den hoogvereerden dienaar Gods naar zijn dierbaar Roda overgebracht.

In 1898 werd door het bestuur van Rolduc aan de Inrichting een voorbereidende school met twee afdeelingen verbonden, waarin leerlingen van tien- tot dertienjarigen leeftijd, volgens een bijzonder en doelmatig leerplan, in een afzonderlijk gebouw, door afzonderlijk onderwijzend personeel van geestelijken, tot de eerste klassen van Gymnasium, H.B. School en Handelsschool worden voorbereid. Ook Klein-Rolduc groeit en bloeit.

Een tweede belangrijke gebeurtenis voor Rolduc's onderwijs was de toekenning - bij Wet van 9 Juli 1900 - van het diplomeeringsrecht aan eenige bijzondere gymnasia. Tot dusver hadden onze kandidaten voor de Universitaire studiën zich telken jare moeten onderwerpen aan een examen voor een Staatscommissie te Utrecht. Voortaan zouden zij te Rolduc zelf het eindexamen afleggen voor hun eigen leeraren, onder toezicht van eenige Rijksgecommitteerden. De 32 kandidaten, die zich sedert de nieuwe regeling aan dit eindexamen onderwierpen, slaagden allen zonder eenige uitzondering.

Sedert 1864 werd door 136 leerlingen het eindexamen Gymnasium en door 157 het eindexamen H.B. School met gunstig gevolg afgelegd. Een treffend bewijs van den bloei van het katholiek onderwijs en een feit van beteekenis voor Rolduc, dat zoodoende voor tal van katholieke jonge mannen de deuren onzer academiën opende en hun den weg effende tot een eervolle en wetenschappelijke betrekking in Staat en Maatschappij.

Deze schitterende resultaten zijn voor een groot gedeelte te danken aan het doorzicht en den ondernemingsgeest van Mgr. Everts. ‘Everts,’ zegt Prof. J. Keuller, ‘werd Directeur bij het kenteren van 't hooger en middelbaar onderwijs; hij was de eerste, die de bakens verzette. De wateren van den stroom der wetenschap schenen een nieuwe bedding te volgen; Everts was de eerste, die met vaste hand in de nieuwe richting stuurde.

‘Maar het scheepje, waarover hij bevel voerde, bleef het Kruis hoog in top voeren, en, al spraken sommige angstige zielen van roekeloosheid en vermetelheid, Everts was, bij al zijn voortvarendheid een voorzichtig gezagvoerder, die door peilingen zich steeds verzekerde, dat er genoeg water onder de kiel bleef.

‘Toen hij, de eerste, het in de oogen van velen stout, ja al te stout stuk bestond, een priester, die daarna door velen gevolgd is, naar onze niet-katholieke en niet-godsdienstige universiteiten te zenden, opdat de grootere kennis, die men aan de universiteit verwerft, en de ruimere blik, dien men zich daar eigen maakt, dienstbaar zouden worden aan de uitbreiding van het Rijk Gods hier op aarde, was dat eene *daad*, die, zich waardig aansluitend aan hetgeen zijn voorgangers deden, te-korten in de wetenschap voorkwam eer van te-korten gesproken was.’ En thans wordt Everts' voorbeeld door tal van andere onderwijsinrichtingen nagevolgd.

Bij gelegenheid van het huwelijk van H.M. koningin Wilhelmina en prins Hendrik van Mecklenburg, werd door Rolduc een adres van hulde, een stuk van hooge kunstwaarde, o.a. voorstellende Rolduc in vogelvlucht en bevattende het volgende feestgedicht van prof. A.H.M. Ruyten, aan H.M. aangeboden:

't Aloud Rolduc, waar 't duurzaam grafgesteente
Uw voorgeslacht vereert in het gebeente
Der loten van 't Hertogelijke Huis -
Der kloeke Walrams, ridders van het Kruis, -
't Aloud Rolduc, dat ook in jonger tijden

Rond een Oranje-prins zich mocht verblijden
Om uit zijn mond te hooren: Leeft in vree!
'Wat over u ook koom, 'Je Maintiendrai', -
't Aloud Rolduc - verjongd en als herboren,
Nu 't oude in nieuwen luister staat te gloren -
Waar godsdienstzin zich paart aan burgerdeugd
In 't harte van de Nederlandsche jeugd. -
't Aloud Rolduc betuigt u hulde en trouwe,
Oranje-Maagd, thans koninklijke Vrouwe!
Het juicht u toe met frissche jongelingskracht;
Het bidt voor u en voor uw nageslacht.
Met gansch uw volk, het thans zoo eensgezinde,
Roemt het u, Wilhelmina, de beminde;
Zijn hartewensch en bede is u gewijd:
Oranje nu! Oranje voor altijd!

Tijdens zijn verblijf te Aken in de jaren 1902 en 1903 vereerde prins Hendrik der Nederlanden Rolduc tweemaal met zijn vorstelijk bezoek, en den 12^den^ Juli 1903 genoot Rolduc de hooge eer Z. Exc. Dr. A. Kuyper, minister van Binnenlandsche Zaken, binnen zijn muren te mogen begroeten. Menig leerling en oudleerling herinnert zich nog de krachtige, geestige en hoogst oorspronkelijke rede, waarin Dr. Kuyper in de aula gedurende meer dan een half uur zijn toehoorders wist te boeien.

In het jaar 1903 werd aan de te Rolduc bestaande handelsschool een vierde klas toegevoegd. Het eindexamen van dezen vierjarigen cursus zal voortaan worden afgenomen onder toezicht van eenige bekende deskundigen, die tevens het diploma, bij die gelegenheid uitgereikt, onderteekenen.

***

Verleden jaar bij het feest van den Zeereerw. Heer Directeur getuigde een der feestredenaars, dat Rolduc in den loop der tijden schier alles had verloren: zijn kerk was ontheiligd en verminkt, zijn bewoners waren uit z'n aloude muren verdreven, zijn rijke bezittingen geroofd of verkocht, zijn kromstaf, waaronder eens twee-en-twintig parochiën leefden, was gebroken, het zag alles afbrokkelen en verdwijnen, maar de Hoop op Gods zegen bleef, de Hoop, die niet beschaamd is.

En boven de negende eeuw van zijn bestaan, schrijft Rolduc wederom de woorden neder, die prijken op zijn voorgevel: '*Auspice Deo*' - 'Onder Gods bescherming.'

Rolduc.
H. WISMANS.

's Avonds.

Aan H. v.d. M.

De hooge heuvelwal, om 't lage dal,
Ligt als een muur om stil-verlaten tuin;
Wit blinken in den bleeken schemerval
De huisjes op het wijde heide-bruin.

Uit donker woud, van wazig blauw omhuld,
Stroomt ver geruisch van zang, en den-aroom

Heel 't diepe dal en al de lucht vervult
Met blij geluk van eenen lieven droom.

Vaag daalt de koele nacht, geruischloos, dicht
En dichter neer en donker wordt het dal,...
Maar door het donker flonkert sterrenlicht
Neerstralend als een gouden regenval.

ABDIJ BERNE HEESWIJK.
RAPH. G. GREVEN,
ORD. PRAEM.

Een dief in den nacht.
Oorspronkelijk verhaal van Louise Stratenus.

VI.

Eenige dagen later moest de bestolene zich naar de stad begeven. Het was halféén, toen hij van daar wederkeerde, en hij liep met zijn gewonen veerkrachtigen tred den lommerrijken weg naar het dorp over, toen hij opeens een groote menigte aan zag komen. Zeker tweehonderd straatjongens en ook een aantal volwassenen verdrongen elkander om twee maréchaussées, tusschen wie een geboeide man liep. Wijting, de veldwachter, liep nu eens rechts, dan weder links van het drietal, om met behulp van zijn stok het gepeupel op behoorlijken afstand te houden.

'Een gevangene!' mompelde de wandelaar. 'Zouden zij misschien den staker hebben opgepakt?'

Hij kon het gelaat van den man niet zien. Hij hield het hoofd op de borst gebogen; maar zijn breede vilten hoed versterkte Leeuwenburg in het vermoeden, dat hij goed geraden had.

Eensklaps slaakte hij een driftigen uitroep. De man was niet alleen! Naast hem, met haar rechterhandje door zijn arm gestoken en haar schooltasch in de linker, het blonde hoofd hoog opgeheven, liep Meta van Oudwijk.

'Is dat kind krankzinnig?' bromde de eenzame toeschouwer:

'hoe is het mogelijk, dat haar moeder zoo iets toelaat?'

LOURDES. GROEP DER NEDERLANDSCHE PELGRIMS VÓÓR DE ROZENKRANSKERK.

Hij bleef stilstaan, om den zonderlingen stoet voorbij te zien trekken. Zijn wenkbrauwen waren gefronst. Hij beet zich op de lippen, om den lust te weerstaan hier tusschenbeide te treden. Wat ging het hem eigenlijk aan, wat zij deed of niet, dat kind, dat hem niet toebehoorde, dat niets in zijn leven te maken had? Maar zijn handen wrongen zich zoo krampachtig om zijn wandelstok, dat deze doormidden brak.

Ook Meta had hem in het oog gekregen en opeens riep zij hem toe:

'Och, als het u belieft, laat mama weten, dat zij zich niet ongerust moet maken, als ik wat langer wegblijf!'

Hij knikte toestemmend en riep toen den veldwachter.

'Wat heeft dit te beduiden, Wijting?' vroeg hij kortaf.

'Ze hebben den kerel gekregen, mijnheer,' gaf de man ten antwoord, terwijl de overigen doorliepen; 'het is een groot geluk; want al heeft men het geld ook niet bij hem gevonden, hij zal nu wel gauw moeten bekennen, waar hij het geborgen heeft.'

'Loop rondom met het geld!' bromde zijn toehoorder; 'ik vraag, wat de jongejuffrouw hier bij doet.'

'O! was het dat wat mijnheer weten wilde? Ja, dat zal wel iedereen hebben verbaasd en ik ben bang, dat de ouders er leelijk van zullen staan op te kijken. Wij waren juist het dorp uit met Wildervank, toen zij aan kwam loopen van de stad. Het is maar een halve schooldag vandaag, mijnheer. Daardoor was het op het dorp ook al rumoeriger dan anders; een paar bengels wierpen den kerel met vuil; men kan het ze ook al niet kwalijk nemen, dat ze niet van dieven houden; maar de jongejuffrouw is zoo van zijn onschuld overtuigd, dat zij hen met haar tasch om de ooren gaf en opeens naast den gevangene ging loopen.'

'Verhinderden de maréchaussées dat dan niet?'

'Ja, mijnheer, de brigadier wilde haar ter zijde duwen, maar toen zeide zij: "Och, mijnheer, ik beloof u, dat ik het u niet lastig zal maken. Ik wil maar aan iedereen toonen, dat hij toch ook nog vrienden heeft, die weten, dat hij het niet heeft gedaan. Het moet zoo vreeselijk zijn voor een braaf mensch, van zoo iets verdacht te worden!" Nu, u begrijpt, toen barstte de dief opeens in snikken los en, ik weet niet wat den brigadier wel bezielde, maar ik herkende zijn stem niet meer, toen hij zijn kolbak aanraakte en zeide: "Je kunt blijven, kind, tot

SCHITTEREND NACHTFEEST BIJ DE WERELDTENTOONSTELLING VAN ST. LOUIS.

wij aan de stad komen.” Het past mij natuurlijk niet iets omtrent hem te zeggen, mijnheer, maar vreemd vind ik het toch wel, dat zoo maar zonder slag of stoot toe te laten. Waar moet het met het recht naar toe, als men er zoo week mee gaat omspringen?’

‘Het is goed, gij kunt gaan!’ sprak Leeuwenburg, zonder zijn laatste opmerking te beantwoorden en, terwijl de veldwachter het op een drafje zette, om de overigen in te halen, slingerde hij zelf het onderste gedeelte van zijn stok over een sloot het weiland in en liep verder, onder het prevelen van onverstaanbare woorden.

Tot tweemaal toe bleef hij stilstaan en keerde zich om, ten einde de menschenmassa na te staren. Zij groeide nog steeds aan, maar de figuren werden steeds kleiner voor het oog; want de maréchaussées stapten snel voort en het kind moest bijna hard loopen om hen bij te houden.

Toen hij ten derde male zijn tocht hervatte, haalde Meta's nieuwe vriend ongeduldig de schouders op.

‘De heele geschiedenis gaat mij niet aan,’ bromde hij; ‘ouders moeten zelf op hun kinderen passen. Er ontbrak nog maar aan, dat ik ook mee ging marcheeren... ik, de bestolene nog wel! Dat komt er van, als men lieden in zijn woning toelaat. Al is het ook maar een kind of een dier, men wordt er door overgehaald tot dwaasheden. Alleen in volstrekte afzondering kan iemand altijd verstandig handelen! Maar ik wil er mij verder niets van aantrekken, niets! Hm! ja, ik heb de kleine iets beloofd, geloof ik. Wat was dat ook weer? Ik moet het mij herinneren; want ik ben altijd een man van mijn woord geweest; ik speelde niet zoo luchthartig met mijn beloften als enkele vrouwen! O ja, nu herinner ik het mij. Zij wilde, dat ik al het mogelijke zou doen, om dat individu te redden! Een mooie grap! Ik had haar behooren te antwoorden, dat zij dwaas was met haar invallen. Wie ter wereld heeft nu ooit van iets dergelijks gehoord? Ik begreep zeker zoo gauw niet wat zij bedoelde, dat ik niet aanstonds weigerde; maar dat kind houdt er ook een manier op na van iemand smeekend aan te zien, met die groote, ernstige oogen, dat men zoo licht niet “neen” zeggen kan. Die arme brigadier zal het daaromtrent wel eens met mij wezen.’

Nog eenmaal keek hij om; maar niets meer ziende op den weg dan een breede, donkere vlek, die al meer en meer verdween, stapte hij door om zijn woning op te gaan zoeken, waar Mie zeker reeds met het tweede ontbijt wachtte.

De weg was thans heel eenzaam geworden; een enkele boerenwagen rolde er nog overheen, maar op het voetpad, naast de groote, onregelmatige klinkers, zag men niemand. Het was eerst, toen hij het laantje, dat naar zijn huis voerde, in het oog kreeg, dat hij een vrouwelijke figuur zag naderen. Zij was in het zwart gekleed en liep haastig voort. Bij het dichterbij komen merkte hij op, hoe lang en slank zij was, een mooie gestalte, heel recht en toch den hals een weinig voorover gebogen. Hij had eens een vrouw gekend, in wie hij dezelfde houding, denzelfden vluggen, zwevenden tred had bewonderd; zij ook... en opeens rees er een mogelijkheid bij hem op. Daar voor zich uit, in het dorp, leefde immers Meta's moeder. Hij had haar nooit weergezien, zóó zelden ging hij uit, dat zoo iets ook tot de onwaarschijnlijkheden behoorde, waaraan hij niet eens had gedacht; maar het *kon* toch zijn!

Voorzichtigheidshalve stak hij den weg over, om op het mulle rijpad te loopen. Geen nood, dat zij hem herkennen zou. Indien dus de naderende werkelijk de vrouw mocht zijn, voor wie hij eenmaal zulk een dichterlijke, dwaze liefde gekoesterd had, zouden zij elkander voorbij kunnen gaan als vreemden. Zij hadden dan ook niets meer met elkander gemeen.

Maar toch, toen hij haar op korten afstand herkende, greep hem een diepe ontroering aan; had hij, zoo hij zich daarvoor niet geschaamd had, willen groeten,

heel eerbiedig zelfs... niet *haar*, maar zijn vervlogen jeugd, die zij met zich scheen te voeren; den tijd toen hij beter, nobeler, belangeloos en vertrouwend was geweest, toen hij ieder, die hem voorspeld had, dat hij als een menschenhater, een egoïst zou eindigen, verontwaardigd een leugenaar zou hebben genoemd!

Hij wendde den blik van haar af, om die aandoening van zich af te schudden; maar zij ook had hem gezien. Zij herkende hem niet, haar gedachten waren met iets heel anders bezig; zij zag slechts een man van middelbaren leeftijd, wiens voorname houding en onberispelijke kleeding haar duidelijk zeiden, dat zij een beschaafd mensch voor zich had en, in de groote bezorgdheid, die haar vervulde, over kleine vormen heenstappende, liep zij op eens op hem toe en hield hem staande, met de woorden:

'Vergeef mij, mijnheer, ik ken u niet, maar ik maak mij zoo angstig over mijn dochtertje, dat om twaalf uur alleen uit school moet komen en nog nergens te zien is. Heeft u haar misschien ook...'

Zij sprak den volzin niet uit. Hij had het hoofd ontbloot en zijn oogen kruisten de hare... zij zag, zij wist nu *wie* voor haar stond en boog het hoofd op de borst.

'Stel u gerust,' antwoordde hij. 'Meta verzocht mij een half uur geleden u een boodschap te zenden. Zij zal spoedig te huis zijn. Er werd een gevangene opgebracht, in wien zij belang stelt, en de straatjeugd maakte zijn lot nog zwaarder; toen heeft zij naast hem mee willen loopen, om te bewijzen hoe overtuigd zij van zijn onschuld was.'

'O! Gode zij dank! Zij loopt dus geen gevaar!' riep de moeder uit; 'vergeef mij, u staande te hebben gehouden, Allard; maar als men eenmaal kinderen heeft verloren, vreest men altijd voor degenen, die ons overblijven.'

'Gij zijt dus niet boos op haar?' vroeg hij, terwijl beiden, zonder er bij te denken, samen terugwandelden in de richting van het dorp.

'Boos over wat zij gedaan heeft? Neen, ik versta het daartoe te goed, al zou ik als kind daartoe den moed niet bezeten hebben. Ik begrijp elke klopping van Meta's hartje, al is zij ook veel beter dan ik zelve ooit ben geweest. Ik dank u voor uw vriendelijkheid jegens haar. Zij heeft mij daarvan veel verteld...'

'Heeft zij? Hm! dan is zij gauw tevreden. Mijn tijd van vriendelijkheid is voorbij, al lang, heel lang; maar ik zou den mensch beklagen, die hard kon zijn tegenover *dat* kind. Wat zij heden gedaan heeft is heel dwaas, maar heel nobel, Anna.'

'Ja, zij is een schat,' antwoordde mevrouw Van Oudwijk bewogen.

'Misschien wilt gij u wel met een woordje voor haar belasten. Zij vroeg mij onlangs alles in het werk te stellen om dien man te redden, indien hij werd opgepakt. Het is misschien dwaas aan die bede toe te geven; maar ik zou zelf toch ook niet willen, dat de verdenking op hem rusten bleef, indien hij onschuldig mocht zijn. Wees dus zoo goed haar te zeggen, dat ik nog heden seinen zal om een der beste agenten van het detectivenbureau te Rotterdam. Deze moet dan maar uit zien te vinden of Wildervank den diefstal pleegde of niet. Zeg haar ook, dat ik hem alles zal vergoeden, zoo hij zonder grond werd verdacht, en intusschen zal laten hooren, of het zijn vrouw en kinderen aan de noodige levensmiddelen ontbreekt.'

'Hoe goed van u!' sprak mevrouw Van Oudwijk zacht; 'gij zijt nog altijd dezelfde gebleven.'

'Dezelfde?' riep hij spottend uit: 'ik? Er bestaat nog evenveel gelijkenis tusschen mijn vroeger ik en mij als tusschen den nacht en den dag; het is slechts om het kind, het eerste wezen, dat mij me weer een weinig mensch deed gevoelen. Ik wensch u geluk met haar bezit, Anna; ik... ik ben blij, dat gij haar hebt! Vaarwel nu, hier zijn wij aan mijn laantje gekomen.'

Hij nam den hoed opnieuw af, maar hield zich, als zag hij de hand niet, die zij hem reikte, en sloeg toen haastig, voordat zij nog een woord had kunnen zeggen, het zandpad in.

Meta's moeder liep in gepeins verzonken naar het dorp terug. Nu de bezorgdheid voor haar kind was verdwenen, waren haar gedachten vervuld van het verleden, dat deze ontmoeting zoo plotseling voor haar opgeroepen had. Wat scheen het ver weg te liggen; zóó ver, dat zij zich afvroeg, of zij waarlijk wel dezelfde vrouw was, die eens de dagen had geteld, welke er nog voor den terugkeer van dien man moesten verloopen. Zij hadden van den aanvang af van vijf jaren gesproken en zij had toen, - kind, als zij nog was, - een lijstje gemaakt van de weken, er telkens een van afgeschrapt, tot... tot zij het papier verbrand had en zijn beeld voor altijd uit haar hart had verbannen.

Wat had hij gedaan, om te verdienen aldus dood te worden verklaard? Niets. Integendeel, hij had zich geen rust gegund, om toch maar voor haar voort te arbeiden, en *dat* was zijn loon geweest! Zou Meta ook eenmaal zoo handelen? Toegeven, waar dit niet alleen een zwakheid, maar een misdaad was? Neen, er was iets, dat haar zeide, dat hiervoor niet viel te duchten. Meta had een andere opvoeding gehad dan zij. Zij had reeds als jonge vrouw gevoeld wat haar zelve had ontbroken en haar kinderen vroegtijdig met het pantser willen omgorden, dat zij zelve had gemist, hun de wapenrusting des geloofs omgegespt. Haar echtgenoot mocht er om glimlachen, *zij* wist dat men weerloos stond in den levensstrijd, waar die schat ons ontbrak. En Meta was geworden als een kleine Sint Michaël, zooals die door Donatello's meesterhand wordt voorgesteld, onbevreesd, immer bereid tot den kamp voor het goede, want leunende op het schild met het blinkende kruis, het onbestemd wetende: 'In dit teeken zal ik overwinnen!'

Zij bedacht het thans en haar lippen prevelden, bij de herinnering aan wat zij zelve was geweest, zelve had gedaan:

'God vergeve het den ouders, die hun kinderen daarvan ontbloot de wereld in durven zenden; zij zijn vooraf tot nederlaag opgeteekend en verwoesten met eigen leven ook dat van anderen!'

Leeuwenburg's belofte vervulde Meta bij haar thuiskomst van nieuwe hoop.

'O! hij zal stellig vrij komen, mama,' verzekerde zij; 'ik dacht het ook wel. Ik heb zoo voor hem gebeden, den heelen terugweg over.'

'En de man zelf? Hoe hield hij zich, liefste?'

'Hij heeft zich geen oogenblik verzet; maar hij was vreeselijk bedroefd. Wat ik ook poogde te zeggen, om hem te troosten, hij antwoordde maar, dat hij wel wist verloren te zijn. Alles was hem tegengeloopen sedert de staking. Wie zou ooit bewijzen, dat hij een eerlijk man gebleven was? En nu zou zijn gezin van gebrek omkomen.'

'Mijnheer Leeuwenburg heeft gelukkig beloofd naar die stumperds om te zullen zien.'

'Dat is vreeselijk lief van hem. Ik ben ook zoo blij, dat gij met hem kennis gemaakt hebt, moesje. Hij zal nu zeker wel eens bij ons komen. Ik hoop het zoo.'

'Dat... dat geloof ik niet. Hij gaat immers weinig uit, hebt gij zelve mij gezegd?'

'Och, maar dat zou mij zoo spijten!' zei het kind.

'Gij houdt dus veel van hem?' vroeg de moeder, verwonderd over haar bedroefden toon.

'Hij is zoo goed; maar dat meende ik niet, ik had hem zoo graag dikwijls hier gehad, omdat het zoo gezellig is bij ons, en bij hem is alles zoo somber, zoo akelig, net een huis waar een doode in ligt. Hij heeft niemand bij zich dan die oude, knorrige Mie, die maar liever niets zegt, als zij niet heeft te brommen en... het ziet er ook zoo weinig netjes uit. Ik ben zeker, dat hij het hier heerlijk zou vinden.'

'Wist Wildervank al iets van den diefstal af, toen hij in hechtenis werd genomen?' vroeg mevrouw Van Oudwijk, om een andere wending te geven aan het gesprek, dat haar van een nieuwe wroeging vervulde.

'In het geheel niets, mama, en hij hield zich ook volstrekt niet verborgen. Toen hij de maréchaussées zag, liep hij zelfs uit het bosch op hen toe, om hun den weg te vragen. Hij dacht er geen oogenblik aan, dat hij werd gezocht.'

'Dat is een goed bewijs, dunkt mij, liefste. Een schuldige zou weggeloopen zijn. Wees maar heel gerust, de waarheid zal zeker aan het licht komen.'

(*Wordt vervolgd.*)

Merkwaardigheden van Straatsburg, door J.F. Nuyens. (*Vervolg.*)

Het huis Kammerzell dateert uit de vijftiende eeuw en is in den laatsten tijd geheel gerestaureerd. De arcaden in de benedenverdieping harmonieeren voortreffelijk met de herhaalde horizontale verdeeling van den gevel. De bogen zijn sierlijk beschilderd, maar alle drie de bovenverdiepingen zijn als 't ware overdekt met rijk snijwerk. 't Spreekt wel vanzelf, dat de versiering en de meubileering van binnen volkomen overeenstemmen met den buitenstijl; en 't zal ook wel niemand verwonderen, dat het huis Kammerzell een 'Weinstübe' is. Zulk een huis op zulk een hoek in een Duitsche stad kan wel haast niet anders zijn dan een wijnhuis.

Op het geheele Domplein echter en verder in de naaste omgeving zijn nog tal van oude huizen en sierlijke gevels, maar geen haalt er toch bij Kammerzell.

De schemering begon nu zoo zoetjes aan te vallen en na de flinke wandelingen, die wij dezen dag gemaakt hadden, was een degelijk soupertje met een half fleschje Elzasser wijn ons dubbel welkom. 't Duurde dan ook niet lang of de schotels waren leeg en onze maag vol, en met frisschen moed bezield, begaven wij ons naar de Oranjerie, waar concert en feestelijke verlichting was ter eere van een of ander congres. Nu, de muziek was middelmatig! Het vol orkest, met harp en al er bij, speelde erg gelijkmatig, erg flauw en erg lijmerig! Er zat zoo iets in van: 'als wij de noten strijken, blazen of tokkelen, die er staan, doen wij onzen plicht!' En de dirigent met zijn overdreven drukte-gebaren had veel weg van den berg, die een muisje baarde, of nog beter van een bliksem, die inslaat zonder brand te veroorzaken.

De verlichting echter was zeer schoon. De waterval scheen te gloeien in een kleurig vuur. Een hooge fontein, die uit den vijver opspoot werd magisch verlicht door onderaardsche gloeilampjes, en de ballons en electrische lichtjes tusschen de boomen maakten een aardig effect.

Zooals overal elders kwamen wij tot de overtuiging, dat vetpotjes toch maar de ware illuminatie vormen. Het electrisch licht is te koud, te stil en te doodsch en legt het met al zijn schittering af tegen de aardige, flikkerende vlammetjes, die in onophoudelijke beweging zijn. Dit neemt echter niet weg, dat ook deze verlichting

op den kalmen, helderen zomeravond veel indruk maakte en na afloop van het concert gingen wij welvoldaan naar huis terug.

Verdere rondwandeling door Straatsburg.

De merkwaardigheden van Straatsburg zijn niet in één dag te zien. Den volgenden morgen gingen wij dus weer bijtijds op stap, om nog eens verder rond te kijken. Alweer was onze eerste wandeling naar den Dom en deze zag er nu heel anders uit dan te voren. Voor de plechtige lijkmis nl. van Z.H. Leo XIII, z.g., werd het reusachtig gebouw geheel in rouwgewaad gestoken. Vooral het priesterkoor zag er plechtig en indrukwekkend uit en de lange draperieën van zwart krip, die tusschen de kolommen werden gehangen, maakten het inwendige van de kerk nog meer schemerduister dan reeds het geval was.

Het was echter onze bedoeling niet de kathedraal nogmaals in al zijn bijzonderheden te bezichtigen, hoewel het moeielijk is dit gebouw voorbij te loopen, zonder er telkens weer opnieuw notitie van te nemen, 't zij dan van binnen of van buiten.

Van uit den Dom begaven wij ons naar het tegenoverliggende slot, dat oorspronkelijk het bisschoppelijk paleis was, gebouwd door kardinaal De Rohan van 1731-1741. Men kan zich dus wel voorstellen, in welken stijl dit slot is opgericht. Het is de gewone barokke stijl van dien tijd. Tijdens de eerste Fransche revolutie werd dit paleis aangekocht door de gemeente; daarna deed het eenigen tijd dienst als keizerlijk paleis en tegenwoordig is het ingericht tot gemeentelijk museum. Dit museum bevat wel is waar enkele goede en zelfs voortreffelijke stukken, maar als geheel is het toch slechts een van den tweeden of derden rang. De verschillende zalen zijn gerangschikt om de binnenplaats en het spreekt wel haast van zelf, dat onze oud-Hollandsche en de Vlaamsche school, in gezelschap van enkele groote Italianen, het point d'attraction zijn van dit museum. Rembrandt, Van Dijck, De Hoogh, Van Gooyen, Ravesteyn en andere bekende meesters zijn niet alleen de grootmeesters van Holland, maar als 't ware van geheel Europa. Geen museum van eenige beteekenis, of men vondt er hun werk en steeds nemen zij de eerste plaats in, en men zou hen met recht de groote leveranciers kunnen noemen van de schoonste museum-stukken.

't Is niet mijn bedoeling, een gedetailleerd overzicht te geven van den inhoud der verschillende zalen. Veel stukken zijn van plaatselijk of historisch belang en met de meesters, hierboven bedoeld, is een trouw lezer van de *Illustratie* niet onbekend.

In verband met deze verzameling heeft de gemeente Straatsburg ook nog een collectie oudheden aangelegd, die in den tegenoverliggenden vleugel van het slot is ondergebracht. Deze bestaat voor het grootste deel uit oud-Romeinsche, Keltische, Frankische en Middeleeuwsche voorwerpen van allerlei aard, die bij verschillende opgravingen voor den dag zijn gekomen. Zwaarden, kruiken, potten en glaswerk vormen de meerderheid en daartusschen liggen oud beeld- en steenhouwwerk, munten, lijfsieraden, stukken van wapenrustingen en zelfs een paar bijna complete skeletten. Niet alleen Straatsburg, maar de geheele Elzas hebben hiertoe bijgedragen, en bijzonder interressant zijn b.v. eenige overblijfselen van Middeleeuwsche glasschilderkunst en van andere takken van kunstnijverheid, die van oude, kleine dorpskerken zijn overgebleven.

MGR. DR. P.J. HOEFNAGELS,
geheim-kamerheer en huisprelaat van Z.H. den Paus, vicaris-generaal van het bisdom Roermond, proost van het kathedraal kapittel en president van het groot-seminarie te Roermond; ridder van Oranje-Nassau en van den Nederlandschen Leeuw; geboren 1820, priester gewijd 1845, professor 1854, president 1865; vierde op 6 Juli jl. het gouden feest van zijn Professoraat.

Op het slotplein verheft zich nog een ander oud-Duitsch gebouw: het ‘Stift zu Unser lieben Frauen’ of kortweg het ‘Frauenhaus’ geheeten. Oorspronkelijk was dit om zoo te zeggen het administratie-gebouw van den Dom. Hier zetelde het lichaam, dat het bestuur voerde over de verschillende renten en inkomsten van de kathedraal en het kapittel. Het eerste gebouw, dat voor deze instelling was opgericht, werd in 1347 afgebroken en door een nieuw vervangen, terwijl het tegenwoordig bestaande grootendeels een aanbouw is, in 1581 gesticht. In dit Frauenhaus wordt alles bewaard, wat voor den Dom van eenig belang is. 't Is ook een

uitgebreid museum op zichzelf en een ware schatkamer voor den oudheidkenner, den geschiedvorscher en den kunstenaar. Honderden oude beelden, van den Dom afkomstig, zijn hier tentoongesteld. Zooals reeds gezegd is, vindt men hier ook overblijfselen van het vorige sterrenkundig uurwerk, maar bovendien bewaart men hier honderden teekeningen en plannen van de kathedraal, van den toren, van de inwendige versieringen enz. Een model van de spits trekt bijzonder de aandacht, - kortom, in dit Frauenhaus krijgt men een volledig overzicht van de geschiedenis en den bouw van den Dom en het museum is een onuitputtelijke bron voor hem, die de geschiedenis van de Middeleeuwsche kunst wil bestudeeren.

Van het gebouw zelf is bijzonder vermeldenswaard een uiterst sierlijke en lichte wenteltrap in laat-Gothischen stijl; een meesterstuk van Middeleeuwsche timmerkunst.

Het bezichtigen van deze drie museums nam natuurlijk den geheelen voormiddag in beslag, zoodat de tijd voor het diner weer was aangebroken. Op weg naar huis zagen wij een lijkstoet, met al de praal en omhaal, die daar in Duitschland bijkomt. Voorop een vol muziekkorps, dat een doodenmarsch speelde: natuurlijk den 'marche funèbre' van Chopin. Dan een stoet van 60 à 70 heeren, allen naar de insignes te oordeelen en de vaandels, die meegedragen werden, leden van verschillende vereenigingen, waarvan de overledene lid was geweest. Vervolgens de dienstdoende geestelijke in koorhemd en vergezeld van een paar misdienaars. Verder de lijkkoets, geheel bedolven onder kransen en bloemstukken en daarachter nog twee groote rijtuigen, insgelijks volgeladen met dergelijke bewijzen van hoogachting, en ten slotte volgden drie of vier koetsen, waarin de naaste familieleden gezeten waren. De lange stoet trok langzaam door de straten en ieder voorbijganger bracht zijn eerbewijzingen aan den doode.

STADSKIEKJE.
Naar een opname van den Heer P.A.J. BIJL, te Rotterdam.

Na het diner gingen wij als gewoonlijk flaneeren door de stad en nog steeds merkten wij allerlei bijzondere en typische dingen op. Om iets te noemen: de waschinrichtingen in de rivier! Ik was gedwongen, ongeveer een half uur over de leuning van de Johanneskade te hangen, als een volleerde Hollandsche baliekluiver, omdat mijn vrouw zich maar niet kon verzadigen aan het gezicht van de daargelegen waschhuizen en de handigheid van de waschvrouwen. Deze inrichtingen zien er van buiten uit als een grootbooten huis of een kleine badinrichting. Aan de kanten zijn ze open en voorzien van ietwat schuin afloopende tafeltjes, die maar even boven den waterspiegel liggen. Voor ieder tafeltje staat een waschvrouw. Het onderste gedeelte van haar lichaam is geborgen in een waterdichte kuip of bak, voor een deel gevuld met hooi of stroo en in deze kleine ruimte zijn de dames een groot deel van den dag opgesloten. Het waschgoed wordt stuk voor stuk op het bankje gelegd, ingesmeerd met sunlight-zeep en gerost met een boender. Daarna wordt het uitgeknepen en geslagen met een soort groote boterspaan en vervolgens in de rivier afgespoeld. Het spreekt van zelf, dat de stroom het vuile water direct meevoert, zoodat de vrouwen steeds volkomen zuiver water ter beschikking hebben. 't Is

werkelijk een interessant gezicht, deze bedrijvigheid zoo midden in de stad, maar 't meest hebben wij toch bewonderd het geduld van een paar hengelaars, die vlak voor de wasscherijen hun wanhopige liefhebberij uitoefenden. 't Is mogelijk, dat eenig verdwaald vischje, tureluursch door al dat geploeter en geplas, 't eerste, 't beste houvast aangrijpt wat hij krijgen kan en zich op deze wijze laat vangen; - maar 't scheen, dat dergelijke vischjes dan toch schaarsch zijn; ten minste het resultaat van al het hengelen was nihil.

Wij konden echter niet te veel tijd besteden aan de wasscherijen, en daarom - hoewel met moeite - troonde ik mijn vrouw mee en wij dwaalden den kant uit van de haven, waar, eenige van de meest typische buurten bestaan uit geheel Straatsburg.

Om den lezer eenig idee hiervan te geven, gaat hierbij een photographie, voorstellende den hoek, genaamd ‘Hinter der Mühle.’ (Zie vroeger pag. 208.)

De gezelligheid straalt uit iedere straat, uit elk huis, uit ieder venster, en telkens heeft men een ander gezicht vol afwisseling op dit aardige stadskwartier.

Een interessante wandeling maakten wij ook langs een gedeelte van de vestingwerken door de z.g. Wallstrassen. Hoewel de zware wallen, bastions en andere militaire werken het uitzicht belemmeren, krijgt men toch een idee van wat een moderne vesting is en vooral het eindje van de haven tot de Metzger-Thor is een van de mooiste gedeelten, daar dit nog langs het oude gedeelte van Straatsburg loopt.

Langs de oude Vischmarkt, ook een typisch hoekje, kwamen wij weer in het hartje van de oude stad uit en stonden, zonder het zelf te weten, plotseling voor de bekende ‘Temple Neuf’, waar vroeger de rijke bibliotheek gevestigd was, die gedurende het beleg totaal is verbrand. De tegenwoordige kerk is een fraai Romaansch gebouw, dat alleen het nadeel heeft, dat het wat dicht bij den Dom staat en dus niet veel de aandacht trekt. In dit opzicht is de Jung St.-Peterskerk gelukkiger, die meer in het nieuwe kwartier ligt. 't Is een mooie, stevige koepelbouw, die inwendig rijk versierd wordt.

Ik zou nu nog veel kunnen vertellen over de nijverheid van Straatsburg, over de kolossale tabaksfabrieken, de leerlooierijen, de machinefabrieken en - als men dat bij de nijverheid wil rekenen - over de welbekende paté's de foie-gras. Ik hoop echter, dat de lezer uit al het voorgaande een eenigszins duidelijke voorstelling zal hebben gekregen van deze schoone en aantrekkelijke stad, en ga dus liever tot wat anders over.

Een uitstapje in het Schwarzwald. Tribery en zijn waterval.

Den volgenden morgen reeds vroeg stapten wij in den trein, die ons het Zwarte Woud in zou voeren. De spoorweg beschrijft een wijden kring om de stad door de tuinen en boomgaarden, die haar in 't Zuiden omgeven, en voert ons langs Kehl naar het stadje Appenweier. Daar vallen wij in handen van de Badensche staatsspoorwegen en moeten dus overstappen om in Offenburg te komen. Zoodra wij Appenweier hebben verlaten, rolt de trein al dadelijk langs den voet van de bergen en het landschap wordt hoe langer hoe mooier. Aan de rechterzijde glijdt de blik onbelemmerd over de uitgestrekte Rijnvlakte, waarin de Straatsburger Domtoren als een baken omhoogsteekt, en reikt tot aan de Vogeezen, heel ginds in de verte. Naar links wordt het uitzicht beperkt door de schilderachtige hellingen, die ook hier reeds voor het grootste deel met dennenbosschen zijn bezet. Het Zwarte Woud ontleent, zooals men weet, zijn naam aan de donkere kleur, die de groote wouden daaraan geven, en voorwaar, het groen is donker en de wouden zijn groot. Als men 't niet gezien heeft, kan men zich moeilijk daarvan een voorstelling maken.

(*Wordt vervolgd.*)

Stadskiekje.

Wat geven die oude stadssingels onzen Hollandschen steden toch een frisch en prettig aanzien, vooral als er, gelijk op dit Rotterdamsch gezichtje, een slanke molen in het heldere water te spiegelen staat. Die molen, zoo midden in de stad, is wel een zeldzaamheid; hij dagteekent dan ook uit den tijd, toen de Vest de westgrens der stad vormde. Vóór eeuwen stond op deze plek een der ronde torenhuizen, waaruit van de voorbijvarende schepen tol geïnd werd; het heette, naar een pastoor der nabijgelegen St.-Andrieskerk, de Jan-Vetten-toren. Toen in 1736 de korenmolen ‘De Hoop’ kwam, moest de toren vallen. Sinds dien tijd is er in zijn omgeving heel wat veranderd: het nieuwe *Gymnasium Erasmianum* is gebouwd - op ons prentje ligt er juist een pakschuit voor - en een deel van 't Vestwater is gedempt; 't zal allicht niet lang duren of, omwille van 't overdruk verkeer, wordt het nu nog in wezen zijnde, vriendelijke water, dat langs den molen loopt, geheel drooggelegd en het terrein gehoogd tot een suf-modernen, quasi grootsteedschen boulevard, waar de degelijke molen heelemaal een mal figuur bij maken zal. Reeds nu moet hij met den nieuwen tijd mee: zijn slanke romp is met kleurige reclame'd bedekt; als dat zoo doorgaat, zal zijn ouderwetscheerbiedwaardig voorkomen teloor gaan onder deze nieuwe gedaante van geïmproviseerden reclamezuil, maar - nieuwe tijden, nieuwe zeden, zegt de molenaar, wiens zak er wel bij vaart.

[Nummer 32]

Het middagmaal.
Naar de schilderij van B.J. Blommers.

't Gaat er maar eenvoudigjes langsheen bij Blommers' landlui: vader met zijn kinderen zit aan den gedekten disch; 't drietal pikt met graagte uit den schotel met dampende aardappelen, dien moeder op tafel heeft gezet; moeders stoel staat al klaar; ze heeft nog wat te scharrelen in gindsche etenskast; als ze niet gauw opschiet en bijschuift, is de bodem van den schotel te zien, eer ze zit.

HET MIDDAGMAAL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN B.J. BLOMMERS.

't Zijn maar arme menschen: dat is wel te zien aan de om-

geving, aan de kleedij van ouders en kinderen. De grond is met roode plavuizen gedekt, het huisraad is meer dan schamel en op tafel is 't ook lang geen overvloed. Toch zijn ze tevreden, want het beste, wat een mensch op aarde verlangen kan: gezondheid, is hun deel, al moeten ze dan ook wat hard werken. Vader is van vroeg tot laat in de weer, moeder helpt dapper mee, en als de jongens wat grooter zijn, zullen ze ook zoo langzamerhand de handen uit de mouwen leeren steken. Ze zien er frisch en gezond uit, beter dan menig kind van welgestelde stadsouders, dat niet als zij, dag in dag uit de gezonde Goirsche lucht inademt.

De schilder Blommers is te midden van dezen landelijken eenvoud even best op zijn gemak als in zijn mooie Scheveningsche villa: het simpele, onopgesmukte leven dezer landlieden trekt hem aan, zooals hij ook de Hollandsche visschers graag in hun dagelijksch doen gadeslaat en weergeeft. Hierin evenaarde hij Israëls; maar, waar deze meester bij voorkeur het weemoedige en de van weemoed omschemerde jeugd-vreugde verbeeldt, daar zoekt Blommers het krachtige en blije, om het op zijn doeken neer te zetten in forsche, sappige kleuren.

Dit werk, lang een sieraad van het kabinet van een bekend kunstliefhebber, werd in 't begin van dit jaar op een schilderijenveiling te Amsterdam tot hoogen prijs verkocht.

Een dief in den nacht.
Oorspronkelijk verhaal van Louise Stratenus.
(*Vervolg.*)

Reeds den volgenden avond kwam de detective uit Rotterdam de beide dienstboden en het kind ondervragen naar hunne wandeling in het bosch; Betje en Dientje vonden geen woorden genoeg om den man, den wagen en het kreupele kind onder de donkerste vormen te beschrijven; Meta daarentegen schilderde vader en zoontje met de zonnigste kleuren.

‘Men zou hier kunnen leeren, hoe dezelfde zaken van twee kanten te bezien,’ sprak hij ten slotte glimlachend tot de vrouw des huizes, die de antwoorden van het drietal zwijgend had aangehoord.

‘O!’ verklaarde Betje, zeer gebelgd over het feit, dat men niet meer waarde aan haar getuigenis scheen te hechten; ‘de verklaringen van twee volwassen menschen zullen toch wel opwegen tegen de sprookjes van zulk een kleuter!’

‘Zeker, zeker!’ sprak de detective bedarend. ‘Gelukkig echter voor den beklaagde, heb ik, op mijn telegraphische vragen om inlichtingen betreffende zijn verleden, de meest bevredigende antwoorden ontvangen. Tot het uitbreken van die ongelukkige staking toe is hij, zijn leven lang, een voorbeeldig man geweest. Het schijnt haast onmogelijk, dat zoo iemand opeens een boosdoener zou worden.’

‘Er gebeuren wel meer onmogelijke dingen,’ sprak de dienstbode plechtig. ‘Ik kan dan maar zeggen, dat ik wel honderd gulden gaf, als ik dien dag nooit naar het bosch gegaan was en mijn kameraad ook niet. De vent is in staat ons beiden, als hij later loskomt, uit wraak te vermoorden. Maar de waarheid zeggen zal ik toch!’

‘Hij zal er niet aan denken, je kwaad te doen, Bet,’ zei Meta ernstig. ‘Ik begrijp niet, dat je altijd zoo bang bent voor niets!’

‘Voor niets?’ gilde de dienstbode gebelgd: ‘Ik zou wel eens willen weten, wanneer ik dat geweest ben!’

‘Och, zoo dikwijls! Denk nog maar eens aan dien dag in het bosch. Gij waart allebei als wezels, zelfs voor dien mijnheer, die onverwacht uit de struiken kwam. Gij weet nog wel, dien mijnheer met dat litteeken als een ster op het gezicht.’

De detective, die altijd gaarne had, dat er strijd tusschen zijn getuigen kwam, meenende, dat er licht een vonkje van waarheid kon spatten uit zulk een botsing, keek snel op, maar zei toch op zeer rustigen toon:

‘Kom eens hier, kleine meid, die tocht van u schijnt vol avonturen te zijn geweest. Gij hebt mij nog niets van een ontmoeting met een vreemden heer verteld.’

‘O!’ verklaarde Dientje geringschattend, ‘die had niets met de heele zaak te maken.’

‘Dat komt er niet op aan,’ hield de man lachend staande: ‘Ik ben nu eenmaal heel nieuwsgierig van aard en hoor graag het een en ander. Gij zijt dus geschrokken, dien dag, van iemand, die onverwacht voor u stond?’

‘Ja, mijnheer,’ gaf Meta rustig ten antwoord. ‘Betje en Dientje ontstelden vreeselijk van hem. Hij kwam ook opeens uit het kreupelhout; maar dat was heel natuurlijk, want hij was in het bosch verdwaald geraakt.’

‘O! zoo; een vreemde manier den weg terug te vinden, door het struikgewas in te gaan! Maar hij was hier dus onbekend? Vertel mij eens alles van die ontmoeting.’

Het kind voldeed aanstonds aan zijn verzoek, terwijl haar toehoorder met zijn gewonen onverschilligen glimlach, schijnbaar half verstrooid, bleef luisteren. Toen zij gedaan had, klopte hij haar op den schouder en zei lachend:

‘Van gemis aan dapperheid zal men u zeker niet beschuldigen; maar is het u niet in de gedachten gekomen, kleintje, dat het wel eens onvoorzichtig kon zijn, zoo maar dadelijk kennis aan te knoopen met een wildvreemde?’

‘Wel neen, mijnheer; want hij zag er heel fatsoenlijk en vriendelijk uit en praatte zoo aardig met mij.’

‘Juist, juist! En gij hebt hem waarschijnlijk van het doel van uw tocht verteld?’

‘Ja, zeker.’

‘En ook van het geschenk van mijnheer Leeuwenburg?’

‘Ja, hij was niet zooals de meeste menschen, die niet letten op hetgeen kinderen vertellen. Hij luisterde met evenveel belangstelling, alsof ik een groote dame ware geweest en moest alles weten. Dat is zoo prettig, ziet u. Meestal zeggen de menschen “ja”, als men hun iets gezegd heeft, waar zij *neen* op moesten antwoorden, en dan staat men zoo verlegen te kijken.’

‘Gij hebt groot gelijk!’ sprak de detective, haar met groote instemming toeknikkende; ‘volwassenen geven gewoonlijk veel te weinig acht op kindertaal. Mij zal men daarvan ten minste niet beschuldigen. Ik herinner mij te goed, dat men uit den mond der kinderen de wijsheid hoort en... vaak een menigte nuttige zaken ook. Vertel mij dus nog eens iets van uw mede-wandelaar: waar droeg hij dat litteeken, waarvan gij daar straks hebt gesproken?’

‘Op de wang, vlak onder het rechteroog.’

De bezoeker stond, tot aller verbazing, op eens op en zich tot de vrouw des huizes wendende, zei hij opgeruimd:

‘Als alle zaken, die mij toevertrouwd worden, zoo spoedig waren opgehelderd, zou ik een Europeeschen roem verwerven, mevrouw. Ik ga thans den heer Leeuwenburg gelukwenschen, want het gestolen geld is teruggevonden.’

‘Teruggevonden? Hier? Op dit oogenblik?’ riep Meta uit, terwijl de overigen hem verbaasd aanstaarden.

‘Neen, niet hier,’ klonk het lachend. ‘Maar van u heb ik toch vernomen, waar het te vinden is. Bij de justitie te Rotterdam. De dief heeft er niet veel plezier van gehad en zal zijn straf niet ontloopen. Wat uw vriend den staker betreft, hij zal morgen zeker weder op vrije voeten zijn en hij heeft dat aan uw omstandig verhaal te danken.’

‘O! mama, mama!’ riep het kind, haar moeder om den hals vallende: ‘U hoort het, hij is onschuldig! Ik had wel gelijk!’

‘Goddank voor zijn vrouw en kinderen!’ zei mevrouw Van Oudwijk; ‘maar wie heeft het dan gedaan, mijnheer?’

‘De onbekende tochtgenoot van uw dochtertje, mevrouw, een allergevaarlijkst sujet.’

Betje en Dientje sloegen de handen in elkaar en riepen zegevierend uit, of zij geen gelijk hadden gehad, van hem te schrikken?

Meta alleen was nog niet overtuigd.

‘Maar hij was een mijnheer,’ zei ze weifelend, ‘hij zag er zoo fatsoenlijk uit!’

‘Ja,’ antwoordde de detective, ‘hij is iemand van goeden huize, maar heeft van kindsbeen af niet gedeugd. Zijn vader kon hem nooit anders dan met klappen naar school krijgen en ook later was hij te lui om iets uit te voeren. Na den dood zijner ouders, maakte hij in een enkel jaar tijds te Parijs hun erfdeel op en van dat oogenblik af leefde hij van schurkenstreken. Onlangs werd hij opgepakt, tengevolge van een mislukte poging tot inbraak en vond men een som van eenige duizenden bij hem, waarvan men zich de herkomst onmogelijk kon verklaren. Men behoeft niet verder te zoeken nu. Dat litteeken, door hem in Frankrijk opgedaan, heeft hem verraden. Die Wildervank mag van geluk spreken; want de zaak zag er waarlijk leelijk voor hem uit. Goeden avond thans, kleine. Hoe eer de ongelukkige weer op vrije voeten komt, hoe beter voor hem. Ik zal, op weg naar mijnheer Leeuwenburg, een rijtuig bestellen en rijd dan van hem terstond nog naar den officier van Justitie.’

Meta was zóó blij, dat zij haar vreugde uitjubelde en hem met dankbetuigingen overlaadde. Zij vroeg hem zelfs, in haar erkentelijkheid voor zijn hulp, of zij hem van haar speelgoed mee mocht geven voor zijn kindertjes; maar hij verklaarde lachend nog ongehuwd te zijn en zich ruimschoots beloond te achten door hare tevredenheid.

‘Dus had het kind dan toch gelijk!’ mompelde Allard Leeuwenburg bij zichzelven, toen de detective, die hem alles was komen meedeelen, hem wederom verlaten had, voorzien van een mooie som voor zijn moeite. ‘O! zulke onschuldige oogen! Zij zien scherper dan wij en dringen tot de harten door. Wee den mensch, die door een kind gewantrouwd wordt; in hem kan niet veel goeds meer schuilen. Ik dank God, dat zij mij heeft doen beloven iets aan te wenden tot zijn behoud; maar intusschen brengt hij den nacht in de gevangenis door, heeft hij heden die schande doorleefd en verkeert zijne vrouw thans nog in den grootsten angst. Dat alles is een schandelijk onrecht en ik moet het herstellen zooveel in mijn vermogen ligt, maar hoe? Geld kan niet alles goedmaken. Wij moeten iets doen, om te toonen, dat hij ieders vertrouwen waardig is. Ik wed, dat, als dat kind hier was, zij mij wel een weg daartoe zou aanwijzen; maar ik wil den ongelukkige bij zijn loskomen opwachten en ik kan onmogelijk naar het huis der Van Oudwijk's gaan... en misschien zal

het Meta ook dubbel plezier doen, als het plan uit mij zelven komt. Maar *welk* plan?'

Urenlang bleef hij er over peinzen, maar niet zonder gevolg; want den volgenden ochtend aan het ontbijt vond het kind op haar bord een brief liggen, door een boerenjongen dien morgen vroeg gebracht.

'Van *wie* kan dat nu komen?' vroeg de kleine, bevend van opgewondenheid.

Haar moeder antwoordde niet. Zij had het schrift herkend.

'Ik zal het u voorlezen!' hernam Meta, den omslag haastig losscheurend, en mevrouw Van Oudwijk hoorde het volgende:

> 'Mijn klein vriendinnetje!
>
> 'Uw hart heeft gelijk gehad, toen het weigerde aan de schuld van uw beschermeling te gelooven. Alles scheen hem aan te klagen; niemand heeft zich dan ook iets te verwijten tegenover hem; maar toch heeft de man er onder geleden, en dat wil ik gaarne herstellen, voor zoover het in mijn vermogen ligt. Ik zal het stuk grond, dat achter mijn woning te koop is, overnemen en hem daarover als tuinman aanstellen. Er staat nog een huisje op, dat hij met zijn gezin betrekken kan en zoodoende zal hij niet alleen zijn brood kunnen verdienen, maar ook in eere worden hersteld. Wat de bloemen en vruchten betreft, die daar zullen groeien, zij zullen voor u wezen; want zij passen beter bij u dan bij.
>
> Uw ouden vriend
> ALLARD LEEUWENBURG.'

'O, mama!' riep Meta ademloos uit. 'Is wel ooit iemand half zoo lief geweest? Hoe verdrietig, dat hij altijd zoo heel alleen moet wezen. Hij doet mij telkens plezier en maakt nu ook weer Wildervank zoo gelukkig; maar hem vergeet iedereen!'

Ook ditmaal volgde er geen antwoord, slechts brandend zelfverwijt in het hart dergene, die hem het eerst vergeten had.

VII.

Het was winter geworden en de staker, wiens ellende nu voor goed voorbij was, gevoelde zich zoo gelukkig als nooit te voren in zijn leven. De ondervinding was voor hem een heilzame leermeesteres geweest. Hij had ingezien, hoe dwaas en gevaarlijk het was naar het onbereikbare te willen grijpen, hoe er ten allen tijde rijken en armen zouden bestaan en niet elkeen hetzelfde lot kon hebben.

Zijn hoogst eenvoudige woning kwam hem voor als een paleis, nu hij zich het verblijf in den kermiswagen herinnerde. Hier verdiende hij slechts tien gulden in de week, maar bleef hij tevens bewaard voor de verleidingen, de voorbeelden van weelde in een groote stad. Zijn kinderen groeiden als kooltjes, de gebrekkige knaap kwam met den dag bij, dank zij de melkkuur, waaraan zijn meester den jongen had onderworpen, en hij zelf werkte van morgen tot avond voort en als hij veel meer verricht had dan zijn dagtaak hem voorschreef, als hij van allerlei had uitgevoerd, dat Leeuwenburg nooit van hem gevorderd zou hebben, maar hem dikwijls veel geld uitspaarde; wanneer hij dan huiswaarts keerde, bedauwd met het heilige zweet van den arbeid, trotsch op ieders vertrouwen, dat hij *wist* te hebben verdiend, dan gevoelde hij het 'menschwaardig' bestaan te leiden, hem zoo geheel anders door de vijanden van zijn geweten voorgesteld en de stralende oogen der vrouw, die hem verwelkomde, zeiden hem, dat hij zich daarin niet had vergist.

Zij ook was gelukkig en zelfs omtrent de toekomst gerust; want hier, waar men vrij woning, vuur en licht had, waar de patroon nog telkens een extraatje schonk, in den vorm van etenswaren en kleederen, en men ook spoedig groenten en aardappelen voor niet zou hebben, hier was het geen kunst wekelijks een rijksdaalder op de spaarbank te brengen.

Mie alleen was in den aanvang de doorn tusschen hunne rozen geweest, maar onvriendelijke lieden heeft men overal. Mijnheer Nurksch heeft ook zijn vrouw en zusters en tantes en nichten. Zij hadden dus besloten te trachten haar te verdragen. De kinderen deden nog beter: zij stalen haar hart, en toen die schijnbaar onneembare vesting bestormd was geworden door de niets ontziende jeugd, slopen ook de ouders hen door de geslagen bres achterna.

Mie begon er zelfs hard over te denken, den kleinen kreupele tot haar universeel erfgenaam te benoemen.

‘Kinderen zijn gespuis,’ verklaarde zij aan haar meester, wien zij op een morgen kwam verzoeken, dat voor haar in orde te brengen; ‘maar dat neemt niet weg, dat als zij er eenmaal zijn, men toch iets voor hen moet doen.’

De eenzame man kon niet nalaten te glimlachen over haar gebrekkige logica. Hij ook herinnerde zich de dagen, nog zoo kort geleden, waarop hij kinderen als een kwelling, minstens even groot als de kikvorschenplaag van Egypte, had geacht en nu... kon hij vaak met dwaas verlangen aan het venster staan, te vergeefs uitkijkende naar een kleine gedaante, die zich niet dan heel zelden meer op het met *cokes* bestrooide zandpad vertoonde.

(*Wordt vervolgd.*)

Merkwaardigheden van Straatsburg, door J.F. Nuyens. (*Vervolg.*)

De bergen strekken zich uren en uren aaneen uit naar alle zijden en overal ontwaart men de uitgestrekte bosschen, bestaande uit dennen en nog eens dennen! 't Is waar, er staan ook enkele beuken tusschen en hier en daar wat eiken, maar zeker 99 percent van het geheel wordt toch gevormd door dennen. En wat voor dennen! Boomen van 30 en 40 M. hoog en 3 of 4 M. in omtrek zijn geen zeldzaamheid, want men moet de dennen van het Schwarzwald niet vergelijken met hun naamgenooten, die in ons land op heidevelden of anderen schralen grond worden gekweekt. En evenmin moet men denken, dat het gezicht op al die dennen, dennen en nog eens dennen zal gaan vervelen. De afwisselende vormen der bergen, de kale rotsen, die hier en daar te voorschijn komen, en bovenal de stadjes en dorpjes, die in de zijdalen verscholen liggen, geven een afwisseling, die het Zwarte Woud maakt tot een der schoonste streken van geheel Europa.

Het eigenlijke mooi van ons tochtje begon voorgoed in Offenburg. Daar begint nl. de beroemde ‘Schwarzwald-bahn’, de lijn, die de Rijnvlakte verbindt met Constanz in Zwitserland. Deze spoorweg is een der schoonste van geheel Duitschland, niet alleen om het verrukkelijke landschap, waardoor zij loopt, maar vooral ook door de stoutheid van haar constructie. Men heeft hier te doen met een bergspoorweg in de ware beteekenis van het woord en verbazend zijn de moeilijkheden, die de ingenieurs hebben moeten over winnen. Voor een groot deel kon de lijn niet aangelegd worden door het een of ander dal, daar de noodige ruimte hiervoor ontbrak. Evenmin kon men gebruik maken van een hoogvlakte, daar de ruwe bergklompen van het Zwarte Woud wild en woest door elkaar zijn gesmeten en diepe kloven en ravijnen vormen of wel breede, golvende dalen, door hooge toppen

omgeven. Daarbij komt, dat de baan sterk rijst. Offenburg, het beginpunt, ligt 161 M. boven de zee; St.-Georges daarentegen, het hoogste punt, midden in het Zwarte Woud, ligt op een hoogte van 805 M.

'tSpreekt van zelf, dat een dergelijke lijn een opeenvolging vertoont van bruggen, viaducten en tunnels en dikwijls allerlei kronkelingen en bochten moet maken om zijn weg te kunnen vervolgen.

Bij Offenburg gaat de spoorweg het dal van de Kinzig binnen. Offenburg zelf is een allerliefst stadje met aardige en vroolijke wandelingen op de plaats van de vroegere wallen en van uit den trein heeft men een gezellig gezicht op de hooggelegen wegen en vriendelijke villa's. In de omstreken - d.w.z. in de Rijnvlakte - wordt machtig veel gedaan aan de aardappelteelt en dat is zeker de reden, dat de Offenburgers in 1853 in hun stad een standbeeld hebben opgericht voor den Engelschen admiraal Drake, die in 1586 de aardappel in Europa invoerde.

In het begin, dat is tot aan Haslach, is het dal van de Kinzig vrij breed, zoodat er ruimte genoeg overblijft voor den spoorweg, hoewel deze over 't algemeen langs de berghelling is aangelegd en hooger ligt dan het dal. Bijna overal kunnen wij het riviertje zien, een echten bergstroom, die met snellen loop zich naar den Rijn spoedt. Hier en daar vormt hij kleine watervallen; elders bruist hij over een breede ondiepte vol grint en rotsblokken; op andere plaatsen weer brengt hij molens in beweging en toont zich zoo kalm en rustig, alsof hij nooit eenig kwaad kon doen. En toch is de Kinzig, zooals reeds gezegd is, een lastig en soms gevaarlijk riviertje, dat in den wintertijd rare grappen kan verkoopen.

Onbeschrijflijk schoon echter is het dal, waardoor de kleine stroom loopt. Het prachtigste uitzicht valt overal te genieten. Steeds dwaalt het oog over de zware dennenbosschen, die geen einde nemen. Hier en daar zien wij de houthakkers aan den arbeid. Groote kale plekken op de bergen getuigen van hun werk en bij duizenden liggen de boomstammen opgestapeld, om grootendeels hun weg te vinden naar Holland. Elders stijgt de rook omhoog van de kolenbranders, of wel, de oogst wordt binnengehaald van de akkers, die hier en daar te midden van de bosschen verscholen liggen. Maar boven beschrijving schoon is de natuur in de vele zijdalen of valleien, die zich links en rechts tusschen de woeste bergtoppen bevinden.

Vriendelijke steden en dorpjes liggen daar verscholen, als 't ware geheel afgescheiden van het rumoer der wereld. Diepe rust en ongestoorde vrede gaan daar samen met aanhoudende werkzaamheid! De huizen liggen in het dal verscholen als in een nest en scharen zich rondom het bevallige kerkje. De akkers kruipen langs de bergen omhoog en gaan hoogerop over in de bosschen, en een kring van bergen beveiligt de bewoners tegen ruwe winden en maakt het dal voor hen als 't ware tot een klein vaderland, waar zij alles kunnen vinden, om hun behoeften te bevredigen. Niets schooner dan deze herhaalde afwisseling, die toch overal den stempel vertoont van het hoogste schoon!

De bewoners van het Schwarzwald houden niet van zwerven,

maar zijn met hart en ziel aan hun geboortegrond gehecht. Vandaar nog overal de kenmerkende zeden en de typische kleederdrachten. Armoede is in het Zwarte Woud zoo goed als onbekend. Land- en bergbouw en nijverheid geven ieder brood en een van de hoofdtakken van bestaan zijn de bekende uurwerkmakerijen en het houtsnijden. De Schwarzwalder klokken zijn overal bekend en de grootere en kleinere staaltjes van houtsnijkunst vinden eveneens hun weg over de geheele wereld.

MGR. DR. R. CORTEN,
DIRECTEUR VAN ROLDUC.

Bij Haslach wordt het dal van de Kinzig nauwer en hier en daar heeft het al moeite gekost, een geschikte plaats te vinden of te maken, om den spoorweg langs te leggen. Bij Hausach wordt dit nog erger. Hier en daar is de weg in de helling van den berg uitgehouwen en tusschenbeiden blikt het oog in een ijzingwekkende diepte, langs welker kanten de trein rakelings voortratelt. Maar bij Hornberg begint het meest interessante gedeelte van de lijn, dat tot aan St.-Georgen, over een afstand van 29 K.M. bijna geheel in de rots is uitgehouwen en een opeenvolging vertoont van tunnels en viaducten. Het dal wordt hier zoo nauw, dat op sommige plaatsen nauwelijks ruimte overblijft voor de Gutach en voor de spoorlijn. De weg schijnt tusschenbeiden aan de bergen te hangen en een klein ongeluk zou hier verschrikkelijke gevolgen hebben.

AFBEELDING OP WARE GROOTTE DER BRONZEN GEDENKPLAAT VAN ROLDUC'S EEUWFEEST, ONTWORPEN DOOR J.H. BROM TE UTRECHT.

Hornberg is een allerliefst stadje. Het station ligt heel wat hooger dan het plaatsje, zoodat wij van uit den trein op de huizen in de diepte neerblikken. Onmiddellijk aan de overzijde echter rijzen de bergen weer steil omhoog, (want Hornberg ligt in het nauwe dal gekneld) en hoog in de lucht, aan den voet der bosschen, ligt uiterst schilderachtig het oude slot en vlak daarbij het slothotel. 't Spreekt van zelf, dat het in deze bekoorlijke streek in den zomer wemelt van toeristen.

Een eind voorbij Hornberg wordt het dal nog nauwer en in het gedeelte, dat ‘die Hölle’ genoemd wordt, loopt de trein in letterlijken zin vast. De ingenieurs zijn daar gedwongen geweest, de lijn spiraalvormig om den Eisenberg heen naar boven te laten klimmen, en in deze spiraal ter lengte van ongeveer 4 K.M. vindt men vier ietwat grootere en zes kleine tunnels. Op zeker punt van de lijn ziet men langs den steilen bergwand diep beneden zich het eind, dat men zooeven heeft afgelegd.

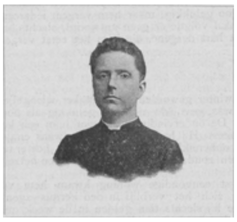

MGR. DR. W. NOLENS,
LEERAAR TE ROLDUC.

Deze opeenvolging van tunnels, waarbij men telkens andere woest-schilderachtige berglandschappen te zien krijgt, duurt voort tot Triberg, een der schoonst gelegen stadjes midden in het

Schwarzwald. Hier waren wij aan het einde van ons uitstapje. Het station Triberg ligt 618 M. boven de zee, maar het stadje ligt nog hooger ni. 686 M. Men kan wel merken, dat men zich niet meer bevindt in de laagvlakte. De temperatuur hier in de bergen is een paar graden lager dan in Straatsburg, maar 't spreekt van zelf, dat dit bij betrokken lucht het best te merken is. Bij fellen zonneschijn kaatsen de bergen zooveel warmte terug, dat het temperatuursverschil meer dan opgeheven wordt. Even voorbij het station begint de tweede groote spiraal van den spoorweg op den weg naar Villinges. Vanaf het station Triberg kunnen wij hoog op den berg het eerste gedeelte zien van de lijn en nog een 50 M. hooger komt de spoorweg weer uit een tunnel te

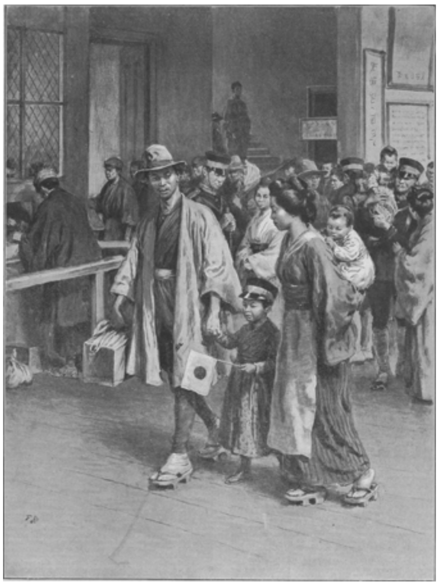

VERTREK VAN JAPANSCHE SOLDATEN NAAR HET OORLOGSVELD. Afscheid aan een spoorwegstation.

voorschijn na zoodoende een weg van ruim 3 K.M. afgelegd te hebben, ten einde in rechte lijn ongeveer 200 M. verder te komen.

Het stadje Triberg ligt ongeveer een kwartier gaans van het station verwijderd, en maakt een allergezelligsten indruk. Bij een grooten brand in 1826 is het zoowat totaal verwoest en daarna weer opgebouwd, zoodat het er nog tamelijk nieuw uitziet. Het spreekt van zelf, dat het hier krioelt van hotels, want Triberg is het groote middelpunt van het vreemdelingenverkeer in het Schwarzwald. Door zijn gunstige ligging in een beschutte vallei, te midden van schoone bosschen en wandelingen, is het niet alleen een gezochte badplaats in den zomer, maar ook een bevoorrechte verblijfplaats in het voor- of najaar voor hen, die zich ietwat willen acclimatiseeren, alvorens verder naar het zuiden te gaan of naar het noorden terug te keeren.

Door dit drukke bezoek is Triberg een florissant stadje, en onder de kleine 3000 inwoners vindt men geen armen. Maar dit is niet de eenige reden van de welvaart. Triberg toch is tevens een middelpunt van de klokkenmakerij en het houtsnijden, en in de Gewerbehalle - wij zouden zeggen: ‘het nijverheidsmuseum’ wordt een doorloopende tentoonstelling gehouden van alle mogelijke horloges, klokken en andere uurwerken, die hier vervaardigd worden.

Het groote aantrekkingspunt echter van Triberg is zijn beroemde waterval, die de schoonste is van Duitschland en een der schoonste van Europa. Het spreekt dus van zelf, dat onze eerste wandeling hierheen gericht was.

De weg daarheen voert door het stadje, waar wij op verschillende plaatsen reeds de beek zagen, die hoog uit de bergen komt, en haar vroolijk geklater hoorden, als zij driftig voorwaarts spoedt, om ook haar deel aan den waterschat van den Rijn te brengen.

Aan het andere eind van de hoofdstraat draaide de weg links af, liep het bosch in en bracht ons in vijf minuten bij een steil rotsblok, vanwaar wij het schoonste, uitzicht hadden op den waterval in zijn geheel.

Hoog van boven komt de Gutach naar beneden stormen en vormt een waterval van zeven verdiepingen, die te zamen een hoogte van 150 M. bereiken. Over kolossale granietbrokken spat en schuimt het water heen, nu eens breeder, dan weer smaller, tusschenbeide een vijvertje vormend, waar de beek tijdelijk schijnt te rusten, om even verder weer met vernieuwde woede het dal te zoeken.

Van beneden af reikt het oog tot hoog boven op den berg en volgt den geheelen loop van de beek, die als een reusachtige slang zich door en over de rotsen wringt en uit de diepte der bosschen te voorschijn schijnt te komen. Bij dezen waterval hoort men niet het woeste gedonder van den Rijn bij Schaffhausen of van andere groote watervallen, maar een aanhoudend geklater, gedruis en gespurtel, dat meer gezellig en lief dan wel overweldigend is. De omgeving van de Gutach voltooit dit geheele grootsche natuurtafereel en is als 't ware de schoone lijst, die de schilderij nog des te meer doet spreken. De geheele helling van den berg aan weerszijden van den waterval is bedekt met prachtige, zware dennenbosschen, waardoor een voetpad kronkelt, ten deele in de rotsen uitgehouwen, dat den bezoeker in staat stelt den loop van den waterval geheel te volgen. Beklimt men dit pad (een echten bergweg), dan heeft men telkens een nieuw gezicht op den waterval, op het dal en de omliggende bergen, en moeilijk is het te zeggen, vanwaar men het schoonste uitzicht heeft op deze prachtige natuur.

Op verschillende hoogten liggen drie bruggen over den schuimenden stroom en van hier af gezien, schijnt het van boven komende water alles te zullen verwoesten, totdat het onder onze voeten doorstormt en diep beneden ons in de bosschen verdwijnt.

Hoe heerlijk is het, in deze wondervolle omgeving rond te dwalen! De geurige dennenlucht verkwikt en versterkt de longen. Het dichte loof der zware boomen tempert het felle zonlicht en keert de al te warme zonnestralen af. Dwaalt men wat verder van den weg af, dan wordt de geheimzinnige stilte van het woud alleen verbroken door het geklater van den waterval, dat tot diep in het bosch doordringt. Hier en daar klinkt het geluid van de bijl der houthakkers; soms springt een schichtig eekhoorntje van den eenen tak op den anderen en op enkele plaatsen zien wij duidelijke sporen, dat er ook nog wel grof wild rondzwerft op de bergen van het Schwarzwald!

Wij wandelden geheel langs den waterval, totdat wij boven uitkwamen op de plaats, waar de Gutach uit de bergen te voorschijn komt. Daar staat een betrekkelijk klein gebouw, de electrische centrale, vanwaar uit Triberg met den waterval en geheel zijn omgeving des avonds electrisch wordt verlicht. Hier geen smook van steenkolen, geen geraas en gestamp van machines, geen stoom en walm uit pijpen en schoorsteenen; - de beek zelf levert de beweegkracht, die omgezet wordt in electriciteit! Gemakkelijker kan het al niet.

Langs het steenachtig en hobbelig pad, dat nog verder naar boven voert, kwamen wij na een vermoeiende klimpartij aan het hotel 'Zum Wasserfall,' dat 894 M. boven de zee en ruim 200 M. boven Triberg zelf is gelegen. Na een kleine verkwikking daalden wij langs een anderen weg, maar steeds door het bosch, weer naar de stad af, waar wij braaf vermoeid, maar opgetogen over het natuurschoon van het Schwarzwald, in den namiddag weer terugkeerden.

Triberg is gewoonlijk des zomers vol vreemdelingen. Meestal zijn de hotels alle bezet en de tourist, die in deze streek maar een dagje komt doorbrengen, doet het best, zijn maaltijden niet in een der hotels te houden, maar aan het buffet van het station. 't Is den hotelhouders ook niet kwalijk te nemen, dat zij in de eerste plaats hun aandacht wijden aan de logé's en daarna aan de losse bezoekers, die om zoo te zeggen, maar bijloopers zijn. Gedachtig aan dezen wijzen regel, deden wij aldus en beklommen daarna nog even den berg, die vlak tegenover het station ligt. Van boven af heeft men een fraai uitzicht op de omgeving van Triberg en op de vele villa's, die hier overal gebouwd zijn of nog steeds bijgebouwd worden, en 't blijkt duidelijk, dat deze fraaie streek nog lang niet het hoogste punt van zijn bloei heeft bereikt.

Te midden van het gewoel van het moderne leven, door toeristen uit alle oorden der wereld teweeggebracht, behoudt het Schwarzwald zelf volkomen zijn eigenaardigheden. De Schwarzwalder boerenhuizen met hun schilderachtig uiterlijk ziet men overal in de dalen en op de bergen verspreid. De vrouwen dragen nog steeds de donkere rokken, de kleurige corsages en de typische mutsen met den grooten strik, terwijl de mannen gekleed gaan in donkere dracht, gewoonlijk met rood afgezet. De spoorwegen hebben ook hier wel het een en ander gewijzigd, maar de ijzeren weg is grootendeels gebonden aan de dalen der rivieren en beekjes en daarbuiten leeft de Schwarzwalder te midden zijner bergen nog even afgesloten van de wereld als eenige eeuwen geleden.

Dat is anders het nadeel van de snelle manier van reizen en het uitbreiden van het spoorwegnet: het natuurschoon wordt meer gemeen goed, maar het typische der verschillende landstreken verdwijnt zoetjesaan. 't Is nu maar de vraag of de voordeelen de nadeelen overtreffen.

Tegen den avond stegen wij weer in den trein van Constanz en spoorden opnieuw door de heerlijke dalen, thans badend in den gloed der avondzon. Wie deze schoone streken gezien heeft, kan zich begrijpen, dat de Schwarzwalder met hart en ziel gehecht is aan zijn geboortegrond, waar de aartsvaderlijke wijze van leven samengaat met de huisvlijt, die nog niet verdrongen is door de reusachtige fabrieken van elders, waar de mensch zelf niet veel meer is dan een machine.

't Was reeds donker, toen wij in Straatsburg terugkwamen, en na een glaasje wijn in de Weinstube van het huis Kammerzell zochten wij al spoedig verkwikking in de armen van Morpheus.

(*Slot volgt.*)

Een uitverkoop.
Humoreske door Béha.

Omdat het tijd was te gaan ontbijten, - zoo verhaalt de redacteur van een Parijsch blad - wilde ik juist mijn bureau verlaten, toen de bediende me een der aanteekenblaadjes bracht, die in de wachtkamer gereed liggen, en waarop gedrukt stond:

Naam van den bezoeker:

....

Doel van het bezoek:

....

Met één oogopslag las ik onder den bovensten regel den geschreven naam Louis Lamarque, en onder den tweeden regel het onderstreepte woord: *Dringend*.

Ik kende den bezoeker. Wij waren in dezelfde stad geboren en diensvolgens speel- en schoolmakkers geweest. Hij was tegelijk met mij te Parijs gekomen, doch had met grooter hinderpalen te kampen gehad dan mijn persoontje. Terwijl ik bijna dadelijk een plaats als redacteur opdeed, liep hij van het eene dagbladbureau naar het ander, zonder ergens een vaste aanstelling te kunnen krijgen. Hij leefde in kommervolle omstandigheden van een paar artikelen, die hij tusschenbeide onderdak wist te brengen, en zag zich voortdurend bedreigd de kleine toelage kwijt te raken, die zijn vader, een distillateur, die door de fabricatie van vervalschte chartreuse rijk was geworden, hem alle maanden deed toekomen. Deze waardige fabrikant hield zijn zoon in de zalvende brieven, waarin de maandelijksche bijdrage gewikkeld was, aanhoudend voor oogen, dat een jongmensch van vijf-en-twintig jaren niets meer van anderen mocht verwachten, maar voor zichzelven zorgen moest. De jonge Lamarque trachtte naar zijn beste vermogen daaraan te voldoen, maar zijn pogingen waren tot dusver nog niet met succes bekroond geworden, en - hij at zijn brood in tranen, altijd, wanneer hij iets te eten had.

In het eerste oogenblik wilde ik hem laten antwoorden, dat ik reeds weg was. Maar de slimmerik had wel geweten, waarom hij juist op dit uur kwam. Hij behoefde slechts voor de huisdeur te wachten, tot ik kwam, verzekerd als hij kon zijn, dat de honger mij wel naar buiten zou drijven. Ik besloot dus hem maar liever dadelijk binnen te laten komen.

‘Laat dien heer binnentreden, Martin!’ zei ik tot den bediende, ‘maar aangezien hij waarschijnlijk geld van mij leenen wil, neem je dit vijffrankstuk, en wanneer ik schel en je vraag,

of je mij niet wat geld kunt leenen, dan geef je mij dat geldstuk en zegt, dat het alles is, wat je bezit.'

'U heeft wel gelijk, op uw hoede te zijn, mijnheer de redacteur, want die bezoeker ziet er inderdaad vrij sjofel uit,' meende de dienende geest. 'Hij heeft een broek aan, waarvoor een voddenraper nog geen tien centimes zou geven.'

En de bediende verwijderde zich, verontwaardigd, dat een man, die niet eens een fatsoenlijke broek aan het lijf had, als een goed vriend bij den redacteur van den *Quotidien illustré* durfde aankloppen.

De heer Lamarque was inmiddels het bureau binnengeslopen. 'Ja, ouwe jongen,' zoo begon hij, nog eer ik hem een vraag had kunnen doen, en alsof hij mijn kort gesprek met den bediende had afgeluisterd, 'ja, ik kom eens zien, of ik wat geld van je te leen kan krijgen. Maar hier geldt het een heel bijzonder geval. Ik zal je maar niet vertellen, dat ik sinds acht dagen niets behoorlijks te eten heb gehad, of dat ik vijftig louis d'or noodig heb om een eereschuld te betalen; neen, ik verzoek je slechts om twintig franks, die ik hoe dan ook hebben moet. Eigenlijk heb ik een-en-twintig franks noodig, maar dien eenen frank kan ik er nog wel bijdoen, en dan heb ik altijd nog iets over om een ontbijt te bestellen.'

Hij liet mij inderdaad drie zilveren munten zien, ieder van twintig sous, daarna ging hij voort: 'Den louis d'or, dien je mij nu zult borgen, zal ik je van avond vóór het eten terugbrengen, en zoo je dit misschien niet mocht willen gelooven, zal ik je nog wat anders zeggen: als ik je het geeltje niet vóór vanavond zeven uur heb teruggebracht, dan ben je voor altijd van mij bevrijd, en geef ik je het volmacht, mij door den bediende de deur te laten uitsmijten, zoo ik het ooit weer mocht wagen hier te komen, Verlang je, dat ik je deze volmacht op schrift geef? Je begrijpt toch wel, dat ik mij voor geen geld van de wereld door een woordbreuk de bron van je weldaden zou willen afsnijden? Het spijt me, dat ik je op dit oogenblik niet zeggen kan, wat ik met dat goudstuk wil uitvoeren. Ik kan je slechts verzekeren, dat het een schitterende handelszaak betreft, een zeer winstgevende onderneming, dat zeg ik je.'

De vent had mij aan 't lachen gebracht, en - ik was ontwapend. Ik gaf hem zijn twintig franks en geloof bepaald, dat ik hem bovendien nog uitgenoodigd zou hebben met mij te ontbijten, als hij er niet zoo armzalig had uitgezien. Maar met zulk een broek kon hij zich waarlijk nergens vertoonen. Ik was blij, dat ik hem kwijt was, en vergoot over den naar mijn meening voor immer verloren louis d'or geen enkelen traan. Doch hoe groot was mijn verrassing, toen om zeven uur de bediende op een zekeren eerbiedigen toon kwam aandienen: 'Den heer Lamarque!'

'Aan mijn gegeven woord getrouw,' sprak deze, toen hij binnengelaten was, 'breng ik je bij deze de geleende twintig franks terug. Ik weet, dat je nog wat te werken hebt, en daarom ga ik gauw weer heen, evenwel niet zonder je eens hartelijk bedankt te hebben.'

'En ben je in je onderneming geslaagd?' polste ik.

'Volkomen!'

En hij liet mij vijftig franks zien, die hem na de teruggave der geleende twintig franks nog overbleven.

'Ik maak je mijn compliment,' zei ik. 'Heb je gewed bij de harddraverij?'

'Neen, zoo dom ben ik niet.'

Ik bespeurde bovendien, dat hij een nieuwe broek aanhad, die hem zeker twintig- of vijf-en-twintig franks gekost moest hebben. Nu kon ik mij de hoogere achting verklaren, die onze bureauknecht ditmaal jegens den bezoeker aan den dag legde.

Den volgenden dag bracht Lamarque mij een artikel voor de courant: het handelde over de bank van leening. Het was vrij interessant, en ik nam het derhalve aan. Toen hij de deur uitging, bemerkte ik tot mijn verbazing, dat hij alweer een anderen pantalon droeg, en wel weer een nieuwen.

Twee dagen later kwam hij terug, om het honorarium voor zijn artikel in ontvangst te nemen. Werktuiglijk keek ik naar zijn broek: hij had waarachtig weer een nieuwe aan, - dat was de derde!

Ik had grooten lust hem naar de oorzaak van dien overvloed pantalons te vragen, maar daar ik bespeurde, dat hij zich aan mijn verbazing te goed deed, wilde ik hem op dit punt geen voldoening geven en zweeg.

In den eersten tijd had ik nog verschillende malen gelegenheid hem bij onze redactie of op andere plaatsen te zien, en telkens had hij een nieuwe broek aan. Het merkwaardigste daarbij was, dat hij evenwel steeds hetzelfde meer dan versleten jasje droeg.

Langzamerhand gewende ik er mij nu aan op de broeken te letten, die onze ondergeschikten droegen. En toen ik zoo eenige dagen lang heimelijk de broeken van het personeel van ons blad had gadegeslagen, moest ik tot mijn onuitsprekelijke verwondering de opmerking maken, dat deze overigens hoogst eenvoudige en bescheiden menschen nooit twee dagen achtereen denzelfden pantalon droegen. Er waren er zelfs, die tweemaal daags van broek verwisselden.

Ik was er vast van overtuigd, dat ik de speelbal van de een of andere hallucinatie, of wel zinsbegoocheling was geworden, en besloot deze ziekte, waardoor ik mij zeker belachelijk zou gemaakt hebben, zoo zorgvuldig mogelijk te verbergen. Maar ik voelde zeer goed, dat dit mij vreeselijk lastig viel. Ik werd allengs zwaarmoedig; ik leed ongetwijfeld aan een soort vervolgingswaanzin. En inmiddels duurde die eindelooze broekenverwisseling steeds voort: ik zag pantalons van alle kleuren en alle modellen; eenige stonden den dragers zeer goed, andere waren een weinig te kort of te lang. Men kon wel zien, dat het maar confectiegoed was; doch welk een ontzettend aantal nieuwe broeken waren, sinds ik er acht op sloeg, mijn ziekelijke phantasie voorbijgegaan!

Er bleef geen twijfel meer over: ik leed aan hallucinaties, aan voorbijgaande geestverzwakking, en ik verkeerde ten slotte in gevaar volkomen krankzinnig te worden. Het was hoog tijd, dat ik mij tot een vertrouwbaar geneesheer wendde.

In het diepste geheim raadpleegde ik een specialiteit, niet in broeken, doch in zielsziekten. De man der wetenschap scheen over dezen buitengewonen vorm van geestes-stoornis volstrekt niet verwonderd te zijn; hij sprak van neurasthenie, van overspanning der zenuwen, gaf mij eenige regelen, hoe ik mij te gedragen had, en verlangde daarvoor drie louis d'or.

Ik zag in, dat ik het op die wijze niet lang meer kon uithouden. In mijn omgeving begon het abnormale van mijn toestand de algemeene opmerkzaamheid te trekken. Op zekeren dag, toen een onzer verslaggevers een heel interessant bericht bracht, dat over een gestolen en weer teruggebrachten pantalon handelde, wierp ik het manuscript woedend in de papiermand, en het scheelde niet veel, of ik had den schrijver de deur gewezen.

Eindelijk trof ik mijn maatregelen en deed aanzoek om een langer verlof dan mijn gewone vacantie gaf, want ik had besloten, tot kalmeering mijner zenuwen een groote reis te maken en bij voorkeur zulke vreemde landen te bezoeken, waar mijn spook mij niet vervolgen kon, b.v. Schotland of Afrika; en juist was ik bezig mijn zaken te regelen om ze aan een collega over te dragen, toen de bediende - hij had dien dag alweer een nieuwe broek aan - Lamarque op mijn bureau bracht, ditmaal zonder hem aan te dienen en met alle teekenen der grootste hoogachting.

Op den eersten blik nam ik waar, niet alleen dat mijn vroegere schoolmakker een nieuwen pantalon droeg - dat sprak immers vanzelf - maar ook (wat ik als een verergering van mijn toestand meende te moeten aanzien) dat hij ditmaal ook een

nieuwe jas aanhad. Als het nu met de jassen ook nog begon, dan stond het buiten allen twijfel vast, dat mijn geest door valsche voorstellingen en schijnbeelden gekweld werd, en er bleef mij derhalve niets anders over dan mij in een inrichting voor zielszieken te laten opnemen.

In groote opgewondenheid bood ik den mij onheilspellend wordenden bezoeker een stoel aan. ‘Hoor eens, ouwe jongen,’ sprak hij, ‘ik weet, dat je belang in mij stelt, en daarom kom ik je goed nieuws meedeelen. Ik treed eerstdaags als financieel redacteur aan de *Gazette des records* op. Nu zijn wij collega's, geef mij de hand er op.’

Ik stamelde eenige verwarde woorden bij wijze van gelukwensch.

‘Ik ben je bovendien,’ ging hij voort, ‘over mijn plotselinge welgesteldheid, sinds vier of vijf maanden, een opheldering schuldig. Je herinnert je nog wel den dag, toen ik je om een louis d'or vroeg, dien ik je denzelfden avond eerlijk heb teruggebracht. Dat was, zooals ik je toen zei, voor een winstgevende handelszaak. Meer te verraden verbood mij mijn eigenbelang als koopman. Maar thans, nu mij niets meer aan het bewaren van het geheim gelegen is, kan ik je alles zeggen. Het is een knap stuk Parijsch leven. Nu moet je niet gelooven, dat ik mij aan 't een of ander heb schuldig gemaakt of een schurkenstreek begaan heb, om geld te maken. Neen, ouwe jongen, ik heb geen ouden jood vermoord, noch een staatkundig geheim verkocht of een juwelierswinkel geplunderd: niets van dat alles. Ik was heel eenvoudig handelaar in broeken geworden.’

‘Hoe? Hoor ik goed? Handelaar in broeken?’ riep ik verbaasd en sprong van mijn stoel op.

‘Blijf kalm en luister, dan zal ik je de heele zaak uiteenzetten. Daags, voordat ik bij je aanklopte, had ik in de rue de Rivoli een publieken verkoop bijgewoond. Het was een ontzaglijke voorraad uit een van die bekende winkels in gemaakte heerenklee-dingstukken, je weet wel, van die met het uithangbord: ‘Eindelijk hebben wij bankroet geslagen’. Op het program voor de volgende dagen was o.a. ook de verkoop van tienduizend gemaakte pantalons aangekondigd. Er waren slechts weinig liefhebbers voor dezen verkoop, omdat de broeken in groote hoeveelheden genomen moesten worden, zoodat de gewone koopers, als de werkman en de kleine burger, er niet op konden bieden. Ik bemerkte, dat de broeken in partijen van tien stuks voor twee franks gemiddeld verkocht werden. De afslager ging daarbij nog tamelijk overhaast te werk: elk oogenblik viel de hamer. Wie een partij had laten varen, moest nu toezien, dat hij de volgende buit maakte. Nu wist ik bij ondervinding, dat het pandjeshuis - of wil je liever, de bank van leening - vijf à zes franks op een broek leent, die zich nog in goeden toestand bevindt. Dat bracht mij op een heel eenvoudig denkbeeld. Voor je goudstuk kocht ik me tien broeken, dat maakte twintig franks, met het opgeld een-en-twintig. Terstond bracht ik er drie naar het pandjeshuis. Maar bijna had ik nog in de haven schipbreuk geleden. Men leent daar geen geld op n i e u w e kleederen. Ik bleef echter bij mijn bewering, dat ik de broeken reeds gedragen had, dat ik mijn kleeren steeds goed in acht nam, zoodat ze geruimen tijd als nieuw bleven. En daar ik bewijzen kon, dat ik geen kleermakersknecht was - ik zag er den beambte in het pandjeshuis

daarvoor niet voornaam genoeg uit - drukte men eindelijk een oog toe. Aan twee bijkantoren der bank werd ik er telkens nog drie kwijt, terwijl ik de tiende voor mij zelven hield. Gemiddeld had ik zeven franks op iedere broek gekregen, en mijn dag was dus niet verloren geweest. Den volgenden dag liet ik mij bij den verkoop twee partijen broeken toewijzen, maar door de ondervinding geleerd, besteedde ik nu het overige van den dag en een gedeelte van den nacht om de broeken achtereenvolgens te dragen: dat was paardenwerk! Toen kwam ik op de gedachte mij hierin door anderen te laten bijstaan, en eerst een weinig verlegen, doch later heel ongegeneerd, leende ik voor een dag aan je personeel en aan ieder, dien ik er maar toe bewegen kon, broeken, om ze even te dragen en zonder er iets anders voor te verlangen dan de strengste discretie. Ik had hun wijs gemaakt, dat ik die pantalons moest laten dragen om de soliditeit van het werk te beproeven, daar deze artikelen allemaal in 't groot op mijn atelier voor Zuid-Amerika vervaardigd werden. Hoe meer mijn zaak zich uitbreidde, des te grootere verbeteringen bracht ik er in aan. Zoo b.v. begon ik er menschen op na te houden, die met het uitleenen der broeken belast waren; ik heb er tusschenbeiden zestig per dag uitgegeven! Om door al te groote overlading met broeken geen argwaan op te wekken bij de beambten in het pandjeshuis, verkocht ik de beleenbriefjes voor één frank, zoodat nu en dan ook enkele van mijn pantalons teruggehaald werden.

PRESIDENT KRUGER, † 14 Juli 1904.

‘Zoolang de bron, waaruit ik mijn voorraad putte, niet ontdekt was, ging alles voortreffelijk. Maar op zekeren dag bespeurde ik onraad. Een mijner “bedienden” was door het fabrieksmerk der knoopen tot de wetenschap gekomen, waar ik alle broeken, die ik door hem liet uitleenen, vandaan had. Nu liet de ondankbare zichzelven een partij van deze pantalons toewijzen. Dat was een begin van concurrentie. Ik bedacht mij derhalve geen oogenblik. Ik ging naar den vendu-meester, maakte hem er opmerkzaam op, dat er nog slechts drieduizend broeken over waren en dat de zevenduizend, die reeds verkocht waren - en van welke ik alleen er vijfduizend had aangekocht - de behoefte aan pantalons gedekt en den kooplust verminderd hadden en dat dus de prijs van twee franks per broek niet langer kon gehandhaafd blijven. Ik sloeg hem voor den geheelen verkoop ineens af te doen, en wel door hem vijfduizend franks voor de rest te bieden. Mijn voorstel werd aangenomen, en zoo was de concurrentie in de kiem verstikt. Op dit oogenblik is mijn zaak ten einde. De bank van leening, die met mijn pantalons overladen werd, weigert er nog meer aan te nemen; men heeft zelfs gedreigd mijn “bedienden” achter slot en grendel te brengen. Achtduizend broeken slapen rustig op de planken van

het pandjeshuis; zoowel het hoofdgebouw als de bijkantoren zijn met pantalons gevuld. Ten laatste zag ik mij gedwongen met mijn pantalons "den boer op" te gaan. Na aftrek van alle onkosten heeft iedere broek mij, den verkoop van de beleenbriefjes meegerekend, vijf franks zuivere winst opgebracht. Dat maakt een totaal bedrag van veertigduizend franks! Als je soms een paar duizend franks van mij te leen wilt hebben, zeg het maar gerust!... En daar ik nu niet meer armoedig behoef op te treden, om mijn broeken kwijt te worden, heb ik mij een nieuwe jas en nog andere heerlijkheden aangeschaft. Ik had nog ongeveer honderd pantalons over. Deze heb ik aan verschillende liefdadige instellingen ten geschenke gegeven, en je geheele personeel heb ik gratis in nieuwe broeken gestoken. Je merkt misschien ook wel, hoe ik thans bij je ondergeschikten in aanzien ben. En nu, ouwe jongen, kan ik je soms een pleizier doen, door je een fijnen pantalon te zenden, eerste kwaliteit, en die je staat, alsof hij je aangemeten is? Je hebt het maar voor 't zeggen!'

Ik was genezen! Maar het arme pandjeshuis!

(*Vrij naar het Fransch.*)

Bij de platen.

Gedenkplaat van Rolduc. -

Behalve de portretten van Mgrs. Drs. Corten en Nolens, den directeur en den leeraar van Rolduc, wien beiden ter gelegenheid van het jongste eeuwfeest de tweevoudige, hooge, kerkelijke onderscheiding ten deel viel van het Eere-kamerheerschap van Z.H. den Paus en het Eerekruis *Pro Ecclesia et Pontifice*, geven wij nog een andere herinnering aan het heuglijk jubilé: de afbeelding op ware grootte der bronzen gedenkplaat, ontworpen door J.H. Brom te Utrecht.

Het werk van den edelsmid, die nog onlangs in het weekblad 'de Groene' en in het maandschrift 'Elseviers' met instemming van verschillende niet-katholieke bladen zijn kerkdijken en profanen kunstarbeid zoo warm gewaardeerd zag, moge spreken voor zich zelve.

Het zal menigen oud-leerling van Rolduc een voldoening zijn te vernemen, dat reproducties in brons van het keurig en zinrijk souvenir bij den Hoogeerw. Heer Directeur van Rolduc verkrijgbaar zijn.

Van het oorlogsveld. -

'Naar het oorlogsveld' zou dit opschrift moeten heeten, daar onze afbeelding het afscheid voorstelt, dat de naar het front vertrekkende Japanners van vrouw en kinderen nemen. Treffende en pijnlijke afscheidstooneelen - zooals wij er een gegeven hebben gedurende den Engelsch-Transvaalschen oorlog - zien wij hier niet, daar de Japansche vrouw er trotsch op is, dat haar man voor den Mikado en het 'land der kerseboomen' ten strijde trekt, en te fier om van haar aandoening in het openbaar te doen blijken.

Een krijgshaftig voorkomen hebben de Japansche *foudres de guerre* niet, en als men de zoo simpel uitziende gezichten met de kleppet er boven beschouwt, of den nog als burger, naar onze opvatting min of meer als landlooper gekleeden landsverdediger op den voorgrond, heeft men eenige moeite te gelooven, dat deze soldaatjes Koeropatkin meer dan de handen vol werk geven.

President Kruger. -

Het heengaan van den ouden oua-president wekt tragische herinneringen en zijn verscheiden brengt weer levendig den heldhaftigen worstelstrijd voor den geest, door de Boeren tegen Engelands arglist en Engelands overmacht gestreden.

Kruger behoorde tot die oude generatie van Boeren, die de Zuid-Afrikaansche Republiek hebben gesticht, met verkropte woede de eerste Éngelsche bezetting hebben beleefd en gedragen, tot het verdrijven van den Engelschman hebben meegewerkt en ten slotte na een verzet, dat aan Leonidas' worsteling bij de Thermopylen deed denken, de vierkleur hebben zien plaats maken voor den Britschen luipaard en eenhoorn.

In de nabijheid van het tegenwoordige Colesberg, in het noorden der Kaapkolonie, werd den 10den October 1825 Stephanus Johannes Paulus Kruger geboren. De Boeren konden hun weerzin tegen het Engelsche bewind - in 1806 was de Kaapkolonie een Britsche bezitting geworden - niet overwinnen, en zoo trokken telkens groepen naar het land aan gene zijde der Oranjerivier. Bij zulk een ‘trek’ sloten de Kruger's zich in 1836 aan, en de jeugdige Paul maakte de omzwervingen en lotgevallen zijner stamgenooten mee, was eerst getuige van, later deelgenoot in den strijd tegen de Matabelen en Zoeloe's. Na jarenlang trekken en strijden vestigde een ‘klompje’ Boeren, waartoe ook de Kruger's behoorden, zich niet ver van het tegenwoordige Pretoria in de Magaliesbergen, op de plaats waar thans Rustenburg ligt, en stichtten de Zuid-Afrikaansche Republiek, die in 1852 door de Engelschen als een onafhankelijke staat werd erkend, doch in 1877 wederrechtelijk tot een Britsche kolonie werd verklaard. Dit duurde evenwel niet lang. In het laatst van 1880 brak een opstand uit onder de Boeren, de kleine Éngelsche garnizoenen moesten zich overgeven, en in Februari leed een Engelsch leger, dat uit Natal het land binnenrukte, bij den vermaarden Majoeba-heuvel een geweldige nederlaag, waarbij de bevelhebber, generaal Colley, sneuvelde. Het trotsche Engeland moest bukken, Transvaal werd weer een onafhankelijke republiek en Paul Kruger werd in 1883 voor de eerste maal tot president benoemd, een waardigheid, waarin hij sedert telkens bevestigd werd.

De netelige en steeds vinniger geworden uitlanderskwestie, de kuiperijen van Cecil Rhodes, de mislukte inval van Jameson, de trouwelooze en brutale politiek van Engeland, die tot den oorlog leidde, de heldhaftige maar ongelijke strijd staan ieder nog levendig voor den geest.

Toen de Engelschen een groot deel van Transvaal veroverd en Pretoria genomen hadden, droeg Kruger de regeering over aan den vice-president Schalk Burger en kwam op een Nederlandsch oorlogsschip naar Europa, waar hij hoopte, de mogenheden tot tusschenkomst te bewegen. De mislukking dezer pogingen, de daarop gevolgde val der republieken knakten den ouden man, die de laatste jaren zijn levens als balling moest doorbrengen.

[Nummer 33]

Luit.-generaal J.B. van Heutsz, Benoemd gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indie.

In het jaar 1893 schreef de toenmalige luitenant-kolonel J.B. van Heutsz, in het *Indisch Militair Tijdschrift* een uitvoerige verhandeling over 'de onderwerping van Atjeh.'

GOUVERNEUR-GENERAAL J.B. VAN HEUTSZ.

Daarin toonde hij aan, dat ons tot dusver niet slagen in de onderwerping van Atjeh 'uitsluitend moest worden geweten aan onze telkens terugkeerende, weifelende houding, aan ons telkens toonen van zwakheid, aan ons ongelooflijk optimisme, aan ons gebrek aan wilskracht om te volharden in een eenmaal aangenomen stelsel als dit van kracht getuigde.'

'Begrijp dan toch eindelijk,' zoo riep hij de Regeering toe, 'dat het daarmede thans uit moet zijn, en dat de beëindiging van dezen langdurigen krijg en het tot orde en rust brengen van dit land alleen geschieden kan door krachtigen dwang en een streng, rechtvaardig bestuur; alsook, dat hiertoe alleen in staat is een man van karakter en groote individualiteit, tevens begaafd met een helder verstand, een juisten blik en snelheid van beraad; beleidvol troepenaanvoerder, zoowel als krachtig bestuurder; een man, die onverzettelijk en onwrikbaar op het doel afgaat en die er ten diepste van overtuigd is, dat de Atjehers zich nooit anders dan gedwongen zullen onderwerpen, en dat slechts hij, die toont de macht te bezitten om zijn wil te doen eerbiedigen, de meester zal zijn, aan wiens bevelen zij zullen gehoorzamen.'

In dit portret teekende generaal Van Heutsz zich zelf. De eigenschappen, die hij in den bevrediger van Atjeh noodzakelijk oordeelde, heeft hij getoond zelf in hooge mate te bezitten.

Toen in 1896 Toekoe Oemar afviel, gingen de oogen open. Overste Van Heutsz had een belangrijk aandeel in de krijgsverrichtingen, die hierop volgden, en in 1898 werd hem, inmiddels tot kolonel bevorderd, de militaire en staatkundige leiding toevertrouwd in een gewest, waarin men een kwarteeuw lang allerlei stelsels had beproefd en weer verlaten, toegepast en prijsgegeven.

Van Heutsz, gouverneur van Atjeh geworden, bezigde het door hem geschetste stelsel, bracht de krijgsbedrijven tot een gelukkig einde en wist ook als burgerlijk

bestuurder met vastheid, beslistheid en tact op te treden. Zooveel staatsmanswijsheid legde Van Heutsz aan den dag, dat wijlen Fransen van der Putte van hem getuigde: 'groot als krijgsman, grooter nog als staatsman.'

Nog meer dan tot dusver, en over ruimer kring dan die van één gewest, zal Van Heutsz in die laatste qualiteit hebben op te treden, nu het vertrouwen van H.M. de Koningin hem benoemd heeft tot gouverneur-generaal van Nederl.-Indië, het hoogste ambt, dat een Nederlander kan worden opgedragen.

Zijn verleden staat borg, dat hij voor deze zware en gewichtige functie zal zijn opgewassen en in zijn nieuwe ambt hoogst belangrijke diensten aan H.M. de Koningin, aan Indië en het Moederland zal bewijzen.

Generaal Van Heutsz is de negen-en-vijftigste gouverneur-generaal van Ned.-Indië. De eerste was Pieter Both, in 1609 door de Staten-Generaal benoemd 'op de nominatie van de gecommitteerden van de O.-I. Compagnie'; de eerste na het Engelsche tusschenbestuur - van 1811 tot 1816 - baron Van der Capellen.

Een dief in den nacht.
Oorspronkelijk verhaal van Louise Stratenus.
(*Vervolg en slot.*)

Gij vergeet mij, kleintje,' zei Leeuwenburg eens, toen Meta langer dan gewoonlijk was weggebleven.

'O, neen,' gaf zij ten antwoord, de handjes op zijn schouders leggende en hem, met ernstig verwijt in de oogen, aanziende: 'Het is niet lief van u, dat te denken, want dat zou ik on mogelijk met u kunnen doen, maar mama zegt, dat ik het u veel te lastig maak, nu dat ik hier niets bepaalds meer uit te voeren heb.'

'Uw moeder vergist zich; zij weet niet wat het is, zoo eenzaam te leven, en hoezeer men dan kan hechten aan het eenige blonde zonnestraaltje, dat onze woning nu en dan binnenglijdt; maar misschien is het uw vader minder aangenaam, dat gij hier komt? In dat geval moet gij hem gehoorzamen, dat spreekt van zelf, en ik zal het u niet kwalijk nemen.'

'Papa?' sprak Meta; 'neen. Hij heeft het veel te druk sedert grootpapa dood is, om zich met mijn zaken te bemoeien. Ik heb hem wel alles van Wildervank verteld; maar ik geloof niet, dat hij luisterde. Toen ik uw naam voor het eerst noemde, zag ik pas, dat hij toch wei iets van mijn verhaal gehoord had.'

'Hoe dat?'

'Hij keek ineens op en vroeg aan mama: “Anna, die naam! Is dat dezelfde?” en toen knikte moesje, zonder een woord te zeggen. Is dat niet vreemd? U heeft papa toch immers nooit gekend?'

'Neen. Ik heb hem nooit in mijn leven gesproken.'

'Nu, dan heeft papa zeker maar eens van u gehoord. Misschien heeft u vroeger iets heel moois uitgevoerd in uw leven, waarover de menschen in de couranten geschreven hebben. Heb ik niet goed geraden?'

'Helaas! neen, kleintje; mijn bestaan is altijd even nutteloos geweest.'

'Dat moet u niet zeggen. U heeft Wildervank en zijn vrouw en kinderen en mij zoo gelukkig gemaakt, dat het daardoor alleen al nuttig geweest zou zijn; maar, mijnheer, u moet mij eens iets vertellen...'

Zij was op een bankje aan zijn voeten gaan zitten en, met de armpjes op zijn knie gebogen, zag zij hem vlak in het gelaat, dat alle strengheid verloren had.

'Vraag gerust, mijn klein nieuwsgierig Aagje,' antwoordde hij lachend.

'Het is geen nieuwsgierigheid, maar alleen belang.'

'O, o! anderen dan ik zouden u zeggen, dat dit nog erger kan zijn,' klonk het, met een nieuwen glimlach.

'Belang in u,' sprak Meta verbaasd. 'Is dat dan erg?'

'Belangstelling, meent gij. Neen, daar ben ik heel gevoelig voor. Welnu, ik luister.'

'Ik kan er soms zoo vreeselijk over tobben, dat, terwijl ik het thuis zoo gezellig heb, u altijd zoo heel alleen is; want Mie telt niet mee. Zij meent het wel goed, maar kan geen twee woorden zeggen zonder te brommen. Dat is dus geen prettig gezelschap.'

'Neen, als het daar op aankomt, zeker niet.'

'Dat begrijp ik wel. Gij zoudt, net als papa, een lieve vrouw en kinderen om u heen moeten hebben.'

'Het helpt niet veel dat te bepraten, kleine,' klonk het, terwijl zijn hand liefkoozend over de goudgele lokken gleed: 'Daar is het nu toch te laat toe.'

'Maar waarom is u dan niet getrouwd, toen u jong was?' hield het kind vol, weinig vermoedende, hoe diep de wond geweest was, die zij zoo zorgeloos aanraakte.

Allard Leeuwenburg wendde het hoofd af. Zijn oogen gleden over het winterlandschap daarbuiten en schenen ver, heel ver weg in het verleden te zien; maar Meta kon geen kwaad bij hem verrichten en zijn stem bleef heel zacht, toen hij ten antwoord gaf:

'Men richt zijn leven niet altijd volgens eigen keuze in, kleintje. Ten bewijze daarvan zal ik een heel eenvoudige geschiedenis vertellen, die nog alle dagen voorkomt, hier of daar op onzen grooten aardbol, maar daarom toch voor het oogenblik niet minder pijnlijk is en een geheel andere richting geeft aan het bestaan. Luister: Een van mijne vrienden, een vroolijke jonge man, vol levenslust en geestkracht, hield van een jong meisje, met lokken even blond als de uwe; maar beiden waren arm, dus toog hij naar een heel ver land, om daar rijk te worden voor het blonde meisje, dat beloofd had, dat zij op hem wachten zou, en rijk keerde hij na jaren weder; maar de tijd valt lang, als men te wachten heeft, Meta, *te* lang zoo het schijnt voor haar, want bij zijne komst in het vaderland hoorde hij, dat zij hem had vergeten en met een ander was getrouwd. Zij had daar het recht toe, zij was door niets gebonden; ik beschuldig haar niet, kleintje, maar... maar nu kunt gij verstaan waarom men somtijds zelf ongehuwd blijft.'

Hij had de laatste woorden haastig uitgesproken, als wilde hij zoo spoedig mogelijk een eind maken aan het verhaal; maar het kinderlijk instinct, zoo scherp bij oogenblikken, had zich ook hier niet vergist. Meta's groote oogen vulden zich met tranen en haar onderlip trilde, toen zij zijn hand vastgreep en zei:

'O! mijnheer, ik ben zoo bedroefd om u!'

'Om mij, kind? Het was van een vriend, dat ik u vertelde.' 'Ja, maar die vriend heette mijnheer Leeuwenburg, dat begrijp ik heel goed.'

'Misschien. Maar zelfs al ware dat het geval, zoudt gij nog niet om mij behoeven te treuren, mijn kleine lieveling. Het is al lang, zoo heel lang geleden en alle leed gaat langzaam voorbij. Men eindigt met er niets meer van te gevoelen. Men is eenzaam gebleven, dat is al, en ik ben niet te beklagen, ik heb mijn huis, mijn boeken; Wildervank is bezig een waar park voor mij aan te leggen en, als ik dat verkoos, zou ik lange reizen kunnen maken, het hier heel gezellig inrichten, feesten geven, kortom alles doen wat mij goed dacht.'

'En het jonge blonde meisje?' vroeg Meta, op wie het verhaal diepen indruk had gemaakt.

'Zij is heel gelukkig geworden.'

'O! *dat* geloof ik nooit. Het moet zoo vreeselijk zijn, zich iets te verwijten te hebben. Ik bid elken avond, dat ik dat zelf nooit zal behoeven te gevoelen.'

'Er is erger kwaad dan wat zij heeft misdaan.'

'Dus hebt gij het haar vergeven? Hoe goed van u!'

'Zeg dat niet. Ik bleef lang haatdragend, veel te lang.'

'Maar eindelijk toch niet meer.'

'Neen... eindelijk vergaf ik het haar... maar heel laat.'

'Dat spijt mij!' verklaarde het kind. 'Ik had veel liever gehad, dat het terstond ware geschied. Hoe hebt gij het dan wel in al dien tijd met God aangelegd? Gij weet, Hij kan ons niet vergeven, als wij zelf geen vergiffenis schenken.'

Er volgde niet aanstonds antwoord. Eerst na verloop van een minuut, zei haar toehoorder beschaamd:

'Het is misschien rechtvaardiger om de waarheid te zeggen, kind; want gij moogt mij niet voor beter houden dan ik ben. Ik heb jaren lang zonder God geleefd. In Indië vertoeft men meestal op afgelegen plaatsen, waar geen kerken of priesters zijn. Men ontmoet er zelden iemand, die u over ziel en eeuwigheid spreekt. En toen ik in Europa wederkeerde, was ik te veel van mijn verdriet vervuld, om in den aanvang aan iets anders te denken. Zoo wilde ik het buiten God stellen, en heb ik lange jaren niet beseft, wat ik daarmee deed.'

'Maar nu... nu?' fluisterde het kind verschrikt.

‘Nu... heb ik ook vergiffenis ontvangen, voor vrij wat schuldiger vergetelheid. Verleden Zaterdag heb ik voor het eerst na twintig jaren absolutie voor mijn zonden gekregen en weet gij wat er mij toe gebracht heeft verzoening met God te zoeken? De echo van een kinderstemmetje, dat mij in den aanvang der afgeloopen week had gezegd: “Ik ben van morgen bij den pastoor geweest en heb hem gevraagd met mij naar de kerk te komen; want ik had gisterenavond met mijn jongste broertje gekibbeld en ik kon niet slapen of eten, zoolang ik niet met God was verzoend!” Dat woord bracht mij tot nadenken, kleintje. Ik sidderde bij de gedachte, hoe het in dat opzicht met mij was gesteld. Vijf dagen verzette ik mij daartegen, om weer opnieuw ellendiger te worden, tot ik ook naar den pastoor ben gegaan. Van morgen, en gisteren, en eergisteren kwam ik om zeven uur langs uw woning; want nu is het mij ook diepe ernst geworden en... ik heb veel in te halen.’

Nooit had Meta hem zoo gerust verlaten als dien dag. Het scheen haar toe, alsof haar vriend nu toch niet *geheel* eenzaam meer was.

Intusschen moest Anna van Oudwijk wel alle krachten inspannen, om de verandering in hunne levensomstandigheden niet op haar kinderen te laten drukken. Het inkomen, dat haar echtgenoot overhield, was reeds gering; maar zij had er nog mede kunnen toekomen op dat eenvoudige dorp, indien Otto niet telkens naar de hoofdstad ware gereisd en dan natuurlijk een zekere som van haar weekgeld had moeten afhouden. Zij dacht er niet aan daar tegen op te komen; immers hij zei, dat het noodzakelijk was tot het verkrijgen eener betrekking, die men hem reeds zoo goed als had beloofd en waarvoor hij reeds eenige werkzaamheden moest verrichten, tot het geven van proeven zijner zaakkennis; maar het werd steeds moeilijker voor haar, te meer nu de knapen uit hunne kleederen groeiden en zij ook allerlei voor Meta noodig had.

In plaats van haar door een woord van waardeering te steunen, werd Van Oudwijk steeds somberder, wanneer hij haar zich aftobben zag.

‘Waar gaat gij heen, Anna?’ vroeg hij op een avond, nadat zij de kinderen in hun bedjes was gaan omhelzen en terug was gekeerd, om hem nog een kop thee in te schenken.

‘Strijken,’ antwoordde zij met gekunstelde opgewektheid; ‘het moet volstrekt nog worden gedaan.’

Hij knikte sprakeloos en liet haar gaan, maar om zich, aanstonds na haar vertrek, in allerlei ijdele berekeningen te verdiepen. In zijn binnenste verhief zich wel een stem, die hem zei, dat hij haar voorbeeld had behooren te volgen, genoegen nemen met een hoogst eenvoudig bestaan, slechts leven voor haar en de kinderen, maar hij vond er de geestkracht niet toe. Hij was te veel aan weelde gaan hechten; zelfs nu nog, terwijl Anna elken

penning uitzuinigde, geen stuk winterkleederen voor zichzelve had gekocht, werden hem dagelijks dure boeken op zicht toegezonden, en... behield hij die, ofschoon het slechts romans waren, die hij, na ze eenmaal te hebben gelezen, nooit weder ter hand nam. Hij noemde dat geen verkwisting, omdat het geld niet aan feesten of drank werd uitgegeven!

Gewoonlijk, op de strijkavonden, was hij reeds naar boven gegaan, als zij eindelijk gereed kwam; maar ditmaal vond zij hem nog zitten lezen, toen zij de huiskamer betrad om het licht uit te draaien, want zelfs met zulk een kleinigheid belastte hij zich niet.

‘Lieve,’ zeide hij, eenigszins gejaagd over zijn langen baard strijkend, ‘hoeveel hebt gij nog van het huishoudgeld over?’

‘Het is Vrijdag, Otto, en gij geeft het mij 's Maandags. Niet veel dus meer.’

‘Maar toch zeker nog wel genoeg, om mij een gulden of zeven voor te schieten? Ik heb mij daar herinnerd, dat ik morgen vroeg volstrekt naar Amsterdam moet. Gij zult het geld echter Maandag met interest terug hebben.’

‘Morgen alweer?’ mompelde zijne echtgenoote verdrietig. ‘Zult gij 's avonds thuis zijn?’

‘Dat denk ik niet. Wel Zondag. O! dan zeker. Hebt gij het geld? Ik ga dan meteen naar mijn bankier.’

‘Het zal heel moeilijk gaan, Otto. Ik houd geen contanten in huis en er moeten toch etenswaren gekocht worden.’

‘Brood alleen gaat niet op rekening. Gij kunt wel voor eenmaal zeggen, dat men Maandag zal worden betaald.’

‘Neen, ook al het andere betaal ik thans altijd direct, uit vrees dat het geld er anders niet zal wezen. Het dwingt mij tot zuinigheid. Och, lieve man, zoudt gij waarlijk naar Amsterdam gaan? Wat brengen die tochten u op? En zij loopen zoo op.’

‘Wat zij mij opleveren?’ herhaalde hij driftig; ‘de zekerheid op een betere toekomst, waarin gij u niet meer zult behoeven af te sloven en ik ook weer een ordentelijk leven zal kunnen leiden.’

‘O! denk niet aan mij,’ klonk het moedig; ‘ik zou heel gelukkig wezen, als wij... zonder onnoodige uitgaven van ons inkomen leven moesten.’

‘Ik dan niet. Bij u thuis was men altijd arm, maar bij mijn ouders was het iets anders,’ sprak hij kregelig; ‘ik ben aan wat beters gewoon. Daarenboven, vrouwen kunnen zich in alles schikken. Wat hebben zij meer noodig dan hare kinderen? Een man daarentegen is ongelukkig, van het oogenblik af, dat hij op een dubbeltje moet zien. Er zijn dingen, die mij even onmisbaar als het dagelijksch brood zijn geworden. Ik *moet* goed gekleed kunnen gaan, aan tafel mijn glas wijn drinken; ik kan geen slechte sigaren rooken en moet de boeken kunnen koopen, die pas zijn verschenen. Zonder dat is het leven mij niets waard. En het is toch wel het minste, wat iemand van mijne ontwikkeling kan eischen!’

Hij begreep geen oogenblik, welk een grenzenloos egoïsme er uit zijn woorden sprak, en zij waagde het niet hem daarop te wijzen.

Den volgenden morgen vroeg vertrok hij, haar een gulden achterlatende, om in al haar dagelijksche uitgaven te voorzien en ook den dag daarop keerde hij niet weder. Op Maandagmorgen ontving zij een brief van hem, inhoudende een muntje. Hij schreef slechts enkele regelen vol hoop, haar meldende, dat hij heel spoedig terug zou zijn, maar nog onmogelijk dag en uur kon bepalen...

Toen Allard Leeuwenburg twee dagen later's morgens vroeg uit de kerk kwam, liep de notaris, met wien hij kort te voren alles voor het testament der oude Mie had geregeld, met hem op. Zij kwamen langs Meta's woning, die nog gesloten was.

‘Een vreeselijke toestand daar!’ zei de notaris, een blik op het huis werpende.

‘Waar?’ vroeg Meta's vriend verschrikt.

‘Bij de Van Oudwijk's. Hebt gij er dan nog niets van vernomen?’

‘Neen. Ik spreek nagenoeg niemand. Wat is er gebeurd?’ Leeuwenburg was heel bleek geworden.

‘Een ellendige geschiedenis. Het voorbeeld van zijn vader had Van Oudwijk toch waarlijk wel tot waarschuwing mogen strekken; maar toen de oude heer stierf, na zijn heele leven de ellendige comedie te hebben gespeeld een rijk en solied man te zijn, kon hij zich maar niet in zijn lot schikken, ofschoon zijn vrouw hem een prachtige les van onderwerping en zuinigheid gaf. Hij was geen sociëteitlooper, o! neen, hij heette zelfs een voorbeeldig huisvader, wat niet wegneemt, dat een boekverkooper in de stad alleen over de twaalfhonderd gulden van hem heeft te vorderen, en vraag mij niet naar de rekeningen van wijnkooper en kleermaker, want hij werd bij voorbeeld altijd te Brussel gekleed. Geef mij nog liever een oprechten losbol, dan zulke oogenschijnlijk onberispelijke lieden, die voortdurend comedie spelen voor zichzelven en door hunne grenzenlooze zelfzucht een ongeluk zijn voor hun gezin! Van Oudwijk was in alle opzichten de zoon van zijn vader.’

‘Waarom spreekt gij toch in den verleden tijd, notaris?’ vroeg zijn toehoorder ademloos.

‘Omdat hij dood is. Ik vergeet telkens, dat gij nog van niets afweet.’

‘Dood? Meta's vader dood?’ herhaalde Leeuwenburg als versuft.

‘Ja. En hij wordt morgen te Amsterdam begraven. Er is geen geld om het lijk hierheen te voeren. Een zware tocht voor die vrouw!’

‘Wanneer en hoe is hij gestorven?’

‘Hij vertrok Zaterdag weer naar de hoofdstad, waar hij beweerde een betrekking te zullen vinden. In waarheid deed hij daar niet anders dan speculeeren. Telkens verliezende en steeds weer geloovende, dat hij een volgende maal gelukkig zou zijn. Eindelijk bood men hem de prachtigste kansen aan, indien hij het weinige kapitaal, dat hem nog overbleef, in een nieuwe onderneming wilde steken, waarvan hij mede-directeur worden zou. Hij schijnt bijna een week geaarzeld te hebben, omdat men hem tegen den zoogenaamden directeur gewaarschuwd had; maar ten slotte gaf hij toe, bracht hij hem zijn laatste effecten. Heel den Zondag trachtten beiden nog andere aandeelhouders te vinden. Een of twee domooren gaven toe, betaalden reeds Maandag en 's middags was de oplichter spoorloos met het geld verdwenen.’

‘Groote barmhartigheid! Ook met Van Oudwijk's geld?’

‘Ja, hij was opeens broodeloos, hij zoowel als zijn gezin. Toen hij eindelijk de waarheid inzag, snelde hij naar het centraal-station en daar vernemende, dat de ander reeds uren te voren per trein vertrokken was, zakte hij op het perron ineen. Toen men hem ophief, was de dood reeds ingetreden. Ik heb die tijding aan de weduwe moeten overbrengen.’

‘O!... En hoe hield zij zich?’

‘Zij is als vernietigd; maar geen woord van verwijt of opstand kwam haar over de lippen. Intusschen staan wij hier voor een hopeloozen toestand. De familie moet honderd gulden bijeengebracht hebben. Daarvan moeten haar reis en de begrafenis bekostigd worden en verder is er niets, hoegenaamd niets, dan schulden door Van Oudwijk zelf gemaakt. Hoe komen zulke zaken nog terecht?’

Leeuwenburg gaf geen antwoord meer. Zij waren trouwens het huis van den notaris genaderd, die afscheid van hem nam en binnen ging, en alleen en met gebogen hoofd vervolgde hij zijn weg.

Hij bedacht vol bitterheid hoe vaak hij in de eerste jaren zijner onstuimige droefheid gehoopt had, dat eenmaal de dag der vergelding aan zou breken, dat Anna zou inzien wat het goud waard was, waarvoor zij zijne liefde had versmaad. En nu was die ure eindelijk geslagen en... leed hij er onder, alsof die ramp hemzelven getroffen had!

Zij was achtergebleven, zij de tengere vrouw, de teedere moeder, zonder brood voor zich zelve of hare kinderen. Haar meubelen, het eenige wat haar nog overgebleven was, zouden ten bate der schuldeischers worden verkocht; maar zelfs al mocht zij ze behouden, wat zou zij verrichten in de toekomst? Zij had als jong meisje haar examens afgelegd, maar waar moesten haar kinderen blijven, ook al werd zij onderwijzeres? Zou dan ook zij veroordeeld worden tot een verlatenheid als de zijne, neen, duizendvoud harder?

Zijn laarzen vertrapten met woede de sneeuw onder zijn voeten en opeens keerde hij op zijn schreden terug en aan het huis der weduwe gekomen zijnde, rukte hij zoo krampachtig aan de schel, dat hij zelf een oogenblik meende dat zij gebroken was.

Dientje kwam ontsteld aandraven.

'Schepselenmenschen! Is dat schrikken!' bromde zij. 'Staat het huis in brand?'

'Neen,' klonk het kortaf. 'Ik heb alleen haast. Zou ik mevrouw mogen spreken?'

'Onmogelijk, mijnheer, zij is naar Amsterdam.'

'En Meta dan?'

'Die ligt nog te bed. Ik heb het hart niet, haar wakker te maken, het arme kind. Zij is zoo bedroefd.'

'Goed. Als zij wakker wordt en heeft ontbeten, zend haar dan naar mij. Ik ben...'

'O! Ik ken u wel, mijnheer. Ik zal het stellig doen. Ik ben blij, dat het arme bloedje wat afleiding zal hebben.'

Thuisgekomen, deed Allard Leeuwenburg iets, waaraan hij in de laatste vijftien jaren nooit had gedacht. Hij telde zijn geld na, de losse bankbiljetten en de effecten. In een enveloppe stak hij drieduizend gulden en schreef met vaste hand op den omslag: 'Aan Meta, de som, die zij weer deed vinden'; daarna verdiepte ook hij zich in berekeningen, maar niet van wisselkoersen of kansen op winst. Het waren de cijfers, welke voort zouden vloeien uit de levensbehoeften van een klein gezin, de schoolgelden voor drie kinderen, het bedrag voor kleederen, voor een dienstbode, voor huishuur en belasting. De tijden waren veel duurder geworden dan in de dagen, toen hij uit Indië wederkeerde, maar toch scheen het totaal hem te bevredigen; want ten slotte speelde er een schoone glimlach om zijn mond en pakte hij de effecten weder samen, om ze met het bankpapier weg te bergen.

Een uur later kwam Meta bij hem aan. Zij wierp zich schreiend in de haar toegestoken armen en lang hield hij haar aldus omvat. Toen zij weder een weinig tot bedaren was gekomen, vroeg hij:

'Wanneer komt uw moeder terug?'

'Morgenmiddag pas. O! het is zoo vreeselijk doodsch en treurig in huis. De jongens zijn met haar mee.'

'Dan blijft gij ook den heelen dag hier. Gij kunt naar Wildervank gaan en in het heele huis rommelen zooveel gij wilt. De boer hiernaast heeft allerlei dieren; in één woord, gij zult zoo vrij als een vogeltje zijn en kunt morgenochtend hier terugkeeren.'

'O! mag ik waarlijk?' en een glans van genoegen kwam in de betraande oogen. 'Het is zoo verschrikkelijk van dien lieven papa. Ik zal hem nooit, *nooit* weerzien. En Dientje zegt, dat wij doodarm zijn, wat ook zoo vreeselijk voor mama zou wezen! Het is immers niet waar, mijnheer?'

'Neen, liefste,' sprak hij heel zacht, haar hoofdje tegen zijn schouder aantrekkende; 'neen, Dientje vergist zich; maar beloof mij, haar dat niet te zeggen, nu noch later. Gij kunt toch immers wel zwijgen?'

'O! zeker en ik beloof u plechtig dat te zullen doen.'

'Goed dan. Hier is een enveloppe, die gij morgen mee naar huis zult nemen. Kunt gij lezen wat er opstaat?'

'O! mijnheer, mijnheer!' snikte het kind, na het opschrift te hebben bekeken. 'Dan is mama weer rijk!'

'Ja, liefste; het was immers al genoeg, dat gij uw vader hadt verloren!' klonk het zacht.

Den volgenden middag, toen Anna van Oudwijk als een beeld der smart huiswaarts keerde, wachtte Meta haar, tot haar verbazing, met stralend gelaat op.

'Kom mee, moesje, kom gauw mee,' fluisterde zij, 'ik moet u heel alleen spreken!'

En zij trok de half versufte vrouw naar een zijkamer, waarvan het kind de deur afsloot.

'Zie eens wat ik heb gekregen!' riep zij ademloos; 'maar ik geef het aan u, dadelijk aan u!'

De moeder staarde op de enveloppe, zonder te begrijpen. Eerst langzaam rees het besef der werkelijkheid voor haar op. Een brandend rood bedekte haar slapen; maar toch... voor de kinderen, voor den naam... O! het was een ongedachte uitkomst. Zij kon geen woord uitbrengen; krampachtig sloot zij haar dochtertje aan de borst. Het was brood voor haar lievelingen, twee, drie jaren achtereen!

KINDEREN DER ZEE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JOZEF ISRAËLS.

Graaf d'Ansembourg. Mgr. Rutten.

Mgr. Dr. Corten.
Z. Exc. Mr. Harte.
Z. Exc. Bergansius.
Mgr. Van de Wetering.
Kard. Fischer.

Mgr. Drehmanns.
Z. Exc. Mr. Loeff.
Dr. Cuypers.
FEESTGROEP VAN 'T JUBILEEREND ROLDUC.

'Mijnheer Leeuwenburg gaf mij ook een pakje voor u,' hernam Meta eindelijk; 'er ligt een brief bovenop.'

'Een brief van hem!' en de weduwe scheurde bevend den omslag open en las door haar tranen heen:

'Gij keert terug van den zwaarsten tocht uws levens, Anna, en ik vervul op dit oogenblik de opdracht van een langgestorven vriend, door u bij uw thuiskomst nevensgaand pakket te doen overhandigen.

'Het kapitaal, daarin gesloten, werd eenmaal penning voor penning voor u bijeengegaard. Het is dus niet meer dan billijk, dat het als uw rechtmatig eigendom in uw handen zou komen.

'De overgelegde renten daarvan vormen een kapitaal op zichzelf, dat mij ruimschoots in staat stelt op denzelfden voet als thans voort te leven. Ik heb slechts

MARTELDOOD VAN DEN H. ADELBERT TE PRAAG, NAAR EEN TEEKENING VAN FR. ROEBER.

één uitdrukkelijk verlangen: De wereld begrijpt dergelijke dingen niet. Houd er haar buiten. Zij zal gelooven, dat Van Oudwijk toch niet geruïneerd stierf. Gij zijt haar daaromtrent geen verantwoording schuldig.

'Vergeet zelve van wien het kwam. Ik herhaal u nog eens: die man is dood. Alleen Meta's vriend blijft over, en zoo gij een raadsman behoeft, zal hij u met vreugde ter zijde staan. Vergun hem in uw droefheid te deelen en u te zeggen, hoeveel eerbied hij u toedraagt.'

Anna's hoofd zonk voorover op de tafel, waarvoor zij gezeten was en zij barstte in tranen uit, bitterder nog dan al die, welke zij tot daartoe had vergoten.

'Moeke, lieve moeke, ween zoo niet!' zei een zacht stemmetje. 'Mijnheer Leeuwenburg heeft u zeker geen verdriet willen doen.'

'Neen, kind, hij maakt ons rijk, rijk voor altijd. O! maar... dit is de vergelding!'

Bij dat laatste woord ging Meta een licht op. Zij blikte naar de snikkende gestalte en zag de winterzon spelen op de goudgele haren. Toen begreep zij, *wie* het blonde meisje was geweest, dat haar vriend vergeten had, en het hoofdje tegen den schouder harer moeder aanbuigende, weende zij over beiden.

Kinderen der zee.
Naar de schilderij van Jozef Israëls.

't Is toch maar een prettig spelletje, dat schuitjevaren op het strand; zoo'n schuit maak je van een ouwen klomp: je steekt er met een scherp mes de bovenvóórkant af en diept hem langszij wat uit, tot hij den goeden vorm heeft; dan een paar stokjes voor mast en boegspriet, een stukje linnen uit moeders lappenmand voor zeil, een paar dunne touwtjes en een kleurig lintje voor wimpel - de schuit is klaar en zeewaardig. Nu erop uit naar 't strand, de pink gaat zee in! Zus gaat óók mee, om te kijken; eigenlijk is ze al een beetje te groot om mee te doen; maar ze heeft zelf geholpen om het zeil en den wimpel te knippen en aan te naaien, en och, al is ze buiten schooltijd moeders rechterhand in de huishouding, ze is toch ook nog maar een echt kind, een kind der zee, dat hunkert naar 't blije zee-spelletje! Laat ze maar: wie weet, hoe gauw 't voor die twee in een treurspel verkeert.

Moord van bisschop Adelbert van Praag.

Onder de martelaren, die vreugdevol hun leven gaven voor de uitbreiding van het Christendom onder de heidenen, vinden we, naast den Apostel der Duitschers, den H. Bonifacius, den H. Adelbert van Praag, der Pruisen Apostel geheeten. Hij was een zoon van den moedigen Boheemschen vorst, Slavink, en heette eigenlijk Wojtiech. Nadat hij in het klooster van den H. Mauritius te Maagdenburg zich tot den geestelijken stand had voorbereid, werd hij in het jaar 982 door aartsbisschop Adelbert te Maagdenburg, tot bisschop van Praag gewijd. Zes jaren lang werkte hij met grooten ijver onder de Bohemers, waaronder nog een groot aantal aanhangers van het oude heidendom, die met 's bisschops streng optreden tegen de heidensche zeden en gebruiken lang niet ingenomen waren. De bisschop maakte zich zoodoende vele vijanden, zoodat hij zich in 988 genoodzaakt zag met zijn broeder en twee vermomde geestelijken in het geheim zijn vaderland te verlaten. Na een kort oponthoud te Monte Cassino en in het klooster Ballaluce, vestigde Adelbert zich te Rome als monnik in het Argentijnsche klooster, waar zijn vrome deemoed hem tot het verrichten der nederigste knechtsdiensten dreef en zijn godvruchtige ijver, met innige toewijding, zich op de beoefening der kloosterplichten toelegde. Na twee

jaren riep hem het bevel van Willigis, aartsbisschop van Mainz, tot wiens kerkprovincie het Prager diocees behoort, naar Praag terug; maar het duurde niet lang of Adelbert bevond zich weer te Rome.

Hier ontmoette hij zijn aartsbisschop, die den jongen koning Otto III ter keizerskroning begeleidde. De aartsbisschop drong hem naar Praag terug te keeren, hoewel Adelbert, wegens de vijandschap van den toenmaligen hertog Boleslaw II tegen hem en zijn geslacht, niet verwachtte, daar een rustig verblijf te vinden, om er met eenig goed gevolg werkzaam te kunnen zijn. Zoo begaf hij zich dan met den jongen keizer, die zijn vriend geworden was, over de Alpen huiswaarts, zoodat hij, na eenig oponthoud te Mainz en te Tours, afscheid nam van den keizer, om alleen de reis naar Praag voort te zetten. De Bohemenhertog ontving den bisschop lang niet vriendelijk.

Met smaad overladen, nam Adelbert de wijk naar Polen, waar hertog Boleslaw hem eerbiedig welkom heette, en beloofde den bisschop te zullen steunen in zijn godvruchtige pogingen, om den heidenschen Pruisen het Christendom te verkondigen. Zoo voer hij dan, verzeld van zijn halfbroeder Gaudentius en een priester, de Weichsel op in een schip en begon in de omstreken van Dantzig zijn missiewerk. Vandaar uit trok hij oostwaarts om al meerderen voor het Evangelie te winnen, tot hij aangevallen werd door een schaar heidensche Pruisen, die hem, onder aanvoering van een heidenpriester, wreedaardig vermoordden. Onze plaat stelt het moment voor, waarop de heilige met gebonden handen den doodelijken zwaardslag verwacht. Op de knieën gezonken, de oogen ten hemel gericht als om zijn ziel Gode te bevelen, brengt bisschop Adelbert gewillig het offer van zijn kostbaar leven voor den triomf van Gods kerk op aarde. 's Bisschops broeder wordt door een onverlaat bij de schouders gegrepen en als gevangene weggevoerd; zijn gezel, op wiens gelaat de deernis met den marteldood van den bisschop te lezen staat, ondergaat hetzelfde lot.

Op de plaats, waar de vrome prediker verslagen werd - nabij het dorp Tenkitten in Samland -werd een kruis opgericht, ‘het kruis aan de Oostzee’, omringd van Hunnebedden. Zijn lijk werd door den hertog van Polen in den Dom te Gnesen bijgezet, waar keizer Otto III, in 't jaar 1000, diepbewogen het graf van zijn martelaar en vriend bezocht.

't Was een plechtig oogenblik, toen de keizer, van zijn strijdros gestegen, eerbiediglijk de voeten ontblootte en hij den gewijden grond betrad, waar het lichaam van den martelaar was te rusten gelegd. Nadat hij op het graf van zijn vriend onder vele tranen gebeden had, trof hij met hertog Boleslaw de noodige schikkingen tot het vestigen van een Metropolitaanzetel, waartoe Adelberts halfbroeder, door den hertog uit zijn gevangenschap verlost, gewijd werd. In het jaar 1038 werden de overblijfselen van den vermoorden missionaris van Gnesen naar zijn vaderstad Praag overgebracht. Hier vond men het gebeente begraven op het Domplein, en zette het bij in de Domkerk. De Kerk herdenkt den Apostel der Pruisen op den 23sten April.

Van Straatsburg naar Mainz.
Door J.F. Nuyens.
(*Slot.*)

De geheele Elzas, of liever gezegd de geheele Rijnvlakte is met een net van spoorwegen overdekt en van de hoofdlijnen loopen in alle richtingen zijlijntjes in de Vogeezen, het Schwarzwald, de Neckarbergen, het Odenwald en de Haardt. Er is bijna geen dal van eenige beteekenis, of er ligt een grooter of kleiner spoorlijntje, dat het den toerist gemakkelijk maakt de bergen in alle richtingen te doorkruisen.

Het spreekt dan ook van zelf, dat wij van Straatsburg langs verschillende wegen naar Holland terug konden keeren, maar daar wij van plan waren nog even een kijkje in Heidelberg te nemen, verkozen wij den weg over Spiers naar Ludwigshafen en verder over Worms naar Mainz.

't Is waar, dat dit niet de mooiste weg is, maar toch is dit eind sporen door de uitgestrekte laagvlakte ook weer interessant door de geschiedkundige herinneringen, die telkens worden opgewekt.

Van Straatsburg af volgt de lijn den loop van den Rijn, maar blijft toch een behoorlijken afstand van de rivier verwijderd. Er valt niet veel te zien. Het land is vlak en vruchtbaar, maar de bergen blijven aan weerszijden zoover verwijderd, dat men alleen de omtrekken kan onderscheiden.

Aan onze linkerzijde laten wij de bloedige slagvelden liggen van 1870. Daar ligt het groote bosch van Hagenau, daar zien wij in de verte de hopvelden en de wijnbergen van Weissemburg en achter de toppen der Vogeezen ligt het slagveld van Wörth en de steile hoogten van Spicheren. Nu en dan sporen wij door uitgestrekte bosschen, die echter weinig zwaar of hoogopgaand hout bezitten en hier en daar snorren wij over schrale velden, die veel weg hebben van de gewone Hollandsche heiden.

De Rijnvlakte toch is niet overal even vruchtbaar. Op sommige plaatsen zit zooveel grint in den grond, dat de landbouw er weinig vruchten oplevert; elders weer vindt men leem of pijpaarde, die aanleiding geven tot den bouw van steen- of pannenfabrieken, en menige stad in de Paltz bezit in verhouding meer industrie dan menige wereldvermaarde fabrieksstad. Ook is de Rijnvlakte nu niet bepaald zóó vlak als onze Hollandsche poldervelden, die den vreemdeling gewoonlijk doen denken aan een uitgestrekt biljartlaken. Neen, er zijn plaatsen, waar de uitloopers der bergen wat verder naar voren dringen en hun heuvels vooruitschuiven tot vrij dicht bij den Rijn, zoodat het landschap een meer afwisselend karakter aanneemt. En verder ziet men herhaaldelijk poelen en plassen, soms zelfs moerassen, die gevormd worden door de talrijke takken en uitloopers van den Rijn. Dit is vooral het geval in de omstreken van Spiers. Deze stad ligt om zoo te zeggen te midden van een half ondergeloopen polder en dit moerassige land heeft zeker in de middeleeuwen een der beste verdedigingsmiddelen uitgemaakt voor de sterke vesting. De oude Rijksstad wordt geheel beheerscht door den reusachtigen Dom, die met zijn zwaren koepel en vele torens hoog boven alles uitsteekt, en die ook zoowat het eenige aantrekkingspunt voor den toerist is. Na een bloeitijdperk van vele eeuwen is Spiers,

na de totale verwoesting in 1689 door de Franschen, afgedaald tot den rang van een doode stad en eerst in den laatsten tijd brengen handel, nijverheid en fabriekswezen weer meer vertier en leven in de stille straten. De onverwoestbare muren van de kathedraal zijn de eenige overblijfselen van de oude middeleeuwsche stad; al het overige is door de wilde horden van Louvois, Mélac en andere barbaren verwoest en zelfs de Dom ontsnapte maar ternauwernood aan de algemeene vernieling. In de achttiende eeuw diende het Godshuis voor magazijn en eerst in het midden der negentiende eeuw heeft men het gebouw geheel gerestaureerd en aan den godsdienst teruggegeven. 't Is waar, de graven der Duitsche keizers zijn geschonden; de Fransche krijgsknechten kegelden met de hoofden der Rijksvorsten, die hier gedurende vijf eeuwen werden begraven. Maar de Dom zelf rijst weer in volle pracht omhoog en tart opnieuw de eeuwen. De Dom van Spiers is een der grootste aan den Rijn. Het schip is ruim 134 M. lang. Over het dwarsschip gemeten, is de kerk meer dan 50 M. breed en de kolommen van het middelschip staan 14.60 M. van elkaar. De torens aan de westzijde zijn 73 M. hoog. 't Is dus niet te verwonderen, dat dit reuzengebouw de stad en den geheelen omtrek beheerscht.

Na Spiers is de eerste groote stad aan den Rijn het welbekende Ludwigshafen, de haven van Mannheim en het eindpunt van de groote vaart op den Rijn. Wij kwamen tegen den avond hier aan en een korte wandeling door de drukke streken overtuigde ons al spoedig, dat Ludwigshafen een der belangrijkste handelsplaatsen aan den Rijn is. Vanaf de Rijnbrug heeft het gezicht op de rivier wel iets van de Maas voor Rotterdam. Langs de breede kaden rijzen kolossale pakhuizen, magazijnen en entrepôts omhoog en de tallooze booten, bootjes en schepen brengen op de rivier een gezellige drukte te weeg, die weldadig aandoet na de doodsche kalmte, welke hoogerop op den breeden stroom heerscht. Ludwigshafen werd eerst in 1843 gesticht en telde toen een paar duizend zielen. Tegenwoordig is dit getal gerezen tot boven de 30.000 en 't vermeerdert nog aanhoudend. 't Spreekt vanzelf, dat er nog niet veel merkwaardigs te zien is buiten de verschillende handelsinrichtingen, maar bovendien is de zenuwachtige gejaagdheid van een drukke handelsplaats voor den reiziger gewoonlijk niet bijzonder aantrekkelijk, vooral niet, wanneer zooals hier de electrische trammen des ochtends om zes uur al door de straten snorren en om elf uur des avonds nog in volle beweging zijn.

Van Ludwigshafen tot Mainz sporen wij door een streek, die rijker is aan natuurschoon dan het reeds afgelegde gedeelte. Tot Worms is er nog niet veel te zien. Alleen Frankenthal trekt onze aandacht, omdat dit nijvere stadje zijn opkomst te danken heeft aan de Calvinisten, die in 1554 uit Nederland uitweken. En even verder sporen wij de bij uitstek vruchtbare streek binnen, die Worms omgeeft en reeds van ouds ‘Wonnegau’ genoemd werd, 't geen vrij vertaald wil zeggen: ‘het land van melk en honig’. Schoon is werkelijk het land, maar verschrikkelijk heeft ook hier de oorlog gewoed. De rijke, bloeiende Rijksstad daalde na de middeleeuwen evenals Spiers af tot een onbeduidend provinciestadje. Reeds in den dertigjarigen oorlog had het veel te lijden, maar het is alweer het gevloekte jaar 1689, dat moord en brandstichting over de geheele Wonnegau verspreidde. De benden van Mélac legden de stad geheel in asch, zoodat alleen de Dom en de synagoge bleven staan. Zóó groot was de verwoesting, dat in 1801 Worms nog slechts 5000 inwoners telde. Ook hier echter is in de laatste jaren verandering gekomen. De nieuwe Rijnhaven brengt leven en vertier en de fabrieken van leerwerken, bedrukte katoen en vooral van kunstmatige champagne veranderen zoetjesaan de stille stad weer in een druk middelpunt van verkeer. Reeds telt Worms opnieuw meer dan 30.000 inwoners en steeds gaat dit aantal vooruit.

Ook in deze stad is de Dom ‘het monument’. Bijna even groot als de kathedraal van Spiers, steekt ook hij hoog boven de omgeving uit en in weerwil van alle herinneringen, die Luther en de hervorming hier hebben nagelaten, in weerwil zelfs van het hier gestichte reusachtige Luther-monument, bepaalt de Dom grootendeels het karakter der stad en wekt herinneringen op uit de meest roemrijke eeuwen van haar bestaan.

Voor liefhebbers van een goed glas wijn zal het wel overbodig zijn, op te merken, dat in Worms behalve de Dom nog de Liebfrauenkirche bestaat. Op den heuvel, waarop deze kerk staat, wast de welbekende Liebfraumilch, een der edelste Rijnwijnsoorten.

Trouwens, zoodra wij Worms hebben verlaten in de richting van Mainz, verandert het karakter van het landschap geheel en 't duurt niet lang, of wij bevinden ons te midden van een der vruchtbaarste wijnstreken van Duitschland. De uitloopers van het Haardt-gebergte reiken hier tot aan den oever van den Rijn, zoodat wij vanaf Oppenheim de bergen links en de rivier rechts van ons hebben. De hellingen der heuvels en de geheele kleine vlakte tusschen deze en den stroom zijn dicht bezet met schoone wijngaardranken, die er bijzonder vruchtbaar uitzien. Te midden van deze schoone streek ligt het welbekende dorp Nierstein, dat aan alle wijnsoorten van de omgeving zijn naam geeft.

En nu duurt het niet lang of wij naderen het ‘gouden Mainz.’ Voortdurend hebben wij het uitzicht op den breeden stroom en in de verte doemen reeds de toppen op van den Taunus. Nog een paar minuten en wij snorren de groote Rijnbrug voorbij en weldra staan wij weer op het perron van den Central-bahnhof van Mainz.

Met dit gedeelte van onze reis wil ik eindigen. Over Heidelberg, Frankfort, Mainz en het Rijndal heb ik reeds gesproken in een vorigen jaargang van de *Illustratie* en ik uit van harte den wensch, dat ook deze kleine reisbeschrijving, in aansluiting met die voorgaande, een aangenamen indruk mag achterlaten bij de welwillende lezers. Misschien is het mij nog eens gegeven den loop van den Rijn ook voorbij Straatsburg te volgen tot aan zijn bron en iets te vertellen van al het schoone, wat ook daar te zien is.

Burgemeesters Marie,
door Daniëlla.

Het is Zondagmorgen.

Vroolijk galmen de klokken haar heldere roepstem uit en de dorpelingen stroomen in lange rijen naar den tempel.

Zie ze daar komen, de mannen in hun eenvoudig Zondagspak. De schelle, veel te bonte kleuren, waarin de jonge meisjes pronken, komen er nog scherper tegen uit. 't Staat aardig, die bonte opschik, als de stoet zich voortbeweegt onder de breede rij boomen en over het kleine kerkhof, dat de kerk omgeeft.

Hier doen de mannen nog een laatste trekje aan hun pijp, voor ze de kerk binnengaan. Ze zetten hunne gesprekken over oogst en veestapel voort tot aan den ingang der kerk en denken er niet meer aan, dat al die kruisjes van kiezelsteen, die de graven op boersche wijze sieren, hun gedurig een ‘memento mori’ toeroepen. Ze zijn er aan gewend te leven met de dooden in hun midden. Slechts eene enkele vrome ziel bidt hier of daar op een graf.

Ook het oude moedertje, dat daar, op een vouwstoel gezeten, den rozenkrans door de vingers laat gaan, is in diep gebed verzonken. Een trek van groote berusting, ja zelfs van tevredenheid, ligt op het gelaat der oude vrouw. En toch, het leven bood haar veel distels, de arme Trina Haekes. Sinds jaren is zij gebrekkig. Ze werkte

hard, voor het ongeluk haar trof, maar toen was de armoe het huisje der weduwe binnengeslopen en zij moest langzaam, stuk voor stuk, het weinige, dat zij bezat, verkoopen, om met haar zoon te kunnen leven. Totdat haar niets meer restte dan haar kleine woning.

Eindelijk echter was de tijd gekomen, dat haar zoon voor haar zorgen zou en al noemden de menschen haar arm, doodarm, zij zelf vond dat niet.

Thans leeft zij zoo gelukkig met haar jongen; ze zou met niemand willen ruilen. En geen wonder! Zie hoe de forsche knaap zich vriendelijk tot haar voorover buigt! Een straal van geluk en liefde glijdt over haar gelaat, ze lijkt jonger, als ze goedkeurend knikkend, door hem geholpen opstaat. Ze zeggen geen woord, terwijl ze voetje voor voetje voortschrijden, ook niet wanneer hij in de kerk haar kussen opgeschud heeft en haar zachtjes doet plaats nemen: weer een knikje... maar wie die twee ziet, gevoelt, dat ze geen woorden noodig hebben om elkaar te begrijpen. En als dan eenige oogenblikken later, een ongeschoolde, maar zuivere en buigzame mannenstem, boven de andere zangers van het koor uitklinkt, dan pinkt de oude stilletjes een traan weg: dat is haar zoon, die daar zingt! De beste zanger van het koor wordt hij genoemd. Een vreemdeling had hem les willen doen nemen, hij zou het nog ver gebracht hebben, had hij gezegd, maar dat had de jongen niet gewild. ‘Als moeder goed ter been was, maar nu?...’ Ze kon toch niet alleen blijven, en och, hij had een paar flinke knuisten aan het lijf, als boerenknecht zou hij er ook wel komen... en zingen kon hij toch, al was het dan niet zoo mooi, hij meende het er niet minder om, als hij uit volle borst Gods glorie verkondigde, hij zong als de vogel, die zijn jubellied opstuwt tot zijn Schepper, en zijn stem klonk goed en vol, omdat zij de weerklank was van zijn jong, klonk hart.

Als de dienst geëindigd is, staat hij weer trouw op zijn post, om het oude vrouwtje te halen. Ze zijn de laatsten zoo wat, die het kerkje verlaten, en heel langzaam, voetje voor voetje, bereiken ze hun kleine woning. Dat is niet veel meer dan een hut, zooals een schilder zich er een zou voorstellen. Een dik, groen mostapijt, goudachtig door de zon beschenen, bedekt het dak; hier en daar komt een helderrood stukje dakpan te voorschijn. De muren der hut zijn begroeid met druivenstammen en de blauwe en gele trossen met een wazig dauw bedekt, getuigen van de goede zorgen, die men voor hen heeft. Vóór het hutje een tuintje, met hier en daar purper-roode herfstasters, die het gouden hartje koesteren in de laatste zonnestralen, die er nog voor haar overschieten.

Zoo zonnig het huisje van buiten is, zoo helder is het ook van binnen: hagelwitte gordijnen voor de kleine vensters, bloemen in de vensterbanken, helderwit porselein in het kastje aan den

muur; op de commode prijken heiligenbeelden. Kort geleden, met kermis, zijn ze door den zoon opgeverfd. 't Is nu wel niet heel in den stijl, dat de Heilige Maagd een vuurrooden mantel om heeft en de Heilige Jozef draagt meestal bruin - maar het was zoo goed gemeend, toen hem die nieuwe, paarse mantel aangeschilderd werd: er was nog juist wat paarse verf over, de goede Heilige zou daarmee ook wel genoegen nemen, evenals met de hoogroode kleur, waarmee de artist de gelaatstrekken geverfd had. Ze schijnt het daar warm te hebben, de Heilige Familie, en geen wonder, want de zonnestralen vallen in dikke bundels naar binnen en trachten nog iets te rooven van die frissche tinten - maar daartoe zijn ze toch niet sterk genoeg meer: 't is al laat in 't jaar.

Op een bankje voor de woning nemen moeder en zoon plaats. De oude, grijze kat heeft dit oogenblik gretig afgewacht en zit met de oogen knipperend te gluren of ze haar geliefkoosd plaatsje nog niet in mag nemen.

EEN TIROLER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E. RAU.

Het mooie weer lokt de dorpelingen de straat op. Vriendelijk groetend, nu en dan het tweetal iets toeroepende, gaan ze voorbij.

‘Kijk, Jean, daar komt ook de baas aan met zijn vrouw en Marieke.’ Maar Jean heeft hen reeds lang opgemerkt. Hij is opgestaan en neemt, eerbiedig groetend, de pet van het hoofd.

Nauw merkbaar wordt zijn groet door den burgemeester beantwoord; zijn vrouw, schuw achter zijn rug terugblikkend, knikt met haar verlegen glimlachje. Marieke alleen laat een luid en vriendelijk: ‘Morgen, moder Haekes, morgen Jean’ hooren.

‘Moder, moder, je lijkt wel niet wijs; laat maar niemand zoo iets hooren, het moet uit zijn met die gekheid, dat was goed, toen je nog een kind waart, maar nu... moder, ha, ha, moder,’ herhaalt hij, en zijn stem klinkt onaangenaam hard. Met zijn kleine grijze oogen kijkt hij zijn dochter onheilspellend aan, dan, trotsch het hoofd op den zwaren stierennek wiegende: ‘'t wordt tijd, dat we eens naar een man voor je gaan omkijken. Je bent nu achttien jaar, de beste partij uit het dorp, ik kan voor je krijgen wie ik wil en de boer van den Weerterhof heeft me over Thijs, zijn oudste, gesproken. Hij is de rijkste boerenzoon uit den heelen omtrek en kan aan iederen vinger een meisje krijgen.’

‘Dat treft-ie, vader, en ik nog meer, want dan hoef ik me niet moe om hem te maken. Ik trouw nog niet, ik ben nog veel te jong.’

‘Och kom, niet trouwen, gekheid, als de hooiwagen geladen voor de schuur staat, dan moet men de deur niet sluiten, anders rijdt hij voorbij.’

‘Voor mijn part, goeie reis, laat hem rijden, vader.’

Een oogenblik kijkt de burgemeester zijn dochter verbaasd aan over zooveel moed, den moed hem tegen te spreken. Dan, terwijl zijn gelaat hoogrood wordt van woede, roept hij toornig uit: ‘Dwaashoofd, waag het niet tegen je vader in opstand te komen.’

Marieke zwijgt, maar de blik, die uit haar oogen spreekt, zegt genoeg, dat ook zij haar wil heeft.

Gedurende het geheele gesprek is de burgemeestersvrouw stilletjes doorgesjokt, zonder een woord er tusschen in te brengen. Nu wordt zij blijkbaar angstig, trekt Marieke telkens aan de rokken en kijkt, nadat deze zich eindelijk omgedraaid heeft, haar smeekend aan. Half medelijdend, half wrevelig, haalt Marieke de schouders op... een oogenblik later, als verwijt zij zich onhartelijk geweest te zijn tegen het arme, willooze schepseltje, neemt zij haar hand en drukt die even, haar toeknikkend, zooals men een klein kind gerust zou stellen.

Toen beiden 's middags alleen waren, begon de burgemeestersvrouw, na onrustig zoeken van onzichtbare pluisjes op haar japon: ‘Marieke, kind, je hebt me doodsangst uit doen staan. Hoe durf je zoo tegen vader spreken, je weet toch, dat hij besloten heeft, dat je met Thijs van den Weertenhof zult trouwen en als vader dat wil, dan is er toch niets aan te veranderen.’

‘Moeder, vader heeft geen recht zoo te spreken, maar maak u niet ongerust, ik zelf heb Thijs gezegd, dat ik hem niet wil, dat ik niet zóóveel,’ - en ze knipte met haar vingers - ‘om hem geef. 't Zou een mooie schoonzoon zijn voor u; wat kan hij anders dan ruziemaken en drinken...’

‘Vader zegt, dat dat anders zou worden als hij getrouwd was...’

‘Dierentemster wil ik niet worden en zooals ik zei, moeder, ik ben nog veel te jong. Maar als ik trouw, wil ik zelf kiezen.’

‘Ach, ach, wat moet daarvan komen! Vader heeft gelijk, als burgemeester kan hij voor je krijgen wien hij wil... Thijs is toch een deftige boerenzoon...’

Marieke had niet geantwoord. Als in gedachten verdiept, staarde ze voor zich. Door het zwijgen harer dochter aangemoedigd, ging de vrouw thans voort:

‘Je weet toch ook wel, dat je niet den eerste de besten kunt nemen, daar heb jij het, evenals je vader, te hoog voor in...’ ‘Gelukkig!’ liet zij er op volgen.

Nog bleef Marieke stil voor zich uitkijken, dan, terwijl een vastberaden, haast harde trek aan het mooie gezichtje iets scherps gaf, dat ontsierde, zei ze: ‘Ik weet heel goed, dat ik geen bedelaar trouwen kan, maak u niet ongerust, moeder - maar laat me den tijd,’ en opstaande verliet zij het vertrek en begaf zich naar den tuin om, zooals zij gezegd had, wat peren te halen. Ze liep echter in gedachten tot achter in den moestuin, leunde over de heg en keek de dorpsstraat in.

Bleek en peinzend, bleef haar blik rusten op de kleine woning, met het groene mos bedekt. Haar oogen werden vochtig, maar de vastberaden trek groefde zich nog dieper om den kleinen mond.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de platen.

Een Tiroler. -

Een prachtige figuur voor een reclame-plaat om toeristen te lokken naar de Tiroler Alpen, deze potige Nimrod met zijn zonnig gezicht! Waarlijk een passende stoffage voor het heerlijke landschap met zijn in zon badende bergen!

Wat is hij een jager in zijn hart en wat kunt ge 't hem aanzien, dat hij 't goedheeft! In den laatsten tijd moge het wild zeer verminderd zijn, van vogels en hazen blijft er overvloed. Heerlijken visch bieden de bergmeren, forellen vooral. - Geen wonder, dat visschen en vinken onzen Tiroler z'n lust en z'n leven is.

[Nummer 34]

Jan Steen.

Er is een oud-vaderlandsch spreekwoord, dat wonderwel van toepassing is op den oud-vaderlandschen schilder, wiens naam boven dit opstel staat, namelijk: dat een kwade tong ons verder brengen kan dan onze beenen ons dragen kunnen.

Zoo er ooit kwade tongen zich gerept hebben over oud-Hollands St. Lucas-gasten, dan zeker over dien eenen; zoo ooit laster ver verbreid werd, dàn die, welke nog in de negentiende eeuw velen gelooven deed aan het liederlijk leven van Jan Steen.

Wee den wolf, die in een kwaad gerucht staat!

JAN STEEN. ZELFPORTRET.

De hedendaagsche beschrijvers van de levens onzer zeventiende-eeuwsche schilders hebben met de dwaze, althans sterk overdreven voorstellingen van Jan Steen's losbandigheid niets meer van doen: geleerde mannen, zoowel van hier als uit het buitenland, zijn, na ernstig en grondig onderzoek van historische gegevens, tot het inzicht geraakt, dat de booze praatjes, die reeds bij Steen's leven in zekere kringen de ronde deden, tot vermaak eener op schandaal azende, minder ontwikkelde menigte, voor het grootste deel laster zijn, moedwillig verspreid door op goedkoop lach-succes beluste leugenaars en libellisten, waarvan een, een mislukt schilder, niet naliet, om uit kwaden na-ijver de gemeenheden, door een voorganger lasterlijk bedacht, nog eens smakelijk en vermakelijk uit te stallen[1)]. Deze man, zelf geen reputatie te verliezen hebbende, eindigde zijn leven in de Haagsche gevangenis; voor zijn pen was niemands goede

1) Over dezen Campo Weijerman en zijn voorganger Arnold Houbraken, met betrekking tot het leven van Jan Steen, zie o.a. Van Westrheene, Van der Willigen, Bredius, Van Lennep.

naam veilig, zoo verzekert ons Busken Huet in zijn *Land van Rembrandt*, zoodat een tijdgenoot, hoewel zelf een lichtmis zijnde, hem aldus na zijn dood uitluidt:

'Zonder te kort te doen aan zijn vloeibaare schrijfstijl, en aan de geestrijke invallen die in de meeste zijner geschriften uitblinken, kan men in 't algemeen van zijne werken zeggen, dat er nimmer iets uit zijn pen kwam, of het was met het fenijn van gruwelijke lasteringen en eerroovende uitdrukkingen bevlekt.'

Geen wonder, dat onze schilders het bij dergelijke individuen en hun aanhang ontgelden moesten, als zelfs de eerzame en in onbekendheid levende burger werd aangerand in zijn kostbaarst bezit; wat toch was in de zeventiende eeuw, de gouden eeuw onzer groote schilderschool, een broeder van St. Lucas' gilde? Wij weten hoe Frans Hals, de prachtige portrettist, stierf als armlastige; hoe Jan van Goyen, de dichter-schilder van ons Hollandsch landschap, zwoegen en tobben moest, om nog door eenigen handel het hoofd boven water te houden en ten laatste zijn werken en inboedel voor schuld verkocht moesten worden; eerst de moderne tijden hebben de grootheid van hun kunst begrepen en ze naar waarde geschat. Onze jonge republiek had wel wat anders te doen dan naar kunst te kijken: geld verdienen, tot steeds machtiger grootheid raken, dàt was het doel; geld was er noodig om goeden sier te slaan, wetenschap, die eer geeft en aanzien; kunst was geen levensbehoefte: een weelde-artikel, een wel-gewenschte, maar niet onontbeerlijke versiering van het burgerlijk leven.

In de middeleeuwen was kunst een levenstaak geweest en een heilige behoefte; niet voor allen *in denzelfden zin*, maar toch voor het leven als geheel onmisbaar. In kunst had de H. Kerk haar geheimzinnige waarheden het heerlijkst en welsprekendst belichaamd voor de menigte; Zij had haar schoonste en liefste kind, de kunst, niet ontberen kunnen of willen, waar God en Zijn Heiligen verheerlijkt, het geloovige volk gesticht en getroost worden moest, sterk gemaakt in den strijd tegen het dikwijls zoo hard en leelijk lijkende leven; Zij had den kunstenaar verheven tot haar priester in de orde der natuur. De vorsten en grooten volgden het voorbeeld der Kerk: hoog stond bij hen de kunstenaar in aanzien, die de koningsdochter conterfeitte voor den vorstelijken bruidegom, opdat door de beeltenis der toekomstige landsvrouwe de mare harer schoonheid en goedertierenheid blijde verwachting wekken zou in de harten harer nieuwe onderdanen. De kunstenaars waren de levensgezellen en vertrouwelingen hunner heeren geworden, mannen van kunst en hooge, edele geestesbeschaving, als ze waren.

De hervorming kwam en het Calvinisme, dat de kunst afgoderij achtte, bijna zoo vloekwaardig als de 'Paapsche Mis'; heiligdommen en paleizen waren voor haar gesloten en de kunstenaars verlaagd tot paria's der maatschappij, geminachten stand der samenleving, tot welken de tot aanzien en fortuin geraakte burgerman zich wel wenden wilde om zijn welgedaanheid te vereeuwigen, om dan zoo ras het passend ging deze te geringe relatie wederom af te breken.

Aan zich zelf overgelaten en op de verheerlijking van het ongewijde en burgerlijke bijna uitsluitend aangewezen, werd het wereldje der schilders er een, los van de gangbare meeningen en waardeeringen van zijn tijd, waarin ieder vrijelijk zijn eigen weg ging naar aanleg en gemoedsaard, zich weinig storend aan den stillen en luiden laster, die de menigte-mensch nu eenmaal niet spaart waar zijn kleinzielig inzicht eigen-wil en eigen-weten van een geestelijk-rijkere te raden komt. Zoo dan het leven van hun dag en het alledaagsche hun domein wezen moest, hun liefde zou het in kunst verheerlijken tot een weelde-voor-eeuwen en een geestelijk gewin voor latere geslachten.

Het Calvinisme, dat de kunst verketterd had en schoonheidsschuw gepreekt ons protestantsche volk - met zóóveel succes, dat na eeuwen de weerslag van dien schrik nog na-werken zou in Hollands katholieken - kon de levensjolijt van ons kerngezonde, bloed-rijke ras niet heelemaal uitroeien: 't regende preeken en vermaningen tegen de losbandigheid der zeden, de hoovaardij des levens, die onder schijn van rechtzinnigheid zich meer en meer te buiten ging aan opschik en pronkerij, aan braspartijen en onmatigheid. In een menigte van strafsermoenen, die van overdreven felheid en laag-bij-den-grondsche beeldspraak niet zijn vrij te pleiten, hebben de predikanten van dien tijd het leven, gelijk het tierde en pleizierde in alle rangen en standen, gehekeld, en karakteristieke staaltjes dier zoogenaamde kanselwelsprekendheid getuigen nog heden van den vulgairen stijl, waarin de toenmalige protestantsche zielenherders goed vonden hun volkje te stichten en te vermanen.

Waardiger was de wijze, waarop de dichters de gebreken van hun tijd hekelden; denken wij slechts aan Huygens' *Kostelyck Mal*, aan Hooft's *Warenar*, aan Vondel, heerlijk-hoog, in zijn *Roskam* - en náást hen staan de schilders, en uit hun glorieus koor schatert Steen's vol-luide, fijn-prachtige spot-lach, een lust voor wie ooren heeft om te hooren!

Zie, daar zit hij (blz. 265), en hij zingt zijn liedje van spot en trots; hij vindt het zoo kostelijk, dat lekker-zelfgenoegzaam in zijn eentje zitten wippen op z'n stoel, en te zingen, terwijl zijn spitse satervingers de luit slaan, te zingen van die malle, miserabele, heerlijke wereld, waarin het zoo leutig leven is met een gerust geweten, je kunst, je liedje en je luit.

Want wie geen gemoedsrust heeft, hij kan zóó niet zitten, zóó niet zingen. Jan Steen was Roomsch, en dat hij geen onwaardig zoon was zijner verdrukte Kerk, zullen wij straks bewijzen.

Zwak wàs hij, en wie hem deze zwakheid verwijten zou, zijn verdediging zou wezen wat Schaepman zijn Frans Hals in den mond legt:

Al wel, al wel, 'k heb aan dat alles iets,
En iets gedaan, gezondigd... niet uit lust,
Niet om een booze wereld te doen tieren
Door mijn bedrijf, - ik heb mijn volk geschilderd.
Ik had mijn volk zoo hartlijk, hartig lief.
In al zijn hoogsels en zijn diepsels heb ik
Mijn volk gemaald met onvermoeid penseel,
Met forsche drift, en zonder om te zien,
Of alles nu juist netjes was of netter.
'k Heb met rabouwen jolig gerabouwd,
Maar hooger uit de diepten steeg mijn kunst
En uit het volk verrees zij koninklijk!

Jan Steen, wel lichtzinnig mensch, maar geloovig katholiek, kòn hij zoo wel wezen de verstokte losbol en drinkebroer, dien gewetenlooze lasteraars en hun loslippige napraters ons geschetst hebben?

Zijn leven en werken nagaande zullen wij, geleid door historische bescheiden van vertrouwbare en geleerde onderzoekers te schiften trachten wàt hier waarheid, wàt verdichting is.

(*Wordt voortgezet*.)

MARIA VIOLA.

Prof. G.J. van Swaay.

De hoogleeraar aan de Polytechnische school te Delft, Gerardus Jacobus van Swaay, werd den 22sten Juni 1867 te Loenen a/d Vecht geboren.

PROF. G.J. VAN SWAAY.

Hij bezocht de parochiale lagere school te Loenersloot, ontving daarna gedurende drie jaren onderricht in het Instituut St.-Louis te Oudenbosch, was een jaar leerling aan de openbare school te Loenen, deed zijn admissie-examen voor de 3de klasse H.B.S., legde in 1885 het eind-examen af en verkreeg in 1889 te Delft het diploma van civiel-ingenieur.

Drie jaren bleef hij aldaar als assistent in de toegepaste natuurkunde, werd toen benoemd tot leeraar aan de H.B.S. te Winterswijk, daarna te Tilburg en was vervolgens van 1 Februari 1898 leeraar aan de Polytechnische school te Delft, totdat hij den 6^{den} Juli 1904 bij koninklijk besluit werd aangesteld als hoogleeraar aan dezelfde school.

Met medewerking van de Nederlandsche Regeering kon hij gedurende eenigen tijd werkzaam zijn in de physicalisch-technische Reichsanstalt te Charlottenburg bij Berlijn. Als gevolg daarvan schreef hij zijn werk: *Magnetische en electrische metingen met*

bijzondere toepassingen op het onderzoek naar de magnetische eigenschappen van ijzersoorten en het ijken van meetinstrumenten (Delft. J. Waltmann Jr. 1902). Deze arbeid trok zoozeer de aandacht van Duitsche geleerden, dat tegen 't einde van dit jaar daarvan een Duitsche bewerking het licht zal zien.

Prof. G.J. van Swaay is bestemd tot het geven van onderwijs in de electrische meetkunde en de electro-technische toepassingen als verlichting, krachtsoverbrenging en tractie.

Zooals men weet, neemt Prof. G.J. van Swaay, voor electrotechniek, met Prof. P.C. Dijxhoorn voor machinebouw, Prof. J. Franco voor locomotievenbouw en transportmiddelen en H. ter Meulen voor chemische nijverheid deel aan de technische zending naar St. Louis.

Over de gaven van geest en hart van dezen hoogleeraar mag ik hier niet uitweiden. Het zij mij echter als Moderator van de R.K. Studenten-Vereeniging 'St.-Virgilius' onder de zinspreuk *Crescendo gramen sementat* te Delft, geoorloofd, aan den onlangs benoemden hoogleeraar, eerelid der vereeniging, een woord van hulde en dank te brengen voor zijn krachtdadigen steun in alles, wat den bloei der vereeniging bevorderlijk is, voor zijn kameraadschappelijken omgang en bovenal voor het voorbeeld van zijn ongebogen en mannelijke geloofsovertuiging, die van geen karakterloos schuilgaan weten wil en een apologie is voor het verbond van geloof en wetenschap.

Rotterdam, 23 Juli 1904.
H. ERMANN, S.J.

Tentoonstelling van oude koperwerken te Middelburg.

Een nationaal gemak zijn tegenwoordig onze plaatselijke en gewestelijke vereenigingen tot bevordering van het vreemdelingenverkeer.

Ge doet geen uitstapje of ge wordt ongezocht en ongemerkt door de zorgen van zoo'n vereeniging geriefd. Dank-je zeggen doet ge er niemand voor evenmin als een fietser, die, geen lid van den Bond, met gratis pleizier zich den weg laat weten door 's Bonds richting-en-afstand-aangevende handwijzers. Al zoudt gij thuis zorgvuldig uwe belangstelling onthouden aan zoo'n vereeniging ten uwent, elders moogt ge er niet minder vrij van profiteeren. Waarlijk, al die vereenigde verkeer-bevorderende werkzaamheden, genomen over het heele land, dragen bij tot onverdacht nut en genot van het algemeen.

Maar wat dan te zeggen van ééne dezer vereenigingen, die vreemdelingen tracht te trekken door zóó edel een middel, dat ge, een leelijk spreekwoord omkeerend, zeggen moet: hier heiligt het middel het alreeds goede doel; - hoe dan te waardeeren het werk der *Vereeniging tot enz.* van Walcheren, die te Middelburg iets zóó belangrijks ondernam als deze Tentoonstelling van Oude Koperwerken?...

Een paar jaar geleden mocht dezelfde vereeniging terzelfder stede bijval en dank winnen met een expositie van oud Delftsch aardewerk, door een Middelburgsch kunstliefhebber daartoe beschikbaar gesteld. Doch wat is bij gene déze tentoonstelling met haar 687 prachtige nummers, stukken van heinde en ver bijeengebracht, maar uitsluitend uit Nederland, stukken soms een waarde van schatten gelds vertegenwoordigend, en alle zonder uitzondering merkwaardig onder een of ander artistiek of historisch opzicht!

Oud aardewerk toèn, nù koper - de beide tentoonstellingen zijn wèlpassende pendanten, èn al dat oude is bijzonder actueel.

Van nieuw Hollandsch koper winkels vol tegenwoordig. Met den laatsten Sinterklaas zag men in provinciesteden luxe-étalages van koperen gebruikskunst: serviesjes, koffiekannen, aschbakjes, komfoortjes, sigarenbekers, lucifersstandaards, blakertjes en zoo meer. En in de groote steden is het geen zeldzaamheid voor de uitstalramen van den 'fijnen' boekhandel nieuwe vindingen op het gebied der koper-nijverheidskunst te kijk te zien uit de werkplaatsen van *Amstelhoek* en *Onder den Sint Maarten*, ja, ge hebt er formeele tentoonstellingen van.

Het koper is in de mode, misschien is het al weer niet 'modern' meer, en op 't kantje van 't 'ordinaire' af; mogelijk vinden onze schrandere koper-bewerkers na eenigen tijd hun beste afnemers in margarine-winkeliers en zien ze hun eerlijken arbeid als gratispremie toegegeven bij zóóveel pond boterkunst...

Maar er is niet alléén mode in het spel, er is ook ernst en bewuste voorkeur onder een deel van het koopend publiek voor wat vooral de genoemde werkplaatsen reeds bereikten en pogen te bereiken in het lang te weinig getelde koper.

Een hoofdzaak is, dat een geest van overtuiging en liefde voor het vak, liefde voor de kunst-adeling van dit onedel metaal de beste beoefenaars van de tegenwoordige artistieke koperbewerking drijft en ondanks veel vooroordeel of mode-critiek volhouden deed en doet.

Het is aardig de leiders van 'Amstelhoek' en 'Onder den Sin Maarten' zelven in een *interview* over hun streven en arbeiden te hooren praten. Het wordt er u duidelijker door, welke groote opvoedende waarde aan de Middelburgsche tentoonstelling van oude koperwerken moet worden toegekend in dezen tijd van nieuwen lust in het aloude vak, eeuwen lang in zoo verscheiden geest en vaak met zooveel welslagen in Nederland beoefend.

Amstelhoek - zegt het *interview* - is een combinatie van allerlei kunstnijveren, knappe jongelui te Amsterdam, die uitmunten in eenigerlei vak of techniek, en die samenwerken, om zooveel mogelijk goede gebruikskunst te maken. Daarbij is een eerste streven, om het leelijke galanteriewerk, dat nu uit buitenlandsche fabrieken wordt ingevoerd, zoo gauw als het maar kan te vervangen door bekoorlijke dingen van denzelfden prijs. Nu zijn de prijzen nog hooger, maar ik ben zeker dat ze over eenige jaren tot de helft teruggebracht kunnen worden.

Amstelhoek heeft twee afdeelingen: waar aardewerk wordt gemaakt en waar metaal wordt bewerkt. Het metaal wordt weer onderscheiden in edel en onedel. En het onedele metaal is koper. Het mooie koper wil Amstelhoek weer brengen onder het Hollandsche volk, in allerlei artikelen, alles goed van lijn en goedkoop, en dezelfde voorwerpen ook versierd door emailleeren of ciseleeren. Naast de eenvoudige dingen, wil deze fabriek ook kostbare voorwerpen leveren; en deze zijn altijd handwerk. Wat machinaal wordt vervaardigd kan goed zijn, maar leven doet het niet. Alleen uit wat de arbeider heeft gemaakt kan de ziel van een mensch spreken.

Het koper is in den laatsten tijd te weinig meer in aanzien. En toch heeft het zelfs boven zilver, nieuw zilver en plated (wat zoo koud en zoo hard is, dat het in geen kamer mooi staat) zijn prachtige kleur en duurzaamheid vóór. En het bezwaar van oxideeren, waardoor het gevaarlijk is om voedsel te bevatten, is reeds lang geheel voorkomen door vernikkelen, vertinnen en verzilveren.

Amstelhoek versiert het koper vooral met email in alle kleuren, wat weinig kostbaar is. Het emailleeren wordt bescheiden toegepast, om altijd in de eerste plaats de constructie van het voorwerp te laten zien, en niet omgekeerd eerst het ornament. De logische, eenvoudige vormen zijn hoofdzaak, en de groote fout in de tegenwoordige verbruiksvoorwerpen is juist dat men dadelijk en bijna uitsluitend de versiering ziet.

Maar het ideaal, waarmee wij jaren geleden zijn begonnen, hebben wij nog lang niet bereikt; laat ons hopen, dat ons nageslacht dit zal bereiken. *Wij zijn er niet!* En

wat wij, om voort te gaan, vooral moeten tegengaan, is dit: ten eerste dat ons werk mode wordt en ten tweede dat de ijdelheid der makers wederzijds andermans werk afbreekt.

Onder den St. Maarten gaat ongeveer van dezelfde algemeene beginselen uit. De eigenaar, de heer J.A. Pool Jr., maakt meubelen en koperwerk te Zalt-Bommel en Haarlem; hij werkt er tegenwoordig met 52 man. De inzendingen van *Onder den Sint Maarten* en *Amstelhoek* waren te vergelijken en te bewonderen o.a. op de Tentoonstelling van Gebruiks- en Beeldhouwkunst, van 7 tot 22 Mei gehouden te Rotterdam.

***

Met een aanhaling uit den practisch verzorgden geïllustreerden catalogus van de Middelburgsche expositie, samengesteld door den man, die feitelijk de hoofdsamensteller van de tentoonstelling zelve is, den bekenden kunst- en oudheidkundige Dr. J.A. Frederiks, komen we van al dat nieuwe weer op het oude.

‘Verschillende kerk- en gemeentebesturen, directies van musea en particulieren stonden bereidwillig af, wat de Commissie voor haar doel geschikt achtte, zoodat weldra kon worden vastgesteld, dat de tentoonstelling aan haar doel zou beantwoorden door *een overzicht te geven van het belangrijkste, wat in ons vaderland nog overbleef van eene aloude industrie, die eertijds tot hoogen bloei kwam, doch allengs begon te kwijnen om eindelijk in verval te geraken. - Wel kan in den laatsten tijd worden gewezen op enkele gelukkige beoefenaars van de artistieke bewerking van het koper, doch van eene herleving van het kunstvak, dat ook in Nederland zeer hoog heeft gestaan, kan nog geen sprake zijn*.’

Misschien denkt iemand onzer lezers gunstiger over het heden dan de heer Frederiks in de door ons gecursiveerde woorden. Hij neme echter in aanmerking, dat de Middelburgsche archivaris spreekt over het *kunstvak*, en wel als geheel, niet uitsluitend van *gebruikskunst*, en ook dit, dat zoo iemand eenige gereserveerdheid tegenover het moderne heel niet misstaan zou, dit zeker het geval zou mogen zijn met iemand, die uit eigen bezit nagenoeg een vijftig-tal oude koperwerken inzond en dus geacht worden kan, met hart en ziel te leven in het schoon verleden van het vak.

De eenvoudigste zaken van huiselijk gebruik vindt men met voorwerpen van de hoogste kunstopvatting, die vooral voor den katholieken eeredienst vervaardigd werden, te Middelburg bijeen.

‘Zoowel de werkman als de kunstenaar’ - zegt Dr. F. met alle recht, en hiermee is de groote opvoedende waarde der tentoonstelling aangeduid - ‘zal hier voorbeelden vinden, die hem dienstig kunnen zijn voor de ontwikkeling van zijn practische kennis en van zijn kunstsmaak.’

Dit is blijkbaar in overweging genomen en gewaardeerd door niemand minder dan den minister van Binnenlandsche Zaken,

toen hij verlof gaf tot opzending van eenige voorwerpen uit het Rijksmuseum, en toen hij persoonlijk de tentoonstelling bezocht.

AQUAMANILE OF SCHENKKAN, IN DE MIDDELEEUWEN GEBRUIKT BIJ DE H. MIS. Aartsbisschoppelijk Museum, Utrecht.

Van katholieke zijde heeft het de verdienstelijke Commissie niet aan belangstelling en deelname ontbroken.

Het Aartsbisschoppelijk Museum van Utrecht en het Bisschoppelijk Museum van Haarlem zonden samen een groote dertig hoogst belangrijke nummers in; de Schatkamer der St. Servatiuskerk te Maastricht drie; de Kathedraal, de O.-L.-Vr.-Munsterkerk, het Groot-Seminarie van Roermond elk één; de R.K. Kerk van Rijsbergen drie; de R.K. Kerken van Venlo en Venray, alsmede de Plebaan van de Bossche Kathedraal en de Pastoor van de St. Dominicus-kerk te Nijmegen elk één. Verder zonden in katholieke kunstenaars en kunstkenners van naam, als de heeren: Jan Brom, Dr. Cuypers, Jos. Cuypers, Jan Kalf, Ant. Mensing en Jhr. Victor de Stuers.

Een en ander zal, naar wij vertrouwen, ook diegenen onzer lezers, die tot heden de tentoonstelling niet bezochten, (zij eindigt 15 Augustus; ware het niet wenschelijk, zoo 't kon, den einddatum een goede halve maand te verschuiven met het oog op buitenslands vertoevende kunstvrienden, voor wie het reisseizoen eerst tegen September pleegt te eindigen?) genoegzaam van de algemeene belangrijkheid der tentoonstelling hebben overtuigd.

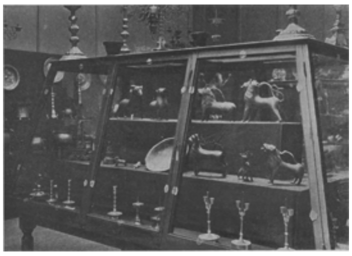

VITRINE MET MIDDELEEUWSCHE KERKELIJKE VOORWERPEN.

Wij meenen dan ook met deze inleidende aanteekeningen te kunnen volstaan en laten ten slotte een beknopte beschrijving volgen van de bijzonder merkwaardige afbeeldingen, die de *Katholieke Illustratie* als een typische herinnering aan de Middelburgsche expositie aanbieden mag.

***

Eigenaardig voor katholieken vooral is die *Vitrine met middeleeuwsche kerkelijke voorwerpen*, een model tevens van smaakvol uitstallen. Voor iemand, die nooit een kerkelijk museum bezocht, zullen die sierlijke en kunstig bewerkte koperen leeuwvormen, van 20 tot 25 cM. hoog, wel het moeilijkst zijn thuis te brengen. Het

zijn water-schenkkannen, - *aquamanile* van *aqua* (water) en *manus* (hand) is hun eigenlijke naam, - die in de 12de, 13de en 14de eeuwen dienstdeden bij de H. Mis. Een bijzonder fraai exemplaar, afkomstig uit het Aartsbisschoppelijk Museum te Utrecht, reproduceeren wij afzonderlijk. Het geheel is als de meeste aqamanilia een leeuwvorm, maar het handvat wordt gevormd door een phantastisch dier, dat met kop en pooten aan den nek van den leeuw is bevestigd en met den staart aan het achtereinde van den rug. Het dertiende-eeuwsche kunststuk heeft een hoogte van 25 cM.

Twee beroemde meesterstukken van compositie en bewerking zijn de twee *Wierookdragende Engelen* uit de Schatkamer van de St. Servatius-kerk te Maastricht. Ze zijn uit gedreven en verguld koper vervaardigd in de 12de eeuw, waarschijnlijk te Maastricht; ze zijn 59 cM. hoog bij een breedte van 21 cM.

Nog geven wij uit de afdeeling ‘Kerkelijke Voorwerpen’ de reproductie van den vijftiendeeeuwschen koorlezenaar uit de R.K. Kerk te Venray; het kostbaar altaarsieraad heeft den vorm van een arend op voetstuk, waarvan de samenstelling is ontleend aan architectuurvormen. Het rijk-bewerkte voetstuk heeft drie beeldjes; het geheel heeft een hoogte van 2.10 M.

Ten laatste een keurig nummer uit de afdeeling ‘Huishoudelijke Zaken’: een *Staand Klokje* van het einde der zestiende eeuw. Het is Spaansch werk met Moorsche motieven en is bewonderenswaardig om de rijke en fijne kunst van zijn gegraveerde en gedreven ornamenten. Jhr. Mr. E.P. Schorer te Middelburg is er de eigenaar van. Curieus is de geschiedkundige bijzonderheid, dat admiraal Witte Cornelisz. de With het fraaie klokje buitmaakte op de Spaansche zilvervloot in 1628 en dat het sedert dien tijd steeds in de familie van dien vlootvoogd bewaard bleef.

Burgemeesters Marie,
door Daniëlla.
(*Vervolg.*)

Hoelang Marieke de dorpsstraat ingestaard had wist ze niet, maar het was schemerdonker, toen de meid haar uit haar gepeins opriep.

Nu eerst merkte zij, dat het koud was geworden, ze rilde. Hoe jammer, ze had nog zoo graag wat daar blijven droomen.

Als een panorama had ze hare kinderjaren voor zich gezien. Ze was toen geen lief kind, ze was trotsch, ze wilde niet naar school gaan met het heele troepje en daarom haatten de anderen haar. Maar vader had gezegd, dat ze 'Burgemeesters Marieke' was en veel meer dan alle anderen - en ze kon niet uitstaan, dat die anderen dat niet voelden. Ze was toch veel deftiger gekleed, droeg geen klompen en had gouden bellen in de ooren. Vader had gezegd, dat die anderen jaloersch waren en haar daarom niet uit konden staan: ze geloofde dat, en eens, toen de kinderen haar weer nageroepen hadden, haar met slik gegoeid en haar cahiers afgenomen en verscheurd hadden, had ze in woede uitgeroepen:

HARINGVANGST, NAAR DE SCHILDERIJ VAN GEORGES HAQUETTE.

'Jelui zijn jaloersch, omdat ik zoo rijk ben, daarom kunnen jullie me niet uitstaan', en huilend ging ze aan den kant van den weg zitten. Toen was er een vriendelijk boerenjongetje, een zoontje van een armen daglooner, bij haar komen zitten, hij was twee jaar ouder dan zij, 't was een lief, blozend ventje en hij had haar nooit kwaad gedaan. Maar toen ze iemand naast zich zag, wilde ze nijdig wegloopen.

'Marieke, ik heb alles opgeraapt, zóó erg gescheurd zijn de boeken nog niet; huil nu maar niet, was ik maar grooter, dan zou ik ze allemaal op den loop jagen als ze je plagen, al is het ook je eigen schuld.'

'Mijn eigen schuld? Ik kan het toch niet helpen, dat vader

burgemeester is en daar zijn ze jaloersch om, ik weet het wel,' en weer snikte ze.

'Maar, Marieke, moeder zegt, dat je vader toch ook maar een boer is en in alle dorpen zijn burgemeesters, 't is toch geinne keuning' en ik geloof, dat alle burgemeesters dochters hebben, kijk maar eens in Berg, in Swaden; en onze oude burgemeester, die heeft toch ook een dochter, maar die is groot en heel lief en goed, dat zegt het heele dorp. Toen die klein was, zullen de jongens haar boeken niet verscheurd hebben, daar was ze te lief voor, die was niet trotsch.'

Met groote oogen had Marieke hem aangestaard: 'En was haar vader net zoo deftig als de mijne?' vroeg ze ongeloovig. 'Hij is wel geen koning, maar burgemeester is toch ook veel.'

'Kom maar mee,' zei de kleine dreumes, die naast haar zat en hand in hand waren ze samen naar school gegaan.

Het troepje speelde nog op het binnenplein en toen Marieke met haar kleinen beschermer binnentrad, riepen ze spottend:

'Daar is de juffrouw van den burgemeester, ha, ze zit nog vol slik! Wat heb jij met haar uit te staan, Jean?'

Nog steeds stonden de kinderen hand in hand. Als zijn handje het hare niet zoo stevig omkneld had gehouden, zou zij hard weggeloopen zijn. Weer stonden haar de tranen van ergernis in de oogen. Met zijn vrij gebleven handje nam Jean zijn rooden zakdoek uit den zak en droogde haar gezichtje af. Daarop wendde hij zich tot de anderen:

'Het kan het duch neet helpen. Geer hubt heur zoo giftig gemaokt es eine wölk'nier. Zóó kan het zich neet verangeren en het wilt toch waal, waar Marieke? De wils good wêse, net as juffer Fhientje, zek mer jao...' En door haar tranen heen trachtte de kleine tegen hem te glimlachen. 'Kiek ins, waat ein leef schnütske, wie zoo'n äppelke...'

Al heel gauw had ze bemerkt, dat haar lief snuitje wonderen deed, en door de vriendelijke behandeling van de anderen werd ook zij vriendelijker. Maar trotsch bleef ze; en hoe kon dat ook anders? Haar vader, een tweede baas Ganzendonk, zou ieder kind zoo gemaakt hebben. Ze werd aardig en beleefd tegen alle menschen, waarmee zij omging, maar het was een zekere soort van nederbuigende vriendelijkheid. Zij was en bleef 'Burgemeesters Marieke, de koningin van het dorp.'

Van alle kinderen was Jean haar het liefste gebleven en ze herinnerde het zich nog zoo goed, hoe hij een paar dagen uit school was gebleven en de kleine woning gesloten was. Toen had ze gehoord, dat zijn vader gestorven was, en daarop was ze stil naar de hut geslopen, want ze begreep, dat haar vriendje vreeselijk bedroefd zou zijn, de jongen hield immers zooveel van zijn vader. Op haar kloppen antwoordde niemand. Zacht lichtte ze toen de klink op en trad binnen, heel stil, angstig voor het onbekende, dat daar was. 't Was donker in het kleine vertrek. In de kamer er naast brandde een groote kaars naast de bedstee en daarvoor lag geknield moeder Haekes, met haar arm om Jean heengeslagen. De kleine jongen liet het hoofd tegen zijn moeder rusten. Beiden zagen er zoo moe uit en zoo bleek, bijna zoo bleek als de doode, die daar lag, net of hij sliep. De kaars liet haar flikkerenden schijn juist op het kalme, vredige gelaat vallen. Was dat nu de dood? Haar angst was heen en van den doode dwaalde haar blik naar de vrouw, die zoo bitter bedroefd scheen. Een grenzenloos medelijden greep haar aan. Ze wilde naderbij treden, maar daar hief Jean het hoofd op. Groote tranen blonken in zijn oogen en hij zag er zóó ongelukkig uit, dat ze plotseling luidop snikte. En alsof ze geschrikt was van haar eigen geluid, was ze vlug weer heengegaan. Buiten had ze, als in wanhoop, de handen voor het gelaat geslagen en toen was Jean naar buiten gekomen en had gezegd, dat ze niet bang voor vader moest zijn, hij was altoos zoo goed geweest.

‘O, dat ben ik niet,’ snikte zij, en de stem stokte haar in de keel, ‘ik ben zoo bedroefd om jou, je bent mijn liefste vriendje... en ik kan je niet troosten, zooals jij mij...’ Dan, als ging haar plots een licht op, keek ze verhelderd op: ze bedacht, dat ze thuis iets had, dat ze liefhad, liever dan al haar speelgoed, en dat wilde ze hem geven: haar hondje, haar Keesje, ze beloofde, dat ze het halen zou. Hij had haar handje gevat en diep treurig de krullenbol geschud: zijn verdriet was te groot; wat hem anders zoo begeerenswaard toegeschenen had, had nu alle aantrekkelijkheid voor hem verloren.

‘Neen, Marieke, neen, in plaats van vader wil ik niets hebben, ik speel nooit meer...’

Toen de kostwinner gestorven was, kon Jean niet lang meer op school blijven, en als jongen van twaalf jaar kwam hij als koewachter bij den burgemeester in dienst. Als Marieke dan uit school kwam, speelden ze huishoudentje en dan vroeg de kleine hem vaak: ‘Zou jij burgemeester kunnen worden? Dan trouw ik met je.’

‘Burgemeester niet,’ antwoordde hij dan niet een bedenkelijk gezicht, ‘maar veldwachter of postbode wel; trouw je dan toch met me?’

‘Ja, omdat jij het bent... en dan brengen we samen de brieven rond, maar ik zou toch veel liever willen, dat je burgemeester werd.’

De kans het zoover te brengen was gering voor Jean, maar hij had het toch al heel spoedig door zijn ijver en oppassendheid tot meesterknecht gebracht. Nooit was er iets op hem aan te merken. Stipt en netjes gedroeg hij zich in alles en niettegenstaande zijn jeugd, hij was eerst twintig jaar, werd hij door de andere knechts gehoorzaamd en wist hij zich door zijn vriendelijke bescheidenheid bemind te maken. Van elk klein genoegen, dat zich in zijn eentonig leven voordeed, genoot hij met echt jongensachtige vreugde. Hij bleef onverstoorbaar tevreden bij het harde werken. Alles kwam op hem neer en zijn baas was een veeleischend en streng meester, die nooit een vriendelijk woord voor zijn vlijtigen, trouwen knecht overhad. 't Zou Jean zoo verheugd hebben, een enkele maal te mogen hooren, dat het goed was, als hij zoo doodmoe van het werk thuiskwam, maar zijn meester scheen hem te beschouwen als een machine, waarvan hij werk kon vergen van den ochtend tot den avond, zonder een enkel woord van waardeering. Wat deed het hem dan goed, als Marieke vriendelijk tot hem zei:

‘Nou, Jean, je hebt rust verdiend, ons koren zal het eerste binnen zijn en wat staan onze velden mooi!’

KOORLEZENAAR UIT DE XVe EEUW.
Roomsch-Katholieke kerk te Venray.

Dan voelde hij geen moeheid meer. Voor een vriendelijk woord van Marieke zou hij bergen verzet hebben. Wel was het lang geleden, dat hij haar vertelde, dat ze zoo'n lief snuitje had, maar de uitwerking, die dat lieve snuitje op zijn hart had, was er niet op verminderd. Ja, hij had haar lief, met al het vuur en de trouw van zijn jong,

onbedorven hart; zijn liefde was met hem groot en krachtig geworden, zijn leven zou hij voor haar over gehad hebben en toch... hoe lief hij haar ook had, hij wist hoe trotsch ze was. Maar hij laakte dat niet in haar, want hij vond zichzelven een dwaas, om de oogen op te durven heffen tot de dochter van zijn baas. Eens zou er een rijke boerenzoon komen om naar Marieke's hand te dingen, en hij... hij zou de paarden optuigen, met bloemen sieren, eerepoorten helpen bouwen en hij zou haar zien heengaan, de bruid van een ander... Dan voelde hij een leed, zóó diep, een droefheid, haast grooter nog, dan die over hem kwam, toen zijn vader stierf. Toen had de pastoor gezegd, dat zijn vader zoo gelukkig zou zijn, uit zijn lijden verlost, en als hij zich herinnerde, hoe op het pijnlijk kreunen van den stervende de stille vrede van den dood gevolgd was, en de scheiding door den dood slechts een tijdelijke zou zijn, dan lag daarin een onuitsprekelijke troost - moest hij Marieke missen, dan zou dat zijn voor altijd.

't Zou zonde zijn aan haar te denken. Wat moest hij doen? Voorgoed heenvluchten en haar nooit meer zien, of, ten minste zoolang zij er nog was, genieten van haar aanblik?

Hij liet een voor een de boerenzoons in zijn gedachten voorbijgaan. Jozef Stietjes, een brave jongen, maar een kleine boerenzoon, die... en die... en Thijs van den Weerterhof... neen, die niet, die nooit! Ze zou zoo ongelukkig worden, een ruziemaker, een dronkaard, en wat de menschen nog mompelden, een smokkelaar! Maar, dat kan haast niet; want zou zoo'n rijke boerenzoon smokkelen? Het was zijn naijver, die hem naar zulke praatjes deed luisteren, dat was slecht... maar drinken en ruziemaken, dat deed hij, hij trok dadelijk het mes en was een gevaarlijke kerel... neen, dat mocht niet, dat zou de burgemeester toch ook niet willen.

Als hij geweten had, hoe Marieke Thijs afgescheept had, dan zou hij gerust geweest zijn. Op een middag, dat zij uit de stad kwam, had Thijs haar afgewacht en gedaan of hij toevallig ook haar kant uit moest. ‘Moog ich ein stukske mit gaon?’ had hij gevraagd. Weinig toeschietelijk had zij geantwoord: ‘Doe, worum zolst doe mitgaon? Ich zal waal zorgen, det ich thoeskom. Gank mer nao het “Dorstig Hert” doa zitten vrienj van dich.’

De laatste opmerking liet hij onbeantwoord, doch hij wilde toch zijn geluk nog eens beproeven en meende, dat een beetje brutaliteit van zijn kant geen kwaad kon: ‘Hoe, mag ik niet met je meegaan, Marieke, en onze vaders meenen, dat wij de groote wandeling samen zouden doen?’

‘Ik weet niet, of ik je goed begrijp,’ was het snibbige antwoord, ‘maar heb je wel eens een kreeft zien loopen. Zóó doe ik ook, als ze me niet mijn eigen gang laten gaan. Zeg maar aan je vader, Thijs, dat de weg voor ons samen te smal is, ik heb veel plaats noodig, en wil ik je eens wat zeggen, ik zal zelf wel kiezen, wien ik hebben wil, dat hoeft jouw en mijn vader niet te doen; als ze de kat op het spek binden, dan bijt ze niet...’ En met vlugge, driftige passen, liep ze het voetpad, dat naar haar woning leidde, af en begon een deuntje te zingen, alsof er niets gebeurd was.

Een oogenblik keek Thijs haar als bedremmeld na, toen balde hij de vuist en mompelde binnensmonds: ‘Dat zul je mij betaald zetten! Wat ze zei van het “Dorstige Hert” heeft ze natuurlijk van anderen gehoord, dat zal die brave Jean haar wel verteld hebben... wacht maar, kereltje, we zullen wel eens afrekenen met elkaar.’

Zooals alle jaren zou ook nu het vogelschieten plaats hebben, een feest waaraan alle boerenjongens deelnamen. Het bestond in het schieten naar een houten vogel, boven aan een hoogen mast bevestigd. Hij, die den vogel schoot, was koning, kreeg den eereprijs en mocht bovendien met de dochter des burgemeesters het bal openen. Het was altoos een groot feest, alles kwam op de been, oud en jong, rijk en arm. Statig trok de stoet der schutters, onder kindergejoel en hondengeblaf, door het dorp. De uniformen, ze waren wel erg ouderwetsch en ongewoon voor onzen hedendaagschen smaak, maar ze stapten er toch maar wat kranig in voort, de dappere dragers. Hier zag men de jassen en hooge chacots uit het jaar '30, dáár uniformen uit den Franschen tijd, ja, er waren er zoo waar van nog ouderen datum. Een vreemdeling zou met geen mogelijkheid hebben kunnen bevroeden, wat voor bonte troep daar aankwam. Niet het minst zou hij verbaasd geweest zijn over de handigheid, waarmede de vaandeldrager zijn vaandel op de maat der muziek, die voorop ging, wist te zwaaien.

's Morgens was, zooals gebruikelijk, reeds menig glaasje bier geledigd om wat ‘courage’ te krijgen en onder de deelnemers waren er al enkelen, die beter gedaan hadden des middags hun roes uit te slapen, in plaats van mee te dingen naar den prijs.

Jean Haekes had geen tijd om naar de herbergen te gaan. De oude merrie was ziek en 's morgens wilde hij het dier zelf verzorgen, dan kon hij het 's middags aan den ouden knecht overlaten. Doch al was de oude merrie ook niet ziek geweest,

de herbergiers hadden een slechten klant aan Jean: als er veel van dezulken geweest waren, zouden ze hun zaakje gauw aan den kant hebben kunnen zetten.

Toen 's middags de troep zich naar het feestterrein begaf was er geen een onder hen, die zoo kranig, zoo flink en zoo kaarsrecht liep als Jean Haekes. In het voorbijgaan kreeg hij dan ook menig lonkje en men kon nu en dan luide hooren uitroepen: ‘Kiek Jean Haekes, waat eine nette jong!’

De strijd was hevig. Allen deden hun uiterste best om den eereprijs en den koningstitel machtig te worden. Uit de luide uitroepen der talrijke toeschouwers bleek, welk een levendig aandeel algemeen in den wedkamp genomen werd. Ten slotte stond het tusschen Thijs en Jean.

Het was of het zoo had moeten zijn.

Thijs had te vergeefs getracht Jean aan den arm te trekken of hem met een strootje aan het oor te kietelen, telkens werd hij hierin verhinderd door de anderen, die hem op zij drongen en hem toesnauwden: ‘Du bies eine valserik, schei toch oet!’ - Het had alles niets gebaat, want als uit één mond hoorde men plotseling den jubelroep: ‘Leve Jean Haekes, de schutterskoning!’

Rood van opgewondenheid, bevende van aandoening, stond hij voor Marieke, die hem den prijs overhandigde en de medalje op de breede borst hechtte. Met onweerstaanbare kracht trokken hun oogen elkaar aan en uit zijn blik straalde zooveel liefde, dat zij de hare nedersloeg. Andere jaren had Marieke er een woordje aan toegevoegd, nu kon ze geen woord zeggen, alleen haar vriendelijke blik, zei meer dan vele woorden konden uitdrukken.

De burgemeester, naast zijn dochter staande, had geen oogenblik zijn oogen van haar en Jean afgewend. Koud en hard rustten zijn kleine, grijze oogen op den knecht: geen woord van gelukwensch, geen toegestoken hand, niets. Toevallig keek Jean hem aan en een hoogrood kleurde zijn gelaat: die blik van zijn baas trof hem pijnlijk. Onwillekeurig had ook Marieke haar vader aangezien en toen hun oogen elkaar ontmoetten, lag er iets in zijn blik, dat haar deed schrikken - doch ook maar één oogenblik, want dadelijk kwam weer die trek van vastberadenheid om haar mond, haar voet werd vaster op den grond gezet, alsof ze zich stalen wilde tegen een aanval, en zacht, maar zelfbewust kwam het van haar lippen: ‘Tot van avond, Jean, doe wits, de eerste wals, waor?’

Was de oude boer in een woedende bui, hij was niet de eenige, want onder de boerenjongens was er één, die, geplaagd en gesard, zich de lippen tot bloedens toe stuk beet en de vuisten balde, dat de nagels hem in het vleesch drongen. Thijs moest van alle kanten hooren: ‘Ach, jeutekes! Thijs, doe zolls het bal neet beginnen mit Marieke. Jean is dich de baas, pas maar op, dat er niet mit den alderhoogsten pries geit strieken.’ Anderen trokken hem aan de mouwen en zeiden: ‘Kiek Marieke hem ins leef aankieke. Zoo dust het neet mit dich waar? Ei schoon paar zoo det zeen! Doe hats ein drupke motten näme, Thijs, dan hats te get courage gehad!’ en luidkeels begon men te lachen. Als een blik uit de oogen van Thijs den armen Jean had kunnen verpletteren, zou dit zeker gebeurd zijn. Rood en waterachtig, met een uitdrukking van haat en afgunst, stonden zij in het wreede, domme gelaat en gaven er iets dierlijks aan. De manier, waarop men hem plaagde en sarde, bewees genoeg, hoe gehaat hij bij zijn dorpsgenooten was.

Na afloop van het schieten gunde Jean zich niet den tijd met zijne vrienden terug te gaan, maar haastte zich naar de burgemeesterswoning, naar het zieke paard.

‘De merrie is ziek, ik ga zien hoe het er mee gaat, ik zal Mathieu vragen, van avond bij den eersten dans er op te passen. Ze staat mij niet aan,’ riep hij zijn vrienden toe, toen dezen hem terug wilden houden.

Op het feestterrein werden aanstalten gemaakt voor het vertrek. De vrouw van den schoolmeester, een eerste kakel en tante van Thijs van den Weerterhof, had met leede oogen den afloop van den wedstrijd waargenomen, niet omdat Thijs zich mocht verheugen bepaald een lieveling van haar te zijn, maar omdat het haar

ijdelheid niet weinig zou streelen 'burgemeesters Marie' tot nichtje te krijgen. Niets was haar ontgaan, ook niet de blik tusschen vader en dochter, een blik als van twee, die vóór den kamp elkaars krachten meten en dan een strijd aanvaarden.

Ze drong door tot vlak bij den burgemeester. 'Wat hebt u van dien Jean toch maar een flinken jongen gemaakt, heer burgemeester. Hij heeft alles aan u te danken. Ach, Heere, wat zou er van het kereltje terecht gekomen zijn, als u hem niet uit de armoe gered hadt. Nou, hij wil het ook wel weten, dat hij goed bij "burgemeesters Marie" aangeschreven staat. Een knap paar zou het zijn en... zin is toch maar alles, niet waar, Marieke? Daar vergeet men rang en stand voor!'

Zij had luide gesproken. Op aller gelaat stond te lezen: 'Hoe durft ze?' Toen staarden allen Marieke aan, als wilden ze vragen: 'Wat zul je daarop antwoorden?' Bleek, innerlijk aan een hevige aandoening ter prooi, kwam het langzaam, maar vol vastheid van haar lippen:

'Als Jean Haekes weet, dat hij goed bij "burgemeesters Marie" aangeschreven staat, dan weet hij de waarheid. Jean is een trouwe knecht, en ik vind het onrechtvaardig en slecht om hem niet even hartelijk geluk te wenschen, nu hij den prijs behaalde, als indien één van de rijke boerenzoons dat gedaan had. Maar al behaalde Jean Haekes tienmaal den prijs, dan zou hij het evenmin als nu wagen, zijn oogen op te slaan naar de dochter van zijn baas, te meer als die baas burgemeester van Mielen is.'

Hoog opgericht stond ze daar. Het lieve in haar gezichtje was verdwenen. Koud, gebiedend keek zij rond. Niemand waagde het nog een woord over het onderwerp te reppen. Zelfs de burgemeester was uit het veld geslagen, hij vergat het sein te geven tot den aftocht. Marieke was de eerste, die het stilzwijgen verbrak: 'Vader, ze wachten, zeg, dat ze gaan kunnen.'

Al speelde de muziek nog zulke vroolijke wijsjes en al zwaaide de vaandeldrager nog zoo sierlijk met zijn vaandel tot groet, Marieke zag en hoorde niets. Als in een droom zag zij den bonten stoet voorbijtrekken en het was haar of hij een deel van haar leven meenam, of haar jeugd daarheen ging, met alle geluk en zonneschijn, of ze afscheid nam van iets heel, heel moois, dat nooit meer zou terugkeeren. Het was haar alsof ze haar trouwsten, liefsten vriend een grievend leed had aangedaan en toch... het moest, ze kon niet anders: ze was 'burgemeesters Marie'!

Ze steeg met haar vader in de sjees. 't Was een korte rit. Krijschend gingen de wielen over de pas gestorte grint. Verbrijzeld, verpletterd sprongen de stukken op. Het was of het haar pijn deed, dat vernielingswerk, alsof daarbinnen ook iets verbrijzeld was. Had daar dan ooit wat gesluimerd? Het was toch alleen maar een gevoel van rechtvaardigheid geweest, dat haar steeds voor Jean had doen strijden. Het speet haar, dat hij haar broer niet was; had ze ooit iets anders voor hem gevoeld? Ze moest de hand aan haar hart brengen, als wilde ze het al te

luid kloppen beletten. Ze hadden haar ook zoo van streek gemaakt met dat plagen. Gelukkig, dat ze van zich af wist te spreken, ze zouden het voorloopig niet meer wagen, haar lastig te vallen en dan zou alles weer spoedig vergeten zijn en zou zij weldra weer tot rust komen.

Eenzaam en somber liggen de velden.

Reeds heerscht zoover het oog reikt de groote stilte van den komenden winter.

Ook op het plein, voor de burgemeesterswoning, heerscht kalme rust. De oude knecht poetst de sjees - stil en langzaam doet hij zijn werk. De jonge meesterknecht, die altoos een vroolijk deuntje liet hooren, is weg. De burgemeester heeft hem weggestuurd als een ontrouwen dienaar.

Terwijl Jean met burgemeesters Marie danste stierf de oude merrie, en toen Jean, dadelijk na den eersten dans, naar het zieke dier terug wilde keeren, werd hij, terwijl hij geheel ongewapend was, aangevallen door Thijs, die hem woedend te lijf wilde. 't Was Jean niet moeilijk gevallen den dronken man een eind van zich af te slingeren en door te gaan alsof er niets gebeurd was. Hij meende, dat Thijs wel weer spoedig op de beenen zou staan. Onderweg bemerkte hij tot zijn groote spijt, dat hij in de worsteling zijn bouffante, zijn mooie, roode bouffante, die Marieke zelf voor hem gehaakt had, kwijt was geraakt. Hij nam zich voor, des anderendaags heel vroeg te gaan zoeken, ze zou er nog wel liggen.'

WIEROOKDRAGENDE ENGEL UIT DE XIIe EEUW.
Schatkamer van de St.-Servatius-kerk, Maastricht.

STAAND KLOKJE,

Spaansch met Moorsche motieven, afkomstig van de Spaansche zilvervloot in 1628.

Toen hij in den stal kwam, trof hij den ouden knecht met de koemeid geknield bij de merrie. Ze waren bezig met haar te wrijven met warme doeken. Hij zag dadelijk dat ze gestorven was. Gestorven, terwijl hij uit was! Zijn angst had hem dus niet bedrogen. Hij had aan Marieke gezegd: 'Ik durf niet weg, Marieke, de merrie staat mij niet aan;' maar zij, niet denkende, dat het zoo erg zou zijn en geen voedsel willende geven aan de praatjes van de menschen, als zou zij na het voorgevallene niet met Jean willen dansen, had gezegd: 'Dat zou wel heel toevallig zijn, Jean, als het paard dan juist stierf. Ik wil met je dansen.'

En Jean was gegaan naar het bal. Hij had 's middags al gezegd, dat hij na den eersten dans weer zou terugkeeren. Toen had Thijs hem opgewacht, met het snoode plan, hem eens flink toe te takelen. De stoot, dien Jean bij de worsteling zijn aanrander gegeven had, was erger aangekomen dan hij gedacht had. In zijn val was Thijs in het mes, dat hij in de hand hield, terecht gekomen en 's avonds vonden eenige boerenjongens hem in een plas bloed aan den kant van den weg liggen.

De wonde was echter niet gevaarlijk. Thijs was alleen verkleumd van koude en uitgeput door bloedverlies. Spoedig kwam hij evenwel weer bij. Hij zeide gevochten te hebben met Jean, waarbij laatstgenoemde hem met een mes te lijf was gegaan.

Als een loopend vuurtje ging het van mond tot mond, dat Jean en Thijs gevochten hadden om 'Burgemeesters Marie' en hoewel iedereen wist wat een vechtersbaas Thijs was en dat Jean, wanneer hij het gedaan had, alleen uit zelfbehoud gehandeld had, kostte het den toch armen Jean zijn plaats: de burgemeester greep met beide handen toe, waar de gelegenheid zich aanbood, zich te ontdoen van den knecht, die hem gevaarlijk scheen. De trouwe diensten, door Jean bewezen, zijn onvermoeide zorg voor de belangen van zijn meester, zijn zwoegen van den ochtend tot den avond, waardoor de landerijen van den burgemeester in de laatste jaren zoozeer in waarde gestegen waren, dat alles werd vergeten. Die knecht werd gevaarlijk en moest weg; zoo wreed en onbarmhartig mogelijk - de winter naderde en nergens zou werk te vinden zijn - werd hij aan de deur gezet, op staanden voet. Van medelijden met den armen jongen en met de hulpbehoevende moeder was geen sprake. Hij geloofde aan de praatjes van Thijs en was verbolgen, dat Jean met zijn dochter was gaan dansen, in plaats van thuis te blijven bij de zieke merrie.

Als een dolleman was hij op Jean toegetreden en met gebalde vuisten had hij voor hem gestaan.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de platen.

Haringvangst. -

Wij, Nederlanders, zijn te zeer vertrouwd met den vorm van onze haringbuizen, - immers al zoudt ge ze zelf nooit in zee hebben gezien, dan zoudt gij dien kennen van een of andere reproductie van een Hollandschen schilder - om niet aanstonds op te merken, dat de schilder van de haringvangst op onze gravure een buitenlander zijn moet, en dat hij zijn typen gezien moet hebben op Fransche kustplaatsen. Dat neemt niet weg, dat we met pleizier de gebronsde stoere mannen bezig zien een goed gevuld net moeizaam op te hijschen. En we erkennen graag, dat niet alléén Hollanders met talent de zee en haar vertrouwelingen op doek weten te brengen.

WTEROOKDRAGENDE ENGEL UIT DE XIIe EEUW.
Schatkamer van de St.-Servatius-kerk, Maastricht.

[Nummer 35]

JAN STEEN. FAMILIETAFEREEL.

Dr. L.C.E.E. Fock.

Dr. Fock, die 3 Juli ll. op 89-jarigen leeftijd te Bussum is overleden, was een van de stille, maar rustelooze arbeiders, die een eer zijn voor de praktijk en voor de wetenschap der geneeskunde. Daar hij een oom van mij was, heb ik van jongs af het voorrecht gehad hem te kennen en hem steeds hooger leeren waardeeren als een man van uitgebreide kunde en echt wetenschappelijken zin en als een werker gelijk er weinigen gevonden worden.

Reeds door zijne dissertatie had hij zich gekenmerkt als een der beste leerlingen van Schroeder van der Kolk te Utrecht[1)] en vestigde zich na zijne promotie eerst te Helmond (1839-1841) later te Amersfoort (1841-1879) en daarna te Bussum, waar hij werkzaam bleef tot aan zijn dood.

Voor zijne patiënten was hij langer dan een halve eeuw - natuurlijk werden in de allerlaatste jaren de gebreken van den ouderdom merkbaar - een dokter, die vooral vertrouwen wist in te boezemen. Bepaaldelijk voor iemand, die niet allereerst om drankjes of pillen, maar om goeden raad en inlichting kwam, was hij de man. Zonder ophef, zonder auguren-voornaamheid, zonder veel te beloven, maakte zijn onderzoek een sterken indruk van degelijke kunde en van voorzichtigheid. Hij wist terdege wat hij niet kon. Hij durfde een patiënt zeggen - wat ik van nabij weet: ‘Uw orgaan is beneden het middelmatige; een geneesmiddel, dat beslist verbetering zal brengen, is er bij den tegenwoordigen stand der wetenschap niet; maar er is nog heel veel aan te bederven; alzoo: laat er geen proeven op nemen.’ *A bon entendeur salut!* Van kwakzalverij had hij eene opvatting, die aanmerkelijk meer omvatte dan het gewone spraakgebruik meebrengt, en wist zonder veel omslag zijn meening daaromtrent volkomen duidelijk te maken.

DR. L.C.E.E. FOCK, † 3 JULI 1904.

Niet enkel echter is hij als dokter door een veeljarige praktijk ontelbaren ten zegen geweest, maar hij was daarbij een man van wetenschap in den vollen en ruimsten zin. Zonder vertooning te maken, deelde hij gaarne van zijn eigene studie op velerlei gebied mede, maar wist ook naar de studie van een ander te vragen en te luisteren - altoos met eenige rake opmerkingen er tusschen - en er was geen wetenschap, al scheen zij nog zoo weinig met zijn eigen vak in verband, die hem geen levendige belangstelling inboezemde.

Nog op 68-jarigen leeftijd ondernam hij de taak om Russisch te gaan leeren zonder meester. Hij wilde de merkwaardige werken over natuur- en geneeskunde, welke in die taal verschenen, leeren verstaan onafhankelijk van gebrekkige vertalingen. En dat de afschrikwekkende bezwaren spoedig overwonnen waren, bewees de

1) In eene levensbeschrijving van Prof. Dr. J.L.C. Schroeder van der Kolk, door Dr. J.P.T. van der Lith, wordt die dissertatie bij name aangehaald (blz. 138) als bewijs voor de vruchtbaarheid van Schroeder's methode van onderwijs.

vertaling van *Een Russisch pleidooi voor de Roomsche Kerk*, die hij op verzoek der redactie van *De Katholiek* voor dat tijdschrift bewerkte in 1887.[2)]

De gewone verstrooiingen en ontspanningen des levens waren hem dan ook nagenoeg vreemd en uitgaan deed hij alleen voor zijn praktijk en voor zijn studie. Maar zijn geest was altoos bezig, altoos vaardig, en voor elk wetenschappelijk onderzoek was hij dadelijk vol vuur.[1)] De medische wetenschap heeft hij aan zich verplicht door onderscheidene werken, die gedeeltelijk vertalingen zijn, maar allen zijn persoonlijk merk dragen, omdat ze telkens voor ons vaderland bewerkt en niet eenvoudig vertaald werden. Sommigen daarvan zijn langen tijd als handboek in gebruik geweest bij het hooger onderwijs. In 1845 verscheen van zijne hand: *Het zenuwstelsel en deszelfs ziekten in haar grondvormen en wijzigingen*, naar het Engelsch van Marshall Hall. Eenige jaren later: *De beginselen der Materia medica en der Therapie* naar de tweede Engelsche uitgave van J. Periera, prof. mat. med. te Londen (de 200 platen daarvoor teekende Dr. Fock zelf, omdat die van het origineel hem niet voldeden). In 1853: *De Hysterie en hare genezing* naar het Hoogduitsch van Dr. Th. Valentiner. In 1854: *Handleiding tot de leer der geneesmiddelen* naar de derde uitgave van Pereira's handboek. In 1855: *Natuur- en geneeskundig etymologisch woordenboek*. In 1878: *De physiologische werking en het therapeutisch gebruik der geneesmiddelen*. Verder nog tal van wetenschappelijke bijdragen in natuur- en geneeskundige tijdschriften, waaronder vooral te vermelden is: *Onderzoekingen voor eene vergelijkende parasitologie van het bloed* naar Prof. Danilewski (in *Maandblad voor natuurwetenschappen* no. 7 en 8, 1889). Eindelijk en voornamelijk in 1897: *Versuch einer rationellen Behandlung des Kropfs (Struma) von* L.C.E.E. FOCK (mit 14 Abbildungen).

Dat dit laatste geschrift niet meer de aandacht getrokken heeft, verwondert mij. Als leek in de geneeskunde kan ik de reden daarvan niet achterhalen, maar 't is wel een der laatste teleurstellingen van den kundigen dokter geweest. Zelf was hij overtuigd den eigenlijken aard van het kropgezwel ontdekt te hebben en de juiste geneeswijze tevens. En al kan ik geen bevoegde erkenning eener zoo belangrijke ontdekking in het openbaar aanvoeren, het staat vast, dat patiënten, die maanden lang proefondervindelijk behandeld waren door geleerden van hoogen rang en zich ten slotte voor een gevaarlijke operatie geplaatst zagen, radicaal genezen zijn zonder operatie door Dr. Fock. Van verscheiden patiënten, die een kropgezwel hadden, heeft hij eene reeks van gedagteekende photogrammen genomen, die het verloop der genezing aanschouwelijk voor oogen stellen. Deze lichtbeelden samen leveren een bewijs, dat geheel afdoende is.

Doch laat het leven hem menige teleurstelling hebben gebracht, zijn streven ging hooger dan deze vergankelijkheid, en zijne kracht werd niet gebroken. Uit een vanouds echt-katholiek gezin gesproten, toonde hij zich steeds in woord en daad een katholiek van ouden stempel, die eenvoudigweg zijne godsdienstplichten vervulde en nooit aarzelde kleur te bekennen, waar het te pas kwam. Zijne eerste letterproeve is geweest eene vertaling (zonder naamteekening nog) van A. Manzoni's

2) *De Katholiek* (1887) Dl. XCII, bl. 86 vv.. Later is gebleken, dat dit vrij geheimzinnig in het licht gezonden pleidooi niet weinig geborgd had bij de Latijnsche dogmatiek van Perronne, in 't Russisch overgebracht.

1) Kleine practische moeilijkheden echter verijdelen niet zelden wetenschappelijke vondsten en berekeningen. Zoo is de zijdecultuur in het groot mislukt. Omtrent 1870 had Dr. Fock zeer groote verwachting daarvan voor ons vaderland. Langen tijd was hij bezig met microscopisch onderzoek en proeven op kleiner schaal en schreef toen een *Handleiding voor de cultuur der zijderupsen*. De vooruitzichten, daarin geopend, wekten de belangstelling van koning Willem III, die den dokter op Het Loo noodigde ter inlichting, en de Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Nijverheid vereerde zijn arbeid, die in hare handelingen en mededeelingen was verschenen, met haar tweede gouden medaille in 1873. Maar de aanplanting van de moerbezie in het groot gaf, naar ik meen, niet genoeg blad juist in den kritieken tijd, als de zijderupsen ze in overvloed behoeven. In alle geval het eind was: 'Oleum et operam perdidi,' veel moeite en aanzienlijke kosten vergeefs.

Zedeleer der Roomsche Kerk in 1844.[2)] In den schoot van die Roomsche Kerk en gesterkt door hare genademiddelen, is hij rustig en volkomen gelaten de eeuwigheid ingegaan.

En zoo vertrouwen wij ten stelligste, dat hij voor een zoo langdurig en werkzaam en zegenrijk leven zijn loon heeft gevonden bij God. Het woord des Heeren: 'Zij hebben hun loon al ontvangen op aarde'[3)] zal niemand op hem toepassen. Onderscheidingen zijn hem niet aangeboden; fortuin heeft hij niet gemaakt[4)]. Maar hij was een van die stillen in den lande, over wie men lang en gaarne spreekt na hun dood.

Daarom heb ik het verzoek van de redactie der *Katholieke Illustratie* om een bijschrift te geven bij het portret van Dr. Fock niet afgeslagen en zoo leg ik dat gedenkblad hier neder als mijne zeer oprechte eerbetuiging aan eene nagedachtenis, die mij steeds hoogvereerd en dierbaar zal blijven. Hij ruste in vrede.

A.M.C. VAN COOTH.

2) Eene gunstige beoordeeling van dit werkje kan men vinden in *De Katholiek* (1846) Dl. IX, blz. 124 vv.
3) Matth. VI, 3.
4) Wel echter was hij 12 jaar lid van den Geneeskundigen Raad voor Utrecht en Gelderland; 25 jaar directeur en secretaris van de Maatschappij tot bevordering van Nijverheid (afdeeling Amersfoort); en 30 jaar lid van het Regenten-College over de gevangenissen te Amersfoort.

Jan Steen.
(*Vervolg.*)

Jan Steen werd in 1626 uit katholieke ouders te Leiden geboren. Hij was de oudste van een achttal kinderen, en daar zijn ouders Havik Steen en Elisabeth Capiteins welgestelde lieden waren, zagen zij er geen bezwaar in, den jongen in de kunst, waartoe hij reeds vroeg aanleg toonde, te laten opleiden. Alvorens echter aan meer speciale vak-oefeningen zich te wijden, genoot de jonge Jan een zeer zorgvuldige opvoeding: op het gewone voorbereidende onderwijs volgde het Academische, waartoe te dier tijden menig aanstaand Leidsch kunstenaar werd ingeschreven. Jan Steen kwam op 20jarigen leeftijd aan de hoogeschool, in de faculteit der letteren; of hij zich met bijzonderen ijver op deze studie toelegde, weten wij niet; wel blijkt uit den aard van zijn werk, dat hij geen onbelezen man was. Reeds twee jaren later wordt hij lid van het St.-Lucas-gilde; hij moest dus reeds een zeker meesterschap in de kunst bereikt hebben onder leiding van een in Holland woonachtigen Duitschen schilder. Er zijn dan ook uit zijn jeugd verscheidene fraaie werken bekend, die Steen als een veelbelovend kunstenaar kennen doen. In 1649, dus het volgend jaar, verlaat hij zijn geboortestad, om in de leer te gaan bij meester Jan van Goyen, den landschapschilder. Van Goyen was Leidenaar en geloofsgenoot, sinds 1631 in Den Haag gevestigd; de ouders van Jan kenden waarschijnlijk den eerzamen meester en achtten zijn atelier een even goede leerschool voor de ontwikkeling van Jan's talenten als zijn woning voor die van 's jongelings. karakter; zoo zagen de ouders met een gerust hart hun oudste naar Den Haag vertrekken.

Ongetwijfeld heeft de talentvolle jonge man van dien fijnen licht-vertolker en geestigen teekenaar veel geleerd; en als ééne deugd van den meester door den leerling in beoefening is gebracht, dan was het zeker diens onbaatzuchtige liefde voor de kunst en zijn onverdroten ijver. Dat Van Goyen den jongen Leidenaar niet alleen hoogschatte als schilder, maar ook vertrouwde als mensch, blijkt uit het feit, dat hij hem hetzelfde jaar zijn dochter Margaretha ten huwelijk gaf. Nog lezen wij in de oude trouwregisters op het Haagsche Stadhuis den ondertrouw en het huwelijk van Jan en Grietje, want als Katholieken was het hun niet geoorloofd, gelijk den belijders der gereformeerde religie, rechtsgeldige huwelijken voor den bedienaar van hun godsdienst te sluiten:

XIX September 1649.

Jan Steen, Jonghman van Leyden, met Margaretha van Goyen, Jonghdr. Beyde wonende alhier in 's Gravenhage. Getrouwt den 3 Octob. XVI negen en veertigh bij de HH. Splinter, Scheepen, en François Geestdorp, Out-Scheepen en Vroetschap.

Twee jaar daarna werd het jonge paar een zoon geboren, die, volgens de doopregisters der Haagsche katholieken, den naam Thaddeus ontving, en wederom na twee jaar een dochter, Eva. Jan Steen was in die jaren een gelukkig man; hij leefde voor zijn kunst en zijn huisgezin, hij verkeerde in den sympathieken familiekring van zijn algemeen geachten schoonvader, schilder als hij, en de genegenheid zijner medeburgers bleef ook hem niet onthouden, getuige zijn opname in het schuttersgilde der stad. Wie dan ook zijn portret (blz. 280), omstreeks dezen tijd door hemzelf geschilderd, beziet, herkent in die rustig-gelukkige, niet onvoorname, scherpzinnige trekken den man, die zijn levensdoel gevonden heeft en met het leven in vrede is.

Vergelijken wij dezen jongen man in deftige kleedij met zijn wel ernstig, maar geestig en blijmoedig uitzicht met den luitspeler der vorige afbeelding, dan merken we een groot verschil, zoo niet in den ouderdom van den voorgestelde, dan toch in de gelaatsuitdrukking, in het voorkomen der geheele persoonlijkheid. Hier Jan Steen

op zijn statigst, netjes in de plooi; daar jolig en uitgelaten, den man, zooals hij tiert en pleiziert in het lieve leven, de bierkan naast zich, de luit op de knieën. Dát was ander werk dan zoo'n stijf conterfeitsel van jezelf te moeten maken, goed om in je moeders pronkkamer op te hangen.

- Kijk, Griet, zal Jan tegen zijn wederhelft gezegd hebben, zie ik er zóó niet honderdmaal beter uit?

En als Grietje wat pruilt en pruttelt, neemt hij ze opeens in zijn arm en danst een lustig rondje met haar het atelier door, dat haar van 't lachen de tranen over 't gezicht rollen.

Hij zag er dan toch ook zoo heerlijk-kranig uit in den losafvallenden, rooden mantel, de warm-groene hozen, de baret op de woeste haren; en met dien prachtigen lichtval langs het gelaat en verder langs het witte plooisel aan zijn tokkelende rechterhand en het licht-groen der hozen, - je móest lachen met den zotskap, of je wilde of niet. En als je er voor staat - zooals we dit nog niet lang geleden op de Haagsche Portrettententoonstelling konden doen - dan hou je stokstijf vol, dat dit nu het volmaaktste werk van Jan Steen is. Jammer maar, dat we het niet zoo dichtbij konden houden: als veel werk van dezen grooten Hollander is het in Engelsch bezit (van lord Northbrook); het andere, ook wat uitvoering betreft lang niet zoo kranige portret, hangt op ons Rijksmuseum.

Zoo leefde Jan Steen omstreeks 1654; toen echter met de geboorte van zijn tweede kind de huiselijke uitgaven wederom dreigden te vermeerderen, begon onze Jan naar een nieuwe bron van inkomsten uit te zien. Evenmin als zijn schoonvader was hij heel gelukkig met den verkoop zijner werken; wij weten van Van Goyen, dat hij voor de geringe som van *f* 32 een schilderij leverde; Steen kreeg van 10 tot 20 gulden! Op aanraden zijns vaders zou hij het met het brouwersbedrijf probeeren; hij pachtte te Delft een brouwerij, *de Slang* geheeten; voor de pachtsom, *f* 400 's jaars, bleef de oude Steen borg. Waarschijnlijk heeft hij deze zaken niet zelf waargenomen; hoe het zij, de nieuwe nering wilde niet te best vlotten, ook niet, toen hij na twee jaar een andere brouwerij, *de Roskam*, huurde: 't volgend jaar, 1657, kwam vader Steen voor den borgtocht te staan.

Zijn eerste, onvertrouwbare levensbeschrijvers geven van dezen onspoed zoowel Jan als Grietje de schuld: hij zou zelf zijn beste klant zijn geweest, zij zou niet geweten hebben van op de kleintjes te passen, zooals 't een zorgzame Hollandsche huisvrouw betaamt; wij weten daarvan niets met zekerheid, maar mogen toch wel veronderstellen, dat luchthartige Jan geen al te best zakenman geweest is, en dat Grietje de zuinigheid en 't overleg ook al niet in 't bloed zaten. Er loopen dan ook heel wat anecdotische verhalen over ‘het huishouden van Jan Steen’, waarvan een te aardig is om hier onvermeld te laten:

Op zekeren dag moet vrouw Margaretha zich beklaagd hebben over den treurigen toestand in de nering: het bier was uitverkocht, het geld er voor geïnd en besteed - *verbrast*, zegt liefderijk de kroniekschrijver - de arbeid stond stil, omdat de contanten voor het inslaan van nieuwe mout ontbraken. Die onvoordeelige stilte was de huisvrouw een doorn in 't oog, waarom ze Jan zijn plicht herinnerde, weer wat leven in de brouwerij te brengen. De grappenmaker ging daarop uit en kocht op de markt een koppel eenden; thuisgekomen, vulde hij den grooten brouwketel en wierp de dieren daarin met een restje mout. Op 't geschreeuw en geklapwiek der verschrikte vogels kwam vrouw Grietje ijlings toegesneld, vragend, wat dat heidensch lawaai te beduiden had, waarop Jan haar met een leuk gezicht vroeg, of er nu genoeg leven in de brouwerij was naar haar zin, wat aan lach-graag Grietje natuurlijk een hartelijke schaterbui ontlokte.

Ondertusschen kwamen droevige omstandigheden de toekomst nog verdonkeren: Jan van Goyen stierf, en liet, hoewel hij zijn leven lang een hard werker was geweest, zijn weduwe en dochters niets dan schulden na; zoo Jan en Grietje al niet veel te

verliezen hadden, viel er toch niets te erven; zij besloten dan ook zich maar naar Leiden te begeven, waar zij aan de oudelui Steen toch nog steun en raad hadden.

De oude heer Steen was gelukkig nogal niet van een zwaartillende natuur: zoolang hij zijn pijpje en zijn pintje had, trok hij zich de wereldsche zaken niet al te hard aan, en 't ging er bij vader en moeder dan ook goedmoedig en zorgeloos naartoe, zooals we op onze plaat zien kunnen. Er is zeker een familiefeestje, misschien wel de verjaardag van klein Klaartje, die daar permantig op tafel staat, grijpend naar de rookkringetjes uit vaders pijp, terwijl moeder haar behoedzaam vasthoudt. Oude vader Steen, een stoere grijsaard, heft een roemer op, en 't is, of wij hem zingen hooren, terwijl de beverige stem zijner wederhelft, gesteund door de jonge, krachtige van zoon en dochter, hem bijvalt met het refrein:

O Rijnsche wijn,
Gij geeft geen flerecyn!
Ik wil, zei dat oud manneken,
Nog drinken eens een kanneken,
Nog censjens, nog eensjens, nog eensjens vroolijk zijn!

't Is een vroolijk tafereel en - een prachtig schilderij. Hebt ge ooit twee zóó echt-Hollandsche, maar zoo bekoorlijke, fijngeestige vrouwekopjes gezien als deze twee? Wat schalksche deerne is die eene, die zoo zorgeloos achterover ligt in haar stoel, vast een der zes zusters van den schilder, en wat een mooi moedertje was Grietje van Goyen met haar lieve kind! En Jan zelf, zit hij er niet zoo los en luchtig als een, die zich thuis en heerlijk op z'n gemak onder de zijnen voelt?

Maar hoe - vragen we onwillekeurig - komt die taaie kwaker, die daar bezig is een aardig vrouwtje te vervelen, in dat vroolijk gezelschap verdwaald? De dienstmaagd, die juist een nieuw proefstuk van haar bakkunst binnendraagt, kan niet nalaten te glimlachen om het zonderlinge paar; zou de femelaar een kansje wagen? In ieder geval is hij weer een pracht-type van Steen's heerlijken humor, zooals hij daar zit met dien zoetsappigen lach over zijn uitgestreken ziekentroosterstronie als verdwaald in de gulhartige, huiselijke feestelijkheid van dit prettige gezelschap.

Het vroolijk verblijf te Leiden zou echter niet van langen duur zijn; twee jaren later vinden we de jonge Steen-familie te Haarlem. Over haar verdere lotgevallen een volgende maal.

(*Wordt voortgezet.*)

MARIA VIOLA.

Jacob voor Pharao.
Naar de schilderij van Ferdinand Bol.

Onze lezers kennen de geschiedenis van Jozef, den zoon van Jacob en Rachel, door zijn broeders als slaaf aan Arabische kooplieden verkocht, door Gods liefdevolle leiding aan het hof van Pharao tot eer en aanzien gekomen. 't Was 's konings profetische droom, voorzeggend de zeven gezegende en zeven schrale jaaroogsten, welker uitlegging door Jozef den koning zoozeer getroffen had, dat hij besloot, den wijzen en vromen Jood tot zijn eersten dienaar, zijn huis- en rijksvoogd aan te stellen. Verder verhaalt ons de Schriftuur, hoe Jozef 's lands voorraadschuren, in den rijken tijd, van leeftocht voor de komende hongerjaren voorzien liet, zoodat niet alleen de Egyptenaren een genoegzamen voorraad hadden, maar ook de naburige volken naar Egypteland togen om koren te koopen.

Zoo deed ook Jacob, de aartsvader; hij zond zijn zonen uit drie dagen om zich op zijn voorstel te bedenken.

JACOB VOOR PHARAO, NAAR DE SCHILDERIJ VAN FERDINAND BOL.

De broeders waren verslagen; en zij zeiden onder elkander, dat God hun dit leed wel zou hebben overgezonden als straf voor hun misdrijf jegens den verkochten broeder. Na drie dagen trokken zij huiswaarts, rijk met graan beladen, maar Simeon bleef in gijzeling achter. Ook had Jozef het geld, 't welk zij zijn dienaren uitbetaalden, heimelijk weer in hun zakken laten doen.

Als zij hun wedervaren den ouden vader verhaalden, werd hij zeer bedroefd, zeggend tot zijn zonen:

- Gij berooft mij van mijn kinderen: Jozef is er niet en Simeon is er niet, nù zult gij Benjamin wegnemen, - al deze dingen zijn tegen mij. Toen beloofde Ruben, - dezelfde, die tevergeefs Jozef's voorspraak was geweest bij zijn wreede broeders - zijn eigen zonen met hun leven borg te doen blijven voor den knaap, zoo de vader zijn jongste slechts meegeven wilde ter bevrijding van Simeon. Maar Jacob, als had hij een voorgevoel van dreigende gevaren voor zijn lieveling, weigerde den jongen te laten gaan.

- Mijn zoon zal met ulieden niet uittrekken, want zijn broeder naar Pharao's hof om brood voor zijn talrijk gezin, maar Benjamin, den jongste, hield hij bij zich, want na den gewaanden dood van Jozef, zijn lievelingskind, had de bedroefde grijsaard zich met heel zijn ziel gehecht aan dezen eenigen van Rachel's zonen.

Zoo trokken dan de Joodsche mannen naar Egypteland en verschenen voor Jozef, hun broeder, dien zij in het prachtig statiegewaad en met den rijkbejuweelden tulband op het hoofd niet herkenden. Maar Jozef had dadelijk gezien, wie de koopers

waren, en bij zichzelf besloten hun deugd en broederliefde eens op de proef te stellen. Hadden zij berouw over de misdaad, waaraan zij zich tegenover hem hadden schuldig gemaakt? Was hun gemoed zachter gestemd jegens Benjamin dan eertijds jegens Jozef? Waren zij zijn vergiffenis en goedheid waardig? Een list zou hem de waarheid leeren.

Jozef dan ondervroeg de broeders naar hun maagschap en hield zich, of hij het doel hunner reis mistrouwde en ze voor verspieders aanzag, door Egypte's vijanden uitgezonden. Allen betuigden hun onschuld, maar Jozef eischte, dat zij ter bevestiging daarvan hun broeder Benjamin halen zouden, en liet hun is dood, en hij is alleen overgebleven[1]; zoo hem eenig verderf ontmoette op den weg, dien gij zult gaan, zoo zoudt gij mijne grauwe haren met droefenis ten grave doen nederdalen.

Zoo bleven zij dan, totdat de hongersnood wederom tot vertrekken drong en zij den vader nogmaals tot toegeven te bewegen zochten. En, ziende op den jammer der zijnen, sprak eindelijk de grijsaard:

- Neemt van het kostelijkste dezer landen in uwe vaten en brengt een geschenk henen naar dien man: balsem en honing, specerijen en mirre, terpentijnnoten en amandelen. En neemt dubbel geld in uwe hand, en brengt het geld, dat in uwe zakken teruggevonden is, hem weder, misschien is het een vergissing; neemt ook uwen broeder mede en maakt u op, keert weder tot dien man. En God de Almachtige geve u barmhartigheid voor het aangezicht diens mans, dat hij uwen broeder[2] en Benjamin met u late gaan, want ik, als ik van mijn kinderen verlaten ben, zoo ben ik beroofd.

1) Van Rachel's beide zonen.
2) Simeon.

Photographie G. FELICI.
DE PLECHTIGHEID IN DE ST. PIETER OP DEN EERSTEN VERJAARDAG VAN HET OVERLIJDEN VAN Z.H. PAUS LEO XIII, 20 Jüli jl. Z. EM. KARDINAAL AGLIARDI HEEFT DE H. MIS OPGEDRAGEN EN Z.H. PAUS PIUS X GEEFT DE ABSOLUTIE IN TEGENWOORDIGHEID VAN ZIJN HOF, HET DIPLOMATIEKE KORPS, VELE HOOGGEPLAATSTE PRELATEN EN ANDERE GENOODIGDEN, ONDER WIE DE BLOEDVERWANTEN VAN DEN OVERLEDEN PAUS.

Als zij nu wederom tot Jozef waren toegelaten brachten zij hem de geschenken en het geld en bogen zich voor hem ter aarde. Jozef vraagde ze naar den welstand hunner huisgenooten, zeggende:

- Is het wèl met uwen vader, den grijsaard, van wien gij mij gesproken hebt? Leeft hij nog?

En zij antwoordden:

- Het is wèl met uwen knecht, onzen vader, hij leeft nog.

En wederom neigden zij het hoofd en bogen zich neder.

Op Benjamin wijzend, vroeg de landvoogd verder:

- Is dit uw jongste broeder, van wien gij mij verhaaldet?

Maar tot den knaap sprak hij:

- God zij u genadig, mijn zoon.

En als hij zijn broeder aanzag, het kleine kind, waarmee hij als knaap aan zijn vaders knieën gespeeld had, schoten de tranen hem in de oogen en ging hij in eenzaamheid om te weenen van liefde en heimwee.

Toen hij zichzelf weer meester was en de sporen van tranen had weggewasschen van zijn gelaat, voegde hij zich weer bij de broeders; in zijn eigen eetzaal deed hij hun een rijken maaltijd bereiden en Benjamin liet hij dienen van de fijnste en kostbaarste gerechten.

Des anderendaags, als de broeders met gevulde korenzakken en gepakte ezels tot vertrekken gereedstonden, liet Jozef heimelijk den zilveren drinkbeker, waarvan hij zich aan den maaltijd bediend had, in Benjamin's zak verbergen en zond hen na eenigen tijd een dienaar na om het verlorene te zoeken.

De broeders zetten bereidwillig hun zakken neder om ze een voor een te laten nazien, hun onschuld betuigend aan den diefstal:

- Hebben wij niet het geld, dat wij in onze zakken terugvonden, wederom uwen heer gebracht, hoe zouden wij dan uit zijn huis zilver of goud stelen? Bij wien van uwe knechten den beker gevonden zal worden, dat hij sterve, en wij allen zullen uwen heer tot slaven zijn.

Maar de dienaar sprak:

- Het geschiede u, naar uw woord: bij wien de beker gevonden wordt, die sterve niet, maar zij mijn slaaf; de anderen kunnen vrijelijk heengaan.

Als nu het verlorene in Benjamin's zak gevonden werd en zij er verbijsterd bijstonden, dat de knaap weenend zijn onschuld betuigde, scheurden zij hunne kleederen[1)], belaadden hunne ezels en keerden weder naar de stad. Nogmaals stonden zij voor den landvoogd, die toornig hun toevoegde:

- Wat schanddaad hebt gij bedreven? Wist gij niet, dat een man als ik die niet ongestraft zou laten?

Juda sprak dan namens allen, die bevende om Jozefs zetel stonden.

- Wat zullen wij tot mijnen heer zeggen? Wat zullen wij spreken en ons te rechtvaardigen zoeken? Gode alleen is de ongerechtigheid uwer knechten bekend. Zie, wij zijn mijns heeren slaven, zoowel wij als hij, bij wien de beker gevonden is.

- Dat zij verre van mij, antwoordde de vorst; de man, in wiens zak de beker gevonden is, zal mijn slaaf zijn; trekt gij lieden in vrede tot uwen vader.

Toen deed Juda eenige schreden opwaarts tot Jozef's hoogen zetel, en, voor de voeten des vorsten nedervallend, bad hij met gevouwen handen:

- Och mijn heer, laat toch uw knecht een woord spreken voor mijns heeren ooren, en laat uw toorn tegen uwen knecht niet ontsteken, want gij zijt Pharao den koning gelijk. Mijn heer vraagde zijnen knechten, zeggende: hebt gijlieden een vader of broeder? Zoo zeiden wij tot mijnen heer: wij hebben een ouden vader, en een kind

1) Ten teeken van rouw.

van zijnen ouderdom, den jongste, wiens broeder dood is, en hij is alleen van zijne moeder overgebleven en zijn vader heeft hem lief. Toen zeidet gij tot uwe knechten: brengt hem tot mij, dat ik mijne oogen op hem sla. En wij zeiden tot mijnen heer: die jongeling zal zijnen vader niet kunnen verlaten; als hij zijn vader verlaat, zal de oude man sterven. Toen zeidet gij tot uwe knechten: indien uw jongste broeder niet met u komt, zoo zult gij mijn aangezicht niet meer zien. En het is geschied als wij tot uwen knecht, onzen vader, getrokken zijn en wij hem mijns heeren woorden verhaald hebben, dat onze vader gezegd heeft: keert weder, koopt ons een weinig spijs. En wij antwoordden hem: wij mogen zóó niet henentrekken; indien onze jongste broeder bij ons is, zullen wij uittrekken, want wij zullen het aangezicht van dien man niet mogen zien, zoo deze onze jongste broeder niet bij ons is.

Toen zeide uw knecht, onze vader, tot ons: Gijlieden weet, dat mijn huisvrouw mij twee zonen schonk; de ééne is van mij heengegaan en ik heb gezegd: voorwaar, hij is gewis verscheurd geworden; want ik heb hem niet meer weergezien; indien gij nu dezen óók van mijn aangezicht wegneemt en hem eenig verderf ontmoette, zoo zoudt gij mijne grauwe haren met jammer ten grave doen nederdalen.

Nu dan, als ik tot uwen knecht, onzen vader, weerkeer en de jongeling niet bij ons is, zoo zal hij, hem niet ziende, sterven en uwe knechten zullen schuldig zijn aan huns vaders dood; want uw knecht is voor den jongeling borg bij zijnen vader, zeggende: zoo ik hem tot u niet wederbreng, zoo zal ik tegen mijnen vader alle dagen mijns levens gezondigd hebben.

Nu dan, laat toch uw knecht voor dezen jongeling mijns heeren slaaf blijven en laat hem met zijne broeders wegtrekken; want hoe zoude ik henentrekken, indien de jongeling niet met mij was, zoodat ik den jammer zien zoude van mijnen vader?

Toen Jozef de liefde der broederen voor den jongste gewaar werd en hun zelfopofferende zorg, kon hij zich niet langer inhouden, en, nadat hij zijn omgeving beduid had, hem met de vreemdelingen alleen te laten, sprak hij, uitbrekend in geween:

- Ik ben Jozef; leeft wezenlijk mijn vader nog? En als ze ontsteld hem aanstaarden, sprak hij:

- Herkent gijlieden mij dan niet? Ik ben Jozef, de broeder, dien gij naar Egypte verkocht hebt.

Toen vielen ze hem te voet en omhelsden zijn knieën onder tranen van berouw; maar hij richtte hen op, vroeg vergiffenis voor den angst, dien hij hun berokkend had en troostte hen, wijl Gods voorzienigheid alles ten beste gekeerd en hun boos opzet in Zijn wijze goedheid verijdeld had en allen te zamen ten zegen doen strekken. Lang spraken de broeders over hun ouden vader en over 't geluk des wederziens, dat hem wachtte; en Jozef kon zijn lieven jongen broeder niet genoeg aanzien en langen tijd hielden zij weenend elkaar omvat.

Overladen met geschenken en met kostelijke gewaden omhangen namen zij den terugtocht aan om ook den ouden vader te gaan halen, wien Jozef met al de zijnen, uit koning Pharao's naam, het beste deel van Egypteland ter woonplaats had toegezegd; en als zij reeds van verre den grijsaard zagen op den drempel zijner woontent, riepen zij hem tegen:

- Jozef leeft nog, hij is landvoogd over gansch Egypte.

De grijsaard hoorde wel het geluid hunner bekende stemmen, maar den zin hunner woorden drong niet door tot zijn van ouderdom en heimwee zieke ziel; zijn oogen zochten Benjamin, den lieveling. Maar als zij hem alles verhaald hadden, en de woorden van zijn zoon Jozef, den landvoogd, dat hij hen tot zich riep om met hem te wonen in het land van Egypte, als hij de weelderig versierde wagens gezien had en de rijkgetuigde ezels den kop gestreeld, die Jozef gezonden had om hem en zijn gezin, vrouwen en kinderen, te vervoeren, - dan ontwaakte zijn geest en hij prevelde met tranen op 't gelaat:

- 't Is goed, mijn zoon Jozef leeft nog, ik zal gaan en hem zien, eer ik sterf, en op Benjamin's schouder geleund snikte hij zacht.

Na het heerlijk wederzien, als Jozef zijn ouden vader en zijn broeders in triomf zijn woning had binnengeleid, nam hij eenigen hunner mede om ze den koning voor te stellen; zoo deed hij ook zijn vader, den grijzen Jacob.

Onze plaat geeft dit plechtig oogenblik weer: eerbiedig, maar zonder schroom, als een, die zijn waardigheid weet, knielt de oude man aan 's vorsten voeten. Jozef staat naast den troon, waarop de trotsche monarch, wiens starre trekken zelfs door geen welkomstlach zich verzachten, in al de pracht zijner Oostersche majesteit gezeten is. Wat een schoon en edel jonkman is Jacob's zoon; hoe is de kleine herdersknaap tot een statig hoveling opgegroeid! Van paarlen en edelsteenen straalt zijn hofgewaad, de tulband, die zijn schoon hoofd siert, is met parelstrengen behangen; de aartsvader, in al zijn eenvoud, is een niet minder indrukwekkende verschijning; straks zal de vorst het woord tot hem richten en, eer hij gaat, het trotsche hoofd buigen onder den zegen van dezen man Gods.

De H. Schriftuur verhaalt ons dit in verheven soberheid aldus:

Pharao zeide tot Jacob:

- Hoevele zijn de dagen der jaren uws levens?

En Jacob zeide tot Pharao:

- De dagen der jaren mijner vreemdelingschappen zijn honderd en dertig jaar; weinig en kwaad zijn de dagen der jaren mijns levens geweest[1)], en hebben niet bereikt de dagen van de jaren des levens mijner vaderen, in de dagen hunner vreemdelingschappen.

En Jacob zegende Pharao en ging uit van Pharao's aangezicht.

Burgemeesters Marie,
door Daniëlla.
(*Vervolg.*)

Sta je daar!' zei de burgemeester tot Jean. 'In de gevangenis moest je zitten! Je hebt Thijs van den Weerterhof bijna vermoord en dat alles, omdat je weet, dat hij en Marieke een paar zullen worden! Dat kun je niet lijden, jij nietige worm, bedelaar, dien ik uit medelijden in mijn huis geduld heb; er uit zeg ik je en dat je nooit meer één voet over mijn drempel zet! Dansen en pleizier maken, dat kun je, maar op je zaken passen, dat kun je niet! Terwijl jij gaat dansen en feestvieren, sterft mijn goed paard,

1) Als wilde hij zeggen: de jaren mijns levens, die mijner ballingschap op aarde, lijken mij, hoewel ik er honderd en dertig tel, ras en vreugdeloos verstreken te zijn.

hier was je plaats en niet in de herberg. Pak je biezen, hier is je loon en nog een goudstuk op den koop toe, voor je moeder...'

Jean was doodsbleek geworden. Herhaaldelijk had hij een woord willen uitbrengen, maar dan beefden zijn lippen en stokte de stem hem in de keel, dat hij sprakeloos staan bleef. Dan een lange pauze en stootend als een dronkaard, stamelde hij:

'Ik kan u niet antwoorden en baas... het is zoo vreeselijk onrechtvaardig, wat u mij aandoet... ik heb het niet verdiend...'

'Dat zeggen ze allemaal! Daar, pak aan je geld!'

'Dank u baas,' - hij gaf hem het goudstuk terug - 'ik wil alleen wat me toekomt, het brood, dat moeder van uw goud zou koopen...'

'Hè, kijk eens aan, 't lijkt wel een rijke meneer! De armoe zal je gauw genoeg plagen, maar ik zal je het niet ten tweeden male aanbieden,' viel de burgemeester hem smalend in de rede, terwijl hij den stal verliet en Jean alleen achterbleef.

Zoolang hij tegenover den baas stond, had hij zich goed gehouden, maar toen hij zich alleen dacht, sloeg hij de handen voor het gelaat en snikte als een kind: 'O God! o God! Dat kan ik niet dragen! Weggestuurd als een dief! O, moeder, hoe moet ik u dat zeggen! Dat ik u op uw ouden dag nog zooveel verdriet aandoen moest... maar buiten mijn schuld, moeder, buiten mijn schuld! Ik heb altoos het goede gewild!'

Zacht werd er een hand op zijn schouder gelegd: 'Jean, wees man, wees sterk,' - de oude knecht stond achter hem, - 'zie je niet, dat je er uit moet, omdat je Thijs in den weg staat? Houd moed, God zal je niet verlaten! Je deedt immers steeds je plicht, wacht maar, hij...' en hij wees met de vingers in de richting, waarin de baas verdwenen was, 'wacht maar, hij zal zijn deel nog wel krijgen...'

PRESIDENT ROOSEVELT EN ZIJN VIER ZOONS.

'Ach, neen, Mathieu, neen, dat verandert mijn zaak niet! Ik wensch hem geen kwaad. Hij is de vader van Marieke... Oh, arme, arme Marieke, wat zal ze eens ongelukkig worden...' En van een groote, diepe smart vervuld, begaf hij zich naar het hokje, dat hij zijn kamertje noemde, pakte het weinige dat hij daar had bijeen... en vouwde de handen als in wanhoop.

'Jean, heb je niets meer te zeggen,' vroeg deelnemend de oude knecht, die hem gevolgd was, 'geen "goeden-dag" voor Marieke, niets voor de vrouw?'

'... Ja, Mathieu, zeg de vrouw "goeden-dag" voor mij en zeg aan Marieke... zeg, dat ik Thijs niet heb willen steken, dat hij gevallen moet zijn in zijn eigen mes... O, Mathieu, ze zal zoo ongelukkig worden.'

'Als ze dien leeglooper tot man wil hebben, dan is het om niets anders dan om ijdelen, dommen trots, dan moet zij zelve de gevolgen maar dragen, dan verdient ze het zelf.'

'Ach, Mathieu, ze is nog zoo jong, zoo heel jong nog en als haar vader haar dwingt...'

'Ha, dwingen! Dat wil ik zien! Marieke dwingen! Als ze hem neemt, wil ze hem zelf hebben... en dan heb ik geen medelijden. 't Zou zonde zijn voor de knappe, jonge meid, die zoo goed is en zoo lief, en een hart van goud heeft, maar ook een trotsch hoofdje net als haar vader!'

Toen ging Jean heen, weg uit het huis, waar hij zooveel jaren gewerkt had en dat zooveel dierbaars bevatte en waaruit hij nu smadelijk weggejaagd was.

De burgemeester had aan vrouw en dochter niets gezegd en zoo had Jean hun woning reeds verlaten nog voor één van beiden opgestaan waren.

Toen hij de hut zijner moeder naderde, blauwde juist vriendelijk de rook uit den schoorsteen omhoog. Moeder Haekes bereidde haar schamel ontbijt. Het verbaasde haar niet, haar zoon te zien binnentreden. Als hij vroeg naar de stad moest, haalde hij gewoonlijk eerst bij haar een 'bakje' koffie. Zij was altoos zoo vroeg op en vond het zoo prettig als hij even aankwam.

'Zoo, schutterskoning, al zoo vroeg op, je had het bijna van me gewonnen. Maar de koffie is toch zóó gereed,' zei ze op vriendelijken toon, blij hem te zien; doch toen ze in het bleeke, ontstelde gelaat van haar jongen keek, week zij verschrikt terug.

'Wat is er? Zeg het, er is iets gebeurd, is er iemand ziek bij den burgemeester, dood misschien?'

'Neen, moeder, ze zijn allemaal gezond, maar... ik ben weggestuurd...' verder kwam hij niet - hij liet zich neervallen op een stoel bij de tafel, bedekte zijn gelaat met de handen en verlichtte door een vloed van tranen zijn overvol gemoed. De oude vrouw vroeg niets. Ze nam zijn hoofd tusschen haar handen en drukte er een kus op. 'M'n jongen, wees niet zoo bedroefd. Wat er ook gebeurd is, ik weet, dat je geen misdaad bedreven hebt. We zullen ander werk zoeken, neen, neen, niets vertellen, huil jij maar eerst uit, als toen je een kleine jongen waart. Er was toen geen verdriet zoo groot of moeder vond troost, weet je nog wel? En al kan ik je niet meer op mijn schoot pakken, je bent toch mijn jongen, mijn beste, brave jongen, van wien ik nooit leed gehad heb. Drink eens, Jean, een lekker bakje koffie zal je goed doen. Je ben zoo koud, mijn arm kind.'

Eindelijk had Jean alles verteld. En of het kwam doordat gedeeld leed half leed is, of dat de aanblik van het dappere, oude vrouwtje, dat zelf geen oogenblik voor de toekomst vreesde, hem moed gaf, maar zeker is het, dat z'n wanhoop week en hij knikte op haar hoopgevende woorden.

'Je moet maar eens naar den halfer van Jongenhof gaan, Jean, daar is de knecht gestorven. Mogelijk kun je zijn plaats krijgen.'

Een uurtje later stapte hij dan ook naar Jongenhof, om zich aan te melden bij den ouden Krevels.

Het was reeds tot daar doorgedrongen, dat Jean en Thijs gevochten hadden, en toen Jean hem de reden zijner komst meegedeeld had, schudde hij het hoofd:

'Ja, Jean, als ieder ander dan de burgemeester je weggestuurd had, zou ik je dadelijk in dienst nemen, want ik ken je genoeg om te weten, dat ik een goeden knecht aan je zou hebben, maar nu de burgemeester je ontslagen heeft, nu durf ik niet. Ik kan hem niet tegen het hoofd stooten, ik heb hem te veel noodig en hij zou het mij nooit vergeven. 't Spijt me, Jean, nu het je toch je plaats kost, is het maar jammer, dat je niet wat beter geraakt hebt. Niemand zou daarom getreurd hebben.'

Jean antwoordde niet, trachtte zich met geen enkel woord te rechtvaardigen en verliet mistroostig het huis.

Waar nu heen?

Zijn verslagenheid, even weggedrongen door de hoop werk te zullen vinden, overviel hem met dubbele kracht. Hij wist niet wat hem op dat oogenblik het meest vervulde, de gedachte aan zijn moeder of aan Marieke. Hoe zou zij over hem denken, zou zij evenals de baas gelooven, dat hij Thijs mishandeld had en zou zij boos op hem zijn? Ach, ja, hoe kon hij anders hopen?

Vol droeve gedachten vervolgde hij langzaam, als met tegenzin zijn weg. Moeder zou gauw genoeg hooren, dat zijn poging mislukt was. Daar, op een hoek van den weg gekomen, stond hij plotseling voor Marieke...

Eén oogenblik, maar ook maar één ondeelbaar oogenblik, stonden beiden stil. Hij wilde haar zeggen, dat hij geen schuld had... maar hij kon niet, zijn gemoed was

te vol. Hij kon geen woorden vinden, nog minder uiten, en om zijn oogen, die vol tranen schoten, niet te laten zien, wendde hij het hoofd af... toen hij opkeek, had Marieke zich reeds verwijderd, hij wilde haar naam roepen, maar kon niet. Als aan de plaats vastgenageld bleef hij haar nastaren...

Hoog opgericht, het donkere kopje zoo fier op den slanken hals, liep zij door, zonder nog éénmaal om te zien. Hij had willen knielen en roepen: ‘Vergeef me, wat ik niet heb willen doen,’ maar ze was om den hoek van den weg verdwenen, voor goed.

En hij wist het nu: evenals haar vader was zij boos op hem, ze geloofde Thijs.

Doch wat was Mariekes wedervaren?

Zij had 's ochtends aan het ontbijt, verwonderd over het wegblijven van Jean, gevraagd: ‘Vader, komt Jean niet ontbijten, is hij naar de stad?’ waarop de burgemeester ruw en toornig antwoordde:

‘Jean is een moordenaar. Hij heeft Thijs vannacht bijna vermoord. Terwijl hij hier bij mijn ziek paard moest zijn, bracht hij zijn tijd door met vechten. Ik heb hem den dienst uitgejaagd.’

Marieke was opgestaan, doodsbleek. Haar lippen trilden, de juiste toedracht der zaak gevoelde en begreep ze dadelijk. Schoon sidderende van verontwaardiging, klonk haar stem vast, toen ze haar vader toevoegde:

‘Vader, u bent onrechtvaardig geweest en u moet weten, dat u het geweest is. Als Jean en Thijs gevochten hebben, dan behoeft men niet te vragen, wie de aanvaller was. Vergeef me, vader, dat ik het u zeg, een kind mag zoo niet tot zijn vade

spreken, maar het is mijn gevoel van rechtvaardigheid en niets anders, dat me zoo doet spreken en ik zeg u, u hebt een slechte, een onwaardige daad gedaan. U zult er eenmaal bitter berouw van hebben.'

Met klimmende verbazing had de burgemeester zijn dochter aangestaard. Hij begreep niet, hoe iemand, en nog wel zijn eigen dochter, zoo tegen hem durfde optreden. Bevend van ingehouden woede, strekte hij met dreigend gebaar den arm uit. 'Maak dat je de kamer uitkomt en anders zal ik je leeren...' beet hij zijn dochter toe en langzaam verliet Marie het vertrek.

'Zoo'n onbeschaamd nest, dat durft maar alles tegen haar vader te zeggen! Dat komt er van, als men de dochters zooveel vrijheid laat, dat zijn nu de gevolgen van de opvoeding, die jij haar gegeven hebt. Je zult nog pleizier van dat kind beleven!' viel hij uit tegen zijn vrouw.

'Zeker, vader, Marieke durft veel te zeggen, dat mag niet. Maar de waarheid was het. Je weet, ik bemoei me nooit ergens mee, ik vind alles goed wat je doet, maar één zaak is zeker, na die daad zal er geen vrede meer in je huis zijn, dat voel ik.'

'Zóó, jij ook al, dat is de eerste keer, dat je iets op mijn handelwijze te zeggen hebt, en dat alles om dien knecht. 't Lijkt wel, of jelui allebei gek zijt geworden,' en met driftige passen verliet de burgemeester de kamer, de deur met kracht achter zich dichtslaande.

JAN STEEN. ZELFPORTRET.

Dien morgen had Marieke zonder haar gewone huiselijke bezigheden te verrichten de woning verlaten. Ze wilde Jean spreken, hem een woord van troost zeggen, hem verzekeren, dat zij niet geloofde, dat hij opzettelijk Thijs verwond had. Oh, ze wist het goed wat ze zeggen wilde: ze zou hem smeeken haar vader te vergeven, alles was haar schuld; had zij hem thuis bij het zieke paard laten blijven, dan had hij Thijs niet ontmoet en was er in het geheel niets voorgevallen. Zij en zij alleen was de oorzaak van zijn ongeluk, van al het leed, dat nu over hem en zijn goede moeder gebracht was. Zou hij haar willen aanhooren? O, wist hij maar hoe bitter bedroefd zij was, hij zou haar vergeven!

Opeens stond ze voor hem... Hoe zou ze ook weer beginnen, wat zeggen?... O, God, hij wendde het hoofd af en keek een anderen kant uit... in haar binnenste ontstond een treurige strijd... ze meende het toch zoo goed, ze zou alles getrotseerd hebben om haar ongelijk te bekennen, en hij... keerde zich van haar af, wilde haar

niet zien... het was of alles met haar duizelde, maar ze zei geen woord, ze stapte door, ze durfde niet meer omzien, ze zou beide handen tot hem opgeheven hebben om vergiffenis te smeeken en hij keerde zich af... ‘Ga door, ga door, burgemeesters Marie, verneder je niet, hij wil je niet aanhooren...’

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de platen.

President Roosevelt en zijn vier zoons.-

Een deftig-burgerlijk familie-groepje, zou men zoo zeggen, als men den tamelijk gezetten eersten magistraat der groote Amerikaansche Republiek ziet, omgeven door zijn vier zoons.

De oudste, Theodoor, is een zwakke jongen; de tweede, Kermit, een vlugge, slanke knaap; de derde, Archibald, is tien jaar oud, en de vierde, Quentin, sluit als *baby of the family* de rij.

Behalve deze vier zoons heeft president Roosevelt nog een dochter uit zijn eerste huwelijk, Alice.

[Nummer 36]

Jan Steen.
(*Vervolg.*)

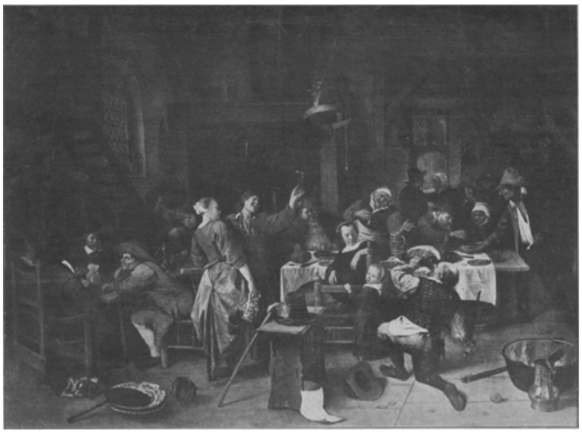

Rijksmuseum, Amsterdam.
JAN STEEN. PRINSJESDAG.

Te Haarlem begon meester Jan met schilderen eens recht zijn beste beentje vóór te zetten: 't moest er nu uitsluitend van komen! De werken uit zijn Haarlemschen tijd worden dan ook door kunstkenners algemeen als de schoonste en volmaaktste geprezen.

't Was er een mooi leven: daar hadt je den ouden Frans Hals, een tachtiger al, toen Steen te Haarlem kwam wonen, armlastig geworden en vergeten door zijn jongere tijdgenooten, die alweer nieuwere goden aanbaden; dan diens tien jaar jongeren broer Dirk, talentvol schilder van het feestend voornaam-Holland zijner dagen; verder Adriaan van Ostade, Frans Hals genialen leerling, die de jolijt van Hollands landleven in beeld bracht - een best gezelschap voor onzen Jan, wiens vlot penseel geen plekje onontgonnen liet van het breede veld van

Hollands binnenkamer- en straatvermaak. Daar kwamen des avonds, als het daglicht weg en het werk afgeloopen was, de St.-Lucas-gasten bijeen in de gezellige taveerne; dan zag je de jonge Halsen, de Ostade's, de Berckheyde's, de Wouwerman's in vroolijk gekeuvel bijeengeschoven rond de schouw of aan de bierbank; daar werden verhalen opgehaald en grappen verteld van meester Hals of van oubolligen Brouwer, wiens geestige schetsen van dronkebolten en rabouwen nog de muren vervroolijkten; daar werd een lustig lied gezongen, een frissche teug geheschen. Maar overdag werd er gewerkt, prachtig, geniaal gewerkt; dan liet meester Jan zijn jolige kinderbende voor zich poseeren, dat was makkelijk en goedkoop, en 't eene meesterstuk na 't andere werd voltooid met een scherpte van oog en zekerheid van hand, een fijnheid van gevoel en vernuft, als waarover een lichtmis en kroeglooper niet zou te beschikken hebben. Zie maar eens dit beroemde stuk uit het Mauritshuis: de *Menagerie*; 't mocht wel heeten: *het Prinsesje*, want het bekoorlijke hoofdpersoontje van dit ideale tafereel is, als een jong prinsenkind, van heel edele en fijne gratie in haar licht-geel kleedje met witten voorschoot. Een lam drinkt vertrouwelijk uit het schoteltje melk, dat ze het voorhoudt, een kleine hond ligt rustig aan haar voeten: de dieren zijn gewoon aan het bezoek der jonge meesteres. Wat is ze mooi en eenvoudig, de lieve onschuld, - zoo denkt ook de oude dienaar, die, met een mandje eieren aan den arm en een kan melk in de hand, juist over den buitenhof komt; bewondering, eerbied en liefde zijn duidelijk zichtbaar op zijn trouwhartig gelaat. Op de trappen staat een allerdwaast mannetje; 't is een dwerg, zooals in vroeger tijden aanzienlijken er, tot hun verzet, wel op nahielden; hij heeft juist de jonge kuikens uit het hoenderhok gehaald en gaat ook een plaatsje zoeken voor den haan; maar éven moet hij blijven staan om het lieve kind te bewonderen, dat daar zoo rustig tusschen haar vrindjes zit. Wat een prachtexemplaren zijn er onder, en hoe heerlijk-mooi heeft de schilder ze, elk naar eigen aard en voorkomen, weergegeven! Die blanke eenden in het water, en daar weêr die vreemde, groen-en-goudige en zooveel ander kleur-glanzend pluimvee: hoenders in vele soorten, kalkoenen en faisanten, duiven, en op een boom, een trotsche, fonkel-blauwe pauw! Dat Jan Steen bij meester Van Goyen in de leer is geweest kan men wel zien op dat heerlijk-fijne buitenkijkje: een kasteel met een gracht erom en wat boomen, 't is of we een stukje uit een van Van Goyen's landschappen zien, tintelend van zacht-zonnig licht. Men heeft wel eens beweerd van Jan Steen, dat hij eigenlijk *alles* kon, en geen wonder: wie zou ooit gedacht hebben, dat die dolle potsenmaker, die schilder van kroegtooneelen en humoristische burger-huiskamer-scènes, dit brokje naïef en allervoornaamst leven zóó zou kunnen afbeelden? Zeker hebben we hier een der reinste, verrukkelijkste kinderfiguurtjes, die ooit door Hollands meesters geschilderd zijn, en we mogen het een voorrecht achten, dat dit edele werk niet als zooveel van den hoog-begaafde het Kanaal is overgegaan. Wie dit schilderen kon, wàs geen lichtmis: hij had in zijn ziel van het edelste en verhevenste, waarmee Gods mildheid het menschengemoed verrijken kan, en dat te heilig is en te fijn om door een liederlijk leven niet hopeloos verwoest te worden.

Als wij dan ook ongeveer terzelfder tijd Jan Steen een gansch ander onderwerp met even verbluffende genialiteit zien behandelen, moeten we daarin geen tegenstelling zoeken met de gemoedsstemming, waaruit zijn *Menagerie* ontstond: het leven in al zijn schakeeringen was hem lief; wèl zoo welsprekend en beschamend voor de schuldigen zijn Steen's tafereelen van wat een oud-Hollandsch schrijver de ‘varkensvreugde’ zijner tijdgenooten noemde, als de ellenlange sermoenen van de predikanten dier dagen, waaraan degene, wien de vermaning gold, gewoonlijk geen of slechts een verstrooid oor leende. Waar Jan Steen vreugde zag, daar kwam zijn

schilderlust boven en greep hij naar 't penseel; zoowel de zoete lach van 't in zij gekleede edelkind is hem een heerlijkheid als de breede grinnikgrimas van den oubolligen boer en de gulle vroolijkheid van den banketteerenden burger. Was Frans Hals de schilder van het lachen, Jan Steen deed zeker in dit opzicht voor hem niet onder.

Daar is zijn *Prinsjesdag* uit het Rijksmuseum, weer een van zijn beroemdste werken. Of er vreugde heerscht in den lande bij 't verjaren van den jongen Oranjetelg, ondanks Mijnheer de Wit en de Hoogmogenden van Holland? Zie maar eens hoe de familie Steen, echte Oranjeklanten, van feestvieren weet. Een Hollandsch hart hangt immers zijn Prins aan! Jan en Grietje, oude Havik Steen en zijn Betje zijn er op uit gegaan, om 't er in de herberg eens feestelijk van te nemen; daar staat de disch nog gedekt,'t maal is zoo pas afgeloopen en meester Jan is opgesprongen van zijn bankje, waar hij naast vrouw Grietje gezeten heeft, om een hartigen gelukwensch te zeggen voor Zijn jubileerende Hoogheid; maar net, als hij den roemer heft, is de dikke huiswaard pathetisch op één knie gezonken, en, 't gezicht naar 't prinsenportret boven de schouw, zwaait hij met de eene hand geestdriftig een oud rapier, terwijl hij met de andere een fikschen roemer naar den mond brengt en in één teug ledigt ter eere van den jarige. 't Heele gezelschap heeft schik in 't koddige voorval, Jan niet 't minst, die, met zijn bokaal, den enthousiasten Oranjeklant bescheid doet:

> Op gesontheyt van het Nassaus baasie,
> In de eene hant 't rapier, in de andre hant het glaasie!

Het oude boerenpaar aan tafel schudt van 't lachen: die meester Steen toch, hij kan er zoo van, hoor! Vader Steen laat onderwijl, mede ter eere van den jongen Prins, een braspenning in de gretig uitgestoken hand van een voorbijtrekkenden landlooper glijden: op Prinsjesdag moet ieder de gezondheid van den jarige kunnen drinken! Aan een ander tafeltje zit een groepje boeren verdiept in de lezing van het laatste ‘vliegende blaadje’, waarin een onbekende schrijver geestdriftig het feest van den dag betoost, niet zonder eenige lieflijkheden aan 't adres van den gehaten Raadpensionaris. Nog enkele jaren, en de stille Oranje-passie van het hartstochtelijke volk zal zich uiten in 't beruchte:

> Oranje boven, de Witten onder,
> Wie 't anders wil, dien sla de donder!

en 't niet bij dreigementen laten blijven, helaas.

Maar nu is alles vreugd en - voor 't uiterlijk - vreê; de Prins is een tienjarig kind, het volk viert feest, de taveernen zijn vol, klein en groot doet mee met de pret. Is het kindje, dat daar bij moeder Grietje's stoel staat, geen leuke dreumes? Het lijkt sprekend op moeder, dat kleine Kaatje, en vader heeft ze wat aardig er bij gezet. Er is ook heel wat zoogenaamd ‘bij werk’ op deze mooie schilderij: potten en borden, pannen en kannen, natuurlijk de onmisbare huishond; dat dit alles magnifiek geschilderd is, weet ieder, die ooit een kijkje nam op 't Rijksmuseum. Jan Steen was daarin ook alweer een meester, die den dooden dingen door zijn schildering gloed en leven verleende.

Leven en beweging, spel en jolijt, dàt was zijn lust; laat zijn kinderen - echte grappenmakers, die ‘een aerdje naar hun vaertje’ hebben - eens een of ander guitenstukje uithalen: als de kippen is hij er bij om er een schetsje van te maken en later een schilderij. Zoo ontstond *De dansles*, zeker een van zijn aantrekkelijkste stukken, waarin hij zich een kinderportrettist toont, die voor de besten in dat kunstgenre niet behoeft onder te doen. Vier van zijn guiten zitten aan tafel; meester heeft vacantie gegeven, de jongelui weten dus niets beter te doen dan een grapje te verzinnen om den tijd te passeeren. Kees heeft vaders Gouwenaar op den kop

getikt, Thaddeus, de veelbelovende oudste, zag kans om poes te vangen en Klaartje haalt broer's fluit te voorschijn; nu begint het lieve leven: Klaar blaast er lustig op los en beklagenswaardige poes moet dansen. Wat een schik heeft kleine, dikke Jan, hij giert het uit; op 't gejoel en 't ijselijk misbaar van poes is de huishond komen aanstormen en keft van pret om den smaad, zijn aartsvijandin aangedaan. Nu is 't spel volmaakt, 't lawaai op z'n hevigst, de vreugde ten top; grootvader Steen komt van omhoog door 't raampje kijken, wat de woelige bende nu weer uitvoert, en hij móet lachen om dat koddig-kwaadaardige katje, dat zijn achterpootje zoo onbeholpen in de hoogte houdt, met luider keel protesteerende tegen zóó onwaardige behandeling.

Herinnert ge u de moderne poesjes van mevrouw Ronner? Heel mooi, niet waar, snoezig-lief. Maar kijk nu daarnaast deze echt-verontwaardigde, getergde huiskat eens aan: dat is geen koket beestje, geen luxe-katje, dat is natuur, zonder mooi-makerij of pose. Zoo is 't ook met die kindergroep: ziet ge er opzettelijke schikking in? Zijn ze er eens voor gaan zitten? Heelemaal niet; 't is het echte, wezenlijke kinderleven, wel van lang geleden, maar in dien onopgesmukten staat van waarheid, die ons direct inzien doet: zóó moeten ze er uit gezien hebben, Jan Steen's kleine bengels, zóó deden ze, - net als Hollandsche kinderen nòg doen met hun vertrouwde viervoetige speelgenooten.

Of grootvader Steen grommen zal? Geen nood: de zure wijsheid van ‘vader Cats’, dat ‘kinderen hinderen’ zijn, heeft op zijn vroolijken ouderdom geen vat; hij laat ze stilletjes hun gang gaan, tot het poes te gortig wordt en zij met een onverwachten sprong haar vrijheid herovert; maar vader Jan, die 't ook zag, heeft er gauw een schetsje van genomen voor een nieuw meesterstuk.

Zoo schilderde hij er een groot aantal en moeder Grietje heeft vast over zijn vlijt niet te klagen gehad; jammer maar, dat de kunst in die dagen niet hooger gewaardeerd werd; twintig gulden voor zoo'n doek, 't was, zelfs voor dien tijd, toch wel een schijntje, waar op den duur, voor een groot huishouden, de schoorsteen niet van rooken kon. In '62 was er alweer een kleintje bijgekomen, dat, naar grootmoeder, Elisabeth gedoopt was; Jan en Grietje zaten in groote zorg. Wel probeerde Jan met portretschilderen - waar hij eigenlijk niet veel mee op had - er wat bij te verdienen; maar vier gulden per stuk, dat zette ook niet veel aan. Na enkele jaren was hij dan ook genoodzaakt een som van 450 gulden te leenen; de rente, tegen 6 procent, kon hij reeds het eerste jaar niet afdoen, zoodat hij op zich nam, daarvoor drie schilderijen te maken, dat is dus berekend tegen negen gulden de schilderij! Zoo bleef het tobben, - doch onderwijl kwam het eene meesterstuk na het andere uit zijn vlijtige handen, als vrucht van zijn nimmer verslagen geest. Maar de grootste ramp, die op zijn verder leven van blijvend-noodlottigen invloed is geweest, trof hem door den dood zijner vrouw in 1669; de trouwe deelneemster aan zijn vreugde en leed, de beminde moeder zijner kinderen, om wier wille hij gaarne het gezelschap der gildebroeders liet en tot gestadig werken zich zette, zij was voor altijd van hem heengegaan. In 't zelfde jaar stierf ook zijn vader; zoo werd dus 1669 in Steen's leven een wezenlijk rampjaar.

De bedroefde man liet zijn Margaretha, ondanks zijn benarde omstandigheden, met veel statie begraven. Met een troepje on-

tembare bengels, een leêgen buidel en - schulden bleef hij achter. Tot overmaat van ramp kwam de apotheker nog met zijn rekeningetje van Grietje's ziekte; 't was wel niet veel, tien gulden slechts, maar Jan had niets; de onbarmhartige man, blijkbaar van meening, dat je met dat schildersvolkje korte metten maken moest, liet al de schilderijen, die zich in Jan's atelier bevonden, publiek verkoopen. Dit maakte de maat van zijn rampen vol: met een bedroefd hart verliet hij de stad, waar hij zoo veel genoten en - zoo zwaar geleden had, om in Godsnaam maar weer zijn geboorteplaats op te zoeken.

(*Wordt voortgezet.*)

MARIA VIOLA.

Burgemeesters Marie,
door Daniëlla.
(*Vervolg.*)

Thuisgekomen vond Marie haar moeder voor een mand verstelwerk zitten. Zwijgend nam ze er iets uit. De vast-op-elkander-geklemde lippen bleven gesloten, terwijl de naald met nooit gekenden spoed door het linnen ging. Eindelijk verbrak haar moeder het stilzwijgen. ‘Marieke, we moeten aan vrouw Haekes het onrecht goed maken, dat Jean is aangedaan. Ik zal vader zeggen, dat ik er heen wil gaan. Ik zal geen rust hebben voor vader ten minste gezorgd heeft, dat Jean een andere plaats krijgt...’ Een doordringenden gil onderbrak haar woorden en tegelijkertijd zag ze Marieke doodsbleek de kamer uitsnellen. Wat was er gebeurd?’

Het jonge, vurige paard van den burgemeester, een schrikachtig dier, was bij het uitrijden voor een opwaaiend stuk papier geschrokken en was zoo heftig op zij gesprongen, dat de sjees met een der raderen tegen het hek botste, waardoor het rijtuigje kantelde en de burgemeester er uit geslingerd werd. Wonder boven wonder had hij geen letsel bekomen. Voor heden was echter de lust tot rijden voorbij.

‘Baas, u zult nog eens een ongeluk met dat paard krijgen. U noch ik kunnen hem aan. Jean alleen wist er mee om te gaan,’ zei de oude Mathieu, die het paard gegrepen en tot staan gebracht had.

‘Dan moet er maar een jongere knecht bijkomen,’ bromde de burgemeester tusschen de tanden, terwijl hij zijn handen in de zijden klemde, ‘maar spreek me niet meer over Jean.’

Dat de tocht naar boer Krevels te vergeefsch was geweest, zag moeder Haekes bij het binnenkomen van haar zoon dadelijk.

‘Maar zoo gauw geven wij den moed toch niet op, Jean! 't Zou ook al te mooi zijn, als het dadelijk lukte. Er zal nog wel wat anders te vinden zijn.’

Doch hoe Jean ook zocht en tobde om een plaats te vinden, het wilde niet lukken. De winter deed zijn intrede en de boeren hadden geen werk voor één knecht meer. Daarbij dachten de meesten zooals boer Krevels en durfden niet tegenover den burgemeester en tegenover den rijken boer van Weerterhof.

Ook de kans van burgemeesters kant hulp te krijgen - die zonder dat hij het kon vermoeden bestaan had - was voorgoed verkeken: al de goede voornemens van de vrouw des burgemeesters om dezen over te halen, Jean ter wille zijner moeder

te helpen, waren afgestuit op een weigering, zóó grof en zóó beslist, dat het angstige vrouwtje als een slak in haar huisje gekropen was.

Het loon, door Jean ontvangen, was niettegenstaande de grootste zuinigheid zoo goed als op. Een beetje kool, die om het huisje groeide, was nog hun eenige schat.

Een trouwe bezoeker van moeder Haekes was Mathieu en hij bewonderde steeds haar moed en haar vast vertrouwen. Op een avond, dat het oude vrouwtje, koud en huiverig, vroeg naar bed was gegaan, vond Mathieu Jean bij een klein oliepitje bij den uitgedoofden haard zitten, met het hoofd op zijn handen, de ellebogen op z'n knieën rustende, in troostelooze houding. Zijn gemoed was vol en de wanhoop sloop hem in het hart.

'Mathieu, als er nu geen hulp komt van hierboven, dan weet ik geen raad. De nood is ten top gestegen. Dit is alles wat we nog in huis hebben,' en hij opende een spint. Op een bord lagen een stuk zwart brood en wat aardappelen. 'Dat is alles wat ik, met wat kool, morgen voor moeder heb.'

Hij sprak niet van den fellen honger, die hem pijnigde, hij met zijn jong, sterk gestel, die in dagen bijna niets gegeten had. 'Morgen kan ik haar dit nog geven, maar wat dan?'

'Jean, 't is hier zoo donker, dat men bijna niets zien kan, maar ik breng je wat mee... kijk eens,' en hij haalde van onder zijn jas een prachtigen haas voor den dag. 'Hij zat in den tuin en was bezig, zich duchtig aan onze kool te goed te doen, toen ik het oude geweer van den burgemeester nam en langoor een blauw boontje liet slikken. Dat lag hem zeker te zwaar op de maag, want hij bleef op de plaats dood. 't Is wel niet in den haak, maar ik heb toch de kool van mijn baas gered en moeder Haekes een lekker hapje bezorgd.'

'O, Mathieu, beste kerel, een haas voor mijn moeder en mij! Dank, Mathieu, duizendmaal bedankt, je redt ons van den honger. En wat een groote, zware is het! Die zal geld opbrengen!'

Zoo waren ze weer eenige dagen voor honger gevrijwaard en de moedelooze stemming, althans voor het oogenblik, uit Jean's hart geweken.

'Weet je, dat de baas van de week weer bijna een ongeluk gehad heeft met Bruin?' begon Mathieu, toen Jean's vreugde wat bedaard was en hij den haas zorgvuldig had opgeborgen. ''t Is ook zoo'n wilde rakker, ik durf hem bijna niet uit den stal halen. Als wij hem nu inspannen slaat hij zeker alles kort en klein na drie dagen rust. Wij kunnen hem niet aan!'

'De baas is te ruw, het paard is schichtig en in plaats van het dan eens door toespreken wat tot kalmte te brengen, weet hij niet beter te doen, dan aan den teugel te rukken en het dier te slaan. Laat hem in Godsnaam niet alleen er mee uitgaan, daar komen zeker ongelukken van.'

'Wie zijn schuld is het dan? Nu, rozen plukt hij niet, sedert je weg bent! 't Is of alles tegenloopt. De schoonzoon, die hij in huis wil halen, heeft niet veel kans. Hij wordt door Marieke ontvangen als een rotte kool bij den groenteboer. Je zult eerder zien, dat een kikkert met een snijboon trouwt, dan Marieke met Thijs. Maar ik durf wedden, Jean: eer een jaar om is, ben jij weer terug, op je oude plaats!'

'Zwijg, Mathieu, zwijg, op dat punt kan ik geen scherts verdragen. De wonde, mij door den baas toegebracht, is nog niet geheeld en niet alleen de baas, maar Marieke zelf doet of ze me niet meer kent...'

'Alsof ze je niet meer kent? En waarom rollen dan vaak de tranen over haar werk en wordt ze bleek en mager? Niemand zal mij wijs maken, dat Marieke niet veel aan je denkt. En als ze dan zoo stil aan haar werk is en er geen vroolijk liedje meer door het huis klinkt en ze op alles wat ik haar vraag zoo zacht en zoo lief antwoordt, - zoo heel anders dan de burgemeestersdochter wel eens kon doen -, dan wordt het me week om het hart. Ze is zoo mooi, Jean, en ze is zoo anders dan vroeger! 't Is net zoo'n geknakte witte lelie. Alleen, wanneer ze tegen den baas spreekt, dan is het of ze ineens een hoofd grooter is en toch ze is nooit meer brutaal tegen hem.

't Is eerder alsof ze medelijden voor hem gevoelt en hij heeft buien van berouw, dat zal geen mensch mij uit het hoofd praten. Het zal misschien lang duren, maar schuld bekennen zal hij...'

Jean's oog had gestraald van vreugde, bij het verhaal over Marieke, maar nu schudde hij droevig het hoofd. 'Neen, Mathieu, vlei mij niet met een ijdele hoop. De burgemeestersdochter staat zoo ver van mij verwijderd... Ik, denken aan haar, dat zou zijn als het kind, dat de maan wil hebben om mee te spelen. Neen, Mathieu, breng me zulke dingen niet in het hoofd, spreek daar nooit weer over, wat ik je bidden mag!'

Den volgenden morgen was Jean al vroeg naar de stad gegaan. Hij had zijn moeder niets verteld van den haas, dat moest een verrassing zijn. Het zou heerlijk zijn weer voorraad in de kast te hebben, een warm vuur te kunnen aanleggen, waaraan zijn arm, oud moedertje zich zou kunnen warmen. Ja, hij zou wel voor een week genoeg hebben! Kon hij dan maar werk vinden! Wat zou hij zijn best doen, niets zou hem te zwaar zijn, was het geen genot de kleur te zien terugkeeren op die bleeke, oude wangen. Ach, ze had honger gehad en koude en hij had niets voor haar kunnen doen...

De haas had een gulden en tachtig centen opgebracht. Hij had de vrouw des huizes zelf gesproken en ze had hem gezegd, 'als je nog eens een haas hebt, kom dan maar weer hier, ik koop er veel aan de deur. Schiet je veel?'

'Neen, mevrouw.'

'Nu, maar als het dan weer eens voorkomt, onthoud dan mijn adres.'

Toen het geld van den haas op was en de armoe weer aan deur en vensters klopte, werd de bekoring, door stroopen, althans voorloopig, den kost te verdienen, Jean te sterk, maar toch kon hij er moeilijk toe besluiten. Hij een strooper? Reeds driemaal had hij op het punt gestaan er op uit te trekken, doch ook driemaal had hij het geweer weer weggezet. Dan 's morgens, heel in de vroegte, stond hij op, nam het geweer en begaf zich naar het bosch, dat een honderd schreden van de hut een aanvang nam. Het geluk was hem gunstig. Na verloop van een uur had hij twee hazen. Hij durfde het echter de oude vrouw niet vertellen, ze zou het niet goedkeuren. Daarom zei hij slechts, dat hij naar de stad ging om werk te zoeken.

Weer verkocht hij de hazen en had zoo voor eenige dagen geld, maar 't moest geheim blijven voor moeder. Zij vroeg hem uit, waar hij werk gevonden had en of het van langen duur zou zijn... en hij loog, want hij wist, dat zij liever de armoede zou willen, dan brood, op die wijze verkregen. Hij durfde haar dan niet aanzien, maar zij, ze wist dat hij altoos de waarheid sprak. Ze twijfelde niet en ze sprak haar blijdschap uit, dat de slechte tijd nu voorbij en de hulp gekomen was. Hij zag haar opfleuren, ze werd weer vroolijk als in gelukkiger dagen.

Als zij hem aan het werk dacht in de stad, deed hij ook werkelijk zijn best werk te krijgen, maar meestal werd hem gevraagd: 'Heb je een bewijs van den burgemeester?' En dat kon hij niet laten zien. Dan heette het telkens: 'Neen, ik heb niets voor je.'

Uit angst, dat Mathieu hem verraden zou bij zijn moeder, had hij dezen in het geheim genomen. 'Jongen, wees voorzichtig, dat ze je niet bij je vestje pakken,' had hij gezegd; 'maar je staat er ook treurig voor... jij doet het ten minste met de beste bedoelingen, maar die andere hier, je weet wel wie ik meen, schijnt vannacht bijna in den val geraakt te zijn. Het is algemeen bekend, dat hij smokkelt. Het werd van morgen verteld waar ik bij was. Ook schijnt Thijs weer aan het vechten en steken geweest te zijn en dat is den burgemeester, evenals het gerucht van die smokkelpartij, ter oore gekomen. Hij was woedend, dat kon ik duidelijk merken, want zijn kleine oogen begonnen te rollen en de aar op zijn voorhoofd werd hoe langer hoe dikker. De oude boer van Weerterhof kreeg dan ook amper een "goeden dag" van hem, toen hij hem later tegenkwam. Maar toch wil hij het niet gelooven, en denkt, dat ze Thijs zwart maken.'

'Mathieu, Mathieu, wie had ooit kunnen denken, dat ik strooper zou worden,' viel Jean in. Hij had ternauwernood naar het verhaal van Mathieu geluisterd, zoozeer vervulde hem de gedachte aan zijn strooperijen. 'Je weet niet, wat het mij kosten daarbij moeder alles vertellen van mijn werk, dat ik niet doe! Ze vraagt naar alles.'

De oude knecht voelde zelf, wat hem dat alles kosten moest, en hij sprak hem moed in. 'Kom, Jean, niet getreurd, de winter begint al op te schieten en in het voorjaar komt er werk genoeg.'

Mauritshuis, 's-Gravenhage.
JAN STEEN. EEN MENAGERIE.

Hoewel vrouw Haekes nu voor gebrek gespaard was, hadden de voorafgegane dagen van verdriet, zorg en ontbering haar toch meer kwaad gedaan dan ze had laten blijken, en op een avond, dat Mathieu zijn gewone bezoek wilde brengen, kwam hij Jean tegen, die naar den dokter was geweest. Een trek van diepen kommer en angst lag op zijn jong gelaat, hij scheen wel jaren ouder. Treurig kwam het er uit: 'Moeder is zoo zwak, ik maak me ongerust over haar.'

Mathieu was tot in het diepst zijner ziel met het lot van zijn jongen vriend bewogen. Hij klopte hem bemoedigend op den schouder: 'Maar moed houden, kereltje, het

zal zoo erg niet zijn, morgen kom ik eens terug, ga jij nu maar wat bij je moeder zitten.’

(*Wordt vervolgd.*)

De wroeging van den kaperkapitein,
door Jenny.

Het is een zonderlinge geschiedenis, zei kapitein Ashman, de held van een der laatste verkenningstochten naar de Noordpool.

Maar, alvorens u het verhaal te geven, zooals ik het ontcijferd heb uit een documeut van onbetwistbare echtheid, moet ik u eerst de eigenaardige omstandigheden verhalen, waardoor dat document in mijn bezit is gekomen.

Het was in 1878, tijdens mijn tweede reis aan boord van de *Discovery*. Wij waren genoodzaakt te overwin-

teren, en, om mijn bemanning wat afleiding te bezorgen, leidde ik ze ter jacht met sleden en honden. Eens, - wij hadden onze boot reeds ruim vier-en-twintig uur verlaten, - werden wij overvallen door een sneeuwstorm, een *blizzard*, zooals wij dien noemen. Gij kunt u niet verbeelden, wat dat zeggen wil. Wij onderscheidden niets meer; een witte muur scheen alles aan ons oog te onttrekken en ons te verstikken; soms zou men gezegd hebben, dat er witte veeren vielen, dan weer was het fijngestampt ijs, vermengd met millioenen naalden, dat op ons nederdaalde. Gelukkig voor ons hield de sneeuwstorm niet lang aan. Toen hij begon te bedaren, beval ik Fred French, den timmerman, op een ijsberg te klimmen, ten einde het land wat te verkennen.

Na verloop van een uur keerde hij terug en berichtte mij;

'Wel, kapitein, dat is iets ongewoons... daar is het schip!'

'De korvet?'

'Ja, kapitein, ongeveer een mijl ten westen.'

Ik raadpleegde mijn kompas en mijn horloge in het heldere witte schijnsel der maan en waarlijk ik stond verslagen. Het was onbegrijpelijk: òf mijn instrumenten waren van streek, òf ik had mijn waarnemingen niet goed gedaan, òf French was krankzinnig.

Wij naderden een grooten ijsberg, die er uitzag als een gestrande walvisch, en toen French mij met zekerheid verklaarde: 'kom, kapitein, daar bovenop staande zult gij de korvet zien,' bekroop mij de nieuwsgierigheid en, gevolgd door mijn lieden, beklom ik met groote stappen den berg. Op den top gekomen, uitte ik onwillekeurig een kreet.

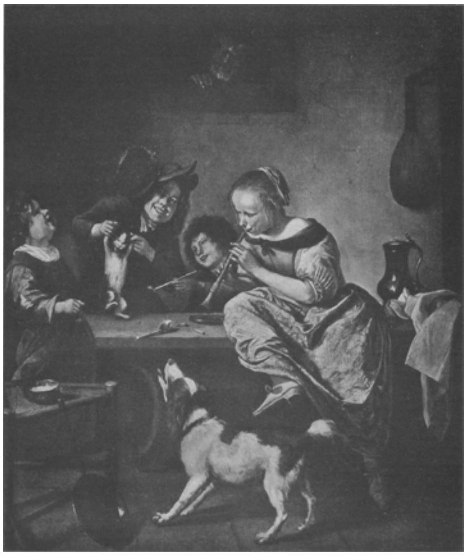

JAN STEEN. DE DANSLES.

French had gelijk! Ongeveer een mijl van ons af lag een schip.

Ik snelde uit alle macht naar het geheim zinnige vaartuig. Naarmate ik naderde, werd mijn verbazing grooter. Welk soort van schip had ik daar dan toch voor oogen? Ineengedrongen, met een voorsteven, die scheen in te zakken, vertoonde het een achtersteven van een onbegrijpelijke hoogte. Aan den voet van de boot gekomen, kon ik, ondanks het ijs, dat haar bedekte, onderscheiden met welk soort van vaartuig ik te doen had. Het was ontwijfelbaar een vrachtschip! doch een Spaansch, een Portugeesch, een Hollandsch? dat wist ik niet met zekerheid, alleen was ik er van overtuigd, dat de scheepstimmerlui, die het gebouwd hadden, al wel sedert tweehonderd jaar gestorven moesten zijn.

Ik gevoelde grooten lust aan boord te gaan, en ik nam de bijl van French en baande mij een weg door het ijs. Na veel inspanning stond ik eindelijk op het dek. Het schip scheen als in wit marmer gebeeldhouwd; alles liet zich duidelijk onderscheiden: het dek, de voor- en achtersteven, de ingang naar de kajuit, het roer, de hutten... Maar - de sneeuw speelt ons soms parten - het was, als lag er bij het roer een menschelijke gedaante neergeknield... Ik was spoedig op het achterdek... ik stond vlak bij het roer... een groote hoop sneeuw en ijs had zich daar opeengetast... Ik hakte er met mijn bijl in: alles stortte ineen; een gekraak volgde, en bij het maanlicht zag ik tusschen de brokken ijs een gouden ketting, gouden ringen en oorbellen schitteren en te midden van dat alles ontwaarden mijn oogen iets akeligs, dat naargeestig dof-grauw afstak bij de blanke sneeuw, en dat mij aangrijnsde.

Het was een geraamte.

Ik heb akelige tooneelen in mijn leven bijgewoond, doch dit schouwspel greep mij dermate aan, dat ik onwillekeurig een

doordringenden gil uitte en naar mijne matrozen snelde, die bezig waren de deur der kajuit open te hakken.

Zij gaven mij een teug brandewijn, en toen ik genoegzaam bekomen was, vertelde ik hun mijne ontdekking.

Pattison en Jeffry gingen eveneens kijken. Weldra kwamen zij terug en brachten het hoofd mee, den ketting, de oorringen en een horloge.

Hun mijn ongenoegen te kennen gevende, beval ik alles terug te brengen, waar zij het gevonden hadden.

De matrozen hadden intusschen hunnen arbeid hervat. Na nog eenige flinke bijlslagen zwichtte de deur en terzelfdertijd golfde een benauwende luchtstroom ons in het gelaat. Wij staken lantarens aan, en hoewel ik nog beefde en mijn knieën knikten, daalde ik het eerst de trap af. In de kajuit vonden wij wapenen, bijna geheel vergaan, touw, verrotte meubelen, vervallen banken en kisten, die Fred French spoedig opengebroken had. Zij bevatten versleten kleeren, kaartspelen en eenige flesschen, die nog vloeistof schenen te bevatten en die ik ter zijde liet zetten. Later bevond ik, dat het Maderawijn was, zooals ik nimmer had gedronken. Ik liet de kleederen onder de matrozen verdeelen en ging naar de hut van den kapitein.

Alles lag in wanorde, alsof men er woedend gestreden had. Op de tafel, die nog overeind stond, lag het scheepsjournaal geopend. Ik wilde de bladzijde lezen, die voor mij lag en die plotseling onderbroken moest zijn; het was mij echter onmogelijk, want zij was geschreven in het Portugeesch. Ik kon slechts den naam van het schip, van zijn kapitein en van zijn bestemmingshaven opmerken. Het was de *Barrocca* van Goa, kapitein Guilhem Castro.

Ik nam het boek met mij mee, voornemens zijnde, het te laten vertalen, zoodra ik in mijn land zou zijn teruggekeerd. Eén omstandigheid verwonderde mij bovenal, n.l. geen enkel ander geraamte op het schip te vinden. Zou de man aan het roer dan alleen het schip bestuurd en bewaakt hebben?

Om mij te vergewissen, dat mijn matrozen volbracht hadden wat ik hun had bevolen, klom ik het halfdek weer op. Alles was juist weer als te voren; maar toen bemerkte ik iets, dat ik in mijn eerste verwarring niet gezien had: de ontvleesde, juist aan den pols afgebroken hand van den ouden Portugees, welke hand het stuurrad krampachtig omsloten hield.

De man was dus aan het roer gestorven... de boot was dus voortgedreven, met den oude alleen aan boord... Waarom?

Ditmaal werd mijn nieuwsgierigheid meer geprikkeld. Aan boord van de *Discovery* teruggekeerd, vernam ik, dat onze geneesheer bij zijn bagage een Portugeesche spraakkunst en een woordenboek had en zoo begon ik in die lange winteravonden de vreemde taal aan te leeren, om het scheepsjournaal van de *Barrocca* te kunnen vertalen. In acht maanden had ik mijn doel bereikt. Neem hierbij in aanmerking, dat het boek in een oude taal van tweehonderd jaar geleden geschreven was, hetgeen mijn taak geenszins bespoedigde.

Ziehier het verhaal, zooals ik er in geslaagd ben het te ontcijferen. - En, het manuscript openvouwende, las kapitein Ashman die zonderlinge geschiedenis uit het scheepsjournaal, die terzelfder tijd de ‘belijdenis’ was van den gezagvoerder der *Barrocca*.

Aan boord der *Barrocca*.

3 Juni. De *Barrocca* is van hare bekomen averij hersteld. Ik heb weer zee gekozen, om langs de kusten van Siam te kruisen.

2 Juli. Tusschen de kustpunten ontdekte ik van morgen, ondanks een dikken nevel, een groot schip, dat slecht scheen te loopen en naar zijn bouw te oordeelen

van Hollandsch makelij was. Ik voer er naar toe en, zoodra ik op den afstand van een pistoolschot genaderd was, gaf ik het van uit stuurboord de volle laag. Ik maakte toebereidselen, het schip te enteren en met mijn bemanning aan boord te springen. Dadelijk beval ik den officieren al mijn lieden op het dek te doen bijeenkomen; tevens liet ik alle enterhaken in gereedheid houden. Juist stond ik gereed, het Hollandsche schip aan boord te klampen, toen ik opeens bemerkte, dat, in stede van te naderen, mijn vaartuig er zich verder van verwijderde. Wat was het geval? Een mijner luitenants, die de kanonnen tusschendeks bestuurde, had, onbewust van mijn plan om den Hollander te enteren, het roer doen wenden. Onmiddellijk gaf ik een tegenbevel en liet zooveel mogelijk bijdraaien, doch tot mijn grooten spijt zag ik, dat de kapitein van de *Delft* - zoo heette het Hollandsche schip - mijn plan geraden en zijn roer gewend had, om mij te ontwijken.

Alles hing nu af van een snel en krachtdadig optreden; zonder aarzelen beval ik, met vol geschut op den vluchtenden koopvaarder in te vuren. Mijn manschap was voor haar taak berekend, tweemaal gaf zij de *Delft* de volle laag en zij had het geluk den Hollander zijn fokkesteng te ontnemen en zijn groote ra te verbrijzelen. Hierdoor als 't ware vleugellam geworden, kon de *Delft* mij niet meer ontkomen, spoedig lag ik haar op zijde en na enkele oogenblikken klampte ik haar aan. Ik riep den kapitein, dien ik te midden van het geschut en de kogels zeer kalm zijn bevelen zag geven, toe, zich met zijn schip aan mij over te geven. Hij antwoordde hooghartig met een kanonvuur, dat een dertigtal mijner mannen op het dek deed neerstorten. Te midden van dien strijd waren echter de enterhaken geworpen; een regen granaten veegde in weinig tijds het dek van de *Delft* schoon; ik gaf bevel tot den aanval en mijne lieden wierpen zich op het Hollandsche schip. Door een veertigtal zijner getrouwen omringd, streed de kapitein met edelen moed. Wij hadden werk genoeg om deze dapperen tot onderwerping te brengen. Eerst toen de kapitein, door een slag op het hoofd getroffen, voor dood op het dek nederviel, was de tegenstand gebroken. Ik was blij, dat hij er nog zoo goed afkwam, want gedurende den strijd had ik zijn heldenmoed leeren waardeeren. Ik liet den bewustelooze op een matras aan boord van mijn schip overbrengen en in mijn hut neerleggen, en ik beval hem in de goede zorgen van den scheepsdokter aan.

De *Delft* was een sterke boot, rijk beladen met specerijen en suiker. Zoodra hare averij was hersteld, zond ik haar onder bevel van mijn eerste luitenant naar Goa, om er zich daar zoo voordeelig mogelijk van te ontdoen.

Wat den Hollandschen kapitein betreft, hij bleef bij mij aan boord. Geruimen tijd verkeerde hij in een toestand van verdooving. Toen hij na eenige weken geheel hersteld was, betuigde ik hem in levendige bewoordingen mijn bewondering voor zijn stoutmoedig gedrag. Hij scheen getroffen door mijn genegenheid en vroeg als gratie, hem in de eerste haven aan land te doen zetten, om zich met de eerstvolgende gelegenheid naar Europa te kunnen begeven.

Gaarne willigde ik zijn verzoek in.

15 Juli. Ik ontmoette een kleine vloot van zes Engelsche schepen, aangevoerd door een oorlogsschip, dat er niet sterker uitzag dan het mijne. Dit schip heette de *Chattam*. De kapitein der *Chattam* deed nutteloze pogingen om mij te ontvluchten. Toen hij dan ook zag, dat mijn schip te dicht bij het zijne was, om een aanklamping te ontwijken, dat mijn officieren en bemanning in gelid op het dek stonden, gereed tot den aanval, en dat bovendien zijn soldaten, door schrik en angst aangegrepen, hun posten gingen verlaten, liet hij de vlag strijken, na een strijd van anderhalf uur.

Intusschen hadden de koopvaardijschepen getracht mij te ontsnappen, doch ik was vlugger dan zij. Inziende, dat hunne pogingen tevergeefsch waren en tot andere gedachten gebracht door eenige goedgemikte kanonschoten, streken ook zij de vlag en ik deed dus een goede vangst.

De schepen waren beladen met kostbaar hout, specerijen, indigo, tapijten, rijke stoffen, alle koopwaren, die men gemakkelijk en met groot voordeel van de hand kan doen.

De zeven schepen werden eveneens door mij naar Goa gezonden, onder bevel van een mijner officieren; echter behield ik het kostbaarste wat zij bevatten, want, tengevolge van dezen gelukkigen strijd had ik een nieuw plan ontworpen. Daar ik op dezen strooptocht zooveel buit gemaakt had, dacht ik, mij wel de weelde te kunnen veroorloven van een reis naar Lissabon, waar ik nog bloedverwanten had. Ik deelde mijn plan mee aan Jacobus Wovermann, den Hollandschen kapitein, die overgelukkig was, met mij koers te zetten naar Portugal vanwaar hij zich eerder en gemakkelijker kon begeven naar zijn vaderland.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de 'Herrgottschnitzern' van Oberammergau.

Onlangs herinnerden wij met een enkel woord aan het werk der Oberammergauer houtsnijders, wier interessante kunstarbeid terecht de bewondering wekt der vele vreemdelingen, die er de passiespelen komen bijwonen; thans bieden wij onzen lezers eenige welgeslaagde kiekjes aan uit het werkleven dezer dorpsbewoners, genomen op een moment, dat de arbeid in vollen gang is.

Wie de fraaie zaken ziet, door deze eenvoudige lieden gemaakt, vraagt zich met verwondering af, hoe ze tot zóó groote vaardigheid in hun lang niet gemakkelijk handwerk geraakten. Het beeldsnijden is te Oberammergau een traditioneele bezigheid, die reeds in de middeleeuwen haar beoefenaars vond. Men spreekt van kloosterlingen uit Rottenbuch, die een opleidingswerkplaats voor boerenknapen stichtten tot het aanleeren der edele houtsnijkunst. Hoewel men aangaande deze oude berichten geen volstrekte zekerheid heeft, mag toch wel als zeer waarschijnlijk worden verondersteld, dat de kunstrijke kloosterlingen uit vroeger tijden op de ontwikkeling dezer huisvlijt een veredelenden invloed hebben gehad en den ongeleerden landlieden menigen nuttigen wenk hebben gegeven, vooral ook met betrekking tot de traditioneele wijze van afbeelding der verschillende heiligen, hun uiterlijk voorkomen en attributen. Zoo heeft zich allengs een vaste en eerbiedwaardige overlevering gevormd, een stijl van werken, die, van vader op zoon overgegaan, onafhankelijk van persoonlijke opvattingen, zich zoude handhaven ter bestendiging eener waardige religieuze kunstnijverheid, die zoowel voor de versiering van kerken en kloosters als tot particuliere devotie-oogmerken met voorliefde werd aangewend.

Veel hebben de Oberammergauers geleerd, vooral wat het polychromeeren hunner beelden aangaat, van Augsburgsche sier-

kunstenaars: toen in het nabijgelegen Ettal de Munsterkerk zou beschilderd worden, kwamen Augsburger kunstenaars daaraan mede-arbeiden; wederkeerig gingen jongelieden uit Oberammergau te Augsburg het polychromeeren leeren.

Het snijden van kruisbeelden in de werkplaats van postmeester Guido Lang.

Het eerste getuigenis omtrent hun kunstvaardigheid dagteekent uit 1520; in een geschrift uit dien tijd heet het, dat zij verstandige en geschikte lieden zijn, die in het snijden van klein beeldwerk een buitengewone vaardigheid verkregen hebben, zoodat zij in een notedop het gansche lijden van den Zaligmaker fijn en kunstig snijden kunnen, gelijk men dit in heel Duitschland en Europa niet vinden zal.

Ook te Neurenburg was de Oberammergauer kunst met eere bekend; menig mooi stuk snijwerk ging naar de kerken dezer stad en wordt er nog heden bewaard; en in de woningen der aanzienlijke kooplieden kon bijna geen kruis- of madonnabeeld gevonden worden, dat niet door de nijvere handen der dorpelingen vervaardigd was.

Peter Rendl, de Joannes der passiespelen, in zijn werkplaats.

Geen wonder, dat er welvaart heerschte in 't dorp; zoowel de eenvoudige. boerenknaap, die, met zijn snijwerk beladen, over berg en dal trok om het langs de huizen te verkoopen, als de houtsnijder, die zijn werk naar de stad bracht om daar in de groote balen met koopmansgoederen te worden verzonden over heel de wereld, maakte goede zaken. In de 18de eeuw was de handel in devotie-beelden zoodanig toegenomen, dat de Oberammergauers zelven hun handelshuizen stichtten tot in Kopenhagen en St.-Petersburg, in Bremen en Amsterdam, zelfs in Cadiz - vanwaar uit zij levendige relaties met hun ‘Heimat’ onderhielden - en na jaren arbeids in den vreemde als gefortuneerde lieden hun ouden dag in het dorp kwamen doorbrengen.

Niet aldoor echter ging het even voorspoedig: ongunstige tijdsomstandigheden als oorlog en pestilentie drukten zwaar op den arbeid; ook deden zich concurrenten op, die zich van het succes der Oberammergauers meester maakten; pogingen tot herstel van den ouden bloei-toestand leden alweder schipbreuk op de ongunst der

tijden of op de afgelegen ligging van het dorp, wijl ten opzichte der verbeterde verkeerswegen in gunstiger conditie gekomen plaatsen voor hun houtsnijwerk gemakkelijker aftrek vonden.

De houtsnijder Pauli Lang met zijn gezellen.

Toen de regeering den Oberammergauers het voorstel deed hun snij- en teekenschool tot een staatsinstelling te maken, werd dit afgewezen, waarop van regeeringswege in het naburige Partenkirche er eene werd opgericht, evenzeer tot schade der Ammergauer nijverheid, als de mededinging van het goedkoopere en daarom meer gezochte Zwitsersche snijwerk.

Door al deze oorzaken geraakte het handwerk in verval tot met de moderne belangstelling voor de Oberammergauer passiespelen ook de voorvaderlijke huisvlijt der dorpelingen een voorwerp van algemeene interesse en kunstkritische beschouwing werd, tot niet geringe voldoening waarschijnlijk dergenen, die zoowel van staatshulp als van naar moderne begrippen geregeld kunstnijverheid-onderwijs heil verwachtten voor de herleving der oude industrie. Men gewaagt dan ook van een ‘nieuwen geest’, die de bestuurder der thans van staatswege gesubsidieerde school, Ludwig Lang, en zijn medestanders in de snijkunst brachten; slechts een nauwkeurige bekendheid met het oudste, oude en nieuwere snijwerk zou de twijfellooze bevestiging wettigen van wat hier slechts als vermoeden in alle voorzichtigheid mag worden uitgesproken: dat deze ‘nieuwe geest’ wellicht even weinig ten goede gewerkt heeft voor

de Oberammergauer snijkunst als hij 't deed voor de passiespelen; de innerlijke deugd toch van dergelijke primitieve en schier onbewust kunst-schoone geestesuitingen blijft het zuiverst bewaard in afzondering en buiten den invloed der algemeen-gangbare levens- en kunstinzichten.

In de modeleerzaal der Oberammergauer snijschool.

Mogen de stoffelijke baten al gestegen zijn, zoo kan zulke vooruitgang toch nooit goedmaken wat aan geestelijk bezit verloren ging. Een nauw en noodzakelijk verband tusschen de passievertooningen en de houtsnijkunst zal wel voortdurend op beider uiterlijk voorkomen en innerlijk gehalte van gelijkaardigen invloed zijn.

Degelijk teeken- en modeleer-onderricht, zooals dit den aankomenden *Herrgottschnitzern* onder Ludwig Lang's leiding verstrekt wordt, is natuurlijk uitstekend voor hun technische vorming; het standvastig werken naar de natuur, het gebruiken als studiemateriaal der gipsafgietsels van handen en voeten, die ook aan onze teeken- en boetseerscholen daartoe gebezigd worden, verleent hun een vastheid van hand en een klaar begrip der menschelijke vormen, dat tot het snijden van goede beelden onmisbaar is; maar het gevaar is niet weg te praten, dat met de oude, onbeholpener techniek, ook het gevoel voor de oude, vrome traditie zal verloren gaan; m.a.w.: dat het snijwerk aan uiterlijke volmaaktheid, aan breedheid van bestreving, winnen zal, wat het aan op eerbiedig bewaarde overleveringen steunende innerlijke voortreffelijkheid, aan karakterdiepte, missen moet.

De familie Andreas Lang bij den arbeid.

Dat ruime, doelmatig ingerichte werkplaatsen de vroegere huiselijke werkkamertjes hebben vervangen is mede een gevolg van de nieuwere ideeën en herleefden handel: het atelier met tentoonstellingsruimte van Guido Lang kan een model-inrichting worden genoemd. Dit lid der te Oberammergau wijdvertakte familie Lang is eigenlijk postmeester; wij zien twee zijner gezellen ieder aan een levensgroot Christuscorpus bezig, drie anderen, aan de werkbank gezeten, hebben klein werk

onderhanden, de meester zelf staat bij een kast, vol met de kunstproducten zijner werkplaats.

De verwante familie Andreas Lang houdt zich óók druk met de snijkunst bezig: wij zien grootmoeder, moeder, vader en kinderen in de weer. 't Is een opwekkend gezicht: de schoone toewijding van alle leden des gezins aan het voorvaderlijk bedrijf; den jeugdigen aankomelingen en den ouden van dagen wordt het gemakkelijkste werk toevertrouwd, de jonge, over de volle kracht van hun kunnen beschikkende huisgenooten, vrouwen zoowel als mannen, nemen het moeilijkste deel van den arbeid voor hun rekening. Het moet een gelukkig familieleven zijn dat in vrome liefde voor den edelen arbeid van geest en handen rustig en werkzaam in bestendige eensgezindheid wordt heengeleefd, een benijdenswaardig volk, dat zijn edelste vermogens in zoo schoone harmonie gespannen houdt op het verhevene en nuttige tegader.

Op een ander plaatje zien we Peter Rendl, den blondharigen Joannes der passiespelen, aan het werk; hij heeft een *Ecce Homo* onder handen, zijn gezel een Maria-beeld; een St. Michael staat op de werktafel. Ons laatste plaatje eindelijk geeft een hoekje van Pauli Lang's atelier te zien; de meester staat achter den stoel van een zijner gezellen, een andere heeft juist een blok hout tot nieuwen arbeid aangedragen.

Een bijzondere tak der kunst is het beschilderen of polychromeeren van de beeldjes, waarin de Oberammergauers het tot een aanzienlijke hoogte hebben gebracht; in het bezit der familie Lang is nog een driehonderd jaar oud ‘Stalletje van Bethlehem’, waarvan de kunstig gesneden en gepolychromeerde beeldjes alle in het dorp gesneden zijn.

Wat ook in de toekomst van de Oberammergauer kunstnijverheid worden moge, op haar verleden kan gewezen worden als op een *volkskunst* in den waren zin des woords, een kunst *van* en allereerst *voor* de gemeenschap, waarmee de dorpeling in de negen stille jaren, die liggen tusschen twee opeenvolgende passie-vertooningen, - waaraan de gansche bevolking haar medewerking direct of indirect verleent - op eerzame en vlijtige wijze zijn dagelijksch brood verdiende, en die te allen tijde den *Herrgottschnitzer van Oberammergau* in eere zal doen blijven.

[Nummer 37]

Jan Steen.
(*Vervolg.*)

Jan Steen was alzoo weêr in zijn geboortestad teruggekeerd en betrok er het huis aan de Langebrug, dat zijn vader hem had nagelaten. Daar zijn eigen moeder reeds overleden was, deed hij zijn schoonmoeder, de weduwe van Jan van Goyen, bij zich inwonen om de zorg voor zijn verwaarloosd zestal en niet minder verwaarloosde huishouding op zich te nemen. Dat grootje daaraan de handen vol had, valt licht te gissen: de oudste, Thaddeus, was een opgeschoten jongen van achttien jaar en als leerling in vaders atelier werkzaam; de jongste was het zevenjarige Betje. Ze waren vroolijke gasten, eigenlijk veel te wild en te losbandig geworden onder de slappe tucht van vader en moeder Steen: de oude vrouw had er heel wat mee te stellen, vader Jan trok zich van zijn troepje al heel weinig aan; dagenlang zat hij somtijds in dofte verslagenheid neêr om dan weêr - schrale troost in treurnis - zijn verzet in de bierkan te zoeken.

Mauritshuis, 's-Gravenhage.
JAN STEEN. HET DOKTERSBEZOEK.

In die eerste jaren na Grietje's dood liet Jan - door de nalatenschap zijns vaders weêr zoowat op de been geraakt-zoowel wat betreft de beoefening der schilderkunst als der niet minder toewijding eischende kunst van kinderopvoeding, Gods watertje bedaard over Gods akkertje loopen; ook met zijn eigen leven nam hij, zwakkeling als hij was, het minder nauw, dan toen het opwekkend woord der geliefde vrouw hem gesterkt had tegen de vele verleidingen van het ongebonden goudeneeuwsche kunstenaars-

bestaan, en de geldelijke steun van zijn vermogenden vader hem meermalen gered had van een dreigenden materieelen ondergang. De oude schoonmoeder mocht bidden en smeeken, telkens weêr was de verleiding den karakter-zwakken man te machtig, zoodat menige avond bij kaarten en kan in het gezelschap van dolle makkers werd doorgebracht.

Dit leven kon niet duren: 't geld raakte op en geen nieuw kwam binnen, want met de kunst scheen het niet recht meer te willen vlotten: wie 's levens lusten méér dan haar bemint, keert de muze den rug toe. Zoo besloot onze Jan, die toch naar een broodwinning voor zijn talrijk gezin moest omzien, het maar eens met de nering te probeeren; we lezen in oude registers, dat de magistraat van Leiden den 17^{den} November 1672 aan Jan Steen toestond in zijn huis aan de Langebrug ‘de neringh van openbare herbergh’ te drijven.

Dat het er in de taveerne van Jan Steen ongeregelder toeging dan in andere dergelijke inrichtingen van dien tijd is een beschuldiging, waarvan vertrouwbare geschiedschrijvers den schilder-kastelein op goede gronden hebben vrijgepleit: iedere tijd heeft zijn eigen zeden en die der 17de eeuw muntten nu eenmaal niet door preutschheid uit. Onze Jan dreef een alleszins behoorlijke herberg, en toen hij dan ook na den dood zijner schoonmoeder, vooral ook op aanraden van zijn zuster Swaentjen - die, volgens sommige oorkonden, tot de orde der begijntjes behoorde - tot een tweede huwelijk besloot, achtte de eerzame Marytgen van Egmont, weduwe van den boekhandelaar Nicolaas Herculens, zich niet te goed - hoewel ze bekend stond als een vrouwtje, dat nogal noten op haar zang had - om als waardin naast onzen Jan op te treden. Wel bracht ze hem twee kinderen en geen duit geld meê ten huwelijk, maar waar zes monden eten, daar is er ook voor acht genoeg, meende onze gulle gast en stapte in 1673 welgemoed voor de tweede maal in het huwelijksbootje.

Vrouw Marytgen, we zeiden het reeds, was niet vrij van zekere hoovaardigheid en zin voor wat aanzien verleenen kan: ze hield dol van mooie kleeren en als ze 's Zondags met haar klein goedje naar de kerk stapte, moest alles in de puntjes zijn; zoo zette ze dan haar man aan zich wat minder met de nering en de klanten te bemoeien en het schilderen weêr op te vatten, om zoodoende de inkomsten te vermeerderen. Jan liet zich niet lang bidden: het werkelooze leven stond hem reeds lang tegen, want bij al zijn zedelijke zwakheid was hij toch te sterk en te echt kunstenaar om zonder kunst-arbeid gelukkig te kunnen zijn. Het volgend jaar vinden we dan ook zijn naam weêr in de registers van het Leidsche St. Lucas-gilde en Jan zelf druk aan den arbeid.

Daar was een kant van het leven der Universiteitsstad, dien Jan, mede uit oude, uit zijn studententijd dagteekenende voorliefde, steeds met bijzondere belangstelling had aangekeken: 't was het wereldje der geleerden, der hoogeschool-professoren in hun stemmige kleedij van donker Leidsch laken, de hooge toothoeden op het hoofd, kanten lubben aan hals en handen. Menig geestig tafereeltje heeft hij geschilderd, waarop zoo'n statige Esculaap zijn bezoek afsteekt in de woning eener gewaande of wezenlijke zieke, het confortabel slaapvertrek een zekere belangwekkendheid bijzettend door den ernst zijner gewichtige verschijning. De schoonste dezer doctoren-voorstellingen bezit het Rijksmuseum en werd gereproduceerd in den 22sten jaargang der *Illustratie;* Steen heeft er ongeveer een dertigtal geschilderd. Ook die op blz. 289, bewaard in het Mauritshuis, is een meesterstuk: een jong meisje van deftigen stand is aan haar bed gezeten, gekleed in een met hermelijn omzoomd, blauw fluweelen jakje, waaronder een rok van groen satijn; op het hoofd draagt ze een wit mutsje. De geneesheer, heel in 't zwart, voelt

haar opmerkzaam den pols, terwijl een achter de zieke dame staande dienstmaagd met belangstelling den uitslag van het medisch onderzoek afwacht, hoewel een lachje om haar lippen op zekere wel-wetende gerustheid omtrent den toestand der meesteres te duiden schijnt als schoot haar juist het rijmpje te binnen, waarmee Jan Steen dikwijls zijn doctoren-voorstellingen merkte:

Wat baat hier medecijn:
Het is der minne pijn.

Dames als deze kunnen zich de weelde van ingewilligde grilletjes wel veroorloven; ze hebben er tijd en geld voor: uit de gansche omgeving blijkt, dat we ons in een echte patriciërswoning bevinden: prachtige schilderijen in vergulde en houten lijsten, beeldhouwwerk, zijden gordijnen, kostbare meubelstoffen - meester Steen wist wel, hoe 't er bij de Leidsche rijken uitzag. Hij noch zijn Marytgen waren, ondanks zijn kunstenaar- en herbergierschap, uitgesloten van den omgang met hun welgestelde stadgenooten. Uit zijn vaders niet onaanzienlijk huis waren hem een aantal vrienden trouw gebleven, waarbij zich natuurlijk familieleden en kunstenaars voegden, die Jan's geestigen en opgewekten omgang op hoogen prijs stelden. Zoo behoorde tot zijn kennissen o.a. de jonge schilder Karel de Moor, van wien verhaald wordt, dat hij het portret van Steen's echtgenoote schilderde. Vrouw Marytgen had reeds dikwijls - zoo luidt het bericht - doch steeds vergeefs, haar man aangespoord om haar portret in Zondagstooi te conterfeiten; maar onze Jan, die weinig ophad met gelegenheidswerk, was er niet voor te vinden. Toen de jonge De Moor zich hiertoe aanbood, haastte zij zich haar beste kleed voor den dag te halen en zoo, met al haar kostbaarheden gesierd, bracht de kunstenaar ze ten voeten uit op het doek. Zoodra zij haar man, die gedurende de zittingen de nering had waargenomen, in de opkamer riep om het welgeslaagde portret te bewonderen, toonde Jan zich daarmeê wel bijzonder ingenomen, maar meende toch, dat er aan de rechte gelijkenis nog een kleinigheid ontbrak. Hij nam daarop palet en penseelen en schilderde aan den arm der vrouw een mandje met gekookte schapekopjes, wat aan het geheel een potsierlijk voorkomen verleende, tot groote ergernis natuurlijk van moeder Marytgen. De schrijver, die dit grapje vertelt, weet ook te beweren, dat Steen's tweede vrouw gedurende haar weduwstaat in haar onderhoud voorzag door in een kraampje op de markt gekookte schapekoppen en kluifjes te verkoopen en Jan Steen, haar trouwste maar slechtst betalende klant, haar ten slotte, om van haar onophoudelijk manen verlost te zijn, trouwde. Wat hier waarheid, wat verdichtsel zij, zeker is, dat Maaike, zij moge dan haar man geen geld meê ten huwelijk hebben gebracht, van te goede familie was, om marktvrouw te zijn geweest; bovendien genoot het echtpaar in zijn geboortestad een te goed gereputeerden omgang dan dat zijn verleden zich door dergelijke feiten zou hebben gekenmerkt.

't Zou dan ook zoo verwonderlijk niet geweest zijn, als beiden aan het deftig doopmaal, waarnaar de plaat op blz. 292 genomen is, hadden aangezeten.

Daar zit de gelukkige moeder bij de wieg van den doopeling in gesprek met grootmoeder, die zich haar bokaaltje Rijnschen wijn terdege laat smaken. Grootvader heeft juist het zijne gevuld uit de volle kan, die in den wijnkoeler staat en drinkt den rookenden vader voorspoed toe met den jongen wereldburger. Zus speelt een deuntje op de fluit, ten pleiziere van 't kleintje, dat aan moeders knieën staat; op den achtergrond laat een vroolijk gezelschap lustig de wijnkan rondgaan; een knaap blaast er den doedelzak, een dienstmaagd draagt een feesttaart aan. Allerbekoorlijkst is op den voorgrond dat kinderpaartje: een slanke jongen, die zijn zusje drinken laat. Schilderijen sieren de wanden; die twee ter weerszijden van dat groote landschap zijn van Frans Hals.

In dit werk bewonderen we de schoone innigheid en den huiselijken eenvoud, waarin Jan Steen, niet minder dan om deze qualiteiten bijzonderlijk gereputeerde

meesters van het Hollandsch binnenleven, zoozeer uitmuntte. Let nog eens op die beide kinderen, wat een gratie en losse, echt kinderlijke bevalligheid! Lijkt hij niet een kleine ridderknaap in zijn sluitend buis en broek met poefen? Er is burgerlijke Hollandschheid in dit heele tafereel van breede en onbekrompen levensvreugde, maar er is edel-teêre, aan het meisje in den hoenderhof - van het Haagsch Museum - verwante prinselijkheid in het kinderpaar, dat, hierdoor eenigszins vreemd aan het voorkomen der overigen, mede de zinspreuk van het werk - op een blad papier bij de wieg - helpt verwezenlijken:

> Soo de ouden songen,
> Soo pypen de jonghen.

Het Berlijnsch Museum is de gelukkige bezitter van dit schoone werk.

Lekker en veel eten en drinken, vooral bij feestgelegenheden, dat was voor onze gulle voorvaders het genot bij uitnemendheid; kijk dat schalke jufje op blz. 293 eens aan, dat zich haar oestermaaltje zoo heerlijk smaken laat; een oestertje bij een glaasje wijn, ze schijnt ermeê overweg te kunnen, want de twee dienstbare geesten in het nevenvertrek zijn maar aldoor in de weer er nieuwe open te steken en 't meisje zit er zoo genoegelijk bij, of ze vooreerst van geen uitscheiden weet. Ze mag er wezen, dat lieve kind: hebt ge ooit bekoorlijker kopje gezien?

Wat moet de kiesche schoonheidskeurder, die ons zulke superbe portretten van zeventiend' eeuwsch vrouwenmooi heeft nagelaten[1)], veel van Jan Steen gehouden hebben. Hij moge dan al eens bedenkelijk het ernstige hoofd geschud hebben bij Jan's al te dartele gevalletjes, geen oogenblik hadde hij geaarzeld dit schalke zusje als model voor zijn *Joanna Koerten* te nemen, wier beeld hij teekent in kleuren en tinten, even rijk en fijn als van Steen's *Oestereetster*. Liet ge hem vertellen van dit glundere vrouweprofieltje, ge zoudt niet minder levendig dan op Jan's paneel ‘de fijnheid van haar blanke gelaatskleur, het doorschijnende van het kopjen, met zijn fraai geboetseerde oortjens en neusvleugeltjens hebben genoten; gij hadt hare licht-bruine oogen zien tintelen, gij hadt gezien, ofschoon heur dunne, maar dicht geplante bruine, naar 't rosse trekkende haren naar achteren waren gekamd en op de kruin te-zaam-gebonden, wat sprong er in zat, als gij de haartjens en vlokjens die niet meê naar boven waren gegaan, in de zon hadt zien schitteren.’ Om de haren draagt ze een blauw lint, in een toefje van nuffige lusjes links aan het hoofd vastgemaakt; haar jakje is van rood fluweel, afgezet met wit dons; een fijn batisten, met kant gezoomde chemisette ligt zedig tegen haar blanke halsje; zie nu nog even naar dat heerlijke stilleven van tin en paarlmoerige oesterschelpen en grijsblauw Keulsch aardewerk, met de fijne tinteling van den tengeren champagnekelk, en ge beseft iets van de oogenweelde, die aan dit pracht-stukje uit de collectie Six te Amsterdam valt te genieten en van den kunstlust, die den schilder beving en in het werk zijner handen haar geheimzinnig leven leeft tot een vreugde voor schoonheidlievende zielen.

(*Wordt voortgezet.*)

MARIA VIOLA.

1) Alberdingk Thijm in zijn *Verzamelde Opstellen*.

Burgemeesters Marie, door Daniëlla. (*Vervolg.*)

Den volgenden dag trof Mathieu Marieke alleen in de huiskamer. 'Is de baas en de vrouw uit?' vroeg hij.

'Ja, vader en moeder zijn naar den secretaris, de zoon is verloofd. Ze zijn gaan feliciteeren.'

'Zoo, zoo, en met wie?'

'Met een rijke boerendochter uit Swaben.'

'Wat ge zegt, met een rijke boerendochter? Geld bij geld, deftig bij deftig, zoo moet het ook. Ze hebben vroeger wel eens gezegd, dat hij zin had in de dochter van Janssens, maar dat kon toch niet, dat was te groot verschil in stand, dat waren zeker praatjes en zijn vader zou het ook niet gewild hebben.'

'En als hij nu zin in haar had, 't is toch een net fatsoenlijk meisje?' vroeg burgemeesters Marie, 'wat heb je aan geld bij geld, stand bij stand, als je iemand niet graag hebt? Maar, waar kom je eigenlijk voor, Mathieu, heb je wat te vragen?'

'Hinder ik soms?' vroeg bescheiden de knecht. 'Ik wilde even zeggen, dat oude vrouw Haekes ziek is.'

'Moeder Haekes ziek? Och, Mathieu, en dat zeg je nu eerst? Die arme, arme Jean, ook dat nog! Is ze erg ziek?'

'Ik weet het niet, Marieke,... maar wèl weet ik, dat Jean blij zou zijn, als hij hoorde, dat ge nog met zooveel vriendschap aan hem denkt!'

'Jean blij zijn?... Ach, Mathieu, ik zie wel, dat jullie nooit over mij gesproken hebt, want dan zou je weten, dat hij mij nooit vergeven heeft, dat ik de oorzaak van zijn ongeluk geweest ben. Dien ongelukkigen morgen, dat hij weg is gestuurd door vader, ben ik naar hem toe willen gaan - ze zeggen wel eens, dat ik trotsch ben, ik was het misschien, maar toen wilde ik het zeker niet zijn - ik wilde hem vergiffenis vragen... maar hij keerde zich om... na dien dag hebben wij elkaar dikwijls ontmoet, maar we zien elkaar niet aan... Mathieu, ik zal van avond, als alles stil is, met je meegaan, dan zetten we een mandje met wat vleesch, eieren en wat appelen voor de deur. Hij moet toch wat hebben voor zijn zieke moeder...'

'En als het voor de deur staat, wat dan?'

'Dan houdt jij je verborgen, en ik, die vlugger ben dan jij, klop even op de deur en vlieg weg. Hij zou het niet aannemen, als hij wist, dat het van ons kwam.'

'Als hij wist, dat het van jou kwam, Marieke, zou hij het dan niet aannemen? Hij zou elken appel, dien jij in je handje gehad hebt in zijn groote handen nemen en hij zou hem streelen tot de roode wangetjes begonnen te glimmen, net zooals hij, toen hij nog een kleine knaap was, een heel klein meisje de koontjes warm wreef met zijn dikke knuistjes, tot ze rood als bellefleurtjes werden. Weet je dat nog, Marieke?'

Zij antwoordde niet op die plagerij en staarde voor zich uit met een blik van herinnering... En langzaam welde er iets in haar op, uit het binnenste harer ziel, iets innig mooi, onzegbaar mooi, dat vreugdig was en toch droef, dat blijde stemde en toch tot weemoed roerde... En van haar zacht-bruine oogen, die onbeweeglijk voor zich uit bleven staren, werden onmerkbaar langzaam de randen vochtig, tot zachtkens uit beiden een groote heldere traan welde.

Mathieu zag haar ontroering en hij begreep; begreep wat Marieke voor iedereen zorgvuldig had willen verbergen, en hij glimlachte verlegen...

'Er is er maar Eén,' zoo begon langzaam Marieke, toen zij haar aandoening weer meester werd, 'er is er maar Eén, voor Wien ik mijn verdriet niet verborgen heb,

Mathieu. Die alleen kan mij helpen... Maar zoo'n goeden helper als jij wil ik er wel bij hebben.'

In den helderen avond loopt Jean met 't jachtgeweer door het veld, ver van huis. Zijn moeder móet versterkend voedsel hebben. Hij heeft reeds buit in de tasch. Opnieuw springt wild op, hij legt aan, 't schot valt... dan rijst in de nabijheid een gedaante omhoog, die gebiedend 'halt' roept - de lichtstraal van een lantaarn valt op hem - 'oh, Jean Haekes, nou ben je er bij...'

Jean staat van schrik verlamd; de stem is hem bekend, 't is die van den jongen jachtopziener van 't Huis Ter Burg, nog niet lang daar, die is kortaf, aanmatigend, zonder mededoogen, heeft hem al eens gewaarschuwd, zal nu zeker verbaliseeren - hij zal veroordeeld worden, moeten zitten, want boete betalen kan hij niet.

't Bloed stijgt hem naar het hoofd, al de doorgestane armoede, ellende en zielepijn stormen in hem op, hij ziet zijn zieke moeder voor zich, wanhoop en woede rooven hem zijn zinnen. Instinctmatig heeft hij zich afgewend om te vluchten, maar kort en snijdend klinkt het: 'Halt, Jean Haekes.'

Met een kreet als van een getergd dier wendt hij zich om, - krampachtig omklemt zijn hand 't geweer -, de zwarte gedaante nadert, vast, spookachtig als onheil, onafwendbaar. Hij deinst achteruit, zijn voet mist grond, hij valt achterover, 't schot van zijn geweer gaat af... een luide verwensching volgt, hoog boven hem uit ziet hij de gestalte dreigend komen, dan plotseling neerzinken en verdwijnen.

Hij springt op uit de diepe sloot, waarin hij tuimelde, rent weg met gebogen hoofd, blind voor zich uit, dwars door kreupelhout dat hem striemt, over diepe kuilen met scherpe stronken die hij met lange sprongen overschrijdt, over steile aardranden en door weeke moerasplekken, als door furiën achtervolgd, met de wanhopige inspanning van een ren om het leven, maar één gedachte in de ontstelde verbeelding: 'weg.'

Stil, zonder opgemerkt te worden, is Marieke uit het huis geslopen. Vader en moeder zijn naar bed. Ze handelt tegen den wil haars vaders, 's middags nog heeft hij tegen Jean getoornd. Maar het geldt niet hem, alleen zijn arme, oude moeder, 't is liefdadigheid, die haar drijft.

Haar hart klopte snel. Waarom? Angst was het niet, bangheid kende ze niet. - Mathieu wachtte haar, hield de mand, die ze heimelijk had volgepakt - van alles was er in. 'Ik wil hem dragen,' zei ze en nam hem over. Ze gingen den dorpsweg, dicht langs de zware boomen, tot aan de kleine woning. Mathieu nam de mand, zette hem onhoorbaar neer, tegen den muur vlak naast de deur en keek even naar binnen. Door een reet van het vensterluik gloorde licht. Hij wenkte Marieke. Op haar teenen sloop ze naderbij en keek in 't woonvertrek. Het was haar goed bekend, ze kon moeder Haekes zien, God, wat was ze vervallen, wat zag ze er lijdend uit. Jean was er niet, een vrouw zat bij 't bed, buurvrouw Kramers.

'Hoe laat is 't?' vroeg de zieke. Buurvrouw nam het kleine lampje en lichtte bij, want de klok, 't eenig stuk van weelde in het vertrek, hing in 't donker. 'Bijna elf uur,' zei ze. Marieke zag dat 't vijf minuten vóór elf was. De zieke zuchtte. 'Jean zal wel gauw komen,' meende vrouw Kramers en zette het lampje weer op zijn plaats. Marieke zag de oogen verhelderen en week snel terug, ze keken naar de deur.

In de verte klonk een stap, die naderbij kwam. Snel sloopen beiden twee boomen verder en hielden zich stil in de diepzwarte schaduw, want de stap was al vlakbij. Bij de deur van de hut stond een lange man, Jean, dacht Marieke. Hij stond een paar oogenblikken stil, bukte toen en lichtte met een lantaarntje op den grond. Zijn gezicht werd daarbij even beschenen. Ze zagen... dat het doodsbleek was en de oogen verwilderd stonden, hoorden hem zeggen: 'Van Marieke', en toen, haast met een snik: 'Van Marieke, God, ik ongelukkige...'

Mathieu had Marieke's hand stevig in de zijne. Nu vatte hij haar bijna ruw bij den arm, want zij drong naar voren, naar Jean toe. 't Was de toon waarop Jean gefluisterd had! 't Was zóó stil en ze hadden zoo geluisterd, dat ze 't goed hadden verstaan. Mathieu was er ook van geschrokken, 't had hem door de ziel gesneden, zei hij later. Toen stond Jean opeens recht en ging binnen - moeder had zeker wat aan de deur gehoord.

Mathieu trok Marieke mee.

'Wat was dat, wat zou dat zijn?' vroeg ze angstig, terwijl ze altijd nog, onbewust, krampachtig zijn handen kneep - die konden er tegen, waren vereelt en hard. Ze vroeg het zichzelf, want Mathieu antwoordde niet en ze vroeg niet verder.

Toen ze op haar kamertje was, kreeg ze 't benauwd. Wijd deed ze 't raam open, liet de koude lucht naar binnen stroomen, staarde in den donkeren nacht. Goed, dat Mathieu haar vastgehouden had, ze zou naar Jean toegevlogen zijn. God wat was er met hem?

In de benauwende stilte klonk het klingelen van een belletje. 'Dat is de kapelaan met Ons Heer voor vrouw Haekes,' dacht ze, en zonk op de knieën en bad en schreide, angstig en beklemd. Toen ze het belletje niet meer hoorde, sloot ze het venster en ging ter ruste, maar lang nog kwelde het haar: 'wat of hem schelen zou?'

De burgemeester was met het linkerbeen opgestaan, 't Werd er niet beter op, nadat de veldwachter van het dorp reeds vroeg bij hem was geweest. Die had Thijs van den Weerterhof betrapt, toen hij, in de ochtendschemering, met een reebok beladen, naar huis sloop.

't Was een stout stuk, dat de veldwachter bestond; hij wist voor welk heet vuur hij zou komen te staan, maar 't werd te erg. Hij had zelf vrouw en kinderen, was reeds lang op het dorp, wist water in zijn wijn te doen waar 't paste, maar een rijke boerenzoon! Wel, als het de eerste maal nog was en bovendien: 't was een plaag, een rotte appel! Drinken, ruzie zoeken, ruzie stoken! Enfin, de kogel moest nu maar door de kerk.

't Was heet toegegaan, alle duivels waren los geweest, maar Klaassen, anders onderdanig genoeg, was eindelijk ook warm geloopen en had een boekje opengedaan - dat scheen den hoorder nogal onverkwikkelijk toe, want hij werd kort afgedankt.

Alle duivels waren los. Vrouw en dochter werden afgesnauwd bij 't ontbijt - ze zaten beiden toch stil genoeg, Marieke stil en bleek, moeder angstig als immer - geen van beiden dacht aan verweer. Dit scheen hem van morgen nog meer te prikkelen, hij had zoo het gevoel: als er iemand begint, dan... maar zij begonnen niet. Hij kon niet uitrazen. Eindelijk sprong hij op. 'Ik kan het bij jullie niet uithouden,' schreeuwde hij bijna, 'jullie lijken wel een paar dooien,' en weg ging hij met harde stappen.

Hij kookte - die wijven, ze zagen er uit alsof ze vermoord werden. Hij zou met het jonge paard uitrijden, dat zou hem

afleiding geven. Die oude zeur van een Mathieu, dat oude wijf, hij zou hem wel eens laten zien, dat hij het dier baas kon! Buigen of barsten, maar hij wilde met het paard uit. Vrouw en dochter hadden hem gesmeekt er niet mee uit te gaan - moeder bemoeide zich tegenwoordig ook met alles - en Marieke, eerst recht om Marieke wilde hij de woning uit. Die groote, bruine oogen in dat bleeke gezichtje, die smeekend-zachte uitdrukking, hij zag ze steeds voor zich... en toch, nooit was ze hem zoo lief geweest als nu. Marieke, zijn eenig kind, de eenige van wie hij gehouden had, omdat ze zoo mooi was en omdat ze ook zijn aard had, tot dat die vervloekte Jean...

'Mathieu, span den Bruin in!'

Hij was blij, dat de sjees spoedig klaar was.

'Zal ik meegaan, baas?' vroeg Mathieu, met een trek van bezorgdheid op het gelaat.

'Jij meegaan? Neen,' zei hij kortaf, 'ik ga alleen.'

Het was alsof Bruin eens wilde toonen, wat voor een braaf, goed paard hij kon zijn. Hij liep als een lammetje, zoodat de burgemeester de teugels op zijn rug liet rusten, als was het de oude merrie. De koude noordoosten wind joeg papieren en bladeren woest op, maar Bruin stapte of draafde kalm door, hij wist heel goed, dat een papier hem geen kwaad kon doen, scheen hij te hinniken.

De burgemeester strekte den tocht ver uit. 't Deed hem goed, die koude wind, het was of alle zwartgallige gedachten wegwaaiden.

'Als het goed wil, is zoo'n jong paard toch heerlijk,' dacht hij, terwijl hij zichzelf betrapte op de gedachte en weer grimmig wilde worden, maar het ging niet zoo van harte meer. Hij was nu op den terugweg, maar Bruin had nog best een uurtje willen draven, zonder, zooals het oudje, naar stal te verlangen.

Museum, Berlijn.
JAN STEEN. HET DOOPMAAL.

In de verte kwam een hondenkar met leege melkemmers. Wat rammelden die! Bruin maar een beetje goed aan den teugel gehouden, hier moest hij geen gekheid maken, 't was hier vlak bij de woning van Jean en die moest juist zien, dat hij het paard best aan kon, dat hij hèm niet noodig had. Vervelend dat rammelen, hij zou roepen, dat de kar stil moest blijven staan, 't was of Bruin ook zenuwachtig begon te worden. Enfin, de weg was gelukkig breed, het zou al heel slecht moeten loopen als hier iets gebeurde. Maar de drie groote, sterke honden trokken hard, de melkkannen waren leeg en het ging naar huis - en hoe de kleine melkjongen zich ook inspande om de honden tot staan te brengen, het gelukte hem niet. Zij waren

uitgelaten, de kar licht, en blaffende trokken zij den kleinen melkjongen mee. Bruin werd zenuwachtig en zenuwachtiger, hield zich terug en trok weer aan, tot de honden vlak bij waren, en woest blaffend op het paard aanstoven... een geweldige zijsprong doet de sjees bijna omver tuimelen, het paard schiet in vliegende vaart vooruit en slaat op hol... Krampachtig houdt de burgemeester, die wonder boven wonder, niet uit de sjees geslingerd wordt, de teugels vast, met alle macht, die in hem is, tracht hij het paard tot staan te brengen... tevergeefs echter, tegen de kracht van het jonge, sterke dier is zijn arm niet bestand en in stede van langzamer te gaan, gaat het steeds harder en harder in razende vaart. Nog verliest echter de burgemeester zijn bezinning niet. Rechts leidt de weg naar het veer, met bovenmenschelijke kracht weet hij het paard den linkschen weg in te doen slaan, maar, o God, ook hier dreigt gevaar: om den hoek van den weg is de overweg van het spoor, God geve dat geen trein in aantocht en de sluitboomen niet gesloten zijn... maar in het volgende oogenblik ziet hij, wat hij vreesde, voor zich... de boomen zijn dicht. Snel nadert in vollen gang een trein en in ontembare vaart rent het schier dolle dier

maar aldoor voort... een ontzettend ongeluk, onafwendbaar, grijnst hem aan, hij is verloren... doch plotseling, op het laatste oogenblik, stort uit het wachtershuisje nabij den overweg een man naar voren, die met vermetelen moed het paard in den teugel grijpt en niet loslaat voor het tot staan is gebracht... Het was hoog tijd: het paard stond geen drie schreden van de sluitboomen af en dampend en snuivend snorde de trein voorbij.

Door het plotseling tot stilstand komen was de burgemeester als een veer uit de sjees geworpen en met een hevigen schok op den berm van den weg terechtgekomen en had zijn bewustzijn verloren. Behoedzaam in de sjees getild had men hem langzaam naar huis gereden, een ervaren hand had het paard aan den teugel geleid...

(*Wordt vervolgd.*)

De wroeging van den kaperkapitein, door Jenny. (*Vervolg.*)

2 Augustus.

Het weer blijft mooi, en de wind gunstig; doch vannacht is er iets buitengewoons gebeurd, dat mij van streek heeft gebracht, en dat ik hier wil opteekenen. Zooals ik reeds schreef, sliep kapitein Wovermann in mijn hut. Gisterenavond waren wij bijna gelijktijdig ingeslapen en tegen drie uur in den morgen werd ik wakker. Ik verbaasde mij er over, dat de lamp nog brandde en ik stond op, om ze uit te blazen. Als toevallig viel mijn blik op den Hollander, die rustig sliep... Hij scheen het warm te hebben, want de hals was geheel ontbloot. Om den hals schitterde mij een ketting tegen, dien ik nooit te voren bij hem gezien had. Ik ging naar het bed toe, boog mij over den slapende heen en ontwaarde een leeren taschje, dat aan den gouden ketting was vastgehecht. Ik strekte de hand uit, betasste het en trachtte te weten te komen, wat het geheimzinnig étui kon bevatten. Ik opende het voorzichtig; neen, ik had mij niet vergist: er waren edelgesteenten in!...

Collectie Six, Amsterdam.
JAN STEEN. DE OESTEREETSTER.

Ik trad haastig terug, blies de lamp uit en wierp mij op mijn legerstede, want Jacobus bewoog zich, alsof hij wakker werd. Hij stamelde enkele woorden in het Hollandsch; ik spande al mijn krachten in om ze te verstaan; hij sprak van diamanten, van fabelachtige rijkdommen en in zijn droom worstelde hij tegen een denkbeeldigen aanvaller, die hem wilde berooven.

Dus waren het diamanten, die Wovermann om zijn hals droeg, diamanten van een onnoemelijken prijs! - Ondanks mijn pogingen kon ik den slaap niet meer vatten en, zoodra het daglicht doorbrak, ging ik naar het dek.

Heel den dag was ik zenuwachtig. Ondanks mij zelven, verwijlden mijn gedachten steeds bij den zoo zorgvuldig verborgen schat. Den Hollander had ik ontweken, doch tegen den middag ging ik naar hem toe en zeide: ‘Wovermann, wij zullen vandaag een goeden maaltijd houden en er een lekker glas wijn bij drinken.’ Hij knikte met het hoofd, en dankte mij beleefd.

's Avonds gebruikten wij het middagmaal in mijn kamer, hoewel de Hollander mij gevraagd had op het dek te eten, daar de zee zoo kalm was en het maanlicht zoo heerlijk scheen. Ik wilde daar echter niet van hooren; Wovermann gaf met zijn gewonen ernst toe en zei mij duizend beleefdheden, alvorens te besluiten het eerst de trap af te dalen.

Wij hadden goeden eetlust. De gerechten waren met zorg toebereid en de wijn stemde ons vroolijk. Wij begonnen elkaar

geschiedenissen te vertellen, zooals zeelieden er zoovele weten.

Photo A.C. Verhees.
'S-HERTOGENBOSCH. MUZIEKTENT OP DE MARKT.

Photo André Schreurs.
INTOCHT VAN H.M. DE KONINGIN EN Z.K.H. DEN PRINS TE 'S-BOSCH OP WOENSDAG 17 AUGUSTUS. GEZICHT OP HET STATIONSPLEIN.

De oude Hollander had vele streken bezocht, die ik in het geheel niet kende; vooral het noorden. Hij sprak mij van de groote gevaren, die er voor schepen zijn in die koude zeeën, ver ten noorden van Engeland's kust, wanneer de ijzige wind huilt, wanneer niet alleen het onstuimig woelen der golven dient getrotseerd, doch ook de ijsschollen moeten ontweken worden, die, haar ontstaan dankend aan de felle vorst, overal heendrijven en soms zoo groot zijn als geheele dorpen. Toen ik hem te verstaan gaf, dat ik niet gaarne zulke zeeën bevaren en die koude landen doortrekken zou, verzekerde Wovermann mij met een geestdrift, die ik nimmer te voren in hem had opgemerkt, dat niets grootscher was dan die enorme massa's ijs, welke als 't ware een andere, geheel witte wereld vormden... Men zag er kasteelen, kerken, groote boomen en in een oogenblik veranderde alles... Dan waren het reusachtige dieren, prachtige rotsen, kolossale schepen, en het al scheen des nachts als uit saffier gesneden en fonkelde des daags in het zonnelicht als millioenen diamanten...

Hij ging voort met vertellen, doch ik luisterde niet meer naar hetgeen hij zeide. Ik dacht er slechts aan, dat zoo dicht bij mij een onmetelijk fortuin verborgen was, en ik maar zoo weinig te doen had om het te bemachtigen... een kleed openmaken, een klein leeren zakje grijpen en ik was rijk, rijk voor altoos! Soms meende ik de juweelen te zien schitteren met verblindenden glans! Toch had ik geenszins het

voornemen, Wovermann te dooden, ik wilde hem alleen zijn schat ontnemen. Hij was een goed zeeman, vol ondernemingsgeest en zou dus na enkele jaren wel weer rijk worden!

4 Augustus. Wovermann en ik zitten vertrouwelijk bij elkaar, onder het genot van een lekker glas wijn. Den geheelen dag ben ik overigens gejaagd geweest. Mijn geweten zegt mij, dat ik den Hollander niet mag berooven, doch de glans der diamanten, dien ik meen

te ontwaren door de stof van zijn kleed heen, legt die inwendige stem het zwijgen op, en voert reeds mijn gedachte naar de misdaad. - Kapitein Wovermann zegt mij, dat hij zich wat ongesteld gevoelt, en plotseling naar mij toekomende drukt hij mij de hand en spreekt met aandoening in zijn stem: 'Guilhem Castro, gij hebt mij mijn schip ontnomen, gij hebt mijn bemanning gedood, mij zelven tot uwen gevangene gemaakt, niettemin heb ik u om meer dan één reden leeren hoogachten en gij zult mij, die eigenlijk uw vijand ben, wel gelooven, wanneer ik u verklaar, oprecht vertrouwen in u te stellen, zoo, dat ik u een geheim durf toevertrouwen, dat mij dierbaar is, en dat ik in uw borst even veilig als in een graf besloten acht. Sinds lang kwellen mij sombere voorgevoelens en denk ik mij mijn einde aanstaande. Wat hiervan zij, mocht de Voorzienigheid nog gedurende dezen overtocht mij tot Zich roepen, dan wensch en vertrouw ik, dat gij de wilsbeschikking zult nakomen, die ik u thans opdraag. Ik draag een schat bij mij, die, indien ik sterven mocht, bestemd is

Photo Pierre Weijnen.
EIGENAARDIGE HULDE IN DE KERKSTRAAT AAN Z.K.H. DEN PRINS.
Uit het huis van den Burgemeester treden de dekens der zeven neringgilden, om bij monde van den deken der rhetoricijns (den heer J. Mosmans) den Prins een perkamenten oorkonde aan te bieden van een hulde-dicht in Middelnederlandsche verzen.

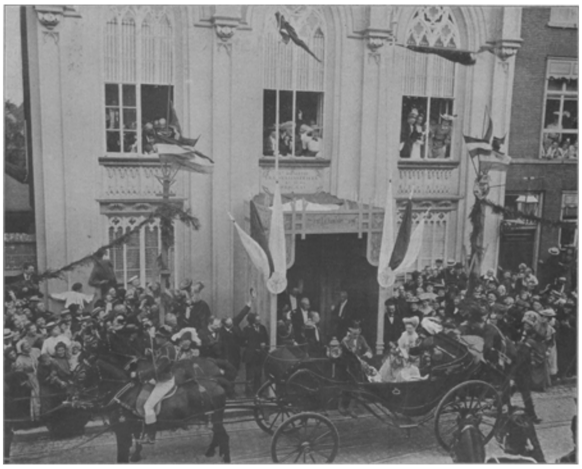

Photo André Schreurs.
AFRIT NA HET BEZOEK AAN DE 'ILLUSTRE LIEVE VROUWE-BROEDERSCHAP', HINTHAMERSTRAAT.

voor mijn beide kinderen. Wilt gij hun dien brengen. Zeg hun, dat ik hen heb liefgehad en als een goed vader heb gezorgd voor een onbezorgde toekomst.'

Photo Pierre Weijnen.
H.M. EN Z.K.H. OP HET *Concours Hippique*.

De stem van den Hollander beefde, en toen ik hem beloofde, zijn wil te volbrengen, stonden hem de tranen in de oogen.

Hij nam het kleine houten crucifix, dat boven mijn bed hing, van den spijker, reikte het mij over en sprak: 'Alvorens u mijn nalatenschap te toonen, zweer bij dit beeld, dat gij mijn laatsten wil zult volbrengen... 'Ha! ik zwoer, ja ik zwoer op het heilige kruis!...

Toen Wovermann mijn eed gehoord had, scheen hij rustiger; hij hing het kruisbeeld weer aan den wand en kwam bij mij zitten. 'Nu zal ik u mijn schat laten zien,' zei hij. Bij die woorden begonnen mijn handen zoo te trillen, dat ik ze onder tafel verborg, opdat Woverman het niet zien zou. - Hij maakte zijn kleed los en haalde den gouden keten over het hoofd, waaraan het taschje was vastgehecht. Hij opende het en liet de diamanten op de tafel vallen.

Het was oogverblindend!

Er waren twaalf steenen, waarvan de kleinste nog een aanzienlijk kapitaal vertegenwoordigde! Als het nu nog kleine juweelen geweest waren, zooals men ze te Goa verkocht, zou ik aan niets gedacht hebben, doch deze prachtige diamanten, die meer fonkelden dan alle sterren aan het firmament te zamen, brachten mijn hoofd in de war. Nog eenmaal kwam het goede in mij boven en ik sprak met zulk een trillende stem, dat de Hollander mij verschrikt aanzag:

'Berg die steenen weg, Wovermann! Berg ze weg, spoedig!'

Thans begreep de Hollander als bij intuïtie, wat er gebeuren zou, want als een gierigaard schraapte hij de diamanten bij elkaar en deed ze haastig in het lederen zakje.

Nu wist ik, dat ik de juweelen nooit meer zou zien, dat ze voor altijd voor mij verloren waren, als ik er mij niet, 't kostte wat 't kostte van meester maakte. Verhit als ik steeds was door den wijn, verbijsterd door den glans dier fonkelende steenen, razend van afgunst op den eigenaar, verdreef ik alle goede gedachten; slecht de duivel der hebzucht beheerschte mij nog, en hij deed zijn werk: ik nam mijn dolkmes en stiet het den Hollander in 't hart. Hij zeeg neer met de woorden: 'O God, wees mijner ziel genadig, kinderen, bidt voor...' meer kon hij niet uitbrengen. Wel bewogen nog zijn lippen, doch een golf bloed verstikte zijn stem. Toen richtten zich zijn oogen op mij met een uitdrukking, die ik nimmer vergeten zal. Wat waren zij vreeselijk, die brekende oogen en wat zeiden zij mij veel.

Daar lag hij dan neer, koud, dood! Het mes ontgleed mijn hand, en met ontzetting staarde ik op het lijk. Het taschje, den doode ontglipt, lag op den grond; de steenen

zelve waren hier en daar verspreid, en de vonken, die zij uitstraalden, schenen tot in mijn hart te willen dringen, om daar in vurige letters neer te schrijven: *moordenaar!*

Hoe lang bleef ik in dezen toestand? Ik zou het niet kunnen zeggen. Een slingering van het schip, waardoor ik viel, deed mij tot de werkelijkheid terugkeeren. Inderhaast raapte ik de diamanten op, alle, behalve één, die onder de bank gerold was; maar ik zou hem wel terugvinden, want niemand mocht in mijn hut komen.

Ik bezat ze dus, die steenen! Ik stak ze zorgvuldig in mijn binnenzak en hield mijn hand er op. Nu was ik gelukkig! Nu dacht ik aan niets meer... Weer viel mijn oog op het doode lichaam. Ja, dat moest ik over boord zien te werpen, zonder dat een mijner officieren of manschappen het merken zou. Ik ging het dek op, na de deur mijner hut goed gesloten te hebben.

De nacht was heerlijk; aan den hemel schitterden de sterren in al haar kracht; de wind was gunstig, en het schip voer kalm voort. Ik neuriede zacht allerlei vreemde liederen, doch liever had ik het willen uitschreeuwen, dat ik rijk was, rijk als een koning, dat ik alles koopen, alles verkrijgen kon, wat ik wilde!

Aan het roer zag ik Martinez staan, een oud-gediende van Corogne. Ik ging naar hem toe, wenschte hem goeden avond en ondervroeg hem naar den koers, dien wij volgden.

Hij heeft mij zeker geantwoord, doch ik verstond niets, want een akelig geluid deed mij alles om mij heen vergeten. Neen, neen, ik was niet krankzinnig, het was niet de golfslag tegen het schip, noch de wind, die in het scheepstouw blies: het was een geluid, dat uit mijn hut kwam uit mijn hut, waar de Hollander lag, dien ik had gedood!

(*Wordt vervolgd.*)

Photo A.C. Verhees.
HEUSDEN. H.M. DE KONINGIN, BEGELEID DOOR DEN BURGEMEESTER, OP 'T BORDES VAN HET STADHUIS, DONDERDAG 18 AUGUSTUS,
vóór zij den Nieuwen Maasmond gaat openen.

[Nummer 38]

Jan Steen.
(*Slot.*)

Zoo had Jan Steen dan voor de tweede maal zijn huisgezin gevestigd en trachtte wederom met het penseel in de behoeften van zijn achttal te voorzien. De taveerne ging ook nog zoo kwaad niet, moeder Marytgen was op den penning en hield den boel beter bij elkaêr dan het den zorgeloozen klant gedurende zijn weduwnaarschap gelukt was. Een jaar na het huwelijk werd den echtelieden een zoon geboren, die bij den doop den naam Theodorus ontving. In de Roomsche doopregisters te Leiden staat nog te lezen: *16 Julius 1674. Theodorus, fil. Jons Steen et Mariae. N. suscept Vecter van Griecken et Catharina Steen*.

Rijksmuseum, Amsterdam.
JAN STEEN. DE EMAUS-GANGERS.

Deze Vecter, Vechter of Victorijn van Griecken, die hier als peter van den jonggeborene voorkomt, was Jan's zwager, gehuwd met zijn zuster Margaretha; Catharina of Trijntgen Steen is de jongste dochter van vader Havick; een jaar te voren had, blijkens dezelfde registers, Jan met deze jongste zuster den zoon van het echtpaar Van Griecken ten doop gehouden. Trijntgen en Jan hadden nòg een petekind: den zoon van hun broeder Wijnand, die slechts één maand scheelde met den kleinen Theodorus. Het pleit, meenen wij, voor de achtbaarheid van den schilder, dat zijn familieleden niet aarzelden hem in zoo gewichtige en verantwoordelijke betrekking tot hun kinderen te plaatsen: een man van slechte zeden toch kiest men niet tot peet van zijn zonen. Nog vinden wij van hem opgeteekend, dat hij in 1674 als huwelijksgetuige en vriend van Konstantinus Herculens, chirurgijn, ten

stadhuize verscheen, waar diens burgerlijk huwelijk met Catharina van Schorel voltrokken werd. Onze Jan liet zich voor dergelijke feest-plechtigheden gereedelijk vinden: hij hield van vroolijke, gelukkige menschen en was gaarne te gast aan een opgewekt doop- of bruiloftsmaal. Daar was hij onuitputtelijk in kwinkslagen, al kon hij evenzeer een ernstig woord laten hooren; daar nam hij zijn geliefde luit en zong daarbij, onder het onbedaarlijk geschater der gasten, menig oolijk lied van zijn lijfdichter en collega Gerbrandt Breêro, wiens kluchtige *Historie van Arent Pieter Ghijsen* hij zoo vermakelijk in beeld bracht. Hij heeft dan ook menigmaal dergelijke genoeglijke bijeenkomsten, 't zij naar boerschen of klein-burgerlijken, 't zij naar deftigen trant, tot onderwerp zijner schilderijen gemaakt. Een der schoonste en beroemdste in dit genre is *het Huwelijkscontract* uit de Brunswijker collectie. Het stuk is zoo voortreffelijk van groepeering en schilderwijze, dat het met recht als een van Jan Steen's standaardwerken mag gelden; kunstkenners verklaren dan ook, dat er geen prachtiger werk van hem in heel Duitschland te vinden is.

Aan een tafel, met een Perzisch kleed gedekt, zit de notaris, die met de ouders der bruid het huwelijkscontract opmaakt. Dat het meiske nog zoo'n kwade partij niet is, blijkt uit haar aanzienlijk voorkomen en deftige kleedij; zou het inderdaad-gelijk de heele situatie schijnt te moeten beduiden - de rijke huwelijksgift zijn, die den jongen man zoo vurig zijn toegenegenheid betuigen doet? Aan zijn houding, die zoo besliste geringschatting van het aardsche slijk blijken laat, zouden we het niet zeggen. Maar kijk die oude gedienstige uit het bruidshuis eens een bedenkelijk gebaar maken en let eens op dien knecht (Jan Steen), die met een sarcastischen lach op zijn satanstronie de betuigingen van den jonkman volgt, en ge zijt over de toekomst van het zedige bruidje, wier dwepend gezichtje vertrouwen en aanhankelijkheid teekent, lang niet gerust meer.

Dit prachtwerk is alweêr een schitterend bewijs, dat Jan Steen, de losbollige kroegbaas, zich ook in edeler levensstijl dan dien van Hollandsche boeren- en burgerlui zeer wel te bewegen wist, niet alleen in den meer materieelen zin van persoonlijk verkeer, maar ook met zijn hoogere vermogens, waaruit zijn kunst haar oorsprong nam. Want dit was van dezen breedlevende het bijzondere en fraaie, dat hij, steeds hóóg bóven zijn stof, het boersche en klein-burgerlijke met hartstochtelijken werkelijkheidszin weêrgaf, zonder zelf, als kunstenaar, boersch of klein-burgerlijk te zijn, hij, de voorname, fijn-rijke, zoo dikwijls hij wilde! Hij mocht dan aan het biervat staan, kannetjes tappend voor zijn luimige kornuiten of kwinkslagen wisselend met een doortrekkend kwakzalver of marskramer, vóór zijn ezel, daar lachte hij de wereld uit, daar was hij aristocraat: vrij-machtig bezitter van wat het menschenleven maakt tot een feest van onaantastbare heerlijkheid.

Voor zijn ezel, daar kon Jan Steen, de malle zotskap, ernstig zijn; daar componeerde hij zijn Bijbelsche tafereelen van Tobias en Assuerus, van Bethsabee en David, Mozes en Samson; ook het Nieuwe Testament leverde hem schoone stoffen: de verloren Zoon, de bruiloft van Cana, Lazarus, de aanbidding der herders, de Emmaus-gangers. 't Waren niet de weidsche verbeeldingen van Rembrandt, met hun oriëntalische praal en doortrokken van passie-zwaar Joodsch aroom: Steen schilderde zijn schriftuurlijke figuren in de kleedij zijner dagen, gelijk vóór hem de Roomsche Breughel deed; maar diens grotesk sarcasme is bij den 17d'eeuwer levensblije grappigheid - merkbaar aan enkele, zijn tafereelen verlevendigende bijzonderheden - en het Oud-Testamentisch tragedische van zijn grooten stadgenoot[1)] is hem vreemd.

Het Rijksmuseum bezit zijn *Emmaus-gangers*, een vrij groot, fraai schilderij; het is een zeer eigenaardige voorstelling, die zich aldus verklaren laat: op weg naar

1) Ook Rembrandt was een Leidenaar.

Emmaus rusten de moede wandelaars een wijle in het priëel eener herberg, waar ze zich wat verkwikken aan spijs en drank. Een dienstmaagd draagt een en ander aan, een jonge knecht schenkt wijn. De oudste der wandelaars is, warm en loom van den langen weg, onder het koele wingerdloover in sluimering geraakt; het hoofd een weinig terzij gezonken, de handen gevouwen, weeft zijn geest werktuigelijk voort aan de gepeinzen, die onderweg hun zwaarmoedige gesprekken beheerschten; fantaisie en werkelijkheid loopen wonderbaar ineen, zoodat, tusschen de zuilen van het loofpriëel, hij, als in een profetisch droomgezicht, den Zaligmaker gewaar wordt, Wiens verheerlijkte persoon straks zich bij hen voegen zal op den weg naar Emmaus. Zijn jongere gezel is wakende gebleven; droefgeestig steunt hij het hoofd met de hand; hij ziet niets van de blijde waarheid, die zoo schoon verschijnt in des anderen droomen; hij ziet den zaligen glimlach niet op zijn gelaat; alleen de dienstmaagd merkt, hoe de oude zacht lacht in zijn slaap; arme oude ziel, denkt ze, hij is zoo moe en de weg is nog zoo ver...

Wie dit werk op het Rijksmuseum te zien kunnen krijgen, moeten maar eens letten op die edel gepenseelde koppen en handen, op de klare pracht-kleuren, warm-groen en goudig bruingeel en dat mooie stilleven op tafel; schooner nog dan dit alles is de zielsechte vroomheid, de zuivere innigheid van het godvruchtig gevoel, dat uit deze eenvoudige discipel-figuren spreekt. Wie zoo schoonen ernst vermocht te schilderen was geen oppervlakkig Jantje-pleizier.

Tot het laatst van zijn leven - hij stierf in 1679 - bleef Jan Steen ijverig werkzaam; het laatste stuk, dat van hem bekend is, berust in het Museum te Rouaan, dragend het jaartal 1678; op 53jarigen leeftijd werd de meester ten grave gedragen uit het huis, dat hij na zijns vaders dood betrokken had en de laatste negen jaren van zijn leven had bewoond. Hoewel hij de zijnen met in kommervolle omstandigheden achterliet, was het kinderental toch te groot, dan dat de weduwe met haar gezin op denzelfden voet als vroeger had kunnen blijven leven; ook was de herberg geen zaak om zonder manlijke hulp te worden waargenomen; de oudste zoon uit Jan's eerste huwelijk, Thaddeus, was schilder, de tweede, Cornelis, zou eveneens in 1680 als ‘zoon van een meester’ in het Leidsche St.-Lucasgilde worden ingeschreven. Datzelfde jaar werd dan ook het huis verkocht, waarbij de beide oudste zonen als voogden der jongere kinderen optraden en ging Marytgen Steen kamers aan studenten verhuren. Nog in 1806 was het oude huis aan de Langebrug in wezen en werd het door den toenmaligen eigenaar herbouwd, om echter het volgend jaar bij de bekende buskruitramp in puin te vallen. Maar al kan de Leidenaar niet meer met trots de woning van zijn grooten stadgenoot wijzen, van de ongeveer 500 kunstwerken zijner arbeidzame hand bezitten onze musea menig meesterstuk, dat nog dag aan dag den bewonderenden eerbied van landgenoot en vreemdeling wekt voor den man, die, terugziend op zijn niet zoo heel lange, maar aan schoonheid rijke leven met gerustheid zeggen kon[1)]:

Nu moge 't aardsche licht dan henen varen,
Nu koom' de nacht, ik heb genoeg geleefd,
Genoten... Nacht... neen, nacht zal 't nimmer wezen;
Ik houd getroost het oog omhoog gericht:
Ik heb mijn ouden Bijbel wel gelezen,
‘God zeide: Daar zij licht’ en daar *is* licht.

MARIA VIOLA.

Burgemeesters Marie,

1) Uit Schaepman's Frans Hals-verzen.

door Daniëlla.
(*Vervolg.*)

Toen de burgemeester tot bewustzijn kwam, lag hij op zijn bed met ijs op het hoofd. Wijd opende hij de oogen, alsof hij ontwaakte uit een bangen droom. Hij keek om zich heen, vreemd, suf nog, zonder geheel tot bezinning te kunnen komen. Was dat zijn dochter niet, die aan het voeteneinde van het bed zat? Wat was er toch gebeurd, wat beteekende dit alles?

En plotseling herinnerde hij zich, dat hij gereden had met zijn jonge paard, dat het dier op hol geslagen was, dat hij in razende vaart op de sluitboomen van den overweg aanreed, terwijl een trein in aantocht was... tot vlak bij... en toen... toen was een man zijn paard in den teugel gevallen - hij zag dat laatste oogenblik nu weer duidelijk voor zich en... hij herkende in dien man - mijn God, waakte of droomde hij? - hij herkende nu in dien man Jean Haekes, den knecht, dien hij smadelijk weggezonden had.

‘Marieke, kind, wat is er met mij gebeurd?’ vroeg hij dringend, ‘zeg het mij!’ - doch zij legde den vinger op den mond en maande zacht: ‘Stil vader, niet spreken, dat mag niet. U moet heel stil liggen, daar is juist de dokter weêr.’

‘Zóó, burgemeester, wèl, al zóó gauw bij kennis, nou daar ben je goed van afgekomen, als die vroegere knecht van je een beetje later was gekomen, dan was je er nu niet meer, dat verzeker ik je. Aan hem heb je je leven te danken, neen, neen, niet praten, dat mag in het geheel niet. Marieke, wil je daar vooral goed op letten? Morgen zullen wij je misschien wel wat meer vertellen... doorgaan, kindlief, met ijs op het hoofd,’ vervolgde hij tot Marieke, ‘zoo witjes, zoo witjes, zoo geschrokken, beste? En je moeder nog te bed met hoofdpijn? Van avond kom ik nog eens terug, dag burgemeester, dag Marieke!’

Een ongeluk komt nooit alleen. In den namiddag van dien dag liep het gerucht, dat de jonge jachtopziener van 't Huis Ter Burg, die sinds den morgen werd vermist, doodelijk gewond teruggevonden was. Op de bezittingen van het Huis, die zich tot aan de grens uitstrekten, in een boschje te midden der verlatenheid van de woeste grensstreek, een afwisseling van stukken heide, gerooid bosch, moeras, kreupelhout en mastbosch - was hij gevonden, getroffen door een schot zwaren hagel, nog levend, maar geheel bewusteloos en stijf verkleumd door den langen ijzigen winternacht. Bloedsporen wezen den weg, dien de ongelukkige gekropen was naar de beschutting van het dichte kreupelhout, dat echter het zoeken lang deed duren. Dicht bij hem hurkte onnoozele Kees, als een waakhond passend op zijn meester.

Nu lag deze warm te bed en goed verzorgd in een der kamers van het Huis. De dokter was er en ook de justitie uit de stad, ijlings ontboden.

Kil sloeg het den dorpsbewoners om het hart, want zij wisten, dat er onder hen waren, wier geweten niet vrij uitging waar 't stroopen en smokkelen gold.

Een jonge meester had sedert een jaar het Huis betrokken. Hartstochtelijk jager, verdroot hem het schenden van zijn recht. De oude jachtopziener, sinds jaren en jaren bij de vroegere bewoonster in dienst, had de leer gehuldigd van te geven en te nemen, één oog dicht gedaan en ook wel eens twee. Hij had een wit voetje bij de grijze dame, want hij was van den ouden stempel, hoffelijk en onderdanig. Maar de jonge meester, een verre neef en erfgenaam, was daarmee niet tevreden en al spoedig werd de oude met een goed wachtgeld en eigen huisje en hof voor zijn diensten bedankt en vervangen door een jongen energieken man. Streng werd van nu af opgetreden - te streng misschien op eens, waar het gold een kwade gewoonte te keer te gaan, die in de oogen der grensbewoners als 't ware recht verkregen had. Vijanden had hij zich gemaakt, spoedig en vele, de jonge, vermetele man, die zich te nacht en ontijde waagde in de woeste, wilde eenzaamheid daarbuiten. Maar als men hem waarschuwde, lachte hij minachtend en dreigend: Zijn oog was scherp, zijn hand vast, zijn hart zonder vrees... Nu klopte het nauw hoorbaar meer. Treurig was 't. Hij had geen vriend en als eenig bloedverwant een halfbroer, onnoozelen Kees, die bij hem inwoonde en dien hij als een moeder verzorgde. Hij nam hem dikwijls op zijn tochten meê, ook 's nachts, want Kees was zachtzinnig en gehoorzaam en blij, als hij meê mocht. Ook nu was hij met hem meêgegaan.

Het was verschrikkelijk de wanhoop en de woede van den grooten, sterken jongen te zien. Men moest hem haast met geweld verwijderen, zijn rauwe kreten vervulden het huis.

Onverwijld toog de marechaussée aan het werk ter opsporing van den dader, een moeilijke arbeid. De gezichten der dorpsbewoners stonden somber of angstig. Zij wisten echter van niets, hadden geen schoten hooren knallen, evenmin als degenen, die huisden in de huisjes en hutten, hier en daar in 't veld verspreid, of de huisgenooten van ‘Jacques, den smokkelaar’, den slecht befaamden waard van de even slecht befaamde herberg in den uitersten hoek aan den uitsprong der grens, een waar smokkelaarsnest. Niets hadden zij gehoord, veel minder natuurlijk wisten zij te zeggen, wanneer geschoten zou zijn. Het horloge van den zwaargewonde, dat hij los in den zak droeg, was bij zijn val weggeslingerd. Men vond het opengesprongen, op een drassige plek, onder water, de wijzers wezen halftwaalf.

De tijding van den aanslag was in het burgemeestershuis tot de ziekenkamer doorgedrongen. De dokter had Marieke het ongeval met een paar woorden fluisterend medegedeeld. Ze had niets gezegd. Toen hij haar eenige oogenblikken later de hand ten afscheid reikte, schrok hij: ‘Kind, wat ben je koud!’ en terwijl hij haar gezicht naar het licht draaide: ‘niet ziek worden, meisje, 't is ook alle narigheid op eens, je flink houden, hoor, je vader heeft je noodig.’

Hij drukte haar hartelijk de hand.

‘Weten ze al wie...?’

Hij aarzelde een oogenblik... ‘Neen, de marechaussées zijn er op uit en de justitie was al heel gauw op het Huis. 't Zal niet zoo gemakkelijk gaan, denk ik.’

Een zware zucht ontglipte haar.

‘Maar niets aan vader vertellen, hij moet absolute rust hebben. Ik kom terug.’

Hij zag niet haar vragende oogen. Met nog een handdruk vertrok hij.

Moeder loste haar een half uur af aan het ziekbed; op eens had Marieke bedacht, dat de zieke naar moeder gevraagd had. Wel was deze nog heel ontdaan en eerst pas opgestaan, maar Marieke vond 't nu toch goed, dat ze een kort poosje ging. Zij zelf moest met Mathieu het een en ander overleggen.

Ze keek den knecht niet aan, toen ze hem haperend vroeg, of Bruin het goed maakte, en haastig daarop liet volgen: wat hij wist van het onderzoek.

Zij voelde het, dat Mathieu niet op zijn gemak was. Zijn oogen dwaalden als zoekend rond en hij draaide zijn pet al maar door de vingers. ‘Ze vertellen zooveel, maar je kunt er niet wijs uit worden. De maréchaussées zijn aan het zoeken en het gerecht ook.’ Of ze wist dat Thijs vanmorgen betrapt was met een ree? Ze knikte van ja.

‘Denken ze, dat hij?...’

‘Hij is verhoord geworden, maar ze hebben hem weer losgelaten. 't Ree was zeker al 24 uren dood. Hij zei het gisterenmorgen gevonden te hebben in 't kreupelhout, achter op 't land van zijn vader, 't was aangeschoten. Hij was 's nachts thuis geweest.’

‘Waar is 't gebeurd?’

‘Ja, heel achteraf, ik kan 't je zoo precies niet uitleggen, ik geloof, dat ik de plek wel ken - ik heb er wel eens met den burgemeester gejaagd, toen Marion nog jachtopziener was. Er loopt een smokkelpaadje dicht langs.’

‘Een smokkelpaadje? Waren er geen beambten uit?’

‘Ik hoor van wel, maar die schijnen aan den kant van de herberg geloerd te hebben - daar zijn telkens nieuwe sporen.’ Na een poos stilte: ‘Hoe gaat het met den burgemeester?’

‘'t Gaat gelukkig nogal goed, maar vader moet rust hebben. Heeft Jean heusch niets gekregen door het paard?’

‘Neen, dat is goed afgeloopen, 't is een sterke borst. Een paar schrammen, maar het beteekent niets, 't is een dappere kerel. Moeder Haekes is maar zwakjes...’

‘Je moet haar straks nog wat brengen, ik zal wat klaar zetten en je moet haar van mij goeden dag zeggen en... aan Jean zeggen, dat het met vader schikt. Nu moet ik moeder gaan aflossen.’

Ze draalde nog wat, eer ze wegging.

‘Als ik...

‘Ja, als je nog wat hoort, wil ik het graag weten,’ viel ze hem in de rede en spoedde zich terug naar de ziekenkamer.

(*Wordt vervolgd.*)

Amsterdam - Oud en Nieuw.
Door J.W. Helmer.
(*Vervolg.*)

Na den Dam is de Nieuwmarkt het voornaamste, het meest schilderachtige plein der oude stad. Zij is als een pendant te beschouwen van de oude Plaetse, in zoover zij een breede overkluizing vormt van den oostelijken rivierarm, die zich aan den voormaligen toren ‘Swyght Utrecht’ van den westelijken, het Rokin, afscheidde. Immers de Kloveniersburgwal loopt onder de markt door en heet dan verder, tot aan de monding bij den Schreierstoren, Geldersche kade. De overwelfde stroom had tot voor weinige jaren nog een zijtakje, naar de Oudezijds-Achterburgwal, dat tusschen de huizen achter de Barndesteeg doorliep en slechts bij weinig Amsterdammers bekend was als de Huidenvetterssloot.

Hier zijn wij in de buurt, die oudtijds vol kloosters en heilige huizen stond, wier herinnering nog voortleeft in straatnamen als Monnikenstraat en Bethaniesstraat. Niet aan de straatgevels, die te zeer gemoderniseerd zijn, maar aan den achterkant der huizen vindt men eenige mooie versieringen, afkomstig van 15^{den} 16de eeuwsche bouwheeren en in menig oud huisje, aan de onoogelijkste stegen liggend, kan men kunstvolle profileeringen en betimmeringen in kostbaar hout vinden aan schouwen, deurposten en trapleuningen. Een oudheid is ook de luifel vóór het huis aan den hoek der Barndesteeg; zij is thans de eenige, die nog in Amsterdam bestaat in oorspronkelijken vorm en geheel aanpassend bij het oude winkeltje.

Ik heb reeds vroeger doen opmerken, dat de bouwers der oude stad ware kunstenaars zijn geweest in het aanbrengen van rustpunten voor het oog. Dat blijkt ook weer op de Nieuwmarkt. Hoe kaal en ledig zou die open vlakte er hebben uitgezien op Zon- en Feestdagen, als de kramers en venters niet uitgestald waren! En welk een mooi, pittoresk gezicht heeft men nu niet van beide einden der breede gracht gekregen door het kijkje op de Nieuwe Waag! Dit bouwstuk staat daar nog in zijn oorspronkelijke massale schoonheid, als een ridderburcht, getuigend van den trots der middeneeuwsche kooplieden en poorters. Op de hierbijgaande gravures staat expresselijk weer een lichtdruk naar de natuur naast een reproductie van een oude ets, om te doen zien, hoe de oude graveur, aangetrokken door het fraaie stadsgezicht, er mee gespeeld heeft, zoo dat zijn fantasie een veel dieper terrein opleverde dan in de werkelijkheid bestaat.

De Nieuwmarkt is thans nog wat zij altijd geweest is: een openbare uitstal- en verkoopplaats. Door de nabijheid der Jodenbuurt is zij het uitverkoren gebied van de kleine Israëlietische kooplieden, die trouwens in de hoofdstad een leeuwenportie hebben in den straathandel. Toch zijn er zeer groote en door het gansche land vermaarde handelshuizen, wier stichters eenmaal als marktventers aan den voet der Nieuwe Waag te Amsterdam hebben gezeten. Voor eenige jaren is zij, door een weinig doordacht besluit van de vroedschap, eens aan haar bestemming onttrokken geweest, ondanks de protesten der kramers, die, naar het Waterlooplein verdreven zijnde, daar in 't geheel geen zaken konden doen, niettegenstaande de gemeenteraad hen met een ijzeren overkapping had begiftigd. De joden- en christenmenschjes, die kwijnden van handelsleed, roerden zich zoozeer, dat de vroede vaderen wel hun ongelijk moesten bekennen. In zegetocht trokken de kleine luyden weer naar de Nieuwmarkt. Het ijzeren dak op het Waterlooplein werd voor oudroest verkocht en wie nu in Amsterdam een Zaterdagavond doorbrengt, ontzegt zich een eigenaardig genot, als hij niet eens de drukke en schilderachtige markt gaat bezoeken.

De Waag, waarvan hierboven sprake is, werd intusschen niet gebouwd voor den handel. Zij is oorspronkelijk een stadspoort geweest en droeg den naam van den H. Antonius, die in de oude handelsstad blijkbaar al vroeg zijn vereerders heeft gehad. Volgens een oud opschrift in een der muren is zij gebouwd in 1488. Na bijna 130 jaar als doorgang te hebben gediend van den Zeedijk naar de Lastage, het toenmaals buiten de stad liggend deel der Waalseilanden, werd de St.-Antoniuspoort in 1667 verbouwd tot een Waag. Aan het uiterlijk werd weinig veranderd. De hooge spits in het midden dateert eerst van 1690. Aan deze Waag werden vooral koloniale artikelen gewogen en gekeurd, en ook de stukken geschut voor de vloot en de scheepsankers moesten daar worden gewogen. Op de plek, waar later de Vischhal is gebouwd, werden bovendien de ankers beproefd. Intusschen bleef de bovenverdieping in gebruik bij de stedelijke schutterij, terwijl verschillende vertrekken werden gebezigd als vergader-en keurzalen door de gilden der schoenmakers, schilders, smeden, metselaars en koekbakkers.

Aan het zuiderfront was een afzonderlijke toegang naar de schouwplaats der ontleedkunde, bij het volk meer bekend onder den naam van snijkamer. Zij behoorde aan het gilde der heelmeesters of chirurgijnen. Hippocrates' kop was boven de deur in steen uitgehouwen en op een der trapdeuren was een menschengeraamte geschilderd met eenige woorden in het Latijn, die vertaald luidden: ‘Hiernaar streven wij allen’. Deze snijkamer lag in het midden van het gebouw boven de schutterswachtzaal onder den koepeltoren. Zij ontving overvloedig licht door verscheidene ramen. In 't midden stond een beweegbare tafel, rondom welke acht amphitheatergewijze getimmerde banken den toeschouwers gelegenheid gaven de experimenten der geleerde heeren te aanschouwen. Vooraan zaten de leden der stedelijke regeering; dan volgden de inspecteurs van het Medisch College, dan de oude geneesheeren en overlieden van het gilde, terwijl hoogerop eerst de oude heelmeesters, en daarachter de jongeren zaten. De achterste banken waren voor de knechten en handlangers, terwijl, voor zoover er plaatsruimte was, het publiek werd toegelaten. Van Barlaeus was een Latijnsch vers op het lijstwerk geschilderd, waarvan ik hier een vertaling geef:

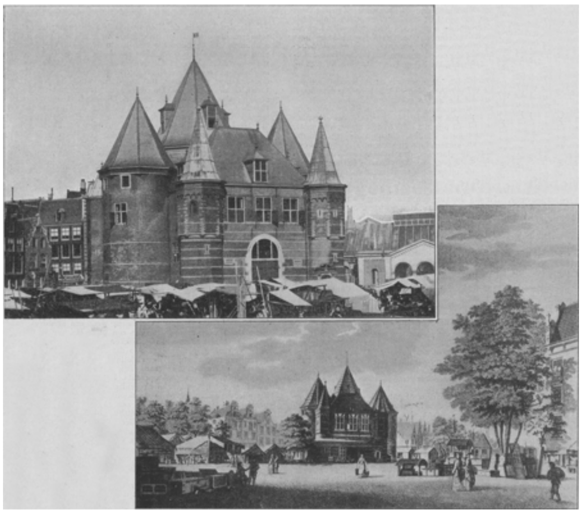

AMSTERDAM - OUD EN NIEUW. Gezicht op de Nieuwmarkt.

‘Boosdoeners, die tijdens hun leven schade aanrichtten, brengen voordeel aan bij hun sterven. Juist hun dood strekt anderen tot heil. Hun ingewanden leeren, ook al spreken zij

niet; en zij, die huns ondanks ontijdig gestorven zijn, behoeden ons voor een dood als den hunnen. Het voorhoofd, de vingers, de spieren, de tong, het hoofd, het hart, de longen, de hersenen, de beenderen, de handen strekken u, o levenden, tot onderrichting. En gij, toeschouwers, terwijl gij dit alles voorbijgaat, laat het u een les zijn en onthoudt, dat de Godheid Zich openbaart tot in het geringste deeltje van uw lichaam.’

De eerste, die hier in den zin van Barlaeus tot leering der menschheid moest strekken was de beruchte dief Zuster Luit, die in 1550 ter tafel werd gebracht en gestroopt. Zijn huid werd gelooid en is langen tijd als een afschrikwekkend symbool aan de leergrage bezoekers vertoond geworden. Beroemde mannen als Maarten Jansz. Coster, Sebastiaan Egbertszoon, Nicolaas Tulp en Frederik Ruysch, hebben in deze kamer hun arbeid verricht, ten aanschouwe der officieele personages en der medische studenten.

Van den laatste werd het wapenschild tegen het gewelf der schouwplaats geschilderd; de drie eersten waren zoo gezien, dat zij tot het burgemeestersambt werden verheven.

Wellicht is de ligging van het ontleedkundig laboratorium oorzaak geweest, dat tegen de St.-Antoniuspoort ook het schavot werd opgericht, als er scherp recht moest worden gedaan. De stellage stond dan tegen den muur, aan de zijde van den Kloveniersburgwal, zoodat er een groote menigte het gezicht had op de ontzagwekkende handelingen van den beul en zijn knechten. Hier liet men de booswichten 'door een hennepen vensterken in het lage waterland kijken'; hier werd onthoofd, geradbraakt en verminkt; hier werden lichtere misdaden gestraft met te pronk stelling op de kaak; hier werd gegeeseld en gebrandmerkt, of, zooals het volk zei, kreeg men 'een roffel met een tik'. De laatste, aan wien op de Nieuwmarkt het rechterlijk doodvonnis werd voltrokken, was Hein Kemper, die in Watergraafsmeer een gansche boerenfamilie had uitgemoord. Ook nadat het schavot was opgeborgen, is de snijkamer nog lang te bezichtigen geweest; de meeste bezoekers kwamen vooral in de kermisweken en beschouwden de kamer als een vermakelijkheid, zooals men nu nog Artis, Panopticum of Panorama bezoekt.

Een traditie wilde, dat de heeren en mevrouwen verplicht waren, aan de knechten en meiden op den dag, dat er gerecht werd, vrijaf te geven. Hiervan maakten de dienende geesten altijd een zeer ruim gebruik, al was het zeker, dat ze niet allen naar de Nieuwmarkt gingen. Velen vonden het beulswerk te griezelig om aan te zien en maakten liever een wandeling of zaten in de herbergen. Als ze terugkwamen en rekenschap moesten geven van hun tijd, dan heette het natuurlijk, dat zij ter Nieuwmarkt waren geweest. Nog altijd is er een Amsterdamsch gezegde, waarmede men iemand, van wien men vermoedt, dat hij een leugen heeft verteld, vraagt: 'Durf je daar "schavotje" op te zeggen?'

De Waag is wat het benedenterrein betreft tot in het midden der vorige eeuw aan kooplieden en marktwinkeliers verhuurd geweest. Later werd zij de hoofdwacht van de brandweer en thans is zij ingericht tot gemeentelijk archiefgebouw. Het meer dan 400 jaar oude metselwerk is zoo hecht en sterk, dat het gemakkelijk nog vier eeuwen mee kan.

De wroeging van den kaperkapitein, door Jenny. (*Vervolg en slot.*)

Ja, ik begreep dat het geluid veroorzaakt werd door het bloed van Wovermann, dat nog steeds uit zijn wonde vloeide. Het getik werd onuitstaanbaar. Radeloos daalde ik in mijn hut af, die vol bloed was. Had die oude man dan nog zooveel bloed? Daar moest een eind aan gemaakt! Ik lichtte Wovermann op, zette hem overeind tegen mij aan en stak mijn arm door den zijnen. Ik ben altijd sterk geweest en de waanzin, die mij toen aangreep, maakte mij nog honderdmaal sterker. Ik trok hem met mij mee de ladder op, en, eenmaal op het dek zijnde, zette ik hem tegen de verschansing op de meest natuurlijke wijze. Ik zag Martinez naar ons kijken en lachen. Hij dacht zeker, dat wij dronken waren! Alsof er niets gebeurd was, begon ik tegen Wovermann te spreken en allerlei gebaren te maken, terwijl ik tevens het oogenblik bespiedde, waarop Martinez niet op ons letten zou.

Collectie Brunswijk.
JAN STEEN. HET HUWELIJKSCONTRACT.

Plotseling kwam er een windvlaag; Martinez wendde zijn blik naar den horizon, ik nam Wovermann in mijn sterke armen en wierp hem over boord.

Hij plonste in het water neer, ik sloot de oogen, bevrijd eindelijk van den angst zijner tegenwoordigheid; toen ik ze weer opende, zag ik den Hollander vlak bij ons schip: een golfslag had hem hierheen gevoerd. Hij stond bijna recht overeind en keek mij aan met een trots, die mij toornig maakte. Ik zocht

naar iets, om hem in 't gezicht te werpen, toen hij in de diepte zonk en verdween.

Martinez had niets gezien. Ik gaf er mij de verzekering van, door naar hem toe te gaan. Hij scheen bekommerd, doch stellig dacht hij niet aan den Hollander.

'Kapitein,' zei hij, zijnen arm naar het Westen uitstrekkende, ziet gij die zwarte streep, die daar te voorschijn komt? Ik geloof, dat het de voorbode is van een geduchten storm en de *Barrocca* er van langs zal krijgen.'

Ik keek bezorgd naar den horizon en vond de vrees van den matroos niet overdreven: ik nam mijn hoorn en blies driemaal.

Langzaam werd de manschap wakker. Een luitenant verscheen door de deur zijner hut; ik gaf bevel alle zeilen in te haken, behalve het fokkezeil. - Nauwelijks was het order uitgevoerd, of de storm brak los. Een zware regen viel dicht als een gordijn naar beneden en werd nu en dan door hevige windvlagen weggezweept. De golven werkten al sterker en sterker tot opeens een baar, als een berg zoo groot, over het dek sloeg, onmiddellijk door vele andere gevolgd. Gelukkig beantwoordde de *Barrocca* trouw aan de faam een der beste Portugeesche schepen te zijn. Wel kraakte de kiel, wel bogen de masten, wel piepte het want, doch zonder letsel weerstond zij den ganschen nacht de woede van den orkaan. Eerst tegen den morgen bedaarde het weer en kon de vermoeide manschap zich wat rust gaan gunnen. Ik zelf strekte mijn afgematte ledematen uit op een hoop touwwerk, om te gaan slapen, doch tevergeefs! De wroeging bleek sterker dan de vermoeienis en hield mij wakend, tegen mijn wil.

Van nu af bracht niets meer stoornis in onze reis. Kwam nog somwijlen de herinnering aan den Hollander mij verontrusten, dan greep ik mijn schrijfcassette om de diamanten te bewonderen en in het beschouwen van hun glans de stem des gewetens te smoren.

Wij zeilden voorspoedig de Kaap de Goede Hoop om. Na zes-en-zestig dagen op zee doorgebracht te hebben kregen wij de Kanarische eilanden in het gezicht, en ik verheugde mij bij de gedachte, nu weldra in mijn vaderland te zijn. In de haven van Santa Cruz ankerden wij eenige dagen, om ons te voorzien van versch drinkwater en levensmiddelen, waaraan de bemanning groote behoefte had, en op een Zondag gingen wij onder zeil met gunstigen zuidenwind.

Twee nachten na ons vertrek, toen een ondraaglijke warmte mij verhinderde in mijn hut te slapen, stond ik op, om mij op het dek neer te leggen en van het koeltje te genieten, dat over het schip woei. Op het achterdek gekomen zag ik, dat alles sliep, een oogenblik vreesde ik, dat ook de stuurman was ingedommeld en ik keek naar het roer... Wat ik toen ontwaarde was zoo verschrikkelijk, dat mijn bloed in de aderen stolde.

De Hollander stond aan het stuurrad.

Ja, hij was het, duidelijk onderscheidde ik zijn gestalte, zooals die geweest was in den nacht, waarin ik hem doodde! Hij nam de plaats aan het roer in, in plaats van Manhoël Carcès, die daar had moeten zijn. En toch wist ik goed, dat ik Wovermann had gedood!

Waarom stond hij dan nu daar?

Als iemand op het vasteland sterft, begraaft men hem; overlijdt iemand op zee, dan werpt men zijn lijk overboord en nooit ziet men hem terug. Een gestorven mensch ziet men nooit terug, nooit, nooit...

En toch, ik zag den Hollander, dien ik zelf had gedood, en hij hield het stuurrad vast in plaats van Manhoël Carcès!

Drommels, als ik na een goede vangst feest gevierd en wat veel gedronken had, zou ik kunnen gelooven aan een zinsbegoocheling!... Maar vannacht heb ik niets gedronken! Ik drink overigens bijna nooit meer.

Indien ik nauwkeurig zeggen moest, hoe lang ik den ouden Wovermann bleef aanstaren, zou ik het niet kunnen. Eindelijk nam ik mijn dolk uit mijn gordel, spande al mijn wilskracht in en wierp mij als dol op hem.

Toen ik weer tot kennis kwam, was het dag en Manhoël Carcès stond aan het roer.

Ik ondervroeg hem; hij keek mij zoo verbaasd aan, toen ik weten wilde, wie hem vannacht in het eerste uur zijner wacht vervangen had, dat ik niet meer twijfelde, of ik was ter prooi geweest aan een nachtmerrie.

Toch deed mijn hoofd mij vreeselijk pijn; stellig was ik in dat oogenblik van hallucinatie tegen een mast aangebonsd en toen op het dek neergestort.

3 September. - Ik heb gedroomd, het kan niet anders. Zonderling is het, hoe onze hersenen gekweld kunnen worden door het bewustzijn een slechte daad te hebben begaan! Bah! het zijn maar ideeën. Het geweten, de wroeging zijn slechts hersenschimmen, die op niets berusten..

Ik heb den Hollander gedood, om hem zijn diamanten te ontnemen. Wat zou dat nu? Ik ben de slimste, de sterkste geweest: de buit komt mij dus toe. Dat is zoo klaar als de dag en daarover valt verder niet te twisten...

4 September. - Ik ben mijzelf niet meer! Ik zweer, dat ik gisteren niets heb gebruikt, om zeker te zijn van mij zelven, om waarheid te bekomen; welnu, ik heb gezien, ik ben overtuigd.

Op hetzelfde uur in den nacht als de vorige maal ben ik naar het achterdek gegaan, en dáár, vlak voor mij, heb ik den Hollander weer aan het stuurrad gezien. Hij zag er strenger uit dan den vorigen keer en ik durfde hem dus niet beleedigen Een oogenblik zelfs dacht ik, dat hij drie stappen naar mij toe deed. Dat bracht mij zoodanig in de war, dat ik verschrikt wegvluchtte in mijn hut, waar ik mij opsloot. Den geheelen nacht smaakte ik geen oogenblik rust, doch bij het aanbreken van den dag kreeg ik al mijn koelbloedigheid terug.

Het was ontwijfelbaar, dat de ziel van Wovermann de boot bezocht; doch als ik maar eenmaal het schip verlaten had, zou ik mij niet meer over hem behoeven te verontrusten.

7 September. - Om vijf uur tegen den avond duidde de matroos, die de wacht hield, aan, dat hij land zag. Dat land is de kust van mijn dierbaar vaderland.

Heel de bemanning is blijde als ik. Ik heb bevel gegeven gedurende den nacht te laveeren, om bij het krieken van den dag den Taag binnen te zeilen. Ik was dien nacht zoo gelukkig, dat ik mijn hut niet verliet; maar des morgens, toen ik, op het dek komende, mijn eerste blik naar de kust richtte, zag ik niets... niets... dan water en lucht... Ik ondervroeg Castrero, mijn luitenant:

‘Drommels' welken koers hebben wij vannacht genomen?’

‘Ik moet bekennen, kapitein,’ antwoordde hij mij met zijn gewone beleefdheid, ‘dat, indien u er mij niet van gesproken had, ik uit eerbied wel nagelaten zou hebben, u omtrent dit punt te ondervragen; maar wij, nòch de officieren, nòch de bemanning begrijpen, waarom gij, in plaats van te laveeren, zooals eerst uw order luidde, den heelen nacht het roer hebt willen besturen en met volle zeilen naar het noorden gestevend zijt.’

Bij het hooren dezer woorden werd ik door een onuitsprekelijken angst aangegrepen: mijn tanden klapperden en ik keerde den luitenant den rug toe, om hem niet te laten zien, in welken toestand ik mij bevond. Doch na enkele oogenblikken keerde ik tot hem terug, en hem bij den arm grijpende, riep ik uit:

‘Gij zijt een eerlijk man, Castrero, kunt gij mij bevestigen, dat gij mij vannacht aan het stuurrad hebt gezien?’.

Aan de verwondering, waarmee hij deze vraag aanhoorde, zag ik, dat hij de waarheid had gesproken.

In den loop van den dag, nadat ik onmiddellijk van richting had laten veranderen, om naar het zuiden te varen, ondervroeg ik nog op slinksche wijze twee of drie matrozen, die mij eveneens verzekerden, mij het grootste deel van den nacht aan het roer gezien te hebben.

Al die lieden waren krankzinnig, dat stond bij mij vast. Ik nam eenige andere mannen in verhoor, zóó, dat zij geen achterdocht konden koesteren; geen enkel dezer onnoozelen gaf er zich rekenschap van, dat de Hollander hun plaats betrok, tijdens hun nachtelijk wachtuur. Misschien schaamden zij zich te bekennen wat hun overkwam; wellicht ook hadden zij onder elkaar afgesproken, mij te doen gelooven, dat ik 't verstand verloren had.

15 September. - Elken nacht, elken dag herhaalt zich hetzelfde. 's Nachts gaan wij onveranderlijk naar het noorden, des daags laat ik de boot naar het zuiden koers zetten; maar de wind is bijna altijd tegenstrijdig, en wij zijn in noordelijke richting veel vooruit, zóó zelfs, dat wij vandaag nabij Belle-Isle zijn, dat Fransch grondgebied is.

16 September. - Een ernstig feit is vandaag voorgevallen: mijn eerste-stuurman, Sandoval, een goed officier, komt 's morgens naar mij toe en zegt mij in eerbiedige houding:

‘Heer commandant, ik ben door de officieren en de bemanning afgevaardigd, u te vragen, waar wij zullen ontschepen. Wij zijn de monding van den Taag reeds ver voorbij en wij begrijpen niet, waar gij heen wilt.’

Wanneer men zich in een dergelijken benarden toestand bevindt, is het maar het beste toornig te worden. Ik verhief dan ook mijn stem en ik schold den officier en hen, die hem gezonden hadden, voor onbeschaamden.

Sandoval antwoordde niets op deze beleediging en ging terug naar de bemanning en officieren, die allen bij elkaar stonden en zijn terugkomst schenen af te wachten, om een besluit te nemen. Dat geleek naar muiterij. Ik klom het halfdek op, greep mijn spreekhoorn en riep:

‘De eerste, officier of matroos, die zich nog een aanmerking zal durven veroorloven op het gedrag van zijn commandant, zal onmiddellijk in boeien geklonken worden. En nu, allen op uw post!’

De gewoonte van gehoorzamen en de eerbied, dien mijn mannen voor mij koesterden, waren zoo groot, dat zij mijn bevel volbrachten zonder één enkel woord tegen te spreken.

18 September. - Thans ben ik alleen! geheel alleen op de *Barrocca*. Ik heb het schip doorzocht vanaf het topje van den mast tot onder in het ruim. Er is niemand aan boord dan ik. De schelmen hebben van mijn slaap en van de nabijheid van land gebruik gemaakt, om de sloepen te bemeesteren en mij te verlaten. Zij lieten levensmiddelen en een flinke hoeveelheid drinkwater voor mij achter.

19 September. - Wat een verschrikkelijken nacht heb ik doorgebracht! Op mijn beurt heb ik getracht Port-Louis binnen te stevenen, dat niet ver af was van de plaats, waar ik mij bevond, en ik had mijn zeilen en mijn roer dan ook goed geregeld, doch ik rekende buiten den Hollander.

Toen de maan was opgekomen, verliet ik even het halfdek, om een touw, dat verward geraakt was, los te maken; toen ik aan het stuurrad terugkwam, had Wovermann mijn plaats ingenomen.

Zijn gelaat straalde van woeste vreugde; zijn oogen schoten vlammen. Hij sprak geen woord, doch met zijn hand wees hij

mij zekere punten in het mast- en zeilwerk aan en ik begreep al zijn bevelen, die ik ten uitvoer bracht, gedreven door een geheimzinnige en onweerstaanbare macht.

En de *Barrocca* hernam haar koers naar het Noorden.

Toen alle zeilen geheschen waren, viel ik neer aan den voet van den grooten mast, en, met het hoofd in de handen, om den Hollander niet te zien, beproefde ik na te denken.

Wat zou er van mij worden, indien ik dit vervloekte schip niet kon verlaten, dat, met mij alleen aan boord, was prijsgegeven aan de willekeur van wind en golven? Als ik maar een ander vaartuig ontmoette, dan zou ik de vlag halfstok hijschen en een noodschot lossen, om hulp in te roepen.

20-21-22-23 September. - Vier dagen van hevigen storm! De *Barrocca* vliegt met duizelingwekkende snelheid voort en volgens mijn meening zijn wij de laatste kusten van Engeland reeds lang voorbij. Nu ben ik verloren! Toch hecht ik aan het leven; ik ben jong en sterk en een gelukkige toekomst is nog voor mij weggelegd... Sterven! Moet ik dan sterven?

Ik was zoodanig aangegrepen door de gedachte, weldra te moeten sterven, dat ik vannacht Wovermann heb durven ondervragen.

‘Zie, Hollander, waartoe gij mij gebracht hebt,’ zei ik hem met bevende stem. ‘Wat hebt gij met mij voor? Als gij mijn dood verlangt, spreek, en ik werp mij oogenblikkelijk in de golven, om niet langer meer die altijddurende foltering te ondergaan.’

De Hollander bewoog de lippen niet en toch weerklonk een stem, die mij koud deed worden tot in het merg mijner beenderen:

‘Ga de diamanten halen!’

Ik gehoorzaamde sidderend. Ik ging naar mijn hut, greep de kostbare cassette en keerde gejaagd terug.

‘Maak open!’ beval de stem weer.

Ik opende de doos en de diamanten schitterden mij tegen.

‘Werp in zee,’ gebood de stem.

Een oogenblik aarzelde ik en wilde vluchten, toen verliet de Hollander het roer en greep mij bij den arm. Zijn hand brandde als vuur door mijn kleederen heen. - En hij dwong mij mijn schat in de golven te werpen. - Wat er verder gebeurde, weet ik niet, bezwijmd viel ik op het dek neer.

24 September. - Ha! nu begrijp ik alles! Nu weet ik, waarom Wovermann mij naar het Noorden heeft geleid en mij noodzaakte de edelsteenen in zee te werpen. Hij voerde mij naar het land der reusachtige diamanten, dat hij kende! Hij had er mij van gesproken en ik wilde het niet gelooven; maar thans heb ik gezien en ik geloof!...

Goede God, hoe schoon! welk een wonderbare pracht! Zie, het is alsof heel in de verte blanke zwanen op de blauwe, koude zee zachtkens komen aanzweven, zij naderen! zij worden grooter en grooter! zij veranderen van gedaante en vorm en nemen geweldige afmetingen aan. Hier zijn het torens, ginder moskeeën, door slanke minarets omkranst, een weinig verder trotsche kasteelen en dat alles gehouwen uit het zuiverste diamant. Het vuur van het noorderlicht wordt er in weerkaatst in duizendvoudige tinten, in goudflikkeringen, die wemelen voor mijn oog; alle kleuren der natuur vertoonen zich voor mijn verbaasde blikken en met ongekenden wellust geniet ik van al die pracht, die mijn is, want ik voel, dat ik koning ben, meester van dit gebied, dat niemand kent! Hoe verder ik voortga, hoe grooter mijn rijkdommen worden. De *Barrocca* baant zich een zegetocht door reusachtige rotsen van de wonderbaarlijkste edelgesteenten. Wat is hierbij vergeleken het fortuin van den grootsten koning der aarde? Nu, ja nu, zou ik heel onzen aardbol kunnen koopen, als ik wilde. Andere werelden zou ik moeten hebben, om slechts het duizendste gedeelte van mijn rijkdom uit te putten!

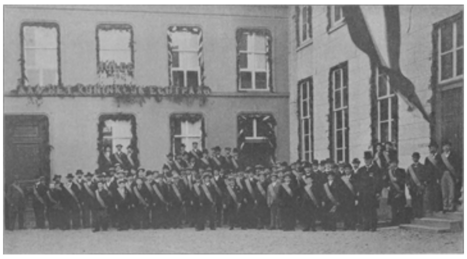

PERSONEEL VAN LUTKIE & CRANENBURG TE 'S-HERTOGENBOSCH,
- Drukkerij der *Katholieke Illustratie,* - opgesteld vóór de werkplaatsen bij den rit van H.M. de Koningin en Z.K.H. den Prins door de St.-Jorisstraat.

3 October 1690. - Ik ben op het einde van mijn tocht, ik ga bezit nemen van mijn rijk. De *Barrocca* is stil blijven liggen te midden van diamanten, die haar aan alle zijden omringen. Waarheen en hoever ik mijn blik ook wend, overal aanschouwen mijn oogen het onvergelijkelijk gesteente. Ik lach somwijlen, als ik aan de kleine, nietige steenen van den Hollander denk. Overigens, Wovermann is niet meer teruggekomen sedert den nacht, waarin hij mij de juweelen in zee liet werpen. - Doch ik blijf maar schrijven en verlies mijn tijd! Dat is gevaarlijk; als men mij mijne rijkdommen eens kwam ontstelen! Voortaan wil ik dag en nacht bij het roer blijven. Zie, het begint te sneeuwen, de witte vlokken weven mij een blank gewaad, dat goed zal staan bij de reinwitte pracht van mijn geliefde diamanten; mijn grove kleederen geleken een donkere vlek op deze reinheid...

Ik wil niet meer in mijn scheepsjournaal schrijven, waartoe zou het dienen?... en het is immers een al te nietige bezigheid voor den rijksten man van het heelal! - Ha, ha!

(*Vrij naar het Fransch.*)

Een bloeiende R.K. Militairen-Vereeniging.

Wie een oogslag werpt op de in dit artikel voorkomende afbeeldingen, kan zich eenig denkbeeld vormen van de onschatbare weldaad, welke een R.K. Militairen-Vereeniging aanbiedt aan de jeugdige militairen, die op een leeftijd zonder ervaring het ouderlijk huis voor een vreemde omgeving vol gevaren moeten verwisselen.

Bijgaande plaatjes, naar photographiën uit het kunstatelier van den heer A. van der Stok te Leiden, geven een kijkje in het gebouw der R.K. Militairen-Vereeniging te Leiden, zooals architect P.J. Perquin, een leerling van Cuijpers, het inrichtte. Het is een waar genot het gebouw dezer Vereeniging, die sinds 1902 koninklijk goedgekeurde statuten en rechtspersoonlijkheid bezit, te bezoeken. Avond aan avond vindt men daar de R.K. soldaten in grooten getale gemoedelijk en kameraadschappelijk bijeen om tusschen onschuldig vermaak en vroolijken kout hun vrijen tijd, veilig tegen alle gevaar en bederf, door te brengen. In de ruime, frissche zaal, die een schoon uitzicht biedt over verschillende straten met levendig verkeer, vindt met ten genoegen der soldaten een splinternieuwe piano, twee flinke biljarts en andere spelen, een boekenkast gevuld met nuttige en onderhoudende

lectuur en illustraties, terwijl dagelijks een achttal nieuwsbladen uit verschillende oorden des lands op de leestafel verschijnen.

Een der bijgaande afbeeldingen (No. 1) geeft den uitstekenden geest, de gemoedelijke, gezellige, vredige vroolijkheid, die binnen de muren van dit R.K. Vereenigingsgebouw heerscht, op teekenende en aantrekkelijke wijze weder. - Een ander tafereeltje (No. 2) vertoont het hoekje van de zaal, dat vooral op de gezonde en immer-grage magen der kazerne-bewoners zijn aantrekkingskracht doet gelden: het buffet, alwaar voor ieder, die een versnapering verlangt, tegen verrassend lagen prijs verschillende artikelen, als bier, limonade, cacao, koffie, sigaren, broodjes enz. zijn te bekomen. - Nog een ander plaatje (No. 3) vertoont een groep leden der vereeniging op het oogenblik, waarop zij, tot besluit der dagelijksche bijeenkomst, gezamenlijk met hunnen directeur voor een schoon bid-altaar hun gebruikelijk avondgebed verrichten.

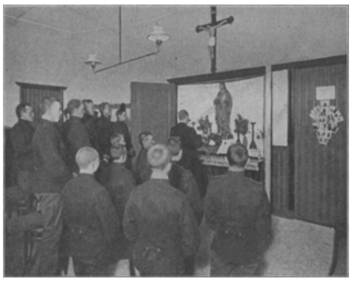

De R.K. Militairen-Vereeniging te Leiden is een der oudste in ons land. Zij werd opgericht in het jaar 1863, weinige jaren nadat door toedoen van den heer Legge, gepensioneerd onderofficier der artillerie te Bergen-op-Zoom, het initiatief tot het oprichten van R.K. Militairen-Vereenigingen was genomen, een initiatief, dat zich spoedig mocht verheugen in officieele Bisschoppelijke goedkeuring, en door Z.H. Paus Pius IX bekroond werd door toevoeging van vele aflaten.

KIEKJES IN DE 'R.K. MILITAIREN-VEREENIGING' TE LEIDEN.

De beeldengroep, waarvan we hiernaast een welgeslaagde afbeelding geven en die in het gebouw der Vereeniging te Leiden in het voorgedeelte der zaal aan den wand een eereplaats inneemt, is afkomstig uit de ateliers der heeren Cuijpers en Stolzenberg te Roermond. Zij stelt voor den H. Martinus, bisschop van Tours, die in 1874 door den toenmaligen bisschop van Haarlem, Mgr. G.P. Wilmer, aan de vereening tot bijzonderen patroon werd toegewezen.

De laatste afbeelding is die eener Lourdes-grot. Zij verheft zich op de binnenplaats. Hoe hebben de heeren Speet en Van Velzen, bloemisten te Leiden, hier met den architect saamgewerkt om de echte grot met haar verheven beeld waarlijk smaakvol na te bootsen! Daar hier het hemellicht ruimschoots invalt en er allerlei bloemen tusschen het rotswerk prijken, trekt menigeen uit de zaal naar de prachtige serre, die op de rots uitzicht geeft, om op een der banken in dit kleine lustoord de zoete avondstonden voor een deel door te brengen.

Den hoogen bloei, waarin zich de Leidsche R.K. Militairen-Vereeniging mag verheugen, dankt zij, behalve aan de onvermoeide toewijding van haar bestuurders, vooral aan de milde bijdragen van Leiden's katholieken, die daardoor blijk geven het onberekenbaar nut van dergelijke instelling te doorschouwen.

Moge de heilzame invloed, die van de R.K. Militairen-Vereeniging uitgaat, ook immer begrepen en gewaardeerd worden door de militairen zelf en vooral te baat genomen worden door de ouders, die zich van veel kommer kunnen ontladen en zich veel verdriet kunnen besparen door toe te zien en te bewerken, dat hunne dienstplichtige zonen ijverige leden worden eener R.K. Militairen-Vereeniging.

KIEKJES IN DE 'R.K. MILITAIREN-VEREENIGING' TE LEIDEN.

[Nummer 39]

Uit de Hofstad,
door
L.J.J. Hageraats, Pr.

IV.
1813.

Het Nachtegaalspad heeft plaats gemaakt voor de Parkstraat. Of het er nu dichterlijker op geworden is, weet ik niet. De Parkstraat heeft veel moois: de nieuwe Sint Jacob en de schatten van kunst en historie in het magazijn van de wereldberoemde fabriek: Rozenburg, en in het huis van een eersten kunstrechter, die zooveel verzameld heeft, dat hij musea kan vullen, - maar zelf is ze niet mooi. Haar saaie regelmaat symboliseert meer den koekoek dan den nachtegaal. Evenwel heeft zij het geluk een toenemend gezicht te gunnen op het plein 1813 en omgeving. Waarlijk, op de brug, welke over de Mauritskade ligt, is de aanblik verrukkelijk; een der vele schoone punten van dehofstad. De villa's aan het water - straks zal men er hier schatten voor over hebben om bij het water te wonen - aan weerskanten, de dichte laan vóór u, en rechts boven de huizen de Willemskerk, spelend met zonlicht en wolken, bieden een eigenaardig, echt Haagsch gezicht: vereeniging van het stads- met het buitenleven. Ik weet wel, dat ge de gothiek, welke koning Willem II in ons vaderland bracht, niet te kritisch beschouwen moet; maar toch uit de verte leent de Willemskerk wel eenige bekoring aan deze buurt, welke we ook den ridderlijken koning verschuldigd zijn.

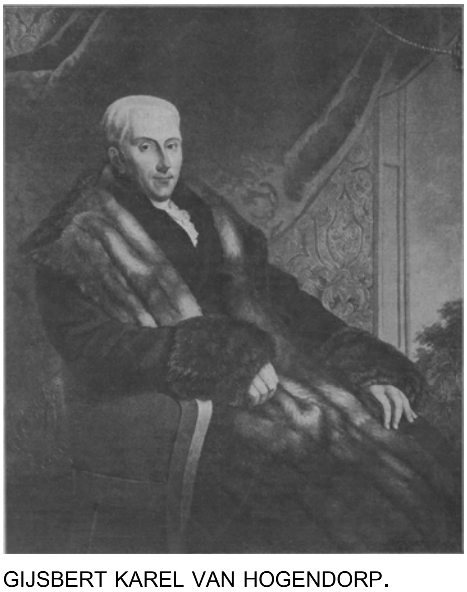

GIJSBERT KAREL VAN HOGENDORP.

''t Is hier lief,' hoor ik u zeggen. 't Is zoo. Verscheidenheid van spijs doet eten. Als ge 't monument bereikt hebt, is 't met het lieve gedaan. Hier is 't majestueus. Men heeft 't wel eens *lugubre* genoemd. Die veroordeeling onderschrijf ik niet gaarne. Het plein 1813 is en blijft eenig. Weêr villa's met bloemen, wegschuilend achter het geboomte; vier lanen, toegang gevend tot straten, zeer verscheiden van karakter, maar toch alle behoorend tot de city en in het midden de ovale ruimte met het gedenkteeken van Nederlands onafhankelijkheid.

Dat gedenkteeken moet spreken tot het verste nageslacht van de heerlijkste bladzijden uit Nederlands geschiedenis: het jaar 1813. - Eensgezindheid en vaderlandsliefde, ontvonkt en geleid door geniale en geestdriftige mannen, heeft den dwingeland verdreven, het vrije volksbestaan hersteld, en Oranje op den troon gebracht als het middelpunt der nationale eenheid en de waarborg der vrijheid. In 1863 moest Nederland feestvieren, feestvieren zonder eenigen wanklank, en goed was de gedachte een gedenkteeken op te richten, dat met de gedenknaald aan het Scheveningsche strand luid zou verkondigen: 'God redde Nederland.' - Op

17 November 1863 werd de eerste steen gelegd door Z.M. koning Willem III. Koninklijke praal en volksgeestdrift, militair vertoon en schoone kunsten wedijverden in het Haagsche Willemspark. F. Dunkler voerde zijn met hem en door hem beroemde kapel aan. Prof. J.J. van Oosterzee hield de feestrede. Er werd een feest-cantate uitgevoerd: woorden van Withuijs, muziek van Lubeck. Kenners prijzen de cantate als een meesterstuk van toonkunst. Jammer, dat ze nooit meer wordt uitgevoerd. De tekst maakt wel geen aanspraak op hooge vlucht, die 'de zon in 't brandend aanschijn rent', maar toch mag zich Nederland gelukwenschen met deze veelzeggende, frissche en feestelijk gestemde poëzie. Hoor slechts dit echt Hollandsche koor:

In Neêrland past geen slavernij. Hoezee!
't Moet vrij zijn! Eeuwenher was 't vrij. Hoezee!
Naar vrijheid ging Civilis 't voor,
En later baande Oranje 't spoor.
   Vivat Oranje! Hoezee!

Met Spanjes leger streed om haar, Hoezee!
De moed der Oudren tachtig jaar. Hoezee!
Haar zetel in 't Gemeenebest
Was in Oranjes bloed gevest.
   Vivat Oranje! Hoezee!

Toen, met Condé, voor Amsterdam, Hoezee!
De fiere Leliekoning kwam, Hoezee!
Heeft zij haar hoed niet afgezet;
Maar Derde Willem 't Land gered.
   Vivat Oranje! Hoezee!

Omheint haar nieuwe tuin een troon; Hoezee!
Wij danken 't Vijfden Willems Zoon. Hoezee!
Dáár bragt haar Willem de Eerste weêr,
Met naam en welvaart, vlag en eer!
   Vivat Oranje! Hoezee!

Oranje en Neêrlands Volk zijn één. Hoezee!
Gods heil den Nabuur; groot en kleen! Hoezee!
Maar - 't heilig erf der Oudren vrij
Dat wil Oranje, en willen wij.
   Vivat Oranje! Hoezee!

Vooral werd dien dag den Allerhoogste vurig dank gebracht voor Nederlands redding en Nederlands bloei.

Nu zou dan 't monument komen. Het lied van den dichter had over den eersten steen gegolfd:

Stad des konings! Pronk der steden!
Toon in marmer wat zij deden!
   Sta bij uw paleizenpraal -
Schittrend blijke 't bloeijend heden -
   De Eerste Willem in metaal!

Dat *komen* ging echter zoo vlot niet. Plannen werden ingeleverd en een strijd begon, die heel wat pennen in beweging heeft gebracht. Zelfs de groote Bosboom mengde zich erin. Zijn aanteekening geeft, hoe kort dan ook, een goeden kijk op de quaestie:

‘Ons verzet tegen het doorvoeren van het plan-Cuypers was evenmin tegen zijn persoon of tegen zijn talent gericht, als onze voorkeur aan het plan der anderen werd geschonken om hunnentwille. Alleen dit beginsel was overwegend: ‘Geen middeleeuwsch monument! Plaats dat op het Binnenhof, als het Graaf Willem, Roomsch-koning, zou gelden, maar zet geen Gijsbert Karel van Hogendorp c.s. in Gothische nissen. Hun voegt een monument in den stijl, die tijdens hun optreden de meest gebruikelijke was, (al geschiedde dat dan ook op onvolmaakte wijze) en die stijl was het uitgangspunt van het ontwerp *Eben-Hdëzer*. Het laatste, ontworpen door J. Ph. Koelman en W.C. van der Waeijen Pieterszen, werd ten slotte, zij het met eenige wijziging, uitgevoerd.

Op 17 November 1869 werd het monument onthuld door Prins Frederik. Z.K.H. sprak bij die gelegenheid een warm woord. De burgemeester van de residentie, Jhr. Mr. F.E.A. Gevers Deynoot, nam de overdracht aan de gemeente aan, en ‘het laatste woord’ werd gesproken wederom door Prof. J.J. van Oosterzee.

Daar staat dan het gedenkteeken, ‘een hulde van 's volks dankbaarheid.’ Het is gebouwd in lichtgele Bollendörfer hardsteen en versierd op de noord- en zuidzijden met twee bas-reliefs van Th. C. Simons, in die steen gehakt door Veneman: het eerste voorstellende de aankomst van den Prins van Oranje op het strand te Scheveningen, 30 November 1813; het ander het openlijk dragen der oranje-kokarde, het uitsteken van de oranjevlag te 's-Gravenhage en het terugtrekken der Fransche krijgsmacht. Boven elk bas-relief is geplaatst een zittend beeld, voorstellende het een den *Godsdienst*, het ander de *Geschiedenis*, beide naar het model van J. Jaquet, door Van Kempen te Voorschoten uitgevoerd. Op de voorzijde van het monument vertoont zich het beeld van Willem I, als souverein vorst het koningschap over de toenmalige Nederlandsche gewesten aanvaardende, voorgesteld op het oogenblik van het zweren van den eed van getrouwheid aan de Grondwet. Aan de achterzijde is het driemanschap, de Graven G.K. van Hogendorp en van Limburg Stirum met den Baron Van der Duijn van Maasdam voorgesteld als zich met en jegens elkander verbindende voor de herstelling van Nederlands onafhankelijkheid onder Oranje. De bovengroep verbeeldt het hersteld Nederland in de gedaante eener krachtige vrouw, die met forschen arm het vaandel van Oranje in den grond plant; nu de banden van vreemde overheersching, als verbroken voor haar liggen, herrijst de volksmoed, voorgesteld in de gedaante van een zich oprichtenden leeuw, in wiens houding en blikken de gedachte te lezen staat, dat, wie een hernieuwde aanranding zijner vrijheid mocht willen ondernemen, met hem zou hebben te rekenen. Rondom het bovenvak van het gesteente staan de wapens der toenmalige acht provinciën met dat van Oranje in éénen snoer verbonden.

Wij hebben deze beschrijving ontleend aan de overdrachts-oorkonde en beschrijving, onderteekend door Prins Frederik der Nederlanden, 1869. De gemeente heeft nog in den laatsten tijd blijk gegeven van haar piëteit voor dit monument, door het met plant en bloem te omgeven. Nu een bloempje mocht er wel bij! Of ze geheel tot haar recht komen bij dat gevaarte, is een andere vraag. Wij hoorden reeds Bosboom spreken van ‘de onvolmaakte wijze’ en de kunstrechter Johann Gram schrijft:

‘Al verheft de Nederlandsche maagd ook nog zoo fier onze driekleur hoog in de lucht, al is de beteekenis van het gedenkteeken ook nog zoo gewichtig - zijn kunstwaarde zal weinigen in geestdrift brengen. Dit monument van 1813, om 't welk bijna even fel gestreden is als om de losmaking van de Fransche overheersching zelve, neemt het middelpunt van het Plein in en is reeds van het begin der Parkstraat uit te zien. Doch evenals zoo menig pièce de milieu boven de kracht van den maker bleek te gaan, schijnt ook dit nationaal gedenkteeken, door een vreemdeling tot stand gebracht, te boeten voor al de twist en tweedracht, die er om het monument heeft plaats gehad... De figuren door een paar onbeteekenende Belgische beeldhouwers geboetseerd, bezitten noch adel van vorm, noch sterk sprekend

karakter. Alléén de vinding van het geheel, de gedachte van het monument, door Johan Philip Koelman ontworpen, wekt bewondering.'

De voorstelling van het driemanschap werd wel eens geestig gequalificeerd door het bekende: 'Wij gaan nog niet naar huis.' Beter dan die groep onzen lezers voor te stellen, geven wij het portret van den grootste der drie:

Gijsbert Karel van Hogendorp.

Wij danken het de edelmoedigheid van Mr. H. Graaf van Hogendorp, den waardigen kleinzoon van den beroemden grootvader, dat de *Katholieke Illustratie* een reproductie mag geven van het beste portret, dat er van Gijsbert Karel bestaat. Mocht er nu ook in woorden een beeld worden geteekend van den grooten man! Maar onmogelijk. Zoo'n grootheid te omvademen is boven onze krachten. Daarom slechts enkele krassen.

Wij lezen in Nuyens: *Algemeene Geschiedenis des Nederlandschen Volks*, deel 20: 'Gijsbert Karel van Hogendorp werd den 27^{en} October 1762 te Rotterdam geboren. Zijn vader behoorde tot een der regenten-familiën van die stad, zijn moeder was een dochter van den staatsman en dichter Onno Zwier van Haren. De vader ging naar Oost-Indië om zijn geschokt fortuin te herstellen. Gijsbert Karel kwam, op aanbeveling der Prinses van Oranje, gemalin van Willem V, op de Kadettenschool te Berlijn, waar hij tot officier zou worden gevormd. In het jaar 1781 werd hij vaandrig bij de Stadhouderlijke Garde. In 1783 deed hij een reis naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, waar hij kennis maakte met Generaal Washington. In zijn land teruggekeerd, promoveerde hij in 1786 als meester in de Rechten en verliet hij den militairen dienst. Hij was een ijverig Prinsgezinde en stelde zijn talenten ter beschikking van den Stadhouder, meer nog van diens gemalin. Hij speelde dan ook bij de herstelling van het stadhouderlijk gezag een rol boven zijn leeftijd, niet boven zijn begaafdheden. Hogendorp's eerzucht was om éénmaal een groote politieke rol in Holland te vervullen. Het herstel van Prins Willem V in zijn waardigheden, bood hem de gelegenheid aan, om althans de eerste sporten te beklimmen, die hem de vurig begeerde hoogte konden doen bereiken. Hij werd Pensionaris van Rotterdam en kon in die betrekking zitting hebben in de Staten-Vergadering van Holland. Het ambt van Raadspensionaris bleef buiten zijn bereik, want dit werd bekleed door Van de Spiegel. De omwenteling van 1795 vernielde alle vooruitzichten van Van Hogendorp. Deze werd nu hoofd van een aanzienlijk Amsterdamsch handelshuis, in de plaats zijner schoonmoeder. In 1809 deed hij dit over aan een zijner broeders en ging als ambteloos burger in Den Haag leven. Hier legde hij zich met grooten ijver toe op de Studiën, welke den staatsman vormen voor zijn gewichtige veelomvattende taak; hier wachtte hij den omkeer in Europa, welke misschien zijn vaderland van de Fransche overheersching zou kunnen bevrijden, af.'

Van der Duijn van Maasdam, die hem meer dan iemand anders kon kennen en waardeeren, schrijft:

'De Graaf van Hogendorp, met een uitgebreid en helder verstand, met verschillende kundigheden begaafd, maar vooral ervaren in staathuishoudkunde en in alles wat regeeringszaken betreft, paart bij al deze kostbare hoedanigheden, de nog meer zeldzame van een edel en moedig hart.' Hij noemt ook zijn gebreken op: een zeer despotiek karakter en zeer heerschzuchtigen geest en - wat niet veel voorkomt bij ware grootheid - pedanterie. Zijn pedanterie en somtijds trotsche manieren verminderden zijn populariteit en werkten volgens genoemden schrijver mede 'om den eersten grond te leggen tot zijn oneenigheid met den koning der Nederlanden.' - Dat neemt niet weg, dat de koning beter had gedaan zich naar het oordeel van Hogendorp en diens vrien-

den te voegen, en de ondankbaarheid ons hinderlijk aandoet, waarmee de vorst den man bejegende, aan wien hij zijn kroon, en Nederland zijn herstelling dankte.

Hogendorp leefde in een veelbewogen tijd, en zijn eigen loopbaan was vol van de grootste afwisselingen. Met dat alles heeft die reuzengeest zijn voordeel gedaan. In eigen oogen was hij nooit oud genoeg om te leeren, en 't moet erkend, dat hij afstand deed van lang gekoesterde gevoelens, zoo spoedig hij inzag, dat ze niet strookten met het waarachtig belang van het vaderland. Zoo ging het met zijn gehechtheid aan de oude oligarchische denkbeelden der republiek en de gereformeerde Staatskerk. Zijn staatkundig stelsel was niet spoedig gevormd. Het werd het resultaat van zijn genialen blik en rijke ervaring, gevoegd bij een niet te verzwakken geestdrift voor zijn vaderland. Wat hij in 1813 deed eischt boekdeelen. Zeker, groote mannen omringden en hielpen hem, maar hij was de uitstekende leider. Zijn standbeelden zijn verdiend en niet minder de dankbaarheid van het Nederlandsche volk, dat in hem den man moet huldigen, die op de puinhoopen van ons volksbestaan het koninkrijk stichtte met Oranje als souverein en met wien voor ons vaderland de nieuwe tijd begon.

Burgemeesters Marie,
door Daniëlla.
(*Vervolg.*)

Het was nacht geworden, een donkere nacht.

In de ziekenkamer schemerde het flauw, het lamplicht was gedempt, zoodat het bed in het duister stond.

Marieke waakte. Een dikke wollen doek omhulde haar hoofd en schouders. Ze had de armen stijf daarin gewikkeld, maar had 't toch koud. Graag had ze wat op en neer geloopen - den langen nacht stilzitten in den wijden leunstoel, ze zag er tegen op. En hij begon pas.

Veel had ze voor den zieke niet te doen, nu en dan het ijs vernieuwen èn wakker blijven... dat zou wel gaan, ofschoon ze zich loom en moe gevoelde, ze had te veel om over te denken. Ze begon met op een gewonen stoel te zitten, als ze moede werd, was de leunstoel goed.

Hoe laat was 't nu?

Onhoorbaar sloop ze naar het tafeltje, waarop de lamp stond en het horloge van den burgemeester op 't standaardje hing.

'Bijna tien uur,' zei ze fluisterend. Zou Jean ook waken? Haar gedachten vlogen uit naar de hut, zij zag hem zitten aan het bed van zijn moeder, zorgvol lettend op 't oude, lieve gelaat, ze zag den grooten, sterken jongen met teedere hand het hoofdkussen rechtschikken, daar zij onrustig was, - een lichte graad van koorts. Voorzichtig hoogde hij het kussen op door er een buis van hem onder te leggen, duwde heel zachtjes een deken van hem tegen haar zijde, als steun... wat kon hij zacht en teeder zijn...

Buiten woei het hard. Met barsche slagen joeg de wind over de eenzame velden en deed de naakte boomkruinen bibberen en zuchten. Soms, als de wilde gezel meedoogenloos ruw door takken en twijgen raasde, de zware boomarmen krakend deed buigen, den taaien stam al zijn vezels en wortels in wanhopigen weerstand

deed spannen, klonk hoog uit de kruinen klagen en huilen, eindigend in een schrillen, snerpenden noodkreet.

Het burgemeestershuis was hecht en stevig, deuren en ramen sloten vast. Het woeden daarbuiten stoorde de wakende niet, die verloren in het halfduister der groote, kille kamer, onbeweeglijk zat en als met klare oogen zag in een klein vertrek, dat warm en licht was door liefde.

Nu werd het een wijle heel stil. Hoog boven echter bruiste een andere wilde jacht van zwarte monsters, elkander nasnellend in het onmetelijk ruim.

Marieke maakte een beweging; had de stilte haar uit haar mijmering gewekt? Ze keek naar buiten. Even rilde ze en stond op om stil naar haar vader te zien, hij ademde zwaar... ze dacht aan den jachtopziener, zou hij nog leven? Brr, wat was het koud! Weer keek ze naar buiten, daar was het effen zwart. Ze ging nog eens zien, hoe laat het was. Nu ze haar gezicht voorover boog, om op het horloge te kijken, scheen het toch erg bleek, witter nog door het dofzwart van den omslagdoek. Ze trok hem steviger om de schouders.

't Was de eerste maal in haar leven, dat ze waakte, burgemeesters Marie. Haar moeder had ze gerustgesteld - 'ze was toch gezond en sterk als een jong paardje', had ze gezegd.

Elf uur.

Er was nu pas één uur om. Elf uur, zoo laat was het... ze zag opeens weer het gezicht van Jean, zooals op den vorigen avond, doodsbleek, verwilderd. 'God!' ze klemde de handen ineen.

't Ruischte buiten en fel kletterde de hagel tegen de ruiten. Het was in de doodsstilte om haar heen ineens een geweld, dat haar 't hooren en zien verging. Ze trilde letterlijk op haar voeten.

De zieke steunde luid. Ze ging vlak naast hem staan, tegen het bed gedrukt.

De bui was hevig, maar kort. Weer werd het stil. Wat was ze toch onrustig, bang haast, ze schaamde zich, ze moest wel van streek zijn. Ze voelde naar den ijszak, die moest vernieuwd worden. Voorzichtig draaide ze de lamp wat op om even licht te hebben. Wat was vader akelig wit... Jean zag ook zoo wit...

Met onzekere hand vernieuwde ze het ijs, draaide snel de lamp weer neer en richtte zich op. 'Weg, weg toch met dat akelig gezicht.' Ze staarde als hulpzoekende rond. 'Neen, niet naar buiten, daar was het zwart, de muren zwart, de lamp, het licht!... Neen, daar was het horloge, dat elf had gewezen.' Ze kneep zich de vingers en meteen zonk ze voor den leunstoel op de knieën en boog het hoofd tot op haar gevouwen handen en smeekte God haar te bevrijden van haar angst.

En die verdween ook. Ze zette zich in den warm-beschuttenden leunstoel en trachtte de mijmering te hervatten, waaruit ze was opgeschrikt, maar dat gelukte haar helaas niet meer. Als booze vijanden kwamen haar telkens nare gedachten bestoken Ze moest opstaan. Hoog richtte zij zich op. 'Wat had ze toch? Was Jean geen oppassend man, voorbeeldig zoon, heldhaftig en sterk - wie dorst hem belagen?...' En als dreigend, hoonend antwoord doemde uit de kamerschemering Jean's bleek, verwilderd gezicht op.

Ze was overspannen. Ze dronk haastig een groot glas water; dat was ijskoud, deed haar goed. Ze draaide de lamp hooger op om meer licht te hebben, 't Was haar een oogenblik geweest of het donker om haar heen begon te leven, tastbaar werd. Maar de zieke bewoog zich onrustig - ze moest het licht weer temperen.

Nu nam ze haar rozenkrans en terwijl de kralen bij 't gebed haar door de vingers gleden, kwamen tranen als lieve troosteressen haar angstig hart verlichten.

Toch, later begon weer het plagen en dreigen der beklemmende gedachten en beelden. Had ze maar de druppels voor zenuwen, die moeder wel eens gebruikte, haar angstig moedertje, dat ze wel eens, ja dikwijls, een beetje uitgelachen en beknord had om haar vreesachtigheid. Maar moeder had ze in haar nachttafel - zij zou wakker schrikken en wat zou ze zeggen, als zij om de druppels vroeg.

Maar toen het twee uur geworden was, kon ze het niet meer uithouden. Ze sloop naar de deur en opende haar zachtjes. Wat kraakte de vloer, ze knetterde letterlijk onder haar. Dat ze nu geen kaars bij de hand had. Moeder sliep op haar kamer. Ze moest een lange gang door en dan een hoek om. Ze ging op de teenen, met buigende knieën, zich vasthoudend aan den muur, de tanden opeen geklemd, zoekend in 't zwarte vóór haar... ze zocht, wat ze niet wilde zien, maar ze voelde het op haar afkomen, het doodsbleeke gezicht van Jean... ze zag het, en daarachter een ander, bebloed, van den jachtopziener. IJskoud werd ze, sloot de oogen, keerde zich om en ging rillend naar de kamer terug, sloot de deur op slot, ging naar het raam, schoof het voorzichtig open en stak het hoofd ver naar buiten.

Het woei niet meer, 't was stil en vredig daalde dichte sneeuw neer, lichte vlokken, die het donker van den nacht braken. Ze leefden en bewogen, wel in stille, geruischlooze eentonigheid, maar het was haar een oogenblik, alsof ze niet meer zoo alleen was. Ze bleef eenige minuten zoo, met den doek van het hoofd weggeslagen, voelende de natte vlokken dalen op heur haar en wangen, ziende naar de dunne, witte laag op t afdak dicht bij haar, die al dikker werd door de vlokken, die er bij kwamen, steeds meer. Het zou gauw een volle laag zijn, een wit laken, een...

Daar was het weer, 't sobere. Ze sloot fluks het raam, hard, ongeduldig, schrikte hevig, toen de zieke haar naam riep. Maar hij was reeds weer rustig, toen ze dicht bij hem stond en zijn hand nam. Lang stond ze zoo, onbeweeglijk, tot ze moede werd. Ze wilde volhouden, maar de angst kwam terug, de onrust krampte in haar arm. Ze maakte zich zachtjes los en zocht weer toevlucht bij haar paternoster: ‘Krans van parelen, waarvan elk een druppel hemelschen balsem schenken kan...’ had pastoor eens gepreekt. Ze was moede in den leunstoel gezonken, maar richtte zich nu op, ze wilde troost afbidden, knielde op den harden grond, boog het hoofd diep - met het stijgen van haar onrust, steeg de vurigheid van haar gebed, ze richtte het hoofd op en hief hoog haar handen, die den krans van groote, gladde, sterke kralen stevig omklemden, sprak de gebeden half luid, met haast, maar elk woord duidelijk en nauwgezet, met de vurige innigheid van een ongeschokt geloof, in haar alleen zijn met den Algoede. Ze bad in haar zielsangst, zooals ze nog nooit gebeden had, dat voelde ze.

Dan, na het gebed, liet ze de handen zinken, kuste het kruis van haar rozenkrans. Ze was kalm geworden, zette zich naast het hoofdeind van het bed en staarde naar den zieke. Een gevoel van groot medelijden vervulde haar. Ze vond zich zelve harteloos, dat ze nu eerst geheel met haar gedachten bij hem was. Arme vader, hij zou lang ziek blijven. Maar ze zou hem goed oppassen en lief tegen hem zijn - ze was zoo dankbaar, dat aan haar moeder en aan haar het ontzettend leed bespaard

gebleven was, dat hij zou heengegaan zijn met woorden van toorn en van drift als laatste herinnering. Hij was nu eenmaal zoo. ‘We moeten elkander verdragen met liefde en geduld,’ had de pastoor dikwijls gezegd. Zijn antwoord was altijd: ‘Ik ben nou eenmaal niet geduldig, daar kan ik niets aan veranderen.’

Misschien zou hij nu... maar, o neen, hij moest beter worden en al veranderde hij niet, ze zou het nu beter en geduldiger verdragen dan vroeger - ze had zulk een angst om hem gehad.

Een uur lang wel had ze rustig bij het bed gezeten. Wat was ze toch kinderachtig angstig geweest. Op de gang had ze een oogenblik gedacht, dat ze gek zou worden van angst... ze huiverde even. Nu was ze echter kalm.

En dat alles was geweest om Jean! Ze moest boos op hem zijn. Als vader het wist, dat zij zoo doodsbang was geweest, ter wille van Jean...

Hè, hoe kwam die gedachte nu bij haar op - het bloed steeg haar naar de wangen. Waar had die zich verscholen en was opeens listig... Neen, zoo had ze misschien, ja, wel eens, meermalen, vroeger, gedacht, maar nu! Ze had gemeend, dat dàt voorbij was, ze was trotsch op Jean èn angstig om hem... Waarom had hij er zoo uitgezien en gezegd: ‘Ik, ongelukkige?’ Waar kwam hij vandaan, wat was hem overkomen, wat had hij gedaan? Had Mathieu haar maar niet vastgehouden, ze zou het hem gevraagd hebben, wat hij gedaan had! Ze zou hem gesmeekt hebben te antwoorden. Wat was hem overkomen? Ze wist niet veel van zijn leven in den laatsten tijd, had er niet naar willen vragen. En gisteren had Mathieu hem maar even gesproken en nog niet alleen. Ze zou vandaag naar hem toegaan, ze moest hem bedanken voor de redding van haar vader, moest vrouw Haekes bezoeken - ze zou hem dan vragen, wat hem overkomen was... maar dan zou hij weten, dat zij 's avonds bij zijn woning geweest was, wat zou hij dan moeten denken, neen dat kon niet. Mathieu moest het hem vragen... Maar hoe moest ze Mathieu uitleggen, wat ze wilde weten? Had ze het zich niet ingebeeld? De woorden had zij gehoord, maar zijn gezicht? En Mathieu had niet geantwoord op haar vraag. Het zou niet gaan. En als hij iets wist of hoorde, zou hij het dan vertellen aan haar, van Jean? Maar wat zou hij dan niet durven vertellen? Hemel, 't was of ze hem misdadig hield, wat warde ze toch, wat tobde ze...

'S-GRAVENHAGE. MONUMENT 1813.

Maar ze bleef tobben, terwijl de tijd langzaam, langzaam kroop. Tweemaal luisterde ze of het horloge niet stilstond, ze wond het nog eens op. Eindelijk begon het te dagen, een grijze, doffe dag. Boven het met een dunne sneeuwlaag bedekte veld

een grauwe hemel, laag hangend, vuil besmeerd en bezoedeld met groezelig zwarte strepen en vlekken; een kille, troostelooze dag lichtte aan. Nu en dan een dicht gewemel van dikke, natte vlokken, vermoeiend om naar te kijken en het uitzicht geheel belemmerend.

Ze mocht vooral niets van haar angst laten blijken, ze wou het ook aan Mathieu vragen, om niets te.... maar wat, wat moest die dan denken?

Waar raad te halen? Maar ze moest immers zwijgen! Had Jean wat met den jachtopziener gehad, had hij gestroopt? Jean gestroopt! Dat kon niet!... maar zijn moeder, ze hadden armoe geleden... o! zij was de schuld, zij, zij... zij had hem uit het huis verdreven, zij was licht geraakt geweest tegen den knecht, die altijd zoo bescheiden was, tegen haar opzag en haar vereerde. Hij had niet dùrven groeten. Neen, dàt niet, die schuld niet, ze was nog zoo jong, die straf zou te zwaar zijn voor een oogenblik van lichtzinnigheid, dat ze lang al had geboet, doordat het haar pijn deed, telkens als hij zonder groet voorbijging, als hij haar blijkbaar meed, als haar vader over hem uitvoer. Ze had hem

gemist. Haar gedachten waren bij hem geweest, veel, met verlangen... Zou ze dat meê op haar geweten hebben?... maar het geldt niet haar, maar hem, den braven, trouwen, werkzamen jongen en zijn moeder, zij zou er van sterven en hij... dat niet, dat niet... ze knelde haar hoofd tusschen haar gewrongen handen. Zij was de schuld... en hij moest weten, dat ze dat wist, ze zou hem smeeken om vergeving, ze zou de rechters smeeken, bidden... maar het was toch nog niet... 't kon ook een ongeluk zijn... maar ze moest naar hem toe, hij mocht weten, dat zij 's avonds aan zijn woning was geweest,... hij had misschien zichzelf beklaagd, dat hij weggejaagd was, toen hij zag, dat zij nog aan hem dacht,... dat was het, dat moest het zijn. En hij had haar vader uit zien rijden en had vrees gekoesterd voor 't jonge paard en had het opgewacht bij den boom en had zijn leven gewaagd voor haar vader, nu hij wist, dat zij op hem nog goed was. Ze perste hare handen tegen haar snel kloppend hart. Ze zou naar hem toegaan, zeggen, dat ze altoos goed op hem geweest was... ach, dat akelige visioen van den bebloeden jachtopziener, God, had de dokter het haar toch niet gezegd. Ze kende hem goed, het was een knappe man, maar streng... buiten had hij gelegen in den kouden nacht, gewond, verlaten... neen, dat kon, dat mocht niet zijn...

Vijf uur. Ze hoorde een stap op de gang, de meid, die haar koffie bracht. Ze wikkelde zich snel bijna het geheele hoofd in den doek, opende even de deur, nam den dampenden kop aan, fluisterde: 'vader is rustig geweest, ga dat aan moeder zeggen,' en sloot weer de deur. Ze dronk haastig een paar slokken, de heete dronk deed haar goed, maar de kop trilde tusschen haar vingers en ze zette hem neer, kon er niet meer van drinken, ze moest wel geheel van streek zijn, alles benauwde haar.

Ze luisterde scherp, in spanning. Er kwamen menschen, zeker om naar burgemeester te vragen, bleven sommigen niet lang?

De dienstmeid bracht haar ontbijt. Ze vroeg, of Mathieu er was. Neen, die was het dorp in, de jachtopziener was dood. Ze sloot weer de even geopende deur, met moeite zette ze het bord met gesneden brood en het glas melk op het tafeltje bij de lamp. Iets er van gebruiken kon ze niet. De lamp kon nu wel uit, het was immers al dag - maar toen ze die uitgedraaid had, was alles eender, dof, donker, akelig, in de groote kamer op den vroegen morgen van den triestigen winterdag. Het was nog geen dag. Maar ze stak de lamp niet meer aan - het zou wel dag worden, ze vreesde dat komende daglicht, het donker verborg haar.

Rijksmuseum, Amsterdam.
DE OVERTOOM, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JACOB VAN RUISDAEL.

Ze was erg moede. Om acht uur kwam Jenneke zeggen, dat Mathieu aankwam. ‘Uw moeder vraagt naar u, wil ik even hier blijven?’ ‘Ja, goed, ik kom dadelijk terug.’ ‘Hebt u niets gegeten?’ Ze was al weg.

Mathieu was reeds in de woonkamer, ze deed de deur achter zich dicht en ging naar hem toe, want ze kon zijn gezicht niet zien. Toen ze dat zag, greep ze met beide handen naar haar hart, en toen hij wilde spreken, strekte zij ze afwerend naar hem uit en boog het hoofd en deinsde achteruit. De tranen liepen hem over de gerimpelde wangen, een snik sprong uit zijn keel, hij trad haastig op het meisje toe, dat struikelde en in zijn arm zwaar, krachteloos ineenzonk. Hij richtte haar op, zette haar in een leunstoel, wreef haar slapen met azijn. Marieke, hij had haar van hare geboorte gekend, arm kind! ze kwam bij, zuchtte diep, keek hem vreemd aan, dan, hem herkennend, greep zij heftig zijn arm en vroeg met wijde oogen: ‘Jean?’ - Daar was geen ontkomen aan. Hij wendde zich af, wischte zijn oogen met zijn mouw. Ze schudde hem. ‘Hoe...? Wat...? Je moet het me zeggen, ik wil het weten, niet er om liegen, hoor,’ klonk dreigend haar stem. Maar Mathieu zag alleen haar blauwwit gezichtje smal in den zwarten doek, dien ze nog omgeknoopt had, en haar vreeselijk angstige oogen. En hij hield van haar als van een eigen kind. Hij moest wel zeggen wat de dorpsbewoners verschrikt had opgejaagd, heel in de vroegte, uit hun rust. Jean was gevangen genomen; de jachtopziener had zijn naam genoemd, vóórdat hij stierf... en hij had bekend... zijn bouffante was gevonden... ‘Mijn bouffante, die ik voor hem gehaakt heb!’ Z'n moeder wist nog van niets. De menschen kunnen het niet gelooven.

‘Neen, het kan ook niet zijn, het moet een ongeluk zijn,’ en terwijl ze recht stond, steunend op de tafel, zag ze opeens duidelijk, wat ze in het begin van den nacht in lichte schemering met wakende oogen had gedroomd, toen haar gedachten waren uitgevlogen naar Jean's kleine woning en ze hem zitten zag, liefdevol wakend bij zijn moeder. Het was haar toen licht en warm geweest, waarom en hoe? Nu zag ze het: haar vader hersteld en dankbaar Jean de hand drukkend en hand in hand kwamen ze bij haar en hij kon niets zeggen, maar zijn oogen vroegen heel

duidelijk en haar vader sprak voor hem en alles wat hard was en leelijk in haar en om haar heen werd zacht en mooi. - Ze had 't niet gezien vannacht, alleen licht en warmte in het kleine vertrek van Jean en zijn moeder en nu was 't zóó duidelijk, dat ze het uitschreeuwde, toen tusschen haar en dat liefelijke beeld zich schoof het akelige: Jean, bleek, verwilderd, de jachtopziener bebloed, dood... een zwart gordijn daalde voor haar oogen en bewusteloos viel zij in haar stoel terug.

Eenige oogenblikken later kwamen de dokter en de pastoor gelijktijdig de woning binnen en vonden Mathieu tobbend om Marieke bij te brengen. Beiden begrepen spoedig, dat van de twee zieken het meisje er wel het ergste aan toe was. De burgemeester was buiten gevaar en hij zou geheel genezen. Marieke had, nadat ze was bijgebracht en te bed lag, dokters hulp weinig meer van noode. Haar sterk gestel zou den lichamelijken invloed van den doorstanen schok gauw te boven zijn, maar... de beide beproefde menschenkenn'ers hadden elkaar ernstig aangezien - hier zou de zieleherder een zware taak te vervullen krijgen, ze hadden beiden dadelijk begrepen, welke zware slag het meisje had neergeworpen.

Het gerechtelijk onderzoek ging zijn loop, hartstochteloos, met scherpzinnig wikken en wegen, onverschillig voor de snijdende pijnen, die het moest veroorzaken op den weg naar de wondeplek, die moest worden blootgelegd. Zooals de hand van den chirurg vast, zijn oog scherp en helder ziende moest blijven, moet ook de hand des rechters vast, zijn speurend oog helder blijven, zijn menschelijk medevoelen zich pantseren tegen het leed, dat hij moet brengen om erger te voorkomen.

Hij stond hier voor een moeilijke taak. De gewonde had slechts voor weinige oogenblikken zijn bewustzijn herkregen en van de enkele gefluisterde woorden, toen met inspanning door hem gepreveld, was slechts een naam verstaanbaar geweest: Jean Haekes. De aanklacht in deze woorden lag als een loodzware verdenking op den jongen man, die dadelijk verpletterd scheen door haar gewicht, als radeloos, gefolterd door een angst, die hem deed trillen als van lichamelijke pijn. Hij was in den aanvang tot geen antwoorden in staat geweest, maar een woord van den rechter, die over zijn verleden de beste getuigenissen had ontvangen en den juisten toon te treffen wist, verbrak den boei en alles vertelde Jean, ononderbroken, in haastige, stootende woorden, hijgend naar adem: hoe hij gestroopt had, zijn ontmoeting, het afgaan van het schot, het vallen van den jachtopziener, zijn radelooze vlucht - hoe hij, tot bezinning gekomen, was teruggekeerd, met doodsangst het veld had doorkruist, altijd weer, - dat hij de juiste plek niet terug had kunnen vinden - hoe hij eindelijk, uitgeput, naar huis terug was gegaan, daar zijne moeder ziek was en hij geen raad meer wist.

Er was in zijn bekentenis een in het hart dringende toon van oprechtheid geweest en het geoefend oor van den rechter was die klank niet ontgaan - maar de aanklacht in den uitgesproken naam door den stervende was vernietigend zwaar. Bewezen werd, dat hij reeds door den jachtopziener op strengen toon gewaarschuwd was; waarom had hij met zijn bekentenis gewacht tot zijn aanhouding? Op het terrein gebracht, kon hij de plek niet met zekerheid aanwijzen. Er waren drie plaatsen, die met zijn beschrijving overeenkwamen, één er van lag in de nabijheid van de plek, waar de getroffene gevonden was.

De bouffante erkende hij als de zijne; ze was mishandeld, vuil, gescheurd, maar het was Marieke's werk! Hij moest met bloedend hart bekennen, dat hij ze had ontvangen van de burgemeestersdochter. Hij had ze verloren in een worsteling met Thijs van den Weerterhof. Hij zag, dat men ongeloovig keek, doch hij bezwoer, dat hij er naar gezocht had, dagen lang, dat hij ze niet teruggevonden had, dat hem het

verlies bitter leed gedaan had... Maar Thijs getuigde, dat Jean de aanvaller was geweest, dat hij daarom en wegens verwaarloozen van zijn dienst op staanden voet door den burgemeester was weggejaagd, dat hij geen bouffante gevonden had. Waarover hij dan twist had gehad met Jean? - deze stond toch als oppassend bekend en van niemand had men gehoord, dat hij onder de vechtersbazen gerekend kon worden. Valsch was het toen van Thijs' lippen gekomen: ‘Omdat Jean mij burgemeesters Marie niet gunde. Onze ouders zijn het reeds lang eens, dat weet het heele dorp!’

't Was een heerlijke wintermorgen, toen de jachtopziener begraven werd. De lucht was zacht, de zon scheen helder, ook in den diepen grafkuil met zijn wanden van geel zand. Rondom in de boomen, die de graven 's zomers overschaduwden, kwetterden lustig tal van musschen. 't Was of jonge lente bij winterbuur op bezoek was.

Zeer velen vergezelden den jongen man naar zijn laatste rustplaats. In zijn leven had hij van jongsaf alleen gestaan, en veel donker, slechts spaarzaam licht, was op zijn weg gevallen. Nu volgde een dichte drom zijn lijk en overvloed van zonnelicht straalde op zijn graf.

Naas den heer van het Huis liep onnoozele Kees. Sinds de wilde uitbarsting van smart, toen hij aan de zijde van zijn ongelukkigen broeder werd gevonden en niet van hem scheiden wou, was hij stil en schuw geworden, als onverschillig en onvatbaar voor meerder leed. Nu ook scheen hij onbewust van wat gebeurde. In de kerk had hij gespeeld met de losse prentjes van zijn kerkboek, voorzichtig ieder prentje nemende en gladstrijkende, tot een zachte duw van zijn buurman en de gefluisterde woorden ‘stilzitten, Kees’ hem het boek dicht deden slaan en in haastigen ijver, halfluid Onze Vaders en Weesgegroeten deden prevelen.

De gang achter de kist naar het kerkhof, zelfs het zien van het versch gedolven graf greep hem niet aan: was hij er niet altoos bij, als er iemand begraven werd? Tusschen de graven speelde hij met knikkers, at er rustig zijn boterham: als hij er menschen bidden zag, knielde ook hij neer en keek met weemoedigen, goedig vragenden blik naar de treurenden. Hij wist niet, dat de kist daar vóór hem zijn eenigen steun bevatte, hij liep werktuigelijk mee. Om het graf vormde zich de kring, nauwer wordend, doordat de menschen naar voren drongen, want de heer van ter Burg trad bij den grafkuil om zijn trouwen dienaar een laatst vaarwel toe te roepen. Met gespannen aandacht luisterden allen, toen welluidende en gevoelvolle woorden van lof en medelijden van zijn lippen kwamen. Hij was een knap spreker, doch zelfs een minder gevoelig hart zou aan deze groeve woorden van medegevoel hebben gevonden. Kees stond naast hem. Zijns meesters arm legde zich om zijn schouders, toen deze de haast teedere zorg schilderde van den strengen, stuggen, eenzamen man voor den onnoozelen, zachtzinnigen jongen.

Als wilde Kees deze laatste woorden logenstraffen, zoo rukte hij zich los, uitte een hartverscheurenden gil, als van een doodelijk getroffen dier en met het schuim op den mond baande hij zich met forsche duwen een doortocht door de menschen, die angstig op zijde weken. Wat wilde hij?

(*Wordt vervolgd.*)

De overtoom.
Naar de schilderij van Jacob van Ruisdael.

Wie, zelfs in eén zwart-en-wit-afbeelding, de koel-doorwaaide, open Hollandschheid van dit mooie landschap niet aanvoelt, heeft weinig kijk op het karakter van ons

landelijk schoon. Het meerendeel der menschen echter is met meer of minder fijn natuurgevoel begaafd, en al weet niet ieder zijn bewondering even zuiver onder woorden te brengen, toch is hij zich wel degelijk bewust, dat het 's zomers buiten heerlijk is, en heel mooi kan zijn, dat het een vreugde is te leven in de natuur van zijn eigen, mooie land. Zien we dan ook een welgeslaagde afbeelding van wat we in werkelijkheid als schoon weten, dan wordt er direct iets in ons wakker van de opgetogenheid, waarmee ons de werkelijkheid aandeed. Het diepst zullen wij natuurlijk getroffen worden - zoo we niet geheel en al onervaren staan voor kunst - door de schilderij; de reproductie tracht daarvan slechts een herinnering te geven voor degenen, die 't origineel kennen, of wel een aanduiding, waarmee oningewijden zich toch een voorstelling van het kunstwerk kunnen maken.

't Lijkt lente, althans voor-zomer; er is een frissche, gespierde weligheid in het wezen van dit heldere natuurtafereel, dat de kunstenaar met fraaie zekerheid en fijn-gevoelige toewijding heeft weergegeven. Welk dorp het is, waarvan de eenvoudig-schoone toren boven de huizen uitsteekt, weten we niet; maar wel, dat het bekoorlijk gelegen is aan een heldere vaart, die in 't verschiet tusschen groene landen verloopt. Evenmin, wie de schilder was, wiens innige werkelijkheidsliefde dit stukje landelijk Holland leven deed; men denkt, met veel kans van zekerheid, aan Jacob van Ruisdael, op wiens naam 't dan ook in den catalogus van het Rijksmuseum staat aangeteekend, den schilder, van wien wij het weidsche gezicht op Wijk-bij-Duurstede kennen; hoe dit zij, zeker is, dat we hier met een der fraaiste stalen van landschapschilderkunst te doen hebben, die de kunstrijke zeventiende eeuw in ons land heeft opgeleverd.

De bruiloft van den reporter, door Th. L.T.

Herbert Schmitz verkeerde in een staat van groote opgewondenheid. Wanneer hij, de bekwame en ervaren reporter van de New-Yorker *Morning Post*, die in de stad algemeen bekend stond wegens zijn onverstoorbare koudbloedigheid, die nooit zijn kalmte verloor, die door niets was te ontstellen, nu toch zeer opgewonden was, dan moest het zijn om iets heel bijzonders, iets heel ongewoons.

Dit was inderdaad het geval, Herbert stond namelijk op het punt om te trouwen. In een fonkelnieuwen rok met witte das en wit gehandschoend, liep hij in zijn kleine, maar net en gezellig

ingerichte woning op en neer en keek nu eens uit het eene dan weer uit het andere vensterraam of de predikant en de genoodigde bruiloftsgasten nog altijd maar niet kwamen opdagen. Hij scheen het oogenblik, dat hem met de geliefde zou vereenigen, maar niet te kunnen afwachten.

Mary Trancis daarentegen werd door het zenuwachtige doen van haar bruidegom niet in 't minst uit haar kalme rustigheid gebracht. Zoo voorzichtig mogelijk was zij op den kant der sofa gaan zitten en kwelde zich er mee de al te nauwe wit-glacéhandschoenen over haar slanke vingers te trekken. Glimlachend zei zij:

‘Maar, Herbert, waarom ben je toch zoo ongeduldig? Het trouwen is immers bepaald op vier uur, en er ontbreken nog bijna tien volle minuten aan. Heb maar geduld, je komt nog vroeg genoeg onder de pantoffel!’

‘O, Mary, hoe lief heb ik je!’ riep Herbert enthousiastisch, daarbij een beweging makende om haar te omhelzen.

Doch zij weerde hem met opgeheven handen af:

‘Niet zoo wild, Herbert, je verkreukelt immers mijn mooi kleed!’

Zuchtend ging hij weer naar 't raam.

Mary ging voor den grooten spiegel staan. Een lachje van voldoening vloog over haar lief, bekoorlijk gezicht. Het witzijden kleed, met echte Brusselsche kant gegarneerd, zat uitstekend, de sluier met den groenen myrtenkrans stond haar prachtig. Zij vond zich heel mooi; 't was toch heerlijk, bruid te zijn. Slechts één vraag baarde haar zorg, of namelijk een harer vriendinnen, die ter bruiloft genoodigd waren, een mooier kleed zou aanhebben dan zij.

In den geest liet zij de jonge meisjes de revue passeeren. 't Waren meestal boekhoudsters of stenografen met een weekgeld van hoogstens achttien dollars. Neen, neen, zij waren niet te vreezen - zij, zij alleen zou ontegenzeglijk de koningin zijn van 't feest.

Aanvankelijk had zij lang geweifeld of zij wel trouwen zou, want zij stond reeds sinds jaren op eigen voeten, verdiende als goede stenographe twee-en-twintig dollars per week, en kon maar niet zoo ras besluiten eigen zelfstandigheid en de gulden vrijheid prijs te geven.

Ook was haar de keus, wien van haar aanbidders zij haar kleine hand zou schenken, eenigszins moeilijk gevallen. Immers, niet minder dan zes heeren, allen even razend verliefd, hadden haar het hof gemaakt. Drie er van - zij trok minachtend het neusje op, slechts eenvoudige klerken, die niet meer verdienden dan zij zelf - kwamen natuurlijk niet in aanmerking. Maar de andere drie waren ernstige candidaten geweest, want alle drie waren ze jong en knap, met de beste vooruitzichten voor de toekomst.

Allereerst James Jefferson, beambte bij de bank, op een salaris van vijftig dollars per week en een tantième van de nettowinst der bank. Dan Thomas Johnson, die een eigen bloeiende zaak in zijdewaren had en haar beloofde haar in zijde en fluweel te zullen kleeden. En eindelijk Herbert Schmitz, eerste verslaggever van de *Morning Post*. Wel is waar was hij geen volbloed Amerikaan, zooals de beide anderen, maar een Duitscher, doch overigens een zeer net mensch, altijd vroolijk en opgeruimd, en met zijn betrekking verdiende hij een zeer mooi inkomen. De kansen dezer drie stonden dus tamelijk gelijk, en 't was zaak ter dege te overleggen, wien zij de voorkeur zou geven. Eindelijk had Herbert tot haar gezegd:

‘Zie, miss Mary, ik ben wel is waar nog slechts reporter, maar ik wil vooruit en ben vlijtig, weldra krijg ik dan ook een betrekking als redacteur. Bovendien ben ik niet alleen journalist, maar ook schrijver en dichter, ik bezit geest en fantasie en zal zeker nog eens een drama schrijven, dat mij een honderdduizend dollars opbrengt.’

‘Honderdduizend dollars?’ had zij twijfelend gevraagd.

'Ja, zeker, honderdduizend dollars, geen cent minder, eer nog wat meer.'

Voor honderdduizend dollars kan men een mooie villa aan den Hudson koopen, had zij gedacht, en licht blozend had zij zich aan zijn borst gevleid: 'Je weet wel, Herbert, dat ik van jou altijd 't meest gehouden heb.'

Tot nu toe had zij over haar keus nog geen oogenblik berouw gehad. Herbert was de teederste bruidegom, welken men zich denken kon, en vol attentie voor haar. Hij had haar met allerlei mooie geschenken overladen, zonder er nu juist veel geld voor uit te geven. Want voor eenige regels reclame in de *Morning Post* gaf ieder man van zaken met genoegen een mooie iapon of zelfs een van die kostbare sieraden, die de jaloezie ha[r]er vriendinnen opwekten. Bovendien had hij vrijen toegang tot de verschillende theaters, concerten en bals en verdiende nog geld toe. Zij geloofde dan ook zeker, heel gelukkig met hem te worden, want zij ging zoo gaarne naar een theater of een concert en zij was niet minder graag mooi gekleed en op schitterende sieraden was zij dol.

In deze vroolijke beschouwingen werd ze gestoord door een luid kloppen aan de deur.

'Eindelijk!' riep Herbert verheugd naar de deur stormende. Maar hij trok een bijna wanhopig gezicht, toen hij niemand anders de kamer zag binnentreden dan Bobbie, den ouden, trouwen bediende van het redactiebureau, die hem met een diepe buiging een brief ter hand stelde.

'Lees hem voor, Herbert,' verzocht Mary. 'Zeker een gelukwensch of een gratificatie op je trouwdag.'

En Herbert las:

> 'U wordt beleefd verzocht zoo spoedig mogelijk op het redactiebureau te komen. We hebben een zeer belangrijke opdracht voor u, waarmee behalve het gewone honorarium, nog minstens honderd dollars extra te verdienen zijn.
> Redactie *Morning Post*.'

'Die kerels zijn gek!' bromde Herbert. 'Vandaag op mijn trouwdag! - Hoor eens, beste Bobbie,' wendde hij zich tot den bediende. 'Zeg maar, dat ik...'

'Maar Herbert!' viel hem hier Mary in de rede. 'Wees toch niet zoo onverstandig haastig! Overleg de zaak eerst nog eens goed.'

'Wat valt er te overleggen? 't Is bijna een beleediging te veronderstellen, dat ik vandaag nog aan 't werk zou gaan.'

Doch Mary was van een ander meening: 'Lieve Herbert,' zei zij kalm, 'je bent nu bijna gezinshoofd, je moogt dus zoo'n mooie extra verdienste maar niet zoo zonder meer van de hand wijzen.'

'Maar onze gasten?'

'Och, die zijn er nog niet eens en die kunnen best een beetje wachten. Hoeveel tijd denk je voor zoo'n opdracht noodig te hebben?'

'Dat kan ik onmogelijk vooruit zeggen, ik weet immers niet eens, wat ik te doen heb. Ik zal waarschijnlijk de een of andere zaak moeten onderzoeken; dikwijls is zoo'n onderzoek spoedig geschied, maar 't gebeurt ook, dat het eenige uren in beslag neemt.'

'Denk je, dat je op zijn laatst over drie uren er mee klaar zijt?'

'Dat denk ik wel.'

'Welnu, ga dan maar gerust naar 't bureau. Ik ga met onze gasten dadelijk naar 't hotel "Zur Stadt Baltimore", en wanneer je er om zeven uur nog niet bent, laat ik het bruiloftsmaal opdragen. Als uitzondering op den regel kan men eerst eten om zich daarna te laten trouwen. Dat is wat nieuws en zal den lui bevallen. Bovendien heb ie nog gelegenheid een klein artikel te schrijven over de nauwgezette

plichtsbetrachting van een reporter, die zelfs op zijn trouwdag nog moest werken voor zijn krant.'

Mary sprak zoo beslist, alsof het een afgedane zaak gold. Zij was een echte Amerikaansche, die wist, dat de dollar de wereld regeert.

Herbert wilde nog wel eenige bedenkingen maken, maar Mary hem niet aan 't woord latende komen, zei tot den bediende:

'Beste Bobbie, zeg maar aan de heeren van de redactie, dat meneer Schmitz dadelijk, nadat hij zich anders gekleed heeft, te hunner beschikking zal zijn.'

Toen gaf Herbert eindelijk toe en werd daarvoor en nog bij zijn heengaan met een lieven kus beloond, welken Mary hem, de noodige waardigheid in acht nemende, op zijn sierlijken knevel drukte.

Op het redactiebureau werd Herbert door den hoofdredacteur met de grootste voldoening ontvangen.

'Braaf van u, waarde heer Schmitz,' zei hij tot hem, 'dat ge zoo gauw gekomen zijt. Hoor nu, waar het om te doen is. Bij den bankier Harrison van de firma Harrison, Jones & Comp. is heden in den vroegen morgen een brutale inbraak gepleegd. U kent immers den man?'

'Zou ik den bankier Harrison niet kennen?' antwoordde Herbert. 'Zijn naam is immers op aller lippen, wijl men hem voor de aanstaande verkiezingen candidaat heeft gesteld, niettegenstaande er in heel Amerika geen grooter schelm loopt dan hij.'

'U hebt volkomen gelijk, menheer Schmitz! Uw zoo even uitgesproken meening is ook de onze. Daarom hebben wij deze candidatuur steeds zoo krachtig mogelijk bestreden. Maar 't zal uiterst moeilijk zijn aan Harrison de overwinning te ontrukken, hij gooit immers het geld met handen vol het venster uit, wel wetende, dat hij, wordt hij gekozen, het geld honderdvoudig terugkrijgt.'

'Is het den dieven gelukt zich van een grooten buit meester te maken?' vroeg Herbert.

'Daar kan ik u, helaas, niets van zeggen! Over de bijzonderheden van den diefstal weet ik niets en heb ook ondanks alle aangewende moeite niets gewaar kunnen worden. De politie bewaart het diepste stilzwijgen, Harrison zelf heeft geen der onzen bij zich toegelaten, ja, hij heeft zelfs zijn dienstpersoneel ten strengste verboden over de inbraak te spreken. Mij is dus niets anders bekend dan het bloote feit, dat er ingebroken is. En toch is 't voor ons van het allergrootste belang ook de nauwkeurigste bijzonderheden zoo spoedig mogelijk te vernemen. Wie weet of wij er niet een wapen uit smeden kunnen tegen Harrison. In elk geval zou ons aanzien er bedenkelijk onder lijden, wanneer de *Herald*, die Harrison's candidatuur verdedigt, ons voor was. Beproef daarom uw geluk! Stel daarom al uw zoo vaak beproefde en bewezen vindingrijkheid in 't werk om in 't geheim door te dringen. Wanneer u dat gelukt, zijn u honderd dollars extra honorarium verzekerd. Ook kunt ge gerust een handvol dollars uitgeven, om Harrison's bedienden om te koopen, wanneer zij zonder dat niet uit de school willen klappen. Eenigen tijd zal uw onderzoek wel in beslag nemen, zoodat het, helaas, voor

het avondblad wel reeds te laat zal zijn. Maar zorg er voor, dat ik het bericht tegen middernacht heb, opdat wij morgen in de vroegte een extra-blad kunnen uitgeven.'

Herbert beloofde zijn best te zullen doen, en wilde gaan, toen hem zijn chef nog even terughield.

'Ik heb,' zeide hij, 'hier nog twee biljetten voor de opera. Hedenavond treedt voor de eerste maal een Duitsch gezelschap op; "Carmen" wordt gegeven, woon er een bedrijf van bij en schrijf er een paar regels over. Uw bruid, pardon, uw vrouw mag ik nu wel zeggen, gaat immers zoo graag naar 't theater.'

Herbert stak de beide biljetten in zijn portefeuille en verwijderde zich.

Peinzend ging hij een paar minuten voor het grootsche gebouw der drukkerij van de *Morning Post* op en neer, toen was zijn veldtochtplan reeds gemaakt. Allereerst ging hij naar de politie. Dat zijn collega's er niets vernomen hadden, was voor hem nog geen reden om er niet te gaan informeeren. Hij was met den commissaris van politie, belast met het onderzoeken van gepleegde diefstallen in die wijk, goed bevriend en had hem reeds menigen dienst bewezen. Daarom hoopte hij ook vast, iets van hem te weten te zullen krijgen.

Maar de commissaris verklaarde, schouderophalend, tot zijn groote spijt zelf niet het minste te weten. Ambtelijk was de inbraak niet aangegeven, en op een directe aanvraag had de bankier geantwoord, dat hij liever had, dat men de zaak liet rusten.

Herbert bedankte beleefd voor de mededeeling en sloeg daarop den weg in naar het kantoor van den bankier.

'Mag ik u beleefd verzoeken mij dit biljet van honderd dollars te wisselen?' vroeg hij den beambte, die het tralieraam in den corridor, welke het kantoor van de wachtkamer voor het publiek scheidde, hoog opgetrokken had. En terwijl hem het geld werd uitbetaald, vroeg hij:

'Wel, u hebt nog geld, de dieven hebben dus niet alles meegenomen?'

'Welke dieven?'

'Wel, die dezen nacht bij u ingebroken hebben.'

'Bij ons is geen inbraak gepleegd,' antwoordde de beambte verwonderd.

'Maar men vertelt toch...'

'Och wat, er wordt zooveel verteld.'

'Er zou zelfs een extrablad uitgegeven zijn.'

'Over een inbraak bij ons?'

'Ja stellig.'

'Wees er dan maar van overtuigd, dat de *Morning Post* weer eens een ongerijmdheid, een hersenschim voor zijn lezers heeft opgedischt. Hier is niet ingebroken. Overigens wanneer er iets van waar is, dan kan de inbraak alleen geschied zijn in de particuliere woning van den chef in de Regentenstraat.'

'U kunt er mij dus niets naders van zeggen?'

'Neen, mijn waarde, en al kon ik dit, dan zou ik het toch niet doen; wij laten ons niet uithooren.'

Meteen vloog het tralieraam weer naar beneden en, graag of niet graag, Herbert was nu wel verplicht om te gaan. 'Ik ben toch al vast wat gewaar geworden,' dacht hij bevredigd. 'De inbraak zal dus zonder eenigen twijfel gepleegd zijn in de particuliere woning. Dus nu vlug naar de Regentenstraat!'

Deze deftige straat lag ongeveer een half uur van daar, buiten de eigenlijke stad. Slechts de allerrijkste lieden konden 't zich veroorloven daar te wonen.

In den voortuin der villa Harrison zag Herbert een ouden tuinman, die ijverig bezig was met het begieten van het smaragdgroene grasperk. Zonder eenigen schroom vroeg hij.

'Hoor eens, goede vriend...'

'Laat de duivel uw goede vriend zijn!' bromde de oude.

Maar Herbert liet zich niet van zijn stuk brengen.

'Wat mij betreft, goed!' sprak hij lachend, 'maar dat zal u, naar ik hoop, niet beletten een kleine verdienste van vijf dollars van mij aan te nemen.'

De oude man zag hem oplettend aan. 'Geen geld, geen Zwitsers, en ook ziet gij er mij niet naar uit om uw vijf dollars weg te gooien. Ik zal er dus wel wat voor moeten doen, hè?'

'Nu ja, een kleinigheid! Ik zou graag alles weten wat u bekend is van de hier dezen nacht gepleegde inbraak.'

'Dus u wilt spioneeren? Er is reeds iemand hier geweest, die hetzelfde beproefd heeft. Dat heer heb ik met een flinken uitbrander weggestuurd, die komt niet terug. Maar wanneer gij er vijf dollars voor over hebt, dan wordt dat natuurlijk een heel andere zaak. Waar is dan het geld?'

'Hier!'

In zijn vuistje lachend, stak de oude het bankbiljet in zijn zak, en naar alle zijden voorzichtig uitkijkende, fluisterde hij:

''t Is ons eigenlijk verboden er van te spreken. Ik weet er ook niet veel van, alleen dat, wat er in de keuken bij 't ontbijt zooal verteld werd. 't Zal u nauwelijks vijf dollars waard zijn.'

'Kom er dan toch eigenlijk mee voor den dag!' riep Herbert ongeduldig.

'Er is ingebroken in de slaapkamer van mevrouw. Toen zij den dief zag, schreeuwde zij luidkeels, en toen kwam onze Fräulein; angst maakte zich van den dief meester, die zijn biezen pakte, voor zoover ik weet niets anders meenemende dan een klein koffertje, dat op het nachttafeltje stond.'

'Wat was er in dat koffertje?'

'Dat weet ik niet. Denkt ge soms, dat mevrouw mij heeft aangesteld als bewaarder harer juweelen?'

'Sieraden dus?'

'Waarschijnlijk.'

'U sprak van een Fräulein, wat is dat voor een dame?'

'Wel, dat is onze Fräulein Louise, miss Schwarz, de kamenier van mevrouw. Wij noemen haar altijd Fräulein, omdat zij uit Duitschland komt.'

'Zou ik die dame kunnen spreken?'

'Hm!' zei de oude, zich verlegen het hoofd krabbende, 'dat weet ik niet. Dat zal moeilijk gaan, zij is altijd bij mevrouw. - Maar u hebt gelijk!' riep hij de hand aan de oogen brengende. 'Zij komt juist het huis uit. Zij zal waarschijnlijk uitgaan en dat geeft u gelegenheid met haar te praten. Maar laat mij nu ook met vrede; 't is niet noodig, dat men ons hier te zamen ziet.'

(*Wordt vervolgd.*)

JAPANSCHE GASTVRIJHEID JEGENS BUITENLANDSCHE DAGBLADCORRESPONDENTEN TE SASEBO, NAAR EEN TEEKENING VAN RALPH CLEAVER.

Bij de platen.

Japansche gastvrijheid jegens buitenlandsche dagbladcorrespondenten te Sasebo. -

Geeft acht! presenteert ....de flesch! voorwaarts marsch! ontkurkt! vult!' zoo ongeveer moeten de commando's luiden van den cynischen kapitein bij de deur. De Japansche admiraal te Sasebo heeft Europeesche correspondenten te gast. Hij zal hun eens toonen, hoe de Japanner de Europeesche methode van fuiven verstaat, ja, hoe hij ze leuk te paradieeren weet in de pauze van het oorlogstreurspel. De heeren zitten aan, buiten de eetzaal hooren zij de geruchten van een hoogst zonderlinge matrozen-exercitie; daar komen de gedresseerde champange-dragers binnen; de Europeeërs, alle decorum vergeten, brullen het uit van 't lachen; met den meest onverstoorbaren komischen ernst schenken de Oostersche Jantjes den vreemdelingen de glazen vol. ‘En den heelen avond,’ schrijft mr. Villiers, een der gasten, ‘vulden ze maar.’

[Nummer 40]

Burgemeesters Marie, door Daniëlla. (*Vervolg.*)

Met een woede als van een bezetene, wierp onnoozele Kees zich op een slordig uitzienden man, die, plotseling overvallen, gillend uitriep: 'Ik heb het niet gedaan, ik heb het niet gedaan!' Hij wilde vluchten, doch vóór hij de poort van het kerkhof bereikte, werd hij door den waanzinnige tegen den grond geworpen. Die stortte zich op hem en hield met ijzeren hand zijn keel omklemd, tot zijn gelaat paarsch werd en zijn oogen angstig groot uitpuilden. De omstanders liepen toe, wilden tusschenbeide komen, doch twee, drie mannen deed hij met bovenmenschelijke kracht in het zand rollen. De ongelukkige op den grond durfde zich niet meer verroeren. Met gebalde vuisten, het gelaat verwrongen, onkenbaar schier, stond Kees voor zijn slachtoffer. Voor de poort van het kerkhof bleven de menschen staan... Men durfde den razenden jongen niet aan.

GOEDE KAMERADEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN P. DE JOSSELIN DE JONG.

Toen drong opeens op den weg een meisje naar voren, ze duwde zacht de mannen op zij, zonder een woord te spreken omsloot zij de opgeheven vuisten van den waanzinnige en zag hem strak aan... hun blikken ontmoetten elkaar. In haar blik scheen zooveel goedheid, zooveel medelijden te liggen, uit haar geheele wezen sprak zoo iets onweerstaanbaars, dat Kees de opgeheven vuisten liet vallen en zijn trekken zich ontspanden. Zij fluisterde hem iets in de ooren, nam zijn hand en gehoorzaam als een kind liet hij zich door haar wegvoeren, terwijl een zenuwachtig snikken zijn lichaam deed trillen. Ook Marieke's stap, want Marieke was het, was onzeker, alsof zij elk oogenblik dreigde ineen te zinken, maar om de bevende lippen lag een vastberaden trek, die zeide: 'Ik moet.' Opeens keek Kees haar in het bleeke

gelaat, 't was of hij medelijden gevoelde met het meisje, welks heele wezen zulk een diep zielelijden uitdrukte, dat zelfs hij, de arme gek, er door bewogen werd... en met zachte, vleiende stem herhaalde hij telkens: ‘Marieke, niet bang zijn, zoete Marieke.’

Thuisgekomen, deed zij hem neerzitten in vaders stoel aan den haard en bracht hem warme koffie met brood.

Het was alsof hij die teedere zorg begreep. Zijn oog volgde elke beweging, die zij maakte, en telkens knikte hij haar toe, terwijl hij hongerig zijn boterham at.

Zachtjes hurkte zij naast hem en toen hij verzadigd was en achterover in den stoel leunde, nam ze zijn handen in de hare, vestigde haar oogen strak op zijn gelaat en vroeg:

‘Zal Kees eens goed opletten, wat Marieke hem vraagt?’

Een herhaald knikken was het antwoord.

‘Luister dan, Kees, luister! Wie heeft het gedaan? Versta je mij, begrijp je, dat ik het weten moet, wie heeft het gedaan? Jean Haekes?’

Een heftig hoofdschudden was het antwoord.

‘Maar, wie dan, Kees, wie dan?’ En dringender klemde zij zijn handen vast en zag schier smeekend tot hem op. Droevig schudde hij het hoofd en bleef in gepeinzen verzonken. Zijn lippen bewogen, maar brachten geen klank voort en mismoedig schudde hij het hoofd, als kon hij den naam niet vinden in zijn verward brein.

Zijn aandacht was weer opeens ver weg. Hij zag Mathieu den hof opkomen in Zondagsche kleeren, sprong van zijn stoel en wees Marieke in de richting van het venster. ‘Marieke, Mathieu mooi! Zondag!’

Maar Marieke zonk op de knieën en bedekte het gelaat met de handen. ‘O, Heilige Moeder Gods, sta mij bij. Laat een enkelen lichtstraal dat arme hoofd verhelderen en ik zal voor hem zorgen mijn leven lang.’

Weer stond ze naast hem.

‘Kees, is Jean Haekes een goede, brave Jean?’ en de gek knikte lachend: ‘Ja braaf, zoete Jean.’

‘Is Roelders braaf?’

‘Roelders, Roelders, R...o...e...l...d...e...r...s.’ Herkennend knikte de waanzinnige eerst met het hoofd, dan schitterde weer het onheilspellend vuur in zijn oogen, hij balde de vuisten en wilde de deur uitstormen. Marieke legde haar hand op zijn arm en zag hem strak in de oogen. Was het niet alsof de dichte nevelen, die zijn geest omfloersten, langzaam een straal licht doorlieten: het zich bezinnen op den naam en eindelijk het zich herinneren, toen zij een naam noemde...

Maar zooals even te voren, was ook nu weer plotseling zijn aandacht afgeleid. Hij zag een doode vlieg in de vensterbank liggen, nam haar op en schoof haar in de glinsterende zonnestralen, terwijl hij op een stoel stil voor het venster ging zitten. Al zijn aandacht was weg, hij stamelde weer onzin, lachte en knikte telkens tegen Marieke.

Toen ging hij heen. Marieke bracht hem tot aan het hek, dat de plaats omgaf. Met groote passen stapte hij verder, al maar omkijkende en telkens roepende: ‘Dag, Marieke, dag Marieke.’

Intusschen had het voorval op het kerkhof en een daarop gevolgd onderzoek de Justitie er toe geleid het in verzekerde bewaring brengen van Roelders, die zeer ongunstig bekend stond, te bevelen. Nog denzelfden dag werd hij naar de gevangenis in de stad overgebracht.

Gedurende den loop van het onderzoek hadden verschillende getuigen zich aangemeld. Ook een handelaar uit het naburige Dalheim, die in den nacht van het

ongeval met paard en wagen alleen naar huis terugkeerde. Hij had een schot gehoord, gevolgd door een akelig gegil of geschreeuw, iets als het gehuil van een grooten hond, die een doodelijk schot gekregen heeft. Hij was blijven luisteren, maar alles bleef verder stil. Ware hij te voet geweest, hij zou zijn gaan kijken, maar met paard en wagen ging het niet. Toch sprong hij uit het voertuig, nam het paard bij den teugel en bleef luisteren, voorwaarts gaande in de richting van waar het geluid scheen gekomen te zijn. Toen hij echter niets meer hoorde, was hij ingestapt, nadat hij op zijn horloge gekeken had, dat juist halftwaalf wees. Den geheelen nacht was hij door het geval uit den slaap gehouden, hij had zich telkens verbeeld, dat er in zijn onmiddellijke nabijheid een moord gebeurd was - althans iemand zwaar gewond - en dat hij misschien had kunnen helpen. Was het niet juist aan de grens geweest, dan zou hij zeker niet dadelijk het ergste gedacht hebben, maar nu? Er gebeurden daar meer ongerechtigheden. Den volgenden dag moest hij voor zaken op reis en toen hij na eenige dagen terugkeerde, hoorde hij het treurige nieuws. Hij had zich onmiddellijk naar de Justitie in de stad gespoed, om mee te deelen hetgeen hij gehoord had.

Zoo was hij ook bij de openbare terechtzitting op het getuigenbankje gezeten. Daar zaten ook Thijs van den Weerterhof, Mathieu en... Marieke. Haar had men het eerst ondervraagd. Of zij de bouffante kende? Met bevende vingers de nu vuilgeworden, maar zoo goed te herkennen witte letters ‘Ter gedachtenis’ betastende, antwoordde ze, terwijl ze met moeite haar aandoening onderdrukte: ‘Ja, mijnheer, die bouffante heb ik gemaakt voor Jean Haekes.’

‘Is het waar, dat uw vader, de burgemeester, Jean Haekes tusschentijds uit zijn dienst ontsloeg, omdat hij Thijs van den Weerterhof mishandeld had, en wegens verzuim van plicht?’

Marieke was opgestaan. Vast rustte haar oog op den rechter. Helder en duidelijk klonk het van de bleeke lippen:

‘Jean Haekes heeft nooit zijn plicht verzuimd, dat weet vader nu ook, toen was hij verblind door de praatjes van Thijs.’

De beklaagde had eerst dof en als verslagen daar gezeten. Hij scheen zelfs Marieke niet te zien. Bij de vraag over de bouffante en het daarop gevolgde antwoord zakte zijn hoofd nog dieper op de borst. Hij gevoelde het aan den klank harer stem, hoe het haar pijnigde, die getuigenis af te leggen. Toen zij de tweede vraag beantwoordde, richtte hij langzaam het hoofd op, zijn oogen zochten de fiere gestalte van de welbekende getuige en vaster en vaster hechtte zich zijn blik aan haar zielvol gelaat...

Weer vroeg de rechter: ‘Had Thijs redenen, Jean een kwaad hart toe te dragen?’

Een oogenblik overtoog een donkere blos het gezicht van het jonge meisje, dan sloeg ze met warmen gloed de mooie oogen op naar Jean:

‘Ja, hij had redenen, Jean geen goed hart toe te dragen, hij wist meer dan ik toen zelf wist, hij wist... dat ik Jean liefhad. Dat hij mij tevergeefs vroeg om zijn vrouw te worden, wekte zijn woede op en dat moest Jean ontgelden... Ik ben er van overtuigd, dat Thijs de aanvaller is geweest.’

In menig oog blonk een traan, toen het meisje, diep bewogen, sprak. Het vale licht, dat door de matte ruiten binnendrong, deed haar aangezicht nog bleeker schijnen, doch uit de donkere oogen, die nu gitzwart schenen, lichtten geestdrift, liefde, trouw.

Jean's houding, zijn oprecht uiterlijk, zijn jong, goed gelaat, moest elkeen voor hem innemen.

Nu legde de handelaar uit Dalheim getuigenis af, en toen hij verklaarde, dat hij op den bewusten avond even vóór halftwaalf - hij had op zijn horloge gezien - in de richting, waarin het ongeval gebleken was gebeurd te zijn, een schot had hooren vallen, gevolgd door een vreeselijk gegil of geschreeuw, toen ontsnapte aan Marieke en Mathieu gelijktijdige de blijde uitroep: ‘Dan is Jean het niet geweest!’

Marieke had schier geen geduld haar beurt af te wachten om een nieuw getuigenis af te leggen, dat, in haar oog, Jean onmiddellijk van alle schuld zou vrijspreken. Immers Mathieu en zij konden onder eede de verklaring afleggen, dat zij dienzelfden bewusten avond Jean nog vóór elf uur gezien hadden bij de woning zijner moeder. Zij aarzelde geen oogenblik de geheele toedracht der zaak te vertellen, hoe zij en Mathieu dien avond voor de hut van vrouw Haekes gestaan hadden, hoe zij hadden gezien, dat de klok nog vóór elven wees, toen buurvrouw Kramers er den schijn van de kaars op liet vallen, hoe kort daarop Jean voor de deur der woning verschenen was. En ook buurvrouw Kramers, ter getuigenis geroepen, herinnerde zich duidelijk, dat Jean eenige oogenblikken, nadat zij op de klok gekeken had, de hut was binnengetreden.

Zoo was voor deze drie menschen Jean's onschuld reeds overtuigend bewezen. Maar nog diende opgehelderd te worden, hoe Jean's bouffante kwam in de nabijheid van de plaats van het misdrijf en, zoo Jean niet de schuldige was, wie dan de misdaad gepleegd had: de tweede verdachte, Roelders?

Jean had verklaard de bouffante verloren te hebben in den twist met Thijs. Tegen het scherpe verhoor der rechters was zelfs deze thans niet langer bestand. Hij bekende de bouffante inderdaad in bezit gehad te hebben, doch later aan Roelders te hebben weggegeven.

(*Wordt vervolgd.*)

Goede kameraden.
Naar de schilderij van P. de Josselin de Jong.

Ze zijn beste vriendjes, 't kind en Kees, de huishond. 's Morgens vroeg, als Maatje de kleine meid heeft aangekleed, dan gaat het lieve leven al zijn gang; rennen en ravotten door den tuin, de gangen, de keuken van 't groote huis, waarin ze wonen, 't vrouwtje en Kees. Hij is dan ook zoo'n goeie hond, zoo'n echt vertrouwbare speelkameraad, dat Maatje met een gerust hart het kind aan zijn waakzaamheid toevertrouwt als aan de beste kindermeid. Wie 't zou wagen durven, al ware 't slechts in scherts, zijn kleine meesteres te dreigen, Kees, zoo goedig als hij er uitziet, zou niet alleen zijn scherpe tanden laten zien, maar fluks toebijten ook.

Kind en hond vormen een aardig groepje; 't is of de hond het weet, dat hij de eer geniet door een bekwaam portretschilder als De Josselin de Jong vereeuwigd te worden, zóó ernstig-peinzend heeft hij zijn goedigen kop naar den toeschouwer heengewend. Poseeren is een lastig en vervelend werkje; maar 't is van een handig teekenaar als Josselin te verwachten, dat hij het geduld zijner dartele modellen niet op al te harde proef heeft gesteld.

Van een zondaar.
(Legende.)

Eens lag op zijn ziekbed een man, die in zijn leven vele zonden bedreven had en zeldzaam waren zijn goede daden. Terwijl zijn vrienden henenliepen om een priester, was het hem, als had hij reeds den geest gegeven en steeg zijn ziel ten oordeel. En, waar hij steeg, was aan zijn zijde Beëlzebub, die sprak tot onzen Heer:

- Deze ziel zal U niet toebehooren, zij is mijn; want ik heb daarvan een bewijs, dat Gij met eigen woord gegeven hebt.

Toen antwoordde de Zaligmaker en zeide:

- Waar is uw bewijs?

De booze sprak:

- Gij hebt den mensch gezegd: in het uur, dat gij eet van deze vrucht, zoo zult gij sterven en al uw nakomelingen. Deze nu is een van het geslacht, dat at van den verboden boom en alzoo is zijn ziele mijn.

Wederom zeide de Heer:

- Spreek nu, o ziel, gij hebt oorlof u te verantwoorden. Maar de ziel zweeg en wist niet wat te zeggen.

- Dan heb ik - zoo nam de booze wederom het woord - nog een andere reden waarom deze ziel mijn is: bijna dertig jaren heb ik ze bezeten en bleef ze mij gehoorzaam als een trouwe dienares.

En weder zweeg de ziel.

- Dan - hervatte Satan, door dit zwijgen moediger geworden - let op haar werken: al heeft zij een weinig goeds gedaan, het kwade gaat dit verre te boven.

En ook op dit woord vond de ziel er geen om zich te verontschuldigen.

Maar onze Heer wilde niet haastiglijk oordeelen en in de barmhartigheid van Zijn Goddelijk Hart sprak Hij tot de diepverslagen ziel:

- Ga henen en beraad u en haal hulp en kom dan na acht dagen weder.

Toen zag de ziel, hoe de Lieve Heer langzaam langs blinkende hemelwegen opsteeg naar Zijn hoogen troon en in diepe droefheid bleef ze alleen. In den schemer, die als een bleeke nevel rondomme hing, bewoog iets wits en lichts, en een stem sprak tot de ziel:

- Hoe zijt gij zoo droevig?

Toen zeide ze, hoe ze gedaagd was te komen voor den hoogsten Rechter om zich te verantwoorden tegenover den booze over de dingen des eeuwigen doods, daar ze gestorven was in zonden.

En het antwoord luidde:

- Wees zonder vreeze: van deze zaken zal ik u wel vrij-pleiten.

De ziel was zeer verbaasd en vraagde:

- Wie zijt gij dan?

- Mijn naam is Waarheid, sprak de vreemde en was meteen verdwenen.

Als de ziel nog zinde op deze wonderbare zaak, hoorde zij nogmaals een stem, die haar vroeg, hoe zij zoo droef te moede was.

En wederom verhaalde de ziel haar benarde omstandigheeên en kreeg troost te hooren:

- Wees zonder vreeze: ik zal u wel verantwoorden in het oordeel.

Ditmaal was het Gerechtigheid, die haar hulp beloofde.

Op den achtsten dag nu verscheen de ziel voor haar Rechter en de duivel was met haar en herhaalde zijn eerste beschuldiging, die van den eeuwigen dood; maar aan haar andere zij stond de Waarheid, en haar gewaad was stralend van den glans van Jesus' Goddelijk bijzijn, als zij sprak:

- Wij weten: de dood is tweeërlei: de dood des lichaams en de dood der ziel; het bewijs, dat gij hebt, spreekt niet van den eeuwigen zieledood, maar van den tijdelijken des lichaams. Daarom, al zijn *alle* menschen schuldig, varen zij niet allen ter helle. Den dood des lichaams zullen allen lijden tot der tijden einde, maar van dien der ziel heeft Jesus-zelf met Zijn vleesch en bloed hen vrij-gekocht. Zoo is dus deze ziel aan dit kwaad onschuldig.

Toen nu de duivel zag, dat hij zijn eerste zaak verloren had, begon hij te dreigen met de tweede, die der dienstbaarheid.

Daar trad Gerechtigheid nader en haar zwaard, dat met de punt op de aarde rustte, blonk in de zon van Jesus' Goddelijk Hart:

- Al is deze ziel lange jaren u onderdanig geweest, nochtans zal zij in eeuwigheid niet de uwe zijn, want in de booze kracht van uw geweld hebt gij onrechtvaardiglijk haar bezeten, die nimmer heeft opgehouden te beweenen, dat zoo wreeden heere zij dienen moest. Daarom is zij ook hierin vrij van schuld.

Maar de duivel sprak:

- Weet gij niet, hoe vele malen zij, noode, toch toestemde in 't kwaad? En dit is zwaarder wicht dan haar goede werken.

De Goddelijke Rechter gebood nu, dat men een weegschaal zoude aanbrengen om de goede en de kwade werken te wegen, en Waarheid en Gerechtigheid zeiden tot de zondige ziel:

- Keer u met al uw gedachten tot Maria, de Moeder van barmhartigheid en bid haar, dat zij u helpen wil.

En de zondige ziel deed alzoo.

Toen legde men haar goede en haar kwade daden elk in een schaal, en de boosheid woog over. Maar Maria legde haar hand op de schaal, waarin de kleine deugden lagen, dat ze neder sloeg. Als de duivel dit zag, wierp hij zich in woeste drift op de schaal des kwaads, doch Maria strekte haar gezegende hand uit naar den zondaar, - en hij ontwaakte en zag den priester nevens zich, die hem zegende.

En hij biechtte zijn zonden en genas en beterde zijn leven.

De bruiloft van den reporter, door Th. L.T. (*Vervolg en slot.*)

Herbert was met drie sprongen weer op straat en zag met een stil vergenoegen, dat een jong, op het eerste gezicht zeer mooi meisje met lichten tred den met kiezel bestrooiden weg afkwam. Met een vriendelijken groet ging zij den ouden tuinman voorbij en maakte zich gereed om de groote, zware ijzeren tuindeur te openen. Maar met de kleine handen, die in nauwe, nieuwe handschoenen staken, gelukte haar dat niet dadelijk. Vlug was Herbert ter plaatse en opende voor haar met een diepe buiging de wederspannige deur.

'*I thank you very much!*'

'O, geen dank, mijn Fräulein, gaarne van dienst! Maar u kunt gerust Duitsch spreken.'

'Ah, u is een landgenoot!'

't Was een heldere, melodieuze stem, waaruit duidelijk de blijde verrassing klonk, een landgenoot aangetroffen te hebben.

'Ja, mijn Fräulein. Veroorloof me, mij aan u voor te stellen. Mijn naam is Herbert Schmitz.'

'Schmitz is een Rijnsche naam.'

'Ik ben ook een Rijnlander, Bonner van geboorte.'

‘Hè, dat is interessant! Dan komen wij uit dezelfde streek, mijn naam is Louise Schwarz en ik ben uit Keulen.’

Hij sprak eenige woorden in onvervalscht plat Keulsch, welke zij lachend in hetzelfde origineele dialect beantwoordde. Toen ging zij voort:

‘U is de eerste Rijnlander, dien ik hier aantref. Duitschers zijn er hier een menigte, maar Rijnlanders zijn er weinige of geen.’

‘Die verlaten ook maar zelden hun land, omdat het er veel te mooi is.’

‘Ach ja!’

Na een kleine pauze vroeg Herbert: ‘Veroorlooft u, Fräulein Schwarz, dat ik u nog een eindje vergezel, om een poosje met u te praten?’

‘Zeker, heel graag, wanneer 't u genoegen doet en u niets beters te doen hebt.’ Haar blauwe oogen keken hem daarbij vriendelijk aan.

Galant antwoordde hij: ‘Wat zou ik beter kunnen doen, dan mij met zoo'n bekoorlijke landgenoote eenige oogenblikken te onderhouden over 't lieve vaderland!’

Zij bloosde van genoegen en zei glimlachend: ‘Vleien kunt u dus ook. Ik dacht altijd, dat de heeren dat hier geheel verleerden.’

‘In 't algemeen hebt u misschien gelijk, de dollarjacht laat er iemand weinig tijd toe.’

‘U is dus ook een dollarjager?’

‘Helaas. Of meent u, dat men voor zijn genoegen of uit louteren overmoed de collegezalen, of juister gezegd, de bierknijpen en de danszaal zijner schoone vaderstad gaat verlaten, om hier den concurrentiestrijd aan te binden met de hartelooze Yankees?’

En hij vertelde haar openhartig, dat hij na den plotselingen dood zijns vaders uit gebrek aan middelen zijn studiën had moeten opgeven en bij de weinige vooruitzichten in Duitschland, om zich een zeker bestaan te veroveren, den grooten Oceaan was overgestoken om met zijn kunnen en zijn weten zich hier een bestaan te scheppen. Hij verzweeg haar niet, dat het hem in den eersten tijd groote moeite had gekost om vasten voet te krijgen en sloot zijn verhaal met de woorden: ‘Doch, nu heb ik er mij doorgeslagen en ga ik met vertrouwen de toekomst te gemoet.’

Welke betrekking hij bekleedde, vertelde hij haar niet, en zij vroeg er hem niet naar.

Daarentegen maakte zij er geen geheim van, dat ook zij niet dan door den nood gedrongen het vaderland verlaten had, om de jacht naar den dollar mee te maken. 't Was haar bij haar wieg niet voorgezongen, dat zij nog eens onder vreemden haar brood zou moeten verdienen. Maar na den dood van haar vader had de eene noodlottige slag na den anderen haar getroffen, het vermogen was verloren gegaan, op haar alleen rustte nu de zorg voor een ziekelijke moeder, die niets verdienen kon, en de zusjes. ‘Toen heb ik op zekeren dag onze spaarpotten leeg geschud, mijn sieraden te gelde gemaakt en ben hierheen getrokken. Ik heb dadelijk geluk gehad en werd reeds op het schip door me-

ZUSJE GAAT SLAPEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E. NOURSE.

vrouw Harrison geëngageerd. Hoe weinig aangenaam mijn betrekking in velerlei opzicht ook is, zij stelt mij toch niet alleen in staat, om elke maand een aardig sommetje naar huis te sturen, maar ook om voor me zelf nog iets weg te leggen voor het door mij gekoesterde groote plan: het stichten eener Duitsche school.'

MGR. CAROLUS GRAAF BELGRADO,
Internuntius in 1853.

Hij sprak haar van zijn hoogachting voor haar heldhaftig besluit, zoo geheel alleen de wijde wereld in te gaan. 't Was hem heilige ernst met deze woorden, want 't was zeer zeker geen lichte taak voor zoo'n jong, mooi meisje, zich zelf den weg te banen in het vreemde land. Maar uit haar geheele wezen sprak zooveel scherpzinnig verstand, zooveel moed en energie, dat hij erkende: een meisje, met zulke gaven bedeeld, zal haar moeilijke en zware taak schitterend ten einde brengen. 't Viel hem ook op, dat zij dadelijk zonder valsche schaamte de eerste de beste betrekking als kamenier had aangenomen. En hoeveel adeldom des harten, welk een diepte van gevoel sprak er uit haar woorden, met welke warmte en liefde sprak zij van haar moeder en van haar beide zusjes!

''t Is een juweel van een vrouw!' dacht hij.

Onwillekeurig maakte hij vergelijkingen tusschen haar en zijn bruid, en het ergerde hem, dat deze niet ten gunste van Mary uitvielen. Mary was bepaald mooier, maar haar ontbrak de lieflijke bekoorlijkheid, welke dit bevallige meisje sierde. Van diepere aandoeningen des harten kon bij Mary geen sprake zijn. Zij had alleen zin voor geldverdienen en amusement.

Met bloedend hart had hij reeds vaak tot zichzelf gezegd, dat haar elk fijner gevoel ontbrak, dat zij niet zoo te beminnen wist, als hij mocht verlangen van zijn toekomstige levensgezellin. Daarom had hij er zelfs eens aan gedacht de verloving met haar te verbreken. Maar zijn nuchter verstand had niet gezegevierd.

Ook nu kwam een oogenblik de gedachte bij hem op: 'Ge begaat een kolossale domheid, wanneer ge Mary trouwt!' Maar daar dook haar beeld voor hem op in het wit-zijden kleed en met den groenen myrtenkrans, en het vervulde hem weer zóó met fiere bewondering, dat de waarschuwende stem in zijn binnenste dra vergeten was. Nu eerst viel het hem weer in, waaraan hij eigenlijk de kennismaking met zijn bekoorlijke landgenoote te danken had. 't Kwam er nu op aan, haar zoo spoedig mogelijk

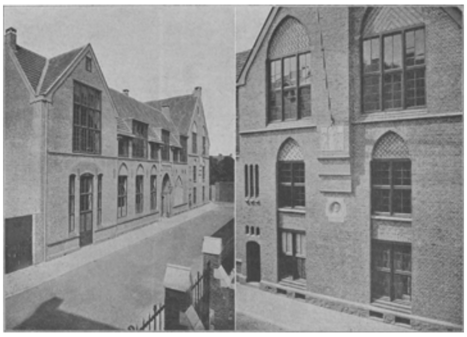

JHR. MR. E.J.B. CH. RIDDER DE STUERS,
geb. 18 Juli 1839, overl. 7 November 1892.

GEBOUWEN DER STICHTING DE STUERS IN DE KRUISHEERENGANG TE MAASTRICHT.
De VOLKSBOND-afdeeling dezer Stichting heeft lokalen, waarin verschillende sociale instellingen zijn gevestigd, als: *a*. ARBEIDSBEURS van den Maastr. R.K. Volksb. *b*. SECRETARIAAT VAN DEN ARBEID, opger. door den Limb. R.K. Volksb. *c*. RED. en ADM. VAN DE 'VOLKSBODE.' *d*. SECRETARIAAT VAN 'SOBRIËTAS.' *e*. CENTRAAL BESTUUR DER LIMB. KATHOLIEKENDAGEN.

het geheim van het koffertje te ontrukken, om dan dadelijk in de armen van Mary te ijlen. Hij maakte zich gereed om het gesprek op de raadselachtige inbraak te brengen, doch zijn gezellin voorkwam hem.

Aan het einde der straat, tegenover het operagebouw, dook het reusachtig postkantoor voor hen op, zij zei toen: 'We zijn zoo meteen bij 't postkantoor, daar heb ik wat te verzenden.'

'U wilt zeker weer geld naar huis sturen?'

'U hebt het geraden. Ik wil mijn moeder de honderd dollars sturen, die ik van morgen van mevrouw Harrison ten geschenke ontving.'

'Honderd dollars? Zij moet wel zeer vrijgevig zijn, die mevrouw Harrison.'

'Nu ja, daar kan ik niet over klagen. Overigens gold het vandaag een heel ongewone gebeurtenis, welke zich niet licht weer zal voordoen.'

'Ah! waarschijnlijk die inbraak?'

'Wat!' riep zij verwonderd. 'U weet er van?'

''t Is immers reeds een oude geschiedenis! De gansche stad spreekt er van en de ongelooflijkste dingen worden verteld.'

'Wat dan bij voorbeeld?'

'Wel, dat de bankier buiten zichzelf van woede en wanhoop is, omdat men hem al zijn zilverwerk, een som van honderdduizend dollars aan geld en talrijke depôts ontstolen heeft, die hij ter meerdere zekerheid in den kelder zijner villa geborgen had.'

Herbert sprak deze, met de waarheid slechts weinig overeenkomende, woorden met de grootste kalmte en onverschilligheid uit. Maar Louise geraakte letterlijk in toorn. Met bliksemende oogen riep zij:

'Maar dat zijn immers onbeschaamde leugens! Geen woord is er van waar! Zeg dat maar aan de heele stad. Ik moet het toch weten, want ik was er bij. Noch geld, noch zilverwerk, noch depôts zijn er gestolen, maar slechts een enkel klein voorwerp.'

'Een klein bruin koffertje, dat op de nachttafel van mevrouw stond?'

'Daar gij dat ook reeds weet - ja. Een klein roodlederen koffertje.'

'Wat zat er in dit koffertje?'

'Dat mag ik u niet zeggen.'

'Juweelen?'

'Neen.'

'Gewichtige brieven?'

'Neen. Doe maar geen moeite. U raadt het nooit.'

'Och toe, zeg het mij toch!' Hij sprak deze woorden op een biddenden toon en zag haar daarbij met zijn trouwhartige oogen smeekend aan.

Maar deze comedie maakte op haar geen indruk. Nadrukkelijk schudde zij het hoofd en zeide: 'Al uw smeeken is vergeefsch. Ik kan het u niet zeggen. En wat voor belang zou u er bij kunnen hebben!'

Intusschen waren zij bij 't postkantoor gekomen. Louise ging binnen, om haar geld af te geven, Herbert verzocht, buiten op haar te mogen wachten. Hij nam zich nu voor, niet eer van haar zijde te wijken, voor zij hem alles verraden had, al moest hij ook den ganschen avond samen met haar doorbrengen. Wel is waar had hij haar nog niet aan 't babbelen kunnen brengen, maar hij rekende er vast op, dat het aan zijn kunst van overreding gelukken zou, haar het geheim te ontlokken.

De torenklok der in de nabijheid zijnde kerk sloeg zeven uur. De aanvankelijk slechts weinig levendige straat begon zich te vullen, in dichte drommen stroomde het publiek naar het operagebouw.

Juist op den rechten tijd viel het Herbert in, dat hij een paar biljetten in den zak had. 'Je noodigt haar uit mee te gaan,' dacht hij, 'in 't theater is de beste gelegenheid, haar aan het spreken te krijgen.'

Zij kwam uit het postkantoor terug met een lieven glimlach om de lippen, zij scheen verheugd, dat hij woord gehouden en op haar gewacht had.

'Kijk eens,' zei hij, 'wat een massa menschen er naar het theater gaan.'

'Ach ja,' zuchtte zij, 'die gelukkigen!'

'U gaat zeker ook gaarne naar 't theater?'

'O, dolgraag! 't Is altijd mijn grootste genoegen geweest. Maar hier kom ik er helaas niet toe. Hier zijn de prijzen zoo buitensporig hoog, dat ik het niet van mij verkrijgen kan, zooveel geld voor mijn amusement uit te geven. Ook zou ik altijd maar één, hoogstens twee bedrijven kunnen bij wonen. Mevrouw Harrison veroorlooft mij niet, langer dan tot hoogstens negen uur uit te blijven.'

'Hebt u lust van avond met mij een bedrijf van "Carmen" te hooren.'

'O, heerlijk! "Carmen" is een mijner lievelmgs-opera's!'

Hij haalde de beide biljetten uit zijn borstzak. 'Kijk eens hier! Twee biljetten, goede plaatsen, parket, eerste rij, dadelijk achter het orkest. Wat geeft ge mij, wanneer ik er u een cadeau doe?'

'Och, geef toch op!' antwoordde zij vuurrood wordende, hem een oogenblik den rug toekeerende. 'Wat zou een arm meisje u kunnen geven?'

'Ik ben niet onbescheiden. Vertel mij uw avontuur van van morgen, zeg mij, wat er in het koffertje was en het biljet behoort u.'

'U is een zonderling! Waarom wilt ge dat toch zoo graag weten?'

'Ja,' zei hij schouderophalend, 'ik ben nu eenmaal zoo. In de reeks mijner fouten en gebreken staat op de eerste lijn de nieuwsgierigheid. Heb ik eenmaal van een geheim iets vernomen, dan rust ik niet, voordat de sluier voor mij geheel is opgelicht. Maar 't wordt tijd, de ouverture kan elk oogenblik beginnen. Dus haast u te besluiten!'

Nog een oogenblik streed zij met zichzelf, toen droeg de lust nog eens een keer goede muziek te hooren de overwinning weg. 'Goed,' zei zij, 'ik neem uw voorstel aan. In de eerste pauze - neen, dan zijn er te veel menschen bij -, onder het naar huis gaan vertel ik u de heele geschiedenis. Zoolang zult ge uw nieuwsgierigheid wel kunnen bedwingen.'

Hij stelde haar het biljet ter hand en samen gingen zij de marmeren trappen van het operagebouw op. Er werd zeer mooi gezongen, ook het orkest kweet zich uitstekend van zijn taak. De melodieën misten haar uitwerking niet op het licht ontvlambare gemoed der aan den Rijn geborene Duitsche. Een soort bedwelming en een onweerstaanbaar verlangen naar geluk maakte zich van haar meester. Haar wangen gloeiden en haar oogen schitterden.

Toen het scherm voor de eerste maal viel en Herbert zich tot gaan gereed maakte, verzocht zij: 'Och, toe, nog één bedrijf! 't Is te mooi! Wie weet, wanneer ik weer eens naar 't theater kan gaan. 't Is immers ook nog zoo vroeg, één bedrijf zult ge nog wel kunnen bijwonen.'

Een dankbare handdruk was zijn belooning voor het inwilligen van haar verzoek.

Maar zijn geduld werd op een harde proef gesteld. Het tweede bedrijf werd gerekt, er scheen geen einde aan te komen. De gloedvolle muziek van Bizet had ook de nuchtere Amerikanen ontvlamd en zij begonnen hun geestdrift voor de kunst op den meest enthousiasten toon te uiten. Ieder oogenblik brak er een storm van applaus los. Met handgeklap, geschreeuw en getrappel werd ieder lied, twee-, driemaal *da capo* verlangd. Zij hadden immers hun biljet duur genoeg betaald en wilden er nu ook wat voor hebben.

Herbert zag tot zijn schrik, dat de klok bijna het uur van negen aanwees en maande nu aan om op te breken. Wel mompelde Louise: 'Wat is het toch jammer, dat ik niet tot het einde blijven kan!' maar zij weigerde nu geen oogenblik langer om mee te gaan.

Terwijl zich een storm van applaus verhief, dat een onopgemerkt weggaan mogelijk maakte, verlieten beiden het gebouw.

Toen zij buiten waren, nam Louise gewillig Herberts arm en zonder zich verder te laten verzoeken, begon zij haar verhaal:

'Ik was van morgen vroeg opgestaan, omdat ik een langen brief aan mijn moeder wilde schrijven. Tegen zes uur hoorde ik een luiden schreeuw en dadelijk er op een gillend geroep om hulp uit de slaapkamer van mevrouw Harrison. Zonder mij te bedenken stormde ik er heen, en toen ik een vreemden man in de kamer zag staan, greep ik het eerste het beste voorwerp van mevrouws toilettafel en sloeg er mee op los. Mijn plotselinge verschijnen schijnt den man den schrik op het lijf gejaagd te hebben, althans hij deed niet de minste poging om zich te weer te stellen, maar maakte zich met een vluggen greep van het bewuste kleine koffertje meester en sprong er mee het venster uit. De slaapkamer ligt in het parterre. De oude tuinman, de eenige in huis, die vroeg op staat, druk bezig met zijn bloemen, zag wel is waar den dief loopen, maar eer hij wist, wat er eigenlijk aan de hand was, had de vluchteling zich reeds met zijn buit uit de voeten gemaakt. Ziedaar de geheele geschiedenis.'

'Ik bewonder werkelijk uwe dapperheid, om zoo maar zonder meer op den inbreker los te gaan.'

'Och, lieve hemel, dat was geen heldendaad, het geschiedde in de eerste opwinding, zonder eenig overleg. Wanneer de dief niet zoo laf geweest was, maar zich te weer gesteld had, zou 't mij vermoedelijk slecht genoeg bekomen zijn.'

'Maar u hadt toch een wapen?'

'Ik, een wapen? Wel neen.'

'Maar u vertelde toch, dat u een wapen van de toilettafel gegrepen en er mee op den dief losgeslagen hebt.'

'Och neen, 't was geen wapen!'

'Wat was het dan?'

'U schijnt toch ook alles te willen weten! Maar dat durf ik u werkelijk niet te zeggen.'

'Kom, kom, zeg het maar! U hebt het beloofd!'

Teeder drukte hij haar arm tegen zich aan. Een lichte huivering overviel haar en een weinig kleurende, zeide zij haperend: 'Nu, wanneer gij het dan bepaald weten wilt: 't was de valsche haarvlecht van mevrouw Harrison, die op de toillettafel lag.'

Luidkeels lachende, vroeg Herbert: 'Zij draagt dus valsch haar?'

'Ja, maar van het allerduurste uit Parijs. De vlecht heeft over de honderd dollars gekost.'

'En wat was er dan in het koffertje?'

'Kunt u het nog niet weten?'

'Neen.'

'In het koffertje was niets dan mevrouw Harrison's kunstgebit.'

Wederom lachte Herbert hartelijk. 'Die arme dief! Nu begrijp ik ook, waarom mijnheer Harrison niet wilde, dat er over de inbraak gesproken werd.'

'Met dat al is het verlies voor mevrouw Harrison hinderlijk

genoeg. Morgen zou haar man aan zijn kiezers een groot feest geven, dat nu wel uitgesteld zal moeten worden, wijl mevrouw er niet aan deelnemen kan, want zoo gauw is er geen nieuw gebit te krijgen.'

Onderwijl waren zij bij de villa Harrison gekomen. Herbert scheen op eens groote haast te hebben, want hij nam een opvallend kort afscheid van zijn gezellin, zonder naar haar dankbetuiging te luisteren.

'Een komisch man,' dacht zij. Ter nauwernood heeft hij mij de hand gegeven en hij heeft niet eens gezegd: 'tot weerziens!'

Zij ergerde zich er bijna over.

Herbert spoedde zich zoo snel zijn voeten hem dragen konden naar het redactiebureau, gaf den hoogst verheugden hoofdredacteur verslag, schreef een dozijn regels over de operavoorstelling en stormde toen naar het hotel 'Zur Stadt Baltimore,' waar de bruiloft zou gevierd worden.

Doch de feestzalen van het hotel waren gesloten, het geheele huis was in diepe duisternis, de onderwijl in dienst getreden nachtportier wist van geen bruiloft af.

Nadenkend sloeg Herbert den weg naar zijn woning in. Op de schrijftafel brandde een lamp, welke haar licht liet vallen op een brief van den volgenden inhoud:

'Lieve Herbert!

'Tot acht uur, dus nog een uur langer dan wij afgesproken hadden, heb ik op je gewacht. Meer kon geen mensch van mij verlangen. Maar daar je toen nog niet kwaamt, heb ik Thomas Johnson getrouwd, die zich immers ook onder de gasten bevond. De bruiloft vieren wij in 't hotel "Monopol," want het hotel "Zur Stadt Baltimore" is Thomas niet fijn genoeg. Lieve Herbert, je moet niet kwaad op me zijn. Geloof mij, 't is beter zoo; we zouden toch niet goed bij elkaar gepast hebben. Een Amerikaansche past slechts bij een Amerikaan. Ik hoop, dat je spoedig met een blonde Duitsche recht gelukkig wordt!

MARY JOHNSON'

DE GEDENKSTEEN TE ANDEL, 18 AUG. JL. ONTHULD DOOR H.M. DE KONINGIN.

Drie, viermaal las hij dit merkwaardig schrijven over en hij verwonderde zich, dat hij er zoo kalm onder blijven kon. Vreemd! Hij voelde geen zweem van die waanzinnige smart, welke zich gisteren nog van hem zou meester gemaakt hebben, wanneer hij zijne Mary zoo plotseling voor zich verloren had zien gaan. 't Was hem

veeleer te moede als was hij genezen van een zware ziekte. Hij ademde ruimer, een zware last scheen hem van de ziel gewenteld te zijn.

'Mary heeft gelijk!' mompelde hij. 'Zij zou geen vrouw voor mij geweest zijn, wij zouden beiden hoogst ongelukkig met elkaar geworden zijn.'

Den volgenden morgen verscheen een ex tra-blad van de *Morning Post*. Aan het hoofd van het blad stond in reusachtige letters de volgende waarschuwing:

'Medeburgers! Kiest nooit of nimmer den bankier Harrison. Doet gij het wel, dan zal 't u bitter berouwen. Want zijn hart en zijn gemoed zijn even valsch als het haar en de tanden zijner vrouw.'

Toen volgde een in bijzonderheden tredend, in 't algemeen met de waarheid overeenkomend en slechts een weinig al te dramatisch opgesmukt, verhaal van de inbraak, waarin het niet ontbrak aan ondeugende, boosaardige steken op den bankier en zijn vrouw. Maar aan 't slot van het extrablad heette het:

'Maar een troost heeft de beklagenswaardige dief toch nog gehad. Het kunstgebit komt namelijk uit het met roem bekende atelier van James Kookson, die ontegenzeggelijk de beste tandarts der Vereenigde Staten is en slechts het allerbeste materiaal en het allerzuiverste goud gebruikt.'

Voor deze fijne reclame betaalde de tandarts met genoegen twee honderd en vijftig dollars.

Ook behalve dat maakte de *Morning Post* met het extrablad een schitterende zaak. De gansche stad amuseerde zich natuurlijk er mee. Harrison's candidatuur was reddeloos aan de belachelijkheid prijs gegeven.

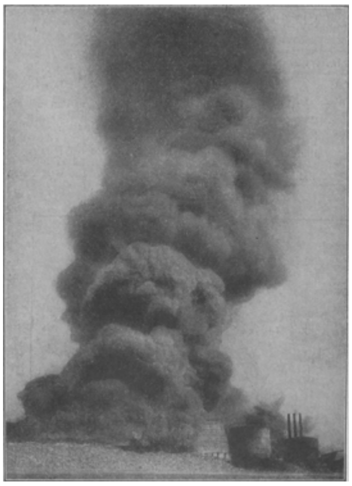

Maar Herbert ontving een belooning van driehonderd dollars en werd benoemd tot redacteur op een aanvangssalaris van vijfduizend dollars.

Toen hij zich 's namiddags naar het particuliere bureau van den hoofdredacteur begaf, om zich aan hem als nieuwen collega voor te stellen, stond hij, bij de deur gekomen, een oogenblik stil, want hij meende een bekende, lieve stem te hooren. Hij luisterde gespannen. Geen twijfel, 't was Louise Schwarz, aan wie hij al den tijd in stil verlangen gedacht had.

Zij scheen zeer opgewonden te zijn, want haar stem trilde toen zij zei: ‘Neen, neen, mijnheer de redacteur, maak maar geen uitvluchten. U moet mij een andere betrekking bezorgen, of mij anders behoorlijk schadeloosstellen. Want door u, door uw reporter, die, zeker in opdracht van u, mij op arglistige wijze mijn geheim ontlokte, ben ik mijn goedbetaalde betrekking kwijt. Zoodra Harrison van uw extra-blad hoorde, heeft hij mij weggestuurd.’

GEZICHTEN OP DEN REUZENBRAND DER PETROLEUM-TANKS TE ANTWERPEN.

Zonder het antwoord van zijn chef af te wachten, opende Herbert haastig de deur en trad de kamer binnen.

Toen Louise hem zag, kleurden zich haar wangen nog rooder, dan ze reeds waren door toorn en ergernis. Haastig trad zij op hem toe. Maar voor zij nog een woord zeggen kon, hief hij reeds aan:

‘Fräulein Schwarz, ik alleen ben de schuldige. Ik ben ook tot elke genoegdoening, tot elke schadeloos-stelling bereid.’

‘Neen,’ antwoordde zij, terwijl de tranen haar in de oogen kwamen, ‘van u wil ik niets hebben. Maar het smartte mij diep door een landgenoot zoo behandeld te worden.’

‘Ween niet, lieve Fräulein,’ smeekte hij op innigen toon en teeder haar hand vattende. ‘'t Is waar, ik heb eigenlijk slecht met u gehandeld. Maar gedane zaken nemen geen keer, doch ze zijn te verbeteren. En dat wil ik met alle kracht die in mij

is. Ik wil u alles geven wat ik bezit, en dat is niet zoo heel weinig, want ik heb aardig wat bespaard. Maar weet u, wat ge op den koop toe moet nemen?'

Zij zei niets, maar zag hem vragend aan, een lichte siddering overviel haar, sneller en sneller klopte haar hart in angstvolle afwachting.

'Mij zelf!' zei hij zacht en innig. 'Zijt ge er mee tevreden?'

Nog schreiende, antwoordde zij met een zacht: 'Ja!'

'Lieveling,' fluisterde hij. 'Aan u alleen dank ik mijn geluk, want zonder u was ik - doch neen, dat wil ik liever eerst na de bruiloft vertellen. Maar den dief van mevrouw Harrison's valsche tanden zou ik met vreugde een vorstelijk monument stichten, wanneer ik het genoegen had hem te kennen.'

De hoofdredacteur klapte vergenoegd in de handen, en riep: 'Ha, ha, meneer Schmitz, dat geeft immers weer een prachtig artikel voor het avondblad!'

Bij de platen.

Mgr. Carolus graaf Belgrado. -

Habent sua fata libelli, zegt men; maar niet alleen boekjes, ook plaatjes kunnen op hunne wijs een geschiedenis hebben. 't Is het geval met 't in dit nummer opgenomen portret van Mgr. Belgrado, den Internuntius, die zoo gewerkt en gezwoegd heeft voor het herstel der Bisschoppelijke Hiërarchie en die na veel wederwaardigheden zijn liefsten wensch vervuld heeft mogen zien in dat heuglijk historiejaar, waarvan we in 1903 het gouden jubilé hebben gevierd.

Onze lezers herinneren zich het door de pers geroemde feestnummer, dat de *Katholieke Illustratie* bij gelegenheid van dat jubilé gaf, en wellicht heeft meer dan een hunner in de portrettenreeks dier aflevering met eenige verwondering het conterfeitsel van Mgr. Belgrado gemist.

Ziehier de verklaring: wij hadden het niet. Wel had de Zaakgelastigde van den H. Stoel te 's-Gravenhage, Z. Excellentie Mgr. Giovannini met vereerende welwillendheid pogingen in het werk gesteld om ons tijdig een reproductie te bezorgen van een geschilderd portret, zich bevindende in de kathedraal van Ascoli in Italië, maar ze bereikte ons eerst na het afdrukken van ons Hiërarchie-nummer.

Nu pater P. Albers S.J. onlangs het tweede deel voltooide van zijn hoogst voortreffelijk standaardwerk: *Geschiedenis van het herstel der Hierarchie in de Nederlanden*, een boek, waarin op het verdienstelijke leven van Mgr. Belgrado voor het eerst 't volle licht valt, is er voor de *Katholieke Illustratie* actueele aanleiding genoeg om haren lezers alsnog het portret aan te bieden.

Zusje gaat slapen. -

Als zusje haar avondgebedje heeft gezegd, mag ze nog héél eventjes bij moeder komen, maar dan is 't hoog, hóóg kinderen-bedtijd: de schoentjes worden losgeregen, de kousjes een voor een uitgetrokken, nog een kus en een wel-te-rusten, - en dan sluipt moeder zachtjes weg van 't bedje en laat klein zusje in de zorgen van den schoonen engel, die heel den langen, donkeren nacht de wacht houdt over het kind, dat hem in zijn gebedje niet vergeten heeft.

Het is een Fransche dame: mejuffrouw Elisabeth Nourse, die dit bekoorlijk tafereel tot onderwerp eener schoone schilderij koos en wellicht heeft de herinnering aan den heerlijken tijd, toen ook van háár kindsheid een liefdevolle moeder de vrome hoedster was, haar bezield tot den innigen werkelijkheidszin, dien wij in deze voorstelling bewonderen.

[Nummer 41]

Vorstelijke verloofden.

Een oom-en-tante-zegster van het Hollandsche Echtpaar, hertogin Cecilie Augusta Marie van Mecklenburg-Schwerin, de zuster van den regeerenden groothertog, is, naar onze lezers uit de dagbladen weten, door den Duitschen kroonprins Friedrich Wilhelm van Pruisen tot zijne bruid verkoren.

Goddank geen vreemde, maar de dochter van een oud Duitsch vorstenhuis! - juichen onze oostelijke buren, en te Hannover, waar de kroonprins na zijn huwelijk zijn intrek zal nemen in het koninklijk slot, is men in de wolken met het blijde vooruitzicht van weer een hof te krijgen.

Het had reeds de aandacht getrokken bij de parade van het Gardekorps op den Sedan-dag te Berlijn, dat de keizer het groothertogelijk paar van Mecklenburg-Schwerin met bijzondere onderscheiding bejegende. Bij uitzondering was het regiment Lijfgrenadiers der keizerin uit Frankfort a/d Oder ter Garde-parade aangerukt, en van dat regiment, dat voorheen tot éénigen aanvoerder den koning van Pruisen had, werd de jonggehuwde groothertogin van Mecklenburg, eene dochter der Welfen, tot tweeden ‘chef’ benoemd. Op het feestmaal na de parade dankte de keizer de groothertogin voor de goedgunstigheid, waarmee zij de militaire waardigheid had willen aanvaarden. De groothertog ontving bij dezelfde gelegenheid het commando over het vierentwintigste regiment infanterie. Al deze keizerlijke attenties jegens het huis der Welfen trokken de aandacht en wekten allerlei nieuwsgierige gissingen.

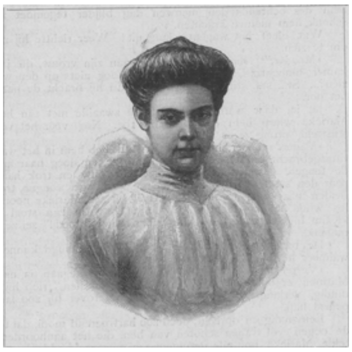

HERTOGIN CECILIE AUGUSTA MARIE VAN MECKENBURG-SCHWERIN.

KROONPRINS FRIEDRICH WILHELM VAN PRUISEN.

Maar wat er eigenlijk achter stak, werd door weinigen vermoed, totdat de telegraaf verraden kwam, hoe op een voormiddag te Gelbensande, het liefgelegen stationnetje in de buurt van het zomerslot der Schweriners, ten oosten van Rostock, een

expreswas gearriveerd met den Duitschen kroonprins en prins Christiaan van Denemarken, sinds 1898 gehuwd met Alexandrine, zuster van Cecilie, met familie en gevolg. Niemand minder dan de groothertogin-weduwe, moeder der bruid, Anastasia, was op het perron om de hooge bezoekers af te halen. Geen wonder, dat in Schwerin zich onmiddellijk (3 September) het gerucht der

verloving verbreidde van den kroonprins met hertogin Cecilie.

Natuurlijk was de officieele bekendmaking van het heuglijk feit den keizer zelf voorbehouden. Op Zondag 4 September was er aah het Kaiserhof te Altona een maaltijd voor de provincie Heeswijk-Holstein. Toen de opperpresident Wilmowski een dronk instelde op het keizerlijk paar, antwoordde Wilhelm II met een gloedvollen toost op de keizerin, eene Sleeswijk-Holsteinsche van geboorte, en aan de trouwe en edele vertegenwoordigers van haar geboorteland deed hij het eerste kond, dat een vorstenkind uit het naburige Mecklenburg eenmaal den keizerstroon met den oudsten keizerszoon deelen zou.

Hertogin Cecilie is een groote, statige, blonde verschijning met vriendelijke oogen. In hare omgeving is zij bemind om haar geesteshoedanigheden. Zij moet in de conversatie uitmuntend den vroolijken toon kunnen aanslaan en bijzonder liefhebster zijn van schertsen en plagen. Men zou het anders aan sommige portretten, die de Duitsche geïllustreerde tijdschriften de wereld hebben ingezonden, niet zeggen, dat des kroonprinsen bruid een aardig meisje is. Alle vorstelijke bruiden behoeven wel niet te gelijken op de lieve verschijning, die de bruid van den Mecklenburgschen hertog Hendrik, later prins der Nederlanden, was, - maar door vriendelijk verstaat men toch iets anders dan wat het grimmige uiterlijk op sommige afbeeldingen der jeugdige Duitsche vermoeden doet. Eén troost voor de bruid: de tegenspraak tusschen de portretten was zoo groot, dat ze elkaar als 't ware ophieven. De conterfeitsels, die we onzen lezers aanbieden, moeten de juist gelijkende zijn.

Onwillekeurig doet het verlovingsgeval en de toekomstverwachtingen, die dit wekt, den vaderlandslievenden Duitscher terugdenken aan een verloving, van nu vier generaties terug, die van een andere Mecklenburgsche prinses: Friedrich Wilhelm met prinses Luise. Luise was zeventien, hertogin Cecilie is 20 September achttien jaar geworden. En maar eenige maanden ouder dan deze kroonprins - hij is 6 Mei twee en twintig geworden - was zijn bet-overgrootvader, later koning Friedrich Wilhelm III.

Burgemeesters Marie,
door Daniëlla.
(*Vervolg en slot.*)

De vermoedens tegen Roelders hadden zich na den woesten aanval van onnoozelen Kees steeds meer opgehoopt. En toen ten slotte door twee zijner kameraden, die op deze wijze wraak schenen te nemen over een loensch bedrog, dat deze jegens hen gepleegd had, verklaarden, dat hij hun den morgen na den aanslag snoevend had toegevoegd, dat die windbuil van een jachtopziener hem geen last meer zou veroorzaken, - werd hij tot bekentenis gebracht. 't Was Kees geweest, die den akeligen schreeuw had uitgestooten, toen zijn broeder doodelijk getroffen viel.

Jean werd onmiddellijk op vrije voeten gesteld... Marieke wachtte hem op om hem mee naar huis te nemen in haar wagentje...

Ze reden samen naar huis, stil en sprakeloos naast elkander gezeten, hand in hand.

Mathieu veegde nu en dan een traan weg met zijn mouw, tranen van geluk. Hij schudde het grijze hoofd: ‘Is het niet gegaan als in een verhaal, dat men leest? Maar

als men hen, wien het aangaat, kent en liefheeft, als men de stemmen gehoord, het lijden gezien heeft, dan is het of men 't aan zijn eigen vleesch en bloed heeft ondervonden, dan heeft men mee geleden en mee gebeden. - Ze zullen dan toch te samen komen, die twee,' zoo peinsde hij gelukkig en tevreden verder, 'toen het pad effen en glad was, mochten zij het niet zamen betreden en nu er zooveel distels en doornige struiken tusschen hen opschoten en de weg steil en moeilijk werd, hebben zij elkaar gevonden. Alles scheen uit tusschen hen en toch kwam alles terecht. “De liefde overwint alles”, heeft pastoor gepreekt, en ik heb mijn bol geschud, maar hij heeft gelijk gehad als altijd.'

Nog was de woning van moeder Haekes nauw zichtbaar, of Mathieu bond zijn rooden zakdoek aan de zweep en zwaaide deze lustig in het rond. Buurvrouw zou de zieke wel voor het raam gezet hebben, om de terugkomst van Marieke af te wachten. Vooraf was Jean uitgestapt. De oude vrouw zou te zeer van streek gebracht worden door de groote vreugde van een plotseling wederzien. Buurvrouw had al bericht:

'Moeder Haekes, er moet wat goeds zijn, Mathieu zwaait met de zweep, en zijn rooden zakdoek heeft hij er aan gebonden.'

Voor de woning stapte Marieke uit. Zij had zich voorgenomen kalm te blijven en heel voorzichtig te zeggen, dat Jean spoedig vrij zou komen, misschien al vrij was, en nu... ze had nauwelijks een woord gesproken of vol aandoening en blijde verwachting omhelsde moeder Haekes het van geluk stralende meisje. Dat scheen haar verraden te hebben, het innige geluk dat in haar oogen glansde, het jubelde uit haar heele wezen! Moeder Haekes had het gevoeld, begrepen en vol verlangen, met nauw bedwongen ongeduld keek zij naar de deur, zeker als zij was, dat haar lieve, goede jongen, haar flinke, eerlijke zoon, dra verschijnen zou.

Jean naderde met rassche schreden. De korte weg tot de woning scheen hem zonder eind. Daar hoorde Marieke zijn stap: 'Ja, moeder, hij komt, hij komt dadelijk,' en tot de buurvrouw: 'Kom, we laten ze alleen!...'

Te beschrijven de groote vreugde, het onzegbaar blijde geluk, dat juichend opbloeide in de zielen van moeder en zoon, toen zij elkaar na zulk een smartelijke scheiding terugzagen! Vaster schier dan toen zij hem, pasgeboren, voor het eerst aan het van vreugde kloppend moederhart drukte, omhelsde zij haar kind. Het was alsof hij haar ten tweeden male geschonken werd. O, zij die moeder Haekes doodarm noemden, hadden thans haar rijkdom kunnen aanschouwen! Zij vroeg niet: 'Hoe kom je vrij?' zij had immers nooit een enkel oogenblik aan hem getwijfeld, ze had altoos geweten, dat hij onschuldig was! Het was haar geweest of God zelve het haar gezegd had.

Toen Marieke thuiskwam zat de burgemeester juist voor een uurtje op. Ook hij had ongeduldig uitgezien naar de terugkomst van zijn kind. Naarmate het onderzoek verder schreed, was hij steeds meer overtuigd geworden, dat Jean de schuldige niet kon zijn. Vooral het voorval op het kerkhof, waar gekke Kees als het ware den dader had aangewezen, was voor hem een klaar bewijs van Jean's onschuld. En wat hem in zijn gezonde dagen nooit overkomen was, namelijk zich af te vragen of hij altoos in alles goed gehandeld had, had hij nu, in de dagen dat hij krachteloos ter neder lag, gedaan. Hij was aangevangen met recht te spreken tegenover zich zelf en steeds strenger oordeelde hij over zijn handelingen. Zijn besluit stond vast: zoo Jean vrij kwam zou hij al het leed hem aangedaan, goed maken. Daar was wel een middel op, een afdoend middel, dat wist hij... maar toch, dan kwamen allerlei bedenkingen, dan wilde hij weer terug, zocht naar iets anders. Maar wat? Met geld, veel geld zijn onrecht goedmaken? Doch dan zag hij weer voor zich staan den zoo diep bedroefden jongen met het goede, vriendelijke oog, die fier en vol verontwaardiging afwees, wat hem niet toekwam. Dien blik had hij nooit vergeten. 'Toen wilde hij niet aannemen wat hij niet verdiend had... maar verdient hij nu niet het beste wat ik heb, waagde hij niet zijn eigen jong, krachtig leven om mij, ouden

man, die hem zoo slecht behandelde, te redden?' Zoo fluisterde dringend zijn beter-ik hem in. En langzaam, maar zeker rijpte het in zijn binnenste: 'Voor hem is het beste wat ik heb... hij zal Marieke hebben.'

Hoe meer de wensch, om het gedane onrecht volkomen te herstellen, in hem veld won, des te meer begon hij naar de verwezenlijking te verlangen. Het was hem als zou hij niet geheel kunnen genezen, vóór hij die twee gelukkig had gemaakt. En toen eenmaal zijn besluit genomen was, scheen hem alles zooveel blijder, zooveel vreugdevoller dan voorheen toe. De gedachte aan het geluk, dat hij voor zijn dochter en voor zijn redder weggelegd had, deed hem 's avonds rustig en tevreden inslapen, deed hem des ochtends den nieuwen dag blijder tegemoet zien en schonk hem nieuwe krachten.

Wat bleef het wagentje lang uit! Weer richtte hij zich op om te zien.

'Moeder,' vroeg hij ongeduldig aan zijn vrouw, die juist de kamer binnentrad, 'moeder, hebt ge nog niets op den weg gezien?... St... st... stil, ik hoor wat!' En hij bracht de hand aan het oor.

Ja, ja, daar waren ze. Mathieu zwaaide met zijn hoed en Marieke wierp hem een kushand toe. Nog vóór het voertuig stilstond, sprong ze er uit.

'Vader, moeder, hij is vrij! Vrij! Ik heb hem in het wagentje thuisgebracht bij zijn moeder,' juichte ze, en sloeg haar arm om de tengere gestalte der burgemeestersvrouw en trok haar mee naar den stoel van den zieke. Deze was opgesprongen, trok hen beiden naar zich toe en het was of hij zijn Marieke nooit meer los wilde laten. Zachtjes duwde ze hem in zijn stoel terug: 'Kalm blijven, vadertje. Alles is nu immers goed!' zei ze teeder manend.

De burgemeester had bijna niet meer verheugd kunnen zijn, wanneer het zijn eigen zoon geweest ware.

'Vertel me, vertel me alles, hoe het gegaan is en roep Mathieu er bij, want ook hij moet mij vertellen,' riep hij ongeduldig, verlangend om te vernemen, waarover hij zoo lang gepeinsd had.

Eenvoudig en oprecht, doch zoo hartroerend mooi, dat telkens de oogen vol tranen schoten van hen, die het aanhoorden, vertelde Marieke hoe alle getuigenissen gewezen hadden op Jean's onschuld, hoe ook zij voor hem getuigd had en ook... hoe zij voor de gansche zaal verklaard had, Jean lief te hebben...

Angstig keek Mathieu zijdelings naar den burgemeester. Hoe zou de baas dat opnemen? Doch op zijn gelaat, dat met oogen van bewonderende liefde op zijn kind neerzag, was slechts goedheid en vreugde te lezen. Toen liet Mathieu alle vrees varen en een blijde hoop lichtte in hem op.

's Avonds had de burgemeester een lang onderhoud met Jean. Niemand anders was er bij tegenwoordig. Maar hij scheen den jongen man blij nieuws meegedeeld te hebben, want zijn gezicht straalde, toen hij de burgemeesterswoning weer verliet.

Marieke was vroeg naar bed gestuurd. Dat was haar wel niet erg naar den zin geweest, maar vader was nu zoo goed voor haar en 't was waar, dat ze moe en afgemat was van al de aandoeningen der laatste dagen. 't Was morgen Zondag en ze moest lang blijven slapen, had vader gezegd. Dan zou ze om tien uur naar de hoogmis gaan; na afloop daarvan moest hij haar spreken.

Toen zij den volgenden morgen na de hoogmis vaders kamer binnen wilde gaan, hoorde zij daarbinnen praten. Zij vroeg aan Mathieu, wie bij haar vader was. ‘Het is de jonge boer van Kloosterhof,’ antwoordde deze.

Kloosterhof was een mooie hofstede even buiten het dorp. Ze wist dat de vorige eigenaar de plaats verkocht had, doch aan wien wist ze niet en 't kon haar ook niet veel schelen nu. Ze bleef even wachten en hoorde den bezoeker door de achterdeur naar den tuin gaan. Toen trad zij binnen en dadelijk riep haar vader haar vertrouwelijk bij zich:

‘Marieke, kind, kom eens bij me zitten. Daareven had ik bezoek van den jongen boer van Kloosterhof, een knappe, jonge vent, hij schijnt zin in je te hebben, maar ik weet niet of jij daarvan gediend bent. Wil ik hem eens binnenroepen, hij is in den tuin?’

‘O, neen vader, neen, doe dat niet... U weet toch wien ik...’

‘Nou, kind,’ viel de burgemeester haar in de rede, ‘het spijt mij voor den flinken jongen... Geef hem dan maar deze papieren terug, het is een notarieele akte, het bewijs, dat hij de kooper is van Kloosterhof, en zeg hem dan, dat je zijn aanzoek niet kunt aannemen.’

‘Maar, vader, ik weet niet eens wie het is...’

‘Ik hoor hem al in de gang loopen, hij komt zijn antwoord halen... kruip dus maar gauw in de groote kast, dan zal ik hem zeggen, dat je hem onder geen voorwaarden hebben wilt.’

Marieke begreep er niets van, ze was heel in de war door het zonderlinge optreden van haar vader. Werktuiglijk sloop ze naar de kast en hield de deur achter zich op een kier om te luisteren, of zij de stem van den bezoeker ook herkennen kon en naar hetgeen hij zou zeggen op vaders antwoord.

‘Ja, mijn beste jongen,’ begon de burgemeester, ‘het spijt mij erg voor je, maar je zult een andere vrouw moeten zoeken. Mijn dochter wil je onder geen voorwaarden hebben en toch had ik haar aan niemand liever gegeven dan aan den boer van Kloosterhof. 't Is bijna niet te gelooven - en ik, die nog wel zeker meende te weten, dat ze je zóó liefhad... Maar ze wil niet, wat kan ik er aan doen? Niets. Ik weet er maar één ding op: vraag het haar zelf nog eens,... ze is daar in de kast, ze heeft zich daar verborgen, ze is misschien bang voor je,’ lachte hij.

Vóór de burgemeester uitgesproken had, vloog de deur open en viel zijn overgelukkig kind hem in de armen: ‘Vader, liefste vadertje!’

‘Zeg hem nu toch zelf, dat je hem niet wil, - anders laat je je eigen vader een gek figuur slaan... Ho, ho, dat vliegt mekaar maar om den hals en daar net wilde ze niets van hem weten! In mijn tijd waren de meisjes anders!...’

Zoo had de burgemeester de verloving zijner dochter tot stand gebracht. Hij was kort geleden eigenaar van Kloosterhof geworden, doch had het goed na Jean's vrijspraak dadelijk op diens naam laten overschrijven. Nu wilde hij op zijn ouden dag nog eens een grap uithalen en werkelijk zij gelukte. ‘Domme meid, je hadt toch even goed de achterdeur kunnen uitgaan, in plaats van in die kast te kruipen!’ lachte

de burgemeester. 'Je moest gisterenavond vroeg naar bed, want ik was bang, dat moeder 't verklappen zou. Haal moeder maar eens gauw hier.'

De burgemeesterswoning werd met groen versierd, de paarden mooi opgetuigd, eerebogen door de jeugd gemaakt van het huis tot de kerk - dat alles had Jean vooruitgezien, dat geschieden zou, bij het huwelijk van burgemeesters Marie, doch wat hij niet had durven droomen was, dat hij zelf, fier als een koningszoon, Marieke ter kerke zou voeren. Zielsgelukkig zag het bruidje er uit, zoo blozend, zoo frisch! Geen wonder, dat hij telkens teeder haar arm drukte en haar toefluisterde: 'Mien äppelke, mien äppelke, waat biest doe net.' Maar hij was niet de eenige, die vol bewondering naar de bruid opkeek. Het was burgemeesters Marie, en toch, hoe anders! Hoe liefelijk blonk haar donker oog en welk een trek van zachtheid, van echt vrouwelijke zachtheid lag op haar gelaat! Waar was die hoogmoedige trek gebleven, die het jonge gelaat zoo vaak ontsieren kon?

Liefde, die alles overwint, het moeilijkste licht doet vallen, en tot de grootste offers in staat stelt, die het heiligste is wat in den hemel en op aarde bestaat, omdat zij van God komt, had het trotsche hoofdje liefderijk gebogen. Een pad vol doornen had haar voet betreden, maar ze was niet ontmoedigd geworden, zij wist, dat ze een goeden strijd streed en dat die strijd noodig was om het goede, dat in haar sluimerde, wakker te roepen.

Door een dichte haag van menschen begaven ze zich kerkwaarts. Iedereen wilde nog een knikje hebben van haar, die straks Jean's vrouw zou zijn. Vreugde stond op elks gelaat te lezen, maar er heerschte stilte, een plechtige stilte...

Daar komt het paar terug uit de kerk. De fanfare schalt, de schoten knallen en alles juicht en jubelt luid. Marieke en Jean zijn voor altijd een paar geworden.

Het was een vroolijke bruiloft en nog laat klonk blij gezang in het burgemeestershuis, nog lang nadat de jonggehuwden hun vriendelijke woning betrokken hadden.

Kees kwam bij moeder Haekes wonen. Zij hechtten zich aan elkander als moeder en kind, begrepen elkander geheel.

Bij wijlen scheen het of de koesterende warmte, die hem nu omgaf, de schaal, waarin zijn geest gevangen zat, ging splijten. Gelukkig was hij thans en voor zijn toekomst was gezorgd, als moeder Haekes zou zijn heengegaan. Jean had haar beloofd: 'U blijft nog heel lang bij ons, moedertje, maar mocht God u roepen dan komt Kees bij ons als onzen oudsten zoon.'

Vrede en geluk waren haar deel. Bij zomeravonden kon men haar altijd vinden op haar geliefkoosd plaatsje. Kees speelde bij haar in 't zand. De handen als in dank gevouwen, doorleefde ze dan dikwijls in gedachte lief en leed, - maar de schaduwen hadden alle scherpte verloren, de lichtpunten glinsterden zonnig, als een heerlijke zomerdag. Zorg en kommer hadden haar hart niet kunnen verbitteren en evenals de bloem, na den storm, het gouden hart weer opheft naar omhoog, had zij na elken slag het oog omhoog weten te slaan.

En Mathieu? Hij vreesde niet voor den ouden dag, wanneer hij niet meer in staat zou zijn tot hard werken, want hij wist, dat er dan in de woning van den jongen boer en de jonge vrouw van Kloosterhof een kamertje zou zijn met één klein venster, hij had het zelf uitgezocht - een kamertje waartegen het wintergroen welig groeide en onder welks dak de zwaluwen nestelden - daar hoopte hij eens in te trekken als 'gouvernante', zooals hij het noemde van de kleine kloosterboertjes tot aan zijn dood toe. Dat hadden Jean en Marieke op handslag beloofd.

'Ecce homo.'

Zoo dikwijls in den geest ik zal aanschouwen,
Hoe men om 't hoofd een doornenkroon U vlecht,
Zal ik, drukt mij ook lijden, immer denken:
'Niet beter dan de Meester is de knecht.'

'Mater dolorosa.'

Zij, in Wier mond men deze woorden legde:
'Ziet, of er eene smart gelijk is aan de mijn,'
Zal ook voor mij, word ik gekweld door smarte,
Gewis de 'Troosteresse der bedrukten' zijn.

A.P. DE KORT,
Rector.

Prelaat beschermd door St. Victor.
Naar den Meester van Moulins.

Op de voor twee jaar te Brugge gehouden tentoonstelling van Vlaamsche Primitieven waren enkele werken, aan Vlamingen toegekend, maar door kunstgeleerden op goede gronden als Fransche kunst geduid. Tot deze behoorde een beurtelings aan Jan van Eyck, Hugo van der Goes, Hans Memlinck en andere Vlamingen toegeschreven prelatenportret, dat, op de dezer dagen gehouden expositie van oude Fransche kunst als een Fransch werk ten toon gehangen, geen twijfel omtrent zijn herkomst liet en met veel zekerheid werd gezet op rekening van den XVd' eeuwschen Meester van Moulins. Deze toeschrijving maakt den belangstellende echter niet veel wijzer; wie toch was deze geheimzinnige schilder? Hoe luidde zijn naam? Bij welke groep van kunstenaars stond hij aangesloten en wien heeft hij tot meester gehad? Hoe leefde hij en wie was zijn beschermer? Op al deze en dergelijke vragen moet de kunsthistorie tot heden het antwoord schuldig blijven. Hij heeft

geleefd en gewerkt en van de heerlijke talenten, door God hem verleend, getuigt zijn kunst.

Waarschijnlijk heeft hij de magistrale portretten gekend, die hertog Philips' hofschilder, Jan van Eyck, van Bourgondische geestelijken en edelen maakte. Ook zijn bekende werken ademen de verhevene kalmte en diepdoorspeurde menschelijkheid, waar de kunst van den grooten Vlaming ons zoo lief om is en wekten door hun schoone volmaaktheid in ons een bewondering, die peinzen doet over de weidschheid van een tijd, die deze kunst schiep. Zie, hoe voor de ontwikkeling van volmaakte kunst déze tijden ons zooveel gunstiger lijken: de kunstenaar werkt te midden eener rustige verzekerdheid, te midden van een beschaafd volk, dat geleerd heeft, kunst als iets zeer edels en uitstekends te beschouwen en van hooge waarde; en let dan eens op die oude meesters, hoe zij werkten, in gilden vereenigd met den gemeenen man, hoe zij, waren ze hovelingen, her- en derwaarts zich zenden lieten met velerlei lastgeving; hoe ze ten dienste stonden zoowel van den aanzienlijken geestelijken of wereldlijken heer als van den gewonen poorter, die een altaartafel bestellen kwam met déze of die heiligen, déze of die beeltenissen, zóó geschikt naar aanzien en ouderdom, zóó getooid naar stand en staat. En hoe zij dan menigmaal werkten met rondom het gedruisch van wapenen en in de onrust veler heimelijke en openlijke dreigingen en gevaren, onveiliger tijden eigen. Groot en schoon was dit niet zeer geregelde leven, prachtig van hartstocht en van kracht, edel van teerheid en heilig van groot geloof. En als de tijd was de kunst, tijd van daad en van ideaal, en van de edele eenheid dezer twee was kunst de reine spiegel.

PRELAAT BESCHERMD DOOR ST. VICTOR, NAAR DEN MEESTER VAN MOULINS.

Zoo geve God, dat van nieuwe daad en nieuw ideaal, tot nieuw leven herboren uit zoo schoon verleên, nieuwe kunst eenmaal zijn moge de heerlijke bloei.

Wie de biddende prelaat is, die de Fransche meester hier zoo levenstrouw heeft afgebeeld, weten we niet; men onderstelt: een heer uit het edele huis van Cleve. Hoe prachtig is zijn gewaad; waardeer den eenvoud van dat witte koorhemd tegen de brokaten praal van het kasuifel, den haarband met paarlen bezet, het paarlen borstsieraad, de beringde vingeren, waaraan menige edelsteen blinkt; maar vóóral dat mannelijk-kloek gelaat, het gerimpelde voorhoofd, waaraan der tijden geweldige leven niet zonder beroering is voorbijgegaan, maar dat toch de levensrust niet te

verstoren vermocht, die onder bescherming van het heilige - hier verpersoonlijkt in St. Victor - zich veilig weet.

St. Victor - of een ander heilig krijgsheld, hier twijfelt men; - is een plechtstatige verschijning; hij is de ridder zonder vrees of blaam, de edele, wiens lelieschild geen vlek smette en wiens fiere banier ongerept bleef. Als hij het zwaard, dat aan zijn zijde hangt, trekt, dan is het voor weduwen en weezen en als de lauwer zijn lokken siert, dan won hij dien in heiligen strijd. Het staal zijner rusting schittert in het licht van den vollen dag gelijk zijn roemruchte naam over heel Christenrijk en

den wijd-golvenden mantel zijner bescherming breidt hij uit over zijn geestelijken zoon, die zijn hulpe zoekt.

Er is in de ziel van dit Fransche werk zóó weinig onderscheid met het gelijktijdige Vlaamsche, maar meer dan bij de meeste Vlamingen lijkt ons hier, óók in de afbeelding der heiligen, de verheerlijking van het menschelijke betracht met oplettende liefde voor de hoogheid der houding en de prinselijkheid van het gebaar en waar de zoete vervoering en de innige ingetogenheid der onzen ons zóó zeer eigen zijn, daar kan een verhevene geestdrift als deze met diepe bewondering vervullen voor dit vreemde werk van edele natuur.

Reizende kunstenmakers.

Voor menige stad in ons land zijn de kermisdagen juis voorbij, pas aangebroken of nog in 't blij vooruitzicht der pretgrage jeugd: zoo in den na-zomer, dan komt op schuiten en wagens geladen weer de wonderlijke rommel de stad binnen, op 't eerste gezicht een haveloos en onooglijk zootje, uitgepakt en afgeladen weldra door vreemd-gekleede mannen, omzwermd door vrouwen en kinderen, tot niet geringe nieuwsgierigheid en prikkelende vacantiepret onzer schooljeugd, die in haar levendige verbeelding het bonte gedoetje al tot een schitterende kermistentenstad ziet opgebouwd.

Dat geeft een beweging, als de eerste spellewagens komen aanwaggelen en zoowel levende als levenlooze lading wordt gelost voor de stralende oogen der te hoop geloopen stadsjeugd; wien zal het gelukken even naar binnen te gluren in dat geheimzinnige wagen-huis met zijn grillig beschilderde wanden en wuivende gordijntjes voor kleine ruitjes, waaruit telkens een blond- of donkerlokkig kinderkopje naar buiten komt kijken? Wie zal ze te zien krijgen, al is 't slechts van ver, de prachtige paarden, de zware olifanten en beren, die daar binnen opgesloten zitten? Wie zal - heerlijkst van al - met vader of moeder de onovertroffen toeren van den geleerden beer en zijn collega's, het kunstrijk vernuft van de trotsche rossen, de logge potsen van den olifant, de vlugge grimassen van honden en apen gaan bewonderen?

En dan dat edele paradeeren van bejuweelde en bloemengekranste danseresjes op praal-paarden in razenden ren, de guitig buitelende en duikelende clowns, die je een week en langer nog laten nalachen om hun prachtige grappen, de vlugge kunstjes van gehoorzame hondjes en afgerichte katten - 't is om van te droomen. En een wonder is, zooals in een ommezientje 't heele spel is opgezet: daar staat de tent, waarin de dikhuid huist; zijn meester probeert alvast of hij zijn kunsten met zijn twee trouwe vakkameraden, de tijgerhengsten nog kan; uit een andere is bruintje losgelaten voor een worstel-repetitie met zijn dresseur; de clown beproeft de lenigheid van zijn leden door over een rijtuig te buitel-springen, een salto mortale, waar zelfs het circusvolk schik in geeft. Wat verder oefenen zich twee sterke hengsten in het boksen en achter den woonwagen zijn de aanstaande kunstrijderessen en koorddansers bezig hun viervoetige leerlingen op te leiden in de kunst van kost-verdienen.

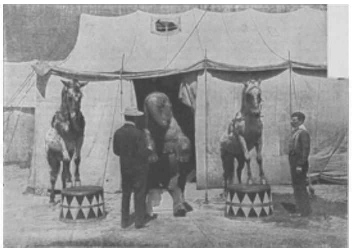

Bij de repetitie.

Wat worden ze benijd, die kleine circusmenschen, vooral als ze met zulk een geriefelijken wagen reizen als dezen en zoo netjes gekleed zijn als gewone welopgevoede stadskindertjes; wat is er menige Hollandsche schooljongen, die zijn hart van verlangen voelt kloppen bij 't denkbeeld van zelf in zoo'n avontuurlijk wereldje te worden opgenomen, overal vrij te mogen rondloopen tusschen die mooie wagens en wonderlijke dingen, mee te leven dat leventje van pret-den-heelen-dag, van lachen zonder zorg voor sommen, die niet willen uitkomen, strafregels, die na schooltijd moeten worden geschreven, en ontledingen, waar je geen weg mee weet. En dan 's avonds, bij 't schetteren van trompetten en roffelen der trommen, rondrijden in fluweel en goud, met overal dat heerlijke kermislicht en 't gejubel eener uitgelaten menigte! Dat vooral in circusleven alles geen goud is, wat blinkt, alles geen vreugde, wat schertst en schatert, leeren onze schooljongens gauw genoeg en 't mooi van kermispret is er al lang af, als ze de boekentasch aan den wand gehangen en onder het schitterend uiterlijk in de donkere ellende van het kunstenmakersleven ook maar heel eventjes gekeken hebben.

Kijkje in den woonwagen.

Worstelkamp.

Och, hoe beklagenswaardig vinden ze dan circuskinderen en hoe benijdbaar hun eigen, alledaagsche jeugd-leven. Maar zoolang ze jong zijn, laat ze kijken naar den mooien buitenkant; als ze van 't leelijke innerlijk, dat hun zuivere ziel schaden zou, maar niets te merken krijgen, is wat kermismoois ze best gegund.

Marcus Stampa.
Verhaal uit de dagen van Nero, door Jenny.

Toen de even ijdele en prachtlievende als wreede en wulpsche vorst, Nero, eens onder groot praalvertoon door Rome reed, ontmoette zijn blik een gedrochtelijk wezen, dat onder de juichende menigte zwijgend zijns weegs ging, als onbewust van hetgeen rondom hem plaats greep.

Klein en gebocheld als hij was, met onregelmatige, grove trekken, en het gelaat behaard als van een dier, zag die man er inderdaad afschuwwekkend uit.

'Jupiter hale mij, indien ooit de zon van Rome een leelijker mensch bescheen!' - Tegelijkertijd schoot den keizer een gedachte door het brein, wreed en zonderling, zooals die alleen in Nero's hoofd kon opkomen.

Hij gaf een zijner slaven een teeken en gebood: 'Laat dien bultenaar bij mij komen.' En zich tot het arme, mismaakte wezen wendende, vroeg hij: 'Hoe is uw naam?'

'Marcus Stampa.'

'Welnu, Marcus Stampa, kom morgen, na de audiëntie, in mijn paleis.'

Zonder te ontstellen boog Marcus Stampa. Verlegenheid noch slaafsche onderwerping kenmerkten zijn groet.

De stomme getuigen van dit tooneel echter, de hovelingen, edelen en pretorianen, die maar al te goed de barbaarsche luimen van hunnen gebieder kenden, dachten niet zonder vrees aan de gevolgen van dit zonderling onderhoud.

Toen de keizerlijke stoet het paleis bereikte, riep de tiran Sextus Pompejus tot zich.

'Hoe maakt het uw beminnelijke dochter, de schoone Clodia?'

Plotseling sloeg Sextus Pompejus de oogen neer, om voor den dwingeland zijn eensklaps opwellende droefheid te verbergen.

'Haar schoonheid is de vreugde mijner oogen, haar zachtheid de blijdschap mijner ziel.'

'Verzoek haar, morgen, na de audiëntie, in mijn paleis te komen...' besloot Nero. Wreedaardig fonkelde zijn valsch oog.

Sextus Pompejus bracht een angstigen nacht door. Hij twijfelde geenszins, of het bevel, den volgenden morgen zijn beminde dochter naar het keizerlijk paleis te doen komen, was den wreedaard ingegeven in een oogenblik van wraakzucht; en hij zocht, tevergeefs echter, hoe hij het ongenoegen van den ijdelen en wraakgierigen vorst had gaande gemaakt... Het trof hem, dat op hetzelfde uur de dwerg was ontboden, dien het toeval op den weg van den stoet had gevoerd; en een naamlooze angst over het lot van zijn veelgeliefd kind daalde in zijn hart. Kende hij niet al te zeer de wreede denkbeelden van den meester, dien hij diende?...

Doch, zóó ver ging de vrees voor den onbarmhartigen tiran, dat de vader er geen oogenblik aan dacht, den keizerlijken wil te weerstreven. Op het bepaalde uur begaf zich dan ook Clodia met haar gevolg naar het paleis van Nero. Zij zag er allerbekoorlijkst uit: de fijne gelaatstint wedijverde met de zachtroode kleur der rozen in de lange, golvende lokken; de met leliën versierde tunica omsloot in bevallige plooien de sierlijke gestalte; gouden banden, rijk met edelgesteenten bezet, bedekten den fraaigevormden arm... Geen vrees teekende het zachte, lieve gezichtje, integendeel straalde blijde verwachting uit de levenslustige oogen. Daar zij vroeg haar moeder had verloren en door haar vader angstvallig van de buitenwereld verwijderd was gehouden, was zij onbekend gebleven met de voorvallen aan het hof... Thans, voor de eerste maal, zou zij het 'Gouden Huis', het grootsche paleis des Cesars, betreden en het kunnen beschouwen in al zijn wondere pracht! Haar

vader bevond zich daar thans, dus toog zij er heen, gerust en blijmoedig als een kind. Toen echter het jonge meisje, vergezeld van twee slavinnen, de hooge, indrukwekkende zaal was binnengetreden en zich voor het hof bevond, in welks midden Nero zetelde, voelde zij zich eensklaps overweldigd door smartelijke voorgevoelens. Immers, in den droeven blik haars vaders las zij den angst, die zijn hart martelde.

Eenige oogenblikken genoot de keizer van de verlegenheid van het jonge meisje en van de ontroering van den vader; toen sprak hij met zijn ironische stem:

‘De faam heeft niet gelogen, schoone Clodia: het liefelijke morgenrood is niets vergeleken bij den zachten blik uwer oogen.’

En zich tot Sextus Pompejus wendende, vervolgde hij:

‘De tijd, uwe dochter uit te huwelijken, is gekomen, Sextus. Aan mij, den waren vader mijner onderdanen, komt het toe, hem aan te wijzen, die haar echtgenoot zijn zal.’

En Cesar gaf een teeken. Terstond wendde een ceremoniemeester zich naar de aangeduide deur.

Clodia was bevend haar vader genaderd, en Sextus sloeg beschermend den arm om de sidderende gestalte zijner dochter.

Dan, op een wenk van Cesar, werd een zware portière langzaam opgelicht, en Marcus Stampa, de misvormde dwerg, verscheen.

Een oogenblik verheugde Nero zich in de algemeene ontsteltenis, toen verhief zich zijn stem:

‘Keizers zijn hunnen onderdanen recht verschuldigd... Ik wil het verbroken evenwicht herstellen... Aan den leelijkste de schoonste!...’

Een hartverscheurende kreet klonk door de zaal. Clodia was bewusteloos neergezegen in de armen haars vaders. Dikke tranen rolden over de bleeke wangen van Sextus Pompejus.

De dwerg stond een poos onbeweeglijk. Een somber vuur schitterde in zijn oogen, oogen, zonderling helder en teeder, vol van een eindeloos medelijden. Dan deed hij eenige stappen naar den verheven Cesar en zei kortaf en duidelijk:

‘De gift is te mooi. Ik weiger die.’

Nero fronste de zware wenkbrauwen en met heesche stem bracht hij uit:

‘Wie durft zich vermeten, mijn wil te weerstreven?... De veertiende dag na dezen zal de dag uwer vereeniging zijn. Wee, indien een uwer op het vastgestelde tijdstip niet tegenwoordig is, dan zal mijn toorn u beiden treffen.’

Hij stond op en verklaarde de ongewone audiëntie geëindigd.

Marcus Stampa was Christen. Hij had gedronken uit de geheiligde bron der nieuwe leer, welke gepredikt werd door de apostelen Petrus en Paulus, en hij had daaruit een grooten eerbied geput voor de waarde van 's menschen ziel en van diens vrijen wil. In plaats van zich dus te verheugen over het buitengewoon fortuin, dat hem een huwelijk met de schoone Clodia schonk, had hij slechts medelijden met het arme kind. Daarbij behoorde Clodia tot een der edelste Romeinsche families en de rijkdom van Pompejus was fabelachtig.

Tegen dit alles kwam de kiesche trots van Marcus Stampa in opstand. Hij sloot zich in zijn woning op, en, na rijpelijk nagedacht te hebben, schreef hij deze regels, die hij naar het paleis van Sextus Pompejus liet brengen:

> ‘Ik begrijp maar al te zeer de smart van uw geliefde dochter, en kan er, helaas! slechts in meegevoelen...
> Ik zou willen, dat ik niet bestond, om haar weer gelukkig te maken; maar, vluchten durf ik niet, want op haar zou al de zwaarte van Cesars toorn neerkomen... en sterven wil ik niet, want mijn godsdienst verbiedt mij aan het leven te raken, dat God ons geeft...

> Maar, dat Clodia toch moed vatte!... Al wat in mijn macht is, om haar lot te verzachten, zal ik doen, en ik zal haar, zoo weinig mogelijk den last van mij te zien opdringen.'

Deze boodschap verried zulke edele gevoelens, dat vader en dochter er niet ongevoelig voor konden blijven. Zij waren rechtschapen van harte en brachten dan ook hulde aan de verheven belangloosheid van dezen mismaakte, de goden dankende, die hen, in hun wanhoop, toch niet geheel en al verlaten hadden.

Uit dit schrijven begrepen zij dadelijk, dat Marcus Stampa die vreemde leer beleed, welke met reuzenschreden voortdrong in het heidensche Rome en reeds in 't paleis des Cesars als in de hutten der slaven hare aanhangers telde... Maar wat ging hun dat aan? Kon Marcus, die echtgenoot, die zoon, hun opgedrongen door de gril eens wreeden keizers, hun wel ooit iets anders zijn dan een vreemdeling?

Een lange lijdensweg was voor Marcus Stampa begonnen.

's Avonds na de schitterende huwelijksplechtigheid was Clodia, volgens het gebruik, haren echtgenoot in zijn woning gevolgd, en van dat oogenblik af was het bestaan van dezen, door de natuur misdeelde, een lang en stilzwijgend martelaarschap geworden.

Hij beminde Clodia; hij beminde haar, zooals alleen degene weet te beminnen, die den eerbied voor de vrouw en het geloof in haar ongeschonden heeft bewaard. Zijn sterke, teedere ziel had hij zonder voorbehoud weggeschonken aan het bekoorlijke, patricische meisje, dat hem was opgedrongen... Doch, niet een enkele maal - en bijna een jaar was sinds verloopen - had hij deze liefde verraden.

In den echt verbonden door heidensche priesters, beschouwde Marcus hun huwelijk als ongeldig. Elk woord van liefde, gesproken tot het jonge meisje, zou hij beschouwd hebben als een heiligschennis.

Wat Clodia betreft, in het eerste gevoel van opstand tegen haar lot, had zij zich bitter en onrechtvaardig betoond. De voorkomendheid, de vriendelijke oplettendheden van haar echtgenoot had zij beantwoord met harde en kwetsende woorden; soms ook, en dan voor lange poozen, had zij zich afgezonderd in een hooghartig stilzwijgen, dat nog moeilijker te verdragen was. Echter kwam haar zachte, teergevoelige natuur, haar rechtschapen hart daar soms plotseling tegen op. Een inwendige stem zeide haar, dat die man, evenmin als zij, aansprakelijk was voor de nukken van een wreeden en oppermachtigen dwaas; zij voelde diep, met welk een zeldzame kieschheid hij zich tegenover haar gedroeg. Soms vroeg zij zich af, wat hij dacht, of ook hij niet het toeval verwenschen moest, dat hem aan haar verbonden had. Zij was verbitterd over de kalmte, die hem nooit verliet, en in die oogenblikken toonde zij zich het onmeedoogendst.

Het fortuin van Marcus Stampa was niets in vergelijking met den rijkdom van Pompejus, en toch, ondanks het aanhouden van den Romein, die alle weelde en gemakken der groote patri-

cische families in de woning zijner dochter had willen aanbrengen, had hij geweigerd iets te ontvangen.

De Christelijke Godsdienst stelde alle menschen gelijk: Marcus had zijn slaven de vrijheid geschonken en dezen hadden van toen af hun meester vrijwillig gediend. De geest van liefdadigheid heerschte in het huis, en geen arme ging den gastvrijen drempel voorbij, zonder een stoffelijke en geestelijke aalmoes mee te nemen.

De reuzensprong, het succesnummer van den clown.

Clodia merkte dit alles op, en kon niet nalaten hulde te brengen aan de regelmaat van dit eerbiedwaardig huishouden, evenals aan de oneindige goedheid, aan den waren eenvoud, die een zekere grootheid niet buitensloot, van hem, wiens naam zij droeg...

Het was Juni. De zon brandde boven Rome. De dag was afmattend warm geweest, maar tegen den avond had een onweer in den omtrek de atmosfeer verfrischt. Marcus ademde het zachte koeltje in, dat was opgestoken, en volgde met verstrooiden blik de kleine, witte wolkjes, die snel voorbijdreven. Evenals altijd, wanneer hij zich alleen wist en geen bespieding behoefde te vreezen, teekende thans zijn gelaat de smartelijke droefheid, die zijn arm hart dag aan dag leed.

Circuskinderen.

Plotseling schrikte hij op uit zijn treurige gedachten.

Zacht en zwijgend was Clodia in de vensteropening verschenen, en haar oogen vestigden zich strak op hem. Het lijden, dat dit bleeke gelaat, met de moedige en verstandige trekken, openbaarde, was haar als een lichtstraal. Zij las in zijn blik de wanhoop, waartegen die man, wiens bestaan zij deelde, streed; wellicht ook vermoedde zij er de oorzaak van; en eensklaps kwam het volle bewustzijn in haar op, dat zij zeer wreed, bovenal onrechtvaardig was geweest; een innig medelijden overweldigde haar hart. Zij vouwde de handen en door een onweerstaanbare macht gedreven klonk het van haar lippen:

‘Marcus!’ - Dan, blozend van verlegenheid, bleef zij sprakeloos staan.

Bij dien naam, voor de eerste maal door Clodia uitgesproken, sidderde Marcus over al zijne leden, en een angstig vragende blik trof haar oog.

Maar zij, tot in de ziel bewogen, verbrak het stilzwijgen:

‘Wat dunkt u er van, Marcus, zoo wij van den heerlijken avond genietend, een eind den Appischen weg opwandelden en gij mij uwe geliefkoosde verzen van den grooten Virgilius voordroegt?...’

Marcus Stampa wist niet wat hij hoorde. Hij zag Clodia aan; een zalige vreugde deed zijn hart kloppen.

'Of ik dat wil?...'

Maar plotseling week dat gevoel van blijdschap, en het gelaat teekende weer smartelijke gelatenheid: hij dacht aan zijn mismaaktheid, en hoe hij vaak de nieuwsgierigheid opwekte van het volk, en maar al te dikwijls werd uitgelachen en nagejouwd. Neen, Clodia mocht geen getuige wezen zijner schande, bovenal mocht zij daar niet in deelen. Dus sprak hij haastig:

'Zeker, het zou voor mij een ongekend geluk zijn; maar ik geloof, dat het beter is, dat Clodia naar het paleis van Sextus Pompejus gaat. Haar vader zal gelukkig wezen, haar te mogen vergezellen.'

Doch Clodia had haar trotsch, patricisch hoofdje opgericht, en, alsof zij in het hart van den armen bultenaar gelezen had, antwoordde zij:

'En waarom dat, Marcus? Denkt gij, dat Clodia Pompejus het menschelijk opzicht vreest?... En, daar nu toch van avond mijn hart op mijn lippen is gekomen, laat ik u alles zeggen...'

En met neergeslagen oogen, verrukkelijk in haar verlegenheid en oprechtheid, vervolgde Clodia vlug, als een kind, dat eenig kwaad bekent:

Boksende hengsten.

'Gij zijt een edel mensch, Marcus, en uw goedheid is onovertroffen... Clodia is zeer dikwijls onrechtvaardig en wreed tegen u geweest... Nu heeft zij daar spijt van en vraagt u, haar vergiffenis te willen schenken...'

Arme Marcus... hij zwolg die woorden in... was dat Clodia, die zich zóó uitdrukte, zoo kinderlijk, zoo ontroerd, zoo oneindig lieftallig?... O, kon hij thans, zonder belachelijk te schijnen, zich

neerwerpen voor de voeten van het meisje en haar toeroepen, dat hij haar had liefgehad vanaf het oogenblik, waarop hij haar bewusteloos had gezien in de armen haars vaders!

Doch zijn plicht wees hem op het gevaar, dat hij liep, door aan zijn vreugde toe te geven. Eén enkel woord tot het meisje gesproken, dat het geheim zijns harten zou kunnen verraden - en de lijdensweg was voor niets afgelegd, en het leed zou terugkeeren, maar grooter, maar zwaarder... Hij kreeg zijn koelbloedigheid terug, en, meester van zich zelven, sprak hij ernstig en teeder, zooals een veel oudere broeder zou spreken:

‘Indien ooit Clodia mij eenige smart heeft veroorzaakt, heeft zij die ruimschoots vergoed in dit gezegend oogenblik! Arm kind, dat meende wreed te zijn, waar ge echt menschelijk, vooral echt vrouwelijk waart!... Hoe kondet gij zonder schrik uw jeugd, uw schoonheid verbinden aan mijn misvormdheid? Het zou een bovenmenschelijke kracht vereischt hebben, mij de rechten toe te kennen, die de priesters, welke uw goden dienen, mij op u gaven. Maar, weet dit, mijn kind, die priesters, evenals hunne goden zijn niets voor mij; u zelve... arm slachtoffer, beschouw ik als een heilig pand, dat ik ontvangen heb van mijn God, die de eenige, ware God is.

‘Eenmaal wellicht zal de dag komen, waarop ik u zal kunnen geven aan hem, die u wettig en volgens de keuze uws harten zal toebehooren. Gij zult met hem vereenigd worden in eenheid van geloof, van hoop, van liefde; en het is die eenheid alleen, die het huwelijk heiligt... Maar laat ons die onzekere toekomst daar laten, Clodia, en veroorloof mij, u te zeggen, hoe zoet een balsem uw woorden voor mijn hart geweest zijn... Ik smeek u, sluit niet meer dat hart, waarvan ik thans den rijkdom heb gezien! Dat daarin langzaam vriendschap voor mij ontstaan moge! Het leven in deze woning zal dan minder smartelijk zijn. En nu,’ besloot hij haastig, daar hij zijn hart opnieuw voelde verteederen, ‘willen wij naar het terras gaan, om daar dezen schoonen avond te genieten...’

Terwijl zij achter Marcus de trappen opklom, die naar het plat van het huis voerden, dacht Clodia in zichzelve hoe zoet het is, goed te zijn, en hoe dwaas, zich door eigen schuld van zoo'n gemakelijk te verkrijgen geluk te berooven.

Zij peinsde ook over die andere toekomst, die Marcus haar voor mogelijk had voorgehouden... en een zekere onrust daalde in haar ziel.

Een nieuw tijdperk opende zich in het bestaan van Marcus Stampa en van de zachtmoedige Clodia.

Niet langer meer zocht het jonge meisje de tegenwoordigheid van Marcus te ontvluchten, en elken dag mengde zij zich meer in zijn leven.

Na de voorstelling; de olifant wordt weggeleid.

Eenige vrienden werden in den huiselijken kring ontvangen; Clodia was dan tegenwoordig bij de besprekingen over verschillende punten der nieuwe leer. Met geestdrift bezield voor de stomme getuige, haar, die hij liefhad, ontvouwde Marcus in menige welsprekende rede de Christelijke geloofswaardigheden, en Clodia luisterde gretig toe, wonderwel te moede om al het schoone en goede dat zij hoorde.

Zóó werd zij als met zachte maar niettemin sterke banden tot den godsdienst der Christenen getrokken, die vervolging en verdrukking tartte en uit elken nieuwen strijd zegevierend te voorschijn trad...

Een totale omkeer greep in haar plaats.

Haar kleedij, tot dan weelderig en prachtig, zooals het een dochter van edele familie en van groot fortuin betaamde, onderscheidde zich thans door den hoogsten eenvoud. Haar schoonheid zelfs had een ander karakter aangenomen: haar oogen drukten naast een zachte teederheid den diepsten ernst uit.

Marcus verontrustte zich over die uiterlijke verandering. Hij zeide tot zich zelven, dat Clodia leed, en dat hij de oorzaak was van dat lijden. Zoo smartelijk trof hem haar schoon en bleek gelaat, haar stille, peinzende blik, dat hij bad om een onverwachte uitkomst, waardoor hij in staat zou zijn haar van zich te verwijderen, al moest het ook wezen aan een echtgenoot volgens haar hart...

De gelegenheid liet zich niet lang wachten.

Nero, wiens wreedheid geen grenzen kende, werd ten val gebracht door de overmaat zijner misdaden zelve. Verjaagd door het opgestane plebs, maakte de voortvluchtige Cesar een einde aan zijn leven, en het Romeinsche volk herademde.

Toch was er nog geen vrede. Op Nero volgde Galba en diens korte en noodlottige regeering kenmerkte zich door den druk der burgeroorlogen, die op alle punten van het Romeinsche rijk uitbarstten.

Dadelijk begreep Marcus dat uit die binnenlandsche twisten, waardoor een tijdperk van rust en verademing voor de Christenen ontstond, de mogelijkheid moest voortvloeien, om de banden te verbreken, die hem aan Clodia vereenigden.

Met zijn gewone krachtdadigheid van geest besloot hij, zonder dralen te handelen. Bovendien, was alles niet verkieslijker dan de strijd, dien hij dagelijks met zichzelven te voeren had?

Dus vroeg hij om gehoor bij Sextus Pompejus en verzocht Clodia daarbij tegenwoordig te wezen.

(*Slot volgt.*)

[Nummer 42]

In de keuken.
Naar een aquarel van H. Valkenburg.

De in 1896 overleden Hollandsche schilder Hendrik Valkenburg verplaatst ons met zijn huiselijke tafereeltjes veelal in Twente; zoo ook op onze plaat: moeder en kinderen zijn gezeten in de ruime keuken, dat wil zeggen: in het woonvertrek van het gezin, en wachten de thuiskomst van vader, die op het land aan den arbeid is. Moeder heeft het jongste op den schoot genomen en houdt meteen een oogje op den te vuur hangenden pot, waarin het sober middagmaal van het gezin kookt. Klein zusje zou wel liever vrij willen rondscharrelen, maar moeder, beducht voor het gevaarlijke vuur, houdt ze bij zich tot de kokerij zal zijn afgeloopen.

Het oudste meisje, tegenover haar gezeten, speelt met pop het spelletje van moeder en kind pop moet op schoot blijven, ze zou zich kunnen branden. Met wat grappigen ernst zit ze daar als een klein, bezorgd moedertje, aan wie de dubbele taak van op-kindje-passen en pot-koken is toevertrouwd!

Een derde meisje speelt aan de tafel; vaders stoel heeft ze er al klaar gezet; als 't nu maar niet heel lang meer duurt, want menschen- en poppekinderen hebben geduchten honger.

Onze kleine Illustratie-vrienden zullen dit tafereeltje zeker met pleizier bekijken.

IN DE KEUKEN, NAAR EEN AQUAREL VAN H. VALKENBURG.

Stiefmoeder, door Mevrouw Abbink, B^sse^ van Voorst tot Voorst.

De oude dag, wanneer die is aangebroken, och! welk rustig genot is het dan, in een makkelijken stoel bij den haard gezeten, den geest te laten gaan over verleden tijden, over gebeurtenissen in ons leven, die lief en leed brachten!

En, niettegenstaande de treurige ondervindingen, waaraan bijna ieder menschenleven rijk is, knoopen zich aan die herinneringen voorvallen van liefelijken aard, nietigheden in het leven, die men met genoegen herdenkt, die nog in later jaren een glimlach kunnen wekken op 't gelaat.

Daar, in het lage stoeltje tegenover mij, zit meermalen een jong mensch, die, ondanks zijn jeugdige jaren, gaarne een uurtje met mij komt praten. Het zijn genoeglijke oogenblikken voor mij, als mijn twintigjarige vriend met zijn vriendelijk ‘dag, tante Kee!’ binnenkomt, mijn kamer door zijn vroolijk gesnap, door zijn vollen, welklinkenden lach uit haar doodsche stilte opwekt.

Wij zetten dan ‘een boom op’, zooals hij zegt - verstandig en gezellig. Voor zijn leeftijd is hij een buitengewoon schrander en bezadigd jongmensch. Uit zijn ernstig gelaat, uit zijn heldere, trouwe oogen spreekt een vroegtijdig ontwikkeld verstand, en... boven alles - een rein gemoed.

Nu evenals vroeger, toen hij als knaap wel is waar een klein wijsneuzig, maar goed en trouwhartig ventje was, waarmee ik heel toevallig kennis maakte, - nu nog vertelt hij mij zijn grappen en avonturen.

Met ons beiden lachen wij er nog wel eens om, als wij den tijd onzer eerste kennismaking in herinnering brengen; gemoedelijk neemt hij dan mijn hand en zegt:

‘Indien ik u niet gevonden had, tante Kee, dan was er niets van mij terechtgekomen. U hebt mij de oogen geopend, mij verzoend met mijn lot, of beter gezegd met mijn... stiefmoeder. Nu zelfs moet ik er in mijn geest om lachen, hoe dat woord “stiefmoeder” het schrikbeeld mijner kinderjaren was. Ik weet het bij ondervinding, dat het meestal de schuld der kinderen is, indien zij in de tweede moeder een “stiefmoeder” vinden.’

Mijn jonge vriend heeft gelijk! Ik geloof dat een jong meisje, dat besluit de taak van tweede moeder te aanvaarden, in het algemeen gesproken, met teedere gevoelens bezield, met veel goeden wil tot de kinderen der eerste komt.

Er zijn er ook zonder den noodigen tact, die spoedig moedeloos worden. Toch zijn het meestal de kinderen, die norsch en onvriendelijk in alles ‘de stiefmoeder’ willen zien, haar toenadering uitdagend afstooten, hun eigen jeugd en het leven dier jonge vrouw vergallen, eensgezindheid, gezelligheid, liefde en vrede vernietigen en daardoor aanleiding geven, dat er een verwijdering tusschen ouders en kinderen ontstaat.

Doch genoeg! Laat ik verhalen hoe en waar ik kennis maakte met Benno van G...

Zoude er onder de lezers of lezeressen wellicht iemand zijn, die in hetzelfde geval verkeert als destijds mijn vriendje?

Het is natuurlijk reeds vele, vele jaren geleden, nimmer vergeet ik dien Zondagmorgen! Vroeg opgestaan, had ik mij vlug gekleed, ontbeten en mij naar de kerk begeven, ten einde mijn geheelen morgen te kunnen besteden aan een groote wandeling; ja, eens naar hartelust te genieten van de frissche lucht in de boschjes, een heerlijken voorjaarsmorgen op het einde van Mei.

Opgewekt begaf ik mij op weg; het eerste nieuwe groen vertoonde zich nog in alle schakeeringen, de seringen hadden opgehouden te bloeien, de gouden regen

echter hing met rijk beladen takken naar omlaag, sneeuwballen en andere bloeiende heesters hingen in volle pracht over heggen en muren van de tuinen, die ik voorbijging, en langzaam voortslenterend, vervolgde ik mijn weg naar de boschjes.

Slechts enkele wandelaars, even als ik vroeg uit de veeren, belust op morgenlucht en vogelgezang, ontmoette ik op mijn weg; in gedachten verdiept, had ik ongemerkt een verkeerden weg ingeslagen, zoodat ik uitkwam in de kerkhoflaan en mij weldra bevond voor de poort der katholieke begraafplaats.

Nu heeft een kerkhof voor mij niets angstwekkends, zooals bij - vele menschen het geval is. Gaarne wandel ik rond op den doodenakker, tusschen de stille graven, en, terwijl ik hier en daar de namen op de zerken lees, komen de ontslapenen mij voor den geest; hier zie ik een lieve moeder, ginds een ou len vader, daarnaast een jeugdig meisje begraven liggen, wier heengaan diepe wonden sloeg, wier afsterven een niet aan te vullen leegte achterliet.

Waarom toch zijn in de steden de kerkhoven gesloten? Waarom moet men aanbellen om het recht te hebben binnen te gaan, om een gebedje te kunnen brengen bij het graf onzer dooden, terwijl op de dorpen de doodenakker voor een ieder toegankelijk is, door oud en jong geëerbiedigd wordt?

Zeer zeker komt men er dan eerder toe, even binnen te gaan, terwijl er velen zijn, die aan het gesloten hek blijven staan, huiverend om aan die schel te trekken, om zich na enkele oogenblikken schuw te verwijderen; en toch weten zij, dat hunne afgestorvenen insliepen in de vaste overtuiging, dat zij nimmer vergeten zouden worden, dat men nu en dan een bloem zou brengen op hun graf.

Zóó stond ook ik een oogenblik te turen door het gesloten hek. Toen ik mij omwendde om aan te schellen, viel mijn oog op een kleinen jongen, stijf tegen het hek gedrukt, zoozeer in gedachten verdiept, dat hij mijn komst niet had opgemerkt. Het was een aardige, kleine, blonde krullebol van ongeveer zeven of acht jaar, goed gekleed, en zeker uit den deftigen stand.

Hij stond met het kleine hoofd tegen het hek geleund, de handen in de zakken van zijn pantalon. Toen hij zich eindelijk omwendde, zag ik in een diep treurig gezichtje; twee dikke tranen parelden tusschen zijn lange, donkere wimpers. Hij scheen mij geheel niet te zien, maar hield de oogen verlangend, treurig naar de graven gericht, die in ons gezicht lagen.

Hoe kwam dat aanvallig, klein ventje hier, geheel alleen, en zoo bedroefd?

Deze vraag kwam in mij op, toen ik hem medelijdend gadesloeg.

‘Wel, kleine vriend, moet je hier ook zijn? wil ik eens voor je bellen, of ben je bang binnen te gaan?’

‘Bang? ik? Indien u wist, wie hier begraven ligt, zou u mij zoo'n gekke vraag niet doen!’

‘Waarom ben je dan hier gekomen?’ waagde ik nog te vragen. ‘Waarom sta je zoo droevig te kijken?’

‘Och! dat kunt u niet begrijpen!’ riep hij met een door tranen doffe stem, terwijl hij zich omkeerde en zich bedaard verwijderde als een groot mensch.

Ik bleef verbaasd staan en zag hem nog langen tijd na; het kind en het antwoord hadden indruk op mij gemaakt. De lust om het kerkhof binnen te gaan was nu bij mij verdwenen, ik keerde terug naar de boschjes; het genot, dat ik mij van den voorjaarsmorgen had voorgesteld, bleef onvervuld, het treurende kind boeide mijn geest en het verlangen kwam in mij op, het knaapje nogmaals te mogen ontmoeten.

De smartkreet: ‘Och, dat kunt u niet begrijpen!’ verliet mij niet. Wellicht was mijn komst aan het hek de oorzaak, dat hij niet was binnengegaan. Misschien lagen zijn ouders daar begraven.

Mismoedig keerde ik huiswaarts, vastbesloten den volgenden Zondag terug te komen en te trachten het kind te naderen.

Langzaam kropen de dagen voorbij, zooals het gaat wanneer men iets verlangend te gemoet ziet. - Eindelijk was het Zondag. Wederom was het een heerlijke

voorjaarsmorgen, toen ik mij vroeg op weg begaf, de kerkhoflaan insloeg om weldra aan te bellen aan de poort van de begraafplaats.

Van den portier vernam ik, dat hij reeds vroeg voor een kleinen jongen had opengemaakt, hij wees mij in welke richting het kind verdwenen was.

Langzaam, nu en dan stilstaande, was ik een zijlaan genaderd; na enkele schreden bevond ik mij in de nabijheid van het graf, waarover mijn kleine onbekende gebogen lag.

Enkele heesters verborgen mij, terwijl ik hem goed en ongemerkt kon gadeslaan, ik zag, dat hij niet schreide, zijn gezichtje had hij op de zerk gedrukt, zoo lag hij stil en... eenzaam!

Bevreesd hem te storen, bleef ik onbeweeglijk staan, niettegenstaande het verlangen, het kind te naderen, in de armen te sluiten en te troosten. In dit kinderhart werd geleden, gelijk een groot mensch lijdt, de brandende, tranenlooze oogen getuigden van een lijden, te zwaar voor een kind.

Ik zag hoe hij zich ophief, eerst op een arm, zoo bleef hij knielend gebogen, de beide handjes stijf ineen geklemd, altijd op de zerk starend, zonder een traan. Toen bukte hij en drukte een kus op den kouden steen; toen hij opstond, zag ik hoe hij de kleine vuist krampachtig balde en uitriep: ‘Dag, moetjelief! ik blijf je trouw.’ Daarna nam hij zijn muts op en liep haastig henen.

Hij had mij niet gezien, ik liet hem stil zijn weg vervolgen en begaf mij naar het graf, door hem verlaten, waar ik het volgend opschrift las:

> HIER RUST VROUWE LIOBA VAN B...
> ECHTGENOOTE VAN JONKH. VAN G...
> IN DEN JEUGDIGEN LEEFTIJD
> VAN 30 JAREN
> TE 'S-GRAVENHAGE OVERLEDEN.

Het was dus een jonge vrouw, die hier begraven lag - de moeder van het blonde knaapje. Daarna ging ik huiswaarts.

Het kind was mij echter niet uit de gedachten; ik wilde trachten hem te ontmoeten, zijn vertrouwen te winnen, zonder indringend te zijn; eerst dan zou ik wellicht iets voor hem kunnen worden.

Ik mocht veronderstellen, dat het zijn gewoonte was iederen Zondag naar het kerkhof te gaan, ditmaal wilde ik hem voor zijn. Zeer vroeg begaf ik mij op weg, kocht in een bloemenwinkel mooie, frissche bloemen en begaf mij daarna naar den doodenakker.

Nu was ik de eerste, die aanbelde, zei de portier, ik was mijn klein vriendje dus voor.

Nu beter bekend met de ligging der graven, vond ik spoedig wat ik zocht; ik spreidde de bloemen sierlijk uit en begaf mij daarna naar een bank, niet ver van 't graf van vrouwe Lioba van G...

Het was nog vroeg, heerlijk frisch weder. Om mij heen was het droef en stil, geen blad bewoog zich aan bloemen en struiken, geen vogel waagde het door een lied de stilte te verbreken, of zich vroolijk op een grafsteen neer te laten.

De plechtige rust dààr, waar zoo veel tranen worden geschreid, stemde mij tot ernst, tot gebed; tot een gebed voor hen, die mij omgaven, die het leven en al wat hun dierbaar was verlieten om te verschijnen voor hunnen God en Rechter, om verantwoording af te leggen voor den afgeloopen levensweg, allen betreurd en beweend, dus ook niet vergeten in het dagelijksch gebed van den geloovigen katholiek.

Maar zij? die anderen? die noch beweend, noch betreurd, misschien onbekend, hier slapen ‘den eeuwigen stillen slaap’, waaruit ook zij zullen gewekt worden door Gods hand?

Voor hen, aan wier graven noch vrouw, noch kind de knieën komt buigen, voor die armen wilde ik bidden, dat ook zij eenmaal mochten ingaan in het rijk des lichts. Misschien was er, behalve een leven van zonden en ongerechtigheid, een iets, een stille deugd, Gode alleen bekend, Hem welgevallig, waardoor zij genade vonden in Zijn oog!

Hoe lang ik daar gezeten had, in gebed verzonken?... Zachte voetstappen wekten mij. Opziende zag ik den kleinen jongen, die het graf zijner moeder was genaderd.

De struiken verborgen mij voor zijn blik, maar door de takken heen kon ik zijn doen en laten bespieden.

Zijn muts had hij afgezet, verbaasd stond hij te turen op de bloemen, welke den steen geheel bedekten. Nadenkend liep hij om het graf, hier en daar een bloem zacht streelend, of wel naar zijn smaak verleggend, waarna hij zich op een hoekje van den steen neerliet; het hoofdje op de rechterhand gesteund, bleef hij peinzend zitten, als een groot mensch.

MGR. DR. P.J. HOEFNAGELS,
Vic.-Gen. van het Bisd. Roermond, Proost van 't Kap. der Kathed. Kerk, Pres. van 't Groot-Seminarie, Voorz. van 't Best. der Sint Jozefs-Vereeniging, Geh. Kamerh. en Huisprel. van Z.H., Ridder in de Orde van den Ned. Leeuw en van Oranje-Nassau. † te Roermond 22 September 1904.

Toen er dikke tranen te voorschijn traden, droppelend langs de kleine dunne handjes, weende hij stil en aandoenlijk, ook als een groot mensch.

Een poosje liet ik hem schreien, toen naderde ik ongemerkt.

Hij zag op en herkende mij.

Zwijgend knikte ik hem toe, terwijl ik de laatste mooie roos, die ik afgezonderd had, bij de andere bloemen voegde.

‘Hebt u al die mooie bloemen hier neergelegd?’

‘Ja! Ik dacht, dat zal mijn vriendje genoegen doen. Wel, is het zoo?’

‘Ja 't is lief van je, hoor! Je bent zeker een goed mensch, dat je dit voor mijn moesje deed, je hebt haar immers niet gekend?’

Ik had moeite een glimlach te onderdrukken, over de ongekunstelde wijze van spreken, door een kind van zijn leeftijd.

‘Neen, ik heb je mama niet gekend; zij was zeker heel lief, en goed, dat je haar zoo betreurt. Maar willen wij samen eens op gindsche bank gaan zitten. Dan kunt ge mij vertellen van je moesje.’

‘Hé ja! dat is goed, laten wij daar gaan zitten, dat is wel leuk!’

Als een oude kennis stak hij nu zijn arm door den mijnen, en we zetten ons op de bewuste bank.

‘Vertel mij nu eens, hoe je naam is, en waar je woont, mijn jongen.’

‘Hoe ik heet? Ik ben Benno van G...., mijn papa is ingenieur; wij wonen in de laan van M..,’

‘En is je mama al lang overleden?’

‘Al twee jaren!’

‘Reeds twee jaren! En bezocht je iederen Zondag haar graf?’

‘Wel heel dikwijls bezocht ik haar graf, eerst sinds vier weken kom ik iederen Zondag hier, weet je, sinds ik zoo'n groot verdriet heb!’

‘Heb je zoo'n groot verdriet? Arme jongen!’

‘Ja, nu mijn moesje weg is, heb ik niemand meer op de wereld.’

‘En je papa dan, Benno?’

‘Papa? Papa is vier weken geleden getrouwd, wij hebben nu een stiefmoeder, mijn zusje en ik - een vreeselijk mensch, br... vreeselijk!’

‘Maar, Benno, je papa deed dat toch zeker in jullie belang; hij wilde je iemand geven, die de plaats van je lieve moesje innam, om je lief te hebben, te verzorgen.’

‘Dat zeide papa ook, toen hij van de reis terugkeerde. Truitje zorgde heel goed voor 't kleine kind, en ook.... voor mij, het was dus niet noodig dat akelige mensch mee te brengen.’

‘Vertel mij eens, Benno, hoe ziet zij er uit, je tweede mama? Zij is zeker nog jong?’

‘Hoe zij er uit ziet? Dat weet ik niet. Denk je nu, dat ik het mensch aankijk? Neen, hoor! Ik doe of ik ze niet zie! Maar natuurlijk is zij jong en heel leelijk, en heeft zij groote groene oogen.’

‘Waarom juist groene oogen, Benno?’

‘Omdat onze vorige poes ook groene oogen had.’

‘En is zij niet lief voor je en voor je zusje?’

‘O, zij doet erg lief, en 't kind is, geloof ik, reeds aan haar gewend... dat is ook eerst drie jaar oud, maar ik kan mijn eigen moesje niet vergeten.’

‘Dat mag ook niet, mijn jongen, maar daarom kunt ge toch wel vrede sluiten met de nieuwe mama.’

‘Maar wie is u toch, mevrouw, en waar woont u?’

‘Wie ik ben? ik ben tante Kee, en woon in den Jr.-straat No.....’

‘Tante Kee? hé dat is vreemd... toch zal het wel zoo zijn.’

Blijkbaar durfde hij niet verder te vragen, hoewel mijn antwoord hem bevreemdde.

‘Daar valt mij iets in,’ riep hij half juichend. ‘Is u die tante Kee, die een verhaal schreef in het “Jonge Volkje,” ja, ik weet nog wel zoo heette dat boek, over een kleinen jongen, die door kermismenschen gestolen werd, en zijn moesje nooit, nooit meer terug zag! Moetje las het mij voor, lang voor zij stierf.... Ja, dat kleine ventje was nog veel ongelukkiger dan ik; hij was nog zoo klein, terwijl ik al een groote jongen ben, niet waar, tante Kee?’

Daarna volgde een kleine staking in ons gesprek en zat hij stil na te denken.

(*Wordt vervolgd.*)

Liefde's band,
door
G. van Neubourg.

I.

Over de heg heen, die de beide tuinen van elkander scheidde, hadden zij kennis gemaakt, nog slechts een kwartier geleden. Het kleine meisje had den jongen het eerst bemerkt, hem eens goed opgenomen en als hij, lezend op een bank, haar geen blik gunde, met opzet haar prikbal over de haag geworpen. Dat hoorde de jongen. Zijn oogen richtten zich eerst naar den bal en wendden zich vervolgens naar het meisje.

'Gooi me den bal toch asjeblieft terug,' riep de kleine wat ongeduldig.

Hij deed het echter niet, maar stond treuzelend op, bracht haar het speelgoed en wilde dan terstond weer naar zijn zitbank terug. Zij, over de haag hangend, verzocht hem nog wat te blijven en zoo hadden ze elkaar leeren kennen.

Een schrille tegenstelling, die twee kinderen!

Zij, 'n bloeiende rozenknop, goudblond, frisch, levendig, een beeld van gezondheid, vreugde en leven; hij bleek, mager, met onheilspellende kringetjes onder de groote, donkere oogen, die flets en lusteloos de wereld inkeken; het deed pijnlijk aan, die twee contrastjes naast elkaar te zien.

In de enkele oogenblikken der kennismaking had zij hem reeds van alles verteld: dat ze gisteren met haar ouders in de badplaats aangekomen was; dat ze er ook den vorigen zomer geweest was, en dat ze erg graag aan zee logeerde; reeds vanmorgenvroeg had ze een zeebad genomen; dat ze ook *lawn-tennis* spelen kon, en dat ze Edith heette.

Photo van A.J.W. de Veer, Amsterdam.

'En hoe heet gij?' snapte ze kinderlijk voort; 'kun je ook zwemmen en *lawn-tennissen*, zeg?'

Photo van A.J.W. de Veer, Amsterdam.
DEN HELDER. Bezoek van H.M. de Koningin en Z.K.H. den Prins aan de Marine. *a*. Inspectie. *b*. Aan boord.

De bleeke jongen zeide haar, dat zijn naam Raymond was; dat hij geen koude baden nemen mocht en ook niet zwemmen kon, ook *lawn-tennis* speelde hij nooit.

'Da's jammer,' meende de kleine Edith, 'dan hadden we samen kunnen spelen. Waarom durf je geen koude baden gebruiken?'

'Omdat ik ziek ben,' antwoordde hij.

'Och arme,' en ze zag hem verwonderd-medelijdend aan. 'Ik ben nooit ziek geweest!... Wat doe je wel het liefste?'

'Lezen,' was zijn kort antwoord.

Nogmaals verwonderde zij zich, want er waren toch dingen op de wereld, die wel degelijk schooner waren dan boeken; zij voor haar persoon kon niet zeggen, dat ze machtig veel van lezen hield.

'Hebt ge vriendjes?' vroeg ze weer.

Hij schudde het hoofd. 'Ik ben zoo dikwijls ziek,' verontschuldigde hij zich; 'ik ga daarom ook niet naar school, maar krijg thuis les... Ik had wel gaarne een vriend,' voegde hij er na een poos verstrooid bij.

Photo van A.J.W. de Veer, Amsterdam.
DEN HAAG. De koninklijke stoet op het Binnenhof, ter opening van de Staten-Generaal.

'Neem mij dan!' lachte zij hem toe, 'of moet het een jongen wezen?'

Hij, thans haar aanstarend, begon flauwtjes te lachen. Inderdaad, ze beviel hem wel. En toch vriendschap tusschen haar en hem kon hij zich moeilijk voorstellen. Een vriend - zoo had hij al eens gehoord - vertrouwt men alles toe. En zou hij die kleine, levendige, praatzieke snapster ooit iets kunnen toevertrouwen? Dat scheen hem iets onmogelijks. En toch ze viel erg in zijn smaak; ze was een knap meisje, dacht hij, als hij haar van top tot teen opnam.

'Welnu?' vroeg ze ongeduldig. 'Willen we voortaan makkers zijn?'

Hij wendde zijn hoofd van haar af, toen hij ietwat twijfelachtig zei: 'We kunnen 't eens probeeren!'

Dat antwoord ontstemde haar.

'Je bent niets lief, Raymond, de andere jongens zijn veel aardiger met me.'

Geen antwoord. Ja, de andere kinderen hadden ook een heel ander leven dan hij. Zij moesten ook geen geheim leed verkroppen, zooals hij... dan kan men wel gemakkelijk vriendschap sluiten en elkander alles toevertrouwen... doch als men, zooals hij, iets heeft wat men niemand durft zeggen, dan...

Terwijl het kleine meisje zich nog dieper naar hem heenboog, keek zij hem strak in de oogen en vroeg zachtjes:

'Maar waarom ben je toch zoo ernstig, ik geloof waarachtig, dat jij niet lachen kunt.'

Hij deed moeite de lippen tot een lach te plooien.

'Zeker, zeker kan ik dat.'

Inwendig echter moest hij bekennen, dat zij gelijk had, want hij herinnerde zich niet den laatsten keer, dat hij eens hartelijk gelachen had. Doch hij schepte moed. Zijn kleine ondervraagster moest wel een goed hart hebben; men kon het niet weten, maar ze konden toch nog wel eens vrienden worden.

Na een oogenblik stilzwijgen, vroeg hij eensklaps, zonder haar aan te kijken, met gedempte stem:

'Wie heb je liever, Edith, je pa of je ma?'

Ten hoogste verbaasd kreet ze bijna uit: 'Hoe kom je daaraan?'

'Ik zou het eens graag weten.'

Nu ging de kleine meid merkbaar aan 't nadenken.

'Ik geloof mama,' zei ze toen, 'neen, toch niet,' voegde zij er snel bij, 'papa heb ik liever. Maar, neen, neen, da's ook niet waar, ik hou van beiden even veel.'

Hij: 'Heel veel!'

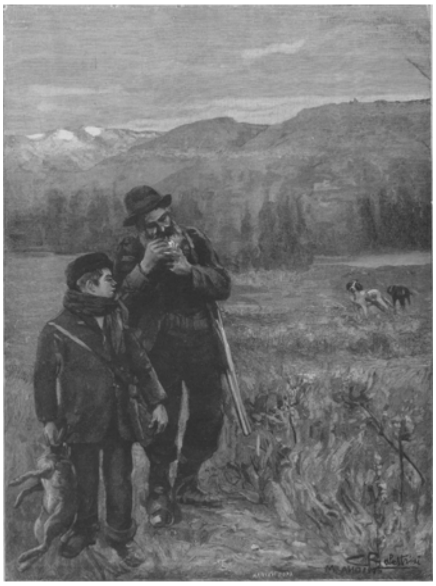

TERUGKEER VAN DE JACHT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. BALESTRINI.

Zij, met groote oogen: 'Natuurlijk, heel veel.'

Middelerwijl was Raymond nog bleeker geworden, en het voorhoofd fronsend, sprak hij wrevelig:

'Ach, je verstaat me niet.'

Edith raakte een beetje ontstemd. 'Maar wat is daar dan aan te verstaan. Ik heb toch ook ooren, en ben. toch zoo verstandig wel als jij. Maar als jij zulke domme vragen stelt...'

De jongen onderbrak haar treurig. 'Neen, neen, je kunt me niet begrijpen!'

'En waarom niet! 't Is toch iets heel natuurlijks, dat men erg veel van zijn ouders houdt, of hoû jij niet van hen?'

'Ik hou zeer veel van hen, maar bij mij is dat alles geheel anders.'

'Geheel anders! Hoe zoo, waarom is dat anders bij jou als bij mij? Wat is er bij jou dan anders?'

Eensklaps lei hij zijn magere hand op haar mollig armpje en vroeg: 'Als je nu eens kiezen moest tusschen je vader of je moeder, voor wie zou je dan zijn?'

'Ik,' en ze verwonderde zich hoe langer hoe meer over al die zonderlinge vragen, 'waarom zou ik moeten kiezen?'

'Ja, dat zou toch wel eens kunnen gebeuren; bij voorbeeld als je ma van je pa eens zou willen weggaan.'

Dat was al te gek, en ze lachte hem in zijn gezicht uit.

'Ik geloof, 't scheelt je in je bovenkamer,' lachte ze voort. 'Moeder van vader gaan! Maar, hoe kom je er in 's hemelsnaam toch aan?'

Hij bleef het antwoord schuldig. Neen, ze verstond hem niet en zou hem ook nooit begrijpen. 't Was uitgemaakt, ze konden geen vrienden worden.

'Gegroet!' sprak hij kortaf en keerde zich reeds om.

'Maar blijf toch nog wat, ik wou je nog wat vragen?'

'Neen, neen, ik moet gaan,' en zonder meer om te zien ijlde hij door den tuin het huis in.

II.

Op zijn slaapkamer gekomen, liet Raymond zich naar adem snakkend op een stoel vallen, terwijl hij het klamme zweet van zijn voorhoofd wreef. 't Was hem toch altijd maar het beste alleen te zijn. Nog pas negen jaren, droeg hij reeds zijn eigen leed, dat met den dag zwaarder werd.

'Wat heeft 't die Edith toch goed; als ik het ook eens zoo hebben kon!' En hij liet het matte hoofd in zijn hand rusten... 'Wist ik maar eens, wat ze van plan waren, of zal het misschien weer zoo gaan als verleden keer, toen ik met mama te Bolstee woonde en in een half jaar papa niet te zien kreeg. Zij wilden toen niet langer met elkaar leven; en daarna schijnen ze het toch weer eens beproefd te hebben... Maar 't gaat niet... Ze houden niet van elkaar...'

Een licht gekraak aan de deur en het ruischen van een vrouwenjapon deed hem uit zijn mijmering opschrikken. Zijn moeder, een jonge, groote, statige vrouw, een der gevierdste tooneelspeelsters onzer dagen, treedt binnen.

Zij en haar echtgenoot, even gewild als zijn gade, waren twee glanzende sterren aan den tooneelhemel. Wonderlijk, zooals die twee te zamen stemden; hoe de een den ander door zich zelven wist te laten schitteren; hoe ze elkanders kunst wisten te doen uitkomen en verhoogen, doch slechts op de planken; aan den huiselijken haard was het geheel anders, juist 't tegenovergestelde!

'Waarom lig je weer hier op je kamer, Raymond,' sprak zijn moeder streng, 'heb je je melk gedronken?'

Neen, dat had hij vergeten.

'Zoo ben je nu eeuwig en altijd. Hoe wil je weer gezond worden, als je zoo verstrooid en vergeetachtig ben! En wat zie je er weer ellendig uit vandaag! Wie zijn schuld zal het weer zijn? De mijne, niet waar? Ik zal weer moeten hooren, dat ik te weinig acht op je geef!'

'O neen, ma, dat zegt immers niemand!'

‘Niet! Moet ik het niet iederen dag hooren van je pa? Je hebt zeker weer geen eetlust, is 't wel?’

De kleine schudde het hoofd en zag zijn moeder droevig aan.

‘Nu, nu, Raymond; je hoeft ma niet zoo treurig aan te zien, zoo boos is het niet gemeend!’ En het gesprek willende veranderen, vroeg ze: ‘Heeft de post niets gebracht, mijn jongen?’

‘Enkel een brief uit Bolstee,’ antwoordde hij zachtjes.

En zich merkbaar opwindend, vroeg ze zenuwachtig:

‘Van den tooneeldirecteur? Dien moet ik oogenblikkelijk lezen.’

‘In uw salon ligt-ie op de schrijftafel!’

En zich terstond omkeerend, wilde zij het vertrek verlaten, maar heur zoontje hield haar bij het kleed vast.

‘En zal u nu weer voor lang weggaan?’ vroeg hij angstig.

‘Dat weet ik niet, misschien den ganschen winter, dat hangt van den directeur af.’

‘Laat u mij dan meegaan? En papa?’

‘Maar je weet toch, kind, die is voor heel den winter reeds te W. aan het theater verbonden?’

‘En u dan niet?’

‘Mijn contract is verstreken, en ik vernieuw het alleen dan, als de directeur van W. mijn voorwaarden inwilligt; doet hij het niet, zoo verbind ik mij te Bolstee.’

‘Och, maatje, laten we toch liever bij elkaar blijven... u weet toch...’

‘Kom, kom, jongen, je bemoeit je met zaken, waarvan je niets verstaat,’ en half verstoord haastte zij zich het vertrek uit.

In haar binnenste was de moeder erg onvoldaan over haar eenig kind. Zij had zich steeds een gezonden, fermen, levenslnstigen jongen gedroomd, en vond thans zulk een bittere teleurstelling in een ziekelijk, zwak kind, dat van een kinderziekte uit zijn prilste jeugd maar niet herstellen kon en dat bijna zeker nooit weer sterk zou worden. En in dat kleine, zieke lichaam woonde een vreesachtige, ontevreden ziel, die voor de moeder nog onaangenamer was.

In haar salon gekomen, scheurde ze terstond den brief open, dien ze daarna bij zich stak, om dan weer naar haar kind terug te keeren.

Raymond, zonder iets te vragen, zocht op haar gelaat te lezen welk nieuws de brief behelsde. Zijn moeder was erg opgewonden, maar zei niets anders, dan dat hij zich zou kleeden om met haar naar 't bad te gaan.

Op straat gekomen, wilde het kind niet rechts, langs de villa waar de kleine Edith woonde, maar links afslaan, daar het meisje achter de traliedeur den weg op tuurde.

‘En waarom wilt ge niet hier langs?’ vroeg zijn moeder.

‘Dat meisje mag ik niet ontmoeten,’ antwoordde Raymond een beetje weifelend.

‘Hoe, ken je haar dan?’

‘Een weinig.’

‘En bevalt ze je dan niet, dat je haar schuwt, 't is toch een net, fatsoenlijk kind; - wat bevalt je dan niet aan haar, zeg?’

‘Ik weet het niet,’ zei hij zacht. Hij kon immers zijn moeder niet zeggen, dat hem die vroolijke kleine hinderde en hij haar benijdde, omdat zij ouders had, die elkander beminden.

....

Een onverwachts opkomend onweer deed alle badgasten vroeger naar huis keeren dan zij zich hadden voorgesteld, zoodat des avonds Raymond weer eens met zijn beide ouders te zamen was. Vader echter was dien avond zeer slecht geluimd, ten eerste om het weer, dat zijn voorgenomen zeetochtje deed mislukken, ten tweede om brieven, die hij, thuiskomend, gevonden had en die hem niet veel goeds meldden, en eindelijk, omdat de jongen er zoo ‘miserabel slecht uitzag.’

En dan van avond in den engen huiselijken kring, dien hij sinds lang zooveel mogelijk meed!

Sedert jaren toch was hij voortdurend afwezig, nu eens hier, dan weer daar, nooit of zeer zelden thuis, en dan waren er ook doorgaans gasten.

Voor Raymond was zulk een zeldzame avond een voorteeken van huiselijken storm! Zwijgend-beangst zat hij tusschen zijn vader en moeder, sloeg ze heimelijk beiden gade, was bedrukt, als ze zwegen, en beefde haast, als ze elkaar een woord toevoegden. O! dat akelig zwijgen, hij kende het zoo goed; hij wist zeer goed, dat er weer een felle woordenstrijd tusschen zijn ouders was voorafgegaan.

Met hem, ja, spraken ze wel, natuurlijk, want hij mocht er niets van merken, dat ze weer woorden met elkaar gehad hadden. En als ze iets tegen elkaar zeiden, dan schuilde achter ieder woord iets zoo bits en stootends, alsof ze wedijverden met elkaar, wie het beleedigendste woord kon vinden.

Ja, hij wist het maar al te goed, ze hielden zich in, hem ten gelieve. Er scheen vandaag iets heel ergs gebeurd te wezen. De huisheer las in een courant, terwijl hij at en dronk; en de moeder was opvallend bleek en had zelfs geen blik voor haar kind.

Zóó kon Raymond het niet langer uithouden; ter sluiks schoof hij zijn stoel op zij en liep dan ijlings de kamer uit.

III.

Vader en moeder van Raymond hadden voor hun huwelijk elkander hartstochtelijk bemind; 't was een prachtig paartje: zij blond en beeldmooi, hij krachtig, slank en mannelijk, alle twee echte verwaande kunstenaars, met heerschzuchtige karakters, die wilden gevierd en aanbeden worden, waaruit al spoedig een ijverzucht ontstond, die tot wederzijdsch wantrouwen leidde. Ze waren beiden egoïsten en ze bemerkten het spoedig: ze hadden zich in elkaar bedrogen; ze deugden niet voor elkaar.

Nadat Raymond het vertrek verlaten had, stond de heer des huizes op en stak een sigaret aan, zonder blijkbaar acht te geven op wat rondom hem geschiedde, dan vroeg hij kortaf:

‘Welnu, wat heb je besloten?’

‘Wat kan je dat schelen,’ beet zij hem toe.

‘Eigenlijk niets; en toch wou ik gaarne weten, waaraan ik me te houden heb; ik heb er niets tegen, dat je naar Bolstee wilt, ik wilde alleen maar weten, voor hoe lang?’

‘Dat zul je wel zien,’ en hem met haar oogen als doorborend, ging ze verder:

‘Ik weet al lang, dat ik je overal te veel ben en dat ik je immer in den weg sta, maar ik geef er niet om,’ en een echt theatrale geste bekrachtigde haar woorden. ‘Goddank, dat anderen me beter weten te schatten dan mijnheer mijn echtgenoot.’

‘Omdat ze je niet kennen!’ hoonde hij.

En nu lokte het eene woord het ander uit. Mevrouw opende haar mans zondenregister; alles kwam ter sprake: oude geschiedenissen van vóór en in hun huwelijk, huiselijke onweertjes, openbare en intieme tooneeltjes, alles passeerde de revue.

Zwijgend hoorde hij alles aan, want 't was de eerste keer niet, dat hij die dingen hoorde. Toen het hem echter begon te vervelen, stond hij op en sprak kalm-beleedigend:

‘Schreeuw toch niet zoo, dat is niet deftig!’

(*Wordt vervolgd.*)

Marcus Stampa.
Verhaal uit de dagen van Nero, door Jenny.
(*Slot.*)

Toen Marcus de groote, rijk versierde zaal was binnengetreden, zochten zijn oogen het jonge meisje, dat, op een lagen divan gezeten, met het hoofd tegen den schouder haars vaders leunde. Het helle licht, dat van boven door een opening binnenkwam, bestraalde de bekoorlijke trekken, en deed de vreemde bleekheid van haar gelaat te meer uitkomen. Hij werd getroffen door den zonderlingen angst, dien de schoone oogen openbaarden, welke als in stomme ondervraging op hem gevestigd waren.

Marcus' moed verflauwde. Maar hij vermande zich, en schijnbaar kalm kon hij uitbrengen:

'Ik groet u, edele Sextus. Mijn groet is ook voor u, Clodia.'

'De gunst der goden kome over uw huis, Marcus Stampa! Moet mijn vaderhart zich ongerust maken over het onderhoud, dat volgen zal?'

'Uw vaderhart, o Sextus Pompejus, heeft alle reden zich te verheugen, want het is de bevrijding uwer dochter, die ik u breng...'

Een gesmoorde uitroep weerklonk...

Tegelijkertijd verhelderde een uitdrukking van onuitsprekelijk geluk de gelaatstrekken van Sextus; het zachte gezichtje van het jonge meisje werd wit als de leliën op haar tunica; de oogleden trilden.

Marcus ging koel voort:

'Luister, Sextus, en gij ook, Clodia, want gewichtig is hetgeen ik u ga zeggen: Rome is den burgeroorlog ter prooi. Daar elkeen thans twist en plundert, denkt men niet meer aan het mismaakte wezen, dat een gekroonde dwaas in een oogenblik van wreedheid aan de schoone Clodia verbond. Heden is Marcus Stampa door allen vergeten, en in zijn stille omgeving heeft hij over de middelen gepeinsd, om de heillooze verbintenis te niet te doen.'

Sextus was vol vuur opgesprongen, en met uitgestrekte handen naar Marcus toetredende, riep hij uit:

'Doet gij dat, Marcus Stampa?... Ha! uw hart is grootmoedig en ieder patriciër is u eerbied verschuldigd...'

Voor die zoo ongekunstelde zelfzuchtige vreugde had de bultenaar het hoofd gebogen, om zijn namelooze smart te verbergen.

'Die lof is onverdiend, Sextus Pompejus. Het is een plicht, dien ik vervul, een belofte, die ik ten uitvoer breng.'

'Een belofte, Marcus?'

'Ja, een belofte. Heb ik u niet geschreven: Ik zal al het mogelijke doen, om het lot van Clodia te verzachten?'

Zonder de sombere bitterheid op te merken, die Marcus' stem verried, hernam de edele Romein met vuur:

'Ik herhaal het, uw edelmoedigheid is groot, mijn zoon, en uit het diepst van mijn hart zeg ik u dank... Uw belangloosheid geeft een dochter aan haar vader, een bruid aan den voor haar bestemden bruidegom terug... U, mijn zoon, zijn wij dat geluk verschuldigd.'

Bij het woord 'bruidegom' doorliep een siddering de leden van Marcus. Waarlijk, deze, door zelfzuchtige vreugde verblinde, vader gaf zich geen rekenschap van de onwillekeurige wreedheid zijner woorden. Ongetwijfeld voelde hij, dat deze dwerg zich gedroeg met een kieschheid, welke weinige menschen, zelfs onder die van edele geboorte, aan den dag zouden leggen. Heel verstandig had Marcus de bespottelijke ongelijkheid van deze vereeniging ingezien en geen gebruik willen

maken van dit onverwachte en onverhoopte fortuin. In ruil daarvoor was hem de dankbaarheid van het geslacht Pompejus voor immer verzekerd. - Maar, was het niet meer dan natuurlijk, dat Sextus, bij den aanblik van dit misvormde lichaam, geenszins de felle smart vermoedde, die deze reine ziel als 't ware vaneenreet?

Na een oogenblik stilte hernam Sextus Pompejus:

'Welke zijn uw plannen?'

'Ik ga reizen. De leer, die ik belijd, telt reeds vele volgelingen, doch zij moet nog verspreid worden op duizenden plaatsen, opdat geheel de wereld er van vervuld worde. Ik zal heengaan en prediken. De eerste dagen zal wellicht het gerucht mijner verdwijning rondgaan, doch men zal gemakkelijk kunnen gelooven, dat ik, met andere Christenen, als slachtoffer gevallen ben. Daarmee is alles uit, en uw dochter zal vrij zijn...'

Marcus' stem werd door aandoening verstikt.

Clodia bleef onbeweeglijk.

Sextus Pompejus keerde zich zacht verwijtend tot haar:

'Kindlief, kunt gij geen enkel woord van dank vinden voor dien edelmoedigen man?'

In de roerlooze gestalte kwam leven: het jonge meisje hief het bleeke gelaat, dat in tranen baadde, omhoog en zei slechts deze woorden:

'Van avond, wanneer de duisternis over de stad is gevallen, zal Clodia aan Marcus haar besluit kenbaar maken. Hij sta haar toe, tot dàn te willen wachten.'

En dien avond, toen de duisternis was neergedaald over de stad, verliet Clodia, in een langen, donkeren mantel gehuld en het hoofdje met een kap bedekt, het paleis haars vaders. Haar gelaat was zóó doodsbleek, dat alleen de oogen daarin schenen te leven. Zij liep haastig voort, met de handen langs de muren tastende. Als een onverwacht geluid haar ooren bereikte, bleef zij plotseling staan en zocht zij een donkeren hoek, om zich te verschuilen; haar hart klopte hoorbaar. Zoo ging zij langen tijd voort, terwijl zij de minst bezochte straten koos. Toen zij het circus voorbij was, stond zij eensklaps in het open veld; onzekere terreinen, verlaten wegen strekten zich voor haar uit... Zij stond besluiteloos stil, sidderend van angst; nooit, neen nooit zou zij den noodigen moed bezitten... Maar plotseling snelde zij voort langs die verlaten wegen, over die onzekere terreinen... Welke was de drijfveer, die met zooveel beslistheid haar schreden leidde? Welke de ongekende macht, die haar deed vooruitgaan, alleen, zonder geleide, zonder bescherming, in den nacht, over de vlakte, waar boosdoeners en vagebonden rondslopen?...

Zij ging voort, altijd voort, zonder ophouden, nauwelijks ademhalend. Haar uitgestrekte hand stiet eindelijk tegen een muur. Zij ging dien langs, terwijl zij haar stap nog verhaastte. Daar vertoonde zich een nauwe doorgang, waarin de dikke duisternis hier en daar verbroken werd door een dofbrandende lantaarn. Clodia raadde instinctmatig, dat het de catacomben waren. Vastbesloten ging zij de gang door; na een afstand van ongeveer honderd meter afgelegd te hebben, bevond zij zich in een doolhof van galerijen. Deze laaggewelfde en nauwe kruisgangen werden op sommige plaatsen breeder en zoo groot als kamers. Clodia werd op haar tocht geleid door de kleine lichtpuntjes der lantaarns. Opeens drong een verward geluid van stemmen tot haar door. Dan hoorde zij de zoete melodie van een lofzang, en een innige vreugde vervulde haar ziel... Voortgaande bereikte zij een zeer wijd en ruim onderaardsch gewelf.

Dáár onderscheidde zij bij het licht van toortsen honderden menschen, neergeknield, zich op de borst kloppende, hun zonden belijdende en het geloof verkondigende. Mannen, vrouwen, zelfs kinderen riepen den naam van Jesus aan. Clodia zocht onder die biddende menschenmassa hem, dien zij dáár tegenwoordig wist. Weldra zag zij de misvormde gestalte, en het hart der Romeinsche begon wonderlijk te kloppen. Zij beschouwde dat edele gelaat, waarop het leed zijn stempel had gedrukt; zij volgde met de oogen zijn oplettenden blik, die gevestigd was op

een grijsaard met een eerbiedwaardig uiterlijk, en dien Clodia herkende als den apostel Petrus.

Hij zegende de menigte en ieder, reikhalzend naar de Goddelijke bescherming, boog het hoofd; toen sprak hij, en Clodia verdiepte zich in dit heerlijk onderricht; zij luisterde met welgevallen naar die vaderlijke stem, die niet berispte, die niet dreigde, maar die zei:

‘Vrede zij met u!’

En vervolgens:

‘Bemint elkaar, want daar, waar geen liefde is, is God niet.’

Hij vermaande ook, de deugd lief te hebben, de armoede en het lijden, want zij vormen de wegen, die ten eeuwigen leven leiden.

Er straalde zulk een heiligheid in deze eenvoudige woorden door, dat iedereen werd meegesleept, en in vervoering klonk het van veler lippen:

‘Petrus, doop ons! Petrus, doop ons!’

En de apostel nam een aarden vaas, gevuld met water, en besproeide de gebogen hoofden.

Dan daalde een hemelsch licht in de ziel van het edele, patricische meisje. Het werk der bekeering, reeds lang begonnen, was thans voltooid... het Goddelijk geloof was haar ziel binnengedrongen. Zij wierp zich neer voor de voeten van den grooten apostel, en, haar kap afwerpende, kwam haar van hemelsche vreugde stralend gezichtje te voorschijn.

Een dofte kreet weerklonk door het gewelf.

Maar Clodia, neergeknield, het hoofd eerbiedig gebogen, zei:

‘Ik heb gezien, ik geloof.’

En Petrus nam water uit de vaas, legde zijn bevende hand op het zachtlokkige hoofdje en sprak ontroerd:

‘Ik doop u in den naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes.’

Toen Clodia als verheerlijkt opstond, zag zij Marcus Stampa aan haar zijde. Tranen rolden over het gelaat van den dwerg; zijn blik was in vervoering naar boven geslagen; zijn handen waren gevouwen.

Clodia's stem sprak helder en blijde:

‘Ik heb u gezegd, Marcus, als het uur der duisternis dáár is, zal ik u mijn besluit doen kennen. Dit besluit is:

Uw God is mijn God, en ik behoor u toe. Ik zie slechts in u uwe ziel, en die ziel overtreft in schoonheid alle andere. Stoot mij niet terug, Marcus!’

Marcus, overweldigd van vreugde, kon aan zijn geluk niet gelooven. Hij wierp een smeekenden blik op den grijzen apostel, en Petrus strekte zijn beide handen uit over Clodia en Marcus, en zegenend spraken zijn lippen:

‘Weest echtgenooten, weest gelukkig, want uwe liefde is rein en Gode welgevallig.’

Bij de platen.

H.M. de Koningin en Z.K.H. de Prins te gast bij de marine te Den Helder. -

Wij weten geen beter bijschrift voor de twee kiekjes dan het stukje wat de *Standaard* schreef naar aanleiding der heuglijke feesten te Den Helder, het is bij dit photographisch beeld het ware woord.

'Het bezoek van onze Koningin aan Den Helder is een triomftocht geweest.

Men weet, wat er van socialistische zijde gewroet en geploeterd is, om vooral de marinematrozen bij de revolutionaire garde in te lijven. Het was één pogen om het oude zeggen van 'Jongens van Jan de Wit' weer te doen opleven.

En nu is de Koningin zelve naar het hoofdstation van onze Marine toegegaan, heeft het marineleven meegeleefd, sliep aan boord van de *Hertog-Hendrik*, daalde af tot in de machinekamers, bezag kombuis en slaapzaal, voer mee uit op de zee, woonde de manoeuvres bij, hield een roeiwedstrijd, reikte daarvoor zelve de prijzen uit, sprak met commandant en lichtmatroos, kortom, gaf zich gelijk geen minister van Marine het guller zou kunnen doen.

En het resultaat?

Dit, dat heel de vloot als in een oogwenk in geestdrift voor Oranje en de Koningin opwaakte en dat aan den jubel geen einde kwam.

Dit zal vrucht dragen voor de toekomst.

Vooral ook om het koninklijk woord, dat de Koningin sprak, toen ze aan De Ruijter, Tromp en Evertsen herinnerend, er op wees, hoe deze vlootvoogden Gods Woord tot richtsnoer voor hun leven hadden gekozen, en vroomheid steeds als de eerste deugd hadden doen gelden en daarop dan haar hoorders opriep, om het voetspoor van die vrome zeehelden te drukken.

IN DE HOOFDKERK TE ST. PETERSBURG TIJDENS DEN OORLOG, NAAR EEN SCHETS VAN A. FORESTIER.

Dat is het, waar heel ons volk, waaraan ook de vloot behoefte heeft. Een hooger aandrift moet ook het personeel van onze vloot bezielen. Een hooger beginsel dan de vreeze Gods is er niet.

Gelukkig het land, waar niet alleen van den prediker, maar ook van de Vorstin die regeert, zoo kloeke, zoo besliste, zoo vrome taal uitgaat.'

Terugkeer van de jacht. -

De stoere grijsaard met zijn geweer op den rug is een heel ander slag van jagersman dan de Hollandsche jager Teun, van wien Hildebrand in zijn onvergetelijke *Camera Obscura* zoo aandoenlijk te vertellen weet; deze is een stevige Italiaan en de Apennijnsche bergvalleiën, waar hij zijn buit zoekt, vormen een vrij wat romantischer jachtterrein dan de lieflijke Hollandsche duinstreek. Maar het wild schijnt er al even welig te tieren: de knaap, die onzen jager vergezelt, draagt een vetten langoor en zijn uitpuilende weitasch bergt voorzeker nog menig stukje klein wild. Ziezoo, zegt de oude jager, we zullen 't er voor vandaag bij laten, en lokt de honden, en steekt, tevreden over den welbesteden dag, den brand in zijn pijpje en beiden slaan den weg in naar het rustig tehuis.

In de hoofdkerk te St. Petersburg tijdens den oorlog. -

Wat er gevochten en met de wanhoop geworsteld wordt op een slagveld is beter onder woorden te brengen dan wat er gestreden en geleden wordt in de harten dergenen, die werkeloos thuis moesten blijven, toen hun dierbaren ten verren krijg togen. Hùn eenige wapen is het gebed, en mocht ook dat de geliefden niet redden, dan is het gebed hun eenige troost. Zie die vrome Russen daar in die kerk; zooveel biddenden, zooveel verslagenen van rouw of angst; ‘o Heer, tot U roepen alle volkeren!’ schreien allen, elk op zijne wijs en in zijne houding.

Waarlijk-treffend is het tragische hier weergegeven in beeld.

[Nummer 43]

Mgr. H.L. Spoorman.

Op 25 September 11. vierden de Katholieken van Delft en vooral de parochianen van St. Hippolytus een groot feest; groot, niet zoo zeer omdat zulk een feest weinig voorkomt, als wel, omdat de persoon wien het gold om zijne eigenschappen van geest en hart door allen, met wie hij in zijn verschillende kwaliteiten in aanraking kwam, geacht, geëerd en bemind werd.

Mgr. H.L. Spoorman had als deken van Delft en als pastoor van St. Hippolytus een kwarteeuw voor het geestelijk en stoffelijk welzijn der aan zijn zorgen toevertrouwde katholieken gewerkt; met hen gedurende vijf en twintig lange jaren lief en leed gedeeld.

MGR. H.L. SPOORMAN,
Deken van Delft, Geh. Kamerheer van Z.H. den Paus, Kanunnik van het Kathedraal Kapittel te Haarlem, 22 Sept. jl. benoemd tot officier in de orde van Oranje-Nassau.

Wordt geen enkel zilveren leest onopgemerkt voorbijgegaan, zulk een zilveren jubilé dient dubbel gevierd te worden. De katholieken van Delft hebben dat begrepen en wisten het te vieren op een wijze, den Jubilaris en hun-zelven waardig.

Met gulden letteren zal dit feest en de viering er van in de kronieken van St. Hippolytus geboekstaafd worden.

De redactie der *Katholieke Illustratie* heeft gemeend het portret van den Jubilaris, die in deze dagen op zulk een ondubbelzinnige wijze door klein en groot, door Roomsch en Onroomsch gehuldigd werd, een eereplaats in haar tijdschrift te moeten inruimen en eenige regelen aan hem te wijden.

Mgr. H.L. Spoorman werd 6 November 1836 te Leiden geboren; studeerde achtereenvolgens aan de seminaria te Hageveld en Warmond en werd op 15 Augustus 1860 door Haarlem's eersten bisschop Mgr. J.F. van Vree, z.g., tot priester gewijd. De jonge neomist werd al spoedig tot kapelaan te Voorburg benoemd en na een tweetal jaren als zoodanig overgeplaatst naar Amsterdam. Tien jaren wijdde hij zich daar aan de zorgen der hem toevertrouwde zielen, en werd vervolgens als pastoor van Vlissingen aangesteld.

Daar vond hij een ruim arbeidsveld. Behalve aan de zielzorg besteedde hij zijn groote werkkracht aan het Katholieke Onderwijs, aan de Katholieke Pers en aan de verzorging der weezen. Het onderwijs vond in hem een vurig ijveraar en een machtigen steun. Door hem werd opgericht *Zelandia*, het katholieke Nieuwsen Advertentieblad voor de provincie Zeeland. Ook de weezen vonden in hem een vaderlijk verzorger en een trouw vriend, op wiens hulpvaardigheid nooit te vergeefs gerekend werd.

Negen jaren bleef de pastoor van Vlissingen onder de ‘ronde’ Zeeuwen, toen voor hem het aandoenlijk uur van scheiden sloeg. De kerkelijke overheid had Vlissingen's pastoor een ruimer arbeidsveld aangewezen: naar het ‘aloude’ Delft werd hij geroepen om daar als deken en pastoor van St. Hippolytus te arbeiden in den wijngaard des Heeren.

Hier vond hij een goed toebereiden bodem, welke slechts wachtte op de hand des nijveren bewerkers om rijke, om overvloedige vruchten voort te brengen.

Een kwarteeuw is sedert dezen tijd verloopen en de vruchten zijn - dank zij aller welwillende medewerking - niet uitgebleven.

In 1885 vierde Monseigneur zijn zilveren priesterfeest en toen bleek reeds, welk een groote plaats hij in de harten der Delftsche katholieken innam.

De geestelijke Overheid waardeerde den arbeid van den werkzamen deken: In Mei 1896 werd hij bij gelegenheid van het eerste eeuwfeest der nieuwe St.-Hippolytus-parochie door Z.H. Paus Leo XIII, z.g. tot geheim-kamerheer, en in Februari 1902 tot kanunnik benoemd.

Ook van Staatswege werden zijn groote verdiensten erkend: Op 22 September II. behaagde het aan H.M. de Koningin den Jubilaris als officier in de Orde van Oranje-Nassau op te nemen.

‘Wie het kind heeft, die heeft de toekomst.’

Van deze waarheid was Mgr. diep doordrongen. Vandaar, dat de opvoeding en het onderwijs van den jeugdigen katholiek hem na aan het harte lag. Vandaar dan ook zijn ijveren voor de katholieke school; zijn streven om het onderwijs, gebaseerd op katholieken grondslag, zoo hoog mogelijk op te voeren, zoodat het in geen enkel opzicht behoeft achter te staan bij het openbare.

Om dit doel te bereiken, werden geleidelijk al de leermiddelen, welke verouderd bleken, afgeschaft en vervangen door andere, die aan de eischen van den tegenwoordigen tijd voldoen; lokalen werden verbeterd en nieuwe aangebouwd; het aantal leer-

krachten werd vermeerderd; kortom, alles wat maar eenigszins kon gedaan worden, dat werd ook gedaan.

De zorg voor het onderwijs staat in het nauwste verband met die voor den onderwijzer en waar Mgr. het eene deed, daar kon het andere door hem niet nagelaten worden; noodwendig vloeide deze taak uit gene voort en... Mgr. deed ook in dat opzicht, wat zijne hand te doen vond. De salarisregelingen van 1893 en 1903 zijn hiervan het beste bewijs.

Mgr. stelde groot belang in het onderwijs, in de onderwijzers en in de leerlingen. De vele duizenden, die in de laatste vijf en twintig jaren hunne eerste opleiding aan zijne school ontvangen hebben, die allen weten, hoe trouw hij de schoolexamens aan het einde van elken cursus met zijn hooge tegenwoordigheid vereerde; hoe hij na afloop hiervan de leerlingen liefdevol toesprak en hoe hij den moeilijken arbeid der onderwijzers wist te waardeeren.

Zijne liefde tot de onderwijzers strekte zich niet alleen uit tot hen, die aan zijn school verbonden waren, ook buiten Delft, in heel het Bisdom wordt de naam van Mgr. Spoorman met eerbied, dankbaarheid en liefde door de onderwijzers uitgesproken, en die allen, zij hebben er reden toe.

Eerbied voor den priester, den afgezant Gods. Eerbied voor den man, die ondanks zijn veelomvattenden arbeid, nog tijd en kracht wist te vinden om de algemeene belangen der onderwijzers te behartigen: Sedert 1885 is Mgr. lid van de vereeniging tot bevordering van het katholiek bijzonder onderwijs, in den laatsten tijd zelfs onder-voorzitter.

Toen Z.D.H. Mgr. Bottemanne, z.g. in 1893 de Diocesaan-vereeniging van katholieke bijzondere onderwijzers in het Bisdom Haarlem oprichtte, toen benoemde hij tevens Delft's deken tot bisschoppelijk adviseur dier vereeniging. In beide kwaliteiten heeft Mgr. gewerkt aan het geestelijk en stoffelijk heil der onderwijzers. Alzoo zijn de onderwijzers hem dankbaarheid verschuldigd. Wat al moeite heeft Mgr. zich niet moeten getroosten alvorens ‘Providentia’, het pensioenfonds voor de onderwijzers, tot stand kwam! Wat hebben zij een krachtdadige hulp van hem ontvangen bij de oprichting van een fonds tot steun van weduwen en nagelaten weezen der onderwijzers!

Uit dien eerbied en dankbaarheid ontsproot de wederkeerige liefde van de onderwijzers tot Mgr. Die band werd nog hechter, doordat hij, als geestelijk adviseur de Diocesaan-vergaderingen bijwonende, de vergaderden door zijn innemend, opwekkend, bemoedigend en waardeerend woord aan zich verplichtte.

Ook voor het geestelijk heil der onderwijzers droeg Mgr. zorg. Op zijn initiatief toch werden de retraites voor hen op het seminarie ‘Hageveld’ geopend. Telken jare aanvaardde Mgr. de reis naar ‘Hageveld’ om op den laatsten avond het plechtig Maria-lof te celebreeren en den volgenden morgen de H. Mis voor de onderwijzers-retraitanten op te dragen, waaronder zij uit zijne handen de H. Communie mochten ontvangen.

Het katholieke Delft heeft den Jubilaris waardig vereerd, door hem als cadeau aan te bieden een geldbedrag tot vorming van een fonds, waaruit een nieuwe school kan gesticht worden.

Moge het Mgr. gegeven zijn te beleven, dat zijn hartewensch vervuld worde.

Delft.

EEN OUD-LEERLING.

Stiefmoeder,
door
Mevrouw Abbink, B^sse van Voorst tot Voorst.
(*Vervolg.*)

Willen wij nu naar huis gaan, Benno? Gij zult gemist worden, indien gij zoolang uitblijft, of weet mama waar gij zijt?'

'O ja! Ik zeg haar altijd, dat ik naar het kerkhof ga, en dan zegt zij niets. Maar nu is het toch tijd, anders ben ik er niet, als papa thuiskomt, hij weet niet, dat ik altijd naar mijn moesje's graf ga.'

'Zoo! Nu laten we dan gauw gaan; maar mijn jongen, na onze kennismaking moesten wij toch een verbond van vriendschap sluiten, vind je niet? En wil je dan den volgenden Zondag bij mij komen, in plaats van naar het kerkhof te gaan? Dan vertel je mij van je moetje, nu sprak je alleen over je stiefmoeder.'

Pratende waren wij opgewandeld, spoedig bevonden wij ons in de nabijheid zijner woning, die niet ver van de Jr.-straat verwijderd was.

'Nu, jongen, tot Zondag, hoor! Denk aan het nummer van mijn huis!'

'Ja, dat zou wel leuk zijn, als ik bij u komen mocht.' Toen na eenige aarzeling: ''t Is goed, tante Kee, ik kom stellig.'

Daarna stak hij mij vriendelijk zijn handje toe en vroolijk lachend nam hij afscheid.

Zoo was onze eerste kennismaking geschied en werd een hechte vriendschapsband tusschen ons geknoopt.

Mijn vriendje hield woord, den volgenden Zondag kwam hij mij bezoeken; wij werden goede vrienden, het verblijdde mij, als ik zijn vroolijk stemmetje hoorde, en daar wij toch over zijn moeder spraken, begon de gewoonte, telkens naar het kerkhof te gaan, een weinig te verminderen, te meer nu ik hem overtuigde, hoe het haar verlangen niet kon wezen, dat hij zich telkens zoo bedroefde, zich eenzaam, verlaten gevoelde bij die herhaalde bezoeken aan haar graf, hoe hij ook zonder dat zijn lieve moeder niet vergeten zou.

Het was aandoenlijk, de innige genegenheid, de trouw en de groote vereering gade te slaan, die het kind nog altijd aan zijn overleden moeder verbond, den angst iets van dat alles af te staan aan de stiefmoeder en zijn eigen moesje daardoor afbreuk te doen.

Ik geloof, dat zijn vader verstandig handelde door geen notitie te nemen van den afkeer, dien hij de tweede moeder toonde, waarschijnlijk begreep hij, evenals ik, dat er iets was wat het al te vroeg ontwikkelde kind, hoe jong ook, moest doorworstelen; daarna zou de jeugdige stiefmoeder zich kunnen verheugen in de toenadering, in de volle genegenheid van het kind met zijn zelfstandig karakter en teeder gemoed.

Dikwijls kwam hij even bij mij, steeds vond hij mij bereid zijn verhalen geduldig aan te hooren - het lief en leed uit zijn kleine wereld! Vaak moest ik lachen om den strijd, dien hij met zijn stiefmoeder voerde; aan zijn onstuimig binnenkomen begreep ik al, dat hij iets op het hart had.

'Wat heb je hard geloopen, mijn jongen.'

'Ja, tante Kee, erg hard, ik heb maar even tijd, ik moest u toch komen vertellen, wat er nu weer is geweest! 't Is vreeselijk, iederen dag wat anders, 't is lastig zoo'n vreemd mensch in huis, vindt u ook niet? Toen wij alleen met Truitje waren, hadden wij nooit iets, nooit verdriet, alleen... dat moesje er niet meer was, en nu...'

'Vertel mij dan maar gauw, wat er is voorgevallen, Benno.'

'Nu, verbeeld u eens, tante Kee, 'zij' heeft alles, alles genomen, wat mijn moesje behoorde, overal zit zij aan. Wij zaten aan de thee, u weet, ik heb haar nog nooit

aangezien, ik zat ook gisterenavond stil voor mij uit te kijken. Papa las de courant, en m'n kleine zus zat muisstil met de pop op haar schoot.

Hoe het kwam, weet ik niet, maar plotseling zie ik naar het akelige mensch voor het theeblad, en, verbeeld u, tante Kee, zij zette juist haar kopje op het theeblad, toen ik ontdekte, dat zij uit mama's kopje gedronken had.

Uit moesje's kopje, tante Kee, verbeeld u eens! Ik sprong kwaad op, ik kon me niet meer inhouden, heusch niet, tante Kee, ik vloog naar het theeblad, en juist toen zij weer het kopje aan haar mond wilde brengen, rukte ik het haar uit de hand en wierp het op den grond, waar het aan stukken viel.

'Zie zoo,' zei ik, 'nu kun je ten minste niet meer uit mijn moeders kopje drinken! Ik geloof wel, dat zij er van schrok, papa vloog op en gaf mij een oorveeg, neen, maar die was raak, hoor! - "Jou deugniet!" riep hij uit; toch schrok ik er niet van, ik zag hem flink in de oogen, maar hij greep mij bij den arm en zette mij de kamer uit. - "Naar bed, jou bengel!" riep hij mij nog achterna, toen ik reeds op de bovenste trap verdwenen was.

Ik zocht mijn kamertje op en kroop rillend in bed. Toen viel mijn oog op moeders portret, en vindt u 't niet vreemd, tante Kee, zij keek mij niets vriendelijk aan, dat maakte mij boos, ik had voor haar gestreden en...'

'En toen, mijn jongen?'

'Toen verborg ik mijn hoofd schreiend onder de dekens, ik had zoo'n vreeselijk verdriet, ik kon haar zoo niet zien, neen, zoo niet!

Ik bleef stil liggen en 't was zeker al heel laat, toen de deur heel zachtjes opening. Ik dacht, dat is kleine zus, die komt mij troosten. Maar mis, hoor! Wie denkt u wel dat het was? Niemand anders dan de vrouw van mijn papa, gauw sloeg ik de oogen neer en hield me of ik sliep.

Zachtjes trad zij aan mijn bed. 'Benno,' zeide zij, terwijl zij mij bij de hand nam, 'ik heb het niet geweten, dat het kopje, waaruit ik dronk, van je lieve mama was. Waarom heb je het mij niet gezegd, jongen? Ik zou het dan zeker niet gebruikt hebben.'

'Dat was toch heel lief van je nieuwe mama, Benno, ik hoop toch, dat gij een vriendelijk antwoord hebt gegeven.'

'Nu, of ik! Ik zei: dat zou je wel, ook al had je het geweten; je hebt immers alles genomen, wat mijn moeder behoorde, boven haar kast, haar bed, beneden haar stoel, zelfs haar kopje, maar ik heb er voor gezorgd, dat je er voortaan lekker met je vingers afblijft, hè!'

Vermoeid van het verhaal, hield hij even op en zag mij veelbeteekenend aan.

'En toen, Benno?'

'Ik geloof wel, dat zij nog iets wilde zeggen, maar ik draaide me om en zei: nu 't is goed, mensch, ga nu asjeblieft maar heen!'

'En toen, Benno?'

Hij zweeg verlegen.

'Welnu, jongen, ben je nu in eens uitgepraat? Heb je daarna lekker geslapen?'

'Lekker? Neen, dat juist niet, ik kon maar niet inslapen;

al was het donker, ik keek telkens naar de plaats, waar moesje's portret hing, en...'

'En wat nog meer, Benno?'

'Waarom wilt u dat weten, tante Kee?'

'Ik hoor je zoo gaarne vertellen, jongen, er ontbreekt nog iets aan je verhaal, vertel me nu ook het einde, waar dacht je aan?'

Er kwam een ondeugende glimlach op zijn gelaat.

'Ik dacht... aan papa's vrouw, ik verbeeldde mij, dat zij geschreid had, ja, zelfs nog huilde, toen zij de kamer verliet, en ik dacht... zie zoo, nu voelt zij het eens goed, wat zij mij aangedaan heeft, 't leelijke mensch!'

'Wel, wel! Je bent een fameuse kerel, Benno!'

'Meent u dat heusch, tante Kee?'

'Ja zeker, jongen, fameus stout bedoel ik natuurlijk! Je dacht toch niet, dat het goed en betamelijk was, iemand zoo'n verdriet te veroorzaken, denk je hiermee je moeder in den hemel genoegen te doen? Dat je haar het kopje uit de handen nam en op den grond wierp, was reeds slecht; toen zij verzoenend aan je bedje kwam, had je vriendelijk moeten zijn, om vergeving moeten vragen; je had haar gekrenkt, en toch kwam zij je zelf vergiffenis brengen, hoe lief van een tweede moeder!'

(*Slot volgt.*)

De geschiedenis van een bever.
Door Albertine Smulders.

De staart kwam met een plons in het water, die alle echo's van den vijver wakker riep, en zijn eigenaar bukte zijn kop, trok zijn rug omhoog en dook in de diepte. 't Was een heel bijzondere staart, breed en plat als het uiteinde van een pagaai en heelemaal bedekt met wat er uitzag als vischschubben, maar dat inderdaad de inkervingen waren van de hoornachtige, zwartgrauwe huid. Behalve de familieleden van den eigenaar had niemand in het gansche dierenrijk zulk een staart of iets dat er op leek. Maar het wonderlijkste was nog, al de verschillende doeleinden waartoe hij gebruikt kon worden.

Een oogenblik later kwam zijn bruin kopje weer boven; hij en zijn broertjes en zusjes zaten elkander na, zwommen, doken en spartelden, dat het een lust was. Nu eens maakten zij zulk een geweld, dat het water over de begroeide oevers van den vijver hobbelde en dan weer klommen zij op een boomstam, staken hun neus in elkaars rug en probeerden elkaar in het water te gooien.

... en probeerden elkander in het water te gooien.

Heden ten dage ziet men, ook te Michigan, geen jonge bevers meer spelen op klaarlichten dag, maar dit gebeurde in den goeden ouden tijd, toen de spoorweg

nog niet overal was doorgedrongen en Michigan vrij wat minder bevolkt was dan nu.

Langzamerhand kwamen de jonge bevers op den oever en toen hun pels een weinig uitgedropen was, gingen ze dien kammen. Zij zaten op hun achterste pooten en hun staart, en bewerkten hoofd en schouders met de lange, bruine nagels van hun kleine, harige pooten. Daarop gingen de achterpooten naar boven en zoo kamden en streken zij hun zijden glad tot zij droog waren en heel hun pels zoo zacht en glad en glimmend als fluweel. Daarna gingen zij weer spelen.

Op het land waren zij lang zoo bevallig niet als in het water. Eigenlijk waren zij heelemaal niet bevallig en de wijze waarop zij snuffelden en heen en weer schommelden, op hun achterpooten zaten en waggelden als kleine hippopotamossen, dat alles was het grappigste wat men in heel het bosch zien kon. En de vroolijkste en beweeglijkste was die, over wiens staart ik reeds gesproken heb - wiens staart ik het laatste voor Charlie Roop's hut zag liggen. Ik zal hem den Bever noemen met een hoofdletter B.

Maar zelfs jonge bevers worden moe van het spelen en eindelijk lagen zij alle op het gras in de warme najaarszon. De wind was gaan liggen, de vijver glinsterde als zilver, de diepe bosschen hielden stil de wacht en de vijand was verre. 't Was een kostelijke tijd voor vijf kleine bevers om een slaapje te doen.

Maar zelfs jonge bevers worden moe van het spelen en eindelijk lagen zij alle op het gras in de warme najaarszon.

De stad der bevers is heel oud, zeker wel de oudste stad van het vasteland van Noord-Amerika. Niemand weet, wanneer de eerste tak voor den dam gelegd werd, die van een kleinen natuurlijken vijver een grooten kunstmatigen maakte; maar zeker is het eeuwen en eeuwen geleden. Vele geslachten van bevers hebben er aan gewerkt, telkens hem wat hooger, wat langer, wat breeder gemaakt, en naarmate het water klom, bouwden zij hunne woningen hooger.

't Was een echte zeestad, want de meeste straten waren water. zooals die in Venetië; rijke ladingen voedsel kwamen naar de poorten gedreven; en zij zelf waren van hun vroegste jeugd af zeevaarders en zoo gemeenzaam met het water als eenden of Hollandsche jongens. Een stapelplaats was het ook; als het hout langs den vijverkant opwies, dan groeven zij kanalen door den zachten moerasgrond van het hoogere land, waar de beuk en de popel groeiden, en lieten de takken en de kleinere stammen langs dien kunstmatigen waterweg naar hun stad toedrijven.

Er waren ook landwegen, hier en daar zag men nauwe paden door het moeras kruisen, waar geslachten van nijvere arbeiders heen en weer waren gegaan. Straten, kanalen, publieke werken, woningen, handel-, stapelplaatsen, goedgevulde voorraadschuren voor den winter, wat is er meer noodig om een stad te vormen, al zijn er dan ook weinig huizen en is de bevolking niet zoo talrijk als die van Londen?

Er was een tijd, niet lang vóór de geboorte van onzen Bever, dat de stad eenige jaren verlaten lag. De jagers hadden het land afgestroopt, de schedels der burgers hingen in de struiken en hun bont werd naar de Londensche markt gezonden. Weinigen bleven gespaard, en die weinigen waren verdreven en in het bosch verspreid, tot de jagers, overtuigd dat er niets meer te doen viel, naar het noorden en naar het westen trokken.

Toen kwamen de bevers een voor een terug naar hun oud verblijf. De gebroken dam werd hersteld, nieuwe woningen werden gebouwd en jonge bevers werden daar geboren; en opnieuw was de oude stad vol leven en beweging door het spel der kinderen en de werkzaamheden der civiele ingenieurs. Ze was niet zoo bevolkt als vroeger misschien, maar toch weer druk, levendig en vroolijk. En zoo was zij, toen onze Bever ter wereld kwam.

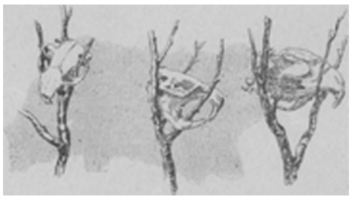

De schedels der burgers hingen in de struiken.

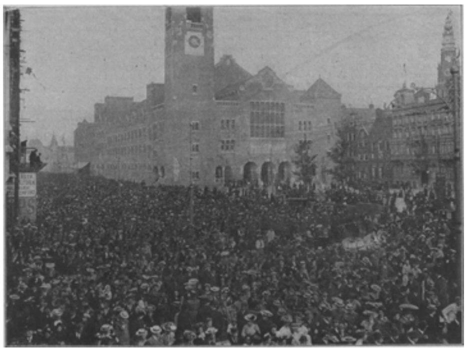

KONINKLIJK BEZOEK AAN 'S RIJKS HOOFDSTAD.
a. Volksmenigte op het Damrak bij **de** aankomst.

Het eerste jaar van zijn leven was zeer gemakkelijk, vooral in den winter, waarin men niet veel meer te doen had dan eten en slapen en zoo nu en dan de wortels der gele waterlelie te visschen uit het zachte slijk van den bodem des vijvers. De jonge Bever deed misschien meer dan zijn ouders dien winter, want zoo hij ook al niet werkte, hij groeide. Natuurlijk groeiden zij ook wel, maar bij hem was het meer merkbaar. Niet alleen nam hij toe in grootte en gewicht, maar hij vergaderde ook kracht voor den komenden levensarbeid.

Sterke spieren zou hij noodig hebben om zijn lange gele tanden in het harde hout [v]an beuken of popels te slaan. Kracht zou er noodig zijn om de zware stammen over het gras te sleepen naar het water. En vooral zou hij moed en kracht en overleg behoeven om zich uit een val los te worstelen en er desnoods een poot achter te laten. Het was erg goed voor den Bever, dat hij niets te doen had dan te groeien.

Photo's van A.J.W. de Veer, Amsterdam.
c. H.M. en Z.K.H. In *Artis*, komende van het nijlpaardenperk.

Eindelijk kwam de lente en verscheidene mannelijke bevers maakten zich gereed om te vertrekken. De dames werden in de vroegste jeugd der kinderen liever niet door de mannen gehinderd en dezen vatten gretig de gelegenheid aan om te reizen en iets van de wereld te zien; 's nachts door het water trekkende en bij dag zich verbergende in het bosch.

Een tijd lang hadden zij er plezier in, maar toen het goed en wel zomer was, dwaalde de een na den ander weer terug naar huis. De kleinste kinderen waren nu den lastigen leeftijd te boven en het was hoog tijd om weer aan het werk te gaan. De dam en de woningen moesten hersteld worden en er moest voedsel wezen voor den komenden winter.

b. Kerkgang op Zondag.

Zie nu, hoe in een donkeren herfstnacht de jonge Bever uit alle macht aan het werk is. Zijn ouders hebben een boom geveld en hij moet hen helpen om de beste stukken weg te dragen. Hij bijt een kleinen tak af, grijpt hem tusschen zijn tanden, zwaait hem over zijn schouder en gaat naar het water, zijn kop zóó houdende, dat de tak achter hem over den grond sleept. Somtijds ook wandelt hij op de achterpooten, terwijl de breede, sterke staart hem tot steun dient, als de tak soms ergens in verward mocht raken. Bij het kanaal of bij den vijver aangekomen, springt hij in het water en zwemt naar huis, steeds met den tak over zijn schouder, dien hij eindelijk bij den hoop legt vóór zijn vaders woning.

Of misschien is de tak te zwaar om op deze manier gedragen te worden, dan moet hij in kleine stukken worden gebeten en gerold worden. Met alle macht moet hij nu duwen, en er zijn zooveel grasheuveltjes en kuilen op zijn weg! Soms rolt de tak daarin en wat moeite kost het dan hem er uit te krijgen! Hij werkt

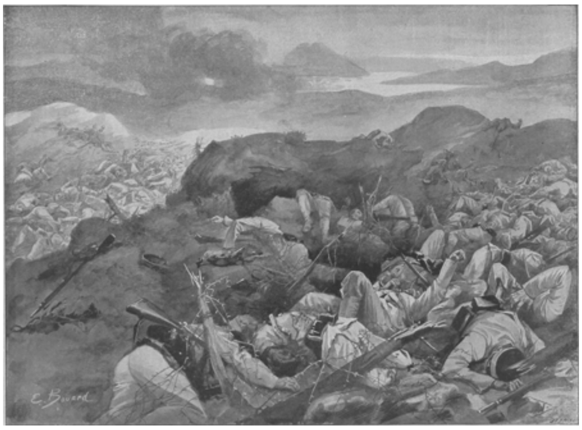

UIT HET BELEG VAN PORT ARTHUR, NAAR EEN SCHETS VAN E. BOUARD.

als een bever en duwt en trekt en rolt met rusteloozen ijver; maar ik ben toch bang, dat meer dan één tak het water nooit bereikt.

Op een duisteren Novembernacht ging de vader van onzen held - de wijste bever van de stad - naar zijn werk en kwam nooit terug. Een jager had de nieuwgebouwde stad gevonden, een kundig beverjager, die lang had gewacht, de sporen bestudeerd en vooral gelet had op de afgeknaagde houtstompen.

Geen twee bevers maken op het hout dezelfde indrukken met hun tanden; de tanden van den een zijn ronder of platter of breeder dan van den ander en iedere tand laat zijn eigen merk achter. Op dit alles had de jager gelet en daaruit opgemaakt, welken weg een zekere oude bever altijd nam om uit het bosch naar den vijver te gaan.

Dien bever, besloot hij, zou hij het eerst vangen, want waarschijnlijk was hij het hoofd eener familie en een beest van veel ondervinding; wanneer nu een zijner kinderen eerst gevangen werd, zou hij het gevaar bespeuren en wellicht het sein geven tot een algemeenen aftocht.

De jager zette dus een zware val op den gewonen weg van den bever en bedekte die met mos. En in dien nacht, toen de bever naar land kwam gezwommen, zette hij zijn poot, waar hij dien niet had moeten zetten, en twee stalen klauwen grepen hem plotseling vast.

Dien greep had hij meer gevoeld; miste hij niet de helft van zijn rechterhand en twee teenen van zijn linker achterpoot? Maar dit geval was veel ernstiger. Geen hand en geen teen was hier gevangen, maar zijn gansche achterpoot zat in de klem en de sterkste bever ter wereld zou zich niet vrij kunnen maken.

Als een bever schrikt, duikt hij dadelijk onder. Dan kan geen vijand hem volgen, denkt hij, en wat meer is, het is de weg naar zijn huis en naar het hol, dat hij zich in den oever heeft gegraven, wanneer zijn huis mocht worden aangevallen.

Zoo draaide zich ook deze bever om en sprong in het water, waaruit hij gekomen was; maar helaas! hij nam zijn vijand mee. De zware val trok hem als een steen naar beneden en de korte ketting, die aan een paal was vastgemaakt, belette hem ver te gaan. Hij zag het daglicht nooit weer. Een paar oogenblikken worstelde hij nog uit alle macht en het zachte, zwarte slijk rees in pikzwarte wolken naar boven. Toen bedaarde hij en werd stil, heel stil; en den anderen dag kwam de jager en trok hem aan den ketting naar boven.

Dienzelfden nacht gebeurde er nog een ander ongeluk. Een andere wijze bever, het hoofd eener tweede familie, werd door een vallenden boom gedood. Hij had beter moeten weten, ik begrijp niet hoe hij zoo roekeloos kwam, maar ook de beste maakt wel eens een fout.

Hij had zeker reeds honderden boomen in zijn leven geveld en nooit had hij een ongeluk gehad; maar ditmaal wilde hij nog één keer bijten, voor de boom ging vallen. Hij stak zijn kop in de nauwer wordende opening en plotseling sloten zich de houten kaken met een geduchter beet dan den zijnen. Hij wilde teruggaan, maar het was te laat; de boom viel en verpletterde zijn kop.

Zoo verloor de stad binnen weinige uren twee van haar beste burgers, twee, die zij het minst kon missen. Waren zij gespaard, dan hadden zij wellicht het gevaar bespeurd en hun families uit de bedreigde stad geleid, dieper het woud in. Maar nu kon de jager zijn gang gaan en pels na pels verrijkte zijn voorraad.

Ik kan u niet al de verschillende manieren vertellen, waarop hij ze ving; hij gebruikte allerlei lokaas en zette zijn vallen zoo listig, dat de arme bevers er haast vanzelf inliepen. De moeder van onzen vriend was een der eerste slachtoffers en de snelheid, waarmee zijn broertjes en zusjes verdwenen, was waarlijk hartbrekend.

Een nacht kwam hij zelf door den vijver naar huis gezwommen en terwijl hij dook en den ingang onder water naderde, zag hij eenige palen in de modder gestoken, die hij daar nooit gezien had. Zij vormden twee rijen, maar in het midden was juist ruimte voor hem en hij zwom er vlak op aan. Zijn handen hadden geen zwemvlies en waren dus bij 't zwemmen van weinig nut, daarom hield hij ze tegen het lichaam gedrukt, maar zijn groote, van zwemvlies voorziene voeten werkten als de schroef van een stoomboot.

Opeens, halverwege tusschen de staken, raakte zijn borst een stalen val, die daar gezet was en de sterke vangkleppen sprongen met een schok dicht. Maar gelukkig was er niets, dat zij grijpen konden. Zij gaven hem zoo'n harden klap, dat hij naar boven vloog, maar zij grepen niets dan een paar haren.

De kundigste jager kan zich wel eens vergissen; toen deze zijn ronde deed en de ledige val vond, die toch dicht was geslagen, dacht hij, dat de bevers het kunstje hadden begrepen en met opzet ze dicht hadden doen springen. 't Was nutteloos, meende hij, zulke slimme dieren zoo dicht bij huis aan te vallen en hij nam de val weg. Zoo was een gevaar geweken, alleen omdat onze held zoo gelukkig was geweest met zijn borst in plaats van met een hand of voet de val te raken.

Een week later kwam de Bever werkelijk met zijn rechterhand in een val en hij had een der geweldigste avonturen van zijn leven. Dat was een nacht! 't Was pikdonker, geen wind en zwarte wolken dreven in de lucht; de regen viel zachtjes en gestadig in fijne droppels: juist een nacht, waarvan bevers houden, wanneer de vriendelijke duisternis hun stad omsluit en zij zich veilig en rustig buiten alle gevaar voelen. Hoe knagen dan de gele tanden in het harde hout, hoe vallen de boomen, en wat twijgen en takken worden er aangesleept voor den wintervoorraad!

In de laatste dagen had de Bever dikwijls een onaangename lucht geroken: een lucht, die hem bang maakte, maar vannacht had de regen alles weggespoeld en het woud rook zoo frisch en en heerlijk, alsof God het juist had geschapen. En in dezen nacht stak de Bever zijn hand in een val.

Gelukkig bevond hij zich op een ondiepe plaats van den vijver en de ketting was te kort dan dat hij in dieper water kon komen en verdrinken; maar nu was er een ander gevaar, want daar op den lagen, bemosten oever zat een otter en gluurde naar hem. Bevervleesch is een groote lekkernij voor otters en de Bever wist het. Hij wist ook, hoe volkomen machteloos hij was om te vluchten of te vechten met die zware val aan zijn poot en den ketting, die hem aan den paal bond.

Hij werd bang en beefde van zijn neus tot het puntje van zijn staart en schreeuwde en huilde als een klein kind. Maar, wonderlijk genoeg, de jager redde hem, ofschoon dit niet zoo bedoeld was. Toen de otter naderkwam, hoorde men nog eens dien korten, scherpen slag en ook de otter worstelde voor zijn leven. Er waren twee vallen in het water gezet. De Bever was in de eerste, zijn vijand in de tweede gekomen.

Het bouwen van den dam.

De gansche geschiedenis van dien nacht met al zijn angst en pijn zal ik niet beschrijven. 't Is maar beter ook. Maar enkele feiten kan ik wel opnoemen. De Bever bemerkte spoedig, dat de otter hem niets doen kon en nu werkte hij met al zijn macht om uit de val te komen. Hij trok en draaide tot er iets knapte en het been van zijn voorpoot afbrak in de stalen klauwen.

Toen werkte hij nog lang totdat ook zijn vel en zijn peezen scheurden. Zijn voorpoot was nu weg en hij zelf zoo zwak en naar, dat al zijn levenskracht weg scheen. Maar hij was vrij - dat was het voornaamste - hij zwom naar de naastbijgelegen schuilplaats om uit te rusten.

De otter poogde hetzelfde te doen, maar zijn pels was te dik en den anderen dag werd hij levend door den jager gevonden, in de andere val vond deze alleen een beverpoot.

Die winter, de laatste winter dat de stad bestond, ging eerst nog al rustig voorbij. De wond van den Bever was spoedig geheeld en de huid groeide weer over zijn stomp - de vijver was nu toegevroren en de bevers bleven in hun woningen, maar spoedig ging de jager vallen in het ijs zetten en toen werd het nog erger dan vroeger. Toen het lente werd, waren de weinige overgeblevenen zoo verschrikt, dat de stad voorgoed verlaten werd. De bevers verspreidden zich, de woningen vielen in puin, de dam brak door en van de gansche stad bleef niets over.

Neen, toch iets. De bevers zijn weg, maar hun werk is gebleven, de weiden zijn door hun tanden van struikgewas ontbloot en door de overstroomingen van hun dam met vette, zwarte aarde bedekt. Wanneer zich daar landbouwers zullen neerzetten, moesten zij de bevers zegenen, maar ik twijfel of zij het wel zullen doen.

Nu komt de geschiedenis van de tweede stad. De eerste was oud zooals wij zagen; de tweede was splinternieuw. We zullen zien hoe die ontstond. Toen de Bever zijn oude woonplaats verliet, trouwde hij: 't beste wat ge doen kunt als ge een nieuwe stad wilt stichten. Behalve dat hij een voorpoot miste, was zijn vrouw hem zóó gelijk, dat ge ze niet uit elkander zoudt kennen.

Wilt ge weten, hoe ze er uitzagen? Zij waren zoowat drie voet, zes duim lang van kop tot staart en wogen misschien ieder dertig pond. Zij waren dik en rond en hadden een prachtigen kastanjebruinen pels. Hun kop leek wel iets op dien van een reusachtige rat met kleine bruine oogen, ronde, met haar bedekte oortjes en lange, oranjekleurige knaagtanden, die uit hun lip te voorschijn kwamen. Het portret lijkt zoowel op den een als op de ander.

Een poosje wandelden zij rond en zochten een geschikte plaats om te wonen en bekeken verschillende kleine riviertjes, maar die waren geen van alle geschikt. Eindelijk midden in het

bosch vonden zij een smallen stroom, die over een harden steenachtigen bodem liep; en daar gingen zij aan het werk.

Groote takken werden eerst in de lengte van den stroom gelegd en een heele poos stroomde het water er nog ongestoord tusschendoor. Toen begonnen de bevers slijk, steenen en mos op dit fondament te leggen, met hun voorpooten ze bijeenrapend en onder hun kop ze vasthoudend, wanneer zij door den stroom zwommen. De Bever zelf was nu juist niet heel handig met dit werk, want, zooals we weten, was zijn rechter-voorpoot weg, maar hij deed al zijn best en samen werkten zij heel wat af.

Modder, gras en dergelijk materiaal werd alleen aan de hoogste zijde van den dam aangebracht, waar de druk van het water het alleen nog stijver in de takken werkte en zoo kwam er zoetjesaan een lage aarden wal, die den stroom weerstand bood en die van achteren versterkt werd door takken en twijgen, waarover het overtollige water in fijne straaltjes heenspoelde.

Dat eerste jaar deden de bevers den stroom niet meer dan een voet stijgen. Er was zooveel ander werk te doen - er moest een woning gebouwd worden en voedsel verzameld - en als zij te veel tijd aan den dam besteedden, zouden zij kunnen bevriezen of verhongeren, voor dat de lente kwam.

Een eindje stroomopwaarts was een lage grasheuvel, dien het rijzende water tot een eiland had gemaakt, en hier bouwden zij hun huis, een wal van takken en slijk met een kleine, kelderachtige kamer in het midden en twee tunnels in den grond, die onder water uitkwamen. De wanden waren van aarde en hout zóó stevig bewerkt, dat een man met een bijl gewapend er moeilijk doorheen zou kunnen komen; slechts heel boven in den wal was er geen aarde, alleen ineengevlochten takken, waar nu en dan wat versche lucht doorheen stroomde.

Maar niettegenstaande deze zwakke poging tot luchtverversching was de atmosfeer der woning juist niet heel frisch; maar bevers schijnen daar tegen te kunnen en er niet om te geven.

In alle andere opzichten was het huis netjes en zindelijk. De vloer was maar een paar duim boven de wateroppervlakte en had natuurlijk slijkerig moeten zijn, maar zij legden er kleine takjes overheen en stampten en bewerkten hem, tot hij hard en stevig werd. De staart van den Bever zal daar wel toe hebben bijgedragen, want die was juist geschikt voor zulk werk en het was zijn lust er mee te slaan en te kloppen. Na de wanden heel glad te hebben gemaakt en lang gras te hebben ingedragen voor de bedden, was de woning gereed om de bewoners te ontvangen.

En nu hadt ge de bevers thuis kunnen zien komen, nadat zij een ganschen nacht in het bosch hout hadden geveld - twee kleine kopjes, die door het water zwommen naar het eiland. Vóór de woning gaf hun staart-roer een klap en daar doken ze om de deur onder water te vinden. Een oogenblik later zwemmen zij door den duisteren, smallen tunnel, terwijl het water langs hen golft.

Woning van den bever met ingang vanuit den vijver.

De tunnel is ten einde en zij steken de kopjes weer in de lucht; een paar passen en zij zijn in de kamer met den gladden vloer en de lage, gewelfde zoldering. Daar in de duisternis leggen zij zich op hun bed van gras en slapen in. Of het heerlijk is

een eigen huis te hebben, waar je uitrust van het werk! Aan het boveneinde van den vijver, waar de oever hooger is, graven zij een diep gat, tien of vijftien voet in den grond. Dit is de laatste wijkplaats, als het kasteel soms mocht bestormd worden. 't Was zwaar werk om dat hol te graven, want de uitmonding was diep onder water en telkens moesten de bevers boven komen om lucht te scheppen. Nacht na nacht groeven en groeven zij tot het eindelijk klaar was en zij zich gerust voelden, dat zij in tijd van nood er heen konden trekken. Het kanaal, dat diep onder water uitmondde, ging in de hoogte, tot het eindigde in een droge kamer onder de wortels van een grooten berk. Hier waren een paar kleine openingen door mos en dorre blaren bedekt, die lucht en wat licht doorlieten. De groote boom was een sterk dak en de kamer was groot genoeg om met een weinig behelpen een gansche beverfamilie te bevatten.

Nu restte hun nog de zware taak om het hout te verzamelen, waarvan de bast voor wintervoorraad dienen moest, maar ook dit kwam klaar en het laatste, wat de bevers deden, was het huis nog eens van een nieuwe slijklaag te voorzien en den dam overal goed na te kijken.

Als de vijver bevroren was, kon er niets meer aan gedaan worden en als de dam in de winter bezweek, zou de vijver leegloopen en den ingang van de woning en de vluchtplaats zou open liggen voor iederen roover.

Geheim vertrek, waar de beverfamilie schuilt in tijd van nood.

Er kwam een stille dag zonder wind, de lucht was grauw en de sneeuwvlokken zweefden langzaam omlaag en kleedden het bosch en de vijveroevers in het wit. 's Nachts dreven de wolken weg en de sterren kwamen te voorschijn, lange ijsnaalden schoten in het water aan alle kanten en spoedig was de vijver met een gladden vloer bedekt, die iederen dag dikker werd. De bevers waren voor den ganschen winter opgesloten, maar zij hadden elkaar en hun mooi warm hol diep onder sneeuw en ijs.

De voorraadkamer was vlak naast de deur en zoo haalden zij gemakkelijk de stokken naar binnen en legden ze naast hun bed om rustig er de bast van af te knagen. En als zij wat verder van huis wilden gaan, konden zij op den bodem van den vijver duiken en dus de wortels van de gele waterlelie zoeken voor een versnapering. 't Was een vreedzame tijd, een tijd van rust na het zomerwerk, een tijd om sterk en dik te worden voor den volgenden zomer. Wij hebben voorraad voor vele maanden; laat ons eten, drinken en vroolijk zijn en hopen, dat morgen de jagers niet komen.

In Mei kwamen de jongen, en vader en moeder waren er wat trotsch en blij mede. De Bever ging in die lente niet ver van huis en bleef niet lang weg. Er waren vijf kinderen en zij waren heel mooi, zoo groot als ratten en met dik, zij-zacht rood-bruin haar bedekt.

Zij waren heel speelsch en hoe prettig hun ouders het hol vroeger hadden gevonden, nu was het nog heel wat anders. Voor een poos moesten zij net eender gevoed worden als alle andere kleintjes, maar spoedig brachten vader en moeder kleine wilgentakjes zoo dik als een potlood, en dan hadt ge de kleine bevers hun nieuwe tandjes kunnen zien probeeren, terwijl ze leerden opzitten en de takjes vasthouden in hun pootjes.

En hadt ge er niet gaarne bij geweest, toen de vijf kleine bevers voor het eerst de lange donkere tunnel doorzwommen en aan de oppervlakte kwamen, hoe zij rondzagen in hun wereld van bosch en water, - den vijver, wiens zilveren gladheid even rimpelde, wanneer zij zwommen, de hooge boomen, die zich hieven in de stille lucht, de sterren, die daarboven glinsterden en als vriendelijke oogen neerzagen op de nieuwe wezentjes, die voor een poos op Gods aarde kwamen, om te leven en vroolijk te zijn.

Een van de kinderen werd, vóór de zomer voorbij was, door een otter gedood, maar de andere vier groeiden voorspoedig op en deden hun ouders eer aan.

Maar de kleine bevers waren dit jaar niet de eenige vermeerdering van de stad, want midden in den zomer kwam er nog een paar andere bevers, die in den vijver een tweede woning bouwden. 't Was een drukke tijd voor iedereen, voor onze oude vrienden en voor de nieuwelingen; de stokken, waarvan gedurende den winter de bast was afgegeten, waren nu goed bouwmateriaal, de dam werd verscheiden duimen hooger gemaakt, daardoor steeg het water en moest de vloer der woning ook opgehoogd worden om hem droog te houden.

Daardoor moest ook het dak verhoogd worden, wat eenvoudig gedaan werd, door het van binnen uit te hollen en wat meer materiaal er boven op te leggen. Ook werd de woning grooter en breeder gemaakt ten gerieve der grooter geworden familie en in 't vooruitzicht der jongen, die in de volgende lente zouden komen.

Nog meer schuilplaatsen werden in den oever gemaakt - er kunnen er nooit te veel zijn - en een veel grootere hoeveelheid voedsel werd er voor den winter verzameld, want nu waren er zes monden in plaats van twee. Ook het andere paar bevers was druk bezig met het bouwen van een woning, schuilplaats en voorraadkamer. Zoo gingen de dagen snel voorbij.

Eenmaal kwam er in dit jaar een mensch naar hen kijken en die deed hun niet veel kwaad. Het was geen jager, maar een

natuurkundige, die de bevers aan het werk wilde zien en die zich slim genoeg dacht om hen te snappen. Zijn plan was heel eenvoudig; hij maakte een gat in den dam en klom toen in een boom om te zien hoe ze het maken zouden. Het was een heldere maannacht en hij dacht alles te zien en veel wonderlijke geheimen te zullen leeren.

De Bever was in het bosch aan het werk, niet heel ver af en hij kwam met een zwaren berkenstok aanrollen. Hij zag op eens, dat het water gevallen was en ging regelrecht op den dam af om te zien, wat er aan mankeerde. De natuurkundige zag hem aankomen: een donkere stip in het water, die dit aan weerszijden deed rimpelen.

Maar terwijl de Bever aan kwam zwemmen, dacht hij: het water heb ik nog nooit zoo snel en zoo hevig zien vallen. Er moest wel iets heel ergs met den dam gebeurd zijn. Hoe zou het gekomen zijn? Het scheen verdacht. En de Bever, vóór hij den dam bereikte, hield op om rond te zien en zag opeens den man in den boom zitten.

Zijn staart ging in de hoogte en kwam met zulk een geweldigen ‘kwak’ op het water, dat het schuim van alle kanten spatte en het wel een halve mijl ver gehoord werd. Zijn vrouw hoorde het en hield op met boomen vellen, zijn kinderen hoorden het. de buren hoorden het en allen wisten, dat er gevaar was.

De Bever dook diep in het water en kwam aan het andere einde van den vijver pas boven, waar hij zich achter hoog gras verschool. Daar bleef hij, nu en dan het water met zijn staart slaande, als een teeken dat het gevaar nog niet voorbij was. Er zijn niet veel dieren, die hun staart kunnen gebruiken als een derden achterpoot, als een stuur, als een troffel, om den vloer van hun huis te effenen en als een noodsignaal voor familie en vrienden.

De natuurkundige bleef in den boom zitten, tot zijn tanden klapperden en hij paars van koude was; toen klauterde hij naar beneden en ging naar zijn kamp. Den volgenden nacht regende het en daar hij niet nat wilde worden, bleef hij in zijn tent. Toen hij den vijver weer bezocht, was de dam hersteld en het water weer gerezen. Hij dacht, dat het toch niet de moeite waard was om bevers te bespieden en dat hij er nu genoeg van wist. Daarom pakte hij den volgenden dag zijn boeltje op en ging naar huis.

In het volgende jaar rees de bevolking tot achttien, want er kwamen zes jongen in de woning van den Bever en vier bij zijn buurman. En na nog een jaar waren de eerste vier groot genoeg om zelf een woning te bouwen en een familie te stichten en de Bever en zijn vrouw waren de eerste inwoners, de oudste burgers, die door allen geëerd werden.

Ge moet daarom niet denken, dat de Bever de stad regeerde. Er bestond alleen familieregeering, maar hij was de oudste en wijste, zooals zijn vader dat voor hem was geweest.

Lange, vreedzame jaren volgden en dan kwam een tijd dat de Bever met recht trotsch mocht neerzien op de stad, die hij gesticht had - maar toen kwam de groote ramp.

Op een winterdag kwamen Indianen en vonden de beverstad. Zij braken den dam, zoodat de vijver droogliep, toen hakten zij al de woningen en schuilplaatsen open en al de bewoners werden gedood. Niemand van allen, die daar kort te voren zoo gelukkig waren, ontkwam dan de oude Bever met zijn vrouw, omdat zij zijn schuilplaats niet hadden gevonden.

Het dekken der woning.

Dit was het einde van de tweede stad. Nog eens bouwden de bevers een eindje verderop een nieuwe woning en in de lente kwam er weer een kleine bever, maar ditmaal was het er maar één en die ging spoedig dood. De moeder Bever stierf den volgenden dag en de Bever verliet het hol en ging de wereld in. Ik geloof waarlijk, dat zijn hart gebroken was, maar hij leefde toch nog eenige maanden.

Er is een lange, smalle vijver in het noordoosten van het Glimmerglass; daar kwam de Bever aan en bracht er zijn laatste weken door.

Hij was op eens oud geworden. Dien winter was hij nog een der mooiste bevers geweest met een glanzenden pels en wel zestig pond wegende. Nu was hij mager, zijn haar viel uit en zijn tanden waren stomp geworden.

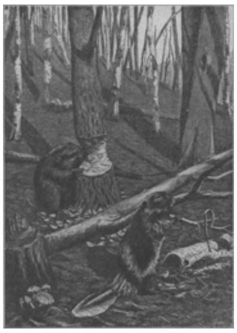

De bever als houtbewerker.

Toch vlamde het oude instinct nog op. Al zijn leven had hij gewerkt en op een donkeren nacht trok hij uit en probeerde een dam te bouwen. Wie weet waarom hij het deed en welke wilde droomen van een nieuwe gezellin, een nieuw huis en een nieuwe stad door zijn oud brein gingen.

Een paar nachten later stak hij zijn poot in Charlie Roop's val en verdronk, zooals zijn vader vóór hem.

Charlie liet mij zijn pels zien, hij was niet veel meer waard, maar hij dacht er nog een paar gulden voor te krijgen. Of hij dat geld meer noodig had dan de Bever zijn pels, weet ik niet, en ik liet het maar buiten bespreking.

Toen ik wegging, zag ik buiten de deur den staart van den Bever liggen.

‘Waarom eet je dien niet op?’ vroeg ik. ‘Weet je niet, dat beverstaart een uitgezochte lekkernij is?’

‘Bah!’ zei Charlie, ‘ik heb liever gezouten varkensvleesch.’

Naar William Davenport Hulbert.

Bij de platen.

Uit het beleg van Port Arthur. -

Reeds meer dan één Russisch bevelhebber van naam heeft gedurende den oorlog hetzij het leven, hetzij zijn reputatie verloren. Beide wist tot dusver generaal Stoessel,

de heldhaftige verdediger van Port Arthur, te behouden, of liever, door die verdediging heeft hij zich een reputatie verworven, als buiten hem op het oogenblik geen enkel Russisch legeroverste bezit.

Bekend is uit het begin van den oorlog een proclamatie, door generaal Stoessel tot de bevolking van Port Arthur gericht, waarin hij verklaarde, dat hij en zijn soldaten de stad tot hun laatsten druppel bloed zouden verdedigen.

Er werd toen van goedkoope snoeverij gemompeld. De generaal heeft die aantijging schitterend weerlegd, want zijn verdediging der Russische vesting in het Oosten is een wapenfeit, op één lijn te stellen met de heroïeke verdediging van Plevna door Osman-pasja in den Russisch-Turkschen oorlog van 1877.

De fraaie afbeelding in dit nummer geeft een episode uit het beleg van Port Arthur te zien, zóó ijzingwekkend als alleen met de nieuwere oorlogsmiddelen mogelijk is. Is het moderne, vèr-dragende vestinggeschut ontzettend in zijn uitwerking, nog verschrikkelijker zijn de verraderlijke mijnen, die, in zee gelegd, een oorlogsschip, te land gelegd, een heele legerafdeeling vernietigen.

Dit laatste hebben onlangs ettelijke Japansche compagnieën ondervonden, die, door de ontploffing van zulk een mijn verrast, tot den laatsten man het slachtoffer werden der geweldige natuurkracht in dienst van het menschelijk vernuft.

[Nummer 44]

Het laantje van Middelharnis.
Naar de schilderij van Meindert Hobbema.

HET LAANTJE VAN MIDDELHARNIS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN MEINDERT HOBBEMA.

Hobbema is de schilder, wiens naam gewoonlijk met dien van Ruisdael samengenoemd wordt, als er sprake is van onze beroemde zeventiend'eeuwsche landschapschilders; maar bij zijn leven - hij werd geboren te Amsterdam in 1638 en stierf er in 1709 - was er niet veel te bespeuren van de vereering, die hem eerst langen tijd na zijn dood zou ten deel vallen. 't Ging hem al net als zijn een halve eeuw eerder levenden kunstgenoot Jan van Goyen: hard werken, weinig lofs, schrale belooning. Tien, twintig gulden ten hoogste, gaf men voor zijn landschappen, en al schilderde Hobbema nòg zoo vlijtig, hij kòn het tot geen welstand, laat staan tot rijkdom brengen. Dit begon hem, toen hij zoowat dertig jaar geworden was, danig te verdrieten en zoo besloot hij zijn fortuin eens in het huwelijk te probeeren: hij trouwde een vier jaren

oudere, eerzame burgemeesterskeukenmeid, die zoo gelukkig was, voor haar aanstaande van den gewezen meester een poover stadspostje te krijgen, zoodat ze, met wat Meindert aan zijn doeken verdiende, het erop waagden. 't Was alevel geen weelde, maar toch liet Hobbema het penseel een weinig rusten; hij schilderde nog wel, maar niet meer met zóó innige toewijding als voorheen: zijn kost was nu tòch gekocht. Maar meer nog dan deze prozaïsche overweging wellicht was het de miskenning zijner tijdgenooten, die deze toch al niet sterk aangelegde kunstenaarsnatuur deed te niet gaan. Of hem, aan 't eind zijns levens, alle energie ontgleden is? Zooveel is zeker, dat zijn einde kommervol was en hij van den arme moest begraven worden. 't Was in de laatste jaren vóór zijn huwelijk, dat hij nog twee meesterstukken maakte, waarvan het schoonste: *Het laantje van Middelharnis*, hier afgebeeld is.

Reeds bij den eersten aanblik eener goede reproductie naar dit werk krijgt de gevoelige kunstkijker er een eigenaardigen indruk van: er is in deze sobere boomenreeks, wier hooge kronen op rilde stammetjes te windewuiven staan tegen den wijd-bewolkten Hollandschen hemel, een diepte van allerzuiverst natuurgevoel, een ranke fijnheid van begrijpen en geaccentueerd weergeven, die nader aan onze nieuwtijdsche dan aan de zeventiend'eeuwsche natuurbewondering verwant lijkt. Wat reeds Jan van Goyen in zijn landschappen zichtbaar maakte is hier met breeder zwier en volstrekter werkelijkheidszin uitgezegd. Zie eens ter rechterzij dat allereenvoudigste, met stokrozen bezette veldje, let op de simpele rechtheid van den weg en het eentonig voorkomen dier reeks hooggeschoren esschen; in de verte rijst het dorpskerkje met huisjes er omheen - had een schilder in een tijd, toen naast het idyllische het weidsche en geweldige bewonderd werd, benepener gegeven kunnen kiezen? Maar Hobbema, de wat koel aangelegde, naar 't leek, die, we weten niet door welke omstandigheid, nog nooit zóó uitsluitend op het nuchtere Hollandsche landschap was aangewezen als deze keer, hij deed het ermee en maakte zonder het te weten waarschijnlijk zijn meesterstuk; en al had hij geen enkel behaaglijk gelegen dorpshuis of romantisch geëntoureerden watermolen geschilderd, en óók niet dat andere mooie werk[1)], waarvan de kunstzinnige Britten zich voor hun nationaal museum hebben meester gemaakt, dan was hij met dit ééne brok Hollandsch buiten in de glorierijke rij van Hollands onsterfelijken komen te staan.

Stiefmoeder,
door
Mevrouw Abbink, B^{sse} van Voorst tot Voorst.
(*Slot.*)

Maar,' vervolgde tante Kee, 'je wilde liever als een slechte jongen den nacht ingaan dan die lieve vrouw de hand laten, die zij vriendelijk genomen had. De gedachte aan je moesje, Benno, kon je later geen rust geven, ja, je zegt, dat zij je zoo treurig aankeek, natuurlijk! Van uit den hemel zag zij hoe haar jongen, haar eigen kleine Ben, zich gedroeg, tot iets zoo ondeugends geloofde zij hem niet in staat.'

Met een pruilend gezichtje had hij mij aangehoord.

'Hoe liep het verder af, Benno?'

1) De ruïne van Brederode.

‘O! als een sisser! Papa kwam niet aan 't ontbijt, ook niet aan de koffie. Zij en ik, wij zeiden niets tegen elkaar, en toen ik naar school ging, zei ik, zooals iederen morgen: dag!’

‘Toch zeker: “dag, moeder!” zooals het behoort?’

‘Zij is mijn moeder niet, ik zeg dus: dag! Nu ga ik gauw, 't is tijd voor school, tante Kee, dag!... tante Kee!’

Zonder mij aan te zien was hij verdwenen, met dezelfde haast, waarmee hij gekomen was; meestal maakte hij zich na mijn kleine predikaties uit de voeten. Toch zag ik met voldoening, dat mijn woorden ingang vonden in het jeugdig gemoed; zijn heftige tegenstand begon eenigszins te verminderen, ook de zachte leiding zijner verstandige stiefmoeder werkte mee om hem langzamerhand met zijn... lot te verzoenen.

Eenige dagen hoorde ik niets van hem, maar de week was nog niet voorbij, of ik hoorde hem vragen: ‘Is mevrouw thuis?’ Het antwoord niet afwachtend, liep hij gauw de trappen op en klopte aan mijn kamer.

‘Altijd thuis voor mijn vriendje,’ riep ik hem te gemoet, en het guitig gezichtje lachte mij vol en hartelijk toe.

‘Ben je nu weer zoo gehaast als den vorigen keer, Ben?’

‘Neen, tante Kee, ik mocht gaan hoepelen, en heb nu tijd om u alles op mijn gemak te vertellen. 't Is dezen keer niet zoo heel erg, u behoeft vandaag niet te brommen op den kleinen Ben.’

‘Dat is heerlijk, ja, je zult wel wijs en verstandig worden, jongen, mijn kleine Ben is immers al een groote jongen, hij heeft het me zelf verteld. Maar kom, laat eens hooren, welke grappen je nu weer uitgehaald hebt.’

‘Ik had gisterenavond op den Scheveningschen weg een meikever gevangen, ik wist niet, wat ik er mee doen zou, en stak hem in mijn zak; toen ik thuis kwam stond “zij” weer in eens voor me, daar viel me ineens in, dat ik wel een grap met haar hebben kon. Ik bond een dun draadje aan den poot van het diertje en maakte het draadje daarna met een speld vast aan de gordijn van haar bed, in de hoop, dat het gezellige diertje, als “zij” sliep, op haar neus zou gaan zitten. Grappig, vindt u niet?’

‘Dat kan ik niet toegeven, Benno!’

‘Nu dan, tante Kee, eergisteren kwamen papa en “zij” heel vroolijk aan het déjeuner. Papa begon al terstond te vertellen van een nachtelijk avontuur. U begrijpt, dat ik op mijn bord keek en niet durfde opzien.

‘Verbeeld je eens, Benno,’ zei papa, ‘nauwelijks waren wij te bed, of wij hoorden het gegons van een meikever tusschen de gordijnen. Mama en ik maakten jacht op hem, maar hij was ons te vlug, bij den schijn van het nachtlampje ontsnapte hij telkens.

Zoodra wij rustig lagen, begon dat gebrom opnieuw, ik had je willen roepen om hem te komen vangen, maar mama slaagde er eindelijk in het diertje te grijpen en verwijderde het uit het venster.’

Ik voelde, dat ik een kleur kreeg, tante Kee, en zat doodstil; gelukkig werd de courant binnengebracht en dacht papa verder aan iets anders. Nauwelijks had hij zich echter verwijderd om naar het bureau te gaan, of ‘zij’ riep mij in de andere kamer. Natuurlijk durfde ik niet wegloopen, ik begreep heelemaal niet, wat zij van mij hebben moest.

‘Benno,’ zei zij, ‘was dat nu lief van je, dien meikever in mijn bed vast te spelden? Het was immers om mij leed te doen, je legde het er op aan, dat ik niet zou slapen. Foei, jongen, ik dacht niet, dat je in staat was mij met opzet zoo te plagen. Kijk mij eens aan, Benno,’ - tegelijkertijd wilde zij mijn hoofd in de hoogte brengen, maar ik gaf haar een duw op haar vingers en keek natuurlijk niet op.’

‘Wat een held ben je toch, jongen!... Zeide je mama toen niets meer?’

‘Jawel, tante Kee, ik voelde haar oogen branden op mijn gezicht, zij zuchtte heel zacht en zeide: ‘Wat zou je papa boos zijn geweest, wanneer ik hem je werk getoond

had; ik deed echter stilletjes het draadje van het diertje zijn poot en gaf hen de vrijheid.'

'Heb je dat gedaan?' riep ik verbaasd over haar goedheid. 'Dus je hebt me niet verklapt? Ineens was ik mijn voornemen vergeten, haar nimmer aan te zien; ik keek op, tante Kee, en zag... geen boos, leelijk gezicht, ook geen groene kattenoogen, zooals ik mij had voorgesteld, maar een lief gezicht, heel lief en vriendelijk, met blauwe oogen!

'Had je verwacht, dat ik het dadelijk aan papa zou verteld hebben, Benno?'

'Natuurlijk, want je bent maar een stiefmoeder.'

'Stiefmoeder! Dat woord moest niet in je opkomen, Benno. Wie maakte je toch zoo wantrouwend? Je tweede moeder wil ik zijn, zooals ik je bij mijn komst beloofde.'

'Dat kan niet, nimmer kun je een moeder zijn; 't was lief van je, dat je me niet verried, hoor, heel lief, maar mijn moetje is in den hemel, die kun je dus niet voor me worden.'

'Je tweede moeder, Benno, die je ook heel, heel lief zou hebben, met je spelen, voor je zorgen zou en alles voor je zou doen, evenals je eigen moesje.'

'Dat is immers onmogelijk, je hebt ze immers niet gekend!'

'Toch is het mogelijk, jongen, als je mij maar een heel klein beetje liefhad, een weinig vertrouwde, wij zouden het zoo genoeglijk hebben met ons drietjes - kleine zus, jij en ik! Maar je bent altijd boos en zuur, en onvriendelijk, zoo kunnen wij geen vrienden worden, Benno.'

'Nu, voor dezen keer wil ik je dan wel een hand geven, geen zoen, hoor!' - zij bukte zich om me te kussen - 'want 't is lief, dat je me dezen keer niet verraden hebt.'

'Dezen keer, jongen? Wel, ik heb geen plan je ooit te verraden, zooals je dat gelieft te noemen. Indien ik reden tot ontevredenheid heb, zal ik het zelf met je afdoen, dan moet je mij altijd vriendelijk aanhooren, zooals nu, misschien dat wij dan nog eens goede vrienden worden. Ga nu maar gauw naar school, dag, jongen!'

'En wat zei je daarop, Benno?'

'Ik? Ik wilde... ik weet het niet goed meer, tante Kee, ik wilde "dag" zeggen, zooals gewoonlijk, maar kreeg in eens... een prop in de keel.'

'Je bent toch nog een kleine jongen, Ben.'

'Klein? Denkt tante Kee, dat grootere jongens anders zouden zijn? Dan ben ik liever een kleine jongen, weet u?'

'Hè, waarom, Ben?'

'Een kleine jongen met een groot hart is beter dan een groote jongen, met een groot hart zonder liefde en trouw, denk ik.'

'Zus en ik kwamen samen beneden, papa en "zij" zaten reeds aan de ontbijttafel. Wij waren een weinig te laat, omreden het kind niet té scheiden was van een mooie, nieuwe pop, die zij bij het ontwaken voor haar bedje vond zitten. 't Kind was uitgelaten, dat kunt u denken, of ik wilde of niet, ik moest naar haar luisteren, zij wilde de pop een mooien naam geven en "haar" peettante maken, waarover ik een weinig boos werd, maar zus is nog te klein om mij te begrijpen, als ik haar iets duidelijk wil maken. Gelukkig werd er niet gebromd, omdat wij te laat kwa-

men; ik ging maar gauw zitten! 't Was erg stil in de kamer, niemand sprak - 't was moesje's jaardag; natuurlijk werd er door niemand aan gedacht. Reeds den heelen morgen zag ik haar voor me, mijn lieve moesje, die nu haar jaardag in den hemel viert, omringd door vreemde, maar gelukkige kindertjes, en ik... alleen hier... heel alleen! Mijn boterham viel uit mijn handen, ik kon niet eten zooals anders, tante Kee.'

'Arme, arme Ben!'

'Ik dacht, 't zal wel tijd zijn om naar school te gaan, en vroeg of ik mocht opstaan.'

'Zeker,' zeide papa, 'maar ga ditmaal door de deur van het salon.'

Ik stond op, spreken kon ik niet... niet eens zeggen 'dag'. Ik trad in het salon, maar weet u wat ik daar zag? O, u kunt het nimmer raden! Midden op de tafel stond het mooie, groote portret van moesje, daaromheen allemaal prachtige bloemen. Ja, te midden van de mooiste, mooiste bloemen, stond zij - mijn eigen moesje! Ik trad naderbij en bleef bewonderend staan, toen viel mijn oog op een papiertje tusschen de bloemen half verscholen, ik nam het op en las: 'Van mijne kinderen aan hun moesje.' Lieve, lieve moeder, riep ik uit! Toen voelde ik een hand op mijn schouder - 't was papa, stil bleven wij staan, even, heel stil. 'Hoe lief van u, vadertje,' zei ik, zijn hand streelend, 'dat u al die mooie bloemen komen liet.'

'Van mij? Wel, jongen, dat heb ik niet gedaan...'

'U niet, papa?'

'Neen, mijn jongen, het was een verrassing van mama, ook voor mij, voor ons allen.'

'Van haar?' Ik draaide mij om, denkende, dat zij achter ons stond, zij zat echter nog in de andere kamer aan de ontbijttafel, met het hoofd in de handen gebogen zag ik haar weenen.

Ik vloog naar haar toe en trok hare handen weg. 'Schrei zoo niet, o schrei zoo niet!' riep ik uit, 'je bent lief en goed, ik heb je zoo miskend, was stout en ondankbaar, maar... ik kon haar niet vergeten... haar te kort doen... al is zij ook bij onzen Lieven Heer in den Hemel! Wil je nu nog mijn moeder zijn... zeg? Je bent geen echte stiefmoeder, neen, ik heb je toch lief, hoor! Mag ik je nu ook een zoen geven, dat heb je wel verdiend voor die mooie bloemen! Daarom zal ik altijd lief en gehoorzaam zijn, ik beloof het je, hoor! Maar... kijk nu ook eens even naar kleine Benny, moeder?'

'Moeder! moeder! Ja, zoo is het goed, mijn jongen! Ja, je moeder wil ik zijn, je lieve, zorgzame moeder, en alle dagen willen wij samen spreken over je moesje... ook voor haar bidden, die in den hemel is en op je neerziet met hemelsche vreugde... Kom, mijn schat, geef moeder nu een zoen - den eersten, weet je wel, deugniet? Voortaan zijn wij trouwe vrienden; papa en zus nemen wij ook op in ons verbond, niet waar?'

Papa was ook naderbij gekomen, hij was toch zoo lief en gezellig, ik had hem nooit zoo gezien. Hij drukte mij vast tegen zijn horloge aan, en zei: 'Je bent nu niet meer mijn kleine Ben, neen, je bent nu mijn beste, verstandige jongen!'

Ik begreep eigenlijk niet, wat hij daarmee bedoelde, maar omdat papa zoo vreemd deed, wilde ik het niet vragen!... Inmiddels was het te laat geworden voor de school, en mama op de klok ziende, gaf papa een oogje.

'Vandaag blijft hij thuis, van middag gaan wij samen uit, Ben, je raadt niet waarheen? Ik vertel het ook niet, het moet een verrassing wezen.'

'Mag ik dan uitgaan?' vroeg ik daarop... 'Ik wilde een uurtje naar tante Kee...'

Nu zit ik weer bij u, tante Kee, ik heb u alles, alles verteld, wat zegt u er wel van? 't Is toch een lief mensch, ik had het niet gedacht! U had gelijk, met zoo dikwijls op mij te brommen. Een echte stiefmoeder was zij toch niet! Neen, die zijn heel, heel

anders, is 't niet, tante Kee?... En nu die verrassing van middag, wat zal dat zijn? Ik ben toch zoo nieuwsgierig!'

***

Nauwelijks had het twee uur geslagen, of de deur werd geopend en Benno kwam juichend bij mij binnen; aan de hand voerde hij zijn lieve, aanminnige, tweede moeder, die mij stralend van rein geluk te gemoet trad.

'Tante Kee, tante Kee! Daar is zij nu! Hier hebt u nu mijn lieve, lieve moeder!'

Toen mevrouw Van G... hare hand in de mijne legde, sprak er zooveel liefs, zoo'n diepgevoelde dankbaarheid uit de vriendelijke zachte oogen, haar welluidende stem vond direct den weg naar mijn hart!

'Mijn klimplantje heeft eindelijk zijn weg gemaakt, 't heeft wel lang geduurd, niet waar? Door uwe zorgvuldige medewerking en hulp, lieve mevrouw, hebben wij elkaar eindelijk gevonden. Het was ons reeds lang bekend, waar ons kind zoovele uren doorbracht, wij wisten hem in goede handen!'

De vochtige glans in haar oogen getuigde van het eindelijk, eindelijk bemachtigd geluk, dat op het schoone gelaat te lezen stond, van heerlijk, rein moedergeluk.

'Behoud zijn trouw, ridderlijk hartje, lieve mevrouw, zijn gansche genegenheid, maar... gun mij een weinig van zijn vriendschap... 't is een zonnetje in het leven der kinderlooze oude vrouw! Met de armen zegt zij: 'Heer, de kruimpjes van Uwen disch!'

Liefde's band,
door
G. van Neubourg.
(*Vervolg en slot.*)

Sidderend en vuurrood van kwaadheid, zei de moeder van Raymond tot haar man:

'Maar een zwakke vrouw het leven vergallen, is edel, niet waar; alleen uit liefde voor ons kind had je heel anders voor mij moeten wezen.'

'Ik weet me beter te beheerschen voor hem dan jij,' weerlegde haar man. 'Maar je houdt niet van den jongen; je bemint niemand dan je zelve.'

'Zoo, meen je dat, mijnheer!' En ze sloot haar lippen vast op elkaar, en zocht naar iets wat hem eens recht pijnlijk treffen en grieven zou. 'Ja, jij houdt wel van hem, hè, en je bekommert je hard over hem; 't kind is je tot last en je schaamt je over hem, omdat hij zwak en ziekelijk is... ik wed, dat je geen traan zoudt laten, als hij ons kwam te ontvallen!'

Dat was getroffen. Met een vloek sprong hij op en hief - voor de eerste maal - zijn hand tegen haar op.

'Ik sla je neer, uit mijn oogen, of ik sla je neer,' huilde hij woedend.

Op hetzelfde oogenblik kreunde een zwakke, zeer zwakke kinderstem door de deur, maar niet zoo zwak of beide ouders hadden het gehoord. De tot slaan opgeheven arm zakte plotseling, en met bleekgeworden gelaat zagen ze elkaar verschrikt aan.

'Wat was dat?' riepen ze beiden te gelijk. Hij opende de deur met een ruk.

En... daar lag de kleine Raymond met het gelaat op den grond met uitgestrekte armen.

Reeds zat de moeder naast hem op haar knieën en hief den lichten last in haar armen; doch de vader ontnam den kleine aan zijn vrouw.

'Toe, Martha, hoû zijn beentjes hoog en het hoofdje naar beneden. Zoo is het goed, hij zal aanstonds wel bijkomen.'

Maar neen, hij was niet in onmacht. Zijn wijd geopende oogen wendden zich klagend-verwijtend van vader naar moeder en dan weer van moeder naar vader.

Papa had immers tot ma gezegd: ‘Ik sla je neer,’ en dat had het kind gehoord.

Beide ouders begrepen terstond, dat de kleine die verschrikkelijke woorden opgevangen had.

En een vroolijken toon zoekend aan te slaan, streelde de vader zijn zoontje in het gezicht: ‘Maar, kereltje, 't was immers maar scherts, kleine, domme vent, 't was maar om te lachen. En jij nam het voor ernst en schrok er zoo van, onnoozel kereltje? Kom toe, lach nu maar eens gauw, zooals je pa en ma doen. Nietwaar, vrouw, 't was eenvoudig scherts.’

‘Wel, natuurlijk!’ sprak de moeder en zocht haar lippen tot een lachje te plooien.

Maar wat ze ook deden, hem misleiden konden ze niet; hij lachte niet en zei niets; alleen een sombere blik, vol verwijt ging nogmaals van vader naar moeder.

‘Verschrikkelijk!... Kom, Martha, laten we hem naar bed dragen en een geneesheer halen, we moeten toch weten...’

‘Ja, ja, een dokter,’ beaamde de vrouw, en te zamen ontkleedden zij hem; zijn koontjes waren hoog rood geworden, zijn oogen schitterden en zijn handen waren als vuur.

‘Hij heeft koorts,’ fluisterde zijn vader. ‘Was er maar een dokter bij de hand; ik ken er hier geen.’

‘In de villa hiernaast, links, woont als badgast een arts uit Weenen. Hij moet zeer goed zijn; wellicht laat hij zich overhalen te komen. Ga en verzoek hem even om te komen.’

En de kamer uitgaande, fluisterde hij: ‘Als we hem thans verliezen, hebben wij zelf hem gedood; wij bespottelijke egoïsten, een zoo zacht, goedig kinderzieltje!’

En terwijl zij, de moeder, haar man dit hoorde zeggen, brak ze in zenuwachtig snikken los.

‘Bedaar,’ hernam de man, ‘bedaar, maak het nog niet erger dan het reeds is. Wij moeten ons leeren beheerschen. Zet je stil bij het bed neder en houd je in 's hemelsnaam bedaard; ik ben aanstonds terug.’

Tien minuten later was de vader terug met den arts. Blijde ging mevrouw hen te gemoet:

‘Wat ben ik blij,’ sprak ze tot den geneesheer, ‘dat u wel even hebt willen aankomen, ik dank u hartelijk!’

‘Niet te danken, mevrouw! Als het voor een kind is, weiger ik nooit; ik ben ook vader!’

‘O, is dat aardige blondinnetje uw dochtertje?’

En terwijl hij bevestigend knikte, keerde hij zich tot den kleinen Raymond.

‘Wel, mijn jongen, en wat scheelt er aan?’

Zijn nauwkeurig onderzoek duurde lang, zwijgend trachtten de beide ouders met angst, op het gelaat des dokters den uitslag te lezen.

‘Zoo, mijn kereltje,’ sprak hij ten laatste, ‘doe nu maar de oogen dicht en probeer eens goed te slapen; als je dan weer wakker wordt, zal alles wel weer in orde zijn!’

BESTORMING VAN HET FORT PA-LI-TSJANG TE PORT ARTHUR DOOR DE JAPANNERS.

De blikken, die de kleine zieke den geneesheer toewierp, waren echter zoo smartvol, dat hij verrast vroeg:

'Hoe, vriendje, wil je niet slapen en weer gezond worden?'

'Neen,' fluisterde Raymond, 'ik wil liever sterven!'

De man der kunst begreep dit voor een kind zonderling gezegde niet en verwijderde zich zwijgend van het ziekbed. Tot de ouders echter, die hem uitgeleidden, sprak hij ernstig: 'Ik wil openhartig wezen; dat uw kleine niet gezond is, weet u reeds; het arme, kleine kinderhartje is niet alleen zeer ziek, ook de kleine ziel schijnt krank te zijn. Heeft hij zich misschien over het een of ander erg ontsteld of bedroefd? En weet u er van?'

'Ja,' klonk het weifelend antwoord.

'Zorgt dan, dat dit zich, zoo mogelijk, niet weer herhaalt. 't Leven van uw kleine hangt op het oogenblik aan een zeer dunnen draad... Tot morgen, dan kom ik nog eens zien!'

MARGARETHA, KONINGIN-MOEDER VAN ITALIË, ONTVANGT HAAR EERSTE MANNELIJK KLEINKIND, DEN PASGEBOREN KROONPRINS, NAAR EEN TEEKENING VAN F. MATANIA.

IV.

Thuis stond de kleine Edith reeds met ongeduld op haar vader te wachten, ze kwam hem aan de deur al te gemoet en zei kinderlijk verwijtend:

'Maar pa, wat is u lang gebleven, en wat scheelt Raymond thans?'

Verwonderd vroeg de vader, of zij Raymond dan kende.

'Van morgen hebben we voor het eerst elkaar gesproken. Maar 't was zoo'n vreemde jongen, weet u! Ik geloof, dat hij geheel andere ouders heeft dan andere kinderen... en hij was zoo droevig, ik had wezenlijk medelijden met hem!'

'Inderdaad, liefje, 't is een ziekelijk, ongelukkig kind,' gaf de arts ten antwoord, 'wees maar lief en aardig voor hem.'

En het kleine meisje maakte in stilte het besluit, Raymond nooit weer uit te lachen, zooals ze van morgen gedaan had, daar

het toch wel een ongelukkige jongen wezen moest, nu pa het haar zoo ernstig verzekerde.

's Avonds toen de geneesheer met zijn vrouw te zamen zat en zij het geval van het zieke kind bespraken, zei hij tot haar:

'Ik heb hun klaren wijn geschonken en geen doekjes er om gewonden, nu weten ze, waar het op staat, ter wille van het goede kind deed ik het. Dat die twee een ongelukkig huwelijk hebben, weet iedereen, en, zooals ik merkte, ook hun kind. Tot nu toe hebben ze den armen kleine niet ontzien, ik geloof, dat ze het in het vervolg wel doen zullen. Lang zal het niet meer hoeven, want het kind is zijn einde zeer nabij.'

'Arme ouders!' zuchtte de vrouw.

'O, als ik hun hoop gegeven had, zouden ze spoedig den angst, dien ze doorstaan hebben, vergeten zijn. Zulke gezonde, sterke en... zelfzuchtige menschen als die twee vergeten in den regel terstond. Wellicht zullen ze door liefde's band, hun beider kind, weer tot elkander gebracht worden.'

''t Is te hopen! Als eenmaal de kleine onder de aarde rusten zal, ben ik bang...'

GENERAAL ANATOLI MICHAELOWITSJ STOESSEL,
de verdediger van Port Arthur.

'Dat ze het zoo lang of liever zoo kort het nog leven zal, maar alle droefheid sparen, dàt alleen beoogde ik, en ik geloof, ik heb mijn doel bereikt.'

Zijn vrouw, die een oogenblik gezwegen had, zei eensklaps:

'Onze Edith wil den jongen gaan bezoeken. Zou dit mogen, er is toch geen gevaar van besmetting of zoo?'

'Niet het minste, schat, laat haar gerust gaan. Het arme ventje houdt zijn krank hartje voor iedereen vast gesloten.'

V.

Raymond lag in den tuin op een rustbed uitgestrekt onder het groene loover. Zijn moeder zat naast hem en hield zijn kleine hand in de hare.

Dus geen hoop meer! De andere geneesheeren hadden haar ook wel te kennen gegeven, dat haar kleine zwak, zeer zwak was, maar zoo ronduit als deze had nog geen gesproken! Zoo dacht ze stil bij zich zelf en beschouwde door haar tranen heen met aandacht haar ziekelijk jongske.

'Maatje!' Welk een zwak stemmetje.
'Ja, lieveling?' En angstig boog ze zich over hem heen.
Hij scheen naar zijn woorden te zoeken. Van den dood had hij maar een flauw begrip, maar hij was toch zóó te moede, alsof er iets met hem moest gaan gebeuren, iets grootsch, iets gewichtigs, dat hem aanzette, wat hij doen wilde, nog spoedig te doen.
'Mama, wilt u mij iets beloven?'
'Alles, engel; wat verlang je?'
Met een ernstigen blik in de oogen haar aanziend, vroeg hij verder: 'Mama, hebt gij papa wel lief?'
Een weinig verwonderd klonk het antwoord: 'Natuurlijk heb ik hem lief.'
'Zoo lief als gij mij hebt?'
Ze wilde antwoorden; maar neen, die leugen wilde niet van haar lippen.
'Gij zijt mij het liefste wat ik heb ter wereld,' en de tranen sprongen uit haar oogen.
'Maar na mij komt toch papa?'
Een licht knikje met het hoofd was het antwoord.
'Ach, beloof me toch, mama, dat gij hem altijd lief zult hebben, altijd, altijd! Ja, belooft u me dit?'
'Om Godswil, wind je toch niet zoo op, Raymond; ja, ik beloof het je.'
'Gaat gij dan ook niet naar Bolstee, en blijft gij bij hem?'
'Bij hem en bij u; is het nu goed?'
'Ja!'
En hij viel in zijn kussens terug. De helft van wat hij te doen had, was thans gedaan. En na een poosje vroeg hij:
'Waar is papa?'
'In huis; wil ik hem roepen?'
'Als 't u belieft; en dat hij dadelijk kome, ik moet hem iets zeggen.'
De vader had, sedert hij de uitspraak van den dokter over zijn kind vernomen had, rust noch duur meer; zijn goed, dierbaar eenig kind verloren! En hij liep rond, gejaagd, onrustig door en buiten het huis.
O, waarom was hij ook ziende blind geweest; hij had het ook lang kunnen weten. Zijn kind was wel reddeloos voor hen verloren, maar zij hadden hem toch veel leed en droefheid kunnen sparen, zij, zijn ouders, die hij zoo teeder beminde, zij hadden hem het meeste - het vaakste smart veroorzaakt.
En als een waanzinnige sloeg hij zich voor het voorhoofd en leunde wanhopig tegen den muur.
'Arthur,' riep onverwachts een stem, en voor hem stond eensklaps zijn wederhelft, bleek, ontdaan, met rood gekreten oogen.
'Wat is het, wat gebeurt er?' vroeg hij ontsteld-verschrikt.
'Raymond vraagt naar je,' en weer brak ze in tranen los.
Hij liet haar staan en ijlde naar zijn kind.
'Hier ben ik al, kereltje;' hij zocht zoo vroolijk mogelijk te doen; 'wat wil je, mijn jongen?'
'Zet u hier bij me, paake, en luister eens goed.'
En Raymond klemde de hem toegestoken hand zoo vast mogelijk in de zijne.
'Pa-lief, gij zult toch niet van moeke weggaan! Nooit, niet waar. Wat er ook gebeure of niet! Geeft u mij uw woord daarop.'
'ja, ja, Raymond,' snikte de vader.
En met een mannelijken ernst ging de kleine voort:
'Vergeet nooit, papa, dat gij mij uw eerewoord gegeven hebt... ook ma heeft me beloofd altijd goed voor u te wezen.'
En voor den eersten keer, maar ook voor den laatsten, steeg er een aanklacht uit zijn schreiend kinderhartje op tot zijn ouders:
'U hebt me zoo dikwijls bedroefd... Daarom moet gij nu ook trouw woord houden...'

De vader kon geen woord uitbrengen.

Sprakeloos boog hij het prachtig gelokte mannenhoofd over de hand van zijn kind, gelijk een die om vergiffenis bidt en zich zelven niet vergeven kan.

Raymond was gelukkig, overgelukkig.

Geen hard woord viel er meer in het huishouden. Vader en moeder waren lief en voorkomend voor elkaar, ter wille van hun kind.

De kleine Edith kwam den dagelijks herstellenden zieke haast iederen dag gezelschap houden.

Thans mocht Raymond Edith wezenlijk gaarne, het kostte hem geen moeite meer, haar zijn vriendin te noemen; hij hoefde haar niets meer te verzwijgen en benijdde haar ook niet meer. Hij toch had thans ook ouders, die elkaar beminden, die goed voor elkander waren, die elkaar niet wilden verlaten. Zij hadden het beloofd uit liefde voor hun kind, en opdat zij woord zouden houden, bad Raymond, op aanraden van zijn vriendinnetje Edith, dagelijks 's morgens en 's avonds een ‘Onze Vader’ en een ‘Wees gegroet’, en dat vertrouwvolle gebed drong door de wolken en bracht hemelvreê op aarde in een huisgezin, dat tot nog toe een hel geweest was.

De liefdesband was er opnieuw aangehaald en verbond met zachten druk voortaan vader, moeder en kind.

Etienne Clavier.

Deze Fransche letterkundige onzer eeuw heeft onderscheidene werken nagelaten, die van zijn groote geleerdheid getuigen. Geen geschrift kan echter zijn nagedachtenis zóó vereeuwigen, als de stipte rechtvaardigheid, welke hij aan den dag legde bij gelegenheid dat hij over het lot van een mensch moest beslissen, en tusschen de rust of de wroeging van zijn geweten en de hooge gunsten of den haat van een machtig en willekeurig vorst te kiezen had. En nochtans bezat Clavier, van natuur zachtaardig en beschroomd, niets van datgene, wat in hem die mannelijke en deugdzame vrijmoedigheid deed verwachten, waardoor hij zich in gevaren wist te onderscheiden.

Napoleon Bonaparte had zich de hoogste macht toegeëigend. Vele samenzweringen waren er tegen hem gesmeed en achtereenvolgens ontdekt geworden; onder andere die van Pichegru en van George Cadoudal.

De eerste consul had steeds in generaal Moreau een gevaarlijken mededinger gezien, wijl deze bekwame krijgsman niet alleen de achting des volks, maar ook die van het leger genoot. Hij wilde daarom van de laatste samenzwering voor zich zelven gebruik maken, om zich van een man te ontdoen, wiens invloed en karakter hem vrees inboezemde.

Men beschuldigde hem derhalve van medeplichtigheid aan een aanslag, welke het herstel van het koningschap ten doel had; een beschuldiging, van allen grond ontbloot en strijdig met de gevoelens, die Moreau aan den dag had gelegd.

Hoe het ook zij, men had het grootste belang bij zijn schuldigverklaring en alle middelen werden in het werk gesteld om hem in het verderf te storten. En ongelukkig waren niet alle rechters zoo onomkoopbaar als Clavier. Voor het Hof van het departement der Seine gedaagd, werd Moreau met nog andere, hem onbekende personen, in rechten vervolgd. Hij werd schuldig verklaard en, volgens de meening van het Hof overtuigd van samenzwering tegen 't hoofd van den staat, tot twee jaren gevangenisstraf en tot verbanning veroordeeld.

Deze veroordeeling werd eenigen tijd uitgesteld.

Bonaparte had intusschen den geslachtsvoornaam Napoleon aangenomen en zich zelven met de keizerlijke waardigheid bekleed. Zoo lang nu het vonnis niet uitgesproken was, deed hij de gevoelens der leden van het gerechtshof uitvorschen door zijn meest vertrouwde handlangers, die van hun kant geen moeite spaarden, om de rechters te verblinden of vrees aan te jagen, aangezien zij wisten, hoeveel belang hun meester stelde in het welgelukken zijner misdadige pogingen.

Onder deze rechters bevond zich ook de hoogleeraar Etienne Clavier, die als lid der jury in dit geding zitting had. Evenals aan zijne ambtgenooten, werden ook hem hooge gunsten en belangrijke posten voorgespiegeld, indien hij zijn stem tot de veroordeeling van Moreau wilde geven. Maar verontwaardigd, dat men hem een dergelijk voorstel durfde doen, hetwelk hij als een beleediging voor zijn karakter beschouwde, antwoordde Clavier niets en keerde den man, die in last had hem om te koopen, den rug toe. Het was duidelijk, dat Clavier, doordrongen van de heilige verplichting, die als rechter op hem rustte, alleen volgens zijn geweten wilde oordeelen, en zijn stem niet voor de luimen eener partijdige macht veil wilde hebben, door een man te vonnissen, die naar zijn overtuiging o n s c h u l d i g was.

De handlanger des nieuwen keizers sloeg nu een anderen weg in en dacht misschien beter te zullen slagen, wanneer hij bedreigingen gebruikte.

‘Bedenk u, mijnheer Clavier,’ zei hij op gewichtigen toon, ‘bedenk u wel, want weet, dat het behoud van uw hooggeschat leeraarsambt alleen afhangt van het besluit, dat gij zult nemen.’

‘Het zij zoo,’ antwoordde deze, ‘maar de vrees hiervoor zal mij toch niet tegen mijn geweten doen handelen...’

‘Gij hebt ongelijk,’ hernam de gedienstige veinzaard des dwingelands. ‘Rekent gij dan volstrekt niet op met goedertierenheid des keizers? Het is niets anders dan om den vrede en de orde in het land te bevestigen, dat hij gaarne zag, dat men den generaal Moreau veroordeelde; want, wees verzekerd, dat, wanneer gij hem ook al veroordeelt, de vorst toch niet zal nalaten hem kwijtschelding te geven.’

‘En wie zal die aan ons geven?...’ was het eenige antwoord des waardigen rechters.

Verpletterend antwoord! Verhevene woorden van deugd! Zeer zeker was dit de stem van een zuiver en eerlijk geweten.

Tengevolge dezer edele tegenkanting werd de bedreiging ten uitvoer gebracht. Clavier verloor zijn ambt.

Maar ruimschoots werd hem dit vergoed door de achting en de bewondering, die alle braven hem toedroegen, en die zijn verheven woorden tot in het verste nageslacht weerklank zullen doen vinden. Zonder twijfel was het hem zeer gemakkelijk geweest zijn rechterlijke stem te verkoopen; zijn schande was onopgemerkt met zoo vele andere van dien aard voorbijgegaan; ja, het publiek, dat zoo gemakkelijk bedrogen wordt, was er nauwelijks mee bekend geworden.

Maar deze geheime misdaad had de edele ziel van Clavier niet stilzwijgend kunnen verdragen. Hij eerbiedigde de macht van het geweten, van die onbepaalde heilige macht, die boven alle andere verheven is.

Eere zij derhalve Clavier hiervoor toegebracht! Eere aan allen, die hem weten te evenaren en hun plicht getrouw blijven.

MAGDA.

Turksche humor.
Door Nurbo.

In een klein dorp van Turkije leefde langen tijd geleden een man die, hoewel eigenaar van een aanzienlijk stuk land, toch niet in staat was daarvan genoeg profijt te trekken om van te kunnen leven.. Hij begon dan ook in te zien, dat hij, buiten het boerenbedrijf, nog iets anders zou moeten beginnen, maar daar hiervoor in het dorpje weinig of geen kans bestond, verkocht hij zijn land en huisje en vertrok naar een groote stad.

Evenals elke vreemdeling, ging hij naar een herberg, huurde van den handschi of waard een kamer en maakte het zich zoo gemakkelijk mogelijk.

Elken ochtend begaf hij zich naar het handelscentrum der stad en overwoog dan welke zaak hij beginnen zou, maar ook elken avond wandelde hij, evenals hij gekomen was, naar zijn herberg terug en besprak bij de dampende mokka met zijn nieuwe kennissen de plannen, welke hij dien dag ontworpen had. Zijn vrienden gaven hem de meest uitgebreide inlichtingen en waren onuitputtelijk in hun raadgevingen, maar hij kon niets vinden wat hem recht aanstond.

De eene zaak was hem te druk, voor de andere had hij geen geld genoeg en geen van alle scheen hem volkomen veilig toe.

Op een dag, toen hij weer zijn gewone wandeling door de straten der stad deed, gebeurde het, dat hij voorbij een moskee kwam, waar hij een groote menigte zag, die aandachtig een predikatie van den hodscha aanhoorde.

‘Zijn redevoering moet inderdaad schitterend zijn, dat er zóóveel menschen vandaag naar hem luisteren,’ dacht hij en ging ook naar binnen.

De hodscha toonde juist zijn toehoorders aan hoe schoon en edel het was te geven en hoe Allah tienvoudig teruggaf iederen zechin, den arme gegeven.

Toen onze Turk dit hoorde, dacht hij zoo bij zichzelf, dat wel iets goeds en veiligs voor hem was. ‘Allah is een man, die altijd in staat is zijn verplichtingen na te komen,’ meende hij, ‘en buitendien levert geen enkele andere geldbelegging mij duizend percent op.’

Na het sermoen stapte hij welgemoed den tempel uit en begon onmiddellijk zijn geld met milde hand aan de armen weg te schenken. Hij hield dit zoo twee dagen vol, zonder te onderbreken, hoewel de herbergier hem trachtte te bewegen aan zijn liefdadigheid paal en perk te stellen, maar hij was te zeer van het woord des hodscha's doordrongen, en ten laatste restte hem geen enkele zechin meer.

Den volgenden dag meldden zich nieuwe gasten aan bij den handschi en deze beduidde onzen armen Turk, dat hij zijn kamer thans voor hen moest afstaan.

‘Maar waarheen moet ik dan gaan, als u mij verjaagt?’

Nu wenschte de handschi zich geenszins de wraak van Allah op den hals te halen door hardvochtig te zijn jegens een man, die al zijn bezittingen aan de armen had weggegeven; daarom zei hij:

‘O, ik wil je wel een paar nachten op de bank in de koffiekamer laten slapen.’

De man was hiermee al heel erg in zijn schik en sliep iederen nacht op zijn bank, gedurende zes maanden.

Maar op een goeden morgen kwam de handschi bij hem en zei:

‘Vriend, nu zijn al mijn kamers bezet en een koopman van Bagdad wenscht op je bank te slapen. Deze slaapgelegenheid is ook eigenlijk een beetje te smal voor je persoon, maar in den tuin staat een groote mand; de nachten zijn heet en je zult het daar veel frisscher hebben en ook gemakkelijker.’

‘'t Is mogelijk, dat u gelijk hebt,’ antwoordde de man. En van dien dag af sliep hij in de mand, gedurende meer dan een jaar.

Toen kocht de handschi een partij kippen en vertelde hem, dat hij nu voor deze diertjes de mand behoefde.

‘Mij goed, maar waar zal ik dan slapen?’ vroeg de opnieuw verjaagde.

‘O, daarover heb ik al nagedacht. De kelder waar ik mijn steenkool berg, is heel ruim en naast het steenkolenhok is nog plaats genoeg voor je, tenminste, als je wilt.’

‘Zeker, heel graag, eigenlijk heb ik nooit gaarne in de mand gelegen.’

Zoo sliep hij gedurende twee jaren in den kolenkelder en droeg al dien tijd zijn treurig lot met gelatenheid.

Eens op een morgen, toen hij met een van kolenpoeder zwartbestoven gelaat uit zijn griezelige legerstede was gekropen, ging hij naar den tuin om daar met uitgebreide armen zijn morgengebed in de richting van Mekka op te zenden. Hij bad Allah, dat hij hem toch spoedig uit zijn benarden toestand mocht verlossen en hem zijn duizend percent uitkeeren. Daarna zette hij zich neder op een steen en begon gedachteloos met zijn stok een kuiltje in het zand te graven. Opeens zag hij iets, dat schitterde. Hij raapte het op en bevond, dat het een prachtige diamant was en toen hij haastig dieper groef, stootte hij op een antiek kistje, geheel met kostelijke juweelen gevuld. Hij nam het heele zaakje onder zijn arm en liep op een drafje naar een juwelier, die niet weinig verwonderd was dezen haveloozen man in het bezit te zien van zoo'n rijke collectie edelsteenen doch, zooals het meer in Turkije gaat, vroeg niets, maar ontdeed hem tegen een groote som gelds van zijn kostbaren last.

De gelukkige man spoedde zich naar den kolenkelder terug, begon zijn geld te tellen en bevond, dat het juist tien keer zooveel was als hetgeen hij weggeschonken had, geen zechin meer of minder.

Opgetogen van blijdschap, betaalde hij den handschi zijn schuld, pakte het overige van zijn goud goed in en begaf zich met een dankbaar hart andermaal naar de moskee.

Een groote schare luisterde ook thans naar den hodscha, die juist weer sprak over het schoone der liefdadigheid.

'Wat gij den armen geeft,' zei hij met verheffing van stem, 'zal Allah u tienvoudig vergelden.'

'Dat is niet meer dan de zuivere waarheid!' riep onze Turk opgewonden uit. 'Ik weet dat uit eigen ondervinding. Allah geeft alles tienvoudig terug, maar er is iets in zijn manier van handelen wat menigeen uwer niet zou aanstaan. Zes maanden moet men op een bank in een koffiehuis slapen, een jaar in een mand in de open lucht en twee jaar in een kolenhok. Als gij dát wenscht te doen - alles goed en wel, maar ik voor mij, heb er genoeg van en zal voortaan geen geld meer aan de armen geven.'

KRONING VAN KONING PETER I VAN SERVIË.
Na de plechtigheid in de kathedraal, rijdt de gekroonde, omhangen met den koninklijken mantel van purper en hermelijn, waarover de keten van de Lazarus-orde, de scepter in de hand, op een prachtig wit ros, door twee herauten bij den teugel geleid, naar het paleis. Vier lakeien dragen de mantelslippen.

(*Naar het Engelsch.*)

Bij de platen.

Generaal Stoessel en Port Arthur. -

Deze beide namen zullen onafscheidelijk aan elkander verbonden blijven, wat ten slotte ook het lot moge zijn van het Gibraltar van het Oosten.

De kwestie van generaal Stoessel's afkomst heeft veel pennen in beweging gebracht. Men had, afgaande op zijn Duitsch klinkenden naam, hem allerlei nationaliteiten toegeschreven. Thans heeft een tante van hem verzekerd, dat Anatoli

Michaelowitsj Stoessel van zuiver Russisch bloed is. Zijn vader was ook officier en diende bij de uhlanen van de lijfwacht; zijn grootvader, generaal Iwan Stoessel, heeft deelgenomen aan de oorlogen tegen Napoleon I en was bevelhebber van Tsarskoje Selo. De Stoessel's zijn dus een oud Russisch soldatengeslacht, waarvan de heldhaftige verdediger van Portort Arthur - de evenknie van Todleben, die op geniale wijze de verdediging van Sebastopol leidde - de grootste is. Van gewoon soldaat tot generaal opgeklommen, nam Stoessel als kapitein deel aan den Russisch-Turkschen oorlog, had gedurende den Boksers-opstand het commando over een regiment Siberische scherpschutters, was de eerste, die Tientsin binnentrok en onderscheidde zich bij de bestorming van Peking dermate, dat hij tot generaal-majoor bevorderd werd. Na deze expeditie werd hij naar Port Arthur gezonden, waarvan hij bij het uitbreken van den oorlog tot commandant werd benoemd. Met belangstelling zullen de lezers de beeltenjs van den wakkeren soldaat beschouwen, van wien, naar hij zelf verklaard heeft, Port Arthur het graf zal zijn.

Het beleg duurt intusschen voort, waarvan aanval en verdediging beide met steeds stijgende verbittering en verwoedheid worden gevoerd. Een aangrijpende episode geeft de afbeelding in dit nummer te zien: de bestorming van het fort Pa-li-tsjang door de Japanners. Op elkanders schouders klimmend klauteren zij naar boven, maar vinden aan den rand der borstwering de Russen, die hen met sabelhouwen en geweerkolfslagen begroeten. Een verwoed gevecht van man tegen man ontspint zich hier, terwijl de helling der rots met dooden en gewonden is bezaaid...

Margaretha, koningin-moeder van Italië, ontvangt haar eerste mannelijk kleinkind, den pasgeboren kroonprins. -

Wat fijne staatsie en wat vorstelijke weelde, maar vooral toch wat echt-menschelijke vreugde en wat hartelijke geluksstemming spreekt er uit dit Hof-tafereel!

Grootmoeder straalt van blijdschap en bewondering: wat is haar tweede Humbert een lief wezentje en wat ligt het popje er beelderig in al dat mooie en kostbare wit.

Een-en-al natuur en waarheid zijn ook de beide zusjes: het grootste met haar koolzwarte kopje en ernstigkijkend snuitje kan het nog niet vinden met al die herrie om kleinen broer, 't is nog zoo'n onbeholpen menschje, het doet zoo vreemd en je weet niet wat daarvan groeien moet, een ‘broer’ had ze zich heel anders gedacht: een zwarten krullebol, op z'n minst zoo flink als zij en waar je al gauw mee spelen kon en die dan een kort broekje aan had. Kleine zus, nummer twee, is heelemaal uit d'r humeur, zij voelt zich nu, wat zij niet weet dat groote menschen van jongetjes noemen ‘Benjamin af’. Ze nemen in den laatsten tijd veel te weinig notitie van haar, maar wacht maar, ze zal dien stouten broer wel eens krijgen.

Papa alleen is niet alleen en uitsluitend als vader in de wolken. Er is jets in zijn familiaar-triomfantelijken blik van: Ziezoo, daar heb je mijn troonopvolger!

Koning Peter van Servië, gekroond te paard. -

Ook dit tooneel is koninklijk van aanzien, maar voor onrs, die niet zoo gauw als koning Peter kunnen vergeten, hoe versch nog het bloed kleeft aan Servië's kroon, al kwam zij fonkelnieuw uit de Parijsche ateliers, - voor ons is dit vorstelijk vertoon nog altijd min of meer ergerlijk. Zóó moest Peter in het zadel zitten, berichtten de bladen, de kroon was te zwaar, hij kon zich niet bewegen om zelf den toom te houden.

De kroon was zoo zwaar! Misschien heeft het ornament, ook nadat het afgelegd was, den nieuw-gekroonde nog wel een oogenblik gedrukt, als hem de wroegende

gedachte kwam kwellen: vandaag heb ik koningsmoordenaars op bijzondere wijze onderscheiden en de meeste mogendheden lieten na zich te doen vertegenwoordigen door een bijzonder gezantschap bij mijn kroning...

Maar naar het uiterlijk, dat geeft iedere bekijker van onze fraaie plaat grif toe, heeft Servië er slag van een kroningsfeest te vieren, en houdt zich Peter - schoon wel een beetje oubollig van uitzicht - nog zoo kwaad niet.

[Nummer 45]

Levensdroom.
Door Agatha de Haan.

... doch die Liebe fand ich nimmer,
Und kehrte um nach Hause, krank und trübe.
Doch da bist du entgegen mir gekommen,
Und ach! was da in deinem Aug' geschwommen,
Das war die süsze, langgesuchte Liebe.
H. HEINE. (‘An meine Mutter.’)

De storm zingt oude liederen, de liederen der herinnering.

Museum Boymans, Rotterdam
‘T IS MAAR EEN PENNELIKKER’, NAAR DE SCHILDERIJ VAN P. DE JOSSELIN DE JONG.

Machtig, schier geweldig zingt hij, als een sterke geest, die niet willig is te zwijgen, ja, van z'n leed niet zwijgen kan.

Welk 'n tonen heeft hij in zijn stem! Hoe schijnt hij omhoog te willen, als om zijn smarte-zangen naar den woesten hemel te dragen en toe te vertrouwen aan de grauwe wolken, die zoo driftig door het luchtruim ijlen, als waren zij zielen, die geen rust kennen en geen vrede. En toch... toch... hoe breekt die krachtige stem soms midden in zijn gillende klaagkreten af, om mat en moede te jammeren als een schreiend kind. Weenen die zwaarmoedige klanken? Of doen zij een lang en ernstig mooi verhaal, met een stem zóó smeltend en diep en week, dat zij de aandacht onder betoovering gevangen houdt?

De storm is een groot zanger! En wie zingt zoo schoone liederen als hij, die over de ongeschreven melodieën der natuur beschikt?

Van schipbreuk en worsteling, van zielsangst en ondergang, van rouw en wanhoop luistert hij de klanken af en zingt ze uit tusschen hemel en aarde. 't Zijn beden, klachten en dreigingen, die opstijgen uit de harten van gefolterden; 't is droomen en fluisteren, als van een mijmerzieken sprookjesverteller...

Uit de sombere wolken valt de regen in groote, heldere droppels, die plassend neerslaan op ruit en vensterbank. Eentonig klinkt het druppelen op het grint der tuinpaden; en de storm zingt zijn oude liederen, liederen der herinnering.

Eenzaam zit een oude dame in haar behagelijk salon en vindt geen rust in de zijden kussens van haar leunstoel.

Al haar gedachten, heel haar ziel gaat uit, door nacht en storm, om haar kind te zoeken, dat nog buiten omdoolt, door erger dan storm en regen: door de zwoele atmosfeer en de verleidingen der weelderigste wereldstad.

Geen tijding meer van hem!

Martelend, droevig zwijgen tusschen het hart van een kind en het hart eener moeder.

O, dit is een avond om dicht bijeen te zitten en woorden te vinden van groot en heilig

vertrouwen en dankbare liefde. Om hand in hand te leggen en al de schaduwen en twijfelingen te verjagen, die tusschen de harten koude en vervreemding brengen.

Ja, zulk 'n avond moest de harmonie van twee levens doen terugkeeren, welke al zoo lang verstoord scheen door alles wat een jong, vurig, rusteloos leven wegdrijft uit het vredige thuis, de woelige, vreemde wereld in.

Zulk 'n avond, als de storm zingt, als spreken en denken één worden;... maar waar zwerft hij om, terwijl zijn eenzame, oude moeder naar zijn bijzijn smacht? Terwijl zij niet weet of het haar ouderdom nog gegeven is hem weer te zien, die haar geluk en haar glorie is.

Ach, die gedachten! En die klanken daarbuiten! Niet stilzitten, niet ledig zijn!...

Langzaam staat ze op en gaat naar haar kleine ouderwets-kostbare bureau. Daar zet ze zich neer en trekt met aarzelende hand een lade open.

Ze buigt er zich diep overheen en zucht, want dáár liggen ze, de tastbare herinneringen aan een zoet verleden.

Haar hand glijdt liefkoozend over al die waardelooze voorwerpjes en zij glimlacht een lachje, dat zeer nabij schreien is.

Met bevende vingers neemt zij ze op, één voor één, en stalt ze voor zich uit, als een kind doet met geliefd speelgoed, doch met die uiterste zorgvuldigheid, waarmee men kostbaarheden aanraakt, en met al den eerbied, welken men aan reliquieën bewijst.

Vlak voor haar staan twee rose schoentjes, bevallige kinderschoentjes, die aan héél jonge trippelvoetjes denken doen en aan weifelende eerste stapjes. Glinsterend rolt een traan van angstige liefde op de schoentjes... het kind had haar met onbeholpen stapjes nagetrippeld om zich veilig vast te klemmen aan haar kleed; - en de volwassen zoon ging niet trotsche, zekere schreden van haar weg... en vond haar zelfs geen tijding meer waard. Zij had zijn eerste bange voetstappen geleid en hem geleerd haar te verlaten en te miskennen.

Zij veegt haar tranen weg en grijpt in oude vergeelde brieven, die ritselen onder den zachten vingerdruk. Bonte brieven, met prenten en kleurige sierletters mooi gemaakt. Nieuwjaarsgroeten van het schoolkind; groote, scheefstaande letters, woorden vormend vol warme kinderliefde.

‘Z'n eerste briefje,’ fluistert ze met innigheid en door den glanzenden droefheidssluier, die nog haar oogen bedekt, heen, ziet zij een bekoorlijk tafereeltje:

Een driejarige, bruinlokkige dreumes in fluweelen Zondagskieltje nadert haar met geestig zelfvertrouwen; de groote schrandere oogen kijken heel trotsch en het poezele handje reikt haar een brief met onmogelijke roode letters.

‘Ik weet wat 'n moeite 't gekost heeft en ik ben buitengewoon voldaan,’ stralen zijn blikken haar toe.

Men had in de hulpelooze vingertjes een penhouder gedrukt en het stoute knuistje, dat zoo handig het lekkers te smokkelen wist, gedwongen die grappige, leelijke letters te schrijven.

In geen brief is meer welsprekendheid voor haar; leelijk, nauw leesbaar schrift; maar de woorden zijn teer en liefelijk en rein als lentebloesems, als jonge witte duiven. Zij spreken in naïeve verzen van liefde en dankbaarheid, en van een goeden God, die haar zal geven een heerlijken ouderdom.

En nu... en nu... de hand, die ze schreef, drukt de hare niet meer en heeft geen enkele letter meer voor haar over...

Zachte schreden in de voorkamer. Zij ziet op:

‘Goeden avond, mevrouw!’ zegt een diepe, fraaie mannestem.

Verheugd steekt ze beide haar handen toe aan den trouwen bezoeker, die geen storm en regen schroomde om een oude, moederlijke vriendin, om een beschermster op te zoeken.

Met vertrouwelijken eerbied zet hij zich bij haar; een jonge, slanke gestalte in het zwarte priestergewaad, met bleeke sympathieke trekken en vriendelijke melancholische oogen.

Zij trachten te praten, onbevangen en belangstellend als altijd, maar het gesprek sleept zich traag voort; beiden luisteren te veel naar den wind en hem houdt een slecht nieuws bezig, dat hij slechts moeilijk zal kunnen vertellen en toch vertellen moet. Hij zoekt naar woorden... en de storm schudt aan de vensters, huilend, klagend...

Nu kijkt zij hem plotseling weemoedig aan:

'Hoe dikwijls hebben wij zoo al samen gezeten en alles besproken wat maar te bespreken was, sinds onze Hugo wegging. Soms denk ik, dat hij nooit zal terugkomen, dat hij ons vergeet.'

Smartelijk verlangen lokte een aanklacht op haar lippen.

De vriend verdedigt den afwezigen vriend.

'Neen, mevrouw, dat doet hij nooit...' hij aarzelt even, maar - het moet gezegd, en zijzelf kwam hem nu onbewust te hulp. 'Hebt u dan niet bedacht, dat er tijden zijn, waarin het ons moeilijk, ja ondoenlijk wordt iets van ons te laten hooren? De hand is soms niet tot schrijven in staat en berichten van vreemde hand zijn verontrustend, meer dan een tijdelijk zwijgen.'

Zij richt zich heftig op.

'Hugo! Hugo! Hij is ziek!'

'Schrik niet zoo! Het gevaar is voorbij, hij is zelfs reeds beter en nu komt hij eindelijk ook weer thuis.'

En hij spreekt kalmeerend over den afwezigen zieke, praat over onvoorzichtig zijn en kou vatten en deze verwaarloozen en langzamerhand komt hij voorzichtig tot de bekentenis, dat Hugo een bloedspuwing kreeg en rust noodig heeft, rust en zorgzame verpleging.

'En nu komt hij thuis!' zegt hij troostend, met een hoopvollen, opbeurenden glimlach.

'Nu komt hij thuis,' fluistert zij, de handen samenvouwend, tranen in de oude trouwe oogen.

'Nu komt hij thuis!' kletteren de regendroppen; 'nu komt hij thuis,' klaagt hartstochtelijk de wind en gilt het somber in den schoorsteen, zoodat zijn adem het fluweelen schoorsteenkleed beweegt.

De uren vergaan; de ouderwetsche vergulde pendule tikt voort en zij kijken soms naar den jager, die in zijn hoorn blaast.

Dan ontmoeten hun oogen elkaar met een vonkje van verwachting. Naar ieder geluid luisteren zij, het is hun, alsof hij komen moet, Hugo.

Het zou dwaas zijn van een herstellende te reizen in zulk een weer en laat in den avond.

Zij weten ook niets van zijn plannen.

Maar hij neemt zoozeer al hun gedachten in, dat het hun toch is, alsof hij komen zal.

En hij komt.

Wielengeratel dreunt boven den wind uit, na een minuut klinken gedempte schreden in de voorkamer.

Zij zijn beiden opgesprongen, de moeder beeft zoo, dat zij nauwelijks staan kan.

Een zwakke moede stem, die zij niet herkent, zegt zacht: 'Moeder, hier ben ik nu!'

'Mijn kind, mijn jongen!' roept zij teeder en lacht en schreit in één adem.

Onhoorbaar gaat de jonge geestelijke heen, hij wil geen storende getuige zijn bij dit weerzien.

'Arme vriend,' mompelt hij, als hij zich krachtig door den storm heenworstelt.

De zieke ligt op de sopha, bij het venster.

Hij wil echter niet naar buiten kijken; het eentonige gaan en komen van vreemde menschen, die hem niet interesseeren vermoeit hem. Hij staart maar naar het plafond en werpt het hoofd rusteloos in de kussens heen en weer. Om hem heen, op den grond, liggen de boeken, die hij heeft weggeworpen.

Het schemert al en de sluipende donkerheid schept geheimzinnigheden in de hoeken der kamer.

Bij het andere venster zit zijn moeder, in treurig gepeins verloren, het vergrijsde hoofd moedeloos terzij gebogen.

Nu kijkt hij ongeduldig naar het speeltafeltje bij haar, waarop het schaakbord vergeefs wacht, en over zijn mager, geestvol gezicht zwerven steeds wisselende uitdrukkingen.

Slechts als hij tersluiks naar haar stille trekken en witte haren blikt, komt er in zijn oogen een schoone uitdrukking van rust.

'Moeder!' vraagt hij eindelijk heel zacht.

Nu schrikt zij op en nadert hem bezorgd.

'Wat wil je, m'n jongen?'

'Niets moeder, niets - het was zoo stil.'

'Willen wij wat praten? Waarover dan?'

Dát is het, zij gevoelen het beiden even duidelijk. Dat had moeder vroeger nooit behoeven te vragen; zij verstonden elkaar niet meer; het leven, de wereld had vervreemding gebracht.

Hij richt zich op zijn ellebogen op en trekt haar naast zich op de sopha.

'Laten wij over vroeger praten, moedertje, en blijf wat bij me zitten. Dat deed u ook altijd, toen ik een kleine jongen was en me angstig maakte, als... als ik niet slapen kon.'

'Ben je dan nu ook angstig?' vraagt ze teeder, over zijn bruine lokken strijkend.

Hij wendt snel het hoofd af. 'Angstig niet, moedertje, maar somber, o zoo somber.'

'Nog altijd verdrietig? Wat scheelt er toch aan?'

'Ik weet niet... er woelt te veel in mijn hoofd en mijn oogen branden zoo. Ik wilde... daar moeder, ik wilde dat ik mijn hoofd kon leeggieten van alle gedachten en herinneringen, die er liggen tusschen den dag, dat ik van u heenging, en nu!'

(*Slot volgt.*)

''T is maar een pennelikker.'
Naar een aquarel van P. de Josselin de Jong.

- 't Is maar een pennelikker, - zou Potgieter gezegd hebben van den ouden heer, dien De Josselin de Jong daar zoo handig met waterverf op een stuk papier heeft gezet; maar dan is 't er ook een van 't ouderwetsche slag, want de pen, die hij tusschen de lippen geklemd houdt, is nog de veerenschacht, waar onze grootvaders hun debet en credit mee boekten. De man is, evenals de schamele held van Potgieter's bekende satyre, al vergrijsd in 't vak en kaal in de plunje; zijn kantoorjas is vergrauwd, de kalot, die zijn oud hoofd voor tocht behoeden moet, is ook al

niet veel moois meer en zou wellicht evenveel dienstjaren te boeken hebben als de bezitter zelve. Of de balans niet sluiten wil, dat hij daar zoo ernstig te peinzen zit?

De Bosschenaar De Josselin de Jong, van wien deze karaktervolle oudmannekop op 't museum Boymans bewaard wordt, toont zich hiermee alweer den vaardigen en vluggen portrettist en typen-teekenaar, die zich in dit zijn genre zelden overtreffen laat.

Christoffel Bisschop.

Christoffel Bisschop, de schilder, van wien wij zoo menig Hinlopensch huiselijk tafereel afbeeldden, is dezer dagen op zijn *villa Frisia* te 's-Gravenhage overleden. Zijn echtgenoote, mevrouw Gate Bisschop-Swift, verliest in hem een liefhebbend echtgenoot en prettigen gezel bij den dagelijkschen kunst-arbeid; zijn vrienden, de kring van oudere Haagsche schilders, zullen zijn eerbiedwaardig, decoratief artistenhoofd, meer zijn minzaam-vriendschappelijken omgang met leedwezen missen, terwijl ons land in hem een zijner voortreffelijke, ver over de grenzen gevierde zonen verliest.

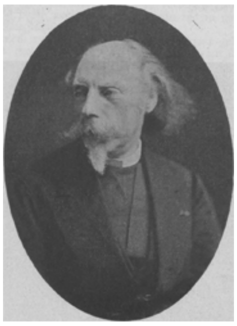

CHRISTOFFEL BISSCHOP, † 5 OCT. 1904.

Bij gravures, naar zijn werken als o.m.: *Het huwelijksaanzoek* en *Stichtelijke lectuur* genomen, verhaalden wij reeds de belangwekkendste bijzonderheden uit den levensloop van dezen Leeuwarder burgerzoon, die, na lang aanhouden van zijn vader toestemming verkregen hebbende schilder te worden, bij meester Huits van Hove leerde en, 24 jaar oud, naar Parijs trok, om in dat schitterend kunstmilieu zijn opleiding te voltooien.

In het vaderland teruggekeerd, legde hij zich op de vertolking zijner oude liefde: het Hinlopensch huiselijk leven, toe, en - bekwaam teekenaar en krachtig kleur-gever als hij was - won hij daar een groot en welverdiend succes, waarvan zijn oude moeder de blijde getuige was.

Aan zijn Friesche vrouwen in effectrijke, gewestelijke dracht, zijn Hinloper binnenhuizen is Bisschop heel zijn leven trouw gebleven; maar bovendien schilderde hij portretten, waaronder dat zijner moeder in deftig-Friesche oudedames-dracht door edele voornaamheid uitmunt en - niet te vergeten - prachtige stillevens, die door hun schier feestelijk-schitterende kleurenpraal en deftig cachet aan onze oude meesters denken deden.

Die zucht naar het voorname, wel-staande en statige is evenzeer een karaktertrek van Bisschop's kunst als van zijn persoonlijkheid; zie er zijn portret maar eens op aan; burgerzoon geboren, heeft hij steeds in hoogere kringen verkeerd dan waartoe de volksmeening schilders en andere artisten gemeenlijk verwijst. Nu is het waar, dat de kunstbewondering der zoogenaamde hoogere standen meestal er eene 'van

den kouden grond' is, een min of meer gedwongen mee-doen met wat nu eenmaal tot den goeden toon behoort en 't valt dus niets te verwonderen, dat kunstenaars hun vriendschappelijk verkeer bij voorkeur elders zoeken. Maar met de kunstliefde van wijle onze koningin Sophie was het toch wel een beetje anders gesteld: het is bekend, dat deze edelaardige vorstin mevrouw Bisschop bezocht en in haar woning het werk van den talentvollen zoon bezichtigde. Ook de prinses der Nederlanden, die met den prins von Wied huwde, hield veel van Bisschop, raadpleegde hem bij haar kunst-oefeningen en vroeg hem en zijn gade te logeeren op het vorstelijk kasteel in haar nieuwe vaderland. Dat zijn dood door de hooge familie betreurd werd, bewees het vorstelijk-weelderig bloemstuk, dat, naar de couranten meldden, de baar des overledenen sierde. Ook H.M. koningin Wilhelmina, kunst-kenster en liefdevol beoefenaarster als zij is, droeg den bekwamen schilder en braven mensch een oprechte hoogachting toe.

Met dezen 76jarige is wederom een der oudste vertegenwoordigers onzer glorierijke negentiend'eeuwsche schilderschool verdwenen; moge zijn voorbeeld van edel mensch- en kunstenaarsleven niet zonder invloed zijn op de jongeren, die er de eerbiedige getuigen van waren.

Van den katholiekendag te Regensburg.

Zijn de diocesane en gewestelijke Katholiekendagen in Nederland nog maar in hun kindsheid, - blijft een algemeene Katholiekendag hier vooralsnog tot de vrome wenschen behooren, - in Duitschland heeft men het gouden jubilé dezer indrukwekkende wapenschouwingen, dezer van actie getuigende en tot actie opwekkende betoogingen al achter den rug.

Wat nog merkwaardiger is, in plaats van dat de Katholiekendagen op den duur zouden te lijden hebben van sleur en slenter, vertoonen zij een steeds rijkere en breedere ontplooiing van het katholieke leven. En al zijn, de een na den ander, de mannen heengegaan, die in de moeilijkste jaren van het Catholicisme in Duitschland aan de spits stonden - een Windthorst, een Mallinckrodt, een Schorlemer Alst, de Reichensperger's - waardige opvolgers hebben hun voetspoor gedrukt en de roemrijke tradities van groote voorgangers in eere gehouden.

Toen voor twee jaar de Katholiekendag te Mannheim bijeenkwam, gewaagde een liberaal blad spottend van de 'Mannheimer zonsverduistering'. Deze spotvogel was gemakkelijk tot zwijgen te brengen door de opmerking, dat de liberalen al blij zouden zijn, indien zij het maar tot een 'maansverduistering' konden brengen!

Ditmaal kwam, van 21 tot 25 Augustus, de Katholiekendag te Regensburg bijeen, de oude, eerbiedwaardige Rijksstad, die in de middeleeuwen zoo menigen rijken stoet, zoo menig schitterend feest binnen haar muren had gezien, - in later tijd twee eeuwen lang de zetel was geweest van den Rijksdag.

Onmiddellijk na Keulen, de metropolis aan den Rijn, de trotsche stad der HH. Driekoningen, gastvrijheid te verleenen aan een Katholiekendag, was een zware taak voor de landelijke provinciestad aan den Donau, de stad van den H. Wolfgang. Die taak heeft de oude bisschopsstad met eere vervuld. Heel de stad prijkte in tooi van vlaggen en groen, de rijksgebouwen waren met de landskleuren versierd, en van de stadsgebouwen wapperde de wit-gele vlag.

Ontzaglijk was de toevloed van vreemdelingen; de feesthal met haar zesduizend zitplaatsen was veel te klein, en reeds den eersten dag moesten, ten einde den stroom van bezoekers in te dijken, parallel-vergaderingen worden gehouden. Alle vergaderingen werden door degelijkheid en door geestdrift gekenmerkt. Het buitenland had zijn vertegenwoordigers gezonden uit Oostenrijk-Hongarije, België, Nederland, Frankrijk, Italië en zelfs uit Amerika. De hertog van Norfolk, het hoofd der Engelsche katholieken, had namens de *Catholic Union* een deputatie

afgevaardigd. De apostolische vicaris van Centraal-Afrika te Khartoem had een schrijven van gelukwenschen aan het bestuur van den Katholiekendag gericht.

Een der algemeene vergaderingen werd bijgewoond door een lid van het Beiersche koningshuis, de algemeen beminde prinses Lodewijk Ferdinand. De pauselijke nuntius te Munchen, Mgr. Caputo, voerde in de slotzitting het woord en betuigde zijn bewondering over de eenheid, het geloof en de liefde van Duitschlands katholieken. Aan het feestmaal prees de protestantsche burgemeester van Regensburg den Katholiekendag als een indrukwekkende betooging.

Als herinnering aan deze zoo welgeslaagde dagen geeft de *Illustratie* het portret van eenige mannen, in wier handen de hooge leiding berustte of die door den luister van hun naam en hun ambt den glans daarvan hebben verhoogd.

Beschermheer van den Katholiekendag was de regeerende vorst Albert van Thurn und Taxis, hertog zu Wörth und Donaustauf, - een afstammeling uit het aloude geslacht, dat, uit het Milaneesche afkomstig en toen della Torre geheeten, eeuwenlang den postdienst in Duitschland en Oostenrijk verzorgde.

Eere-president was de zes-en-tachtigjarige Mgr. Ignatius van Senestrey, sedert 1858 bisschop van Regensburg, niet alleen in jaren, maar vooral naar ancienniteit van benoeming een der oudste bisschoppen der wereld.

Voorzitter van den Katholiekendag was dr. Felix Borsch, justitieraad, een der sieraden van het Duitsche Centrum; - tweede voorzitter Maximiliaan graaf Droste-Vischering, een telg van het geslacht, dat aan den aartsbisschoppelijken zetel van Keulen den kloeken kerkvoogd schonk, die in de eerste helft der vorige eeuw de rechten der Kerk met klem verdedigde tegen de aanmatigingen der Pruisische regeering.

VAN DEN KATHOLIEKENDAG TE REGENSBURG.
REGEERENDE VORST ALBERT VAN THURN UND TAXIS,
Beschermheer.

VAN DEN KATHOLIEKENDAG TE REGENSBURG.
Z.D.H. MGR. IGNATIUS VON SENESTREY,
Bisschop van Regensburg, Eere-President.

VAN DEN KATHOLIEKENDAG TE REGENSBURG.
DR. FELIX PORSCH,
Voorzitter.

VAN DEN KATHOLIEKENDAG TE REGENSBURG.
MAXIMILIAAN GRAAF DROSTE-VISCHERING,
Tweede Voorzitter.

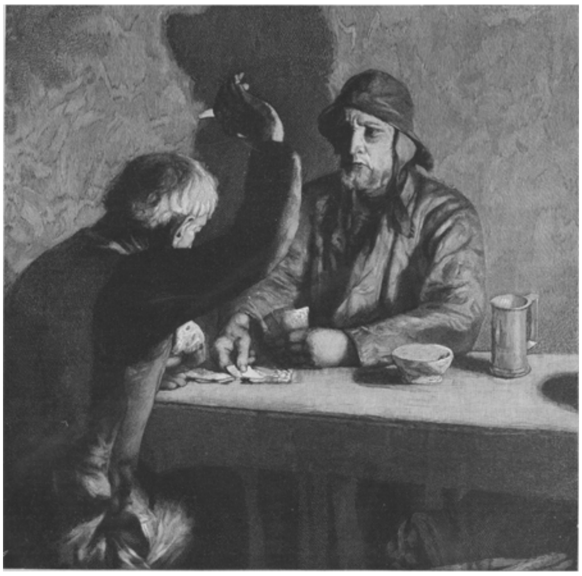

OM 'T BESTE DEEL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN RENOUF.

De geschiedenis van een damhert.
Door Albertine Smulders.

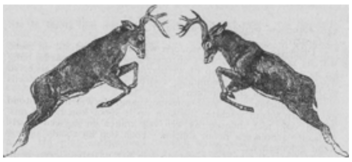

Ik kan u niet zijn gansche levensgeschiedenis verhalen, want daartoe zou ik heel wat papier noodig hebben, maar ik zal mijn best doen om er hier en daar wat uit te vertellen en u te laten zien, hoe hij de beste vechter werd van zijn tijd in de bosschen rond het Glimmerglassmeer.

Hij werd een weinig vroeger in het voorjaar geboren dan gewoonlijk het geval is. Dat was van belang, want het warme jaartij duurde nu langer voor hem en hij kon een heel stuk groeien, vóór de koude kwam. Wanneer het een koude lente was geweest, had het hem niet veel goed gedaan, maar het weer was mild en zacht.

Daarbij was zijn moeder nog jong en hij was toen haar eenig kind; waren er tweelingen gekomen, zooals een jaar te voren gebeurde, dan had hij haar melk met een broertje of zusje moeten deelen. Nu waren alle zorgen alleen voor hem en hij groeide dus buitengewoon voorspoedig.

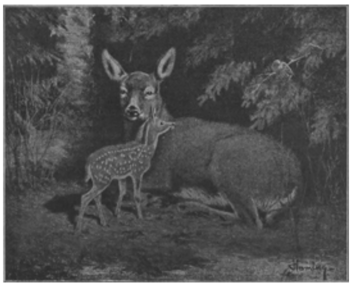

... en hij was wèl een kind om trotsch op te zijn.

En zij was heel bezorgd voor hem. Hoe trotsch zij ook op haar zoon was - en hij was wèl een kind om trotsch op te zijn - zij pronkte toch nooit met hem. Het was veel verstandiger hem zoo lang mogelijk verborgen te houden en hem achter een omgevallen boom of een kuil te verstoppen, wanneer zij voedsel moest gaan zoeken.

Als er in haar afwezigheid een vijand naderde, dan dook hij op den grond neer, met zijn lange ooren in zijn nek. Kwam het gevaar al te dicht bij, dan sprong hij op en zocht een betere schuilplaats met zulke lichte, bevallige sprongen, dat zij de poëzie der beweging geleken. Maar dat gebeurde niet dikwijls. Gewoonlijk lag hij heel stil, tot hij een welbekenden stap op de dorre bladen hoorde en zijn mooie moeder tusschen de boomen zag verschijnen.

... de poëzie der beweging.

Zoetjesaan, toen hij ouder en sterker werd, nam zij hem op haar zwerftochten mede en liet hem de woudwereld zien, waarin hij leven zou. Zij waren een stil paar, maar toch heel gelukkig. Soms, als het ontbijt gereed was, liet zij een zacht geroep hooren, dat hij beantwoordde met even te blaten; maar dit waren de eenige geluiden die zij maakten, behalve als de dorre blaren onder hun voetstappen ritselden.

Toch begrepen zij elkander volkomen. Er waren ook geen woorden noodig, want het eenige, wat zij te doen hadden, was door het bosch te wandelen en voedsel te zoeken en dan ergens in de schaduw uit te rusten tot het tijd was om weer verder te gaan.

Het leven is nooit heel en al zonder schaduwzijde, zelfs niet voor een voorspoedig hertje. Hij had met heel wat onaangenaamheden te worstelen, en het ergste van alles was misschien wel het geplaag der muskieten en van allerlei leelijk stekend gedierte, dat in die Juni-dagen door het bosch vloog. Zij kropen in zijn neus en in zijn bek, zij zaten in kringen om zijn oogen, zij nestelden zich tusschen de haren van zijn mooi gevlekt vel en waren zoo lastig, dat zij hem de eerste weken het leven bijna ondraaglijk maakten. Ik denk, dat de slachtoffers er later wat meer aan wenden.

Gedurende deze dagen en nachten bezochten de herten dikwijls een breede zandige strook aan het oostelijk einde van het Glimmerglass, en als er nu een briesje op het water woei, hadden zij geen last van de muskieten. Het kleine hertje daar op en neer te zien wandelen, terwijl zijn moeder toekeek, was het aardigste en mooiste gezicht, dat ge in de gansche streek kondt bewonderen.

Zijn vel was bruin-rood, zoo iets als het zomerpakje van zijn moeder, maar dieper en frisscher van tint en met helderwitte stippen langs zijn hals en zijden. Hij was zoo glad en glanzend, dat hij in het zonlicht schitterde, zijn groote, donkere oogen waren zoo helder als van een jong meisje op haar eerste bal en zijn ooren waren zoo lang als van een muildier, maar veel, veel mooier.

Maar het allermooiste toch was de sierlijkheid van zijn vlugge, lenige bewegingen. Als hij liep, gingen zijn slanke nek en kop bij iederen stap naar voren met de gracelijkste houding, die men zich denken kan, en zijn kleine, puntige hoeven raakten den grond zoo licht aan en waren weer zoo spoedig opgeheven, dat ge niet wist waar ze bleven.

Wanneer hij opgeschrikt werd, stampte hij met zijn voorpoot op het harde zand en wierp zijn kop in de lucht met een gebaar, dat niet vreesachtig was maar moedig, uitdagend zelfs. En als hij voortrende - neen, dat kan niet beschreven worden.

Voor zij het goed wisten, was de zomer voorbij en kwam de herfst - de herfst, als de dood door het bosch gaat en zij, die hij spaart, zich moeten wapenen voor de koude. De witte stippen van het bokje verdwenen en hij en zijn moeder legden hun rood zomerkleed af om hun blauw najaarspakje aan te trekken, dat spoedig voor een warmen, grijzen winterpels plaats zou maken - dan is het haar langer en stugger en staat rechtop, omdat er voor alle haartjes geen plaats is om te liggen en dat maakt het winterpak dik en warm, zoodat men er mee in de sneeuw kan slapen en 's morgens droog en prettig verder gaan.

De bok groeide prachtig en reeds kwamen de knoppen van zijn eerste gewei door het vel van zijn kop heen, wat wel deed zien, dat hij een voorspoedig kind was. Hij at nu al gras en kruiden, maar liep toch nog met zijn moeder mee, die hem toonde, waar de beste groeiden en waar de meeste beukenootjes te vinden waren. Het voedsel was dien herfst overvloedig, wat lang niet altijd het geval is, en dat was weer een gelukkig toeval voor den jongen bok, want volop voedsel in het eerste jaar is heel veel waard.

Nu groeide de moeder ook, zoowel als de zoon. In den zomer was zij mager geweest, want het bokje had veel zorg gekost, maar nu was dat voorbij en zij had nog eenige weken om zich tegen het koude seizoen te wapenen. Zij deed haar best en in een verbazend korten tijd was zij zoo vet als modder.

... zijn eerste echte gewei.

Alles was even heerlijk en mooi, toen de vrede van hun geregeld leven plotseling verstoord werd. In November is de jacht geopend te Michigan en iedereen, die schieten of ook niet schieten kan, komt in de bosschen om te jagen.

Den eersten morgen den besten kwamen er vier jagers aan, heel gevaarlijk waren ze niet, want om herten te schieten moet men een scherp oog en een geoefende hand hebben en daarbij zoo weinig mogelijk leven maken; maar het bosch weergalmde voort-

durend van hun jachtrumoer en men kan, als men niet geraakt wordt, ook van voortdurenden angst doodgaan, daarom trokken de bok en zijn moeder reeds na twee dagen weg en brachten het einde van den herfst bij een kleinen vijver door, die verscheidene mijlen ver, oostwaarts, lag.

De eerste dagen van December was de rust in het woud weer teruggekeerd en de herten bleven er weer ongestoord, zelfs nadat de eerste sneeuw gevallen was; zij groeven die met hun voorpooten weg om de voedzame nootjes te vinden, maar toen er tegen Kerstmis een sneeuwstorm kwam, die den grond voeten hoog bedekte, trokken zij naar de groene streken van Tatquamenon. Zij leefden daar op takjes en spruitjes van denneboomen, wat mos en nu en dan een varen.

Zoetjesaan was al hun vet verdwenen en kon men de ribben tellen onder hun dikke wintervacht. Toch waren zij sterk en gezond, ofschoon zij mager waren en niet veel lekkers te eten hadden. Men kan ook in den winter onmogelijk dik zijn.

Toen 't bosch weer groen ging worden, kwamen zij bij het Glimmerglass terug. De bok was spoedig geen Benjamin meer, doordat er twee nieuwe broertjes kwamen. Nu moest hij voor zichzelf gaan zorgen. Dat jaar gebeurden er twee dingen, die we kortelings vermelden moeten. In dien zomer kreeg hij zijn eerste echte gewei, dat van den vorigen herfst waren slechts twee beenige stompjes geweest, maar dit waren puntige horens, die recht op zijn kop stonden. Zij veranderden zijn uitzicht niet veel en natuurlijk vielen zij in den volgenden winter weer spoedig af, maar zij waren de voorboden van het prachtig gewei, dat hem later sieren zou en waren hem zonder twijfel even welkom als de eerste snor aan een jongen.

Het andere voorval had in den herfst plaats en voor geheel zijn leven droeg hij er het merkteeken van. Op een nacht wandelde hij door een gedeelte van het woud, waar houthakkers aan het werk waren geweest en in de duisternis trapte hij op de scherpe snede van een bijl.

De wond genas door den tijd, maar voortaan was zijn achterhoef ver van elkander gespleten, takjes en wortels geraakten er dikwijls tusschen en zijn spoor was gansch verschillend van dat van alle andere herten, wat nu juist niet prettig was. Maar hij bleef niet kreupel en kon weer spoedig even hard en snel loopen als vroeger.

De volgende jaren zag ik dat breede gespleten spoor van hem dikwijls op de zandige plek aan het eind van het Glimmerglass, waar hij in dien eersten zomer zoo dikwijls met zijn moeder gewandeld had. Er omheen waren smallere, fijnere sporen, zooals die van een hert moeten zijn; die waren van zijn drie andere pooten en de gezellen, die bij hem waren, de allerfijnste en kleinste zonder twijfel van zijn kinderen. Ieder jaar werd zijn spoor iets grooter, want het hert groeide nog altijd en deed zijn best allen te overtreffen.

Bij ieder jachtseizoen trokken hij en vele andere herten, die in het woud om het Glimmerglass woonden, voor een poos weg. Sommigen bleven zoo dichtbij als ze maar durfden, doch vergeleken met den zomer was het bosch bijna verlaten.

Maar in zijn vierde jaar, niettegenstaande al zijn voorzorg om buiten gevaar te blijven, verloor het hert bijna het leven door de handen van een jager, - een echten jager, die wist hoe hij het moest aanleggen, niet een dier liefhebbers, die zonder eenige methode het bosch doortrekken en leven genoeg maken om zelfs de stekelvarkens te verschrikken.

Het bosch, waar hij zich in verschool, was nu juist niet heel geschikt voor een hert, dat verstoppertje moet spelen om zijn leven te beschermen, want er waren haast geen open plekken, vanwaar hij kon zien of iemand hem volgde. En de strooken met laag struikgewas waren smal en niet talrijk. Overal is het woud even ondoordringbaar en de jager kan zich dus overal verbergen. En als er daarbij, zooals

toen, een halve duim sneeuw ligt, zoodat ieder spoor zichtbaar is, wordt het waarlijk een moeilijk geval.

Oogen, ooren en neus zijn voortdurend in werking, maar wie kan er verder dan een paar meters in het dichte cederbosch zien en welk oor kan altijd een zachten, sluipenden stap hooren, vóór die op een schot afstand is, en hoe fijn ook de reuk mag zijn, die hangt toch grootendeels van den wind af. En hier was het juist de fijne reuk van het hert, die hem onder het bereik van Mr. Curtis' geweer bracht.

Hij was dien middag niet gelukkig, want hij was met de wijd uitstaande hoef van zijn achterpoot in een boomwortel geraakt en had zich leelijk bezeerd. Hij had pijn en was achter een omgevallen boom gaan liggen om uit te rusten, toen het windje plotseling den reuk van een mensch tot hem voerde.

Hij sprong op en maakte dat hij weg kwam, de jager, die hem reeds voorbij was en zich in de tegenovergestelde richting verwijderde, hoorde hem tusschen het kreupelhout en keerde dadelijk om, ten einde zijn spoor te volgen. Een uur later, toen het hert onder de sneeuw naar beukenootjes zocht, kraakte er een schot en een kogel nam het puntje van zijn gewei mee. Zijn staart ging in de laagte en hij vloog voort als een pijl uit den boog.

Als ge een gewond dier voortjaagt, zal hij mijlen ver loopen; als ge hem met rust laat, zal hij spoedig, als de wond ernstig is, gaan liggen. Dan is er kans, dat hij niet meer opstaat. De jager wist, dat het hert geraakt was, want hij had gezien hoe de staart zakte. Maar was de wonde doodelijk? Hij zag geen bloed op het spoor en besloot te volgen. Het hert liep voort, maar zijn sprongen werden telkens korter. Na een mijl stond hij stil en luisterde.

De witte, besneeuwde wouden waren heel, heel stil en niets, wat hij zag of hooide, wees op eenig gevaar. Toch was hij bang en na eenige minuten liep hij verder, maar niet zoo snel als eerst. Terwijl de korte herfstnamiddag voorbij spoedde, ging hij steeds langzamer en hij stond telkens langer stil.

En eindelijk, juist voor zonsondergang, terwijl hij stil stond en op den vijand wachtte, die hem op 't spoor kon zijn of misschien ook niet, hoorde hij een tak kraken en zag een zwarte gedaante achter een boom sluipen. Toen liep hij zooals hij nog nooit geloopen had.

De jager bracht den nacht door in het naastbijgelegen houthakkerskamp en den volgenden morgen, zoodra hij maar zien kon, was hij weer buiten en volgde zijn eigen spoor tot hij aan dat van het hert kwam. Hij zag nog meerdere sporen, maar daar ging hij niet op in, want hij wilde bepaald het geheim van dat breede spoor oplossen en zich vergewissen of zijn schot ook gemist had.

Zoo'n dag had het hert in gansch zijn leven nog niet gehad.

Menige vijand had hem reeds achtervolgd, maar nooit op deze wijze, zoo bedaard, zoo vasthoudend, zoo langzaam, maar zonder een oogenblik oponthoud. Met eenige sprongen was hij hem wel uit het gezicht en met een half uur loopen liet hij hem ver achter, maar even later was hij er alweer, door de takken heensluipend en overal rondziende. Het hert was vermoeid, zijn poot deed hem pijn en hij hinkte bij iederen stap. Maar laat in den namiddag dacht hij zeker, dat hij zijn vervolger had afgeschud en ook de jager dacht, dat hij zijn buit verloren had. Zij hadden elkaar gedurende twee of drie uur niet gezien, het werd bijna donker en het weer begon te veranderen. Wanneer het hert 't kon uithouden tot de nacht inviel en de sneeuw dan begon te smelten, was hij zoo goed als veilig.

In zijn vrees voor den naderenden vijand, had hij alle andere gevaren vergeten en zonder eigenlijk te weten wat hij deed, was hij op het open, zandige terrein gekomen, waar hij met zijn moeder zoo dikwijls gewandeld had. Hij kwam bij een hoogen den, dien de storm omgeworpen had en, waar de wortels een groot stuk aarde hadden meegenomen, vond hij een breeden, diepen kuil, waar de wortels door den storm uit den grond waren gerukt.

Aan den eenen kant stond een stevige aarden wal, wel vier of vijf voet hoog en daarachter lag een bed van dorre bladeren zooals het hert haast nooit gezien had, zonder sneeuw, heel en al droog en zoo zacht als dons. De verleiding was te groot, niettegenstaande zijn vrees zonk hij er op neer en begon zijn wond te likken. De jager wilde juist de vervolging voor dien nacht opgeven, toen hij ook bij dien omgevallen den kwam.

'Ik zal nog eerst eens achter die wortels kijken,' dacht hij, 'misschien is hij daar wel gaan liggen,' en heel, heel zachtjes sloop hij naar de schuilplaats van het hert.

... maar nu kwam er juist een flauw koeltje als om het hert te waarschuwen.

Er was dien avond geen wind en het woud was doodstil, maar nu kwam er juist een flauw koeltje als om het hert te waarschuwen. Opeens sprong hij op, snoof in de lucht en vloog voort als een renpaard, niet springend ditmaal, maar rennend met zijn kop in de laagte en zijn gewei in den nek.

Was hij in het cederbosch geweest, dan was hij ongedeerd ontkomen, maar hier stonden de boomen verder van elkaar en kon men verder zien. De jager vuurde, vóór hij buiten schot was, en hij viel neer met drie of vier gebroken ribben en een kogel in zijn rechterlong. In een oogenblik was hij weer op, maar in de sneeuw lagen bloeddruppels en ditmaal volgde de jager hem niet. Hij ging integendeel dadelijk terug naar het houthakkerskamp en was zoo zeker van zijn buit, alsof hij het gewei reeds met zich droeg.

Het hert liep nog een poos voort met zijn staart in de laagte, terwijl zijn bloed stroomde en eindelijk ging hij liggen, juist als de jager had gedacht. Spoedig hield het bloeden op, maar hij voelde zich heel zwak en moede; die nacht was de ellendigste, dien hij ooit had gekend. De duisternis lag dik en zwaar over het woud, het begon te waaien en toen te regenen, eerst een motregen en toen een aanhoudende stortbui.

Koud en nat, gewond, moe en hongerig, was het hert zoo akelig als men maar dénken kan, en toch die regen redde hem het leven. De sneeuw begon er door te smelten en vóór den morgen was er niets meer van te zien. Zelfs de bloedsporen waren uitgewischt; de jager zou hem nu niet meer kunnen vinden.

De twee beesten waren aan elkaar geklonken en zelfs de dood kon hen niet scheiden.

Maar toch, de jager zou kunnen weten waar hij zich verschool en wanneer hij niet opstond en verder ging, hem toch nog op het spoor komen. En zich zelfs maar even te bewegen, scheen hem onmogelijk. Iedere poging daartoe deed de vreeselijkste pijn, en ik vrees, dat hij toch daar zou gestorven zijn door een tweeden kogel of door uitputting, wanneer de amateur-photograaf niet gekomen was.

De photograaf had zijn camera met een magnesium-licht ter zijde van den weg gesteld, zooals een ander een val zou neerzetten en vóór het dag werd, kwam hij reeds kijken of hij iets gevangen had. Hij vond het poeder verbrand en de veer dichtgeslagen en toen hij op den terugweg was, liep hij juist vlak op het hert aan.

Was het de jager geweest, dan had hij zacht en stil voortgeslopen en had het hert zijn nadering misschien pas bemerkt bij zijn schot. Maar de photograaf dacht er niet aan iets te dooden, hij floot zoo hard hij kon een liedje, terwijl hij voortliep.

Het hert hoorde hem natuurlijk, trachtte zich op te richten maar viel kreunend weer neer. Hij kon het niet, ten minste hij dacht, dat hij het niet kon. Maar toen hij den man zag aankomen, een paar meters van hem af, overwon zijn vrees de pijn en hij sprong op en liep hinkend weg.

Iedere zenuw brandde als vuur en gansch zijn lichaam, van zijn kop tot zijn teenen, deed hem pijn. Maar spoedig werd het beter. De beweging deed de stijfheid minder worden en toen de jager op het pad ging, was hij al een mijl ver en begon over zijn ontbijt te denken.

Waarlijk, de jager had heel veel spijt, toen hij dien avond op den trein stapte om naar huis te gaan. Hij had een hert aangeschoten en het uit het oog verloren, om een pijnlijken, langzamen dood te sterven. Dien ganschen dag, den laatsten van het seizoen en van zijn vacantie, had hij besteed om het beest te zoeken, niet alleen om het gebraad en het gewei, maar ook om het hert uit zijn lijden te helpen; hij was beschaamd en bedroefd en wenschte niet op jacht te zijn gegaan.

Maar het hert verlangde er niets na om uit zijn lijden geholpen te worden. Hij voelde zich al veel beter. De natuur is een goed dokter en hij was niet het eerste hert, dat een lading lood in het lijf kreeg, zonder er onder te bezwijken.

Het volgend jaar had hij veel last met zijn nieuw gewei. In de lente kwamen er twee zwarte, fluweelachtige knobbels op zijn kop, die langer en langer werden. Zij waren heet als vuur van het bloed, dat er door stroomde, en de uiteinden waren zacht en uiterst gevoelig, zoodat de minste aanraking pijn deed.

Zij werden langer en langer en steeds harder tot ook de zijtakken verschenen. Vroeg in den herfst was het gewei volgroeid, het bloed stroomde er niet meer door en het hert wreef het tegen boomstammen tot de fluweelige huid verdween en het glad, bruin en glanzend werd. 't Was een statig gewei met vier vertakkingen en het stond hem prachtig.

Nu begon het hert ook dikker te worden, want tot nu toe had zijn gewei al het voedsel noodig gehad; er viel ook nog een tweede verandering bij hem waar te nemen. Zoolang zijn gewei groeide, was hij zacht en vriendelijk en bemoeide zich alleen met zijn eigen zaken, maar nu werd hij wild en prikkelbaar.

't Was een prachtige nazomer en het hert was nu in de kracht van zijn leven; het voedsel was overvloedig, overal lagen de rijpe, geurige beukenootjes, de herfstzon was warm, de lucht alleen was al genoeg om gelukkig te zijn. Was het wonder, dat hij soms een gevoel had, alsof hij wel met iederen reebok in Michigan zou kunnen vechten - met allen tegelijk, als het noodig was.

Op een namiddag in October vocht hij met een verren neef, die in grootte en kracht juist zijn portuur was. Tusschen de boomen verdween er een ree bij het begin van het gevecht en de vraag was, wie van beiden haar volgen zou.

Met een geweldigen schok bonsden de horens tegen elkander en toen werd het gevecht een wedstrijd, wie het best duwen kon. Wel trachtten de vijanden elkander te kwetsen, maar het breede gewei kon evengoed stooten als de stooten opvangen en na een half uur waren de herten alleen vermoeid, ze hadden zelfs niet de lichtste wond.

Het schuim stond op hun bek en het zweet op hun zijden; zij haalden zwaar adem en iedere zenuw, iedere spier was gespannen, zij duwden elkaar heen en weder tusschen de struiken, de doode blâren vlogen op onder hun hoeven, maar er was geen schram te zien op hun glanzende huid.

Eindelijk gingen zij achteruit en stormden nog eens op elkaar in en ditmaal met zooveel kracht, dat het gewei van ons hert even van elkaar week en dat van den vijand er tusschen drong. 't Kraakte even, toen het zich weer in zijn gewone positie stelde, maar het kwaad was gebeurd. De twee beesten waren aan elkaar geklonken en zelfs de dood kon hen niet scheiden.

Wat zij de eerste weken leden, is moeielijk te beschrijven. Ging de eene vooruit, dan moest de andere achteruit en geen van beiden kon iets doen zonder dat de ander het ook wilde of hij moest hem er toe dwingen. Zien konden zij alleen van ter zijde. Zij konden niet loopen of springen. Nooit meer konden zij dat trotsche gewei in de lucht heffen, want in gebogen houding waren zij te zamen gekomen en zóó moesten zij blijven. Zij konden zich niet neerleggen zonder dat hun nek een pijn deed alsof die zou breken. Met den neus op den grond, met woede en ellende in hun hart, duwden en trokken zij elkander door het bosch en vochten om iedere mondvol voedsel, dat binnen hun bereik kwam - en dat was heel weinig.

Het jachtseizoen begon, maar, vreemd genoeg, zij bleven ongedeerd. Iederen dag hoorden zij schieten, eens of tweemaal zagen zij een jager op korten afstand voorbijgaan, maar zij hielden zich stil en niemand zag hen.

Iederen dag werden zij magerder en zwakker. Wanneer zij onderling overeen waren gekomen het voedsel, dat zij vonden, eerlijk te deelen, dan had hun marteling tot in het oneindige verlengd gebleven. Maar dat was tegen hun natuur. Ieder nam al wat hij krijgen kon en in het begin waren zij zoo goed aan elkander gewaagd, dat ieder het zijne kreeg, toch was ons hert een beetje sterker en ieder mondvol, dat hij aan zijn medegevangene kon ontrukken, gaf hem meer overwicht.

Beiden werden mager, maar hij het minst. En eindelijk kwam het zoover, dat hij door zijn meerdere kracht alles kreeg en de andere niets. Toen was het einde nabij. Het was eerder gekomen, wanneer ze niet beiden op hun volle kracht waren geweest op den dag van het gevecht.

De laatste dag van hun vreeselijk samenzijn ging onder voortdurend vechten en duwen langzaam voorbij. De zon zonk achter de heuvels, de lucht was bewolkt en het woud werd donker. De twee herten strompelden naar het water om te gaan drinken en het was alsof zij nooit het meer zouden bereiken.

De een was zoo zwak, dat hij haast niet staan kon en leunde

tegen den ander, die hem ondersteunde, omdat hij wel moest, niet uit vriendelijkheid. Zij waren vlak bij het water, toen de zwakkere in een kuil stapte en zijn poot brak. Hij trachtte zich nog op te heffen, maar het was gedaan, vóór den morgen was hij dood. Daar stond nu het andere hert. Hij had al het voedsel voor zich zelf genomen en zijn vijand uitgehongerd - nu zat hij vast aan een lijk.

Vier-en-twintig uur bleef hij daar en spoedig zouden er twee doode beesten geweest zijn, wanneer niet een gelukkig toeval hem had verlost. 't Leek wel een wonder en was toch heel natuurlijk, 't was alleen maar zonderling, dat het juist op 't rechte oogenblik kwam.

Er is geen vaste tijd van het afwerpen van het gewei, gewoonlijk gebeurt het vroeg in den winter, maar 't is ook wel eens November en ook wel eens April. In den volgenden nacht, toen het licht begon te worden, hief het hert zich op en worstelde met zijn vreeselijken gezel en opeens viel zijn linkerhoorn af en hij was vrij. De rechterhoorn bleef op zijn kop zitten, maar deze was spoedig uit het andere gewei losgemaakt en in een oogenblik stond hij rechtop.

Zoo, het stille water beneden, den zwarten nacht achter hem, leek zijn weerschijn een prachtig schilderij.

Hij trachtte naar het meer te gaan, maar viel spoedig neer en zoo lag hij een uur uit te rusten; het was heerlijk den nek weer uit te kunnen strekken. Toen de zon op was, probeerde hij 't weer en tusschen de boomen zag hij het Glimmerglass glinsteren. Hij hoorde het windje in de boomen zingen en de golfjes ruischen op den oever en hij dronk met lange teugen.

Gelukkig was de winter zacht, er lag weinig sneeuw en de eerste weken waren helder en zonnig. Het hert at zooals hij nog nooit gegeten had en vóór Kerstmis was hij al aardig bijgekomen. 't Was vroeg lente en in dien tijd was hij het geheel en al te boven; hij had de belofte van zijn jeugd vervuld en was sterk, groot en schoon.

Hij kreeg ook een nieuw gewei, maar iets was daarmede niet in orde. De eene horen was prachtig, veel zwaarder dan die van het vorig jaar met vijf takken, maar de ander schoot recht op zonder vertakkingen, als een lange scherpe punt. Er was een zware tak op gevallen, toen het gewei nog teer en zacht was. Het gaf hem een vreemd aanzien, maar was hem nuttig zooals hij later zag.

Op een Octobermorgen vocht hij weer met een verren neef, terwijl een andere ree - of misschien wel dezelfde - tusschen de boomen verdween. Zij vielen elkaar op de gewone manier aan, nu was er geen vrees, dat de horens verward zouden raken, maar toen de vijand zich een oogenblik bloot gaf, bracht ons hert hem zulk een geweldigen stoot toe, dat hij neerzonk. Met een gewoon gewei was het niet zoo

hard aangekomen, maar de puntige hoorn stak als een sabel, de getroffene was dood en de overwinnaar volgde zegevierend de ree.

Zoo werd hij de eerste vechter van het Glimmerglass en nergens was er een hert, die het tegen hem kon opnemen. En spoedig viel hij ook andere vijanden aan.

De boeren kwamen jagen, maar zij konden geen enkel hert meester worden. Eindelijk riepen zij de hulp in van een jager met een Engelschen jachthond. 't Was wel verboden om met honden te jagen, maar... zij wilden toch zoo erg graag een hert hebben.

De hond had niets te doen dan het wild op te sporen en het luid blaffend uren lang te volgen, tot hij het eindelijk het meer injoeg. Dan konden de boeren het meester worden. Zoo was er al een driejarige ree neergeschoten, nu was de beurt aan ons hert gekomen. Hij deed al zijn best om den hond te ontkomen, maar vergeefs, eindelijk zocht hij ook als de ree zijn toevlucht in het water. Dicht bij het meer raakte zijn gespleten hoef in een wortel en hij viel. De hond was zoo dichtbij, dat hij over het gevallen dier heenbuitelde.

In hetzelfde oogenblik stonden beide vijanden weer recht en zagen elkaar aan. De hond had niet willen vechten, alleen opjagen, maar hij was een moedig beest en sprong op het hert af, doch het hert sloeg hem met zijn scherpen voorhoef als met het korte zwaard van een Romeinsch soldaat en toen nam hij het dier op zijn vreeselijken, puntigen hoorn en scheurde het van een.

Een der boeren had het gedruisch gehoord en was zoetjes nader geslopen om te zien wat er gebeurde. Terwijl het hert den hond vertrapte, voelde het plotseling een schampschot. Juist genoeg om het nog woedender te maken. Hij zag den man en deed wat nog geen hert voor hem gedaan had: bewust van zijn kracht en overmoedig door zijn heldenfeit, boog hij den kop en stormde op den man los. Deze zag den puntigen hoorn, wat daarmee gedaan kon worden had hij pas ontdekt: hij wierp zijn geweer weg en bracht zich zoo snel mogelijk op zijn boot in veiligheid.

Zoo ver was hij gered. Maar misschien was hij toch neergeschoten in die dagen, als er niet iets gebeurd was, dat het bosch voor vele jaren lang van jagers zuiverde.

's Nachts vond hij op een boomstronk, bij een bron een hoop zout, dat daar was neergelegd. Hij bleef daar wel een half uur, likte van het zout, dronk het water en het smaakte hem zoo heerlijk als vanille-ijs. Den volgenden nacht keerde hij weer om zijn bacchanaal voort te zetten, maar twee andere bezoekers waren er in dien tusschentijd geweest, hadden zijn spoor gezien en wisten, dat hij terug zou komen.

Toen hij de bron naderde, zachtjes op het mos stappend, hoorde hij twee zachte tikken en stond stil om af te wachten wat dat was. Beide waren scherp en snel en kwamen precies op hetzelfde oogenblik, maar zij waren toch niet geheel hetzelfde, want de eene werd door een camera veroorzaakt, de andere door een buks.

Bij den stam met het zout stonden een der jagers en de photograaf tegenover elkander in de duisternis en ieder zag de oogen van den ander glinsteren en hield ze voor de oogen van een hert.

Het hert stond en wachtte, en opeens schoten er twee vlammen op, één er van zoo groot en helder dat ze de bosschen verlichtte. Op hetzelfde oogenblik waren twee hanen overgehaald en hadden hun werk gedaan. Het magnesium-licht bracht op de gevoelige plaat het beeld van een jager, die schoot, en de buks zond een kogel recht in het voorhoofd van den photograaf.

Er volgde een ontzettende gil van den jager, maar geen geluid van den photograaf; toen was alles voorbij, het bosch was weer duister en stil. Verblind door het helle licht, stond het hert nog een oogwenk, toen keerde hij en vlood voor dat schrikwekkende raadsel.

Hoe de jager werd aangeklaagd wegens doodslag, hebben wij en het hert niet noodig te weten. Het hert, de reeën en de mededingers leefden vredig in de bosschen, behalve dat de herten onderling vochten, zooals ook in hun aard ligt.

Naar William Davenport Hulbert.

Bij de platen.

Om 't beste deel. -

Van den vroegen morgen hebben ze op 't woeste water gezwalkt, dicht langs de kust, waar 't gevaarlijk is; maar de Fransche visschers, die hun bedrijf kennen, weten wel, dat daar de meeste visch zit. Nu is 't avond en praten ze onder een verfrisschenden drank nog wat na over het afgeloopen dagwerk. Maar eer ze straks huiswaarts keeren, moet de vangst verdeeld worden; de kaarten zullen beslissen. Wien zal 't geluk dienen?

De stoere gast daar achter tafel heeft kaart gevraagd; zal zijn makker kleur bekennen? Daar gaat, met een gebaar van stillen triomf, de hand van den ander, die de kaart vasthoudt, de hoogte in, en hij ketst zijn kaart op tafel - hèm is de slag.

Die met den Zuid-Wester op kijkt bedenkelijk: nog een paar van die gelukkige slagen en - de goede kansen zijn voor hem verkeken, 't beste deel van den buit gaat zijn neus voorbij.

Ware eerlijk deelen niet verstandiger geweest?

[Nummer 46]

Levensdroom.
Door Agatha de Haan.
(*Slot.*)

M'n jongen, m'n arme jongen,' zei de moeder, ‘ik wist wel, dat je onbevredigd zoudt terugkomen van die jacht naar vermaak. Er waren in je hart te veel echte idealen aanwezig, om je niet het hoofd te doen afwenden van schijn en bonte mom. Maar gaf de wereld je dan niets goeds?’

‘Jawel! Maar ze gaf me meer slechts, te veel. Als ik aan de waarheid mijn hand toestak, was het de leugen, die ze drukte... en ze hebben daarginds mijn hart een gruwzame pijn aangedaan. Soms huiver ik nog bij de herinnering.’

‘Je hebt bij je zoeken naar waarachtig geluk de verkeerde paden geloopen en dus kon je 't niet vinden. Daarvoor bestaat dan ook het omkeeren op den grooten kruisweg. Nu in een andere richting gezocht, Huug!’

Hij schudt zwak het hoofd en glimlacht, een tragen, somberen lach.

‘Ik ga nog maar een kort pad, moeder, en dat loopt dood. U weet het zoo goed als ik. Daarin ligt ook niet het treurige. 't Is slechts, dat er iets bestaat wat mij belet één te zijn met u en met Herman: mijn eenige ware, trouwe harten.’

Zij zwijgt droevig, wachtend, wat hij verder zal zeggen. Hij zweeg steeds zoo hardnekkig en bij iedere poging van zijn vriend, om door te dringen in zijn zieleleven, gaf hij spot voor openhartigheid.

Maar nu is zijn stemming week en gevoelig, en de schemering omhult hem beschermend, misschien zal hij nu spreken.

DORPSGEZICHT, NAAR V. BAUFFE.

‘Zie, moeder, toen ik daarginds was, hebben ze mij veel bloemen gegeven en de slangen kronkelden er tusschen en haar geur was gif. Ze hebben mij wierook gebrand, maar er dwarrel

de stof tusschen de wolken omhoog en in mijn oogen. Ik heb er gezongen en gelachen, maar het lachen ging me altijd minder natuurlijk af, totdat ik wel had willen schreien, als ik maar gekund en gedurfd had.'

Hij zwijgt vermoeid en laat het hoofd zinken.

'En heb je er niet gebeden, m'n jongen?'

'Neen, moeder,' bekent hij openhartig, 'nooit, want niemand deed mee. En toen vergat ik het.'

Zij zucht diep.

'Leg uw hand op mijn voorhoofd, dat kalmeert mij. Heerlijk...' fluistert hij voldaan en dan met droomerige stem gaat hij halfluid voort: 'Weet u nog wel, moedertje, hoe u vroeger mooie verhaaltjes uitdacht, zoo mooi als niemand ze kende en ze nergens te lezen stonden! Ik luisterde altijd verrukt naar u en dacht, dat u dat alles gelezen had, maar nu weet ik, dat 't alles recht uit uw lief, warm moederhart kwam en 't uw liefde was, die al uw verhaaltjes zoo wondermooi kleurde...'

'Herinner jij je dit alles nog, Huug?'

'Ja, moeder, ja! De schemering doet 't. Men moet zulk 'n stil, liefelijk schemeruur hebben om weer 'ns kind te worden en te genieten van oude, lang verloren zaligheden. Nu wascht deze mysterieuse halve duisternis veel van de ziel weg wat er als een last op drukt; ze dringt alle koude levenswijsheid van ons weg en streelt ons met oude sprookjes. Deze schemering is vriendelijk weldadig, moeder.'

'Mijn dichter!' zegt ze, zijn handen vattend.

Zij volgt hem in zijn droomen.

'Maar te gelijk kind!' antwoordt hij ootmoedig.

De pendule tikt zacht, overigens is alles stil.

'Komt Herman niet om zijn partijtje schaak met u te spelen? U weet wel, dat ik 't niet kan overnemen, ik ben te moe...'

'Je hebt hem gegriefd,' verwijt zij ernstig, doch zacht, schier treurig.

'Dat bedoelde ik toch niet, moeder. Ik houd van hem, hij is mijn eenige vriend en ik vereer hem hoog, want hij is een van die prachtige, edele figuren, die oog en hart verkwikken, als men hen aanziet. Zijn ernst is waardig, zijn zachtheid aantrekkelijk; ik heb nooit een werkelijk gebrek in hem ontdekt!'

Deze vurige lofrede verrast en ontroert haar.

'En toch misken je hem!'

'Neen, moeder, maar hij miskent mij. Ik ben nog altijd dezelfde voor hem, zijn oude wildzang, Huug. Maar wij staan te ver van elkander af, mijn leven ginds ligt nu tusschen ons en daaroverheen steken wij elkaar de hand toe. Jammer, dat wij elkaar slechts met de vingertoppen bereiken kunnen. Ach, moeder, hij is een heilige... en ik ben maar een wereldsche zondaar.'

Hij tracht te lachen.

'Huug!' mompelt zij bewogen.

'Hij denkt, dot ik onwillig ben hem te volgen, als hij mij in zijn wereld wil voeren, maar dat is niet waar. Ik kan het slechts niet. Hij begrijpt, niet dat ik geen behoefte heb om te bidden, en ik begrijp niet, dat hij bidden kan. Dat is 't, moeder. Kunnen wij echter desondanks geen vrienden zijn? 't Is maar voor korten tijd, dat voel ik wel; dan komt de nacht, de stille, eindelooze nacht zonder droomen, het einde dat alles en allen onverbiddelijk wacht. - Er is toch veel hardheid, ja, wreedheid in die gedachte.'

Hij grijpt krampachtig haar hand, in dit uur lijkt het hem onmogelijk, dat zij zullen scheiden en hij haar nooit zal weerzien.

Een traan valt op zijn voorhoofd.

‘Je dwaalt, m'n kind, m'n arm verblind kind. Er is geen einde, er is alleen een eeuwigheid. Er is geen nacht, er is alleen een morgen van licht.’

‘Eeuwigheid... er is een zoete klank in dat woord, een zekere, machtige belofte. Daarop te kunnen steunen!...’

Weer schudt hij het hoofd, dan zegt hij warm:

‘Kom, ik wil eerbiedig uw handen kussen... Vrome, gelukkige zielen, die in alle leed uw geloof hebt als trooster.’

‘Ginds heb je je geloof verloren,’ zucht ze.

‘Ja, moeder, in het wilde leven, dat nu zoo ver achter me schijnt te liggen, verloor ik iets wat ik betreur, maar niet weer kan vinden: het troostend geloof aan een voortbestaan en weerzien. En toch, moeder, als u van uw hemel vertelt, zou ik u moeten gelooven, want u zijt, zooals u uw engelen afbeeldt, vol van eindelooze reinheid en goedheid. Ja, moeder, als er heiligen waren, zoudt u en Herman tot hen behooren.’

Geestdrift en liefde vlamden in zijn oog, maar zijn hoofd gleed zwak en moe in de kussens terug.

Een nauw hoorbare voetstap klonk op den drempel, hij zag op en riep blij verrast: ‘Herman!’

‘Hij laat mij toch niet in den steek, moeder!’ Met de hand van den vriend nog in de zijne vraagt hij gejaagd: ‘Laat nu licht opsteken!’

En als het licht helder straalt, wordt hij een andere; hij voelt zich krachtiger en de zucht tot mijmeren en bespiegelen ontvlucht hem. Met het hoofd op de hand geleund, praat hij glimlachend over oude tijden. Zijn geest werpt vonken van vernuft, zijn rustelooze gedachten doorzwerven werelden, er schoonheid opsporend en weergevend in al de bekoring van een fijnbeschaafde, rijke taal.

Nu eens is hij de dichter, dan weer de spotzieke, overmoedige, gevierde wereldling, die op zijn triomfen en genoegens terugziet, moede en verzadigd er op terugziet, en er over glimlacht als over nietigheden.

Maar het lijdende lichaam verdraagt deze levendigheid, deze opwinding niet lang. Spoedig vallen zijn oogen toe en hij sluimert in. Dicht bij hem zitten moeder en vriend aan het speeltafeltje; de stukken van het schaakspel schuiven heen en weer...

De zieke sluimert onrustig, soms slaat hij de oogen op en kijkt naar die zwijgende twee en dan glimlacht hij even... rustig als een kind, dat ziet hoe trouw lieve harten over hem waken.

‘Neen, neen, Herman! Ik heb nooit iets geschreven wat ik in mijn laatste uur zou wenschen te herroepen. Houd mij niet voor beter dan ik ben; misschien zou ik het gedaan hebben... maar ik had mijn moeder, en de herinnering aan haar lessen weerhield mij. Zoo drong ik niemand mijn levenswijsheid op, viel niemand lastig met mijn ontnuchtering. Het was ook al erg genoeg, dat ik ze moest verdragen; waarom moedwillig anderer bloemen te willen afslaan?’

‘Je bent veel nobeler dan je zelf denkt, Huug!’ glimlacht de jonge geestelijke vriendelijk.

‘Al te scherp zien doet de oogen pijn, ik wilde in de zon zien en zij schroeide mijn oogen.’

‘En nu zie je niet helder meer, beste jongen!’ zegt de ander, medelijdend hoofdschuddend.

‘Het is een sombere wereld voor hen, die eenmaal te veel weten. Ik gaf er alles voor om nog eens de wereld te kunnen zien, zooals ik haar zag vóór ik heenging, zooals jij ze nu ziet en moeder ze nog zien kan, terwijl haar haren reeds wit zijn. Maar dat is onmogelijk.’

‘Waarom?’ vraagt de ander verwonderd.

‘Ik ben geworden wat ik ben en zoo moet moeder, zoo moet jij mij dulden voor het poosje tijds, dat ik er nog ben. Vreemd, door alles heen heb ik slechts kunnen

redden de liefde voor mijn moeder en mijn vriendschap voor jou. Zeg, Herman, welke wonderlijke wezens vol tegenstrijdigheid zijn we toch... bij al mijn hardnekkig verzet tegen je overtuiging, heb ik soms toch de gewaarwording... als weet ik inderdaad niets. En toch, toch heb je urenlang gesproken met vurige welsprekendheid, zonder dat het mij in vlam kon zetten om te zoeken naar je waarheid. Los me dat raadsel op, of tracht het ten minste op te lossen.'

'Dat komt, mijn kind, wijl jij je oogen sluit voor het heldere licht, dat aan den horizon voor je gaat schitteren, en toch niet beletten kunt, dat een schemering ervan door de wimpers dringt.'

Het is de moeder, die, binnentredend, zijn vraag beantwoord heeft.

'Een schemering ervan...' mompelt de zieke getroffen. 'Neen,' gaat hij voort, 'dan moest er iets zijn, wat deze schemering tot het volle daglicht maakte. Ik geloof er niet aan, het is niets dan het weerlicht van het zelfbedrog, ontstaan door al die bekoorlijke herinneringen, welke op mij aanstormen, sinds ik thuis ben. Sedert zooveel warme, oprechte liefde me omgeeft, wil ik alles anders beschouwen, want ik wil geen afstand doen van die liefde. Zij doet me hopen, dat er eigenlijk geen sterven en scheiden is, zij doet het weerzien verwachten als iets natuurlijks, als iets, dat niet anders zou kunnen zijn. - Ik zou zoo gaarne één willen zijn met u beiden, als ik heenga, het heengaan zelf zou er schooner om zijn. Niets is zoeter dan in te slapen, omringd door geliefden, gewiegd door het onwankelbaar vertrouwen in hun teederheid... en het hopend uitzien naar 't elkaar wedervinden.'

Mijmerend slaat hij de oogen op, met een weemoedige loomheid steekt hij moeder en vriend zijn handen toe.

'Het is zoo eindeloos droef te moeten denken: Er is geen weerzien; alle leed en lijden, alle strijd en opoffering zijn slechts dingen zonder doel, wijl het leven zelf geen ander doel heeft dan de vernietiging.

Er moest iets zijn, dat de herinneringen uitwischte, die er liggen tusschen den tijd van mijn kinderlijk gelooven en het heden. Dan... och, misschien kon dan nog het wonder gebeuren, dat gij beiden zoo vurig verlangt.'

'Wij beiden? Slechts wij beiden?' vraagt de jonge priester met warmte.

De zieke wendt kleurend het hoofd af.

'Jaag al deze plagende gedachten van me weg, Herman, maak muziek voor me; zing, je stem werkt weldadig op me, ze is zoo klaar en rein als het luiden der kerkklokken.'

Een goede, een liefelijke gedachte komt in den jongen priester op. Langzaam gaat hij naar de piano en zet zich neer.

De zieke ziet zijn ernstig, edel belijnd profiel. De groote, donkerblauwe oogen staren over het instrument heen, droomerig, als in een verte van visioenen.

'Luister! Ik ga een "Levensdroom" voor je zingen.'

De zieke richt zich op om het beloofde genot in alle volheid te genieten.

> Zeg je gebedje, mijn kind, en slaap zacht!
> Engeltjes houden na moeder de wacht.
> En uit den hemel ziet onz' lieve Heer
> Zegenend op moeders lieveling neer.
> Droom van je speelgoed, dat morgen je wacht,
> En je deed kraaien, toen vader het bracht.
> Snel vliet de tijd, ach, zoo kort is de jeugd!
> Spoedig genoeg mengt verdriet zich met vreugd.

De heerlijke, genotvolle mannenstem zingt zoo week en zoo roerend, dat de zieke het hoofd laat zinken, teruggetooverd in het mooie betreurde verleden. Roerloos ligt hij neer, de oogen vol stillen, vredigen glans.

Dáár zit moeder, haar blik zoekt hem, om haar mond beeft een hoopvol lachje, haar handen zijn gevouwen als in gebed...

En smeekend, vleiend, vermanend, zingt de vriend voor haar:

> Later, m'n kind, slaap je niet zoo gerust
> Als nu, nu ik je goênacht heb gekust;
> Denk aan je moeder dan, blijf vroom en goed,
> Dan schenkt in droefenis God kracht en moed.

‘Kracht en moed!’ Hij had er niet om gevraagd, hij had dien God vergeten. En nu... nu...

> En komt het uur, dat voor allen eens slaat,
> 't Uur dat je ziel deze aarde verlaat,
> Om in het Licht te gaan, na 's levens nacht,
> Zeg je gebedje dan, kind, en slaap zacht...

Diepe, gewijde stilte... de zanger buigt in ontroering het bleeke gelaat en wacht, wacht op het woord, dat hem roepen zal...

‘Zeg je gebedje dan,’ fluistert de zieke in extase, het is hem of gouden lichtbundels op hem neerstralen, of rozige wolken naderzweven en hem omhoog dragen... En door al die betoovering ruischt dat lied, dat machtige lied... Hij biedt geen weerstand meer. Zijn ziel is als een bloem, die moe en dor van fellen zonnebrand, den kelk wijd opent voor frisschen, reddenden dauw.

Bevend wenkt hij ze tot zich, moeder en vriend; als een blij kind steekt hij hun zijn armen toe en vindt slechts één bekentenis en één bede:

‘Er zijn engelen en er is een hemel! Leidt mij er binnen... en zingt mij in slaap.’

Dorpsgezicht.
Naar V. Bauffe.

Een weg met een paar huisjes, wat boomen ervoor, hier en daar een boerenschuur, een smal, stil watertje - 't kàn niet eenvoudiger, dit dorpsgezicht.

't Moet er rustig zijn op dien weg; alleen de wind zal in de hooge boomen wat gerucht maken; er heerscht een echt plattelandsche kalmte, een door niets uit den plooi komende eentonigheid. Op den weg staan, gemoedelijk, een boerenjongen en een -meisje; zij wilde juist in huis gaan om een schootvol waschgoed te halen, dat ze spoelen moet aan den vlonder, waar haar tobbe al klaar staat, toen hij, haar ziende, kwam aanklotsen op zijn witgeschuurde klompen, de handen diep in de broekzakken, om een huiselijk praatje te houen. En nu staan ze daar even, en meteen zullen ze allebei weer aan den arbeid gaan.

't Is alles erg gewoon, maar die gewoonheid is juist het eigenaardige van de voorstelling; want nu zeggen we niet, ernaar kijkend: ‘wat een leuk-gefantaseerd prentje’, maar: ‘wat een echt-natuurlijk dorpswegje’, - en dáár was het den schilder juist om te doen.

Koningin voor een dag.

Door
P. Buissink, Pr.

Ga nog even door met zingen, moe, u ziet immers wel, dat Lili niet slaapt; zij zal het weer op een huilen zetten, zoodra u de deur uit ben.'

Inderdaad opende het dochtertje opnieuw haar kwaadwillige en ondeugende oogjes. Vrouw Desroches herhaalde bijna onhoorbaar nog eenige malen het slaapdeuntje, dat zij reeds eenigen tijd gezongen had.

De oogleden van Lili werden zwaarder en zwaarder, haar handjes openden zich, als gingen zij van de wereld afscheid nemen; zij sliep reeds diep, voordat haar moeder het laatste coupletje had voltooid.

Vrouw Desroches droeg haar ingeslapen lieveling naar de wieg, en wendde zich vervolgens tot haar oudste dochter:

'Dus, Susanna, ik kan gerust uitgaan? Jij zult goed zorg dragen voor zusje en het huis niet alleen laten?'

'Zeker niet, moe, u kunt zonder vrees gaan, ik begin aan mijn vacantiewerk en ik zal het eten klaarmaken.'

''t Is wel mogelijk, dat ik niet vroeg thuis kom; tante is veeleischend, zij lijdt veel, volgens het zeggen van neef, zal zij mij waarschijnlijk den heelen dag bij zich houden.'

'Dat is niets, moe, ik zal zoo goed voor den pot zorgen, dat vader u een compliment maken zal.'

'Ja, zooals verleden jaar, toen je onder voorwendsel van de soep te schuimen, het vleesch op zij legde, terwijl de groenten in het klare water bleven koken.'

'Toen was ik klein. Maar nu zal u eens zien: ik zal het kleedje van Lili wasschen; ik zal er dus zelfs niet aan kunnen denken om uit te gaan.'

Na een laatsten oogslag op Lili, die zacht sluimerde, geworpen te hebben, gaf vrouw Desroches haar dochter een zoen en vertrok. Susanna ging naar het venster, om haar met de oogen te volgen, en zette zich vervolgens aan tafel neer; zij dacht na over al de schoone dingen, die zij zou kunnen afmaken, voordat haar moeder terugkwam.

Zij nam een groot schrijfboek uit de kast; op de eerste bladzijde stond in schoone ronde letters te lezen:

'Schrijfboek, toebehoorende aan Susanna Desroches.' Daaronder twee streepjes met rooden inkt getrokken en verder... niets!

Susanna ging inktpot, pennehouder en een blad vloeipapier halen en begon met een zoo aanhoudende oplettendheid te schrijven, dat haar lange, blonde haren op en neer over de tafel gingen. Het eerste vraagstuk was lastig, zoo lastig zelfs, dat zij in haar aandacht niet aan de deur hoorde kloppen.

Twee of drie ongeduldige slagen volgden elkander op, vervolgens sprong een meisje binnen, zonder antwoord af te wachten.

'Susanna, ben je dan doof? Al een uur klop ik aan de deur. Heb je de muziek niet gehoord? Hoor eens, ze gaan een circus opstellen op den oever der Loire; laten we dus gaan kijken: er zijn paarden, buffels, een dwerg, prinsessen, een kleine neger, olifanten, kameelen, witte ezels en wagens, 't is toch zóó mooi! Maar je blijft daar staan als een paal, kom! Ik voel mijn beenen jeuken, als ik er aan denk!'

'Ach, ik mag niet uitgaan; ik heb moe beloofd bij mijn zusje te blijven, en bovendien, ik heb te werken. Misschien zal pa met mij naar den circus gaan; de laatste maal dat de Sanders gekomen zijn, zijn wij ze gaan zien; dat was echt heerlijk.'

'Ja, maar daarom kun je er van avond nog wel eens heengaan; 't is aardig hen bezig te zien met de kisten van hun inhoud te ontdoen, de schoone kleedingstukken voor den dag te halen, de tenten op te richten; vervolgens gaan zij in de stad, op de kaden, overal een prachtigen optocht houden! Wat zeg je daarvan? Neen, zoo dom moet je niet zijn; je zusje heeft je niet noodig om te kunnen slapen, zij zal het

niet aan je moeder zeggen. Toe, laat me mijn tijd niet verbabbelen; ik ga den kleinen poney een korst brood brengen.'

Zij vertrok, terwijl zij de deur dichtwierp. Susanna wilde zich weer aan den arbeid zetten, maar ofschoon de zon haar stralenbundels in het kamertje wierp, had zij een mist voor het gezicht. Haar vraagstuk scheen haar geheel veranderd toe: Zij zocht vergeefs, om te begrijpen, hoe de kleine buffel, drie uur vertrokken na een olifant, welke op draf ging, hem eindelijk inhaalde.

Zij probeerde haar 'Geschiedenis van Frankrijk' te leeren, maar het scheen haar vreemd, waarom Turenne en Condé, in plaats van soldaten, een langen stoet van schoone amazonen in gouden kleederen, grappen verkoopende clowns, en buitenlandsche dieren met zich voerden.

Susanna deed haar boek ontmoedigd toe. Zij deed eenige schreden, bekeek slapend zusje, liep naar het venster; dan nam zij eensklaps een besluit, en sprak in zich zelve:

'Nu, ik ga niet verder dan de Loire, om de mannen van den circus te zien, ik zal heel gauw terugkomen, daar zal niet veel kwaad insteken. Eerst ga ik melk opzetten om te koken, het eten vaa Lili zal gereed zijn, als ik terugkom, en moe zal er niets van weten. Een circus is zoo pleizierig!'

Eigenlijk was Susanna niet erg op haar gemak, maar de bekoring behaalde de overwinning. Om de inwendige stem niet te hooren, die haar sprak van te blijven, maakte zij haast, trok de deur achter zich toe en liep recht door naar de Loire.

De werkelijkheid overtrof haar stoutste verwachtingen: nooit was zoo'n schoon circus te Blois te zien geweest, er waren een menigte paarden, olifanten, honden, zelfs een geit. Mannen liepen af en aan voor het opslaan der tenten en om de wagens aan te spannen. Anderen tooiden de paarden met rijke dekens, vervaardigd van fluweel met goud gestikt; vrouwen haalden uit koffers schoone kleederen van brocaat of van gespikkeld satijn te voorschijn, welke het meisje verblindden.

'Hè! wat heerlijk paard te kunnen rijden, gekleed als een koningin,' jubelde Susanna, die haar geestdrift niet meer inhouden kon.

De directeur van het circus kwam op dit oogenblik voorbij, hij hoorde dezen uitroep en keek naar haar.

Susanna was een zeer mooi kind, met blank, rooskleurig, vroolijk uiterlijk; zij had zwarte oogen en een blonden, weelderigen haartooi; hij bleef staan en zei:

'Dus, kleine meid, je zou er plezier in hebben een mooi kleed te dragen, en zoo door de straten van Blois te rijden?'

'O zeker, mijnheer. Maar moe kan het niet koopen, zij is niet rijk, ze moet uit werken gaan. Toch heeft ze mij een mooi kleed gekocht voor 's Zondags, maar het is niet zoo prachtig als dit, in 't geheel niet.'

'Luister, als je wilt, zouden we er iets op kunnen vinden: ik had een mooi kind om koningin Titania op haar triomfwagen voor te stellen; ongelukkig heeft zij een keelontsteking, 't is onmogelijk om haar te laten uitgaan. Wil je haar plaats innemen? Je krijgt

een heel rijk wit kleed aan, mooi met goud bespikkeld, een bloemkrans in je haren, armbanden, een vergulden schepter. Je zult boven op den grooten wagen plaats nemen met den kleinen neger aan je voeten, hij zal je slaaf zijn. Dat bevalt ie, he?'

'O, mijnheer, wat zou moe wel zeggen, - en mijn zusje zal wakker worden, ik moet dadelijk naar huis.'

'Wel je zusje kan op zich zelve passen; weest gerust, je ouders zullen je niet bekijven, indien je met toegangskaarten voor de voorstelling van dezen avond, als belooning terugkeert. Ik zal je drie, vier biljetten geven, als je wilt, ze zullen het prettig vinden, naar den schouwburg te kunnen gaan, zonder iets uit te geven.'

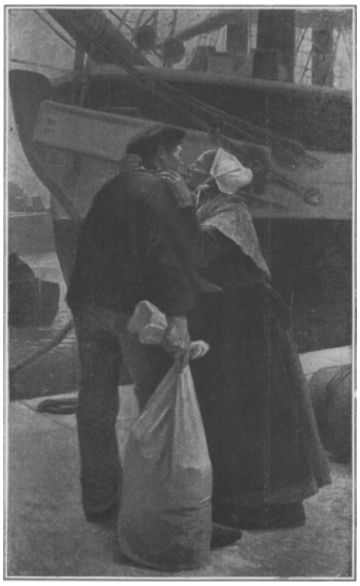

AFSCHEID, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G.A. DEMAREST.

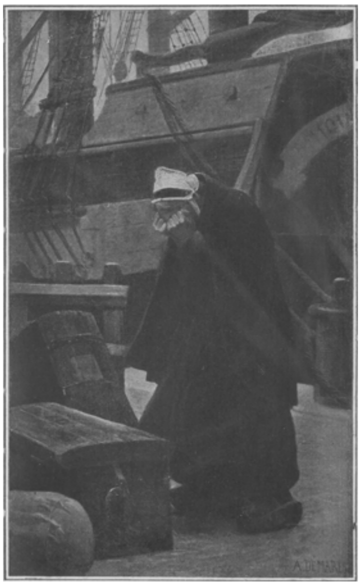

KINDERLOOZE WEDUWE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G.A. DEMAREST.

'O ja, en vooral pa houdt zoo van den circus!' De gedachte om de geheele familie naar den schouwburg te kunnen brengen, zonder de beurs voor den dag behoeven te halen, triomfeerde over de laatste gemoedsbezwaren van Susanna.

De directeur van den circus, Philip Walton, vreezende, dat zij nog van gedachte veranderen zou, nam haar spoedig mee in een opgestelde tent, waar een half dozijn vrouwen bezig waren zich te kleeden voor den stoet.

Hij beval haar het kind ten zeerste aan.

'Ziedaar een nieuw koningin Titania,' sprak hij, 'trek haar het mooiste witte kleed aan, want zij moet zeer schoon zijn, om alle inwoners van de stad onder haren schepter te brengen. Spaar noch goud, noch zijde, noch bloemen, niets is te prachtig, niets te rijk, wanneer het de koningin der feeën geldt.'

Susanna begreep niets van deze woorden, want nooit had zij van koningin Titania hooren spreken, noch in de 'Gewijde Geschiedenis', noch in de 'Geschiedenis van Frankrijk', zelfs niet in de aardrijkskunde. Weldra bracht een der dames haar een kleed van witte tulle, waarvan het licht gaaswerk verdween onder goud en diamanten; een andere hield mooie witte schoenen in de hand, een weinig beduimeld, om de waarheid te zeggen, terwijl een derde in haast een kroon van rozen vlocht. Susanna bleef stom van bewondering bij het zien van al die fraaie dingen; zij dacht aan haar belofte, noch aan haar zusje.

OFFER DER ZEE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G.A. DEMAREST.

Philip Walton moest glimlachen van voldoening, toen hij haar uit de tent zag komen; het was het schoonste koninginnetje Titania, dat men had kunnen droomen: haar lange haren, met bloemen doorvlochten, bedekten haar als met een gouden mantel,

haar wangen waren licht-blozend van opwinding, haar oogen schitterden van vreugde.

Reeds werd de stoet samengesteld: wapenherauten, in roodfluweelen sluitjassen, schalden op de trompet om het vertrek van den optocht aan te kondigen; na hen kwamen de olifanten met hun begeleiders, de kleine buffel, een giraffe, vervolgens de wagen der muzikanten, een lange optocht van amazonen en van mannen in wambuis Henri II. Colibri, de dwerg van den troep, geleidde een rijtuig met twee witte poneys bespannen; de groote familie van Pernambuco ging vervolgens voorbij, de vader 3.50, de moeder 3.00 en het kindje 2.26 meter lang. Eindelijk kwam de wagen der vijf werelddeelen, voorgesteld door artiesten in schitterende kleedij; bovenop was koningin Titania op een gouden troon gezeten, en liet haar blikken vol welbehagen in het rond gaan.

De zelfvoldoening van Susanna was onvermengd, zoolang de wagen onbeweeglijk bleef, maar zoodra de acht paarden zich ongelijk begonnen te bewegen, en het gevaarte een duidelijk gekraak liet hooren, dacht zij het evenwicht te verliezen, en vatte zich uit al hare kracht vast aan Europa, een zeer groote vrouw, wier hoofd zich op de hoogte van haar hand bevond. Op dit oogenblik had zij wel in haar kamer in de rue Haute willen zijn, te meer, daar zij op eens er aan dacht, dat Lili mogelijk wakker zou worden.

Weldra gewende zij zich echter aan de beweging en voelde zich trotsch op haar troon, terwijl haar kleine vriendinnen in het stof liepen; zij had hun haar naam wel willen toeroepen, want wie kon denken, dat onder die kleine koningin Susanna schuilde?

Toen men langs het standbeeld van Denis Papin kwam, bevond Susanna zich voor de eerste maal op de hoogte van dezen grooten man. De straten van Blois leken haar ongewoon eng; de wagen schommelde op onrustbarende wijze; ze dacht hoe heerlijk het zijn moest, werkelijk koningin te zijn, want dan kon je alle moois aan je ouders en je zusje geven.

De stoet trok van de kaden der Loire de stad binnen en nam zijn weg door de rue Haute. Susanne keek onwillekeurig; in het midden der straat lag een hoop gebroken, zwart geblakerde meubelen; de buren kwamen en gingen en wierpen het water met volle emmers, de vrouwen stelden zich ongerust en nutteloos te weer. Het venster van de kamer, die Susanna twee uur te voren verlaten had, stond open, de glazen waren gebroken, en er ontsnapte nog een kleine rookwolk. Zonder na te denken, op gevaar af de beenen te breken, sprong het meisje van trapje tot trapje, niettegenstaande het verzet der vijf werelddeelen, gleed uit, viel op een knie, stond op en liep recht door tot bij het huis.

'Lili, waar is Lili?' schreeuwde zij buiten adem.

Reeds snelde zij naar de trap der woning, gereed zich in de vlammen te werpen, toen een buurvrouw haar tegenhield.

'Kom in mijn huis,' sprak zij, 'daar heeft men de lieve kleine heengebracht, maar het is jouw schuld niet, dat zij nog leeft; gelukkig heeft mijn man de deur ingetrapt, anders was zij verbrand. Hoe is het mogelijk, met een circus mee te loopen, gekleed als danseres! O, als je mijn dochter waart, zou ik je een geducht pak geven.'

Susanna hoorde niet; niemand kon haar meer verwijten dan haar geweten.

'Lili, ik wil Lili zien,' hernam zij onder voortdurend gesnik.

'Kom maar,' zei de buurvrouw, een weinig gunstiger gestemd bij het zien dezer wanhopige droefheid; 'de dokter is bij je zusje.'

Susanna vloog in het huis; Lili bewoog wanhopig haar beentjes; zij wentelde zich onophoudelijk tusschen de handen van den geneesheer, die vergeefs beproefde haar een verband aan te leggen.

Toen zij haar zuster zag, stak de lijdende kleine haar armpjes naar haar uit: ‘O, zoo'n pijn!’

‘Mijn lief, mijn goed zusje,’ snikte Susanna, zonder dat zij het vreemde uitzicht van het kleine gelaat met de verschroeide haren bemerkte.

‘Lili kreeg honger, is de melk van de kachel gaan nemen; dat was brandend heet; toen heeft Lili alles losgelaten, het hemd van Lili heeft vuur gevat. Lili schrik; pijn, pijn aan haar beentjes.’

Geholpen door Susanna, was de geneesheer er eindelijk in geslaagd het verband aan te leggen, het meisje liep hem na nog op straat en stelde hem angstig een menigte vragen.

‘Wat wil je, meisje,’ antwoordde hij; ‘de brandwonden zijn zoo diep, dat het mij onmogelijk is te zeggen, wanneer zij zal kunnen loopen; maar ook gij, lief kind, ook gij zijt gewond, je knie bloedt.’

‘O, ik, dat is niets, ik had liever dat mijn beenen verbrand waren, want het is mijn schuld, als Lili gebrekkig zou blijven. Mijnheer de dokter, ik smeek u, genees haar, doe haar loopen.’

‘Mijn arm kind, niettegenstaande al mijn pogingen kan ik niet voor de genezing instaan, bid maar tot Onzen Lieven Heer, die is de grootste geneesheer, de eenige, die zich nooit vergist.’

Susanna zette zich troosteloos weer aan het hoofdeinde van Lili neer; zij overwoog, wat zij zou kunnen doen, om van God vergiffenis en de genezing van haar zusje te kunnen verkrijgen. In haar angst nam zij haar toevlucht tot Onze Lieve Vrouw; zij beloofde, iederen morgen de mis van zes uur te gaan bijwonen in de kerk van Vienne-les-Blois, tot dat Lili het gebruik van haar ledematen teruggekregen had. Zij had veel wonderen hooren verhalen, die verkregen waren door de voorspraak van de H. Maagd; waarom zou God geen nieuw verrichten ten gunste van de kleine zieke?

Een uur later, toen de arme moeder naar huis snelde, radeloos, vond zij de kamer overstroomd, de meubelen geblaakt, de gordijnen verbrand, maar haar leed werd nog grooter, toen zij haar dochtertje zag, het gelaat vertrokken van smart, de beentjes met watten omwonden. Zij had den moed niet, Susanna te beknorren, het arm kind zag er zoo erbarmelijk uit met haar roodgeweende oogen en haar gehavend kleed, dat nog slechts een vormelooze lap was.

‘O moe, vergeef me,’ snikte zij, ‘ik zal Onze Lieve Vrouw zoo vurig bidden, dat Lili spoedig mag genezen; ik zal haar nooit meer alleen laten en haar goed oppassen, u zal het zien.’

Inderdaad, nooit zag men een zachtere, een meer oplettende ziekenverpleegster dan Susanna, zij leende zich voor de minste grillen van Lili; door haar dienstvaardigheid, door haar vindingrijkheid slaagde zij er in, het kind in de noodige onbeweeglijkheid te houden.

Het verlies der meubelen en gordijnen was een zware slag geweest voor de ouders, die ten koste van arbeidzaamheid en spaarzaamheid zich een aardig huisraad hadden kunnen aanschaffen. Nu schenen de kamers bloot en koud, de gordijnen hadden niet door andere kunnen vervangen worden. Het offer van den kleinen spaarpot van Susanna was daartoe niet voldoende geweest.

Eenige maanden geleden, toen zij voorbij den winkel van den kapper Paul Robert kwam, nam deze haar bij het einde van haar lange vlecht.

‘Wat mooie vacht, kleine!’ sprak hij lachende; ‘indien je je soms als een jongen zoudt willen kappen, kom dan maar hier en wij zullen samen onderhandelen.’

Tot antwoord had Susanna zich snel verwijderd; zij was zeer trotsch op heur haar en vond de scherts van den kapper belachelijk.

Na den brand dacht zij ernstig over het voorstel na; op zekeren morgen trad zij moedig den winkel van den kapper binnen; haar gouden haar, zorgvol gekamd, omgaf haar als een zijden mantel.

'Zoo, kleine, wat voert u hier, wilt gij mij je portret geven, dat zou eene goede reclame zijn voor mijn wassching tegen de kaalhoofdigheid.'

'Maar, mijnheer, ik heb nooit van uw haarmiddel gebruik gemaakt.'

'Daarom juist!'

'O, mijnheer, zou u nog altijd mijn haren willen koopen?'

'Zij zijn dus te koop?'

'Ja, wij hebben een ongeluk gehad... Verder weet u, mijnheer, dat in den winter het werk niet veel geeft, dus... u begrijpt...'

De kapper dacht, de hulpbehoevende ouders hebben me hun dochtertje gestuurd. Veel bruine en blonde haarvlechten waren aldus onder zijn schaar gevallen; met een vergenoegd gelaat liet hij zijn hand gaan over den gouden vlecht.

'Hoeveel vraagt gij?'

'Ik wilde wel op zijn minst... vijftig gulden hebben?'

'Gij zijt begeerig, kleine, wij zullen zien, ga zitten, je zult een fonkelnieuw bankbiljet hebben.'

Opgetogen over den goeden uitslag harer onderhandeling, zette zich Susanna op een grooten, lederen leunstoel neer; zij liet zelfs geen spijtigen zucht hooren, toen de schaar begon te knarsen; toch vermoedde zij, dat zij er vreemd zou uitzien, en werd ongerust over het oordeel harer moeder.

'Moet ik je ponnie of een scheiding maken, jongeheer,' vroeg de kapper lachend.

'Liefst een scheiding.'

Vijf minuten later verliet Susanna den winkel van den kapper, terwijl zij haar hoed omlaag getrokken had op haar oogen en het blauwe biljet goed in haar kleine hand hield vastgeklemd. Buiten gekomen, scheen het haar of alle menschen haar bekeken.

'Bah! Wat heb je je hoed leelijk staan,' zei haar moeder.

Zonder te antwoorden wierp Susanna zich in haar armen en liet het biljet op haar knieën glijden.

'Wie heeft je dat gegeven?'

'Moeder, word niet boos op mij, ik wilde u zoo gaarne helpen, en daarom... heb ik mijn haren verkocht.'

Ruw nam de moeder haar den hoed af.

'O, wat ben je zoo aardig!' schreeuwde Lili, in de handjes klappende! 'Men zou zeggen, dat je de wassen man ben uit de glazenkast van den kapper.'

Desroches en zijn vrouw deelden niet in de geestdrift van Lili, maar zij waren tot tranen toe bewogen door de daad hunner dochter. Na eenige dagen waren zij aan Susanna's kort haar gewend en spraken er niet meer over.

Het meisje had haar belofte niet vergeten; iederen morgen begaf zij zich naar de kerk te Vienne; ze telde vermoeidheid noch slecht weer. Met November werden de morgens koud en mistig, Susanna bibberde op de groote brug, die haar zonder einde scheen; maar moedig vervolgde zij haar weg. Dikwijls was zij alleen in de kerk en hoorde er neergeknield de mis van zes uur.

De pastoor bemerkte eindelijk het kind, dat met zooveel vuur bad. Hij nam haar eens met zich in de sacristie, waar zij

zich bij een goed vuur warmen kon. Bemoedigd door het vaderlijk onthaal van den goeden pastoor, verhaalde Susanna hem haar heele geschiedenis, haar schuld, den brand, het ongeluk van Lili, haar vrees voor de toekomst.

'Vertrouw, mijn kind, Onze Lieve Vrouw heeft nooit een vurig gebed verstooten, ik heb een vast vertrouwen, dat gij na korten tijd uw zusje zult meebrengen.'

Inderdaad kwam weldra de gelukkige dag, waarop de geneesheer verklaarde, dat alle gevaar geweken was; Lili mocht opstaan. Haar beentjes, eerst zeer zwak, hernamen langzamerhand hun vastheid. Het kind trippelde al gauw als een muis, zonder in het minst kreupel te gaan.

Op Kerstdag ging de heele familie Onze Lieve Vrouw dankzeggen. Lili was in het wit gekleed en had een rood mutsje op, een harer handjes gestoken in de mouw harer moeder, terwijl het andere een grooten ruiker van viooltjes vasthield. Zij ging dien neerleggen voor de voeten der H. Maagd, terwijl zij met luide stem een klein gebedje opzei.

Susanna weende van vreugde, de uren van angst waren voorbij, de H. Maagd had niet gewild, dat de fout van een dag de wroeging werd van heel een leven.

Maar ieder maal, dat sindsdien een circus te Blois komt, kunnen de schitterendste optochten hun verlokkelijkheden ten toon stellen, - Susanna weigert beslist ze te gaan zien. Zij blijft zelfs doof voor de smeekingen van Lili, want zij kan de regeering van koningin Titania niet vergeten.

(Naar het Fransch.)

Dierentaal.
Russisch sprookje, door Nurbo.

Eens leefde er op de eindelooze steppen van Rusland een jager, die twee honden had, aan wie hij meer gehecht was dan aan iets anders in de wereld.

Op een keer ging hij met hen op jacht en reeds had hij vele mijlen geloopen zonder ook maar een enkelen haas of wilde duif geschoten te hebben. Tegen het vallen van den avond zag hij heel in de verte iets als een wachtvuur, maar toen hij naderbij kwam, bemerkte hij, dat het een stomp van een afgehouwen boom was, welke van alle kanten in vlam stond, en boven er op werd hij een slang gewaar, die tot hem riep:

'Och, vadertje, help mij hier af en ik zal u gelukkig maken voor geheel uw leven. Ik zal u elke taal leeren, die op aarde gesproken wordt en zelfs de taal der dieren voor u verstaanbaar maken.'

'Ik zou je heel graag helpen, beste slang,' antwoordde de jager, 'maar ik weet niet hoe.'

'Dat zal ik u wel zeggen. Steek uw laadstok maar naar mij uit, dan kan ik daarlangs gemakkelijk wegkruipen.'

De jager deed, zooals de slang gezegd had, en deze verwijderde zich van haar hachelijke verblijfplaats.

'Ik dank u zeer hartelijk, vadertje,' zei ze, 'en van nu af zult u de taal van ieder levend wezen verstaan, maar u moet het aan niemand vertellen, want anders zoudt u onmiddellijk dood neervallen.'

De jager ging zijns weegs, doch hij was nog heel ver van zijn woning verwijderd en al spoedig werd het zóó donker, dat hij besloot den nacht onder den blooten hemel bij een wachtvuur door te brengen. Op een open plek, midden in een boschje,

maakte hij een flink vuur aan en strekte zich uit op het mos om te slapen. Toen hij zoo een poosje gelegen had, hoorde hij hoe zijn twee honden met elkaar begonnen te spreken.

'Zeg, broertje,' zei de een, 'ik geloof haast, dat het verstandiger is, dat jij maar hier alleen over onzen meester blijft waken, terwijl ik mij naar huis begeef om de dieven van de deur te houden.'

'Heel goed, broertje, goeden nacht,' antwoordde de ander.

Bij zonsopgang keerde de hond van des jagers woning terug en riep zijn kameraad, die naast zijn meester op het mos geslapen had, toe:

'Goeden morgen, broertje. Ik hoop, dat je een rustigen nacht gehad hebt.'

'Ik heb heerlijk geslapen,' zei de ander, 'en hoe is jouw nacht geweest?'

'Ellendig! Toen ik gisterenavond thuiskwam, begon de vrouw mij te schelden, omdat ik het had durven wagen zonder onzen meester thuis te komen. Daarna wierp zij een uitgedroogde korst brood naar mijn ooren. Ik keek er even naar met een onverschillig gezicht, doch raakte de korst niet aan.'

'Natuurlijk niet,' onderbrak de toehoorder, zijn kop schuddend, 'maar ga door.'

'Toen werd ze eerst recht woedend en diende mij met een geniepig eind riet een erg pijnlijk pak slaag toe. Zij sloeg er zóó raak op los, dat mijn ribben bijna gebroken waren; ik heb ze duidelijk hooren kraken.'

''t Is toch wat te zeggen met zoo'n leelijk wijf!' bromde de ander verontwaardigd, nog steeds den kop schuddend.

'En vannacht,' begon de zegsman weer, 'toen ik met mijn pijnlijke ledematen juist een oogenblik in Morpheus' armen lag, kwamen een paar dieven op het huis aan, maar het liep ze leelijk tegen, want direkt stond ik op en liep hen achterna, ze met geweld van het erf wegjagend, en wat het mooiste was, bovendien nam ik nog een flinken beet uit een der kerels zijn been, wat mij natuurlijk heel wat beter bekwam dan de harde broodkorst.'

De jager had met aandacht naar het verhaal van den hond geluisterd en nam zich heilig voor zijn vrouw een gezonde afroffeling te geven voor de wreede wijze, waarop zij zijn trouwen hond behandeld had.

Toen hij thuis kwam, liet hij niets blijken, maar zei heel gewoon:

'Goeden morgen, moedertje.'

Zij antwoordde hem met haar liefste stemmetje:

'Goeden morgen, vadertje.'

'Is de hond gisterenavond nog thuis geweest?'

'Ja.'

'En heb je hem te eten gegeven?'

'O ja, ik heb hem ruimschoots brood en melk voorgezet.'

'Daar is niets van waar. Je hebt hem een oude broodkorst toegeworpen en toen hij deze niet wilde eten, heb je hem op barbaarsche wijze geslagen.'

De vrouw bekende ten laatste alles, omdat zij wel inzag, dat haar man toch goed op de hoogte was, maar begon hem toen te ondervragen, hoe hij dit alles zoo precies wist.

'Ik mag het je niet vertellen, dat heb ik moeten beloven.'

'Ach, vertel het mij maar, Saschinka. Ik sterf van verlangen het te weten, beste man.'

'Neen, ik kan 't nooit vertellen.'

'O, je moet het mij vertellen, lieveling.'

'Maar als ik dat doe, moet ik sterven.'

'O, dat geeft niet, als je het mij maar vertelt.'

De jager wist niet wat te doen, maar daar hij er van overtuigd was, dat hij, zoo hij haar het geheim niet meedeelde, geen rustig uur in zijn leven meer hebben zou, zei hij:

‘Welnu dan, maar haal dan ten minste mijn beste jachtbuis, opdat ik mij waardig gekleed op den dood voorbereiden kan.’

Haastig bracht zij hem het gevraagde en toen hij er zich mee gekleed had, knielde hij voor den ikon in een hoek der kamer neer om te bidden. Juist kwamen de kippen door de openstaande deur het vertrek binnen en hij zag, hoe de haan de eene kip na de andere een afstraffer toediende en hoorde, dat hij daarbij ook tegen haar sprak:

‘Ik zal jullie leeren hoe jelui je te gedragen hebben. Ik ben niet zoo'n gek als onze meester, die niet eens in staat is zijn ééne vrouw in bedwang te houden. Jullie zijn met je dertigen en weet allen wie de baas is.’

Op het hooren van deze hanewoorden sprong onze jager overeind en las zijn vrouw zulk een geduchte les en was daarbij in zóó hooge mate welsprekend dat zij het na dien tijd nooit meer gewaagd heeft, zijn leven te vergallen door haar liefdelooze nieuwsgierigheid.

Gered.
Verhaal uit den tijd der groote Fransche omwenteling (October 1791),

door
Jenny.

De groote, sterkgespierde Sambuc leunde met den rug tegen het roer van zijn boot, kruiste de armen over de borst en zei bezorgd:

‘Dus is uw besluit genomen?’

‘Het is onherroepelijk, bootsman.’

‘En gij wilt te Avignon aan wal gaan?’

‘Ik denk er een week te blijven.’

‘Gij zult er wellicht langer blijven, dan gij vermoedt. In dezen rampzaligen tijd gelijkt Avignon op een Babel. Het is als een reusachtige muizenval... Men komt er gemakkelijk in, maar er uit te geraken... Gij lacht, burger?’

‘Ja, bootsman, ik lach.’

En Savinien van Mont-Iseran barstte inderdaad in een schaterlach uit. Hij was nog jong en bezat, naast het goed vertrouwen, der jeugd eigen, een groote mate van onverschrokkenheid; de sombere voorspellingen van den schipper hadden dus geen vat op hem.

De groote Sambuc haalde de schouders op.

‘Ik zie wel, dat gij onzen Jourdan, den *Onthoofder*, niet kent, nog zijn makker Mainvielle. Zij beheerschen Avignon; zij zijn daar meester. Zij hebben er een heel leger, alle kruiers, visschers, ontevreden werklieden, bedelaars, vagebonden! Wie weet, in hoever de haat dier ongelukkigen zich uitstrekken zal tot de politieke gevangenen, die in het oude paleis der Pausen zijn opge-

sloten! Bedenk, burger, dat onder die gevangenen veel vrouwen, ja grijsaards zijn!'

'Ik beklaag die arme schepsels; maar ik begrijp geenszins, waarom men hun aantal met mij zou vermeerderen.'

'Gij heet Savinien, dat is een misdaad. Van Mont-Iseran, dat is een misdaad. Gij hebt geld, dat is een misdaad. Men zal u beschuldigen, een geheime bode der uitgewekenen te zijn.'

'Ik zal antwoorden: "Heeren burgers van Avignon, ik houd mij niet met politiek op. Ik kom hier niet, om mij met uw zaken te bemoeien, doch alleen om een som gelds op te eischen van mijn zaakgelastigde, notaris Cicadat." Ziedaar, bootsman, hoe ik spreken zal tot Jourdan, tot Mainvielle en tot alle onthoofders.'

KONING GEORGE VAN SAKSEN,
† 15 october 1904.

KONING FREDERIK III VAN SAKSEN.

PRINS FREDERIK AUGUST GEORGE,
Kroonprins van Saksen, geboren 15 Januari 1893.

PRINS REDERIK CHRISTIAAN,
geboren 31 December 1893.

PRINS ERNEST HENDRIK,
geboren 9 December 1896.

'Zij zullen u antwoorden met het zwaard.'

'Wel, dan zal ik mij weten te verdedigen.'

'Goed, maar zijt gij er zeker van, uw moeder, die met u reist, te kunnen beschermen?'

'Zij bezit zooveel moed en kalmte, dat zij doet denken aan de heldhaftige vrouwen uit oude tijden.'

Savinien wilde zich naar zijn moeder begeven, die op een bank voor in de boot zat, doch Sambuc strekte zijn sterkgespierden, ruwbehaarden arm uit, om den jongeling te weerhouden.

'Luister, burger, gij hebt mij op onzen tocht over de Rhone niet behandeld als de meesten van uw soort, die mijn boot huren. Gij hebt mij vriendelijk bejegend en getoond, een goed jongeling te zijn. Dus stel ik belang in u en voel ik mij verplicht, u een raad te geven.'

'Spreek, bootsman.'

'Hebt gij niet dien kleinen, ouden man opgemerkt, die aan boord is gekomen, toen wij Pont-Saint-Esprit verlieten, en die thans daar ginds op het dek ligt te slapen?'

'Die man met kromme beenen, hooge schouders en dat ongunstig uiterlijk?'

'En met nog slechter ziel!'

'Hoe heet hij?'

'Moustelo! Waarvan hij leeft? - van wat verraad! Hij loopt van de eene partij naar de andere over; des avonds verkoopt hij den vriend van 's morgens. Nu behoort hij tot de politie van Jourdan; hij is spion en koopman in menschenlevens. Wees voor hem op uw hoede.'

De markiezin scheen niet erg bevreesd bij de verschillende, waarschuwingen, welke haar zoon haar overbracht. Haar streng, eerbiedwaardig gelaat, omlijst van zilverwitte haren, behield zijn ernstige, kalme uitdrukking; slechts plooiden de lippen zich even tot een trek van voorname verachting, toen er sprake was van Moustelo.

Op dit oogenblik hoorde men eensklaps een woest getier, en toen de boot onder de brug Saint-Bénézech doorging, tusschen de haven van Avignon en het eiland van Barthelasse, bemerkte men aan den voet van den wal een huilende, woedende menigte. Telkens verlieten booten met gewapende lieden den oever van Barthelasse. Men zag niets dan menschen, die de vuisten balden, met knuppels zwaaiden of met messen dreigden. - Sambuc moest met zijn boot tusschen de andere doorvaren. Terwijl hij zoo voorzichtig mogelijk roeide - want telkens waren botsingen te vreezen - viel zijn oog op een grooten, luid schreeuwenden man, die met nog eenige andere

woestelingen op een veerschuit stond en als razend met het blinkend lemmet van een pas geslepen sabel dreigende gebaren maakte in de richting van het Paleis des Pausen.

'Hé,' riep Sambuc hem toe, 'wat gebeurt er toch, Cyrillus? Waar gaat gij zoo opgewonden heen? Ik heb u gekend als zijdewever en nu gelijkt gij een slagersknecht! Hebt gij uw arme, oude, blinde moeder dan alleen thuis gelaten? Dat zijt gij niet gewoon.'

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de platen.

Aan zee. -

De ontzettende stormrampen van nog niet lang geleden, die zoovele offers gevraagd hebben aan de Nederlandsche visschersbevolking, hebben, helaas! deze bij elkaar behoorende tragische zee-tafereelen actueel gemaakt. De zee is overal verraderlijk en maakt overal verslagen weduwen en troostelooze moeders. En 't is eender smartelijk wee, dat de Bretonsche menschen op onze gravures trof als dat onlangs onze Urkers en andere vaderlandsche kustbewoners in diepen rouw stortte.

De overleden en de nieuwe koning van Saksen. -

Grijsaard reeds, volgde koning George in 1902 zijn broeder Albert op den troon van Saksen op. Na twee jaar regeerens, twee jaren van bijna voortdurende ziekelijkheid en huiselijk verdriet wegens de schande, door zijn schoondochter het katholieke koningshuis der Wettin's aangedaan, is hij den 15den October overleden.

Koning George had evenals zijn broeder Albert aan de Duitsche oorlogen deelgenomen: in 1866 met Oostenrijk tegen Pruisen, in 1870 met Pruisen en de overige Duitsche staten tegen Frankrijk. Dapper krijgsman en kundig legeraanvoerder, was hij van rang tot rang opgeklommen en voerde ten slotte den maarschalksstaf.

Goed en edel van inborst, was hij een voorbeeldig katholiek, die met groote nauwgezetheid zijn kerkelijke plichten vervulde en aan de Kerk een zoon als priester schonk, prins Max, thans verbonden aan de katholieke hoogeschool te Freiburg.

Als een zeldzame bijzonderheid dient vermeld, dat in de laatste honderd jaar driemaal twee broeders elkander als koning van Saksen opvolgden, daar telkens de eerste der twee kinderloos overleed: vooreerst Frederik August 1 † 1827 en Anton † 1836, daarna Frederik August II † 1854 en Johan † 1873, thans Albert † 1902 en George † 1904.

Deze laatste, wiens gemalin, prinses Maria Anna van Portugal, reeds in 1884 overleed, laat zes kinderen na, waarvan het oudste, prinses Mathilde, na den dood harer moeder de honneurs van het Saksische hof waarnam, het tweede, Frederik August, thans als koning den troon heeft bestegen.

De nieuwe koning, in 1865 geboren, wordt geroemd als een vroom katholiek vorst, die de traditie der Wettin's waardig zal voortzetten. Hij heeft drie zoontjes, de prinsjes Frederik August George, Frederik Christiaan en Ernest Hendrik, zoodat, naar menschelijke berekening, geen beduchtheid behoeft te bestaan, dat ook ditmaal geen zoon, maar een broeder zal opvolgen

[Nummer 47]

De prinses van Asturië.

Het Spaansche koningshuis en volk zijn zwaar getroffen door het overlijden der prinses van Asturië, oudste zuster van koning Alphonsus XIII, ten gevolge van een gebeurtenis, die haar nieuwe moedervreugde beloofde: een paar dagen te voren had zij het leven geschonken aan een dochter.

WIJLEN HARE KONINKLIJKE HOOGHEID MARIA DE LAS MERCEDES, PRINSES VAN ASTURIË, † 17 OCTOBER 1904.

De infante Maria de las Mercedes, Isabella, Theresia, Christina, Alphonsine, Hyacinthe van Bourbon, prinses van Asturië, den 11^den^ September 1880 geboren, was de oudste dochter van wijlen koning Alphonsus XII en koningin Maria Christina, geboren aartshertogin van Oostenrijk. Zij was de oudste zuster van de infante Maria Theresia, in 1882, en van koning Alphonsus XIII, in 1886 geboren.

De prinses van Asturië geleek veel op haar moeder. Van middelbare gestalte, had zij kastanjebruine haren, die haar fijn gelaat omlijstten; de uitdrukking harer oogen was innemend, en haar gezicht meer lief en beminnelijk dan mooi. Door een uitmuntende moeder geleid, ontving zij een zeer verzorgde opvoeding en sprak Fransch, Engelsch en Duitsch met evenveel gemak als Spaansch.

In Februari 1901 trad zij in het huwelijk met den tien jaar ouderen prins Karel van Bourbon, een zoon van den graaf van Caserta. Prins Karel behoort tot de Bourbons van Napels, uit den Spaanschen tak gesproten. Onderstaand genealogisch staatje geef de verwantschap aan:

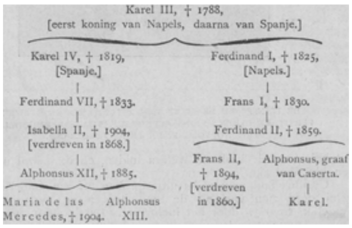

De prinses van Asturië was, daar de Salische wet in 1830 door Ferdinand VII was afgeschaft, de vermoedelijke erfgename van den troon. Kroonprins is thans haar zoontje prins Alphonsus Maria, den 30sten November 1901 te Madrid geboren.

Indien ten gevolge van het overlijden van den zwakken achttienjarigen koning Alphonsus de troon vacant mocht komen voordat de kroonprins meerderjarig is, zou het regentschap moeten worden gevoerd door zijn vader, den prins van Asturië.

En men herinnert zich nog te goed het verzet, dat het huwelijk der infante met den Napelschen prins had uitgelokt, om niet te vreezen voor ernstige moeilijkheden, indien de weinig populaire vorst tot het regentschap mocht worden geroepen.

Ook met het oog op het belang der dynastie is de ontijdige dood der jeugdige en algemeen geliefde prinses een ernstig verlies te noemen.

Gered.
Verhaal uit den tijd der groote Fransche omwenteling (October 1791),

door
Jenny.
(*Vervolg.*)

Opgewonden raasde Cyrillus: 'Vanmorgen is een der onzen in de club der Cordeliers vermoord geworden.'

'Door wie?' vroeg Sambuc.

'Door de vijanden van het volk... Bloed eischt bloed, nietwaar? De gevangenen in het paleis zullen er voor boeten! Honderd levens van den vijand voor één leven van ons!... Wij moeten ons wreken!... Jourdan heeft gezegd: “Het luiden der zilveren klok zal het teeken zijn tot den dans.” - En wij zijn gekomen voor het bal, want de klok zal weldra luiden, en ik beloof u, het zal een bloedbal zijn.'

DE PRINSES EN DE PRINS VAN ASTURIË MET HUN TWEE EERSTE KINDEREN: PRINS ALPHONSUS, THANS VERMOEDELIJK TROONOPVOLGER, EN PRINS FERDINAND.

Cyrillus had nauwelijks uitgesproken, of een zonderling klokgelui deed zich van uit de stad hooren en verspreidde zich, duidelijk, treurig, door het luchtruim. Bij de stem dier zilveren klok - noodlottig-droevige stem, slechts gehoord bij den dood eens pausen - zweeg de menigte een oogenblik aan de haven en op de Rhône, om echter weldra los te barsten in wilder gehuil, in woester getier. De mannen aan de roeispanen roeiden met koortsachtige haast, en men landde aan.

De pont, waarop Cyrillus zich bevond, werd naar den oever gedreven met zoo'n blinde woestheid, dat Sambuc, die voorzichtig langs de kaai voer, om den ring te zoeken, waaraan hij gewoonlijk zijn schuit vastmeerde, den schok niet kon ontwijken. Gekneld tusschen den steenen kant en het voorgedeelte der andere boot, kraakte zijn vaartuig en spleet als 't ware in tweeën. Moustelo, bleek en bevend van angst, sprong op den wal. Savinier snelde naar zijn moeder, doch reeds had Sambuc haar in zijn sterke armen opgenomen en naar den kant gebracht. Toen sprong de jongeling op zijn beurt op den oever.

Het was hoog tijd, want reeds drong het water naar binnen en dreigde de boot te verzwelgen. - Thans begreep Sambuc ten volle de ramp, die hem getroffen had: met het kleine vaartuig zag hij het eenig middel van zijn bestaan in den vloed verzinken en op de verweerde wang van den reus blonk een traan. Het was een treffend schouwspel!

'Vriend,' sprak vol medelijden de markiezin, 'gij betreurt uw schuit, is het niet?'

'Ik had geen andere broodwinning, burgeres.'

'Hoeveel was zij waard?'

‘Weinig, want zij was oud, - maar toch voer zij nog en deed haar dienst. Om haar te vervangen, zou ik een stijve tweehonderd franken behoeven.’

Mevrouw van Mont-Iseran stiet haar zoon tegen den arm; deze begreep haar dadelijk, haalde zijn beurs uit en reikte den bootsman de noodige som gelds in goudstukken over.

Ontroering en dankbare vreugde waren in de ruwe gelaatstrekken van Sambuc te lezen. ‘Gij zijt brave lieden, God gave, dat er zoo velen waren... Indien gij ooit den grooten Sambuc mocht noodig hebben!...’

Hij voleindde niet, onkiesch als hij het vond, een goede daad met beloften te willen beloonen.

‘Dank u,’ zei hij eenvoudig, en, op een bouwvallig huisje wijzende, dat dicht bij de haven stond, voegde hij er aan toe:

‘Hier is mijn eenvoudige woning. Komt een oogenblik binnen, bid ik u. Het zou niet goed wezen, u thans in de stad te begeven. Wacht bij mij een gunstiger tijdstip af en verfrischt u met een flink glas goeden wijn, dien ik toevallig vóór eenige dagen van de markt heb meegebracht.’

De markiezin en haar zoon stemden te goeder trouw toe en volgden den reus in zijn woning, weinig vermoedend, dat Moustelo met zijn loerenden blik hen bespiedde.

Terwijl Sambuc den wijn haalde, luisterden zijn gasten naar het getier buiten. De menigte had den oever verlaten, om zich naar het paleis der Pausen te begeven.

Het wild getier van zooeven was nu overgegaan in een verwijderd gedruisch, dat nu eens zwakker, dan weer sterker werd; doch voortdurend klonk boven het rumoer het gelui der zilveren klok, als een treurige voorspelling van hetgeen gebeuren zou...

Na zich met zijn moeder beraden te hebben, zei Savinien tot Sambuc:

‘Waarijk, vriend, gij hebt gelijk gehad: wij moeten in deze stad niet blijven; wij zijn in het hol van den leeuw gevallen. Wilt gij mij geleiden naar Mr. Cicadat, den notaris? Zoodra mijn zaken daar afgeloopen zijn, kom ik mijn moeder hier halen en verlaten wij onmiddellijk deze ongelukkige plaats.’

De jonge man vermoedde niet, dat hij zich deerlijk zou bedrogen vinden: in dien tijd van opstand bestond geen vertrouwen meer en was het niet mogelijk zijn eigendom terug te krijgen of zijn zaken te regelen. De beide mannen kwamen in de woning aan de haven terug, zonder dat zelfs de deur van den notaris, na herhaald kloppen, was geopend.

Een wreede ontgoocheling wachtte hen daar! De markiezin was verdwenen! Het huis ledig! Hoe zij ook zochten, nergens was een spoor van haar te ontdekken. Besluiteloos en ten einde raad, stonden zij op den drempel der kleine woning, toen een meisje op hen kwam toeloopen en met zekere vrijpostigheid zei:

‘Ik weet wel wat er gaande is... Gij zoekt de dame met het grijze haar... Gij kunt lang op haar wachten! Ik stond hier dicht bij, toen de soldaten van Jourdan zijn gekomen. Daar waren er wel dertig, en Moustelo voerde ze aan. Ik hoorde hem duidelijk tot de dame zeggen: “Kom, oude, vooruit! en wat uw zoon betreft, dien zullen wij ook wel vinden, waar hij thans ook wezen mag.” De gevangene bood nog wederstand, doch zij was lang de sterkste niet, en men voerde haar naar het paleis der Pausen.’

Savinien luisterde niet verder. Gefolterd van angst over het lot zijner moeder, snelde hij heen in de richting, vanwaar het rumoer der strijdlustige menigte kwam, gevolgd door Sambuc, die, met een grenzenloos medelijden bezield, bij iedere splitsing van den weg riep: ‘Rechts, links, recht vooruit!...’

Zóó kwamen zij aan het voorplein van het paleis. Vóór het gebouw, hoog en naakt als een steile rotswand, golfde een menschenzee, dreigend en onheilspellend. Zij, die den drempel van het paleis niet konden of niet durfden overschrijden, gaven daar in de krankzinnigste gebaren hun gemoed lucht.

Intusschen was de avond reeds gevallen. Zwart en somber teekende de spits van het gebouw zich in de lucht af.

Nooit zou Savinien door die dichte menigte hebben kunnen heenkomen, als de groote Sambuc hem niet was voorgegaan. Met de handen in de heupen en de ellebogen naar buiten, baande de reus zich een weg en geleidde zóó den jongeling tot aan de poort der citadel, waar hun echter de toegang door zooveel menschen versperd werd, dat zij even moesten stilhouden.

De gesprekken, rondom hem gevoerd, deden den edelman begrijpen, dat er nog geen bloed gevloeid was. De moordenaars waren het niet eens: enkelen wilden een onmiddellijke terechtstelling, anderen wenschten er een schijn van wettigheid aan te geven, door een voorafgaand verhoor. Tot nu had de laatste partij nog de overhand en een sprank van hoop drong als een lichtstraal het hart van den jongeling binnen.

'Ik bid u,' sprak Savinien tot Sambuc, 'laten wij trachten die poort binnen te gaan.'

De bootsman zette zijn ellebogen uit, stiet de menschen op zij en drong voort. Wel klonken verwenschingen, wel viel zelfs hier en daar een vuistslag, doch de levende muur werd doorbroken.

Nu bevonden zij zich in een groote, gothische zaal. Bij het sombere schijnsel van twaalf fakkels, die de groote ruimte ternauwernood verlichtten, zag men het volgende: Achter in de zaal

het publiek, een menigte menschen, gekomen uit nieuwsgierigheid. In het midden de aanhangers van Jourdan, wien men het kon aanzien, dat zij een prooi *moesten* hebben, 't kostte wat 't kostte. Aan het andere uiteinde, dicht bij een wenteltrap, die naar den toren van het gebouw voerde, stond een troep weeklagende vrouwen en grijsaards: dat waren de gevangenen.

Vóór hen hielden de leden van het gerecht zitting: een slager, een bakker en een kort ineengedrongen man, zonder naam of beroep. Achter die heeren van het hof spraken twee mannen zachtjes met elkaar. De een droeg kleederen van een waarlijk sierlijke snit; zijn gelaat was schoon en met de zachte, blanke handen streek hij over de krullende lokken. De ander, gekleed als een landlooper, toonde der zaal een echte boeventronie; daar hij verschrikkelijk dronken was, hield hij zich stijf, om niet te vallen, en deed hij zijn best, zich een waardige houding te geven.

De eerste was Mainvielle, de andere Jourdan.

Het gerecht ondervroeg een vrouw, die met de grootste kalmte antwoordde en haar rechters met verachting aanzag.

Savinien herkende zijn moeder; hij sidderde en wilde vooruitspringen. Sambuc weerhield hem en fluisterde hem toe: ‘Waartoe zou dat dienen? Wacht eerst het einde hiervan af. Het is altijd nog tijd genoeg om te sterven.’

‘Gij hebt gelijk,’ gaf de jonge man hem toe.

En hij zette zich neer op een bank, zonder te bemerken dat, op enkele passen afstands, Moustelo hem met woeste vreugde bespiedde. Maar de bootsman had den spion gezien en sloop hem ter zijde.

‘Dus,’ gilde een der rechters (de slager), ‘gij beweert, mevrouw van Mont-Iseram, alléén in Avignon gekomen te zijn?’

‘Ja.’

‘Gelogen!... Burger Moustelo verklaart, dat uw zoon u vergezelde.’

‘Ik heb geen zoon.’

‘Kom, geen praatjes! hoort ge. Zeg ons, waar die deugniet is.’

‘Welke deugniet?’

‘Uw zoon.’

‘Ik heb geen zoon.’

Hier verhief Moustelo zijn stem, en ruw en dreigend klonk het:

‘Gij hebt een zoon, onbeschaamde, en het bewijs is, dat hij zich hier bevindt.’ En met den vinger wees hij Savinien aan.

Aller oogen wendden zich naar den jongen edelman, de soldaten van Jourdan grepen hem vast en sleurden hem voor de rechters. Toen hij bij zijn moeder stond, wilde hij spreken, doch de oogen van de markiezin hadden een zoo smeekende uitdrukking, en zij zeiden zoo duidelijk: ‘zwijg!’ dat Savinien geen woord uitbracht.

(*Wordt vervolgd.*)

Baron van Mirmaigne.
Door Nurbo.

Pierre Elzéar, baron van Mirmaigne, met wien het zeer oude en roemruchte geslacht der edele heeren van Perche eindigde, verliet op zekeren morgen zijn jachtslot, waarin hij gedurende de laatste dertig jaren, met uitzondering van een enkelen bediende, geheel alleen woonde.

Terwijl hij scherp fluitend zijn jachthond, den glanzend zwarten Nimrod roept, neemt hij geweer en weitasch van den wand, steekt zijn pijp aan en is gereed tot vertrekken.

Met langzamen tred begeeft hij zich naar het donkere, sombere woud, welks hooge boomen de thans geheel kaal geworden takken, als om erbarmen roepend, omhoog heffen.

Hier en daar vertoont zich een laag struikgewas, waarvan de dunne, lange twijgen zich aan elkander vastklemmen, als zochten zij steun voor den langen winter. Af en toe schudt een heftige windvlaag de boomen en een menigte van doode takken en bladeren vallen op den bevroren, oneffen grond.

Alles besneeuwd! Het oogverblindend blanke wintertapijt, waarmee de aarde bedekt is, gelijkt op een uitgespreiden hermelijnen mantel.

Majestueuze stilte heerscht er onder het zware geboomte; slechts Nimrod's blaffen onderbreekt de weemoedig-plechtige stilte, zoodat een zwerm vogels verschrikt opvliegt. Ook hoort men een enkelen keer het kraken der afgevallen takken onder den lichten tred van een hert.

De baron denkt aan geen jagen; hij droomt en mijmert over zijn eenzaam, nutteloos leven.

Rijk is hij, ja, zeer rijk, doch waartoe dienen die schatten? En welke rijkdom bezit het vermogen den eigenaar voor verveling te vrijwaren? In gedachten verzonken, loopt hij verder totdat hij aanlandt op een driesprong in het bosch, waar hij zich plotseling geplaatst ziet tegenover een vrouw. Zij is het beeld der armoede; haar gelaat is bleek en vermagerd en de armelijke rouwkleeren doen haar kennen als een weduwe. Vreesachtig blijft ze staan, want achter haar aan trekt ze een gehavende slede, waarop een bos dorre takken ligt, - wellicht had ze geen recht hier te sprokkelen.

Op strengen toon, zelfs een weinig spottend, vraagt de baron:

'Ah zoo, vrouwtje, gij voorziet u dus hier van mijn hout; waar komt gij vandaan, hoe is uw naam?'

Door den ijskouden toon geheel in verwarring gebracht, antwoordt de vrouw:

'Ik heet Marianne en ben de weduwe van Michaël Blanc; ik woon in het naburige dorpje Carrenove, zoowat vijf kwartier hier vandaan. Men had mij gezegd, dat de baron een goed heer was. Ik durfde het niet wagen tot hem te gaan om zijn toestemming te vragen. Ik heb de takken aan den ingang van het bosch opgeraapt; uiterste nood dwong mij: mijn zoontje en dochtertje kwamen schier om van ellende en kou.'

'De baron ben ik, vrouw, men heeft u bedrogen; ik ben niet goed.'

Met trotsche beweging trok hij zijn notitieboekje uit den zak en vroeg kortaf:

'Twee kinderen?'

'Ja, heer baron.'

'Uw broodwinning is de bedelarij?'

Fier richtte de vrouw zich op.

'Ik werk,' zei ze met trillende lippen. 'Des winters verdien ik het brood met spinnen, des zomers ga ik als dagloonster uit werken. Tot voor eenige jaren hadden wij geen broodsgebrek, maar de ziekte van mijn man noodzaakte mij de laatste spaarpenningen aan te spreken. - Toen Michaël stierf, hadden wij niets meer.'

'En uw spinnewiel dan?'

'Voor eenige maanden werd ik door een verschrikkelijke koorts overvallen, waarvan ik nog niet geheel bevrijd ben. Daardoor heb ik niet kunnen werken; aalmoezen wilde ik niet vragen.'

'Hoogmoed.'

'Neen, heer baron, geen hoogmoed, doch als men er zich aan gewent langs de deuren te gaan bedelen, verliest men den lust in werken. Nooit wil ik, dat Blanc's kinderen hun brood zullen bedelen.'

''t Is goed,' sprak de baron, en hij stak zijn boekje in den zak. 'Dat hout blijft hier, vrouw, en gij kunt naar huis gaan.'

De ongelukkige wierp een langen, smartelijken blik op het zoo moeizaam in ijzige koude verzamelde hout. Op dat oogenblik overmeesterde haar in wilde droefheid de gedachte aan haar kinderen, die straks misschien reeds doodgevroren zouden zijn.

Langzaam rollen twee tranen over de uitgeteerde, vale wangen - tolken van wat omgaat in haar geprangden boezem, en terwijl zij zich wankelend verwijdert, slaakt ze de verzuchting: '0, God, vermurw toch dit wreede hart!'

Intusschen bevinden zich de beide kinderen der weduwe alleen. Met de zorgeloosheid, der jeugd zoo eigen, met stralende oogen en kreten van blijdschap volgt het knaapje de bewegingen van zijn zusje, dat zich vermaakt met een poes. Ze heeft een stuk papier aan een touwtje gebonden en laat dit dan hier, dan daar over den kalen vloer glijden en argeloos-vroolijk lachen de kleinen, als ze zien, hoe hun poes-lief kameraadje in steeds doller sprongen het papier tracht te grijpen.

Het is een klein en donker vertrek, waarin ze zich bevinden. De deels gebroken ruiten, welke moeder zoo goed mogelijk met papier toegeplakt heeft, vermogen toch niet de ijzige winterlucht buiten te houden. Een ellendig stroobed, twee gebroken stoelen, een haard, waarop een zwak houtvuur kwijnt, een paar keukengereedschappen, en de geheele inboedel is beschreven van hen, die voor nauwelijks twee jaar zoo niet in overvloed, dan toch gelukkig en tevreden hadden geleefd. Het gebrek was eenmaal met de ziekte van den huisvader binnengeslopen en wilde sindsdien het huisje niet meer verlaten.

Indien de baron dit alles eens had gezien, voorzeker, zijn hart zou door medelijden bewogen geworden zijn.

Als de rijken zich meer met eigen oogen gingen overtuigen van den nood, die geleden wordt in de hutten der armen, wat zou hun hart, dat zoo vaak door het ijs van den hoog- én overmoed omkorst wordt, zich in den aanblik dier ellende verteederen, wat zou dat ijs smelten en de liefdadigheid, met eigen hand beoefend, veel schooner dan door middel der zoogenaamde philantropische instellingen, een schitterenden triomf vieren!

Langzaam, met ledige handen, doch het hart tot berstens toe vervuld van wanhoop, gaat ze daarheen, de arme weduwe, terug naar haar hut, waar mogelijk reeds de dood een der zooeven van honger schreiende kinderen met hun zaligen vader vereenigd heeft. De weg komt haar langer en moeilijker voor, dan toen zij uitging om te sprokkelen. Treurig denkt ze aan het bosje hout, dat ze met zooveel moeite verzameld had. Zij had zoo gaarne haar kinderen met een warm en verkwikkend haardvuur een vreugde willen bereiden; het was toch zoo zelden, dat er vuur brandde.

Baron van Mirmaigne droomde niet langer. Zijn pijp was uitgegaan en met den meesten spoed begaf hij zich naar zijn slot.

'Hallo, Jacques!' roept hij reeds van uit de verte zijn bediende toe. 'Haast je naar den driesprong in het bosch, daar staat een slede met een bundeltje hout. Leg daarop een grooten bos droge takken van het vorige jaar en de grootste ham, die je in de provisiekamer vinden kunt, de allergrootste, hoor je? Ook nog een onaangeslagen vaatje wijn en dan nog een paar wollen dekens en wat kleedingstukken.'

'En wat is er verder van uw dienst, baron?'

'Verder? Dan zullen we beiden zoo gauw mogelijk de slede brengen naar de weduwe Blanc in Carrenove. Zooeven zond ik deze vrouw, diepbedroefd, heen; thans wil ik haar een verrassing bereiden.'

Fluks begaven zij zich op weg en bereikten binnen den kortst mogelijken tijd het dorp.

Eindelijk kwam ook de arme weduwe uitgeput bij haar woning aan. Uit den schoorsteen zag ze tot haar grootste verbazing een dikke rookkolom opstijgen. Toen ze binnenkwam, zag ze in den haard een vriendelijk vuur branden. Jacques, de knecht van den baron, kookte soep. Met zekeren eerbied pakte haar dochtertje de fraaie kleederen uit, welke de vreemde heeren hadden meegebracht. De baron zelf droeg den jubelenden knaap in zijn armen en Nimrod had zelfs vriendschap gesloten met poes.

Sprakeloos bleef de vrouw staan.

'Vrouw Blanc,' ving de baron aan, 'het had u immers toch te veel moeite gekost om de slede vijf kwartier lang door de sneeuw te trekken?'

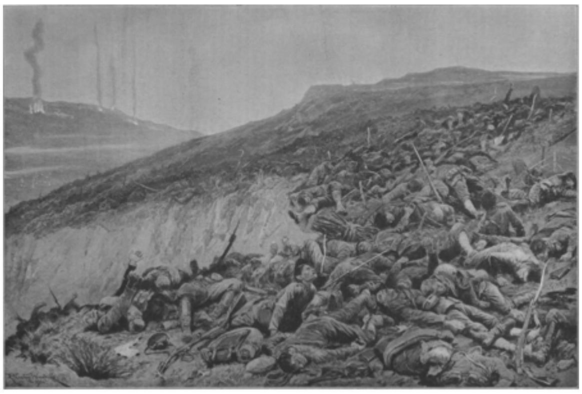

EPISODE UIT DEN SLAG VAN LIAO-JANG: Het afschuwelijk bloedbad op den Soc-sjan-heuvel, een der hardnekkigst verdedigde stellingen der Russen.

'Ja, heer baron,' gaf ze ten antwoord, 'maar ik heb den geheelen weg geweend.'

De baron zweeg een oogenblik - hij begreep dat verwijt.

'Ik heb een kleine straf wel verdiend,' zei hij ten slotte langzaam, 'maar het Evangelie zegt: Vraagt en gij zult verkrijgen. Ween nu niet meer, goede vrouw; in het slot is werk voor u in overvloed. Gij en uw lieve kinderen zullen in de toekomst geen gebrek meer lijden. Het is mij thans een behoefte geworden u te helpen.'

De baron hielp hen en de belooning voor zijn edele daad bleef niet uit. Geen verveling kwelde hem meer. Steeds was hij werkzaam aan het heil zijner behoeftige medemenschen en zon voortdurend op middelen om den noodlijdenden hulp te kunnen bieden. En daarin had de baron dàt geluk gevonden, wat hij te midden zijner schatten ontbeerde, toen zijn hart koud en ongevoelig was voor anderer leed.

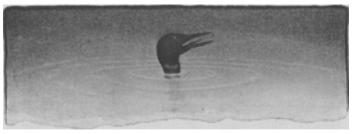

De geschiedenis van een Amerikaanschen duiker. Door Albertine Smulders.

Zijn naam was Mahng en ik ga u een gedeelte van zijn levensgeschiedenis vertellen.

Drie jaar geleden zwom hij in een sneeuwigen najaarsnacht op het Glimmerglass met zijn eerste vrouw, een der eersten ten minste. Misschien had hij vroeger nog andere vrouwen gehad, maar die heb ik nooit gekend. Voor duikers was het een prachtige avond. Er was geen wind en de zachte witte vlokken vielen langzaam in het kalme meer. Van de lucht, van de oevers en de bosschen zag men niets meer, de duikers heerschten alleen, koning en koningin van hun kleine duistere wereld. En koninklijk zwommen zij in hun koninkrijk, met een aanmatiging alsof God het Glimmerglass heel alleen voor hen geschapen had.

Nu en dan verloren zij elkaar uit het oog, als er een dook om een haring of jongen zalm te zoeken. Ik wenschte, dat wij Mahng onder water hadden kunnen volgen en hem in zijn jacht gadeslaan. Hij dook niet als een mensch met een sprong en veel geplons. Hij trok alleen zijn kop een beetje naar achteren en bracht dien dan vooruit en dan beneden; dan dook hij zoo eenvoudig en gemakkelijk als gij uit uw bed stapt, maar met veel meer waardigheid.

Hij strekte zijn langen nek vooruit en drukte zijn vleugels vast tegen zich aan; zijn groote pooten met breede zwemvliezen roeiden met alle macht en zijn staart stuurde hem rechts of links al naar het noodig was. Snel, sterk en geweldig schoot hij zoo door de diepte van het meer en zocht wat hij kon verslinden; ge kunt denken hoe de arme vischjes waren, als zij hem zagen aankomen.

Eens bleef Mahng wat langer onder dan gewoonlijk en toen hij weer boven kwam, hoorde hij zijn wijfje roepen, op een wijze die duidelijk te kennen gaf, dat er iets bijzonders voorviel. Hij zwom snel naar haar toe en ziehier wat hij zag. Eerst een licht, dat flauw door de vallende sneeuwvlokken schemerde en hoe langer hoe helderder werd, tot het hem bijna verblindde. En toen hij naderkwam, zag hij zijn wijfje op het water vlak tegenover het licht en er strak naar kijkende. Zij riep nu niet meer. Zij was Mahng vergeten, zij had vergeten te zwemmen, zij had alles vergeten in haar verbazing over dit vreemde, wonderschoone verschijnsel, dat nog nooit op het Glimmerglass te zien was geweest.

Zij zelf was wondermooi om te zien - maar dat wist zij niet - op het donkere water dat zachtjes tegen haar aan hobbelde, haar groote zwarte kop vooruit en de veeren van haar nek en borst glinsterend in het licht, zoo wit als de sneeuw, die om haar heen viel.

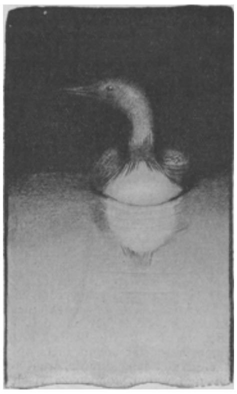

Zij zelf was wondermooi om te zien.

Dit alles zag Mahng. Maar hij zag niet, omdat zijn oogen verblind waren, hoe achter het licht in de schaduw een boot lag en hoe de loop van een geweer recht op zijn wijfje gericht was. Er kwam een lichtstraal, een scherpe knal en een rookwolk; Mahng dook zoo snel hij kon. Maar zijn wijfje bewoog zich niet, zij zou nooit meer duiken. De kogel was door haar lichaam gegaan en zij lag beweegloos, als dood, op het water.

Juist toen Mahng, een honderd meter verder, weer aan de oppervlakte kwam, op het oogenblik dat mijn metgezel de hand uitstak om haar te grijpen, hief zij haar kop op en gaf een laatsten wilden schreeuw. Mahng kende het en antwoordde, maar hij was te ver weg om te zien wat er gebeurde. Hij durfde niet terugkeeren vóór dat het licht uit was en toen was zij weg. Voor een oogenblik had zij nog heftig geworsteld en naar de hand van den jager gebeten, toen zonk zij terug, het water kleurde zich rood en haar oogen sloten zich voor goed.

Weet gij wel, dat de vogels de eenigste onder Gods schepselen zijn, wier oogen zich met den dood natuurlijk sluiten? Wanneer onze vrienden sterven, leggen wij onze handen eerbiedig op hun oogen en sluiten de verstijfde oogleden, maar als een vogel sterft, doet de natuur zelf het gordijn vallen voor de ledige vensters.

Gedurende de twee of drie volgende dagen hoorde ik telkens Mahng's stem, die zonder twijfel zijn wijfje riep. Soms was het een langgerekt, droevig geroep, dat wel een mijl ver gehoord kon worden, een kreet van verlatenheid, die je tot in het diepst van je ziel trof en je een gevoel gaf of je een moordenaar was, - en soms was het een wild lachend gegil, alsof hij meende, dat dit haar eerder zou terugbrengen.

Zijn kinderen waren vóór eenigen tijd naar het zuiden gegaan. Zij schenen verlangend te zijn om de wereld te zien. Wellicht vreesden zij ook het koudere weer meer dan de oude vogels, die door vroegere herfsten al eenigszins gehard waren.

In alle geval zij hadden de lange reis naar de golf van Mexico ondernomen; en nu zijn wijfje dood was, bleef Mahng geheel alleen. Eindelijk besloot hij hen ook maar te volgen.

De duiker was gedoken om zijn diner te zoeken.

Op zijn winterzwerftocht in het zuiden kwam hij bij een vijver, ginds in Mississippi en daar vond hij een andere duikereend - een weduwe, wier man in den vorigen zomer door bijzondere omstandigheden om het leven was gekomen.

Er woonde namelijk bij een klein meer in Minnesota een oude Hollander, die visch ving met leege bierflesschen. Op een kalmen, stillen dag kon men er heel veel zoo zien drijven, goed gekurkt en van een lijn voorzien. Zij lijken erg bedaard en deftig, maar nauwelijks heeft een visch aan het aas gebeten of de flesch, waar de lijn aan vastzit, gaat dadelijk op zijn kop staan en doet of ze totaal dronken is.

Dan vaart de Hollander er in zijn klein bootje naar toe en terwijl hij den visch van den haak doet, staat er ginds alweer een andere flesch op zijn kop. Maar nog nooit had zich een flesch zóó wild aangesteld, als toen een duiker aan het aas van een der lijnen beet.

De duiker - het was niet Mahng, dat weet ge wel - was gedoken om zijn diner te zoeken, toen hij iets eetbaars zag. Hij slikte het in en het volgende oogenblik zwom hij uit alle macht het meer op en neer, gevolgd door een groen glazen monster, op wiens zijde den naam van een millionnair-brouwer geblazen was. Soms was hij aan de oppervlakte en soms was hij beneden, maar waar hij ging volgde hem dat vreeselijk gevaarte en het trok zoo hard aan de lijn, dat zijn bek bloedde. Hij probeerde te vliegen, maar dat ging ook niet en eindelijk ving hem de Hollander - en Mahng kreeg zijn weduwe, zooals ge zien zult.

Zij had haar kinderen te verzorgen en eenige weken had zij het heel druk, maar toen vlogen zij naar het zuiden, zooals die van Mahng hadden gedaan en zij was vrij om te gaan waar zij wilde. Eenigen tijd bleef zij, als een verstandig schepsel, waar zij was.

Minnesota beviel haar wel en zij had niets geen haast om

heen te gaan, maar natuurlijk kon zij er niet altijd blijven, want op een goeden nacht zou de vijver dichtvriezen en dan kon zij niet duiken voor visch en ook niet opvliegen. Een duiker op het ijs is zoo hulpeloos als een oester. Daarom ging zij ook ten laatste naar het zuiden.

Zij reisde met korte tusschenpoozen en had een prettige reis met menig feestelijk oponthoud in de meren en rivieren, waar zij langs trok. Ik zou, uit louter nieuwsgierigheid, wel eens willen weten, hoeveel visch er door haar onverzadelijk keelgat verdween op dien tocht door Illinois, Kentucky en Tennessee.

Wel, het komt er ook feitelijk niet op aan. De vijver in Mississippi was in het gezicht en juist liet zij zich neer, toen een jager achter een boom op haar vuurde en zij met een gebroken vleugel op den grond viel.

Nu weet ge misschien, dat een duiker niet gebouwd is om te loopen. Een oude geschiedenis zegt, dat toen God den eersten duiker schiep, Hij vergat hem pooten te geven en deze reeds wegvloog, vóór Hij zijn verzuim bemerkte. Hij wierp hem toen het eerste het beste paar achterna, maar ongelukkigerwijze pasten ze niet best en kwamen ook nog op de verkeerde plaats terecht. Zij waren niet alleen veel te kort, maar stonden zoo ver naar achteren, dat hij wel als een mensch staan kon en als een visch zwemmen, maar het voor hem onmogelijk was om te loopen.

Wanneer hij over land moest gaan, dat hij zoo min mogelijk deed, schoof hij zich op zijn borst vooruit en gebruikte zijn vleugels als hulpmiddel. Al zijn nakomelingen gelijken hem precies, dus begrijpt ge, dat de weduwe in een lastig geval verkeerde, toen de jager op haar aankwam en er nog een breede streep land tusschen haar en den reddenden vijver lag.

Maar zij had veel energie en wilsvermogen en in deze uiterste noodzakelijkheid deed zij iets, wat zij nog nooit gedaan had en zeker nooit meer zal doen. De verbaasde jager zag, hoe zij zich ophief, totdat zij haast rechtstandig stond en zoo naar het water liep. Zij boog zich een weinig voorover, haar lange nek was recht uitgestrekt, haar twee korte pootjes gingen zoo snel mogelijk en haar eene goede vleugel klepperde wild in haar streven om vooruit te komen.

Het zou koddig geweest zijn, ware het niet voor haar een kwestie van leven en dood. De jager was vlak achter haar en zijn beenen waren een meter lang, de hare een paar duim; het was dus niet te verwonderen, dat hij haar pakte juist toen zij den oeverrand bereikte. Zij ontworstelde zijn greep en schoot voort over het ondiepe water, hij volgde vlak achter haar. Even stond hij stil en greep nog eens en nu had hij haar vast en drukte haar vleugels tegen haar lijf aan.

Maar hij was een weinig te ver gegaan en was op het punt gekomen waar de bodem plotseling van vijftien duim twee-enzeventig duim diep wordt. Zijn voet gleed uit en in een volgend oogenblik plaste hij wild in het water rond: de duiker was vrij.

Een gebroken vleugel is niet zoo ernstig als ge zoudt denken. Het koude water hield alle ontsteking tegen en met al de kracht van haar gezond lichaam was de schade spoedig hersteld. En toen zij zoo herstellende was, kwam Mahng en knoopte kennis aan met de weduwe.

In de lente heeft de duiker zijn bruiloftskleed aan en de bruiloftsgedachten komen als van zelf.

Maar nu ik over Mahng's bruiloftskleed spreek, herinner ik mij, dat ik nog niets van zijn winterkleed zei. Zijn rug en vleugels waren zeer donkerbruin en zijn borst en buik waren wit. Zijn kop en nek waren zwart, zijn pooten en staart eveneens. Als hij zijn vleugels uitspreidde, had hij een vlucht van meer dan vijf voet; hij woog twaalf pond en kon nog zwaarder worden.

Zijn bruiloftskleed was zoowat hetzelfde, maar mooier. Over zijn rug en over zijn vleugels had hij nu witte stippen, sommige vierkant. Zij waren daar maar niet zoo

zorgeloos heengeworpen, maar liepen in fraaie lijnen en hij werd er veel mooier door, vooral als men hem van dichtbij zag.

Rond zijn hals droeg hij een soort kraag van fijne witte strepen, die prachtig tegen het diepe zwart afstak. En de veeren van zijn kop en nek glansden in het zonlicht, groen en violet. Hij was een wondermooie vogel.

Alles trok nu naar het noorden. De zon en de wind, en de vogels; de zomer zelf verliet het zuiden zoo snel hij kon. Mahng werd rusteloos. Somtijds breidde hij zijn vleugels uit en sloeg in de lucht, terwijl het schuim om hem heen spatte en hij zijn zwaar lichaam bijna uit het water tilde. Maar de tijd was nog niet daar en hij plooide zijn vlerken weer en maakte het hof aan de weduwe.

Vindt gij hem erg onstandvastig? Valt gij hem hard, dat hij spoedig het wijfje vergat, dat maar enkele maanden geleden aan zijn zijde werd doodgeschoten? Veroordeel hem niet te gauw. Wat kan een duiker doen, als het lente wordt en de wind frisscher begint te waaien en zijn gedachten reeds vooruit vliegen naar het noordelijk land, waar het water koud is en de visch goed en waar zulke heerlijke plaatsjes zijn om te nestelen rond de moerassige vijvers?

Maar hoe dacht de weduwe er over? Wilde zij met hem medegaan? Of zij wilde! Had zij ook niet haar bruiloftskleed aan en was zij daar niet om een makker te vinden en met hem duizend mijlen ver naar het noorden te vliegen en er bij een of ander eenzaam meertje op haar eieren te broeden en haar jongen te verzorgen?

Iederen dag werd haar vleugel sterker en eindelijk was zij gereed. Gij hadt hen moeten hooren lachen, toen eindelijk de groote dag kwam en zij naar Michigan vertrokken, Mahng even vooruit, zooals het de grootste en sterkste paste, en zijn wijfje vlak achter hem. De zuidenwind woei, hoog in de lucht vlogen zij, hooger en hooger tot zij den weg voor zich zagen, mijlen na mijlen lucht en zonneschijn. Nu vooruit, vooruit! Met uitgestrekte vleugels en de oude aarde gleed snel onder hen weg.

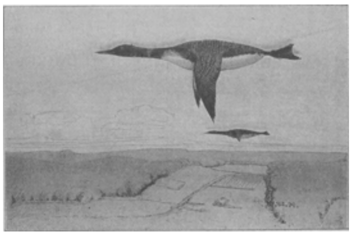

... mijlen en mijlen lucht en zonneschijn.

Zij dreven niet, - hun vleugels waren daarvoor te kort - zij schoten niet snel van rechts naar links, maar met een gestadig en forsch klapwieken schoten zij vooruit met uitgestrekten hals en glinsterende oogen, recht op het doel aan. Geen wonder, dat zij gelukkig waren en hun vroolijk geschreeuw en wilde kreten uit de lucht kwamen geschaterd om ons, armen, aan de aarde gebonden menschen, te vertellen, dat de duikers naar huis trokken.

Over de frissche velden, licht groen van het opschietende koren, over de wouden en de prairies, over de kronkelende rivieren en de lachende meren; over - sluit uw oogen eens en droom, ge kunt u dan voorstellen *hoe* het was. Wenscht gij ook niet een duiker te zijn? Wacht maar, eens zullen wij ook onze bruidsreizen door de lucht maken, niet met gevederde wieken, maar met stalen machinen, met wentelende raderen, op de vleugelen der stoomkunst.

En dan, als wij zoo door de lucht rijden, zullen wij zien, hoe onze aarde er wezenlijk uitziet, want wij zullen die dan bekijken zooals de duikers ze kunnen zien, - ja, zooals God en Zijne engelen haar zien - de oude aarde, die wij zoovele duizenden jaren bewonen en nooit *goed* bezien hebben.

Maar toch, daarboven in de lucht zal ons tehuis niet zijn en op een goeden dag zullen wij in het westen of het oosten beneden ons de plaats zien, die voor ons de

liefste plek op gansch de aarde is en uit de blauwe lucht neerschietende, zullen wij nog iets beters vinden dan op de vleugels van den wind te rijden.

Dat gebeurde ook met Mahng en zijn vrouw, want op een avond, dat zij over de beuken en pijnboomen heen kwamen snorren, zagen zij het Glimmerglass juist beneden zich. Het water blonk als gepolijst staal in het flauwe licht en de bruine gedaanten der nog bladerlooze boomen stonden roerloos aan de oevers. Het was heel stil, het was heel eenzaam, het meer en de bosschen schenen te wachten.

En in die stilte en eenzaamheid kwamen de duikers met geroep en gelach, schoten met een vaart naar beneden en deden het water opspatten. De echo's ontwaakten, het Glimmerglass herleefde, de zomer was in het noorderland gekomen.

Zij kozen een plek waar de oever laag en moerassig was, en daar, een paar meters slechts var het water verwijderd, maakten zij een ruw nest van gras en onkruid en bladen van de waterlelie. Spoedig lagen er twee eieren in, groenachtig met bruine vlekken en het wijfje zat daar week na week op en bedekte ze met haar warme witte borstveeren. Bij dag en nacht, bij zonneschijn en storm zat zij daar en eindelijk kwam de tijd, dat er vier duikers in het Glimmerglass waren in plaats van twee.

De jongen waren heel aardig en beweeglijk. Nauwelijks kwamen zij uit het ei of zij doken en zwommen reeds in het water, juist als hadden zij dit reeds weken lang gedaan.

Maar toch vereischten zij in den eersten tijd veel zorg. Zoo konden hun kleine maagjes nog geen rauwe visch verdragen en hun ouders slikten eerst zelf het voedsel in, bewaarden het in hun maag tot het half verteerd was en gaven het dan den hongerigen kinderen. Zij zullen het wel niet prettig hebben gevonden en het kostte heel wat tijd, maar er zat anders niets op. Ik ben blij, te kunnen zeggen, dat dit niet lang duurde, want toen de jonge duikers twee weken oud waren, konden zij visch en insecten met gemak verdragen.

Toen de jongen pas arriveerden, waren zij geheel bedekt met stijf dons, donkergrijs op hun rug en wit op hun buik. Maar

spoedig kwamen er een paar grijze veeren en die werden door meerdere gevolgd. Mooi waren de jonge vogels nu juist niet, want zelfs toen zij al hun veeren hadden, waren die veel donkerder en doffer van tint dan het pakje hunner ouders. Maar zij waren dik en rond en zij genoten hun leven, vooral vóórdat zij ontdekten, dat er in de wereld vijanden zoowel als vrienden zijn.

Maar al heel gauw kwamen zij tot die ontdekking. Spoedig leerden zij, dat menschen en sommige andere schepselen, zooals haviken en sperwers, zorgvuldig ontweken moesten worden, en ge hadt ze over het water moeten zien zwemmen, wanneer er een verdachte verschijning in 't gezicht kwam.

Hun vleugels waren nog niet groot genoeg om te vliegen, maar zij fladderden er mee uit alle macht en schoten zoo snel door het Glimmerglass, dat ze voren in het water achter zich lieten. Doch de bodem van het meer was toch de veiligste schuilplaats en als er een boot te dichtbij kwam, doken zij onder, terwijl de oudere vogels door geroep en geschreeuw de aandacht van den vijand af zochten te leiden.

Gewoonlijk hielp dit, maar niet altijd. Een paar jongens dreven eens de gansche familie in een smalle kreek, waar het water niet diep genoeg was om te duiken, en voor zij konden ontsnappen, was een der jongen op den oever gedreven. Hij poogde nog achter een boom te schuilen, maar hij werd gegrepen en ik wilde, dat ik u al zijn avonturen kon vertellen, vóór hij door een hond werd opgegeten. Het was hard voor de oude vogels, maar zij hadden nog één jong over en ge kunt niet hopen, *al* je kinderen groot te brengen, wanneer menschelijke wezens zoozeer hun best doen ze te vangen en te dooden.

De zomer liep ten einde en nu deed Mahng iets, dat ge wel sterk zult afkeuren. Ik zou het liever niet vertellen, maar het hoort er toch bij. Op een namiddag vlogen twee of drie mannetjes-duikers over het Glimmerglass, roepend en schreeuwend, terwijl zij voorbijtrokken en hij vloog met hen mee en kwam dien zomer niet meer terug.

Het had veel van een kwaadwillige verlating, maar ge moet bedenken, dat hij zijn vrouw gedurende den moeilijken lente- en zomertijd getrouw had bijgestaan, dat het eene jong reeds zijn eigen weg kon vinden en zij zijn hulp niet meer noodig had bij het verzorgen der kinderen.

Maar ge meent toch, dat hij had moeten blijven. Wel, ik ook, ik wilde dat hij het gedaan had. Zijn neefjes, de roodnekkige duikers, trouwen voor geheel hun leven, zegt men, en blijven van den huwelijksdag tot aan hun dood te zamen, maar deze, de groote noordelijke duikers doen dit niet. Mahng volgde alleen het instinct van zijn ras; wanneer zijn eerste vrouw niet was doodgeschoten, had hij ook haar verlaten vóór hij naar het zuiden trok. Toch moet ge niet denken, dat zij ongelukkig samen waren geweest. Ge hadt hen eens bezig moeten zien, dan hadt ge hem zeker als een uitstekend echtgenoot en vader geprezen. Misschien stelde hij zijn geluk meer op prijs na zijn eenzaamheid gedurende den winter.

Mahng kwam de volgende lente terug en bracht natuurlijk een vrouw mee. Maar was het dezelfde, die twaalf maanden geleden hem geholpen had het Glimmerglass te doen ontwaken door hun geschreeuw? Ik weet het waarlijk niet. Zij geleek er zeer veel on en ik hoon. dat het dezelfde vogel was.

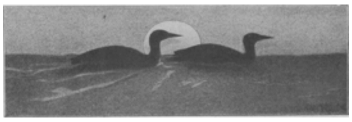

... en bracht natuurlijk een vrouw mee.

Het zou wel aardig zijn te kunnen denken, dat zij in het zuiden elkaar hadden weergevonden en samen waren teruggekomen. Maar, als ik aan al de moeilijkheden denk, kan ik het haast niet gelooven.

De twee vogels waren op verschillende tijden en langs verschillende wegen naar het zuiden gegaan. Men kan moeilijk gelooven, dat Mahng iederen vijver en rivier in dat uitgestrekte grondgebied afzocht en al had hij weken en weken daaraan besteed, dan was het nog haast onmogelijk, dat hij haar terug kon vinden.

Ja, hij had scherpe oogen en een snelle vlucht, zijn stem klonk als horengeschal ver over het land, maar het is geen gekheid in zulk een groot land een vogel terug te vinden. Wanneer zij afzonderlijk waren vertrokken en elkander in het Glimmerglass hadden ontmoet, kon het mogelijk zijn, maar dat deden zij niet.

In alle geval Mahng bracht een vrouw mee naar huis, *dat* is een feit. Zij begonnen dadelijk een nest te bouwen en het in orde te brengen voor de nieuwe kinderen; maar, helaas! dat jaar zou hun geen oudervreugde of ouderzorgen brengen.

Op een helderen lentemorgen, toen de zon pas was opgegaan en het woud en het water kalm en vredig straalde in het gouden licht, zochten zij hun ontbijt. Zij doken naar beneden, waar het schemerduister is en lang, slijmerig gras groeit, waar de bodem vuil en zwart is van slijk; maar wat geeft dat? Zoodra men wil is men weer boven, eenige krachtige slagen brengen je weer terug in de open lucht, waar je de wouden en den blauwen hemel zien kunt. Aha! daar is een haring, wiens schubben in het flauwe groenachtig licht als zilver glinsteren en daar is een klein zalmpje met zijn grijsbruinen buik en gouden zijden. Een visch voor ieder.

De duikers schoten vooruit, maar vreemd, de visschen verroerden zich niet, ook niet toen de scherpe bekken haar beetpakten. Zij waren dood, gestikt in de fijne mazen van een net. En datzelfde net sloot zich nu om de vogels en er begon een strijd op leven en dood.

Maar hoe harder zij vochten, hoe meer zich het net om hun lichaam wond, spoedig verlamde het hun vleugels. Wat kloeke duikers zij ook waren, nu verdronken zij bijna. Het bruischte in hun ooren, het gonsde in hun kop, de laatste zuurstof uit hun longen zou spoedig verbruikt zijn.

De dood was nabij en de zonnige wereld, waar zij een oogenblik te voren zoo vroolijk waren, scheen duizend mijlen ver. Nog één poging, nog één laatste worsteling en als die mislukte, bleef er niets meer over dan voor altijd in te slapen.

Gelukkig voor Mahng was dat gedeelte van het net, waar hij zat, eenigszins verteerd. Terwijl hij met alle kracht worstelde, voelde hij plotseling, dat er iets losliet. Nog heftiger weerde hij zich en het volgende oogenblik was hij vrij.

Snel, snel, voordat de laatste levensvonk uitdooft. Met klappende vleugels en snelle pooten vloog hij letterlijk door het groene water naar boven, hijgende en snakkende naar lucht. Wild zag hij rond naar de blauwe lucht, naar de stille wouden, naar het lachende Glimmerglass. Hoe heerlijk was het zonlicht, hoe zoet was het leven!

Maar zijn wijfje was er niet en eenige uren later vond de visscher in de mazen van zijn net de verdronken duiker.

Mahng ging naar het noorden; hij had gemeend, dat zijn lentereis gedaan was, maar nu was het Glimmerglass niet langer een tehuis voor hem. Hij spreidde zijn vleugels dus uit en vloog over de heuvels met berken en dennen, over de groote moerassen, over de zandstreek, waar de statige pijnboomen groeien, naar het Groote Meer. Het water was blauw, de zon scheen helder, de wind was frisch en koel, de golven rolden vroolijk over elkander.

Maar... Mahng was alleen. Hij verlangde naar een tehuis, naar een nest en naar jongen, maar hij vond ze niet, ofschoon hij tot aan de Hudson-baai overal naar een wijfje zocht. Vogels waren er genoeg, maar zij hadden allen reeds een huishouden opgezet en er was niemand, die zijn vreugde en leed met hem wilde deelen.

Eindelijk gaf hij het op; de zomer was mislukt, vroeger dan anders vertrok hij naar het zuiden.

In het zuiden vond Mahng een nieuwe vrouw, die hij weer naar het Glimmerglass bracht. Dat gebeurde in de laatste lente en ik heb u nog maar één avontuur van hem te vertellen. De zomer was een vroolijke, gelukkige tijd voor hem, maar het scheelde niet veel of het was zijn laatste geweest.

... kwam hij met zijn poot in een beverklem.

Ten noordoosten van het Glimmerglass is er een lange, smalle vijver. (Ik geloof, dat ik er al over sprak, toen ik van den Bever vertelde.) Op een namiddag, toen Mahng in dien vijver zwom, kwam hij met zijn poot in een beverklem. Hij deed wel zijn best om los te komen, maar dat hielp niets. Eindelijk bleef hij stil zitten en wachtte, alleen zijn nek kwam boven het water uit en zoo zat hij daar twee uren lang.

Intusschen broedde zijn wijfje rustig op de eieren en koesterde zich in de warme zon. Daar hoorde zij een gedruisch van zware voetstappen en door het hooge gras zag zij iets naderkomen: geen beer, geen hert, maar erger - een mensch. Zij wachtte tot hij vlak bij

was, sprong toen op, liep zoo gauw zij kon op het water af en dook, alsof zij van lood ware.

DE KROONPRINS-BABY VAN ITALIË.

De jager keek haar lachend na.

'Die is heel erg geschrikt,' zei hij bij zichzelf, maar zijn stem was niet onvriendelijk. Hij stond naast de eieren en zijn lachje verdween, toen hij dacht wat daar van komen moest.

'Ik hoop, dat zij terugkomt vóór zij koud zijn,' zeide hij, en ging verder. De vogel begluurde hem tot hij weg was, kwam toen teruggezwommen en zette zich weer op haar oud plaatsje. De eieren waren nog warm.

Een half uur later kwam de jager bij den vijver en zag Mahng's kop boven het water uitsteken. Hij was erg verwonderd, greep den ketting en haalde de klem met vogel en alles naar zich toe; toen zat hij op een boomstam en lachte hardop.

Mahng was ook zeer grappig om te zien, bedekt met slijk, druipend van het water, met zijn ééne poot in de stalen machine. Hij had niets geen zin meer om te vechten en wachtte wat er verder zou gebeuren. Maar de jager deed niets - hij bleef op den boomstam zitten en lachte ook niet meer.

Hij dacht aan de broedende duiker, die hij een oogenblik te voren verschrikt had. Dit was zeker haar makker en heel vaag kreeg hij een gevoel, alsof hij de vogels benijdde. Hij was een oud man. Hij had niemand, die hem liefhad; nog een paar zomers en er zou een jager minder zijn in de bosschen en hij zou sterven zonder - och, waarom zou hij daarover denken?

Maar de duikers. Zij zouden hun jongen voeden en beschermen tot die voor zichzelf konden zorgen en dan zouden zij hen naar het zuiden zenden. Een paar weken later zouden zij volgen en de komende lente keerden zij weer en begonnen opnieuw. Wanneer hij hen niet doodde.

Hij stond op en lachte weer om het mistroostig uitzicht van Mahng. Hij opende de klem door er zijn voet op te zetten. Mahng voelde hoe de stalen klauwen terugweken en opeens wist hij zich vrij. In zijn verstijfde en vermoeide leden kwam het leven terug, hij sprong op, krabbelde den oever af, en verdween in het water.

Naar William Davenport Hulbert.

Bij de platen.

Episode uit den slag van Liao-jang. -

Wie deze afbeelding in dit nummer beschouwt, wie den groenen heuvel ziet, in den letterlijken zin met de lijken van Japanners bezaaid, krijgt niet den indruk van een veldslag, maar van een menschenslachting.

Dit laatste woord karakteriseert den geheelen Japansch-Russischen oorlog, te zee zoowel als te land. Wat is anders dan een menschenslachting het leggen van mijnen, die in een paar seconden een reusachtig oorlogsschip met zijn heele bemaning aan den ondergang en den dood wijden? Anders dan een menschenslachting de gelijktijdige losbranding van honderden kanonnen, de regen van moorddadige kartetsen, die compagniën en detachementen tegelijk vernietigen?

De oorlog heeft altijd jammer en wee, dood en verderf in zijn gevolg gehad - maar welk een afstand ligt er tusschen den ridderlijken strijd van man tegen man, toen persoonlijke moed en kracht beslissende factoren waren, en den modernen oorlog, nu het moordend geschut den doorslag geeft en de beslissing verblijft aan het verst dragend kanon!

Twee praalbedden. -

In No. 44 gaven we een afbeelding van de voor de grijzende koningin-moeder van Italië zoo blijde gebeurtenis: de aanbieding van het pasgeboren prinsje. We zagen aan Margaretha's zonnigen lach, dat zij baby's snoetje bijzonder lief vond, maar voor ons was van het jongske zelf weinig te zien, we moesten ons tevreden stellen met het mooie pakje, waar hij ingestopt zat. Hiernaast geven we een portret van het vorstelijk baasje, minder ingebakerd en minder pop. 't Is waarlijk een pittig zwartkopje, met die oogen als groote gitten en het brutale bekje onder het onbeduidende neusmopje. Wat heeft de hofphotograaf dat linkerknuistje en dat mollig rechterarmpje aardig geschikt. Natuurlijk zal hij zijn photo wel wat geflatteerd hebben - dat gebeurt immers ook wel bij niet-prinsen, maar de hoofdzaak moet natuur en waarheid zijn, zóó echt doet het heele kiekje.

Ook koning George van Saksen's portret gaven we reeds, in het vorig nummer. Maar we mogen onzen lezers den verheffenden aanblik niet onthouden, dien zijn doodsbed geeft. Waarlijk dit is een majesteit in de majesteit des doods. Ge kunt van het eerbiedwaardige oude gelaat de vrome gedachte lezen, waarmee deze groote voor de wereld, klein voor God, is ingeslapen, de gedachte, die Bossuet het Fransche hofgezin voorhield: ‘God aileen is groot, mijne Heeren!’

Wel een treffende tegenstelling, deze twee vorstelijke praalbedden! Wie zou het Italiaansche prinsje geen leven wenschen, zoo lang en voorbeeldig en zoo vroom eindigend als dat van koning George van Saksen....

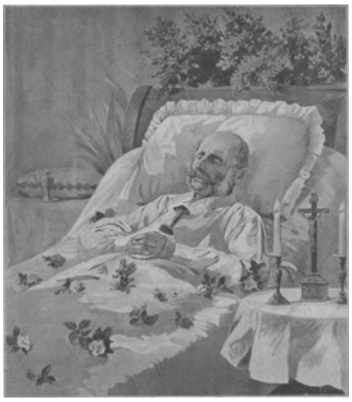

HET DOODSBED VAN KONING GEORGE VAN SAKSEN.

[Nummer 48]

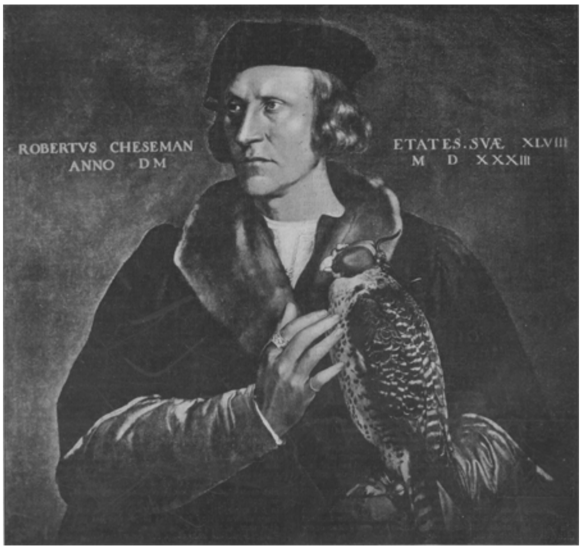

Mauritshuis, 's-Gravenhage.
PORTRET VAN ROBERTUS CHESEMAN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HANS HOLBEIN (DE JONGERE).

Portret van Robertus Cheseman.
Naar de schilderij van Hans Holbein (de jongere) in het Mauritshuis.

Ge wandelt door de statige, schoon, in hun oud-Hollandsche intimiteit den bezoeker zoo rustig stemmende zalen der prachtige patriciërswoning, waar een schat van oud-Hollands heerlijkste kunst voor den liefhebber kosteloos te kijk hangt, en blijft in een hoek, helder door een hoog raam, stilstaan voor den stillen man met den valk. Ge ziet direct: het is geen Hollandsch werk uit de kunst-rijke 17de eeuw, gelijk het meerendeel der portretten in dit museum; wel heeft het met dit de openheid van bedoeling en den eenvoud gemeen, maar het heeft een andere geesteshouding, het leeft in een sfeer van diepzinnigheid en edele romantiek, die vreemd is aan den Hollandschen gemoedsaard. Zet er eens naast - om een sterk contrast te toonen - een mansportret van Frans Hals: een Hollandsch edelman, predikant, magistraat of drinkebroer; zoo'n kerel, ge kijkt hem even in z'n facie en ge kent hem, door-en-door, van binnen en van buiten; hij heeft geen geheimen voor u, hij wil wel weten, wie en wat hij is, in z'n zelfvoldane voornaamheid, burgerlijkheid of ongegeneerdheid; hij heeft, wie of wat hij ook zij, schik in z'n eigen, in z'n leven, zooals het reilt en zeilt op 't oorlogsveld of in de vergaderzaal, op den preekstoel of in de taveerne. Maar deze vreemde, ge hebt zóó gauw hem niet doorzien, en 't geheim van zijn ernstig-peinzend gelaat doet u vragen: wie was hij?

Het opschrift der schilderij geeft eenig licht: Robertus Cheseman heette hij; in 1533 schilderde hem de Duitsche meester Hans Holbein, toen hij was in zijn 48ste levensjaar. Wij weten bovendien, dat hij valkeniersdiensten deed aan het hof van koning Karel VIII van Engeland; van zijn innerlijke hoedanigheden, zijn persoonlijk leven hebben wij geen kennis: hij was een eerzame hofdienaar, wellicht de verzorger van 's vorsten lievelingsvalk; maar we blijven den eenvoudige, die prelaat was noch prins, kunstenaar noch man van kennis, aanstaren, wijl in zijn persoon de stervende glorie van het ridderlijke leven voor het laatst belichaamd lijkt, fier en edel van geestelijkheid. Zijn heimweeoogen peinzen in den schijn der komende tijden en zijn lippen klemmen zich vast opeen, als hadden zij reeds geproefd den verleidelijken smaak van dier tijden wereldsche wijsheid, maar zijn prinselijk beringde vingeren streelen kalmeerend den prachtigen jachtvogel: levend symbool van hoofsche geneuchten en ridderlijk vermaak.

Met de innerlijke rijkheid dezer schildering staat de uiterlijke soberheid in schoone harmonie: met weinig middelen heeft het genie, dat dit beeld schiep, veel te zien en - te denken gegeven. De kleeding van den man is in voornaam-soberen kleur-toon: op zijn grijzende haren staat een zwarte muts, een zwarte mantel met bruin-bonten kraag laat de dof-roode mouwen van zijn onderkleed bloot; de achtergrond is somber pauw-blauw en wat een schildersbekwaamheid is er besteed aan de grijs-bruine veeren van den grijs-gekapten valk! Er is niets overweldigends in die kleuren; niets aandacht-vragends in dat gelaat, toch zal de niet oppervlakkig kijkende museumbezoeker in dit door kleurenweelde noch enorme afmeting de aandacht trekkend paneel meer zien dan het ongetwijfeld wel-gelijkend portret van een Engelsch hofdienaar der 16de eeuw: het geestesbeeld van een tijd, uit de diep-begrijpende wijsheid van een genie geworden, een werk, in zijn diepzinnige soberheid welsprekender dan menig cultuurhistorisch leerboek.

Gered.
Verhaal uit den tijd der groote Fransche omwenteling (October 1791),

door
Jenny.
(*Slot.*)

Hoonend en te gelijk zegevierend, ondervroeg de slager brutaal de grijze markiezin:
'Vrouw, is dat uw kind?'
'Ik ken mijnheer niet.'
'Hoe durft gij zoo onbeschaamd volhouden?... Wij zullen er een eind aan maken... Gij zweert, brave Moustelo, dat die schurk de zoon is van de gevangene?'
Reeds genoot de spion van het onheil, dat hij stichten ging, en smaakte hij zijn wraak; doch toen hij wilde antwoorden, voelde hij plotseling een zwaar gewicht op zijn schouders. Twee handen kromden zich om zijn hals; hij beefde, het angstzweet kwam op zijn gelaat onder dien benauwenden druk.
'Moustelo,' fluisterde Sambuc hem voorzichtig toe, 'red Savinien of ik worg je. Ik weet wel, dat men mij dooden zal, als ik je dood, doch gij zult er niet te minder koud om zijn. Ik waarschuw je!'
De zaal was groot, vol en slecht verlicht; weinigen zagen de houding van den schipper. Bovendien had hij aan zijn gelaat een zoo goedige, joviale uitdrukking gegeven, dat men zou gemeend hebben, dat hij op den ouden, kleinen man leunde uit ware kameraadschap.
De slager verloor echter het geduld.
'Hoe is het,' huilde hij, 'zult gij antwoorden, Moustelo, of zijt gij stom geworden?'
'Ik vrees, burger-rechter, dat ik mij vergist heb.'
'Houd vol!' blies Sambuc hem in 't oor, en *hij hield ook vol* en drukte de vingers vaster om den hals van den spion.
'Ik heb lichtzinnig gesproken, misleid als ik ben geworden door een gelijkenis, en nu geloof ik...'
'Bevestig!' beval de reus.
'Neen, ik geloof niet... ik ben er bepaald zeker van, dat de jonge man, hier tegenwoordig, de zoon van deze vrouw niet is.'
'Dan,' sprak de rechter, 'kan hij heengaan! Hij is vrij.'
En Savinien werd naar buiten gedreven.

Doch men had genoeg van dit verhoor, dat tot niets geleid had. Voor het ongeduld van het volk moest gezwicht! Jourdan, gevolgd door een dolzinnige menigte, verlaat de zaal, hen, wier lot nog niet beslist was, aan de woede van het gepeupel prijsgevend.
Savinien begreep terstond het gevaar, dat de markiezin liep. Hij wilde teruggaan door het volk, strijden en zijn moeder redden of met haar sterven.
Hij liep tegen Sambuc aan, die den spion nog steeds vasthield.
'Wat wilt gij doen?' klonk Sambuc's stem. 'Verzuim geen enkele kans, uw moeder aan den moord te onttrekken. Gij kunt haar slechts helpen, door ongemerkt te midden der moordenaars te dringen... Wacht... Maak mijn gordel los en bind dien om... Goed... Neem het buis van dezen ellendeling - Moustelo werd geplunderd - en trek het dadelijk aan... Best... Neem mijn mes uit mijn zak, doorboor uw schoenen en uw kousen... Zoo is het wel... En nu, neem slijk van de straat en wrijf er uw gezicht en uw handen mee in.'
'Neen, neen, elke minuut kan haar den dood brengen.'
'Gehoorzaam, voor den drommel! Ja, zóó, nu is het goed, nu zal men u niet meer herkennen.'

Op dit oogenblik weerklonk van boven een vreeselijke kreet.
Savinien snelde als waanzinnig de trap op, en wierp zich in de moordzaal.
Sambuc aarzelde een seconde; dan stampte hij als in machtelooze woede op den grond, zuchtte en verliet het paleis, zijn gevangene voor zich uitdrijvende. 'Ellendeling!' beet hij den spion toe, 'dat is jou schuld! Zonder jou zou hij thans niet alléén strijden, dat kind, dat mij mijn schuit betaald heeft! Neen, ik zou met hem vechten en overwinnen of sterven. Maar, wat kan ik uitrichten? Indien ik, na het voorgevallene van daar straks, je ook maar een oogenblik had losgelaten, zoudt gij uitgegild hebben: "Sambuc heeft mij mijn antwoorden ingefluisterd, terwijl hij mij de keel dichtkneep!" Dan zou het gedaan geweest zijn met Sambuc, met de moeder en met den zoon. En nu nog, vervloekte spion, verlangt gij, dat ik mijn vingers loslaat, niet alleen, omdat zij u belemmeren in het ademhalen, doch ook, om naar ginds weer te keeren, en de beide onschuldigen over te leveren aan de woede van het moordenaarsgebroed...'
Moustelo beefde over al zijn leden; hij waande zich verloren. Sambuc opende de deur zijner woning, die zij inmiddels genaderd waren, en trad binnen. Bukkend en op den tast zocht hij naar den ijzeren ring van het kelderluik, dien hij weldra vond.
'Tot weerziens, Moustelo! Thans kunt gij spionneeren bij mijn flesschen wijn!'
De spion, door den sterken reus van den grond opgetild, zweefde een oogenblik boven het donkere gat en werd er toen in neergelaten. Sambuc deed oogenblikkelijk het luik dicht en schoof er het zwaarste meubel op uit zijn woning.

In de Gothische zaal gekomen, meende Savinien zich ter prooi aan een nachtmerrie. Hartverscheurende kreten, snikken, klachten, verwenschingen, smeekbeden klonken door elkaar. Doodelijk getroffen lichamen vielen loodzwaar neer op den vloer. Hier zag men verwoeden tegenstand, dáár stommen schrik, ginds gelatenheid... Verscheidene gevangenen sloegen de handen stuk tegen de messen, om zich zoo nog te verdedigen, anderen, met doodsangst op 't gelaat, renden als waanzinnig de zaal door, om hunnen vervolgers te ontsnappen, vruchteloos nochtans, want: 'Dood aan allen!' gilden de moordenaars met een geluid, dat niets menschelijks meer had. Overal bloed, stroomen bloeds op den vloer! Gewonde vrouwen werden zonder mededoogen afgemaakt; zwakke grijsaards lafhartig doorstoken.
Savinien zag dit alles met één oogopslag. Zijn moeder was niet meer in de zaal. Wellicht was zij al dood, haar lichaam reeds weggedragen. Want inderdaad, de bandieten lieten de lijken niet in het moordhol. Ze laadden ze op hun schouders, brachten ze langs de wenteltrap naar den toren van het paleis en ploften ze daar neer, haastig teruggaande om nieuwe slachtoffers te treffen. En ieder werkte voor zichzelf. Er was geen aanvoerder, dus ook geen orde. Jourdan was verdwenen, evenals Mainvielle. Niemand bekommerde zich dan ook om Savinien. Zijn vermomming maakte hem ten eenenmale onkenbaar en zoo kon hij door de verschillende groepen sluipen, om zijn moeder te zoeken.

Eindelijk zag hij haar: zij leefde.

Daar waar de wenteltrap een diepen, donkeren hoek vormde, was zij heengesneld. Zij zat ineengedoken en was tot heden niet opgemerkt geworden. Doch dat zou niet lang meer duren, want toen Savinien haar wilde naderen, kwam juist van den tegenovergestelden kant een man aansluipen, wiens bespiedende blik overal doordrong, wiens vuist een scherpgeslepen sabel omklemd hield: het was Cyrillus, de zijdewever.

Onder de moordenaars had hij zich onderscheiden door zijn ongekende woede: hij had ongelooflijke dingen volbracht. Zijn handen, zijn armen waren rood gekleurd, zijn kleederen in flarden en druipend van bloed. Hij scheen geen mensch meer, maar een duivel. - Ook hij had de ineengedoken gestalte in den hoek bemerkt en snelde er heen, om opnieuw zijn afschuwelijk werk te beginnen. Doch Savinien hield hem terug en zei:

‘Gij hebt er reeds een half dozijn gedood, en ik nog geen enkele. Gun mij ook wat en laat die oude daar aan mij over, wilt ge? Ik zal haar hierop onthalen.’

En Savinien toonde zijn dolkmes.

Cyrillus bleef even besluiteloos staan.

‘Ho, ge vraagt veel! Juist vrouwen moet ik hebben; ik ben werkman in zijde...’

En grinnekend over die grap, voegde hij er aan toe:

‘Bah! gij hebt gelijk, wij moeten broederlijk deelen. Ik sta u dien degenstoot af. Doch tref haar goed, ik kijk naar u.’

Savinien liep op de markiezin toe. Zij herkende haar zoon niet in dat havelooze wezen met het vuile gelaat. Zij achtte haar laatste uur gekomen, richtte zich op, vouwde de handen tot God en niet tot haar moordenaar. Savinien greep haar brutaal vast, lichtte den arm als in hevige woede op, maar te gelijker tijd fluisterde hij:

‘Moeder... ik ben het!’

Hij veinsde haar te doorsteken.

‘Val!’ gebood hij zacht.

Zij begreep, viel loodzwaar neer en bleef roerloos liggen.

De jongeling nam haar op in zijn armen, liet uit onachtzaamheid het mes op den grond glijden en richtte zich met zijn dierbaren last naar de trap.

‘Welnu,’ vroeg Cyrillus, ‘is het er mee gedaan?’

‘Ja.’

‘Weer een aristocraat minder!’

Savinien klom de treden op. Halverwege was een portaal, dat hij tijdens de terechtzitting had opgemerkt. Een lange gang kwam er op uit. Die ging hij op goed geluk af door en zoo kwam hij op een zolder. Hier zette hij zijn moeder neer. Vele uren, die eindeloos schenen, verliepen. In nameloozen angst wachtten beiden het oogenblik af, waarop de stilte in het paleis zou zijn teruggekeerd en het bloeddorstig gepeupel het gebouw zou hebben verlaten. Dan zouden zij zonder gevaar uit hun schuilhoek kunnen ontsnappen, de woning van den bootsman bereiken, en onder zijn bescherming het verschrikkelijk Avignon ontvluchten.

Diep in den nacht, toen geen enkel geluid hun oor meer bereikte, achtten zij het oogenblik tot de vlucht gekomen. Langzaam en met de uiterste behoedzaamheid daalden zij de trap af; Savinien ondersteunde zijn moeder, hij droeg haar bijna. Weldra zag hij een kleine uitgangspoort.

‘Moed, lieve mama, wij zullen spoedig buiten gevaar wezen.’

Nauw had hij uitgesproken, of hij zag in de straat op een geringen afstand van den smallen doorgang een onbeweeglijke schaduw. Sidderend hield hij stil; met een zachte, doch vlugge beweging noodzaakte hij de markiezin te bukken, zich niet

te verroeren; hij zelf, zijn adem inhoudend, ging rakelings langs den muur geluidloos vooruit. Aan het poortje gekomen, dat hem bijna geheel verborg, stond hij opnieuw stil, en, zijn oogen wijd openend, keek hij nauwkeurig toe.

Maar al te spoedig ontdekte hij, wie daar wacht hield. Ja, dat gezicht, die gestalte met het moordend staal nog in de hand zou hij onder duizenden herkend hebben... Geen twijfel... Cyrillus stond daar... Cyrillus! De uitgang van het vervloekte paleis werd bewaakt door een tijger.

Savinien tastte naar zijn mes, doch vond het niet. Een oogenblik dacht hij er over alles te trotseeren, zonder wapenen met vuisten en voeten te strijden... Doch stellig zou hij overwonnen worden, bovendien zou de bandiet om hulp roepen.

In dit verschrikkelijk oogenblik, waarin de ongelukkige noch vooruitgaan, noch terugkeeren, noch handelen, noch dralen kon, zonder zijn dierbare moeder aan een wissen dood prijs te geven, kreeg hij opeens een ingeving, als van den Hemel gezonden. Als een lichtstraal schoot hem de herinnering door het brein aan hetgeen Sambuc Cyrillus had toegevoegd, toen deze op weg was naar het 'bloedbal':

'*En gij hebt uwe arme, oude, blinde moeder dan alléén thuis gelaten? Dat zijt gij niet gewoon*.'

Dus schuilde er in deze wreede ziel nog een enkel teeder gevoel: die aristocratenmoorder was een goed zoon.

Een oogenblik aarzelde Savinien; dan mompelde hij: 'Wie weet?' overschreed den drempel met vasten tred en naderde den gevreesden man.

'Goeden avond, kameraad.'

'Goeden avond.'

De stem van den moordenaar was rustig. Oogenschijnlijk was Cyrillus na al dat bloedstorten thans tot kalmte gekomen.

'Wel,' zei Savinien, schijnbaar luchthartig, de aristocratenmoord is geschied. Zijt gij tevreden en gelukkig?'

'Zeker.'

'Maar, Cyrillus, denk aan de zonen van de slachtoffers, die gij gemaakt hebt, gij, die een moeder bezit, die gij teeder bemint! Bedenk, wat gij doen zoudt, indien iemand haar wilde gevangen nemen, op haar zijn moordend wapen richten...'

'Bij God! ik zou haar verdedigen!' riep Cyrillus ontroerd uit.

'Goed, veronderstel nu, dat een der vrouwen, op wie Jourdan het volk heeft losgelaten, gered was geworden door haar zoon...'

'Welnu?'

'Zoudt gij het gedrag van dien zoon laken?'

'Neen!'

'En, indien hij tot u gezegd had: "Cyrillus, denk aan uw oude, blinde moeder en geef mij de mijne weer!" Wat zoudt gij gedaan hebben? Kom, spreek op!'

'Waarlijk, ik geloof... Drommels, een moeder!... Maar waarom vertelt gij mij dat alles?'

'Luister, Cyrillus,' - en de stem van den jongeling verried met geheel de hartstochtelijkheid zijner kinderlijke liefde al de niet te beschrijven aandoeningen, die hij gedurende de laatste oogenblikken in zijn ziel had moeten besloten houden - 'ik ben niet de man, voor wien ge mij houdt. Onder de gevangenen in het paleis bevond zich mijn moeder. Ik heb haar aan den moord weten te onttrekken. Thans verbergt zij zich dáár, dicht bij den uitgang. Indien gij haar door laat, is zij gered, houdt gij haar tegen, dan is zij des doods...'

Cyrillus aarzelde geen oogenblik.

'Ga uwe moeder halen,' beval hij.

Savinien snelde naar den schuilhoek, waar zijn moeder hem met kloppend hart verbeidde, stelde haar met een enkel woord gerust en voerde haar aan zijn arm naar de plaats, waar Cyrillus wachtte.

'Hier is mijn moeder,' sprak hij bewogen.

De wreede Jacobijn week eerbiedig een stap terug, bracht zijn roode hand aan zijn muts ten groet, en sprak:

'Ga door, burgeres!...'

(Naar het Fransch.)

Het verloren fabrieksgeheim.
Door Th. L.T.

Op een mooien herfstmiddag van het jaar 1865 kwam met den sneltrein uit 't zuiden een heer te Edinburg aan, die zich dadelijk van 't station naar de Hoogstraat begaf en daar een statig ouderwetsch huis binnenging.

In de ontvangkamer trof hij aan een in 't zwart gekleede, oudachtige dame en een deftig heer, eveneens in 't zwart gekleed.

'Wat is er van uw believen, sir?' vroeg de laatste en vervolgde, op een stoel wijzend: 'neem plaats, als ik u verzoeken mag.'

Nadat de vreemdeling aan de beleefde uitnoodiging had voldaan, zei hij: 'Mijn naam is Webster, ik ben een koopman uit Londen. Ik zou gaarne mijnheer Robert Clarke, dien ik persoonlijk goed ken, over een voor mij zeer belangrijke zaak spreken. Voor ettelijke dagen vernam ik, dat de oude heer hoogst bedenkelijk ziek is, toch hoop ik, dat hij in staat zal zijn mij te ontvangen.'

'Dat is, helaas, onmogelijk, sir!'

'Is hij zoo ernstig ziek?'

''t Is reeds gedaan met zijn lijden. Hedenmorgen is hij grafwaarts gedragen.'

'Mijn God! Dus reeds overleden? Wat spijt me dat! Dan ben ik, helaas, te laat gekomen.'

'Ik ben zijn executeur-testamentair,' zei de deftige mijnheer. 'Bloedverwanten, althans directe erfgenamen, laat hij niet na. Deze dame was jarenlang zijn huishoudster, aan haar en aan eenige andere personen heeft hij legaten vermaakt. En overigens heeft hij over zijn aanzienlijk vermogen beschikt ten gunste van liefdadige instellingen en inrichtingen van openbaar nut.'

'Hij ruste in vrede!'

'Amen!' fluisterde de oude dame.

'Stond u misschien met hem in handelsrelaties?' vroeg de executeur.

'Sinds meer dan twintig jaren,' antwoordde Webster. 'Maar in den laatsten tijd fabriceerde hij zijn specialiteit-artikel in het geheel niet meer.'

'Neen, hij is er mee uitgescheiden en heeft zijn laatste nog voorhanden waren voor ruim een half jaar verkocht.'

'Aan mij, sir. Jammer, dat ik er niet meer van heb kunnen krijgen. - Hm, hoe staat het nu eigenlijk met zijn geheim? Vier jaren geleden bood ik er hem drieduizend pond voor; maar hij weigerde. Nu kwam ik om er hem vijfduizend pond voor te bieden.'

HET ENGELSCH-RUSSISCHE INCIDENT BIJ DOGGERSBANK.

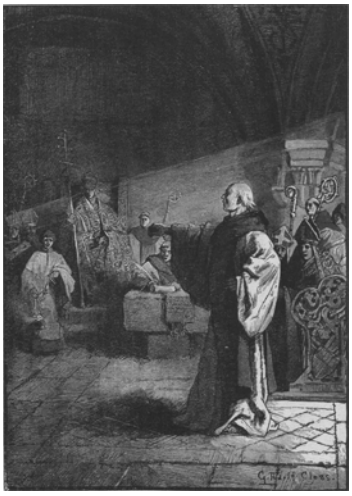

ROLAND BRENGT PAUS GREGORIUS VII 'S KEIZERS HEILIGSCHENNENDE BOODSCHAP.

'Te laat, waarde heer!' riep de executeur. 'Maar al had u hem nog levend aangetroffen, dan zou hij toch niet op uw voorstel zijn ingegaan.'

'Waarom niet, daar hij er zelf toch niet meer van profiteeren wou?'

'Hij had bepaalde redenen voor zijn weigering, zoowel tegenover u als tegenover andere belanghebbenden. Hij was door een belofte gebonden, welke hij zijn vader had moeten geven. Zijn overgrootvader had, voor ongeveer tachtig jaar, bepaald, dat het bewuste geheim streng bewaard en in de familie blijven moest, en daar heeft men zich steeds aan gehouden.'

'De uitvinder heeft dus niet vermoed, dat zijn familie geheel uitsterven kon, zooals nu toch gebeurd is.'

'Dat is waarschijnlijk. Maar desniettemin is de verplichting getrouw nagekomen, ook door den achter-kleinzoon, den laatst overgeblevene der familie. Hij nam 't geheim met zich in 't graf. Doch men zou nooit geweten hebben, dat er zulk een fabrieksgeheim bestaat - of zooals men nu zeggen moet, bestaan heeft - wanneer niet voor ruim honderd jaar door een zonderling crimineel rechtsgeding de algemeene opmerkzaamheid er op gevestigd was geworden.'

'Zeer juist,' zei Webster hoofdknikkend. 'Maar zou ik dan de rookerij, welke toen eveneens de aandacht getrokken heeft, niet eens te zien kunnen krijgen?'

'De rookerij met haar bijzondere inrichting bestaat niet meer,' antwoordde de executeur. 'Er is niets meer van te zien dan vier kale muren.'

De Londensche koopman begreep, dat de zaak hopeloos stond. En opstaande nam hij afscheid.

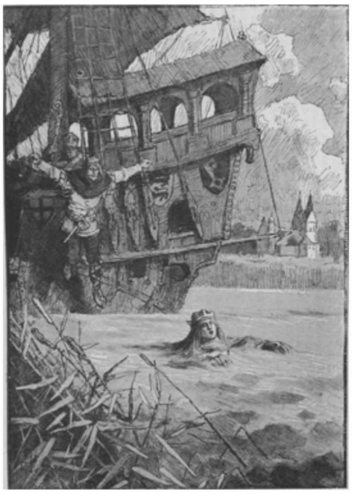

KEIZER HENDRIK IV STORT ZICH IN DEN RIJN.

Hij begaf zich naar een hotel om te eten. Daar kwam hij

met eenige gasten in gesprek, die hem vertelden, wat hij reeds wist, dat namelijk Robert Clarke, op wiens begrafenis de Edinburgsche heeren des morgens geweest waren, wel is waar een hoogst eerbiedwaardig heer, maar ook een oude, kleingeestige jonggezel en eigenaardige zonderling geweest was. Webster vernam echter daarbij ook iets, wat hij nog niet wist, namelijk de geschiedenis van het nu onherroepelijk verloren fabrieksgeheim.

In 't jaar 1754 was er onder de talrijke mijnwerkers van de groote steenkolenmijnen in het Schotsche graafschap Midlothian een ontevreden en oproerige geest ontstaan. De prijzen van de steenkolen waren aanzienlijk gedaald en daarom zagen zich de eigenaars der mijnen gedwongen de loonen aanmerkelijk te verlagen. Dit wekte in hooge mate de verbittering van de in een moeilijk en gevaarlijk beroep werkzaam zijnde mijnwerkers, zoodat het weldra kwam tot allerlei buitensporigheden, die door de overheid met geweld onderdrukt moesten worden.

De meest gehate onder de mijnbezitters was Jonathan Cummings, algemeen bekend wegens zijn hardvochtigheid en gierigheid en de groote gestrengheid, waarmee hij optrad tegen hen, die zoo ongelukkig waren in zijn dienst te zijn. Hij drukte de loonen het ergst en was voor een minnelijke schikking niet te vinden. Toen een deputatie uit de arbeiders bij hem verscheen, om hem een voorstel tot schikking te doen, wees hij het verlangen der mijnwerkers grof en spottend van de hand, driftig schreeuwend: ‘Wanneer je niet voor het door mij nu vastgestelde daggeld werken wilt, laat het dan, 't is mij wèl!...’ Dat kon hij makkelijk zeggen, want hij wist zeer goed, dat, wilden de mijnwerkers zich zelf en hun gezinnen niet aan den hongerdood prijsgeven, zij tegenover hem klein man moesten worden, wat dan ook werkelijk gebeurde.

Maar deze overwinning overleefde hij slechts drie weken. Op den 21sten October 1754 kwam hij 's avonds niet thuis, en den volgenden morgen, toen zijn in grooten angst verkeerende huisgenooten naar hem lieten zoeken, vond men hem op een afgelegen plaats met doorschoten hoofd, dood - en beroofd, zooals bleek, toen men de ledige zakken zijner kleeding nauwkeuriger onderzocht. 't Kon dus in dit geval een gewone rooverij zijn, vergezeld van moord, maar ook evengoed een moord uit wraak. Misschien had een van Cummings' eigen arbeiders hem opgewacht en neergeschoten.

Het laatste nam de justitie, alle omstandigheden in aanmerking nemende, niet zonder grond aan en kort daarop nam zij drie mijnwerkers in hechtenis, omdat men tot de ontdekking was gekomen, dat juist deze drie de woordvoerders en raddraaiers in de vergaderingen der ontevreden mijnwerkers geweest waren en daar de verbitterdste redevoeringen tegen Cummings' gehouden hadden. In 't bijzonder werd een hunner, een zekere John Turnbull zwaar verdacht, want hij had, wat hij niet loochenen kon, eens in een vergadering woedend geschreeuwd: ‘Verdoemd zij de oude schoft! Had ik hem maar onder mijn knuisten!’

Tot zijn geluk kon Turnbull zijn alibi overtuigend bewijzen en ook den twee anderen gelukte het de tegen hen ingebrachte beschuldigingen te ontzenuwen. Men moest ze bij gebrek aan voldoende bewijzen uit de voorloopige hechtenis ontslaan.

Ruim drie jaren waren verloopen en de moord was reeds eenigermate in vergetelheid geraakt, toen er een gebeurtenis plaats vond, welke hem levendig in 't geheugen terugriep.

In een herberg te Edinburg hielden op zekeren avond meerdere jonge mannen een partijtje; rondom een der tafels gezeten, vormden zij een vroolijken kring. Een van hen, de tuinier Joseph Ivring, die vroeger als mijnwerker in de Cummingsche steenkolenmijnen gewerkt had, vertoonde pralend een uit schildpad mooi bewerkte

kleine doos, van de soort, zooals ze toenmaals bij rijke en voorname lui, die snuif gebruikten, in de mode waren, en hij gaf ze in den kring rond.

‘Sinds wanneer snuif je, Joseph?’ vroeg een der jongelieden, in de doos grijpend en zich van een snuifje bedienend.

‘Sedert ik de doos heb,’ antwoordde Ivring. ‘Toen ik ze vond, was er nog snuif in, en zoo wendde ik er mij aan. Wanneer de verliezer van de doos zich komt aanmelden, kan hij ze terugkrijgen. De snuif heb ik dan als belooning voor het vinden gebruikt en dat zal mij niet kwalijk genomen worden. Maar misschien is de verliezer een rijke vreemdeling, die zich om de doos heelemaal niet meer bekommert.’

‘Waar heb je die doos gevonden?’

‘Op 't terrein van de wedrennen, niet ver van mijn woning.’

‘Wanneer?’

‘Eenige dagen na de laatste groote wedrennen.’

‘Ik geloof, dat zulke doozen zeer duur zijn.’

‘Dat is wel mogelijk.’

‘Jammer, dat op het deksel een schrammetje is,’ merkte de jonge vriend op, terwijl hij doos teruggaf.

Een heer, die ter zijde aan een andere tafel zat, werd plotseling zeer opmerkzaam op het gesprek.

't Was de barbier Gardiner, die eenige van de jonge lieden kende. Hij stond op, trad op het vroolijk gezelschap toe en vroeg beleefd aan Ivring: ‘Zou ik u om een snuifje mogen verzoeken? Ik heb mijn eigen doos thuis laten liggen.’

‘Met genoegen,’ antwoordde de jongeman. ‘Bedien u, sir!’ En hij gaf hem de doos in handen, welke de barbier, nadat hij een snuifje genomen en er voor bedankt had, zeer nauwkeurig beschouwde en toen teruggaf.

Daarop ging Gardiner weer zitten en scheen eenigen tijd in gepeins verdiept. Eindelijk dronk hij het restje uit zijn glas, nam zijn hoed en verwijderde zich.

Hij ging regelrecht naar de Georgstraat en trad daar het deftige Cummingsche huis binnen, waar hij den heer Henry Cummings, den tegenwoordigen hoofdeigenaar van de groote steenkolenmijn, te spreken verzocht. Hij was daar goed bekend, want sinds vele jaren kwam hij er dagelijks, als barbier, aan huis.

‘Wat is er van je dienst, beste Gardiner?’ vroeg de jonge huisheer. ‘Neem plaats!’

‘Sir, u hebt voor ruim drie jaren door de politie een belooning van tweehonderd pond sterling uitgeloofd voor de ontdekking van den moordenaar van mijnheer uw vader.’

‘Dat is zoo.’

‘Maar deze belooning kon tot nu toe niet uitbetaald worden?’

‘Neen, want 't is niet mogelijk geweest den ellendigen dader te ontdekken.’

‘Zou de belooning nu nog uitbetaald worden aan dengene, die den dader aanwijst?’

‘Wel zeker!’

‘Dan maak ik er aanspraak op, want ik weet, wie den moord pleegde.’

‘Werkelijk?’ riep opgewonden Henry Cummings.

‘Voor een klein uur ontdekte ik het heel toevallig,’ verklaarde de barbier.

‘Tegen wien brengt ge deze vreeselijke beschuldiging in?’

‘Tegen een zekeren Joseph Ivring.’

‘De naam is mij niet onbekend.’

‘Vroeger was hij mijnwerker, later trouwde hij een jonge tuiniersweduwe en kwam daardoor in goeden doen.’

‘Maar wat geeft je aanleiding tot de bewering, dat juist hij de dader zou geweest zijn?’

‘Mijnheer uw vader was een sterke snuiver en droeg daarom bestendig in zijn vestzakje een sierlijke en kostbare schildpaddoos, die hem in den nacht van den moord met nog andere zaken van waarde werd ontroofd.’

‘Dat is juist.’

'Welnu, Joseph Ivring is in 't bezit van de snuifdoos van mijnheer uw vader. Hij beweert wel is waar, dat hij ze na de laatste groote wedrennen op het renterrein gevonden heeft, maar dat liegt hij natuurlijk.'

'En je bent vast overtuigd, dat het werkelijk dezelfde doos is?' vroeg steeds opgewondener de zoon van den vermoorde.

'Daar valt niet aan te twijfelen! Ik herkende ze dadelijk aan een schrammetje op het deksel, dat ik vaak gezien had, want mijnheer uw vader bood mij menigmaal, nadat ik hem geschoren had, een snuifje daaruit aan.'

'Ik dank u voor uw ijver, beste Gardiner,' sprak de jonge Cummings. 'Al het mogelijke zal dadelijk in het werk gesteld worden. Zoodra het gerecht in deze zaak uitspraak gedaan en Ivring als den dader van den gruwelijken moord veroordeeld heeft, ontvangt gij de uitgeloofde belooning. Daar kun je u van verzekerd houden!'

Nog denzelfden avond werd Joseph Ivring in zijn woning in hechtenis genomen en werd er een nauwkeurige huiszoeking bij hem gedaan. Behalve de noodlottige schildpadden snuifdoos ontdekte men bij hem niets van de toenmaals geroofde zaken van waarde. Doch verdacht scheen het, dat hij in 't bezit was van een geweer en van een oud pistool, die eveneens in beslag genomen werden.

Zijn vrouw geraakte in doodsangst, maar hij bleef kalm en bedaard en zei, alvorens weggevoerd te worden: 'Wees maar gerust, lieve Jane, schrei niet, de zaak zal zich spoedig ophelderen en mijn onschuld aan den dag komen, want ik heb dien moord niet op mijn geweten.'

Het tegen hem ingesteld voorloopig onderzoek bracht nog al het een en ander aan 't licht, dat tegen hem scheen te getuigen. Vastgesteld werd, dat hij bij de voor drie jaren geheerscht hebbende arbeiders-onlusten, wel is waar geen raddraaier, maar toch een der ijverigste en vurigste sprekers geweest was. Ook ontdekte men, dat hij in 't behandelen van vuurwapens zeer behendig was; als jongeman had hij zelfs wegens wildstroopen eenige maanden in de gevangenis doorgebracht. Doch het voornaamste bewijs tegen hem, bleef toch de bij hem gevonden snuifdoos, welke hij, volgens zijn bewering, gevonden zou hebben. Van ambtswege werd zijn bewering in de kranten bekend gemaakt, doch niemand meldde zich als den verliezer van de snuifdoos aan, zoodat men Ivring's verklaring voor valsch hield.

De doos, welke een schrammetje op het deksel had, was aan den onderkant voorzien van een fabrieksmerk, bestaande in een klein vierkant met de letter 'C' er in. Dit was het merk van den maker, een uiterst bekwamen fabrikant te Edinburg, destijds vijf-en-veertig jaar oud, die allerlei fraaie en degelijke kunstvoorwerpen fabriceerde uit schildpad, paarlemoer en ander kostbaar materiaal, in 't bijzonder snuifdoozen, die veel gekocht werden, ook door kooplieden te Londen en elders. Met de andere stukken van overtuiging in dit strafgeding was de doos ten huize van den opperrechter, den president van het hof der gezworenen, gedeponeerd.

Des avonds voor den dag, waarop de openbare behandeling voor de rechtbank zou plaats hebben, werd op geheimzinnige wijze bij den president een klein pakje in huis geworpen. Men

vond het toevallig. Nadat het was opengemaakt, kwam er een mooie schildpaddoos te voorschijn, waarbij een samengevouwen, blijkbaar met een verdraaid handschrift beschreven, stuk papier lag, inhoudende de mededeeling: ‘Joseph Ivring is onschuldig. Dit meldt u degene, die 't gedaan heeft en u tot bewijs hierbij zendt de rechte doos.’

Verwonderd beschouwde de president de snuifdoos, welke, zooals de vergelijking bewees, er bijna precies zoo uitzag als de andere, ook op dezelfde plaats een schrammetje op het deksel had en aan den onderkant hetzelfde fabrieksmerk. Opvallend was alleen de omstandigheid, dat ze bijna dubbel zoo zwaar was als de andere. Na rijpe overweging kwam de ervaren oude jurist tot de overtuiging, dat de zending afkomstig was van een mededader of medeplichtige aan de misdaad, die beproevende den hoofdschuldige aan zijn wettige straf te onttrekken, zich met dit doel de doos ergens had weten te verschaffen, ze daarna van een schrammetje had voorzien, om op deze wijze rechters en gezworenen op een dwaalspoor te leiden. In deze overtuiging besloot de oupe heer, wien dergelijke misdadigers-kunstgrepen uit zijn jarenlange ambtsvervulling wel bekend waren, den anonymen brief ter kennis te brengen van het hof en de jury. Maar, om absoluut niets te verzuimen, wat zou kunnen dienen om nog eenig meer licht in de zaak te ontsteken, beval hij onmiddellijk, dat alsnog de heer Thomas Clarke, de maker der beide doozen, als deskundige zou gedagvaard worden.

De openbare behandeling van het rechtsgeding werd gehouden in de groote rechtzaal der jury te Edinburg.

De beklaagde, ondervraagd of hij zich schuldig wilde bekennen, antwoordde met vaste stem: ‘Neen!’

De stukken van overtuiging werden hem voorgelegd, en de getuigen gehoord.

De barbier Gardiner bleef bij zijn verklaring, dat de lichtere doos met het schrammetje die van den vermoorde was, maar was toch blijkbaar verbaasd en minder zeker in zijn verklaringen, toen men hem ook de andere doos vertoonde.

Henry Cummings en zijn moeder, de weduwe van den vermoorde, verklaarden, dat zij, wel is waar, aanvankelijk vast geloofd hadden, dat de lichtere doos de rechte was, maar dat zij dit, nadat zij ook de andere gezien hadden, niet meer als absoluut zeker durfden getuigen. De gelijkheid, afgezien van het verschil in gewicht, was te opvallend en daardoor vergissing mogelijk.

Daarop werd de deskundige gehoord. Thomas Clarke was een man met een intelligent gezicht, wiens doorploegd voorhoofd hem als een denker aanwees.

‘U hebt deze beide, met uw fabrieksmerk voorziene doozen vervaardigd?’ werd hem gevraagd.

‘Ja, sir,’ antwoordde hij.

‘Hebt u een er van voor ongeveer tien of twaalf jaren zelf aan den heer Jonathan Cummings verkocht?’

‘Neen; hij moet de doos van den een of anderen koopman, wien ik ze geleverd had, gekocht hebben.’

‘Dan kunt u dus niet verklaren, welke van beide doozen het geweest is?’

‘Dat kan ik wel, maar ik doe 't niet gaarne.’

‘Waarom?’

‘Omdat ik in zulk een geval, om u een bevredigende inlichting, welke bewijskracht heeft, te geven, een fabrieksgeheim, althans gedeeltelijk, moet onthullen.’

‘'t Geldt hier een zeer ernstige zaak,’ merkte de president waarschuwend op.

‘Welnu, dan zal ik de verlangde inlichting geven,’ antwoordde Thomas Clarke. ‘De snuifdoos, welke mijnheer Jonathan Cummings voor tien of elf jaar gekocht heeft, is die, welke zwaarder is dan de andere.’

‘Wanneer u dat bewijzen kunt, zou het bewijs, dat beklaagde het zwaarst belast, vervallen!’ riep de president.

‘Dat kan ik zeer gemakkelijk bewijzen,’ antwoordde glimlachend de fabrikant.

‘Hoe dan?’

‘De zware doos is van echt schildpad gemaakt.’

‘En de lichtere?’

‘Van nagemaakt schildpad.’

‘Daar heb ik nog nooit van gehoord. Bestaat er dan werkelijk nagemaakt schildpad?’

‘Zeker. Toen het echte materiaal voortdurend in prijs steeg en ten laatste meer dan vijf-en-negentig schillingen per pond kostte, dacht ik na over een surrogaat en 't gelukte mij er een op te sporen, of liever uit te vinden.’

‘Maar de schrammen op beide doozen?’

‘Deze kleine beschadigingen zijn maar toevallig zoo overeenstemmend.’

‘Waarom zou de lichtere doos niet aan den heer Jonathan behoord hebben?’

‘Omdat het absoluut onmogelijk is, sir. Jonathan Cummings werd den 21sten October 1754 vermoord?’

‘Ja.’

‘De eerste nagemaakte schildpaddoozen heb ik gemaakt in Maart 1756, want eerst van dien tijd af dagteekent mijn uitvinding.’

‘Dan kan beklaagde onmogelijk den vermoorde de doos ontroofd hebben.’

‘Neen; maar 't schijnt wel mogelijk, dat zijn verklaring, ze kort na de groote wedrennen op of bij het wedrenterrein gevonden te hebben, overeenkomstig de waarheid is.’

De voorzitter beraadslaagde zacht met de bijrechters en de gezworenen. Daarna sprak hij: ‘Door de geloofwaardige en onbetwistbare verklaring van mijnheer den deskundige heeft het geding een geheel onverwachte wending genomen. Het schijnbare hoofdbewijs voor de schuld van beklaagde is vervallen en daarmee vallen ook de andere, slechts op nevenzaken betrekking hebbende, bewijzen. Onder zulke omstandigheden mag en kan de beschuldiging niet gehandhaafd worden. Ik beveel de onmiddellijke invrijheidstelling van den beklaagde!’

De hebzuchtige barbier Gardiner ontving dus de uitgeloofde belooning niet, want de dader, - in elk geval de onbekende, die den anonymen brief geschreven en de rechte doos ingezonden had, - wist zijn bloedig geheim te bewaren en bleef onontdekt.

Eerst door dit crimineel proces, waarvan de dagbladen uitvoerige verslagen gaven, werd het in belangstellende kringen bekend, dat het mogelijk was, nagemaakt, van het echte bijna niet te onderscheiden, schildpad te vervaardigen. Dit wekte veel opzien. Eenige fabrikanten te Londen en te Birmingham wenschten van Thomas Clarke zijn geheim te koopen en boden er hem aanzienlijke sommen voor. Maar hij wees alle voorstellen vlakweg van de hand.

Toen probeerden deze fabrikanten op eigen hand het geheim te doorgronden, waarvoor zij zich ontzettend veel moeite en inspanning getroostten; doch hun ijverig streven bleef zonder eenig resultaat, tot in 't jaar 1776 het boek van een Duitsch geleerde eenig licht in het duistere dezer aangelegenheid scheen te brengen.

Deze geleerde was de keizerlijk-Russische staatsraad en professor Peter Simon Pallas, een Berlijner van geboorte, die in opdracht en op kosten der keizerin Katharina II een vijfjarigen onderzoekingstocht in Zuid-Rusland en Siberië ondernam en daarover een degelijk werk in drie lijvige quarto-deelen uitgaf, dat in wetenschappelijke kringen, zooals het verdiende, zeer veel waardeering vond, ook

in Engeland, waar geheele hoofdstukken er uit, in 't Engelsch vertaald, in de tijdschriften verschenen.

De levendige studieijver van dezen wakkeren, onderzoeklievenden geleerde was een bewonderenswaardig veelzijdige en hield zich bezig met veelomvattende onderwerpen op verschillend gebied. Hij onderzocht en merkte veel op, dat voorheen door andere geleerden achteloos en onverschillig was voorbijgegaan. Ook in het land der Kalmukken was hij geweest en in zijn boek berichtte hij van deze nomaden, dat zij de kunst verstonden, voorzichtig gedroogde en aanhoudend gerookte paardevellen, zoo toe te bereiden, dat ze hard, doorschijnend en hoornachtig werden. Daaruit vervaardigden zij dan schalen en ander vaatwerk, zoowel geschikt voor warme als koude dranken, in 't bijzonder ook theebekers. De warme thee nam niet den minsten bijsmaak aan van deze zonderling hoornachtig on doorschijnend lederen vaten.

Deze meedeelingen maakten de speculeerende belangstelling van eenige fabrikanten in Engeland gaande. Nu geloofden zij toch eindelijk ontdekt te hebben, hoe nagemaakt schildpad verkregen kon worden. Zij beproefden het, droogden en rookten paardenvellen en maakten ze op de wijze der Kalmukken ook hoornhard en iets doorschijnend, zoodat er snuifdoozen en andere doosjes van gemaakt konden worden. Maar 't waren slechts eenvoudige dingen, niet zulke mooie en dure doozen, als de Edinburger fabrikant ze sinds langen tijd op de markt bracht, want zulk een gelijkheid met het echte schildpad vermocht men te Londen noch te Birmingham te verkrijgen.

Thomas Clarke gebruikte voor zijn doel ook paardevellen, die hij droogde en rookte, want hij had in zijn achterhuis, dat wist men, een steeds zorgvuldig gesloten gehouden rookerij. Onafhankelijk van de Kalmukken, wier behandeling van paardevellen hem destijds niet bekend was, was hij zelfstandig tot zijn uitvinding gekomen. Stellig heeft hij bij het bereiden van paardevellen eenige geheim gebleven middeltjes gebruikt, en zeker is het, dat hij zijn zaak veel beter verstond, dan die halfwilde Aziatische nomaden. Alleen met familieleden werkte hij in zijn werkplaats en in bovengenoemde rookerij; nooit namen hij of later zijn zonen vreemde arbeiders in dienst. Het fabrieksgeheim werd door hem en zijn nakomelingen, die daardoor evenals hij tot aanzienlijken welstand geraakten, op 't zorgvuldigst bewaard, totdat het met het afsterven van den laatsten spruit der familie verloren ging en ook door den nieuwsgierigen heer Webster niet verworven kon worden, daar hij, helaas, drie dagen te laat gekomen was.

Bij de platen.

Het Engelsch-Russische incident bij Doggersbank. -

De naam Doggersbank wekt bij den Nederlander patriottische herinneringen. Het was daar, dat, gedurende den vierden Engelschen zee-oorlog, schout-bij-nacht Zoutman in 1781 den Engelschen admiraal Parker versloeg, - de laatste overwinning, door een Nederlandsche zeemacht op den Engelschman behaald.

Wel geen zeeslag, maar toch een in zijn gevolgen betreurenswaardige ontmoeting tusschen de Russische Oostzee-vloot en de Engelsche visschers-flottielje uit Hull heeft den naam Doggersbank in de laatste weken weer op ieders lippen gebracht.

De eerste dagen na de ontmoeting scheen een oorlog tusschen Rusland en Engeland - met den nasleep van dien - onvermijdelijk. Thans, nu het onderzoek van het niet geheel opgehelderde incident aan een internationale commissie is opgedragen, mag worden vertrouwd, dat het geval met een minnelijke schikking zal eindigen.

De afbeelding in dit nummer geeft een goede en pakkende voorstelling van het droevige feit. Op den voorgrond de Engelsche visschersbooten - treilers - waarvan er één, de *Crane*, in den grond werd geboord, andere ernstige averij kregen; - op den achtergrond een paar Russische kruisers, die, hun zoeklichten richtend op de Engelsche flottielje, te zelfder tijd een hevige kanonnade daarop openen.

Het is een fantastisch schouwspel, die afwisseling van donker en licht, het zinkende schip, de doorschoten zeilen en de manschap, die het veege lijf tracht te bergen.

Twee tooneelen uit het leven van keizer Hendrik IV. -

Keizer Hendrik IV, wiens onsympathieke nagedachtenis door het woord van den kerkvervolger Combes: 'Ik voel weinig voor een gang naar Canossa' onlangs weer actueel werd, heeft in zijn jongelingsjaren een stap of liever een sprong gedaan, die wel 'gedurfd' maar allesbehalve politiek was. De elfjarige knaapkoning werd in 1062 te Kaiserswerth, na een feestelijk maal, dat hem blijkbaar verhit had, door een der Duitsche vorsten uitgenoodigd een heel mooi schip in oogenschouw te nemen. Nauwelijks had hij het dek bestegen, of het schip voer af. Hendrik dacht aan verraad en dood en sprong zonder een oogenblik aarzelen in den Rijn. Graaf Ekbert sprong hem na en redde hem, waarna de jeugdige gekroonde zich toch met een mooi praatje liet oplichten en naar Keulen vervoeren.

JAPANSCHE BEGRAFENIS TE TOKIO.

Het tweede tooneel uit het romantische leven van den keizer, dat we onzen lezers aanbieden, speelt veertien jaar later.

Keizer Hendrik IV heeft zich vergrepen aan Petrus' Stoel en den grooten paus Gregorius VII... vervallen verklaard van den pauselijken troon. Een geestelijke, Roland geheeten, handlanger natuurlijk van den slechten keizer, brengt de H. Vader de heiligschennende boodschap. Zelf moest de Paus den persoon van Hendriks gezant beschermen tegen de grenzenlooze verontwaardiging der te Lateranen in een Kerkvergadering bijeengekomen geestelijken. Het tragisch oogenblik, dat Roland

met trotsch gebaar de beleedigende woorden spreekt, is door den teekenaar G. Closs treffend weergegeven.

Begrafenis van Japanners te Tokio. -

Hoezeer wij, katholieken, de plechtigheden van een Russische begrafenis eer verstaan, dan die van een Japansche, wijl de Russische schismatieken, vooral in hun ceremoniën, veel met de Roomsche Kerk gemeen hebben, doet het toch goed aan het hart te zien, hoe niet-christenen als de Japanners, minstens de majesteit des doods erkennen en op hunne wijs de laatste eer aan hun afgestorvenen brengen. Wij moeten de voor ons onverstaanbare symbolische handelingen buiten bespreking laten en merken alleen op, dat de patriarchale gestalte op den voorgrond, omhangen met het sierlijke plechtgewaad, ook ons wel imponeeren zou, zoo wij bij de begrafenis tegenwoordig waren.

[Nummer 49]

De kloosterkerk
Van St.-Catharinadal te Oosterhout in Noord-Brabant.

Is de vreemde tijd, waarin wij leven, er ook al niet ganschelijk een van rouw in de wereld der heilige schoonheid, een tijd van boete en beproeving, - wij hebben den blik maar te wenden naar vervlogener tijden heerlijke monumenten, om te gevoelen hoe eenmaal een bloeiende schoonheid overal werd gevonden, daar waar het handwerk werd beoefend, overal waar kunst betracht werd. Een scheiding tusschen kunst en handwerk, gelijk wij die kennen, bestond niet in de middeneeuwen. Al wat niet blootelijk tot de natuur behoorde was van het domein der kunst.

En wanneer men dan hierbij in aanmerking neemt, dat het handwerk geheel in overeenstemming met den geest der Kerk, als een der krachtigste middelen ter verovering der hemelsche heerlijkheid werd beschouwd, zal men lichtelijk bevroeden met hoe groote toewijding dat handwerk betracht werd, met hoe groote nauwgezetheid het ambacht werd uitgeoefend, trouwens wat er ons van is overgebleven is overvloedig in staat onze overtuiging in deze te bevestigen.

En behalve dit leert ons het werk dier tijden ook nog: dat kunst is de uitdrukking van de menschelijke vreugde in den arbeid - dat het mogelijk is voor den mensch zich te verheugen in zijn werk, want vreemd moge dit ons heden ten dage schijnen, er zijn tijden geweest, waarin hij vreugde vond in zijn arbeid - en ten laatste dat, tenzij het werken hem weder een verheuging wordt, het leven hem ver der geen vreugde zal kunnen verschaffen.

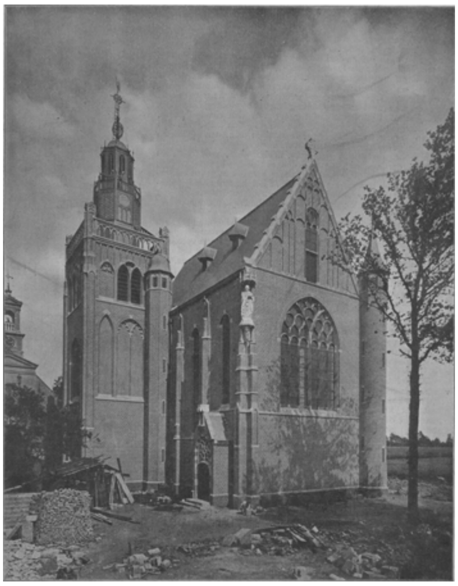

DE KLOOSTERKERK VAN ST-CATHARINADAL TE OOSTERHOUT, GEBOUWD DOOR JAC. VAN GILS.

Waar nu de arbeid op zichzelf reeds zoo hoog werd geschat, hoeveel te hooger zal daar de waardeering zijn geweest, wanneer die arbeid werd gegeven in dienst van God, waar hij door dien

dienst als 't ware geheiligd werd, - gewis, de vrome zin dier tijden zou er ons reeds borg voor zijn, ware het niet, dat in de monumenten, ons nagelaten, uit elken steen, om zoo te zeggen, de volmaaktheid sprak, die daar zoo naarstiglijk werd betracht. Wanneer wij zien, hoe in heel het kunstig samenstel der gothische kathedraal, zoowel als in de aandoenlijk devote verluchtingen der kerkelijke handschriften, het lijnwaad en den edelmetaalarbeid, een volmaaktheid is nagestreefd, alleen met de grootste inspanning en hartelijkste toewijding bereikbaar, dan begrijpen wij iets, hoewel dan zeer weinig, van de geestdrift, die deze kunstenaars bij de gratie Gods moet hebben bezield ten opzichte van het voorwerp hunner werkzaamheid. Want wèl is het weinig wat wij begrijpen van den vromen geest dier tijden, van het fijn gevoel van Angelico, Memlinck en Van Eyck - onzen tijd is al te grof om zulke teere sentimenten ook slechts bij benadering te kunnen waardeeren.

En die geestdrift voor de kunst in dienst der Kerk was niet alleen bij hare beoefenaren te vinden: dank zij het gemeenschappelijk karakter der katholieke tijden, was de kunst in den volsten zin des woords *jedermann's Sache*. Van Konstantijn's dagen af, al de latere eeuwen door, met slechts kleine tusschenpoozen van vijandelijke stemming, zien wij pausen, koningen, abten en ridders ijverig bezig met het stichten van heiligdommen voor den Koning der Koningen, den *Rex tremendae Majestatis*, en voor Christus, den Vader der armen, schatkamers ter bewaring van den *thesaurus fidelium* en de Krone der Heiligen. Toen de eerste Christen-keizer de oude St. Pieter-basiliek over het graf van den eersten Opperherder der gemeente zou bouwen, nam hij zich de kroon van het hoofd, legde den vorstelijken mantel af en begon eigenhandig den grond voor de stichting uit te graven totdat hij achtereenvolgens twaalf lasten aarde, ter eere der twaalf Apostelen, zich op de schouderen liet laden en naar buiten dragen. Zoo oordeelde Konstantijn de Groote over de waardigheid van den kerkbouw-arbeid en met hem eenstemmig dachten de latere prinsen, doctoren en helden der eeuwen van Geloof: Bisschoppen behandelden den metselaarstroffel als onbeschaafde daglooners, gelauwerde krijgslieden eindigden als eenvoudige bouwgezellen hun leven. Geheele bevolkingen van burchten en steden, met rijk en arm, wilden deel hebben aan de geestelijke voordeelen, die ten loon eener kerkvolbouwing door 's Heeren Stedehouder werden uitgeloofd, en brachten niet slechts hun gouden en zilveren huis- en kleedgeraad ter smeltkroes der kerkfabriek, maar gaven hun krachten er vaak gedurende vele weken aan ten beste. Dit alles was in overeenstemming met de plechtige en vaak koninklijke of bisschoppelijke legging van den Eersten Steen, welks heiliging den grondtoon aangaf, die den aard van den ganschen bouw bepaalde en onmiddellijk aan den geheelen arbeid een gewijd karakter mededeelde.

En voor zoover ons bekend is, heeft zoo min de Kerk als de school der wetenschap tot heden eenige daad gesteld, eenig besluit genomen of uitgevaardigd, eenig leerstuk of gevoelen verkondigd, waarbij aan de kerkbouwkunst het karakter van heiligheid van ernst en waardigheid ontnomen of betwist wordt, dat zich in bovenstaande bijzonderheden zoo duidelijk uitspreekt.

Het waren deze gedachten, indertijd door Alberdingk Thijm in de *Dietsche Warande* ontwikkeld, die mij te binnen kwamen, toen ik dezen zomer op een mooien namiddag de bijna voltooide kloosterkerk van St.-Catharinadal mocht bezoeken. Uit ontwerp zoowel als uitvoering van dit bouwwerk spreekt het luide, dat de architect Van Gils met deze hooge opvatting van zijn taak, met geestdrift voor zijn arbeid bezield is geweest.

En waar wij, helaas, in onzen tijd bij lange na niet immer die noodzakelijke verzorging en nauwgezette betrachting bij den kerkbouw te waardeeren vinden,

mag het een aangename plicht gerekend worden, op zoo nobelen arbeid hier de aandacht te vestigen. Met de uiterste zorg toch is de waarde der massa's ten opzichte van elkaar gewikt en gewogen, met wijs beleid zijn de kleuren van muren en daken neven elkander gezet, met de hartelijkste toewijding is zelfs het kleinste détail verzorgd geworden.

De architect was voor de compositie aan eischen van zeer verschillenden aard gebonden. Ten eerste moest het koor der Kerk bereikbaar zijn van uit het bestaande klooster; ten tweede moest het koor ingericht worden met het oog op den dag- en nachtdienst der Norbertinessen, terwijl ten laatste de zusters (als slotzusters) zooveel mogelijk van het volk dienden afgesloten te worden, terwijl het volk toch ook de H. Mis moest kunnen bijwonen. Rondom het priesterkoor nu is een galerij aangebracht waarvan de beide eindvleugels, grenzende aan het transept, zich verbinden door een rijkbewerkten jubé, die dus tevens tot koorafsluiting dient. Het komt niet dikwijls voor, dat deze traditioneele afsluiting in onze dagen nog wordt uitgevoerd - op een onzer illustraties geven wij er de afbeelding van, terwijl de andere plaat ons het uiterlijk van het gebouw kennen doet.

De schoone verhoudingen, de juiste materialen-keus en de voorname opvatting en uitvoering stempelen dit werk tot een der waardevolste monumenten onzer nieuwere kerkelijke bouwkunst. De kunstzinnige Proost, die den bouw ordonneerde, de zusters, voor wie hij werd opgericht, de architect, die het plan ontwierp en uitvoerde, kunnen zich gelukkig rekenen met de verkregen resultaten.

Aller heiligen, 1904.
JAN STUYT.

Sterren.

't Is avond en
Zijne oogen sluit het kind,
Van slaap bezwaard;
Het licht heeft er
Den ganschen dag getin-
teld en gestaard.

Een ieder, die
Den fonkelenden blik
Mocht gadeslaan,
Gevoelde er in
De ziel van 't kind, meer nog
Gods reinheid aan.

En nauw de ster-
ren dezer aarde dicht
Gesloten zijn,
Of ginds heel hoog
Ontwaakt er in 't gestarrent
Een oogelijn.

Niet één, niet twee,
Wel honderdduizend zie 'k
Er vriend'lijk staan
En in hun blik
Gevoel ik wederom
Gods reinheid aan.

O sterren, die
Des nachts daarboven blinkt
En die omlaag
Den dag verblijdt,
Straalt uwe reinheid in
Mijn ziel gestaag.

Carthago.
Dr. A. SMOOR.

Vier dagen.
Episode uit den Russisch-Japanschen krijg.

Wij liepen hard door het woud met het geluid van de kogels om ons heen en werkten ons met moeite door het kreupelhout. Steeds heviger werd 't vuren en vlak achter mij spatte een granaat uit elkaar. Sidorow, een jong soldaat, zonk plotseling op de knieën naast mij neer en zag mij stilzwijgend met groote, wijdstarende oogen aan. Uit zijn mond vloeide in stroomen het donkere, warme bloed. Met slap uitgestrekte hand wees hij naar iets achter mij, zoodat ik omkeek en een grooten stevigen Japanner op mij af zag komen.

Iets snorde langs mij voorbij; in mijn ooren suisde 't. - Hij heeft op mij geschoten, - dacht ik, en stormde woedend op hem af. Ik voelde geen vrees, hoewel ik zwak en mager was, maar hij zelf scheen beangst te worden, want luid gillend vluchtte hij op een der stevige laaggetakte boomen rondom ons. Met één slag sloeg ik hem 't geweer uit de hand, en stootte met een tweeden hem zijn eigen bajonet ergens in 't lijf. Een dof brommend gesteun volgde, maar ik vloog weer verder. De onzen schreeuwden hoera, vielen neer, vuurden.

Ik herinner mij, dat ik nog een paar schoten loste, maar niet meer in 't bosch, op 't open veld. Plotseling werd 't victoriegeroep sterker en rukten onze troepen met gezwinden pas voorwaarts. Maar ik niet, want ik bleef achter zonder te begrijpen waarom ik niet meeging en stil op mijn plaats bleef liggen. Maar nog vreemder was 't, dat ik alles langzamerhand zag vervagen en niets meer van 't krijgsrumoer en het geweervuur hoorde. Het blauw van den hemel heel in de verte werd al vager en

vager en vloeide ineen tot een lichtenden kring. Om mij heen werd alles duister, alleen dat lichtpuntje bleef over, totdat ten laatste dit ook versomberde en alles verdween.

Waar ben ik? Ik ben nog nooit in zoo'n vreemden toestand geweest. Ik lig - schijnt 't - op mijn buik en kan slechts een klein stukje korsterigen aardgrond bespeuren met een paar grashalmen, wat mieren, die er langs kruipen, en eenige verwelkte bladeren.... Dat is mijn heele wereld. En ik zie 't maar met één oog, omdat 't andere dicht gedrukt is door den tak, waarop mijn hoofd rust. Ik voel mij zoo schrikkelijk stijf en tracht me toch te bewegen, hoewel 't mij niet gelukt. Zoo gaat de tijd voorbij. Ik hoor het piepen van de krekels en het gezoem van de bijen. Eindelijk probeer ik met alle inspanning overeind te komen, en met beide handen op den grond steunend te gaan knielen. Maar iets vaart snel en vlijmend scherp door mijn lichaam heen, van de knieën tot aan de borst en vandaar naar 't hoofd, en ik val neer. Wederom duisternis, wederom 't niets.

Ik word wakker. Waarom zie ik de sterren, die zoo helder aan den donkerblauwen hemel schitteren? Ben ik misschien niet meer in 't kamp? Waarom heb ik 't verlaten? Ik beweeg mij en een stekende pijn doortintelt mijn voeten. Ja, ik ben gewond. Gevaarlijk of niet? Ik betast mijn voeten en de smart doet mij 't uitgillen. 't Is als tandpijn, voortdurend, kloppend, tot in het merg doordringend. In mijn ooren suist 't, mijn hoofd is als lood. Ik begin te beseffen, dat ik erg gewond ben. En ik heb er toch niets van gemerkt. Hebben de Japanners ons dan geslagen? Langzamerhand komt alles mij weer voor den geest; eerst verward, dan altijd helderder herinner ik mij de laatste gebeurtenissen, tot dat ik overtuigd raak, dat wij geen nederlaag hebben geleden.

Ik ben zeker op 't heuveltje vlak bij het groote veld neergevallen. Daar had ons allen de kleine bataljonchef nog toegesproken, nadat hij eerst luid om de zege gebeden had en ons allen aan God en Sint Michaël had aanbevolen.

‘Kinderen, daar moeten wij zijn,’ had hij met zijn heldere stem geroepen, ‘als wij den heuvel bezetten, zijn wij meester van het terrein.’

En wij waren er op, dus aan ons was de overwinning... Waarom kan ik niet opstaan? Is 't dan zoo erg met mij gesteld? Waarom komen zij mij niet halen?... Ik ben zeker niet alleen, want er is zooveel geschoten, dat er nog wel meer gewonden hier zullen liggen. Ik zal probeeren of ik mij om kan draaien, om te zien of er hulp opdaagt.

Dat gaat nu gemakkelijker, omdat ik - toen ik 't gras en de mieren zag en wilde gaan knielen, achterover ben gevallen.

Nu begrijp ik, waarom ik de sterren zie.

Langzaam, en onder hevige pijnen, want beide voeten zijn gebroken, tracht ik rechtop te zitten. Verschillende keeren is het tevergeefs, eindelijk, met tranen in de oogen, die de smart mij ontwringt, is 't volbracht.

Boven mij de oneindigheid van den donkeren hemel, waarin een groote, en verschillende kleine sterren glanzen, rondom mij iets hoogs, donkers. Dat zijn dennenboschjes. Dus ik lig... in de struiken, zij hebben... mij niet gevonden. Ik voel, dat 't angstzweet mijn hoofd klam maakt.

Maar hoe kom ik in de struiken, als ik toch in 't veld ben gewond? Ben ik 't misschien in de opwinding van het oogenblik niet bewust geweest en maar doorgeloopen, totdat een tweede kogel mij hier deed nederstorten?

Bleeke, violetachtige kringen dansen voor mijn oogen... De groote ster verbleekt, de kleinere verdwijnen. De maan zal dus opgaan. Hoe heerlijk om nu thuis te wezen

en met Mascha voor de deur van onze masanki[1] te zitten, hand in hand, en haar te vertellen van onze overwinningen... Wie zucht daar toch zoo? Ligt daar in mijn nabijheid nog een vergeten mensch met gebroken voeten of met een kogel in 't lijf? Maar waar komt dat zacht, klagend gesteun toch vandaan? 't Klinkt zoo dichtbij, zoo vlak naast mij; mijn God, ik ben 't zelf. Heb ik dan zoo'n pijn? 't Moet wel. Toch voel ik niet veel smart, omdat mijn hoofd zwaar als lood is. 't Is beter, dat ik weer ga liggen en slapen, slapen! Maar zal ik wakker worden? God, ontferm u mijner! Op dat oogenblik verlicht een heldere, lichte streep maanlicht de plaats, waar ik zit, en ik zie iets donkers en groots, zoowat op vijf pas afstands van mij op den grond uitgestrekt. Hier en daar schittert wat wits en glanzends, dat zijn slobkousen en knoopen... Een lijk of een gewonde? 't Kan mij niet schelen... ik ga liggen.

Neen, 't kan niet zijn, de onzen zijn niet weg. Zij zijn hier nog, zij hebben de Japanners verjaagd, die nu in 't prikkeldraad vastzitten, dat wij hun gespannen hebben en waaruit ze wel niet zoo gauw zullen loskomen. Onze troepen rusten nu wat uit, straks zullen ze de gewonden wel zoeken. Maar, waarom hoor ik de soldaten niet zingen, en 't geluid van muziek? Maar misschien verneem ik niets meer uit zwakte. Ja, dat zal 't zijn. Want hier zijn ze zeker.

‘Help, help, hierheen, broeders.’

Zacht, schor klaaggeluid ontsnapt mijn keel, maar wekt geen antwoord. Het nachtelijk zwijgen sluit mij in en geen menschenstem verbreekt het. Slechts de krekels piepen scherp, voortdurend...

Als 't een gewonde was, zou hij wel door mijn schreeuwen wakker geworden zijn. Dus een lijk. Een van de onzen of Japanner? Wat doet 't er eigenlijk toe!

't Begint dag te worden. Tusschen de nevelige omtrekken der boomen schemert de witgrijze lucht. Een ontfermende slaap drukt mijn oogleden toe.

Ik lig met gesloten oogen, hoewel ik lang wakker ben. Ik wil ze niet opendoen, omdat de zon gloeit en ze nog meer ontsteken zou. 't Is ook beter als ik mij niet beweeg.

Gisteren, maar was 't gisteren, werd ik gewond; vier-en-twintig uren zijn verloopen, nog vier-en-twintig andere en dan zal ik dood zijn, als zij mij niet vinden. Stil liggen, het lichaam niet bewegen. Als ik mijn gedachten ook maar tot onbeweeglijkheid kon dwingen. Maar die woelen door mijn hoofd, in telkens wilder wordende rijen en laten mij niet met rust en tobben mij af. Maar 't zal niet lang meer duren. Dan zal ik dood zijn. O God, heb medelijden met mij, laat mij niet zoo sterven... In de kranten zal 't met een paar regels staan: ‘Onze verliezen waren onbeduidend; gewond: zooveel, gesneuveld: de soldaat Iwanow, van de vrijwilligers.’ Neen, de familienaam komt er niet bij, eenvoudig: één gedood. Een gewoon soldaat immers! Net zoo onbeduidend als dat hondje, dat ik toen zag...

't Is al lang geleden, maar alles - mijn eigen gezond leven, toen ik hier nog niet met gebroken voeten lag, is ook al zoo ver weg...

Wij marcheerden door de straten, een oploop van menschen deed ons halt maken. Wij bleven staan en zagen zwijgend naar iets wits, bloederigs, dat stuiptrekkend ter zijde van den weg lag. 't Was een klein, mooi poedeltje, een wagen had 't overreden. Reeds twee dagen had 't daar gelegen en niemand had er zich over ontfermd, nu nog kromde 't zich in duldelooze pijn. Onze sergeant greep 't en hielp 't uit zijn lijden... Maar *mij* zullen zij niet verlossen, ik zal hier blijven liggen, totdat ik sterf.

Ach, hoe schoon is 't te leven! Wat was ik gelukkig dien dag, toen Mascha met mij huiswaarts keerde in den stillen, warmen zomeravond. In de verte klonk 't vroolijk geroep der maaiers; ik droeg de leege kruiken van haar vader en die der knechten. Wat was zij groot en statig; ternauwernood durfde ik haar hand vatten en haar vragen mijn vrouw te worden... Laat af, herinneringen, plaagt mij niet... Mascha zal ik niet meer terugzien, weg is 't geluk. Erger dan alle wonden zijn die gedachten...

1) Leemen hut.

De zon brandt, ik open de oogen, zie dezelfde struiken. En daar is mijn buurman. Ja, dat is een lijk, een Japanner. Hoe sterk ziet hij er uit. Ik herken hem. 't Is dezelfde! Vóór mij ligt de mensch, dien ik vermoord heb. Waarom deed ik dat?

Daar ligt hij dood, bebloed. - Wie is hij? Misschien heeft hij, even als ik, een arme oude moeder, die elken avond voor de deur van haar armzalige masanki zit en den weg optuurt, om te zien of haar zoon, haar lievelingskind, haar kostwinner nog niet wederkeert. En ook een bruid, die weenen zal, als de troepen terugkeeren en de geliefde er niet bij zal zijn.

Hij zal nooit terugkomen. Ik wel; ik wil, ik moet leven, haar terugzien. Niet sterven, o God!...

Maar is hij niet gelukkiger dan ik? Hij lijdt niet meer, voelt niet de pijn zijner wonden, den doodelijken stervensangst, heeft geen dorst. Zijn bajonet ging hem recht door 't hart. Daar op zijn uniform is een groot donker gat, daaromheen... bloed. Dat heb... ik gedaan.

Ik heb 't niet gewild. Ik wilde niemand kwaad doen, toen ik mee in den krijg trok. De gedachte, dat ook ik, vrijwillig en met genoegen, - menschen dooden zou, kwam niet in mij op. Ik wilde met mijn lichaam den aanvaller afweren en mijn land tegen den vijand verdedigen, die 't verwoesten zou. En ik ging en hoorde en zag niets dan kogels en granaten, dan bloed en geweld en wreedheid en werd zelf verwoester.

Domkop, domkop!

En die ongelukkige Japanner daar heeft nog minder schuld wellicht dan ik. Voordat men hem en zijn broeders op de stoombooten laadde, wist hij misschien niet eens, waar hij naar toe ging en waarom men hem inscheepte. Men gelastte hem te gaan en hij gehoorzaamde en vocht met doodsverachting.

En toen hij juist vluchten wilde, sprong ergens een kleine Rus, - dien hij zeker met zijn sterke hand had kunnen doodslaan - op hem af, ontrukte hem 't geweer en doodde hem. Wat had *hij* misdreven? Misdeed *ik*, omdat ik hem vermoordde?...

Waarom kleeft mijn tong aan mijn verhemelte?

Dorst, dorst!... Ik weet wat dat beteekent. Toen wij voor 't eerst opmarcheerden, dagelijks vijftig werst bij de schrikkelijkste hitte, heb ik toch niet gevoeld wat ik nu voel. Ach, komt er dan niemand?

O, mijn God, heb medelijden met mij en vergeef mij mijne zonden. Mijn Jezus, wees mij armen zondaar genadig.

O, daar in zijn groote veldflesch moet zeker water zijn! Daar zal ik naar toe kruipen... wat zal 't een pijn geven. 't Kan mij niet schelen. Ik moet drinken. Ik kruip, de gebroken voeten slepen mij na; de verzwakte armen bewegen nauwelijks het uitgeputte lichaam verder. Tot aan 't lijk zijn twee meters, maar voor mij is 't meer, veel meer, langer dan vele werst. En toch dwingt mij 't zelfbehoud te gaan. In mijn hals brandt 't als vuur. Zonder water zal ik sterven.

En ik ga verder, de voeten kleven aan den grond; elke ruk roept een nieuwe, ondraaglijke smart wakker. Ik huil, schreeuw van pijn, maar beweeg mij voort. Eindelijk ben ik er. Daar is

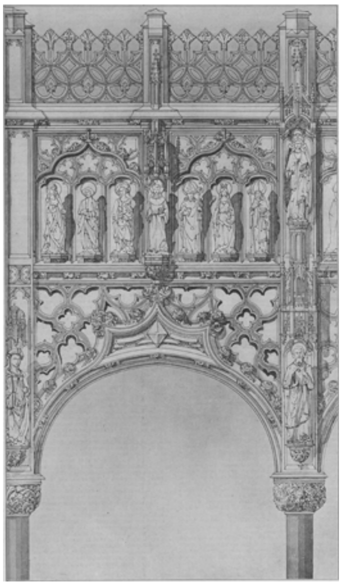

JUBÉ VAN DE KLOOSTERKERK VAN ST.-CATHARINADAL.

de flesch... Er is water in en veel. Denkelijk is ze meer dan voor de helft vol. Ik begin de flesch los te binden, steunend op de ellebogen. Plotseling verlies ik 't evenwicht en val met het gelaat op de borst van mijn redder. Er gaat reeds een sterke lijklucht van hem uit. Ik drink met volle teugen. Het water is warm, maar niet bedorven. Ik kan er zeker nog een paar dagen mee toe. Ik herinner mij ergens gelezen te hebben, dat een mensch zonder eten, met drinken alleen, langer dan een week leven kan... Maar wat zou dat eigenlijk? Al leef ik ook vijf of zes dagen, wat dan nog? De onzen zijn verder, ook de vijand is weg. Nu heb ik mij in plaats van een doodsstrijd van drie dagen, een van veel langeren duur bereid. Is 't niet beter er maar een eind aan te maken? Naast mijn buurman ligt een geweer, een patroon zal wel in zijn zak zitten. Ik behoef de hand maar uit te steken, en in een oogwenk is alles voorbij. Een einde maken of wachten. Waarop? Op verlossing, die wellicht nooit komen zal.

Photo van A.J.W. de Veer, Amsterdam.
RUÏNE VAN DE VONDELKERK TE AMSTERDAM NA DEN BRAND VAN 8 NOVEMBER JL.
Gezicht van buiten.

Maar 't kan toch gebeuren, dat ze mij vinden, God heeft me toch ook water gegeven. Neen, ik wil den moed niet laten zinken. Hoe zou ik voor Zijn rechterstoel staan, met die schuld op mijn geweten? Een goed soldaat verlaat zijn post niet. God, vergeef mij die zondige gedachten... Ik weet niet meer wat ik denk... Als ze mij vinden, ben ik gered. Misschien zijn de beenderen nog gaaf. Dan zal ik vader en moeder terugzien en Mascha, die me trouw bleef... Mijn God, laten zij de heele waarheid niet weten. Laten zij gelooven, dat ik dadelijk gestorven ben.

Mijn hoofd duizelt... het kruipen heeft mijn krachten uitgeput. En daarbij nog die lucht! Wat ziet hij er uit. Wat zal er morgen met hem gebeuren en overmorgen? En ik lig vlak bij hem, omdat ik de kracht niet heb mij verder te sleepen. Gelukkig waait de wind van den tegenovergestelden kant en neemt die pestlucht mee. Ik lig in volslagen uitputting ter neder. De zon verbrandt mijn gezicht en handen en ik heb niets om ze te bedekken. Als de nacht maar spoediger kwam... dat zou, geloof ik, de derde zijn. Mijn gedachten verwarren zich en een doffe bewusteloosheid komt over mij.

Ik slaap lang, want als ik wakker word, is 't reeds donker. De eerste sterren komen op en pinken bleek in de lucht. De vlucht van een laten vogel verbreekt de stilte. De dennenbosschen rondom staan als donkere muren, die mij insluiten. - Alles is als vroeger, de wond doet pijn, de Japanner ligt nog even groot en onbeweeglijk naast mij. Altijd door moet ik aan hem denken. - Kan 't zijn, dat ik al mijn geliefden verlaten

heb, duizenden wersten aflegde, koude en honger geleden heb, voor den gloed van de zon gekweld werd, om hier te komen en dien ongelukkige het leven te benemen? Wat voor nut heb ik den oorlog gebracht met dien moord?

Moord... moordenaar... en wie is dat?... Ik?... Toen ik besloot in den krijg mee te trekken, wilden moeder en Mascha mij tegenhouden, maar hun smeekingen hadden geen invloed op mij. Verblind, heb ik dat weenen niet gezien, verhard, die tranen niet begrepen. Nu versta ik ze. Maar, waarom aan dat alles denken? Het verleden laat zich niet terugroepen...

En hoe vreemd spraken mijn vrienden over mijn handelwijze: ‘Dwaas, die ge zijt, gij trekt weg, zonder te weten waarheen en waarom.’

Hoe konden zij dat zeggen? Hoe kwamen die harde woorden met hun voorstellingen overeen van vaderlandsliefde, van soldatenmoed en dapperheid? In hun oogen moest ik toch de verpersoonlijking van die deugden zijn. En toch was ik dwaas in hun oog...

En zoo ging ik op weg en marcheerde met duizenden, waarvan weinigen - zooals ik - vrijwillig gingen. Zij waren gaarne thuis gebleven, als men 't hun slechts veroorloofd had. Maar zij gingen toch en streden zooals wij, beter misschien. Zij vervulden hun plichten, niettegenstaande hun verlangen naar huis, naar hun akkers.

Een snijdende morgenwind waait. De struiken bewegen zich, een slaperig vogeltje fladdert naar boven. De sterren verbleeken. De donkerblauwe hemel wordt grauw, zachte vederwolkjes trekken boven mijn hoofd langzaam voorbij; een grijze, lichte nevel stijgt van den grond.

Nu begint de derde dag van mijn - hoe zal ik 't noemen - van mijn leven? van mijn doodsstrijd? De derde... Hoe vele zullen nog volgen? Ik voel me zoo krachteloos en zal me zeker niet van 't lijk kunnen wegsleepen. Spoedig zullen wij gelijk en elkaar niet meer onaangenaam zijn.

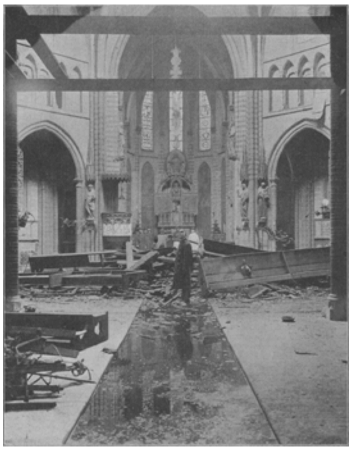

Photo van A.J.W. de Veer, Amsterdam.
Gezicht van binnen.

De zon gaat op. Haar groote schijf, van de donkere takken der boomen doorkruist, is rood als bloed. 't Zal vandaag warm worden. Wat zal er met mijn buurman gebeuren? Nu is hij al zoo vreeselijk, ja, hij is ontzettend. Zijn haar begint uit te vallen, zijn huid van natuur al geel, wordt nog valer, zijn gezicht zwelt zoo op, dat 't bij de ooren bijna barst. Daar krioelen ook de wormen. De voeten en beenen in nauwe slobkousen zetten uit

Wat zal de zon van hem maken? Ik moet, wat 't ook kost van hem vandaan, in zijn nabijheid stik ik. Zal ik het kunnen? Ik kan nauwelijks mijn hand bewegen, de flesch grijpen en drinken... Maar, hoe 't zware, hulpelooze lichaam bewegen? 't Moet toch, al is 't stukje voor stukje, al is 't maar twee passen in 't uur.

Den ganschen ochtend ben ik daar mee bezig. De smart wordt heviger, maar wat kan 't mij schelen? Twee ellen ben ik gekropen en ben weer op mijn oude plaats. Maar niet lang adem ik de frissche lucht in, - als men 't ten minste frissche lucht noemen wil, zes voet van een lijk in ontbinding -, want de wind heeft zich gedraaid en waait mij opnieuw den stank te gemoet, zóó onhoudbaar, dat de leege maag zich krampachtig samentrekt en de ingewanden zich omkeeren. Vertwijfeling grijpt mij aan en ik ween.

Geheel en al gebroken, uitgeput lig ik daar.

Plotseling... is 't niet een begoocheling van de verwarde verbeelding?... Neen... dat zijn geluiden! Paardenhoeven, menschen-stemmen! Ik kan niets zien, ik hoor slechts onduidelijke klanken, ik kan de taal niet verstaan. Zou ik niet meer kunnen hooren? O, God! laat ze hierheen komen! Ik zal roepen, hard roepen... Maar is dat schorre fluistergeluid, dat over mijn lippen komt, mijn stem? Dáár, door een opening in de boomen zie ik uniformen. 't Zijn de blauwe Kozakken met hun roode tressen en hun pieken. 't Is een heele compagnie. Vóór hen rijdt op een zwart paard een groote officier, die nu zich achterover buigt en met harde stem roept:

‘In draf, marsch!’

‘Blijft, blijft om Godswil! Helpt mij broeders!’ roep ik nogmaals. Maar 't stampen der zware hoeven, het gekletter der sabels en het geschreeuw der soldaten overstemmen mijn zwak weegeklaag en gesteun.

Vol wanhoop val ik met 't gezicht op den grond en snik luid mijn droefheid uit. Uit mijn omgevallen flesch vloeit het water, mijn leven, mijn behoud, mijn verlengde doodstrijd. Maar ik bemerk 't pas als de gierige, droge aarde al veel heeft ingezogen en er nog maar een beetje van rest.

Zonder beweging, als dood lig ik met gesloten oogen, niet meer in staat, na dit schrikkelijk oogenblik vol wilde hoop en wreede teleurstelling iets te voelen of te denken...

De Japanner wordt vandaag boven alle beschrijving ontzettend. Toen ik vandaag voor 't eerst mijn oogen opende en naar hem keek, ontstelde ik, hoewel ik menige verschrikking op het slagveld gezien heb. Hij had geen gezicht meer, het was tot aan het been toe ontvleesd. Die skeletachtige grijns, boven de nog onbesmette uniform en glanzende knoopen, doet mij ijskoud huiveren. Dat is de oorlog, denk ik, en dat is zijn afbeelding. Nooit trek ik meer ten strijde.

Laat hen, die de gruwelen des oorlogs niet kennen, hier komen en oordeelen! Zouden ze niet voor immer mannen des vredes worden.

En de zon brandt en steekt. Mijn gezicht en handen zijn geheel verzengd. Ik grijp naar 't water en drink alles uit. Ach, waarom kwamen de Kozakken toch niet dichterbij?

Arme moeder, gij zult vol smart aan de deur van uw hut zitten en den oorlog vervloeken, die zooveel jammer over u brengt, die den moeders hun zonen en den vrouwen hun mannen ontrukt. Maar, gelukkig, zult gij en Mascha niets van mijn lijden weten, alleen dat ik gesneuveld ben... Vergeef mij, moeder, dat ik geen beter kind voor u was... Vergeef me, mijn dierbare Mascha, dat ik je tranen aanzag, zonder ze af te wisschen... O, God, vergeef mij ook,... ik heb veel misdaan... Gij weet 't... maar ik vertrouw op Uw barmhartigheid...

Weer dat witte hondje. 't Had al twee dagen in pijn geleefd, toen de sergeant 't opnam en afmaakte, maar mijn kwellingen zullen langer duren. O, God, haal mij toch, laat mij niet langer lijden... Dood, hierheen...

Maar de dood komt niet en verlost mij niet. En zoo lig ik onder die blakerende zon en heb geen water meer om mijn verdroogde keel en brandend verhemelte te bevochtigen. Het kadaver verpest de lucht: vandaag gaat hij heelemaal in ontbinding over. Duizenden wormen kruipen in en uit... hoe zij zich kronkelden... één wriemelende massa... Als zij hem opgeknaagd hebben en alleen de beenderen en de uniform overblijven, dan... kom ik aan de beurt. En ik zal er uitzien als hij.

De dag komt, de nacht komt. Alles hetzelfde, de morgen breekt aan. Altijd hetzelfde. Nog een dag. De struiken bewegen zich en ruischen zachtjes: ‘Gij zult sterven... sterven... sterven... Gij zult hen niet meer zien... niet meer zien... niet meer zien...’ fluisteren de boomen aan den anderen kant...

‘Gij zult ze daar niet vinden,’ klinkt 't luid naast mij. Ik sla met moeite de oogen op en kom tot bezinning. Tusschen de dennen zien mij de goedige, blauwe oogen van Jakows aan, onzen sergeant.

‘Gravers,’ roept hij, ‘hier ligt nog een van de onzen.’

‘Ik leef nog, gij behoeft mij niet te begraven,’ wil ik roepen, maar een flauwe zucht slechts ontsnapt den verdroogden lippen.

‘Hierheen, hij leeft, kinderen!’ roept de dokter.

Iemand geeft mij water, brandewijn, en nog wat in den mond. Dan verdwijnt alles.

Ik sla de oogen op. De verbonden voeten doen geen pijn meer; een onbeschrijfelijk, zalig, weldoend gevoel doorstroomt mijn heele lichaam.

‘Opheffen, een, twee, drie,’ commandeert Peter Iwanowitsj, een der assistenten van het hospitaal. Hij loopt naast mij en ondersteunt mijn hoofd.

‘Peter Iwanowitsj, wat zal de dokter zeggen? Zal ik dood gaan?’

Un 't geheel niet, Iwanow. Je zult niet sterven, hoor! Alle beenderen zijn gaaf. Dat is een geluk. Ook de arteriën. Maar hoe heb je zoo zonder voedsel kunnen leven. Had je niets bij je?’

‘Neen.’

‘Ook geen drinken?’

‘Ik nam de flesch van den Japanner. Ik kan nu niets meer zeggen, Peter Iwanowitsj. Later.’

‘Goed. God zij met je, mijn vriend.’

Weer slaap ik in en vergeet alles.

Ik ontwaak in het hulp-hospitaal. Voor mij staat een dokter en een liefdezuster, en over mij buigt zich het bekende, vriendelijke gelaat van onzen officier van gezondheid. Zijn handen zijn vol bloed. Hij bekijkt en betast langen tijd mijn voeten en zegt dan:

‘Dank God, Iwanow, dat ge behouden zijt, 't was een heele operatie hoor, maar nu leef je en dat is hoofdzaak; met één voet kun je ook oud worden. En nu maar maken, dat je weer spoedig geheel beter bent en dat je flink aansterkt. Morgen moet je me alles eens vertellen, nu eerst wat gaan slapen.’

En den volgenden dag deelde ik den dokter mee, wat ik in die vier verschrikkingsdagen doorleefde en hij heeft mijn wedervaren opgeschreven.

J.K.

De H. Augustinus.

Sint Augustijn, wiens helder brein
Veel voller straalt in Christus' Kerk
Dan midden van haar lichtfestijn
De Mauritaansche zon, hoe sterk
En stout in de oogen, - toog weleer
Den wandelweg op langs het strand,
Waar 't blauwe vocht van 't middenmeer
Loopt spelen over 't kiezelzand,
En overwoog bij zich 't geheim
Der eeuwige Drievuldigheid;
Het grondgeheim, waarvoor in zwijm
Bij 't overpeinzen valt of kwijt
Geraakt het spoor alle aardsch verstand.
Zijn wakk're geest scheen heengevoerd
Omhoog tot aan den versten rand
Van het geschapen. Niets verroert
Er in zijn trekken en hij staat
Zoo strak als voor een droomgezicht:
Een hemelsch knaapje, van gelaat
Zacht-ernstig, zijne stappen richt
Naar 't water, om den wijden plas
Der zee met parelmoeren dop
Te ledigen - zoo 't moog'lijk was -
En een geringe groef, vlak op
Het strand gegraven, met dien vloed
Van vocht te vullen. - Augustijn
Ontwaakt, begrijpt en biddend doet
Belijdenis, hoe ijl is zijn
Betrachten. Maar schiet zijn verstand
Te kort, zijn liefde kent geen maat,
Waar ze voor 't aartsgeheim ontbrandt
In vlammenzee en vloeien gaat.

De H. Cyprianus.

De Hoogepriester, die den mijter
Van de Carthaagsche kerke draagt
En met den sterken kromstaf weidt er
De kudde, angstig uiteengejaagd
Door 't keizerlijk decreet van Rome,
Is Cypriaan, alom befaamd
Om zijne gouden tong, die stroomen
Van wijsheid stortte. Wie zich schaamt
Den naam van Christus te belijden,
Vindt niet in hem zijn evenbeeld:
Voor niets zou hij zijn mond ontwijden.
Sinds hij door 't doopsel werd geteeld
Tot leerling van het Kruis des Heeren
Is hij de Rhetor van de schaar,
Die 't Kruiswoord smaakt of zoekt te leeren.
Doch nu een krijgscohort hem naar
't Gerechtshof voert voor de Pretoren
En 't hoofd der rechters aanheft, wie
Hij is, geeft fierder hij te hooren:
''k Ben Cypriaan, de Bisschop.' - 'Bie
'Dan wierook den gekroonden goden
'Van 't Keizerrijk,' herhaalt men hem.
'Ben ik tot wierooken ontboden,
'Ik doe het niet!' weerklonk zijn stem.
'Zoo zijt gij tot het zwaard veroordeeld.'
En toen men hem dat vonnis las,
Boog hij, als een die wordt bevoordeeld,
De knieën: 'Deo gratias!'

Dr. A. SMOOR.

Hoe overtuigd Bridget was.
Door Nurbo.

Op villa Wild Rose was het dameskransje om de theetafel verzameld en een, naar het scheen zeer geliefkoosd, telkens met den theegeur terugkeerend, onderwerp werd druk door de vriendinnen besproken. Uit den toon waarop het gesprek gevoerd werd, had men kunnen besluiten, dat er nog al verschil van meening onder de dames heerschte.

''t Kan me allemaal niet schelen en hoe jelui er over denkt nog minder,' verklaarde Bridget, de gastvrouw, terwijl zij haar vriendinnen opnieuw van thee voorzag, ''t kan me allemaal niet schelen, een man mag er goed en schrander uitzien, hij mag alle deugden bezitten, die er onder de zon te vinden zijn, ik zou niet zóóveel om hem geven,' - met duim en middelvinger de bekende beweging makend - 'als hij niet volmaakt was in zijn manieren.'

'Dan wil ik je wel vertellen, dat je nooit trouwen zult,' zei de praktische Kate met groote overtuiging. 'Mannen met volmaakte manieren bestaan doodeenvoudig niet.'

'De soort heeft wel bestaan, maar thans is ze uitgestorven,' was de ietwat treurig uitgesproken meening van Alice.

'Ze hebben nooit bestaan,' herhaalde Kate kortaf.

'Onze grootmoeders vertellen ons...' begon Alice weer op droomerigen toon.

'O, 'k weet al wat je zeggen wilt,' onderbrak haar Kate. 'Natuurlijk, de minnaars van onze grootmoeders waren toonbeelden van volmaaktheid, maar let eens op hetgeen ik zeg: eer het vijftig jaar verder is, zullen wij op dezelfde manier over de onzen spreken, ten minste... als we geen oude vrijsters blijven,' kwam nog met een schalksch lachje achterna.

'Je meent zeker, omdat dan ons geheugen evenzeer zal zijn afgenomen als ons gezicht,' zei Bridget. 'Wel, ik kan niet ontkennen, dat je daarin wel eenigszins gelijk hebt.'

'Maar vergeet daarbij niet...' begon Helen, die tot hiertoe het stilzwijgend bewaard had.

'Wel, wat?' riepen allen tegelijk even nieuwsgierig, want het gebeurde niet dikwijls, dat Helen Gavan er toe kwam haar opinie te zeggen, vooral niet waar het de zaak in kwestie gold.

'Ik wilde maar zeggen,' ging zij voort, 'dat het niet slechts een afnemend geheugen is, waardoor je iemands fouten vergeet. Als je hem waarlijk liefhebt, dunkt mij, dan...'

'Wie heeft het daar over liefhebben?' vroeg een zware mannenstem, wier eigenaar juist op dat oogenblik de kamer binnenkwam.

'Wees zoo goed, Jack,' zei Bridget, toen haar broer de gasten begroette, 'drink een kop thee en luister naar Helen, die aan het woord was, toen jij de onbeleefdheid beging haar te onderbreken. Ga je gang, Helen!'

Hoewel Bridget, zoo goed als de overige aanwezigen, uit Helen's woorden reeds ten volle hare bedoeling begrepen had, werd zij toch aangemaand den zin te voltooien, ten einde de behandeling van het veelgeliefde onderwerp maar zoo lang mogelijk te kunnen rekken.

'O, neen, 'k heb immers al gezegd,' gaf Helen dan ook wijselijk ten antwoord.

'Neen, juffrouw Gavan, zoo gemakkelijk mag u er zich niet afmaken,' protesteerde Jack, daardoor de juiste snaar bij het weetgierig gezelschap aanrakend. 'U begrijpt toch wel, dat ik het voor goed bij de dames verbruid had, zoo ik de oorzaak van uw zwijgen zou zijn.'

'Kom, Helen,' zei Alice aanmoedigend. 'Ziet u, meneer,' Jack kwasie toelichtend, 'we hadden 't over de soort van mannen, die wij zouden willen trouwen, en Molly zei, dat haar man moest wezen knap, verstandig, sterk, mannelijk, voorkomend, sympathiek en onbaatzuchtig, en daarna verklaarde uw zuster, dat zij op geen man zou acht slaan of hij moest iemand van volmaakte manieren zijn. Dit toch was, volgens haar, van grootere beteekenis dan alle andere deugden te zamen en ik was zoo vrij de meening te opperen, dat die soort van mannen uitgestorven was... en...'

'En dat zulke mannen nooit of te nimmer bestaan hebben,' ging Kate voort, 'en dat, als onze grootmoeders praten over de aantrekkelijke mannen uit haar jonge jaren, dit komt, omdat haar geheugen begint te verzwakken.'

'En op het hooren van dit argument, was Helen in minder dan geen tijd slagvaardig,' voegde Bridget er aan toe. 'Vertel ons nu, wat je wilde zeggen, Helen.'

'Ik meen slechts,' begon Helen, 'n beetje verlegen in Jack's richting kijkend, 'dat men iemands gebreken heel goed vergeten kan, ook zonder de hulp van een zwak geheugen... Ik bedoel, als men hem waarlijk liefheeft.'

'Bravo, juffrouw Gavan!' riep Jack. ''t Is een verkwikking naar u te luisteren in dezen kring van spotvogels.'

'Wat Helen zegt, mag waar wezen van sommige menschen en tot op zekere hoogte,' kon Bridget niet nalaten met een air van meerdere ondervinding aan te merken, 'maar ik voor mij ben er zeker van, dat liefde nooit in staat zou zijn, mij blind te maken voor iemands gebreken.'

‘Dat bewijst juist, hoe weinig je van de zaak afweet,’ was haar broers opmerking. ‘Zooals je zelf meermalen en ook weer zooeven getuigd hebt, heeft Amor nog nooit je hart tot zijn schietschijf gebruikt.’

‘Dat komt, omdat ik alles met een critisch oog beschouw en aan dezulken verspilt Amor geen pijlen.’

‘Neen, Bridget, je verlangt heusch te veel! Waar wil je in vredesnaam een man met onberispelijke manieren zoeken?’ vroeg Kate, met een ondeugend lachje Jack aanglurend.

‘Niet alleen onberispelijke manieren, maar ook een fijnen smaak en op elk gebied,’ was Bridget's antwoord.

‘Mannen zijn ook menschen,’ bromde Jack in z'n baard, ‘en in kwaliteit van mensch is het volstrekt niet vreemd, dat zij nu en dan eens een fout begaan. Maar 'k weet wel, Bridget, je hebt ons mannen altijd hard beoordeeld.’

‘Omdat ik het nooit zal kunnen gedoogen, dat een man zijn voeten tegen den schoorsteenmantel zet, alsof het een voetbank was en ook geen man kan uitstaan, die b.v. roode dassen draagt.’

‘En verbeeldt jij je nu in allen ernst, dat je nooit verliefd bent geweest, omdat mannen geen behoorlijke manieren kennen?’

‘Ja, dat verbeeld ik me,’ gaf Bridget beslist ten antwoord.

‘Mijn waarde zusje,’ hernam Jack, met een kluchtig beweginkje de handen in elkaar slaand, ‘mijn waarde zusje, laat je niet misleiden. Het feit, dat tot dusver Amor geen pijlen aan je verspild heeft, om met je eigen komische woorden te spreken, heeft niets hoegenaamd uit te staan met je vitzucht, waar het betreft de manieren van ons geslacht. Om eens een afgezaagde, doch hier goed op haar plaats zijnde uitdrukking te gebruiken: je hebt den waren Jacob nog niet ontmoet. Ik ben er zoo goed als zeker van, dat, als hij komt opdagen, je smoorlijk verliefd op hem zult worden, zelfs al zijn de manieren van dat heerschap niet geheel comme il faut.’

‘Nooit!’ verklaarde Bridget met een plechtig gebaar.

‘Ik geloof haast, dat mijnheer je broer gelijk heeft,’ zei Kate.

‘De tijd zal het ons leeren,’ merkte Molly profetisch aan.

‘Je hebt ongelijk, Jack,’ begon Bridget weer, ‘als ik ooit verliefd zal worden - wat ik zelf onder ons gezegd nog ten zeerste betwijfel - dan zal het zijn op een man van fijnen smaak en volmaakte manieren.’

‘Zoo denk je nu, wacht slechts en zie. Het zou me in het geheel niet verwonderen, Bridget, als je er toe kwam voor de

grootste ongemanierdheden en zelfs voor een roode das excuses te zoeken en ook te vinden, wanneer de liefde maar in het spel komt.'

Nu volgde een algemeene uitroep van afkeuring.

'O, meneer Driscoll, nu gaat u toch heusch te ver,' riep Molly, 'welk meisje zou toch een man kunnen beminnen, die roode dassen draagt!'

'Of die in tegenwoordigheid van dames zijn hoofd vergeet te ontblooten!' zei Alice.

'Of die een sigaar aansteekt zonder vooraf haar toestemming gevraagd te hebben,' kwam Kate er nog aan toevoegen.

'Natuurlijk niet,' viel Bridget met groote overtuiging in. 'Jack, je begint je nu werkelijk aan te stellen als een dwaas. Neem nog een kop thee en verander van onderwerp.'

'Mij goed,' zei Jack toeschietelijk, 'maar in ieder geval blijf ik bij hetgeen ik zooeven gezegd heb.'

'En ik bij hetgeen ik gezegd heb,' liet Bridget er aanstonds op volgen.

'Zoo eindigt nu elke argumenteering,' merkte Kate philosophisch aan.

'De tijd zal het ons leeren,' herhaalde Molly profetisch.

'We hebben van middag een gast, Bridget,' zei Jack 'n paar dagen later. 'Je hebt er toch niets op tegen?'

'Natuurlijk niet,' antwoordde Bridget die de huishouding van haar broer waarnam. 'Wie is het, Jack?'

''n Vriend van me. Je zult je hem nauwelijks kunnen herinneren... Patrick Clumsy. Je was nog een klein kindje, toen hij de laatste maal hier was.'

'Ik meen zijn naam weleens van je gehoord te hebben, maar zijn persoon kan ik mij niet meer voor den geest brengen.'

'Ik had hem in geen jaren gezien; gisterenavond ontmoetten wij elkaar heel toevallig in Meetingstreet en had hij mij niet herkend, dan zou ik hem stellig voorbijgeloopen zijn. Hij is al dien tijd aan het reizen en trekken geweest en heeft de heele wereld gezien, maar nu komt hij zich voorgoed in zijn geboorteplaats vestigen. Hij is 'n gezellige kerel, op 't eerste gezicht ben je voor hem ingenomen.'

En met deze korte aankondiging vertrok Jack naar zijn bureau.

Haar broers mededeeling maakte niet al te veel indruk op Bridget. Jack bracht op deze onvormelijke wijze zoo dikwijls vrienden aan het diner, dat zij niet bijzonder nieuwsgierig was naar mijnheer Clumsy.

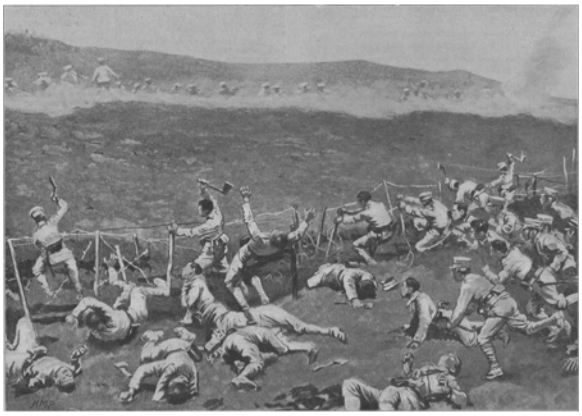

EPISODE UIT DEN SLAG VAN LIAO-JANG: Het omhakken eener prikkeldraadversperring.

Toen hij dien namiddag aan haar werd voorgesteld, nam zij hem met één oogslag van top tot teen op en ontving hem tamelijk koel.

Lang geleden reeds had zij haar broeder trachten te bewegen met de ceremonie, om aan deze kleine diners in avondtoilet te verschijnen, te breken, maar het had iets van een schok voor haar, een gast te moeten verwelkomen, gestoken in een

lichtgrijs costuum, hooggele schoenen en - verschrikking aller verschrikkingen! - een das van het vurigste rood, denkbaar.

Toen Bridget dezen slag gedeeltelijk te boven was, bemerkte zij bij nadere beschouwing, dat mijnheer Clumsy er overigens niet zoo kwaad uitzag. Hadde hij niet zulk een afschuwelijke das omgehad dan zou zij hem bijna knap gevonden hebben. En toen zij een half uur in zijn tegenwoordigheid had doorgebracht, kwam zij tot de conclusie, dat hij een van de interessantste zoowel als een van de meest gezellige menschen was die zij ooit te voren ontmoet had en... dat hij een onverdroten eetlust bezat.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de platen.

Episode uit den slag van Liao-jang: het omhakken eener prikkeldraadversperring. -

De eerste Russische verdedigingslinie in den bloedigen veldslag van Liao-jang werd gevormd door een keten van lage heuvelen. De Russische positie had een versterkt front en werd beschermd door een geduchte prikkeldraadversperring.

Deze versperring moest door de Japanners uit den weg worden geruimd, en zij werd ook uit den weg geruimd. Honderd sappeurs van het 41ste Japansche regiment boden zich voor dit gevaarlijk werk aan, dat met behulp van bijlen tot een goed einde werd gebracht, maar niet dan nadat vijf en zeventig der dapperen het stoute stuk, onder het vernietigend geweervuur der Russen ondernomen, met den dood hadden bekocht.

Toen de versperring uit den weg was geruimd, kon het gros van het regiment aanvallend optreden en gelukte het, de Russen uit hun eerste positie te verdrijven.

[Nummer 50]

Hoe overtuigd Bridget was.
Door Nurbo.
(*Vervolg en slot.*)

Het ligt voor de hand, dat Clumsy de wereld niet heeft doorgereisd met gesloten oogen,' overwoog Bridget bij zichzelve, 'maar waarom dan, o, waarom heeft hij niet geleerd hoe pasteitjes te eten!'

Maar, helaas, het was niet alleen zijn wijze van pasteitjeseten, welke Bridget tegen de borst stuitte, ook had zij met een pijnlijke verrassing gezien, dat hij zijn soep at door eerst zijn mond met in soep gedrenkt brood vol te proppen en er daarna nog een paar boordevolle lepels bij te gieten, zoodat een groot gedeelte weer in zijn bord terechtkwam en van lieverlede een stralenkrans van spatjes zich op het tafellaken begon te vertoonen.

Daarenboven was hij onattent tot in het ongehoorde. Hij bediende zichzelf het eerst van zout en peper, maar het scheen niet in zijn gedachten op te komen een en ander zijn dischgenooten aan te bieden.

Bij het dessert at hij een ongeschilden appel, zonder zelfs naar zijn mes om te zien, en onder deze operatie ontstond er zulk een lawaai in zijn mond, dat Bridget onwillekeurig een vies gezichtje trok.

Toen de thee opgediend werd, was zij er al in 't geheel niet meer verwonderd over, dat Clumsy de suikertang maar vergat en al pratende met zijn groote hand zoodanig in het suikerschaaltje te keer ging, dat menig stukje overboord viel.

Bridget wierp nu en dan een steelschen blik naar haar broeder. Het verwonderde haar, dat hij de onhandigheid van hun gast niet scheen te bemerken, maar eigenlijk dacht ze toch van wel - hij was zoo stil en afwezig met zijn gedachten en bijna voortdurend zat hij strak op zijn bord te kijken.

Meneer Clumsy zelf scheen volmaakt onbewust te zijn van de storing, welke hij teweegbracht. Hij praatte met een wonderlijk gemak tusschen zijn groote happen door en, hoewel hij niet onkundig kon zijn van het feit, dat hij zelf het leeuwenaandeel in de conversatie had, liet hij er zich niet door van zijn stuk brengen en scheen nu eenmaal vast besloten eens heel smakelijk te eten.

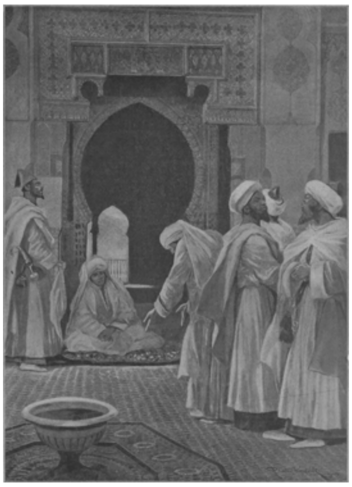

DE KEIZER VAN MAROCCO EN ZIJN PATERS: Abdul-aziz beraadslaagt met zijn ministers. Naar de teekening van R. Caton Woodville.

Toen Bridget de heeren met hun wijn

en sigaren alleen liet, was het Jack, die opstond om de deur voor zijn zuster te openen. De inachtneming dezer kleine beleefdheid scheen zijn vriend weinig te interesseeren.

Niettegenstaande dat alles deed het Bridget genoegen te kunnen beweren, - dat is te zeggen, wanneer zij alleen was - dat, afgezien van zijn kleeding en manieren, haar gast een aantrekkelijke persoonlijkheid was en, voor zij het zelf recht wist, had zij een zekere genegenheid voor Patrick Clumsy opgevat. Maar toen hij vertrokken was en Jack haar vroeg:

‘Wel, Bridget, wat zeg je van onzen gast?’ trok zij haar mondhoeken neer en haar schouders op en zei, een beetje afwerend doende:

‘Hm, wat zeg jij van 'm?’

Jack keek tamelijk verlegen.

‘Ik dacht, dat hij je zou interesseeren,’ gaf hij, niets beters wetend, ten antwoord.

‘Dat doet hij ook,’ hernam Bridget haastig, ‘maar zijn manieren maken mijn bloed tot karnemelk.’

‘Die zijn ook heel zonderling,’ gaf Jack toe, ‘maar men kan een flinken kerel, zooals hem, veel vergeven.’

‘Dat vind ik niet. Integendeel, juist omdat hij flink is, hinderen zijn slechte manieren mij des te meer. Hij behoorde beter te weten.’

‘Hij is een langen tijd als 't ware buiten de wereld, althans buiten de geregelde samenleving geweest,’ zei Jack nog ter verdediging van zijn vriend.

‘Wat gewoonlijk op 'n mensch een geheel tegenovergestelde uitwerking heeft,’ hervatte Bridget weer. ‘Een man, die de wereld gezien heeft, behoort zich, volgens mijn idee, beter te kunnen gedragen dan iemand, die zijn geheele leven heeft thuis gezeten.’

‘Dat geef ik toe, maar je vergeet, dat hij op zijn reizen juist veel in aanraking geweest is met onbeschaafde naties.’

‘Om 't even hoe hij aan die manieren gekomen is, maar ik weet dat wel, dat ze in een beschaafd milieu zeer hinderlijk zijn, en 'k hoop, dat je hem nooit zult verzoeken, wanneer wij nog andere gasten hebben, want zoo'n ongelikte beer zou door zijn lomp gedrag alles bederven.’

‘'t Spijt me,’ gaf Jack eenigszins bedremmeld ten antwoord, ‘maar bedoel je daarmee, dat ik hem maar niet meer moest verzoeken?’

‘Neen, natuurlijk niet,’ zei Bridget haastig. ‘Ik zei niet, dat ik het land had aan meneer Clumsy, integendeel, ik - ik mag hem zeer gaarne lijden, maar o, Jack, wat was zijn das afschuwelijk!’

‘'n Roode hé?’ vroeg Jack heel onschuldig. ‘Wat leuk na ons gesprek over roode dassen, verleden week.’

‘Ja, heel leuk,’ zei Bridget in gedachten.

En Jack sprak dien avond niet meer over zijn vriend.

Mijnheer Clumsy had er zoetjesaan een gewoonte van gemaakt vrij dikwijls op villa Wild Rose een bezoek te brengen en het mag hier niet verzwegen worden, dat de lieve bewoonster dier villa zijn bezoeken in 't geheel niet trachtte tegen te gaan, ook niet wanneer er nog andere gasten waren.

Zij was het met zichzelf niet volkomen eens omtrent hare gevoelens betreffende Jack's vriend. Flink en wel-belezen als hij was, boezemde hij haar belangstelling in ‘en wat was dan ook natuurlijker dan dat?’ peinsde zij in strijd met haar, naar zij meende, aangeboren afkeer voor zijn gedragingen.

Bridget had de kwade gewoonte nog al eens met haar eigen overtuiging overhoop te liggen en vooral was dit het geval, wanneer hare gedachten dwaalden in de buurt

van Patrick Clumsy. Evenwel was zij niet verstoken van gezond verstand en in tegenstelling met velen harer sekse gaf zij nimmer toe aan ijdele coquetterie, welke dan eenvoudig vriendschap genoemd wordt. Daarvoor was zij te verstandig en te kiesch tevens. Ook behoorde zij niet tot dezulken, die haar eigen beminnelijkheid verre overschatten en in de meening verkeeren, dat iedere jongeman, die haar de geringste attentie bewijst, noodzakelijk reeds tot over de ooren in de liefde gedompeld zit. Van den anderen kant zou Bridget niet opzettelijk de waarheid geloochend hebben, als de attenties inderdaad meer dan een gewone beleefdheid ten grondslag hadden.

En zoo gebeurde het, dat eenige maanden na hare kennismaking met Clumsy zij zichzelve bekennen moest, - het moet gezegd, weliswaar ietwat aarzelend - dat, wilde zij den naam van coquette niet verdienen, het haar plicht was sommige attenties van den kant van Jack's vriend tegen te gaan.

Van liefde was natuurlijk geen sprake, trachtte zij zichzelf wijs te maken. Zij zou immers nooit een man kunnen beminnen, die zich kleedde en gedroeg zooals hij, dàt was nu eenmaal een uitgemaakte zaak.

Maar hoewel het een uitgemaakte zaak was, oordeelde zij het toch dienstig, dit nog al vrij dikwijls in stilte te herhalen, en telkens ging die verklaring vergezeld van een zonderling gevoel in haar hart.

Bovendien begon zij voor Clumsy's lomp gedrag verontschuldigingen uit te denken.

‘'t Is verstrooidheid van hem, dat hij vóór mij een kamer binnenloopt en plaats neemt, wanneer hij mij een stoel behoorde aan te bieden en... en al die soort van onbeleefdheden meer,’ pleitte zij. ‘Neen, het ligt niet in zijn bedoeling ruw te zijn; flinke menschen zijn dikwijls zoo en letten niet op kleinigheden. Maar niettemin,’ liet zij er dan met meer spijt op volgen dan zij wel eigenlijk zelf bekennen wilde, ‘dat verandert het feit niet, dat het slechte manieren zijn en dáárover kan ik nu eenmaal niet heenstappen.’

Op denzelfden dag, dat Bridget het vaste besluit genomen had een einde te maken aan zijn steeds menigvuldiger wordende bezoeken, liet Patrick Clumsy zich aandienen, terwijl Jack uit was.

‘Ik ben niet thuis,’ zei Bridget dapper.

De meid, die den bezoeker aangediend had, keek verlegen.

‘'t Spijt me erg, juffrouw,’ stamelde ze, ‘maar ik zei tegen meneer, dat u thuis was.’

‘Maar waarom heb je dat dan gezegd?’ vroeg Bridget ontstemd.

‘Ik dacht,’ verklaarde het meisje, ‘alsdat u voor meneer Clumsy altijd thuis was, juffrouw en...’

‘'t Is goed, Jane,’ onderbrak Bridget, wier wangen inmiddels een zeer rooskleurig aanzien hadden gekregen, ‘laat meneer dan maar hier komen, maar wees in het vervolg niet meer zoo voorbarig, hoor.’

Zij was met zichzelf genoeg in tweestrijd om over Jane's onvoorzichtigheid een zekere verlichting te gevoelen. ‘In ieder geval had zij haar plicht gedaan,’ redeneerde zij, ‘en niemand kon haar aansprakelijk stellen voor de onhandigheid van de meid.’

Wanneer men zich in allen ernst voorgenomen heeft in de een of andere zaak omzichtig te werk te gaan, is het dikwijls zeer aangenaam, door omstandigheden, waarover men geen zeggen had, genoodzaakt te worden in volkomen tegenovergestelde richting te moeten handelen.

Mijnheer Clumsy trad Bridget's boudoir binnen op de ietwat onbeholpen manier, eigen aan zwaarlijvige personen, en zette zich behoedzaam neer op zeker broos maaksel, in de beschaafde wereld bekend onder den naam van gemakkelijken stoel, welken Bridget hem aangewezen had.

‘'t Spijt me, dat Jack uit is,’ begon hij op een toon, welke duidelijk merkbaar het tegenovergestelde deed uitkomen.

‘Het spijt mij ook,’ zei Bridget met evenveel gebrek aan waarheidsliefde. ‘Hij dineert vanmiddag bij een van zijn vrienden, zoodat u zich dus voor 't oogenblik met mijn gezelschap tevreden moet stellen.’

In overweging genomen Bridget's zoo pas gemaakt besluit, was dit geen heel slim gezegde van haar, maar de taal van haar hart was het wèl.

Patrick maakte er dan ook aanstonds een dankbaar gebruik van.

‘Integendeel, juffrouw Driscoll, u is het juist, die zich voor het oogenblik tevreden wilt stellen met mijn tegenwoordigheid. Wel is waar ben ik er van overtuigd, dat ik een al te groot misbruik van uw vriendelijkheid maak, maar als u slechts wist, welk een vreugde het mij verschaft zoo vaak op villa Wild Rose te mogen vertoeven,’ vervolgde hij vlug achter elkander, voordat Bridget gelegenheid had iets te zeggen, ‘ik.... ik ben u daarvoor zeer erkentelijk.’

‘Waarom zoudt u mij erkentelijk zijn?’ vroeg Bridget droogjes.

‘Omdat u mij vergunt zoo herhaaldelijk uw aangenaam gezelschap te mogen genieten, niettegenstaande ik u daardoor dikwijls erg verveeld moet hebben.’

‘U verveelt mij in 't geheel niet, meneer Clumsy,’ protesteerde Bridget, lachende over de schuldbewuste verklaring van haar gast. ‘Ik ben niet zoo baatzuchtig, als u wel wilt doen voorkomen, dat verzeker ik u.’

‘Ik gevoel mij door uwe verzekering waarlijk verlicht,’ zei Patrick ernstiger, en in Bridget ging op het hooren van dit gezegde meer om dan haar luchtige toon verried.

Het gesprek wilde dien avond niet al te best vlotten. Bridget gevoelde zich onverklaarbaar zenuwachtig en weinig op haar gemak en Clumsy scheen onhandiger en onnoozeler dan ooit.

De twee bespraken het eene onderwerp na het andere met het hopelooze gevolg, dat zij eenige minuten na het begin bleven steken en eindelijk, als ware het met onderling goedvinden, overgingen tot een hopeloos zwijgen.

Bridget had in haar verbouwereerdheid de lampen vergeten aan te steken, zoodat slechts het flikkerend haardvuur de kamer verlichtte.

Het was een gure herfstavond en het zwijgende tweetal had zijn stoelen zoo dicht mogelijk bij den haard geschoven. Beiden zaten onbewegelijk in het vuur te staren, alsof zich daaruit wellicht een meer vruchtbaar onderwerp zou ontspinnen.

Het was een lange en onbehagelijke stilte, welke Bridget toch niet met goed gevolg meende te kunnen verbreken. Het vuur scheen haar te magnetiseeren en in haar zwijgen te doen volharden.

Opeens werd het haar duidelijk, dat haar gast weer sprak. Zij begon eerst droomerig en met geringe belangstelling naar zijn verwarde en aarzelende woorden te luisteren, totdat op een gegeven oogenblik zij uit haar toestand van half-bewustzijn werd wakker geschud door het feit, dat Patrick Clumsy haar een voorstel deed.

In den gloed van het vuur kon zij de lijnen van zijn gebronsd gelaat duidelijk onderscheiden en de uitdrukkingen, welke er op te lezen lagen, waren welsprekender dan zijn stamelende woorden.

Een vreemde, tot nog toe ongekende gewaarwording maakte zich van haar meester.

'Ik bemin u,' zei Patrick, en zijn oprechte blauwe oogen schitterden daarbij met een gloed, welke niet uitsluitend de terugkaatsing was van het vuur.

Hij was opgestaan en stond onbeweeglijk op haar antwoord te wachten.

Langzaam en beschroomd hief zij haar hoofd tot hem op en hij boog zich om haar fluisterende woorden op te vangen.

Welk een geluk was over Bridget gekomen!

Zij kon het nauwelijks zelf begrijpen. Zij dacht noch sprak, slechts wist ze, dat een wondervol, ongedroomd geluk haar deel was geworden.

Deze man had haar gezegd, dat hij haar beminde, en zij, wel nu wist ze ook, dat zij hem liefhad.

Thans had Bridget hardop kunnen lachen over haar vroegere zotheid. Zij bespotte in dit oogenblik haar woorden van toen met rechtmatigen spot. De schellen, welke voorheen haar blik hadden verduisterd, waren haar thans plotseling van de oogen gevallen.

Hoe dwaas, hoe kleinzielig was zij geweest door de onvolmaaktheden van den aanstaanden levensgezel te wegen in de schaal tegenover dit heerlijke, wonderbare - liefde!

'Nu zal ik gaan bekennen,' zei Patrick, toen Jack was thuisgekomen en van het heuglijke feit in kennis gesteld. 'Maar wil je me beloven, Bridget, mij niet al te hard te beoordeelen?'

'Wat bedoel je, Patrick?' vroeg Bridget, met een vaag vermoeden van onraad.

'Je zult mij moeten vergeven, Bridget, want 't is allemaal mijn schuld,' zei Jack en begon hartelijk te lachen.

'Wat is allemaal jouw schuld?' vroeg Bridget, niet wetende of zij boos moest kijken of meelachen.

'De roode das en... en de heele rest.'

'Hij bedoelt mijn raar gedrag in 't algemeen,' hielp Patrick zijn onbedaarlijk lachenden vriend aanvullen.

'Ik zal het nooit weer doen en Patrick ook niet,' kwam berouwvol van Jack's lippen.

Bridget keek van den een naar den ander in stomme verbazing, terwijl allerlei gissingen haar brein doorkruisten.

'De kwestie is deze,' begon Jack, die inmiddels gekalmeerd was. 'Ik wenschte een proef te nemen. Herinner je nog die verklaring van je, dat je nooit verliefd zoudt kunnen worden op een man tenzij van onberispelijke manieren?'

'Dat herinner ik mij,' bevestigde Bridget blozende.

'Welnu, ik wilde je theorie aan de praktijk toetsen en toen ik eenige maanden na je bewering Patrick ontmoette en het mij voorkwam, dat nu een prachtige gelegenheid zich aanbood, noodigde ik hem ten eten. Ik was van meening, dat, zoo je ooit in het huwelijksbootje stapte, dit gebeuren zou onder het geleide van een stuurman gelijk Patrick en daarom trachtte ik hem te overreden een werkzaam aandeel te nemen in de samenzwering, door mij op touw gezet.'

'En dat is hem gelukt, Bridget, omdat ik je natuurlijk toen nog niet kende,' kwam Patrick haastig tusschenbeide, 'anders zou ik nooit zoo mal geweest zijn om mijn toestemming te geven. Bovendien was ik niet zoo verwaand om te veronderstellen, dat ik je, zij 't dan ook maar eenigszins, belang inboezemde, en daarom gaf ik er niets om mijzelf onbeschaafder aan te stellen dan ik ben.'

'Natuurlijk,' ging Jack voort, 'ik voor mij, voelde mijzelf overtuigd, dat je theorie niets dan rook was en ook als rook zou verdwijnen, anders zou ik nooit Patrick hier verzocht hebben om de proef op de som te nemen. Toen hij je eenmaal gezien had, kostte het mij heel wat moeite hem te weerhouden zijn roode das in het vuur te werpen, maar zooals je gezien hebt, slaagde ik er in hem hiervan terug te houden.'

'Ik begon een afschuw te krijgen voor het smakelooze ding,' zei Patrick. 'Hoe meer ik de gelegenheid had je te leeren kennen, des te meer kreeg ik er het land aan en aan alles wat er mee in verband stond. Maar Jack was onverbiddelijk; hij dwong mij, mijn belofte gestand te doen.'

'Ik geloof, Bridget, dat hij, niettegenstaande dat alles, zijn woord aan mij zou gebroken hebben,' zei Jack weer, 'zoo ik hem niet had aangetoond, dat je liefde niet veel waard zou geweest zijn, als zij niet bestand was tegen deze kleine excentriciteiten.'

'Je bent toch niet boos, Bridget?' vroeg Patrick bezorgd over haar onafgebroken zwijgen.

Nu begon zij ondeugend te lachen.

'Ik moest eigenlijk boos zijn op jullie beiden, omdat jelui me zoo schandelijk gefopt hebt.'

'Nu nog mooier,' kaatste Jack, in 't geheel niet uit het veld geslagen, terug. 'Het is wel niet pleizierig te moeten hooren: "heb ik 't je niet gezegd?' maar onder de omstandigheden kun je mij toch niet kwalijk nemen, dat ik het nu zeg. Je ziet, niettegenstaande zijn das en manieren ben je thans met hem verloofd. Ten slotte heb ik dus toch gelijk.'

'Ja,' zei Bridget, Patrick aanziende met een blik, welke zijn hart sneller deed kloppen, 'ja, je had gelijk, maar per slot van rekening ben ik toch blij, dat Patrick geen zwak heeft voor roode dassen.'

Nog ieder jaar op den verjaardag van zijn huwelijk met Bridget Driscoll kan men Patrick Clumsy zien, getooid met een das van het schelste rood.

(Vrij naar het Engelsch).

De onbevlekte ontvangenis.
Naar de schilderij van Murillo, in het Prado-museum te Madrid.

> Wondere woorden zijn van U gezegd, o Maria, wijl Hij, Die machtig is, groote dingen aan U gedaan heeft.

Wel deed God groote dingen aan Maria, Zijn dienstmaagd: wonderbaar reeds was haar geboorte, waaraan wij herinnerden in het leven der H. Anna, Maria's moeder; een engel des Heeren verkondigde den bedaagden, kinderloozen echtelieden het wonder der Onbevlekte Ontvangenis van het wicht, dat aan God en Zijn tempeldienst werd toegewijd en voorbestemd was, de Moeder des Heeren te worden.

Noch aan Joachim en Anna, noch aan Maria was God het wonder der Onbevlekte Ontvangenis verplicht, maar aan Zijn eigen Goddelijke Majesteit, aan Christus, Zijn Zoon, Wiens Goddelijke natuur slechts in een onbevlekte, en van alle erfschuld vrij-gebleven Moeder Zich met de menschelijke waardig vereenigen kon.

Toen Jehova den Joden het bevel gaf te Jerusalem Hem een tempel te stichten, bepaalde Hij tot in bijzonderheden de wijze, waarop dit geschieden zou. Geen onreine handen mochten meewerken aan den bouw, geen met bloed bezoedelde vingeren de gewijde steenen beroeren van het heiligdom. Zelfs David, Israël's profeet-koning, was van den heiligen arbeid uitgesloten, wijl hij, zij 't ook in eerlijken strijd, bloed vergoot. Als de tempel gereed was, werd hij gezuiverd en gewijd met groote zorgvuldigheid en praal, opdat de plaats van offer en gebed, het heilige, waar de Verbondskist bewaard zou worden, rein en Gode-waardig zijn mocht. Hoe groote zuiverheid, hoe edele sier van deugden voegde dan wel de Allerheiligste Moeder des Heeren, van Wiens heil-geboorte de Verbondskist slechts de voorspelling bevatte! Maria was het onbevlekt heiligdom, waarin God-Zelf Zich een rustplaats bereidde: Christus, in alles, behalve in zonde, ons menschen gelijk geworden.

Terecht legt dan ook de H. Kerk Maria de woorden uit het Boek der Wijsheid in den mond: 'Welgelukzalig is de mensch, die naar mij hoort, dagelijks wakende aan mijne poorten, wachthoudende aan de posten mijner deuren, want wie mij vindt, vindt het Leven en het heil van den Heer.'

Door alle tijden hebben vrome schilders naar de beeltenis der Onbevlekte Ontvangenis opgezien als naar het ideaal hunner kunstenaarsdroomen, en zoovele pogingen zij deden de schoonheid der Vol-schoon geheetene weer te geven, zoovele zichtbare belijdenissen van hun geloof in het mysterie van Maria's onbevlekte zuiverheid lieten zij het nageslacht. In de oudere tijden werd Zij weergegeven als de Vrouwe van St. Joannes' Patmos-visioenen: bekleed met de zon, de maan aan haar voeten, op het hoofd een kroon van twaalf sterren; maar toen in later jaren de zin voor het symbool, waardoor de middeleeuwers in voor alle geloovigen verstaanbare kunsttaal gesproken hadden, verloren ging, de liefde voor het kunstwerk zich begon los te maken van die voor de schoone waarheid, welke het te vertolken had, en de kunstenaar meer dan de algemeene verstaanbaarheid, de bijzondere kunstschoonheid van het werk beoogen ging, verdwenen de symbolen en bleef alleen de Moeder Gods, gelijk de kunstenaar zich Deze gedacht had in haar ongeschondene schoonheid.

Onder degenen, die het veelvuldigst de Onbevlekte Ontvangenis afbeeldden, behoort Murillo en de Madonna, die deze *Illustratie*-aflevering als losse kunstplaat brengt, is een zijner eigenaardigste en schoonste. Gewoonlijk schilderde hij Haar ten-voeten-uit, verheven op wolken van licht, kind-engelen Haar omspelend; hier echter zien we de hemelsche Jonkvrouw, ter halver lijve, gelijk ze opzweeft boven de maansikkel, die dus niet uitsluitend als mystiek symbool is aangebracht, maar meer met de bedoeling den aanschouwer den indruk van het zweven der Gezegende hóóg op de wolken des hemels te geven, waartoe ook de engelkopjes ter weerszijden moeten meewerken. De starrenkroon is verdwenen, alleen een lichtglans omvloeit de donkere haren der Maagd. Wel is Zij edel en liefelijk van reine jeugd, met haar kinderlijk-vrome oogen, in stille verrukking ten hemel opgetogen, met de blanke handen, aanbiddend gekruist over de borst, maar 'de Vrouwe, sterk en fier als een leger in slagorde' denken wij ons anders. Doch Murillo was niet een dier geniale wijzen, wier visioenen als in eeuwigheidslicht voor alle tijden verrezen staan: hij was een kunst-rijk en eenvoudig-vroom meester, die zich de Onbevlekte niet denken kon dan in de gestalte eener schuldelooze jonkvrouw, een kind-reine aardsche maagd, zóó schoon en godvruchtig als hij had gezien zijn eigen jong dochtertje, dat henenging uit de wereld om Jesus te dienen in een stil klooster van haar vroom vaderland.

Moge deze fraaie schilderij dan al meer de menschelijke schoonheid der Zondenlooze dan de heiligheid van het mysterie der Onbevlekte Ontvangenis weergeven, toch blijft het - in het Prado-museum te Madrid - den aanschouwer tot een welsprekend getuigenis van Murillo's edel-menschelijke liefde voor het wankelloos geloof in de hemelsche zuiverheid van Haar, die waardig was onder alle maagden de Vol-Schoone te heeten.

Nu heel de Katholieke Christenwereld zich opmaakt het halve-eeuwfeest der dogma-verklaring van Maria's Onbevlekte Ontvangenis met grooten luister en godvruchtige blijdschap te vieren meenden wij den lezers der *Illustratie* met een der beroemds beeltenissen der zóó hoog Begenadigde geen ondienst te doen

SINT-NICOLAAS-AVOND, NAAR DE TEEKENING VAN H.H. FLÈRÉ.

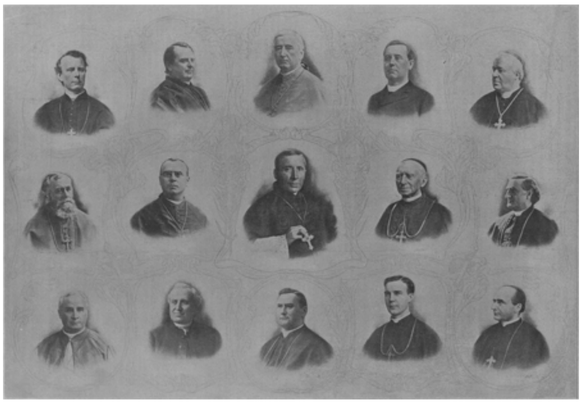

Mgr. Riordan, San Francisco.
Mgr. Messmer, Milwaukee.
Mgr. Farley, New-York.
Mgr. Ryan, Philadelphia.
Mgr. Bourgade, Santa Fe.
Mgr. Ireland, St. Paul.
Mgr. Williams, Boston.
Z. Em. Kardinaal Gibbons, Baltimore.
Mgr. Quigley, Chicago.
Mgr. Harty, Manila (Philippijnen).
Mgr. Elder, Cincinnati.
Mgr. Glennon, St. Louis.
Mgr. Chapelle, New-Orleans.
Mgr. Christie, Oregon City.
Mgr. Keane, Dubuque.
DE VIJFTIEN AARTSBISSCHOPPEN DER VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

Op het vijftigjarig feestgetij van de verklaring der Onbevlekte Ontvangenis.

I.

SICUT LILIUM INTER SPINAS.

Maria, Maagd, Gij zijt
De lelie en wij zijn
De dist'len van het veld!
Een enk'le lelie slechts
Op zooveel duizenden
Van doornen, die het telt!

Hoe zijt Gij zonder gift,
Doorzichtig, glanzend-rein
Aan eendenzelfden grond,
Ontgroeid, als wij, helaas!
Te grof van buiten en
Tot in het merg gewond.

Uw ranke stengel stijgt
Zoo lieflijk hemelwaart,
Hoog boven 't steek'lig kruid,
Dat aan den boôm geklampt,
In 't poederige stof
Vouwt dorre blaren uit.

Een hemeldauw heeft bij
Het eerste ontkiemen op
Uw blanken scheut gerust
En 't kranke vier, dat ons
Verteert, vóórdat het sloeg
In Uwe ziel, gebluscht.

Uw ongeëvenaard
En nooit-verduisterd wit
Niet voor zich zelf alleen
Zacht-zedig straalt, maar schijnt
Ook teêr-weldadig op
Het kwijnend kruid beneên.

O Leliebloem, wie is
Als Gij uit duizenden
Zoo eenig vlekkeloos
En welgevallig schenkt
Uw glans aan 't need'rig wild,
Waaruit de Heer U koos?

II.

8 DECEMBER 1854.

Een lange stoet van zwart-getoogde knapen
In witte cotta's treedt den hoofdbeuk in
Door eene dubb'le haag van wachten, min
Uit vrees voor dreigend volksrumoer te wapen
Geroepen, dan om hulde mee te bieden
Aan Haar, die alle standen onverdeeld
Met haar verheven deugden heeft vereêld -
Zoo eerbiedvol om wat er gaat geschieden
Staan dikke drommen volks van mannen, vrouwen,
En kinderen en maagden in de ruimt'
Van 't middenschip, waar niemand heeft verzuimd,
Die kon, naar 't grootsch tooneel te komen schouwen.
Dan onafzienb're rijen priesters schrijden
Heel langzaam, om de schoud'ren hermelijn,
En regulieren talrijk, elk in zijn
Gewaad. Wat kan er meer het oog verblijden
Dan die verscheidenheid in 't triompheeren
Om de ééne Maagd, die ieders harte trekt
Om Haar genâ. Daar wordt het oor gewekt
Door een geschetter van klaroenen: Heeren
In hoofsche dracht, met aad'lijke gebaren,
En schitterende mijters, vier aan vier,
Hen volgen: een gewiegel, zoodat schier
De blikken gaan op zilv'ren golven varen,
Terwijl die zee van zilver is aan 't deinen,
Waaien er blanke pluimen in 't gewelf
En komt de Hoogepriester Pius zelf,
Gedragen op een zetel, met robijnen
En goud bezet: een glimlach op de lippen,
Te vriendelijker nu het geldt den lof
Der Zoete Maagd, die boven allen 't stof
Der erfelijke vlekken mocht ontglippen.
Onder den zegen zijner rechter neigen
De hoofden als des zomers in het veld
De korenhalmen voor het zacht geweld
Der winden Gods... Er heerscht eerbiedig zwijgen
In 't heiligdom en aller oogen hangen
Aan Pius' mond, die vol van majesteit
En van de Kroon der Bisschoppen omreid,
Het antwoord brengt aan 't innigste verlangen
Der Christenheid. Hij heft zich op den zetel
Van Petrus en verklaart de Ontvangenis
Der Maagd van alle smet, die erflijk is
In 't menschdom, vrij en dreigt die zich vermetel
Daartegen kanten durft met 's Heeren woorden.
Geen Christen is er, die met hem niet stemt;
Meer nog, 't gevoel van vreugde, lang gestremd
In de ingehouden borst, ontwelt den boorden
En rolt den tempel door: een stroom van zangen,
Die slaat naar buiten over markt en straat,
Terwijl al 't volk aan 't jubileeren gaat
Om 't hooge recht der Onbevlekt-Ontvangen.

III.

8 DECEMBER 1904.

Wie treedt er nu Sint Pieter in,
Gepropt met scharen vroom van zin,
Te midden zijner hofprelaten,
De milde goedheid om den mond?
Het is, alsof hij voor ons stond,
De Pius, dien we nooit vergaten.

Is hij verrezen uit het graf
Om 't feest, dat hij den oorsprong gaf
Met zijne kudde te hervieren,
Nu vijftig volle jaren met
Een goudstar in Haar kroon gezet,
De Nooit-bevlekte kwamen sieren?

Hoe gaat hij zijne kind'ren voor
En noodigt hen om in het spoor
Van zijne stappen niet te dralen,
Maria dank en liefde en prijs
Te brengen op een nieuwe wijs,
Waarbij geen oude het kan halen!

O Maagd, die zegevierend op
De slang, den trotschen nek en kop
Met blanke hielen hebt vertreden,
Nooit werdt Gij, sinds Uw naam
Van Moeder Gods de Stad met faam[1)]
Doorklonk, zoo eensgezind beleden.

Gij zijt de roem van ons geslacht
En hebt Uw zaad meer heil gebracht,
Dan de eerste moeder leeds kon baren;
Drukte ons de vloek van deze krom,
Uw zege leerde ons wederom
Met blijde blikken opwaarts staren.

O Gij, wier hulpe nimmer schoot
Der Kerk te kort in bangen nood,
Laat U door zooveel liefde raken
En Pius, trots der boozen nijd,
En ook de kudde, die hij leidt,
Den vrededageraad genaken.

Carthago.
Dr. A. SMOOR.

De ontwikkeling der Kerkelijke Hiërarchie In de Ver. Staten van Noord-Amerika.

Ongetwijfeld aanschouwen velen uwer met verbazing deze schoone groep prelaten. Hoe is het mogelijk, vraagt ge uzelf af, dat een land, hetwelk ik mij steeds als een echt missie-land voorstelde, vanwaar missionarissen mij vaak zulke wondervolle avonturen konden verhalen, hoe is het mogelijk, dat datzelfde land zich op zulk een Doorluchtig Episcopaat beroemen kan? Inderdaad, waarde lezer, en ge zult u nog meer verwonderen, als ik u zeg, dat het werk van deze 15 aartsbisschoppen nog verlicht wordt door 83 suffragaan-bisschoppen! In diezelfde republiek, waar juist 100 jaren geleden slechts één bisschop was, dragen thans 98 eminente mannen het purper. Hoe dan, vraagt ge, heeft Amerika zich in dien betrekkelijk korten tijd zoodanig kunnen opwerken? Hiervan wil ik trachten u eenig denkbeeld te geven, door u in het kort de geschiedenis der laatste honderd jaren te verhalen.

Vóór het uitbreken der Revolutie aan het einde der 18de eeuw, stonden de missionarissen der Amerikaansche Republiek ófwel onder de jurisdictie van den apostolischen vicaris van Londen, ófwel onder hun vroegeren bisschop in het oude land. Het spreekt vanzelf, dat in dien tijd van opstand (vooral tusschen 1775 en 1780) de communicatie van de priesters met dien vicaris uiterst moeielijk, zoo niet onmogelijk was. Dit deed de toenmalige missionarissen besluiten, een petitie te zenden naar Rome, den H. Vader verzoekende in hun midden iemand aan te stellen met de faculteiten van bisschop. Zoodra Z.H. Pius VI van den werkelijken toestand onderricht was, benoemde de Paus aanstonds father Carroll tot apostolisch prefect.

1) Ephese.

Dit geschiedde in het jaar 1784. Ongeveer 5 jaren later werd deze zelfde father Carroll door Z.H. benoemd tot bisschop en ontving in 1790 zijn H. Wijding. Zoo dus was in 1790 father Carroll de eerste en eenige bisschop in geheel de Ver. Staten. Hij bleef alleen tot 1808; dus overdreef ik niet door te zeggen, dat er honderd jaar geleden hier slechts één bisschop was.

Slechts 37 priesters konden dezen moedigen bisschop den arbeid verlichten in een diocees, dat, wat oppervlakte aangaat, bijna zoo groot was als gansch Europa. Het aantal zijner geestelijke kinderen bedroeg 30,000, nagenoeg 1 pct. der geheele blanke bevolking. Hierbij komt nog, dat de katholieken ook hier, gelijk bijna overal, gehaat werden en geminacht. De meesten waren zeer arm en hadden nooit iets anders dan verdrukking gekend. Ieren, die om de tyrannie te ontkomen, hun eigen land waren ontvlucht, Duitschers en Franschen, allen nagenoeg slachtoffers der verdrukking. Hoe zwaar een taak rustte dus op de schouders van dien eersten bisschop!

Zijn eerste zorg was de opvoeding der jeugd. Als apostolisch prefect reeds had de moedige missionaris hiervoor al zijn krachten ingespannen, doch met weinig succes. Nauwelijks echter was hij bisschop, ja nog in hetzelfde jaar zijner H. Wijding wist hij te bewerken, dat de Sulpitianen een seminarie openden in Baltimore; de Jezuïeten een college in Georgetown, en de paters Augustijnen een klooster bouwden in Philadelphia. Overgroot was reeds zijn vreugde bij dit eerste succes. Zelf nochtans zou hij zeer weinig vruchten van dezen arbeid smaken.

Het groot gebrek aan priesters deed zich meer en meer gevoelen. Met diepe droefheid bedacht de bisschop, hoevelen zijner kinderen ronddoolden als schapen zonder herder. Hij bad om uitkomst, en zie! de verdrukking in Frankrijk zou weldra een zegen worden voor de katholieken der Ver. Staten. Tusschen 1791 en 1799 landden niet minder dan 23 ijverige Fransche missionarissen op de kusten der Vrije Republiek. Dit was werkelijk een uitkomst voor bisschop Carroll, die zich hierdoor in staat zag, in de meest dringende behoeften te voorzien van zijn uitgestrekt diocees. In 1808 mocht zich de moedige bisschop in een aantal van 68 priesters verheugen. Met gelijken tred nam ook het aantal katholieken toe, en een meer uitgebreid kerkelijk bestuur werd noodzakelijk. De bisschop wendde zich daarom tot den H. Vader Pius VII en legde Z.H. den ganschen toestand bloot. De Paus verhief hierop bij Breve van 8 April 1808 Mgr. Carroll tot aartsbisschop en benoemde tevens 4 suffragaan-bisschoppen (New-York, Philadelphia, Boston en Bardstown.)

Onuitsprekelijk was de vreugde van priesters en leeken bij het vernemen van die tijding. De uitoefening hunner godsdienst zou voor vele katholieken niet langer als een zoete droom zijn uit verleden dagen; er zouden meer priesters komen; het oude geloof zou wederom een nieuw leven beginnen, in één woord, de toekomst hunner verbeelding scheen werkelijkheid te worden. Helaas, een zware beproeving zou weldra hunne uitbundige vreugde in angst en droefheid veranderen.

Father Luke Concanen, prior van het klooster der EE. PP. Dominicanen te Rome, was door Z.H. Paus Pius VII bestemd voor den bisschoppelijken zetel van New-York. Voorzien van het Pallium voor den nieuwen aartsbisschop en de Bullen voor de aanstelling der drie suffraganen, begaf zich ZijnHoogEerw. op reis naar de nieuwe wereld. Reeds was hij in Napels, toen de Franschen, die destijds deze stad in bezit genomen hadden, zijn vertrek vandaar verhinderden en, voorgevende, dat hij een Engelsch onderdaan was, hem gevangen hielden. We weten, dat het hem onmogelijk was te ontvluchten, wat echter de bisschop verder te verduren heeft gehad, kunnen wij niet met juistheid bepalen. Een feit nochtans is het, dat hij in Juli 1810 werd vergiftigd en berustend in Gods H. Wil den geest gaf. Allerwaarschijnlijkst had men zich willen meester maken van de kostbare stukken, welke de bisschop bij zich droeg.

Middelerwijl klopte het hart der brave katholieken aan gene zijde der oceaan angstiger. De geestdrift, waarmede zij de eerste blijde tijding uit Rome hadden begroet, was in neerslachtigheid veranderd. Eén hunner nieuwe bisschoppen vermoord, vóór zij hem hadden gezien; de andere drie noch steeds wachtende op hun officieele benoeming. In hun onzekerheid stelden zij slechts hun vertrouwen op God. Hierbij komt nog, dat de Paus niet in staat was hun leed aanstonds te verzachten, daar ook hij in bedroevende omstandigheden verkeerde. Immers, de Plaatsbekleeder van Christus was niet meer in Rome, doch, verdreven uit zijn Vaticaan, werd hij rondgeleid van Rome naar Grenoble, van Grenoble naar Avignon en vandaar naar Savona. Het was dan door al deze omstandigheden, dat de Bullen van 8 April 1808 de plaats hunner bestemming eerst aan het einde van 1810 bereikten.

Voor een oogenblik konden nu de katholieken weer vrij adem halen. De nieuwe bisschoppen waren spoedig geconsecreerd; slechts de zetel van New-York bleef vacant tot 1814, in welk jaar Z.H. wederom in Rome terugkeerde. Van de 85 priesters, die er nu waren, waren er 46 werkzaam in het aartsdiocees van Baltimore. De overige 39 waren dus over vier bisdommen verdeeld. De toestand was weliswaar reeds veel beter, maar toch nog zeer ver van rooskleurig. Het jaar hierop, 1815, stierf Mgr. Carroll, die door zijn harden en onvermoeiden arbeid zich een onuitwisbaren roem bij het nageslacht verworven heeft. Zijn opvolger overleefde hem slechts twee jaren. In 1817 echter kwam aartsbisschop Maréchal, die gedurende elf jaren met het grootste beleid de jeugdige Kerk bestuurde (1817-1828). In 1820 werden twee nieuwe bisschopszetels opgericht (Charleston en Richmond) en kort hierop kwamen de nieuwe bisdommen Cincinnati en St. Louis. Onder het bestuur van aartsbisschop Whitfield, die in 1828 den zetel van Baltimore beklom, werd in 1829 het eerste en in 1833 het tweede Provinciale Concilie gehouden. Onder dezen bisschop begon de Kerkelijke Hiërarchie een vasteren vorm te krijgen. Vooral dat tweede Concilie, waarbij tien bisschoppen tegenwoordig waren, was van zeer groot belang. Hierop immers werd een vaste regel aangenomen en door Rome bekrachtigd, waarbij de bisschopskeuze voor goed geregeld was; er werd regel gebracht in de orde en tucht der geestelijken, en dit vooral bracht een betrekkelijk wonderbare eensgezindheid te weeg. En het derde belangrijke feit was, dat de Indianen- en Negermissiën van Liberia geheel en al aan de Sociëteit van Jesus werden geschonken.

Aartsbisschop Eccleston, die in 1834 op 33jarigen leeftijd den zetel van Baltimore beklom, was geroepen, om voor te zitten over vijf Provinciale Conciliën. Op het zesde Concilie in 1846 waren er niet minder dan 23 bisschoppen tegenwoordig. Het was bij deze gelegenheid, dat de Onbevlekt Ontvangen Maagd Maria

Patrones werd verklaard der Ver. Staten. En reeds op het volgende Concilie, drie jaren later, toen er 25 bisschoppen bijeen waren, konden zij eenparig getuigen, dat de devotie tot de Onbevlekte Ontvangenis van Maria algemeen was, zoo onder geestelijken als leeken. En is het niet opmerkelijk, dat vooral sinds dien tijd de vooruitgang der katholieken hier in Amerika verbazingwekkend geweest is? Nog in hetzelfde jaar 1849 creëerde Z.H. Pius IX drie nieuwe aartsbisdommen (New-York, Cincinnati en New-Orleans;) in 1851 stelde de Paus aartsbisschop Kenrick aan als Apostolisch Delegaat voor gansch de Unie, en in 1852 werd het eerste Nationale Concilie gehouden, waar 6 aartsbisschoppen en 26 bisschoppen tegenwoordig waren. De decreten van dit Concilie betreffende de kerkelijke tucht waren wederom zeer belangrijk, evenzoo de behandeling der schoolkwestie. Niet minder dan 8 nieuwe bisschopszetels werden aan Rome voorgesteld.

BRANDENDE TOREN VAN DE VONDELKERK, NAAR EEN TEEKENING VAN P.V.D. HEM.

Waren nu gedurende die vijftig jaren de katholieken gehaat geweest en geminacht, over het algemeen had men hen tenminste vrij hun godsdienst laten uitoefenen. Blijkbaar had men echter slechts zijn haat verborgen gehouden en op een gelegenheid gewacht, dien te koelen. Het was in het jaar 1852, dat aartsbisschop Bedini, pauselijk nuntius voor Brazilië, een bezoek bracht aan de Ver. Staten. Plotseling ontrolt zich de vaan des oproers. Een nieuwe partij (Know-Nothings) geheel en al tegen al wat katholiek was gericht, kwam als uit den grond te voorschijn. Openlijk in de straten werd den katholieken de oorlog verklaard. Verscheidene kerken werden verwoest, een groot aantal huizen van katholieken geplunderd en in de asch gelegd, en op verschillende plaatsen vielen er dooden.

Aartsbisschop Kenrick, die dan aan het bestuur was, kon niets beter doen, dan de geloovigen aansporen tot gebed. Zooveel in zijn vermogen was, verbreidde hij de devotie tot het H. Sacrament, Veertiguren-gebed genoemd. Overal waar hij kon voerde hij dit schoon gebruik in. Hij spande al zijn krachten in, den menschen goede priesters te verschaffen en voerde daarom de jaarlijksche priester-retraite in, en nam een werkzaam aandeel in de oprichting van het Amerikaansch College te Rome. In 1863 stierf deze geleerde kerkvoogd, doch zelfs thans nog leeft hij voort in de harten der katholieke Amerikanen, als een der grootste bisschoppen der Ver. Staten.

Zijn opvolger, Mgr. Spalding, is niet minder bekend om zijn geleerdheid en wijs bestuur. Toen hij den zetel van Baltimore beklom, was de burgeroorlog (1861-1865) juist op zijn hevigst. Aanstonds daarom richt hij zich tot zijn katholieken, om hen aan te zetten tot moed en dapperheid. En het zijn vooral de fiere houding der katholieke generaals en soldaten en de heldhaftige zelfopofferingen onzer

liefdezusters in dezen strijd, welke de vooroordeelen tegen de katholieken spoedig deden verdwijnen. Mgr. Spalding heeft echter nog meer gedaan. Hij stichtte hier in Amerika het gesticht 'De Goede Herder', bouwde inrichtingen voor de bescherming van jongens, en maakte zich vooral verdienstelijk door de vrome katholieken in het zuiden bij te staan. Toen onder zijn regeering het tweede Concilie van Baltimore gehouden werd, waren daar 7 aartsbisschoppen, 38 bisschoppen, 3 gemijterde abten en 120 godgeleerden tegenwoordig. Door den verbazenden vooruitgang van het catholicisme, achtten de Vaders van dit Concilie het noodzakelijk, aan Rome de oprichting voor te stellen van vijftien nieuwe bisdommen. Alzoo kreeg langzamerhand iedere staat minstens reeds een afzonderlijken bisschop.

Aartsbisschop Spalding, die overleed in 1872, had een waardigen opvolger in Mgr. Barley, wiens plaats in 1877 werd ingenomen door onzen gevierden aartsbisschop Gibbons.

In 1883 hielden de Amerikaansche bisschoppen een bijeenkomst in Rome, waarvan het gevolg was, de bijeenroeping van het derde Concilie van Baltimore. 74 prelaten woonden dit belangrijk Concilie bij; het is vooral dit Concilie, dat meer eenheid bracht onder de geestelijken en de gansche Hiërarchie op hechtere grondslagen organiseerde.

In 1886 verhief Z.H. Leo XIII z.g. den aartsbisschop van Baltimore, Mgr. Gibbons, tot kardinaal-priester en in 1893 schonk Z.H Amerika een Apostolischen Delegaat.

Is het dan wonder, dat thans het katholieke Amerika trotsch gaat op zijn tegenwoordige Kerkelijke Hiërarchie? Welke natie heeft ooit de eer genoten, terzelfder tijd 1 kardinaal, 14 aartsbisschoppen en 83 bisschoppen te bezitten? Velen dezer zijn bovendien nog bekend door gansch de wereld om hun geleerdheid, welsprekendheid en godsvrucht. Wie immers heeft niet ooit gehoord van een kardinaal Gibbons? Niemand voorzeker is in staat in woorden te schetsen, wat deze kardinaal gedaan heeft als kerkvoogd, als staatsman, en vooral als rechtschapen burger der vrije Republiek. Wie is meer welsprekend dan een aartsbisschop Ryan van Philadelphia; wie meer vaderlandlievend dan Mgr. Ireland van St. Paul? De kampioenen in den strijd der katholieken tegen het socialisme zijn aartsbisschop Messmer van Milwaukee en de energieke bisschop Mc Faul van Trenton. Zij zijn de mannen, die, gehoor gevende aan de stem des Pausen, in Amerika de groote Katholieke Actie in het leven geroepen hebben. Doch, allen zijn zij groot; allen worden zij bemind en geacht door meer dan 10.000 priesters en bijna 12 millioen katholieken, die hen waardeeren èn om hun persoonlijke verdiensten èn om de hooge waardigheid, die zij bekleeden in Gods H. Kerk.

West de Pere (*Wis.*)
C.J. KERKVLIET, O.P.

Bij de platen.

Sint Nicolaasavond. -

De zaligste en zenuwachtigste avond van het jaar is daar. Duizenden bevende lachstemmetjes sturen het altijd-verhoorde schietgebed den schoorsteen in:

> Sinterklaas kapoentje,
> Gooi wat in mijn schoentje,
> Gooi wat in mijn laarsje,
> Dankje Sinterklaasje!

Ge moogt er op rekenen, dat voor de kleinen in nachttoilet, die op onze fijne en levendige gravure door mama en de 'juf' ten schoorsteen worden geleid, dat

schietgebed niet zal vergaan als rook voor den wind. Op zijn rit over de daken zal de heilige man het hooren, en zelfs baby op moeders arm zal niet vergeefs gestotterd en gegesticuleerd hebben met zijn handjes en voetjes

[Nummer 51-52]

Kerstmis.

Maria 't Kindje van omhoog
Nu de aarde toont met glanzend oog;

De landen liggen rein en blank
De klokken luiden lof en dank;

De menschen droegen vreugd en vrêe
Van nacht al uit het kerkje meê;

't Kerstkindje deelt genade en schat,
Of 't heimwee weer naar de aarde had.

R.S.

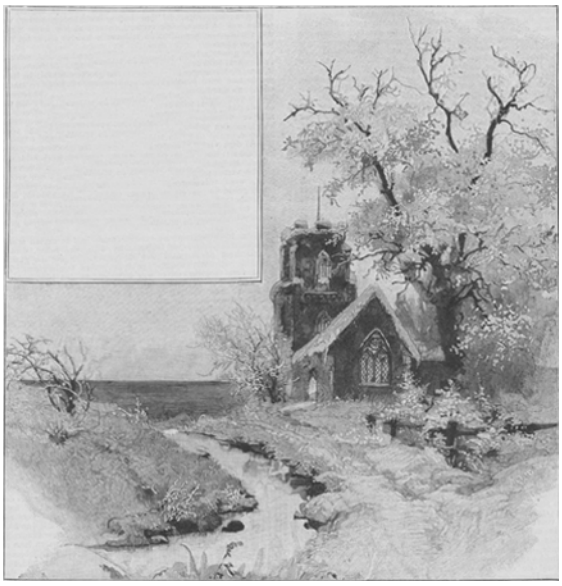

KERSTLANDSCHAP.

Hugo van der Goes.

Men schreef den 2^{den} Juni van het jaar 1468; stralend was het morgenlicht verrezen over de feest-stad Brugge en deed de rijke tapijten, die huis aan huis uit de vensters neergolfden, de wapperende vlaggen en de zwaar-brokaten draperieën langs eerepoorten en -bogen fonkelen in zonneglans.

Aan de stadspoort - die van het Heilige Kruis geheeten - stonden in vol ornaat de gilden der machtige stad opgesteld met hun banieren en attributen, fier gedragen; vooraan de boogschutters van Sint Joris, 't zwaard aan de heup, de strak-gespannen bogen over den schouder, de kruisvaan omhoog en tusschen de beide rijen van gildebroeders bewoog zich de magistraat der stad, in plechtgewaad, gevolgd van een groote schare voorname burgers, allen op 't kostbaarst uitgedost. Ieders gelaat teekent blijde verwachting, want heden zal de nieuwe landsvrouwe, Margaretha van York, haar blijde inkomste doen aan de zijde van haar gemaal, hertog Karel, met wien zij den dag te voren in het nabijgelegen Damme den heiligen band des huwelijks gesloten heeft.

Hoor, van verre klinkt klaroengeschal; even nog, en de eerste, schitterende ruiters van den vorstelijken stoet komen in 't gezicht. Daar gaat een vreugdeschok door de wachtende menigte, statiger rijzen de standaarden, de gilden scharen zich dichter aaneen, de stalen maliënhemden blinken, de hellebaarden stralen, klapperend wapperen de vanen boven de hoofden. Plechtig treden de stadsregeerders naar voren. En dan begint, op een teeken van den torenwachter, hoog en vroolijk het klokkenspel zijn blijde wijzen te klingelen over de wachtende stad en daartusschen zenden de zware metalen stemmen van St. Jacob en St. Donatiaan hun groeten van verre der landsvrouwe tegemoet.

Daar komen de voorrijders: het zijn de heeren van Ravesteijn en van Arguel, Jacques van Luxemburg, de connétable van Saint-Pol, de ridder van Chateau-Guyon, de graaf van Nassau, en, vlak vóór de door purperen gordijnen gesloten draagkoets der hertoginne, 's vorsten halfbroeder Antoon van Bourgondië, ridder van het Gulden Vlies, statig en ongenaakbaar op zijn hoog oorlogspaard.

De trompetters van Sint George steken hun zilveren bazuinen, luid gejuich gaat op uit de dichte menigte, die nabij de poort is samengestroomd om ook iets van het plechtige schouwspel te genieten, want de draagkoets is de buigende magistraten genaderd en de hertog zelf, gezeten op een sneeuwwit paard, welks zilverlakensch zadelkleed met blinkende en klinkende klokjes is gezoomd, brengt zijn goeden lieden van Brugge dank en groet. Kort slechts duurt het oponthoud, dan gaat de schitterende stoet onder klaroengeschal en tromgeroffel de stad in; de edelen rijden nu stapvoets en achter de Engelsche rijksgrooten, die hun prinses begeleiden - en in wier midden zich met den broeder der vorstin en den bisschop van Salisbury een breede schare edelvrouwen bevinden, - sluiten zich thans de burgers van Brugge aan.

In de rijk-versierde straten zijn stellages opgericht en daarop worden zoogenaamde mysteriën vertoond, ontleend aan gewijde en ongewijde geschiedenis en toepasselijk op het feest van den dag: Adam, die uit de hand van God Eva ontvangt, het huwelijk tusschen Antonius en Cleopatra, en meer andere; 'levende beelden' zouden wij ze thans noemen, waarbij de vertooners zich onbewegelijk houden. Telkens staat de draagkoets even stil; de blanke hand der hertoginne schuift den zijden voorhang weg en de vorstin vermeit zich een oogenblik in het fraaie schouwspel. Voor het hertogelijk paleis, rijk met blazoenen en groen behangen, worden de paarden afgespannen en de vorstelijke zetel voorzichtig neergelaten. De poorten gaan open en de hertogin-moeder, omringd van de keur van Vlaanderen's edelvrouwen,

verschijnt op den drempel om haar schoondochter welkom te heeten in de hertogelijke woning. Zij zelve helpt de nieuwe gebiedster uitstijgen en onder 't juich-geluid der bazuinen en 't plechtig gebeier der klokken doet deze, aan de hand harer vrouw-moeder, haar intrede. Maar voor zij binnentrad, op den drempel, heeft de hooge vrouwe nog even het hoofd gewend om met vriendelijke belangstelling haar minzame blikken te laten rusten op een jonkman, die diep nijgend haar hulde deed. Hij is geen ridder, en toch kent de hertoginne hem wel, want bij de aankomst aan de stadspoort heeft ze hem reeds opgemerkt met zijn fiere houding, maar droefgeestig-bleek gelaat, zijn donkere haren en haast woest-sombere oogen. Zij heeft zijn naam gevraagd aan den heer De la Marche, die zich dichtbij de draagkoets bevond, en vernomen, dat hij Hugo van der Goes heet en schilder is, van Gent geboortig en naar Brugge gekomen om de ‘tableaux’ te stellen en de verdere feestelijkheden te helpen voorbereiden. En als straks de hertogin gezeten is op den troon te midden van het hofgezin met hertog Karel aan haar zijde, dan ziet ze nog in haar verbeelding de wonderbare, wildfonkelende oogen in het bleeke gezicht van den vreemde en de heuschheid van zijn groet.

Terwijl de eeresleep der prinses door de hoofdpoort intrad, is meester Hugo, de schilder, door de deur van het dienstgevolg eveneens het paleis binnengegaan, want straks, als het wapenspel op de Groote Markt zal zijn afgeloopen, komt de plechtige feestmaaltijd, waarvoor de laatste toebereidselen nog onder leiding van Hugo en enkelen zijner kunstbroeders moeten gemaakt worden. Voor de heerlijke en veelsoortige spijzen zal het leger van hofkoks wel zorg dragen en het rijke en wijd-vermaarde zilverwerk, dat den overleden hertog behoorde, is reeds in al zijn pracht door kamerdienaars te pronk gezet; maar er is meer noodig, om het vorstelijk bruiloftsmaal met ongewone statie te doen slagen. Daarvoor moeten de kunstenaars zorgen, die van heinde en ver voor deze gelegenheid zijn saamgeroepen.

Drie dagen lang heeft de schilder Amand Regnault te paard rondgereden om zijn kunstbroeders van Gent, Oudenaarde, Brussel, Leuven, Yperen, Doornik en andere steden van 's hertogen gebied uit te noodigen hun hulp te Brugge te komen verleenen, en wel een honderddertigtal sierkunstenaars waren met 's hertogen hofschilders Jean Hennekart en Pierre Constain bijeen om met hun talenten den feestelijkheden luister bij te zetten. Daar waren heel wat vreemde en zonderlinge verrassingen door de vernuftige kunstenaars uitgedacht; daar moest heel wat getimmerd, verguld en beschilderd worden, om alles zoo schoon mogelijk te vertoonen: een dertigtal schepen, ieder zeven voet lang en hoog naar verhouding, zouden als sierstukken op den vorstelijken disch komen te staan; ieder schip was een kunstwerk van natuur-getrouwheid en pracht: de zeilen waren van zijde, de masten, ankers en touwen goud-beschilderd, de rompen hemelsblauw; zijden wimpels hingen van de masten, waarop in gouden letters het devies van den hertog: *Je l'ay empris* was geborduurd en ook de golven waren kunstig nagebootst. Zoo hadden de kunstenaars ook heele forten vervaardigd, kasteden, van welker tinne de banieren der gewesten wapperden, die den hertog onderhoorig waren; veldtenten, rijk en toepasselijk versierd, en vele andere fraaie dingen, die vindingrijke vernuften en talentvolle handen alleen tot stand brengen kunnen.

De groote schare kunstenaars had dagen lang druk werk gehad, want telkens moesten andere verrassingen de feestvreugde komen verlevendigen; nu was het een groote mechanische leeuw, die de zaal werd binnengeleid, op wiens rug een jonge en schoone edelvrouw gezeten was, dragend den standaard des vorsten en de bloem zijner gade, de witte margriet met het gele hart; dan weer een luipaard met de banier van Groot-Brittannië, of een ontzaglijke dromedaris, waarop een neger in veelkleurig zijden kleed, die den jonkvrouwen schoon-gevederde, Oostersche vogels aanbood.

Al deze vreemde en ingewikkelde toestellen moesten door de kunstenaars worden in elkaar gezet, opgesierd, beschilderd en verguld en in goede orde gereed gehouden

om in de feestzaal te worden vertoond. 't Was een wonderlijk, maar ook een vroolijk werk, want telkens, als weer zoo'n pracht-gevaarte veilig was binnengeleid en het gejuich der gasten tot hen doorklonk, lieten de lustige St. Lucas-gasten den beker met schuimenden wijn rondgaan ter eere van het hooge paar en op den goeden afloop der feestelijkheden, van wier weelde eenmaal heel de wereld gewagen zou.

Wie in de algemeene vreugde maar half te deelen scheen, was meester Hugo; wel ledigde hij willig den beker, dien de dienaar hem bood, maar van de luidruchtige pret der gezellen hield hij zich ver, zoodra zijn hulp gemist kon worden. Zijn gelaat bleef somber en er was bitterheid in den blik, waarmee hij de algemeene feeststemming gadesloeg. Dacht hij wellicht aan dat andere feest, één jaar slechts geleden, toen hij, voor 's hertogen plechtigen intocht, zijn lieve stad Gent had mogen tooien en, hartstochtelijk en opgewonden als een echte Gentenaar, zijn landsheer had toegejuicht uit de volle verrukking van een hart, dat het rijke leven met zijn roem en liefde en heerlijkheid voor zich open wist? Want wie was, den dag vóór het feest, toen de prachtstad gereed stond haar gebieder binnen haar poorten te onthalen, tot hem gekomen in zijn nederige woning? Het heugde hem nog zoo helder, dat hij schier ieder woord wist wat de onverwachte bezoeker, de rijke burger Jacob Weytens, toen tot hem gesproken had over de schoone versieringen, waarop heel de burgerij fier was; over een schoorsteenstuk, dat hij, Hugo, hem schilderen moest in zijn woning aan het Muyderbrugje, een schouwspel van pracht en statie: Abigail, die met haar gezellinnen David te gemoet trekt en, in het open veld, den gevreesde te voet valt om vergiffenis voor haren onhandelbaren man, die den legeraanvoerder beleedigen dorst. 't Zou een schoon vertoon worden en meer: de beeltenis van zijn geliefd kind Elisabeth, zou, in de gedaante eener edelvrouwe, den vader tegenlachen van het tafereel.

Kort daarna was Hugo, verheugd over zoo schoone opdracht, tot hem gegaan en had de jonkvrouwe gezien. De zachte blos, die haar zedig wezen overtoog, toen de aandacht van den jongen meester een oogenblik op haar gevestigd bleef, de ingetogenheid, waarmee ze de donkere wimpers zinken deed voor zijn blik, de innemende zoetheid van haar taal en de gratie van haar gebaar, hadden een diepe ontroering gewekt in het ontvankelijk gemoed van den jonkman. Een onzegbare weelde waren hem de uien geworden, die hij aan het dierbare werk had doorgebracht, als de schoone Elisabeth, verzeld van een oude dienstmaagd, zich kwam nederzetten voor het schilderen van haar beeltenis; dan vervulde een diepe verrukking, een vreemde zaligheid zijn ziel die de penseelen beven deed in zijn onvaste vingeren.

Eindelijk was het beeld der jonkvrouw voltooid en het weid-

sche tafereel vertoonde zich in al zijn pracht voor de bewonderende blikken van den huisheer: David met zijn volgelingen, allen als edele heeren in vorstelijke gewaden gekleed, in het heerlijke landschap, en de vrouwenschaar, knielende voor den machtigen herdersvorst, een schouwspel zóó edel, dat de gelukkige eigenaar er niet aan uitgekeken kwam. Daar, onder de maagden, knielde zijn kind, teederste en liefelijkste der vrouwen, gelijk ze opzag, fier en toch gelaten, met iets van diep-innerlijke gerustheid in de schoone oogen, tot een ridder te paard, die in wereld-vergeten bewondering de hand op het hart leggend, de schoone smeekelinge hulde en eerbied doet[1)].

Heeft wellicht op 't zien dezer teedere voorstelling de vader plotseling begrepen? Heeft hij in den verrukten ridder den schilder herkend, wien zóó zijn kind moest hebben aangezien?

Hugo heeft Elisabeth niet weerzien mogen. Hij heeft gesmeekt, gebeden, hij heeft den harden vader bezworen geen twee levens te vernietigen, hij heeft hem gewezen op de genegenheid, die den nieuwen hertog hem om zijn talent toedroeg, op de gunst der aanzienlijken, die hem zeker in de toekomst vele eervolle opdrachten bezorgen zou - 't was al vergeefsch.

De jonkvrouw vermocht, in de wereld waar men liefheeft en gelukkig is, haar zieleleed niet te dragen: naar het convent der Witte Zusters van Jericho te Brussel is ze heengevlucht om te bidden voor den man, dien ze eenmaal beminde, en vergeten te leeren. Hugo bleef in de wereld; hij genoot den roem, dien zij geven kan, hij werd de schilder der grooten en aanzienlijken; - thans, nu men wederom hem geroepen heeft om bij vorstelijk feestvertoon zijn hulp te verleenen, nu men hem eert en bewondert om de schoone dingen, die hij tot stand brengt, nu komt hem de herinnering kwellen en neemt hij oorlof, zoo ras hij mag en reist naar zijn stad om in den geliefden dagelijkschen arbeid vergetelheid te zoeken. Want zijn kunst is hem nu het liefste wat hij heeft in 't leven, *zij* zal hem door de menschen niet ontnomen worden als eenmaal zijn geluk; aan háár zal hij wijden al den hartstocht zijner vurige ziel. Beroemd zal zij hem maken onder de kunstenaars des lands - en zóó gebeurde. Hetzelfde jaar 1468 zag hij zich door zijn gildebroeders tot hun onderdeken gekozen en van 1473 tot '75 werd het dekenaat van St. Lucas

1) Het hier gereproduceerde en te Brussel zich bevindende stuk is waarschijnlijk een copie naar het origineel van Van der Goes. Een ongeveer honderd jaar later levende, Gentsche schilder en rederijker, Lucas de Heere geheeten, bezong dit werk in het volgend sonnet; hij laat de vromen sprekend optreden:

Wij staan hier afgebeeld, als schenen wij te leven,
Door Hugo van der Goes, doorluchtig kunstenaar;
De liefde, die hem bond aan eene uit onze schaar,
Heeft zijn penseel bestuurd en haar dit schoon gegeven.

Zoo werd weleer door min Praxitiles gedreven,
Doe hij zijn Phryne maakte in schoonheid en gebaar
Een veld-godin gelijk. Dus strijken wij te gaêr
De vlag voor 's Meesters maagd, door min zoo hoog verheven.

Doch dit ter zijd' gesteld: 's Mans kunst blijve ongelaakt:
't Zij man of vrouw, of paard of ezel, 't is volmaakt
En schoon, al wat het oog in dit Tafreel kan schouwen.

't Gezicht verlustigt zich, de ziel wordt zelf geraakt,
En ons ontbreekt niets, dan dat wij zijn slecht bespraakt,
't Is een gebrek, dat men vindt zeldzaam in de Vrouwen.

hem toevertrouwd - maar zijn hart bleef onvoldaan. Dagen lang zat hij soms werkeloos en in bittere gepeinzen neder; zijn trouwste vrienden vonden zijn deur gesloten en niemand dorst hem storen in zijn stil en geheimzinnig verdriet. Dan gebeurde het, na dagen van verslagenheid, dat hij opeens verscheen in de taveernen, waar gewoonlijk een bont gezelschap van rondtrekkende speellieden en ridderlijke avonturiers bijeen zat onder dobbelspel en dronk; dan zat hij in hun midden en liet zich hun lof welgevallen, dan scheen hij uitgelaten en welbespraakt en deed lustig de bierkan rondgaan, zoodat geen opgewekter gezel men zich wenschen kon, dan den anders somberen, zwijgenden meester Hugo. Vermoeid naar geest en leden, kwam hij in zijn woning terug, verwenschend zijn dwaasheid, die hem den valschen schijn eener korte vergetelheid had doen najagen, en na een nacht van wanhoop en zielsellende, kon men hem des morgens in de St. Baafskerk neergezonken vinden voor de altaartafel van het Lam Gods, en daar, op het graf van den vromen meester Hubert, voor dit reine werk van Godsgeloof en kunstgeluk, bad hij, weenend van berouw, menig *De Profundis* voor de ziel van den edelen doode.

Getroost en gesterkt keerde hij dan weer huiswaarts, alsof een last van leed en ellende van hem afgenomen was; dagen aaneen werkte hij met hartstochtelijken ijver aan de vele opdrachten, die men hem deed; en als het daglicht verbleekte en hij zijn penseelen neerleggen moest, zat hij soms tot diep in den nacht godvruchtig te lezen in een Vlaamsch boekje, dat zekere regulier van Sint-Agnietenberg, die broeder Thomas heette, geschreven had, en bereidde zich alzoo voor op een nieuwen en gezegenden arbeidsdag.

***

Bijna tien jaren zijn voorbijgegaan sedert de Engelsche koningsdochter haar intrede deed in de hoofdstad van haar nieuw vaderland en de kunstenaars des rijks zich beijverden deze intrede zoo schitterend mogelijk te maken. Voor velen hunner hebben die jaren luttel roem gebracht; maar één van hen werd groot genoemd onder zijn tijdgenooten, één heeft de weelde van wereldsche eer met volle teugen gesmaakt: meester Hugo van der Goes.

Maar is hij gelukkig? Zoo iemand, dan kan *hij* getuigen, dat de vreugden van roem en aanzien dikwijls strikken des duivels zijn; dat er geen vrede is in het voeren van een vermaarden naam en geen zielsrust voor wie zichzelf niet bezit in ootmoed en lijdzaamheid.

Of hij Elisabeth nog steeds bemint? Hij weet het zelve niet; maar wel weet hij, dat het zijn hartstochtelijke, zwakke ziel zwaar valt niet te vertwijfelen in het ongeluk, niet te zwichten voor de verlokkingen van ijdel genot, waar de duurzame, sterk-reine levensvreugd hem onthouden bleef.

Wel heeft hij zijn kunst, en kunst-geluk is zieleweelde. Soms, als hij zit voor zijn ezel en werkt, werkt met volle overgave aan de zaligheid van slagenden arbeid, als hij worden ziet onder zijn handen de fiere heiligen en de edele Madonna's op het leege paneel, dan vergeet hij leed en teleurstelling; dan is hij zóó hóóg in het geluk, dat hem laag en zijner onwaardig lijkt genot van roem en grootheid en al, wat de wereld haar verkorenen geven kan. Dan ziet hij diep in eigen ziel het zalig bewust-zijn van zijn kunstenaarschap bij-Godsgenade en neemt zich heilig voor, zijn hoogen, leedloozen vrede niet meer moedwillig te breken door onedel begeeren. Maar straks, als de kunst-verrukking weer geweken is, dan ontvalt daarmee alle steun aan zijn weeken geest; dan tracht hij nog wel te bidden, zich zielsrust te lezen uit zijn dierbaar meditatieboekje, maar de verwarring overweldigt hem en moedeloos en wanhopig zit hij neer. Hij kàn niet tegen zijn somberheid opworstelen, hij kàn niet aldoor sterk zijn, als God zijn hart onvoldaan laat van menschelijk geluk: hij is tè wankelzinnig

mensch om de levensliefde van den kunstenaar zuiver te houden in de levenssfeer van den geloovige.

Hij heeft een broeder, Nicolaas geheeten, die in de orde der Augustijnen is geprofest en het klooster Roodendale bij Audeghem bewoont; dezen gaat hij dikwijls zijn leed en strijd belijden; als dan de goede broeder hem tot het einde heeft aangehoord, spreekt hij zachte woorden van troost en bemoediging en neemt hem mee naar de heerlijke bosschen rond het huis, waar het kalm en plechtig is als in een kerk en geen wereldsche stem de stilte verstoren komt. Daar vindt het oproerig gemoed van den kunstenaar rust, daar is vrede en heilige zekerheid, daar droomt hij zijn schoone droomen van vrome tafereelen, waartoe hij in het gewoel der wereld de ware stemming niet vinden kan.

Een heerlijke opdracht is hem gedaan voor de kapel van het gasthuis Sancta Maria Nuova te Florence: een altaarstuk van de heilige Geboorte. Reeds geruimen tijd is het geleden, dat signor Tomasso Portinari - de schat-rijke vertegenwoordiger van het Florentijnsche handelshuis der Medici en vertrouweling des hertogen - hem heeft doen ontbieden in zijn prachtige woning om hem zijn bedoelingen uit te leggen. De schilderij moest, zoo heeft signor Tomasso gezegd, een drieluik worden voor de kapel der stichting, die de nagedachtenis van zijn voorvader Folco sedert 1285 in dankbare heugenis hield en door de familie vromelijk werd in stand gehouden. Het middenpaneel, 3½ M. lang en 2½ M. hoog, moest de aanbidding der herders voorstellen, op de zijluiken zouden de beeltenissen van den gever, zijn echtgenoote, kinderen en naam-heiligen komen.

Meester Hugo had met vreugde de vereerende opdracht aanvaard en vrij spoedig een aanvang gemaakt met het schetsen van de portretten; maar, droomend over de schoone en verheven gebeurtenis, die den hoofd-inhoud van het werk moest vormen, was hij in zijn gewone twijfelingen en in zelfmistrouwen gevallen en, ouder gewoonte, troost gaan zoeken in het klooster. De rust, de haast bovenaardsche vrede van dit liefelijk-gelegen verblijf, de goede woorden van broeder Nicolaas hadden hem het vertrouwen op den Goddelijken bijstand en op eigen kracht teruggegeven: O, hij wist het thans zeker, dat hij kalm en gelukkig en zonder strijd zou kunnen volharden in deugd en vrome kunstbetrachting, indien het hem slechts vergund ware, te blijven in de reine rust dezer God-gewijde eenzaamheid, onder de hooge boomen van het kloosterbosch en in de stille kerk, waar de lofzangen der broeders zijn ziel laafden met een vrede, gelijk de wereld niet geven kan. En waarom zou hij niet? Wat weerhield hem in de wereld, waar geen geliefde wezens hem aanhingen? Was niet zijn broeder daar, tevreden en gelukkig, vrij van den strijd tegen ijdele verstrooiingen en zou dit leven van ootmoed en gehoorzaamheid niet den vasten steun verleenen, welken zijn wankelheid niet ontberen kon?

Hugo heeft beloofd: als het groote werk met Gods hulp en door de voorspraak der gebenedijde Moedermaagd zou voltooid komen, zóó schoon en verheven, dat het Haar onbevlekte zuiverheid niet heelemaal onwaardig zoude zijn, - dat hij dàn roem en eer, vorstengunst en vrienden, heel de wereld zou vaarwel zeggen voor de veiligheid der nederigen Gods.

En hij deed het: het groote werk was voltooid; laten wij het even aandachtig bezien.

Daar staat het, in den glans zijner stralende kleuren: een tafereel van plechtige feestelijkheid; want hier is geschied het Wonder der wonderen, waarnaar vier duizend jaren lang het menschdom versmachtte, en al wat leeft heeft zich vereenigd om het kleine, hulpelooze Kind: *Venite adoremus*.

Zie, daar ligt Het: nog heeft de Moeder Zijn teere leedjes niet omwonden met wat schamel lijnwaad; maar een glans van

goddelijkheid omgeeft het Wicht, waar Het nederligt, majestueus in Zijn eigen luister. Alles is stil rondom, alles aanbidt: de heilige Moeder in haar statig blauw gewaad, de vrome voedster-vader, ootmoedig neergeknield naast de onnoozele dieren, de engelen, die een hemelsche eerewacht vormen rond hun kleinen Koning.

En wat schóóne engelen: vóór den heiligen Jozef knielen er twee in blinkend-wit kleed, waaruit hun hooge, met pauwenoogen bezette, zuiver-witte zwanevleugels te voorschijn komen; rond de blonde haren dragen ze parelbanden, in breede vouwen valt hun kleed over de voeten. Aan de andere zijde van het Goddelijk Kind zijn er vijf neergestreken; rijker en vorstlijker zijn hun gewaden: zwaar brokaat met gouden blad-motieven doorstikt, en als we scherp toezien, kunnen we op de breede zoomen des eersten de woorden *Sanctus, Sanctus* lezen; met opgeslagen of saamgelegde handen brengen ze hulde aan hun Heer en het zachte geritsel hunner kleurige vleugelen lijkt de lucht te doorzingen van hemelsche hosanna's.

Zie, daar zweven er nog meer, een mooie, hoogepriesterlijkfiere boven den heiligen Jozef, een blinkende cherubijn boven het biddende hoofd der Maagd en kleine, blije engeltjes in de blauwe lucht. Op den achtergrond staat een kerk, in wier vensternissen witte duiven zitten en verder zien we herders hun kudde weiden en verrukt de heilige boodschap hooren. Na het boven-aardsche, zoo heilig-rein voorgesteld, het menschelijke: de groep der aanbiddende herders. Wie nu nog meenen mocht, dat onze vrome oude meesters zoozeer in de bejegening van het eeuwige waren verzonken, dat ze het aardsche verwaarloosden, kan hier zien, hoe hij zich vergiste. Wat een pracht-kerels, zoo uit het veld weggeloopen, hoe waar en raak naar het leven! Ze hebben de goede maar vernomen en zijn gekomen om het Kind te zien en te aanbidden... Vergelijk eens de hemelsche verheerlijking op de gelaten van Maria en de engelen met de naïef-menschelijke blijdschap op die der herders. Twee zijn er reeds neergezonken; och, ze zijn slechts onnoozele lieden, maar wat is hun argelooze verrukking oprecht, wat is hun geloof groot en heilig! Daar achteraan komt er nòg een geloopen: ook hij wil het zoete Kind zien, het kleine, teere Wezentje en de gezegende Moeder, een blik slaan in deze hemelsche gelukzaligheid op aarde. En wie, die met geloovige aandacht dit werk van geloof en kunst beziet, zegt niet, mèt de herders in vromen eenvoud: O, klein Kindje, ik aanbid en ik bemin U uit geheel mijn hart...

Museum van decoratieve kunsten, Brussel.
DE ONTMOETING VAN DAVID EN ABIGAIL, DOOR HUGO VAN DER GOES.

Letten wij nu op de zijvleugels met hun hooge heiligen-gestalten en biddende begiftigers: links knielt signor Tomasso met zijn beide kleine jongskens; wat argelooze kinderkopjes en hoe kinderlijk vouwen ze de mollige knuistjes! Achter de groep de

patronen Sint Thomas, in 't groen met rooden mantel, en Antonius de kluizenaar in 't zwart.

Op het rechterluik bidden des stichters echtgenoote en dochtertje, onder bescherming der naam-heiligen Margaretha en Maria Magdalena. Ingetogen godsvrucht ligt op het gelaat der biddende vrouw; schoon is ze niet in haar donker-fluweelen kleed met wit ceintuur, revers en mouw-opslagen, waaraan het kostbare, met paarlen bezette halssieraad maar weinig gratie vermag bij te zetten. Het Bourgondische hoofdtooisel - waarop de initialen van het paar F. en M. afwisselend geborduurd zijn - met afhangenden sluier, staat evenmin flatteerend en het kleine meisje met het hoofddoekjè over de los-hangende, blonde haren, ziet er dan ook vrij wat bekoorlijker uit. 't Is opvallend, hoe Hugo, de sombere, zwaarmoedige meester, het vermogen behouden heeft het kinderlijke te zien en af te beelden, zoo argeloos-natuurlijk, zoo fijn en aanvallig van onbewuste gratie, dat hij zich daarin door geen zijner tijdgenooten overtreffen laat en zelfs lateren kinderschilders in teederheid van meening nabij-komt.

De heilige vrouwen zijn plechtige, indrukwekkende figuren: de H. Margaretha in rood, de H. Magdalena in rijk wit, gouddoorwerkt gewaad, waarover een prachtige mantel hangt. Ze zijn kenbaar aan haar attributen, de eerste aan den groenen draak aan haar voeten en aan het kruis, waarmee ze het helsche monster weerstond; de tweede aan het zalfvat. Langs den achtergrond komen de drie heilige Koningen het Kind bezoeken; een voorrijder laat zich door een landman den weg wijzen. Op de buitenzijden der luiken ziet men, als ze gesloten zijn, de Boodschap des Engels.

Keeren wij thans tot den schilder terug. Toen het werk geleverd was kwam hij zijn gelofte na en wijdde in het klooster der Augustijnen leven en werken voorgoed aan God. Daar wachtte hem een beter leven, vrij van onrust en zielbekommering.

Waande hij wellicht met het wereldsche gewaad ook den ouden mensch opeens te kunnen afleggen? Spoedig moest hij ondervinden, dat men ook in de stilte van het klooster zijn oude hartstochten meeneemt, zijn eigen zwakheden te bestrijden krijgt. Men had hem, uit achting voor zijn gaven, toegestaan, te blijven schilderen en hem meer vrijheden gelaten dan nieuwelingen in 't klooster gewoonlijk vergund worden. Het duurde niet lang of vrienden en vereerders liepen de kloosterpoort in en uit om het

werk van den beroemden meester te bewonderen. Voor 't meerendeel aanzienlijke personen uit den hofkring, werden zij met veel onderscheiding door de monniken ontvangen, geherbergd en naar rang en stand onthaald. Een alleszins geloofwaardig getuigenis omtrent meester Hugo's kloosterleven is tot ons gekomen van de hand eens medebroeders, zekeren Gaspard Ofhuys van Doornik; deze verhaalt o.m. het volgende:[1)]

'In het jaar O.H. 1482 stierf broeder Hugo, hier geprofest. Hij was zóó vermaard in de schilderkunst, dat aan deze zijde der bergen zijn weerga toen ter tijd niet gevonden werd, gelijk het zeggen was. Bij zijn inkleeding en noviciaat stond de prior, pater Thomas, om beter reden dan Hugo's vroegere grootheid, zeer veel toe, dat aan het zoete der wereld raakte. Dit leidde meer tot weelderigen wereldzin dan tot boetvaardigheid en den weg der nederigheid, iets, wat allesbehalve de goedkeuring wegdroeg van sommigen, die meenden: novicen moeten zich niet verheffen, maar vernederen. En wijl hij zeer uitmuntte in het schilderen van portretten, werd hij door rijksgrooten en anderen, zelfs door den doorluchtigen aartshertog Maximiliaan[1)] bezocht, zóó begeerig waren ze, zijn schilderwerk te bezichtigen. Omwille der gasten, die voor hem kwamen, stond pater-prior Thomas hem toe in de gastenkamer te komen en daar met hen te tafelen.'

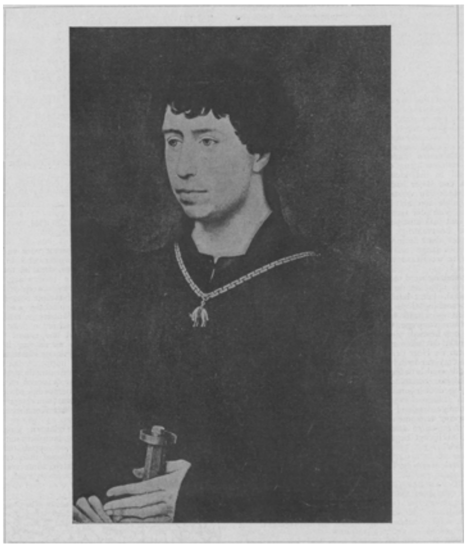

KAREL DE STOUTE, IN HET JAAR VAN ZIJN HUWELIJK.
Portret toegeschreven aan Hugo van der Goes.

De vereerende lofspraken, het wereldsche gerucht van trotsch en weelderig leven, de genegenheid van zoovelen, die hoog en aanzienlijk waren van staat - 't was tè veel voor broeder Hugo's weeke geestesgesteldheid: de oude verlangens kwamen weer boven, meer en meer trachtte hij aan de kloostertucht zich te onttrekken, voller gaf hij zich bij buitengewone gelegenheden over aan het genot van bedwelmenden wijn en wereldsche conversatie. 't Werd de oude strijd, dien hij binnen de kloostermuren was komen ontvluchten, thans heviger dan weleer, wijl strenger levensregel hem verplichtte. Dagen van wanhoop en zielsellende, die hem zoowel geestelijk als lichamelijk uitputten, volgden telkens het mislukken der rouwmoedig

1) Het manuscript dezer Latijnsche klooster-kroniek wordt bewaard in de Koninklijke Bibliotheek te Brussel; voor de groote bereidwilligheid, waarmee de heer A.J. Wauters, lid der Directie-Commissie van het Museum aldaar, ons een afschrift ervan deed geworden, hier openlijk onzen dank.
1) Maximiliaan van Oostenrijk, gemaal van Maria van Bourgondië, hertog Filips dochter.

gemaakte, goede voornemens tot een meer geestelijk leven, als eindelijk een heilzame crisis blijvende uitkomst bracht.

Laten wij wederom den medebroeder het woord:

‘Eenige jaren - vijf of zes - na zijn professie begaf onze broeder-conveers zich, als ik mij wel herinner, naar Keulen, met zijn tweelingbroeder Nicolaas, hier geprofest, met broeder Petrus - want deze verbleef toen in Jericho te Brussel - en eenige anderen. Gelijk ik uit de mededeelingen van zijn broeder Nicolaas vernomen heb, kreeg op de terugreis onze broeder Hugo een vreemde verstandsverbijstering; onophoudelijk beweerde hij verdoemd te zijn en ter helle verwezen. Zóó hevig steeg zijn waanzin, dat hij, hadden niet tusschenbeide komende omstanders hem

met geweld weerhouden, de hand aan zichzelven zou geslagen hebben. Ze reisden, de angst hen sporende, naar Brussel, en onverwijld werd pater Thomas daarheen ontboden. Deze, alles ziende en hoorende, vermoedde, dat hij door dezelfde ziekte gekweld werd als weleer koning Saül, en zich herinnerende, hoe Saül verlichting vond door Davids cytherspel, liet hij daar voor broeder Hugo heel veel muziek maken, en dit niet alleen, maar ook andere ontspanningsvertooningen opvoeren, die geestesinbeeldingen moeten verdrijven. Maar dit alles baatte broeder Hugo niet, en, malende, noemde hij zich een kind des verderfs. Met deze ziekte bezocht, kwam hij wederom in ons huis. Wat betreft zijn verzorging en verpleging door de broeders in liefde en medelij nacht en dag - dit zal nooit in der eeuwigheid uit Gods geheugen gaan, Die alles ziet. Wat eigenlijk het lijden was van dezen broeder, daarover liepen de meeningen uiteen. Sommigen noemden het een verschijnsel van ernstige krankzinnigheid, anderen hielden hem voor van-den-duivel-bezeten. Zoowel van de eene als van de andere bezoeking waren teekenen, maar toch heb ik nooit gehoord, dat iemand bij volkomen krankzinnigheid alleen zich-zelf wilde kwaad-doen. Dit hoort men niet van krankzinnigen en bezetenen. Alzoo houd ik het ervoor, dat God alleen weet, wat het geweest is.'

Voorzeker is de ware aard van Hugo's zoo plotseling zich openbarende zielekwaal Gode alleen bekend, maar wat de goede broeder Gaspard niet wist, was het groote leed van Hugo's leven: het verlies van Elisabeth. 't Was al die jaren een geheime pijn geweest, knagend aan zijn ziel en zijn geestkracht ondermijnende, zoodat hij in den strijd tegen zijn hartstochtelijke neigingen eindelijk bezweken en in jammerlijke geesteskrankheid was gevallen. Of het echter heelemaal toevallig was, dat juist op deze reis zich de eerste verschijnselen hadden geopenbaard? In het gezelschap bevond zich, volgens de kroniek, zekere broeder Petrus, die verblijf hield in het klooster Jericho te Brussel, hetzelfde, waar Elisabeth den sluier had aangenomen en sedert een voorbeeldig leven leidde van versterving en gebed. Zou het nu zoo heel onwaarschijnlijk zijn als het gesprek tusschen frater Petrus en de broeders Van der Goes, die Gentenaars waren, op deze eveneens uit Gent afkomstige non gevallen was en Hugo, bij 't vernemen der boetvaardige levenswijze van de onschuldige jonkvrouw, zóózeer door herinneringen, leed en berouw getroffen werd, dat zijn door lange zelfkwelling afgemartelde geest dezen schok niet meer te weerstaan vermocht en plotseling tot waanzin was overgeslagen?

De veronderstelling werd reeds door historieschrijvers gemaakt. Broeder Gaspard, uitweidende over de vermoedelijke oorzaken van Hugo's kwaal, komt ten laatste tot het besluit, dat ze ongetwijfeld een bezoeking Gods geweest is.

'Wij kunnen - schrijft hij - van deze ziekte houden, dat ze hem overkwam vanwege Gods barmhartige voorzienigheid, die werkt voor ons bestwil, niet gedoogende, dat eenig mensch verloren gaat, maar dat allen zich tot boetvaardigheid bekeeren. Daarom zond hem de Heer deze vernederende ziekte over. Want waarlijk, hij is zeer vernederd.'

En inderdaad werd broeder Hugo zijn zware beproeving ten heil: na een goed jaar herstelde hij 'en hij vernederde zich zeer uit eigen beweging door voortaan met de leekenbroeders deemoediglijk te tafelen.'

Gods voorzienige wijsheid liet hem geen tijd, wellicht nogmaals in de bekoring te komen en riep hem kort daarna tot Zich.

'*Sepultus est in nostro atrzo, sub divo*,' zegt eenvoudig de klooster-kroniek: 'Hij ligt begraven op onzen binnenhof, onder den blooten hemel.'

Op zijn grafzerk werd dit inschrift gebeiteld:

PICTOR HUGO VAN DER GOES HUMATUS HIC QUIESCIT.
DOLET ARS, CUM SIMILEM SIBI MODO NESCIT.

‘Hier ligt begraven de schilder Hugo van der Goes. De kunst is in rouw, want niemand weet zij nu, die hem gelijkt.’

Zoo klonk nog de roem der wereld over het graf van den man, wiens ziel, door lijden gelouterd, rust gevonden had bij God.

Moge het getuigenis zijner tijdgenooten wellicht al te vleiend zijn geweest, zeker is, dat Hugo van der Goes tot de wezenlijkgrooten der zoogenaamde Primitieven mag gerekend worden.

Niet minder teer en aan 't aardsche ontheven was de reinheid zijner hemelsche verbeeldingen, al had hij, heviger dan Hans Memlinck, het menschelijke lief; juist door dezen onverholen hartstocht tot het leven staat hij ons, menschen van heden, zoo na; voelen wij het eigene aan in zijn levens-echte herders, en in de eerbiedig-beheerschte ingetogenheid, waarmee deze bewogene van hoofsche en verfijnde vrouwengratie zijn gelukzaligen en engelen te belichamen wist.

Van zijn werk is veel verloren gegaan, van veel ook heeft men geen zekerheid of Hugo van der Goes wel de maker is; maar zijn *Aanbidding der Herders,* hier gereproduceerd, behoort tot de weinige stukken, die zonder eenigen twijfel aan hem moeten worden toegekend. Eerst voor korten tijd heeft men het drieluik uit de door Portinari gestichte gasthuiskapel naar het in dezelfde stad, Florence, gelegen Museum overgebracht.

MARIA VIOLA.

Een kerstfeest-tocht in de 15de eeuw.

Als we niet letten op het winterlandschap zouden we een oogenblik kunnen wanen een illustratie te zien van de hiervoor verhaalde intocht der prinses Margaretha van York aan de zijde van haar gemaal, hertog Karel den Stoute. Het heele tafereel is 15d'eeuwsch: het voertuig, waarvan deze voorname dame zich bedient is de gewone draagkoets of *litière* der edelvrouwen uit dien tijd, en de heer, die haar ter zijde rijdt, toont in zijn voorkomen den 15d'eeuwschen edelman.

Maar de eenvoudige kleedij van dit reizend paar haalt niet bij de weidsche pracht der vorstelijke inkomste, die in den vollen zomer viel. Hier geldt het dan ook slechts de Kerstmis-tocht eener Engelsche adellijke familie, die, naar oud gebruik, het blijde feest van 's Heeren Geboorte vieren gaat in den kring van ouders en verwanten op het voorvaderlijk kasteel.

De reis lijkt niet zonder bezwaren: de paarden, die vóór en achter de draagkoets gespannen zijn, hebben een zware taak. Wel ligt er nog weinig sneeuw, maar ze heeft de steenige wegen glibberig gemaakt en het doorwaden eener beek, zooals hier gebeurt, is bij winterkou evenmin voor de paarden als voor hun geleider een prettig werkje. De edelvrouwe steekt, bezorgd voor mensch en dier, het hoofd buiten den voorhang en haar geleider houdt zijn paard in, om eerst de draagkoets te laten passeeren en dan zelf te volgen.

Hopen wij, dat een vroolijk Kerstfeest heer en dienaren schadeloos stelle voor de vermoeienissen van den tocht.

De kerstboom.

Dat is een koud werkje geweest voor vader en zijn Frits: eerst een heel eind het witte winterwoud in, waar vader den mooien jongen den wist te staan, dien hij tot Kerstboom had verkoren; gewaad door de zware sneeuwlaag, die, met iederen nacht dikker geworden, de woudwegen wonderlijk glinsteren deed als in een sprokebosch; toen het boompje omgehakt en naar huis gedragen. Zoo geheimzinnig en plechtig was het tusschen de hooge stammen, alsof de heilige Moeder met het kleine Kind in de armen er juist langsheen geschreden was om Het te gaan neerleggen in de kribbe voor het hoogaltaar. Frits was er stil van geworden, alleen neuriede hij, nu en dan, heel zachtjes voor zich heen een Kerstliedje; maar Fik, de kleine, zwarte hond, hief telkens een vroolijk gekef aan en huppelde dan ver vooruit langs het witte pad, hield plotseling stil om de dikke sneeuw op te krabbelen, dat ze hem stoof om de ooren en keek beurtelings den baas en het jonge baasje bemoedigend aan, als wilde hij zeggen: ja, ja, ik ben maar weer vast een eindje vooruit geloopen, ik ruik den lekkeren geur al van het Kerstbrood, dat de vrouw gebakken heeft.

De jongen lacht en zijn oogen glanzen: ginds, waar de witte weg rozig overschenen is van rosig lamplicht uit een klein huisje, wacht moeder met goud-gele en roode appels, met vergulde noten en kleurige kaarsjes om den Kerstboom mooi te maken, ter eere van het Kindje, Dat in den witten winternacht op de wereld kwam. 't Zal een prachtige Kerstboom worden, en dáár hebben vader en Frits wel wat kou-lijden voor over.

De legende van het huis No. 15.

Als 't 24 December was, ging Kasimir Sukaljevic nooit vóór tien uur naar zijn werk. Sedert jaren was 't zijn liefhebberij, om die paar uren vóór kantoortijd op de markt door te brengen en daar, tusschen de vleeschtenten en vischkraampjes, rond te wandelen. Niet om er wat aan te schaffen mengde hij zich in 't gewoel der koopers en verkoopers. Reeds het gezicht alleen van die heerlijke voortbrengselen, die moeder Natuur juist in den Kerstmistijd zoo ruimschoots te koop aanbiedt, gaf hem genoegen. Hij had plezier in de bonte menigte, in de drukke, opgewonden kinderen, die met verlangende blikken naar de groote dennen keken, en tusschen de tentjes van den honingkoeken-koopman en die der vruchten- en speelgoed-verkoopers heendrongen. Het zien van die zoo smakelijk gerangschikte en hoog opgestapelde lekkernijen bracht hem zelf bijna het water in den mond.

Wie kon dan ook de prachtige karpers en zalmen, de groote stukken zwijnsvleesch, de keurig versierde hammen en de zware, opgevulde ganzen zoo maar onverschillig voorbijloopen? En daar hij niettegenstaande zijn vijf-en-zestig jaren toch nog altijd een beetje phantast was, overpeinsde hij wat hij zich zou aanschaffen, als hij zijn zakken vol geld had. Eerst den mooisten den uitzoeken voor een Kerstboom, en allerlei fraais om er aan te hangen: vergulde appelen en noten, sierkettingen, gekleurde kaarsen en sterren; dan de Kribbe met Maria en Jozef, de herders en de drie koningen. Natuurlijk ook een hoop suikergoed. Onder den boom de geschenken: voor zijn vrouw, stof voor een warm winterkleed en om 't cadeau niet al te praktisch te doen schijnen, 't een of ander luxe-voorwerp er bij. Voor Dragica een bundel gedichten in prachtband en ook iets voor haar toilet, zoodat zij eindelijk iets beters kon aantrekken, misschien wel dien donkergroenen mantel met bont, dien hij in de Ilacastraat zag hangen. Voor kleinen Juro, behalve de nieuwste Afrikaansche reisbeschrijving, een boek met teekenvoorbeelden en gekleurde potlooden. Wat zou hij opkijken. Voor zusje zoo'n groote pop, zooals het dochtertje van hun overburen heeft en waarover zij dag en nacht praat; ja, en Bogdan, die zou zoo gaarne sabel en geweer hebben en Mirko een houten hobbelpaard. Bij den kleermaker en den schoenmaker moeten wij toch ook iets nemen.

O, mijn God, wat zal 't een vreugde zijn van avond... En... Kasimir Sukaljevic ontwaakte uit zijn gepeins, wist, dat hij maar een eenvoudig ambtenaar was, met leege, totaal leege zakken, en dat 't beste was, maar stilletjes naar zijn werk te gaan. Zoo ging 't gewoonlijk vroeger. Maar vandaag ging hij regelrecht van zijn huis naar het kantoor. Dat kwam omdat hij nieuwe kaplaarzen van echt juchtleer aan had, die hij niet graag op de markt vuil maakte, maar zoo gauw mogelijk in al hun fonkelnieuwen glans den heeren van 't bureau wilde toonen.

Hoe verheugd voelde hij zich vanochtend, niet alleen omdat hij in geen langen tijd nieuwe schoenen had aangetrokken, maar voornamelijk omdat ze het kerstmisgeschenk waren van zijn lieve vrouw en oudste dochter. Wellicht vermeed hij daarom de markt, omdat het bewustzijn, dat zijne kerstmiscadeaux slechts phantasiegaven waren en maar niet uit die hemelsche sferen naar de materieele planeet wilden afdalen, hem ditmaal te veel pijn zou veroorzaken. Ach, hij zou zich 't vleesch wel pondsgewijs van 't lichaam willen laten snijden, om slechts een paar kreutzers te bezitten, maar er zijn helaas geen Shylocks meer, zuchtte hij, en verdiepte zich voor de zooveelste maal in de geschiedenis van de laarzen.

Sinds maanden, ja van af den vorigen winter, toen hij met rheumatische pijnen te bed lag, had hij gemerkt, dat zijn vrouw en Dragica dikwijls geheimzinnige besprekingen hielden, waarvan zij nooit iets wilden zeggen, als hij naar de reden er van vroeg. Minstens een paar keer in de week kwam de schoenmaker bi hen aanloopen en kwam 't te pas, dat hij zelf de deur opendeec en hem vroeg wat er van zijn verlangen was, dan kreeg hij zulke verwarde en onsamenhangende antwoorden, dat hij er niets van begreep.

Nu wist hij, waarom zijn vrouw in den laatsten tijd nog zuiniger was geweest dan anders, waarom Dragica alleen maar 's avonds uitging wat hij eerst aan gebrek aan passende kleeding toeschreef, maar waarvan hij nu de oorzaak kende.

Nu wist hij wat die raadselachtige woorden beteekenden, die hij eens tusschen moeder en dochter had opgevangen. ‘Nu, moedertje, is alles bijeen gespaard; wij kunnen het leer gaan koopen. De naaister heeft mij werk gegeven, waaraan ik wel tien gulden verdien. En heeft u nu ook genoeg?’ Nu wist hij, waarom ze laatst in allerijl den leerwinkel hadden verlaten, toen hij, bij toeval daar langs komende, in de hoogste mate nieuwsgierig, wat die twee daar uitvoerden, onverwachts was binnengetreden en naar hun inkoopen gevraagd had. Zij hadden er toen vroolijk

overheen gepraat en hij was niets wijzer geworden. Vandaag had hij de ware oplossing van al dat geheimzinnige gevonden, toen hij een paar prachtige juchtleeren kaplaarzen voor zijn bed had zien staan.

'Wat beteekent dat?' had hij vol verbazing gevraagd.

'Wat beteekent dat?' herhaalde zijn vrouw, als wist zij van niets en Dragica verstopte zich gauw in de keuken. Misschien heeft het Kerstkindje medelijden met je oude schoenen gehad, die het repareeren niet meer waard zijn, en je die in de plaats gegeven.'

'Hoe is 't mogelijk,' kon hij slechts vol ontroering uitbrengen om dan vol liefde vrouw en dochter aan het hart te drukken.

''t Is jammer, dat 't zoo'n leelijk weer vandaag is, wij wilden u eigenlijk pas vanavond verrassen, maar vannacht is 't zoo gaan vriezen en sneeuwen, dat we vreesden, dat u in uw oude laarzen natte voeten zoudt krijgen. - En... wij hebben immers toch geen Kerstboom,' voegde zijn vrouw er een beetje droevig aan toe.

'Helaas ja,' kon Kasimir slechts zuchtend beamen, en hij begon haar vriendelijk te berispen: waarom zij niet liever eerst aan zichzelf en de kinderen hadden gedacht, hij had 't nog wel met de oude laarzen gesteld.

Van zijn woning tot het bureau moest hij daar voortdurend aan denken en zich geweld aandoen om de tranen terug te dringen, die altijd weer zijn oogen vulden. De liefde van vrouw en dochter, die zich in zoo teedere bezorgdheid uitte, bracht in zijn hart een telkens terugkeerende stille vreugde en overstemde zelfs voor een oogenblik het verdriet, aan de zijnen op Kerstavond niets te kunnen geven. Hij was als verjongd, zijn gansche houding scheen veranderd. Niet meer dat angstig trippelen over de straat, niet meer dat zorgvuldig vermijden van alle oneffenheden, van alle steenen en plassen om de steeds dunner wordende zolen te sparen. Nu behoefde hij niet meer zoo dikwijls naar den grond te kijken, of zoo schuchter te groeten, als om vergeving vragend voor zijn schamele kleeding. In de poort van het ambtsgebouw bleef hij, met een voor hem ongewone kalmte staan, stofte zijn laarzen tersluiks af en keek naar een groepje klerken, hopende dat ze hem zouden opmerken. Maar die bekommerden zich niet in 't minst om hem: zij wisten immers al lang, dat hij bij zijn chefs niet in aanzien stond en bovendien slechter gekleed ging dan een hunner.

Sukaljevic echter was te gelukkig om zich over zulk een kleinigheid te bekommeren; langzaam de trappen opgaande, verheugde hij zich als een kind over het flinke gekraak der zolen en over den sterken geur van 't stevige Russische leer, terwijl hij met welgevallen naar de glimmende kappen en de forsche plooien daaronder keek. Voor de deur van zijn kantoor overviel hem opeens die schuchterheid, dat onaangename gevoel van verlegenheid, dat menschen bekruipt, die zelden of nooit wat nieuws dragen en dan als ze dat doen, denken, dat aller oogen op hen gevestigd zijn. Gelukkig was er nog niemand in het lokaal en kon hij dus ongemerkt aan zijn lessenaar plaats nemen. Lang hield hij 't daar niet uit, de lust bekroop hem zijn laarzen op het gladde parket eens te probeeren. Hij kon de verzoeking niet weerstaan en met groote, afgemeten stappen liep hij heen en weer. 'Ik geloof werkelijk, dat mijn chef geen betere heeft,' sprak hij bij zich zelf. 'Wellicht is dit een goed voorteeken en brengt het Kerstfeest mij nog een tweede verrassing; mijn bevordering. Hemel, wat zou 't dan een heerlijke avond zijn! Ja, dan kwam er een Kerstboom thuis, al moest ook alles op krediet gekocht worden. Met de verhooging van tractement, dat op Nieuwjaar ingaat, komt dat wel in orde.'

Voetgeschuifel vóór de deur deed hem naar zijn plaats spoeden. Hij greep een bundel papieren, innerlijk beschaamd over zijn kinderachtigheid en zijn verwachtingen. Hoe dikwijls was hij daarin niet teleurgesteld geworden. Weemoedig zonk 't grijze hoofd op de borst, de groeven om den mond teekenden zich dieper.

De deur ging open en de chef de bureau, Mirosevci, een nog jonge, vrij corpulente, heer met een strenge uitdrukking op het volle, baardelooze gezicht, trad binnen, Sukaljevic's onderdanigen groet beantwoordde hij nauwelijks; hij ging regelrecht

naar het aangrenzend vertrek, onderwijl de neusvleugels samentrekkend, als snoof hij iets zeer onaangenaams op, hetgeen de beambte gelukkig niet opmerkte. 't Speet dezen alleen, dat hij niet onder 't een of ander voorwendsel door de kamer was gegaan, om zijn superieur zijn nieuwe laarzen te toonen; immers Mirosevci had reeds verschillende malen aanmerking op zijn schoeisel gemaakt en hem niet onduidelijk te verstaan gegeven, dat, stelde hij er prijs op, om in zijn tegenwoordige betrekking te blijven, hij wel eens iets nieuws mocht aanschaffen.

‘En nu, geloof ik, dat hij tevreden zal zijn,’ dacht Sukaljevic, zeker van de goedkeuring van den strengen heer. ‘Wanneer heb ik toch voor 't laatst zulke prachtexemplaren gedragen?’ Hij kon zich den lang geleden datum niet meer herinneren, hoewel hij over een wonderlijk geheugen beschikte, dat op het bureau als een levend archief gold. Die vorige laarzen verloren zich in verre, verre tijden, toen hij nog jong was vol goeden moed en hoopvolle verwachting. Ja toen was hij nog pas met zijn vrouw getrouwd, Dragica was nog niet geboren, dit jaar werd zij al drie-en-twintig! Ja toen! Ieder had zijn vrouw gelukgewenscht met den flinken, arbeidzamen, braven man, die een toekomst voor zich had. Allen voorspelden hem een schitterende carrière. Alleen zijn oude oom, bij wien hij van jongs af aan gewoond had, zei hem, dat hij ten eeuwige dage een schrijver zou blijven, en nooit snel zou opklimmen langs de maatschappelijke ladder. ‘Maar waarom niet? had hij gevraagd. ‘Gij hebt te veel wetenschap en te veel overtuiging,’ werd hem geantwoord, ‘dat schaadt meer dan 't goed doet. Gij verstaat de kunst niet om te buigen, wanneer 't je van dienst kan zijn of een vleiend woord te spreken, al meent ge 't niet. Je geweten is een te groot heiligdom voor je en daarom liegt ge niet. En ik zeg je, dat de minste klerk, de jongst aangekomen bediende, die de kunst wél verstaan, eerder hun doel zullen bereiken dan gij. Zij zullen minder arbeiden, gij des te meer; bij de bevordering zullen ze je vergeten, niet bij het werk.’

Hoe dikwijls had hij om de woorden van den grijsaard moeten denken. Dertig jaar had hij reeds hier aan het ministerie trouw en met onvermoeiden ijver gewerkt en nog was hij niet veel hooger in rang dan in 't begin. Hij had toch geleerd den rug te bukken, en te prijzen waar 't van hem geëischt werd; de klerken groette hij zelfs 't eerst; van vaderland, politiek en godsdienst gewaagde hij niet meer te spreken op het kantoor, alleen zijn kinderen durfde hij zijn meeningen meededen. Zooals de oude man voorspeld had, was hij een ondergeschikt beambte gebleven, met moeilijk werk overladen en bij de belooning vergeten.

Laat ik mij niet het feest van morgen met die droeve gedachten bederven, - zoo schudde hij zich uit zijn overpeinzingen wakker. - Het zou geen goede voorbereiding zijn. De chef liet hem roepen. 't Gold een lastige zaak te ontrafelen, waaruit natuurlijk alleen de oude Sukaljevic wijs kon worden. Bij de noodzakelijke langdurige bespreking moest deze een hoop papieren en

documenten uit de kasten halen en ze Mirosevci voorleggen, en kwam - in zijn verlangen om zijn superieur 't zoo klaar en duidelijk mogelijk te maken - voortdurend dicht bij diens stoel om de voornaamste plaatsen aan te wijzen.

Opeens sprong deze op en keek Sukaljevic woedend aan. ‘Wat hebt gij toch aan uw voeten? Denk je, dat ik een hondenneus heb om zoo'n lucht te verdragen? Is dat een manier om met zulke laarzen, die men al op tien meters afstand ruiken kan, hier bij mij te komen? 't Heele vertrek stinkt er naar. Ik dacht al direct, dat ik iets vies rook, toen ik binnenkwam,’ en de chef begroef zijn beleedigd reukorgaan in een geparfumeerden zakdoek.

‘Neem mij niet kwalijk, mijnheer,’ stamelde de arme Sukaljevic geheel uit het veld geslagen door dien onverwachten uitval. En hij had nog al zoo gehoopt, dat de hooge heer zijn goedkeuring aan zijn schoeisel zou geven!

‘Zwijg, als 't u blieft, ik kan niet velen, dat gij mij tegen spreekt, vooral nu 't duidelijk blijkt, dat gij dat expres gedaan hebt om mij te ergeren. Ik weet wel, hoe gij achter mijn rug spreekt.’

‘Waarachtig, mijnheer, dat is een onwaarheid. Deze kaplaarzen heb ik vanmorgen gekregen, ik heb geen andere. Zij zijn van echt Russisch leer, daar is toch niets op aan te merken.’

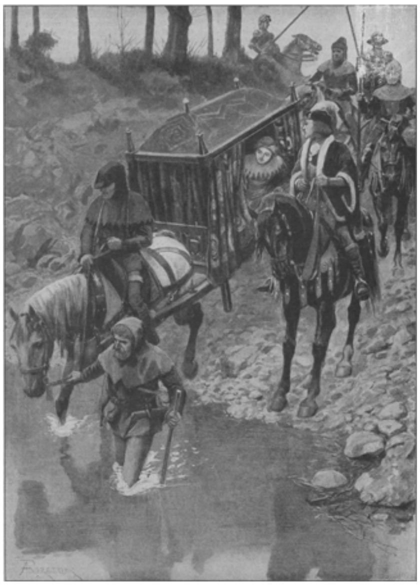

EEN KERSTFEEST-TOCHT IN DE 15de EEUW.

‘Goed, goed. Schei maar uit. Wij zijn nu klaar en denk er om, dat je een volgenden keer niet meer met die laarzen hier binnenkomt. Ik kan die lucht nu eenmaal niet velen en de dokter heeft mij alle opwinding verboden. Waar moet 't heen, als men in zijn eigen kamer niet eens meer veilig is?’

Mirosevci zou nog in dienzelfden trant doorgegaan zijn, als niet een knecht was binnengekomen om den heer Troscka aan te melden, een invloedrijke persoonlijkheid, aan wien Mirosevci veel verplichting had.

‘Laat mijnheer hier komen en gij, Sukaljevic, werk die opgave verder uit en denk om wat ik je gezegd heb.’

De bezoeker was al binnen. ‘Neem mij niet kwalijk, mijnheer Troscka, dat 't hier zoo leelijk ruikt; 't zijn de laarzen van dien heer daar,’ sprak Mirosevci, terwijl hij den nieuw aangekomene vriendelijk maar toch onderdanig de hand schudde.

‘Ik kom u iets verzoeken,’ begon Troscka, ‘heimelijk over de opwinding van den chef de bureau lachend en zonder naar Sukaljevic, die bij de deur stond, om te kijken.

‘Ga zitten, waarmee kan ik u van dienst zijn?’

‘Weet gij dan niet waarom ik kom? Ik heb u toch immers over mijn aanstaanden schoonzoon geschreven?’

Mirosevci hield zich alsof hij 't niet dadelijk begreep en deed gewichtig. Hij had immers zooveel zaken aan zijn hoofd, en hoe gaat 't dan, de eene verdringt de andere.

'Gij hebt toch mijn brief ontvangen?'

'Ja, ja, nu herinner ik 't mij, betreffende een jongen man, niet waar? Hoe heet hij ook weer, o ja, Gavrilovic.'

'En heeft u er wat aan kunnen doen?'

''t Was een lastig geval, maar men moet wat voor zijn vrienden overhebben. Ik heb er wat spoed achtergezet. Het decreet is al onderteekend, hij is benoemd.'

'Dan ben ik u ten zeerste verplicht en dank ik u recht hartelijk. Maar nu is er nog iets. Ik zou niet graag hebben, dat mijn dochter ergens op 't land of ver weg van haar ouders terecht kwam; 't is ons eenigst kind. Zou 't niet gaan, dat Gavrilovic bij u geplaatst werd?'

'Bij mij? Dat is geen kleinigheid wat u mij daar vraagt. Hij heeft ook nog niet de noodige bekwaamheid, en hier is 't geen gemakkelijke afdeeling.'

'Kom, kom, als hij eenmaal onder uwe leiding is, komt de rest vanzelf.'

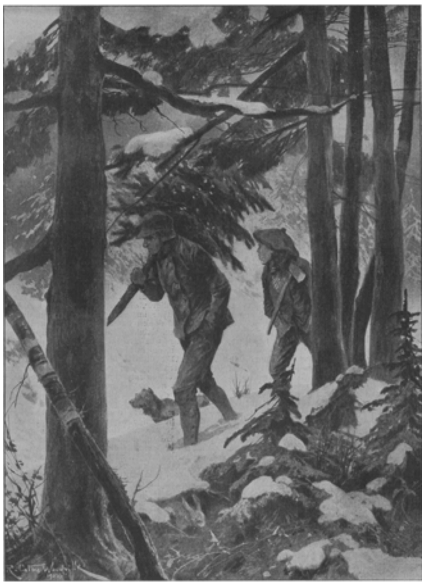

DE KERSTBOOM.

'Ja, dat is wel heel vriendelijk gezegd, mijnheer Troscka, maar niet zoo gauw uitgevoerd. Met de benoeming is 't ook niet zoo gemakkelijk gegaan, hij stond onderaan, wij moesten een salto mortale met hem maken, - laat ik niet overdrijven - over wel dertig andere candidaten, maar omdat ik hem voordroeg, enfin, hij is er gekomen.'

'Dat zal ik ook niet licht vergeten en wanneer ik u ooit van dienst kan zijn, hoop ik, dat u bij mij zult aankloppen. Ik ga morgen naar den minister, wanneer u soms wat te vragen hebt, kunt u er zeker van zijn, dat ik uw verzoek ondersteunen zal. Is er nu niets op die verplaatsing te vinden?'

'Ik heb al zooveel personeel. Laat ik eens nadenken. Ik heb hier iemand, dien ik wel niet missen kan, maar die toch langzamerhand pensioen moet krijgen, dien Sukaljevic, die strakjes hier was en die mij doodergert met zijn stijve manieren en nu weer een vieze laarzenlucht meebrengt. Merkt u niets hier? Hoe is 't mogelijk? 't Zal wel gaan dan; in plaats van Sukaljevic zetten wij Gavrilovic. En dan krijgt de oude man pensioen, ik kan eigenlijk niet buiten hem, want hij verstaat zijn zaakjes. Enfin, ik zal er wel wat op vinden om hem hier te houden.'

'Dus dat is afgesproken, hartelijk dank, mijn beste Mirosevci. Maar als ik eenmaal begin, scheid ik niet gauw uit. Zou de

benoeming niet vandaag nog kunnen gebeuren? 't Zou zoo'n heerlijke verrassing voor mijn dochter zijn, als ik 't haar morgen met Kerstmis kon meededen.'

'Nu, dat zal dan wel gaan. Ik breng dan de zaak direct in orde. 't Is nu twaalf uur, tot één uur hebben wij den tijd en kan het nog juist in de *Narodne Novine*[1)] geplaatst worden.

Mirosevci trok zijn pelsjas aan, minzaam geholpen door de invloedrijke persoonlijkheid. Beiden verlieten het vertrek. In de kamer, waar Sukaljevic druk bezig was met schrijven, bleef de chef staan, trok den neus in de hoogte en zag den mageren, gebogen man vol verbittering aan.

'Waarom maakt ge de ramen niet open? Dat kan immers niemand hier uithouden. Als er wat van komt, is 't uw eigen schuld.'

Bevend keek Sukaljevic op. Hij zag, dat Mirosevci met Troscka weg ging en de handen samenkneep als dreigde hij iemand.

'Hoe heerlijk is de dag begonnen en hoe treurig ziet 't er nu voor mij uit. Wat is hij toch kwaad? Denkt hij dan in 't geheel niet aan het heilige feest van morgen? Bereidt hij zijn hart dan niet voor? Maar laat ik zelf kalm blijven en door zijn boos gezicht mijn vreugde niet vergallen. Ik geniet immers toch van het geschenk van mijn lieve vrouw en dochter. Goede God, zou ik hem dan werkelijk ontstemd hebben?...'

't Was middag geworden en de chef nog niet terug.

Sukaljevic zat steeds voor zijn lessenaar. Hij had geen haast om thuis te komen, want wegens den vastendag aten zij laat en kon hij daarom langer dan gewoonlijk op 't kantoor blijven om den geheelen avond verder ongestoord bij de zijnen te kunnen doorbrengen. Maar 't werk vlotte niet. De toornige uitvallen over zijn kaplaarzen hadden hem smartelijk aangedaan en diep gekrenkt. Door de vele, zoo dikwijls bittere teleurstellingen in zijn leven was hij kleinmoedig geworden en daar hij uit de nietigste, meest verwijderde oorzaken zoo vaak de onaangenaamste gevolgen voor hem zelf had zien voortvloeien, was hij langzamerhand gaan gelooven, dat een naderend, hem steeds besluipend onheil hem op de hielen zat. Zoo kwelde hem nu de gedachte, of dat niet de straf was voor de overmoedige vreugde van dien ochtend.

Toen hij voor de deur de bekende gevreesde schreden vernam, werd zijn gestalte nog kleiner, nog deemoediger. En wat gevoelde hij, toen hij naar het kwade gelaat van Mirosevci opzag, waarover slecht-geluimdheid en kwaadwilligheid hun donkere schaduwen hadden geworpen!

'Wilt ge in mijn kamer komen?' sprak deze afgemeten, keek naar de voeten van Sukaljevic, wierp een vertwijfelenden blik naar de zoldering en hield zijn zakdoek voor den neus.

In zijn kamer liep hij verschillende keeren op en neer, bleef toen plotseling voor Sukaljevic staan en zei snel: 'Gij krijgt pensioen. Het decreet zult ge binnenkort ontvangen. Denk er dus om, dat uwe papieren in orde zijn, voor de regeling van de pensioengelden.'

'Pensioen,' kon slechts de beambte herhalen, met toonlooze, schorre stem.

'Ja zeker, vroeg of laat zou dat toch moeten gebeuren. Ik was de eenige, die u nog wilde houden en vandaag hebt ge zelf het beste bewijs geleverd van uw onwil.'

'Maar waarom? Wat heb ik misdaan? En mijn huisgezin? Wat moet ik beginnen? Ik ben te oud om wat anders te zoeken. En hoe zal ik met het kleine pensioen rondkomen? Mijn God, mijn God!' steunde de arme.

'Daaraan hadt gij eerder kunnen denken? Maar natuurlijk, dat wordt 't laatst bedacht in plaats van daar op tijd voor te zorgen. En om mij te hinderen en om mijn

1) Kroatische Staatscourant.

zenuwen nog meer in de war te brengen, komt ge daar met die stinkende laarzen binnen, alsof ge hier heer en meester waart.'

'Maar mijnheer, dat lag toch niet in mijn bedoeling,' bracht de eerlijke man met moeite uit. 'Dat weet gij zelf ook toch wel.'

''t Had er toch allen schijn van. Maar 't is een uitgemaakte zaak. In uw plaats komt de jonge Gavrilovic, een flinke werkkracht. Zoo is 't. En om u te toonen, dat ik in 't geheel niet vijandig jegens u gezind ben, heb ik dadelijk voor u gezorgd. Gij blijft bij ons, als mijn assistent, voorloopig voor een gulden daags.'

'Mijn God, mijn God!' kon Sukaljevic slechts herhalen en als dronken wankelde hij de kamer uit.

Dat is mijn Kerstmisgave! Hoe zal ik mijn vrouw dat ongeluk meedeelen? Al geven zij mij dien gulden daags, dan is 't toch een vijf en twintig gulden per maand minder en mijn vrij wonen vervalt. Ja, voor 't werk kunnen zij mij gebruiken, maar het brood stooten zij mij uit den mond. De plaats moet ik voor een ander ruimen, den arbeid houd ik. En als ik 't niet aanneem, maakt Mirosevci 't misschien zoo, dat ik minder pensioen krijg. En leven moeten wij toch. O wat een Kerstfeest!

Tot 's avonds laat zwierf de ongelukkige langs de straten zonder te kunnen besluiten naar huis te gaan. Hij vreesde, dat zijn goede vrouw het ongeluk op zijn gezicht zou lezen, zij, die hem zoo goed kende, die elk zijner gedachten, 't ware vreugde of smart, uit zijn trekken kon lezen als was 't een open boek. Voor niemand kon hij zich anders voordoen dan hij was, hoe dan voor haar? En hoe zouden dan haar Kerstdagen zijn, die toch reeds zoo treurig en kleurloos waren, als zij van te voren de droevige tijding vernam? Neen, hij moest 't voor haar verbergen. 'Niet zeggen, niet zeggen,' herhaalde hij telkens hardop, maar hoe zou hij zijn gelaat een rustige uitdrukking kunnen geven, als zorg en kommer zijn ziel verscheurden en de dreigende vraag immer door zijn brein hamerde. Waar zullen wij van leven? 'Mijn God help mij toch, help mij toch,' steunde hij. Nu en dan schoot hem de gedachte door het hoofd om in den drank vergetelheid te zoeken. Maar telkens schrok hij daarvoor terug. Wellicht had hij toch op 't laatst dien weg zooveler vertwijfelden betreden, als hij maar geld genoeg op zak had gehad. In zijn doffen wanhopigen gemoedstoestand dacht hij er wel een oogenblik aan, om zijn nieuwe laarzen bij een jood tegen oude te verruilen, met dat geld in de herberg te gaan en daarna met de rest iets voor de kinderen te koopen om hen tenminste een beetje in de algemeene feestvreugde te laten deelen. Maar wat zouden zijn vrouw en dochter zeggen, als hij zonder de nieuwe laarzen tehuis kwam? Neen, neen, hij wilde er niet meer aan denken.

Toen de gaslantaarns aangestoken werden, herinnerde hij zich, dat zijn vrouw met de kinderen tegen dien tijd uitgingen om in de Ilaca en andere straten de heerlijke uitstallingen te bewonderen. Bogdan was hun aanvoerder, hij wist precies in welke winkels de mooiste versieringen van suikerwerk en chocolade stonden, en waar de grootste Kerstboomen vol schitterende loovertjes en aangestoken kaarsen prijkten. Sukaljevic ging nooit met hen mee; 't zou hem te veel verdriet veroorzaken, de bewonderende en tevens zoo verlangende uitroepen der kleinen te hooren en zijn onmacht te voelen, hun niet de geringste vreugde te kunnen bereiden.

Hij wist dus dat er niemand tehuis was en sloeg den weg naar zijn woning in. In een der nauwe donkere straten, die de Maria-Kerk omgeven, stond een oud, zwart gebouw, dat 't nummer 15 droeg. Beneden waren magazijnen, heel boven woonde hij met nog een andere familie.

Hij vond niemand tehuis en zoo kon hij tenminste die eerste zware oogenblikken alleen doormaken en zijn leed luid uitsnikken. Bittere weemoed vervulde zijn ziel, als hij dacht hoe gelukkig hij van huis ging en hoe bedroefd hij er in terugkeerde.

Eerst tegen zeven uur kwamen de zijnen terug. De kinderen vonden geen woorden genoeg, om al het geziene te prijzen en in de slechte, naar kolendamp riekende lucht, vermengde zich menig verlangende zucht, of 't Christuskind toch ook niet een

enkele maal aan hen zou denken en hun iets van die vele mooie zaken uit de Ilacastraat geven.

‘Hoe komt 't toch, dat Hij alleen maar aan rijke kinderen wat brengt?’ vroeg de kleine Mirko zuchtend aan Dragica. Ze liefkoosde het ventje zwijgend en wist niet wat te antwoorden, Dat het Kindje Jesus toch 't meest van arme kinderen hield, zou hem op 't oogenblik niet troosten, dat gevoelde ze en daarom trachtte ze hem met plaatjes kijken af te leiden.

Sukaljevic, die de vraag gehoord had, bedwong met bovenmenschelijke inspanning zijn ontroering, doch moest in een aangrenzend donker kamertje vluchten om de opwellende tranen te verbergen. Gelukkig had zijn vrouw in de keuken genoeg te doen om dit niet te merken. Zij verstond de groote kunst om zich te behelpen, om met weinig middelen iets goeds tot stand te brengen. Ook ditmaal had zij van een goedkoope gedroogde vischsoort een smakelijk gerecht toebereid en van weinig eieren en grof meel een smakelijken koek weten te bakken, die er heerlijk en bros uitzag. De noten, die er bovenop waren gestoken, had ze van de schoenmakersvrouw, die onder hen woonde, in ruil voor een hoofddoek gekregen.

Dragica hield onderwijl de kinderen bezig. Bogdan had in de straat eenige weggeworpen dennentakken gevonden, die de koopman van het ruime huis aan den overkant van zijn Kerstboom had afgesneden. Hij had ze naar boven gebracht en nu moest de oudste zuster, zoo goed en kwaad 't ging, ze aan den muur bevestigen. Met eindjes lint van haar naaiwerk bond zij ze bij elkaar, en knipte bij gebrek aan gekleurd papier, uit oude couranten kransen en kettingen en sterren. Dan stak ze voor 't geïmproviseerde boompje licht aan, niet helder brandende waskaarsjes, maar'kleine stompjes stearine, die vader 's avonds in de kantoren opraapte; maar wat zou 't? Bij het schijnsel ervan zag Dragica de vroolijke gezichten der jongere broers en zusters, hoorde hunne blijde uitroepen, hun opgeruimd, luid gelach en zij was tevreden. Verder durfde zij niet denken, durfde ook niet achter het gordijn naar de verlichte vensters der overzij kijken, waar een prachtig versierde Kerstboom in volle glorie prijkte, ook niet te lang naar het gepraat der kinderen luisteren, die in hun eenvoudige oprechtheid haar 't hart met hun vragen verscheurden, waarom zij niets uit de mooie winkels kregen en waarom vader geen geld had. Eens was zij bijna in tranen uitgebroken. Telken jare had zij om de kinderen een weinig hun armoede te doen vergeten, een uitdeeling van geschenken gehouden. 't Was speelgoed, door een tante vroeger aan haar en Bogdan gegeven en wat - zorgvuldig bewaard - jaar in, jaar uit, voor hetzelfde onschuldige bedrog diende. De kinderen mochten alleen op de Kerstdagen er mee spelen, want daarna werd 't weer dadelijk diep in de kast weggeborgen. Ook nu werden de presenten met groot vertoon voor den dag gehaald. In 't eerste oogenblik grepen ze er naar met begeerige handen en was 't één jubelkreet.

‘Maar Dragica - hoor toch eens - waarom koopt het Christuskindje toch niet in de Ilacastraat! daar zijn toch veel mooiere dingen,’ vroeg de kleine Anna, 't jongste van zes jaar na een poos. ‘Maar zusje, ik dacht, dat je heel in je schik zoudt zijn, alles wat 't Jesuskindje brengt is immers goed?’

‘Haalt Hij 't dan uit den Hemel?’ drong 't kind aan. ‘Ja lieve Anna, ga nu zoet spelen. Het kind zweeg, maar vroeg dadelijk weer: ‘Maar hebben ze dan in den Hemel geen mooier speelgoed dan in de Ilacastraat? Dragica, verleden jaar heb ik net hetzelfde gekregen, ja, ja, 't is hetzelfde, 't is hetzelfde en... en...’ De opkomende tranen moesten door Dragica weggekust worden, die zelf alle zielskracht moest inspannen om zich goed te houden, vooral nu zij vader duidelijk in 't vertrekje daarnaast hoorde steunen.

Toch verliep de avond zonder verdere stoornissen, hoewel de moeder het hart bloédde, telken male als zij een streng gezicht moest zetten en den kinderen hun dringend vragen om nog één klein stukje van de taart te mogen hebben, moest weigeren. Ieder mocht maar één snede hebben, wilde de koek voor morgen en overmorgen nog dienen.

Tevergeefs beriepen zij zich op hun heelen dag vasten, de moeder bleef onverbiddelijk, zelfs toen Sukaljevic en Dragica hun stuk voor den volgenden dag afstonden. Ze gaf den kinderen met hun gezonden eetlust nog de rest van de boonensoep en toen ze daarna nog over honger klaagden, beloofde zij hun een mooi vertelsel, als ze zoet wilden zijn. Zij wist juist een prachtig Kerstverhaal, dat ze nog nooit gehoord hadden. Maar eerst een Kerstlied zingen. ‘Ja, ja, moeder,’ riepen zij en gingen direct om Dragica staan. ‘Willen wij dan niet de kaarsen aansteken?’ vroeg Juro, ‘dat zingen wij veel beter.’ ‘Nu goed voor dezen keer dan,’ stemde moeder toe, die ook niet alles wilde weigeren, hoewel ze voorzag, dat ze dan morgen op zouden zijn.

Spoedig had Dragica een toepasselijk lied gevonden en nu weerklonk door het lage, halfdonkere vertrek welluidend kindergezang, dat van liefde en vrede sprak en van berusting in Gods H. Wil, zoodat Sukaljevic zelfs een oogenblik zijn schrijnend leed vergat en zich bij de zingende kinderen voegde, als ware ellende en vertwijfeling van hem geweken.

> ‘O dat ons toch de lieve God
> Gezond en braaf beware,
> Hij schenk' ons allen 't daaglijksch brood,
> Ook in de laatre jaren.’

Vol begeestering verhieven zich de sopraanstemmen der kleintjes, door den vollen alt van Bogdan en Dragica begeleid. Maar de vader moest met sidderende knieën terug in het donkere kamertje, waar hij 't vol bitterheid uitsnikte: ‘O als gij eens wist, dat er spoedig geen dagelijksch brood meer zijn zal.’ Krampachtig wrong hij de handen en koelde het pijnlijk gloeiende hoofd tegen den muur.

Onderwijl was de moeder klaar met het omwasschen en uit de keuken teruggekeerd.

‘Waar is vader,’ vroeg ze? ‘Hier ben ik, ik vond 't wat koud daar, hier is 't wat warmer. Ik denk, dat ik gauw naar bed ga.’

‘Ik heb 't ook koud,’ zeiden Anna en Mirbo.

‘Ik kan toch niet meer stoken, anders is er niets voor morgen. Kijk eens, Kasemir, of de kolen nog gloeiend zijn. Als ze uit zijn, kunnen wij dé klep toemaken.’

‘Ik heb ze al toegemaakt, de kachel ziet al geheel zwart,’ zei Sukaljevic na een poos. ‘Kom bij vader op schoot zitten, zusje, dan krijg je 't gauw lekker warm.’

Hij nam 't kind op en verborg zijn bleek gelaat achter haar krullen. Zoo zou niemand merken, dat er ietshaperde.

‘Nu, kinderen, goed luisteren naar de Kerstlegende.’

***

Er leefden eens twee kinderen, 't broertje was acht, het zusje zeven jaar oud. Ze waren heel arm en ongelukkig, omdat ze geen ouders meer hadden. Vader, die houtvester was bij een rijken en strengen graaf, was voor eenige dagen in 't bosch gegaan om te zien of de stroopers niet te veel onheil hadden gesticht en of de houthakkers de opgegeven boomen hadden geveld. Om zijn weg te verkorten was hij over den vijver gegaan, die met een blinkende ijskorst was overdekt. In 't midden echter bleek het niet sterk genoeg om den grooten forschen man te dragen, want onder dof gekraak scheurde 't daar vaneen, en de arme verdween in de diepte. Eenige dagen later vond men bij de opening zijn hond liggen, die het geweer en den hoed zijns meesters bewaakte. De jonge vrouw van den houtvester kwijnde weg van kommer en verdriet en zoo bleven de kinderen alleen over en leefden van de aalmoezen, die zij in het dorp bedelden. 's Avonds sliepen zij met de honden van hun vader in de koude, treurige houtvesterswoning. Op den Kerstavond voelden zij zich zóó eenzaam in de donkere, onverwarmde kamer, dat ze er uit liepen en, van den hond begeleid, den weg naar het dorp insloegen. ‘Misschien komen wij het Christuskindje wel tegen, van Wien moeder elk jaar zoo mooi vertelde,’ zeiden ze tegen elkaar en moedig worstelden ze tegen den scherpen wind, die zoo koud door hun kleertjes heendrong en hun den adem schier benam. 't Broertje herinnerde zich, dat hij verleden jaar met vader op het grafelijk slot geweest was en daar een prachtigen Kerstboom gezien had, waarvan hij nog dikwijls had gedroomd. Daarom gingen ze van den grooten weg af, het bosch in, waarachter het kasteel lag. Het zusje, dat nauwelijks meer voort kon - want tusschen de boomen lag de sneeuw nog hoog -, begon zachtjes te schreien. Broertje, zelf een klein, tenger ventje, moest haar telkens oppakken en een eindje dragen, haar over de verkleumde handjes ademen en haar van het mooie speelgoed en de vele lekkernijen vertellen, die zij straks zeker zouden krijgen. Maar ook hij werd eindelijk moe en was 't liefst languit in de sneeuw gaan liggen, wanneer de hond hem niet voortdurend aan zijn kleeren had getrokken en altijd door vroolijk vooruit was gesprongen, als wilde hij zeggen: ‘Kom maar mee, baas, 't is niet ver van hier.’

Langzaam vorderden zij. Opeens zagen zij een ander kind naast hen staan, zoo oud als broertje en nog armoediger gekleed dan zij, want het liep op bloote voeten en had niet eens een muts op, zoodat zijn dikke blonde krullen om hem heen waaiden.

‘Waar gaat ge naar toe?’ vroeg het kind zacht en schuchter.

‘Je hebt geen schoenen aan,’ zei het kleine meisje medelijdend. ‘Ga mee met ons, dan kun je ook den Kerstboom zien. Daar gaan wij heen.’

‘Weet je wat?’ zei het broertje. ‘Geef hem je schoenen, zusje, je bent toch te moe om te loopen en dan zullen wij je samen dragen. Vindt je 't goed?’

De twee knapen strengelden hun handen ineen en het meisje legden haar armen om hun hals, zoo kwamen zij gauw vooruit en spoedig stonden zij voor het kasteel. Van buiten zagen zij reeds door de helder verlichte vensters den reusachtigen, met geschenken beladen Kerstboom, met gouden en zilveren appelen en noten versierd, met slingers en loovertjes behangen. Onbemerkt slopen de kinderen binnen, door de verwarmde gangen naar de feestzaal, waar de graaf, de gravin en hun kinderen en nog tal van gasten verzameld waren. In 't begin lette niemand op de drie kinderen, die vol verbazing en stille bewondering al dien glans en schittering aanstaarden. Alleen vonden zij 't vreemd, dat de gravenkinderen zoo weinig vreugde toonden bij de ontvangst van al die mooie dingen.

‘O wat zou ik 't heerlijk vinden, als ik maar zoo'n klein gouden nootje of een van die zilveren sterren mocht hebben,’ fluisterde de houtvestersjongen den vreemden knaap in 't oor. Deze lachte en op dat ongewone geluid keken de heeren en dames om en bemerkte de kinderen, die zich vol schrik in een hoek drongen.

‘Wat moeten jullie hier, bedeltroep?’ schreeuwde de graaf woedend en riep zijn knecht om ze weg te jagen.

‘Doe 't niet,’ fluisterde zijn echtgenoote hem toe. ‘Ze zien er zoo ellendig en hongerig uit en 't is Kerstavond. Wij zullen hun kleeren geven er zijn er nog genoeg over. Zij kunnen dan in de keuken wat eten krijgen.’ En zonder 't antwoord af te wachten, ging de gravin naar een tafeltje en zocht uit een stapeltje goed schoenen en kleeren uit, die ze den kinderen liet brengen. Zelf wilde ze dat niet doen, daarvoor vond zij ze er te vuil uitzien.

‘Hartelijk dank,’ zei het vreemde kind en zijn heldere stem klonk als zacht klinkend klokkengeluid, ‘maar wij zouden ook nog zoo graag iets van 't speelgoed en 't suikergoed hebben.’

‘Wat een onbeschaamdheid!’ toornde de graaf, en zijn kinderen riepen: ‘Neen, neen, daar krijgen jullie niets van, dat is voor ons.’

‘In plaats van dankbaar te zijn voor de schoenen en kleeren en warm eten, zijn jullie nog onbeschaamd op den koop toe. Nu krijgen jullie niets,’ en ze werden de zaal uitgezet en de gasten openden de vensters om den reuk der armoede te laten ontsnappen. De kinderen weenden, maar niemand lette op hun verdriet. De knecht joeg hen uit het kasteel. Buiten wachtte hun trouwen hond, die vroolijk blaffend tegen hen opsprong, maar ze liefkoosden hem niet. Treurig liepen zij het bosch weer in, terug naar hun huisje. In 't eerst schrikten de twee weezen voor de donkerte tusschen de hooge dennen en de spookachtige bladerlooze struiken, maar de blonde knaap stelde hen gerust en zei hun, niet te vreezen. En terwijl hij nog sprak, vertoonde de maan zich aan den hemel en haar stralen deden de sneeuw op de takken fonkelen en ontstak er honderden schitterlichtjes, zoodat 't bosch vol Kerstboomen scheen te staan, schooner nog dan die van 't grafelijk slot.

Juichend en nu niet bang meer, liepen zij voort en kwamen aan den vijver, waar zij in het water ster naast ster zagen flonkeren. De hond ging op den oever zitten en de kinderen vlijden zich tegen hem aan.

‘O, als nu het Jesuskindje eens bij ons kwam,’ fluisterde 't zusje verlangend.

En op hetzelfde oogenblik stond de blonde knaap op en zie, hij was niet meer armoedig en ellendig. Een met zilver doorweven kleed omsloot zijn lichaam, een gouden stralenkrans omlichtte zijn liefelijk aangezicht, als sterrenlicht straalde 't uit zijn handen. En voor hen verrees een koningsslot, in zachten glans van wit marmer, van zilver en edelgesteenten, verlicht door vlammende zonnen. En uit de wijdgeopende vensters stroomde behaaglijke warmte en wierookgeur. Tal van engelen vlogen in en uit, die de kinderen, op last van den heiligen knaap, in het heerlijke paleis droegen, ze beiden in prachtige gewaden kleedden en de bloote voetjes van het meisje met mooie, gouden laarsjes tooiden.

‘Zijt gij de kleine Jesus?’ waagden zij 't eindelijk te vragen.

‘Ja, ik ben Christus,’ antwoordde het Heilig Kind; ‘omdat gij uit medelijden met het arme, havelooze kind uw eigen schamele kleeding afstondt en koude voor mij leedt; omdat gij hongerige, verlaten weezen zijt, moogt gij binnenkomen in het rijk mijns vaders en in den Hemel het H. Kerstfeest vieren.’

Toen werden de kinderen voor den hemelschen Kerstboom gebracht, die in ongekenden luister schitterde en waarbij de boom

van den graaf maar een nietig struikje geleek. Uit de handen van het Kindje Jesus ontvingen zij geschenken, het een nog mooier dan het andere en de H. Petrus gaf hun te eten en te drinken. Toen zagen zij ook hun ouders, die hen vroolijk tegemoet vlogen en opgetogen van geluk vielen de kinderen op hun knietjes en dankten den lieven Jesus, Die hen in den hemel gebracht had. - Van dien tijd af zag men aan den hemel den melkweg, die eigenlijk niets anders is dan het besneeuwde pad, dat 't Goddelijk Kind met de arme weezen geloopen had, vanaf het grafelijk slot tot den vijver in het bosch.

Op de plaats, waar zij in het woud gerust hadden, vonden de menschen alleen hun kleertjes en zij dachten, dat de wolven hen verscheurd hadden. Na eenigen tijd werd daar een kerkje gebouwd en op het altaarstuk, dat de Geboorte te Bethlehem voorstelde, zag men onder de engelen, die 't 'Gloria in Excelsis' zongen, twee gezichtjes, die op de houtvesterskinderen geleken. Zij waren den schilder in den droom verschenen, had deze gezegd, toen men hem er naar gevraagd had, en waren hem zoo liefelijk voorgekomen, dat hij ze, bij zijn ontwaken, in allerijl op het doek had gepenseeld.

En wat werd er van den graaf, de gravin en hun kinderen?

God strafte hen, omdat zij die arme zwervelingen in den kouden winternacht naar buiten dreven. Hun hart werd als steen, koud en zwaar lag 't in hun borst en veroorzaakte hun zware pijnen. En de lekkernijen van den Kerstboom, waarvan ze zelfs het kleinste stukje hadden geweigerd af te staan, veranderden in harde geschimmelde korsten, zoodat ze alles moesten weggooien.

En toen hun geweten niet ophield hen aan te klagen over hun hardheid, trok de graaf als boeteling naar het Heilig Land en stichtte de gravin een toevluchtsoord voor arme weeskinderen, zoodat wij mogen hopen, dat God hun genade heeft betoond...

Uffici Florence.
DE AANBIDDING DER HERDERS, DOOR HUGO VAN DER GOES.

De moeder had haar vertelling geëindigd. De kinderen, die zich al dien tijd muisjes-stil hadden gehouden, moesten nu hun spanning luchtgeven en aan het vragen en antwoorden kwam geen einde, tot dat hun oogen eindelijk van vermoeienis dichtvielen en ze door moeder naar bed gebracht werden. Weldra was iedereen onder het plechtig gelui der klokken van de Mariakerk en van den Dom in diepen slaap gevallen.

Alleen Sakaljevic was in zijn leunstoel blijven zitten. De vertelling van zijn vrouw, zijn zielelijden, zijn onmacht om hen, die hij 't liefst op aarde had, tegen de

aansluipende armoede te verdedigen, verdreven hem den slaap. Wel was hij niet geheel wakker, want, als in een droom hoorde hij het klokkengelui, dat al zwakker en zwakker werd en zich oploste in een gezang, rein en zoet als van engelen, ja, 't scheen hem alsof hij de engelen zag, in lange, lichte rijen langs de donkere lucht heenzwevend.

Opeens schrikt hij op door een plotseling opflikkerend licht in de kachel. Tegelijkertijd ziet hij de deur opengaan en een kind binnenkomen, zooals zijn vrouw 't in haar verhaal beschreven had.

'Zou het dan toch geen sprookje geweest zijn?' zei hij fluisterend en stond eerbiedig van zijn stoel op, om het heilige Kind, dat hem zoo vriendelijk en troostend toelachte, te begroeten. En dat Goddelijke Kind, dacht hij, vol ontroering, grooter en machtiger dan alle menschen, komt vol liefde tot mij, terwijl mijn chef, ja zelfs mijn gelijken mij ternauwernood aanzien. Zij konden een voorbeeld aan dit Kind nemen, dat toch in waarheid oneindig meer verheven is dan zij allen.

Een onbeschrijfelijke vrede en gelukzaligheid vervulde hem. Vergeten was alle leed. Hij zag, hoe 't Christuskind uit een groote mand allerhande prachtige dingen te voorschijn haalde, zoodat al de mooie geschenken, waarnaar hij heel zijn leven zoo vurig verlangd had om ze met Kerstmis aan zijn geliefden te geven, voor hem uitgestald stonden. In zijn groote, nieuwe kaplaarzen schudde 't Kind goud, veel goud. 'Dat wordt de bruidschat van Dragica,' dacht Sukaljevic, want Christus aan te spreken durfde hij nog niet.

Hij knielde aan Zijn voeten, in verrukking over zooveel goedheid en schoonheid. Christus wenkte en daar plaatste zich een engel naast Hem, die Sukaljevic de hand reikte. 'Als dat Mirosevci eens zag, hij, die mij nooit een hand, zelfs geen vinger

geboden heeft,' dacht de beambte, opgetogen over die nieuwe vriendelijkheid.

Uffici Florence.
MARGARITHA PORTINARI MET DOCHTER EN PATROON-HEILIGEN,
door Hugo van der Goes.

'Zal ik mijn vrouw en kinderen niet wekken?' waagde hij eindelijk te vragen. ''t Is hier zoo mooi, dat ze die pracht toch ook moeten zien. Wat een heerlijk Kerstfeest wordt dat!' voegde hij er vroolijk aan toe.

De minzaamheid van den kleinen Jesus en den engel deed hem al de schuchterheid van een jarenlang vernederd en verongelijkt mensch verliezen.

'Breng ze hier, mijn vriend,' sprak 't Kind.

En terwijl hij vrouw en kinderen uit den slaap wekte, vervulde zich de kamer met een heerlijken geur van wierook, dien de engel op de kachel uitschudde, zoodat witte rookwolken in wondervolle vormen naar boven stegen.

Toen zijn huisgenooten op waren, was niets in de kamer hetzelfde gebleven. Weg waren de vochtige wanden, de wrakke meubelen, de versleten tapijten, alles was zoo ruim, zoo mooi en nieuw! En dat heerlijke vertrek, dat wel op een koningszaal leek en toch ook op de hooge gewelven van de domkerk, vulde zich plotseling met engelen, die zijn vrouw en Dragica en de kinderen kusten, ze met roode bloemen versierden en goud en paarlen over hen heenstrooiden.

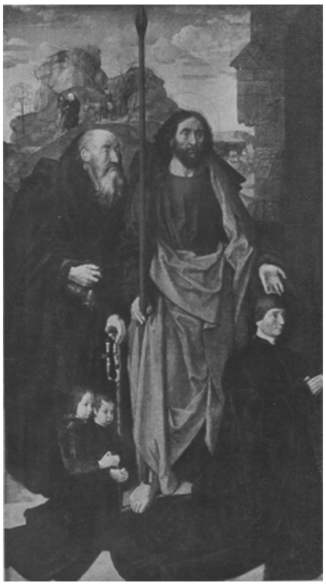

Uffici Florence.
TOMASSO PORTINARI MET ZONEN EN PATROON-HEILIGEN,
door Hugo van der Goes.

'Waar zijn wij toch?' vroeg de moeder. 'Hoe komt die glans hier, die heerlijke Kerstboom, die rijke geschenken? Kasimir, waar zijn wij?'

Maar van overstelpend geluk kon hij geen woord uitbrengen. Hij beduidde slechts, dat ze in haar eigen kamer was en dat het Goddelijk Kind dat wonder gewrocht had.

En de kinderen, die vol bewondering naar de geschenken keken, fluisterden opgetogen, dat er in den Hemel geen schooner speelgoed kon zijn.

Toen begonnen de engelen te zingen en heel, heel uit de verte luidden de klokken mee.

Sukaljevic weende van geluk.

'Wij zijn in den hemel, net als de kinderen van den houtvester, maar dit is geen sprookje, wij zijn bij God,' zei hij zachtjes tot zijn vrouw.

'Ja, gij zijt in den Hemel,' antwoordden de engelen, 'want zalig diegenen, die op aarde vervolging lijden.' En Christus breidde Zijn armen, wijd, wijd uit en drukte Sukaljevic, en de Zijnen aan Zijn liefdevol hart.

***

Op den derden Kerstdag brachten de Agramer kranten het treurige nieuws, of zooals de reporter het uitdrukte, de interessante, ontzettende bijzonderheid, dat in den Kerstnacht een vreeselijk ongeluk in 't huis no. 15 bij de Mariakerk had plaats gehad. Men vond in het vertrek van den beambte Sukaljevic de geheele familie door kolendamp gestikt: de klep van de kachel was te vroeg gesloten geworden. 's Middags toen de politie kwam om de deur te openen, was de kamer nog vol van die vergiftige lucht. Booze tongen spraken van zelfmoord. Hun onderburen, de schoenmaker en zijn vrouw, ontkenden 't ten sterkste en zegden aan ieder, die 't hooren wilde, dat de familie Sukaljevic veel te braaf was voor zulk een slechte daad en dat ze veel liever geloofden, dat God zich over de ongelukkigen erbarmd had en ze bij Zich had geroepen om in den Hemel het Kerstfeest te vieren, want dat vader, moeder en de kinderen veel te goed waren voor zulk een treurig, armoedig bestaan. En om 't te bevestigen vertelden ze, dat zij beiden dien avond geluisterd hadden naar het gezang der kinderen en grootelijks gesticht waren geweest door de vertelling der moeder en dat niemand zulke voornemens koesteren kan, die den geheelen tijd over God en Zijn engelen spreekt en gesproken heeft.

Niets vermocht hen van meening te doen veranderen, ook nog niet toen zij vernamen, dat Sukaljevic op dienzelfden dag zijn betrekking was kwijt geraakt.

(*Vrij naar X. Sandor Gjalski.*)

De zon.

't Is zomermaand!
De zonne ruit zich op:
Al lang genoeg gekropen
Daar beneden langs den grond.
Nu is het tijd
Mijn hoofdkwartier ten top
Te voeren en te vesten
Midden in het hemelrond.

Zij slaat zich door
De wolkenbende een baan
Met haren schicht; gebliksemd
Wordt het booze neev'lengrauw
En laag en diep
In kuil en kolk gedaan,
Waar zij 't vooreerst gekneveld
Vast aan zware boeien hoû.

Bravo den held,
Die draagt het vlammenschild
En ment den koop'ren wagen
Over het gezuiverd veld!
Het schim'lenpaar,
Door zijne hand gedrild,
Trapt vonken uit de hoeven,
Waar het fier-onstuimig snelt.

O zonne, vorst
Des zomers, zegevier
Hoog in de lucht geklommen
Langer dan de vlagen doen,
Wanneer zij los
Gebroken de aarde schier
Verzwelgen en verdrukken
't Menschdom met haar geeselroên!

Dr. A. SMOOR.

Kuikens.

Wat loopende pluimkens,
Zoo geel nog als 't ei,
Waaruit al die kleenen
Pas gist'ren verschenen
In groenende wei.

Voorop gaat de moeder,
De klokkende klok;
Zij fladderend springen,
En duwen en dringen
Elkander uit 't hok.

En vreugdevol komen
Ze op 't erf daar nu aan,
En nauw zijn ze binnen
Het hek, of beginnen
Te pikken van 't graan.

Maar zwak zijn hun bekjes,
Voor graan nog te teer.
Aleide strooit blijde
Uit 't mandje aan haar zijde
Grutkorreltjes neer.

Tjok, tjok, tjok! Tjiep, tjiep, tjiep!
Ei, zie er eens aan,

Hoe druk toch die propjes
Hun knikkende kopjes
En bekjes doen gaan.

Klok, klok!... Wijd haar vleug'len
De kloek openzet;
Zie wroeten en woelen
Die kleinen, en kroelen
In 't warm pluimenbed.

Kijk links, rechts die kopjes
Doorpiepen vrij-blij
De vleuglen van moeder,
Die, tjokkend, het voeder
Wegpikt aan heur zij.

E.B.Y.

In de machinekamer.
Verhaal uit het verre Westen.

Gij vraagt mij, wanneer ik wel het meest gevaar geloopen heb, mijn leven te verliezen,' zei Jack Fay, een der stoutmoedigste avonturiers, die in het verre Amerika hun fortuin hebben beproefd. 'Ik zou het haast niet weten te zeggen, want geloof mij, meer dan eens heeft mijn leven, zooals men het noemt, aan een zijden draad gehangen. Maar ik heb eens een kwartier uurs doorgebracht bij een stoomketel in een zonderling gezelschap, en de gedachte daaraan doet mij op dit oogenblik nog huiveren. Doch luister:

'Ik was toen een opgeschoten knaap van een jaar of zestien. Vader had pas een stoomhoutzagerij gekocht, die eenzaam en verlaten in de wouden van Louisiana lag. Hoewel de winter ten einde spoedde, was het weer nog ruw en ongestadig. Zware, aanhoudende regens hadden den grond doorweekt en dien hier en daar in echte moerassen herschapen. Wij hadden geen tijd, op gunstiger weer te wachten; wij moesten ons haasten en den arbeid beginnen om aan de verschillende bestellingen op tijd te kunnen voldoen. De eerste dagen werden besteed aan het herstellen der machines, aan het schoonmaken van den ketel en het nazien en in orde brengen der gereedschappen. Toen dat alles klaar was, werd besloten, de vuren aan te leggen. Dat was voor mij een waar genot! Die voorbereidende maatregelen, die drukte, die werkzaamheid vond ik heerlijk. Ik had wel overal tegelijk bij willen zijn. Met een warm flanellen blouse aan en de beenen gestoken in groote caoutchouc laarzen, verkreeg ik de gunst met den ingenieur, mijnheer Casey, te mogen meegaan en hem te vergezellen in de machinekamer. Juist was de ketel gevuld en de machine op stoom gebracht, toen des ingenieurs diensten elders geëischt werden, en hij zich verplicht zag zich even te verwijderen.

'Jack, vriendje,' sprak hij tot mij; 'ik ben binnen enkele minuten terug. Er is hoegenaamd geen gevaar, doch let op de veiligheidsklep. De manometer mag niet meer dan twintig atmosferen aanwijzen. Geef daar goed acht op, als ge niet wilt, dat wij allen in de lucht vliegen.'

Alleen gebleven in de machinekamer, gevoelde ik mij gelukkig en trotsch door dien mij opgedragen post van vertrouwen. Daarbij ging alles zoo goed mogelijk: het vuur brandde lustig, het water kookte, de stoom raasde; boven mijn hoofd hoorde ik het heen- en weergaan der machines, het sissend geluid, voortgebracht door de drijfriemen, het gekraak der stukken hout... Het kwam mij voor, alsof ik alleen de drijvende kracht was van al die beweging, van heel dien machtigen arbeid.

Mijn jonge borst zwol van trots!

Hoeveel minuten er reeds verloopen waren sedert het vertrek van mijnheer Casey? Ik weet het niet juist. Langzamerhand werd mijn aandacht gevestigd op een licht trillend geluid, dat mij ongewoon toescheen. Het kwam uit den stoomketel. Dan onderscheidde ik een dof gerommel, bij onregelmatige tusschenpoozen onderbroken door zonderlinge schokken. Zou er gevaar dreigen? Ik vestigde mijn oogen op den manometer. Welk een schrik, toen ik zag, dat hij 22 atmosferen aanwees.

Nauwelijks was ik den kinderschoenen ontwassen; ik moet dan ook bekennen, dat de vrees mij bekroop en mijn eerste beweging was weg te vluchten uit deze verschrikkelijke plaats, zonder na te denken over hetgeen ik door deze vlucht zou prijs geven! Nauw had ik eenige stappen gedaan in de richting van de half openstaande deur, of ik gleed uit op iets langs en glibberigs, dat op den grond lag. Niet gewoon aan de groote laarzen, struikelde ik, en, op het punt van te vallen, strekte ik mijn handen uit om staande te blijven. Door deze beweging stiet ik tegen de deur, die met een smak toeviel. Bevend van angst, trachtte ik ze weer te openen,

doch tevergeefs! Door den zwaren slag was de deur in het slot gevallen en alleen aan den buitenkant kon ze geopend worden. Ik keek uit naar een venster. Daar was er geen! Ik was dus gevangen. Het ware nuttelooze moeite geweest om hulp te roepen. Het trillen der machine, het geraas van den stoom overstemden elk menschelijk geluid. Ik had dus geen hulp te verwachten dan van mij zelven. De zucht tot zelfbehoud werd sterker dan de vrees. Het dreigende gevaar bracht mij weer tot mij zelven, ik vond mijn tegenwoordigheid van geest terug; ik keek rondom mij.

Toen eerst zag ik, dat mijn toestand hachelijker was dan ik ooit had kunnen vermoeden.

Het dof gerommel van den ketel werd elk oogenblik dreigender. Ik keek naar de veiligheidsklep; bij het schijnsel der lampen, die hier en daar mijn gevangenis flauw verlichtten, zag ik, dat iets de klep verhinderde te werken. Er was geen oogenblik te verliezen. Ik moest vooruitgaan. Weer voelde ik onder mijn voeten dat lange, gladde voorwerp, dat mij reeds eenmaal had doen struikelen. Nog heden doet de gedachte aan hetgeen mijne oogen toen zagen, mij ijzen:

Ongeveer een voet van den grond verhief zich, in mijn onmiddellijke nabijheid de driehoekige, geschubde kop van een slang; twee glinsterende oogen keken mij wreedaardig aan. Een gesis - thans wist ik maar al te goed, dat het niet door den stoom werd veroorzaakt! - liet bij mij geen twijfel meer achter. - Ratelslangen, toen ter tijden nog zoo algemeen in de wouden van Louisiana, waren tusschen de muren der verlaten houtzagerij doorgekropen en hadden er haar winterkwartier gevestigd.

De hitte, door de vuren veroorzaakt, had ze langzamerhand uit haar winterslaap doen ontwaken. Ze verlieten haar schuilhoeken, hongerig, woedend. Op een der reptielen, die gelukkig nog half sliep, was ik uitgegleden; de andere slang kroop over den grond en richtte op mij haar spitse tong, de flikkering harer fel glinsterende oogen lichtte onheilspellend in het half duistere vertrek... reeds voelde ik 't gif branden in mijn vleesch...

Dus dreigde onheil van twee kanten! Doch met het gevaar voelde ik mijn geestkracht aangroeien. Het kwam er nu op aan, het meest dreigende te bezweren. Vóór alles moest ik trachten mij van mijn afschuwelijke medegevangene te ontdoen. Ik greep een ijzeren staaf, die als door het toeval - voor mij een mirakel - daar was blijven staan. Dat was mijn redding. Met een welgemikten slag, die door de kracht der wanhoop dubbel goed aankwam, velde ik het serpent in mijn onmiddellijke nabijheid neer; tegelijkertijd verpletterde ik het andere onder de hakken mijner groote laarzen.

MENSCHLIEVENDHEID IN DEN OORLOG: Tot groote verbazing der in de loopgraven geposteerde Japanners brengt een Russisch soldaat een ernstig gewonden Japanschen officier in veiligheid en redt hem zoodoende het leven.

Met een kort gebed dankte ik God voor deze eerste redding; ik had echter niet veel tijd, mij over mijn overwinning te verheugen. Het trillen van den stoomketel werd elk oogenblik erger. Het kokende water begon onregelmatig en wild te dansen. Het was om er gek van te worden. De stoom, die geen uitweg vond, kon elk oogenblik zijn kerker verbreken en dood en vernieling brengen. In twee sprongen was ik boven op de ladder en bij de veiligheidsklep. Daar wachtte mij een wreede ontgoocheling. Alle beproevingen, tot heden doorstaan, waren niets vergeleken bij die, welke mij thans bedreigde.

Dol van woede en pijn, met uit den kop puilende oogen, die bliksems schoten en mij als vastgenageld hielden op de plaats, waar ik stond, kwam een derde slang, oneindig verschrikkelijker dan de vorige, op mij af. Zij was de oorzaak van alle ellende,

want het domme beest had zich om de veiligheidsklep gewonden en zoo den stoom afgesloten. De stuipachtige trilling zijner bochtige kronkels bewees, hoe het zelf het slachtoffer was geworden van zijn domme gril. De aanraking van het gloeiend ijzer folterde het serpent, en, naarmate de drukking van den stoom vermeerderde en de klep zich trachtte te openen, naar die mate bood het monster krachtiger weerstand en drukte zijn ringen vaster om de stoomklep.

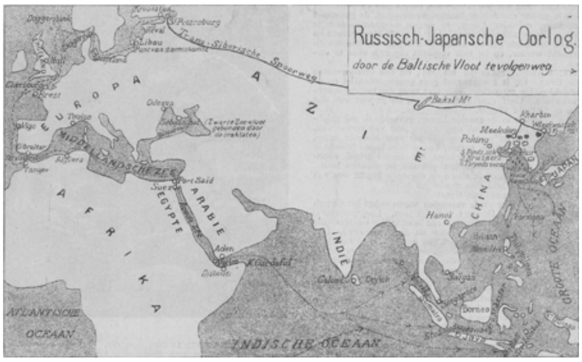

Wat zou hiervan het einde wezen? Hoe lang kon de strijd nog duren? Weer sloeg ik de oogen op den manometer. Hij wees thans vier en twintig atmosferen aan! Mijn doodvonnis scheen geteekend...

Als waanzinnig van angst zamelde ik mijn laatsten moed bij elkaar. Tot elken prijs moest ik de veiligheidsklep bevrijden: dus moest ik op mij de dolle woede van de slang doen keeren. Ik naderde voorzichtig, doch zonder aarzelen; ik tergde het monster met de ijzeren staaf; zijn oogen richtten zich alleen op mij, het wrong zijn lichaam los om het om mij heen te slingeren... Hijgend, met het angstzweet op 't gelaat, wachtte ik den sprong af, mijn wapen gereed houdend om het dier, zoo het kon, doodelijk te treffen. Daar wierp het zich op mij, doch terzelfder tijd daalde het zware ijzer op de slang neer en verbrijzelde haar den kop. Ik hoorde het dofle geluid van den val, het scherp fluitend gesis van den stoom, die, eindelijk vrij, met kracht ontsnapte.... toen hoorde ik niets meer, ik voelde mijn krachten mij begeven; alles draaide om mij heen, ik verloor het bewustzijn...

Eenige minuten later vond men mij, meer dood dan levend uitgestrekt op den grond, tusschen de doode lichamen mijner verslagen vijanden...'

Toen Jack ophield met spreken, poosde hij een weinig. Ook zijn toehoorders zwegen. Het verhaal had hen ongetwijfeld getroffen. Doch spoedig hernam de verteller het woord en zei met zijn gewone opgeruimdheid:

'Ik heb mij nog dikwijls nadien in benarde omstandigheden bevonden en niet geringe gevaren doorstaan; maar steeds heeft de herinnering aan het verblijf in de machinekamer mijn moed gestaald en zijn de minuten van doodsangst, bij de stoomklep doorgebracht, voor mij een les geweest, dat doorstane gevaren ons voor de toekomst tegen elk nieuw onheil pantseren met koele onverschrokkenheid en zelfbeheersching.

JENNY.

DR. A.O.H. TELLEGEN, † 19 Nov. 1904.

Dr. A.O.H. Tellegen, † 19 Nov. 1904.

In Dr. Tellegen heeft Nederland een zijner kundigste psychiaters verloren, de Kerk een trouw zoon, de drankbestrijding een harer warmste en meest overtuigde voorstanders.

De groote menigte moge niet veel en niet vaak gehoord hebben van dezen bescheiden werker, dezen man van groote en degelijke wetenschap, - wie hem van nabij heeft gekend in zijn werkkring aan verschillende krankzinnigengestichten, wie zijn kunde, zijn tact, zijn beslistheid kon waardeeren, weet, dat zoovele ziels- en zenuwzieken van hem genezing of leniging hunner smartelijke kwaal mochten verwerven. Zijn leven en werkzaamheid is een weldaad geweest voor vele arme troosteloozen.

De drankbestrijding vond in hem een beslist medestander, omdat juist zijn wetenschap en zijn ervaring hem het verderfelijke van den alcohol in zoo menig diep-treurig geval zoo duidelijk hadden aangetoond.

De *Illustratie* stelt er dan ook prijs op, de nagedachtenis van dezen katholieken man der wetenschap te huldigen door zijn beeltenis in haar kolommen op te nemen.

Naschrift.

De Lezer zij beleefd attent gemaakt op twee dingen: 1°. den prospectus voor den nieuwen jaargang, op den omslag van dit dubbele nummer afgedrukt; degenen, die zich eenigermate teleurgesteld zullen geacht hebben, dat Albertine Smulders' verleden jaar aangekondigde, roman 'Jacoba van Beieren' niet meer kon opgenomen worden in den 38sten jaargang, zullen tot hun voldoening zien, dat dit uitstel ons tijd gaf om het groote schoone verhaal te laten illustreeren; 2°. een hinderlijke drukfout in het onderschrift bij de voorplaat van nr. 50: men leze er: in zijn paleis, de zetter maakte er van: en zijn paters.